Magistri Roberti holkot.

Super quattuor libros sententiarum questiones.
Quedam conferentie.
De imputabilitate peccati questio longa.
Determinationes quarundam aliarum questionum.
Tabule duplices omnium predictorum.

Jodocus Badius Ascensius. F. Marco Alexandreo de Beneuento celestinorũ ordinis diui Benedicti obseruãtissimo: artiũq; bonarũ peritissimo: viro preter ceteros dilecto: salutẽ dicit.

Quotienscunq; ad vite tue animiq; candorẽ: suauissime Marce: mentis oculos appello: multa sane occursant: que tuã mihi paternitatẽ ⁊ charissimã ⁊ imprimis mirandã faciũt. Siquidẽ cũ ad religionis integritatẽ: morũ pulchritudinẽ: doctrineq; catholice sanctitatẽ aspicio: dignus profecto mihi videris: quẽ princeps ille apostolorũ petrus diuo Marco euãgeliste cõsiliolũ nuncupet. Cũ vero ad phisicas methaphisicasq; ac plane philosophicas disquisitiones tuas: longe dignissimus: quẽ philosophorũ nõ infimus Macrobius: sibi quidẽ filiũ: Marco aũt suo fratrẽ cognominẽ ⁊ condilectũ adoptet. At vbi ad dicendi rarã disertionẽ: dialecticosq; griphos: ac disputãdi argutias: multo dignior: quẽ oratorũ facile princeps Marcus Cicero indẽ cognominẽ ⁊ sibi ex filio adoptatũ velit. Deniq; cũ ad sacras lucubrationes tuas atq; indefatigabilẽ vigilantiã: quas ⁊ bonis libris recognoscẽdis: ⁊ bonis adolescẽtibus erudiẽdis: ⁊ bonis viris demerẽdis abũdãtius impendis: aĩaduerto multo omniũ dignissim⁹ cõprobaris: cui. M. Johãnes Trechsel alemãnus: impressorũ Lugdunẽ. facile peritissimus: bonã ⁊ suarũ ⁊ amicorũ suorũ lucubrationũ partẽ destinet: quippe qui ⁊ prior hoc beneficij genere ipm superiori anno demerueris: cũ expositionẽ veteris artis. M. Guilhelmi de Ockã castigatissime tua vigilãtia recognitã: nomini ei⁹ nũcupasti. Quocirca vt grati debitoris atq; eius qui se soluendo futurũ speret: animũ p̃ se ferat: licet nõ omnia que debet simul rependere posset: vicissim tamẽ hãc portiũculã paternitati tue offerri iussit. Subtilissimas dico. M. Roberti de holkot sup libros sentẽtiarũ disquisitiões: quas qui ad molẽ numerũq; censere volet: vili fortassis estimauerit. At qui earũdem eruditiones ⁊ castigãdi sudores iusta lance pensitabit: non facile (si nõ iniquus fuerit) eleuauerit aut flocci fecerit. Incredibili siquidem labore fere ab interitu redẽpte sũt. Qua in re magnã partẽ Venerabilis religiosus. F. Augustin⁹ de Ratispona ordinis fratrum heremitarũ diui Augustini: ⁊ sacre theologie parhisijs baccalarius formatus: sibi vendicare iustissime posset: qui cũ superioribus annis dyalogon. M. Guilhelmi de Ockã: et questiones super quattuor sententiarũ libros diligẽtius recognouisset: crebro rogatus tametsi plurima ⁊ studendi ⁊ docendi ⁊ declamãdi ⁊ orandi sollicitudine quateretur: has tamẽ super quattuor sententiarũ Roberti de holkot: ⁊ de imputabilitate questiones: pro tẽporis penuria castigauit. Cuius ideo nunc meminim⁹: vt oĩbus bonas artes colẽtibus ⁊ notũ ⁊ dilectũ (vt iustũ est) faceremus. Inuente preterea sunt vno dũtaxat in loco quarũdã questionũ determinationes sub noĩe eiusdem holkot cõsignate: quas ideo pretermittẽdas Trechsel noster iudicauit ꝙ impfecte atq; mutile vsq; adeo essent vt inuentu rarissimi sint qui eas resarciendas susceperint. Docta siquidẽ ingenia maluerint nouas excogitare: ꝙ sub alieno noĩe fere deperditas instaurare. Inertis aũt atq; imperita: tametsi forte amore lucelli impar onus nõ reiecerint: tamẽ indigna censuit q̃bus tantũ munus cõmitteret. Quocirca (vt meminimus) pretermittendas duxit: donec cõplures viri boni quos super ea re cõsuluimus: dicerent aureũ esse q̃cquid in eis cõtineretur. Quo respõso quasi omine quodã accepto: intellexit exẽplo nihil etiã in eiusmodi fragmẽtis contẽnendũ. Aurearũ etenĩ rerum nõ tñ solide atq; integre partes: sed vel minutissima queq; fragmẽtula colligi solent. Quapropter istec omnia lecturos exoratos eius noĩe velimus: vt boni equiq; cõsulãt ⁊ pro tot aureis donis: si non aurũ: at argenti quãtũ iustũ est: reponãt. Neq; propterea succẽseant: siqua adhuc impfecta offenderint: perfectiora siquidẽ repire nõ potuimus. Et si quisq̃ ea pleniora habeat: non negligẽtie nostre (que si cũ hoĩes simus nulla esse nõ potuit: parua tamẽ admodũ fuerit) irascatur: sed misero fato nostro: qui qd̃ antic indagatum⁹ nãcisci non potuimus: clemẽter cõdoleat. Tu autem suauissime Marce cui nuncupationẽ istam iocundã fore firmissime cõfido: nostros quoq; sudores quos istic effudimus: humane precor suscipias. Vale. Ex Lugduno. xij. kalendas Maias: Anno salutis christiane. Millesimo quadringẽtesimo nonagesimoseptimo.

Tabula questionū Et in eis cōtētorum

Clarissimi ⁊ lōge disertissimi viri Roberti Holkot sacre theologie ꝓfessoris excellētissimi ⁊ sacri ordinis p̄dicatorū obseruātissimi: natio nis anglice: Tabule seu indices questionū sup q̄ttuor sniarū. de imputabilitate pcti: ⁊ quarū dāq̄ eiusdē dicit̄ determinationū feliciť incipiūt.

Tabula questionū in p̄mū librū sniarū.

Questio Libri primi I

Trū quilibet via

tor existēs in gratia assentiēdo arti culis fidei mereať: Questio prima.

In hac aūt questiōe multa saneutilia disq̄rūť. Primū An aliq̄s posset peccare ⁊ mereri simul et semel. de quo habeť ibidem A ⁊ N. Item Utrū viator plus posset mereri de p̄mio q̄ de us posset sibi dare. ibidē in. ij. argu. prin. et O

Utrum q̄s posset plus p̄miari ꝓ actu minoris bonitatis q̄ alius ꝓ actu maioris bonitatis. ibidē in. iij. arg. prin. ⁊ eius solu. P

An sit dare summū gradū meriti viatori alicui possibilem. ibidē in. iiij. arg. prin. ⁊ eiꝰ solutiōe

Utrū quis posset mereri ꝑ fidē falsam. ibidem in argumēto q̄nto p̄ncipali ⁊ eius solutione.

Utrū teneamur scire expresse oēs articulos fi dei. ibidē in arg. vi. prin. ⁊ eius solutione.

An teneamur credere oēs articulos fidei equa li firmitate. ibidē arg. vij. prin. ⁊ eius solutiōe

Utrū credere articulis fidei sit in libera homis potestate. ibidē articulo p̄mo: hoc est C

Utrū sit in potestate hois q̄ actus suus sit me ritorius vel demeritorius. ibidem D

Utruz deus possit sine causa rōnabili causare assensum vel dissensum in eadē creatura ipsa non coagēte. ibidē arti. ij. post D

Utrū homo possꝫ mereri vel demereri sine vsu liberi arbitrij. ibidē arti. iiij. hoc est F

Qualiter titulꝰ questiōis sit intelligēdꝰ. ibi. G

Utrū fides sit contra naturalē rationē. ibidem in sexti articuli dubio scđo ⁊ eius solutione.

Utrū fidelis ncēciteť ad credēdū. ibi. arg. ij. ⁊c.

Utruz in potestate liberi arbitrij sit saluare re ctitudinē. ibidē in tertio dubio ⁊ eiꝰ solutione

Utrū meritū sit infinitū intēsiue. ibidem P

Utrū vna ꝓpō vera sit verior alia. ibidez circa finē: hoc est ad septimū principale.

Questio II

Utrum obiectū actus

credendi sit ip̄m cōplexum vel res significata per cōplexum. Questio. ij. sed imperfecta.

Questio III

Utrūvoluntas creata

sit libera in vtēdo ⁊ fruendo libertate contra dictionis. Questio. iij. in qua hec disquiruntť

Utrū volūtas potest libere suspēdere omnem actū suū. ibidē in scđo prin. ⁊ eius solu.

Utrū volūtas p̄ot libere oēm actū suū abscin dere. ibidē ꝯsiter: hoc est tertio p̄n. ⁊ eius solu.

Utrum p̄ot velle cōtra q̄dcūq₃ iudiciū. ibidem in quarto principali ⁊ eius solutione.

Utrū ꝯdictoria sint simul vera. ibi. in. iiij. prin.

Utrū p̄ot libere se ꝯformare iudicio rōnis. ibi.

Utrū sine actu voluntatis sit pctm̄. ibidē q̄rto

Utrū obligās se sub cōditione teneať cōditio ne adimpleta: ⁊ quō. ibidē in. v. p̄nci. cuz solu.

Utrum premiū p̄ot correspōdere tpi. ibidem.

Utrum pctm̄ p̄ot esse infinite malicie intēsiue ibidē in nono prin. cum eius solutione.

Utrum voluntas p̄ot elicere actū in instanti. ibidem in decimo principali cum eiꝰ solutiōe.

Utrum xp̄s meruit in primo instāti sue conce ptionis. ibidem arg. iiij. x. prin. cum solu.

Utrum xp̄s subito est in altari. ibidē argu. iiij.

Utrū dyabolꝰ peccauit q̄n fuit obstiatꝰ. ib. ar. x.

Utrum res ꝑmanēs possit moueri solū per in stans. ibidē arg. iij. decimi prin. ⁊ in solu.

An voluntas solū sit potētia passiua ⁊ nō acti ua. ibidē ar. xi. prin. ⁊ in eius solutione.

An p̄ot nō diligere deū clare visū. arg. xij. prin.

An posset libere vitare pctm̄. ibidē ar. xiij. prin.

An post necessitteť ad pctm̄. ibidē ar. ij.

Utrū pctōr p̄ot libere penitere ar. xiiij. prin.

An volūtas possit simul tristari ⁊ gaudere. ibi dē ar. ij. cū eius solu. q̄ post arg. sp vidēda est.

Utrū idē actus posset esse volūtariꝰ ⁊ inuolun tarius. ibidē arg. iiij. xiiij. prin.

Utrū rectitudo volūtatis sit alia res a volūta te. ibidē post primū articulū arti. scđo cuz his que ip̄m respiciunt in solutione. Item Quid sit libertas voluntatis. ibidē articulo secūdo

An rectitudo volūtatis sit alia res a volūtate. ibidē art. ij. Et an volūtas creata possit ad ali quē actū ncēitari. ibidem articulo tertio.

Utrū volūtas sit actiua an passiua. ibi. ar. iiij.

Utrū voluntas sit cognitio. ibidē arti. v.

Utrū passiones volūtatis et intellectꝰ sint res alie ab opationibꝰ suis. ibidem arti. vi.

Utrū volitio fiat subito an successi. ibi. ar. vij.

Utrū q̄s possit mereri in instāti. ibidez post K arg. iiij. septimi articuli cū eius solutione.

Utrum meritū instātaneū ⁊ tpale sint equalia ibidē arg. v. Et primo scđe probationis.

Utrum aliq̄s posset plus peccare q̄ deꝰ posset eum punire. ibidē in scđo arg. scđe ꝓbatiōis.

Utrum cōtinuās ꝑ certū tēpꝰ meritū vel deme tū habeat premiū vel penā intēsiue infinitā. ibidē ꝯiter arg. ij. eiusdem ꝓbationis.

Utrū odiū sit amor. ibidē arti. viij. dubio. ij.

Utrū idē nūero sit odiū et dilectū. ibiđ. du. iij.

Utrum dilectio posset esse sine obiecto dilecto ⁊ simulť odiū. ibidē in. iiij. dubio. viij. articuli.

Tabula questionū

Utrum sit dare vltimū rei ꝑmanētis: ꝛ charitatis. ibidē hoc est. q. iij. in solutione. xij. argumēti decimi principalis post GG

Questio IIII

Utrū viator teneatur

frui solo deo. Questio. iiij. ꝓmi li. disq̄rēs hec.
Utrum aliq̄s debeat dimittere fruitionē ꝛ cogitationē de deo ad subueniēdū indigēti i vltima ncēitate ꝯstituto. ibidē arg. i. ꝓn. cū solu.
Utrum beat⁹ teneat̄ frui deo. ibidē arg. ij. prin.
Utrum possit ꝓ nobis orare. ibidē ꝯsīter.
Utrū hō possit ex suis naturalib⁹ diligere deū sup oīa: ibidē post ff in prima difficultate
Utrum deū esse sup oīa diligendū posset naturali ratione demonstrari. ibidem MD
An hō magis teneat̄ diligere vnā ꝑsonā q̄ aliam. ibidē O. Itē vtrū hō posset frui vna ꝑsona nō fruēdo alia. ibidem P
Utrum sit medi⁹ act⁹ inter frui ꝛ vti. ibidē R
Utrum per sola naturalia posset quis implere diuina ꝓcepta. ibidē sicut tactū est in ff
Utrum peccās vno pctō peccet infinitis peccatis. Et vtrū ois casus pcti mortalis est infinita pctā mortalia. ibidem ab J vsq; MD
Utrū sit possibile q̄ aliq̄s diligat deū sup oīa: ꝛ eadē dilectione peccet mortaliter. ibi. añ T
Utrū q̄s licite fruat̄ creatura. ibi. statī post T
Utrū hō tenet̄ quonēscūq; cogitat de deo frui deo actualiter. ibidē Y in questiūcula quadā.
Utrū beat⁹ sit q̄ hab; qđ vult licite. ibidē BB
Utrū ꝛ quō augeat̄ beatitudo in patria et societate saluatorum. ibidem cōsequēter.
Utrum hō teneatur magis se diligere q̄ deū ibidē circa finē ZZ. Plura in hac questione inuenies si diligenter eam perlegeris.

Questio V

Utrū deus sit tres ꝑsone distincte.

Questio q̄nta cōtinēs hec.
Utrū ꝑsone diuine distinguant̄ finite. in. i. ꝓn.
Utrū eēntia diuina generat. ibidē in. v. ar. ꝓn.
Utrū eēntia dīna sit cōicabilis. ibidē. ar. vi. ꝓn.
Utrū dici liceat q̄ hō sit nōhō. ibidē ar. vij. ꝓn.
Utrum filius et id qđ est fili⁹ cōuertūtur. ar. ix.
Utrū spūssctūs procedat a p̄re ꝛ filio. ibi. ar. x.
Utrū trinitas ꝑsonarū posset stare cū summa simplicitate. ibidē ar. xi. prin. ꝛ eius solutione.
Utrum vnitas ꝑsonalis sit maior q̄ vnitas trinitatis. ibidē arg. xv. prin. cū solutione eius.
Utrum rōnes ydeales sint in diuina essentia. ibidē ar. xvi. principali ꝛ in eius solutione.

Questio VI

Utrū aliqua res simpliciter simplex sit in gñe.

Q° vi. cōtinēs hec
Quid sit dicēdum simplex simplr. ibidē D et F
An deus sit aliquo mō in genere. ibidē G

Et in eis contentorū

Utrū genera gñalissima sint voces vel ꝯcept⁹ ꝛc. ibidem. D. ꝛ in q̄rto dubio post. J
Utrū simplicitas sit ꝑfectio. ibidē i ꝓmo dubio
Utrū ꝑtes sube sint in gñe. ibidē in scđo dub.
Quare ꝯcept⁹ ent; nō sit ꝯcept⁹ gñis. ibidē. MD
Quō aliq̄d simplex sit in gñe. ibidē O

Questiones super scđm sententiarum

Questio I Libri secundi

Utrū creator generis hūani iuste gubernet gen⁹ hūanū.

Questio ꝓma secūdi libri sententiarū in qua hec ꝓncipaliter disquirunt̄.
Utrum deus iuste puniat. ibidē in. i. arg. ꝓn.
Utrū equalr peccantes inequalr puniant̄ ibi. ꝯsīter arg. ij. ꝛ. iij. ꝛ. iiij. ꝛ. v. sequentibus.
Utrū deus iniuste ꝓmiat. ibidem in secūda ꝑte antecedentis ꝓmi ꝓncipalis.
Utrū finis naturalis hoīs sit beatitudo. argu. q̄rto secūdi arg. ꝓncipalis ꝛ in eius solutiōe.
Utrū deus velit oia fieri volūtate beneplaciti ibidē in scđo ꝓncipali ꝛ eius solutione.
Utrū deus sit acceptor ꝑsonarū. ibidē. iij. ꝓn.
Utrū sit causa peccati: ꝛ vtrū velit mala fieri in q̄rto ꝓn. cū eius annexiōibus. Et vtrū ois pene sit auctor. ibidē arg. v. q̄rti ꝓn.
Utrū deus faciat oñe qđ ꝑtinet ad iustū iudicē. ibidē. arg. v. ꝓncipali ꝛ eius solutione.
Utrū de⁹ ꝓcipiat aliud q̄ vult fieri. ibidē arg. q̄nto q̄nti ꝓncipalis cū eius solu.
Utrū beatitudo augmentabit̄ post diē iudicij ibidē arg. vi. ꝓn. ꝛ eius solu.
Utrū deus sit debitor alicui hōi. ibidem. D
Utrū peccatū sit malū finitū. ibidē. Z
Utrū pctm̄ in dānatis maneat semp. ibidem.
Utrū ꝓ pctō finiti tpis debeat̄ pena infinita seu infiniti tpis. ibidem ꝯclusione tertia.
Utrū ꝓ mortali debet̄ pena q̄ manet vsq; ad mortē. ibidem. MD. cum seq̄ntibus.
Utrū tante malitie sit peccatū quāte bonitatis erat honor subtractus deo. ibidem. N
Utrū de⁹ ordinet hoīes ad miseriā. ibi. post. Z
Utrū in ꝓdestinato sit aliqua cā sue ꝓdestinatiōis ꝛ in reprobato sue reprobatiōis. Et q̄s sit proprie acceptor ꝑsonarū. ibidē. U. ꝑ totū
Quid sit volūtas dei apud doctores. Et vtrū volūtas bñplaciti eius semp impleat̄. Et an velit pctm̄ fieri volūtate bñplaciti. Et an viator teneat̄ facere q̄cq̄d credit deū velle volūtate bñplaciti. Et vtrū in illa ꝯformitate ꝯsistat rectitudo hūane volūtat̄ ibi. AA. ꝛ seq̄n.
Utrū vna ꝛ eadē res sit iusta ꝛ iniusta: respectu dei ꝛ creature ꝛc. ibidem. GG
Deū velle aliq̄d ꝯtingit dupl̄r. ibidē. post. HH
Utrū aliud volint ꝛ aliud ꝓcepit iubēs abrahe imolare filiū: ꝛ ceco ne cuiq̄ dicat ibi. MD MD

Tabula questionū Et in eis contentorū

Questio II **Utrū deus ab eterno** sciuerit se ꝓducturū mūdū.q.ij.cōtinēs hec.

Utrū deus ab eterno sciuit se ꝓducere plures mūdos ibidē in.iij.arg.prin.cū eius solu.

An posset ꝓducere plures mūdos.ibidē ꝯñter

An potuit ꝓduxisse mūdū meliorē isto. ibidem hoc est tertio prin.arg.iiij.ꝛ eius solu.

An posset facere hoīem impeccabilē ibidē.

Utrū de necessitate produxit mundū an libere seu ꝯtingēter.ibidē in.iiij.ꝛ.vij.prin.ꝛ coꝝ so.

Utrū in deo sit ꝓ̄sciētia futuroꝝ:ꝛ an sciuit se ꝓducturū mūdū ab eterno.ibidē.v.prin.

Utrū deus sciat futura ꝯtingētia ꝛ possit ea reuelare ita vt maneāt ꝯtingētia.ibidē.viij ꝓ̄n.

Itē vtrū angel⁹ possit peccare ꝛ mereri.Et de⁹ dicere falsum.Et vtrū de⁹ sit auctor desperationis. Si fortes possit velle om̄e qd̄ scit deū velle. Si de⁹ pōt facere ꝓ̄teritū non fuisse preteritū. Si deus scit ab eterno futurū necessario cōtingēter. Si om̄e futurū nec̄ario erit: et quedā cōsimilia.inquirūtur ibidē ꝯñter.

Utrū res habuerint ab eterno esse distinctū a deo.Et vtrum habeāt eē aliqd̄ in deo. Et an res q̄ non est possit intelligi.Uel vtrū qū rosa non est hec sit cōcedēda.rosa intelligit̄ vel cōcipitur.Utrū veritas ꝓpōnis sit alia res a ꝓpositione:ꝛ cōsimilia inuestigātur ibidē in diuersis articulis C D E ꝛc̄.

Utrū deus potest facere optimū qd̄ pōt facere Et an mūdū ꝑfectiorē isto ꝛc̄. ibidē in.vi.art.

Utrū deus possit facere q̄cq̄d nō includit contradictionē.ibidē ad scd̄m dubiū ꝛc̄.

Utrū in ꝓpōnibus de futuro contingēti sit determinata veritas.ibidē V

Utrū deus posset reuelare notitiā futuroꝝ.Et an maneāt reuelata contingētia. Et an deus possit scire plura q̄ꝫ scit.ibidē AA

Quis dicat̄ obligat⁹ in argumētatōe. ibi.DD.

Utrū xp̄us potuit asserere falsum: ꝛ an aīa ei⁹ credidit falsum.ibidē post EE. Plura notata inuenies in margine questiōis: q̄ eruditiatis ꝛ subtilitatis plenissima est.

Questio III **Utrū demones libere** peccauerūt.lib.ij.q.iij.continēs hec.

Utrum potuerūt vitare pctm̄.ibidē ar.ij. prin.

Utrū electio sit impossibiliū.ibidē arti.iij.prin.

Utrū peccauerint male volēdo.ibidem ar.iiij. ꝛ quinto ꝓ̄ncipalib⁹ ꝛ coꝝ solutionibus.

Utrū potuerūt peccare in ꝓ̄mo īstāti sue creationis ibidē.viij.prin.ꝛ in eius solutione.

Utrū appetierint equari deo. ibidē arg.xi.ꝓ̄n.

Quō potuerit primus angelus peccare:ꝛ quo genere peccati.ibidē per totā fere questionē.

Utrū angelo cōfirmato ꝯueniat deputari ad custodiēdū hoīes viatorē. Questio.iiij.secūdi libri in q̄ hec habēt̄. Questio IIII

Utrū angel⁹ possꝫ errare. ibidē ar.ꝓ̄mo princi.

Utrū sciat occultas cogitatōes hoīm.ar.ij.ꝓ̄n.

Utrū vn⁹ possit alteri loq̄.ibidē ar.iiij.prin.

Utrū posset moueri localiter.ibidē art.v.prin.

Utrū boni angeli possent peccare:ꝛ mali bene velle.ibidē ar. vi.prin.cum solu.

An q̄libet hēat discretionē spirituū. ar.vij.ꝓ̄n.

Utrū angelus posset sibi vnire corpus ꝛ quō. ibidē ar.viij.prin.ꝛ eius solu.

Utrū in angelo sint volubiles cogitatiōes. ibidem ar.ix.prin.ꝛ eius solu.

Utrū xp̄us habuit angelū custodē.ibidē art.x.

Utrū beatus posset errare.ibidē C

Utrū de facto aliqui angeli errēt.ibidē D

Utrū angeli mali possent delectari:ꝛ boni contristari.ibidē post E ad tertiā.

Qualiter angelus cognoscat deū.Utrū in ipso debeat aliq̄d poni ꝑ qd̄ cognoscat deū. Qualiter cognoscat seipꝫ.Qualit̄ ceteros āgelos. Qualiter res corporales.Quō debeat intelligi dictū augustini de duplici cognitiōne angeloꝝ:matutina ꝛ vespertina. Itē vtrū angelus recipiat cognitionē a rebus. Et vtrū componat ꝛ diuidat ꝛc̄.ibidē post G ꝑ ordinē.

Utrum oporteat ponere in angelo tot species quot sūt res cognite.ibidē I ꝛ in replica.

Utrū sit dare maximā multitudinē simul cognitorū ab angelo.ibidē cōsequēter.

Quō angel⁹ est in loco sine corpe vnito.Qualiter ē in loco ꝑ accidēs cū corpe vnito. Utrū possit moueri in instāti de loco ad locū.Utrū possit moueri successiue ad motuꝫ corpis a se moti. An possit moueri de loco ad locū nō ꝑtrāseūdo mediū.ab M vsq̄ꝫ AA ꝑ ordinē.

Que sit causa cōfirmationis in beatis: ꝛ obstinationis in dānatis.Utrū beati possent mereri ꝛ dānati demereri. ibidē DD vsq̄ꝫ OO

Quot modis accipi possit libertas ibidē GG

Utrū angelus bon⁹ aut malus posset in corpe assumpto exercere operationes vitales: vtpote comedere:bibere:generare ꝛc̄.Et q̄d de incubis ꝛ succubis sit sentiēdū.ibidē TT ꝛ VV

Questio vnica sup tertiū.

Questio I Libri tertij **Trū filius dei po**tuerit incarnari.q.tertij.lib.ꝯtinēs h

Utruꝫ q̄s posset poni o īno filius filio dei sic incarnato.ibidē in primo prin.ꝛ solu.

Utrū votū ex natura voti plus obliget q̄ꝫ iuramentū ceteris parib⁹.Utrū aliq̄s debeat potius eligere annihilari q̄ꝫ puniri pena eterna.

in inferno si deus sibi cōferat liberā electionē. Utrū volūtas possit necessitari ad volēdū nō esse ꝑ penas. Utrū dānat⁹ ad mortē cōstitut⁹ in tali casu in quo possit fugere sine iniuria ꝑ ꝑmi posset declinare mortē ad quā dānatus est: ⁊ fugere. Utrū adorans dyabolū trāsfiguratū in effigiē christi: excusetur ab idolatria ꝑ errorē inuincibilē. Utrū aliqͥs posset mereri ꝑ fidem falsam. Utrū abrahā credidit absolute ꝙ debuit immolare filiū suū. Utrū de⁹ posset aliquē fallere ⁊c. ibidem post B per ordinem in diuersis articulis.
Utrū qͥs peccet in eo qͦ vitare nō pōt. ibi. FF
Qualiter cōtingit aliquē errare. ibidem OO
Utrū cōsciētia erronea obliget. ibidem ⁊ PP
Utrū in lege dei sit perplexitas. ibidē QQ
Utrū ꝑbi denegauerūt xp̄m. ibidē TT
Questiones sup quartū sententiarū.

Questio Libri quarti I
Utrū baptismus
rite suscept⁹ cōferat gratiā baptizato. Questio ꝑma. iiij. li. cōtinēs hec.
Utrū puul⁹ recēs baptizat⁹: ⁊ adult⁹ qui actualiter meruit equaliter premiētur. arg. i. ꝑn.
Utrū plus cōferat infanti ꝙ adulto. ibi. v. ꝑn.
Utrū auferat culpā ⁊ penā. ibi. vi. prin.
Utrū cōtulit aīe xp̄i gratiā. ibi. ar. vij. prin.
Utrū intētio ministri sit necc̄aria. ibi. ar. viij. ꝑn
Utrū qͥs posset meritorie baptizare seipm̄. ibidē ar. x. prin. addēdo semꝑ solutiones.
Que sint de eēntia sacramenti baptismi. Que forma. q̄ materia. qͥs recipiēs. quis ministrās quis effectus eius. ibidem post B. per diuersos articulos ꝑm ordinē: vt notat̄ in margine.
Quō procedēdum sit in varijs casibus dubijs hmōi sacramentū cōcernētib⁹: qui ponūt̄ ibidē arti. viij. J per ordinē litterarū ⁊ articulorū.
Utrū creatura posset causare gratiā. ibidē EE

Questio II
Utrum cōfirmatio sit
sacramētū. Questio. ij. libri q̄rti disq̄rēs hec.
Utrū sit instituta a xp̄o. ar. ꝑmo prin.
Utrum habeat certā formā ⁊ certā materiā: ⁊ que sint. ibidē in. ij. prin. cū solutione.
Utrū sit sacr̄m necessitatis. ibi. ar. iij. q̄rti prin.
Utrū quilibet cōfirmat⁹ posset cōfirmare. ibidē arg. iiij. prin. Et vtrū p̄ns degradatus posset hoc sacr̄m cōferre. ibidē arg. viij. fine q̄stiōis

Questio III
Utrū in sacramēto eu
charistie sub spēbus panis vere ⁊ realiter cōtinetur corp⁹ xp̄i. q. iij. libri quarti cōtinēs hec.
Utrū fiat cōuersio panis ⁊ vini in corpus xp̄i: ⁊ quō. hoc est an panis annihilet̄ an maneat. ibidē arg. primo principali cū eius solutione.
Utrū hmōi ꝑpōes sint ꝯcedende: de pane fit corpus xp̄i ⁊c. ibidem in. ij. ꝑn.
Utrū oculus corpis xp̄i in sacramento videat se in alia hostia. ibidem. iij. ꝑn.
Utrū nos videam⁹ corpus xp̄i. ibi. ar. iiij. ꝑn.
Utrū reqͥrat̄ intentio sacerdot̄ certa. ibi. ar. v.
Utrū forma ꝯsecrandi sit ꝑpositio vera: ⁊ quid demonstret ly hoc. dicendo hoc est. n. c. m. ibidē arg. vi. ꝑn. vbi ānotatū est. viij. ꝑn.
Utrū panis ꝯuertat̄ in corpus natū de maria virgine. ibidē. viij. ꝑn. cū eius solu.
Utrū veri sint isti versiculi. Rex sedet in cena turba cinctus duodena: se tenet in mānibus: se cibat ipse cibus. ibidem ar. ix. ꝑn. ⁊ in solu.
Utrū in triduo passionis christi potuisset fieri ꝯsecratio corpis xp̄i. post. ix. ꝑn. ar. v.
Utrū species possent moueri: ⁊ an sit dare motū sine mobili. post. x ꝑn arg. iiij.
Utrū maneāt ibi accidentia sine subiecto post ꝯsecrationē. ibidem ar. x. ꝑn.
Utrū incredibilior sit transsubstātiatio panis in corpus xp̄i. ꝙ trāsformationes multe q̄ ab antiqͥs narrent̄. ibidē L. hoc est. ꝯclusione. ij.
Utrū xp̄us sit sub qualibet ꝑte specierū totus ibidē ꝯ̄iter ꝯclusione. iij.
Que sit forma huius sacramenti. Que materia. Quis minister. ⁊ quō differat transmutatiō hmōi ab alijs trāsmutatiōib⁹. ibi. D. vsqȝ. H.
Utrū sacerdos obligatus varijs ad dicendū missam: satisfaciet ꝑ vnā. ibidem. H.
Quid sit celebrare ꝑncipaliꝛ ꝑ aliquo: ⁊ vtrum tm̄ valeat cuilibꝫ si ꝑ pluribus vna fiat sicut si pro singulis singule. ibidē. J. cum annexis argumentis.
Utrū tm̄ debeat sumi a ieiuno. ibidem. L.
Utrū ꝯsecratio debeat sub vtraqȝ specie necessario fieri. ibidē ꝯ̄iter. paulo ante. M.

Questio IIII
Utrum cōfessio sacer
doti facienda sit hoī necessaria ad salutem. Questio quarta libri q̄rti. disquirens.
Utrū sola ꝯtritione peccm̄ dimittat̄ sine ꝯfessione vocali. argu. ꝑmo ꝑnci.
Utrū scia acqͥsita dicat̄ clauis. ibidē. ar. iij.
Ubi sit instituta ꝯfessio. ibidē arg. v. ⁊ vi.

Questio V
Utrū penitenti ⁊ con
fesso nō ꝑprio sacerdoti: hn̄ti tm̄ gn̄alē cōmissionē audiendi ꝯfessiōes: necesse sit eadē peccata iterū cōfiteri ꝑprio sacerdoti. Questio. v. sup q̄rtū librū sniarū in q̄ hec disq̄runt̄.
Quis sit dicendus ꝑprius sacerdos. ibidē ar. i. ꝑn. An qͦ cedat in ꝑiudicium alterius posset alicui ꝯcedi in ꝑuilegiū. ibidem ar. ij.
Que sit intētio statuti. Oīs vtriusqȝ ⁊c: D. ⁊ E.

Tabula questionū Et in eis cōtētorum

Questio VI **Vtrum quilibet sacer**dos possit quēlibȝ absoluere a quocūqȝ pctō: Questio.vi.super quartū sen.disquirēs hec.

Vtrū episcopus possit sibi aliquos casus reseruare: in medio questionis

Qui ⁊ in quibus casibus: ⁊ quando sint aliqui remittendi ad superiorem.ibidem.E

In quib⁹ casib⁹ alius a sacerdote ꝓprio possit absoluere: ⁊ ponūtur.vij.casus.ibidem F

Questio VII **Vtrū peccator possit** satisfacere deo ꝑ pctō mortali.q.vij.ptinēs h

Vtrū peccatū mortale sit infinite malicie intēsiue.ibidē in pmo pn. cū ipm ꝯcernētibus.

Vtrū grauius peccās ad maiorē satisfactionē teneat: ⁊ vtrū ad maiorē satisfactionē teneat transgressor voti ꝙ̄ transgressor iuramēti: an econtrario.ibidem in secūdo pn.

Vtrū dānatus ad mortē ſm leges teneat velle executionē in se fieri. ibidem in tertio pn.

Vtrū p cōtritionē deleat peccatū: et an vtilior sit contritio ꝙ̄ martyriū.ibidē in quarto pn.

Vtrū peccator citius debeat velle nō esse ꝙ̄ in deū peccare.ibidē in quinto pn.

Vtrū dānati desiderēt nō esse: ⁊ que sit intētio aug.negātis annihilationē appeti posse. ibidē in scdo articulo ⁊ tertio.hoc est.E et.D

Quō bonū ⁊ malū dicātur equoce.ibidē.E

Questio VIII **Vtrum finale premiū** boni viatoris sit eterna beatitudo. Qō.viij. libri quarti: disquirens subsequētia.

Vtrū premiū boni viatoris sit gaudiū infinitū ibidē argu.i.pn.cū subnexis eidem.

Vtrū intellect⁹ intelligēs deū debeat esse infinite virtutis.ibidem arg.viij.pmi pn.

Vtrū deus apparebit btis esse bonū infinitū. ibidem arg.v.pmi pn.

An sit dare summū gradum beatitudinis. ibidem arg.xi.⁊.xij.pmi pn.

Vtrū viatores oēs equabūtur in premio.ibidem arg.ij.principali cū eius solu.

Vtrū homo naturaliter appetat beatitudinē. ibidem quarto arg.ij.principalis.

An oēs cognoscēt deū equaliter.ibidē ar.q̄nto

An q̄libȝ beat⁹ diligat deū q̄ntū pōt.ar.vi.ibiđ.

An beatus appetet equari in beatitudine beate virgini.ibidē arg.vij.eiusdē.ij.pn.

An quilibet sciet oīe scibile.ibidē arg.viij.

Vtrū oēs erūt equaliter gloriosi in corporibus et habebūt easdē dotes.ibidē arg.ix.⁊.x.

Vtrū beatus sit secur⁹ de sua beatitudine.ibidem arg.tertio pn.⁊ eius solutione.

An beatus desinet esse beatus. post B arg. ij.

An visio dei sit beatitudo.ibidē.D.ꝯcło e pma

An fruitio dei sit pfecta btitudo.ibidē.E.

Vtrū aīe beate sint liberate ab oibus incōmodis ⁊ oī indigentia.ibidem scđo ⁊c̄.

An gaudiū de deo clare viso sit btitudo ibi.F.

Vtrū btitudo ſm descriptionē boetij accepta sit btitudo.ibidem. H.

Vtrū beati intendent sua gaudia in infinituȝ ⁊ quilibet gaudebit de gaudio alterius ꝙ̄ciū de ꝓprio ibidem. N.

Vtrum intellectus posset eque distincte intelligere plā sic pauciora.ibidē.ad.xi.argu.

Vtrū beatitudo det ſm appetitū hoīs.ibideȝ ad quartū argumentū post.O.

Vtrū essentia dīna repñtet naturalr q̄cq̄d repñtat.ibi.ad ar.v.post.O. Et h de sentētijs.

Cōtēta in cōferētijs De conferentijs

Vtrū obiectū fidei scīe ⁊ opinionis: ⁊ vniuersalir oīs noticie assensio sit cōplexū ⁊ nō res significata p cōplexū.articulo pmo.

Vtrū liberū arbitriū sufficiat ad determinandū intellectū ad actū credendi. Arti.scđo.

Vtrū cognitio creature sit naturalr distincta ab ipsa creatura.arti.tertio.

Vtrū oīus cognitio creature causet effectiue a creatura cognoscente.arti.q̄rto.

Vtrū q̄s fruat meritorie creatura arti.v.

Vtrū idē actus sit meritū ⁊ demeritū.arti.vi.

De imputabilitate peccati.

v **Trū oē peccatuȝ** sit iputabile voluntati ad culpam. De imputabilitate peccati Qō pncipal disq̄rēs h subseq̄ntia.

Vtrū pctm̄ originale sit iputabile.ar.i. pnci.

Vtrū oē veniale sit imputabile.ar.ij.pn.

Vtrū oīe mortale sit iputabile.ar.iij.pn.

Vtrū oē pctm̄ igínorātie sit impu.ar.iiij.pn.

Vtrū q̄libȝ trāsgressio pcepti sit ⁊c̄. arti.v.pn.

Vtrū pplexitas sit imputabilis.ar.vi.pn.

Vtrū pctm̄ finalis impenitētie.ar.vij.pn.

Vtrū q̄libet omissio pcepti sit ⁊c̄.ar.viij.pn.

Vtrū pmi motus sint imputabiles.ar.ix.pn.

Vtrū oīs actio infideliū sit ⁊c̄.ar.x.pn.Et (qđ semp faciendū est) in solutione eius.

Quō pctm̄ dicit dupliciter ibidem.E.

Vtrū peccatū originale foret in puulis si sine libidine generent. et vtrū possit fieri naturaliter generatio sine libidine ibidem.G.

Vtrū peccatū originale ꝯtraheret si aīa materne a deo create infunderet ibidē. H.

Quō pctm̄ sit ex carne.ibidem. N.

Vtrū adulteriū semp sit mortale.ibidē.BB.

Vtrū aīa sit ex aīa parentum.ibidem. R.⁊.Z.

Plura tangent in tabula alphabetica.

Tabula determina. Et in eis contentorũ

Contenta in determinationibus quarundam questionũ: que eiusdem Roberti Holkot dicuntur.

Questio prima determinationũ.

VTrum aliquis in casu possz ex pcepto obligari ad aliquid qd est cõtra cõsciẽtiã suã: Determinationũ questio prima prin. disquirẽs hec.
Utrũ sit dare maximũ qd sic: ⁊ minimũ qd nõ. ibidẽ E vsq ad O. Itẽ vtrũ loquẽdo de talibus effectibus q producũt similes effect⁹ cuz principalib⁹ agentibus sit dare maximũ effectũ quẽ talia agentia possent producere: ⁊ minimũ quẽ non. ibidẽ ab O vsq P
Utrũ om̃e qd est licitũ ⁊ nõ ɔ salutẽ aĩe posset precipi rationabiliter a deo. ibidem arti. ij. A.
Quõ aliquid dicatur licitũ dupliciter. ibidẽ B
Quale pceptũ sit rationabile. ibidẽ C D E
Utrũ pars pponis posset supponere p contradictoria ad illã ppõnẽ cuius est pars. ibid I. vide de insolubilibus. ibidẽ vsq ad M
Utrũ iudex posset b̃m ecclesiã pducere sniaz ɔ innocentẽ quẽ scit innocentẽ: licet aliter allegetur cõtra eũ. ibidez N. Et vtrũ tũc quando licet cũ formidine dubitat. ibidem O
Utrũ alicui posset rõnabiliter precipi q sit deus: aut aliud impossibile. ibidẽ Q R S et T
Utrũ aliquis posset faciẽdo contra pceptũ dei mereri. ibidẽ V. Et vtrum odiũ dei posset rationabiliter precipi. ibidem Z

Questio II

Vtrũ vie viuẽdi quas xp̃us docuit sint meritorie vite eterne. Questio scđa principalis disquirens hmõi.
Utrũ viator conseruatus a deo in statu viatoris posset augere meritũ suum: vltra quẽcũq gradum datum ibidem E
Utrũ opus penitẽtie sit meritoriũ vite eterne. ibidẽ articulo scđo princi. hoc est M
Utrũ sola cõtinuatio tpis addat bonitatẽ vel maliciã opationi morali. ibidẽ arti. iij. N

Questio III

Vtrũ voluntas humana in vtẽdo creaturis sit libera. q. iij. A
Quõ possit euidẽter probari q vna res sit causa effectiua alterius rei. ibidem M

Questio IIII

Vtrum viator existẽs in gratia ordinate vtẽdo ⁊ fruẽdo posset vitare omne peccatũ Questio quarta. A

Questio V

Vtrum anima christi fruẽs deo fruatur et ipo necẽario quolibet qd est deus: Questio. v. Circa cui⁹ solutionẽ mouentur articulo secũdo hoc est D. iij dubia. que soluũtur statim per ordinẽ. ibidẽ I.

Questio VI

Vtrũ creatura rationalis sit a deo facta ad fruendũ finaliter solo deo. Questio. vi. Multa disquirẽs de fruitione ⁊ de obiecto eius per totum.

Questio VII

Vtrũ obiectũ fruitionis beatifice sit deus: an aliud a deo. Qõ. vij. Consimiliter de obiecto beatifice fruitionis: varia disquirẽs per totum.

Questio VIII

Vtrum fruitio possit manere in volũtate ⁊ nõ esse fruitio. Qõ. viij.
Utrũ fruitio beatifica sit aliquo mõ effectiue a volũtate fruẽtis. ibidẽ C per ordinem.

Questio IX

Vtrũ angelus nõ confirmatus videns deũ posset deũ non diligere stante illa visione. Questio. ix. querens
Utrum stet q creatura rationalis clare videat deũ: ⁊ tñ non fruatur eo. Et an sit absolute in ptãte volũtatis suspendere actũ suũ ne fruatur deo: stãte in eadẽ visione clara dei. ibidez per duos articulos post principiũ.

Questio X

Vtrum cũ essentia diuina stet pluralitas psonarũ. Qõ. x. discutiẽs
Utrũ logica aristotelis sit formalis: ⁊ an teneat in oib⁹ terminis vniuersaliter. ibidẽ D ⁊ E

Questio XI

Vtrum deus sit causa effectiua omniũ aliorũ a se. Qõ. xi. disquirẽs
Quid de hac q. senserunt phi: et quid tenendũ in re. Et qualiter deus sine sui mutatione potuit creare de nouo. Et an causet immediate in actione creature. ibidẽ p diuersos articlos

Questio XII

Vtrũ deus fuerat causa effectiua mũdi p creationẽ. Qõ. xij. impfecta: disquirẽs quid creare ⁊ quid creatio.

Questio XIII

Vtrum christus cõuenienter redemit genus hũanũ. Questio. xiij.

Questio XIIII

Vtrũ deus sit a nobis cognoscibilis. Questio. xiiij. sed imperfecta.

Questio XV

Vtrũ doctrina euãgelica beati matthei de christo sit generaliter vera tota. Et precise vbi dicitur q nutritus est. Circa quod principaliter queritur hec q̃stio
Utrũ homo sit idẽ numero post augmentationẽ ⁊ nutritionẽ qui ante. Qõ. xv. ⁊ vltima.
Plura annotabũtur in tabula alphabetica sequenti que nunc generaliter tetigimus.

Tabula alphabetica Totius operis

Incipit tabula alphabetica p̄ñtis opis indicans ſm ordinē alphabeti ꝑcipuas toti⁹ opis materias: q̄bus locis tractate fuerint. Pro cuius faciliori cognitione animaduertat lector opus ipm̄ in tres ptes diuidi: q̄rū p̄ma ꝯtinet q̄ōnes ſup q̄tuor libros ſniarū: ſc̄da q̄ōnē vnā de īputabilitate pc̄ti. tr̄ia q̄rūdā aliarū q̄ōnuʒ ꝑcipue ſup p̄mū et ſecūdū ſniarū determīatiōnes. Pro p̄ma aūt pte ſignabit̄ ſic lib. i. ſen. q. i. ꝛc̄. hoc ē libro p̄mo ſup ſnias q̄ſtione p̄ma ꝛc̄. Pro ſc̄da ſic. q. de īpu. i. q̄ōne de īputabilitate pc̄ti. Pro tertia aūt ſic. deter. q. i. ꝛc̄. h̄ ē determinatione queſtionis p̄me. Articulus autē ſignat̄ ſic. arti. Argumentū ſic. arg. Pūcipale ſic. p̄n. Solutione ſic. ſolu. ꝛc̄. Multū aūt confert ad facile indiciū faciendū ꝙ articulos: argumenta cū eoꝝ ſolutionibus: et nōnulla alia notatu digna ſepe cū characteribus alphabeticis in marginibus ānotauimus: ꝛ libroꝝ q̄ſtionūq̄ʒ diſcrimina in frontibus chartarū poſuimus. Sit ergo hec prenotatio de incipientibus ab A.

Abraham abſolute credidit ſe debuiſſe filiū imolare libro. iiij. ſen. q. i. ZZ. ꝛ Confer. R.

Abſolutio q̄lr̄ ꝛ a q̄bus debeat fieri: ꝛ q̄bus caſibus q̄s debeat remitti ad ſuperiorē ꝓ abſolutione ſua. lib. iiij. ſen. q. vi. p̄ to.

Acceptio ꝑſonarū nō eſt apud deū libro. ij. q. i. arg. iij. p̄n. cum eius ſolutione.

Accidentia an maneant ſine ſubiecto circa eucharistiā. lib iiij. ſen. q. iij. arg. x. p̄n.

Actū ſuū nō hʒ hō in ptāte vt faciat meritoriū vel demeritoriū. lib. i. ſen. q. i. D.

Actus idem an poſſit eſſe volūtarius ꝛ īuolūtarius lib. i. ſen. q. iij. arg. iiij. xiiij. p̄n.

Actus volūtatis an poſſit ab ea libere ſuſpendi. lib i. ſen. q. iij. in ſc̄do p̄n. ꝛ ſolu. Et vtrum poſſit elici ab ea in inſtanti. ibidē. arg. x. p̄n.

Actus medius inter frui ꝛ vti q̄ neutruʒ ſit an ſit poſſibilis. lib. i. ſen. q. iiij. D.

Actus minoris bonitatis plus p̄miari pōt ꝙ actus maioris. lib. i. ſen. q. i. arg. iij. p̄n.

Actus credendi deus eſt cā. lib. i. ſen. q. i. poſt. L. vbi notatū eſt in margine. Plura de actu credendi videbis ibidē ad argumenta p̄n.

Actus meritorius quō intelligat̄ fieri debere cū ꝑſeuerantia. lib. i. q. i. T. hoc eſt in fine.

Actus vtendi ꝛ fruendi an ſit vnus actus voluntatis vel aggregatio pluriū. eadē. q. E.

Actus idē an ſit amor ꝛ odiū. ibidē. hoc eſt lib. i. ſen. q. i. arti. viij. Dubio. ij.

Actus credendi an habeat obiectū ſimplex̄ an cōpoſitum. lib. i. ſen. q. ij. A.

Actus venialis: requiratur infra veniale.

Actio dei an ſit naturalis an libera. deter. q. xi. ad quartū articulū ſignatū per A.

Adam vtrū potuit vitare peccatū: et ſilr̄ quilibet peccās. lib. ij. ſen. q. iij. D.

Adorans dyabolū transfiguratū in effigie xp̄i tantū meretur ac ſi xp̄m adoraret: dūmodo error ſit omnino inuincibilis. libro. iiij. ſen. q̄ſtione prima MD MD ꝛ NN ꝛ in ſequētibus.

Adulteriū nō ſemp eſt peccatū mortale. de imputabilitate peccati BB.

Adultus qui ꝑſonaliter meruit: equaliter pōt premiari cū paruulo recens baptizato. de lege ſtatuta. libro. iiij. ſen. q. i. arg. v. princi.

Angelus malus an libere peccauerit ſic ꝙ potuiſſet nō peccaſſe. lib. ij. q. iij. per totum.

Angelus malus quō potuit primū peccare: et quo genere peccati diſquiritur lib. ij. ſenten. q. iij. fere p totā. q. Uide infra demones.

Angelo cōfirmato in gratia an cōgruat deputari ad cuſtodiā hoim. lib. ij. q. iiij. per totū.

Angelus an poſſit errare. ibidē arg. i. principalī.

An ſciat occultas cogitatiōes hoim. arg. ij. p̄n.

An alter alteri loquat̄. ibidē. arg. v. principali.

An moueatur localiter. ibidē arg. v. prin.

An bonus poſſit peccare: et malus bene velle operari. ibidē arg. vi. p̄ncipali. An quilibet tenetur h̄re diſcretionē ſpirituū. ibid. ar. vii. p̄n.

Angelus quō pōt ſibi vnire corp⁹ arg. viij. p̄n.

An habeat volubiles cogitationes. arg. ix. p̄n.

Utrū xp̄o fuerit aliq̄s deputatus arg. x. princi.

Angelus beatus an poſſit errare. ibidē E. An de facto erret ibidē. hoc eſt li. ij. q. iiij. D.

Angeli mali an poſſint delectari: ꝛ boni contriſtari. ibidē poſt E ad tertiū argu.

Qualiter angel⁹ cognoſcat deū. Et vtrū in ipſo debeat aliquid poni ꝑ qđ cognoſcat deum. Itē qualiter cognoſcat ſeipm̄. Qualiter ceteros angelos. Qualiter res corporales. Quō debeat intelligi dictū auguſtini de duplici cognitione angeloꝝ: matutina ꝛ veſpertina. Item vtrū angelus recipiat cognitionē a rebus. Et vtrum componat diſcurrēdo ac diuidat ꝛc̄. diſquirit̄ eadē. q. poſt G per ordinem. Itē vtrū oporteat ponere in angelo tot ſpēs: quot ſunt res cognite. ibidē ꝛ in replica ſequēti. Et vtrum ſit dare maximā multitudinē ſimul cognitoꝝ ab angelo. ibidē conſeq̄nter.

Angelus vtruʒ ſit in loco ꝑ ſe ſine corpe vnito: et qualiter ſit in loco ꝑ accidēs in corpe vnito. Utrū poſſit moueri in inſtāti de loco ad locū: Utrum poſſit moueri ſucceſſiue ad motū corporis a ſe moti. Utrum poſſit moueri de loco ad locū nō ptrāſeūdo mediū: diſq̄rit̄ eadē. q. iiij. libri. ij. ab MD vſq̄ʒ ad AA per ordinē.

Tabula alphabetica Totius operis

Angelorum bonorum que causa sit cõfirmationis: et malorum obstinationis. Et an beati possent mereri: et damnati demereri. ibidem a DD conseque̅nter vsq ad OO

Angelus bonus aut malus an possit in corpore assumpto exercere opatiões vitales: vtpote comedere: generare etc. Et qd de incubis et succubis sit sentiédū. ibidem LL et VV

Angelus nõ ɔfirmat' vidés deū an possit deū nõ diligere stãte illa visione. deč. q. ix. A

Annihilatio an sit appetéda ab hoie potius q̄ recidiuatio. lib. iiij. sen. q. vij. quinto prin.

Annihilari et nõ esse an sint aliqd. ibidé C et D.

Annihilari est minus malū q̄ miserū esse: vt innuitur ibidem ante E

Anima viatoris non est virtutis infinite. libro primo sen. q. i. ad quartū prin.

Aie dãnatorum puniuntur in purgatorio duplici pena. s. sensus et dãni. li. ij. sen. q. i. post. R

Animã nõ esse ex aia parentū nec ex traduce, p creatã ostendit. de inipu. R et Z

Arbitrij liberi vsus an sit necessarius ad hoc vt homo mereatur. lib. i. sen. q. i. arti. iiij. F.

Articulos fidei assentiédo an mereamur in via libro. i. senten. q. i. A. Utrū teneamur credere omes expresse. ibidé. arg. vi. prin.

An equali firmitate. ibidé arg. vij. prin.

An sit in hoīs potestate eis assentire. ibidé E

An sint cõtra naturalé rationé. ibidé in. vi. articuli dubio secūdo et eiusdé solutione.

Assensum fidei an deus siue ratio nabili causa in nobis causare posset. li. i. sen. q. i. D

Augmentatio quõ fiat. Et vtrū post augmétationé et nutritioné maneat homo idé numero qui prius. deč. q. xv. quasi per totū.

Baptism' rite sus

b ceptus an conferat gr̃az baptizato libro. iiij. sen. q. i. per totū.

Baptismus vtrū plus conferat adulto q̄ paruulo. ibidé arg. i. prin. et etiam quinto.

Baptismi quis sit effectus: et vtrū auferat culpã et penã. ibidé arg. vi. prin. et solu.

Baptismus an contulit aie xpi gratiã. ibidem arg. vij. pñcipali et eius solutione.

Baptismo an intétõ ministri sit necẽa. ar. viij. prin.

Baptizãs seipm an mereat. ibidez. arg. x. prin.

Baptismi quot sint de essentia: Que sit ei' forma. Que materia. Quis recipiés. Quis ministrans. Quis effectus eius ibidem post B per ordiné in diuersis articulis: vt notat ibid

Quõ procedédū sit in varijs casib' dubijs huiusmodi sacramétū cõcernétibus: qui ponit ibi arti. vij. I per ordiné litterarū et articulorum

Utrū quodãmodo causet gratiã. ibidé. EE

Beatitudo an augeat in patria: et quõ ex societate saluãdorū. li. i. sen. q. iij. post BB

Beatitudo vtrū augebit post diẽ iudicij. lib. ij. sen. q. i. arg. vi. prin. et solu.

Beatitudo, eterna vtrū sit finale premiū boni viatoris. li. iiij. sen. q. viij. per totã. q.

Beatitudo nõ est visio dei p essentiã. ibidez D

Beatitudo perfecta nõ est fruitio dei. ibidé E

Beatitudo nõ ẽ gaudiū vel delectatio de deo viso. ibidé F. Nec est ea quã describit Boeti' ibidé H. Nulla aūt res est finale: premiū viatoris: aut beatitudo in creatura. ibidé I. Est aūt iste terminus beatitudo nomé collectiuū vel equiualés nomini collectiuo. ibidé K

Beatus vtrū teneatur frui deo. lib. i. sen. q. iiij. arg. ij. pñcipali. Et vtrū possit pro nobis orare. ibidé ɔñter. Ité an sit beatus qui habet q̄cquid vult, licite. ibidem BB

Beatus vtrū possit errare. li. ij. q. iiij. E

Bonū et malū habent quandã equiuocationé: quia aliqñ predicãt de rebus: aliqñ de verbis infinitiui mõi. lib. iiij. sen. q. vij. E.

Athecumino in

c casu mortuo tãta gr̃a confertur ac si esset baptizatus. lib. iiij. sen. q. i. F

Charitas vtrū solū possit manere per instãs. lib. i. sen. q. ij. post GG ad. xv. argu. Et q͏ est dare vltimū instans charitatis: cõceditur ibidem ad. xij. arg. decimi prin.

Celebrare pñcipaliter p aliquo quid proprie sit. lib. iiij. sen. q. iij. I. vbi inquiritur an obligatus ad celebrandū pro pluribus satisfaciat per vnã missam celebratã pro oibus.

Certificare accipit multipliciter sicut esse certum. lib. ij. sen. q. ij. post BB distin. ij.

Conceptus et voces vel saltẽ signa ad placitū instituta sunt in genere. li. i. q. vi. D

Conceptus entis quare nõ sit, cõceptus generis. eadé questione circa finé MD

Confessio hõi faciéda vtrū sit necessaria ad salutẽ. lib. iiij. q. iiij. per totum.

Cõfessus nõ proprio sacerdoti. habẽti tamé cõmissioné audiédi confessioné an teneat iterū confiteri suo proprio sacerdoti. disquiritur libro. iiij. q. v. per totã questioné.

Confirmatio vtrū sit sacramentū: disquiritur libro. iiij. sen. q. ij. per totã. Et vtrum sit sacramentū necessitatis. ibidé. ij. pñcipali. Et vtrū fuerit a christo institutū: et quãdo ibidem C. Et que sint de essentia eius. ibidem H. Et q͏ non quilibet confirmatus potest confirmare. ibidem in quarto pñcipali et eius solutione. Et vtrū episcopus degradatus possit confirmare. ibidé in quinto pñcipali et eius solutiõe.

Tabula alphabetica Totius operis

Cogitatiões volubiles an sint in angelis. li.ij. sen.q.iiij.ar.ix.principali ꝛ eius solu.

Cognitio angeloꝝ qualis sit.hoc est qualit̃ cognoscāt deū:ꝛ vtrū in ipsis debeat aliq̃d poni per qḋ cognoscāt deū. Itez qualit̃ cognoscāt seipsos. Qualiter res corpales ꝛ que sit in eis cognitio matutina:ꝛ que vespina: quas posuit Aug. Item vtrū recipiāt cognitionē a rebus:ꝛ vtrum cōponendo ꝛ diuidēdo. libro.ij. sen.q.iiij.post G per ordinē. Sed vtrū oporteat ponere in angelis tot species quot sūt res cognite.ibidem I ꝛ in replica. Item an sit dare maximā multitudinē simul cognitorum ab angelis.ibidem cōsequēter.

Cognitio btōꝝ qualis sit.hoc est vtrum oēs cognoscēt deū equaliter.li.iiij.q.viij.argu.v.pn.

Cognitio creature an sit realit̃ distincta ab ipsa creatura in cōferētijs.arti.ij. Et vtrū oīs cognitio creature causetur effectiue a creatura cognoscente.ibidē arti.iiij.

Cognoscere deū an sit nob possib.deť.q.xiiij.B Plura notabunt̃ in verbis Scire et intelligere.

Cōfirmationis bonoꝝ ꝛ obdurationis maloꝝ que sit cā.li.ij.sen.q.iiij.DD vsq3 OO

Consecratio eucharistie seu corpis xpi quō fiat.habet̃ lib.iiij.sen.q.iij.circa prin. Plura videbis in dictione eucharistia ꝛ suo loco.

Cōuersio panis et vini in corp⁹ christi.quō sit possibilis.ibidē.hoc est lib.iiij.q.ij.B ꝛ C Et quō hmōi cōuersio seu transmutatio differat ab alijs trāsmutatiōib⁹ ōndit̃ ibidē G. Plura annotauim⁹ in superiori tabula.q.iiij.lib.iij.

Contritio an deleat peccatū: et an sit vtilior q̃ martyriū.li.iiij.sen.q.vij.arg.iiij.prin.

Continuans per certū tēpus meritū vel demeritū vtrū habeat premiū vel penam intensiue infinitā.lib.i.sen.questiōe.iij.argu.iij.post R, in probatione secunde cōclusionis.

Contradictoria simul vera.li.i.q.iij.arg.iiij.pn, et deter.q.x.quinto dubio post E

Consciētia erronea quō ꝛ quatenus obligat:ꝛ vtrū quis eā teneat̃ deponere ꝛ cōsilia notantur.li.iij.q.i.OO PP QQ

Continuatio solius tpis vel sola cōtinuatio tēporis vtrū addat bonitatē vel maliciā operationi morali.deter.q.ij.arti.iij.per totū N

Cōtingētia ꝛ cōdēnat⁹.vide futura ꝛ dānat⁹.

Corpus xpi cōcemētia habētur lib iij.q.iij.per totā fere questionē. Quō aūt se videat aut videat̃ a nobis:vide infra in verbo video.

Creare ꝛ creatio q̃d sint.deter.q.xi.per totum.

Creator generis hūani vtrū iuste gubernet genus humanū.li.ij.sen.q.i.per totum.

Creatura vna an excedat aliā in pfectiōe in infinitū.li.ij.sen.q.ij.dubio.iiij.ante T.

Creature nullū esse habuerūt ab eterno distinctū a deo.eadē.q.C. Utrum aūt habuerūt aliqḋ esse in deo ab eterno.disquirit̃ ibidē D

Creasse ab eterno vtrū sit deo possibile.ibi. Q Plura videbis in vocabulis. Deus.producor: facto.guberno:ꝛ cōsimilibus.

Credere quot mōis dicat̃.li.i.q.i.post H

Credēs ꝛ assentiēs articulis fidei an quis mereatur.li.i.sen.q.i.per totū. An credes falsum mereat̃.ibidē arg.v.prin. An teneamur credere oēs articulos fidei eq̃li firmitate.ibiḋ.arg. vij.pn. Utrū credere articulis fidei sit i libera hois ptāte.ibidē arti.i.hoc est C. Itē vtrū q̃s moriēdo pro fide falsa posset in casu adipisci meritū martyris.ibidem ad.vi.pncipale in fine solutionis. Uide totā questionē primā

Crimen:vide infra in vocabulo peccatū.

Christ⁹ ꝑm cōsuetudinē notabit̃ sic xps.

Causa notabit̃ in vocabulis:deus ꝛ effectus.

Culpa mortalis notat̃ duplex:d e imputabi. T

Custodia hois an cōueniat angelo. li.ij.sen.q. iiij.per totū. An christ⁹ habuerit angelū custodem.ibidē arg.xi.prin.et solu.

Amnat⁹ ad mortem posset declinare licite ꝑ fugā sine iniuria pximi.lib.iij.sen.q.i. H D.

d

Et li.iiij.sen.q.vij.arg.vij.prin.ꝛ eius solu.

Dānati an possent delectari.li.ij.q.iiij.post E

Dānatoꝝ obstinationis cā.ibidē.ꝛ vtrū posset mereri ōndit̃ ibidē DD vsq3 ad OO

Dānati vtrū desiderāt nō esse.li.iiij.q.vij.E

Deus vtrū possit sine cā rōnabili causare assensum vel dissensum in creatura ipsa nō coagēte lib.i.sen.q.i.articulo tertio post D. Et vtrū sit causa actus credēdi.ibidem post L

Deo solo fruendū sit necne.li.i.q.iiij.per totum

Deū esse sup oia diligendū:vide infra diligo.

Deus vtrū sit tres ꝑsone distincte. li.i.sen.q. v. per totū. Utrū sit in genere.q.vi.G

Deus an iuste gubernet gen⁹ humanū. li.i.sen. q.i.per totū. Utrum iuste puniat.ibidē arg.i. prin. Utrū iuste premiet.ibidē post. v.prin.

Deus an velit omia fieri volūtate beneplaciti. ibidē in.ij.principali ꝛ eius solu.

De⁹ an sit acceptor ꝑsonarū.ibidē arg.iij. prin.

Deus an sit cā peti:ꝛ vtrū velit mala fieri.ibidē arg.iiij.prin. An auctor pene. ibidē arg. v.q̃rti prin. An faciat omne qḋ ꝑtinet ad iustū iudicē.ibidē arg. v.prin.ꝛ solu.

Deus an p̃cipiat aliud q̃ velit fieri. ibidē arg. q̃nto quinti prin. An sit debitor. ibidē D. An ordinet hominē ad miseriā.ibidē post T

Deū velle aliq̃d ꝯtingit dupliciť.ibi.post H D.

Dei volūtas q̃d sit:vide infra Uolūtas.

Deus an ab eterno sciuit se producturũ mũdũ lib.ij.q.ij.p totũ. An ab eterno sciuit se producere plures mũdos. ibidem arg.iij.princi. An possit producere plures mũdos. An meliorez mundũ. An hoiem impeccabilẽ. An de necessitate produxit mũdũ. An libere: ⁊ plura alia disquiritur ibidẽ vsq ad.v.prin.

Deus an hẽat pſciẽtiã futurorũ: ⁊ an sciuerit se pducturũ mũdũ ab eterno.li.ij.sen.q.ij.arg.v.pn. Utrũ sciat futura cõtingẽtia. ⁊ possit ea reuelare φ maneãt cõtigẽtia post reuelationẽ. ibidẽ arg.viij.pn. Et an possit scire plã φ sit. ibi. AA. Utrũ põt facere optimũ qđ posset facere: ⁊ an mũdũ pfectiorẽ isto. ibi.in.vi.arti.

Deus an apparebit btis eẽ bonũ infinitũ.lib.iiij. sen.q.viij.arg.v.primi pn. An intelligẽs deuz debeat eẽ infinite ỽtutis. ibi.arg.viij.pmi.pn

Deus an sit cã effectiua oĩm aliorũ a se. deter. q.xi.p totũ. An sine sui mutatione potuit creare de nouo. ibidẽ FF. An causet naturaliter an libere. ibidẽ R. Utrũ cõcauset in omni operatione creature. ibidẽ AA. An sit causa peccati. ibi LL. An aliud a deo sit neccẽario. ibi.in fi.

Deus an fuerit cã effectiua mũdi p creationẽ mũdi. ibiđ.q.xij.A. An sit creatio actio. ibi.D

Deus an sit obiectũ btifice fruitiõis. deter.q.vi.p totũ. Plura vide in Xpo. Fruitio. Uisio ⁊c.

Demones vtrũ libere peccauerũt.li.ij.sen.q.iij. p totũ. Utrũ potuerũt vitare pctm̃. ibi.arg.ij. prin. Utrũ peccauerũt malevolendo. ibi.arg. iiij.⁊.v.prin. Utrum potuerũt peccare in primo instãti creatiõis. ibi.viij.prin. Utrũ appetiuerũt equari deo.arg.xi.pn. Reqre Angelus.

Deus quõ põt fallere.li.iij.sen.q.i.BBB

Dyabolus vtrũ peccauit quãdo fuit obstinatus li.i.sen.q.iij.arg.x.decimi prin.

Dyabolũ trãsfiguratũ in effigiẽ xpi adorãs: an sit idolatra.li.iij.sen.q.i.MM

Dilectio an possit esse sine obiecto dilecto li.i. sen.q.iij.post. R in.iiij.dubio.viij.arti. An qs possit nõ diligere deũ clare visum. ibidẽ argu. iij.prin. Et vtrũ angelus nondũ cõfirmatus videns deũ potuisset eũ nõ diligere stante illa visione. deter.q.ix.per totũ.

Diligere deũ sup oĩa an qs possz ex solis naturalibus.li.i.sen.q.iij.post FF in prima difficultate. Et vtrũ deũ esse sup oĩa diligẽdũ posset naturali ratione demõstrari. ibidez MM. Sed vtrũ homo magis teneat diligere vnã psonã in diuinis φ aliã. ibidẽ O. Utrũ possz diligere vnã psonã nõ diligẽdo aliã. ibi. P. Itẽ an quis diligẽs deũ super oĩa posset eadem dilectione peccare mortaliter. ibidẽ ante T. Preterea vtruz homo teneat se magis diligere φ deũ. ibidẽ circa finẽ questionis iuxta ZZ

Diligat ne qlibet beatus deũ φtuz põt.lib.iiij. sen.q.viij.arg.vi.pncipali.⁊ solu.eius.

Diligens magis deum an posset minus diligi ab eo. ibidem. hoc est lib.i.sen.q.iij.D.

Dilectõ accipit dupli ibidem paulo post. Sed vtrũ beatus plus diligat a.i. deũ cũ oĩbus sanctis φ deum tm̃: ⁊ quõ ibidem. AA.

Diligit vnũ magis alio quadrupliciter. ibidez EE. vbi disquirit vtrũ sortes in casu nõ teneatur diligere deũ intẽsiori actu φ creaturam. Itẽ vtrũ qs tenet illud magis diligere qđ magis credit esse ad honorẽ dei. ibidẽ. DD.

Dilectũ ⁊ odiũ require infra. Odium.

Effectus sacramẽ

tor in diuersis locis describunt. baptismi lib.iiij.sen.q.i.D. Confirmatiõis eo.lib.q.ij.arg.iij.pn.⁊c.

Effectiua causa oĩm rerũ aliarũ a se an deus sit. deter.q.xi.p totũ.

Electio an sit impossibiliũ ostendit.lib.ij.sent. q.iij.arg.iij.pn.⁊ eius solutione.

Electio actus volũtatis an fiat in instanti disquirit.lib.i.sen.q.iij.arg.x.pncipali.

Eligibilius est nõ esse φ dãnari.lib.iiij. sen.q.i. O.vsq. P.⁊ in sequentibus.

Episcopus an possit sibi casus reseruare: ⁊ qui sint illi: oñdit lib.iiij.sen.q.vi.circa medium.

Epus degradatus an possit cõfirmationis sacramentũ ministrare.lib.iiij.q.ij.ad.v.pn.

Equari in beatitudine beate ỽgini an beatus oppetat.lib.iiij.sen.q.viij.argu.vij.ij.pn.

Errare an cõueniat beatis.lib.ij.q.iiij.L. vtruz cõueniat angelis sit φ de facto errent. ibiđ.D.

Errare qliter aliquẽ cõtingat.lib.iij.q.i.OO.

Erronea cõsciẽtia an obliget. ibidem. PP.

Esse dãnatũ ⁊c. vide paulo ante Eligibilius.

Esse in loco qlr angelo cõpetat.lib.ij.q.iiij.M.

Essentia diuĩa an gñet.lib.i.q.v.arg.v.pn. An sit cõicabilis. ibidem arg.vi.pn.

Essentia diuina an repñsentet naturalr quicqd repñsentat.lib.iiij.sen.q.viij.post.O.

Essentie diuine vnitas an pmittat pluralitatẽ psonarũ. deter.q.x.p totũ.

Eucharistiaz concernentia supra notata sunt lib.iiij.q.iij.p totũ.

Falsum an possit

deus dicere.li.ij.q.ij.circa sol.viij.pn.

Falleri cõpetit deo li.iij.q.i.BBB.

Fides falsa an sit meritoria. ibidẽ arti.vi. XX

Fides an sit cõtra rõnem naturalẽ.lib.i.sen.q.i. post.FF in secũdo dubio. Plura vide supra in vocabulis articulus ⁊ credere.

Filius dei an potuit icarnari. vide Incarnari.

Filius dei et id quod est filius an convertantur. li. i. sen. q. v. arg. ix. prin. et eius solutione.
Filius dei an possit esse filius alteri homini qui non fuisset deus: ita quod nullus potuisset discrevisse visibiliter inter eos. li. iij. q. i. ar. i. prin.
Finis naturalis hominis: an sit beatitudo. li. ij. q. i. arg. iij. secundi prin. et eius solutione.
Forma sacramentorum notatur lib. iiij. sen. in diversis questionibus. Baptismi. q. i. post B. Confirmationis. q. ij. argu. ij. prin. et eius solu. Eucharistie. q. ij. D. Utrum sit proprio vera que dicitur forma eucharistie. i. Hoc est enim corpus meum. Et quid ly hoc demonstret. arg. vi. prin.
Forma sillogismi expositorii: an ubique teneat. determi. q. x. E. Vide infra Logica.
Fruitio dei an sit viatori necessaria: hoc est an teneatur frui solo deo. lib. i. sen. q. iiij. per totum. Utrum viator posset dimittere fruitionem dei ad subveniendum indigenti. ibidem. arg. i. prin. et eius solu.
Frui et uti accipiuntur tripliciter. li. i. q. iiij. E
Frui et uti an habeant actum medium. ibidem D
Fruitionis obiectum an sit aliud a deo. ibidem DD Et determi. questione septima per totum.
Fruitione an sit fruendum. q. eadem lib. i. FF
Frui creatura potest esse licitum. ibidem post T conclusione secunda. An quotienscunque homo de deo cogitat teneatur eo actualiter frui. ibidem Y. Item an quis posset frui una persona non fruendo alia ibidem P. Plura habentur per totam illam questionem.
Fruitio dei an sit beatitudo. libro. iiij. q. viij. E
Fruendo et utendo ordinate utrum peccator posset vitare omne peccatum. determi. q. iiij. per totum.
Fruens deo sicut anima christi an fruatur necessario quolibet quod est deus. deter. q. v. per totum. An creatura rationalis sit facta ad fruendum finaliter deo deter. q. vi. per to.
Fruitio an possit manere in voluntate: et tamen non sit fruitio. deter. q. viij. per totum.
Fruitio beatifica an sit aliquo modo effective a voluntate fruentis. ibidem E
Fruitio an necessario sequatur claram visionem dei. determinatione. q. ix. B et E et pluribus aliis locis: ut notabitur in vocabulis. Video et visio.
Fugere an liceat damnato. Require damnatus.
Futurorum prescientia an sit in deo. li. ij. q. ij. arg. v. princi. An sciat futura contingentia determinate: et an possit ea revelare: ita ut maneant post revelationem contingentia. ibidem arg. viij. prin. Utrum deus sciat necessario futurum: et an omne futurum necessario erit. ibidem consequenter.

Gaudium infinitum

G utrum sit premium boni viatoris. libro quarto sen. q. viij. arg. primo princi. Ubi etiam inquiritur an aliquis tantum gaudebit in celo de gaudio alterius sicut de proprio.

Gaudium de deo viso non est beatitudo perfecta libro. iiij. sen. q. eadem. hoc est. viij. ff
Genus humanum an iuste gubernetur: vide Gubernatio. an iuste redemptum sit: vide Redemptio.
Genus logicale et ipsum concernentia notatur in superiori tabula. li. i. q. vi. ubi queritur utrum res simpliciter simplex sit in genere per totum. An deus sit in genere. ibidem G. An genera generalissima sint voces vel conceptus. ibidem H. et quarto dubio post Z. Utrum partes substantie sint in genere. ibidem post Z in secundo dubio. Utrum conceptus entis sit conceptus generis. ibidem AD
Genitus absque libidine: utrum quis sit preter christum Et an haberet peccatum originale. de impura. G
Generatio activa an conveniat essentie divine. li. i. sen. q. v. arg. v. prin. et deter. q. x. N. Utrum demonibus qui dicuntur incubi. li. ij. q. ultima VV
Generans quare non dat speciem generato in generatione hominis. de impu. pecti in responsione secunde forme secundi argumenti prin.
Gradus summus meriti an sit aliquis dabilis libro primo sen. q. i. paulopost P
Gratia an conferatur in baptismo. lib. iiij. sen. q. i. per totum. Utrum christo. ibidem arg. vij. prin.
Gratia correspondens merito personali quantuncunque parvula: est maior gratia baptismali. ibidem: hoc est lib. iiij. sen. q. i. in responsione primi prin. EE Et utrum gratie adulti et parvuli sint eiusdem speciei: disquiritur ibidem consequenter.
Gravius crimen apud deum: non semper gravius punitur apud ecclesiam. lib. iij. q. i. D
Gubernatio dei qua gubernat mundum an sit iusta. disquiritur lib. ij. sen. q. i. per totum. Ubi multa notata sunt de iusta gubernatione dei in premiando et puniendo. vide supra.

Eresis et infideli

h tas quid sint. lib. i. q. i. R
Homicidium an sit gravius periurio. disquiritur lib. iij. q. i. circa primum principale.
Homines mali an faciant voluntatem dei: notabitur infra Voluntas.
Homo an necessario debeat habere discretionem spirituum. disquiritur lib. ij. q. iiij. arg. vij. prin.
Homo quando teneatur diligere deum: vide Diligere.
Homo an possit plus mereri quam deus eum premiare. lib. i. q. i. arg. ij. prin. et D
Homo an possit aliquem diligere et non diligere simul et semel: vide infra odium.
Homo an habeat in potestate quod actus suus sit meritorius vel non. libro primo sen. q. i. D

Incarnatio filii

i dei an sit possibilis. lib. iij. per totum.
Infidelitas: require Heresis.

Infinitũ an sit ꝑtrãsitũ. lib. ij. q. ij. R. An vnũ infinitũ possit aliud infinitũ excedere. ibidem
Nullꝰ tenet ad actũ infinite virtutis seu ꝑfectionis lib. i. q. iiij. argu. ij. ꝑn. ⁊ eius solu.
Infinitũ meritũ ⁊ peccatũ. require suis locis.
Ignorãtia distinguit multipliciter: sm iuristas ⁊ theologos. de impu. ad iiij. prin. Z. vbi inq̃ritur an peccatũ ignorãtie sit imputabile.
Imputabilitas pctĩ discrit eadẽ. q. per totum.
Intellectus nõ intelligit subito lib. i. sen. q. iij. in solutione. r. princi. ad scḋã formã.
Intellectus an põt eq̃ distincte intelligere plura ⁊ pauciora. lib. quarto. q. viij. post N. ad. xi. argu. Plura require Cognitio.
Iudex an possit proferre sentẽtiã iuxta allegata cõtra eũ quẽ scit innocẽtẽ. deter. q. i. N
Iuramẽtum magis obligat q̃ votũ. lib. iij. q. i. arti. primo C et in sequẽtibus.
Iustum respectu dei potest esse iniustũ respectu creature. lib. ij. sen. q. i. MM

Atria impẽsa dy

l abolo transfigurato in effigiẽ christi: an sit semꝑ peccatũ mortale. lib. tertio sniarũ questione prima MM
Lex diuina an patiat̃ ꝯplexitatẽ. ibidẽ OO
Libertas capit̃ quinq̃ modis. lib. ij. q. iiij. GG
Libertas volũtatis q̃d sit. lib. i. q. iij. post C
Libido an sit causa peccati originalis: et an sine ea possit fieri generatio. de imputa. G
Licitũ quid sit: ⁊ an omne licitũ possit precipi. deter. q. i. ar. ij. BB et in sequẽtibus.
Locutio angeloꝝ qualis sit: et qualiter fiat. libro. ij. q. iiij. R Locus coꝝ. ibidẽ post M
Logica aristotelis q̃ cõiter traditur in scholis: an sit formalis: tenens etiã in terminis diuinis an non. deter. q. x. D et C
Longitudo corpis xpi ⁊ linea eiusdem lõgitudinis quõ seruetur in eucharistia. libro quarto. q. iij. in respõsione ad. ij. prin. O

Arie virgini: an

m aliquis beatorum appetat in beatitudine coequari. lib. iiij. q. viij. argumẽto. vij. scḋi prin. ⁊ eius solutione.
Materia sacramẽtoꝝ: patet in diuersis locis. Baptismi. lib. iiij. q. i. statim post B. Confirmationis eiusdem lib. q. ij. in scḋo ꝑn. Eucharistie seu corpis xpi. q. iij. ibidẽ post D
Maximũ q̃ sic: ⁊ minimũ q̃ nõ an sint dabilia: ⁊ ea concernentia habentur ad lõgum. deter. q. i. arti. i. a C vsq̃ ad O
Mereri an quis possit ⁊ peccare simul ⁊ semel. libro ꝑmo sen. q. i. A et N. Itẽ an viator plus mereatur q̃ deus possit dare. ibidem Q
Meriti an sit dabilis sũmus gradus ibidem. hoc est lib. i. q. i. arg. iij. ꝑn. ⁊ eius solu.
Itẽ vtrũ viator ꝯseruatus a deo in statu viatoris posset augere meritum suum vltra quẽcũq̃ gradũ datũ. deter. q. ij. C
Mereri an q̃s posset ꝑ fidẽ falsam. ibidẽ arg. v. ꝑn. An sit in ptãte hoĩs q̃ mereat̃ aut demereat̃ ibidem. D. An possit mereri vel demereri sine vsu liberi arbitrij. ibidẽ. ff
Mereri possumus plus ꝑ ꝑmũ actum ꝯtritionis q̃ ꝑ quẽcũq̃ aliũ. ibi. ad. ij. ꝑn. O
Meritũ an sit dabile infinitũ intẽsiue. ibi. P.
Meritũ xpi an q̃s posset ꝯsequi. ibidẽ. Q
Mereri q̃d sit. deter. q. ij. ꝑn. C
Meritũ angeloꝝ. Require angelus.
Meritoriũ actũ. Require supra Actus.
Missa vide supra Celebrare. ⁊ īfra obligatio.
Monachus inobediẽs supiori nõ magis peccat q̃ secularis frangens iuramentũ. lib. iij. D
Motũ angeloꝝ. Require Angelus. ⁊ lib. ij. q. iiij. ꝑ to. ⁊ ꝑcipue ab. M. vsq̃ AA
Mundus quõ est ꝑductus. Require Deus.

Aturalia sola ho

n minis an sufficiant ad hoc q̃ hõ diligat deũ sup oĩa: ⁊ impleat eius ꝑcepta. libro. i. q. iiij. ff. in ꝑma difficultate. An fides sit contra naturalem rõnem. lib. i. q. i. post G. vi. arti. dubij secundi.
Notitia cognoscentis deũ an debeat esse infinita. lib. iiij. q. viij. arg. viij. ꝑmi ꝑn.
Notitia beatoꝝ qua cognoscunt deum an sit equalis. ibidem arg. v. secũdi ꝑn.
Notitia angeloꝝ patuit supra Cognitio. ⁊ habet̃ libro. ij. q. iiij. fere ꝑ totũ: vt notatũ est.

Bligãs se sub cõ:

o ditione an teneat̃ ꝯditione adimpleta: ⁊ quõ. lib. i. q. iiij. argu. v. ꝑn. ⁊ eius solu. Verum in obligationibus ⁊ cõtractibus factis homini vel deo: ecclesia diuersimode dispensat. lib. iij. q. i. C
Obligatio iuramenti ⁊ voti. ibi. ad. v. arg.
Obligatio iuramenti est maior q̃ voti. ibi. C
Obligatio ꝯtra ꝯsciam facta ꝑ ꝑceptum an teneat. deter. q. i. ꝑ totum.
Obligatio ꝯsciẽ erronee. lib. iij. q. i. PP
Obligatus in argumentatione. lib. ij. q. ij. DD
Obiectum actus credendi. lib. i. q. ij. ꝑ to.
Obiectũ fidei scientie ⁊ opi. an sit cõplexũ an res significata in ꝯferentijs. arti. ꝑmo.
Obiectum beatifice fruitionis an sit deus an aliud a deo. deter. q. vij. ꝑ totum.
Obduratio. vide supra confirmatio.
Occidens iniuste nõ peccat. libro. iij. q. i. FF

Odiū an sit amor. lib. i. q. iij. arti. viij. dubio. ij. An vnū ⁊ idē sit odiū ⁊ dilectū. ibi. dubio. iij.
Odire summe deū posset quis meritorie. li. i. q. iij. arti. ij. cōclusione. iij. hoc est V
Omissionis peccatū: vide infra peccatū.
Orare an possit beatus lib. i. q. iiij. arg. ij. prin.

Panis in cōsecratione an maneat an annihilet. li. iiij q. iij. arg. i. prin. ⁊ in eius solutione.
Papa pōt dare cōmissionē generalē audiendi cōfessionē. lib. iiij. q. v. paulo ante L. et q̄ nō teneat q̄s p̄fitericurato pochiali. ibidē p̄inter.
Passiōes volūtatis ⁊ intellect⁹ an sint res alie ab opationib⁹ suis. li. i. q. iij. arti. vi.
Peccare ⁊ mereri an stēt simul in vno ⁊ eodē li. i. sen. q. i. A et N. Petm̄ an possit ab hoīe vitari. ibi. arg. xiij. prin. An necessitet ad peccandū. ibi. arg. ij. xiij. p̄n. An q̄s possꝫ peccare pl⁹ q̄ de⁹ punire. ibi. arg. ij. scōe pbatiōis post R
Peccare ⁊ mereri an cōueniāt angelo. li. ij. q. ij. post. viij. prin. solutionē. Quō p̄ueniat demonibus. lib. i. q. iij. arg. iiij. ⁊. v. princi. An peccauerūt in p̄mo instāti sue creationis. ibid. viij. p̄n. Et fere ꝑ totā questionē eādē res deducit Silr. q. iiij. eiusdē scōi libri disq̄rit an angel⁹ bon⁹ possit peccare. arg. vi. prin. cū solutione.
Peccatū cōmissionis q̄dlibet est mala volitio. lib. i. sen. q. iiij. post Z. ibi Rn̄sio ad scōm.
Peccatū an posset correspōdere tempori. lib. i. q. iij. arg. v. princi. ⁊ eius solutione.
Peccatū an sit infinite malicie ibi. arg. ix. p̄nc. Et precipue petm̄ ebrietatis ibidē ante. x. p̄n.
Peccati causa an deus sit: vide supra de⁹. An sit malū finitū. lib. ij. q. i. Z. An maneat in dānatis. ibidē. An mereat penā infinitā cū fiat in tpe finito. ibi p̄clusiōe. iij. ⁊ MD. An tāte sit malicie quāte bōitat eēt bonoꝝ subtract⁹ deo
Petōꝝ dr̄ q̄s dupl̄r. de impu. E (ibi. N
Petm̄ an q̄dlibet sit imputabile ad culpā disq̄ritur de impu. per totū. De originali ⁊ ip̄m cōcernēte. in solutione arg. p̄mi prin. De veniali arg. ij. princi. De mortali argu iij. princi. De peccato ignorātie. arg. iiij. p̄n. Trāsgressionis precepti. argu. v. prin. Perplexitatis argu. vi. prin. Impenitētie arg. vij. princi.
Peccatū omissiōis. ibidē. viij. prin. solutione.
Peccator an debeat potius velle nō esse q̄ in deū peccare. lib. iiij. q. vij. in. v. prin.
Pena summa quā natura hūana potest sustinere an sit dabilis lib. ij. q. i. E
Pena sensus ⁊ dāni nō sūt eiusdē rōnis. ibi. ff
Pena gravior dat veniali interdū q̄ mortali. ibidē G. An sit ꝓportō penarū ad clpas. ibi. K. Et an petō finite malicie det pena ifinita
Penitentiā p̄cernentia req̄re in supiori tabula. lib. iiij. sen. q. iiij. v. vi. vij. ꝑ totum.
Penitētie opus an sit meritoriū vite eterne disq̄rit. deter. q. ij. arti. ij. hoc est. MD
Perplexitas an sit in lege dei. Require let. Et de imputa. arg. vi. p̄n. ⁊ eius sol.
Periuriū est grauius q̄ homicidiū. lib. iij. q. i. post arti. ij. hoc ē post N. ibi. Quartū ⁊c.
Persone diue an debeant equaliter ab oīb⁹ diligi. lib. i. q. iiij. O. Et an frui ibidem.
Personalis vnitas notabit infra. Unitas.
Personarū pluralitas an stet cū diuina essentia. deter. q. x. ꝑ to. vbi multa disq̄runt.
Preceptum de sūma dilectione dei nullus pōt implere ꝑ sola naturalia. lib. i. sen. q. iiij. G
Precepti vnū vtpote de furto transgrediens an sit oīm reus. ibi. in argu. p̄ scōam p̄clusionē.
Precipi quid ꝓprie possit. Utrū oē q̄d est licitū ⁊ honestū. deter. q i. arti. ij. A. vbi multa inquirunt vtpote quale p̄ceptum est rōnabile ibidē ꝑ aliquot p̄clusiones. L. An res impossibilis posset p̄cipi. ibidē. O. vsq̄ T. Et an q̄s faciendo p̄tra p̄ceptum dei posset mereri. ibidem. Y. Et an odiū dei posset alicui rōnabiliter p̄cipi de potentia dei absoluta. ibidē. Z.
Preceptū a deo an sit semꝑ volitū ab eo. lib. ij. q. i. MMD. An ex vi p̄cepti posset quis necessitari ad peccandū. vide infra volūtas.
Predestinatus an habeat cām sue p̄destinationis in se. lib. ij. q. i. V. vbi multa disquirūt.
Premia an corrn̄deant bonitati actus. lib. i q. i. argu. iij. p̄n. ⁊. P. An corrn̄deant tpi. lib. i. q. iij. arg. v. p̄n. et eius solu.
Premiū viatoris an possit equari p̄mio christi. lib. i. q i. in solu. iij. p̄n. An sit gaudiū infinitū. lib. iiij. q. viij. arg. i. p̄n.
Prescientia dei de futuris. lib. ij. q. ij. arg. v. p̄n.
Priuilegium an possit dari in p̄iudiciū notabile alterius lib. iiij. sen. q. v. arg. ij. p̄n.
Propositio vna an sit verior alia libro. i. q. i. ad vij argu. p̄n.
Propositionū p̄dictoriarū de futuro p̄tingēti neutraꝑs est vera lib. ij. q. ij. arg. iiij. p̄n.
Propositio vocalis ⁊ eā p̄cernētia h̄ntur. ibi. I. plura h̄ntur ibidē. H. D. ⁊ in sequentibus.
Processio sp̄ussancti. lib. i. q. v. arg. x. p̄n.
Productio mūdi ⁊ que eā respiciūt habent. li. ij. q. ij. ꝑ totum.
Propheria quid sit. lib. ij. q. ij. post. viij. p̄n.
Punitio dei an sit iusta. lib. ij. q. i. argu. i. p̄n. Plura h̄ntur ꝑ to. q. ⁊ notata sunt in p̄mio.

Rectitudinem seruare an sit in libera hoīs ptāte. lib. i. sen. q. i. circa finē in tertio dubio.

Tabula alphabetica Totius operis

Rectitudo volũtatis an sit volũtas. lib. i. q. iij. post primũ arti. arg. ij. ⁊ articulo scđo.
Redẽptio gñis humani. deter. q. xiij. per totũ.
Res pmanẽs an possit moueri solũ p instans. li. i. q. iij. arg. xij. decimi prin. cũ eius solutione
Res pmanẽt an sit vltimũ. ibi. arg. xij. pᵒ BB
Res an habuerũt eẽ ab eterno distinctũ a deo lib. ij. q. ij. CD E. Ubi multa alia habẽtur.
Reuelatũ a deo an maneat cõtigẽs. lib. ij. q. ij. arti. viij. AA. Ubi cõtinue plura habẽtur.

Sacerdos solus ẽ

minister conficiẽdi corpis xpi. li. iiij q. iij. ff. An quilibet posset quẽlibet absoluere. q. v. eiusdẽ libri per totũ. An habeat plenã potestatẽ ordinis ⁊ iurisdictionis. libro. iiij. q iiij. arti. iij. Uide supra notata.
Sacramẽta cõcernẽtia habẽtur li. iiij. de Baptismo q. i. De cõfirmatiõe. q. ij. De eucharistia q. iij. Confessionis. iiij. v. et. vi.
Satisfactio ibidẽ. hoc est lib. iiij. q. vi. per totũ.
Securitas de beatitudine an sit hoi possibilis lib. iiij. q viij. B et in sequẽtibus.
Scire articulos fidei. Require articulos.
Scire futura cõtingẽtia an cõueniat deo. lib. i. q. ij. viij. prĩ. An sciuerit se pducturũ mũdum ibidẽ p totã. q. Utrũ angelᵘˢ sciat occultas cogitationes. Uide cogitatiões. An beati sciẽt qd̃ liber scibile. lib. iiij. sen. q. viij. argu. viij. prĩ.
Sciã aliqua est honorabilis ⁊ perfecta dupl̃r. libro. iiij. q. viij. paulopost M
Simpliciter simplex q̃d sit. lib. i. q. vi. D et F
Simplicitas an sit perfectio. ibidem post I
Simpliciter simplex an sit in gñe ⁊ quõ. ibi. O
Spũssancti processio. vide supra Processio

Transmutatio pa

nis in corpus christi q̃d differat ab aliis. libro. iiij. q. iij. B
Trãsgressio voti dicetur statim Uotũ.
Trãsgressor vnius precepti an sit omniũ reus. libro. i. q. iij. Circa I vsq; M
Trãsgressio pcepti an semp sit imputabilis. de impu. pec. argu. vi. prin. ⁊ solutione.

Velle nõ esse nota

tum est supra in Annihilari
Uelle cõtingit dupl̃r. li. ij. q. ij. DD
Ueritas ppõnis an distinguatur a ppositiõe. lib. ij. q. ij FF. Uerũ an suscipiat magis ⁊ minᵘˢ. libro pmo. q. i. Circa. vij. prin. solu.
Uiator existẽs in gratia an mereat assentiẽdo articulis fidei. libro pmo. q. i. per totũ. An fruendo ordinate viter peccatum. deter. q iij. A Et an teneatur frui solo deo. li. i. q. iiij. p totũ.
Uidens deũ an possit deũ nõ diligere. deter. q. ix. p to. Et lib. i. sen. q. iij. arg. xij. prĩ.
Uie viuendi quas christus docuit an sint meritorie vite eterne. deter. q. ij. p to.
Uisio dei an sit beatitudo. libro. iiij. q. viij. post D. An corpus xpi in vna hostia videat a se in alia. li. iiij. q. iij. arg. iij. prĩ. An a nob. ibi. ar. iiij
Unitas psonalis an sit maior q̃ vnitas trinitatis lib. i. q. v. argu. xv. prĩ. cum solu.
Uitare peccatũ an fuerit demonibus possibile li. ij. q. iij. arg. ij. prĩ. An quis peccet in eo qđ vitare nõ potest lib. iii. q. i. FF
Uolũtas creata an sit libera in vtendo ⁊ fruẽdo lib. i. sen. q. iij. p to. An posset libere suspendere oẽm actum suũ ibi. arg. ij. prĩ. ⁊ solu. An possit velle 9tra quodcũq; iudiciũ rõis. ibidẽ arg. iiij. An sine ea sit peccatũ. ibidẽ q̃rto. An possit elicere actũ suũ in instanti. ibidẽ. x. prĩ. An sit tm̃ potentia passiua ⁊ nõ actiua. ibi. xi. prĩ. An possit vitare pctm̃. ibi. argu. xiij. prin. An necessitet ad peccandũ. ibi. in scđa forma An possit simul tristari ⁊ gaudere. ibi. 9iter. An idem actus sit volũtarius ⁊ nõ volũtarius. ibidem argu. iiij. xiiij. prĩ. An sit cognitio ⁊ multa 9silia notant ibidẽ p totã questionẽ.
Uolitio an fiat subito. eađ. q. arti. v. An deᵘˢ velit omĩa fieri voluntate beneplaciti. lib. ij. q. i. arg. ij. prĩ. Ubi varia notanda sunt.
Uolũtas dei q̃d sit apud doctores. Et verum volũtas beneplaciti eiᵘˢ semp impleat. Et an velit pctm̃ fieri voluntate beneplaciti. Et an viator teneat facere quicq̃d credat deũ velle volũtate beneplaciti. lib. ij. q. i. AA ⁊ 9ñtibᵘˢ.
Uoluntas an possit necessitari ad volendum nõ esse p penas. lib. i. q. i. post B. vbi nõt. An vtendo creaturis sit libera. deter. q. iij. p totũ.
Uolũtas an sit libera p aliquã rẽ sibi additam lib. i. q. iij. post C. ⁊ que libertas eius ibidem.
Uotũ an minus obliget q̃ iuramentũ. lib. iij. q. i. post B. vt notat in decisione q̃stionis.
Uti notandũ est vbicũq; mẽtio fit de frui.

Xpus an meruit in

instanti sue conceptionis lib. i. q. iij. arg. iij. x. prĩ. ⁊ solutione eiᵘˢ.
Xps an sit subito in altari. ibidẽ arg. v. eiusdez x. prĩ. An sit nõ homo lib. i. q. v. Z An iuste redemit nos. deter. q. xiij. p totum. An videat se in eucharistia. Require visio. An fallat Require fallere. An habuit angelũ custodẽ. Require Custodia. Angelus. ⁊ deus.

Ydee an sint i deo.

lib. i. q. v. arg. xvi prĩ. ⁊ solu.
Finis vtriusq; tabule.

Clarissimi et longe disertissimi viri magri Roberti holkot sacre theologie pfessoris eminentissimi: et sacri ordinis predicatoꝝ obseruantissimi ex britãnia magna q̄ nūc anglia dicitur oriundi: opus questionū ac determinationum sup libros sententiarū feliciter incipit.

Circa primū librū sententiarū Questio prima.

Questio I

A

Primū argumentū principale

Utrum quilibet viator existens in gr̄a assentiēdo articulis fidei mereat̄ vitam eternā. Et arguit̄ ꝙ n̄. q2 si sic seq̄ret̄ ista cōclusio posito possibili ꝙ in casu idez viator simul et semel peccaret mortaliter et mereret̄. ꝯn̄s est falsuz: q2 si sic. simul ⁊ semel haberet gr̄am ⁊ careret gr̄a quod includit cōtradictionē. Consequētiā probo sic supposito ꝙ deus p̄cipiat sorti ꝙ credat hanc ꝓpositionē esse verā sortes dānabit̄. ⁊ simul cū hoc ꝙ sortes obediat ei. quo facto tūc arguitur sic. Sortes credit se dānari ꝓpter auctoritatez dei p̄cipiētis. igit̄ sortes meret̄ p̱ cōclusionem. et iterū: sortes credit se dānari. g̊ desperat. et p̱ ꝯn̄s peccat mortaliter. g̊ simul et semel peccat mortaliter ⁊ meret̄.

Secundum

Scđo sic. Si questio foret vera sequeret̄ ꝙ aliq̄s viator plus posset mereri de p̄mio q̄ deus possz sibi dare. Probatio Pono aliquē adultū accedentē ad fidem et sit sortes gr̄a exēpli: ⁊ accipio p̄mū actuz credēdi quē ipse hz in gr̄a ⁊ sit a. tūc arguit̄ sic. si q̄stio eēt vera h̄ foret ꝯcedēda sorti ꝓ a debetur vita eterna. ꝯn̄s est falsum. nā si sortes ꝓ a meruerit vitā eternā. ergo p̱ actū duple bonitatis ad a posset mereri duplū premiū correspōdēs ipsi a sed premiū correspōdēs ipsi a est infinite bonitatis. g̊ sortes posset mereri premiū duplum ad premiū infinitū quod includit ꝯdictionem

Probatio

Mi̇ aūt premiū correspōdēs ipsi a sit infinitum patet q2 est premiū eternū et vita et̄na.

Euasio

Si dicatur ad ista ꝙ sortes non potest postea q̄ habuit a hr̄e actū in duplo meliorē.

Reprehensio

Hoc ē oino irrōnabile quod ꝓbo q2 certū est ꝙ pōt habere aliquē actū equalē ipsi a et tūc sequeret̄ vel ꝙ ille actus nō premiabit̄ ad cōdignū: q2 nō tātū quātū a: vel ꝙ ille premiādus recipiet premiū duplū ad illud qđ meruit p̱ a. ꝯn̄s est falsuz q2 deus nō pōt aliquod dare premiū qđ sit duple bonitatis ad vitā eternaz. g̊ nec ipse sortes pōt hoc recipere.

Tertium

Tertio si questio foret vera seq̄retur ista cōclusio ꝙ aliq̄s viator plus p̄miabit̄ ꝓ actu minoris meriti ⁊ minoris bonitatis moralis q̄ alius ꝓ actu maioris meriti. Nā capio sortē et platonē ⁊ sit sortes optimus homo et

plato pessimus infidelis tūc sorti deberet̄ vita eterna ⁊ platoni nō: certū est ex casu posito mō tūc volo ꝙ sortes faciat opus optimū. puta ꝙ saluet aīaz p̱ximi sui eternaliter perituri. vel ꝙ offerat se ad moriendū ꝓ fide eccl̄ie quod op9 sit a. plato vero habeat minimū motū cōtritionis qui sufficit ad deletionē culpe. qui mot9 sit b. tunc arguit̄ sic. Plato plus merebit̄ per b q̄ sortes p̱ a. igit̄ plato plus merebit̄ p̱ actū min9 bonū q̄ sortes p̱ actū multo meliorē. Cōsequētia patet q2 a est in cētuplo magis meritoriū ⁊ virtuosuz ⁊ elicit̄ ab habēte in cētuplo maiorē gr̄am. igit̄ sibi debet̄ s̄m iustitiā distributiuaz premiū melius in cētuplo. Añs ꝓbo. Nā sortes merebit̄ tm̄ p̱ a aliquē g̊dū p̄mij vltra quē sibi p̄us nō debebat̄: sit grad9 ille f. plato merebit̄ p̱ b vitā eternā que sit g tūc sic arguit̄. istud premiū quod est habere g vitā eternā in quocūq̄ gradu btitudinis q̄tūcūq̄ remisse est meli9 q̄ habere f gradū intēsioris beatitudinis. cui9 p̱batio est. q2 mai9 malū est carere g q̄ carere f: g̊ melius est habere g q̄ habere f. g̊ sortes optimus minus meret̄ q̄ plato pessimus ⁊ tamen facit optimū factū et plato minimū vel q̄si minimū.

Responsio

Potest dici ab istud ꝙ nō est verū illđ quod accipit̄ de sorte ꝙ nō meret̄ p̱ a vitā eternam. q2 nō meret̄ solū vitā eternā de nouo p̱ a immo meret̄ vitā eternā in f gradu qđ est maius q̄ mereri vitā eternā in g̊du aliquo remisso in quo meret̄ ipaz plato.

Arguit̄ contra rñsionem

Cōtra istud arguit̄ sic. nullus iuste p̄miat̄ ꝓ nouo actu p̱ illud idez p̄miū quod sibi corrñdebat ꝓ actu ātiquo. Cuius ꝓbatio est q2 illud sibi deberet̄ dato ꝙ istū actū nouū non fecisset. et p̱ ꝯn̄s frustra fecisset istum nouū actū si eidem nullū nouū premium correspōderet. sed sorti anteq̄ eliceret actuz a debebat̄ eternitas visionis ⁊ fruitionis diuine essentie ⁊ etiā securitas ⁊ omnia q̄ sunt de essētia btitudinis. g̊ p̱ nullū istoꝝ nec p̱ oia simul potest iuste p̄miari ꝓ isto nouo actu sed nihil p̱tinens ad beatitudinē est melius q̄ ista. ergo nihil melius istis nec aliq̄d equiualēs istis pōt sorti retribui ꝓ a actu: sed ista possunt deberi ⁊ de facto debēt̄ platoni ꝓ b actu p̱cise. g̊ plus merebit̄ plato p̱ b q̄ sortes p̱ a. qđ est ꝓpositū. Et sic generaliter cōtigit ꝓbare ꝙ impossibile est hominē persistentē in gratia facere actum ita meritoriū sicut faceret cōmittēdo peccatuz mortale et penitēdo. et similiter ꝙ impossibile est hominē facere opus melius q̄ est suū p̄mū opus meritoriū q̄tūcūq̄ sit remissum.

Confirmat̄ ratio

Et cōfirmo istam rationē ⁊ ꝓbo ꝙ minim9 actus cōtritionis est magis meritorius q̄ quicūq̄ act9 martyrij i duplo saltē. Sint sortes ⁊ plato sicut p̄us sortes optimus ⁊ plato pessimus ⁊ ꝯterat̄

plato. et arguit sic. Plato meret duo bona infinita & sortes nō nisi vnū qr certū gradū intēsionis gaudij p semp. igit plato meret in duplo plus. Assumptū pbat. nam plato meret liberationē a pena eterna sibi debita & vltra h' meretur collationē vite eterne sibi nō debite. g meretur duo bō a. & vtrūqs est infinitū. Probo nā de scdo constat. de vita eterna videlz. de primo pbo. nam tm̄ bonū est liberatio a pena eterna q̄tum malū est obligatio ad penā eternā. sed certū est q hoc est malū infinitū. igit illud ē bonum infinitū. igit plato meret duo bona infinita.

Cōfirmat scdo. Et confirmat illud qr si plato fuisset sep innocēs nō meruisset p primū opus bonū nisi vitā eternā. & p ons nō nisi alterū istoꝝ bonoꝝ. igit plus meret modo ppter pctm̄ pcedens q̄ si illud peccatū nō pcessisset. igit videt mirabile q peccatū debet esse causa maioris premij.

Quartū argu. principale. Quarto ad principale si aliqs assentiēdo articulis fidei mereret. quero aut est dare summū gradū meriti sorti viatori possibilē vel nō. Si dicat q nō est dare gloriā summā vel summū gradū meriti quē sortes potest acqrere sibi. igitur. sequunt duo incōueniētia.

Primū incōueniens. Primū q premiū sortis posset equari p̄mio xp̄i. immo excedere cū premiū anime xp̄i sit finitū.

Scdm̄ incōue. Secūdo sequit q anima sortis non sit virtutis finite nec in agēdo nec in patiēdo: qr omnis v'tus finita siue actiua siue passiua habz sui terminū sicut declarat p̄mo de celo & mūdo fine. Si dicat q sit dare maximū gradū meriti quē sortes pōt hēre in hac vita sit ille a. et pono q sortes habuit a gradū. cōferuet igit deus post gradū acq̄situz a meriti vitam sortis. quero an pōt mereri an nō. si nō igit est dare viatorē pfectū in naturalibus & informatū excellēti gr̄a gratuz faciēte. et tm̄ nō potētez mereri qd videt incōueniens. qr opera sua possunt elici a maiori habitu gr̄e q̄ prius & cū equali conatu volūtatis. g possunt et debēt eē equaliter accepta a deo. Si pōt mereri. igit a nō fuit summus gradus possibil' sorti

Scdo pbat idem. Itez si sit dare maximū gradū meriti possibilē viatori accipio aliquē qui in p̄ncipio mūdi meruit summū gradū sibi possibilē. & accipio vnū aliū equalē sibi in naturalibus & volo similiter q mereat summū gradū sibi possibilē. istū non potest deus iuste premiare. Probo qr iste non premiabit iuste nisi sibi cōferat tm̄ bonū q̄tuz collatū est alteri sibi equali taz in naturalibus q̄ in merito qui mortuus est centum vel mille annis elapsis. sed hec est impossibile. quia ceteris paribus diuturnius bonū est melius. ergo qui primo decessit habebit melius. nec pōt fieri recōpēsatio p intēsionē premij. qr ipse p̄mat fm totū posse suum naturalē. igit hoc dato

deus talē nō poss; iuste p̄miare. Quinto sic ad p̄ncipale arguit. si deus vellet nos mereri credendo articulis fidei sequeret q hō posset mereri p fidē falsam credendo falsum. & sic homo errando & p errorem mereret. ons est falsum & contra anselmū. ij. libro. cur deus homo. c. xvi. arguit enī sic. si christus nō fuisset mortuus tunc nō fuiss; vera fides mortis sue futurie per quā & v'go maria de qua natus est & multi alij mūdati sunt a peccato. Nā si vera nō fuisset nihil pdesse potuisset. h' certū est q ista ppō resurrectio hoim erit pōt esse falsa: quia si resurrectio erit a deo libere fiet. ergo possibile est q sit falsa. accipio ergo sorte qui bn̄ meruit credendo istū articulū: & arguo sic. h' est necessaria sortes meruit qr credidit resurrectionē futuram & resurrectio nō erit. igit sortes meruit qr credidit fl'm. ergo meruit p fidem falsam. maior est necessaria: & minor est possibilis. g ons est possibilis contra anselmū.

Quintū principale.

Ad idem. Item ex eodē sequeret q christus posset nos fallere. Nā velle aliquē credere illud qd est fl'm & cāre in illo fidem & adhesionē ad illud falsum est ip̄m fallere: h' xp̄s p̄dicauit & docuit nos credere istud: resurrectio erit: & voluit nos istud credere: ergo hoc est necessaria xp̄s libere creauit in hoībus talē fidez sed hec fides pōt eē falsa: ergo christus potuit eos fallere & fefellisse. ons est fl'm. & contra augu. libro lxxxiij. q. q. xiiij. vbi intendit pbare q corpus qd christus ostendit discipulis suis post resurrectionem suam nō fuit fantasma. Et arguit sic. si fantasma esset corpus christi: fefellisset christus. & si fefellit veritas nō est. Est autē veritas christus: nō ergo fantasma fuit corpus eius. ecce ex hoc qd est xp̄m fefellisse ducitur ad hoc incōueniens q xp̄s nō est veritas h' constat q hoc est ipossibile. g illud ex quo sequit si ons augustini valeat.

Sextū arg. prin. Sexto sic ad p̄ncipale si teneremur credere articulis fidei aut quilibet fidelis sil' tenet ad oīa aut nō. si sic. g quelibet vetula tenet scire totā scripturā. si nō: contra. quelibet tenet vitare heresim. h' oppositū cuiuslibet articuli est heresis: ergo quilibet tenet nosse oppositum cuiuslibet articuli: qr qd ignorat nō vitat.

Cōfirmatio. Confirmat ista rō. quia si sufficit vetule credere sicut p̄latus suus ei p̄dicat & sit ita q p̄latus sit hereticus. ista g meret credēdo heresim. ponat ergo q illa vetula interficiatur p articulo heretico quem putat esse catholicum aut est martyr vel nō. Si sic. contra nō est testis veritatis nec moritur p fide: nec p iusticia ergo caret causa. Si nō: contra. facit quod in se ē & intēdit defendere fidē & ē igni ordinatiōnis habilis. g intentio est integra. g aliqs mereri potest in fide falsa: imo in credendo oppositum

fidei dū tamē nō maliciose nec ptinaciter de-
fendat. ⁊ sic esset possibile ꝙ aliquis efficeret
martyr hoc est dignus pmio martyrū. ⁊ tamen
crederet oppositū articuli ⁊ mereret p̄ eo ꝙa
credidit oppositū articuli fidei.

Septimū argu. principale

Septimo ad p̄ncipale si homo teneret credere articlos fidei
esse veros vel ḡ equali firmitate ⁊ certitudine
debet credere oīs vel aliquos maiori certitu-
dine ⁊ aliquos minori certitudine. Si dicatur
ꝙ oībus articulis debꝫ homo assentire equali
certitudine. ḡ tāta certitudine tenet hō assen-
tire ꝓpositiōi quā tenet credere esse verā cōti
genter sicut ꝓpositioni quā tenet credere esse
necessariā: quod videt incōueniēs. q2 nō videt
possibile ꝙ ego ita certitudinaliter assentiā ꝓ-
positioni quā credo posse esse falsam sicut ꝓpo
sitioni quā scio nunꝙ posse esse falsam. Conse
quētia patet q2 si oībus articulis teneor assen-
tire equali certitudine. ḡ tanta certitudine te-
neor assentire isti resurrectio erit. sicut isti xp̄us
natus est de v̄gine. et tñ primā teneor credere
eē contingentē. ⁊ scd̄am teneor credere esse ne-
cessariā. Si dicat ꝙ nō oībus teneor equalit
assentire sed sufficit ꝙ magis vni ꝙ alteri.
Contra tantā euidentiā habeo ꝙ hec est vera
resurrectio mortuoꝝ erit sicut ꝙ hec est v̄a xp̄s
natus est de v̄gine q2 deus reuelauit vtrāqꝫ et
p eadē miracula vtrūqꝫ est confirmatū. Cōfir-
mat q2 quicquid fides tradit firmissime credē-
dū est iuxta informationē beati Augustini de
fide ad petrū: ḡ nullus articulus firmius alio
credi debet: sed omnes equaliter ⁊ firmissime.

Octauū arg. p̄n.

Octauo ad p̄ncipale arguo sic. nullus act9
credēdi est meritorius vite eterne nisi ei assit p
seuerātia finalis: sed nulli actū credēdi conco
mitat ꝙdiu homo viuit pseuerantia finalis. ḡ
nullus actus credēdi est meritorius. igit. Mi
norē ostendo q2 si aliquē actū credēdi cōcomi-
taret pseuerātia finalis sit tp̄us in quo act9 ille
fuit elicitus a: cuius mediū instans sit b. tunc
post b hec fuit necessaria iste habuit pseueran
tiam finalē. ꝯñs est impossibile ḡ antecedens.
impossibilitas ꝯñtis ostendit: q2 in quolibet in
stanti post b potest peccare mortaliter. ergo in
quolibꝫ instāti post b hec est possibil. iste nūꝙ
habuit pseuerātiā finalē. ⁊ p ꝯñs h nō fuit v̄a
iste in a habuit pseuerantiā finalē. Maior ꝓ-

Probat maior argumēti dicti

bat videlicꝫ ista nullus actus est meritorius
vite eterne nisi sit cū pseuerātia finali: q2 nulli
viatori dabit vita eterna nisi sit cū pseuerātia
finali ḡ nullus actus est meritori9 vite eīne ni
si ei assit pseuerātia finalis.

B Ad oppositū

Ad oppositū que
stionis est illd̄ ad Hebre. xi. Sancti per fidem
vicerūt regna opati sūt iusticiā adepti sūt repro
missiones. sed adipisci repromissiōes ē mereri

vitā eternā. ergo sancti p fidem meruerūt cre
dendo articulis fidei vitā eternā. In ista q̄-

Decisio q̄onis tāgens septē articulos

stione sunt septē facīēda. Primo videndū est:
vtrū actus fidei q̄ est credere articulis fidei: sit
in libera hoīs ptāte. Scd̄o videndū est vtrum
sit in libera ptāte hoīs ꝙ actus suus sit merito
rius vel demeritorius. Tertio vtrū deus possit
cāre in creatura rōnali assensum vel dissensum
ipsa creatura nō coagēte. Quarto vtrū sit possi
bile ꝙ hō mereat sine vsu liberi arbitrij. Quin
to dicet ad formā q̄stionis. Sexto soluent q̄dā
dubia. Septimo dicet ad rōes p̄ncipales.

Prim9 articulus

Est
ergo p̄mus articulus an credere articulis fidei
sit in liba potestate hoīm. ad istū intellectū ꝙ
apprehenso articulo fidei quocūqꝫ. sicut ꝙ de9
ē trinus ⁊ vnus: libere possit hō p solū imperi-
um volūtatis credere illi articulo: vel istam ꝓ
pōem esse veram: vel credere eam esse falsam.
Unde nō intelligo istū articulū ad talē intelle
ctū. vtrū habēs habitū fidei pōt ꝓducere actū
credendi ⁊ nō ꝓducere: q2 sic haberet hō actū
scie ⁊ opinionis ⁊ intellectus p̄ncipioꝝ in sua
ptāte: sed pono aliquē nō habituatū in fide: ⁊
audiat talis aliquem p̄dicantē istū articulū. de9
est trinus ⁊ vnus. ⁊ ꝙ qui hoc crediderit habe-
bit vitā eternā. Tunc quero an iste statim sine
alia euidentia rōnis possit libere assentire isti.
Et vlr quero an volūtas possit p suū impium
causare assensum in intellectu respectu alicu-
ius ꝓpōnis sibi dubie sicut ante imperiū ꝓpt
p̄miū vite eterne. Et ad istū itellectū teneo in

C Cōclusio ꝙ credere alicui articulo nō est in ptāte hominis

hoc articulo ptem negatiuā vicꝫ ꝙ credere ar-
ticulis fidei vel quācūqꝫ ꝓpōnem nō est in ho
minis libera potestate. istud ꝓbo p tres rōnes

Rō prima ꝓbās conclusionem

Primo sic. non est in ptāte hoīs opinari libere
vnā ꝓpōnem sibi dubiā. ḡ nō est in ptāte hoīs
credere articulo fidei vel assentire ꝓpōni sibi
dubie. Uel sic. nō est in ptāte hoīs cāre in se a-
ctum opinionis. ḡ nec est in sua ptāte causare
in se actū fidei respectu eiusdem ꝓpōnis respe
ctu cuius, nō pōt causare actū opinionis. ꝯñaꝫ
ꝓbo sic. q2 potentia que nō pōt in id qđ minus
est ⁊ facilius: non pōt in id qđ est maius sibi et
difficilius: s difficilius ⁊ maius ē hoīem causa
re in se assensum firmū ⁊ sine formidine cuius-
modi est assensus fidei ꝙ assensum cū formidi
ne cuiusmodi est assensus opinionis. Si ergo
in hunc assensum nō pōt hō libere: ergo nec in
assensum fidei. añs ptꝫ tā p experimentū ꝙ p au
ctoritatē. experitur eñ quilibet pōt in seipso ꝙ
ꝓposita sibi ꝓpōne que est sibi neutra vel du-
bia. puta ꝙ rex sedet vel ꝙ papa ē rome nō po
test sine alia ratione addita assentire vl dissen
tire: sed velit nolit nisi plus concipiat ꝓposito
erit sibi dubia sicut p̄us ⁊ manebit sibi dubia

donec cogat assentire et propter euidentiā cōnexionis illius ad aliā ppositionē quā credit esse verā vel propter testimoniū aliquoȝ quibus rōnabilr debet credere vel propter notitiaȝ aliquā intuitiuā nouā in eo vel q: aliquo modo aliter sibi apparet de significato illius ppositiōnis q̄ ante apparuit. Item patet p auctoritatē commētatoris scđo de anima cōmento. clv. vbi intēdit pbare q ymaginatio nō est opinio et p hoc pbat q ymaginatio nō est intellect⁹. Et arguit p duas rōes. Primo sic ymaginari possumus cū volumus qñ habemus spēm rei sensibilis in memoria. sed opinari nō possum⁹ cū volumus. quia opinio nō est nisi illius qđ apparet nobis verū. ḡ opinio nō est ymaginatio. Scđa rōne ibidem tacta ad p̄ns dimissa. patet ex hac ratione plane q apud Aristotelem et cōmentatorē nō est in libera potestate hominis opinari qđ vult. Scđo arguo sic principaliter. nō est in potestate hois assentire ppositionib⁹ magis incuidētib⁹ naturaliter ꝛ dubitare velit nolit de ppositionibus minus incuidentib⁹. Sed articuli fidei sunt maxime ppōnes incuidētes inter oēs ppōnes que creduntur esse vere naȝ sunt cōtra oēm rōnem naturalē sicut q trina res i tres res ꝛ quelibet illarū trium. vel q virgo pariat dei filiū ꝛ hmōi. ergo nō est in ptāte hominis assētire talib⁹ libere. ꝛ tñ q̄libet hȝ dubitare velit nolit de talib⁹ rex sedet rex nō sedet. Imo arguitur sic. libere pōt homo et in ptāte sua est assentire ppositiōibus que minime appārēt vere ductu naturalis rōnis ꝛ qb⁹ est difficultas assentire ḡ potest assentire q̄buscūq aliis ppositionibus in q̄bus apparet minor difficultas vel incuidētia. Tertio arguo sic. nō est in potestate hois q appareat sic esse ex pte rei sicut totaliter p ppositionē denotatur. ergo nō ē in potestate hois q ppositio appareat sibi vera nec p ɔñs q credat eā esse verā. Nam homo nō credit aliquā ppositionē esse verā nisi illa appareat sibi vera nec aliqua apparet sibi vera nisi appareat sibi sic esse sicut p eam denotatur. si ḡ in potestate hois esset credere ppōnē sibi ppositam etiā illam ad quā nō habet rōnē mouentem in potestate hois esset facere res apparere sibi sicut vellet. ꝛ ideo ɔdictio est. Credo q hec ppō est vera: ꝛ ista ppositio nō apparet mihi eē verā. Ex quo concluditur q hec similiter de virtute vocis ē falsa. fides ē nō apparentiū vel de non apparētibus esse veris. q: si nō apparerent esse vera nullo modo esset fides de eis. Ad auctoritatē aūt apostoli de descriptiōe fidei ad Heb. xi. capitulo. dicetur infra. cū de hac materia agetur. Ad scđam rōnē a quibusdā dicitur q articuli fidei nō sunt cōtra rōnē naturalē sed sunt supra rōnē naturalē. Dico tñ q naturalē apphensionē rōnis excedūt. ꝛ p tanto videtur ratōni repugnare q̄uis nō repugnēt sicut rustico videtur rōni repugnās q sol sit maior tota terra. et q dyameter commēsurabilis sit coste: q̄ tamē sapienti rōnabilia apparēt. ꝛ q: volūtas pōt imperare intellectui q talib⁹ assētiat propter p̄miū vite eterne. Unde lȝ tale p̄miū ppositū hōi nō sufficiat ad cogēdū intellectū ad assensū sufficit tñ ad mouendū voluntatē vt ipa imperet intellectui talibus assentire. Unde nō propter euidentiā ppōnū. q: sunt s̄m eos simplr incuidentes ꝛ supra rōnē naturalē assentit eis fidelis: sed ex imperio volūtatis. ꝛ ideo credere est actus meritorius q: est actus imperatus a volūtate sicut dicitur in alia. Unde in fide s̄m eos assensus nō causatur ex cognitiōe sed ex volūtate q: volūtas eligit assentire determinate vni pti ɔdictionis. ꝛ ideo intellect⁹ nō determinatur ad assensū propter significata terminoȝ sicut in principiis: nec propter cōnexionē ad principia sicut in cōclusionibus: sed volūtas determinatur propter aliqđ quod est sufficiēs ad mouēdū voluntatē. vtpote q: videtur bonū homini ꝛ cōueniēs isti parti assentire. q: pmittitur nobis p̄miū eternū si credam⁹. ꝛ hoc p̄mio mouetur volūtas ad assentiēdum his que dicuntur. sicut dicitur in primo articulo q fidelis assentitur his q̄ sunt fidei p motū illiuȝ quo volūtas elicit assentire determinate vni pti ɔdictionis ꝛ impat intellectui vt illi parti assētiat propter p̄miū vite eterne quod ei pmittitur si assentiat. Unde nō propter euidentiā ppositionum istarū creditur. q: sunt s̄m eos simplr incuidentes q: sup rōnē naturalē fideles assentiūt eis: sed ex imperio volūtatis: inde est q act⁹ credendi est meritorius q: est imparatus a volūtate. hoc enī habet volūtas q potest impare intellectui q propter p̄emiū vite eterne assentiat. Addit opi. q rōnes ꝛ miracula possūt causare in nō assentiente vel in non affectato opinionem si predicetur. sed tñ nō assensum firmuȝ nisi assit imperiū volūtatis. q: nisi possȝ causare opi. frustra p̄dicaretur. sed essent allectiōēs p bona infideles. Contra ista ꝛ primo cōtra hoc qđ dicitur q articuli fidei nō sunt cōtra rōnem naturaleȝ arguitur sic. Ratio naturalis dictat oppositū eē veri. Unde ꝛ pħs concludit q impossibile est mulierē cōcipere sine viro ꝛ hmōi. ꝛ ideo est q actus credēdi est meritorius igitur nō sic vt solūȝ supra vel iuxta sed ɔ rōnē naturalē. Confirmatur p exēplū suū de q̄titate solis. nā certū ē q solē eē maiorē tota terra est ɔ rōes ꝛ dictamē rusticoȝ q̄ credūt oppositū ꝛ sic eēt sīlr cōtra dictamē astrologi q̄ tñc diceretur eē ɔ dictamē naturalis rōnis. nec est alia cā q̄re aliqđ d̄r cōtra naturale

Secūdo sic principaliter conclusio

Tertio sic p'ncipaliter

nō apparens.

Ad scđam Rñdz contra quosdam

Opi. carbonis

Cōtra opi. primo

Secundo

dictamē rōnis nisi qȝ ēē sapiētes q̄ sequunt̄ ex̄pimentū ⁊ cognitionē certissimā quā hō pōt hr̄e ⁊ ex naturalibus colligere sȝ alij p̄m ea quē apparēt sensui iudicāt oppositū illi⁹.

Tertio cōtra opi.

Tertio ↄtra hoc quod d̄r: volūtas eligit determinate assentire vni parti ↄdictiōis ꝓpter p̄miū ꝓmissū et dato hoc sequeret̄ ꝙ si aliq̄s tibi ꝓmitteret decem ad hoc ꝙ crederes regē sedere: et ali⁹ viginti ad hoc ꝙ crederes regē non sedere libere posses velle quodcūq̧ de numero istoꝝ eligere. ↄn̄s est falsum ⁊ ↄtra experientiā.

Quarto ↄtra opi.

Quarto sic. si volūtas ꝓ solo suo ipiū posset determinare ītellectū ad assentiēdū ꝓpōni sibi dubie: seq̄ret̄ ꝙ nunq̄ oporteret ꝙ homo dubitaret de q̄cūq̧ ꝓpōe si ip̄e vellet. ⁊ sic homo rn̄dēdo in quacunq̧ materia nunq̄ haberet dubitare nisi qn̄ vellet. ↄn̄s est falsum ⁊ cōtrā omnē experiētiā.

Quinto

Quinto sequeret̄ ꝙ homo dicere posset q̄cq̄d vellet: et quascūq̧ ꝓpōnes vellet sine mēdacio qȝ qn̄ vellet dicere vnā ꝓpōnem falsam posset volūtarie credere ꝙ esset vera: ⁊ quando vellet dicere oppositū posset libere credere illam esse verā. ↄn̄s est falsum. igit̄.

Sexto cōtra opi.

Sexto qȝ si sic frustra p̄dicarent̄ īfidelib⁹ miracl'a ⁊ gesta ātiquorum ⁊ fierēt rōnes nisi talia essent nata causare assensum ad illa q̄ homo p̄dicat.

Responsio

Si dicat̄ ꝙ cāūt assensū cū formidie q̄ ē assēsus opionis

Cōtra visionē

Cōtra nō miorē assensuȝ causāt talia ꝙ testionū hūanū: s̄ nos videm⁹ ꝙ testionū hūanū ⁊ hystorie ātiq̄ q̄s īuenim⁹ ī libris causant in nobis assensum sine formidine ḡ ⁊c.

Septimū

Septimo sp̄āliter cōtra hoc qđ dicit̄ ꝙ orōnes ⁊ miracl'a causant tm̄ opinionē in nō affectat̄. ↄ assensus in articulos fidei est in demonibus qȝ demōes credūt et cōtremiscunt. Jacobi. ij. quero ḡ aut ille assensus causat̄ ex euidētia rei ⁊ hoc est impossibile qȝ illa euidētia foret ex visione eēntie diuine ḡ est ꝓpter miracula multa que viderūt sed cōstat ꝙ ipsi nō sunt affectati ad credendū nec credūt ꝑ imperiū volūtatis. ḡ assensus fidei pōt esse sine ipio volūtatis: s̄ illa q̄ īpellūt intellectū demōis possent impellere intellectū hoīs absq̧ impio volūtatis. ḡ ⁊c.

Octauū

Octauo accipio aliquē habentē ↄsciētiā erroneam talis credit ꝙ eleuare festucam sit pctm̄ mortale: sit ita gratia exempli: quero an libere credit hoc an non libere. si libere ergo libere potest dimittere illam fidem. ergo in nullo est perplexus. consequēs est falsum quia habētes ↄsciētias erroneas vel nimis strictas patiunt̄ maximaȝ penam eo ꝙ non possunt tales consciētias deponere et libentissime deponerent sed nō p̄nt. si concedatur ꝙ non libere credit errores suos ergo actus credendi non requirit imperium voluntatis immo est in homine cōtra voluntatē.

Argu. nonū

Nono ↄtra hoc qđ dicit̄ ꝙ voluntas ↄcipiēs p̄miū eternū ꝓmitti solis credentibus p̄cipit intellectui vt assentiat vni pti ↄtradictōis determinate. Arguo sic. anteq̄ voluntas p̄cipiat ītellectui ꝙ assentiat determinate vni pti ⁊ certo articulo concipit p̄miū eternū posse dari: vl' dandum credentibus ⁊ credituris. quia ꝓpter hoc solū p̄cipit̄ intellectui vt assentiat. ergo ante omnē assensuȝ illoꝝ que fidei sunt credit hō articulū fidei. ↄn̄s impossibile. Jstam ↄn̄am ꝓbo sub hac forma. ante oēm assensum fidei credit ꝙ p̄miū eternū dabitur credentibus. sed p̄miū eternū dari credentibus: est vnus articulus fidei. ergo anteq̄ credat p̄miū eternū dari credentibus credit p̄miū eternū dari credentibus qđ est impossibile. Unde manifeste ponit hec opinio ꝙ hec fides est ante assensuȝ ⁊ ꝙ fides nō est ante assensuȝ que sunt ↄtradictoria.

Decimū

Decimo arguo sic. ad fidem de certa ꝓpōe sequit̄ delectatio ⁊ corrūpit̄ tristicia si p̄fuerit ex fide articli oppositi sicut fides certa de morte patris causat in filio tristiciā. si ergo filius posset libere opinari seu credere patrē suū nō esse mortuū quātūcūq̧ ab alijs narraret̄. sequeret̄ ꝙ esset in potestate sua tristari ⁊ non tristari ꝓ morte patris sicut placeret sibi. Siliter in potestate mea esset causare gaudiū sūmū. vel vltra quodlibet datum causare maius. Probo. nam possem libere assentire isti ꝓpōni cras ero ita beatus sicut est mō sanctus petrus. certum est ꝙ istā fidem ↄsequet̄ aliqđ gaudiū: tunc vl' illud esset maximū qđ possum habere vl' nō. si sic habet̄ ꝓpositum ꝙ possum quando placȝ mihi causare in me maximū gaudiuȝ qđ possum habere. si nō est maximū volo ꝙ credā ꝙ ero cras in duplo beatior. tunc ↄstat ꝙ gaudiū intenditur in certo gradu qui sit a. Jtē tertio credā ꝙ ero in triplo beatior. sequit̄ ꝙ iterū tantus gradus sicut a adderet̄: ⁊ sic vltra qđcūq̧ gaudiū datū posse augere gaudiū meū. vel est dare maximū qđ habere posse. ⁊ tunc illū gradū libere possem in meipso causare. ↄn̄s falsum: sicut quilibet experitur.

D

Scđi articuli cōclusio

De scđo articulo vicȝ vtrum sit in potestate hominis ꝙ actus suus sit meritorius vel demeritorius. Dico istam conclusionē ꝙ nō est in potestate volūtatis create ꝙ actus suus sit meritorius alicuius boni: vel demeritorius vt ei corrūdeat aliqua pena.

Probatur conclusio p̄mo

Hec ↄclusio sic apparet: om̄e meritum vl' demeritū est ex hoc ꝙ actus creature est ↄformis vel difformis legi diuine: cū eīn homo meretur. quia facit sicut deus vult eum facere scilicet volūtate precepti vel consilij. ⁊ ideo demeret̄: quia facit contrarium legi diuine. sed non est in potestate volūtatis create ꝙ sibi aliqua lex a deo

poniatur. posset enim deus permittere hominem sine lege sibi data et sine preceptis vel consiliis sicut permittit bestias si voluntati sue placeret. ergo non est in potestate hominis etc.

Secundo

Secundo sic. Et est quasi eiusdem virtutis: omnis actus voluntatis create aut est meritorius aut non est meritorius: quia deus illum acceptat sed non est in potestate voluntatis create quod deus actum suum acceptet pro libero suo. ergo non est in potestate voluntatis create quod actus suus sit meritorius. et eodem modo contingit arguere de demeritorio. quia nullus actus demeritorius vel malus dicitur: nisi quia reprobatur a deo.

Tertio

Tertio patet hoc idem de meritorio: quia nullus actus est meritorius vite eterne nisi sit actus liberi arbitrii: et quod sit in gratia sed non est in potestate liberi arbitrii quod sit in gratia absolute loquendo: licet quodammodo ex pacto habito inter deum et hominem sit modo de facto in eius potestate. si tamen deus illud pactum de dando gratiam cuique creature rationali non obstanti obicem sue salutis abrogaret: et simul cum hoc non acceptaret actum nisi coniunctum gratie tunc non posset homo mereri: sicut si deo placeret ipse posset ordinare de vna certa persona humana quod illa nunquam haberet gratiam et per consequens quod nunquam mereretur. talis ergo non haberet in sua potestate mereri vel demereri sed forte neutrum vel saltem nullo modo mereri. ergo etc.

Tertius articulus

Tertius articulus est an deus possit sine causa rationabili causare assensum vel dissensum in eadem creatura ipsa non coagente: ita quod hec sit vera. homo vel iste angelus assentit isti propositioni sine hoc quod iste homo vel iste angelus causet aliquo modo talem assensum. et in hoc articulo similiter sine preiudicio teneo conclusionem istam negativam. deus non potest in aliqua creatura rationali causare assensum vel dissensum intellectus seu voluntatis ipsa non coagente: vel non concausante talem assensum vel dissensum. hoc persuadetur sic. Omne iudicium intellectus creati est actio intellectus creati: sed omnis assensus vel dissensus intellectus creati propositioni apprehense est quoddam iudicium intellectus cuiusmodi. ergo assensus vel dissensus intellectus creati est aliquo modo actus cuiusmodi. ergo impossibile est deum facere assensum vel dissensum in intellectu creati alicui propositioni sine coactione intellectus creati. Dico tamen quod omnem assensum vel dissensum potest deus producere sine intellectu creato: sed illa res que est modo assensus si sic produceretur non foret assensus. Unde sicut hec est concedenda: omnem actum meritorium voluntatis create potest deus producere sine voluntate creata: et hec est neganda: deus potest producere actum meritorium voluntatis in voluntate sine voluntate creata coagente: sic omnino in proposito de assensu et dissensu est dicendum. Unde dato quod deus annihilaret in homine vnam animam habentem in se vnum actum meritorium simul cum actu suo et illam eandem cum eodem actu vniformiter repararet ad decem annos subito in instanti dico quod ille actus nunquam postea foret meritorius vel saltem tunc non foret meritorius quando primo esset: et causa est quia omne meritorium importat actum fore elicitum a voluntate merentis. Maior istius rationis videlicet hec omne iudicium intellectus creati est eius actio. videtur manifesta quia iudicare est agere secundum quod potest haberi a commentatore secundo de anima. commento. cxlix. vbi loquitur de iudicio sensus communis et dicit sic. Iudicium enim dignius est attribui isti potentie secundum quod est actus quam secundum quod est potentia: quemadmodum motio eius passiva de sensibus dignior est attribui ei secundum quod est recipiens quam secundum quod est agens. Est ergo apud istum scilicet aristotelem vt videlicet recipiens secundum sensus sicut est agens iudicium. recipere enim est aliud quam iudicare et recipere aliquid aliud quam iudicare illud et non est. Videmus quod hec virtus iudicat intentiones quas prius percipit et earum diversationes et similiter est in virtute rationali. hec ille. Ex quo patet quod iudicare est agere secundum eum. ergo assentire et dissentire intellectus non possunt esse ex eo quod recipit nisi etiam simul agat secundum eum.

Quartus articulus

Quartus articulus est videre vtrum possit homo mereri vel demereri sine vsu liberi arbitrii. Ad hoc est dicendum quod iste terminus mereri est equivocus. Nam vno modo mereri est simpliciter facere vel committere aliquem actum cui debetur premium ex aliqua lege statuta. Alio modo mereri est facere libere et sponte aliquem actum cui debetur premium ex aliqua lege statuta. Dico tunc istam conclusionem quod deus potest acceptare ad vitam eternam omnes actus naturales alicuius hominis et facere omnes actus liberos atque indifferentes aut non meritorios.

Probatur conclusio

Ista propositio quantum ad vtramque partem probatur sic: quia hoc fieri non includit contradictionem ergo deus potest hoc facere. Preterea deus libere acceptat actum voluntatis. ergo non necessitatur ad acceptandum eum nec a se nec a creatura. ergo si sibi placeret posset acceptare actus naturales sicut currere sitire descendere et bibere. Unde nulla contradictio est si statueret talem legem quod quicunque et improviso lapsus fuerit salvus erit vel cuicunque sol illuxerit salvabitur vel quicunque natus fuerit sub tali constellatione salvus erit vel quicunque legem similem. sed statuta tali lege quilibet actus talis cadens sub conformitate legis erit meritorius illo modo licet nullo modo sit a libero arbitrio. ergo non est contradictio dicendo quod actus naturalis sit meritorius

torius si deo placet ꝛ hoc quia eq̄ libere posset illum acceptare ad vitam eternam sicut modo sub ista lege acceptat de facto vsum liberi ar-bitrij. ꝛ isto modo videt̄ deus acceptasse mor-tem innocentiū in quib⁹ nullus fuit vsus libe-ri arbitrij. Hic possunt addi alique ↄclusiones cum tempus vacauerit. Prima ꝙ omittere actum volūtatis est in aliquo casu meritorium et in aliquo casu demeritorium ꝑprie loquēdo de meritorio et de demeritorio. Primuꝫ patet precipiat deus volūtati ꝙ nihil velit citra cra-stinum diem. Scōm similiter patet indicet de-us vel precipiat alicui ꝙ diligat dominū vel ꝙ velit aliquid potest ne iste venire cōtra hoc in dicium vel illud preceptū si sic patet ꝑpositum

Quint⁹ articulus Rn̄sio ad q̄onem

Nota ꝙ iste articulus est diminutus ꝛ incō-pletus sed nusq̄ est reperire perfectū. Quint⁹ articulus est respōdere ad formam questionis vbi sciendū est ꝙ questio de forma pōt habere tres sensus. potest eīm esse cōditionalis vl̄ cau-salis vel tempalis ꝑpter verbum gerundiuuꝫ quod in ea ponit̄ qd̄ quidē sicut cōmuniter dr̄ potest exponi per si ꝛ tunc est cōditionalis vel ꝑ quia ꝛ tūc est causalis vel ꝑ dum ꝛ tūc est tē-poralis. ꝛ ſm istos tres sensus diuersimode oꝫ respōdere ad questionē. Primo modo questio est talis. vtrū si viator assentiat articulis fidei mereat̄. Secūdo modo est sensus iste an quia viator assentiat articulis fidei ideo meret̄ sup-posito ꝙ sit in gratia semꝑ in omni sensu quia al's nō foret questio v̄a eo ꝙ sine gratia nullū meritū esse posset nisi deo placeret. Tertio mō sensus est iste vtrū dum viator assentit articul' fidei mereat̄.

Responsio ad. q.

Ad questionē sub primo sensu quādo querit̄ vtrum si viator existēs in gratia assentiat articulis fidei mereat̄: dico ꝙ nō. nā hec est vna cōditionalis cui⁹ antecedēs pōt eē verum ↄsequēte existēte falso. ergo nō est vera. Assumptū ꝑbatur. nam ista ↄsequētia nō valꝫ iste viator exn̄s in gratia assentit articul' fidei ergo meret̄. cuius causa est ista. nam ita potest esse sicut denotat̄ ꝑ hoc antecedēs licet non sit sic sicut denotat̄ per ↄsequēs. ergo ↄsequentia nō valet.

Probatur assump-tū in rōne ꝑbante conclusionē

Istud assumptū patet ꝑmo sic possi-bile est ꝙ aliquis existēs in gratia assentiat ar-ticulis fidei necessitatus per rōnem que videt̄ sibi demōstratiua vel que sic saltē generat fidē ꝙ ipse nō potest nō credere: similiter ꝑpter con-suetudinē credēdi certis articulis multi assue-facti ꝛ habituati in fide nō possunt nō assētire ergo talis nō meret̄ credēdo accipiēdo meritū stricte ſm ꝙ includit actū liberum et assensuꝫ liberū ꝛ credere ꝑ assentire: q2 nō est in potesta te talis ꝑsone nō assentire illis articulis q̄bus ipse assentit.

Arguit̄ aliter

Primo arguitur sub hac forma. nullus libere assentit articulis fidei. g̃ nullus assentiēdo articulis fidei meret̄ accipiēdo me-reri stricte ꝛ exponēdo gerundiuꝫ ꝑ si vel ꝑ q2. Antecedēs istius ↄsequētie ꝑbatū est in ꝑmo articulo. nam ostensum est ꝙ credere articl'os fidei nō ē in libera potestate hominis.

Probat̄ scd̄o

Scd̄o ostendo ꝙ hec ↄsequētia nō valet iste viator ē in gratia ꝛ assentit articulis fidei ergo meret̄. quia possibile est legem que nūc est mutari de merendo. potest eīm deus statuere ꝙ lꝫ viator sit in gratia ꝛ licet credat oīs articulos fidei siue necessario siue libere ꝙ plus nihil mereat̄ apud deū. illud patꝫ per ea que probata sūt in secūdo articulo. q2 nō ē in potestate hominis ꝙ actus suus sit meritorius vel demeritorius. ergo possibile est sic esse sicut modo denotat̄ ꝑ antecedēs licet nō sit ita sicut modo denotat̄ per ↄsequēs. Unde sicut ista ↄsequētia nō va-let hec est vera homo est animal. ergo homo ē asinus q2 possibile est sic esse sicut denotat̄ per antecedēs ꝛ impossibile est sic esse sicut deno-tatur ꝑ ↄsequēs: eodē modo in ꝑposito causa ē mutatio institutionis terminoꝝ antecedētis. Nam posito ꝙ hec ꝑpositio homo est asin⁹ in-stituat̄ cras ad significandū ↄuertibiliter ideꝫ cū ista deus est eternus tūc manifestū ē ꝙ sic erit a parte rei sicut ꝑ hanc denotat̄ modo ho-mo est asinus ꝛ tn̄ nō est ita sicut ꝑ hanc deno-tatur homo est asinus: ꝛ ideo ↄsequētia nō va-let nec est formalis. Eodē modo nulla ↄn̄a cu-ius ātecedēs depēdet a lege diuina est formal' ꝛ ideo nō sequit̄ iste exn̄s in gratia diligit deū maximo cōatu igit̄ meret̄. Iste mouet̄ ꝑ fide g̃ meret̄. Iste facit summū opus charitat̄. ergo meret̄: naꝫ in oībus istis permutationē legis quā deus potest facere possibile ē sic esse sicut modo denotat̄ ꝑ ātecedēs licet nō sit ita sicut modo denotat̄ ꝑ ↄsequēs: cuius tota causa est q2 deus libere statuit et precipit ꝛ oppositum cuiuscūq3 precepti ꝑcipere posset si vellet nec necessitat̄ plus acceptare grām vel actū existē-tis in gratia ꝙ necessitat̄ acceptare actū natu-ralem lꝫ modo ꝑ nūc sit statutū oppositū. Sic ergo intelligēdo questionē vt est cōditionalis dicendū est negatiue ad questionē.

Scd̄s sensus. q.

Si autē sensus questionis sit iste an viator q2 assentit ideo meret̄. Dicendū est a multo fortiori ꝙ nō nam ista causalis infert ↄditionalē sicut patet sequit̄ eīm manifeste iste est existēs in gratia q2 assentit ideo meret̄. ergo si assentit meret̄ nam omnis talis causalis vera infert conditionalē veram.

Tertius sensus

Si vero intelligit̄ questio sub tertio sensu vt sit vna tempalis sic oportet dubie rn̄-dere. Nam dubiū est vtrū aliquis viator assen tiat pro tempore ꝑ quo querit questio. Si po-

natur q aliquis assentiat et sit in gratia. Dicē-
dum est q talis meret nō qr credit nec qr vult
credere precise sed quia vult credere 7 deꝰ ac-
ceptat actum suū credēdi tanq̄ dignū premio
ideo tanq̄ precipua causa concedendus est q
ipse meret. sic ergo patet ad formā questionis.

Sextꝰ articulus. Primū dubium

Sextus articulus est soluere quedaʒ dubia
circa predicta. Primo dubitatur de ɔclusiōe
primi articuli que est q non est in libera pote-
state volūtatis humane credere articlos fidei

Arguit contra primo

hoc eīn videt falsum ppter multa. Primo q̄a
si nō deus irrōnabiliter preciperet homini q cre
deret 7 irrōnabiliter puniret euʒ si nō crederet
sed vtrūq̄ facit deus. Marci vltimo. Qui cre
diderit 7 baptizatus fuerit saluus erit: quātuʒ
ad primū. Qui nō crediderit condēnabitur

Secundo

quātum ad secundū. Preterea Augustinꝰ de
fide ad Petrū frequēter in multis capitul' sic
incipit: firmissime tene et nullatenus dubita
sed hoc frustra precipit' fini predicta. Nā si ho
mo possit cōuinci per rationē ad credēduʒ: tūc
expediret rōnem facere 7 p̄dicare et sic possent
homines necessitari ad assentiēdū fidei nostre
sicut necessitāt' ad assentiendū cōclusionibus
phisicis quādo docent'. ɔsequēs est falsum. et
cōtra Augustinū qui dicit sic. cetera potest ho
mo nolens credere nō potest nisi volens. Vn-
de Augustinus sup Johanneʒ homelia. xxvi.
Intrare quisq̄ ecclīam potest nolens accede-
re altare potest nolens accipere sacramentum
potest nolens: credere non potest nisi volens.

Tertio

Preterea si nō sit in libera potestate voluntatꝭ
assentire articulis nec est virtuosum nec meri-

Quarto

toriuʒ homini eis assentire. Preterea tūc nec
infidelitas nec heresis foret peccm̄ posito q ali
quis nesciēs soluere sophisms factū ɔtra fideʒ
assentiret ɔclusioni. Cōsequētia patet q̄a qua
rōne vnū argumentū necessitat intellectuʒ ad
assentiendū articulis eadem rōne vna alia rō

Secūdū dubium

necessitat ad oppositū si nesciat' solui. Scd̄o
dubitat' de eo quod in eodē articulo dictū est:
q ea que fides p̄dicat sunt contra rationē na-
turalem et nō solū supra rōnem naturalē sicut

Arguit ɔtra p̄mo

cōmuniter solet dici. Contra. omē quod ɔtra
riat' fidei est falsum. sed cōclusum per rationeʒ
naturalē ɔtrariat' fidei. ergo cōclusum p rōneʒ
naturalē est falsum. ergo conclusio demonstra

Secundo

tionis est falsa. Preterea gratia nō destruit na
turā sed pficit. ergo fides xp̄iana que ē potissi
ma via vl secta grē pficit naturā 7 nō destruit
ergo nō ɔtrariat' nature nec naturali dictami-
ni rōnis. Preterea si rō naturalis dictaret op

Tertio

positum fidei cū rō naturalis naturalr' destrin
gat 7 cōuincat intellectū ad assensuʒ illius qd̄
per talē rōneʒ ostendat' sicut concludit'. sequit'

q homo necessitat' ad infidelitateʒ nec posset
aliquo modo soluere rōnes factas ɔtra fidem
sicut nec pōt soluere demōstratōes quascūq̄.

Quarto

Preterea si sic tota natura humana naturalr'
erraret 7 esset natura humana totalr' instituta
a deo sic q nata esset naturalr' credere falsū
quod videt' incōueniēs 7 in iniuriā dei creatoris

Confirmat'

sonare. Confirmat' ista rō. qr p̄ncipia sunt no
bis indita a deo naturalr'. ḡ ōis notitia que ex
eis naturaliter colligit' est radicalr' deo impu
tanda. Si ergo talia p̄ncipia ducerēt naturalr'
in errorē deus esset causa sufficiēs hoīes errare

Tertiū dubiū

Tertio dubitat' de cōclusione secūdi articuli q̄
dicit' q nō est in potestate hoīs q actus suus
sit meritorius vel demeritorius. Cōtra istam

Arguit'

conclusionē arguo sic. In cuiꝰ potestate est ser
uare rectitudinē et eam deserere in cuius ptāte
est facere actū suū meritoriū vel demeritoriū:
quia seruādo rectitudinē potest mereri et eam
deserēdo pōt demereri. Sed i ptāte cuiuscūq̄
existis liberi arbitrij ē seruare rectitudineʒ 7c.
ergo in ptāte cuiuscūq̄ habēt' liberū arbitriū
est facere q actus suus sit meritoriꝰ vel deme-
ritorius. Maior videt' manifesta. minor pʒ p
Anselmū de libero arbitrio. c. iij. Diffinit enī
arbitriū liberū dicēs liberū arbitriū nihil aliud
esse q arbitriū potēs seruare rectitudinē volū
tatis ppter ipsam rectitudinē. ergo si ista diffi-
nitio sit bene data cuicūq̄ conuenit liberū ar-
bitriū eidē cōuenit potestas seruādi rectitudi
nem volūtatis sed omni homini cōuenit libe-

Ad dubia rñdet'.

rum arbitriū. ergo 7c. Ad ista tria dubia alijs
multis omissis rñdeo. Ad p̄mū dico q difficul
tas p̄ncipalis ppter quā mouet' questio stat i
tribus ppositiōibus quarū vnā oportet conce

Primus modus

dere: 7 tn̄ difficile est eligere. Vel enī oportet
dicere q actus credēdi nō est meritorius quia
nō est in potestate volūtatis. 7 cōtra hoc sunt

Scd̄s modus

assertiones diuersoꝝ doctoꝝ. vel oportet dice
re q actus credēdi sit meritorius 7 in ptāte vo
luntatis. Et circa hoc sunt rōnes quas feci in
p̄mo articulo questionis 7 experientia cōtra vt

Tertius modus

mihi videt'. Vel oportet dicere q actꝰ credēdi
sit meritorius 7 tn̄ q nō sit in ptāte volūtatis.
Et ɔtra hoc vident' multe auctes tā sanctoꝝ
q phoꝝ dicentiū q nullus actus est laudabil'
vel vituperabilis v'tuosus vel vitiosus merito-
rius vel demeritorius nisi sit a libero arbitrio li-

Meritoriū capit' tripliciter

bere elicitus vel imperatus. Ad euidētiaʒ huiꝰ
difficultatis ad p̄ns p̄mo distinguo de merito
rio qr aliq̄d dicit' tripl'r meritoriū. Vno modo
dispositiue 7 anteceder qr nisi illud p̄supponā
tur nullū meritū potest sequi in homine. et sic
potest dici q habere grām est meritorium vel
habere vsum liberi arbitrij 7 istud est satis im

propꝛie dictũ. Secũdo modo aliq̃d dicit̃ meritoriũ formaliter ꝛ essentialiter quia est ip̃z meritum ꝛ sic apud multos actus solius volũtatis dꝛ meritorius assistẽte gratia. Tertio modo dꝛ aliquid meritoriũ qꝛ est a tali merito essentiali causatũ quẽadmodũ dicimus ꝙ dare elemosinam est meritoriũ ꝛ tales ꝯsimiles operatiões impate a volũtate elicite cõformiter legi diuine ꝑ quaz legẽ ꝓmittit̃ premiuz sic libere facienti

Iterum meritum capit̃ dupliciter

hec est vna distinctio. Scd̃o adhuc pono vnã diuisionẽ de eodẽ termino qꝛ meritũ vel demeritum potest accipi dupliciter. Uno modo large ꝛ impropꝛie. alio modo stricte ꝛ ꝓpꝛie. Largo modo loquendo potest dici meritũ oĩs opatio vel omissio opatiõis cõformis legi diuine per quam ꝑ tali opatione vel omissione ꝓmittitur premiũ quodcũq; ꝑ legem taxatũ siue illa operatio sit libere causata vel casualiter vel naturalit̃: ꝓpꝛie aut stricte dicit̃ meritũ libera operatio vel omissio opationis cõformis legi per quã ꝑ tali opatione vel omissione premiũ qd̃cũq; ꝓmittit̃ per eandẽ legẽ immo ip̃a volitio talis opationis si sit alterius potẽtie a volũtate opatio dicit̃ meritoria. Dixi aũt ad hoc ꝙ quicũq; actus sit meritorius requirit̃ ꝙ sit cõformis alicui legi pollicẽti premiũ ꝑ eodẽ actu ip̃si facienti vel alteri: qꝛ si deus preciperet aliquid absolute sub nullo premio cõferendo vel ꝓhiberet quocũq; modo ꝓhiberet nullã penã trãsgressoribꝰ infligẽdo nec esset meritũ facere diuina p̃cepta nec demeritũ facere ꝓhibitũ cuiꝰ ꝓbatio ẽ qꝛ ꝑ nullo actu quo sic p̃cipit̃ merces foret debita ip̃i faciẽti. possz ei deꝰ p̃cipe hõi ꝙ faceret aliq̃d ꝛ tñ nihil velit sibi dare seu ꝓmittere si suuz p̃ceptũ iplet ꝛ eodẽ mõ ꝓhibere ne aliq̃d faceret ꝛ tñ trãsgrediẽtẽ i nullo punire nec ei ꝑ legẽ penã taxare ꝛ tũc tal' trãsgrediẽs prohibitionẽ lz forte peccaret vel saltẽ lz eẽt transgressor legis tamẽ nõ demereret̃ nec foret sibi debita pena. quia legislator nullã taxat. Ter

Credere capit̃ tripliciter

tio distinguo de isto termino credere ꝛ pono duas distinctiões. Prima est ꝙ credere est dupliciter vel actualit̃ vel hitualit̃. Scd̃a est ista ꝑpter diuersũ modũ loquẽdi sctõꝝ ꝙ credere dꝛ mltiplr̃. vno mõ assentire qd̃ sic ẽ i re sicut ꝑ illã ꝓpõnẽ denotat̃. ꝛ sic accipit̃ credere cõissime. Uñ illa ꝓpõ dꝛ credita cui fit assẽsus ꝛ sic credimꝰ tã illa q̃ scimꝰ q̃ illa q̃ formalr̃ opinamur ꝛ sic diffinit Aug. credere lib. suo de p̃destinatõe sctõꝝ. c. i. Credere inq̃t est aliq̃ cũ assensione cogitare. In q̃ diffinitiõe nihil ponit̃ ad libertatem ꝑtinẽs. Item Aug. lib. p̃mo senten. ca. ix. Fides ẽ ꝑceptio v̄itat̃ cuiuscũq; rei cũ assẽsiõe

Secundo modo

Alio mõ accipit̃ credere magis stricte ꝑ assentire ꝓpõnibus de quarũ veritate nõ cõstat nisi ꝑ testimoniũ alienũ: ꝛ sic dicimur credere ea q̃ nõ videmus neq; ꝑ sensum neq; ꝑ rõnem. Uñ aug. sup Job. homel. seu tractatu. lxviij. ꝛ lxxix quid est fides nisi credere qd̃ nõ vides. Tertio

Tertio

mõ accipit̃ credere strictissime ꝑ assentire reuelato a deo ꝛ testimonio ꝑ miracl'a ꝛ velle viuere ꝛ opari s̃m ea. sic credere includit taz actꝰ voluntatis ꝙ intellectus. Et istud solum credere est meritoriũ: loquẽdo de meritorio stricte. ꝛ scd̃o mõ scd̃e distinctionis. ꝛ isto modo loquit̃ augꝰ. de fide in multis locis: ꝛ de actu credẽdi Uñ augꝰ. sup Job. home. xxix. Credere in deũ: est credendo amare: credendo in eũ ire: credendo ei adherere: eiꝰ mẽbris incorporari. Itẽ magister sniaꝝ. lib. iij. dilectio opus fidei dicitur. Silr̃ potest dici ꝙ velle assentire vel acceptare assensum vel gaudere de assensu est meritoriũ. qꝛ omne qd̃ est meritũ essentialit̃ est actus volũtatis que sola meret̃ ꝛ demeret̃ s̃m Ans. de conceptu virginali. c. iiij. ꝛ ideo ꝓpꝛie ꝛ stricte loquẽdo de merito assentire articulis fidei nõ est meritũ nec meritoriũ sed accipiendo meritũ ꝓ illo qd̃ supponit̃ merito. sicut articulis fidei assentire est meritoriũ similiter actus credẽdi põt imperari a volũtate sicut actus ꝯsiderandi aliquã ꝯclusionẽ geometricã vel phisicã quãcunq;: ꝛ hoc potest esse meritorium in casu sic credere. Uñ si homo tẽtetur vel ꝑ rationes impugnetur ad laudandũ deum: vel ex deuotione velit elicere actuz credendi tunc dicendũ est ꝙ tale credere impatũ a volũtate cũ bonis circũstantijs est meritoriũ: sic q̃libet actus credendi alius impatus a volũtate ꝛ exercitatus ꝑ potẽtias alias exteriores cuiusmodi sunt dare elemosynã ꝛ ꝑegrinari ac ꝯsiles. Ad p̃mũ ar

I
Ad primũ argu. primi dubij

gumentũ p̃mi dubij quñ arguit̃ ꝙ si credere non sit in ꝑtãte libera volũtatis sic ꝙ intellectꝰ necessitet̃ ad credendũ ex impio voluntat̃. sequit̃ ꝙ deꝰ irrõnabiliter p̃ciperet hoi credere ꝛ irrõnabilr̃ puniret si nõ crederet. nego istaz ꝯñam. qꝛ ꝯñs ẽ impossibile: qꝛ deus nõ põt aliq̃d irrõnabilr̃ p̃cipere cũ sua volũtas sit sufficiens respectu oim̃ p̃ceptoꝝ suoꝝ. Uñ Ans. cur deus hõ. lib. i. c. viij. sufficere nobis dꝫ ad rõnẽ volũtas dei cũ aliq̃d facit: licz nõ videamus cur velit. volũtas nãq; dei nũq̃ est irrõnabil'. hec ille. Similiter leges hũane statuũt ꝛ p̃cipiunt ꝙ aliq̃ hoies sciãt scias practicas ꝛ aliq̃ speculatiuas ꝛ puniũt ignorãtes q̃ tenent̃ scire eas sicut ꝑ ꝛ tã de artibus mechanicis q̃ de sciẽtijs speculatiuis. Uñ Damas. li. ij. sniaꝝ. c. xxvi. vbi oñdit q̃ sũt in nobꝭ ꝛ in nr̃a ꝑtãte ꝛ q̃ nõ sunt. Dicit. In nobꝭ eñ ẽ p̃cipe q̃tuncũq; volumꝰ artẽ ꝛ nõ percipere. Et Aristo. dicit. ij. ethicoꝝ. c. ij. ꝙ ignorãtes aliquid eoꝝ q̃ sunt in legibus que oportet

Alibi. Neq; enim in nobis est p̃cipere ꝛc.

scire ꝛ non sunt difficilia punirentur etiã puniũt quoscũq; qui ꝓpter negligentiam legis ignorant verũ. Et his tñ non sequitur ꝙ homo possit assentire ꝯclusioni sciende statim et solo imperio volũtatis. ſ; oportet ꝙ addiscat ꝛ ꝑ rõnem causetur in eo assensus qui cõiter vocatur scia ꝛ eodem modo in eis que fidei sunt statuit deus ꝙ homo sit sollicitus circa salutem ꝓpriam ꝛ inquirat ꝛ addiscat. *Responsio* Et videtur mihi ꝙ sufficienter inquirenti sunt rationes sufficientes ad cãndum assensum fidei. *Ad secundam* Ad secundam rõnem quã allegatur de beato aug. qui inquit sic. firmissime tene ꝛ nullatenus dubita ꝛc. ꝙ hõ posset dubitare ꝛ nõ dubitare de certa ꝓpõne quã placeret sibi qd nõ est verũ. Dico ꝙ intentio beati augu. est informare fidelem que sunt credenda. ꝛ q꞉ possꝫ contingere ꝙ aliquis fidelis crederet in generali sicut ecclesia credit ꝛ ignoraret in speciali que sunt illa credenda: ideo beatus aug. talia enumerat que deus reuelauit ecclie fore credenda. Similiter est notandũ ꝙ licꝫ voluntas nõ possit impare intellectui ꝙ credat certaꝫ ꝓpositionẽ sic ꝙ et vi illius imperij intellectus assentiat ꝓpõni sibi dubie ante iperiũ quã volũtas possit certificare intellectũ de dubio: tñ voluntas potest velle credere vnã ꝓpõnem neutram sibi vel dubiã sicut ꝓposito homi aliquo theorematum ate geometrico dubio sibi pt desiderare velle ꝛ scire illud ꝑ demonstrationẽ. ꝛ eodem modo hõ potest velle credere articlos credendos q꞉ dꝫ velle ꝯsequi omnia q̃ sunt necessaria ad salutẽ suã sicut naturaliter vult cõsequi salutẽ siue beatitudineꝫ. ꝛ similiter qñ habet hoc ipsuꝫ credere põt de actu tali credendi gaudere ꝛ ipm acceptare ꝛ tales volitiões habite circa actum credendi possunt esse libere ꝛ merito ne ꝓprie loquendo de merito. ꝛ qñ arguitur vlterius ꝙ si quilibet credens credit nõ libere: sed ꝓpter euidentiã rõnis tunc sequitur ꝙ quilibet infidelis possꝫ necessitari ad assentiẽdũ. ꝯñs ẽ falsuꝫ ꝛ ꝯtra aug. sup Joh. homelia. xxvi. Cetera põt hõ nolens ꝛc. *Ad aliud argu. quo infert aucto. augustini* Rñsio ad istam rõnem primo dico ad incõueniens qd infertur. scdo ad mẽtem beati augu. ad incõueniens qd infertur ꝙ quilibet infidelis posset necessitari ad assensuꝫ fidei. Dico ꝙ nõ videtur mihi incõueniens ꝯcedere istam ꝯclusionẽ. Unde ꝯcedo ꝙ hõ q̃ntũcũq; fuerit infidelis si corã eo fierent miracula insolita ad ostensioneꝫ veritatis talium articuloꝝ puta ꝙ mortui resuscitarentur ꝑ ꝑdicationes taliũ articuloꝝ qui mortui similiter testarentur veritatẽ taliũ. Dico ꝙ talis infidelis necessitaretur ad credendũ. Similiter si ꝯstaret sibi euidenter vnã multitudinẽ hoim esse veracẽ in verbis ꝛ honestam in vita ꝛ peritã ꝛ circũspectam in naturalibus

siue in naturaliter scibilibꝰ. ꝛ talis multitudo assereret cõstanter quedã esse credẽda ad que rõ naturalis nõ attingit nec attingere potest in pñti. Dico ꝙ esset bene possibile necessitare talem infidelẽ ꝛ capacẽ rõnis ad assensuꝫ quorũcunq; credendoꝝ. ad hoc enim deseruiũt miracula ꝛ rõnes quedã ꝓbabiles que sufficiũt ad causandũ fidem. Manifestũ est aũt nobis in istis agibilibus ꝙ testimoniũ duoꝝ vel triuꝫ quos reputamus veraces determinat totam dubitationẽ in nobis aliquã de occultis ꝛ dubijs de q̃bus nihil scimus nisi ꝑ eos. cuiꝰ causa est q꞉ naturaliter homo natus est credere testimonio alioꝝ in his que ipe nõ nouit. similiter deus naturaliter indidit homini quãdã ꝓpẽsitudinem ad credendũ mũdũ regi ꝑ quasdã causas quod patꝫ ex hoc ꝙ in omni gẽte reperitur aliq̃s cultus ꝛ aliqua religio vel in tota multitudine vel in aliq̃bꝰ ꝑsonis illius multitudinis instituta in reuerentiã aliquarũ substãtiarũ nõ perfecte cognitarũ. Ad hoc addo ꝙ deus ipe cõmunicat assensum fidei infidelibus sicut sancta ecclesia credit. Preterea q̃libet homo pẽdẽs aduertit se ita freq̃nter errasse in iudicando ꝛ falsa ꝓbando ꝑ veris ꝙ si credat aliquaꝫ ꝓpositionẽ vehemẽti assensu ꝛ aliq̃ multitudo hominũ scientificoꝝ diceret assertiue oppositũ nõ obstãte vehemẽti assensu ꝛ euidẽtia ꝑcedente incipiet dubitare ꝛ corrũpere assensuꝫ causatũ ꝑ ꝓpõnes notas vel ꝑ euidentiam rei ex fieret assensus oppositus. vnde satis modo adhereo isti ꝓpõni si linea recta supra lineã rectã steterit cãbit duos ãgulos rectos vel eq̃les duobꝰ rectis ꝛ appet mihi euidẽs. ꝛ tñ si tota mltitudo studẽtiũ i geometria assereret me eẽ deceptũ ꝛ oppositũ eẽ verũ icipere dubitare imo assentire opposito illiꝰ ꝓpẽ solũ testioniũ alienuꝫ. Et iõ credo ꝙ vna magna cã assẽsus i his q̃ fidei sũt modernis tpibꝰ i mltis fidelibꝰ ẽ q꞉ sciũt tã peritos viros ꝛ vaces q̃ nec falli potuerũt nec fallere voluerũt talia credidisse. *Ad formã augu.* Ad aucto. aug. qñ dicit cetera põt hõ nolẽs: credere nõ põt nisi volens ꝛc. Dico ꝙ btus aug. eq̃uocat freq̃nter de credere sic patuit. d. i disti. fcã de credere. Uñ accipit credere put icludit actũ volũtatis ꝛ silr intellectꝰ Silr illa aucto. nõ dicit nisi ꝙ hõ ꝑ corꝑalẽ compulsionẽ vel violẽtiã sensibilẽ nõ põt cõpelli ad credẽdũ. ꝛ hoc videtur innuere ꝑ ipa vba auctoris. Si inq̃t corꝑe crederetur fieret in nolẽtibꝰ. *Contra rñsionem* Cõtra saltẽ q̃ aug. habuit ꝓ incõueniẽti ꝙ fides fiat i nolẽtibꝰ. *Responsio* Dicẽdũ ẽ ꝙ hꝫ ꝓ incõueniẽti ꝙ fides formata q̃ ẽ fides opans ꝑ dilectiõeꝫ fieret i nolẽtibus. ꝛ hoc est impossibile manẽte ꝑ cõpulsionẽ corꝑalẽ q꞉ iste t̃minꝰ fides sic accepꝰ cõnotat actũ liberũ volũtatis. *Ad tertiũ argu.* Ad tertiũ argu. qñ infertur

q̄ si sic tūc credere nō foret virtuosū nec meritorium stricte loquēdo de meritorio sicut scola moderna loq̄r nihil formaliter vocās meritorium nisi actū liberū volūtatis: est tñ meritoriū large loquēdo qꝛ est opus cōforme legi diuine per quā ꝓ tali actu ꝓmittit̄ ꝑmiū ab institutore legis. ⁊ qñ dꝛ q̄ non est v̄tuosū credere. dico q̄ est v̄tuosum denoiatiue a v̄tute intelligibili. Est em̄ credere opus sapiētie vel prudētie

R
Ad quartū

Ad quartū argumentū qñ arguit̄ q̄ si sic infidelitas nō foret pctm̄ nec heresis. q̄a assensus ad opposita articuloꝝ posset causari in homie velit nolit ꝑ aliquod sophisma.

Quid infidelitas et heresis

Ad istud pōt dici q̄ infidelitas ē nolle credere q̄ eccl'ia credit vel nolle viuere ſm fidē. i. ſm p̄cepta fidei. vnde odire fidē mores ⁊ ritū x̄pianoꝝ ē pctm̄ infidelitatis. Non ois aūt error in his q̄ fidei sunt est pctm̄ infidelitatis vel heresis: qꝛ posito q̄ aliq̄s in generali velit credere oīa que spūssanctus reuelauit eccl'ie fore credēda ⁊ sub hac fide credat errādo cōtinen quoddā oppositum alicui articulo subtili ad cui⁹ fidē explicitam nō oēs tenent̄. ⁊ ꝑ ꝯñs si adhereat illi habēs tamē ꝓmptū animū credēdi ea sola que ecclesia credit talis nō est heretic⁹ nec infidel̄. Unde vincētius in scd'a parte speculi hystorialis narrat allegādo elinandū ep̄m de quodā ep̄o asie qui dicebat̄ papias q̄ fuit auctor hereticoꝝ qui dicunt̄ chiliaste. i. millenarij illi ſʒ papiā dixerūt q̄ homo ꝑ mille annos foret cū x̄po in vita corpali ⁊ frueret̄ corpis voluptate et tñ nō obstante q̄ iste papias sic erat istoꝝ auctor nō inter hereticos sed īter sāctos ī martyrilogio cōputat̄. Sil'r hyreneus lugdunēſ. et victorinus pictauēſ quoꝝ vterq̄ predictū papiā sequunt̄. glōsi tñ martyres extiterūt. similiter btūs cyprian⁹ de hereticis rebaptizādis errauit. isti ḡ errores p̄dict̄ sctis nō imputant̄ qꝛ nō ex ꝑtinacia sed ex simplicitate errauerūt.

Z
Ad primū scd'i dubij

Ad p̄mū argumentū scd'i dubij qñ arguit̄ q̄ si articuli fidei essent ꝯtra rōnem naturalē sequeret̄ q̄ cōclusio demōstrationis esset falsa. nego illam ꝯñam: ⁊ ad ꝓbationē tñ dꝛ: oīe ꝯtrariū fidei est falsum: sed tu dicis q̄ ꝯclusū ꝑ rōnē naturalē est ꝯtrariū fidei. cōcedo. Et ideo conclusū ꝓut alias dixi sepius ⁊ frequēter ꝑ rōēʒ naturalē nō est demōstratio sed sophisma. Unū omnis talis demōstratio ꝯcludēs oppositū fidei etiā si nesciat̄ solui ab aliquo hoīe sciētifico est credēda sophistica. ⁊ hoc vult Anselm⁹.

Ad scd'm

Ad scd'm ꝯcedo q̄ fides ꝑficit naturā. imo dico q̄ fides est instituta in ꝑfīti pot⁹ ad credendum q̄ ad sciendū. Unde illud desideriū naturale quo homo scire desiderat nō satiabit̄ nisi vidēdo deū ⁊ nō sequit̄. ꝯtrariat̄ rōni vel argumēto naturalis rōnis. ergo nō ꝑficit naturam. immo magis oppositū. nā natura eo ip̄o q̄ imꝑfecta est sine fidei grā eo ip̄o errat vel errare potest. ⁊ ideo fides istū errorē excludēdo naturam ꝑficit.

Ad tertium

Ad tertiū qñ arguit̄ q̄ si sic homo posset necessitari ad infidelitatē qꝛ rō natural' cōuincit intellectū ad assensum ⁊c. nego ꝯñaʒ qꝛ ois rō naturalis que ꝯcludit oppositū fidei debet dici ⁊ credi sophistica.

Obiectio

Cōtra aut libere potes talē rōēʒ credere sophisma sicut est istud nulla vna res est tres res distincte simul accepte ⁊ quelibet earū. deus est vna res. ḡ de⁹ non est tres res distincte simul accepte ⁊ q̄libʒ illarū: aut necessitari ꝑ rōnem ad credendū istū sillogismū esse sophisticū vel nō: si sic h̄ nō pōt esse ꝓpter formā. nam in modo est et in figura. ḡ oportet q̄ sit ꝓpter materiā sillogismi. ḡ hēs aliā rōneʒ necessitantē te ad credendū maiorē esse falsam. ḡ illa rō posset necessitare itellectū alterius homis.

Responsio

Ad istud r̄ndeo q̄ credo illud argumentū ⁊ quodlibʒ cōsimile esse sophisma qꝛ oīe argumentū credo esse sophisma et peccare vel in materia vel in forma cui⁹ cōclusio ē ꝯtraria fidei ⁊ qñ arguit̄ aut sp̄ōte credis hoc aut necessitatus. dico q̄ nō sponte sic q̄ iō credam qꝛ p̄cise volo sed necessitat⁹ qꝛ credo articulos fidei a deo reuelatos ⁊ ꝑ miracula sufficiēter ꝓbatos.

Replica

Sed ꝯtra aut credis articulos fidei a deo reuelatos ⁊ ꝑ miracula cōfirmatos aut vero credis tales articulos sponte et quia vis eligis credere magꝭ istos articl'os q̄ oppositos aut qꝛ rō nēcītat te qꝛ credis aliquā aliaʒ ꝓpōnē ex qua ista sequit̄ ⁊ si hoc querā de illa quare credis illam aut propter se aut propter aliam et cum nō contingat procedere in infinitum erit dare aliquam quaʒ tu propter seipāʒ credis. et de illa quero aut ipsa te necessitat ad assensum aut libere eligis illi assentire ⁊ si libere eligis assentire habetur ꝓpositum. Si necessitat te. ergo talis ꝓpositio necessitaret intellectū alterius quia idem agens in cōsilia passa potest inducere consimiles effectus.

Solutio

Ad istaʒ rationem concedo q̄ est dare p̄mā ꝓpositionē creditam tam ordine tēporis in vnoquoq̄ homine q̄ ordine consequētie ita q̄ illa non creditur quia sequitur ad aliaʒ sed ꝓpter se.

Primū creditum

vnde est dare ꝓpositionem quam vnus homo cōceptam credet. quia videtur sibi q̄ sic est sicut ꝑ eam denotatur et alius eidem non credet et si ab homine credēte querat̄ si credit talē ꝓpōnē r̄nderet q̄ sic: si q̄rat̄ de causa nescit dare aliā nisi talē q̄ ideo credit qꝛ videt̄ sibi ita esse sicut per eam denotat̄. Hoc tamē experimur q̄ non libere nec ꝑ imperium solius voluntatis. Hec aūt diuersitas potest esse vel ꝓpter diuersitatē

habituã in illis hoībus vel ↄsuetudines diuersas. sicut dicit cōmentator in plogo scđi phisi. ⁊ Arist. ꝙ. metha. qđ est in textu cōmentatoris pmo libro cōmento. xiiij. Ibi enī đr ꝙ ↄtingunt auditiões sm ↄsuetudines vł ꝙ dedignamur qñ nō đr sicut ↄsuetum⁹. Et ibi mlte dant cãe quare hoies diuersimode se hñt in assentiēdo et credēdo diuersis ppōnibus. Silr alia cã potest esse cōplexio naturalis fantasie. Vñ đr ꝙ illi quoꝝ cōplexionē disponit mercurius sunt faciles ⁊ apti ad credendum supnaturalia. puto autē ꝙ modernis tpibus multi xpiani io credunt. qꝛ inter credētes educati articlos credēdos a poeritia ↄsueuerūt audire. noiatōez etiā dei ⁊ ei⁹ timorē ab infantia ↄceperūt qꝛ suos pgenitores et alios veraces ⁊ honestos talia credere vident.

Deus est cã act⁹ credendi

Silr inter causas q̄re vn⁹ credit et alius nō q̄ cōputari dꝫ de⁹ pcipue ista infundit aliqñ ⁊ illi nō grām credēdi. Unde quidaꝫ ducti sunt ad fidē p ōrones sanctoꝝ. Silr aliq̄ sollicati de salute ↄñda volūt et desiderāt scire q̄ sunt media ⁊ ad salutē necessaria ⁊ cū intellexerint ꝙ credere sit necessariū ad salutē tunc desiderāt credere ⁊ volūt credere ⁊ hñt animū pmptū ad faciēdū quicq̄d est necessariū ad salutē ⁊ q̄cūqꝫ fuerint tales in q̄cūqꝫ secta credo eos p diuinā grām aliquo mō saluādos.

Arguit cōtra rōnē replicādo

Cōtra. tu cōcedis ꝙ hō tenet velle credere. imo dicis ꝙ est naturale ꝙ velit credere. ꝗ act⁹ credēdi depēdet a volūtate queadmodū act⁹ sciēdi.

Responsio

Rñdeo. ↄcedo ꝙ actus credēdi depēdet a volūtate ita sicut actus sciēdi nō tñ act⁹ credendi causat totalr a volūtate sic ꝙ hec sit va: credo qꝛ volo credere. sicut hec est in casu va moueo digitū qꝛ volo mouere digitū. Verbi grā ego volo scire ꝙ triāgulus hꝫ tres: ⁊ tñ nunꝙ hoc possum scire p solū impiū volūtat: sed certe ꝙ ego volūtate studeā circa hoc multū iuuat ad sciendū. nō est dubiū. Vñ breuiter nō est aliter in ptāte volūtatis humane credere ꝙ scire vel opinari.

Ad quartum

Ad quartā qñ dicit ꝙ tūc natura eēt instituta ad errandū ⁊ credēdū falsa. ⁊ tūc idē posset imputari si illa q̄ rō dictat sint falsa: q̄a ↄtra fidei. Ad istud dico ꝙ sicut naturā hūanā cōsequūt defect⁹ corpales sic esurire ⁊ sitire et pati tā a calido ꝙ a frigido ⁊ multa talia. Ita errare ⁊ credere falsa ↄsequūt itellectū hūanū maxime post pctm̄ qꝛ homo est vulneratus in naturalibus sicut fides docet. Unde sicut docēt Aug. ⁊ magr̄ senten. lib. ij. ⁊ ↄcedūt ꝙ liberū arbitriū est corruptū post pctm̄. ⁊ eodē modo potest dici de intellectu. ꝗ̄ sit tñ errores sanant p ea que fidei sunt qꝛ fides captiuat itellectū id est captiuū ōndit in erroribus suis.

Replica

Sꝫ ista rñsio nō sufficit. nam in statu innocētie fuisset fides necīa sicut mō. ꝗ cū fides sit de nō apparētibus: sequit ꝙ ita fuisset in statu innocentie ꝙ fides fuisset ↄtra illa q̄ rō naturat dictasset. ⁊ hoc de rōne dico accepta a sensibilib⁹.

Alia rñsio

Et ideo pono aliā rñsionē ⁊ ↄcedo ꝙ gñalr natura hūana tā in statu innocētie ꝙ in statu nature lapse nata est errare ⁊ decipi in cognitiōe nisi a deo doceat. Vñ sicut sm corpus homo in statu innocētie esurisset ⁊ sitisset nisi fuissꝫ per cibū esuries pueta. ita intellect⁹ errasset nisi a deo ad credendū fuisset instruct⁹. de⁹ aūt nūꝙ deficit in gratuit sicut nec in naturalibus. ⁊ io nō errasset hō in statu innocētie nisi prius peccasset.

Ad argu. contra tertiū dubiū

Ad tertiū dubiū qñ đr ꝙ in ptāte hois est ꝙ act⁹ su⁹ sit meritoꝛ⁹ vel demeritoꝛ⁹ qđ pbatur p hoc ꝙ in eius ptāte est suare rectitudinē. dico salua reuerētia venerabilis Ans. queꝫ in ista materia nō intelligo sicut nec i q̄busdā alijs. Dico ꝙ nō ē i ptāte hois simplr loquēdo suare rectitudinē ⁊ deserere rectitudinē q̄uis de lege statuta q̄ mō ē sit i hois ptāte suare rectitudinē. veruitñ pp̄ter h̄ nō debuit diffinisse liberū arbitriū nec debuit niti ad pbandū deū nō posse auferre rectitudinē a volūtate siue volente siue nolēte. Pcipue cū rectitudo iportet multas res distinctas a volūtate. videlicꝫ raꝫ actū volūtat ꝙ legē diuinā. Vñ ↄ illā diffinitionē libertat vel liberi arbitrij q̄ đr ꝙ libertas arbitrij est ptās suādi rectitudinē.

Arguit ↄtra ipsā descript. rect.

Cōtra ipsam rectitudinē arguo sic. In oī diffinitiōe hñ data diffinitio ↄuertit cū t̄mino diffinito quo ad supposita ⁊ quo ad tpa. ita ꝙ de quocūqꝫ verificat diffinitū de eodē v̄ificabit diffinitio. et q̄ñcūqꝫ in quocūqꝫ casu possibili de aliquo verificat diffinitū de eodē verificet diffinitio: sic quocunqꝫ casu possibili posito si aīal rōnale sit diffinitio hois ⁊ h̄ sit vera sortes est hō h̄ erit vera si sit sortes est aīal. ꝗ nō est sic in pposito. Nam casu posito possibili hec potest esse vera a est libertas. hec exñte falsa a est ptās suandi rectitudinē ⁊c. ergo diffinitio nō est bene data. Minorē pbo quia pono ꝙ deus creet vnū hominē cui nullā legeꝫ tribuat quo posito arguo sic volūtas a (vocet iste homo a) est libertas: ꝗ volūtas a nō est potestas seruādi rectitudineꝫ ergo hec potest eē vera a est libertas hac exñte falsa a est ptās seruādi rectitudinē. ꝙ autē sua volūtas sit libertas patet qꝛ est aīal rōnale ⁊ p ↄñs potēs i opposita. Minorē pbo qꝛ seqt voluntas a nō potest qđ deus vult eā velle. ergo volūtas a nō potest seruare rectitudinē. ↄñtia patet p eū qꝛ hoc est voluntatē esse rectam eaꝫ velle quod deus vult eam velle sm eum. antecedēs patet quia sua opposita est falsa scꝫ hec a potest velle qđ deus vult eam velle: qꝛ est im

plicatiua falsi. importat enī ꝙ velit eam aliq̄d velle. ⁊ tamen p casum deus nihil vult cā velle. *Alia responsio* Potest dici isto casu posito ꝙ hec voluntas est recta necessario quicq̄d velit. quia ex quo deus eam sic creauit ⁊ nullaȝ legem ei dedit quicquid fecerit est iuxta voluntatē dei. *Alia responsio* Uel aliter potest dici ꝙ si viuat ſm rationē rectam. tunc est recta ꝙ deus eo ipso ꝙ vult hoīem esse hominē. vult hoīem viuere ſm rationē rectā. ⁊ iō talis homo si velit ſm rectam rationē volūtas eius est recta ⁊ quia hoc potest: ideo habet potestatē seruandi rectitudinē. *Cōtra scd̄aȝ solu. Replica prima* Sed cōtra hanc scd̄am responsionem que videt̄ esse magis rōnabilis. arguo sic. sit a sicut ꝑus iste homo quero aut a seruat rectitudinē voluntatis voluntarie vel naturaliter. si naturaliter. ergo nō potest deserere rectitudinē: ⁊ p ꝯsequens nec meretur in seruando imo ſm mentē Anselmi proprie loquendo nō seruat rectitudinē licȝ viuat recte. si voluntarie. ergo vult illam rectitudinē ⁊ vltra. ergo cognoscit rectitudinē: sed rectitudo sua nihil aliud est nisi velle qd̄ deus vult eā velle. g̃ cognouit illud velle qd̄ deus vult eam velle: ⁊ vult conformiter deo ꝓpter ipsam conformitatē siue rectitudinē. ergo cognoscit deū ⁊ deū velle cū aliq̄d velle. ꝯsequens est falsum quia naturaliter nullā cognitionē de deo posset habere. *Scd̄a replica* Preterea quādo aliqua potentia vel virtus est solum ꝑtialis causa alicuius operationis. ita ꝙ in illā nō potest naturaliter nisi cōcurrentibus alijs que nō sunt in sua potestate illam operationem nō habet talis potētia in sua potestate. sed volūtas creata est solum ꝑtialis causa respectu huius operationis que ē seruare rectitudinē: ⁊ nō potest in illam nisi cōcurrentibus alijs que nō sunt in sua potestate videlȝ grā ⁊ acceptatione diuina q̄ est ip̄e deus ergo illam operationem que est seruare rectitudinē nō habet volūtas in sua potestate. *Responsio* Potest dici ad istud sic ꝙ voluntas ꝓ tanto habet potestatē seruādi rectitudinē: q̄ȝ potest si vult habere gratiā. Unde si disponat se ⁊ nō p̄beat obicē viuendo ꝯtra dictamen naturalis rationis habebit gratiam. ⁊ quia gratia ⁊ liberū arbitriū sufficiūt ad seruandū rectidinē. ideo q̄cquid ad hanc opatiōem requirit̄ est in potestate voluntatis. q̄ȝ si voluntas disponat se deus infundit gratiā ⁊ acceptat. *Replica* Sed ꝯtra istud nihil quod ex libera volūtate alterius dependet est in mea potestate simpliciter ⁊ absolute loquendo: sed solum vt nunc ⁊ ex cōditione imo eo ipso ꝙ tale quid dependet ex libera potestate alterius vt videt̄ nō est in potestate mea sed gratiam quōcūq̄ȝ se habeat voluntas mea est mere in libera volūtate diuia an velit mihi dare vel nō q̄cquid ego fecero. g̃ grā nō ē in mea libera potestate. *Confirmat̄* Confirmat̄ rō p exemplū: si rex vidēs sortē leuare centū libras ꝓmoueret eum in militē. ⁊ silr̄ platonē ꝓpter idē ⁊ ciceronem ⁊ sic de multis. si vellem g̃ postea diffinire potentiā vel v̄tutē iohānis qui esset eq̄s v̄tutis cū sorte ⁊ ceteris ⁊ dicerem. Uirt⁹ Johānis est ptās essendi miles vel ptās habēdi militiā manifestū est ꝙ male diffinirē sed sic dȝ diffiniri ptās Johānis est v̄tus leuādi cētū libras. *Secundo* Preterea qn̄ v̄tus aliqua diffinit̄ p operationē debet diffiniri p terminū significantē opatōēȝ ⁊ nō cōnotantē aliq̄d extrinsecū vel accn̄tale operationi ⁊ qd̄ aliqn̄ accidit opatiōi ⁊ aliqn̄ nō sicut si diceret̄ ꝙ potētia visiua est v̄t⁹ videndi lucē motā. q̄ȝ hoc accidit ꝙ lux moueat̄ vel q̄escat: q̄ȝ nihilomin⁹ videret̄. silr̄ si vellem dicere de aurifabro qui facit calicē ꝙ ip̄e hȝ in ptāte facere vasa sacra. vel de argētario ꝙ ip̄e habȝ in sua libera facultate facere preciū certe dicerem falsum. q̄ȝ ꝑmū est in ptāte epi ⁊ ab eo depēdet ꝙ vasa fiant sacra. Unde lȝ verū sit dicere post ꝯsecrationē de aurifabro ꝙ ip̄e fecit vasa sacra q̄ȝ fecit ista. hec tn̄ est falsa. Iste habet in ptāte sua facere vasa sacra. sed tn̄ hȝ posse facere vasa. Silr̄ si rex ordinaret ꝙ nulli argētum foret preciū argentarius nō h̄ret in ptāte sua facere monetā vel facere ꝑciū. ⁊ ideo nihil tale poni debet in cōueniēti diffinitiōe argētarij exprimente quid nominis argentarij ꝟ. Sua re rectitudineȝ est terminus connotatiuus aliquid addēs operationi volūtatis vel libertatis g̃ in diffinitiōe libertat̄ vel volūtatis poni non debȝ. pȝ ꝙ cōnotat q̄ȝ importat deū velle volūtatē velle aliq̄d q̄ȝ rectitudo volūtatis est velle quod deus vult eā velle ſm eundē g̃ incōuenienter diffinit̄. *Ad argumēta ꝑincipalia* Ad argumēta ꝑncipalia licet fiant ad vnā partē q̄ȝ ꝓbāt ꝙ assentire non est meritoriū ꝓpter tn̄ q̄ȝ aliq̄ de eis ꝯcludūt insufficiēter ⁊ quedā dubia accipiūt. iō ad ea r̄ndeo sigillatim. *Ad primū* Ad ꝑmū qn̄ ponit̄ ꝙ deus p̄cipiat sorti ꝙ credat se eē dānandū ⁊c. Dico ꝙ casus pōt poni duplr̄. Uno mō ꝙ sorte exn̄te fideli deus ei p̄cipiat ꝙ credat se esse dānandū ⁊ abroger legē quaȝ modo statuit de spe habenda. Alio mō potest casus poni ꝙ deus nihil abroger de lege statuta ⁊ tn̄ sic p̄cipiat. Primo mō admitto caſū ⁊ ꝯn̄t ꝯcedo ꝙ sor. mereret̄ q̄ȝ credit se dānari q̄ȝ h̄ ē p̄ceptū a deo ⁊ de⁹ acceptat actū sort̄ ꝙ sic credit ad p̄miū. Et qn̄ arguit̄ g̃ sil̄ meret̄ ⁊ peccat mortalit̄: nego ꝯn̄am q̄ȝ non peccat. ⁊ qn̄ arguit̄ ꝯ q̄ȝ desperat. cōcedo. et qn̄ arguit̄ vltra g̃ peccat. nego ꝯn̄am q̄ȝ nulla tal̄ ꝯn̄a est formalis sicut dictū est ꝑus si deo placeret. ita potest homo mereri desperando sicut

sperādo hoc tñ posito ꝙ diffinitio exprimēs qd nois istiꝰ timui desperatio sit ista fides ē ꝙ hō dānabit̃. Si scđo modo ponat̃ casus dico ꝙ nō est admittēdus. q: sic deus p̄ciperet homini duo ɔtraria qđ videt̃ irrōabile. q: p̄ciperet sibi ꝙ sil' desparet ⁊ speraret. Si tñ placeret sibi sic alternatim p̄ciperet ꝓ diuersis tēpibus aliciu bōi bene posset. q: omnia q̄ p̄cipit libere p̄cipit ⁊ nō includit ɔdictionē cuꝫ sic p̄cipe vt videtur.

Q
Ad scđꝫ pncipale

Ad scđm argumentū pncipale quod tendit ad ꝓbandū hanc ɔclusionē ꝙ homo per primū actū meritoriū vite eterne plus meret̃ ꝙ ⁊c. et similiter ꝙ plus meret̃ ꝑ actū contritionis ꝙ ꝑ actū martyrij vel ꝑ ingressuꝫ religiōis vel quēcunqꝫ bonū actū elicitū postea ab eodeꝫ exn̄te in charitate: ɔcedo ɔclusionē ꝓ nūc accipiēdo premiū p̄cise correspōdens actui scđo ⁊ distinguēdo illud ɔtra premiū correſpōdens actui p̄mo alioq̄n oporteret ɔcedere ꝙ esset aliqđ p̄miuꝫ melius ꝙ habere vitā eternā in remisso gradu totaliter differēs ab omni eo qđ includit vitaꝫ eternā in remississimo ḡdu qđ nō est verū. ⁊ cōcedo ꝙ magis bonū ⁊ magis eligibile confert̃ puero baptizato ꝑ meritū xp̄i ꝙ fuerit bonum quod p̄cise meruerit petrus ꝑ martyriū distinguēdo cōtra illud quod meruerat ante de vita eterna. Et si arguit̃ ꝙ deus tūc p̄miat irrōnabiliter: nō valet q: nihil pōt dici fieri irrōnabilr̃ a deo. Unde Ans. lib. p̄mo cur deus hō. ca. viij. Sufficere nobis debet ad rōnem volūtas dei cū aliq̄d facit lꝫ nō videamꝰ cur velit. volūtas nāqꝫ dei nunq̄ est irrōnabil'. ɔcedo similiter ꝙ petōr cōtritus meritorie nunq̄ pōt postea facere actū meritoriū ita bonū nec ita vtileꝫ sibi sicut facit cū cōterit̃ nisi iterū cōterat̃ quod nō potest nisi ꝑ iteratū lapsum. vnde cū accipit̃ in argumēto ꝙ a sit p̄mus actus credendi adulti baptizati. dici ꝙ nūq̄ postea pōt elicere actuꝫ duple bonitatis ad a nec eq̄lis bonitat̃ nisi iterum peccet mortaliter ⁊ iterū resipiscat. ⁊ ideo cōclusio est cōcedēda vt mihi ꝓ nūc videtur ꝙ cōtritio meritoria petōris est duple bonitatis ad quēcunqꝫ aliū bonū actū immo maioris bonitatis.

Ad tertiū princi.

Ad tertiū p̄ncipale pꝫ idē excepto hoc ꝙ accipit in p̄ncipio vnū falsum. videlꝫ ꝙ aliq̄s actus moralis possit esse maioris bonitatis moralis ꝙ actus p̄mus meritorius ⁊ hoc intelligēdo maiorē bonitatē moralē in actu: actu scꝫ dignū esse maiori p̄mio distiguēdo ɔ p̄miū correſpōdens actui p̄mo meritorio. sicut ad scđm dictū est.

P
Ad quartū p̄nci.

Ad quartū p̄ncipale qñ arguit̃ an est dare summū gradū meriti possibilē viatori sorti vel nō ⁊c. Ad istud pōt faciliter dici ꝙ nō est dare summū gradū meriti possibilē viatori sic ꝙ in aliquo instāti vite sue sit verum dicere iste nūc habet summū gradū meriti. q: inter illud instans ⁊ instās mortis sue est tp̄s mediuꝫ in quo mereri potest. sed q: argumētū nō vadit ad hoc sed querit an sit dare summū gradū possibilē siue in vita siue in morte. ideo dico distinguēdo q: aut sit questio de summo gradu possibili sorti viatori exn̄ti in tali dispositione circa naturalia ⁊ stante lege dei q̄ modo est. aut absolute querit̃ an sit dare summū gradū meriti possibilē sorti viatori. si p̄mo modo fiat questio mihi videt̃ ꝓ nūc ꝙ sit dare summū gradū possibilē viatori. s. sorti. Est eñ dare maximā periodum vite sortis cū sit naturalr̃ corruptibil'. Est etiā dare maximū conatū sue volūtatis tā extensiue ꝙ intēsiue quē posset habere. et s'm hoc gratia de lege cōi confert̃. ⁊ ideo dico ꝙ cū meritum corrn̄deat intēsioni actus volūtat̃ ⁊ diuturnitati. ⁊ in vtroqꝫ istoruꝫ sit dare summū gradū ɔcedo ꝓ nūc ꝙ est dare summū gradū meriti quē sortes pōt habere in vita sua. ⁊ eodē mō dico de demerito. Et cū arguit̃ cōtra: ponat̃ ꝙ sortes habeat iam in actu illū gradū et ꝙ deus ɔnnuet vlterius vitā suā. Dico ꝙ hoc nō ē possibile. nam hoc cū casu posito includit ɔdictionem puta ꝙ sit summus gradus meriti sortis ⁊ sortes viuat vlterius cū vsu liberi arbitrij. naꝫ bonitas actus auget̃ ⁊ ex intēsione conatus ⁊ ex diuturnitate ɔtinuatōis. Unde nunq̄ habebit illum gradū meriti in vita sua ip̄o viuente ⁊ anima exn̄te in corpe. sed in p̄mo instanti sui nō esse erit p̄mo verū dicere iste meruit a ḡduꝫ britudinis. ⁊ sic improprie loquēdo dicimꝰ ꝙ i anima sortis tūc erit a gradus bonitatis cū tñ in rei v̄itate meritū suū ꝓ tūc nihil sit. quod pꝫ q: iste terminꝰ meritū vel est vnū nomē collectiuum significās oēs actus bonos vnius ꝑsone sicut dicimus in fine hōis meritū istius hōis exigit magnū premiū. vel est nomē cōe cuilibꝫ actui meritorio: ⁊ siue accipiat̃ vno mō vl' alio patet ꝙ meritū nihil est postq̄ actus p̄teriert. ⁊ ideo qñ dicimus ista aīa hꝫ magnū meritū corā deo loquēdo de aīa separata improp̄e et metaphorice loq̄mur sicut volentes dicere ꝙ ipsa multa bona fecit ꝓpter q̄ deus ei tenet̃ s'ꝫ legē quā statuit. Cōtra moriat̃ sortes in sūmo ḡdu sibi possibili meriti ⁊ postea resuscitetur quero aut pōt mereri aut nō. dico ꝙ pōt mereri q: vltra periodū certā naturalē iā miracl'ose viuit et incidit tūc i scđꝫ casuꝫ p̄dictū. Uñ absolute loquēdo nō ē dare sūmū ḡdū meriti quem viator pōt mereri. Tū q: deꝰ posset acceptare mimuꝫ actū puta semel ire duos passꝰ ꝓ amore sui ad vnū p̄miū ɔtinue itēdēdū in vita eterna ita ꝙ ꝓ illo actu sortes si fecisset illū actuꝫ gauderet et frueretur deo in perpetuum sic ꝙ vna die in a

De summo gradu meriti

Replica

gradu btitudinis scđo die plus p medietatē a et tertio plus p medietatē illi⁹ medietat᷑. et sic in infinitū. tūc planū esset ꝙ nō esset dare maximū gradū meriti sortis: ⁊ tn̄ q̄libꝫ foret finit⁹ nec vnq̄ tn̄ gauderet sicut xp̄s. Tum quia per aliā legē deus possꝫ ordinare ꝙ sortes in eternū mereret᷑ ⁊ sic sil' cū p̄mio act⁹ p̄cedētis mereret᷑ nouū premiū. ⁊ sic videret᷑ satis cōueniens ponere de beatis ꝙ ꝯtinue merent᷑ ⁊ cōtinue premiant᷑ p precedētibus sicut est de seruiētib⁹ dominis suis bonis in presenti qui nō ideo statim cessant seruire quia premiant᷑ pro seruitio p̄cedente. ⁊ similiter dici pōt de dānatis ꝙ cōtinue demerent᷑ et cōtinue puniunt᷑ sicut etiaꝫ quidā moderni dicūt et adhuc neutra istarum

Ad scđ ad incōuenietia quarti principalis

viarū eq̄parat meritū sort᷑ merito xp̄i. Unde quādo arguit᷑ si nō esset dare summū gradum meriti sortis sequerent᷑ duo incōueniētia. Primū ꝙ aīa sortis nō esset virtutis finite. Scđm ꝙ aliq̄s viator possit equiparari xp̄o in merito neutra ꝯn̄a valet q: antecedēs pōt esse verum sine cōsequēte in vtraqꝫ ꝯn̄a. Nam pꝫ de p̄ma ꝯn̄a si sortes mereat᷑ plus habere p medietatē et post ⁊ etiā plus p medietatē medietat᷑ ⁊ sic ꝺm partes ꝓportiōabiles tēdēdo min⁹ ⁊ min⁹ planū est ꝙ stat ꝙ sit v̄tutis finite et tn̄ p̄miet᷑ plus et plus in infinitū. De scđa v̄o ꝯsequētia videlꝫ ꝙ aliq̄s viator posset eq̄parari xp̄o i merito. Dico sine p̄iudicio ꝙ siue meritū xp̄i fuerit finitū intēsiue siue infinitū ꝯcedēdo ꝯclusionem posse esse verā multipl'r. Primo q: eadem

Nota de merito xp̄i si aliquis viator possit mereri tm̄

p̄sona vniēdo aliā naturā vel meliorē seu etiā alia p̄sona posset facere ꝙ vn⁹ alius viator ⁊ cōprehēsor. vt xp̄s fuit tm̄ mereret᷑ extēsiue ⁊ intēsiue. Scđo cū deus nō acceptet meritū hominis ex cōdigno ipsius opatiōis sed sicut sibi placet nō video q̄n possꝫ acceptare tm̄ leuare festucā sicut facere vnū monasteriū si placeret sibi. an vero meritū xp̄i fuerit finitū vel infinitū parebit sup tertiū.

Replica

Cōtra si nō sit dare maximum meritū qđ sortes pōt habere absolute loq̄ndo. ꝗ potest habere meritū maius quocūqꝫ demōstrato. ꝗ gaudiū maius quocūqꝫ gaudio dato hoc est mihi dubiūꝫ an anima xp̄i tm̄ gaudeat

Responsio

q̄tum potest de potētia dei absoluta. videt᷑ ꝙ sic. q: tm̄ meruit q̄tum creatura mereri potuit Hic dico ꝙ gaudiū aīe xp̄i nō fuit p̄cisū p̄miū correspondēs suo merito.

Ad quintū p̄nci.

Ad q̄ntū p̄ncipale qn̄ infert᷑ p icōueniēti ꝙ homo posset mereri p fidē falsam: ꝯn̄s est cōtra Anselmū. ij. cur deus homo. c. xvi. Dico ꝙ illud v̄bū allegatū est argumentū discipuli et nō determinatio magistri. vnde nō habēdo respectū ad auctoritatē ꝺ pōderādo ꝓpositionē que infert᷑ p icōueniēti videlicet ꝙ homo posset mereri p fidē falsaꝫ. concedo eā. homo eñ volēdo credere certam ꝓpositionē que p̄cipit᷑ esse credēda ⁊ est falsa pōt mereri nec ptinet ad meritū fidei vtrū sit vera vel falsa sed hoc p se ptinet ad rōnem meriti fidei ꝙ voluntarie credat᷑ sicut deus vult credi. Possꝫ aūt de⁹ p̄cipere aliqđ falsū credi qđ nō est dubiū. Simili᷑ de facto videt᷑ ꝙ abrahā credidit filiū suū interficiendū ⁊ se filiū interfecturū. Similiter dauid volēdo edificare tēplū credidit ꝙ hoc esset factur⁹ q: ꝓpheta dixit sibi om̄e qđ est in corde tuo vade ⁊ fac q: dn̄s tecū est. ij. Reg. vij. Et forte discipuli q̄ fugerūt nec in morte xp̄i p̄ntes fuerūt crediderūt istū articulum xp̄s moriet᷑ post q̄ fuit mortuus. Et sil' mātfestū ē ꝙ multi discipli crediderūt istā xp̄s resurget post q̄ resurrexerat ⁊ p ꝯn̄s crediderūt falsum.

Ad secundū incōueniens

Ad scđꝫ incōueniēs qđ infert᷑ in eodē argumēto ꝙ deus posset fallere ⁊ decipe. dico ꝙ nō habēdo respectū ad auc̄tē sed respiciēdo ad virtutē voluntatis ꝯcedo ꝙ deus pōt fallere ⁊ decipe. i. volūtarie causare errorē i mēte hoīs ⁊ facere eū credere aliter q̄ res se habet. Augustin⁹ aūt accipit fallere ⁊ decipe sic videlicet ꝙ in diffinitiōe exp̄mente q̄d noīs isti⁹ qđ dico fallere includat᷑ iniuste causare errorē vel deordinate cāre errorē. vel aliq̄s talis t'minus siue determinatio q̄ deo cōuenire nō posset. ⁊ sic tenet argumētū suū de. lxxxiij. q̄ōnib⁹. q. xiiij. ꝺ ad v̄tutē vocis capiēdo ꝓpōes argumētū suū nō ꝯcludit nisi sicut ex impossibili sequit᷑ quodlibꝫ q: ꝺ modo est impossibilis xp̄s fefellit in ꝺ facto.

Ad sextū p̄nci.

Ad sextū p̄ncipale qn̄ arguit᷑ sic. si hō tenet᷑ credere articulos fidei aut q̄libet tenet᷑ ad oēs explicite. dico ꝙ nō sed ad quosdā tenetur hō explicite sicut ad articulū trinitat᷑ ⁊ incarnationis passionis ⁊ resurrectiōis ⁊ hmōi ⁊ alios non. Et cū arguit᷑ ꝯ. q̄libet homo tenet᷑ vitare errorē oppositū articlo: dico ꝙ nō q̄libet tenet᷑ vitare quēlibet errorē sub pena pctī mortalis. ꝺ licet q̄busdā simplicibus errare in obscuris ⁊ occult᷑ fidei dūm ōvelit credere sic ecclīa catholica credit: nec est piculū pctī mortal' si vn⁹ simplex crediderit ꝙ abrahā nō hūit duas vxores vl' aliq̄d aliđ cui⁹ oppositū đr in scriptura ⁊ est verū ⁊ creditū a theologo.

Ad replicam

Et ad ꝯfirmationē qn̄ arguit᷑ ꝙ sufficit vetule credere sicut audiuit p̄latū suū p̄dicātē imo ei obedire tenet᷑: ponat᷑ ꝗ ꝙ sit heretic⁹ ⁊ ipsa putat eū eē fidelē tūc est possibile ꝙ ipa mereat᷑ volēdo credere heresim ⁊ tūc vltra ponatur ꝙ ipa interficiatur pro eo ꝙ hoc credit et assentit: ipsa potest effici martyr ⁊ tamen mori pro errore: consequens falsum. Ad illud dico ꝙ vetula quecunqꝫ tenetur ad fidem explicitam de quibusdam articulis: sed in subtilibus non tenetur ad explicitam fidem

vt dictū est. Unde si audiat prelatū predicātē errorē vel ppōnē erroneā quā ipa nescit esse erroneā ꝛ credat ei nō peccat sed tenetur errare: quia tenetur ei credere nisi ita esset ꝙ ipa sciat eū indubitāter errare. Sed cōcedo ꝙ possibile est ponere casū in quo talis vetula tenet̄ errare ꝛ meretur volēdo credere errorē. Nā cōscientia sua potest sibi dictare ꝙ tenetur ei obedire et credere: ꝛ tūc simplicitas ꝛ ignorantia eā excusāt. Et vlterius ad argumētū: cōcedo ꝙ ipsa potest adipisci meritū debitū martyri si ipa interficitur pro tali errore quē ipa credit errādo esse articulū fidei: quia error talis est ei inuicibilis: ꝛ ideo nō diminuit de merito.

Ad septimū principale

Ad septimū principale qn̄ arguit̄ si tenet̄ credere articulos fidei. Uel ergo equali firmitate debet credere oēs: aut aliquos minori firmitate: ꝛ alios maiori. si equaliter oēs: ergo tenet̄ ita firmiter credere articulū quē ego teneor credere cōtingentē. ꝛ p ɔñs posse esse falsuz. sicut illū quē teneor credere nūꝙ posse esse falsuz. sicut istū articulū: xp̄s mortu⁹ est: vel xp̄s resurrexit. quē teneor credere eē necessariū ꝛc̄. Ad istud dico ꝙ teneor ita firmiter credere ꝙ hec est vera cōtingens tñ: resurrectio erit. sicut ꝙ hec est necessaria xp̄s resurrexit. Et cōcedo ꝙ credo hanc esse ita verā resurrectio erit: sicut hāc xp̄us resurrexit. ꝛ tamē credo ꝙ potest esse falsa: ꝛ nūꝙ fuisse vera.

Uerū nō suscipit magis ꝛc̄.

Et ꝑprie loquēdo pōt dici ꝙ nulla ppositio pōt esse alia verior: quia verū nō suscipit magis ꝛ min⁹. satis est notū: quia verū cōsistit in indiuisibili. Nam vel est sicut per ppositionē denotat̄: vel nō sicut per eā denotatur. si sic est vera. si nō. est falsa. Nā nō magis est hec vera deus est: ꝙ hec sortes currit. licet hec sortes currit potest esse falsa et alia non. sicut ista aliquid potest esse albū qđ erit postea nigrum: sicut margarita erit nigra. Et sic dicendū est ꝙ non magis est hec vera christ⁹ resurrexit ꝙ hec sortes resurget. Nec necessariū est magis verū ꝙ verū contingens. Et nego istā cōsequentiā. possibibile est hoc esse falsum. ergo ipm est minus verum ꝙ qđ impossibile est esse falsum. sicut illud quod potest esse nigrū est ita albū modo sicut aliquid quod nunꝙ erit nigrū. Cōtra.

Replica

Tu credis ꝙ hoc potest esse falsum: ꝛ tu credis ꝙ illud non potest esse falsum. ergo maiori assensu tu credis vnū ꝙ reliquū.

Responsio

Nego istā consequentiā: quia licet credā ꝙ possit esse falsum: credo tamen ꝙ de facto est verum. et ita verā sicut reliquū. quia omne verū equaliter est verum: ꝛ equaliter credo oēs articulos eē veros.

E

Ad octauū prin.

Ad vltimū quādo arguitur. Nullus actus credendi est meritorius vite eterne nisi sit cū perseuerātia finali: sed nullus actus credēdi in vita hoīs ē cū pseuerātia finali: qꝛ dato ꝙ sic: sit ille nūc in h̄ instāti ꝛ tūc sequit̄ ꝙ h̄ erit ṽa iste pseuerauit finaliter immediate post hoc. ɔñs falsum. Ad istud dico negādo p̄mā ppositiōez nā dico ꝙ dānādus pōt facere ita bonū actuz sicut p̄destinatus ꝛ ita meritoriū: tñ verū est ꝙ nullus habebit vitā eternā nisi qui pseuerauerit vsqꝫ in finē: hoc est q̄ fuerit finaliter bonus accipiēdo tñ vnū p̄scitū ad penā eternā exñtez tñ in charitate ꝛ in grā: verū est dicere ꝙ est dignus vita eterna. cuius pbatio est quia capio illū predestinatū in minori grā ꝛ in minori charitate exñtē hec tūc est vera iste est dignus vita eterna sed alius est melior isto qꝛ sequit̄ habet maiorē charitatē. g̃ est melior s̄m btm̄ Augu. Enche. c. cxvi. Sed cuz mĝr querit̄ vtrū quisqꝫ sit homo bonus nō querit̄ q̄d speret aut q̄d credat sed quid amet. nā q̄ recte amat procul dubio recte credit et sperat qui nō amat inaniter credit etiā si sunt vera q̄ credit. g̃ talis existens in charitate est dign⁹ vita eterna. ꝛ ideo h̄ ē falsa nullus actus est meritori⁹ nisi sit cū pseuerātia finali. nec est ymaginādū ꝙ pseuerāna sit q̄dā virtus siue res vna exñs in aīa siue in hoīe sed vtimur isto abstracto ppter eloquētiā loco v̄bi istius pseuerare. Unde dicimus iste hꝫ pseuerantiā hoc est iste pseuerat. ꝛ ideo vna ppositō accipit̄ p alia ꝛ sic est vera. Et h̄ de p̄ma qōne.

Questio secūda quā nō omnes codices habent.

De obiecto actus

Questio II

credendi vtrū sit ipm complexū vel res significata p cōplexū.

Opi. ockam

Est apud quosdā dubiuz ꝛ tenet ockam ꝙ vniuersaliter sciētie ꝛ opinionis ꝛ fidei ꝛ cuiuslibet tal' assensus obiectuz est res significata p ptes ppōnis siue res significata p complexū ꝛ nō ipm complexū. Hoc pbat̄ multipliciter.

Cōclusio pbat̄ primo

Primo posita sola formatione demōstrationis est facere scire sed posita tali demōstratōe nō opꝫ ꝙ ipa demonstratio cognoscat̄ nec etiam cōclusio nec aliq̄ p̄missa. qꝛ nō opꝫ ꝙ apph̄ēdat̄. g̃ assensus est respectus rei ꝛ nō respect⁹ signi.

Scđo pbat̄

Scđo sic spēs rei vel habitus causat cognitōnē rei ergo multomagis ppositio cōposita ex cognitōibus rei extra causat actū assentiēdi rei extra.

Tertio

Tertio sic ppō i mēte ꝛ res ex sūt distincta cognoscibilia. g̃ distinct̄ assensib⁹ eis assētit̄. Cōfirmat̄ qꝛ ab eterno nō fuerūt ppōnes nec cōplexa s̄ tm̄ deus. ꝛ tñ posito ꝙ tu nūc nō sedeas ipe assensit ꝙ tu nō sedes.

Quarto

Quarto in eo ꝙ res est vel non est ꝛc̄. ergo oportet ꝙ intelligatur ꝙ res sic se habeat sed complexum denotat anteꝙ assentitur ꝙ propositio sit vera: ergo primus assensus est respectus rei.

Quinto

Quinto tūc oms

assensus foret actus reflexus ⁊ omis scia. Con-
trariū tenēt alij dicētes ꝙ actus sciendi ē ipsa
ꝯclō demonstratiōis ⁊ articulus actus creden-
di. qꝛ scire esset actus sequēs: tunc nō foret act⁹
vendicus ꝫ simplex intelligētia. Dubiū est de
ꝓpōe mentali quā hō dicit dubitādo vl̄ opinā-
do ⁊ de ꝯsili quam dicit asserendo quō dr̄n̄t. qꝛ
in ꝓpōnibus vocalibus nulla ē dr̄ia. Per obie-
ctū act⁹ credēdi nō intelligo aliud nisi illud qḋ
denoiat̄ creditū: ⁊ ꝑ obiectū actus sciēdi illud
qḋ vere dr̄ scitum ⁊ qꝛ nulla res ex̄ excepto deo
ꝓprie loquendo dr̄ esse scita. nō eni scio lapidē
ꝫ lapidē esse grauē: vl̄ ꝙ lapis est grauis. ita ꝙ
hoc verbū scit̄ nec tale ꝑticipiū sic ē scitū vel
creditū ꝑdicat̄ de aliquo incōplexo ꝫ tm̄ de cō-
plexo qḋ q̄dē cōplexū vario mō format̄. ⁊ iō te-
net̄ ꝙ solū cōplexū est obiectū actus credendi.
Tn̄ vr̄ ꝓnunc ꝙ aliqn̄ cōplexū creditū ꝑ se ita
ꝙ idē assensus est illud cui assentit̄ scia ⁊ scitū
ꝫm Aristo. aliqn̄ cōplexo credito assentitur ꝑ
vnū aliud cōplexū sicut qn̄ aliqḋ cōplexū ꝑce-
dit dubiū ꝑmo: ⁊ postea certū: ⁊ sunt due noti-
cie sicut dico. hec ꝓpō est ꝟa demonstrata illa
q̄ fuit mihi añ dubia: tn̄ qn̄ sic dictū ē credit̄ a
me. Ad ꝑmū argumentū. nō video euidentiaꝫ
si stet in isto: ꝯclō nō est cōprehensa. ergo nō ē
scita ꝯcedo ꝯñam ⁊ nego añs. quia conclusio
est formata ⁊ apprehēsa. dico tn̄ sic dicit Ari-
sto. in de me. ⁊ re. c. iij. ꝙ hō vtit̄ cognoscendo
spēm in mēoria vel ꝑ se vel ꝑ alia re. Eodem
mō ꝙ mens vtit̄ cognitiōe sua: aliqn̄ ꝑ se: ali-
qn̄ ꝑ rebus. Un̄ assentio istis terminis natura-
liter acceptis ꝫ nō significatiue. Ad secundum
nego ꝯñam. qꝛ assensus nō est nat⁹ etiaꝫ respe-
ctu rei ex̄: ꝫ tm̄ respectu signi. Ad tertiū verū ē
sunt distincta cognoscibilia: ⁊ ideo pn̄t distin-
ctis cognitiōibus cognosci: ꝫ nō sequit̄ q̄n pos-
sint vna cognitione cognosci. ⁊ ad residua ar-
gumenta pōt dici cū vacauerit. Finis questiū-
cule imperfecte. Sequitur questio tertia.

Questio III

Circa distinctio-

nē ꝑmā in q̄ agitur de frui ⁊ vti:
querit̄ vtꝝ volūtas creata in vtē-
do ⁊ fruēdo sit libera libertate ꝯ-
dictiōis. Q nō: qꝛ si sic seq̄ret̄ ꝙ volūtas crea-
ta possꝫ libere velle ⁊ libere nō velle libtate ꝯ-
dictionis. ꝯñs fl̄m: qꝛ pōt libere velle ꝑ vtraq̄ꝫ
pte vt ꝓbabo. ergo ⁊ añs. ꝯña est nota. falsita-
tē ꝯñtis quo ad ꝑmā ptē vꝫ volūtas libera pōt
libere velle ꝓbo sic. Nā si hec sit vera ponat̄ in
esse. ꝫ possibile est ꝙ hec sit vera volūtas libe-
re vult. ꝯñs fl̄m: qꝛ si sic qn̄ volūtas accidētalit̄
vult esset in libertate ꝯdictiōis ad volendū qḋ
est manifeste fl̄m: qꝛ actu vult. ꝫ qn̄cūq̄ꝫ volun-

Argumētū prin-
cipale primum

Probat̄ falsitas
ꝯñtis ꝑmo

tas vult caret libertate ꝯdictionis ad volēduꝫ
illo actu quo tunc vult. ergo hec est impossibil̄
volūtas libere vult. Preterea si hec sit possibil̄
hō libere vult. pari rōne hec esset possibilis: hō
libere intelligit vl̄ hō libere loquit̄. ꝯñs fl̄m: qꝛ
arguo sic: hō libere intelligit ergo intelligit. ⁊
sequit̄ actu intelligit. ergo nō est in potentia ꝯ-
dictionis ad intelligendū: qꝛ oīe qḋ est in po-
tentia ꝯdictionis ad aliquē actū caret illo actu
Preterea si volūtas posset libere velle: ergo ha-
beret in sua ptāte volitiōes suas futuras. ꝯña
ptꝫ ꝑ magr̄m sniaꝝ lib. ij. dis. xxiiij. vbi dicit ꝙ
liberū arbitriū nō ē nisi respectu futuroꝝ: ꝫ h
ꝯñs est fl̄m. Probo qꝛ sortes pōt cognitionem
hr̄e ⁊ diligere platonē centies in die distinctis
volitiōibus ⁊ eque intensis ergo oēs iste voli-
tiones sunt eque in ptāte sortis: ꝯñs est fl̄m: qꝛ
sic libere possꝫ eligere quātūcūq̄ꝫ de nūero istarū
qn̄ vellet: imo nō magis possꝫ vnā cāre ꝙ aliā:
qꝛ arguo sic tā obiectū qḋ ē plato ꝙ etiā volū-
tas sortis equaliter se hn̄t ad omēs volitiones
cāndas ⁊ cognitio sortis de platone ⁊ oia sūt
paria. ergo vel oēs iste volitiones ꝓducent̄ vl̄
nulla. Preterea si aliquis actus est in potesta-
te volūtatis aut ergo actus q̄ iam est aut act⁹
qui nō est. ꝑmū nō pōt dari qꝛ illū nō pōt volū-
tas mō causare. nec scōm qꝛ qḋ nihil est in nul-
lius est ptāte. ptꝫ ergo falsitas ꝯñtis ꝑme ꝯñe
quo ad ꝑmā eius ptem. Secūdo ꝓbo falsitatē
eiusdē ꝯñtis ad scōam eius ptem vicꝫ istā vo-
luntas creata pōt libere nō velle ⁊ arguo sic. h
est impossibilis volūtas creata libere nō vult
ergo ⁊c. añs ꝓbo: qꝛ voluntas talis libere non
vult que volūtarie nō vult. ergo inuite nō vult
aut volūtarie nō vult. Si dicat̄ ꝙ nō volūtarie
vl̄ inuite nō vult ergo nō libere. ꝯña ptꝫ: qꝛ oē
liberū est volūtariū: ⁊ oīe qḋ libere fit vl̄ nō
fit volūtarie fit vl̄ nō fit. ergo relinquit̄ ꝙ si vo-
lūtas libere nō vult volūtarie nō vult ꝫ sequit̄
volūtarie nō vult. ergo volēdo nō vult ⁊ vltra
simul vult ⁊ nō vult qḋ includit ꝯtradictioneꝫ
ergo volūtas creata nō pōt libere velle ⁊ libe-
re nō velle qḋ ē ꝓpositū. Scdō ad ꝑncipale
si volūtas creata foret libera pōt libere suspen-
dere oēm actū suū. ꝯña ptꝫ ꝑ illud aug. de libe-
ro arbitrio. l. iij. c. iij. Nihil magis ē in ptāte vo-
lūtatis q̄ ipsa volūtas. i. actus volūtatis. Idē
etiā aug. libro retractationū. c. ix. ⁊ c. xiij. flitas
ꝯñtis pꝫ: qꝛ si pōt libere suspendere oēm actuꝫ
suū ponat̄ in eē sequūt̄ ꝯdictoria inter se eē sil̄
ꝟa. nā seq̄t̄ libere suspēdit actū suū ꝫ suspēdit
oēꝫ actū ⁊ vl̄t ꝫ nullū actū elicit neq̄ꝫ aliū actū
hꝫ. Itē libere suspēdit oēm actū suū ꝫ volūta-
rie. ꝫ volendo suspēdit oēm actū ergo vult sus-
pendere oēm actū suū. ergo volūtas respectu

Secundo

Tertio

Quarto

Probat̄ falsitas
ꝯñtis quo ad se-
cundā ptē primo

Scdꝫ principale

huius qđ est suspẽdere oẽm actũ suũ habet actũ volendi. ergo nõ suspendit oẽm actũ suũ. ergo hec ꝑpõ volũtas libere suspendit oẽm actũ suũ: infert cõtradictoria inter se esse simul vera. ergo est impossibilis: qđ est propositũ. Tertio ad principale.

Tertiũ ꝓncipale

Si sic volũtas creata posset libere abscindere ꝛ corrũpere quãcũq; intellectionẽ positã in intellectu. Ista ꝯña probatur quia ſm btm̃ Aug. lib. de nuptijs ꝛ cõcupiscẽtia. Volũtas ẽ regina in regno aĩe. Et ſm Anselmũ de cõcordia cap. xiiij. Ipa mouet oĩa instrumẽta in nobis ꝛ extra nos. Et vocat ibi Anselm⁹ instrumẽta nõ solũ naturalia: imo intellectũ ꝛ volũtatẽ. Ex his auctoritatib⁹ pʒ ꝙ volũtas nata ẽ regulare intellectũ in actu scđo. Nec est in intellectu aliqua rebellio vel resistẽtia. ergo põt qñ vult quãcũq; suã intellectionẽ suspendere ꝛ abscindere.

Scđo ad idẽ sub alia forma

Preterea sic arguit Arist. in de mẽoria ꝛ remiscẽtia in fine. ꝓbans ꝙ remisci est passio corporea et materialis: qꝛ nõ statim cũ volum⁹ possum⁹ remisci alicuius. ergo est passio corporea. Ubi pʒ ꝙ ꝓhs ex hoc infert ꝙ reminisci est passio corporalis: qꝛ non obedit volũtati. Ergo ex opposito cum intellectus nõ sit passio corporea sed incorporea ꝛ immaterialis obedit volũtati. ergo hõ põt ea uti cũ vult.

Tertio

Preterea. ix. metha. daꝝ dĩa inter potẽtias rõnales ꝛ irrõnales: ꝑ hoc ꝙ agẽte ꝛ patiente dispositis ꝛ cessante impedimẽto extrinseco in potẽtijs irrõnalib⁹ statim seqtur actus scđs. Sicut si graue habet formã grauitatis ꝛ nõ fit impediẽs extrinsecũ stati descẽdit. sed in potẽtia rõnali posita dispositione tã ex pte obiecti ꝙ ex pte potẽtie reqriꝛ volũtas. Unde rect⁹ dicit. Necesse est ergo alterũ aliqđ esse qđ est ꝓpositũ in hac potẽtia. Dico aũt hic appetitũ sin deresim ꝓheresim: ad est electionẽ ꝛ volũtatẽ. Qđ eñ desiderat principaliter hoc faciet ergo cũ intellect⁹ sit potẽtia rõnalis: ad ei⁹ actũ scđm reqriꝛ tã volũtas ꝙ spẽs: vel obiectũ. ꝗ intellect⁹ impediri põt tã ꝑ volũtatẽ siue velit siue nolit ꝙ ꝑ absentiã spẽi vel obiecti.

Quarto

Preterea. Hoc est de mẽte bti Aug. in de trini. ꝙ ad formandũ actũ cognitiõis reqriꝛ voluntas copulãs parẽtẽ cũ ꝓle: qꝛ aliter nõ eẽt trinitas in illa ꝓductiõe. ergo nõ põt eẽ actualis cognitio nisi sit volũtas copulãs ſm eũ. Patet ergo hec ꝯña voluntas creata est libera. ꝗ põt abscindere actũ scđʒ intellect⁹ qñ vult.

Probaꝛ falsitas ꝯñtis tertij arti culi primo

Sʒ falsitas isti⁹ ꝯñtꝭ ostẽdiꝛ multipliciter. Primo sic. Si sic ꝗ exñs in igne cõburẽte ꝛ agẽte in eũ ꝗtũ potest põt libere abscindere actũ intelligẽdi illã cõbustionẽ: ꝛ ꝑ ꝯñs facere ꝙ non adverteret eã. Si dicaꝛ ꝙ nõ seqtur: qꝛ illa cõbustio ẽ passio sensus: ꝛ sensus patiꝛ necessitari ꝑ obiecta. Contra qro de actuali intellectiõe istius pene aut põt eã volũtas abscindere vel nõ. Si sic: ꝗ hõ põt intelligere se nõ esse in pena.

Tertio

Preterea stante sensu exteriori in actu suo ꝛ imaginatiõe nõ impedita necessario cãtur intellectio respectu eiusdem obiecti sicut expimentũ satis docet.

Quarto

Preterea aliqđ obiectũ cũ certis circũstantijs ꝛ certis dispõnibus ẽ maioris virtutis ad cãndũ ꝛ ꝯtinuãdũ intellectõeʒ ꝙ volũtas ad abscindẽdũ. ꝗ tali obiecto posito i sui optima dispositiõe nõ põt volũtas ipsius intellectionẽ interrũpere. ꝯña pʒ. ꝓbo añs. qꝛ volũtas nõ ẽ nisi potẽtie vł virtutis finite ad abscindendũ intellectionẽ obiecti qđ sit a. Si a sit ṽtutis finite ꝛ minoris ṽtutis ad ꝯtinuandũ vł cãndũ intellectionẽ sui. ꝗ virtus volũtatis abscissiua excedit ṽtutẽ obiecti ꝯtinuatiuã sue intellectõis i aliquo certo excessu. Uolo ꝗ ꝙ de⁹ causet aliqđ obiectũ: excedẽs ṽtutẽ a. obiecti ſm. excessũ quo ṽtus volũtatis excedit virtutẽ a: ꝛ sit illud obiectũ b. tunc ꝑ cãm ṽtus b. ꝛ ṽtus volũtatis sunt eqles. ꝗ volũtas nõ põt impedire actionẽ b. ꝗ intellectionẽ ipsius b. nõ poterit voluntas abscindere. si ponaꝛ ꝗ voluntas creata nõ põt abscindere quãcũq; intellectionẽ intellectus.

Quartum principale

Quarto ad ꝓncipale sic. si sic. ꝗ volũtas põt velle ꝯ qđcũq; iudiciũ rõnis libere ꝛ se ꝯformare cuilibet iudicio rõnis. ꝯñs falsuʒ quo ad utrãq; ptẽ.

Probaꝛ falsitas ꝯñtis quo ad primã partem

Falsitas ꝓme ptis pʒ sic. qꝛ voluntas põt libere velle ꝯ qđcũq; iudiciũ rõnis pono ꝗ ꝙ rõ sortis dictet sorti: ꝙ ex quo põt velle ꝯ oẽ iudiciũ rõnis debeat velle ꝯ oẽ iudiciuʒ rõnis ꝛ sit illud dictamẽ sortis a. tũc arguo sic. volũtas sortis põt ꝯ oẽ iudiciũ suũ velle. ꝗ põt velle ꝯ a. qꝛ a ẽ vnũ iudiciũ. ꝯña patʒ ab vli ad vnã suã singularẽ. ꝯñs ẽ fłm. qꝛ si põt velle igiꝛ ponaꝛ in esse ꝛ sequiꝛ duo ꝯdictoria esse sił ṽa vicʒ ꝙ sortes velit cõformiter isti iudicio. ꝛ ꝙ nõ velit conformiter isti iudicio. ꝓbo. quia ꝑ te vult ꝯtra omne iudiciũ rõnis ꝭ a ẽ iudiciũ quo dictaꝛ ꝙ dʒ velle ꝯ omne iudiciũ rõnis. ꝗ vult ꝯformiter isti iudicio. ꝭ ꝙ nõ velit ꝯformiꝛ. ꝓbo. qꝛ sequiꝛ vult ꝯ oẽ iudiciũ rõis: ꝛ ħ iudiciũ dictat ꝙ dʒ velle ꝯ oẽ iudiciũ rõnis. ꝗ nõ vult ꝯformiꝛ isti iudicio. ꝗ si vult ꝯformiter isti iudicio nõ vult ꝯformare se isti iudicio. ꝗ ad primã ptẽ ꝓmi ꝯñtis sequiꝛ duo ꝯdictoria sił esse ṽa.

Probaꝛ falsitas ꝯñtis quo ad secundam partem

Scđo ꝓbo ꝙ scđa ps sit falsa scʒ ista volũtas põt libere se ꝯformare cuilibet iudicio rõnis ꝛ ħ põt ꝓbari ꝑ eandẽ rõnẽ. Sed aliter arguo sic posito ꝙ rõ dictet voluntati ꝙ nihil sit ab ea volendũ citra a: sit a. dies crastinus qro aut volũtas pt se ꝯformare isti iudicio aut nõ. si nõ ħ ẽ ꝓpositũ. si sic: ꝯ ꝯformat se isti iudicio ꝗ vult se ꝯformari isti iudicio ꝛ vltra. ꝗ vult ali

Respōsio

q̄d citra a. ⁊ vltra. ḡ nō ɔformat se isti iudicio. Dicitur hic ꝙ conformat se isti iudicio: sed nō volendo. Uñ hec ɔña nō valet: ɔformat se isti iudicio. ḡ vult ɔformiter isti iudicio: q: istō iudiciū nō ē de volēdo: s̄ de nō volendo. ⁊ ideo nō volēdo fit ɔformiter isti iudicio. Sz ɔ̄ istud

Contra responsionem

arguit̄ sic. si ponat̄ ꝙ istud dictamen ꝑscendat̄ seu ꝑcipiat̄ sorti a deo ⁊ det̄ ɔ̄iter ista rn̄sio. sequit̄ ꝙ rectitudo volūtatis male diffinit̄ a venerabili Ans̄. de lib. arb. ca. viij. Nā arguit̄. sic. ista volūtas ɔformat se isti precepto diuino. ⁊ sic se hz sic deus ꝑcepit eā se hr̄e. ḡ est recta. s̄ ꝑ rn̄sionē ꝓnūc nihil vult. ḡ ē recta q̄n nihil vult ⁊ tunc arguo vltra. hec volūtas nihil vult. ḡ nō vult q̄d de⁹ vult eā velle: ⁊ h̄ volūtas ē recta et meret̄. ḡ ꝟuat rectitudinē: ⁊ tn̄ nō vult q̄d deus vult eā velle. ḡ rectitudo volūtatis nō ē voluntatē velle q̄d deus vult eā velle nec ꝟuare rectitudinē volūtat̄: ē vnicuiqz velle q̄d de⁹ vult eā velle: cui⁹ oppositū dicit ibidē Ans̄. Preterea

Probat̄ ꝙ volūtas non potest se cōformare cuilibet iudicio rōnis

ꝓbo ꝙ volūtas nō p̄ōt libere se ɔformare cuilibet iudicio rōnis. q: pono ꝙ rō dictet alicui ꝙ magis dz velle ꝓximū suū dānari q̄̄ seipm̄ pec-

Tertio

care mortaliter: ⁊ sit ille sortes gr̄a exēpli ⁊ dictet ꝙ magis dz velle platonē dānari q̄̄ seipm̄ peccare mortaliter quocūqz gn̄e peccati ponatur ꝙ sortes ɔformet se isti iudicio. ⁊ arguo sic Sortes magis vult ꝙ plato dānet̄ q̄̄ ꝙ sortes peccet mortalr̄. ḡ sortes mag̃ vult ꝙ plato dānet̄ q̄̄ ꝙ sortes velit platonē dānari. ɔña ista pz. q: sortē velle platonē dānari: est sortē eē ex charitatē ⁊ peccare mortalr̄ ⁊ sortes mag̃ vult ꝙ p. dānet̄ q̄̄ ꝙ sortes peccet mortalr̄ quocūqz gn̄e peti. ḡ sor. mag̃ vult ꝙ p. dānet̄ q̄̄ ꝙ sortes velit platonē dānari. ɔñs includit ɔ̄dictionem q: sic mag̃ vult ꝙ plato dānet̄ q̄̄ vult ꝙ plato

Quarto

dānet̄. q̄d includit ɔ̄dictionē. Preterea nisi iudiciū intellectus necessitaret volūtatē tūc seq̄retur ꝙ hō posset peccare mortalr̄ sine quolibet actu volūtatis. ɔñs falsum. q: pctm̄ s̄m augu. est adeo volūtariū ꝙ nisi sit volūtariū nō ē peccatū. ɔñam ꝓbo. q: pono ꝙ aliq̄s actualissime iudicet ꝙ dz velle subuenire isti pauperi indigenti. isto iudicio posito aut p̄ōt suspendere actū volūtatis aut nō. si nō. tūc hēo ꝓpositū. si sic. fiat. ⁊ arguo sic. Iste videt ꝓximū suū in extrema necessitate ⁊ ñ ɔpatit̄. ḡ claudit viscera sua ab eo. ḡ charitas dei nō ē in illo. Siliter nō vult s̄m rectū iudiciū rōnis. ḡ peccat in materia ꝓhibita sub pena eterna. ḡ peccat mortalr̄

Quinto

⁊ cū sine actu volūtat̄ q̄d est ꝓpositū. Preterea pono ꝙ volūtas habeat iudiciū clarissimū de aliquo agibili. ⁊ volo ꝙ ꝑsistat in isto iudicio. q̄ro tunc an volūtas p̄ōt in oppositū illius agibilis vel nō. si nō. habet̄ ꝓpositū. si sic. ḡ stante isto iudicio p̄ōt oppositū huius agibilis sibi apparere bonū. ḡ p̄ōt hō hēre iudiciū ꝙ h̄ nō ē agēdū stāte clarissimo iudicio ꝙ ē agēdū. ɔñs falsuz q: hēret simul iudicia ɔ̄ria ⁊ alterū i summo q̄d ē impossibile. Preterea pono ꝙ rō di-

Sexto

ctet alicui ꝙ magis dz velle illud q̄d sume est ad honorē dei q̄̄ q̄dcūqz q̄d ē ad cōmodū suū si volūtas possit se isti iudicio cōformare sit illud a. tūc probo ꝙ seq̄t̄ ɔ̄dictio. Et arguo sic. Magis vult a q̄̄ q̄dcūqz q̄d ē ad cōmodū suū. ergo magis vult a. q̄̄ vult a. q̄d includit ɔ̄dictionez vt pz. Quinto ad ꝑncipale: si volūtas creata

Quintū ꝑncipa.

vtēdo ⁊ fruēdo sit libera tūc p̄ōt hō libere obligare se alteri sub cōditiōe: ⁊ cōditiōe adīpleta tenet̄ ei s̄m formā obligatōis ꝑstite sub ɔditione. Pz ꝑ illud dictū vulgare. Oīe ꝓmissuz ab ore fidelis est debitū. Et pñt ad h̄ allegari iura ciuilia: sed trāseo ea. Et ɔñaz ꝓbo ꝑ illud q̄d dr̄ ext̄ de iureiurādo. Peruenit ad nos. vbi habetur ꝙ ꝓmissuz iuramēto vel fidei attestatione vallatū tenet nisi ɔditiōe nō ꝟuata. ḡ a ɔ̄rio simili ɔditiōe ꝟuata tenet. Pz ḡ ꝙ si hō libere se obliget sub cōditiōe: tenet cōditiōe stante.

In cōtrariū ꝑmo

Sed ꝓbo h̄ ꝙ sit fl̄m multiplr̄. Patet ꝑmo sic Pono ꝙ sor. obliget se platoni sub hac forma ꝙ teneat̄ dare platoni decē si plato obuiet in a instāti solūmō hoī q̄ sibi nō tenet̄ ⁊ alit̄ nō: isto casu posito volo ꝙ plato in a. obuiet soli sorti: quo facto q̄ro vtrū sor. teneat̄ platoni in decez vel nō. si nō tenet̄ platoni in decē: ⁊ plato non obuiet nisi sorti. ḡ plato in a obuiat solūmō homini q̄ sibi nō tenet̄. ⁊ sub hac cōditiōe sortes obligauit se platoni in decē. ḡ sortes tenet̄ platoni in decez: ergo si tenetur nō tenetur. Si cōcedatur ꝙ sortes tenet̄ platoni in decē. arguo sic. sortes i a. tenet̄ platoni in decē: et plato i a. obuiat soli sorti. ḡ si plato solū obuiat hoi q̄ sibi nō tenet̄. ḡ ɔditio nō stat. ḡ sor. sibi nō tenet̄ q: cōditio fuit ꝙ sibi non teneret̄ nisi obuiaret plato hoi solūmō in a. instāti q̄ sibi nō teneret̄. ḡ aliquo casu posito aliq̄s hō obligat̄ sub licita ɔditiōe ⁊ possibili: ⁊ tn̄ in nullo tenet̄ illi cui se obligauit. nec ꝑ iudicē cōpelli p̄ōt sibi in aliquo satisfacere. Preterea. sint tres hoies sor-

Secundo

tes: plato: cicero. ⁊ volo ꝙ sor. obliget se ciceroni in. xx. libris si tn̄ plato obliget se eidē imediate post i instāti ⁊ nō aliter. pono ḡ ꝙ plato obliget se ciceroni in decē: si sortes in nullo teneatur ciceroni. ⁊ nō alit̄: quo posito q̄ro aut plato tenet̄ ciceroni i decē aut nō. Si tenet̄ ciceroni in decem. ḡ sor. tenet̄ in duplo ꝑ ꝑmā ꝑtē cas⁹. Et seq̄tur sor. tenet̄ ciceroni ḡ plato non tenet̄ ꝑ scd̄az ꝑtē casus. ḡ si pla. tenet̄ pla. non tenet̄. Si dicat̄ ꝙ pla nō tenet̄. Cōtra: seq̄tur pla nō tenet̄. ḡ sor. nō tenet̄. q: pla. obligauit se si sor-

tes nō tenere᷑ ⁊ nō aliter. ꝗ si pla. nō tene᷑ sortes nō tene᷑. Et seq̄tur sor. nō tene᷑. ꝗ pla. tenetur: ex ꝑma pte casꝰ. ꝗ si pla. nō tenet: pla. tene᷑.

Tertio. Preterea: ponatur ꝙ dn̄s cicero habeat duos seruos: sortē ⁊ platonē: ⁊ ꝙ idē dn̄s libere cōcedat vtriq; libertatē sub hac ꝯditiōe ꝙ sit liber: si ꝑmꝰ cui obuiauerit nō sit liḃ: isto casu posito volo ꝙ immediate postea obuiēt sibi ip̄is. quo facto q̄ro nūq̄d sor. ⁊ pla. sunt liberi vel nō: ⁊ ꝙ neuter sit liber. ꝓba᷑: q: seq̄᷑ sor. ē liber. ꝗ pla. ē seruꝰ: ꝑ p̄mā pte casus. Et eodē mō seq̄t. plato est liber. ꝗ sor. ē seruꝰ. ꝑ scd̄a; pte casus: ergo neuter eoꝝ est liber: q: si sor. ē liber pla. ē seruꝰ. ⁊ si pla. est huꝰ pla. nō est liber. Et eodē mō conuenit arguere de platone.

Quarto. Preterea. pona᷑ ꝙ petrꝰ ⁊ iohānes sic se habeāt adinuicē ꝙ petrꝰ velit religionē intrare si iohannes vult intrare religionē ⁊ nō aliť: ⁊ ꝙ iohānes velit intrare religionē si petrꝰ nō velit intrare et nō aliter. quo posito q̄ro vtru; petrꝰ velit intrare religionem vel nō. si petrꝰ vult intrare: ꝗ iohēs vult intrare per primā pte casus. ⁊ si iohēs vult intrare: petrus nō vult intrare: ꝑ scd̄am pte casus. ꝗ si petrus vult intrare: pet. nō vult intrare. Si dica᷑ ꝙ pe. nō vult intrare: tūc argui᷑. Petrꝰ nō vult intrare religionē. ꝗ io. vult intrare religionē: ꝑ scd̄am pte casus. Et si io. vult intrare religionē ergo pe. vult intrare religionē: ꝑ ꝑmā pte casꝰ. ergo si pe. nō vult intrare religione;: petrꝰ vult intrare religionē. ꝗ nō oīs q̄ vult aliq̄d sub conditione vult illud stāte cōditiōe.

Quinto. Preterea. Cōtrahāt martinꝰ ⁊ bertha matrimoniū ꝑ v̄ba de p̄nti ⁊ sub tali cōditione dicat martinꝰ accipio te in vxorē si imediate post a. dixeris mihi verū et sit a. vnū instās crastine diei. Dicat eodē mō bertha martino: accipio te ī viꝝ si cras imediate post a. dixeris mihi veru;. quo facto pono ꝙ obuiēt sibi mutuo in crastino martinꝰ ⁊ bertha Dicat vir mulieri nō es vxor mea: ⁊ illa ecōuerso. nec tu es vir meꝰ. Isto casu posito quero an cōtractꝰ pristinꝰ valeat vł nō. Si cōceda᷑ ꝙ valeat ⁊ fuit cōtractꝰ cōditionalis: ꝗ cōditio stat. sed cōditio fuit ꝙ vterq; diceret verū alteri immediate post a. ꝗ vterq; dic̄ verū alteri imediate post a. ꝗ ita est ꝙ vterq; dixit verū. ⁊ vterq; dixit neuter ē cōiūx alterꝰ. ꝗ ita est ꝙ neuter ē cōiūx alterius: ⁊ ꝑ ꝯn̄s cōtractꝰ nihil valet. Si cōceda᷑ ꝙ cōtractꝰ nihil valet. Cōtra: si cōtractꝰ nō vale;. ꝗ vterq; istoꝝ dixit verū stati; post a. ꝗ cōditio ꝯtractꝰ est adipleta. ꝗ ꝯtractꝰ tenet. ꝗ si cōtractꝰ nō valet cōtractꝰ valet.

Sexto. Preterea. p̄cipiat deꝰ sorti ꝙ caueat oē̄ falsū et indulgeat ꝙ liceat q̄cq̄d libet. hoc excepto ꝙ caueat ne dicat falsū: ⁊ certificet eū ꝙ si dicat falsū dānabitur Casus p;: q: deꝰ pōt libere ordiare q̄cq̄d voluerit circa sortē. quo posito nihil aliud dicat sortes postea nisi istud sor. dānabi᷑. Hoc etiā pōt libere facere tūc q̄ro vtrū sor. iuste dānabit᷑ vel nō. si sic: ꝗ dixit verū. ⁊ dic̄ ꝙ dānabi᷑. ꝗ nō est ita ꝙ dānabi᷑. ergo si dānabi᷑ nō dānabi᷑. Si dica᷑ ꝙ nō dānabi᷑. Cōtra: ergo ita est ꝙ hoc est falsū sor. dānabi᷑. ⁊ hoc dixit. ꝗ falsū. Et vltra. ergo iuste dānabi᷑: ergo si nō dānabi᷑: dānabitur.

Sextū principale. Sexto ad p̄ncipale. Si volūtas hoīs eēt libera: qua rōne volūtas huiꝰ eēt libera: eadem rōne ⁊ volūtas alteriꝰ ⁊c̄. et sic seq̄re᷑ ꝙ idē hō pōt aliū diligere ⁊ nō diligere simul ⁊ semel. cōsequēs falsū: q: pona᷑ casꝰ ꝙ sint tm̄ tres hoīes sortes plato ⁊ cicero. ⁊ volo ꝙ sor. diligat oēm hoīem diligentē se ⁊ tm̄ diligat talē: silr̄ pla. sortē solū: ⁊ sit cicero tertiꝰ qui velit diligere sor. si nō diligat nisi solū vnū hoīem. Iste casꝰ ē possibilis ex quo q̄libet eoꝝ libere pōt velle sicut placet sibi. quo posito q̄ro an sor. diligit solū platonē: vel nō diligit solū pla. si diligit solū pla. ergo cicero diligit eū: q: cicero diligit sor. si sor. diligat solū vnū hoīe;: ꝑ tertiā pte casus. et vltra ergo pla. diligit cice. ꝑ ꝑmā pte casus. ⁊ vltra: ergo diligit duos: ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō solū pla. Cuiꝰ oppositū est cōcessu;. Si dica᷑ ꝙ sor. nō diligit solū pla. tūc argui᷑ sic. sor. nō diligit solū pla. ꝗ cicero nō diligit sor. ⁊ vltra. ꝗ sor. nō diligit ciceronē. ⁊ vltra. ꝗ diligit solum pla. ꝗ si nō diligit solū pla. diligit solū pla. ⁊ sequi᷑ ꝯdictoria inter se.

Secundo. Preterea ad idē argui᷑ sic. sit sor. albꝰ ⁊ plato niger: ⁊ velit pla. eē albꝰ ⁊ sor. niger. ⁊ argui᷑ sic. sor. vult eē silis pla. ⁊ nō vult eē silis pla. ergo idē vult ⁊ nō vult. Prima ps añ; p; sic. sortes vult eē talis q̄lis ē pla. ꝑ casum: q: vult esse niger: ꝗ vult eē silis platoni. Scd̄a ps p;: quia sor. ⁊ pla. volūt esse dissiles. ꝗ sor. vult esse dissimilis pla: ⁊ pla. vult eē dissilis sorti. Et silr̄ seq̄᷑ sortes ⁊ pla. volūt esse siles. ꝗ sor. ⁊ pla. volunt hēre qualitates easdē.

Septimū principale. Septimo ad p̄ncipale Si volūtas ⁊c̄. seq̄tur ꝙ hō posset vti hītu scientie acq̄site ⁊ cōsiderare ꝑm illā totiēs quotiens sibi placeret. vt p;. iij. de aīa. Et ī ꝯmētatore cōmēto. xv. vbi dr̄ ꝙ intelligere possumꝰ q̄n volumꝰ: ꝟ sentire nō possumꝰ q̄n volumꝰ: q: in sensatiōe indigemꝰ sensati᷑ extra q̄ nō sunt ī nr̄a potestate. Et expssius. iij. de aīa cōmēto. xviij. Dispositio hītus est ꝙ habens illu; pōt cōsiderare de illo cū voluerit sine aliquo medio extrinseco mouēte. Verba cōmen. sunt ista. Hec est enim dispositio habitus sc; ꝙ habens habitū intelligat per illū illud qđ est sibi proximū ex se ⁊ quādo voluerit absq; eo ꝙ indigeat aliquo alio extrinseco. Si homo ergo ꝑm eum sit libere volūtatis ⁊ habeat habitū alicuius scientie potest libere quādo vult: ⁊ quotiēscūq; vult ꝯsiderare

ſ ꝙ hoc ɔñs ſit falſuꝫ: pbo ſic. ſit talis habitua tus gr̃a exempli: ſortes hñs habitũ aliquẽ ɔſiderabilis qui ſit a. ⁊ pono ꝙ non ɔſideret actu ipſm a. tunc p te ſortes põt libere ɔſiderare de a. ponat ergo in eſſe. ⁊ arguo ſic. ſortes nunc cõſiderat de a libere. g̃ ſortes pͥus voluit ɔſiderare de a. ɔña pꝫ. Iõ nunc ɔſiderat a. q: voluit ɔſiderare a. ⁊ vult ɔſiderare a. igit̃ nulla cauſa eſt q̃re nõ cõſideret niſi q: libere vult ɔſiderare. g̃ pͥus voluit conſiderare a. ꝙ̃ conſiderare a. ſiue ꝙ̃ ɔſiderauit a. tunc arguit. pͥus voluit ɔſiderare a. ꝙ̃ ɔ ſiderauit a. ſ᷑ tũ voluit ɔſiderare a. ɔſiderauit a: g̃ pͥus conſiderauit a ꝙ̃ ɔſiderauit a. qđ includit ɔ̃dictionẽ. Per vltima ɔña pbat̃: q: ſequit̃. pͥus voluit ɔſiderare a. g̃ pͥus ɔſiderauit a. Nam ſi voluit ɔſideare a. cũ omne volitũ ſit cognitũ. g̃ pͥus cogitauit de a. q: impoſſibile eſt velle a. actualiter ſine cõſiderare de ipſo a. Vñ Anſ. frequẽter dãs differentiã inter volũtatẽ q̃ eſt inſtrumentũ: ⁊ volũtatẽ q̃ eſt vſus. dicit ꝙ vſus nũꝙ̃ eſt niſi qñ cogitat̃ illđ qđ ẽ volitum. igit̃. ſequit̃ ꝙ ſi pͥus añ hoc inſtãs voluit ɔſiderare a. pͥus ɔſiderauit a. g̃ ɔſiderauit añꝙ̃ ɔſiderauit: ɔñs impoſſibile.

Probat̃ ɔña

Preterea ſub alia forma ſic. Si hoc eſſet verũ homo poſſet libere coꝝ que ſunt in mẽoꝛia ſua recordari. ɔñs f̃lm q: ſi ſortes vult recordari. ergo recordat̃. q: voluntas recordãdi de a. pcedit ex recordatione ipſius a. Si igit̃ recordatio ipſius pcedit a voluntate. quia volũtas vult libere recordari de a. ſequit̃ ꝙ reſpectu eiuſdẽ idẽ erit cã ⁊ effectꝰ. Maũt voluntas recordãdi de a. pcedit ex ipa recordatiõe. Dicit expſſe btĩs Augꝰ. ij. de lib. expſo. xi. de pñis. ⁊. vij. cap. de magnis vbi dicit ſic: quicq̃d eñ recordari volumus iam recordati ſumus in mẽoꝛia noſtra eſſe vł fuiſſe.

Ad idem ſecũdo ſub alia forma

Preterea ſi libere poſſum ɔſiderare de a cuius habitũ habeo. g̃ añꝙ̃ ɔſiderẽ de a. libere poſſum deliberare an velim ɔſiderare de a. an nõ. ɔña ptꝫ: q: nullus actus eſt liber niſi pceſſerit deliberatio. ɔñs falſum. Nam ſequit̃ delibero ſi velim ɔſiderare de a vł nõ. g̃ ɔſidero de a. Si igit̃ ɔſidero de a. añꝙ̃ ɔſidero de a. ⁊ delibo ad ɔſiderandũ de a. ſequit̃ ꝙ pͥus ɔſidero ꝙ̃ ɔſidero qđ eſt ɔtradictio.

Tertio ad idem

Preterea pari rõne volũtas poteſt diuertere intellectũ libere a ɔſideratiõe illius a ad ɔſiderandũ aliquid aliud qđ mõ nõ eſt ɔſideratũ. ɔñs falſum. Nam ſit illud nõ ɔſideratũ b. tunc arguo ſic. voluntas vult diuertere intellectum a ɔſideratione a. ad ɔſiderandũ b. ergo vult ɔſiderare b. ⁊ nõdum ɔſiderauit b. q: tunc nõ poteſt diuertere intellectũ ad b. q: tunc foret diuerſus intellectus ante diuerſionem. ergo ante diuerſionem nõ conſiderat de b. ⁊ tamen ante diuerſionem vult conſiderare de b. ergo vult cõſiderare de b. quãdo nihil conſiderat de b. qđ eſt impoſſibile: quia ſi nihil cõſiderat de b. nihil cõſiderat circa b. nec vult circa b.

Quarto

Octauo ad pͥncipale. ſi voluntas ⁊c̃. ergo libere põt elicere duos actus oppoſitos ſucceſſiue ⁊ immediate. ɔñs falſum. Nam ſi eſt poſſibile pono ꝙ a. ſit vna hoꝛa ⁊ b. ſit alia immediate ſequẽs. ⁊ pono ꝙ angelus velit per totũ a. ſoꝛtẽ ſedere. ⁊ per totũ b. ſoꝛtẽ non ſedere. Tũc arguit̃ ſic. p totũ b. vult ſoꝛtẽ nõ ſedere et hoc libere. ſed oĩe qđ aliq̃d vult libere pͥꝰ mouet ſe ad volendũ illud. ſm Anſ. de caſu dyaboli cap. xij. Quicquid mouet ſe ad volendum pͥus vult ſe ita mouere. ergo in inſtãti medio inter b. ⁊ a. ille angelꝰ incipit ſe mouere ad volendũ. ergo pͥus ante b. voluit ſe ita mouere. ergo pͥus ante b. voluit ſoꝛtẽ nõ ſedere. ſ᷑ ſemper ante b. voluit ſoꝛtem ſedere. g̃ voluit ſimul ſoꝛtẽ ſedere ⁊ nõ ſedere. Iſtud argumẽtũ ſtat in põdere huiꝰ auctoꝛitatis.

Octauum principale

Nono ad pͥncipale. Si ſic ſeq̃t̃ ꝙ volũtas poſſet ſimul mereri et demereri libere. ɔñs falſum.

Nonũ pͥncipale

Quod pbo multipliciter. Primo ſic. ponatur ꝙ aliq̃s hõ in pͥma pte ppoꝛtionabilĩ vniꝰ hoꝛe mereat̃: ⁊ ĩ ſcđa peccet: ⁊ in tertia mereat̃: ⁊ in quarta peccet: et ſic ſp alternatim ſm oẽs partes ppoꝛtionabiles huiꝰ hoꝛe: in cuiꝰ hoꝛe vltimo inſtãti moꝛiat̃ et ſit illud inſtãs a. tũc ſeq̃tur ꝙ iſtũ hoĩem nõ poteſt deꝰ premiare nec punire: quia nec fuit finaliter malus nec finaliter bonus. ergo talem nõ poteſt deus nec ſciet iudicare.

Probatur conſequens eſſe falſum

Si dicat̃ ꝙ fuit finaliter malus. Cõtra. ergo per aliqđ tempus immediate ante inſtãs a. fuit malus ſit illud tẽpus b. Et arguit̃ ſic. In b. ſunt diuerſe ptes ppoꝛtionabiles. ergo in aliqua pte ipſiꝰ b. eſt bonus. ergo per totũ b. nõ fuit malus. ergo ſi fuit malꝰ in pͥma medietate b. tpis: ſeq̃tur ꝙ fuit bonꝰ in alia medietate poſt illã. Et eodem mõ cõuenit arguere ꝙ nõ fuit finaliter bonus

Reſponſio
Replica

Preterea. ſoꝛtes intendit actũ meritoꝛiũ vſq; ad inſtãs a. in quo moꝛiat̃ ⁊ arguit̃ ſic. Iſte intendebat libere actũ meritoꝛiũ p totã hoꝛã. ergo nõ eſt dare maximũ gradum meriti quẽ ipſe habuerit. g̃ cũ premiũ debeat̃ ſm gradũ maximũ. ⁊ nullus fuit gradus maximꝰ in ſoꝛte: quia quocũq; gradu dato poſtea habuerit maioꝛeꝫ ſicut faciliter p caſum deduceret̃. g̃ deꝰ neſciet eũ premiare digne.

Secundo

Preterea. ſint duo homines ſoꝛtes ⁊ plato ⁊ mereãtur p vnã hoꝛã eq̃liter cuiꝰ vltimũ inſtãs ſit a. ⁊ moꝛiat̃ ſoꝛtes in a ⁊ viuat plato vlteriꝰ ſed nõ mereat̃ plus: iſto caſu poſito q̃ro an ſoꝛ. ⁊ pla. eodẽ mõ premiadũt̃ vel nõ. Si meq̃liter cũ plato non debeat habere minꝰ aliquis rõne ſeq̃tur ꝙ hẽbit plꝰ. Et non debet habere minꝰ manifeſte apparet: q: eq̃lit̃

Tertio

meruit ⁊ diuti⁹ fuit in gr͂a. Si diceret͛ ꝙ pl⁹ ha bebit de p̄mio. quero: aut premiũ platonis tũc excedit premiũ sortis in indiuisibili vel in diui sibili. Si in indiuisibili. ergo ꝓ instãti correspõ det premiũ diuisibile. ergo q̃ in infinitis instan tibus meret͛ foret dign⁹ premio infinito. ⁊ sic ꝑ ɔ̃ns quicũq₃ mereret per aliqđ tẽpus foret di gnus p̄mio infinito. Similiter equale premiũ correspõdet isti tp̄i ⁊ instanti, nã capio meritũ platonis in tp̄e aliquo qđ sit b. ⁊ excessum me riti quẽ tu dicis eũ habere vltra sortẽ ꝓ illo in stanti a. ꝑ̄ase quẽ pono excessuz diuisibilẽ qui sit c. tũc quero aut b. est equale c. vel nõ. si sic ha beo ꝓpositũ ꝙ equale premiũ correspõdet pla toni ꝓ instãti sicut ꝓ certo tp̄e dato. si b. nõ est equale c. nec est minus cõstat q₂ sic meritũ elici tũ in instãti excederet meritũ elicitũ ꝑ tẽp⁹ ab eodẽ conatu. ergo est maius. sed certũ est ꝙ nõ est maius nisi in ꝓportione finita. Sit gr͂a exẽ pli ꝙ in triplo sit b. maius c. volo tunc ꝙ plato eliciat vnũ actũ vel vnũ meritũ in tp̄e i triplo minori bonitat͛ ꝙ̃ est b. g̃ illud meritũ est equa le c. ⁊ tamẽ erit elicitũ in tp̄e. ergo tp̄ale meritũ ⁊ instãtaneũ erũt equalia.

Quarto — Preterea. suppo no ꝙ circũstãtia bona finis diminuat peccatũ Sint ergo duo hoĩes sc₃ sortes ⁊ plato: et po no ꝙ sortes occidat patrẽ suũ gratis nullũ bo nũ finẽ intẽdẽdo: ⁊ occidat plato patrẽ suũ ꝓ pter bonũ reipublice. Isto posito probo ꝙ sor tes peccat pctõ infinite malicie intẽsiue. Et ar guo sic. sortes cõmittit pcc̃m in infinitũ grau⁹ platone. ergo committit pcc̃m infinite malicie Añs probo: q₂ sortes peccat in triplo grauius ꝙ̃ plato: q₂ si sortes peccaret ꝓpter finẽ in du plo minus bonum ꝙ̃ sit finis intentus a plato ne: adhuc in duplo peccaret grauius platone: et nũc peccat grauius ꝙ̃ tũc: quia cõstat ꝙ nul lũ bonũ finẽ intendit: ergo peccat nunc plus ꝙ̃ in duplo grauius ꝙ̃ plato. Eadẽ rõne ꝓbo ꝙ in quadruplo peccat grau⁹: quia si cõsimilẽ ac tũ illi quẽ mõ facit faceret ꝓpt͛ finẽ in quadru plo min⁹ bonũ ꝙ̃ sit finis nũc intẽtus a plato ne adhuc in quadruplo grau⁹ peccaret plato ne: sed nũc peccat grauius ꝙ̃ tũc faceret. g̃ nũc peccat in quadruplo grauius. Et sic põt argui de quacũq₃ ꝓportione finita. Et tũc arguit͛ sic Peccat in duplo grauius ⁊ in triplo ⁊ in q̃dru plo: ⁊ sic i infinitũ. g̃ cõmittit pcc̃m infinite ma

Quinto — licie intẽsiue: qđ est ꝓpositũ. Preterea arguo sic. Velle occidere duos hoĩes est pcc̃m alicu⁹ grauitatis. g̃ velle occidere quattuor est pecca tũ quadruple grauitat͛. g̃ velle occidere infini tos est pcc̃m infinite malicie intẽsiue.

Sexto — Prete rea. velle peccare ꝑ duos dies est grau⁹ ꝙ̃ vel le peccare ꝑ vnũ diẽ tm̃. g̃ velle peccare ꝑ infi nitũ tẽpus est in infinitũ grauius ꝙ̃ velle pec care ꝑ vnũ diem tm̃. ergo si sortes vult peccare ꝑ tempus infinitũ cõmittet peccatuz infinite

Septimo — malicie siue grauitatis. Preterea arguitur sub hac forma velle peccare ꝑ tempus infinitũ est grauius ꝙ̃ velle peccare ꝑ vnum diem tm̃. ma nifestum est. quero tunc aut in infinitum gra uius aut in aliqua certa ꝓportione. Si in infi nitũ grauius habet͛ ꝓpositũ. Si in aliqua cer ta ꝓportione. det͛ illa ⁊ sit gratia exempli cen tupla. ⁊ tunc arguit͛ sic. peccare per duos dies est grauius ꝙ̃ ꝑ vnuz tm̃: ⁊ ꝑ quattuor ꝙ̃ ꝑ vnũ vel duos tm̃. ergo sic addendo numerũ dieruz erit deuenire ad aliquã multitudinem dierũ fi nitã ꝑ quã velle peccare est in centuplo grau⁹ ꝙ̃ velle peccare ꝑ vnũ diem tm̃. ⁊ tamen cũ nõ sit grauius ꝑ te velle peccare ꝑ tempus infini tum ꝙ̃ velle peccare ꝑ vnũ diem tm̃ in centu plo. Sequit͛ ꝙ velle peccare ꝑ tempus infinitũ nõ est grauius ꝙ̃ velle peccare ꝑ certum nume rũ dierũ. ɔ̃sequens falsuz.

Octauo — Preterea cõmittens peccatum ebrietatis cõmittit peccatũ infinite grauitatis: q₂ ex vna ebrietate possent contin gere mala infinita. sed nõ minus peccat ebri us si nõ contingant: quia quantũ in eo est ɔtin gerent. ergo peccat mõ peccato infinito. Con firmatur ista ratio. quia tot meretur ebrius in crepationes vel penas: quot peccata sequũtur ex ebrietate. Unde ph̃us .iij. ethicoꝝ. c. v. Ebri us si in tali ignorantia cõmiserit flagitiũ tunc nõ excusatur sed meret͛ duplices increpatiões vnam ꝓpt͛ ebrietatẽ qua factus est ignorans: ⁊ aliaz ꝓ peccato ex illa ignorantia cõmisso: q₂ dñs eius fuit. i. habuit in sua potestate inebria ri. ergo si ex ebrietate sequũt͛ vitia infinita. de beret puniri pena infinita intensiue. Sed non minus peccat modo licz non sequantur. quia quantũ in eo est causam prestitit vt sequãtur.

Nono — Preterea ponatur ꝙ sortes iuret ꝙ̃ reuelabit platõi oĩe pcc̃m qđ faciet citra a. instãs omit tendo vel cõmittẽdo. ponat͛ ergo ꝙ statim de ueniat ebrius: ⁊ ꝙ non reuelet platoni ante a. tunc arguit͛ sic. sortes iurauit ꝙ reuelaret pla toni oĩe peccatũ omittendũ vel cõmittenduz a se ante a. ⁊ ipse fuit ebrius ante a. ⁊ illud pec catũ nõ reuelauit platoni. ergo ante a fuit piu rus. ergo sortes ante a omisit vel cõmisit aliqđ peccatũ aliud ab ebrietate. ⁊ illud fuit secũduz peccatũ nõ reuelatum platoni ante a. ergo sor tes ante a fuit piurus ꝓ illo scđo peccato nõ re uelato. ergo ante a iterum fuit piurus ꝓ illo se cũdo piurio ⁊ ꝑ idem ꝓbatur ꝙ fuit tertio piu rus. ⁊ sic in infinitũ. ergo ante a peccauit pecca tis infinitis: ⁊ meruit penã infinitam intensi ue. Decimo ad ꝑ̄ncipale. si voluntas ⁊c̃. tunc

Decimũ pri

potest elicere actū suū in instāti vel in tpe libe
re sicut sibi placeret. ɔñs fl̄m. quia nihil ꝓhiberet
nec est ibi aliqua resistētia. ḡ statim seq̄t actio.
Ista ɔña pz. iiij. ꝓhisicoꝝ. co. lxxi. alibi. iij. phisi
coꝝ. cō. v. Scd̄o q2 si volūtas non possit velle
de nouo nisi in tpe: seq̄tur ꝙ hō exn̄s in aliquo
pctō necessario erit postea in pctō ꝑ tēp⁹: q2 ne
cessario anteꝙ eliciat᷑ act⁹ cōtritionis erit tēp⁹
lapsum: ꝛ toto illo tpe ē in pctō. ḡ velit nolit est
in pctō. Tertio. si volūtas nō pōt libere velle
in instāti: seq̄t᷑ ꝙ xp̄s nō meruit in ṗmo instāti
sue cōceptiōis. ɔñs fl̄m. q2 ḟm magistrū. iij. sen
tentiarū. dist. xviij. A principio sue ɔceptionis
habuit summā meritū. Quarto: q2 aliter xp̄s
nō esset subito in altari. ɔñs fl̄m. ɔña ꝓbat᷑: q2
vel est ibi de nouo volēdo: vel nō volēdo. si vo
lendo ꝛ nō pōt velle nisi in tpe: seq̄tur ꝙ prius
fuit ibi ꝙ voluit. vel prius voluit ibi esse ꝙ fu
it. quoꝝ vtrūqꝫ est incōueniēs. Quinto quia
tāte potētie est virt⁹ libera sicut virt⁹ naturalis
sed virt⁹ naturalis habet ꝋpationē in instāti. ḡ
ꝛc. Maioꝛ pz: ꝛ cōfirmat᷑ per aug. de libe. arbi
trio ca. iij. Nihil est tā in nostra ptāte: ꝙ ip̄a vo
lūtas. ea em̄ prorsus nullo interuallo ꝛ mox vt
volum⁹ presto est. Minoꝛ pz: q2 luminosuz cor
pus agit subito. sicut pz. vi. ꝓhisicoꝝ. ɔmē. xxxij.
Et in de sensu ꝛ sensato. Sexto: q2 intellect⁹
intelligit subito. ḡ volūtas pōt velle subito. cō
sequētia pz: q2 volūtas est potētia ita actiua ꝛ
ita immaterialis ꝛ ita potēs nec habet maio
rem resistētiā. Añs ꝓbat᷑. iij. de aīa cōmē. xxiij.
vbi dixit ph̄us ꝛ cōmētatoꝛ ꝙ intellectio est ac
tio ꝑfecta. ꝛ fit in nō tpe: ꝛ nō precedit ip̄az ac
tio determinata. Septimo: q2. xij. metha. cō
mento. iij. Voluptas delectatio vel volūtas se
quit᷑ app̄hensionē sicut vmbra corp⁹: ſ3 delecta
tio nō est sine volitione: ergo volitio seq̄tur ap
prehēsionē in eadē mēsura. Octauo. quia vi
sio fit subito: igit᷑ et volitio. Añs pz. ij. de aīa.
cōmēto. xviij. vbi dixit cōmētatoꝛ ꝙ sentire est
ꝑfecta actio ꝛ sine tpe ꝛ absqꝫ hoc ꝙ eā p̄cedat
actio determinata. Et infra intēdit declarare
cām ꝓpter quā intelligit sine tpe: pari rōne er
go etiā volitio fit in nō tpe. Cōfirmat᷑: q2 quā
docūqꝫ aīal videt volūtas copulat virtutē visi
uā cū obiecto: quia aliter aīal non videret. sicut
dicit Aug. ij. de tri. ꝑ totū. Et. ij. de li. ar. ca. viij.
Sed volūtas nō copulat aliqua nisi ꝑ actū suū
ergo quādocūqꝫ aīal videt habet actū suū. Et
ita si visio fit in instāti: volitio erit in instanti.
Nono: q2 aliqđ agēs naturale agit subito: si
cut corp⁹ luminosum ḟm cōmētatorē. vi. ꝓhisi
coꝝ. ɔmēto. xxxij. igit᷑ volūtas multo magis agit
subito. Decimo arguit᷑ sic. si volitio nō posset
eē nisi in tpe seq̄ret᷑ ꝙ dyabol⁹ peccauit q̄n fuit
obduratus: ꝛ sic nūꝙ libere peccauit. ɔña patz
q2 dyabol⁹ postꝙ peccauit nō māsit ꝑ aliqđ tē
pus sine obduratiōe: q2 tūc potuisset penituis
se. vel igit᷑ peccauit in ṗmo instāti: q2 si i tpe. ḡ
sua mala volitio nō habuit primū instās: quia
durauit per tēpus: ꝛ sic in scd̄a parte tpis potu
it penituisse. Tūc arguo sub hac forma. aut pec
catū suū p̄cessit indurationē suā vel nō. si nō: ḡ
nulla culpa p̄cessit penā. si sic cū nō possit eē ni
si in tpe. ḡ tēpus p̄cessit anteꝙ esset induratio.
ꝛ sic in scd̄a medietate potuit penituisse. conse
quēs fl̄m ꝛ ꝯ augustinū. Undecimo. si nō sit
dare ṗmū instās act⁹ volūtat᷑: eadē rōne nec vl
timū. ꝛ per ɔñs inter demeritū ꝛ penā ṗmi an
geli esset instās in quo neutrū haberet: ꝛ ꝑ ɔñs
tūc ṗmi⁹ angel⁹ nō fuisset btūs nec miser: qđ ne
gat aug. iij. de li. ar. ca. xxiij. vbi dicit sic. Nō si
nitur aīa peccatrix nō reddere debitū deo: aut
enim reddit bene vtēdo qđ accepit: aut reddit
omittēdo quo hn̄ vti noluit. Nāqꝫ si nō reddit
faciēdo iusticiā: reddit patiendo miseriam. Et
paulo post seq̄t᷑. In nullo interuallo tpis ita di
uidūtur vt qđ in aliquo tpe nō faciat qđ debet
ꝛ alio patiat᷑ qđ debꝫ vel in pūcto tpis vniuer
si pulchritudo deturpet᷑: vt sit in ea pcti dede
cus sine decore vindicte. Duodecimo ḟm au
gustinū. iij. de libero ar. vbi prius peccatū dya
boli nullo interuallo tpis fuit sine pena debita
ergo si nō fuit aliqđ primū instās in quo pecca
uit: seq̄t᷑ ꝙ pctm̄ nō precessit suā penā. ɔñs fl̄m
q2 tā efficiēs necessario p̄cedit suū effectū tpe.
xij. metha. cō. xvij. ꝛ. x. metha. cō. xiij. vbi hēt᷑ ꝙ
agēs necessario p̄cedit suū effectū tpe. Deci
motertio. Si non sit dare primū instās seq̄t᷑ ꝙ
sit dare vltimū instās charitat᷑: ꝛ ꝑ ɔñs q̄n res
ꝑmanēs corrūpit᷑ in medio instāti inter esse et
nō esse ꝑmanēs habit esse. ɔñs est ꝯ cōmētato
rē ꝛ ph̄m. viij. ꝓhisicoꝝ. cō. lx. vbi hēt᷑ ꝙ q̄n res
ꝑmanēs corrūpit᷑ in instāti medio int᷑ eē et nō
esse res nō ē: ꝛ ecōuerso q̄n res gn̄at᷑. Decimo
quarto sic. p̄cipiat᷑ alicui ꝙ in aliquo instāti in
cipiat aliqđ op⁹ meritoriū ꝛ volo ꝙ omittat il
lud facere grat᷑: isto posito nō obstāte omissiōe
illi⁹ qđ sibi p̄cipiebat᷑ ꝓbo ꝙ nō peccauit pctō
omissionis: q2 q̄ro q̄n primo peccauit: nō in pri
mo instāti q2 tūc nō omisit facere qđ debuit: q2
tūc nō tenebat᷑ ad aliquā volitionē. nec pecca
uit post illud instās: q2 nō erat sibi p̄ceptū ꝙ il
lud inciperet ꝑ illud instās. ḡ post illud instās
hec fuit fl̄a. iste peccauit. ḡ nūꝙ peccauit. ꝛ per
ɔñs peccauit ꝛ nō peccauit. Decimoq̄nto sic.
si sic foret possibile ꝙ res ꝑmanēs non ꝑmane
ret nisi ꝑ instās. ɔñs ē fl̄m et ꝯ ph̄m. viij. ꝓhisi.
cō. lxviij. Alibi cō. lxxxiij. vbi hētur sic. Impossi
bile ē ꝙ mot⁹ gn̄atiōis sit cōtinua⁹ cū motu cor

ruptionis: q2 si isti duo mot⁹ essent cõtinui nõ haberēt gñaliter esse in actu. omne em̃ exñs in actu est in tpe. Hec ɔña probat̃. ponat̃ q̄ deus creet charitatē in instāti aliquo in hoīe: ⁊ q̄ il- le hō immediate post eliciat actū maximū pcti mortalis: seq̄t̃ q̄ charitas illa nō manet nisi p instās.

Decimosexto

Decimosexto: q2 angel⁹ statim q̄n fuit creat⁹ cognouit deū ⁊ laudauit deū. ḡ in p̄mo instāti habuit actū volūtat̃.

Decimo septimo

Decimoseptimo si nō sit dare p̄mū instās volūtat̃: sequit̃ posito possibili q̄ angel⁹ q̄n fuit creatus peccauit nec prius fuit bon⁹. ɔñs est ɔ̄ aug. xij. de ci. dei cap. vi. vbi ꝓbat q̄ nulla volūtas pōt esse mala ab eterno. Et arguit sic. viciū est i hac volūtate: er- go adimit aliqd̓ bonū huic voluntati. ḡ aliqd̓ bonū p̄cessit in hac volūtate. ḡ bonitas illa pre- cessit hoc viciū. Vñ cōcludit. Nō igitur potuit esse sempiterna volūtas mala in ea re i qua bo- nū naturale p̄cesserat: q2 volūtas mala nocen- do pōt adimere: hec ille.

Undecimū p̄nci.

Undecimo arguit̃. principaliter sic. Si voluntas ⁊c̃. seq̄ret̃ q̄ ipa sit potētia passiua ⁊ nō actiua. ɔñs flm. ɔña ꝓ- batur p cō. ij. phisi. cōmē. xx. al's. ij. phi. cō. xlviij Cōtingēs equalit̃ nō inuenit̃ in potētijs agen- tib⁹ per se: sed in potētijs passiuis. ⁊ in illis qua- rū ꝓpria rō ad receptionē duo ꝝ ɔ̄rioꝝ ē eq̄lis Et pariū ante in eodē cōmēto. Actio nō ꝓuenit ab eo qd̓ est cōtingēs eq̄lit̃ scʒ ad vtrūlibet: ni- si ex aliqua cā extrinseca adiūcta cū eo. ḡ si vo- lūtas sit libera libertate ɔ̄dictiōis ad suū actū ipa respectu illi⁹ est ɔtingēs ad vtrūlibet. ergo respectu illi⁹ nō est actiua: sed passiua tm̃. Falsi-

Probat̃ falsitas consequētis

tas ɔ̄ñtis p3: q2 si eēt tm̃ passiua tūc p̄nte agēte vel p̄ntib⁹ agētib⁹ q̄ sunt nata cāre actū ipa ne- cessario pateret̃: nec potētia passiua habet suā ꝑpationē in sua ptāte. Nā nō est i ptāte sua q̄ patiat̃ ⁊ nō patiat̃ agēte approxĩato: et sic per- iret libertas volūtatis.

Duodecimū p̄nci pale

Duodecimo ad p̄nci- pale. Si volūtas ⁊c̃. ḡ volūtas pōt libere nō di- ligere deū clare visum. ɔñs flm ⁊ ɔ̄ magr̃. lib. iiij. Qui vult q̄ impijs nō maīfestabit̃ fili⁹ dei in forma dei i finali iudicio: q2 sic nō pōt videri nisi ad gaudiū. ḡ de⁹ nō pōt clare videri a volū- tate q̄n ipa circa eū hēat actū gaudij. ḡ nō nisi diligat. Vñ dicit mgr̃. Deitas xp̄i sine gaudio videri nō pōt. ɔña ꝓbat̃: q2 si det̃ oppositū ɔ̄ñt̃ scʒ q̄ voluntas necessario velit vel diligat deū clare visum. seq̄t̃ q̄ volūtas nō ē volūtas. Ista ɔña ꝓbat̃ p btm̃ aug. iij. de li. ar. ca. iij. vbi argu- it q̄ dīna p̄sciētia nō impōit necessitatē volūta- ti: ⁊ arguit sic. si necesse ē vt volūtas velit vnde volet cū volūtas nō erit: ⁊ infra. Volūtas nr̃a nec volūtas eēt nisi eēt in nr̃a ptāte. Porro q2 est in nr̃a ptāte: iō libera est. ḡ ſm august. volū- tas nō eēt volūtas nisi eēt in nr̃a ptāte nec eēt libera. Et cōstat q̄ loq̄tur de volūtate q̄ est vo- litio vel vsus ⁊ nō instrumētū. ḡ illa volitio q̄ ē necessario in volēte nō ē libera: nec ē volitio di- cēda ſm eū. Iterū: si sic volūtas pōt nolle btitu- dinē. ɔñs flm et ɔ̄ aug. xiij. d̓ tri. q̄ ꝓ verissimo certissimoq3 possum⁹ dicere btē viuere oēs ho- mines velle. ca. viij. ix. ⁊ x. ꝑ totū.

Decimūtertiū p̄n cipale

Itē decimo tertio arguit̃ ad ꝓpositū sub hac forma. Si vo- lūtas ⁊c̃. Volūtas creata posset libere velle vi- tare pctm̃. ɔñs flm: q2 si volūtas ade potuisset vitasse pctm̃: aut ḡ q̄n peccauit: aut anteq̄ pec- cauerit: aut postq̄ peccauerit. Non aūt potuit vitare q̄n peccauit: q2 tūc nō fuit ille act⁹ futu- rus: nec per ɔñs in sua ptāte. Nec postq̄ pecca- uerit: q2 nō potuit facere p̄teritū nō fuisse p̄teri- tū postq̄ fuit p̄teritū. ḡ relinq̄tur q̄ adā nō po- tuit vitare pctm̃ nisi p̄cise in tpe anteq̄ pecca- uerit. Tūc sit illud tēpus a. ⁊ arguo sic. Tātū in a potuit vitare pctm̃ et nūq̄ ante a. nec post a. ergo tm̃ in a tenebat̃ vitare pctm̃. ḡ post a. non tenebat̃ vitare pctm̃. ergo post a non peccauit.

Secundo

Itē arguo sub hac forma. si hō pōt vitare pec- catū: aut pctm̃ p̄ñs: aut futurū: aut p̄teritū. pre- teritū ⁊ p̄ñs nō pōt: vt p3 p p̄dicta. Relinq̄tur ergo q̄ hō anteq̄ peccaret siue peccet pōt vita- re pctm̃ futurū. ɔñs flm: q2 si pōt vitare pctm̃ futurū sit illud a. et arguo sic. a. est futurū. ḡ ab eterno fuit futurū. ꝫ nō est i ptāte volūtat̃ crea- te vitare vel ĩpedire ne illud sit qd̓ fuit ab eter- no futurū: q2 sic eēt in ptāte sua decipere deū vel aīam xp̄i. Nā aīa xp̄i heri assensit isti ꝓpo- sitioni. a. ab eterno fuit futurū: ḡ volūtas crea- ta nō pōt vitare pctm̃ futurū.

Tertio

Item. si volun- tas pōt vitare pctm̃ futurū: ponat̃ in esse et sit gr̃a exēpli a. hoc verū in instāti p̄nti voluntas vitauit a. ⁊ arguo sic. hec volūtas vitauit a. er- go nō cōmisit pctm̃ a: ḡ a. nō fuit futurū. igit̃ a nō vitauit pctm̃ futurū.

Quarto

Item si volūtas tene- tur vitare pctm̃ quero aut pctm̃ ɔmittēdū a se: aut pctm̃ non cōmittēdū a se aut ab alio. scd̓m nō pōt dari: q2 illud nō potest vitare: ex quo il- lud nūq̄ cōmitteret.

Quinto

Si teneatur vitare pctm̃ cō- mittendū a se: tenet̃ ad impossibile. Nā hec est necessaria. oē cōmittendū a se est cōmittēdū a se. ḡ videt̃ q̄ volūtas ⁊c̃.

Sexto

Preterea ad idē ꝓ- bat̃ q̄ posito possibili in esse volūtas necessita- bit̃ ad peccandū: ꝓbo: pono q̄ de⁹ reuelet sorti existēti in charitate istā ꝓpōnē certificando eū de ea tm̃ ille de numero istoꝝ sorte et platone demōstrat̃ saluabit̃ q̄ cras peccabit mortalit̃. hoc est satis possibile. nā pōt cōtingere q̄ oēs homies electi cras sint peccaturi mortaliter: ⁊ post futuri penitētes. illo casu posito sortes nō potest vitare pctm̃: q2 q̄ro aut vult cras pecca- re mortaliter: vel nō. si sic. ḡ iā peccat mortalit̃.

quis qui nūc vult peccare mortaliter aut quan
do pōt peccat mortaliter. Si nō: contra. ḡ vult
dānari. q: scit φ tm̄ ille saluabit̄ qui cras pecca
bit mortalit̄: τ ip̄e nō vult cras peccare morta-
liter. ḡ nō vult saluari. τ si nō vult saluari: nō di
ligit se ad vitā eternā. τ si sic nō est in charitate

Septimo

ergo peccat mortalit̄. Preterea. reuelet deus
sorti φ nūq̄ saluabit̄ nisi p cōmissionē homici
dij platonis faciēdū p eū: tūc q̄ro vtrū debeat
cōmissionē desiderare vel nō. Si nō: cōtra. de-
bet velle saluari. Si sic. ḡ debz velle homicidiū
platonis. Sed cōtra illud est btūs aug. Petm̄

Octauo

est adeo voluntariū φ si τc. Preterea suppo-
no φ q̄cūq̄ assentit petō mortali suo vel alteri
us peccat mortalit̄. quo supposito pbat̄ φ ali-
quis necessitetur ad peccandū. nā possibile est
esse hoīem pplexū inter duo petā mala eligen-
da: sed in tali casu tenet̄ hō eligere min⁹ malū.
ergo in aliquo casu hō tenetur peccare. Assum
ptū pbat̄ ex casu p̄cedēti vbi sortes debz elige
re min⁹ malū: τ p ɔn̄s min⁹ petm̄. Probo assū-
ptū p canonē dist. xiij. Duo mala τc. vbi suadet
eligere min⁹ malū τ min⁹ peccatū. τ p ɔn̄s ē ali

Nono

quādo eligēdū. Item pbat̄ idē assūptū mul-
tipliciter. Reuelet tibi aliq̄s φ aliq̄s interficiet
te nisi assenseris sibi in petō mortali: quero q̄d
faciēdū est. Quia si assentis peccas mortaliter
Si nō assentis. ḡ magis vis φ te interficiat. ḡ

Decimo

cōsent̄ in petm̄ suū: τ p ɔn̄s peccas. Preterea
sciat aliq̄s dn̄s φ si ip̄e exiret certa hora de sua
domo: aliq̄s famul⁹ qui ē bz cōmittet fornicatio
nē. τ si remāserit fornicationē τ homicidiū: ita
φ nullo mō sit in ptāte sua eū impedire: tūc ta

Undecimo

lis necessitat̄ ad petm̄. Preterea sciat iudex
aliq̄d matrimoniū fuisse ɔtractū int̄ duas pso
nas occulte: tm̄ pbet̄ legitime corā eo opposi-
tū in foro publico: iste iudex vel assentiet in di-
uortiū iudicādo s̄m allegata vel faciet iusticiā
τ forte scādalū alijs: et forte diffamationē sue
psone si nō ministrat copiā iusticie sue s̄m alle
gata corā eo. Un̄ siue sic siue sic iste iudex assen

Duodecimo

tiet i petō vt videt̄ τc. Preterea. sit aliq̄s exi
stēs cū vsurario τ sit i extrema ncc̄itate nec pos
sit hr̄e aliquo mō q̄cq̄ nisi tm̄ ab eo sub vsura:
tūc vel capiet vl̄ nō. si sic assentit i vsurā alteri⁹
q: scit φ nullo mō faciet sine vsura: si nō est cā

Decimotertio

mort̄ sue ḡ homicida. Preterea sit int̄ sortē τ
platonē existētes i extrema ncc̄itate vn⁹ panis in
eq̄li distātia. τ sint sortes τ plato p̄cise eq̄lis v-
tut̄ ad mouēdū se ad apphēdēdū panē illū: et
sit panis ille p̄cise tāte q̄ntitat̄ φ possit releuare
ncc̄itatē sort̄ τ nō pla. τ econuerso q̄ sit a. ita φ
nō sufficiat p vtroq̄ tūc cū tot⁹ cas⁹ iste sit pos
sibilis. q̄ro aut ābo sor. τ pla. debēt im ad app
hēdēdū panē illū vel neut̄ vel tm̄ alt̄. si vtq̄ si-
mul. ḡ simul attingent a. Maior est manifesta
ɔn̄a pz p casum: q: si eq̄l' v̄tut̄ τ est eq̄lis distā-
tia τc. et suppono φ nihil ip̄ediat. ip̄is ḡ sic ap
proximatis ad a. ḡ q̄libet rapiet ptē ipius a. cū
sint eq̄l' v̄tut̄ cū ergo vterq̄ sciat φ medietas
nō sufficit ad saluandū vitā suā vel ḡ vnus te
netur cedere alteri vel nō. si nō. ergo vterq̄ pec
cabit: vt pz. Si vnus cedat alteri: ḡ ille qui ce-
dit diligit aliū cui cedit plus q̄ se. ergo peccat
quia nō est in charitate. ergo in tali casu τc. ne
cessitat̄ ad peccandū. Decimoquarto ad p̄n-

Decimūquartum principale

cipale. si volūtas. τc. tūc peccator posset libere
penitere vel saltē posset alias virtuose penite-
re. ɔn̄s falsum. ɔn̄a pz. Nā penitentia est v̄tus
ḡ hz aliquē actū quē volūtas pōt libere causa-
re: falsitatē ɔn̄tis pbo. q: si sic. sequeret̄ φ in ea
dē aīa simul τ semel formarent̄ actus ɔ̄rij. Nā
arguo sic. sit sortes q̄ peniteat virtuose: tūc seq̄
tur sortes penitet. ḡ dolet τ tristat̄. τ ex alia p-
te sequit̄: agit virtuose: ḡ delectat̄ τ gaudet p
ph̄m. ij. ethicoꝝ. c. iij. Habituatus in v̄tute de
lectabiliter opat̄. signū aūt h̄ntis virtutē ē sup
ueniēs delectatio. ḡ si sorte s v̄tuose penitz sic

Responsio

gaudet τ dolet: delectat̄ τ tristat̄ pnīa. Dici pt
φ hoc nō est incōueniēs respectu diuersoꝝ ob

Replica

iectoꝝ: q: gaudet de ɔtritiōe: τ dolet de pecca-
to cōmisso. s̄ ɔ̄ istud est phus. x. ethicoꝝ: vbi di
cit φ delectatio excludit tristiciā ɔ̄riā τ nō so-

Scd̄o probatur

lum illam: imo omnē ɔtingentē. Preterea si sic
debet gaudere τ dolere vere penitens. iuxta il-
lud beati Augu. de vera τ falsa penitētia. τ po
nit̄. iiij. sentētiaꝝ dis. xiiij. c. iiij. Hic semp dole-
at τ de dolore gaudeat. ergo de modico dolore
minus debet gaudere: τ de maiori mag̃. ergo
q̄nto magis dolet tanto magis debet gaudere.

Tertio

ɔn̄s falsum. quia h̄ nō potest facere. Preterea
delectatio pficit opationē virtut̄. x. ethicoꝝ. ḡ
si dolor etiā sit opatio v̄tutū debz pfici p dele-
ctationē. ḡ delectatio possz pficere dolorē. ɔn̄s

Quarto

f̄sm. nā corrūpit dolorē. Pretea act⁹ pnīe ē vo
lūtari⁹. τ tūc nō ē penal' p ans̄. de ɔceptu v̄gis
c. x. Nihil penale ē alicui nisi q̄d ē ɔ̄ ei⁹ volūta-
tē. vl̄ nō ē volūtari⁹: τ tūc nō ē v̄tuosus: vl̄ ē sic
volūtari⁹ τ nō volūtari⁹ τ h̄ ē impos. In oppo

A

Argui̅t̄ in oppositum

sitū q̄stiōis ē tot⁹ pcessus ar̄. iij. ethi. sic̄. ix. me.
de dr̄ia int̄ potētias rōnales τ irrōnales: q: rō
nales sūt i opposita. s̄ irrōnales deteriant̄ ad
vnū. Itē aug. τ ans̄. τ Ber. q̄ libros de libo ar

Respōsio ad questionem

bitrio scripserūt. Ad q̄stionē dico φ sic. sicut hz
q̄libet dicere. Ad cui⁹ euidētiā τ maiorē decla-

B

Decisio questiōis

rationē circa hanc materiā sic volo procedere
Primo recitabo sentētiā Anselmi de libertate
volūtatis ad inquirendū quid sit libertas volū
tatis. Scd̄o an rectitudo volūtatis sit alia res
a voluntate. Tertio an voluntas creata possit

ad aliquē actū necessitari. Quarto an volūtas sit actiua vel passiua. Quinto an volitio sit cognitio. Sexto an passiones volūtatis ꝛ intellectus sint res alie ab operationibus. Septimo an volitio fiat subito vel successiue. Octauo mouebo quedā dubia ꝛ soluā. Nono et vltimo dicetur ad rōnes principales.

Circa primū sciendū

Prim⁹ articulus Quid sit libertas volūtatis

est ꝙ intētio venerabilis Anselmi circa hāc materiā colligi potest cōplete ex libro suo de libero arbitrio: ꝛ de cōcordia: ꝛ d̄ casu dyaboli: maxime ad propositū meū. Et de cōcordia ca. xvij vbi distinguit de equocatione hui⁹ noīs volūtas: qḋ accipit̄ pro instrumēto volendi affectiue vel appetitiue: vel instrumētalit̄ pro vsu ipsius instrumenti: qui vsus instrumenti nō est sine actuali cognitione illius obiecti respectu cuius diceret̄: sicut frequēter replicat ī eodē capitulo. Et de eodē vsu dicit de libero arbitrio. capitulo. vij. Volūtas inquit quā voco instrumētum volendi vna ꝛ eadē est semꝑ quicq̄d velimus: illa vero que opus ei⁹ est causa multiplex est: ꝙ̄ multa ꝛ ꝙ̄ sepe volumus. Volūtas vero que ē affectio ē duplex. Vna ad volēdū cōmoditatē: alia ad volendū rectitudinē: sicut visus ſm eū habet plures appetitiones ad videndū. Et he affectiones sunt sine actuali cognitione obiecti. Vñ in hoīe dormiēte visio est affectio iustiae: etiā si nihil somniet. ꝛ hec affectio ē rectitudo. He autē due affectiones cōsociāt̄ ipsi volūtati a deo: sed affectio iusti est sepabilis a volūtate: affectio cōmodi nō. Similr̄ affectio iusti est maior ꝛ minor in diuersis: ſ affectio cōmodi non. Istis positis Anselm⁹ diffinit libertatē de libero arbitrio. ca. iij. dicēs. Iam ḡ clarū est de libero arbitrio ꝙ nō est aliud ꝙ̄ arbitriū liberū potēs ſuare rectitudinē. Et paulo post. oīs libertas ē ptās volūtat̄ ſuādi rectitudinē. De qua volūtate, ꝓbat ꝙ de⁹ nō pōt ab ea auferre rectitudinē de libe. arbitrio. cap. vi. al's viij. Cōtra istā diffinitionē est illud. iij. de libe. ar. ca. iij. vbi aug. inq̄rit q̄d est eē in potētia volūtat̄: ꝛ dicit sic. Optime ꝛ volūtas clamat neminē posse sentire aliq̄d eē in potētia nr̄a: nisi qḋ cū volum⁹ facim⁹. Et retractionū li. ij. cap. ꝑmo. Nō dicim⁹ eē in ptāte nr̄a nisi qḋ cū volumus fit vbi pri⁹ ꝛ maxime ē ip̄m velle sine quocūq̄ interuallo tp̄is presto est ip̄a volūtas cuz volum⁹. vide ibidē. Ergo ſm Aug. isti termini cōuertunt̄ habere aliquid in potestate nostra: ꝛ posse facere illud cū volumus: sed rectitudinē nō possumus facere cū volumus. ergo. Preterea iste affectiones vident̄ poni superflue altere res a volūtate. nam posita sola volūtate saluā-

Diffinitio ansel.

Cōtra diffinitionē anselmi ꝑmo

Secundo

tur oīa que saluant̄ ꝑ eas nec experientia nec rō nec auctoritas scripture tales res distinctas a volūtate ponit. ergo frustra ponunt̄. Confirmat̄ ꝑ exemplū suū de instrumento videndi dicit em̄ ꝙ aliam habitudinē hʒ ad videndū lucem: ꝛ aliam ad videndum colores: ꝛ aliaʒ ad videndū figuras: sed manifestū est ꝙ nulla res requirit̄ alia ab instrumēto videndi scʒ potētia visa ꝛ organo bn̄ disposito. ergo nec in volūtate. Preterea si rectitudo volūtatis sit affectio iusti: ꝛ illa est alia res ab ipsa volūtate. ergo naturaliter sepabilis ab ipsa volūtate. ergo deus potest eam separe vel auferre ab ipsa voluntate qḋ est ɔtra Ans. de libero arbi. c. viij. ɔñia pʒ qr̄ oēm rem potest deus auferre ab alia que nō est ps rē. sed in de ɔcordia. c. vi. Aliud est volūtas: aliud rectitudo q̄ recta ē. Si dicat̄ ꝙ nō pt ipsa inuita. Cōtra: si volūtas velit hr̄e ipsaʒ rectitudinē tūc sūt hec tria. s. volūtas instrumentū ꝛ opus eius affectio. certū ē ꝙ affectio, q̄ ē op⁹ ei⁹ nō impedit deū q̄n possit annihilare affectionē. Preterea affectio ita ꝑ eū intendit̄ in iusto. Accipio ḡ aliquē in quo ē affectio multum intensa ꝛ peccet iste mortalr̄ nō pōt dici ꝙ vnicus act⁹ peccati corrūpat totū istuʒ habitū: qr̄ nullus vnus actus pōt corrūpere habitū sicut quidam dicūt: ꝛ satis verisimile est ꝙ habitus intēsus nō potest statim corrūpi: alias sicut habemus in nostra potestate opationes facere. ita haberemus ꝑuationes ꝛ habitus. ɔsequēs est falsum et cōtra Aristo. iij. ethicoꝝ. Et si dicat̄ ꝙ si aliquis peccet mortaliter actu ꝙ totus habitus acquisitus ꝑ mille opationes diminuitur: qr̄ alias oporter ɔcedere ꝙ̄ rectitudo pōt esse in peccatore dānato si statim moriat̄. Preterea illa opatio que minus imputat̄ libero arbitrio nō debet poni in diffinitione liberi arbitrij quasi existens in potestate liberi arbitrij: ſ seruare rectitudinē minus imputat̄ libero arbitrio ꝙ̄ gratie. ergo male ponit̄ in diffinitiōe liberi arbitrij. minorē ꝓbo ꝑ eundem Ans. de libero arbi. ca. xix. Vel de ɔceptu v̄gi vbi. dicit sic. Nempe ꝙ̄uis illa seruet̄ ꝑ liberū arb. nō ē tn̄ tm̄ imputandū libero arb. ꝙ̄ grē cuz rectitudo seruat̄. Cōfirmat̄ ista rō. qr̄ illud qḋ liberū arb. nō pōt nisi ꝑ aliud a se nō dʒ dici hr̄e in sua potestate nec ꝑ talē opationē dʒ diffiniri: sed liberū arb. ſm eundē vbi ꝑus nō ſuat rectitudinē nisi ꝑ aliud. Vnde dicit rectitudinē liberū arb. nō nisi ꝑ grām ꝑuenientē ꝛ subsequentē hʒ et ſuat. ḡ ꝑdicta diffinitio nō est ɔueniēs. Preterea argumentū quo nitit̄ ꝓbare ꝙ deus nō pt auferre rectitudinē nō videt̄ cōcludere. arguit em̄ sic de libero arbitrio. c. viij. deus separat rectitudinem ab alicuius volūtate. vel hoc facit

Cōfirmatur

Euasio

Replica

Tertio

Responsio

Quarto

Quinto

nolens aut volens. nolens non: constat. Si igitur hoc facit volens: ergo vult auferre ab ea rectitudinem. et vltra: ergo non vult eam seruare rectitudinem. et vltra. ergo non vult eam velle quicquid vult eā velle: quo nihil est impossibilius ſm eū. Istud argumētū nō videt̄ cōcludere incōueniēs. Nā cōclusio est vna negatiua que nihil ponit. Unde lapis nō vult ꝙ de⁹ vult eū velle: quia sua opposita est falsa. Accipio ergo aliquē dormientē: vel aliquē circa quē deus nihil velit nisi ꝙ sit homo: Et arguo sic. hec est falsa. deus vult istū velle qđ vult eū velle. ergo sua opposita est vera scʒ deus nō vult istū velle qđ de⁹ vult eū velle. ergo incōueniēs ad qđ deducit nō est aliqđ impossibile. Preterea. ista ꝯña est bona. deus nihil vult sortē velle. ergo non vul eū velle qđ vult eū velle.

Articulus secūd⁹ — In scđo articulo vbi querit̄ vtrū libertas sit alia res a volūtate. Anteꝙ ostēdatur ꝑmittēde sunt distinctiones quedā que pro isto et alijs articulis valere poterūt ꝓpter diuersos mōs loquēdi qui in doctoꝝ dictis inueniūt̄.

Distinctio prima — Prima ergo distinctio est libertatis quā magister sentētiarū li. ij. dist. xxv. caplo. x. ponit dicēs ꝙ libertas est triplex. A necessitate. a miseria: et a peccato. Libertatē a necessitate vocat ipse libertatē a coactione: tō dicit volūtatē humanā esse liberā hac libertate tam ante peccatū ꝙ post: q: nec tūc nec nūc cogi pōt. Libertatē a pctō ibi vocat immunitatē a peccato: quia hō potest esse in grā et mereri. Libertatem a miseria vocat priuationē vel statū in quo hō pōt carere omni nociuo et omni penali.

Secunda — Secūda distinctio. Libertas a necessitate est duplex: ſm ꝙ necessitas dicitur dupliciter. Est eñ necessitas idē qđ coactio vl̄ violentia. Et est necessitas idē qđ ineuitabilitas: siue sit violentū illi respectu cui⁹ est ineuitabilitas siue nō.

Tertia — Tertia distinctio ꝙ hec libertas a coactiōe est duplex. Nā quedā dr̄ libertas indifferētie: et q̄dā dr̄ libertas ꝯdictiōis. Nec ista verba sunt synonima: scʒ libertas indifferētie et ꝯdictionis. Nā oīs libertas indifferētie ē libertas ꝯdictionis: et nō ecōuerso. Est eñ libertas indifferētie quādo volūtas ad neutrā partē ꝯdictionis inclinat̄ magis vel terminat̄: ſʒ libertas cōtradictiōis eē pōt: licʒ magis ad vnā partē determiat̄ volūtas ꝙ ad altā. sicut aliqs habituatus ad orandū certo tpe est in potētia ꝯdictionis ad orandū et ad nō orandū. sed non in potestate indifferētie: imo inuenit se magis promptū seu inclinatū ad orandū ꝙ ad nō orandum. Et sic proprie loquēdo nullus virtuosus nec viciosus est liber libertate indifferentie ad operādū virtuose vel viciose propter determinationem habitus virtuosi vel viciosi ſm naturam. Si quis tñ vti voluerit istis terminis tanꝙ synonimis hoc est idē sed improprie.

Quarta — Quarta distinctio est ista ꝙ homo aliquid libere facere dicit̄ dupliciter. Uno modo vere. Alio modo interpretatiue. Uere libere dicit̄ aliqđ fieri quando aliquid positiuū precedit ipm qđ fuit in hoīs potestate. Et hoc dupliciter. Uno modo per deliberationē et collectionē vel compositionē rationis: quādo vel soli vel cū alijs consiliamur. Alio modo per habitū prius acquisitū ꝓpter quē nō requiritur deliberatio noua. Et ideo dicit Aristoteles ꝙ in repentinis maxime operamur per habitū. iij. ethi. Unde etiā sine actuali cognitione multa facim⁹ que nobis imputantur. vel sunt ex habitu vel consuetudine magna. Et certe si sint virtuosa laudamur: et si mala vituperamur. Unde et talia dicūt̄ volūtaria et libere a nobis fieri: quia principiū et generatio istorū habituū nobis ꝺebet imputari. Interpretatiue dr̄ hō libere facere aliqđ quādo deliberare potest: et habet deliberationē in sua potestate. et non deliberat: sed ad determitam ptē assentit naturaliter: vel ex impetu consuetudinis. Dico aūt naturaliter quādo voluntas ex omissione deliberationis causat actum suū modo nature: non modo rationis.

Respōsio ad articulum — Istis distinctionibus positis dico ꝙ libertas quātū ad rectitudinē quā principaliter importat et ꝓ qua supponit. quocūqʒ modo accipiatur est voluntas: in diuersis tamē acceptionibus diuersa habet cōnotata. Nā libertas a peccato supponit pro voluntate: et cōnotat eam esse in gratia. Libertas a miseria cōnotat eā esse sine pena. Libertas a necessitate cōnotat eā nō posse cogi ad actū suū. Libertas indifferentie cōnotat eam non magis inclinari ad vnū oppositorū ꝙ ad aliud. Libertas contradictionis cōnotat eaʒ velle posse vtrūqʒ oppositoꝝ. Et sic omnes isti termini supponūt pro vna re que est voluntas: nō tamē sunt oīa synonima ꝓpter diuersa cōnotata.

Probat̄ ꝙ volūtas non sit libera ꝑ aliquā rem sibi additam — Q aūt volūtas non sit libera per rem additā sibi: sicut dicimus aqua est calida vel aer est lucidus per res additas ꝓbo. q: si sit alia res deus posset eam separare a voluntate: cōsequēs falsum quia tunc foret volūtas non rōnalis et non potētia rōnalis. sed hoc est falsum: quia volūtas est rōnalis per essentiam

Quid sit libertas volūtatis — Sic ergo ꝙtū ad quid rei istius termini libertas volūtatis dico ꝙ est ipsa voluntas: ꝙtū vero ad quid noīs huius termini libertas ſm ꝙ modo vtimur ea: et ſm ꝙ philosophus vtebat̄. Libertas est potestas quedā qua volūtas cōcurrentib⁹ omnibus causis requisitis ad suum effectum habet ꝙ possit cuʒ eis coagere et ponere actum suum in effectum: vel non ponere:

situt ei placuerit. Et hec vocat libertas cōtra-dictionis: de qua intelligo titulum questionis

Scdo videndū an rectitudo volūtatis sit alia res a voluntate

Scdo hic videndū est an rectitudo voluntatis sit alia res a volūtāte. Et hic dico primo ꝙ diffinitio exprimēs quid nois nō est volūtatē velle qđ deus vult eā velle, ⁊ hoc loquēdo proprie de velle: q: sine quocūq; velle volūtas potest habere rectitudinē. sed diffinitio exprimēs qđ nois hui⁹ termini rectitudo pōt sic dari. Rectitudo volūtatis est stat⁹ volūtatis cōformis legi diuine in volendo: sicut deus vult eā velle vel non velle. Et sic ɔ̄r debet dici ꝙ rectitudo volūtatis aliquādo est alia res a volūtate. puta qñ volūtas recte vult qđ de⁹ vult: q: tūc volitio cōformis legi diñe est sua rectitudo. Aliquādo rectitudo volūtatis nō est alia res a volūtate: sicut qñ volūtas nihil vult cōformando se legi diñe nihil volēdo. q: tūc rectitudo ē ipsa volūtas recta. Vñ possibile ē ꝙ volūtas sit ita recta nō volēdo sicut volēdo vel nolendo: ⁊ ita recta nihil volēdo. Et sic pōt dici ad istū articulū ꝙ aliqua rectitudo est volūtas ⁊ aliqua non sed ē res distincta a volūtate: quia pono ꝙ volitio sit res distincta a volūtate.

Tertius articul⁹

Terti⁹ articulus est videre an volūtas creata possit ad actū suū necessitari. nō necessitate actionis: sed necessitate naturalis ꝓductionis. an videlicet volūtas creata possit esse simplr̄ disposita ⁊ sic circūstātionata ꝙ eliciat actū suū mō nature et non libere. nec habeat in sua ptāte coagere illa que reqrūtur ad actū suū ⁊ nō coagere.

Opinio

Una opinio est ꝙ nō: ⁊ vult ꝙ volūtas creata si vult se exponere ad experiendū suā libertatē potest oīe obiectū libere diligere ⁊ libere odire. Unde pōt libere velle miseriā ⁊ odire btitudinē. et cōstituere sibi pro fine qcqd ē in vita ista.

Cōtra opinionē

Ista opinio nō est directe ad ꝓpositū. Nā propositū est inuestigare an volūtas possit sic esse disposita vt dr̄ prius. Ad hoc est opinio dicēs ꝙ sic: ⁊ hoc in trib⁹ casib⁹ vel plurib⁹ forte. Primo videlicet qñ est ita ꝙ est intēsa apprehēsio excessiui tristabilis: nec est in ptāte volūtatis illā apprehēsionem impedire. In tali casu pōt dici ꝙ volūtas necessitat ad fugā illius. Scdo qñ ita est ꝙ intēsa apprehensio excessiui delectabilis: nec est in ptāte volūtatis illā apprehēsionē impedire possibile eñi foret ꝙ apphēsio eēt tā delectabilis ꝙ volūtas aliquē actū volēdi vel delectādi hēret in illo. Tertio pōt etiā dici qñ volūtas vult aliqđ ⁊ scit aliqđ aliud eē ɔ̄ns ad illud ⁊ vult illud eē ɔ̄ns: eo ipso vult ipm ɔ̄ns forte velle distincto: ⁊ forte eodē velle. Dico aūt signāter ꝙ volūtas sciet ipm esse ɔ̄ns ⁊ velit ipz esse ɔ̄ns. Nam nō seqtur volo transire mare: ergo volo nauigare. Nam forte nescio ꝙ nauigare sit necessario cōsequens ad hoc. nec iterū dato ꝙ esset necessario cōsequēs ad hoc. Ad huc non valet. Nam sicut nō seqtur. volo viuere in corpore mortali: ergo volo mori: quia possibile est ꝙ nolim hoc esse cōsequēs: q: licet sit necessario ɔ̄ns est tñ imaginabile ꝙ nō sit cōsequēs q: volūtas est impossibiliū. iij. ethicoꝝ. Et ideo possum velle volare vltra mare: ⁊ possum velle in tali corpe semp viuere: quia hec sunt imaginabilia licet nō possibilia. Quarto pōt dici ꝙ aliqs habitus potest esse ita intēsus in voluntate ꝙ stante gradu intēsionis sue et hitu tum alijs circūstantijs requisitis ad actuz in quem habitus talis inclinat volūtas necessario ꝓduceret actū cōsimilē illi habitui. Unde de facto ꝙ volūtas hūana cōmuniter producat actus suos modo nature ⁊ nō libere. sed libere interpretatiue: patet per experientiā in vita hūana Nā paucos de actibus nostris deliberam⁹ per collectionē vel sillogismū practicū: sed regulamus ꝑ ɔ̄suetudinē in illis ad quos maxime cōsueuim⁹. sicut hō raro deliberat quādo vult ponere capuciū vel alia indumenta: sed sicut consueuimus ⁊ habituati sumus sic quasi naturaliter operamur: ⁊ ita de valde mult̄ experimur sicut aliqui habituati in distractionibus ita bene operāt̄ sicut si optime scirent vel aduerterēt quid facerēt. Hoc facit tamē habitus acqsitus ꝙ hō non ita indiget deliberatiōe. Vñ Aristoteles p̄mo posterioꝝ. ca. viij. dicit ꝙ ars nō deliberat. Ubi cōmētator ponit exemplū de arte suendi ⁊ texendi.

Probat cōclusionē huius articuli

Ad cōclusionē istius articuli que dicit ꝙ voluntas creata potest necessitari ad volendū ⁊ nolendū possunt adduci ratiōes multipliciter.

Primo

Et primo arguit̄ ex eodē ꝓcessu aristotelis sexto ethicoꝝ. cap. iij. vbi docet qualis est ꝓcessus scientie practice dicēs ꝙ in naturali ꝓcessu sciētie practice est duplex opinio vl̄ noticia necessaria. Una vniuersalis: alia singularis de actu cadēte sub sensu. Uerbi grā si in aīa sit hec opinio. omne dulce est gustādum et simul hec singularis hoc est dulce: seqtur conclusio ꝙ hoc est gustandū. Unde dicit aristo. in sillogismo speculatiuo aīa dicit cōclusionē solum: sed in practico statim operatur eam si potest. Unde dicit. In factiuis autē operari confestim ⁊c̄. Ex istis arguitur sic. Tāta est necessitas sillogismi practici ad suam conclusionē sicut sillogismi speculatiui ad suā. s; stāte assensu principioꝝ sc; premissarū: ⁊ applicatis premissis adinuicē non relinquitur aliquis dissensus in anima nec potest anima nō assentire cōclusioni sed simul inducēs cognoscat. primo posterioꝝ: ergo eodez mō in sillogismo practico si sit assensus p̄missarū erit assensus ɔ̄clusiōis.

Unde dicit phūs vbi prius necessariū est potentē nō prohibitū opari confestim. Preterea
Secundo
q̄to bonū ostensum alicui magis apparet: tan to difficilius voluntas respuit illud. ergo cum potentia qua homo respuit hoc sit finita: ꝛ bonum potest apparere melius ꝛ melius in infinitum. sequit̄ ꝙ ꝯtinget excedere omnem potentiā respuitiuā voluntatis: ꝛ sic necessitabit volūtas.
Tertio
Preterea arguit̄ de illecebra ex quo difficultat voluntatē. vel ḡ est dare difficultatē maximā sup quā volūtas pōt vl' minimā sup quā volūtas nō pōt ꝛ siue sic siue sic est dare aliquā potentiā volūtat̄ excedentē ꝛ p ꝯn̄s volūtas poterit necessitari. Ad istud argumētum ꝛ ad formas ꝯsimiles multiplr̄ rn̄det̄.
ff Responsio
Quomō ꝙ in opatione ꝓpe voluntat̄ nulla est difficultas. s. in ipo velle: ꝫ est rebellio vl' inobediētia virtutis appetitiue quo ad ei⁹ opationes ad volūtatē: ita ꝙ nō pōt faciliter passiōes ei⁹ domare vel corripere: vl' amputare eas tn̄ velle eas nō esse eque facilr̄ pōt semp: ꝯcedit̄ tn̄ ꝙ volūtas nō pōt statim cū volueit illas passiones vl' ꝯcupiscentias refrenare vl' reprimere: sed stāt p aliqd̄ tp̄s in appetitu sensitiuo ḡ ita volūtate ꝛ renitēte ꝛ penitēte de eis. qlibet em̄ cōcupiscentia recipit certā ꝛ etiā reqrit alternationē ꝛ motū spirituū ad sui motionē etiā localem. ꝛ iō reqrit̄ tp̄s. nā ira: tristicia: gaudium: ꝛ hmōi requirūt motū localē spirituū. ꝛ ideo nō pn̄t statim ad nutū volūtatis deleri vl' generari. Isti opinioni ꝯcordat Auicēna p̄mo can̄. et galienus tertia pte regiminis: ꝛ alij medici dicentes: ꝙ gaudiū ꝛ dolor ꝛ alia accidentia aīe nō sunt nisi cū motu locali spirituū. in delicijs aūt est motus localis spirituū ꝛ sanguinis ab interioribus ad exteriora: ꝛ tūc fit infrigidatio interiorꝫ ꝛ calefactio exteriorꝫ. ꝛ ideo sine tali motu spirituū: imaginatio pōt esse: ꝫ ꝯcupiscētia nō erit. ꝛ qꝛ eadē est rō de ira ꝛ ꝯcupiscētia: de q̄ dic̄ Ar̄. in de memoria qd̄ nō statim pōt reprimi a volūtate.
Replica prima
ꝫ ꝯ istā rn̄siōꝫ argui t̄: qꝛ sic tūc nō foret maior difficltas volūtati nec magꝭ laudabile vincere maiorē tētationē ꝙ minorē. qꝛ eq̄ facile pōt vnū respuere sicut aliud. sed hꝫ ē satis ad vincendū tētationē. nā q̄ntūcūqꝫ maneat i sensitiua si volūtati displiceat nullū pctm̄ est. ḡ nō est magꝭ laudabile volūtati refrenare maximā tētationē ꝙ minimā. ꝯn̄s ē f̄lm ꝛ ꝯ experientiā.
Confirmatur
Scd̄o ꝯfirmat̄ ista. qꝛ ꝯcupiscētia adiūcta pctō siue āncta: vl' tētatio diminuit de ḡuitate pcti ꝛ absentia tētationis ē circūstantia aggrauans pctm̄ ꝫm btm̄ Aug⁹. de ci. de.. vbi dicit ꝙ adā pl⁹ peccauit. qꝛ cupiditas volūtati nōdūꝫ resistebat. nec sensualitas qd̄ de pena trāsgressionis postea subsecutū ꝛ ꝯcusatū ē. est ḡ mō cupiditas resistens voluntati: sed nullo mō resistit nisi faciēdo difficultatē volūtati. ḡ ꝛc.
Secunda
Preterea ꝫm aplꝫ. Caro ꝯcupiscit aduersus spm̄ ꝛc. sed hꝫ nō pōt esse nisi sibi aliquā inferat difficultatē
Tertia
Preterea tūc stāte dolore sensu: volūtas pōt sine difficultate istū dolorꝫ accipere ꝛ velle: ꝛ equalit̄ maximū sicut minimū.
Quarta
Preterea. si quacūqꝫ passione stante in sensu pōt voluntas velle cōtrariū huius passionis: ergo stāte quacūqꝫ passione ire vel appetitus ad motū corporis in loco potest volūtas impedire talēꝫ motū. ꝯn̄s falsum. ꝯn̄a patet: quia aliter nō moueretur in loco si volūtas nō cōcordaret appetitui sensitiuo: quia motus localis corporis est partim a volūtate. Unde appetit⁹ inferior videtur habere duas opationes: videlicet appetere ꝛ mouere ptes corporis: sicut colligitur ex iij. de aīa. de mouere. v̄sus finē. Et cōcordans Ansel. de conceptu virginali. ca. iij. Si inquit de actionib⁹ volūtarijs que iniuste fiunt arguitur: mēbra et sensus q̄bus fiunt respōdere pn̄t deus nos ꝛ potestatē que in motu nostro ē subiecit voluntati: vt ad imperiū eius nō possim⁹ nos nō mouere ꝛ facere qd̄ vult. Ex quo arguitur sic. Mēbra corpis nō possunt non obedire volūtati qn̄ vult. sed volūtas pōt velle oppositū cōcupiscētie vel ire: maxime stāte cōcupiscētia vel ira. ergo ꝓ tūc ptes nō pn̄t non obedire ergo nō foret maior difficultas ꝙ hō cōtineret manū stante magno appetitu vindicte: ꝙ quādo totaliter est q̄etat⁹. ꝯn̄s f̄lm ꝛ cōtra experientiam. ḡ nō est ita facile volūtati velle elicere volitione ꝯ̄riā cōcupiscētie qn̄ cōcupiscētia est et quādo nō est: ꝛ p ꝯn̄s voluntati sit difficultas.
Quinta
Preterea. volūtas nō respuit illecebrā nisi p volitionē cōtrariā illi: sed voluntas in causando talem volitionē nullā difficultatem patitur in reprimēdo passiones. ergo nullā difficultatē patit̄: ꝯn̄s falsum. Iste est articul⁹ de necessitate volūtat̄: ꝛ hic tm̄ recitat⁹ nō assert⁹.
Quart⁹ articulus
Quartus articulus est inq̄rere an volūtas sit potentia actiua vel passiua. Et i hoc articulo dico ꝙ voluntas est actiua ꝛ passiua respectu sue operationis. Est actiua quia eam efficit saltem sicut causa partialis. Passiua: quia eam in se recipit sicut subiectū. Istā cōclusionē suadeo sic q̄tū ad primā partē. Arist. iij. ethicoꝝ. cap. iij. diffinit voluntariū sic. Voluntariū est cui⁹ principiū est in ipo operante principio sciente singularia in quibus est operatio.
Cōclusio probat̄ Primo
In qua diffinitione excludit duo que causant inuolūtarium: videlicet violentiam et ignorantiam. Uiolentiam excludit per hoc ꝙ dicit: Cuius principium est in ipso. Ignorantiam excludit per hoc ꝙ dicit in ipo sciente singularia. Quero igitur

an loquat̄ de pn̄cipio actiuo: an de passiuo tm̄. Si scd̄o mō non excludit violentiā: nā in eo qđ violēter patit̄ est pn̄cipiū passiuū. Planū est ḡ q̄ loq̄tur de pn̄cipio actiuo disposito ⁊ sufficiē ter approbato. Itē sic. Nō est in potētia p̄inci pij passiui pati ⁊ nō pati ab obiecto actiuo pre sente ⁊ sufficiēter approximato. Si ḡ volūtas esset potētia passiua tm̄ non foret in p̄tāte sua velle ⁊ nō velle obiecto p̄ñte. ɔñs falsum: q̄ sic periret oīs libertas.

Secūdo probat̄

Preterea Aug⁹. xij. de ci uitate. Oīs actio erit inuolūtaria cui⁹ pn̄cipiū nō est in in opante. Si igit̄ volitio nō haberet principiū actiuū in hoīe volitio foret inuolūta ria.

Tertio

Quarto

Preterea si sic meritū ⁊ demeritū non fo rent in p̄tāte volūtat̄: ɔñs falsum. Preterea si sic tm̄ reciperet ⁊ nō ageret: ⁊ per ɔñs nō pec caret: q̄ pati malū non est pctm̄ siue maluz: et pati iniustū nō est iniustū. Ex Anſ. ij. de li. ar. Pati iniustū nō est pctm̄. Etiā in de li. ar. aug. in multis locis. Nihil est tā in p̄tāte volūtatis sicut ip̄a volūtas. igit̄.

G

Quint⁹ articul⁹

Quīt⁹ articul⁹ est inq̄ rere an volitio sit cognitio. Et hic videt̄ mihi dicēdū q̄ oīs volitio est cognitio ɔplexa: et nō ēcōuerso. Unde pōt poni q̄ ois volitio vel no litio est q̄dā ōro optatiui mōi vel equalēs tali ōroni: sicut cū formatur in mēte: vtinā haberē hoc: vl' hoc fieret. vel ɔſiles. Tales aūt ppōnes mētales appeto hoc: diligo hoc: odio illud: non sunt act⁹ exerciti volūtatis: ʒ significāt act⁹ vo lūtatis. Impossibile est aūt q̄ voluntas ferat̄ in aliq̄d nisi in illud qđ apparet sibi bonū. sicut dicit̄ p̄mo de aīa ca. xv.

H

Sext⁹ articulus

Sext⁹ articul⁹ est inq̄ rere an delectatio sit alia res a volūtate: ⁊ bre uiter an passiones volūtatis ⁊ intellectus sint res alie ab opationib⁹.

Cōclusio probat̄ primo

Et licet multi teneāt q̄ nō: videt̄ tm̄ meli⁹ q̄ sic. hoc em̄ multū cōcordat ɔcessui phi: ⁊ v̄bis cōmētatoris. Un̄ phūs ex presse. x. ethicoꝝ. pbat q̄ delectatio pficit opa tionē: sicut pulchritudo iuuētutē. Un̄ text⁹ hʒ. Perficit aūt opationē delectatio non vt habi tus q̄ inest: sed supueniēs q̄dā finis: sicut venit iuuenib⁹ pulchritudo. Ubi expōit Thomas q̄ formalis pfectio est duplex. Una intrinseca q̄ ɔstituit essentiā rei. Alia q̄ supuenit in sua spē cōstituēte. Dicit em̄ q̄ delectatio pficit opatio nē non sicut habitus cui inest. i. sicut nō forma in trās essentiā rei. sed sicut finis. i. q̄dā pfectio su perueniēs: sicut pulchritudo supuenit iuuēni bus: nō quasi exñs de esse iuuētut̄. Eodē modo delectatio cōseq̄tur bonā dispōnē cāꝫ opatio nis. Ex quo videt̄ expresse q̄ delectatio sit alia res ab opatione quā cōseq̄tur.

Cōclusio probat̄ secundo

Preterea. po natur q̄ aliq̄s vehemēter appetat aliq̄d qđ nō habet tūc ista volitio adhuc nō est delectatio: nec delectatio hʒ: imo ē magis dolor q̄ volup tas. sicut dicit cōmē. xij. metha: cōmēto. xxxviij. vbi dicit q̄ desideriū p̄cedēs apprehēsionē rei desiderate ē magis dolor q̄ voluptas: ⁊ si pona tur q̄ statim adipiscat̄ illud delectabile qđ ap petit delectatio tal' nō ē sine alteratiōe corpis Tūc arguit̄. Si ista delectatio in corpe nō est nisi ppt̄ aliq̄d exñs in volūtate: ⁊ hec alteratio est noua sine alteratiōe corpis. cū ergo talis al teratio in corpe nō est nisi ppt̄ aliq̄d exñs in vo lūtate aliud ab ip̄a volūtate q̄ respuit: sed hec delectatio ē noua. ḡ ppt̄ aliqđ nouū exñs in vo lūtate. sed volitio pri⁹ fuit. ḡ illa est aliq̄d in vo lūtate aliud ab illa volitione q̄ precessit: sed ni hil est nisi delectatio. ḡ.

Probat̄ tertio

Preterea. delectatio est in opatione sensus exterioꝝ: sed null⁹ actus appetitiu⁹ virtut̄ est in opatiōe sensus exterio ris. ergo delectatio nō est appetit⁹. Minor est hēt aug. de li. ar. ca. vij. vbi dicit. Nā aliud ē quo videt bestia ⁊ aliud quo vidēdo ea q̄ sentit vel vitat vel appetit. Maior hēt a phō. x. ethicoꝝ. q̄ quilibet sensus hʒ opationē circa suū obie ctū cōueniēs. Sed ista ratio nō valet q̄ cū aīa sit appetit⁹: ⁊ aīa est sensus: sequit̄ q̄ sensus ē appetitus.

I

Septim⁹ articulus

Septimus articulus est. an voli tio fiat subito vel successiue.

Tres modi dicendi

Et ad istud sunt tres modi dicēdi. Un⁹ est q̄ tm̄ fit in tpe ita q̄ nō sit dare primū instās in quo hec sit vera: vo lūtas vult. Scd̄s mod⁹ dicēdi q̄ volitio pōt eē subito. Terti⁹ mod⁹ est q̄ res vel act⁹ qui est vo litio bene fit subito. Sed tm̄ nō est dare primū instās in quo illa res est volitio: vel in quo vo luntas illa re vult: vel p illā vult. De istis nescio que est verior de duab⁹ p̄imis: teneo tm̄ primā ad p̄ñs: vicȝ q̄ ois volitio data fiat successiue ⁊ in tpe ⁊ nō subito.

Cōtra tertium dum dicendi

Tertia v̄o nō apparet mul tū rōnabilis: q̄ posita illa re q̄ p̄mo vocat̄ voli tio nō est rō quare p̄mo nō dr̄ volitio ⁊ postea dr̄ volitio nisi q̄ aliq̄d cōnotat̄ qđ mō est ⁊ pri us nō fuit: sicut ī instāti quo ignis est approxi mat⁹ ad lignū: ille calor ignis nō ē calefactio ⁊ immediate post h̄ erit calefactio. Rō ē: q̄ īme diate post h̄ hēbit calorē cātū i ligno ⁊ h̄ impor tat iste t̄min⁹ calefactio. importat em̄ aliq̄d qđ cāt calorē. iō ɔcedim⁹ p̄mo q̄ iste calor nō ē ca lefactio ⁊ imediate post h̄ erit calefactio. ʒ ta lē rē ponere in volūtate nō ē maifestū. Illa em̄ res pon⁹ diceret̄ act⁹ volūtat̄: qđ al's ondet̄ qñ aget̄ de distīctiōe intellect⁹ siue intelligibil' ad intellectū.

K

q̄ nulla volitio possit esse subito

Q: aūt nulla volitio cāta possit eē subito declarat̄: q̄ si sic tūc foret possibile q̄ an gel⁹ peccaret siue peccasset ī instāti sue creatio nis. ɔñia pꝫ: q̄ si ī instāti hēret cognitionē boni ⁊ mali ⁊ vsum liberi arbitrij: tūc in illo instanti posset bene vel male velle et peccaret.

Probat̄ falsitas ɔñtis primo

Falsi tas cōsequētis ostēditur multipliciter. Primo

per btm̃ Augu. xij. de ciui. ca. vi. vbi arguit sic.
Viciũ est in hac voluntate. ergo voluntas ista
prius fuit bona. Probat̃ ꝯña: quia omẽ viciũ
adimit aliqͦd bonũ qͦd fuit in volũtate. ergo in
stans datũ nõ fuit primũ instãs in quo hec vo

Secundo

lũtas fuit mala. Scđo per eũdẽ. xi. de ciui. ca.
xv. vbi arguit ꝙ pctm̃ ex hoc ꝙ ponit̃ in primo
instãti angeli ẽ naturale. Et reprobat quosdaꝫ
qui dixerũt primũ angelũ peccasse in primo in
stanti sui esse, ꝑpter illud. i. Iob. iij. Ab initio
dyabolus peccat. Et si est naturale, deducit ꝙ
non est pctm̃. Etiã cap. xvij. dicit. Sine dubio
vbi est malicie vicium natura non viciata pre-
cessit. Ecce ꝙ expsse cõcludit ꝙ natura necessa

Tertio
Quarto

rio ꝑcessit viciũ. Tertio. Si angelus peccauit
in hoc instãti. ꝗ potuit viciũ vitasse. Quarto
Si sic pari rõne talis potest mereri in ꝑmo in-
stanti sui esse. ꝯñs est falsum: quia prius nõ po
tuit iusticiã amittere: nec in hoc instãti potest.
ergo necessario seruat iusticiã. Et vltra: ꝗ non
magis laudãd⁹ est de iusticia quã seruat: ꝙ de
rõnabilitate quã ꝑuat. Sicut arguit Ansel. de
casu dyaboli. ca. v. ꝓbãs ꝙ boni angeli potue-

Quinto

rũt peccare. Preterea. Si act⁹ volũtatis fiat
subito aliqͥs angel⁹ necessario peccaret ⁊ inui-
tus: q: supposito ꝙ de⁹ creet in hoc instãti an-
gelũ et ꝑcipiat sibi actualiter ꝙ diligat ꝙ̃ cito
potuerit ⁊ sequestret actũ volũtatis sue ꝑ hoc
instãs ꝑcise. quo facto iste ĩ aliquo instãti ama
bit deũ et sit illud instãs a. Et arguo sic. Inter
a ⁊ hoc instãs fuit tẽp⁹ mediũ in quo ille ange-
lus nõ amauit deũ. ergo tũc peccauit: ⁊ tamen
hoc vitare nõ potuit. ꝗ inuit⁹ ⁊ necessario pec-

Probatio

cauit. Nec valet dicere ꝙ ꝑceptũ est irrõna-
bile, q: ingrat⁹ foret si haberet cognitionẽ dei ⁊
vsum liberi arbitrij nisi amaret deũ ꝙ̃ cito pos-

Secundo proba tur primo

set. Scđo circa ꝑncipale. Si sic tũc meritũ in
stãtaneũ ⁊ tẽpale forẽt equalia ceteris paribus
Probatur ꝯña sic. pono duos hoĩes qui sunt
equales in gratuitis ⁊ naturalib⁹ et in conatu
volũtatis ⁊ mereat̃ vn⁹ ꝑ instãs ⁊ alius per ho
ram. iste scđus habebit plus de merito et nõ in
infinitũ. ergo suũ meritũ factũ in hora excedit
aliud in aliqͣ ꝓportione finita: sit gratia exẽpli
ꝙ in duplo: accipio ergo tertiũ hominẽ ⁊ volo
ꝙ ille mereat̃ i medietate hore ⁊ sit equalis se-
cũdo i oĩb⁹. ꝗ iste merer̃ subduplũ ad scđm. ⁊ ꝑ
cõsequẽs equale ad primũ. Q̃ aũt merer̃ sub-
duplũ patet: quia si primus habuisset interru-
ptionẽ per instãs solũ: ⁊ fuisset possibile meri-
tũ vtriusq; medietatis: scđm fuisset equale me
rito tertij. Similiter si iste tertius cũ equali co
natu meruisset per totã horã habuisset equale
meritũ cũ secũdo: ergo nũc habet subduplum.
Falsitas consequẽtis patet quia tũc nihil pro-
desset cõtinuare meritũ per tẽpus. Preterea.

Secundo

Si sic pro peccõ mortali vnius instantis tm̃ de
beret̃ vna pena: ⁊ sic seqretur ꝙ possibile esset
aliquẽ angelũ tm̃ peccare ꝙ deus nõ posset eũ
punire. ꝯña ꝓbatur: quia cũ angelus sit natura
finita erit dãda aliqͣ pena quã angelus nõ po-
terit recipere sit talis a. tũc inter a. ⁊ penã debi
tam angelo pro peccõ instãtaneo est aliqͣ ꝓpor-
tio: nõ nisi finita. sit ergo ꝙ sit decupla. cũ ergo
in quocũq; tp̃e accepto ille angel⁹ potest in de-
cem instãtibus peccare: põt mereri decẽ tales

Tertio

penas: ⁊ per ꝯñs tp̃m a. Preterea. Cõtinuãs
meritũ vel demeritũ ꝑ certũ tẽpus haberet pre
miũ vel penã intẽsiue infinitã: quia sicut merẽ
ti pro primo instãti extrinseco debet̃ aliqͦd pre
miũ: ita ꝓ quolibet instãti illius tp̃is. aut ergo
pro quolibet debet̃ equale: ⁊ tũc patet ꝓpositũ
Aut pro primo instanti debet̃ maius: tũc acci
pio mediũ instãs illius tp̃is: ꝑ hoc debet̃ aliqͦd
premiũ. ergo pro infinitis que ꝑcesserũt debẽ-
tur infinita premia maiora isto. Si scđo modo
tũc pro infinitis oĩbus sequẽtibus illud instãs
debẽtur premia infinita: quoꝝ qͦlibet est ma-

Responsio

ius debito huic instanti. Si dicatur ad istam
rationẽ ꝙ pro primo instãti tm̃ debetur ꝑmiũ

Contra responsionem

⁊ ꝓ nullo posteriori. Contra. seqtur primo ꝙ
inequaliter merẽtes equaliter debeãt premia-
ri posito casu possibili. pono ergo ꝙ sortes me-
reatur in aliqua hora ⁊ in primo eius instanti
⁊ in vltimo similr̃: ⁊ mereatur plato vniformi
ter cũ sorte excepto solo instãti vltimo qͦd sit c.
Tũc arguo sic. aut premiũ sortis ⁊ premiũ pla-
tonis erũt equalia: vel premiũ sortis erit mai⁹.
Si equalia. ergo inequaliter merẽtes habebũt
equalia ꝑmia. Et silr̃ si male voluisset plato i c.
instãti demeruisset. ꝗ nõ meruit. Si inequalia
hoc est maius. ergo pro c. debetur premiũ. ergo

Quinto

pari rõne ꝓ quolibet instãti posteriori. Prete
rea seqtur ꝙ si aliqͥs peccaret venialr̃ vnifor-
miter ꝑ tẽp⁹ in cui⁹ fine mereret̃: talis deberet
eẽ in ꝑpetuũ in purgatorio: vel hẽre penã infi
tã intẽsiue. Et silr̃ si peccaret mortalr̃ planũ ẽ
ꝙ sibi debet̃ pena infinita intẽsiue. ꝯñs falsuꝫ.

Articulus octauus

Octauo restat mouere qͣdã dubia ꝯtra ꝑdicta
Fuerũt eñ dicte septẽ ꝯclusiões i septẽ articu
lis. Prima fuit ꝙ volũtas est libertas ⁊ nõ res
addita. Scđa ꝙ rectitudo volũtat̃ ẽ aliqñ vo-
lũtas vię qñ est a volũtate. s. qñ volũtas est re
cta: vel volẽdo sicut de⁹ vult eã velle. Tertia fu
it ꝙ volũtas põt necessitari ad elicıẽdũ actum
suũ mõ nature ⁊ nõ libere. Quarta ꝙ volũtas
respectu sue operationis ẽ actiua ⁊ passiua ⁊ nõ
passiua tm̃. Quĩta ꝙ oĩs volitio est qͣdã cogni
tio complexa: videlicet oratio optatiui modi:
affirmatiua vel negatiua. Sexta ꝙ delectatio

non est volitio nec actus volũtatis quē consequitur: ita φ eadē sit volitio primo ⁊ non delectatio: ⁊ postea cōsequēter fiat delectatio. Secunda φ volitio fit successiue ⁊ nō subito.

Arguitur contra dicta in primo articulo, ⁊ ponitur pro primo dubio

Circa omnia ista potest merito quis dubia contēplari: sed quia tēpus non sufficit arguo contra quedā istorū tm̃. Et primo cōtra primā cōclusionē probo φ libertas sit res addita voluntati per quam volũtas diceretur libera: sicut aer dicitur lucidus per lucē.

Primo

Nam arguit̃ sic. Libertas suscipit magis ⁊ minus: volũtas non. ergo ⁊c̃. Añs pbo. quia volũtas beati est liberior φ volũtas viatoris. ⁊ liberior est illa que peccare nequit φ illa que peccare pōt. Unde Anß. de lib. arbi. Potestas peccādi addita volũtati minuit libertatem. Et Augu. enchi. ca. ciiij. Multo quippe liberius est arbitriũ qd̃ oino non poterit seruire peccato. Et quo arguit̃ sic. Volũtas nō potest minui nec suscipit magis et minus: quia est substātia aie. sed libertas potest vt patet ex dictis. ergo libertas nō ē volũtas.

Scd̃m dubium

Scd̃z dubiũ potest esse an odiũ sit amor. Et apparet φ nō quia sunt cōtraria. Tamen videtur φ sic quia seq̃tur odio sortē. ergo volo sortē non esse vel male esse. ergo sortē male esse est volitum ⁊ desideratũ a me ⁊ dilectũ. ergo eodē actu diligo sortē ⁊ odio sortē ergo omne odiũ est amor. Et idē actus dicitur odiũ: amor: ⁊ desiderium.

Tertiũ dubium

Tertio potest esse dubiũ. an idē numero possit esse odiũ simul et dilectũ. Et videtur φ nō. qr si diligo hoc volo hoc bene esse. si odio hoc volo hoc male esse. sed non possum simul et semel velle hoc bene esse et male esse vel nō esse. ergo nec odire ⁊ diligere simul ⁊ semel. Sed contra istud sunt casus possibiles. Primo. Odiat sortes interfectorē patris sui ⁊ nesciat quis sit: et diligat platonē ⁊ sit ita in rei veritate φ plato occiderit patrem sortis. Sic ex casu seq̃tur. sortes odit oẽz interfectorē patris sui. ergo platonē odit sortes. sꝫ platonē diligit per casum. ergo sortes eũdē diligit ⁊ odit.

Quartũ dubium

Quarto potest esse dubiũ an aliq̃s possit diligere ⁊ tamē nihil diligere: odire ⁊ tamē nihil odire: desiderare ⁊ tamē nihil desiderare. Videt̃ φ nō qr seq̃tur. sortes nihil diligit. ergo nulla dilectio est in sorte. Et vltra. ergo nō diligit.

In cōtrariũ primo

Secundo

Preterea cuiuslibet actus volēdi est aliqd̃ obiectũ. ergo cuiuslibet dilectionis est aliqd̃ obiectũ. sed obiectũ dilectionis est dilectũ. ergo in qualibet dilectione ē aliquid dilectũ. Nam etiā seq̃tur. sortes diligit. g̃ vult alicui bonũ. Et vltra. ergo diligit aliquid.

Tertio

Quarto

Preterea. iij. de aia. cap. xvi. ponit phũs φ ad motũ aialis requirit̃ semp vnũ mouens immobile scꝫ appetibile. ⁊ aliud mouēs qd̃ mouetur scilꝫ appetitus. ⁊ tertiũ motũ ⁊ nō mouens

scꝫ ipm aial. ergo ad talē dilectionē requiritur aliquod appetibile vel odibile qd̃ moueat voluntatē.

Quinto

Preterea eodē libro cōmētator commēto. xv. Semp quidē mouet appetitũ. sꝫ hoc aut est bonũ aut videt̃ bonũ. ergo oīs dilectio vel est respectu boni veri: vel respectu boni apparētis.

Sexto

Preterea si dilectio potest esse et tamen nihil diligi per eā seq̃tur φ summa dilectio posset esse: ⁊ tamē habēs eā in nullo delectaretur.

In oppositum

In oppositũ est casus possibilis. Ponitur φ plato diligat sortē ⁊ nihil aliud a sorte: ⁊ interim stante dilectione annihiletur sortes tūc hec est vera. dilectio est in platone: ⁊ tamen nihil diligatur a platone. Hec em̃ vniuersalis est vera quia quelibet singularis est vera: sicut pꝫ inductiue.

Secundo

Preterea aliq̃s desiderat et tamē nihil desiderat. Primo qr infirmus desiderat sanitatē ⁊ tamen nullā rem: quia nulla sanitas desideratur ab eo. Patet quia quelibet singularis est vera. qr nec hec sanitas que est in sorte. nec que est in platone. ⁊ sic de aliis. Sꝫ ois sanitas est aliqua istarũ. ergo nulla desiderat̃ ab eo.

Tertio

Preterea si sortes desiderat edificare castrũ tūc in sorte est edificij desideriũ: ⁊ tamē nulla res desideratur: qr nec presens nec futura: quia sortē edificare castrũ nihil est.

Quintũ dubium

Quinto dubitatur de eo qd̃ dictũ est. φ volũtas est actiua respectu sue operationis.

Arguitur Primo

Et cōtra hoc arguitur primo. quia si sic seq̃tur φ volũtas alterabit se. ꝯñs est falsum ⁊ ꝯña pꝫ: quia causaret in se vnā aliā qualitatē successiue. Nā volitio successiue producitur sicut dictũ fuit in alio articulo. Sed omne producēs successiue qualitatem in aliquo subiecto vere alterat illud. ergo si voluntas producit successiue vnā qualitatem: seq̃tur φ vere alterat se. Falsitas ꝯñtis patet. quia est vere cōtra cōmē. primo ⁊. vij. phisitorũ cōmento. x. Probat em̃ φ in parte intellectiua non est alteratio.

Secundo

Similiter pbat in eodē φ omne qd̃ mutatur ab alio mutatur.

Tertio

Preterea si sic idē respectu eiusdē foret in actu ⁊ in potētia videlicet voluntas respectu sue operationis. quia oĩe agēs in actu respectu illius qd̃ agit: et omne recipiēs est in potētia respectu illius qd̃ recipit. ꝯñs est cōtra cōmētatorē. ix. metha. cōmēto. ij. vbi deducit ad hoc tanq̃ ad impossibile scilꝫ φ aliq̃d pateretur ⁊ producatur a se.

Tertiũ principale cōtra dubio

Preterea. Volũtas nō est causa effectiua sue dilectionis. ergo nec sui actus. Ista ꝯña patet per cōmētatorē. xij. metha. cōmēto. xxxix. Delectatio seq̃tur apprehēsionē sicut vmbra corp⁹. ergo si volũtas sit causa effectiua sui actus: tūc erit effectiua sue dilectionis. ergo nō est causa sue dilectionis. nec per ꝯñs erit causa efficiens sui actus.

Confirmatur

Cōfirmatur ista rō: quia apprehēsio

nõ causat a volũtate ſ ab extrinſeco ⁊ delectatio ſequit neceſſario apprehẽſionẽ. ergo delectatio cãtur ab extrinſeco. Itẽ ſi eẽt cã ſue delectationis eẽt etiã cã ſue triſticie: ⁊ tũc in ptãte volũtatis dãnati foret facere penã nõ eſſe afflictiuã

Aliter

Itẽ ſub alia forma arguit ſic. ſic volitio ad triſticiã ſic volitio ad delectatiõez. ſ volitio ſeqt neceſſario triſticiã ⁊ triſticia totalr cãtur ab extra ⁊ nõ a volũtate. ergo delectatio ⁊ vltra. ergo ⁊ volitio naturalr eſt ſequens iſtã delectationẽ.

Tertium

Preterea arguit ſic. ſi volũtas eſſet cauſa effectiua ſufficiens reſpectu volitionis poſita cognitione alicuius obiecti delectabil' ipſe libere poſſet ſtante illa cognitione velle illud vel nolle. õñs falſum falſitas õñtis pz. qr ponat ꝙ velit obiectũ ⁊ arguo ſic. capio inſtans in quo incipit velle aut nunc pmo hz poſſe ſufficiens ad cãndum illam volitionẽ: ⁊ ad volendum aut nõ pmo. Si nõ pmo habet poſſe ſufficiens ad volẽdum. Contra nũc incipit velle: ergo habet poſſe ſufficiens ad volendũ. Si ↄcedat ꝙ nunc pmo habet poſſe ſufficiens ad volendũ. ergo prius nõ habuit poſſe ſufficiens. ergo aliqua mutatio facta eſt circa voluntatẽ q̃re mõ poteſt ⁊ prius nõ potuit. quero de illa mutatione. vñ cauſabitur vel a ſe vel ab extrinſeco. Si ab extrinſeco. ergo non libere pducit hãc volitionẽ. qr pter cognitionẽ obiecti ⁊ ſemetipſam volũtas nõ reqrit ab extrinſeco diſpoſitionẽ ad pducendũ volitionẽ. Si a ſe ſit illa mutatio. quero aut nunc pmo põt cauſare illam mutationẽ vel prius potuit. Si prius potuit. ergo prius pduxit. qr qñcũꝙ agens hz poſſe ſufficiẽs ad pducendũ effectum pducit illũ: qr aliter agens haberet habitudinẽ eandẽ ad effectum qñ nõ pducit ⁊ qñ pducit. Si ergo prius potuit iſtã mutationẽ ſufficienter cãre prius cãuit ipſam. ⁊ ſi ſic. ergo prius voluit.

Reſpõſio

Replica

Si diceret ꝙ nũc pmo poteſt cauſare iſtã mutationẽ in ſe. ergo prius nõ potuit. ergo aliqua mutatio facta eſt in volũtate vel in aliquo extrinſeco quare mõ põt ⁊ prius non potuit. Si in aliquo extrinſeco nõ iuuat volũtatẽ vel ad volitionẽ. Si in ſeipſa quereretur: vñ vel a ſe vel ab alio. quereretur etiã qñ pmo potuit cauſare mutationẽ iſtam: ⁊ ſic ibitur in infinitum in talibus mutationibus. ita ꝙ oẽm mutationem pceſſit mutatio in infinitũ.

Quartum

Preterea ponat ſic prius ꝙ volũtas habeat ſufficientẽ cognitionẽ alicuius obiecti: nihil tñ velit circa illud obiectuz pbo ꝙ nõ poſſit velle illud obiectum niſi moueat ab extrinſeco. qr dato ꝙ ſic. ergo erit in oĩb' diſpõnibus ſuis vniformis oĩno qñ cãt volitõnẽ ⁊ qñ nõ. ergo nõ ẽ magis cã qñ vult ꝙ qñ non vult. nec ẽ magis cã volitionis nunc ꝙ prius: ſit nũc inſtans in quo voluit. Confirmat iſta rõ ſi erit precedẽs: p argumentũ cõmẽ. viij. phiſicoꝝ cõmẽto. v. vbi pbat ꝙ ante oẽm motũ fuit motus. Motor inqt non mouet niſi in tpe in quo mouet ⁊ nõ ante. qr ante nõ habebat diſpõnẽ in qua poſſibile erat ei mouere. Et planius cõmẽto. viij. vbi dicit qñ pportio illi' qd habet potẽtiã agẽdi duo ↄ̃ria fuerit eadẽ nõ faciet alterũ eoꝝ. In cõmẽto nono pbat ꝙ nulla virt' rõnalis põt agere poſtꝙ nõ egit niſi p trãſmutationẽ pcedentẽ in illa virtute: vel in extrinſeco. ergo ſi volũtas nũc veller ⁊ ãte nõ voluit: aliquã diſpoſitionẽ habet quã ante nõ habuit. et non ab extrinſeco: qr cognitio obiecti ſufficiẽs prefuit: p poſitũ. ergo aliud reqritur ad cauſandũ volitionẽ pter volũtatẽ ⁊ intellectuz. ergo cauſat ab extrinſeco: ergo voluntas eſt tñ paſſiua.

Quintum

Preterea ſi volũtas foret actiua reſpectu ſue volitionis: volitio nõ foret actus immanẽs in ipa. cõſequẽs fſm. õña pz: qr potẽtia actiua eſt principiũ trãſmutãdi alterũ in ꝙtũ alterũ. ix. methaca. v. ſcz de potẽtia.

Sextum

Preterea. iij. de aĩa. ca. de volũtate. ſiue de mouẽte dicit ꝙ volũtas ẽ mouẽs motũ. ⁊ appetibile mouẽs ⁊ non motũ. igitur volũtas mouet ab obiecto. ⁊ nõ mouet niſi motu appetẽdi ⁊ volẽdi obiectũ. ergo voluntas tñ patitur volẽdo.

M

Reſpõſio ad primũ dubium

Ad primũ dubiũ de libertate dico ꝙ libertas eſt volũtas. Et ad argumẽtum in oppoſitũ nego õñaz. Sed tñ ſeqtur ꝙ libertas nõ ſit termin' ſynonim' cũ iſto termino volũtas: qr iſte termin' libertas cõnotat aliquid aliud a volũtate qd nõ ſignificat principaliter ⁊ in recto: ideo põt de diuerſis pdicari ſm magis ⁊ min'.

N

Ad ſecundum

Ad ſcdm dubiũ põt concedi ꝙ idem actus ſit odiũ ⁊ dilectio reſpectu diuerſoꝝ: ſicut manifeſte patet ſi velim ſic. vtinã ſortes occidat vt plato promoueat vnica volitione poſſum velle finẽ ⁊ ea que ſunt ad finem. Similiter idẽ act' eſt quo volo ſortẽ nõ eſſe: et odio ſortẽ ⁊ deſideriũ reſpectu ipi'. Et quãdo arguit ꝙ amor ⁊ odiũ ſunt ↄ̃ria. dico ꝙ nõ niſi reſpectu eiuſdẽ obiecti. ſicut duplũ ⁊ dimidiuz nõ ſunt diuerſa ſeu ↄ̃ria niſi reſpectu eiuſdẽ: et nõ reſpectu diuerſoꝝ. Nã etiã idẽ eſt act' quo volo ſortẽ nõ eſſe ⁊ deſideriũ reſpectu eiuſdez: ſic ꝙ ita eẽt ſicut denotat p hãc ppõnẽ. ſortes non eſt.

O

Ad tertium

Ad tertiũ dubiũ. an idem poſſit eſſe ſimul ⁊ ſemel oditus ⁊ dilectus. Dico ꝙ ſic apphendẽdo p duas ppõnes ſiue intẽtiones: quarũ vna cauſat: ſicut ptalis cã dilectionẽ. ⁊ alia odiũ: vt patuit in iſto exẽplo de ſorte odiẽte interfectorẽ patris ſui quẽ neſcit eſſe platonẽ: et diligit platonẽ: ⁊ ſcit ſe diligere platonẽ.

P

Ad quartum

Ad quartũ dubiũ qd mouet quoſdã ad ponenduz res in eſſe cognito in quodã eẽ diminuto: dico ꝙ bene ſtãt. ſortes diligit: ⁊ tñ ſortes nihil di-

ligit. Nam per istā ppōnē sortes diligit: nihil aliud designatur nisi ꝙ dilectio ē in sorte. Hac aūt dilectiōe aliquādo aliqd diligit: sicut quādo sortes est aliqd. Et aliqñ nihil per eā diligitur: sicut quādo sortes nō est.

Q. Ad argumētū in oppositū quarti dubij

Ad pmū in oppositū. Nego ꝯñaȝ. sortes nihil diligit. ergo dilectio non est in sorte.

Ad secūdum

Ad scdm. nego istā. cuiuslibet dilectionis est aliqđ obiectū dilectum.

Ad tertium

Ad tertiū. nego istā ꝯñam. plato diligit: ergo vult alicui bonū: forte tamen putat se velle alicui bonū.

Ad quartū

Ad quartū de pbo ꝙ in motu aīalis reqritur appetibile: mouens: immobile. Illud soluit cōmētator. xij. metha. cōmēto. xxxvi. per exemplū cōmune de balneo. ꝙ balneū habet duplicē formā: scȝ in aīa ⁊ extra aīam. Per formā in aīa agit desideriū et modū: ⁊ per formā extra aīam vt finis. Et dicit ꝙ nō debēt talia dicta intelligi quasi balneū sit in aīa hominis loquēdo ꝓprie. Sed vult dicere ꝙ intentio vel species vel cognitio balnei est in aīa q̄ est causa partialis desiderij. qđ est respectu balnei. Et silr pħus dicit. ij. de aīa ꝙ reqritur appetibile: et hoc verū est vel ſm ꝙ est in aīa tm̄. vel ſm ꝙ est in aīa ⁊ extra aīam: sicut aliquando accipit vt loqtur ad respondēdū ad hoc qđ est manifestius: quia vel reqrit appetibile extra vel intētio appetibilis. Manifestū est enī ꝙ ita vere mouet aliqñ aīal creatū sine quocūqȝ terribili extra: sicut si verissimū terribile extra appareret.

R. Ad qntū

Ad quintū argumētū cōcedo ꝙ pōt esse dilectatio sine re circa quā: q2 sic nō est dubiū.

Ad sextum argumenti satis responsum est in pma respōsione

Ad qrtū dubium

Ad qrtū dubiū dico ꝙ sicut dictū ē ꝙ volūtas non solū est actiua sed etiā passiua respectu sui actus: sicut cā ptialis. Nam cognitio p̄cedēs volitionē est etiā cā volitionis. Et quecūqȝ sunt cāe cognitionis p̄cedētis sunt cause volitiōis aliquo mō.

Ad primū argu.

Ad pmū in op. de pħo vij. phisi. verū est ꝙ ibi pbat ꝙ in virtute intellectiua nō est alteratio ibidē: tn̄ in. ij. de aīa textus cōmēti. lvi. dans differētiā inter sciētē in potētia anteq̄ habeat sciētiā: ⁊ sciētē in potentia ad cōsiderādū: dicit sic. Utrūqȝ ergo ſm potentiā sciētes. Sed hic quidē p doctrinā alteratus est: ⁊ multotiēs ex ꝯrio mutat⁹ est in habitū. hic aūt ex eo ꝙ habet sensum ⁊ grāmaticā: naturaliter agit in agēdo aliquo mō. Ecce plane duo dicit. Unū ꝙ intellectus alterat qñ deducitur de ignorātia dispōnis ad habitū sciencie. Aliud dicit ꝙ sciens habitū quādo deducitur ad actū scdm in agēdo aliquo mō mutatur. Cōmētator etiā ꝯmē. lvij. in fine. Que estheusio faciētis: est duplex: scȝ alteratio de nō eē ad perfectionē: ⁊ alteratio de pma perfectione ad vltimā. Et in alijs cōmētis circa passum istum frequēter replicat ꝙ intellectus alterat. Et ideo ad saluandū intentionē Aristo. ibi oportet scire ꝙ intentio sua est pbare ꝙ in mouētibus ⁊ motis nō est ꝓcessus in infinitū. Ad qđ pbandū pus pbat ꝙ in tali motu aliqđ mouens est motum ⁊ hoc pbat in motu locali inductiue ⁊ ꝯñter de pulsione vectione tractione ⁊ vertigine. hoc idem pbat in motu alteratiōis vbi ostendit ꝙ nō est alteratio nisi ad qualitates sensibiles que sūt de tertia spē qualitatis: ⁊ in oīm tali alteratione mouens ⁊ motū sunt sil. qualitates aūt q̄ sunt in pte intellectiua cāntur vel a sensibus. ⁊ sic p sensum ad intellectuȝ ⁊ semp aliqđ mouēs est semp cū moto. imo qñ intellectus possibilis recipit spēm a fantasmate, simul ē intellect⁹ q̄ mouet. ⁊ fantasma qđ mouet vel intellectus agens. si ponat, ita ꝙ intentio pħi est p̄ncipalr ostendere ꝙ in oīm motu aliquod mouēs est simul cum moto. in parte aūt intellectiua nō est alteratio: verū est q̄ alterati o illaȝ ꝓpositionē falsificet mouēs ⁊ motū sunt simul. Sic ergo intelligit ad pñs ꝙuis p textū suum videat ibi magis eū secutum fuisse sententiaȝ platonis de scīa ꝙ sniam ꝓpriā. ⁊ licȝ ponēdo viam platonis de ꝯcreatione scīe cū aīa planū sit ꝙ in aīa nō fiet alteratio qñ acquirit sciam tn̄ ſm opinionē Aristo. erit alteratio in aīa q̄ alterans ⁊ alteratū sint simul: multomagis ꝙ sensibile alterans mediū.

Ad secūdum

Ad aliud qđ accipit ex alio omne qđ mouet ⁊c̄. ergo voluntas nō mouet a se. Dico ꝙ volūtas mouet a se tanꝙ a cā ptiali ⁊ ab alio. q2 volūtas nūꝙ causat in se volitionē nisi cognitione volū p̄habita: ⁊ ideo nō mouet a se sicut a causa totali.

Ad tertiū

Ad tertiū qñ deducit ad hoc incōueniens ꝙ idem esset in actu ⁊ in potētia respectu eiusdē. Dico ꝙ incōueniens esset ꝙ ideȝ haberet aliqd ⁊ tn̄ esset in potentia ad illud: q2 sic idem haberet ⁊ nō haberet. Uū volūtas nō est in actu volens anteꝙ velit: ꝫ in potentia tn̄: vt dictum fuit. tn̄ sic est in potētia: q2 pōt se reducere ad actū scdm eū coactione cognitiōis.

Ad scdm pncipale huius dubij

Ad secūdū pncipale de isto dubio cuius vis stat in hoc ꝙ volūtas nō est causa sue delectationis: ꝗ nō ē causa sue volitionis: dato ꝙ delectatio aliqua seqtur naturaliter cognitiōez alicui⁹ delectabilis sicut ponunt aliq ꝙ ad clarā dei visionē sequit naturalit delectatio: ⁊ ad istā delectatiōez sequit volitio: hoc posito adhuc ista ꝯña nō vȝ. ista delectatio ē ab extrinseco ⁊ istam delectationē sequit naturaliter ista volitio. ꝗ ista volitio ē ab extrinseco: ꝫ sequit ꝙ est ab extrinseco totalr vel est ab extrinseco ⁊ volūtate nō libere ꝫ naturaliter ⁊ hoc ē possibile. si ita sit ꝙ aliquā visionē sequat naturaliter delectatio: sed nō sequitur: nō est libere a voluntate. ergo nō

est effectiue a voluntate. Dico tamē q in casu volūtas potest esse causa sue delectationis indirecte. Potest enim voluntas continuare consideratiouem intellectus circa aliquod delectabile in quo delectat: ꝛ copulare ad illud cognitionē sensitiuā. ꝛ sic intēdit delectationē suā. ꝛ per ꝯñs causare delectationē in se. Et similiter cōcedo q volūtas potest causare in se tristitiā intendēdo eā per cōtinuationē cognitiōis circa causam tristitie. Unde ille qui attētius ꝛ diligentius vult causas tristitie cōsiderare: certe causat ꝛ augmētat tristitiā suā. eo q augmētū cognitionis de tristib⁹ in causis seq̄tur augmētatio tristitie. Et licet volitio tristitie sequatur tristitiā naturaliter: nō tamē ideo seq̄tur q illa non sit a volūtate: sed est a volūtate licet nō libere sed tm̄ naturaliter.

Ad tertium

Ad tertiū pncipale dubij cuius vis stat in hoc q voluntas nō pōt esse in consimili dispōne quādo causat volitionem ꝛ quādo nō: ppter istā ppōnē. viij. phisi. Si motor moueat postq̄ non mouebat ꝛc̄. Dicēdū est ad hāc ppōnē vltimā q ipa habet intelligi de motu locali ab extrinseco extra volūtatē sic q si moueat modo ꝛ pri⁹ non mouebat habet aliquā dispositionē quā pri⁹ nō habuit: q2 saltē nūc vult mouere ꝛ prius non voluit: q2 si prius voluisset pri⁹ mouisset vel nō habuisset posse sufficiēs: tamē in rei veritate ppō est falsa de virtute sermonis: tā de agēte libero q̄ de deo: quia agēs liberū respectu volitiōis, habet posse sufficiēs respectu volitiōis qñ nō vult ad volendū. Et ideo dicit̄ liberū. q2 potest agere: ꝛ per ꝯñs habet posse sufficiēs ad agēdū: ꝛ potest nō agere. Et ad primā ppōnē que est q volūtas nō pōt oīno esse in cosimili dispōne quādo causat volitionē ꝛ qñ nō: Nec habet eandē habitudinē ad effectū illū qui est velle quādo vult: ꝛ quādo nō vult. Cōcedo q qñ causat volitionē informat̄ p volitionē suā: ꝛ disponit̄ p eam et habet se ad eam in habitudine cāe ad suū effectū. De nouo tamē nullā rē recipit que coagat ad causandum volitionē quā prius nō habebat. Et ideo ad formā argumēti qñ capit̄ instās in quo voluntas incipit velle a. obiectū. Dicit̄ q nō est dare tale instās. Et qñ queritur aut nūc primo habet posse sufficiēs ad volēdū vel nō. Dico q nūc nō pmo: quia prius per causam habuit posse sufficiēs ad volendū. Et quādo arguit̄. ergo pri⁹ voluit. Nego ꝯñaꝫ de agēte libero: sed si naturaliter egisset ꝯña foret bona.

Ad quartum

Ad quartū pncipale patet per idē: q2 est equalis virtutis Et ad auctoritatē cōmētatoris. viij. phisicoꝝ. cōmēto. v. qui dicit q motor mouet in tpe in quo mouetur ꝛ nō ante: nisi q2 ante non habebat dispositionē in qua possibile erat ei mouere. Dicendū q ista ppositio sua est falsa: plane patet de deo qui posse sufficiēs habet ad producendū mūdos alios ꝛ nō facit et sufficiēs posse habuit ad producēdū ipm anteq̄ ipm produxerit ꝛ non fecit. Cuius oppositū nititur cōmētato: declarare cōmento. viij. eiusdē libri: ꝛ in alijs cōmētis multis. Et verū est q rōnes aristotelis in. viij. super quas fundat se ad cōcludendū vnū motorē primū separatū a magnitudine ꝛ immobilē sunt false: scꝫ primo eternitas motus ꝛ tpis a parte ante ꝛ a parte post: ꝛ ideo totus pcessus suus in. viij. est nimis debilis ad intentū suū probandū: ꝛ ideo non oportet auctoritatē suam in tali recipere.

Ad quintum

Ad quintū quādo arguit̄ per diffinitionē potentie actiue quā ponit. est principiū transmutandi ꝛc̄. Potest dici q per istā diffinitionē satis innuit q idem possit se aliquo modo transmutare. Et ideo non dicit q potētia actiua est principiū transmutandi alterū a se absolute: ſ3 dicit sub disiūctione vel alterū a se vel in q̄tuꝫ alterū. i. in q̄tū caret aliqua pfectione quā a se potest recipere: ꝛ ita voluntas trāsmutat se ad volitionē: large loquendo de transmutatione.

Ad sextum

Ad sextū de pho. iij. de aīa ꝛc̄. Dico q phūs loquitur gratia doctrine: sicut manifestius videbimus de motibus animaliū: videlicꝫ q mouent se propter appetibile sensatū ab eis: quod cōuenit oībus aīalibus: ꝛ tunc appetibile mouet: verū est causando cognitionē sui ꝛ appetitum. non tamen vult negare quin in perfectis aīalibus sic est q moueantur aliquādo ꝛ appetant illud quod non vident nec sentiūt imo appetūt ꝛ nullā rem appetūt: sicut si in hyeme appetā rosas. Et ideo dicendū q appetibile accipitur ibi pro appetibili cōmuniter pro eo q̄d ē appetibile in rei veritate et pro intentione seu cognitione que est causa ptialis volitionis vel actus volendi. ita q semper ad causandū volitionē vel appetitū cōcurrit intētio obiecti vel obiectū vna cum potentia appetitiua: et ideo potentia appetitiua non ē nisi causa partialis effectiua actus.

Responsio ad argumēta pncipalia

art 9

Ad primū pncipale q̄stionis huius quando arguitur. Si volūtas foret libera ꝛc̄. sequitur q voluntas posset libere velle ꝛ libere non velle libertate contradictionis: concedo. Et quādo arguit̄. si hec sit vera voluntas potest libere velle: ponatur in esse tunc erit hec vera. voluntas libere vult et nō vult. Potest dici q hec de possibili nō deberet sic poni in esse. Verbi gratia. ista ppositio volūtas potest indifferenter velle ꝛ non velle in a. non debet sic poni in esse. voluntas indifferēter vult ꝛ nō vult in a. sed sic voluntas vult in a. ꝛ potuit immediate ante a. noluisse in a. Vel sic. voluntas

nō vult in a: ⁊ potuit voluisse in a. Eodem modo ista volūtas potest libere velle: debet sic poni in esse volūtas vult ⁊ imediate anteꝙ̄ incepit velle potuit nō incipere velle. Similiter alius defectus in isto argumento est ꝙ ista ꝯña nō valet hec est possibilis voluntas libere vult ergo ista potest esse vera voluntas libere vult. Nam hec possibile est tm̄ deum esse: et possibile est nullam ꝓpositionem esse veram: ⁊ deus potest nihil creare. ⁊ multe tales sunt possibiles: ⁊ tamen nunꝙ̄ possunt esse vere: sed ideo dicūtur possibiles: quia ita potest esse sicut per eas significatur: nec ꝑ istam possibile est nullaz ꝓpositionem esse veraz: denotatur ꝙ hec potest esse vera. nulla ꝓpositio est vera: ſ denotatꝰ ꝙ possibile est ꝙ ita sit sicut per illam denotatur. nulla ꝓpositio ē vera. *Alia responsio* Aliter potest dici ꝙ hec ꝓpositio volūtas potest libere velle: est distinguenda eo ꝙ libere potest determinare ꝑmuz verbum vel secūdū: ꝑcedens vel sequens. Si ꝑcedens ꝓpositio est vera. si sequens ꝓpositio est falsa. Et cum arguitꝰ hec foret possibilis libere vult ⁊ similr libere nō vult. ꝯcedo ꝙ h̄ est possibil. volūtas libere vult. ⁊ hec similiter voluntas libere non vult. sed debet sic exponi. voluntas positis oīnibus que requiruntꝰ ad actū suum habz in potestate sua incipere velle ⁊ nō incipere velle. ⁊ similiter ideo libere vult: quia potest desinere velle quādo sibi placet. ⁊ quando arguitꝰ voluntas libere vult ⁊ est in potētia ꝯtradictionis ad velle. ergo quādo libere vult caret actu nolendi. Nego ꝯñam. q: nō dicitur ꝙ voluntas libere vult: quia vult libertate cōtradictionis quā tunc habet ad actū suū quez habet. sed dicitꝰ libere velle a libertate ꝯtradictionis in qua est ad ꝯtinuandū suuz velle in futurū vel ad discōtinuandū. *Cōtra responsionem replica* Contra. si voluntas vult ergo de necessitate vult siue volet ꝑ aliquod tempus. ⁊ si sic. nō potest libere non velle ꝓ futuro: quia de necessitate volet ꝓ aliquo futuro. *Responsio* Ad istud ꝯcedo ꝯñam ⁊ ꝯsequēs quia si vult de necessitate volet ꝑ tempus: per nullum tamen tempus de necessitate volet: ⁊ q: in potestate voluntatis est qñqꝫ in suis actibus ꝑ hoc tempus futurū velle sicut velle ꝑ horam vl' ꝑ medietatem hore. ideo qñqꝫ qñ vult ab illa potestate respectu futuri denominatur libera licet nō sit verū in oīnibus suis actibus quia nō in illis in quibus necessitatꝰ agere mō nature. Itez nota circa ista ꝙ ista ꝓpositio de possibili nō debet sic exponi vicz ꝙ voluntas potest indifferenter velle ⁊ nō velle in a. sed sic voluntas vult in a ⁊ potuit imediate ante nō voluisse in a. vel sic voluntas nō vult in a ⁊ potuit imediate ante voluisse in a. eodem modo

ista volūtas pōt libere velle debet poni in esse volūtas vult ⁊ imediate anteꝙ̄ inceperit velle potuit nō incipere velle. Similiter alius defectus est in isto argumēto: quia ista ꝯña nō valet. hec est possibilis volūta libere vult. ḡ ipsa potest esse vera. Nā multe sunt ꝓpōnes possibiles: quas posse esse est impossibile. Sed ideo dicūtur possibiles: quia ita potest esse sicut per eas denotatur esse: ⁊ hoc sufficit. *Alia solutio* Dicatur ergo vt prius dictū est ꝙ volūtas potest libere velle: ⁊ volūtas vult. sic intelligēdo ꝙ positis oibꝰ que requirūtur ⁊c. Et sic patet solutio ad ꝑmā formā. *Alia responsio* Aliter potest dici ꝙ hec ꝓpositio. volūtas potest libere velle est concedēda: eo ꝙ libere potest determinare ꝑmū verbū vel scd̄m precedēs vel subsequēs: quia si ꝑcedēs ꝓpositio ē vera: si sequēs erit falsa. *Ad secundum principalis* Ad scd̄m quādo dicitur. tūc hec possit esse vera homo libere intelligit: cōceditur illo modo vt priꝰ. Et eodē modo exponetꝰ nō ꝙ pro instān ꝓ quo hec est vera sit in potētia cōtradictionis: sed quia immediate anteꝙ̄ inciperet intelligere cōcurrētibus oibꝰ reqsitis ad intellectione habuit in sua potestate incipere intelligere ⁊ nō intelligere. *Ad tertium* Ad tertiū quādo arguitꝰ. si volūtas foret libera haberet in sua potestate volitiones futuras: ⁊ cum possit centiesz in die cōsimiles volitiones habere esset in sua potestate quā vellet primo cāre. Nego istā vltimā ꝯñam: quia ipa nō est nisi cā partialis actus volēdi: ideo hāc volitionē primo causabit ⁊ nō aliā. *Cōtra responsio* Cōtra. oēs cause sunt eedē puta volūtas ⁊ cognitio. Nā stante vna cognitione cōtinuata ꝑ horā possum in prima parte hore diligere a dilectione. ⁊ in scd̄a nō diligere. ⁊ in tertia diligere b. dilectiōe oino simili ipsi a. ⁊ in quarta nō. tūc queritur quare magis voluntas producit in prima pte a. ꝙ̄ b. *Solutio* si tēpus sit aliquo mō causa seu celū: tūc facile erit soluere. *Ad quartum* Ad quartū quādo arguitꝰ. si actus voluntatis sit in eius ptāte: tūc aut actꝰ qui ē: aut actus q̄ nō est. Dico ꝙ non est ille qui nō est: q: nullus actus est q̄ nō est: sed q̄libet actꝰ est. Dicitur tamē ꝙ anteꝙ̄ volūtas habeat actū: actꝰ suus est in sua ptāte: q̄ est ꝓpō falsa de in esse: ⁊ ideo est impropria locutio. Sed conceditꝰ in vsu loquētiū. ⁊ admittitꝰ ꝓ vna de possibili q̄ ē ista. voluntas pōt libere velle cāre actū suum. Similiter in aliquo casu qñ volūtas vult hec cōceditꝰ iste actꝰ est in potestate voluntatis: q: volūtas potest libere cōtinuare actū suū diutius vel minus diu. *Ad quintum* Ad quintū quādo arguitꝰ ꝙ hec est impossibilis volūtas libere non vult quia tūc volēdo nō vult. Nego ꝯñam: quia dicitur libere nō velle a potestate cōtradictiōis precedēte ꝑ quā potuit quādo incepit nō velle

noluisse sicut de libere velle dictũ est. Et iõ ɔcedo istã voluntas nihil volendo libere nõ vult. Uti libertate est dupl'r. s. positiue & negatiue. Scđo mõ vtit' volũtas libertate nihil volẽdo.

Ad scđm princi.

Ad secũdum ꝓncipale. q̃n̄ qñ dicit' si volũtas foret libera posset libere suspendere actuꝫ suum. ɔñs falsum: q2 sequit' libere suspendit. g̃ vult suspendere. Dico hic ꝙ exponendo istum terminũ suspendere actũ suũ: sic ꝙ suspendere actũ suũ nihil aliud sit q̃ꝫ libere nõ hr̃e aliqueꝫ actũ sic ɔcedo ꝙ põt suspendere oẽm actuꝫ: q2 libere nihil volendo suspendit oẽm actum suũ. Si aũt iste terminus suspẽdere aliter expona' vicꝫ sic velle nullũ actũ hr̃e: ita ꝙ iste terminus suspendere actũ denotet sic esse a parte rei sic̃ ꝑ hanc copulatiuã signat' tunc manifestũ ẽ ꝙ hec est impossibilis. volũtas suspendit oẽm actũ suum q2 importa' ꝑ eã ꝙ nullũ actũ habet & nullũ actũ vult hr̃e qđ includit ɔtradictiõeꝫ & certe ad talẽ intellectũ. argumentũ ꝓcedit & ɔcludit verũ vicꝫ ꝙ hoc includit ɔtradictiõeꝫ voluntas libere suspendit omnẽ actum suum: quia si sic voluntarie suspendit: & si voluntarie vult. ergo non omnem actum suum suspendit.

Ad tertiũ pnci.

Ad tertiũ ꝓncipale. si voluntas &c̃. g̃ posset abscindere &c̃. nego illam ɔñam & ɔñs siliter. q2 sicut argumẽta facta ꝓbant q̃bus ostendit' falsitas ɔñtis cognitio põt ɔtinuari in sensu ꝑ aliqđ excellens sensibile. g̃ & intellectus similiter: ita ꝙ talem noticiã nullo mõ possit voluntas corrũpere. sicut pꝫ de extrĩte ꝓpe ignem. & eodem mõ est de intellectu separo. Uñ aĩa dãnata siue in purgatorio habet intellectiões q̃s nõ põt libere abscindere ſ ɔtinuant' vel ꝑ diuinam actionẽ vel ꝑ actionẽ obiecti siue aliunde velit nolit. Et qñ arguit' in oppositũ ad ꝓbandũ ɔñam ꝙ voluntas est regina sui actus. & regulat intellectũ: & intellectus nõ põt resistere. Dico ꝙ dato ꝙ sit regina nõ iõ põt facere q̃cq̃d vult. nam ista regina est ita mirabilis ꝙ aliq̃n vult impossibilia: nec põt intellectus in omnibus suis p̃ceptis obedire ei: nec etiam sensus.

Cõtra solutionẽ

Contra. Ans'. dicit de ɔceptu virginali. c. iiij. ꝙ sensus nõ possũt deficere eo ꝙ volũtas monet eos in actionib' suis: & ꝙ nõ pñt ei nõ obedire. Dico ꝙ intẽtio Ans'. nõ est alia nisi ꝙ nullus actus sentiendi est pctm̃ nisi sit imꝑatus a voluntate. vñ dicit. Si de volũtarijs actiõib' que iniuste fiũt arguant' sensus rñdere pñt &c̃.

Responsio

Siliter qñ accipit' in rõne ꝙ voluntas est regina & rõ intellectus nõ est verũ. q2 tunc intellectus foret rõ & regina simul: quia idẽ est intellectus & voluntas.

Ad aliã formam eandem

Ad secũdam formã qñ arguit' ꝙ reminisci non est oꝑatio materialis: q2 nõ obedit volũtati &c̃. Dico ꝙ ad intellectũ Aristotelis nunꝙ̃ potest homo reminisci cum vult: quia reminisci est recordari alicui' qđ homo tradidit obliuioni. Et ideo seq̃tur ſm arist. ꝙ omne reminisci dependet ab organo corporali. Et similiter ex opposito seq̃tur. Si intelligere est immaterialis oꝑatio: seq̃tur ꝙ voluntas potest in aliquod intelligibile: licet nõ in omne.

Ad tertiam

Ad tertiã formã quãdo arguitur ꝑ differẽtiã inter potentiã rationalẽ & irrationalẽ. Dico ꝙ potẽtia rationalis aliquãdo operatur mõ nature & non libere: & in tali casu nõ requirit' volũtas copulãs.

Ad quartam

Ad quartã de intẽtione btĩ Augustini dicẽtis. ad formãdũ actũ: al's aciẽ cogitãtis. requirit' volũtas copulãs &c̃. Dico ad tẽpus differendo difficultatẽ illi' vsq3 alias. q̃tũ tamẽ requirit argumẽtũ. Dico ꝙ verũ est ꝙ in quibusdã intellectionibus ita est ꝙ volũtas cõcurrit copulãs speciẽ in memoria cũ actuali intelligẽtia. hoc est ꝙ homo habet speciẽ & intelligit per illã. & delectatur intelligendo forte: et tunc magis nititur intellectionẽ istã continuare: & tũc cõcurrit volũtas cũ specie ad intelligẽdũ intellectionẽ & ad causandũ intellectioneꝫ. Et sic quodãmõ methaphorice coniũgit parẽtem cũ prole. Similiter in sensu cõtingit puta visum mutari aliquãdo ab obiecto. & recipere speciẽ: & tamẽ nõ videre. sicut accidit cũ homo vehemẽter cogitat de aliqua re: vel cũ auditus vel tactus est vehemẽter in actu suo intensus: tunc verũ est ꝙ spẽs coloris est in visu: & tamẽ visus nihil videt. Causa ẽ ſm august. quia ibi non est volũtas copulãs speciẽ que est quasi ꝓles forme sensate q est quasi parens in memoria. hoc est dictu ibi nõ est cognitio vel attẽtio que est visio realiter: sicut alias dicet': quia aĩa totaliter intẽta sensibili nihil causat ad intẽtionem istius visibilis. Dicta aũt augustini in ista materia sunt quedã adaptationes methaphorice. & habẽt quandã similitudinẽ ad intẽtũ suum licet exilẽ.

Z

Ad quartũ pnci.

Ad quartũ principale quãdo arguitur ꝙ sic, tũc voluntas potest libere velle contra qđcũq3 iudiciũ rõnis & libere cõformare se cuilibet iudicio rõnis. Dico pro nũc negãdo ɔñaꝫ pro vtraq3 parte: quia nec rationi nec etiã cuilibet tali iudicio se ɔformare põt. possibile est tamẽ ꝙ volũtas velit cõtra qđcunq3 iudiciũ rõnis quia habeat sortes tm̃ hoc iudiciũ rõnis ꝙ eũdũ est ad ecclesiã in a. tpe potest tamẽ velle cõtra hoc iudiciũ. et tunc cõcedo ꝙ vult cõtra om̃e iudiciũ rõnis: q2 iudiciũ rõnis ꝓ tũc nõ habet plura supposita sed dico ꝙ est dare tale iudiciũ rõnis cõtra qđ volũtas nõ potest velle & tale iudiciũ est istud. nõ est viuẽdũ misere quia impossibile est. sicut ꝓ nunc teneo ꝙ volũtas velit se esse miserã: licet possit velle

se non esse beatam. vel possit velle se non esse. sicut in ꝓxima questione dicetur. Similiter ꝓ materia argumenti est notandũ ꝙ aliud est voluntatẽ se ꝯformare iudicia rationis: ⁊ aliud eam velle cõformari iudicio rationis: quia nõ sequit̃ voluntas cõformat se iudicio rationis. ergo vult conformari iudicio rationis. Nã ponatur ꝙ ratio dictet nõ esse volendũ in a sit a vna hora futura cras: ⁊ sit ita ꝙ sortes in a dormiat tunc in a voluntas sortis cõformat se iudicio rationis: ⁊ tamen nõ vult cõformiter iudicio ꝑcedenti: quia nihil vult: imo si aliquid vult siue vellet nõ ꝯformaret se illi iudicio rõnis. vnde voluntatem cõformare se iudicio rõnis: est voluntatẽ facere ꝙ ita sit sicut ꝑ tale iudiciũ ꝑncipalit̃ denotat̃. Sꝫ ꝯformiter velle iudicio rõnis: est velle ⁊ optare ita esse sicut ꝑ iudiciũ denotatur. ⁊ ideo aliqua iudicia possunt esse quibus voluntas nõ potest cõformiter velle: sicut si ratio dictet nunꝙ̃ esse volendum: voluntas nõ potest isti iudicio conformiter velle.

Ad formam argume[nti]

Ad formã argumenti quãdo arguitur si voluntas potest velle contra omẽ iudicium rationis possit velle contra hoc iudicium rationis qđ ẽ volendum est contra omne iudicium rationis vel contra omne iudicium rationis volendum est sit ergo illud dictamẽ a. tunc q̃ritur aut sortes potest velle contra a. aut nõ. Dico ꝙ sortes potest velle contra a ⁊ velle difformari tali iudicio. Nam sortes potest habere aliquod iudiciũ oppositum illi iudicio: ⁊ tũc tale iudicium vicꝫ velle conformari se illi est ꝑmo se velle difformari iudicio a. Et quãdo argui̊t. Cõtra. si vult contra illud iudiciũ: ⁊ hoc iudiciũ est ꝙ volendum est contra omne iudicium rationis. ergo nõ vult contra omne iudiciũ rationis: cõcedo. Et si arguat̃. ergo nõ vult cõtra a. nego ꝯñam. Unde dico ꝙ contra hoc iudiciuꝫ bene potest voluntas velle: sed dico ꝙ impossibile est ꝙ velit conformari isti iudicio stante illo iudicio solo: quia si vult conformari isti iudicio: vult conformari alicui iudicio. ⁊ ꝑ cõsequẽs nõ vult ꝯ̃ omne iudiciũ vel nõ cõtra omne iudiciũ vult. ⁊ si nõ contra omne iudiciũ vult. ergo nõ vult ꝯformari isti iudicio. ideo potest dici ꝙ stante tali iudicio solo in intellectu hoĩs nõ potest libere velle conformiter illi iudicio nec difformiter. quia si vult difformari vult contra hoc iudicium. ⁊ si vult contra hoc iudicium: vult cõtra omne iudicium: quia nõ sunt plura iudicia. ⁊ si vult ꝯ̃ omẽ iudiciũ: vult cõformari isti iudicio ⁊ ideo stante isto iudicio nõ potest velle cõformari vel difformari: sed transibit istud iudiciũ sine volitione sequente: ⁊ ideo ꝯcedendum est ꝙ voluntas non vult conformiter isti iudicio.

Istud enĩ iudiciũ denotat ꝙ volẽdũ est sicut ꝑ ipm denotat̃ esse volẽdũ. ⁊ nõ esse volẽdũ sicut per ipm denotat̃ esse volẽdũ. Potest etiã dici ꝙ stante illo iudicio solo põt volũtas velle cõtra hoc iudiciũ: sed nullo mõ cõformat̃ totalit̃ isti iudicio: quia istud iudiciũ denotat ꝙ debꝫ velle cõtra hoc iudiciũ. et nõ debet velle ꝯtra hoc iudiciũ: ideo põt negari ista ꝯña. vult cõtra oẽ iudiciũ. ⁊ istud iudiciũ est ꝙ debet velle cõtra omẽ iudiciũ. g̃ vult cõformari totalit̃ isti iudicio.

Ad scdam formam eiusdem

Ad scđam formã eiusdẽ quã arguit̃ ꝙ voluntas nõ potest se cõformare cuilibet iudicio rõnis. Cõcedo ꝯclusionẽ ꝗuis argumẽtũ non cõcludit. Dico tamẽ ad argumẽtũ cũ dicit voluntas sortis ꝙ nihil sit volendũ ab ea citra a. ⁊ sit a. dies crastina. Dico sicut dicebat̃ ꝙ volũtas cõformat se in nõ volẽdo. Dico tñ ꝙ si ista cõformitas fiat nõ est laudabilis nec virtuosa quia nũꝙ̃ fuit volita: q: nec post dictamen nec simul cũ dictamine voluit se non velle. Et concedo ꝙ volũtas nõ potest velle cõformari isti dictamini citra a. quia nõ est idẽ iudiciũ volũtatẽ velle cõformari iudicio rõnis: ⁊ se conformare vt dictũ est.

Ad tertiam

Ad tertiã formã que ꝓbat ꝙ volũtas non põt se cõformare cuilibet iudicio rõnis. Cõcedo ꝯclusionẽ. tamẽ ad rõem dico ꝙ si esset tale dictamen apud sortẽ ꝙ rõ sua erraret. quia nec debeo velle proximũ meũ dãnari: nec me peccare mortaliter: sed vtrũꝙ debeo nolle. De lege tamẽ mi̊ debeo nolle proximũ meũ dãnari ꝙ̃ me peccare mortaliter: ⁊ tũc non ꝓcedit argumentũ.

Alia respo[nsio]

Aliter rñdeo ⁊ dico ad ꝓpõnẽ sup̃ quã totũ argumẽtũ depẽdet: videlicet ad istã. sortes magis vult plato. dãnari ꝙ̃ peccare mortaliter: quia hec est falsa ⁊ neganda: q: hec dictio ꝙ̃ cõfondit cõfuse ⁊ distributiue terminũ cui additur. ⁊ nõ cõfundit istũ terminũ sortẽ peccare mortaliter: q: pro quolibet suo supposito: scꝫ ꝓ quolibet pctõ mortali ꝙ sortes pot cõmittere ⁊ ꝑ ꝯñs cõtingit descẽdere sub isto termĩo distributo ad oĩa sua supposita. ⁊ ideo sequitur. sortes magis vult platonẽ dãnari ꝙ̃ se peccare mortalit̃. ergo sortes magis vult platonẽ dãnari ꝙ̃ se peccare mortaliter hoc peccato vel isto vel isto: ⁊ sic de singulis. sicut seq̃tur margarita est magis alba ꝙ̃ homo. g̃ est magis alba ꝙ̃ sortes vel plato vel petr᷒: et sic de singulis. Quia igit̃ inter pctã q̃ sortes põt cõmittere vnũ est istud. sortes vult platonẽ dãnari. Ad istud cõtingit descẽdere. g̃ sortes magis vult platonem dãnari ꝙ̃ se velle platonẽ dãnari. qđ includit ꝯ̃dictionẽ: ideo prima ꝓpõ ex qua seq̃tur talis cõclusio falsa est et neganda.

Ad quartam

Ad quartã formã argumẽti quãdo arguit̃ ꝙ vbi intellectus necessitaret volũtatẽ

homo posset peccare mortaliter sine actu quocumque voluntatis. concedo illam conclusionem. quia casus est possibilis quod homo potest peccare mortaliter sine quocumque actu voluntatis. et in isto casu concedo quod peccato omissionis nullus actus correspondet nec interior nec exterior. Et quia non habet actum volendi: sed priuatur illo actu: ideo peccat mortaliter. Nam ad habendum actum illum tenetur ex precepto diuino. quia tamen libere non vult eum habere ut expositum fuit in primo principali. ideo peccat mortaliter.

Ad quintam formam

Ad quintum. quando ponitur in voluntate summum clarissimumque iudicium etc. potest dici vno modo quod non obstante illo iudicio potest voluntas illud non velle licet non potest velle oppositum stante illo iudicio: quia si oppositum vel aliud ostenderetur illud iudicium remitteretur. et ideo stante illo iudicio: voluntas bene potest suspendere actum suum non tamen aliquid aliud velle.

Alia responsio

Aliter potest dici quod clarum iudicium de vno oppositorum est sufficiens noticia respectu vtriusque ita quod per illud iudicium sufficienter representetur voluntati vtrumque oppositorum sicut per illud iudicium eundum est ad ecclesiam cum hac intentione recta: quia semper est presto menti voluntas habet noticiam sufficientem ad eliciendum quodcumque voluerit de numero istorum duorum.

Ad sextam formam

Ad sextum. quando accipitur quod sortes magis vult illud quod est ad honorem dei quam quodcumque aliud pertinens ad commodum proprium. Dico ad illam sicut dixi ad consimilem in forma quod ipsa est falsa: quia licet quam confundit confuse et distributiue pertinens ad commodum sortis sub quo continetur velle illud quod summe est ad honorem dei. et ideo per illam propositionem denotatur quod magis velit illud quod summe est ad honorem dei quam velit illud quod summe est ad honorem dei quod includit contradictionem.

AA

Ad quintum principale sub vtraque forma

Responsio secundum alios

Ad quintum principale. quando arguitur si voluntas posset esse etc. ad illas formas respondetur secundum quosdam quod in tali casu vel consimili obligans se per modum istum sub conditione tenetur illi secundum formam oligationis cui fit obligatio siue conditio adimpleatur siue non. et ideo negatur illa consequentia dedit sibi sub ista conditione et non aliter: et conditio non est adimpleta. ergo non tenetur. Sed in casu sequitur oppositum: quia quando aliquis obligat se alicui vel promittit aliquid sub conditione et ex opposito conditionis sequitur ipsum teneri sibi siue vt nunc siue simpliciter siue conditione adimpleta siue non tenetur: tunc facta tali obligatione. et ratione talis obligationis est in potestate mea facere ipsum teneri mihi et ex opposito conditionis facte tunc ille tenetur ex opposito conditionis facte et tunc illud erat propter formam obligationem. si tamen casus ponitur sic quod sortes tenetur platoni dare. x. denarios. si plato obuiet in a. instanti homini qui sibi non tenetur et non aliter tunc obuiet p. in a sorti. diceretur quod casus est impossibilis: quia ex prima parte sequitur quod illa conuertuntur sortes habit platoni decem denarios: et plato obuiet homini qui sibi non tenetur dare decem denarios. Et per secundam partem casus sequitur quod non conuertuntur: et ideo casus si sic ponitur est impossibilis. Si tamen supponitur quod sortes debet platoni sub conditione posita in casu: casus est possibilis. Et quando arguitur. tunc tenetur dare vel non. Dicitur quod sic: quia siue conditio sit adimpleta siue non tenetur. quia si conditio non sit adimpleta tunc plato non obuiet homini qui sibi non tenetur: ergo obuiat homini qui sibi tenetur. et negatur consequentia. conditio non est adimpleta. ergo non tenetur propter casum supradictum.

Ad tertium

Ad tertium dicitur quod plato est liber et sortes est seruus: quia platonem esse liberum sequitur ad impletionem conditionis et ad non impletionem conditionis. sed sortem esse liberum non sequitur nisi ex impletione que non potest esse. Et negatur consequentia. plato est liber: ergo obuiat libero. et tamen sub ista conditione dedit dominus platoni libertatem.

Ad quartum

Ad quartum admittitur casus. et quando queritur. aut petrus vult intrare religionem vel non. Diceretur ex casu quod neutra pars sequitur: quia non sequitur petrus vult intrare religionem si iohannes vult: ergo petrus vult intrare religionem. Quia sic velle non est velle nisi sub conditione. quia sic volendo cadit actus voluntatis super isto toto. petrus vult intrare religionem si iohannes vult. Nec sub isto casu valet consequentia. petrus vult intrare si iohannes vult intrare. ergo petrus vult etc. Nec econuerso. Iohannes non vult. ergo Petrus vult. Sed contra ista potest argui. Nam accipit pro radice quod aliquando obligans se sub conditione et non aliter tenetur virtute obligationis: etiam si conditio non sit adimpleta ex opposito conditionis.

Contra responsiones et fundamentum

Primo

Contra illud arguitur primo sic. tota ratio quare sortes tenetur est forma obligans quia nullo modo teneretur si se nullo modo obligasset. ergo non aliter obligatur nisi secundum formam obligationis. sed forma obligationis est quod non tenetur nisi conditione adimpleta ergo non tenetur conditione non adimpleta. ergo ex hoc quod est conditionem non adimpleri non sequitur eum teneri.

Secundo

Preterea. si aliquid antecedit ad aliud sicut causa principalis ad suum effectum: oppositum cause non antecedit ad eundem effectum: quia illud antecedens non foret precisa causa istius effectus. sed in illa consequentia conditione non adimpleta sortes tenetur aliquid est causa precisa consequentis: quia obligauit se conditione adimpleta et non aliter: ergo oppositum non infert illud consequens nec antecedit ad illud.

Tertio

Preterea. in eodem instanti in quo sortes tenetur platoni obuiat ei scilicet in a. ergo in a. obuiat homini qui sibi tenetur: et nulli alteri obuiat nisi sorti: ergo non obuiat ei qui sibi non tenetur. Et vltra. ergo non implet

Solutio doctoris ad quītū pncipa.

Obligatio sub cō ditiōe ex tū teneat

cōditionē. Ex vltra ꝙ̄ sortes nō tenetur. Ideo aliter ⁊ magis rationabiliter potest dici ꝙ pre dicto casu posito. sortes nō tenetur. Ad cuius euidentiā est sciēdū ꝙ si aliquis obligatus est vel obligat se sub cōditione impossibili et non aliter: in nullo tenetur quia cōditio non potest adimpleri. nec ipe se obligat nisi cōditio adim pleatur: ⁊ ideo oīs qui obligat se sub cōditione obligat se. sub cōditione que potest adimpleri Si aūt ꝯditio deueniat impossibilis ex aliquo euētu post obligationē ante tempus quo debe ret impleri in nullo obligatur promittēs sub ta li cōditione: ⁊ hoc dico si promittēs nullo mo do sciuerit causam quare conditio deuenit im possibilis in hora qua debet impleri. modo ita est in ꝓposito ꝙ hora qua conditio interposita est inter sortē ⁊ platonē deberet adimpleri: vi delicet in a. ex euētu cuius sortes nō est volūta ria causa quare sit impletio cōditionis impossi bilis: quia impossibile est ꝙ ita totaliter fit in a sicut cōditio denotatur in a. illo casu posito ꝙ fit totaliter in a. sicut per cōditionem denotat: Isto in ꝙ̄ casu posito infertur ꝯdictoria ⁊ ꝙ̄ est impossibilis: quare sortes non tenetur. Simi liter ipe accipit ⁊ non probat istā ꝓpositionē quādo ita est ꝙ in potestate est illius cui fit ꝓ missio facere promittentē sibi teneri tam ex op posito conditionis ꝙ̄ ex impletione conditio nis tunc tenetur ipse obligans. Et ego accipio vnā aliā magis vel saltem eque rationabilem ꝓppositionē ⁊ ꝯcludo. ꝙ ꝓmissio nō tenet quā docūqȝ est ita ꝙ aliquis obligat se sub cōditio ne ⁊ hora impletionis cōditionis ipsius ipa cō ditio infert promittentē nō teneri: tūc promit tens nō tenetur. sed sic est in casu isto hora cō cursus. Nam seqtur ex conditione plato obui at hoi. qui sibi non tenetur: ergo sortes nō tene tur: quia sortes est solus ille cui obuiat. Et sic seqitur ex opposito. plato obuiat hoi qui sibi tenetur: ergo plato non implet cōditionē. Et vltra. ergo sortes nō tenetur. igitur hec sortes non tenetur seqtur tā ex opposito cōditiōis ꝙ̄ ex ipa cōditione: ergo sortes nō tenetur. Pre terea ꝯtra eū. videtur ꝙ ipe dicit ꝙ si casus sic poneret ꝙ teneat sortes platoni in decēsi ob uiet in a. hoi qui sibi nō tenet ⁊ aliter nō. ⁊ tūc obuiet plato soli sorti tūc dicit ꝙ casus est im possibilis. ⁊ cotū istud ponitur in cōditione cū casu. ergo casus cū cōditione est impossibilis. ⁊ cōditio est impossibilis cō casu. ergo cōditio in a est impossibilis. ergo nō tenet qui se sub il la obligauit. Preterea. oīs ꝯditio repugnās cōtractui ꝑncipali in sui adimpletionē inficit principalē cōtractū: vbi grā si vir cōtrabat cū muliere sub tali cōditione. accipio te in meam

HH
Hic rndet impli cite ad quintū ar gumētū q̄nti pn cipalis

tali cōditione ꝙ nunqȝ reddā tibi debitū. certe contractus nullꝰ est. quia impletio cōditionis repugnat impletioni cōtractꝰ matrimonialis: quia ex cōditione nō tenetur ei reddere debitū ⁊ ex ꝯtractu tenetur ei necessario reddere debi tū: ideo cōtractꝰ nullus est. Sic arguo in ꝓposi to. impletio cōditionis arguit sortē in casu po sito nō teneri platoni. ⁊ sor. teneri platoni ē ꝑn cipalis cōtractus: ergo conditio interposita ex euētu sequēti repugnat ꝯtractui ⁊ inficit totū cōtractū: ⁊ sic per ꝯñs sortes non tenet. Ad argumentū in oppositum respōdeo qñ dicitur si sortes nō tenetur: ergo plato obuiat hoi in a qui sibi non tenetur. cōcedo. ⁊ quādo arguit vl tra. ergo implet cōditionē. nego ꝯñam: qr imple re conditionē est facere sic esse totaliter sicut ꝑ cōditionē denotat. ideo nō implet cōditionē: quia hoc nō facit plato: quia conditio cōuertit in a. cū hac copulatiua. plato obuiat hoi scilicet sorti: ⁊ sortes est hō qui platoni nō tenet: ⁊ sor tes tenet platoni. que copulatiua est impossi bilis: ⁊ ideo nō implet cōditionē. nec totaliter facit sicut per cōditionē denotatur: ideo nō im plet cōditionē. sed diminute facit ad conditio nē: quare nō tenet. Similiter certū est ꝙ inten tio promittētis sub cōditione fuit: quia imple tio cōditionis infert sortē teneri. mō impletio quācūqȝ sortes facit nō infert sortē teneri: ꝑ po tius sortē nō teneri. ⁊ ideo nō implet conditio nem: quia implere conditionē est facere sicut ꝑ eā denotat ad intētionē ꝓmittētis. Ad sextū principale qñ dicit ꝙ tūc seqtur ꝙ idē hō eūdē diligeret ⁊ nō diligeret. Nego ꝯñam. ⁊ ad casū cō ponit ꝙ sortes diligat oēm hoiem ⁊c̄. Dico breuit ꝙ ptes casus sunt oino incōpossibiles: quia ex primis duabus partibus habet ista co pulatiua. sortes diligit omnem diligentē se: et sortes diligit platonem. Et ex tertia parte ha betur contradictio eiusdem copulatiue: videli cet ꝙ sortes non diligat omnem hominē di ligentem se. Ad aliam formā quando arguit ꝙ sortes vult ⁊ non vult idem. ⁊ ponitur casus sic. sit sortes albus ⁊c̄. Nego illam consequētiā sortes vult eē similis platoni: ⁊ plato vult esse similis sorti: ergo sortes ⁊ plato volūt esse simi les: quia aliquid denotatur per cōsequens: qd non denotatur per antecedens: quia per con sequens denotatur si volunt esse similes ꝙ vo lunt habere qualitatem eiusdem speciei: quod non est verū nec per consequens denotatur. Sed antecedens potest habere duas causas veritatis: consequens vero nisi vnā tm: ergo est fallacia consequentis in argumento. Ad septimū principale quādo arguit. ꝙ si volun tas foret libera tūc homo posset libere vti habi

Ad argumentū in contrariū

LL
Ad sextū pn

Ad aliā for

MM
Ad septimū principale

tu scientie acquisite. rc. Pro materia illius ar-
gumenti dico q intētio philosophi & cōmenta
toris ibidē cō. xviij. est q habens habitū sciētie
potest eo vti quādo vult. i. nō indiget ad hoc q
vtatur sua sciētia actione sensibilis exterioris
sed per ea q habet in sua memoria. vna cū vo-
lūtate potest ea vti quādo vult nō quia sua vo
lūtas sola sufficiat sine noua ad deducēdū sciē
tem in habitu ad actualē cōsiderationē: sed qui-
cūq deducit de habituali notitia ad actualez
cōsideracionē libere p voluntatē habet prius
vnā confusam noticiā ipi⁹ cōsiderabilis. & scit
quid est cōsiderare: & nūc virtute illius noticie
potest libere velle cōsiderare illud in speciali &
distincte: & ideo impossibile est q homo per vo
luntatē deducat se ab habituali noticia ad di-
stinctā nisi prius peruenerit ad cōfusaz eiusdē
obiecti. Et nūc ad primā formā quādo arguit.

Ad p̄mā formaz

habeat sortes habitū alicui⁹ ꝯsiderabilis q sit
a. rc. Dico q nō plus cōcluditur nisi q priusq
cōsideret distincte cōsiderat confuse de a. suffi
cit enī cōsideratio cōfusa ad velle cognoscere a
licet nō sufficiat ad volendū distincte a: q: non
est idem dicere vult distincte a: & vult distincte
cognoscere a. quia ad primū reqritur distincta
cognitio: ad scdz sufficit cognitio cōfusa. Ad

Ad scdaz formā

secūdā formā qd arguit q si questio foret vtrū
homo posset libere recordari & reducere rc. Di
co ad istud sic ad presens q ideo diceret q hō
potest libere recordari: quia habet in se princi-
piū actus recordādi: nō q p solā volitionē pos-
sit recordari. Et cōcedo q qcūq vult recorda-
re iam recordatur: sed forte cōfuse. & per illā re-
cordationē cōfusam appetit recordari de re di
stincte. Et hoc innuit Augusti. iij. de tri. ca. vij.
dicens: Omnis amor studētis: hoc est volen-
tis scire qd nescit non est amor eius rei quā ne
scit: sed eius quā scit siue propter quā vult sci-
re qd non scit. Ad tertiā quando arguitur. li

Ad tertiā eiusdē

bere possum rc. Dico q omnia concurrunt su-
per idem: quia per confusam noticiam de a. de
libero an velim distincte vel diucius considera
re de a. Contra volo scire quod nescio: ergo

Replica
Secunda

volo quod nescio. Preterea. vellem scire qd
nullo modo scio: ergo volo quod nullo modo
cognosco. Ad argumēta ista respondet Au

Responsio

gustinus. xi. de trinitate caplo. vij. de magnis.
Et dico cum eo ad illa et ad similia q volo me
scire quod nescio in particulari. et tamen non
sequitur: ergo volo quod nescio: quia bene scio
quid est scire quod nescio: id est quicquid per
hanc propositionē denotatur: & hoc sufficit ad
volendum. Ad secundū quando arguit. volo
qd nullo mō scio nec in generali nec in spēali:
hoc forte est impossibile. Nā p intētiōes gene
rales habeo nocitiam confusam de omni sci-
bili per intentionem scibilis. & hoc est verum.
Ad quartū quādo arguit q voluntas potest

Ad quartā eiusd

libere velle siue diuertere intellectum a ꝯside-
ratione a. ad ꝯsiderationē b. ꝯcedo. sed dico q
nō est possibile nisi intellectus apprehēdat de
terminate a. & indistincte seu ꝯfuse b. nūc enī qn
intelligit vel vtrūq ꝯfuse vel b. confuse potest
velle distinctius cognoscere ipsum b. & sic di-
mittere considerationem de a. sed diuertere in
tellectum ad considerationem incogniti nullo

EE

modo potest voluntas. Ad octauum prin-

Ad octauū p̄nci.

cipale. dico q argumentū stat in pondere au-
ctoritatis Ans. ideo videt q facile est hoī vo-
lenti illo onusto pondere seipm deonerare ne-
gare illā auctoritatē Ans. de casu dyaboli. xij.

FF

caplo. Ad nonū p̄ncipale quando dicitur

Ad nonū princi.

q voluntas rc. concedo ꝯsequentiā. & ad pri-
mū qd pbat falsitatem ꝯñtis quādo arguitur
posito rc. cuz concludit q in fine nesciet deus
istum iudicare. potest dici vno modo q debet
damnari: quia in a. instanti mortis sue hec essz
vera imediate ante a. ille fuit malus & sufficit
ad hoc q dicitur finaliter malus. sed ꝯtra. ime

Replica prima.

diate ante a. fuit bonus. ergo fuit finaliter bo-
nus. antecedens patz. quia nullum tempus fu
it añ postq fuit bonus. Preterea post quod-

Secunda

liber peccatū ipse penituit. ergo fuit finaliter
bonus. Verū est q isto casu admisso oportet

Responsio

vtrūq concedere q scz imediate añ a. fuit bo-
nus. & imediate ante a fuit malus. Ideo possz

Rñdetur aliter
ad nonū p̄ncipa.

casus negari & dici probabiliter q est minimū
tempus in quo potest hec creatura mereri vel
maximū in quo non potest & siue sic siue sic def
argumentū. impedit. q: qn alrem asset peccās
ille vsq ad tale tempus quod foret minus mi
nimo in quo potest: vel maximū in quo nō po-
test. vel minus eo in illa dispositione inueniret
in instanti mortis sue. & sm illam deberet iudi
cari: & istud est sensibilius quo viso dicendum
est ad argumenta. Ad secūdam formā quan-

Ad secūdā

do arguit. intendat sortes actū meriti vsq ad
instans mortis rc. ad illud dico & nego ꝯñam
illam nō est dare maximū gradū rc. ergo deus
nescit rc. Nam deus iudicabit eum sm gradū
quē anima habuit in p̄mo instanti sui non esse
vicz in instanti mortis. Ad tertiū per idem

Ad tertiam

patet: quia si sortes & plato mereāt per vnam
horam in cuius vltimo instanti qd sit a. moria
tur sortes: & plato superuiuat: sed nunq post
a. mereatur nec demereatur. tunc arguitur q
meritum platonis excedit: vt sit tale meritum
sortis p minimū instantium. Et querit vtrum
excessus meriti platonis sit diuisibilis an indi
uisibilis. Si diuisibil. g ē dare tpale meritū illi

eq̄le. Si indiuisibilis: ergo est imperceptibilis. Ad illud dico φ sortes ⁊ plato equaliter p̄mia buntur: quia equaliter meruerunt. Nam instā ti nullū meritū correspōdet distinctū a merito correspōdēte tēpori. Et ideo s̄m gradū meriti quē aīa sortis habuit in instanti mortis p̄mia bitur. Et quādo arguit̄. plato equaliter meruit et diutius fuit in gratia: ergo magis p̄miabit̄. Negat̄ ꝯn̄a: quia esse in gr̄a sine operatione meritoria non facit ad augmentū premij. Habitibus em̄ ⁊ potentijs non meremur sed actibus: sicut habetur p̄mo ethicoꝝ.

Ad quartam Ad quartā quando arguit̄. posito casu sortes peccat in infinitū grauius ⁊c̄. Ad illud respōdeo negādo aïs ⁊ consequētiā ⁊ ꝯn̄s similiter: exponēdo peccatū infinite malicie ip̄m peccatū ꝓ quo deberetur infinita pena intēsiue. Et ratio quare negatur aïs videlȝ h̄ sortes peccat in infinitū grau⁹ q̄ plato ⁊c̄. est ista: quia negabo similiter istā sortes peccat in duplo grauius q̄ plato. Ad cui⁹ euidentiā est sciendū φ q̄n aliqua plura requirūtur ad aliquē effectū: sicut si dece hoīes req̄rantur ad trahendū nauē per spaciū vni⁹ stadij vna hora: tunc certe. xx. hoīes pertrahēt candem nauē per idē spaciū in medietate hore: sicut patet ex regulis cōparationū. vij. phisi.

Notabile Sed si virtus quōcūq; ex istis precise foret duplicata: nō ideo seq̄tur dupla velocitas. Sȝ ad hoc φ sit dupla velocitas requiritur duplicatio totius virtutis. Modo ad ꝓpositū ad grauitatē alicuius peccati mortalis puta parricidij multe circūstātie cōcurrūt. prohibitio legis machinatio cōtra ꝓpriū sanguinē: intētio occidētis: vtilitas patris occisi in republica. Nam grauius est occidere patreȝ vtilē reipublice aut pro republica: q̄ patreȝ inutilē rei republice et pro eadem. Sil'r multe alie circūstātie possunt esse ex parte tp̄is loci ⁊ alioꝝ. que agūt ad grauitatem peccati a. Ad hoc auteȝ φ a foret in duplo grauius non sufficit duplare vnā circūstantiā de istis causantib⁹ istā grauitatē puta φ fiat ꝓpter finē in duplo minus bonū: quia licet sequatur duplatio istius circūstātie: nō tamē duplatio oīm aliarū circūstātiarū causantiū grauitatē: ideo bene sequitur φ a erit grauius sed certe nō est grau⁹ s̄m aliquā spēm ꝓportiōis: q; nec in duplo nec in triplo ⁊ sic de alijs. ideo dico φ in casu sortes nō peccat in duplo grauius platone: sed peccat in alia ꝓportiōe simpliciter grauius. Et hec est cā quare nego aïs videlicet illud: sortes peccat in infinitū grauius platone: ergo peccat pctō infinite malicie intēsiue. Nā peccans mortaliter peccat in infinitū grauius q̄ peccās venialiter: ⁊ tamē non peccat pctō infinite malicie ad illū intellectū φ sibi debeatur pena infinita intēsiue.

Ad quintā formam Ad q̄ntā formā quādo arguitur. velle occidere duos homines ⁊c̄. patet per predicta φ ꝯn̄a non valet: quia ad duplationē vni⁹ circūstātie requisite ad peccatū nō seq̄tur grauitatē totius peccati duplari: sed bene maiorari ꝓportione ꝑticulari.

Ad sextam Ad sextā eodē mō. φ velle peccare ꝑ duos dies nō est in duplo grauius q̄ velle peccare per vnū diē.

Ad septimā Ad septimā formā q̄ videt̄ reducere ad cōtradictionē scȝ φ velle peccare ꝑ tēpus infinitū est grau⁹ q̄ velle peccare per vnū diem vel ergo ⁊c̄. Ad istud dico φ velle peccare per tēpus infinitū nō est grauius in infinitū q̄ velle peccare per vnū die. quia nullū peccatū mortale est in infinitū grauius alio pensando grauitatē ex pena debita pro peccato: quia ꝓ quolibet peccato mortali debetur pena infinita extensiue: et nulla pena est dupla: vel esse potest ad penā infinitā extensiue. Et ideo ad argumētum in cōtrariū quādo accipit̄ φ velle peccare per duos dies est grauius q̄ velle peccare per vnū diē ceteris paribus. ⁊ velle peccare ꝑ tres q̄ velle peccare per duos: ⁊ sic de alijs. Ad ꝑn̄s dico φ impossibile est cetera esse paria que faciūt ad grauitatē peccati. ⁊ sic potest imaginari vna sufficiens respōsio cū parua additione.

Ad octauam Ad octauā cū arguit̄ sic. cōmittēs pctm̄ ebrietatis. Ad istā responsionē respondet quidā licet nō sufficiēter sic si argumētū valeat ⁊ m̄cū valebit capio illud q̄ȯ sūme vicio ebrietat̄ opponitur: pota virtutē sobrietatis: ⁊ sit ista abstinentia seu sobrietas a. ⁊ pono φ aliq̄s puta b ex̄ns in multis pctis mortalibus alijs ab ebrietate diligat tm̄ a. ⁊ ip̄i adhereat. Isto posito arguo a simili. b. diligit a. ergo diligit aliquā virtuteȝ creatā intēsiue. Probo ꝯn̄am. nā sicut ex ebrietate possunt cōtingere mala infinita per eum: ita possunt ꝯtingere ex suo opposito a. bona infinita. ⁊ sic nō minus peccat ebrius si etiaȝ illa mala non contingunt. quia q̄tum in eo est ⁊c̄. Et sicut dicetur in confirmatione. Ebrius tot meretur penas ⁊c̄. sic arguo in ꝓposito videlicet φ propter a. premiabitur p̄mio infinito. ⁊c̄. Sed hoc est falsum: quia nullo modo premiabitur posito φ sit in quocūq; peccato mortali: si tamē in eo decedat. Unde sic arguere nō cōcludit efficaciter sicut ex casu patet: licet deus nullā posset dare gratiā ip̄i b. propter a. ad purgandū se de suis peccatis mortalibus ⁊ ad faciendum infinita intensiue. nec premiabitur ꝓ a premio infinito intensiue. Cū igitur ꝯsumit cōmittens peccatū ebrietatis ⁊c̄. Dico φ si infinite intelligatur intensiue falsa est: si extensiue vera est: quia sic correspōdet sibi pena infinita extensiue ratione ipsius durationis. ⁊c̄.

Ad nonã formas

Ad nonã formã dicitur ab vno q illo casu po sito impossibile est q sortes peccet duob⁹ pec catis mortalibus: scilz ebrietate ⁊ periurio: nisi peccet infinitis. Sed tūc cõsequētiã negat qñ infertur: ergo pena correspõdēs est infinita in tēsiue: quia sicut dicit. forte oīa illa peccata pu niētur vna pena: que est infinita extēsiue. Uel si sint distincte pene correspondētes distinctis peccatis: deus tamē nõ facit nec fieri permittit vnã.

GG

Ad decimū principale

Ad decimū principale quãdo arguitur. q si voluntas ⁊c. tūc posset velle ⁊c. Nego cõ sequētiã: quia volūtas est impossibiliū: vt ha betur. iij. ethicoꝝ. Unde cõcedo q volūtas po test velle se: sed nõ potest velle se subito: sed suc cessiue tm̄: sicut dictum est in articulo septimo questionis.

Ad primam

Ad rationes que facte sunt in il lo decimo principali: que sunt in vniuerso sep temdecez. Respõdeo ad primã quãdo arguit̃ Nihil prohibet ⁊c. Nego ꝯñam: ⁊ illã videtur negare ꝯmētator. vij. phisicoꝝ cõmento. xxxv. Nam inter corpa celestia ⁊ eoꝝ motores nulla est resistētia: ⁊ tamē mouēt in tēpore. similiter mediū non resistit angelo: et tamē mutat se lo caliter in tēpore. Sed de istis dicetur alias: ideo sufficit ad presens q natura forme que est voli tio habet partes intensiuas inclusas per quas contingit imaginari verã resistētiã ad volitio nem producendã.

Ad secūdã

Ad secūdã formã quando arguit̃. q si volitio fieret ⁊c. Cõcedo q sicut il lud qđ mouetur necessario mouebitur in tēpo re postea: sed per nullū tempus precise postea mouebitur: sicut qui peccat postea peccabit: sed per nullū tēpus necessario peccabit.

Ad tertiam

Ad terti am quãdo cõcluditur q xp̄us tūc nõ meruit in primo instanti sue cõceptionis ⁊c. Cõcedo cõ clusionē q̄tū ad nūc. sed incipit mereri: et ideo a primo instanti sue cõceptionis meruit. Uide magistrū libro. iij. dist. xviij.

Ad quartã

Ad quartã quan do arguit̃. tūc christus ⁊c. Nego primã ꝯñam ⁊ dico q christus est in altari subito sacramen taliter: ⁊ hec tamē est cõcedēda per cõicationē idyomatū xp̄s fuit ibi ante: sed hoc nõ est ad p positū. Sed quando arguit̃. aut volēdo aut ⁊c. Dico q volēdo non volitione instãtanea sed suc cessiue producta ⁊ per tēpus cõseruata. Cõtra ergo voluit ibi prius esse q̄ fuerit. Concedo q̄ anteq̄ fuerit voluit p aliquo tpe esse ibi: sicut volo nūc pro aliquo tēpore esse rome. Tamē in rei veritate nõ est idē iudiciū de xp̄o ⁊ sua voli tione ⁊ nr̄a. Naz forte deitas sic coagit q subi to vel in tpe pducit volitionē: sicut deo placet.

Ad quintã

Ad quintã de illuminatione medij quãdo ar guit̃. Agēs naturale agit subito. Dico q volū tas non agit subito nisi quãdo actio sua est fi nis trãsmutationis successiue: sicut per cõmen tatorē patet. vi. phisicoꝝ. ꝯmēto. xxxij. Et quia volitio nõ potest sequi actionē nisi in tpe volī tio dico libera: ideo non potest esse in instanti.

Ad sextam

Ad sextã quãdo arguitur. Intellectus intelli git ⁊c. Nego añs. Et ad dictū ph̄i ⁊ commēta toris qui in diuersis locis videntur dicere q in tellectio fit subito ⁊ visio: sicut de intellectione dicit. iij. de aīa cõmēto. xxviij. ⁊ de delectatiõe. iiij. ethi. ca. v. Dicitur q q̄uis ille qualitates in sua g̃natione intēdãtur ⁊ partibiliter acquirã tur: tamē quia possunt manere in esse quieto si ne intēsione vel remissione quãdo sunt pfecte: ⁊ illa perfectio est in instãti: sic aūt nõ est de al teratione. Sed impossibile est alteratione esse nisi in tpe: ⁊ pars sic acquisita ⁊ pars acquiren da. iõ intellectio: visio. volitio: ⁊ hmõi nõ sunt essentialiter alterationes: quia possunt mane re in esse quieto: ⁊ tūc vere denominãt iña sub iecta: ita q aīa intellectiua p intellectionē que fuit successiue producta. ⁊ manet in esse perfe cto in instãti. Et sic probat Aristo. iiij ethicoꝝ. q̄ delectatio nõ est vera generatio nec altera tio: quia delectatio est perfecta in instãti.

Ad septimã

Ad septimã quãdo dicitur q delectatio seq̄tur ⁊c. Nego ꝯñam: quia sic arguēdo est fallacia ꝯñt̃.

Ad octauum

Ad octauã nego ꝯñam ⁊ aūs: sicut patet ad quintum.

Ad nonam

Ad nonã cū dicitur. agens natura le agit subito. Negat̃ vt patet in p̄dicto q̄nto.

Ad decimam

Ad decimã quãdo arguit̃. si sic dyabolus ⁊c. Cõcedo q in in instãti in quo incepit peccare vtraq3 istarū fuit vera si fuisset formata: imme diate post hoc ille peccabit: et immediate post hoc ille erit induratus.

Nota bene

Sed hic est vna diffi cultas: q2 in isto instãti videt̃ q hec fuit vera. hic in g̃ra est ⁊ num q̄ postea erit. ⁊ idē est quã docūq3 hõ peccat mortaliter. quia vel est dare primū instãs non esse g̃re: vel vltimū esse. si pri mū nõ esse. ergo primū nõ esse pcti. si vltimū eē ergo hēt ppositū q est dare vltimū esse rei per manētis in esse. Ad istud possz dici: q2 in actio nibus vel trãsmutationib⁹ vbi deus est agens nõ est oīno sicut in actionib⁹ vel transmutatio nibus naturalib⁹. de q̄b⁹ loq̄tur Arist. viij. phi sicoꝝ vbi dic̃ q instãs sp est posteritas passio nis. a quo est hoc generale dictū q nõ est dare vltimū instãs rei pmanēt̃ in eē. hoc n õ est incõ ueniēs.

Ad vndecimam

Ad vndecimã cõcedo q nec est p̄mū volitiõis nec vltimū. hoc ē nõ est dare p̄mū in quo hec est vera. sor. vult. nec vltimū: q2 si vult voluit ⁊ volet. Et qñ arguit̃. tūc inter meritū ⁊ demeritū ⁊ penã foret mediū. ꝯñs ē f̃lm ⁊ ꝯtra August. ⁊c. Nego ꝯñaz: q2 sicut nõ ē dare p̄mū in quo peccat: ita nõ ē dare primū in quo puni tur: quia simul cū peccat priuat se gratia ⁊ dis põit ad bonū: ⁊ iõ punit se ꝯtinue sicut peccat

Ad duodecimū

Et hoc vult August. ꝙ patiendo reddit qđ nō lint faciēdo. Ad duodecimū quādo arguit. si sic ⁊c. ergo peccatū ⁊c. Concedo cōclusionē: quia non precessit tempore: nec pūcto tēporis: sicut dicit Aug. Dico tamē ꝙ aliquo genere loquēdi peccatū ꝓcessit penā causalitate vel natura. hoc est tales locutiones sunt vere. iste punitur quia peccauit: ⁊ si nō peccasset nō fuisset punitus. Et ideo cū dicit ꝙ peccatū ꝓcessit penā in angelo vel hoīe: verū est causalitate vel natura nō duratione ꝓcessit. Et quādo arguit

Ad decimū tertiū

per cōmētatorē: dico ꝙ loquitur de agente per trāsmutationē: ⁊ de effectu cōpleto. Ad decimū tertiū. ꝯcedo ad presens ꝙ est dare vltimū instās charitatis: quia charitas nō causatur a creatura: nec ab ea corrūpitur. sed ꝑ hoc ꝙ deus iam eā vlterius nō cōseruat. ⁊ quia in instanti

Ad decimū quartum

potest incipe eā nō cōseruare: igitur est dare vltimū instās in quo cōseruat. Ad decimūquartū quādo ponit. precipiat alicui ꝙ in a. instāti ⁊c. tūc querit ⁊c. Verū ē ꝙ ista difficultas potest multipliciter fieri: sed q̄tū ad presens spectat hec cōclusio est ꝯcedēda. ⁊ hec est vera aliquis peccauit ⁊ tamē nūq̄ peccauit in aliquo tpe qđ esset precisa mēsura peccati sui. ⁊ hoc loquendo de peccato omissionis: ⁊ hoc si non sit dare minimū tēpus in quo voluntas pōt velle

Alia responsio

et maximū in quo nō potest velle. Vel aliter dico ꝙ ante a ē dare aliqđ tēpꝰ qđ esset minimū ꝑceptibile ab eo in quo pōt: vel maximū in quo non potest. ⁊ in quo debebat velle incipere: qꝛ non sufficit obediēti ꝙ exequatur: nisi exequatur ad intentionē precipiētis. hoc aūt requirit deliberationē: ⁊ ideo cū deliberatiōe ⁊ nō subito debet incipere in a: ⁊ ideo debꝫ velle incipere in a ante a. Et tūc est dicendū ꝙ in toto tempore illo peccauit.

Replica

Sed cōtra. nō omittit qđ deberet facere: quia nihil debet facere ante a.

Solutio

Nego: quia qui precepit ꝙ deberet incipere facere precepit ꝙ ante a deberet velle hoc facere et ideo licet sit preceptū rationale de quodam particulari volibili: tamē illud foret preceptuꝫ oīno irrōnabile. precipio tibi ꝙ tu incipias bene velle in a.

Ad decimūquintū

Ad decimūquintū vbi dicit ꝙ tūc charitas maneret solū per instās ⁊c. Concedo cōclusionē ⁊ dico ad pħm ꝙ arist. vultꝰ ꝙ hꝰ sit impossibile per actionē ꝯtīuā cū tpe: ita ꝙ eadē res generet ꝑ trāsmutationē continuā cū tpe ⁊ postea corrūpatur ꝑ agēs naturale: ⁊ nō maneret nisi per instās.

Ad decimūsextū

Ad decimūsextū qn̄ accipit de angelo ⁊c. Potest exponi sic ꝙ a primo instanti nō in primo instāti.

Ad decimū septimum

Ad decimū septimū dico ꝙ illud argumētū directe concludit oppositū: qꝛ si nō peccauit nisi in tpe tūc in primo instāti extrinseco illius tpis fuit bonus id est existēs in gratia.

Ad vndecimū principale

Ad vndecimū principale quādo arguitur ꝙ si volūtas ⁊c. sequeret ⁊c. Nego cōsequētiā sicut patuit in quarto articulo questionis. Ad ꝓbationē que est auctoritas cōmētatoris .ij. phisicoꝝ. glosatur cōmuniter ꝙ intelligitur sic ꝙ contingens equaliter non inuenit in potētijs actiuis: verū est in potētijs actiuis naturalibus: qđ concedo: sed de potentijs actiuis ⁊ liberis nō loquitur.

Ad duodecimū principale

Ad duodecimū principale quādo arguit ⁊c. differo ad primā questionē que erit de mō fruendi.

Ad decimūtertiū principale

Ad decimūtertiū principale quādo arguit. tūc voluntas libere potest vitare peccatū: concedo ꝯñam et consequens similiter. ad istū intellectū potest libere anteq̄ peccet facere peccatū ⁊ non facere peccatū: nō ita ꝙ possit libere vitare peccatū postq̄ peccauit: sicut probat venerabilis Anselmus de libero ar. ca. ij. Nam seruitus peccati est impotentia non peccandi.

Ad primam formā ꝓbantē falsitatē ꝯñtis

Ad formas que probāt falsitatē ꝯñtis. respōdeo quarū prima fuit talis. Si adā potuit vitare peccatū: aut ergo anteq̄ peccauit aut quā do peccauit ⁊c. Dico ꝙ q̄libet istarū est distinguenda ſm sensum cōpositū ⁊ ſm sensum diuisum. Sensus cōpositus potest esse talis ꝙ hec fuit possibilis adā vitauit peccatū quādo peccauit: ⁊ ille sensus est falsus. Sēsus diuisus est iste adam in hoc tpe potuit vitasse peccatū: et in hoc tpe peccauit demōstrato tpe quo peccauit: tūc cōcedo illā in sensu diuiso: scꝫ adā potuit vitare peccatū quādo peccauit. Qui sensus magis proprie exprimitur hic. adam qui peccauit potuit vitare peccatū. Secūda ꝓpositio est ista. adam potuit vitare peccatū anteq̄ peccauit est vera: similiter in sensu diuiso ⁊ in sensu cōposito falsa. Tertia est falsa in vtroq; sensu. Unde cōcedo istā: adā quādo peccauit potuit vitasse peccatū.

Replica

Contra. capio aliquē peccantem nūc actualiter: aut iste potest vitare pctm̄ aut non. Si sic cōtra. nūc est in peccato qꝛ nūc peccat: ergo nūc nō potest vitare peccatū. quia habens peccatū nō potest vitare pctm̄: qꝛ habet peccatū. tunc si non potest nūc vitare peccatū: ergo nūc nō peccat: quia nemo peccat in eo quod vitare nō potest. ſm Augustinū libro iij. de libero arbitrio ca. xxviij.

Responsio

Ad istud dico ꝙ iste due ꝓpōnes sunt incōpossibiles: scilicꝫ ille peccat: ⁊ ille potest vitare peccatū. Unde demonstrato peccante cōcedo ꝙ iste non potest vitare peccatū. Et ad august. dico ꝙ debet sic intelligi. nemo peccat in eo quod vitare nō potest: id est nemo peccat faciendo illud quod sic excedit suū posse ꝙ nō potuit illud vitare anteq̄ peccauerit. Unde dico ꝙ iđo hō peccat: qꝛ anteq̄ peccauerit poterat nō peccare. similr̄ peccās

est causa huius impotētie qua non potest vitā-
re: ⁊ ideo est sibi imputādū. Sed cōtra istud

Replica per secū-dam formā

arguitur per scd'am formā. sit a tēpus ante pec-
catū ade. quod peccatū fiat in tēpore b. tūc ar-
guitur sic. Adam tm̄ ante b. potuit vitare pec-
catū: ⁊ semper ante b. vitauit peccatū. ergo fe-
cit q̄tū potuit. ergo non peccauit. Preterea.

Secunda

Si ante b. potuit vitare peccatū: ne peccaret
in b. ⁊ nō vitauit. ergo ante b. omisit facere qđ
debuit. ergo ante b. peccauit. Cōsequēs falsuʒ
quia argumētū procedit de primo peccato ade.

Tertia

Preterea. Capio primū angelū qui peccauit
scilicet luciferū et michaelē. ⁊ sit a instās casus
vel ruine ipsius luciferi. ⁊ arguo sic. Semꝑ an-
te a. eque bene se habuerunt michael ⁊ lucifer:
quia si nō. lucifer peccauit anteq̄ꝫ peccauit. cō-
sequēs falsum. ⁊ in a lucifer non potuit vitare
peccatū: ergo quādocūq; potuit vitare pecca-
tū vitauit. Ad primū istoꝝ nego istā. adam

Ad primum

tm̄ ante b. potuit vitare peccatū: quia in b. po-
tuit vitare peccatū. Unde ꝯcedo q̄ quādo pec-
cauit potuit vitare peccatū. Ad scđm dico q̄

Ad secūdā

ante b. potuit vitare peccatū ne faceret i b. Et
quādo arguit᷑. ante b. nō vitauit ne faceret in b
ergo ante b. peccauit ⁊c̄. Nego ꝯñam: sed seq᷑
q̄ in b. peccauit: quia nō tenebat vitare ne pec-
caret in b. ante b. sed ante b. quia hoc nō potu-
it facere: quia nō potuit peccare in b. ante b. ꝫ
tm̄ ante b. tenebatur vitare peccatū in b. et in
b. similiter tenebat᷑ vitare in b. ⁊ ideo quia non
vitauit in b. ideo in b. primo peccauit. Ad ter-

Ad tertiam

tiū conceditur q̄ michael et lucifer eque bene
se habuerūt ⁊c̄. vsq; ad a. ⁊ nego istā in a. luci-
fer non potuit vitare peccatū: ⁊ quādo pecca-
uit potuit cauere vel vitare peccatū: loquendo
scʒ in sensu diuiso: sicut dictū est. Ad tertiam

Ad tertiā formā decimitertij principalis

formā quando arguitur. si homo potest vitare
peccatū. aut peccatū presens aut futurū. Dico
q̄ nec sic nec sic: sed dicitur q̄ homo potest vi-
tare peccatū loquēdo: scʒ in sensu diuiso. sicut
dictū est ad istū intellectuʒ q̄ potest vitare ne
peccet in futurū. Ad quartā quādo arguitur

Ad quartā

Si pōt vitare peccatū futurū ponat᷑ in esse ⁊c̄
Dico q̄ hec est falsa. hō potest vitare petm̄ fu-
turū: si ꝓprie accipiat᷑. Si autē improprie acci-
piatur ⁊ pro quadā alia: scʒ pro ista. hō potest
vitare ne peccet in futurū: sic est vera. Ad
quintā quādo arguitur per idē aut hō tenetur

Ad quintā

vitare peccatū cōmittēdū a se: vel cōmittēduʒ
ab alio. Dico q̄ nec sic nec sic: sed debet vitare
ne cōmittat peccatū. Ad sextā formā quādo

Ad sextam

ponit᷑ q̄ deus reuelet sorti q̄ tm̄ ille de nume-
ro istoꝝ demōstratis sorte platone ⁊ quibusdā
alijs saluabitur qui cras peccabit mortalit᷑ ⁊c̄.
Et sic queritur talis casus: aut debet velle pec-
care mortaliter aut nō. Uidetur mihi dicendū
ad istam ſm artē obligatoriā. Nā idē est dice-
re. reuelet deus sorti ⁊c̄. ꝓpōnē: et credat sortes
hanc ꝓpōnē deo docente: ⁊ fidem sicut p cā de-
notatur. Et simile ē si sibi dicat. reuelo tibi istā
ꝓpōneʒ tm̄ de numero istoꝝ iste: qui cras pec-
cabit mortaliter saluabitur. Q̄tū ad ꝓpositū
est concedendū: ⁊ q̄tū ad materiā est negādū
postea. Et facta tali reuelatione ipsa ꝓpositio
reuelata quotiēs ꝓponit᷑ est cōcedēda. ⁊ omne
sequēs ex ea simpliciter ꝯña formali est cōcedē-
dū. ad oīe aūt qđ non sequitur ex ea nisi ꝯña
vt nūc: respondēdū est sicut ad imptinēs: q: cō-
sequētia vt nūc debet negari in illa arte. Istis
suppositis distinguo de casu: quia vel deus re-
uelando istaʒ sorti. tm̄ ille saluabit᷑ de numero
istoruʒ qui cras peccabit mortaliter: deposuit
sibi ꝓpōnes pri⁹ positas cuilibet xp̄iano et le-
ge cōmuni. vel vult q̄ vna cū alijs ponat᷑: sicut
oēs prius posite cuilibet xp̄iano cui⁹mōi sunt
iste. quilibet xp̄ianus debet velle actu vel habi-
tu se saluari. ⁊ q̄ debet velle omne illud qđ cre-
dit esse necessariū ad salutē suā: ⁊ q̄ null⁹ debet
peccare mortaliter. Et hmōi ita q̄ de⁹ istas pri-
us positas vult stare in sui rōne: ⁊ simul cū ipis
manētibus in eadē prefixione ponit sibi de no-
uo illā. Si dicatur scđm videlicet q̄ casus de-
bet intelligi q̄ vna copulatiua sit posita sorti:
que sit talis. tm̄ ille saluabit᷑ qui cras peccabit
mortaliter. ⁊ sortes non vult peccare mortalit᷑.
sed vult se saluari: ⁊ vult oīe qđ credit esse ne-
cessariū ad salutē suam. ⁊ debet credere qđ pec-
care mortaliter sit necessariū ad salutē. Uidet᷑
q̄ hoc ponere sit impossibile: ⁊ per ꝯñs non de-
bet poni rōnabiliter ipsi sorti sub lege. Si aūt
casus intelligatur primo mō: scʒ q̄ deus reue-
lando istā tm̄ ille saluabitur qui cras peccabit
mortaliter. deponat quācūq; isti repugnātem.
⁊ abroget legē statutā de repugnātib⁹ ad illā.
vel saltē dispēset cū sorte quo ad legem ꝓpōnū
repugnātiū isti ꝓpositioni de nouo posite sor-
ti. Casus est possibilis. ⁊ ꝯñter cōcedēdū est q̄
sortes nō vult se saluari. si tamē illa dispenset᷑
quilibet homo debet se velle saluari: ⁊ tamē nō
peccat mortaliter quia lex est mutata nūc con-
cedendū est q̄ sortes vult cras peccare morta-
liter: ⁊ tm̄ nūc non peccat mortalit᷑. q: illa ꝓpō ē
deposita. i. prefixa vt sustineat᷑ tanq̄ fl'm. Uo-
lēs peccare mortaliter peccat mortaliter. ⁊ ideo
hec ꝯña ē negāda. sortes vult nūc peccare mor-
taliter: g̃ peccat mortaliter. ⁊ sic nullū seq᷑tur in-
cōueniēs ad argumētū. Ad septimā formam

Ad septimā

qn̄ dicitur. reuelet deus sorti q̄ non saluabitur
nisi per contritionem. ⁊c̄. Dico q̄ non potest il-
lud reuelare sorti nisi dispenset de aliqua lege

statuta modo ꝑ ipsum quia repugnat legi sta tute. statuit enim ꝙ nullus homo debet velle peccare mortaliter ⁊ ꝙ debet velle oēm viam et omne mediū necessariū ad salutē. ⁊ cum de⁹ nō possit statuere duo cōtradictoria esse simul vera: ideo casus nō est admittēdus.

Ad octauum

Ad octa uū quādo probatur ꝙ homo potest necessitari ab aliquo extrinseco ad peccādū: nego illō om nino: quia quicqd est illud ad qō homo necessi tatur illud nō est sibi imputabile ad pctm̄: acci piēdo peccatū proprie ⁊ stricte. Si aūt possibi le foret ꝙ aliquis esset in tali necessitate ꝙ vel deberet furari vel occidere hominē: si casus sit possibilis certe deberet eligere furari tūc dico ꝙ nō peccaret furādo: quia eo posito ꝙ eēt ne cessitat⁹ ad alterū istoꝝ: nullo modo foret pec catū.

Replica

Contra. facit cōtra preceptū.

Responsio

Negatur quia intelligitur preceptū extra necessitatē. vn de sensus est. non furaberis. i. nō sponte vel vo luntarie furaberis: quia in omni precepto ne gatiuo prohibetur actus volūtatis: ⁊ non solū actus exterior. Et ꝑ hoc patet ad auctoritates canonis. verū aūt aliq̄s debeat peccare venia liter vt alius vitet peccatū mortale al's videbi tur.

Ad nonū

Ad nonū quādo dicitur. reueler tibi deus ꝙ plato interficiet te nisi assenseris ei in homi cidio ⁊c̄. Dico breuit' ꝙ si fiat necessitas ad eli gendū alterū istoꝝ. plato interficiet sortē si nul la alia reuelatio specialis fieret mihi cū ista: eli gam ꝙ plato interficiat sortē. Et quādo argui tur. ergo assentis ꝙ peccet mortaliter. Cōcedo ⁊ dico ꝙ non est peccatū mortale semꝑ assenti re ꝙ homo peccet mortaliter: imo iuuare lice ret in casu ad hoc ꝙ peccaret mortaliter mino ri pctō ad vitandū maius. Ad hoc sunt aucto ritates magistri ꝑmo sententiarū dist. xxiij. Pla cuit aduers⁹ ius naturale nulla disceptatio ad ulteriꝰ: nisi forte duo mala ita emergant vt al terū eoꝝ necesse sit eligi. Et sequēti caplō. Sta tim duo mala. Licet em̄ mala cautissime sint ꝑ cauenda: tamē si periculi necessitas vnū ex his perpetrare ꝯpulerit: illud debem⁹ resoluere qō in minori nexu noscitur obligari. Consequēter iij. ca. ⁊ est greg. mora. xxxv. Suggestio dyabo li plerosq; peccare facit: quatin⁹ si fortasse fuge re peccatū apperiūt sine alio peccati laqueo nō euadāt.

Contrariū

Contrariū huic dicit Hugo. de li. ar. lib. iij. ca. xxviij. Hoc breuissime tene quatinus ista causa est volūtatis si ei non pōt resisti sine peccato: ei cedatur. si aūt potest: ei nō cedatur. ⁊ non peccat. an forte fallit incautū: ergo caue at ne fallar. vbi tāta fallacia est vt caueri oīno non possit si ita est nulla peccata sunt. quis em̄ peccat quod nullo modo vitari possit. hec ille.

Ad decimū

Ad decimum. de dn̄o ⁊ famulo ⁊c̄: Dico sicut ad ꝑcedens ꝙ si possibile sit aliquē sic necessita ri non peccat in eligendo minus incōueniens ꝗ peccaret in eligēdo maius. Unde posito ca su necessitatis non peccat.

Ad vndecimū

Ad vndecimū. qō fuit de iudice an debeat iudicare ꝓm allegata ⁊c̄. si tamen sint cōtra cōsciētiā ⁊ veritatē quā nouerit noticia certa. respondeꝰ ꝙ debet trans mittere ad superiorem: ⁊ si nō possit nec differ re iudicium nec ꝑ aliā aliquā cautelam iudiciū declinare: debet facere iudiciuꝫ ꝓm allegata ⁊ ꝓbata contra scientiā ꝓpriam: quia ille actus sententiandi nō est nisi actionis deductio co ram eo iudicialr. nec est reus iniurie que fit iu dicato: sed falsi actores ⁊ falsi testes.

Ad duodecimū

Ad aliō de illo qui viuit cum vsurario ⁊c̄. in necessita te talis consentit ꝙ alius det vsuram siue com mittat ꝯcedo nec tamen peccat: sed facit ad vi tandū maius malū. Potest etiam dici ꝙ talis nō assentit vsuris simplr sed ꝓm quid. ⁊ sic de aliis casibus ꝑcedentibus. Sed ꝯtra hoc vide tur esse ꝓcessus Aristotelis. iij. ethicoꝝ. vbi in quirit vtrum oꝑationes facte ex timore sint vo lūtarie vel inuolūtarie sicut ꝓijcere merces in mare iminente periclō ⁊ dicit ꝙ simpliciter lo quendo sunt voluntarie: sed videntur mixte ex voluntario ⁊ nō voluntario cuius ratio est: qꝛ consideratis ꝑticularibus circūstantijs facti il lud ꝑeligitur. ideo simpliciter loquendo sūt vo luntarie: quia oꝑationes ꝓm ꝑticulares circū stantias specificari debent.

Ad decimūtertiū

Ad decimūtertiū de sorte ⁊ p. existentibus ⁊ in extrema necessi tate habentibus vnum panem ⁊c̄. patꝫ ꝑ ꝑdi cta ꝙ homo debet facere aliquā cautelam ad decipiendū alium anteq̄ ipse moriaꝰ: nec pec cat: quia necessitatur.

Alia responsio

Uel aliter potest dici ꝙ nō licet nec sorti nec platoni nec cuiq̄ cum in iuria alterius saluare vitam suam. vnde ꝑ ca su isto licet sorti auferre panē: quia ex casu pa nis est vtriq; cōmunis. vnde sortes auferēdo panem aufert quod suū est: sed certe nō licet si bi inferre violentiaꝫ ꝓximo suo nisi tm̄ vi vim repellendo.

Replica

Si dicaꝰ cōtra: si quis vellet mihi auferre cucullam licet mihi vi vim repellere. ꝗ panis est meus per casum ꝓpter necessitatem

Responsio

Respondeo ꝙ nō est simile de cuculla que est personaliter res tua ⁊ de pane isto qui ex casu est tuus si possis eū habere: hoc est dictuꝫ iuste potes eum recipere: sed quia p. habet equalem iusticiam sicut tu. ideo apponendo diligentiā vt panē habeat sine grauamine ꝑsone tue nul lam tibi infert iniuriam. ⁊ ideo potes oīm via tibi possibili procurare ꝙ panis a te habeatur dūmodo non facias iniuriam. his visis facile est euadere supradicta.

Replica

Sed contra hoc po test argui mutando casum: ponatur ꝙ plato

sit ꝓpinquior pani vel fortior: ita ꝙ sor. nō pos
sit attingere ad panē nisi interficiat platonem
Tūc arguitur sic. sortes tenetur saluare vitam
suā: ergo tenetur velle mediū necessariū scitū
esse tale ad vitā suā: sed nullū ē nisi occisio pla-
Secunda tonis. ergo tenetur eū occidere. Preterea ipse
tenetur accipere panē si possit: sed si aufert oc-
cidit plato. ita efficaciter ac si iugularet eū gla
dio: quia ab illo pane cōseruatur vita tota pla
tonis: ergo tenetur quacūque via data occidere
platonē ⁊ licite. Preterea plato vult eum oc-
Tertia cidere ⁊ hoc sibi constat: ergo tenetur defende
re vitā suā etiā sine necessitate sm oīa iura. q̄
sine peccato et sine necessitate pōt platonē in-
Ad primā replicā terficere: quia nō est alia via defendēdi. Ad
primā cū dicit̄ tenetur ergo ⁊c. ɔña negat̄. sed
Ad scđam oportz addere ꝙ mediū sibi sit licitū: qđ nō est
verū in casu. Ad scđā concedo aīs ⁊ ɔñs: q̄
licet eum occidere per vnā viā et nō per aliam
Nec est equalis ratio quare potest vnū fieri iu
Ad tertiam ste et aliud non. Ad tertiā patet quia nō licet
hoī defendere nisi quādo aliquis nititur iniu-
ste auferre: qđ non est verū in proposito: ⁊ ideo
nō cadit hic vi vim repellere: sicut dictū est su-
Replicat̄ fortius p alias ꝓpōnes. Prima perius. Adhuc probat̄ ꝙ volūtas creata po-
test necessitari ad volēdū aliquid: ꝓbatur hoc
per duas ꝓpōnes. Prima est ꝙ omnis volun-
Secunda tas creata est finita intensiue. Secūda est ꝙ
aliqđ bonū difficultat volūtatē: ⁊ etiā malū in
Probat̄ prima tantum ꝙ nō potest illud velle. Prima ꝓpo
sitio satis patet per experientiā ⁊ auctorita
tem Ansel. Per experientiā primo. experimur
enī in malis: quia sentimus ꝙ nimis difficile ē
ea acceptare vel velle: Unde multo magis dif
ficile est velle intrare ignē: ꝙ velle intrare rorē
Probat̄ auctori. velle bibere fel: ꝙ velle bibere aquam. Ad hoc
etiā est auctoritas Ansel. de libero arbitrio ca.
vi. Fateri oportet nos aliquādo sic premi tēta-
tionibus: vt sine difficultate non valeamus fuge-
re siue nolle qđ suggerūt. Unde certū est ꝙ ipe
vult ꝙ tētationes inferūt difficultates resistē-
di ipsi volūtati. Ex his probatur intentū: quia
ex quo voluntas creata est finita tētatio in tm̄
poterit intēdi ꝙ excedet volūtatē respectu nol
Probatur secūdo ꝓpositio le. Secūdo etiā ꝓbatur: quia volūtas potest
confirmari in bono: ⁊ obstinari in malo. Et de
facto ita erit de omni voluntate creata. igitur
omnis voluntas potest necessitari. Antecedēs
satis patet: quoniā vt volunt oēs doctores an
gelus bonus non potest peccare. non tamē ex
natura sed ex gratia dei. Nam vt dicit August.
enchi. cap. xi. in fine. Ad mutationē ad malum
repugnat gratia nō natura in bonis. Accipio
igitur gratiā que est in mēte beati ⁊ volo ꝙ de
us ponat eam in mēte viatoris. Si igitur ista

gratia necessitat mentē beati ad benevolendū
et mentē istius viatoris necessitabit. Cōsequē
tia patz: quia oīa sunt paria: quia ponit̄ ꝙ mē
tes sint equalis virtutis. Tertio arguo sic. po *Tertio*
no ꝙ deus aliquā volūtatē ponat in maxima
pena. quo facto aut volūtas talis potest eā vel
le: aut necessitatur ad eam nolendam. Si pri-
mū: igitur voluntas potest facere ꝙ illud affli
ctiuū non foret sibi penale. ⁊ sic homo existens
in maximo igne posset facere per suā volūtatē
ꝙ non foret sibi penalis. Ista ɔña patet p an- *Probat̄ ɔña*
selmū de cōceptu virginali. ca. iiij. Nihil est pe
nale alicui nisi qđ est contra voluntatē eius. Si
scđm habeo ꝓpositū ꝙ est dare aliqđ obiectū
per qđ voluntas necessitabitur ad nolēdū vel
respuendū si sibi offeratur. Cōfirmatur ista rō *Cōfirmatur*
quia si omnē penā potest volūtas acceptare ip
sa potest velle dānari eternaliter: ⁊ similit̄ nol
le beatitudinem. Cōsequens est falsum enchi.
ca. iiij. Nec culpanda erit volūtas. Aut volū-
tas libera nō est dicenda qua beati esse sic vo-
lum⁹ vt esse miseri non solū nolum⁹: sed nec pro-
sus velle possim⁹. Quarto sic. habit⁹ diminu- *Quarto*
it de indifferentia volūtatis: nā habitus volū-
tatē inclinat modo nature determinate ad con
similē opationē illis per quas generabatur: er-
go intensior habitus intensius inclinat: ergo cū
volūtas in sua indifferentia sit virtutis ⁊ potē
tie finite. est inuenire habitū q necessitaret vo
luntatē cū noticia obiecti: ⁊ alijs circunstātijs
extrinsecis requisitis. Confirmatur ista ratio *Cōfirmatur*
per beatū August. viij. de cōfessio. vbi videtur
dicere ꝙ in malis hoībus ex consuetudine per
uersa viuēdi generatur vnus habitus qui ne-
cessitat hominē ad male viciosequ viuendū. di
cit enī sic. Velle meū tenebat inimicus: ⁊ inde
mihi cathenā fecerat ⁊ cōstrinxerat me. Quip
pe ex voluntate peruersa facta est libido: et dū
seruitur libidini facta est consuetudo. ⁊ dū cō-
suetudini nō resistitur facta est necessitas. hec
ille. Et nota quomodo dicit̄ in principio aucto-
ritatis. Velle meū tenebat inimicus. Et post
pauca. Voluntas aūt noua que mihi esse cepe
rat vt te gratis colerē: fruique te vellē deus sola
certa iocunditas nondū erat idonea ad supe-
randā priorē vetustate roboratā. Ita due vo-
luntates mee: vna vetus alia noua: illa carna
lis illa spiritalis confligebāt inter se: atque dis-
cordādo dissipabāt animā meā. Sic intellige-
bam in meipso experimēto id quod legerā quo
modo caro cōcupisceret aduersus spiritū ⁊ spi
ritus aduersus carnē. Ego quidē in vtroque: sed
magis ego in eo qđ in me approbabā: ꝙ in eo qđ in
me improbabā. Ibi enī magis iā nō ego: quia ex ma
gna parte id patiebar inuit⁹ ꝙ faciebā volens

Sed tamē consuetudo aduersus me pugnati or ex me facta erat. quoniā voles quo nollē per uenerā. Et quis iure contradiceret cū peccātē iusta pena sequeretur. Item iuxta finē capli. Lex em̄ peccati est violētia cōsuetudinis qua trahit̄ & tenet̄ etiā inuit⁹ aīu⁹ eo merito quo in eā volēs illabit̄. Quinto. vna cōplexio magis inclinat ad volendū aliqđ volibile q̄ alia: sicut coleric⁹ magis inclinat̄ ad vindictā ꝓ facili iniuria q̄ sanguine⁹ ceteris parib⁹. Vel aliud exemplū pōt inueniri ad talē gradū intēsiōis q̄ approximatis obiectis cū noticia & alijs q̄ naturalit̄ reqrūt̄ siue ab extra siue ab intra. q̄ volūtas naturalit̄ & sine indifferētia vel electiue fert̄ i illa. Cōfirmat̄ istud experimēto. nā hō in estate laborās necitat̄ bibere velle: & hō fame lic⁹ nō libere esurit. imo ꝟelit nolit nō ē i ꝑtāte sua non appetere cibū. q2 si sic facilit̄ posset hō nō esurire & nō sitire qū sibi placeret. ꝯñs fl3 & ꝯtra experiētiā. Sexto arguit̄ sic. magnitudo tpis diminuit de reatu quē tētat⁹ meruit si cedat. ista ꝓpō ē euidēs. nā ceteris parib⁹ si duo peccēt vn⁹ ex tētatione ex impugnatiōe ab extrinseco: & alius ex libera electiōe sola. scđs grauius peccat. Et hec assignat̄ rō quare petm̄ primi hōis fuit magis remissibile: nō aūt angeli. Nā hō cecidit ꝑ suasionē dyaboli: angelus aūt de spōtanea malicia. Septimo pōt argui: q2 tētatio pōt excedere volūtatē cū volūtas sit firma. Confirmat̄ ista rō ꝑ Grego. xi. mora. ca. iij. vbi inquit. Misericors de⁹ cū virib⁹ tētamēta modifices. Nullus ꝑfecto est q̄ malignoꝝ insidias nō corruēs portet: q2 si mēsurā tētationis nō ꝓbet eo ipo ſtāte ꝓtin⁹ deijcit. quo vltra vires onera ipo suit. Ad quartūdecimū ꝓncipale & vltimū qū arguit̄. si volūtas foret libera &c̄. ꝯcedo ꝯñaz & ꝯñs. & ad argumēta q̄ ꝓbāt falsitatē ꝯñtis respōdeo ad ꝓmā formā qū arguit̄ sic in eadem aīa simul foret delectatio & tristitia. Probatur ꝯñā. quia opatio virtuosi perficitur per delectationē. sed operatio penitentie est tristari. Dico q̄ sicut responsum est in argumento q̄ dolor est de pctō & gaudiū est de dolore: & sic nō sunt respectu eiusdem obiecti. Ad do etiā pro nūc. quia alias de hoc fiet sermo q̄ actus penitentie est vna aggregatio diuersoꝝ actuū succedētiū sibi in aīa. Naz ꝓmo homo ꝑpendit feditatē peccati & ingratitudinē suā ad deū: & sic iudicat q̄ dolendū est q̄ sic se habuerit ad deū. Etiā imperat sibiipsi q̄ doleat, considerans etiā q̄ iste dolor est deo acceptus. incipit gaudere de isto dolore habens memoriam de dolore. Unde non pono q̄ gaudet de dolore quādo dolet: sed postq̄ doluit qū nō dolet: habet tamē memoriā recētē doloris & cognitionem de dolore: sicut dicit beat⁹ aug. x. cōfessionū. Letatū me fuisse reminiscor non let⁹: & tristitiā meā recordor non tristis. &c̄. Quia tamē ista in breui valde tēpore fiunt videtur hoī ac si simul gauderet & doleret delectaretur & tristaretur ꝓpter imꝑfectionē tēporis. Tunc ad formā qua sic arguitur. Agit virtuose: ergo delectatur. Cōsequētia nō valet ſm phm. iij. ethi. ca. xviij. in fine vbi dicit q̄ non oēs opationes virtutū sunt delectabiles. Nam nō requiritur q̄ fortis in opatione forti delectatur: sed sufficit q̄ nō tristetur. Per istā patet ad omnes formas preterq̄ ad istā sc3 ad vltimā q̄ fuit dictū Anselmi de cōceptu virginali ca. iiij. Nullū voluntariū est penale volūtati cū pena sit voluntaria: sequitur igitur q̄ nulla pena est penalis. Ad istud dicitur q̄ aliqđ potest dici volūtariū dupliciter. Uno modo denoīatiue a volitione naturali que nata est causari a voluntate & cognitione sensitiua: & talis volitio semp est affectio cōmodi. Alio modo a volitione rationali: que est causata a cognitione discretiua & volūtate et volitione. Primo mō est maior vera: et iste est intellectus Anselmi. Scđo mō est minor vera: & sic dicimus q̄ penitētia est volūtaria. Unde anselm⁹ quando dicit q̄ nihil est penale nisi qđ ē ꝯtra volūtatē. accipit ibi volūtatem nō pro instrumēto volendi: sed ꝑ affectione cōmodi ſm suū modū loquēdi. Et sic in forma arguendi equiuocatur de volūtate: & ideo discursus nō ꝯcludit: & sic totalit̄ qstio t'miat̄.

Veritur vlterius

vtrū viator teneatur frui soli deo. Et videt̄ q̄ nō: quia hō pōt meritorie nolle frui deo. ergo &c̄. Cōsequētia videt̄ bona. quia per actū repugnātē alicui actui cū homo tenetur non potest necessitari. Añs probat̄: quia ponitur q̄ sortes videat platone in extrema necessitate & q̄ eū possit iuuare si apponat diligentiā maximā. quo posito arguit̄ sic. sortes pōt meritorie velle iuuare platonē imo tenetur ad hoc. ergo potest meritorie non velle frui deo. Cōsequētia patet. quia nō potest iuuare platonē nisi dimittat fruitionē dei: quia non potest eū iuuare nisi dimittat cogitationē de deo: & per cōsequēs fruitionē. Potest dici ad istud q̄ in tali casu ꝯcedēdū ē q̄ sortes pōt dimittere fruitionē dei vt iuuet ꝓximū. Cōtra istud arguo sic. si ista responsio esset bona sequeretur q̄ homo in casu teneret̄ dimittere opationē ꝑfectiorez vel forte ꝑfectissimā in hac vita ꝓpter minus ꝑfectam quod videt̄ irrōnabile. nam nullus sapiens eligit minus bonū omisso magis bono.

Quinto

Sexto

Septimo

Ad decimūquartū ꝓncipale

Ad primā formā

Ad vltimū

Questio

Primū ꝓncipale

Responsio

Replica

Consequētia patet quia fruitio dei dicit͛ eē pfectissima viatorū operatio ⁊ maxime conformis operationi beator̄.

Secundo

Secūdo si responsio data sit bona sequit͛ ꝙ aliquis viator teneret͛ nunꝙ̄ frui deo. cōsequens videt͛ esse inconueniēs. Cōsequētiā pbo sic. sit aliquis adult⁹ accedēs ad baptismū ⁊ informet͛ ante susceptionem baptismi in opibus pietatis sufficienter volo tūc ꝙ post baptismū imediate occurrat casus talis necessitatis primi qui reqrat diligentiam ipsius baptisati per vnam horā qua terminata occurrat casus ɔsimilis si igit͛ talis nō viuat nisi per vnū diem ⁊ sic eueniat singul͛ horis ipsius diei sequit͛ ꝙ talis nunꝙ̄ tenetur frui deo. Istam ɔsequentiā pbo sic. qꝛ in pma hora tenebat͛ nō frui d eo per rōnem nec in secunda nec in tertia ⁊c̄. ergo per totū diem tenebat͛ nō frui deo: sed per illaȝ solā diē viuit ģ per totā vitā suam nō tenebat͛ diligere deum super omnia quod est frui deo.

Cōfirmat͛

Confirmatur ista ratio quia si sortes tenet͛ frui deo q̄ro quo tempe nō hodie nec cras ⁊ sic de singulis. igit͛ nunꝙ̄ tenet͛: et si nō tenet͛ hodie. ģ si nō fruat͛ hodie nō peccat.

Responsio Replica

Si d͛r ꝙ tenet͛ aliquo die certo. Cōtra ꝗ omnis homo tenet͛ illo die. ɔñtia patet: quia preceptū est equaliter datū oibus. igit͛ si ligat istum pisto die pari rōne quēlibet hominē: ɔsequēs falsum. quia quocūꝗ tempe dato potest homo licite tūc dormire nisi habeat speciale preceptū sibi factū ꝙ hoc nō faciat

Scdm̄ pncipale

Secūdo pncipaliter si sic homo teneret͛ ad actum infinite pfectionis intēsiue. cōsequens falsum quia actū pfectionis talis null⁹ potest recipe nec efficere. ɔsequētia patet quia cognoscere deū est in infinitū pfectius intēsiue ꝙ̄ cognoscere lapidē. ergo delectatio dei cōsimilit͛. ɔsequētia patet quia delectatio vel est cognitio vel psupponit cognitionē. Assumptū pbatur videlicet ꝙ cognitio dei sit in infinitū perfectior ꝙ̄ cognitio lapidis: quia pfectionis obiecti perfectior est cognitio. scd̄o de anima. Unde cōmentator cōmento pmo. Artes non differūt ab inuicē nisi altero illor̄ duor̄ modorum. Uerbi gratia qꝛ geometria excedit astronomiā cōsideratione demōstrationis. Astrologia aūt excedit illā nobilitate subiecti. Quero igit͛ tunc an cognitio dei est infinita intensiue vel nō: si sic habeo ppositū: si nō. igit͛ soluȝ finita ergo excedit cognitionē lapidis in proportione finita. sit ꝙ in cētuplo: creet de⁹ vnuȝ alium lapidē perfectiorē isto in cētuplo. et tūc patet deducēdo ꝙ cognitio dei ⁊ lapidis erūt equales intensiue ⁊ p ɔñs obiectuȝ erit equale obiecto vel deo qd̄ est impossibile.

Tertiū pncipale

Tertio pncipaliter si sic beatus tenet͛ frui deo. ɔñs est falsum. Nam beatus nō fruit͛ qd̄ pbo. nā si sic ģ diligeret sup oīa illud qd̄ nō habet. ⁊ sic aīa beata nihil plus desideraret nec diligeret ꝙ̄ deū quē mō hȝ. ɔñs ē fl̄m. nā demōstrata tota multitudiē btor̄ futura vna cū deo q̄ sit a. ⁊ arguo sic. beat⁹ plus diligit a ꝙ̄ deū: ģ nō diligit deū sup oīa. añs pbat͛. qꝛ habito deo desiderauit a ⁊ nō hūit a. igit͛ diligit pl⁹ a ꝙ̄ aliq̄d ipsi⁹ a. ergo plus ꝙ̄ deū.

Scd̄a forma pro eodem

Preterea si beatus fruitur deo igit͛ nihil potest velle nisi qd̄ videt deū velle: ⁊ vltra. ģ sancti non possunt orare p nobis. ɔñs est falsum. ɔña pȝ. qꝛ si orent p nobis: vel igit͛ petūt fieri circa nos qd̄ sciūt deū velle fieri circa nos: vel q̄ dubitant ⁊ nesciūt deum velle fieri circa nos. si pmū. igit͛ deū frustra orant siue petūt: ex quo pus vident hoc fiendū. Si scd̄m igit͛ desiderant aliq̄d fieri circa nos de quo dubitant an debeat fieri. igit͛ no sunt beati. Nam beatus est q̄ habet quicq̄d vult ⁊ nihil mali vult sm̄ aug⁹. xiij. de tri. ca. v. Siliter si petūt fieri illud de quo nesciūt an de⁹ decreuerit h̄ fiendū: igit͛ exponūt se pículo in petēdo illd̄ de quo nesciunt an deo placeat vel displiceat.

Tertio

Preterea si orant p nobis. igit͛ de necessitate saluabimur. pbo ɔñam. quia nihil petunt nisi qd̄ sciunt deum velle. qꝛ alias exponerent se periculo ⁊ errori vt argutū est. ponat͛ ergo ꝙ petrus orauit heri p sorte. hec est modo necessaria: petrus heri orauit p sorte vt esset saluatus ģ vidit ꝙ deus vult ipm̄ saluari. ģ sicut hec est mō necessaria. petr⁹ heri orauit p sorte. ita hec ē necessaria. deus voluit sortē saluari. qꝛ añs ē necessariū ⁊ ɔña necessaria. igit͛ ⁊ ɔñs. ⁊ vltra ģ hec est necessaria. sortes saluabit.

Cōfirmat͛

Confirmatur istud argumentū p ma. lib. iiij. dis. xlv. ca. ij. vbi dicit. Adeo sūt dīne volūtati addicti vt nihil possint ɔ̄ ei⁹ volūtatē orare aut velle. ⁊ ifra. c. xij. Oramus: igit͛ vt intercedant p nobis. i. vt merita eor̄ nobis suffragentur: ⁊ vt ipsi velint bonū nostrū: quia volētibus eis deus vult ⁊ ita fiet.

Quartū pncipal͛

Quarto pncipal͛r. Obiectū fruitiōis est aliud a deo. ģ ⁊c̄. añs pbo. quia idē est obiectū fruitionis sequētis ⁊ desiderij pcedentis. s͛ de⁹ mō nō ē obiectū desiderij viator̄. Tū qꝛ obiectū desiderij est aliq̄d futurū puta habere deū vl͛ vniri deo: sed vniri deo nō est deus. Tū qꝛ idē est obiectū delectatiōis beati ⁊ fruitiōis s͛ obiectū delectatiōis ē hr̄e deū. Delectat͛ eīm btūs nō imediate ⁊ pcipue in deo s͛ in hr̄e deū

Confirmat͛

Cōfirmat͛ ista rō p aug. xiij. de tri. c. v. Omēs hoīes beati esse volūt. illudꝗ vnū ardētissimo amore appetūt. ⁊ pter h̄ cetera q̄cūꝗ appetunt: sed esse beatum nō est deus. ergo aliud a deo ardentissimo amore diligit͛. igit͛ sup oīa et pter illud omnia alia.

Quintū pncipal͛

Quinto pncipalit͛

Aliud adeo est equaliter diligendū sicut deus igit̄ viato: nō tenet̄ frui solo deo. añs ꝓbo. qr accipio creaturam sūme diligendā a sorte que sit a. ⁊ diligat sortē a. tanta dilectione quanta tenet̄ que sit b. ⁊ sit dilectio qua sortes diligit deum c. tūc arguit̄ sic. C est dilectio finita ⁊ b siliter ⁊ p te c est maior b. igit̄ in ꝓportione finita sit gratia exempli ꝙ in decupla. creet ḡ deus vnam creaturā decuple bonitatis ad creaturam datā: igitur illa potest diligi rōnabilit̄ in decuplo plus ꝗ̄ creatura data: sed tm̄ ꝑ se diligitur deus. igitur est dare aliquā creaturā tanta dilectione diligendam a sorte ꝗ̄ta diligi debet deus: sed quacūq; creatura possibili data melio: est anima christi vel humanitas christi ſm Anſ. lib. ij. cur deus homo. c. iiij. ergo illa est necessario equaliter diligenda cum deo.

Sextum

Sexto ꝑncipaliter. fruitiō est fruendū. ergo nō solū deo. añcedēs ꝓbo. quia fruitio est diligenda aut igitur dilectione que est ipsamet vl̄ alia: si ipsamet. ergo dilectione eadem et eque intense diligendus est deus ⁊ creatura. ergo si fruit̄: fruit̄ creatura vel deo: si dilectio vnius ē fruitio ⁊ dilectio alterius est fruitio. Similiter sequit̄ fruitiōe diligo fruitionē. ergo fruo: fruitiōe: ⁊ vltra. ḡ fruo: creatura. Si fruitio sit diligenda alia dilectione. ergo ipsa existente erit simul vna alia dilectiō. igit̄ ponenda est tertia dilectio qua scd̄a diligit̄: ⁊ quarta ⁊ q̄nta: ⁊ sic statu. ⁊ sic infinite dilectiones erūt simul. vel aliqua dilectio erit nō dilecta qđ videt̄ inconueniens. Istud argumentū potest fieri de voluntate ⁊ velle: ⁊ potest fundari sup hoc qđ dicit Anſ. de libero arbi. caplo. v. Omnis volens vult suū velle.

Confirmat̄ ꝑmo

Confirmat̄ ista ratio: quia fruente sorte deo: quero an tenet̄ diligere istam fruitionem siue dilectionē equalr̄ cum deo vel minus vel magis. si equaliter habeo ꝓpositū si magis deū ⁊ minus fruitionē. ergo magis tenetur diligere deū ꝗ̄ frui deo: s̄ frui deo ē diligere deum. ergo magis tenet̄ diligere deū ꝗ̄ diligere deū: qđ includit ꝯtradictionē.

Cōfirmat̄ secūdo

Confirmatur scd̄o sic. Significet a idem qđ iste terminus deus: ⁊ b fruitionē sortis de deo. tunc arguit̄ sic. sortes magis tenet̄ diligere a ꝗ̄ b. ergo magis tenet̄ velle a esse ꝗ̄ b esse. ergo citius deberet velle esse omne illud qđ repugnat ad b. esse ꝗ̄ aliq̄d quod repugnat ad a esse: s̄ odium dei repugnat ad b esse. ergo citius debet velle se odire deū ꝗ̄ velle se odire deū qđ est impossibile: quia tunc debet simul odire deum ⁊ nō odire deū quod est manifeste ꝯdictio.

Septimū ꝑnci.

Septimo ꝑncipaliter. Aliquid aliud a deo potest satiare appetitum. ergo aliud a deo potest esse obiectum licite fruitionis. ꝯña ꝓbatur per hoc ꝙ bonum est et licet homini illud diligere sup omnia quod potest totum appetitum satiare. quia ad hoc facti sumus. Unde Augustinus primo confessionū ca. ꝑmo. Fecisti nos dn̄e ad te ⁊ inquietū est co: nostrū donec requiescat in te ⁊c̄. Antecedēs ꝓbatur ꝑmo. qr mens nostra est ꝟtutis ⁊ capacitatis finite. ergo p finitum potest satiari.

Probatur ꝑmo

Secūdo sic. sicut deus ꝯcedit capacitatē mentis ita corpus est minus capacitate mētis. ergo iter ista duo est deuenire ad aliquid equale ipsi mēti.

Secundo

Octauū ꝑncip.

Octauo ꝑncipalit̄ si teneo: diligere deū super omnia. ergo debeo velle quod magis credo eē ad honorē dei. ꝯñs est falsum: quia sic quocūq; casu posito si oporteret me eligere de duobus ꝯsistētibus ad honorem dei deberē eligere illud quod magis crederem esse ad honorē suū. ꝯsequens est falsū. quia ponat̄ ꝙ reuelet̄ mihi ꝙ magis eēt ad honorem dei ꝙ decē alij essent in charitate ⁊ ego extra charitatē ꝗ̄ ꝙ ego solus essem in charitate ⁊ alij decem extra charitatē vel ꝙ ego solus continuarē finaliter charitatē. ergo tūc magis deberē hoc velle. ꝯsequens falsum.

Nonū ꝑncip.

Nono ꝑncipaliter demōstrata tota latitudine conatus volūtatis ipsius sortis quero aut tenet̄ diligere deum summo gradu istius conatus aut licz sibi diligere quolibet gradu istius conatus. si ꝑmū: igit̄ ad impossibile tenet̄ nā dilectio viatoris dependet ex ꝟtutibus organicis. ⁊ p consequēs fatigabilibus. ergo si homo obligaret̄ ad diligendū summo conatu sic ꝙ diligat deū per a tēpus. igit̄ cum virtutes organice continue debilitent̄ non poterit ita intense diligere in secūda medietate tēporis sicut in ꝑma. igit̄ obligatur ad impossibile. similiter homo grauatus infirmitate nō potest ita intense diligere deum sicut sanus. ergo ad summū conatum nullus obligat̄. Si dicitur ꝙ quilibet gradus latitudinis conatus est homini licit⁹ citra summum et quolibet tali gradu licet diligere creaturam. igit̄ non tenetur intensius diligere deū ꝗ̄ diligere creaturam. ergo si eque intense diligat creaturam non peccat.

Confirmat̄

Confirmatur ista ratio. quia pono ꝙ aliquis de non fruēte fiat fruens deo fruitiōe intensa per partem ante partem continue et sit sortes gratia exempli q̄ diligat se vel platonem dilectione debita proximo et sit nunc instans intrinsecum istius alterationis. ⁊ arguo sic. sortes in infinitum magis intense diligit platonem ꝗ̄ incipiat diligere deum. et tamen incipit meritorie frui deo. igitur licet sorti magis intense diligere creaturam ꝗ̄ deum et tunc fruitur deo. ergo non est contra preceptum ꝙ homo diligat creaturam magis intense ꝗ̄ deum et maiori conatu volū

tantis. Antecedēs patet. q: q̄tuncunq3 gradus quo sortes diligit platonē3 sit modicus: casus erit elapsus anteq̄ tanto vel equali gradu diligat deu3. ergo no imediate post hoc instans diliget platonē tanto gradu. ⁊ sic p3 deductio. Uel sic probat᷑ ātecedēs. quia quocūq3 gradu modico quo sortes diligit platonē excepto: tm̄ tempus erit elapsum anteq̄ sortes tanto vel equali diligat deū. ergo nō imediate post hoc instans diligit sortes deū ita intense sicut platonem. et sic patet deductio eadē alijs verbis.

Decimū pncipale

Decimo principaliter si homo teneatur ⁊c. sequit᷑ q̄ homo ex vi diuini precepti necessitatur ad peccandū. ꝯsequēs est falsum ergo antecedens. ꝯsequentiā pbo sic. sortes per preceptum tenet᷑ frui deo. ergo tenet᷑ diligere deum toto corde tota anima ⁊c. igit᷑ tenetur diligere deum quātū potest. fiat ergo quo facto deꝰ tribuit sibi maiorē gratiā. igitur tūc magis tenet᷑ diligere q̄ prius sed hoc est sibi impossibile. q̄ ex omni dono collato homini a deo obligat᷑ homo deo ad debitū qđ nō est possibile sibi soluere. Similiter cum homo magis tenetur deo continue ꝑpter continuationem sui esse homo obligat᷑ magis diligere deum ⁊ magis sed hoc nō est homini possibile si in principio diligere

Secunda forma

teneatur ex toto corde ergo ⁊c. Preterea aut homo magis tenet᷑ diligere deum q̄ angelus: vel minus vel equaliter. nō minus nec eq̄liter quia plus fecit pro homine q̄ pro angelo. Nū q̄ eñ angelos apprehēdit sed semen abrahe. ad Hebre. ij. Quia si āgelū creauit etiā hoīe3 creauit ⁊ redemit. Si magis ergo obligat᷑ ad impossibile quia angelus habet meliora natu

Tertia

ralia. Preterea quero. vtrum anima christi plus tenet᷑ diligere deum q̄ anima sortis. sit sortes vnus viator vel nō. si non. contra deus multo plus fecit pro anima christi. ⁊ similiter anima christi diliget citra illud quod tenetur. Si dicat᷑ q̄ sic aut ergo in infinitū plus aut p finitum tantū. si in infinitu3 plus. ergo anima christi tenetur ad impossibile. Si per finitum tantū sit gratia exempli q̄ in duplo plus volo ḡ q̄ sortes peccet mortaliter et resurgat p gratiam quo facto sortes plus tenet᷑ diligere deū q̄ prius sit iste gradus debiti a: peccet iterum et resurgat. ergo cu3 scđo resipiscat plus tenet᷑ diligere q̄ anteq̄ peccauerit ⁊ hoc per plus q̄ per gradum equalē ipsi a. quia sicut secundus casus est grauior ꝑpter reciduū q̄ primus ita secūda restitutio gratie est maior q̄ prima. sit igit᷑ gradus auctus determinatus debiti istiꝰ secūdi b: cadat tertio ⁊ resurgat. tūc ergo plus tenebit᷑ in tertio q̄ in secūdo. et sit iste gradus debiti c tunc a b c sic se habent q̄ posterior excedit priorem. igit᷑ per aliquos tales gradꝰ contingent sortem equare debitum diligendi deu3 quo debito anima christi tenet᷑ diligere deum ꝯsequēs est falsum. quia si sic sortes obligatur ad aliquid quod ipse nō potest soluere. ⁊ hec sequunt᷑ ex vi legis diuine statute.

Undecimū pnci.

Undecimo pncipaliter. homo tenet᷑ magis diligere se ipm q̄ deum. ergo ⁊c. antecedens pbo. quia hoc est naturale homini: sed quod ē naturale homini est a deo institutū. ergo ad hoc homo tenetur.

Cōfirmat᷑

Confirmat᷑ per illud decimo Ethicoꝝ. amicabilia que sunt ad alterū presupponūt amicabilia que sunt ad se. Unde nono Ethicoꝝ. ix. ca. homo est maxime amicus sibiipsi.

Scđa forma

Preterea nisi homo magis deberet se diligere q̄ deū sequeret᷑ q̄ homo magis deberet eligere annihilationē sui posita ꝯplexitate q̄ peccare mortaliter. ꝯsequens est falsum. ꝯsequētia pbat᷑ per Anselmū pmo cur deus homo. c. xij. ⁊ secundo libro. c. iiij. vbi vult q̄ si homo eēt in ista necessitate q̄ totus mūdus ⁊ quicquid nō est deus periret aut tenderet ad nihil aut ipe aliqđ modicū quodcūq3 esset faceret contra dei volūtatem citius deberet eligere totū ꝑmittere redigi ad nihilu3 q̄ peccare mortaliter. ß cōsequēs est falsum. quia hoc esset maius malū. nā maius malū esset annihilatio anime christi vl' vite christi q̄ peccare mortaliter ẜm omnia peccata mūdi. maius bonū fuit vita christi q̄ oīa peccata mūdi fuerunt malū. ergo pro vitando quocūq3 peccato nō debe3 homo diligere annihilationē anime vel vite christi. ergo dictu3 Anselmi nō est verum.

Duodecimū pnc.

Duodecimo pncipalit' si homo tenet᷑ frui deo ⁊c. aut ergo equalr' post redemptionē et āte aut nō. si sic tūc ergo talis causalis nō esset vera teneor diligere deu3 sup omnia quia est redēptor. ꝯsequens est falsum. Confirmat᷑ ista ratio ⁊ pbatur quia debemus plus diligere humanitatē christi q̄ deū ẜm anselmū libro cur deus homo. ca. iij. si homo vel angelus post peccatu3 originale liberasset hominē oēs homines serui illius angeli fuissent imo tātū vel plus obligati sibi fuissent q̄ deo. Tu3 quia nihil nobis nasci profuit nisi redimi profuisset ẜm Gregoriū: Tum quia vt multis videtur magis deberet homo eligere ⁊ melius esset pro eo simpliciter nō esse q̄ semp damnati in inferno. ergo maius beneficiū fuit redemptio q̄ creatio. sed non minus modo tenemur humanitati christi q̄ tunc si fuissemꝰ obligati angelo ergo illius humanitatis serui sumus. ⁊ per ꝯsequens obligati pro nostra redemptiōe sed nostra redemptio vt allegatū est: est maiꝰ beneficiū q̄ creatio. ergo plus tenemur humanitati christi pro redēptione q̄ deo. p quocūq3

Confirmatur alia. ergo tenemur illi sup omnia. Cõfirmatur quia illam humanitatẽ debemus diligere sup omnes creaturas. cuius ꝓbatio est quia debem⁹ eam diligere plusq̃ nos ſm magistrũ libro. iij. Sȝ nõ debem⁹ creaturas alias a nobis plusq̃ nos diligere nec equaliter nobis. ergo debem⁹ humanitatẽ xpi diligere plusq̃ creaturas. igitur saltem aliqua duo. id est due que in christo sũt nature magis sunt diligẽde q̃ deus.

Decimumtertium principale Decimo tertio ꝓncipaliter aliquis meritorie posito casu qui nõ repugnat legi date fruitur creatura. ergo nõ tenetur diligere deum sup omnia. ꝯñtia patet. antecedẽs ꝓbo pono q̃ Petrus videat xpm et iacobũ ⁊ nesciat inter ipos distinguere sed estimet iacobum esse christũ quo posito diligat super omnia iacobũ. tunc arguitur sic. Petrus diligit iacobũ super oĩa. ergo fruitur eo ꝯsequẽtia est nota. antecedẽs patet ex casu et tamẽ meritorie. igitur contingit frui creatura meritorie. q̃ meritorie hoc facit patet quia est ignorãtia inuincibilis. ergo nullo modo impedit virtutẽ. ergo possibile est q̃ homo fruatur creatura vel diabolo transfigurato meritorie.

Responsio Dicitur pro isto casu posito q̃ petrus nõ fruitur Jacobo sed deo. quia hũc esse deum estimat.

Replica Sed istud nõ valet nec videtur verum. Nam arguo sic. Istũ diligit sup omnia iste est iacobus. ergo iacobũ diligit sup omnia. ergo fruitur iacobo. Per simile argumentũ cõtingit ꝓbare q̃ aliquis meritorie odit deũ ⁊ simul fruitur deo sub diuersis intẽtiõibus ⁊ acceptiõibus forma argumenti vt vis.

B Ad oppositũ Ad oppositũ est magister libro pmo. distin. pma. ⁊ Anselmus lib. v. cur deus homo. capi. ij. Ad hoc factã creaturã rationalẽ credimus. sicut certũ est vt sũmũ bonũ sup oĩa amaret ⁊ diligeret nõ ꝓpter aliud sed ꝓpter ipm. si vero ꝓpter aliud nõ ipm sed aliud amat. hoc autẽ nisi iniuste facere neq̇t. Iterũ mono. c. lxviij. nihil aptius credimus q̃ rõnalẽ creaturã ad hoc factã esse vt summã essentiã amet sup omnia.

Decisio qõnis Circa istã questionẽ sic est ꝓcedendũ. pmo inquirã aliqua circa actũ vtẽdi. secũdo inquirã quosdã articulos circa fruitionẽ vie. tertio quedã circa fruitionẽ patrie quarto soluã quasdã dubitationes. q̇nto dicã ad rõnes principales.

C Primi arti. distinctio que est de actu vtendi Circa primuȝ de actu vtendi erũt tres breues articuli. Primo ẽ assignanda differẽtia inter frui ⁊ vti. Secũdo videndum est an sit actus volũtatis medius qui neq̃ sit vti neq̃ frui. tertio an actus voluntatis vtendi ꝓprie acceptus sit vnus actus volũtatis vel aggregatio pluriũ actuum volũtatis

Notabile primuȝ Circa pmiũ sciendũ est q̃ tam frui q̃ vti significant actũ voluntatis. tripliciter aũt in volendo se habet volũtas, quia aliquã vult aliq̇d ꝓpter se ita q̃ si illud solũmodo presentetur voluntati cõplacet volũtati illud velle sicut si aliquis clare videret deum ꝓpter seipm diligeret etiam si nihil aliud a se diligeret sicut cõmuniter multi tenẽt. Aliquãdo tamen volũtas vult aliquid ꝓpter aliud tm̃ ita q̃ si illud sit volũtati per se p̃ntatũ ita q̃ volũtas nõ ꝑciperet illud aliquo modo ordinari ad aliud quod diligit volũtas illud nõ diligeret. verbi gratia hõ diligit sanitatẽ ⁊ cũ ꝑpẽdit q̃ amara potio ordinata est ad sanitatẽ tũc diligit eam propter sanitatẽ ita q̃ si potio amara esset apprehensa a volũtate per se nõ sub intẽtione qua sumitur ad sanitatẽ ꝯsequendã volũtas eam nõ diligeret. ⁊ ideo potio diligitur a volũtate ꝓpter aliud tm̃. Tertio modo potest cõtingere q̃ voluntas diligit aliquid ꝓpter se ⁊ ꝓpter aliud. vbi gr̃a aliquis diligit vinũ ꝓpter se quia dulce desiderat vel addiscat de nouo q̃ generat purum sanguinem ⁊ sic cõseruat sanitatẽ. et tũc incipit diligere illud tam ꝓpter se q̃ ꝓpter aliud ꝓpter s. sanitatẽ.

Sc̃ȝ [illegible] Primus modus de istis trib⁹ videlȝ q̃ volũtas diligit aliquid ꝓpter se potest considerari dupliciter. Uno modo q̃ absolute diligat illud ꝓpter se. Alio modo q̃ sic diligat illud ꝓpter se q̃ estimet illud vt finẽ esse diligendũ a volũtate ⁊ hoc est diligere aliq̇d ꝓpter finem vltimũ. ⁊ iste actus voluntatis vocatur apud theologos frui stricte ⁊ ꝓpe capiẽdo. hoc v̓buȝ frui. Unde Augu. pmo de doctrina xpiana. c. xxviij. dicimus nos ea re frui quaȝ diligimus ꝓpter se. Et infra. si inheseris atq̃ permãseris finem in ea ponẽs letitie tue tunc vere ⁊ ꝓprie frui dicẽdus es.

Tertiũ [illegible] Ceteri vero actus volũtatis dicuntur vti ita q̃ vti sit amare aliq̇d ꝓpter aliud. hoc tamẽ contingit dupliciter quia vel vtrũq̃ istorum sit actu volitũ et vnum ꝓpter aliud. et tunc volũtas ꝓprie vtitur illo quod ꝓpter aliud amat siue amet illud tam ꝓpter se q̃ ꝓpter aliud siue amet illud ꝓpter aliud tm̃ aliter contingit vnum esse volitũ actualiter aliud habitualiter sicut contingit q̃ aliquis vtens medicina nõ cogitat actualiter de medicina siue sanitate. sed tm̃ habitualiter ⁊ tamẽ vere vtitur medicina. et isto modo multi faciũt elemosinas ⁊ opera misericordie ꝓpter deum et tamẽ ꝑ tunc nõ cogitant de deo sed cogitauerũt ante. Ex his patet quid est frui ꝓprie ⁊ quid vti quia frui est sumere aliquid in facultatẽ volũtatis ꝓpter se ⁊ finẽ letitie sue in eo ponere. Uti est assumere aliq̇d in facultatẽ voluntatis nõ ꝓpter se finaliter sed ꝓpter aliud magis dilectum actu vel habitu.

D Sc̃d̃s articulus Circa secundum articulum est querendum videlicȝ vtrũ sit aliquis actus medius qui nec sit frui nec vti.

Conclusio Dicitur q̃ sic. quia aliq̇d põt diligi

nõ vt vltimus finis simpliciter. 7 p cõsequens nõ diligit fruitõne nec etiã actualiter refert in aliud sed diligitur pter se 7 sic hic nec ẽ frui nec vti.

Cõtra pclusionez

Sed ɔtra istã opinionẽ potest argui et dictis beati August. pmo de doctrina xpia. ca.sexto. vbi inquirit quomõ deus diligat nos et querit vtrũ de⁹ fruat nobis vel vtat nobis determinat ꝙ vtit nobis 7 in arguẽdo accipit sic. Si eĩ nec fruitur nec vtit nõ inuenio quo modo diligat nos: hec est ratio per quam probat ꝙ vtitur nobis 7 si ratio sua valeat videtur ꝙ omnis amor sit fruitio vel vsus. ideo hoc cõcedo.

Respõsio ad rões

Et quãdo arguit ꝙ aliquid diligit propter se et tamẽ nõ vt vltimus finis: nec etiam refertur ad aliud actualiter cõcedo 7 dico ꝙ talis dilectio est vsus quãdo res diligitur pter aliud habitualiter. naz nõ requirit ad vsũ actualis relatio in aliud magis dilectũ: sicut superius dictũ est. et ideo quãdo dicit diligo hoc propter illud. ly pter potest dicere causalitatem actus vl' habitus 7 siue sic siue sic dilectio talis est vsus.

Tertius articul⁹

Quãtũ ad tertiũ articulũ rationabiliter potest dici ꝙ aliquãdo sunt duo act⁹ quorum vnus qui est finis causat aliũ sicut cũ volo sanitatẽ pmo et nõ potionez quia nescio ꝙ est vtilis si scio postea ꝙ est vtilis tũc possum eaz velle et illud velle causat a sanitatis volitione sicut a causa partiali. 7 sic est dicendũ de deo 7 creatura diligẽda pter deũ. Aliquãdo autez est vnus actus ꝙ homo habituatus ad diligẽdum pximũ pter deũ potest elicere vnũ actũ quo vtrũqz diligat. 7 sic vno actu diligit creatura 7 deus 7 eodem actu diligit magis ꝙ de⁹.

Quattuor diffi. annotande

Nũc videnda sunt quedã circa fruitionem vie vbi pmo occurrũt quattuor difficultates communes. Prima vtrũ homo possit ex suis naturalibus diligere deũ sup omnia. Secũdo vtrũ deũ sup omnia diligendũ possit naturali rõne demõstrari. Tertio an hõ magis teneat diligere vnaz personã diuinã ꝙ aliã. Quarto vtruz homo possit diligere vnã psonã diuinam non diligendo aliam.

Prima diffical.

Circa primã difficultatez que est an homo ex suis naturalibus sine habitu supnaturali possit diligere deũ super omnia. id est sine gratia vel charitate. 7 in isto articulo dico duas cõclusiones.

Conclusio prima

Prima est affirmatiua talis homo potest ex suis solis naturalibus diligere deum super omnia. hanc conclusionẽ probo sic.

Probat cõclusio primo

omne illud. quod intellectus humanus ex suis naturalibus potest credere esse summe diligendũ potest ex suis naturalibus sũme diligere. qa irrationabile omnino videt ꝙ homo crederet aliqd esse ab eo diligendũ. 7 tñ ꝙ non posset illud summe diligere cum nihil sit magis in potestate volũtatis ꝙ ipsa voluntas vt habetur. iij. de libero arbi. cap. iij. sed deus est huiusmodi: quia intellectus humanus potest cuz credere siue veraciter siue erronee esse sũme diligendũz: 7 hoc ex solis naturalibus. i. sine quocũqz habitu supnaturali. ergo 7c. maiorem probo. nam possibile est ꝙ aliquis assentiat alicui narranti de deo: quia ipse est creator omniũ 7 pseruator: cõtinuus 7 optimus 7 p ɔñs sũme diligẽdus. possibile est ergo istum deum sũme diligere: nec oportet ꝙ aliquẽ habitum sibi deus infundat. ergo potest eum diligere sup oĩa sine habitu.

Secundo

Secũdo arguo sub hac forma homo potest p sola naturalia diligere deũ plusꝙ istam rem demonstrando sortem 7 plusꝙ istã rẽ demonstrando platonẽ. 7 sic de aliis rebus. ergo potest p sola naturalia deum diligere super oĩa. ɔña ptz: quia añs 7 ɔñs ɔuertuntur añs pbo: quia intellectus potest dictare ꝙ deus est melior ꝙ sortes 7 ꝙ pe. 7c. 7 ꝙ tunc magis tenetur diligere deuz. ergo voluntas cũ sit libera: potest illud bonũ plus diligere ꝙ aliqd aliorũ 7c.

Tertio

Tertio arguo sic: homo potest ex solis naturalibus velle deũ esse deum 7 nõ aliud a deo esse deum: sit ergo talis sic volens sortes 7 arguo sic. sortes vult deo maximũ bonũ 7 nulli alteri a deo vult tantũ bonũ. ergo plus diligit deum ꝙ quodcũqz aliud igit potest deũ naturaliter diligere super oĩa.

Quarto

Quarto: qa hõ errans potest diligere creaturam sup omnia 7 frui creatura ex suis naturalibus ergo pari ratione frui deo.

Responsio

Si dicatur ad ista ꝙ eo ipso ꝙ homo dictat ꝙ vult diligere deum sup oĩa 7 incipit deum diligere deus infundit sibi gratiaz ita ꝙ simul incipit diligere quãdo habet gratiam.

Replica

sed hoc nõ impedit argumenta. quia dato ꝙ de⁹ nõ faciat hoc. nec minus tñ hõ talis diligeret deũ sup oĩa. similr deus libere infundit gratiam: ergo potest omittere ne infundat: et tunc stabit dilectio dei sup oĩa in anima carente quocũqz supnaturali.

Scda conclusio

Secũda ɔclusio est ista. nullus homo potest libere implere pceptũ de dilectione dei sup oĩa p sola naturalia stante lege que nunc est.

Probat cõclusio primo

hec ɔclusio pbatur quia lex iubet ꝙ actus cadens sub pcepto fiat in gratia 7 charitate que sunt habitus supnaturales. ergo licz existens extra charitatẽ scz carens habitu infuso diligat deum sup omnia p sola naturalia. nõ tamẽ sequit ꝙ impleat pceptũ ad intentionẽ pcipientis: 7 hoc est qd dicunt doctores ꝙ homo potest sine gratia implere pceptum ꝙtum ad substantiam pcepti vel facti cadentis sub pcepto: nõ tamen ꝙtuz ad circũstantiã facti vel ꝙtum ad intentionẽ pcipientis.

Secũdo

Secũdo patet. idem ex determinatione ecclesie in quodam concilio. de consecra

tione distinctõe quarta.c.vltimo vbi habet̃ sic. Qui dicit ꝙ sine gratia mãdata dei possum⁹ implere per liberũ arbitrium anathema sit In cõtrarium fuit heresis pelagianorũ. et ideo licet deus possit acceptare ad vitam eterná factum hominis sine gratia: nõ tamen facit sed statuit modũ sicut sanctis patribus reuelatũ est. ideo tenendũ.

Contra primam conclusionē

Contra primã ꝯclusionẽ arguit̃ sic. si ipa esset vera sequit̃ ista conclusio ꝙ magis diligens deũ minus diligat̃ a deo. cõsequens est falsum ⁊ cõtra illud Prouer. viij. Ego diligentes me diligo. ⁊ ꝯsequẽtia ꝓbatur sic.

Probat̃ ꝯña primo sic

p̃mo pono aliquẽ qui acquisiuit sibi habitũ diligendi ex solis naturalibus ⁊ accipio alium existentem in gratia nõ habentẽ habitum acquisitũ talem. tũc arguo sic. p̃mus potest diligere deũ intẽsius in hac hora ꝙ secũdus ponat̃ in esse igitur secũdus min⁹ diligit ꝙ p̃mus. ⁊ tamen magis diligit̃. probat̃ quia sibi datur gratia similiter ⁊ si decederet immediate saluaretur et alius qui diligit deum super omnia ⁊ intẽsius eo damnaret̃ quod videtur incõueniẽs.

Secundo

Preterea si sic homo posset vitare omne peccatum per sola naturalia. ꝯsequens est falsum. ꝯñtia patet quia si potest naturaliter diligere deum super omnia. ergo potest naturaliter velle conformare se preceptis diuinis per omnia. ⁊ per ꝯsequens cum ita sit ꝙ ipe isti dictamini possit se conformare potest vitare om̃e peccatum. ꝯsequẽs ẽ falsum. ꝯsequẽtia ꝓbatur quia non videtur verisimile ꝙ homo velit se cõformare deo super omnia ⁊ tamẽ simul cum voluntate ista stante in eo peccet.

Tertio

Preterea si esset in naturali potestate hominis diligere deum super omnia et hoc est maximũ mandatũ sicut patz Matth. xxij. igit̃ in et⁹ naturali potestate eẽt obseruare aliqua minora: ⁊ sic frustra ad h̃ daretur gratia. ꝯsequens falsum quia deus ⁊ natura nihil faciũt frustra.

Cõtra secundam conclusionē

Contra scd̃am conclusionem arguit̃ sic. dato ꝙ homo teneret̃ obseruare preceptũ in gratia sequit̃ ꝙ transgrediens preceptũ de furto facto trãsgrederetur preceptũ de homicidio. Nam iste fur tenetur hoc preceptũ obseruare. non occides ⁊ p te nõ solum tenet̃ ad substantiã precepti: sed tenet̃ seruare preceptũ in gratia tunc arguo sic. hoc preceptũ est ꝙ ipe nõ occidat ⁊ ꝙ ipse existẽs in gratia non occidat: sed ipe nõ est in gratia igitur non obseruat istud preceptum nõ occides et sic potest argui de omni precepto.

Secundo

Preterea si sic sequeret̃ ꝙ peccãs vno peccato peccaret necessario infinitis peccatis mortalibus probatur quia accipio tempus in quo sortes peccat et sit a. tunc in prima parte proportionabili ipsius a sortes tenet̃ in gratia esse ⁊ nõ est. ergo peccat mortaliter omittendo ꝓ prima parte qd̃ deberet habere in eadem ⁊ in secũda eodem modo nouo peccato. ꝓbo. quia equaliter obligatur ꝓ secunda sicut pro p̃ma. igitur equaliter delinquit: vel saltez mortaliter delinquit dimittendo ꝓ secũda parte. ⁊ sic de tertia ⁊ quarta ⁊c̃. ergo peccat infinit̃ peccatis mortalibus distinct̃. Si dicat̃ ꝙ est vna omissio tm̃ ꝯtinuata ⁊ vnũ pctm̃ omissionis.

Responsio

Replica primo

Contra sit omissio p̃ma ꝓ pte ꝓportionabili b. ⁊ ꝓ scd̃a c. ⁊ ꝓ tertia d. tunc arguo sic quãdo b est c nõ est. ergo peccans peccato b nõdũ peccat peccato c. ergo b ⁊ c nõ sunt vnũ peccatũ.

Secunda

Preterea quãdo b. ꝑteritũ est d. potest caueri: ⁊ est futurũ. sed b. nõ potest caueri nec est futurũ. ergo nõ sunt vnũ peccatum.

Tertia

Preterea sic diceret̃ ꝙ omittẽs p totam vitam suam nõ peccaret nisi tm̃ vno peccato omissionis.

Quarta

Preterea si sortes in p̃ma pte ipsius a. cõmitteret b. ⁊ in scd̃a ꝯtereretur ⁊ peniteret in tertia peccaz ⁊ omitteret omissione d. tunc manifestum est ꝙ b. ⁊ d nõ sunt vnũ peccatum: sed nõ minus grauiter peccat modo ꝙ tunc. ergo nunc peccat vl' vno peccato infinite grauitatis vl' infinitis peccatis mortalibus.

Tertio argu̅ contra ꝯclusionē

Preterea si ista ꝯclusio sit vera: sequit̃ ꝙ peccans mortaliter ⁊ exñs in peccato mortali ꝓ omni tpe quo posset penitere ⁊ nõ peniteret ipe incurreret nouũ peccatũ mortale. ꝯña potz. q2 omni tempe tenet̃ esse in gratia ⁊ penitere. ergo quicũq3 omittit penitere cũ posset peccat nouo peccato. ꝯñs videt̃ multũ difficile.

Quarta conclusionē

Preterea si illa ꝯclo foret vera sequeret̃ ꝙ teneremur ad aliq̃d quod non est in potestate nostra. ꝯña tenz. quia teneremur ad gratiam que nõ est a nobis sed a solo deo. ꝯñs falsũ videtur: q2 tũc obligaremur vltra posse.

Ad p̃mũ quando arguit̃ contra primã conclusionẽ ⁊ deducitur ad hoc ꝙ magis diligens deũ minus diligeretur a deo ⁊c̃. potest dici ꝙ nec ꝯña valet nec consequens est impossibile. ⁊ ad ꝓbationẽ ꝯñe. b existens in charitate minus diligit deum ꝙ a. carens charitate: q2 de⁹ in illo carẽte causat nõ charitatẽ. ⁊ similiter si decederet illum beatificaret: ⁊ alium si decederet damnaret. ergo magis diligit minus diligentem. dico ꝙ ista ꝯña nõ valet deus infundit charitatem isti vel auget seu conseruat in isto. s. a charitatẽ ⁊ in b nõ. ergo magis diligit a ꝙ b. q2 capio vnũ ꝑscitũ ad mortẽ eternã existentem in gratia ⁊ alium ꝑdestinatum existẽtem in peccato mortali istum plus diligit manifestum est. quia isti vult maius bonũ sc3 vitam eternam: ⁊ tamen nullam charitatem sibi dat. Similiter nõ sequitur formaliter: sed vt nũc tm̃ iste caret charitate. ergo si decedat dam-

nabitur. nam nō includit contradictionem ꝙ deus hominē sine charitate beatificet. Similr nec ista consequētia valet deus damnaret a si modo decederet ⁊ deus beatificaret b. si modo decederet. igitur deus nunc plus diligit b q̄ a. Nā ꝙ modo plus diligit b q̄ a non sequitur: sed bene sequitur ꝙ deus magis diliget b q̄ a. Instantia patet si b. sit p̄destinatus existēs in peccato mortali ⁊ a prescitus existēs in grā tunc ista conditionalis ſm legem statutam est bona deus damnaret b si modo decederet. et tamen certum est ꝙ deus non plus diligit b q̄ a. quia ipsi b preordinat vitam eternā ⁊ ipsi a non.

Responsio ad pñs

Secundo dico ꝙ consequēs non est incō ueniens videlicet ꝙ minus diligens deum pl⁹ diligatur a deo. nam de facto verum est in exē plo posito de prescito existente in gratia ⁊ pre destinato existente in petō mortali. Silit pre destinatus dormiens quādo nō diligit deum plus diligitur a deo q̄ prescitus in gratia sum me diligens deum.

Dilectio accipitur dupliciter

Ad auctoritatē scripture Prouerbioꝝ octauo. Ego diligētes me diligo dico ꝙ diligere accipit̄ equiuoce in scriptura. Vno modo pro actu vel pro motu voluntatis in deum quo volūtas vult deo bonū. Alio mō diligere deum vocat̄ in scriptura perseuerant̄ viuere ſm mādata diuina. iuxta illud. q̄ audit mandata mea et seruat ea ⁊c. Primo modo lo quendo de dilectione nō oportet ꝙ qui magis diligit deum magis diligat̄ a deo. immo xp̄us plus dilexit petrum quādo negauit tum⁹ q̄ vn q̄ fecerat iudam etiā quādo optime se habuit Secūdo modo verum est ꝙ qui magis diligit id est qui melius perseuerant̄ viuit magis dili gitur a deo.

Ad scđm

Ad secundū quādo arguit̄ si ho mo per sola naturalia diligeret deum ⁊c. ergo ⁊c. cōsequētia non valet. probo quia nō potest vitare originale peccatum. similiter ꝯsequens non est incōueniens q: licꝫ nunc de facto non possit homo vitare sine gratia posset tamen si deo placeret aliter statuere et ſm legem statu tam credimus ꝙ talis homo qui audiēs loqui de vna re que esset creatrix et gubernatrix om nium et eam summe diligeret deus ei prouide ret de via salutis et infunderet sibi grām etiaꝫ sine baptismo vel alijs sacramentis.

Ad tertium

Ad ter tium quādo arguitur ꝙ tunc potest homo ⁊c. Dico ꝙ hoc non includit contradictionem et quando arguitur. igitur frustra datur gratia. negatur consequētia. nam placet deo. et ideo non est frustra alioquin omnia forent frustra. Nam ideo sunt quecunqꝫ sunt quia deo solū modo placent vt sint: et si aliquid esset qđ deo non placeret frustra esset.

3
Ad p̄mū argu. cō tra scđ am conclu sionem

Ad primū argu mentum contra secundā conclusionem factuꝫ quādo arguitur sic dato ⁊c. potest dici ꝙ ꝯñs est distinguendū eo ꝙ transgredi preceptū po test dupliciter accipi. Vno mō stricte ⁊ p̄prie Alio modo large et extensiue.

Trāsgressio pre cepti accipit̄ du pliciter

primo modo ne go consequentiā quia p̄prie transgredi ē fa cere libere substantiā actus prohibiti per pre ceptum vel omittere substantiam actus impo siti sub p̄cepto. actus aūt cadēs sub huiusmoi preceptione non occides alius est omnino ab actu prohibito per istud preceptum non fura beris. et ideo transgrediēs vnum non necessa rio transgreditur alterum p̄prie loquendo ⁊ stricte de trāsgressione precepti.

Secūdo

Alio modo ac cipitur transgredi preceptum large quia si pre cipitur a deo ꝙ circūstantia cuiuslibet obserua tionis et impletionis precepti sit in gratia. iō carens gratia non obseruat aliquod preceptū ſm circumstantias debitas: ⁊ ideo large loquē do transgreditur quodlibet preceptum ⁊ trās greditur circumstātiam inclusam sub quolibet precepto. sic cōcedo ꝙ qui delinquit in vno fa ctus est omniū reus.

R
Ad secundū

Ad secundū quādo dici tur ꝙ si homo tenetur ad obseruantiam prece ptorum in gratia. igitur peccans mortaliter p vnam horam peccaret peccatis infinitis quia in prima parte proportōabili tenetur eē in gra tia et non est. ergo ibi est alia omissio ⁊ sic in se cunda et in tertia ⁊c. Hic pōt dici p̄portōabili ter ꝙ conclusio est concedenda in casu. quia si teneretur de volūtate ꝙ posset habere subitū actum. hoc est in instanti ⁊ in quolibet instāti nouum actum vel in tempore minori et in mi nori igitur in infinitū ex deliberatione ꝯclusio foret vera maxime in peccato omissionis q: p infinitis temporibus vel instantibus omitte retur illud quod debet habere. Tenēdo similit̄ ꝙ voluntas successiue habeat actum suum ita ꝙ volitio causetur in voluntate partibiliter. si cut calor causat̄ in ligno loquēdo de partibus intensionis tunc nō est dare primum instans in quo voluntas vult: sed cōtinue est alia voli tio et licet sit dare primū instans in quo hec vo litio est non tamen est dare primū instans in quo volūtas illa male vult ideo sicut in altera tione continua est dare infinitas formas et remissiores forma in vltimo gradu termināte alterationem et per ꝯsequēs infinitas albedi nes remissas dealbatiōe continua: ita etiaꝫ in hac volitione producta partialiter est dare vo litiones infinitas remissiores: et tamē quelibꝫ illarum fuit peccatum mortale. nec est dare mi nimū peccatū mortale quod iste cōmisit eligē do hanc volitioneꝫ immo sunt infinita pecca ta mortalia que sunt tantum partes vnius pec cati mortalis ⁊ sic in actu cōmissiōis cōmittēs

cōmittit peccata infinita. et ideo per has vias pclo ad quā deducit nō est incōueniēs. qa tū argumentū nititur probare q omittens p horam peccat infinitis omissionibus potest dici q hoc potest itelligi dupliciter. Uno modo q peccet infinitis omissionibus cōcomitantib⁹. et sic dicitur q non est verum. cuius causa est. quia stat aliquam partem pportionalē esse ita paruam in qua nō potest resistere nec resipiscere nec penitere. sed concedo q omni tempe p quo pōt penitere ante finē hore et nō facit peccat mortaliter nouo peccato omissionis sic dicto. i. nō cōcomitāte alteri. Alio modo pōt intelligi q peccet in hac hora peccatis infinitis vel omissionibus infinitis concomitantibus. et sic conceditur conclusio q in prima medietate hore peccat vna omissione et infinities posset accipere partem equalem isti medietati differentem ab ista medietate portialiter et nō totaliter. eodē modo dicendū est de illis omissionibus. et sic sunt in omni peccato omissiōis omissiones infinite quia infinities iste omisit quod debuit facere. Et peccare petō omissionis nō est aliud nisi facere q ita sit sicut p hāc denotat iste infinities omisit qd debuit. Tūc ad pmā formā quādo arguitur sic. sit omissio pro prima parte proportionali b pro secūda c. pro tertia d. tūc b c d sunt totaliter peccata distincta. igitur etc. Potest dici q ante finē hore est aliqua pars proporōalis ita modica q in primo instāti illius nō potest incipe penitere. et per totam talem horam peccat peccato antiquo et non nouo et cum infinite sint tales partes pportionales in hac hora sequit q non sm omnes partes pportionales in hac hora sūt distincta peccata omissionis. et sic posset dici ad illas quattuor breues formas quibus pbatur q singulis partib⁹ pportionabilibus correspōdent peccata omissionis distincta formaliter.

Ad tertium argumentū contra secundā conclusionem quādo arguit q tūc existēs in petō mortali etc. concedo pclusionē sm intellectum pus dictum ad alias formas. Ad quartū qn arguit tunc tenet homo ad aliquid etc. Respōdeo q esse in potestate hominis accipit dupl'r Uno modo complete et perfecte. Alio modo dispositiue. potest igit homo in aliquā operationem per vsum bonū liberi arbitrij q dispositione existente in homine deus infundit sibi gratiam et sic aliquo modo habemus gratiā in nostra potestate videlz dispositiue et incomplete nō tamen perfecte et effectiue. sil'r patet per phm. hoc possumus quod p amicos possumus. Sed contra istam cōclusionē qua dicit q omnis act⁹ peccati mortalis est ifinita petā mortalia. qa ois volitio mala ē ifinite male volitiōes qr q p vnā horā hūit malā volitionē habuit ifinitas malas volitōes. Et sil'r ois omissio peti mortal' ē infinite omissiōes. Arguit pmo sic sit a vnum peccatū mortale et b aliud quod nō sit pars ipsius. a et c tertiū distinctū totalit ab vtroq. tunc sic a peccato correspōdet pena infinita extēsiue. igit a et b corrūdet maior pena ifinita s nō extēsiue ptz qr nulla pt eē maior extēsiue pena ifinita extēsiue. g a et b corrūdet maior pēa itēsiue q soli a. g adhuc corrūdz maior a b c q soli a et. n extēsiue g itēsiue. g ifinitis petis mortalib⁹ corrūdet pēa ifinita in ifinitū maior pene corrūdēti ipsi a itēsiue. g si iste peccās peccat ifinit petis mortalib⁹ ipe meret penā infinitā itēsiue qd est impossibile etiā deū sibi dare. et p ɔsequēs si pclo data sit vera sequtur q omne peccatū mortale meret penā etiā infinitā intensiue. Secūdo sic. nullū infinitū est maius alio infinito vel esse potest sm commentatorē pmo phisicor. igit si in omni peccato sint infinita peccata mltanulla multitudo peccator est maior alia. nec aliquod peccatū maius alio ɔsequēs est falsum. Tertio sequit qa totiēs peccauit adam qui nō legit peccasse nisi semel et tot petā cōmisit quot cōmisit nero vel iudas vel vnus alius qui addidit peccata peccatis p qnquaginta vel sexaginta annos.

Quarto sequeret q peccatū occidentiū xpz sciēter nō foret grauius q simplex furtū, vl mēdacium mortale vt videt. ɔñs est falsū et ɔtra Anselmū. ij. cur deus homo. c. xiij. vbi dicit q non solum occisio xpi sed lesio sola xpi excederet omnia peccata mūdi cogitabilia. Quinto sit a vltimū instans terminās alterationē tunc sortes in infinitū grauius peccat in a q qn inceperit peccare igit peccat petō infinite grauitatis. Ad ista potest dici tenēdo q omē petm cōmissionis est mala volitio et omē petm omissionis est mala omissio volendi quod hō debz velle p tpe p quo omittit. et tūc ɔnter dici pōt q cum mala volitio pducat successiue in volūtatē pducitur per alterationē et cum omnis alteratio sit infinite alteratiōes vel sibi ifinitas alteratōnes cōtinuet hic erūt infinite male volitiones pducte anteq a producat sit a vna volitio pducenda. dici tamē potest q hoc non obstante licet a pducatur per alterationē tamē a potest manere in volūtate alteratiōe terminata ita q a conseruet in volūtate sine intēsione siue remissione sui et sm modū loquēdi Arist. de formis in actu a erit in actu volitio et omis volitio que pcessit et nō mansit nisi per instās sine additiōe alterius gradus aducinctis per alteratiouē diceret apud eū volitio in potētia

Peccās infinitis peccatis pōt itelligi dupliciter

explicaz

Ad tertiū contra scdam pclusionez

Ad quartum Esse i ptāte hoīs accipit dupliciter

Cōtra solu. ad secūdū argu cōtra scdam pclusionez

Argu pmo

Secundo

Tertio

Quarto

Quinto

Rñsio ad pma

quia apud Aristotelē nulla forma est forma in actu illa que manet per tempus sic ꝙ de ea nihil deperdatur nec illi aliquid addatur. et ideo ſm suū modū legendi nō forent infinite volitiōes in potentia et vna tm̄ in actu. sic ꝯsimiliter iste peccauit infinitis peccatis in potētia ⁊ vno peccato in actu ⁊ hoc dici deberet in peccatis positiuis que sunt peccata cōmissionis. Tunc ad argumentū quādo arguitur. sit a vna ps peccati et b alia ⁊ c tertia ⁊ tūc a et b deberetur maior pena ꝙ̄ a tm̄ ⁊c. dici pōt ꝙ si a et b et c sint pctā distincta totaliter contra partes vniꝰ peccati cuilibet eoꝝ debetur infinita pena extēsiue ⁊ omnibꝰ simul pena maior ꝙ̄ vni de illis precise si sint pctā talia.

Ad secundū

Ad scđm argu. iuxta supiꝰ posita ꝯcedo ꝯñs q2 in omni multitudine pctōꝝ sunt infinita ⁊ infiniti ad finitū nulla est ꝓportio. ideo vna multitudo pctōꝝ est infinita peccata mortalia quecūq3 fuerint punietur pena infinita extensiue: sed illa pena erit acerbior et amarior vni pctō ꝙ̄ alteri ſm ꝙ pctm̄ ē grauiꝰ. Nec valet ꝯñia a pctm̄ est pctā infinita ⁊ b ē infinita pctā. igitur a et b sunt infinita peccata et eque grauia. sicut nec valet hec: sortes habꝫ infinitas malas volitōes ad occidendū platonem ⁊ cicero hꝫ infinitas malas volitiones ad summū pontificē occidendū. g̃ sortes ⁊ cicero peccāt eque grauiter ꝯclō de forma non valet. Unde ꝯsequēter dico ꝙ vnū pctm̄ nō est maiꝰ alio sic ꝙ his debetur pena extēsiue maior. ſ3 vnū est grauius alio. et ideo pena extēsiue infinita tolerabilius affliget vnū peccatorē3 ꝙ̄ alium.

Ad tertiū

Ad tertiū quādo arguit si sic. ergo totiēs peccauit adam sicut nero ⁊c. dico ꝙ ista de vi vocis nō valet. na3 ex hoc implicatur ꝙ adam nero et iudas peccauerīt infinities ſ3 nō habeo dare ꝓ nūc istā quilibet istoru3 infinities peccauit ⁊ ꝑ ꝯñs inter pctā istoꝝ nō cadit cōparatio quā tm̄ ponūt sic arguētes. ⁊ ideo argumētū nō ꝯcludit ⁊ potest vlteriꝰ dici ꝙ ꝓpter hoc dr̄ adam semel peccasse. q2 forte pctā sua fuerīt omissiōes omittēdo qđ debuit fecisse iuxta mandatū dei siue cōmissiones cōmittēdo ꝯ̄ dei voluntatē ꝑ inobedientiam ista duo pctā simul ⁊ vno nomine pñt noiari videlꝫ supbia.

Cōtra rñsionē

Sꝫ ꝯ̄ pono pctm̄ sortis q̄ aliquo g̃n pctō peccauit districto ꝑ scripturas. ⁊ arguo sic. sor. semel peccauit tm̄ g̃ nō septies. ꝯña pꝫ ⁊ ꝯñs est verū ex iā dictis. q2 oīa illa vno noīe noīat augustinus superbiā ⁊ vniuersaliter oīa reducunt ad supbiā.

Responsio

Dicēdū ꝙ iuxta intellectū datū de tm̄ semel peccare ꝯña iam nō valet. nam sic stant simul ꝙ sortes tātū semel peccet et tamen infinita committat ⁊c.

Ad quartū

Ad quartū nego ꝯñam. q2 bene volo ꝙ peccatū occidentiū christū non maius fuit furto vel mendacio mortali: sed fuit grauius. Cōtra hoc qđ dictū est ꝑus est falsum. s. ꝙ pctā mortalia nō possunt cōparari ad inuicem ſm similitudinē maiorē vel minorē ſ3 in hoc sunt ad inuice3 cōpata ꝙ vni deberetur grauior pticipatio pene ꝙ̄ reliquo.

Ad quintū

Ad q̄ntū ⁊ vltimū qñ arguit supposito casu ⁊c. sortes in infinitū grauiꝰ peccat. etiam nego ꝯñam. quia per aūs nihil aliud denotatur nisi ꝙ potest esse ꝓcessus in infinitum in cōmissiōe peccati grauioris: quia in aliq̄ua parte alterationis dicte hec fuit vera peccatum sortis non est ita graue quin possit esse duplo grauius: nec in duplo quin possit esse in triplo ⁊ quadruplo: ⁊ sic in infinitum. Unde infinitum tenetur sincathegoreumatice a parte subiecti ⁊ denotat ꝓcessum in infinitu3 ⁊ ex hoc nō sequitur ꝙ sortes in a peccat peccato infinite grauitatis. quia ex ꝓcessu in infinitū nō ꝙ̄ sequitur status. ⁊ illud ꝯsequens ponit statum: sed tamen bene valet ꝯsequentia. si ly infinitum teneretur cathegoreumatice a parte ꝑdicati. sed antecedens esset tunc falsum ⁊ cōsequens. similiter cum ista responsione stat ꝙ in a hec potest esse ṽa sortes cōmisit infinita peccata quoꝝ vnum est grauius alio in infinitum. tamen est accipere vltimū grauius.

Scđa t

Secūda difficultas circa fruitione3 de deo habendam a viatore est an deum esse super oīa diligendū possit naturali ratione demonstrari vbi dico duas conclusiones.

Conclusio prima

Prima est hec cathegorica nō potest naturali ratione ꝓbari. deus est diligendus ab homine super omnia.

Cōclusio secūda

Secunda est. hec ypothetica siue cōditionalis potest naturali ratione ꝓbari si deus est deus est super omnia diligendus ab homine.

Probatur prima conclusio

Probatur prima sic. nō potest demōstrari ꝙ ita sit in re sicut ꝑ hanc denotatur deus est. ergo non potest demonstrari ꝙ ita sit in re sicut denotatur ꝑ istā deus est sup oīa diligēdus. ꝯña pt3. q2 sequitur formalr deꝰ est sup oīa diligēdus. g̃ deus est. cū g̃ ꝯña sit formalis non pōt demonstrari aūs naturali rōne. Assūptū ꝓbatur vic3 ꝙ h nō possit demōstrari naturali rōe. deꝰ ē. q2 sola fide tenetur. Ad heb. xi. Credere opor3 accedēte3 ad deū: q2 ē ⁊ inq̄rentibꝰ se remūerator sit. Idē pt3 inductiē ex sufficiētia rōnū q̄ ad h inducūt

Probatur assūptu3 primo

Pria sic. Nulla ꝓpō affirmatiua ⁊ cathegorica cuiꝰ subiectū ē iplicatiuū falsi ē ꝓpō ṽa. ita nlla ꝓpō cathegorica affirmatiua cuiꝰ subiectū ē iplicatiuū credi ē naturalr euidēs. vl pōt eē naturalr euidēs. sꝫ h ꝓpō deus est sup oīa diligēdꝰ ē ꝓpō cuiꝰ subiectū ē iplicatiuū cuiusda3 materie credi sic istiꝰ. deꝰ ē sūmū bonū ⁊ ipsius deus est. ergo hec ꝓpositio deus est sup omnia diligendus: nō potest esse naturaliter euidēs

Maior patet. quia sicut hec est falsa. homo
est homo vel homo est aial rōale mortale si nul
lus esset homo. Et hec similiter asinus currit si
nullus asinus sit. ita hec ꝓpositio est mere cre-
dita deus est prima causa deus est pⁱmus mo-
tor et sic de alijs. Minor ostenditur videlicet
ꝙ hec sit implicatiua crediti deus est sup oīa
diligēdus ab homine patet: quia si ponat̄ ora
tio exprimens quid nominis loco istius termi
ni deus ꝓpositio erit implicatiua vni⁹ crediti.
sicut si dicatur sic. deus est ens infinitū ꝛ mlto
magis si ponatur conceptus quem habz xp̄ia
nus de isto termino deus. Secūda conclusio

Scda conclusio

que est ꝙ hec cōditionalis potest esse euidens
si de⁹ ē de⁹ est sup oīa diligēdus. probatur pre

Probat̄ cōclusio

fixo significato istius vocabuli deus et conce-
ptu quem nos christiani habemus de eo vide
licet ꝙ sit vnū intelligibile creans ꝛ cōseruās
libere oīa ad cuius nō esse sequit̄ nō esse oim.
sine quo nihil possumus ꝛ cetera vocabula que
de deo credimus ꝛ cōcipimus intelligi seu in-
cludi in significato huius vocabuli deus. tunc
potest argui sic. illud est ab homine summe di-
ligendum quod scitur ab eo esse summe bonū
ipsi homini. Sed si ista sciatur ab homīe deus
est: scitur ꝙ illud est quod est summe bonū ho-
mini. ergo scitur ꝙ illud est quod est ab homie
summe diligēdū. Tertia difficultas an homo

Tertia difficultas

magis diligere teneat̄ vnam personā in diuinis
ꝙ aliam puta pr̄em ꝙ filium vel sp̄m sanctū. et
hic possunt dici due cōclusiones. Prima est ꝙ

Conclusio prima

nō teneor diligere magi vnā psonā i diuinis ꝙ
aliam. Secunda est ꝙ ꝓpter aliquaz causam

Secunda ꝯclusio fm opi. aliquorū

teneor diligere vnam personā ꝓpter quam nō
teneor diligere aliam. hoc est ꝙ tales ꝓpōnes
sunt vere diligo filiū ꝓpter hoc non diligo pa
trem ꝓpter hoc. sicut diligo filiū quia redemit
nos ꝛ nō diligo patrem quia redemit nos. sed
ista cōclusio secūda nō est sufficiēter probata.
Nam licet diligam filiū quia redemit me vl̄ q2
passus est pro me et mortuus tamen ex eadem
causa qua diligo filium. scilz quia redemit me
diligo consequēt̄ patrem et sp̄m sanctū q2 q̄cū
operatus est filius ad redemptionē meam tm̄
ibi operati sunt. licet ergo secūda cōclusio non
sit sufficiēter probata ꝓpter actū redemptiōis
videtur tamen ꝙ possit sic probari. Ista ꝯñtia

Probat̄ secunda cōclusio

est bona diligo hanc humanitatē christi. ergo
diligo hunc hominē. probatur ꝯsequētia quia
sequit̄ diligo hāc humanitatē. ergo hec huma
nitas diligitur a me. igitur ille homo diligitur
a me alioquin nō fieret cōmunicatio ydioma-
tuz. nunc sequitur illa humanitas mouebatur
ergo filius dei mouebatur quod tamen est fal
sum. igitur de primo ad vltimū diligo hanc hu
manitatem ergo diligo filium dei. sed ista con
sequentia non valet diligo hanc humanitatē.
ergo diligo patrem. sicut non sequitur. hec hu
manitas est passa. ergo pater est passus sed fi-

Rñsio ad ꝓbatio nem conclusionis

lius. sed adhuc videtur ꝙ istud nō sufficiat: q2
seq̄t̄. diligis hāc hūanitatē. ergo diligis filium
dei per cōmunicatōnē ydiomatū. Et sequitur
diligis filium dei ergo diligis deum ꝛ vltra. er
go diligis trinitatē. quia trinitas ē deus. Pro

Opi. doc.

pter hoc dico ꝙ scda ꝯclusio est falsa ꝛ sua op-
posita est vera vicz hec. ꝓpter nullaz causam te
neor diligere vnam personam diuinam ꝓpter
quā nō teneor diligere quālibet psonam diui-
nam. ꝙ alias tamen ꝓpōnes: ꝛ alias exprimitur
eadem causa diligendi in cōparatione ad diuer-
sas psonas: sicut cum dicit̄. diligo filium: quia
redemit me ꝛ nō patrem. quia redemit me: sed
quia filius redemit me: ꝛ sic de spiritusancto.
Prima aūt ꝯclusio vera est vicz nō teneor magi
diligere vnū psonā ꝙ aliam. q2 eadē bonitas ē
oim ꝛ omnis causa ꝓpter quā debeo diligere
vnā psonā ē eā ꝓpter quā debeo diligere aliā

Quarta diffi.

Quarta difficultas circa fruitionē viatoris
est an viator possit frui vna persona nō fruen
do alia. ꝛ videt̄ mihi ꝙ nō. quia sicut impossi-
bile est ꝙ marcus tullius sint noia eiusdem. ꝛ
ego nesciam hoc. sed tm̄ scio ꝙ hec persona vo
catur marcus. impossibile est ꝙ hec sit vera. di
ligo marcum quin hec sit vera. diligo tulliuz. ꝛ
similiter est impossibile ꝙ hec sit vera. diligo
deum. quin hec sit vera. diligo trinitatem: ꝛ di
ligo patrem ꝛ filium ꝛ spiritumsanctum. eo-
dem modo impossibile est ꝙ hec sit vera. di-
ligo filium quin hec sit vera. diligo deū sic for-
mata: quia sic semp intelligo licet nō exprimam
vel loquor sic. impossibile est ꝙ ita sit in re si-
cut per hanc denotatur. Nam si diligo filium
volo filio bonum: ꝛ illud valo deo. ergo trini-
tati. patet consequentia. quia per sillogismum
expositorium. Vnic deo volo hoc bonum: hic
deus est trinitas. ergo trinitati volo hoc bo-
num. sicut tamē cum ista. diligo tulliū stat ista
hec non est scita a me. diligo tullium: ita cum
ista. diligo trinitatem stat ista. nescio hanc. tri
nitas est a me dilecta. Contra primam con

Cōtra ꝓmā ꝯclu sionē scde diffi.

clusionem secūde difficultatis arguo sic. Omne
quod antiqui philosophi ꝓbauerūt potest na-
turali ratione ꝓbari: sed deum esse super omīa
diligendum antiqui phi ꝓbauerunt. ergo ꝛc.
Maior patet. quia ipsi solis ꝓpositiōibus na
turaliter manifestis assenserūt. Minor ꝓbat̄.
quia ipsi cognouerunt deum super omnia esse
diligendum. ergo hoc ꝓbauerūt quod non est
primū principium. patet assumptum. quia co-
gnouerunt deum sup omnia diligendū: q2 fm

apostolū Roma. primo. Gentiles per creatu-
ras visibiles deuenerunt in notitiam dei. Uñ
dicit. deus enim illis reuelauit: inuisibilia eniȝ
dei a creatura mundi per ea que facta sunt in-
tellecta conspiciuntur ⁊c. Ex hac auctoritate
arguitur sic. tantam cognitionem et ita euidē
tem habuerunt de deo ꝙ fuerunt omnino inex
cusabiles de eo ꝙ non coluerunt nec glorifica-
uerunt sicut deum. ergo ita euidentē notitiam
habuerunt de deo ꝙ sciuerunt eū esse colendū
et glorificandum sicut deuȝ. sed colere aliquid
sicut deum est diligere illud super omnia. ergo
talem cognitionem habuerunt ꝙ sciuerūt deū
esse diligēdum super omnia quod est ꝓpositū.

Confirmatur

Confirmatur ista ratio quia aut cognouerūt
ꝙ debuerunt eū diligere super omnia aut eos
latuit. si latuit ergo fuerunt excusabiles in hoc

Secundo

si cognouerunt habetur propositum. Preterea
ex hac auctoritate arguitur contra mediū pro
pter hoc ꝙ dicis hanc propositionē non posse
probari deus est super omnia diligēdus. videlȝ
quia hec est mere credita deus est. Nam aut co
gnouerūt deum esse aut nō. si non ergo fuerūt
excusabiles. si sic igitur naturali ratione potest
hoc probari. Similiter apostolus assumit op-
positum nam ꝙ inuisibilia dei. id est attributa
deo inuisibili per ea que facta sunt intellecta
conspiciūtur id est per propositiōes formatas
de terminis intellectis cognoscunt predicata
de deo: sicut deus est bonus potens eternus ⁊
huiusmodi. Unde subdit sempiterna quoqȝ vir-
tus eius et diuinitas. igitur non solum istam

Tertio

deus est bonus ⁊c. Preterea contra eandem
conclusionem. Omne quod precipitur iure na-
turali potest naturali ratione ostēdi esse ratio
nabile: sed deuȝ eē sup omnia diligendum pre
cipitur iure naturali. igitur. maior patet qꝛ fa-
tuū foret obedire illi cuius nulla ratio assigna
retur. Minor patet quia diligere deum super
omnia precipitur lege diuina. Sed omēs leges
diuine natura constant: humane aūt moribus
vt dicit Isidorus ḡn to ethimol. et in decretis
ponitur distinctione pⁱma. c. omnes. Cōfirmatur
quia si diligere deum super omnia foret cōtra-
rium rationi naturali. ergo preceptum diuinū
destrueret rationem naturalem potius ꝙ per-

Quarto

ficeret quod est incōueniens. Preterea ratiōe
naturali probatur ꝙ bonum cōmune diuinuȝ
est magis diligendum ꝙ bonum particulare
primo ethicoꝝ. c. ij. bonuȝ ciuitatis est melius
⁊ diuinius ꝙ vnius persone. igitur quod est sum
me diuinū est. summe diligendum quia est ma
xime cōmune bonum quia est bonum omniū ⁊
cōmunissimū et optimū quia est ipe met deus

Quinto

ergo est summe diligendus. Preterea homo
debet naturaliter diligere se ꝓpter finem suuȝ
quia ꝓpter quod vnūquodqȝ tale et ipm̄ magis
quia finis est magis amabilis eo quod est ad
finem nono ethicoꝝ. sed deus est finis vltimus
q̄ mouet vt amatū ⁊ ꝺsideratū. xij. metaphisice
cōmento. xxxvi igitur homo naturaliter maxime
debet deum diligere. Confirmatur per illud

Cōfirmatur ratio

cōmentatoris ibidem qui dicit sic. si motor ce
lestium corpoꝝ est magis bonus omnibus ne
cesse est vt sit desideratus magis oībus bonis
et ita cum corpora celestia sint nobilissima cor
pora sensibilium necesse est vt illud bonum qđ
appetunt sit nobilissimū etnū ⁊ maxime quod
appetit totum celum in motu diurno. Preterea

Sexto

homo ꝯm naturam suam et rationē naturaleȝ
magis debet diligere bonitatē et veritatem ꝙ
semetipm̄ vel suum esse. sed deus est sūma bo-
nitas et summa veritas. igitur ⁊c. maior pȝ pⁱmo
ethicorum. c. vi. ꝯm thomā etiam pro salute ve
ritatis oportet familiā destruere. et pⁱhus: am
hobus eñ existētibus amicis sanctum est pre-
honorare veritatem. ꝙ si ꝓ multitudine amico
rum homo debȝ se morti exponere ꝙto magis
pro veritate: sed ꝙ ꝓ multitudine amicorū ho
mo se debeat morti exponere. patet quia aliter
destrueretur omnis politia mūdana ⁊ omnis de
fensio. ergo a multo fortiori debet homo deuȝ

Septimo

diligere super omnia. Item apostolus ad Ro.
scđo. gentes que legē nō habent ipe sibi sūt lex
id est naturaliter ea que legis sunt faciunt sed
lex diuina siue lex moysaica precipit deū diligi
super omnia. ergo gētiles hoc naturaliter fece
runt. ergo naturaliter cognouerūt deū debere

Octauo

diligi sup omēa. Preterea obiecta diligibilia
⁊ dilectiones ad quas homo tenetur ex euidētia
rōnali sunt ordinata. q̄ro ergo aut est ꝓcessus
ī infinitū ita ꝙ ratio nō dictet aliquid eē sum
me diligēdū vel est status si est status nō nisi
in deo qꝛ rō naturalis erraret ⁊ nō foret euidēs
si est ꝓcessus in infinitū ergo nō est dare ꝯm ra
tionem naturalē sūmū bonū. ꝯsequēs falsum.
et contra phm̄ scđo metaphice quia in causis
essentialibus nō est ꝓcessus in infinitū. igitur cō
tingit ꝯm rationē naturalē deuenire in finem
vltimū. ergo in summū bonū quia finis bonuȝ

Contra medium probationis

et optimū voluit esse. Contra mediū quo pro

Primo

batur ꝯclusio dr̄ eñ ꝙ hec nō potest demōstra
ri deus est sup oīa diligendus: qꝛ hec est mere
credita deus est. Arguitur pⁱmo sic. tñ deum esse
ꝑ se notū patet ꝑ dam. pⁱmo senten. distin. xxvij
ca. tertio. cognitio existendi deum nobis natu

Secundo

raliter insita est. Preterea Anselmus prosologi.
cap. secundo. dicit ꝙ deus non potest cogitari
non esse et arguit contra insipientem qui dicit
in corde suo non est deus. sic probans deum

esse insipiens qui audit istud aliquid quo maius nō potest cogitari in intellectu. ergo quod audit est in intellectu suo. quero igit͛ aut est in intellectu suo tantum aut in re et in intellectu si primū. ergo nō est quo maius cogitari ⁊c. igitur illud quo maius cogitari nō potest non est illud quo maius cogitari nō potest quod includit contradictionē. si in re ⁊ in intellectu. igit͛ ē in re. sed deus est illud quo maius cogitari nō potest. igitur ⁊c. Ista ratio est apud Anselmū tanti ponderis ⁊ tam euidens vt in fine quarti capituli dicat. gratias tibi domine q2 quod primo credidi te dante iam sic intelligo te illuminante vt si te esse nolim credere non possū nō intelligere. Fuit autē quidā qui p̄ insipiēte respondēs dicit sic se p̄bare posse ꝙ insula perdita esset. vocat insulā perditā fingēdo ꝙ posset esse nobilissima insula quedā inaccessibilis in mari omnes terras vincēs fertilitate. cōtra quod dicit Anselmus libro suo contra insipiētem ꝙ si quis inuenerit aliquid preter id quo maius cogitari nō potest cui sue rationis cognitio valeat coaptari dabit sibi Anselmus insulam perditam amplius nō perdendaȝ. Ista verba replico ad ostendendū q̄tum confisus fuerat Anselmus in isto argumēto.

Tertio

Preterea hec est per se nota necesse est esse vnū primum mouens actu operās ⁊ hmōi.

Quarto

Preterea veritatem esse potest demōstrari. igit͛ deuȝ esse potest demōstrari. Antecedēs patȝ q2 Anselmus hoc demonstrat. monol. xviij. Cuius ratio stat in hoc si veritas nō est. ergo veritateȝ non esse est verum. ergo veritas est.

Cōfirmat͛

Confirmat͛. quia veritatē esse sequit͛ ex vtraq3 parte ꝯtradictōis

Quinto

Preterea Aristoteles. viij. phisicorum ⁊ in. xij metaphisice p̄bat deū esse infinite v̄tutis intēsiue ⁊ ꝙ est prima causa primū mouēs ⁊ hmōi.

Cōtra ꝯclusionē quarte diffi. primo

Contra conclusionē quarte difficultatis que fuit ꝙ viator nō potest frui vna p̄sona nisi fruatur omnibus argui͛ multipliciter. primo sic. Nam filius potest videri corporali visione nō viso patre nec spū̄sancto igit͛ potest diligi illis nō dilectis. antecedēs p̄bo quia iudei viderūt personā humanā que erat filius ⁊ nō viderūt patrem nec essentiā diuinā. manifestū est quia non viderūt filium nisi inquātum hominē per cōmunicationē ydiomatū.

Secundo

Preterea vna persona potest esse homo alia nō existēte. igit͛ contigit frui vna alia nō dilecta. quia non magnū mirū est vnam personā diligi ⁊ aliā nō.

Tertio

Preterea pater prior origine est filio. igit͛ in illo priori potuit diligi sine filio vel nō viso filio.

Quarto

Preterea creatura intelligēs personas siue clare siue obscure aut cognoscit illas vna cognitione vel duabus. si vna igitur illa nō distinguit inter illas. si duabus igitur vna potest destrui alia remanēte. igitur vna persona potest cognosci alia non cognita et per ꝯsequens potest diligi alia non dilecta.

Q. Risio ad ista per ordinem

Ad istas per ordinē respōdeo et primo: ad primū quādo dicit͛ ꝙ omne quod philosophi p̄bauerūt ⁊c. concedo. sed hoc non est huiusmodi.

Ad primū secundum

Ad auctoritatē apostoli dico ꝙ ante ortum magnoruȝ philosophoꝝ fuerūt patriarche et cultus dei fuit reuelatus hominibus. et adeo philosophi hoc sciuerūt ⁊ cum quidam eorum licet hoc crederent non tamē eum coluerunt sed tyrannorum timore et vt vulgo placerent coluerunt idola. ideo fuerūt inexcusabiles. Contra apostolus dicit ꝙ inuisibilia dei ⁊c. ergo potuerunt hoc per creaturas probare. dici potest ꝙ habita reuelatione ꝙ deus est multe congruentie possint haberi ex creaturis. adhuc tamen non potest probari deuȝ esse per creaturas et hoc concipiendo per terminū deus: sicut nos christiani cōcipimus. infidelis autem qui non concipit per illum terminū de᷑ nisi solem vel idolum ipse scit deum suum esse videlicet illud quod intēdit per illum terminū Unde ad argumentuȝ concedo ꝙ illi gentiles fuerunt inexcusabiles. et tamen ex hoc non sequitur ꝙ cognouerunt deum esse diligendum super omnia naturali ratione sed reuelatione prophetarum. et cum crederent deum esse non vixerunt s̄m illam fidem sed colebant idola. et ideo fuerunt inexcusabiles.

Ad scōm

Ad dictum apostoli inuisibilia ⁊c. verum est apud credentem deum esse multa predicata que non concludūtur de deo. tamen possunt concludi ratione de eo et cognitione creaturarū. et sic patet ad primum ⁊ ad secundum.

Ad tertium

Ad tertium potest dici ꝙ aliquid precipitur in iure naturali dupliciter Uno modo expresse vel formaliter sicut hic. Hoc facias alteri qd̄ tibi fieri vis. Alio mō latēter ⁊ q̄si in suo añte. et sic p̄cipiunt͛ illa q̄ ad hoc sequuntur. Illa v̄o q̄ dicunt͛ sequi ad hoc p̄ceptū sunt in duplici genere. quia quedam sequūtur consequētia naturali ⁊ euidenti naturalit͛ quedam tantuȝ consequētia credita. illa que p̄mo moda sequuntur possunt per rationeȝ naturalem ostendi esse facienda et rationabilia. illa vero que tantū sequūtur secūdo modo: nō possunt ostendi sed tantū credūtur esse rationabilia et huiusmodi sunt quedam que in euāgelio continentur. quia ratione naturali non potest ostendi ꝙ concupiscere rem alienam sit peccatum mortale vel ꝙ homo debeat deum diligere plusq̄ se.

Ad quartum

Ad quartum quando dicitur ꝙ bonum cōmune ⁊c. potest dici ꝙ si istud argumentum concluderet probaret ꝙ homo magis deberet diligere cōmunitatē q̄ semetipm

Reueleť ergo alicui ꝙ si ipe annihilaretur vel
damnaretur totaliter cōmunitas saluabitur:
quo posito iste ſm argumentum deberet velle
annihilari vel damnari qḋ est falsuȝ. ⁊ ideo di-
ctū Aristotelis bonū cōmune ⁊c. potest forte i
telligi de administratione tpaliū ⁊ de laborib⁹
psonalibus cuilibet pertinētibus ad cōitatem
Siliť illud verbū accipit quoddam creditum
videlicet ꝙ aliq̇d sit diuinū qḋ ē vbū psuasiuū
nec ratiōe naturali pbatur ꝙ homo debet ma
gis diligere se ꝙ̄ cōmunitatē cuius ipe non est

Ad quintū

pars. Ad quintū potest dici ꝙ nō est demon-
strabile quin homo sit finis suppsitus et non or
dinetur ad aliquid aliud sicut ad finē scilicȝ ad
felicitatē. nō ideo sequiť ꝙ felicitas nō sit ma-
ior homine cum felicitas vno modo loquendi
sit operatio vel speculatio intellectus decimo
ethicoꝝ. Et quādo diciť ꝙ ordinať ad felicita
tem sicut ad finem. sensus est ꝙ homo debȝ se
ordinare vt bene et feliciter viuat. vnde finis
hominis est hoc totum scilicet ipm feliciter vi-
uere ita ꝙ ipe includať in fine suo aliquo mo-

Ad sextum

do loquendi. Ad sextū potest dici ꝙ illa sunt
mere credita vel a creditis deducta. vnde sicut
philosophi suaȝ philosophiā practicā siue spe
culatiuam miscuerūt cum opere vulgi ita etiā
suam scientiā moralem cum legibus statutis
miscuerūt volentes dare ratioē coꝝ omnium
que legibus precipiebanť. Unde si ista rō con-
cluderet pbaret ꝙ homo magis deberet semp
velle esse miser vel annihilari p veritate susti-
nenda. Similiter vbi Aristoteles hoc dicit lo-
quitur contra opinionē Platonis qui dicit ꝙ
sanctū est p̄honorare veritatē. p qḋ forte innuit
quod est hominibus p pphetas ⁊ legislatores
reuelatū. Unde licet Aristoteles hoc dicat vel
phus non ideo sequiť ꝙ possit ratione natu-
rali demonstrari. Nam ipsi quidē persuaserūt
pbabiliter sicut facit vbiqȝ Aristoteles in ethi
cis et in moralibus sicut ipsemet docet primo

Ad septimū

ethicoꝝ. Ad auctoritatē apostoli gentes que
legem nō ⁊c. Dico ꝙ gentes que legem moysi
non habent viuētes ſm principia iuris natu-
ralis perceperunt fidem et gratiam a deo sine
lege moysi et faciebant legem et dilexerūt deū
super omnia instructi a deo non per demōstra
tiones naturales et hoc intellexit apostolus si
cut patet per glosam. Uult eīn retrahere super
biam iudeorum putantiū gratiam dei vel fidē
vel iustitiam nulli fuisse datam nisi existētibus

Ad octauū

in lege moysi ante incarnationē. Ad octauuȝ
potest dici ꝙ verum est ꝙ ipse homo est finis
et maxime diligendus a se naturaliter ⁊ omnia

R
Ad argu. contra mediū ad primū

alia propter se. Ad argumenta probātia deū
esse non esse mere creditū sed naturali ratione
scibile diciť ꝙ nō. ad Damascenū dico ꝙ capi-
tulū illud intitulať demonstratio ꝙ de⁹ est. vn̄
intendit ibi pbare deū fore: quia frustra pba-
ret si esset naturaliť p se notū. ⁊ ideo qn̄ dicit. co
gnitio essendi deum est naturaliter hoibus in-
serta plane dicit ꝯtra phm si ſm veritatem di-
ctum suū accipiatur qui vult aīam esse sicut ta
bulam rasam. i. nudam in p̄mo instanti carē-
tem cognitione: sed potest vtrūqȝ sic glosari in

Ad secundū

omi homine est anima que est capax dei cogni
tiōis. sed tn̄ hec ppositio p fidem teneť vtȝ ꝙ
aīa humana est capax dei. Ad aliud potest di
ci ꝙ rō ans. est sophistica ⁊ errat in rei verita-
te. Unde sicut nos decipimur licȝ hoc nō pci-
piamus ita etiam fuit de isto doctore q̇ in mul
tis etiam ptinentibus ad logicā deceptus fuit
valde. Unde ad argumentū in sua forma quā
do accipiť. tu audis istū terminū id quo mai⁹
cogitari nō potest. aut intelligiť ⁊c. Dico ꝙ in
telligo ꝙ ptes istius termini cōplexi significāt
ſ nō intelligo iudicando qḋ aliud dicit de quo
iste terminus pōt verificari significatiue acce
ptus. vnde statim resisto in p̄ncipio: ⁊ dico ꝙ h̄
est falsa illud quo maius cogitari nō pōt intel
ligiť a te capiendo subiectū significatiue sicut
h̄ est falsa infinitū in magnitudine intelligiť a
te. vl̄ melius deo intelligiť a te. capiendo subie
ctū significatiue: q2 sequiť illud quo maius co-
gitari nō potest est intellectū a te. ⁊ vltra. ergo
aliq̇d intellectū a te est illud quo maius cogi-
tari nō potest. ꝯn̄s falsum. Diceť volens rn̄de-
re p insipiente: pōt tn̄ ista distingui illud quo
maius cogitari nō potest est intellectū a te eo
ꝙ de dicto vel facto potest esse vera: sicut ista
ppositio. papā cantare missam auditur a te: ⁊
similis. si sit de dicto ē vera: quia hoc dictū mē
tale vel vocale vel scriptum intelligitur a te si
est de re falsa est ppositio: sicut ista. tu audis
ꝙ angeli cantant. i. percipis per auditum ꝙ an
geli cantent. vnde p eandeȝ formā potest pba
ri ꝙ aliquid melius deo est: quia tu audis ꝙ h̄
est melius deo ⁊ intelligis terminos: ergo me-
lius deo est in īntellectu tuo quero aut est tm̄ in
intellectu tuo: vel est in intellectu tuo ⁊ in re.
si scḋm habeť ppositū ꝙ ista res est melior deo
si tm̄ in intellectu tuo. Contra. melius est illud
qḋ est in intellectu tuo ⁊ in esse ꝙ̄ illud quod ē
tm̄ in intellectu tuo. Similiť nihil melius deo ē
tm̄ in intellectu tuo: q2 si sic. melius deo non est
melius deo. qḋ apud eum foret magnū incōue
niens licet ppositio sit vera in rei veritate. vn-
de breuiter loquendo omnes tales sunt negan
de de virtute sermonis, illud quo maius cogi-
tari non potest est in intellectu tuo. Si tamen
accipiatur improprie bene possunt concedi.

Nam tunc tales ꝓpositiones nihil aliud signi ficant nisi ꝙ cōceptus corr[espo]ndēs istis vocibus aliq[ui]d quo maius [et]c̄. sunt in intellectu [et]c̄. [et] tūc nullū sequit[ur] incōueniens. Ad tertiū q[ua]n[do] dicit[ur] h[oc] est p[er] se nota necesse est p[ri]ncipiū mouens esse actu op[er]ans. dicendū ꝙ nō: quia nunq[uam] ꝓpō est p[er] se nota in qua subijcit[ur] terminus complexus ex partibus nisi sit p[er] se notū ꝙ ille p[ar]tes de se inuicem p[re]dicant[ur]. [et] ideo nō potest p[er] se esse nota nisi sit p[er] se notū aliquod ens est q[uo]d ē necesse esse. nec ista primum mouens est: nisi ista sit nota aliquid mouens est mouēs p[ri]mū. Si[mi]liter verū est ꝙ Aris[totiles] nititur ꝓbare ꝙ sit tm̄ vnū necesse esse [et] Aristo. ꝙ sit vnū p[ri]mū mouens et vna p[ri]ma causa [et] vnus p[ri]nceps oim̄. xij. metha. Nota ergo ꝙ ista ꝓpō deū esse est demonstratum ab Aristo. opinatum: probatum: conclusuz: scitum [et] [et] h[uius]mōi faciunt ꝓpōem aliquo mō modalez: q[uia] p[re]dicata de tota compositiōe p[re]dicont[ur] sic faciūt q[ua]tuor modi famosi necessariū i[m]possibile [et]c̄. sensus cōpositus istius ꝓpōis deum esse demōstratū est: est q[ua]n[do] iste mod[us] demōstratū p[re]dicat[ur] de tota ꝓpōne sicut demōstrata ista deus est: est ꝓpō demōstrata. Sensus diuisus est q[ua]n[do] iste terminus demonstratū p[re]dicat[ur] de aliqua ꝓpōne cuius subiectū supponit ꝓ eodez ꝓ quo iste terminus deus supponit. In p[ri]mo sensu loquimur q[ua]n[do] inuestigamus an deū e[ss]e sit demonstrabile. id est an hec ꝓpositio deus est sit demonstrabilis. vel sit ɔclusio alicuius demonstrationis. [et] in isto sensu iste discursus nō valet. p[ri]mā causaz esse ē demonstratū: deus est p[ri]ma causa. ergo deū esse est demonstratū: sicut nō v[idelicet] vltimā spheram esse est demōstratuz ab Aristo. in sensu cōposito sphera carens stellis est vltima sphera vel s[ecundu]m veritatē celum empireū est vltima sphera. ergo celū empireū esse ē demonstratū ab Aristo. [et] hoc accipiēdo maiorem [et] ɔclusionem in sensu composito. Nā Aristo. non credidit nisi octo spheras nec ꝓbauit esse nisi octo: [et] ideo octauā dicit esse vltimam. Unde maiori existente d[e] possibili: [et] minori de in esse nō sequit[ur] ɔclusio de possibili nec in sensu composito nec diuiso. Tū iste discursus nō valet. oēm ep[iscopu]m esse Iob. est possibile petrus ē ep[iscop]us: ergo petrū esse iobem est possibile. nam maior est vera in sensu composito: [et] minor vera de in esse. [et] ɔclō ē impossibilis. [et] iō nec iste discursus valet. oēm ep[iscopu]m esse iobem est possibile est ꝓbatū a me pe. est ep[iscop]us. ergo petruz eē iob. est possibile. est ꝓbatum a me. Similiter da ꝙ ego sciam ɔclusionē istam aliquis angulus est acutissimus s[ecundu]m spēm: quia nullus distinctus specifice ab eo est acutior: [et] tamen ꝙ nunq[uam] viderim nec intellexerim aliquē angulū contingētem nō sequit[ur] omnis angulus acutissimus s[ecundu]m speciem est angulus cōtingens aliquis angulus scitur a me esse acutissime contingentie s[ecundu]m speciem ergo [et]c̄. Maior ē vera. et minor similiter in sensu composito et cōclusio est falsa s[ecundu]m casum. ideo discursus sicut supra dictum est nō valet. Dico tamen ꝙ nunq[uam] aliquis philosophus ꝓbauit ratione naturali hanc mentalē deus est demonstrata ꝓpositiōe mentali que est in mente fidelis catholici. imo nunq[uam] talem conceptū habuit sicut correspondet isti voci deus in mente fidelis. Unde iste terminus deus est in vsu cōmuni est equiuoc[us] inter colentem ydolum et colentē verū deum.

Ad tertiū

Ad quartū patet per predicta. Ad formaz si ergo capiatur in sensu composito non valet. tamen ad argumentū Anselmi dico ꝙ logica sua nihil valet quādo arguit. veritas non est. ergo veritatem nō esse est verum. naz sicut nō sequit[ur] homo non est asinus. igitur hominē nō esse asinum est verū ita nec in proposito. Cōtra hoc arguit quidam sic. si nulla veritas est q[ue]ro aut hec est vera. nulla veritas est vel non. si non: ergo sua cōtradictoria est vera scilicz hec aliqua veritas est si sit vera habet[ur] propositũz igit[ur] siue sic siue sic aliqua veritas est. Ad hoc dico ꝙ posito ꝙ nulla veritas sit: hec non est vera nulla veritas est: et quādo arguit[ur] hec nō est vera. ergo sua cōtradictoria est vera. ɔ[seque]ntia nō valet: q[ui]a forte sua cōtradictoria nō est. Sz contra ponatur ꝙ nulla veritas sit [et] ꝙ iste due ꝓpositiones sint nulla veritas est et aliqua veritas est. tunc sequit[ur] ꝙ aliq[ua] veritas est. quicq[ui]d dicendum sit dicitur ꝙ casus includit contradictionez vt manifestū est. an fuerit aliqua veritas certa alias patebit. Ad ratiōes factas contra conclusionē qua dicebatur ꝙ viator nō potest frui filio quin fruatur patre: p[ri]mo exponam conclusionē consequēter dicam ad rationes. et dico ꝙ viatorem frui filio potest intelligi dupliciter. Uno modo proprie quia filius est terminus vel obiectum fruitionis talis. ita ꝙ actus fruendi sit vna talis oratio mentalis puta hec isti rei sit summus honor vel vtinam filio dei sit summus honor vel aliqua equiualens. Alio modo potest intelligi viatorez frui filio dei per cōmunicationē ydiomatum. quia videl[icet] obiectuz sue dilectionis est humanitas vnita filio dei propter quam vnitionē hec est concedenda iste fruit[ur] deo [et] filio p[er] cōicationez ydiomatum sicut possio illata humanitati est causa quare cōcedimus tales ꝓpositiones filius dei est passus. [et] isto secūdo modo posset cōcedi et concedo ad presens ꝙ quis potest frui vna p[er]sona nō fruēdo alia: q[uia] predicata que sic

Ad quartum

Cōtra responsionem replicat[ur]

Responsio

Replica

Responsio

S

Ad rōnes contra conclusionem quare dixi

tm̄ cõuenitũt ꝑsone vnite alicui nature ꝑ communicationẽ ydiomatũ repugnant cuilibet alteri ꝑsone. Unde sicut nõ sequit͛ iste filius est passus sub pilato. igit͛ pater est passus sub pilato. ita non sequit͛ iste filius est dilectus a petro. igit͛ et pater. posito ꝙ petrus fruat͛ christo homine et odiat deum patrem. ⁊ eodẽ modo videtur ꝙ hec debeat concedi iste fruitur filio dei et nõ essentia diuina. quia predicata cõuenientia filio dei solum ꝓpter cõmunicationẽ ydiomatuꝫ negantur a personis et ab essentia diuina in abstracto nõ in concreto sicut concedimus ꝙ deus est passus et negamus hanc diuinitas est passa. et sic si ista secunda debeat teneri in omnibus vniuersaliter cõuenientibus filio dei solum per cõmunicationẽ ydiomatũ. tunc oportet consequẽter cõcedere istas petrꝰ fruitur deo et tamen non fruitur diuinitate.

Ad primũ

Tunc ad primũ argumẽtum quãdo dicit͛ ꝙ filius potest videri visione corporali ⁊c̄. conceditur ꝙ iudei viderunt deum non tamen viderunt diuinitatẽ et odiebant deum nõ tamẽ diuinitatẽ sicut concedimus ꝙ occiderũt deũ nõ tamen deitateꝫ ⁊ sic concedimus de oĩbus terminis qui accipi possunt essentialiter sicut deus summũ bonum omnipotẽs ⁊ huiusmodi que recipiũt predicationẽ per cõmunicationẽ ydiomatũ: sicut dicimꝰ omnipotẽs est passus summũ bonum fuit vulneratũ sic in proposito si iudas odiret humanitatẽ christi et diligeret deum oportet concedere per cõmunicationeꝫ ydiomatũ ꝙ filius dei est oditus a iuda ⁊ summum bonũ est oditũ a iuda ⁊ sic de alijs. et sic cõclusio prima quaꝫ dixi supra in quarta difficultate ꝙ viator nõ potest frui vna ꝑsona non fruendo alia debꝫ intelligi de fruitione cuius obiectũ per se ⁊ ꝓprie est filius dei pͥmo modo distinctiõis iã posite et nõ de fruitione filij que dicit͛ secũdo modo per cõmunicationem ydiomatum: quia sic vt iam dictum est cõtingit hõi frui vna ꝑsona nõ fruendo alia. immo odiẽdo tã ꝑsonã ꝙ essentiã: immo iuxta istũ moduꝫ loquendi possunt dici cõclusiones que videntur mirabiles.

Prima conclusio sequens et dictis. Probat͛ cõclusio

Prima est ꝙ hec est possibilis aliquis diligit deũ sup omnia et eadẽ dilectione peccat mortaliter. Probat͛ ista cõclusio primo sic. pono ꝙ christus ostẽdat iohãni viatori suã humanitatẽ ⁊ volo ꝙ Johãnes delectatus in ista humanitate fruat͛ ea nesciẽs ꝙ est assumpta: illo casu posito Johãnes peccat mortalit͛ quia fruit͛ creatura. naꝫ fruit͛ humanitate hac igit͛ creatura. ⁊ tñ dilectione qua fruit͛ hac humanitate diligit deũ sup omnia ꝑ cõicationeꝫ ydiomatũ. igit͛ per actuꝫ qui est pc̄m̄ mortale diligit deũ sup omnia ⁊ ecõtra. Preterea arguo sic. Johãnes fruit͛ hac hũanitate. ergo diligit eamꝰ plusq̃ deũ quia diligit eam sup oĩa alia ab ea. igit͛ ꝑ cõmunicationẽ ydiomatũ diligit deũ plusq̃ deũ q: sic sequit͛ iohãnes tãgit hãc humanitatẽ. igit͛ tangit deũ ꝑ cõmunicationẽ ydiomatũ. ita sequit͛ diligit hanc humanitatẽ plusq̃ deum. igit͛ diligit deũ plusq̃ deũ. Et similiter iste sunt ꝯcedende iudei oderũt deũ plusq̃ oderũt deũ ⁊ iudei viderũt deũ clariꝰ q̃ viderũt deum. ⁊ pari rõne tales: maria minus dilexit filium q̃ spm̄sanctũ. quia minus dilexit humanitatem filij q̃ spm̄sanctũ. ergo humanitas filij fuit minus dilecta a maria q̃ spũssanctus. ergo iste homo fuit minus dilectus a maria q̃ spũssanctus. immo sequit͛ ꝙ deus minꝰ dilexit se q̃ diligat se quia filius minus diligit humanitatem suam q̃ se. igit͛ si omnia ꝑdicata q̃ cõueniũt nature sic vnite cõueniũt ⁊ filio dei per cõmunicationẽ ydiomatũ hoc predicatum qđ est minus diligit͛ a filio q̃ filius diligitur a se cõueniret etiã filio ꝑ cõmunicationẽ ydiomatum. et sic hec erit ꝯcedenda filiꝰ dei se minus diligit q̃ diligit se ⁊ hec foret concedenda xp̄s vult ꝙ minus diligamus eum supposito ꝙ eũ ordinate diligamus. igit͛ per cõmunicationeꝫ ydiomatũ sequit͛ ꝙ xp̄us vult q̃ minus diligamus dei filiũ q̃ diligamus euꝫ. igit͛ vult ꝙ minus diligamus eum q̃ diligamus eũ.

Responsio ad ꝯsequelas ⁊ declaratio quõ debeãt intelligi

Potest dici ꝙ talia ꝑdicata frui intelligere diligere. et ꝯsilia possunt cõuenire humanitati lꝫ nõ cõueniant homini. et ideo nõ oportet ꝙ sequat͛ cõmunicatio ydiomatũ. secus aũt est de istis percussit tãgit videt. Unñ sequit͛ tangit hũanitatẽ ꝫ tangit deũ.

Cõtra rõẽ ad arg̃

Cõtra pͥmã r̃sionẽ. retẽto casu por statĩ sit ista. Joh. fruit͛ hac hũanitate: ⁊ tñ nullũ hoĩeꝫ diligit.

R̃nsio

Verũ ẽ ꝙ nisi ista ꝑdicata sint q̃ ꝯueniũt nature assũpteq̃ nõ ꝯueniũt ꝑ cõicationẽ ydiomatũ filio dei sic h̃ ẽ vera. h̃ natura ẽ vnita filio dei. ⁊ tñ filius dei nõ vnit͛ filio dei. Silr̃ h̃ natura est creata. h̃ natura differt realr̃ ab ẽntia diuina. h̃ natura incepit ẽẽ aliq̃d: sed sufficit scire ꝙ natura hũana cõicaret ydiomata. i. ꝓpetates nature diue ⁊ ecõuerso filiꝰ cõicaret ydiomata. i. ꝓprietates nature hũane sic nasci de m̃re famere: sitire: mori: pati ⁊ hmõi ⁊ sic fruitio ẽ cõicatio ydiomatũ ĩ talibꝰ ꝑdicat͛ diligi videri. in talibꝰ nõ seq̃t͛ ista pͥma ꝯclusio. Si ꝟo dicat͛ ꝙ dꝫ ẽẽ cõicatio ydiomatũ tũc talis deꝰ minꝰ dilexit se q̃ dilexit se exponit͛ sic. deus minꝰ dilexit se ꝫ naturã hũanã q̃ dilexit se ꝫ diuinã ⁊ sic de alijs.

Scd̃a cõclusio

Scd̃a ꝯclusio ẽ ista hõ põt licite ⁊ meritorie frui q̃cũq̃ creatura. ꝓbat͛ sic vi deat pe. xp̄ꝫ ⁊ iacobũ. ⁊ estimet ia. ẽẽ xp̄ꝫ ⁊ stãte isto errore inuincibili in pe. volo ꝙ petrus velit iaco. ẽẽ deũ ⁊ diligat eũ sup oĩa. iste fruit͛ crea-

tura ꝛ tñ meritorie q: ignorãtia sua est inuincibilis in h.s. ꝙ credit ꝙ iacobus sit xp̃s eo fruit̃ põt etiã esse error inuincibilis in aliquo ꝙ diabolus sit de⁹ si transfiguraret se: sic de q̃cunq; creatura argui põt.

u
Tertia conclusio

Tertia est ista homo ĩpotest odire summe deũ meritorie stante lege q̃ mõ ẽ. ꝓbat̃ q: si p talẽ errorẽ vel ignorãtiã inuincibilem credat aliq̃s xp̃m esse pessimũ ꝛ subuersorem moꝝ ꝛ precipiat̃ sibi ꝙ quẽlibʒ talẽ odiat et ꝓsequat̃ tunc iste odit xp̃m ꝛ diligit eum. g̃ idem odit ꝛ diligit. patet cõclusio.

Quarta cõclusio

Quarta ꝯclusio est ista ꝙ aliq̃s homo meritorie fruitur seipso ꝛ deificat seipm q: hec est vera de facto xp̃s fruit̃ seipso ꝛ deificat tã semetipm.

Quinta cõclusio

Quinta ꝯclusio ꝙ eadẽ re simul ꝛ semel potest homo frui ꝛ vti meritorie. hec ꝓbatur ponat̃ ꝙ aliq̃s scʒ petrus diligat deũ sup omnia ꝛ pono ꝙ talis videat xp̃m nõ tñ sciat ipm esse christuʒ sed credat ipm esse Jacobũ tunc arguit̃ sic. Jstum hominẽ petrus diligit ꝓpter deũ. ergo petrus vtit̃ isto homine. Similiter arguit̃ sic. Jstum hominẽ petrus diligit sup omnia. g̃ isto homine petrus vtit̃ et fruit̃ et vtrunq; fit meritorie: q: error inuincibilis excusat peccatũ.

Sexta conclusio

Sexta ꝯclusio. sic posset esse p errorẽ inuincibilem intellect⁹ ꝙ petrus eadẽ re fruat̃ meritorie quaʒ odit. ponat̃ ꝙ petrus diligat xp̃m sũme super omnia et tñ ꝙ nunq̃ viderit xp̃m nec sciat discernere xp̃um ab alio: pono silit̃ ꝙ summe odiat iudam de p̃cepto dei q: prodidit ꝛ tradidit xp̃um: nesciat tamẽ discernere quis sit iudas: quo posito occurrat sibi iudas ꝛ credat petrus ipm esse xp̃m tũc arguit̃ sic. Jstuʒ meritorie diligit sup oĩa iste est iudas: g̃ iudã meritorie diligit sup omnia: sed maxime odit iudã per casũ ergo eundeʒ maxime odit ꝛ maxime diligit simul ꝛ semel ꝛ vtrunq; meritorie q: odiũ iude est sibi preceptũ a deo. Nec est hoc inconueniens idem apprehendere p diuersas intentiones et ignorat̃ ꝙ intẽtiones ille sint eiusdẽ rei sicut in precedẽti ꝯclusione dictũ est. Jstis visis dicẽdum est ad rõnes.

Ad assumptuʒ in argu. ꝯtra quartam difficultateʒ

Ad primaʒ quãdo dicit̃ ꝙ cõtingit viatorem frui vna ꝑsona non fruẽdo alia ꝛc. Potest dici ꝙ si talia p̃dicata dilectuʒ intellectũ ꝛ hmõi nõ transeãt p cõmunicationem ydiomatũ a natura assumpta ad ꝑsonam tũc nõ sequit̃ ꝙ homo posset frui filio nõ fruẽdo patre. Si aũt cõmunicatio ydiomatũ extẽdat se etiã ad p̃dicata talia ꝛ ꝯcedantur tales ꝯñe humanitas est dilecta. ergo homo est dilectus. tũc oportet ꝯcedere ꝙ filius potest diligi dilectione qua nõ diligit̃ essentia nec pat̃ nec sp̃ussanctus. quia p̃dicata que cõueniũt mere filio p cõmunicationẽ ydiomatũ nõ cõueniũt patri nec essentie. sicut nõ ꝯcedimus ꝙ eẽntia est passa vel mortua. Sm aũt que p̃dicata fiat cõmunicatio ydiomatũ ꝛ sm que non. spectat ad tertiũ librũ.

Ad ꝓbatio...

Ad argumentũ negatur ꝯña quia visio terminat̃ ad essentiã diuinã. ꝛ ideo viso filio videt̃ essentia diuina quãdo proprie videt̃ siue intelligit̃ siue obscure videatur siue clare visione ꝓpria nõ per cõmunicationẽ ydiomatũ. p idẽ põt r̃nderi ad scd̃ʒ pʒ ẽt r̃nsio p su-

Ad scd̃m
Ad tertiũ

pi⁹ imediate dcã. Ad tertiũ q̃n dr̃ pr̃ est p̃or ꝛc. ꝯcedo ad bonũ sensum scʒ ꝙ filius est a patre nõ pater a filio: ꝛ q̃n infert̃ tunc in illo p̃ori potest pater videri ꝛc. nego ꝯñam q: illud prius non est nisi pater ꝛ ille pater nõ videt̃ nisi viso filio

Ad quartum

Ad quartũ dico ꝙ creatura videt personas vna visione ꝛ q̃n dicit̃ igit̃ non distinguit inter eas p illam. nego ꝯñam q: vna cognitõe distinguo hominẽ ab homine ꝛ albuʒ a nigro

Tertius articulus

Tertius articulus iuxta ordinẽ premissuʒ dʒ esse de fruitõne patrie quẽ differo vsq; ad finẽ quarti ꝛ finaliter ad formã questionis dico ꝙ sic Matth. xxij. Diliges dominũ deum tuũ ꝛc.

Ad p̃mã ꝑn.

Ad primã rõnem p̃ncipalẽ quãdo arguit̃ homo non tenet̃ frui solo deo. cõcedit̃ maior in sensu cõposito h̃ est hec est possibilis homo nõ meretur per actũ repugnantẽ actui cui ipe tenetur. Tunc ad ꝓbationẽ quãdo ponit̃ casus ꝙ sorte fruẽte actualiter deo videat in extrema necessitate ꝛc. Ad istũ casum põt dici ꝙ sortes vel est ꝑsona que ꝓ tpe illo quo videt petrũ in tali necessitate obligat̃ oĩo ĩtẽdere deo in aliquo actu latrie: sicut forte si est sacerdos et circa horã ꝯsecrationis innotescit sibi indigẽtia pe. corporalis. vel sortes est ꝑsona que ꝯtemplat̃ et fruit̃ deo deuotõne voluñtaria. si casus ponitur p̃mo modo nõ tenet argumentũ. si teneat̃ continuare actũ illũ sicut sacerdos tenet̃ cõtinuare sumptionẽ eucharistie ex precepto ecclesie. Si secũdo modo ponat̃ tunc dicit̃ ꝙ licet sibi remittere fruitionẽ actualẽ circa deũ ꝛ intẽdere indigẽtie p̃ximi. tũc argumentũ habʒ falsaʒ ymaginationẽ in parte. nam videt̃ supponere ꝙ homo nõ possit frui deo ꝛ intẽsc iuuare corporali ministerio p̃ximũ. quod est falsum. nam si iuuet eum ordinate iuuat ꝓpter deũ. g̃ tunc diligit deũ ꝛ constat ꝙ plus q̃ p̃ximũ quia ꝓpter quod vnũquodq; tale ꝛc. Unde nõ semp homo tenet̃ actualiter frui deo nec illud preceptum diliges dñm deũ tuũ obligat ad semper ꝓ actu diligẽdi h̃ certe obligat ad semp ꝓ habitu. ita ꝙ homo semp habitualiter tenet̃ diligere deũ ꝛ hoc potest etiã q̃n nõ cogitat de deo. g̃ stãt simul ꝙ maxime diligat deũ actu remisso vel habitualiter. ꝛ p ꝯsequẽs fruat̃ deo. ꝛ tamẽ ꝙ sc sollicitet circa p̃ximũ.

Ad argu. aliõ ibidẽ qd̃ ẽ p̃ma rep.

Ad illud quod dr̃ contra istam solutionẽ ꝙ tũc in actu ho posset

dimittere pfectissimā opationē puta frui deo ꝓpter min⁹ pfectā. dico ꝙ nō sequit᷑: q᷑ vna opatio est aliqñ pfectissima quā hō potest facere cū istis circūstantijs: ⁊ eadē opatio foret viciosa cū istismet circūstantijs vel vna de eis. Uñ dico ꝙ aliqñ pfectius est opus vite actiue ⁊ aliqñ cum alijs circūstantijs vite ꝯtemplatiue. Unde dico ꝙ in casu argumenti: sortes nō dimitteret pfectiorē opationē ꝓpter minus pfectam ꝭ ecōtrario.

Ad ꝯfirmationez q̄ est scđa replica

Ad aliam formā qñ ꝯcluditur ꝙ tunc sequit᷑ ꝙ esset possibile ꝙ viator nūꝗ̄ teneretur frui deo. concedo ꝙ casus ē valde possibilis sicut si aliq̄s in pmo instanti in quo deberet vti rōne pdat vsum rōnis tunc ad casum argumenti qñ ponit᷑ ꝙ alicui nouiter baptisato ⁊c. Dico ꝙ oīno ē impossibile ꝙ iste velit facere opus pietat᷑ circa ꝓximū virtuose nisi velit hoc ꝓpter deū. ergo eodē casu quo vult applicare se ad ministeriuz indigentis ꝓpter deū ipse habz actū fruēdi deo. Nam eodē actu quo diligit ꝓximū ꝓpter deū: diligit ꝓpter se. vnde casus argumenti cōcludit oppositū vicz ꝙ iste debet totiens frui deo nouis fruitionibus quotiens tales casus habet circa ꝓximos ⁊ ideo ꝯcludit ꝙ frequenter in die teneret᷑ frui deo. cōcedo tñ ꝙ in casu possibili homo tenet᷑ dimittere actum fruendi ⁊ similr̄ remittere illum actum.

Ad ꝯfirmationez

Ad ꝯfirmationē illius rōnis qñ queri᷑ quo tpe hō tenet᷑ frui deo: q᷑ non tenetur hodie nec cras ⁊c. añs est distinguendū eo ꝙ potest esse copulatiua vel de copulato extremo. si sit copulatiua: ꝯña nō valet: quia sensus ē iste hō nō tenetur hodie nec cras. ⁊ sic de singulis diebus vite sue. ergo nunꝗ̄ tenet᷑. si vero añs sit de copulato extremo: añs est falsuz. vñ dico ꝙ hō tenet᷑ aliquo tpe frui deo sicut si teneor tibi in. x. solidis ⁊ licz mihi soluere qñ volo: tunc ista sunt simul vera teneor tibi soluere. x. sol. aliquo tpe ⁊ nō teneor aliquo tpe soluere decē sol. Preceptū aūt de dilectione dei non obligat ad certū tēps nisi in casu ꝭm aliq̄s particulares circōstātias puta ꝙ si in ꝭ tēpe nō pōt cauere peccatū nisi actu cogitet de deo ⁊ fruat᷑ deo. Silr̄ ponamus vnū hoiem qui nunꝗ̄ dilexit deum nec sit victurus nisi ꝑ horam certe iste obligatur ad diligendū deū in ista hora ⁊ hoc est ꝑ accñs ex circōstantia. q᷑ ipse nō habet plus de tpe.

V Questio

Sz tenet᷑ ne homo quotienscūꝗ̄ cogitat de deo frui deo actualiter.

Respōsio

Credo ꝙ nō. quia sufficit habitualiter. Uoco aūt actualiter frui formare tales orōnes mētales vtinā deo sit sūmus honor: sed habitualiter semp tenet᷑: sed q᷑ ista solutio videt᷑ innuere ꝙ nihil est actu volitum nisi sit cognitū ꝯ aug. ⁊ mgr̄m in scđo dis. i. cap. viij. Ab eo qđ est in memoria

Contra solutionē primo

velle actiue auertere nō est aliud ꝗ̄ inde nō cogitare. ḡ voluntas qñ vult actiue auertere ab a cogitādo nō cogitat de a. ḡ vult aliq̄d circa a nō cogitādo de a.

Secundo

Preterea pono hominez adultū creatū et cōstet ꝙ iste ꝑ tres dies viuet sine cibo: iste esuriet sed esuries est appetit⁹ calidi et sicci scđo de anima. ḡ appetet cibuz sed nullū cognoscit q᷑ nulluz vidit nec gustauit. ḡ ⁊c.

Tertio

Preterea si dilectio ꝑsupponat cognitionem. igit᷑ ita cito corrūpi potest act⁹ intēsissim⁹ in hoie sicut remississim⁹ quod videt᷑ falsuz q̄a aliquis cū modica cognitōe diligit deum intēsissime ⁊ alius cō magna cognitiōe diligit deū valde remisse. ꝭ ista modica cognitio cito ꝑdi potest. igit᷑ et iste actus diligēdi intēsissimus.

Quarto

Preterea aliq̄s plus diligit ꝗ̄ cognoscit igit᷑ illud plus est respectu cogniti. igit᷑ aliqđ incognitum plus diligit᷑.

Quinto

Preterea pm⁹ angel⁹ appetijt equalitatē dei. igit᷑ vel hoc fuit sue volūtati ostsum tāꝗ̄ bonū vel nō. si nō. voluit incognitū qđ ē ꝓpositū: si sic. aut ab itellectu errāte aut recto. si recto nō peccauit si errāte tūc error et pena ꝓcessit pctm̄ quod est falsum.

Ad primū

Ad pmū istorū dicit᷑ ꝙ homo nō potest velle simplicit᷑ incognitū. Unde Aug in de trini. Null⁹ inquit studiosus rē prorsus incognitā potest velle et alibi dicit inuisa possumus diligere incognita aūt nequaꝗ̄. vnde qñ ipe dicit in lib. de tri. ab eo quod est in memoria non vult dicere nisi ꝙ ipm auertere nihil aliud est nisi nō inde cogitare sed velle auertere est aliud.

Ad scđm

Ad scđm argumentū dicit᷑ ꝙ iste lāguebit in infirmitate sed nihil appetet actu elicito a volūtate quia nec hoc nec illud. Unde appetitus dicit᷑ equiuoce de esurire ⁊ de actu volūtatis.

Ad tertium

Ad tertiū ꝯcedo ꝙ ita cito potest corrūpi vnus act⁹ sicut alius in casu.

Ad quartū

Ad quartū dico ꝙ ly plus pōt det᷑minare obiectū dilectū vel actū diligēdi. pmo modo verū est. secūdo modo falsum est.

Ad quintū

Ad quintum concedit᷑ ꝙ appetijt equalitatē dei et ꝙ ꝭ fuit sibi sufficiēter repñtatū ꝑ hoc ꝙ nouit deum eē et se ⁊ de ꝭ alias.

Z

Ad scđm ꝓncipale

Ad scđz ꝓncipale dicendum ꝙ qñ arguit᷑ ꝙ homo tenet᷑ ad actum infinite pfectionis. dicit᷑ vno modo negādo illam ꝯñam cognoscere deū est in infinitū perfecti⁹ ꝗ̄ cogñscere lapidē. ḡ cogñscere deū ē ifinite pfectōis. vñ istātia ē pmo qñ fit cōparatio int᷑ distīcta ꝑ spēm sicut nō seq̄t᷑ in infinitū sortes est pfectior plāta. ḡ sortes est infinite pfectōis silr̄ nō sequit᷑ corpus excedit supficiē in infinitum vel linea punctū. igit᷑ corpus est infinituz ponēdo ꝙ talia sint res quedā. M᷑ aūt corpus bicubitū excedit suā supficiē infinituz probat᷑ quia plusꝗ̄ in duplo ⁊ in triplo ⁊ sic in infinitū ḡ eodē modo potest ꝓbari de sorte et de musca

quia si dicat̃ q in certa ꝓportione vī q deus posset creare vnā muscā equalis pfectionis cū sorte: ⁊ forte nō est dare muscā pfectissimā qn deus posset facere pfectiorē. Alia instātia ad impediendū tales ꝯñas a in infinitū excedit b. g̃ a est infinitum. a mouet̃ in infinitū velocius b. g̃ a mouet̃ infinita velocitate: nō sequit̃. nam ponat̃ q b sit vnū mobile motū difformiter: sic q nūq̃ moueat̃ ita velociter sicut sol: ꝫ p vnā horam tardius: ⁊ sit a sol ⁊ e hora in qua b moueat̃ tardius ⁊ tardius. tūc hec est vera: in infinitū mouet̃. velocius a q b. ⁊ tū hec est falsa a mouet̃ motu infinite voluntatis. q aūt a moueat̃ in infinitū velociꝰ q b. Probat̃: qꝛ b mouet̃ in infinitū tardius a. quia plusq̃ in duplo ⁊ triplo ⁊c̃. Assumptū ꝓbat̃: qꝛ dato q nō tūc oportꝫ ꝯcedere q in certa ꝓportione b moueatur tardius a. sit ergo q i quadruplo: ergo in aliqua pte ipsius hore b. mouebitur in q̃druplo tardius ꝑcipue q̃ a: sit illa ps c. tūc si in ꝑma pte c. b mouebat̃ in q̃druplo tardiꝰ ꝑcise. Cōtra in scd̃a pte mouebat̃ b tardius q̃ in ꝑma. ergo c. nō fuit hora data in qua mouebat̃ in quadruplo ꝑcise tardius. Arguit̃ aliter sic. in ꝑma pte ꝓportionabili huiꝰ hore b. mouebat̃ tardius a ⁊ in secūda tardius ⁊ in tertia ⁊c̃. nlla fuit tarditas maxima qua b mouebat̃. ergo in infinitū mouebat̃ tardius q̃ a. ⁊ tū nō sequitur q b moueat̃ tarditate infinita: nec a velocitate infinita. sicut ergo in ꝓposito negat̃ illa ꝯña maxime ꝓpter ꝑmā instantiā. Cognitio dei in infinitū excedit cognitionē lapidis. ergo cognitio dei ē infinite pfectōis.

Ad tertiū pncī.

Ad tertiū ꝯcedo ꝯñam. Et cū ꝓbat̃ q nō: quia aīa beata plꝰ diligit a. q̃ deū. sit a ⁊c̃. nego illā siue illud cōparatiuum determinet actum diligendi siue bonū optatum dilectuꝫ: qꝛ nec intensius diligit a nec maius bonū volet ipsi a q̃ deo.

Replica

Contra sit bonū qd̕ p. vult deo b. ⁊ bonum qd̕ vult ipsi a sitꝰ c tunc arguit̃ sic. b est ps ipsius c. ergo minus bonum q̃ ipm c. ꝫ b est bonū qd̕ p. vult deo ergo p. vult deo minus bonū q̃ vult ipsi a. q autē b sit ps c. ptꝫ qꝛ c significat bonū qd̕ vult deo et bonū c. ergo significat c. quicq̃d significat b. ⁊ amplius. ergo b est ps c.

Responsio

Ad istud dicit̃ q plato vult plura bona a q̃ deo: sed non maius bonū: quia vult deo bonū infinitum: qñ vult deū esse deum: ⁊ vult angeluꝫ esse bonū in tali gradu: ⁊ paulū in tali gradu. ⁊ sic de singulis. ⁊ idō bene vult plura bona isti multitudini beatoꝝ nō tamen maius bonū. Et qñ arguit̃ q b est c. tunc dici potest q duplex est pars. scꝫ ꝫm fidē ⁊ ꝫm imaginationeꝫ; sicut diffinit cōmentator quarto phisicoꝝ cōmento q̇nto. loquendo de parte ꝫm ymaginationē potest vnum infinitū esse pars cū alijs infinitis. ⁊ tunc illud totū nō est maius sua parte. ⁊ sic est in ꝓposito.

Alia respōsio

Similiter aliter pōt dici q illa ꝯsequētia nō valet p. plus diligit a q̃ deū. ergo nō diligit deū sup omnia accipiēdo ꝯsequēs sicut precipit̃ homini diligere deū sup omnia alia a deo. Qui a sensus ē sup omnia alia a deo. i. plusq̃ quodcūqꝫ aliud a deo quoꝝ nullū est deus. Unde demōstrato deo ⁊ platone nō valet ꝯña ꝫm mentē theologoꝝ. sortes nō diligit deū plus q̃ ista. igit̃ non diligit deū sup omnia. tū de ꝯtute sermonis ꝫ est impossibilis sortes diligit deū super omnia vel plusq̃ omnia. qꝛ isti termini sup ⁊ plusq̃ cōfundūt. ⁊ ideo sequit̃. sortes diligit deuꝫ super omnia. ergo diligit deū plusq̃ deū. ꝯsequēs est falsum.

Replicat̃ pmo

Sed cōtra istū modū dicēdi arguitur sic. omē illud ex quo btūs ꝯsequit̃ maiorē delectationē beatus plus tenet̃ diligere. sed ex a cōsequit̃ maiorē delectationē q̃ ex deo tm̄. igitur plus tenet̃ diligere a q̃ deū. Maior patꝫ quia beatus tenet̃ diligere omēs causas sue delectationis. qꝛ delectatio illa est ꝟtuosa vel saltē bona. Probo minorē qꝛ q̇libet homo gaudet de gaudio alterius. ergo q̇libet btūs gaudiū alterius intēdit. ergo tota multitudo intēsiorē delectationē causat q̃ aliq̃ pars multitudinis illiꝰ p se. tota igit̃ multitudo agit in vnoquoqꝫ maiorē delectationē q̃ deus tm̄.

Secundo

Preterea beatificet deus petrū et linū equali visione ⁊ cognitione dei ⁊ nesciat vterqꝫ illoꝝ q aliq̇s aliꝰ sit beatus ꝑter seipsos. deinde volo q innotescat eis de noua beatitudine pauli. quero igit̃ aut gaudiū illoꝝ intendit̃ vel nō. si nō ꝯ anselmuꝫ ꝓslo. et ꝯtra cōmune dictū ecclie. videlꝫ q q̇libet gaudebit de gaudio alterius. si sic: g̃ deus et paulus plus beatificāt petrū ⁊ linū q̃ deus tm̄. ergo p. plus diligit deū et paulū q̃ deū tm̄.

Tertio

Preterea beatus est qui habet quicq̃d vult ⁊c̃. sed anima nō habet quicq̃d vult. ergo nō ē beata. Minor ꝓbatur qꝛ habet inclinationem ad corporis ministrationē p quod retardat̃ a sua pfecta beatitudīe. xij. supʼ Geñ. c. xij. de magnis. ⁊. xvij. de paruis mouet Aug. questioneꝫ istam ad quid necessariū est corpora mortuoꝝ resurgere si aīabus vel spiritibus sanctoꝝ possit cōferri beatitudo ꝑpetua qualis dat̃ modo angelis. Et rñdet q anime separate nō sic possunt videre substātiā incōprehēsibilē vt sancti angeli vident siue vt dicit ꝓpter aliquā causaꝫ magis latentē siue qꝛ inest anime quidā naturalis appetitꝰ quo appetitu retardat̃ quodāmodo ne tota intētione in illud pgat summuꝫ bonū q̃diu nō sibi est corpus cuius administratione appetitus ꝯquiescat. hec ille. Et quo arguit̃ sic. illud quod per suā presentiā auget aīe

beatitudinē essentialē de qua hoīes loquūtur que cōsistit in visione ꝛ fruitione dei per eiꝰ absentiā minuit ſm quēdā modū loquēdi. ꝙ corpus erit causa beatitudinis essentialis saltem causa partialis. ergo anima quelibet magis tenetur diligere deū et corpus suū ꝙ deū tantū. Similiꝰ ꝙ maius erit gaudiū beatoꝝ post resurrectionē ꝙ ante patet per ma. lib. iiij. distin. xlv.

Rūsio ad primū

Ad ista potest dici ꝙ beatū magꝭ diligere a ꝙ deū potest multipliciter ītelligi. Uno modo extēsiue scȝ qꝛ plura bona vult ipsi a. s. multitudini bonoꝝ. Alio modo intēsiue ꝛ hoc dupliciꝭ potest intelligi vel intēsione actꝰ volēdi vt puta ꝙ ferventiꝰ vult a plura bona ꝙ deo vel intēsione boni voliti ipsi a. qꝛ scȝ vult ipsi a quoddā bonū quod est maius bonū vel quedā que sūt meliora ꝙ illud quod vult deo. Primo modo concedi potest ꝙ beatus plus diligit a ꝙ deuȝ hoc est vult plura bōa a ꝙ deo. Secūdo modo dici potest ꝙ nō. quia nec intēsius. id ē firmiꝰ vult ipsi a illa que vult sibi scȝ a. nec iterū illud desiderat ipsi a melius ꝙ illud quod desiderat ipsi deo nec ista omnia simlꝭ que vult ipsi a sūt melius ꝙ illud quod vult deo. Unde beatus plus diligit extēsiue a ꝙ deum. sed nō intēsiue et ad argumentū in oppositū quādo arguitur ꝙ sic. quia beatꝰ tenetꝭ diligere oīs causas ꝛc. Dico ꝙ plus extēsiue sed nō intēsiue. cuius rō est quia vna est tota causa nam licȝ alie cause concurrāt. tñ deus est causa quare ꝯcausant et sibi imputandū est totū. quia per eum habent ꝙ beatitudinē intendāt vel causent. ꝛ ideo dico ꝙ non plus diligere tenetꝭ oīs causas sue beatitudinis ꝙ vnā intēsiue sed extēsiue tantū quia plura bona debet eis velle. ꝛ per hoc ptȝ ad scdm.

Ad secundū

BB

Ad tertiū

Ad tertiū dicitꝭ ꝙ si hec descriptio intelligatꝭ de actu volendi nō est vera. quia tunc posset qͥlibet beatificare se quādo placeret sibi quia possum si volo nihil aliud velle nisi ꝙ deꝰ sit. hoc velle nō est malū ꝛ tūc habeo quod volo nō tamē ideo sum beatus. ideo potest intelligi de velle in habitu vt sit sensus. beatus est qui habet quicqͥd vult. i. quicqͥd naturaliꝭ ꝛ habitualiter desiderat et nihil mali desiderat. et tunc ꝯcedendū est ꝙ anima modo nō est perfecte beata. tñ distinguitꝭ a doctoribꝰ duplex beatitudo vna essentialis ꝛ alia accidētalis. beatitudo essentialis includit visionē ꝛ fruitionem et delectationē essentie diuine cum securitate ꝑpetuitatis. Beatitudo accidētalis vocatꝭ qͥcunqȝ delectatio occasionata a creatura. ꝛ hec potest intendi. ꝛ sic concedendū est ꝙ vnꝰ beatus potest esse magis beatus ꝙ est. ꝛ quando arguitꝭ ergo anima plus diligit deuȝ ꝛ corpus suū ꝙ deū tñ. distiguēdū est de hoc cōpatiuo plꝰ scȝ extensiue ꝛ intensiue. ꝛ sic ꝯsiter ad totū argumentū.

Replicatꝭ contra solutionem

Contra p̄dicta potest argui. qꝛ beatus gaudet infinito gaudio. ꝛ accipitꝭ dictuȝ Ansel. p̄solog. xxiiij in fine. si quis eius quem oīno sicut seipm diligeret eandē beatitudineȝ haberet duplicaretꝭ gaudiū. qꝛ nō minus gauderes ꝑ illo ꝙ ꝑ teipso. Si vō scdā vꝭ tertia. vꝭ quacūqȝ ꝑte ipso gauderes si singulos sicut teipm amares. ergo in ista perfecta charitate innūerabiliū beatoꝝ angeloꝝ ꝛ hoīm. vbi nullus diligit alium minus ꝙ seipm nō aliter gaudebit quicūqȝ ꝑ singulis alijs ꝙ ꝑ seipo. quia illā auctoritatē nō intelligo.

Cōtra auct. ans

Ideo ꝯtra illā arguo ꝛ p̄mo ꝯtra illud qd̄ versus finem auctoritatꝭ dicitꝭ. ꝛ in p̄ncipio supponitꝭ ꝙ nullus in p̄ria diligit alium minus ꝙ seipm.

Primo

Et arguo sic nihil ꝑtinens ad ordinem charitatis qͥ deberet ꝯuari in via destruetꝭ in p̄ria ꝫ ordo charitatis habet in via ꝙ quilibet plus diligit seipm ꝙ aliū. sicut ptȝ. iij senten. dis. xxix. vbi determinatꝭ ꝙ sic ꝛ ꝯficitur ibi rō quia glīa ꝑficit naturam. ergo qd̄ est naturale ꝑ illam nō destruitꝭ ꝫ perficitur: sed naturale est hoī ꝛc.

Secundo

Preterea magister eodē libro sententiarū dis. xiij. querit Utrū ꝟtutes cardiales manebūt in p̄ria: ꝛ respondet saltez de iusticia ꝙ ipsa est imortalis ꝛ tunc magis ꝑficietur in nobis. Sȝ iustū videtur ꝙ de magis beato magis gaudeā. ergo sicut dicit ita ibi faciam. Assumptū ptȝ. quia ex quo ratio tota gaudendi est bonitas: vbi maior est bonitas maior est rō gaudendi.

Cōfirmatꝭ ratio

Confirmatꝭ ratio. quia gaudiū pauli cognitū a pe. causat pe. naturaliter gaudiū: ꝛ tale gaudium saltem agit ꝙtum potest sicut causa partialis. ergo fortius causat ꝙ minus gaudiū puta lini cū igitur oēs cause alie sunt equales. sequitꝭ ꝙ plus gaudebit pe. de gaudio pauli ꝙ de gaudio lini.

Tertio

Preterea ꝯtra p̄mam ꝯditionalem quam ponit si quis alium sicut seipsum diligit Si illa conditionalis est vera. ergo si viderem aliquem talem habere aliquā beatitudinē maiorem mea plus gauderem de illa ꝙ de mea. et beatitudo mea est creata ꝑ visionem dei. ergo maius gaudium causaret in me beatitudo pe. ꝙ visio dei. Uel aliter arguo sub hac forma. sit solus pe. beatus modo: ꝛ sit gaudium suum a. ꝛ videat linū de nouo beatificari quē per te diligit ꝙtum se. ergo ꝑ te gaudiū p. erit duplū ad a. ex visione cū tantū gaudiū causatꝭ in p. ex visione gaudij lini ꝙtum causatur ex visione dei quod est impossibile. imo sequitꝭ ſm eū ꝙ multo maius gaudiū causatꝭ in beato ex visione creaturarū ꝙ ex visiōe dei. Nam sint mille beati cum p. ꝛ sit a sicut p̄us gaudium scȝ proꝑriū quod ipe habuit anteqͥ isti mille haberēt

btitudinē b. ⁊ totū gaudiū qd̓ habet visis gau dijs aliorꝫ mille. ⁊ tunc arguo sic. gaudiū vni⁹ de istis visum causat in pe. gaudiū duplū ad a ergo gaudiū secūdi triplū ⁊ gaudiū tertij qua druplū ⁊ sic de singulis. igitur millesies plus gau debit de creaturis visis ꝙ̄ de deo quod est ab surdum ⁊ ꝯtra scipm ꝓsolo. xxiij. qui dicit sine comparatiōe plus gaudebit beatus de beati tudine sui dei ꝙ̄ de beatitudine sua ⁊ omniuꝫ

Quarto

aliorꝫ. Preterea si q̄libet beat⁹ diligeret quē libet beatū q̄ntum se. igitur non quilibet beat⁹ cō formabit voluntatē suā voluntati diuine scite et note quod videtur incōueniens videlꝫ ꝙ bea tus videat deū velle aliquid quod ipē nō velit ꝯsequētia patet. q: deus plus diligit beatā vir ginem ꝙ̄ quēcunqꝫ alium sanctū. ergo si beata virgo diligit linū q̄ntum se ⁊ deus diligat eum minus ꝙ̄ eam. ⁊ hoc ipa scit. igitur scienter diffor mat voluntatē suā volūtati diuine. Similiter ad idem arguo sic. si ipa diligit quēlibet beatū q̄ntum se. ⁊ deus nullū btm̄ diligit q̄ntum seip

Cōfirmatur

sam. igitur ipa deordinate diligit. Confirmatur rō quia ipa gaudet ꝙ iustū est eam diligere sicut deus eam diligit. sed deus diligit aliquos bea tos minus ea. ergo videt ꝙ iustū est diligere ali

Quinto

quos beatos minus ea. Preterea si diligit linū quātum se. igitur vult linū quātuꝫ se et ipa videt ꝙ deus vult eū esse minus beatum. ergo ipa foret totaliter. q. volūtas ꝯtrarie ad deum quātum ad illaꝫ ꝑpetuā beatitudinē ⁊ ordina

Responsio p dicto Anselmi

tionem beatorꝫ. ⁊ ideo intentionē ans. ibidem reputo velle excitare animā ad deuotionem ⁊ dilectionē dei ꝙ multū sit ꝑ ꝯsiderationē gau dij futuri. illud aūt gaudiuꝫ est oīno ineffabile et ideo sicut voluit facere quod nō potuit. ita dicit quod nō erit. vt ostēderet illud gaudium maius esse ꝙ̄ dicere posset. Unde loquitur hyp bolice quia magnitudo hoc exigit ⁊ nō precise

CC

Ad tertiū pnci.

ad mensurā veritatis. Ad tertiū p̄ncipale di cendū ꝙ q̄cq̄d sit de p̄ma ꝯsequētia secūda nō valet et qñ arguitur contra. aut petunt ⁊c. nihil mali eēt dicere ꝙ btūs potest dubitare de vna ꝓpōne nec minus tñ gaudet. sed ꝓ argumēto nō oportet si sancti petūt qd̓ vident deuꝫ fieri velle circa nos ⁊ quādo arguitur. igitur frustra pe tūt. negatur ꝯsequētia. quia sicut deuꝫ ordinasse ꝙ volūtas sua impleatur mediātibus oratōibus sanctorꝫ. nec se exponūt discrimini petendo du

Ad scd̓am

bium nec frustra petūt. Ad aliā formā si orāt ꝓ nobis de necessitate saluamur. nego ꝯñam. Contra hec modo est necessaria p. orauit ꝓ sor te. ꝯcedit. ergo hec ē modo necessaria p. videt deum velle sortē saluari. Nego ꝯñam quia ve ritas ꝯsequētis depēdet a veritate vni⁹ de fu

DD

Ad quartū pnci.

turo. ⁊ ideo ꝯsequēs est ꝯtingēs. Ad quartuꝫ p̄ncipale qñ dicit ꝙ obiectū fruitionis ē aliud a deo. negatur: ⁊ cum ꝓbatur obiectuꝫ desiderij nihil aliud est ꝙ̄ desiderū habere deū vel vide re deum: sed videre deum nō est deus. Dico ꝙ obiectū desiderij vel est ipēmet deus vel est ni hil. quia videre deū nihil est. hoc est nulla res ē videre. Unde aut vocas obiectū fruitiōis illd̓ quo volo frui. ⁊ illud est deus: aut illud quod volo habere: et silr illud est de⁹. Et eodē modo de desiderio aut vocas obiectū desiderij oīne illud per quod cōueniēter respondetur ad istam questionē vel vnā equiualentē quid desideras et sic obiectū desiderij est habere deū vel vide re deum. ⁊ sic nego istam. idem est obiectū desi derij ⁊ fruitionis. quia nō ꝯueniēter respōdetur ad istam questionē factā: quo frueris: dicēdo sic. fruor habere vel videre deū: sed fruor deo ⁊ ideo in argumēto est equocatio de isto ter mino obiectū. estimāt enī multi ꝙ ita necessa rium est obiectū in intellectōe ⁊ dilectiōe sicut in sensatione exteriori quod nō est veruꝫ. quia possuꝫ diligere. ⁊ tñ nulla res erit obiectū dile

EE

Ad quintū pnci.

ctum sicut alias dictū fuit. Ad q̄ntū p̄ncipale qñ arguitur aliud a deo est equaliter diligenduꝫ cum deo. igitur ⁊c. nego antecedēs ad ꝓbatiōeꝫ quādo arguitur capiatur creatura summe diligen da. ad istud dicitur ꝙ vna pōt excedere aliā mul tipliciter. Nam quattuor modis potest dici de homie ꝙ diligit vnū magis dilectū alio. Uno modo quia actus est intēsior quo diligit vnuꝫ istorꝫ. Secūdo modo q: maius bonū vult vni ꝙ̄ alteri. Tertio modo q: firmius diligit vnuꝫ ꝙ̄ aliud. Et quarto modo q: si deberet alteri⁹ amorē ex electione dimittere eligeret amoreꝫ huius dimittere. ⁊ ideo istud diceretur min⁹ dili gere ⁊ alterū p̄eligeret cuius amorē cōseruari diligeret amplius ampliādo. tñ ad argumētū quādo dicitur capiatur creatura summe diligēda a sorte. dico ꝙ creatura nō est diligēda summe in via p̄mo modo. hoc est intēsissimo actu ⁊ ter tio modo quia firmissime ⁊ quarto modo. quo nullius alterius creature amorem preeligeret amori suijpsius. Sed secundo modo creatura summe diligēda a sorte est humanitas christi et plus ꝙ̄ beata virgo quia maximū bonū debꝫ velle humanitati xp̄i inter bona volibilia crea turis. tunc qñ dicitur capiatur creatura summe di ligēda a sorte ⁊ sit a. b vero sit dilectio q̄ sortes tenetur diligere a ⁊ b. ⁊ dilectio qua tenetur dilige re deum sit c. tūc c excedet b. aut igitur in ꝓportiō ne vel sine ꝓportiōe. Dico ꝙ excessus inter istas dilectiōes pōt attēdi q̄druplr. q: pōt attēdi vel penes itēsionē act⁹ vl̓ penes magnitudinē bo ni voliti: vl̓ firmitatē volēdi vl̓ p̄electiōeꝫ alteri⁹ et dimissionē reliqui in necessitate. p̄mo modo

c nõ excedit b nisi finite etiã si excedit. quia nõ est necesse ꝙ homo diligat deũ actu intensiori ꝗ creaturã. sed secũdo modo nõ est necesse ꝙ c excedat b in infinitũ. nam in ĩfinitũ mai⁹ bonũ debet sortes velle deo ꝗ creature. Tertio modo c nõ excedit b. nam firmius tenet̃ pro statu isto diligere c. q: hoc est sibi naturale ꝗ quodcunq̧ aliud. Quarto modo c excedit b in infinitum. q: nullus debet eligere carere dilectiõe erga deũ: ꝓ dilectione cuiuscũq̧ alterius. et iõ vno modo c excedit b finite. alio modo ĩfinite. Si aũt argumentũ intelligat̃ de excessu ẽm intentionẽ actus ꝯclusio est ꝯcedẽda videlicȝ ꝙ sortes nõ tenet̃ diligere deum intẽsiori actu ꝗ̃ est in via ꝗ creaturã. Nam lȝ sorti diligere deũ ita remisse sicut vult dũmodo velit sibi sũmuȝ honorẽ. ⁊ licet sibi sit diligere creaturã ita intẽse sicut vult nec est ꝑceptũ de excessu dilectõis habende ad deũ ad dilectionẽ habẽdã ad creaturam. intelligẽdo vero de intẽsione actus. scȝ de excessu boni voliti sic preceptũ ẽ ꝙ dilectio dei habeat hanc circunstaniã ꝙ est ꝓpter se. id est deum ⁊ dilectio creature istam ꝓpter aliud et iste circũstantie variant spẽm dilectõis nec vna põt per quãcũq̧ multiplicatõeȝ ꝯtingere ad altã. impossibile enĩ est ꝙ dilectio sortis ꝓpter aliud fiat ꝓpter se: quãdo accipit̃ vltimo ꝙ humanitas xpi est diligẽda sup oẽs creaturas ꝯcedo de excessu boni voliti.

Ad sextũ pnci.

Ad sextũ pncipale quãdo dicit̃ fruitione est fruendũ. Dico ꝙ antecedẽs est distinguendũ eo ꝙ iste ablatiuus fruitione potest cõstrui in habitudine obiecti vel cause formalis. Si ꝑmũ antecedẽs est falsum si supponat ꝓ fruitõne creata nõ ꝓpter fruitionẽ que est deus quod est ad ꝓpositum. Secũdo modo ãtecedẽs est verũ ꝗ̃ ꝯsequẽtia nõ valet sicut patet. q: argumentũ ꝓcedit ꝑmo modo. vlterius quãdo dicit̃ fruitio aut est diligenda seipsa aut alia. si seipsa ergo equali dilectione diligẽda est creatura ⁊ deus. si alia erit ꝓcessus in infinitũ. Dico siue sic siue sic nõ concludit ꝙ fruitione sit fruendũ nisi ablatiu⁹ iste denotet habitudinẽ obiecti fruibilis. Unde ista ꝯsequẽtia nõ valet diligo fruitionẽ fruitione. ergo fruor fruitione sicut nõ sequit̃ vsu diligo deuȝ ergo vtor deo. Unde tenẽdo ꝙ ipsamet fruitõe diligat̃ fruitio nõ tñ diligit̃ ꝓpter se ꝗ̃ ꝓpt̃ deũ ⁊ ideo eadẽ dilectõe diligo deũ fruẽdo eo et diligendo fruitionẽ meã vtendo ea ita ꝙ eadem dilectio dicat̃ fruitio ⁊ vsus respectu diuersoꝝ obiectoꝝ.

Ad ꝯfirmationeȝ

Ad ꝯfirmationẽ ꝑmã qñ arguitur sorte fruente deo ⁊c̃. igit̃ tenet̃ diligere illam fruitionẽ equaliter cũ deo vel nõ. si sic habetur ꝓpositũ. si nõ sed magis deũ. ergo magis tenetur diligere deuȝ ꝗ frui deo. Dico ꝙ hõ magis debet diligere deum ꝗ actum suũ fruẽdi: ⁊ nõ sequit̃. ergo magis tenet̃ diligere deum ꝗ frui deo: quia nulla habitudo ꝯñe est. ⁊ ad ꝯfirmationẽ quãdo arguit̃ sic. sit a deus ⁊ b fruitio sortis de deo: tunc sortes magis tenet̃ diligere a ꝗ b. ꝯcedo. Contra. ergo deberet citius velle omne qd̃ repugnat b. ꝗ qd̃ repugnat ipsi a. nego ꝯñam. q: est dare aliq̃d qd̃ cõiter repugnat tam a ꝗ b. sicut odiuȝ dei a sorte repugnat taȝ a ꝗ b. ⁊ ideo si deberet magis vel citius velle omne repugnans b ꝗ aliquid repugnans a. citius deberet velle odire deũ ꝗ odire deum. Si aũt dicatur ꝙ fruitio diligat̃ per aliam fruitionem nõ sequitur ꝓcessus in infinitũ sed ꝯcedẽdum est ꝙ est aliqua dilectio non actu distincto dilecta. Unde sicut in intelligendo est necessaria aliqua intellectio nõ distincte cognita ita de dilectione etiã concedit̃ ꝙ ad hoc ꝙ sortes diligat suam dilectionẽ requiritur alia dilectio: ⁊ illa aliã: ⁊ nõ tñ ꝯtingit ire in ĩfinituȝ imo postꝗ fuerũt tres vel quatuor ꝑibit noticia de ꝑma ⁊ scd̃a ⁊ corrũpetur. ⁊ sic omnes destruent̃. ⁊ hoc ꝓpter finitatẽ potentie cognitiue: de qua videbit̃ infra.

Ad septimũ pnci.

Ad septimũ ꝑncipale qñ dicit̃ ꝙ aliud a deo põt satiare appetitũ ⁊c̃. Dico ꝙ nihil aliud a deo põt satiare appetitũ effectiue. Ad ꝓbationem qñ dicit̃ mẽs est capacitatis finite. ergo ꝑ finitum potest satiari. Dico ꝙ si ly ꝑ denotet circũstantiam cause finalis: verũ est ꝙ ꝑ finitum potest satiari: ⁊ quia lumen glorie est actus beatificus recept⁹ in mente. ⁊ talia quecũq̧ in ea recipiunt̃ sunt finita. Si aũt ly ꝑ denotet circũstantiã vel habitudinẽ cause efficientis. sic dico ꝙ nõ potest satiari ꝑ finitũ.

Replicat̃

Contra om̃is effectus finitus potest ꝓduci: vt videt̃ a causa finite virtutis

Responsio

hec est falsa. nam multi effectus finiti sunt sicut gratia. ⁊ ipsamet anima ⁊ angelus ⁊ hmõi qui nõ possunt ꝓduci ab aliquo nisi sint infinite virtutis.

Ad scd̃aȝ formaȝ

Ad aliam formã quãdo dicit̃ de⁹ excedit capacitatẽ mentis: ⁊ corpus exceditur a mente. ergo est dare aliq̃d menti equale. ꝯñia nõ valet. sed ꝯñs est verum. vnde mens est equalis alteri: sed nõ sequit̃ est equalis sibi. ergo potest eam satiare.

Ad octauũ pnci.

Ad octauũ quando dicit̃ si sic. ergo magis tenet̃ diligere qd̃ magis credit ⁊c̃. Dico ꝙ nec añs ẽ verũ nec ꝯña valet. Primũ ptȝ quia si sic teneret̃ diligere deum plusꝗ deũ ⁊ seipsum. quia ista sunt aliqua diligenda Similiter tunc teneret̃ diligere om̃ia ⁊ tamen deum plusꝗ om̃ia qd̃ est falsum. quia tunc teneret̃ diligere demones ⁊ creaturas rõnabiles ⁊ irrõnabiles oues ⁊ pecora. ⁊ ideo hec ꝓpositio. sortes tenet̃ diligere deũ sup om̃ia est falsa de vi vocis: sed sic debet exponi: tenet̃ deuȝ

diligere sup omnia.i.sup omnia diligēda a for
te de quoꝝ numero nō est deus: ⁊ hoc verū est
Similiter ꝯsequēs est falsum. quia nō teneor
velle mille homines esse in charitate ⁊ me ca-
rere charitate potius ꝙ ecōtra. immo in mult
casibus deberē eligere illud quod crederē mi-
nus esse ad honorē dei. quia hoc est mihi pre-
ceptum a deo ꝙ potius me debeā velle esse in
gratia ꝙ mille homines alios si alterū precise
deberē eligere. et ideo magis est ad honorem
dei nam sic precipit mihi. similiter ꝯsequentia
nō valet. quia antecedēs ad bonū intellectum
potest esse verū ⁊ ꝯsequēs falsum. Ad nonuz
cū dicit de latitudine conatus ⁊c. Dico ꝙ sup
posita tali latitudine graduū in conatu volun
tatis licet sibi quolibet conatu latitudinis dili
gere deum. Et quādo arguit ergo in quolibet
gradu sortis. licz sibi diligere creaturā. quicqd
sit de ꝯsequētia. cōsequēs tū potest ꝯcedi quia
preceptū de magnitudine dilectionis dei non
ē respectu intēsionis actus: sed respectu boni
voliti ⁊ circūstantie volendi. scilicet ꝙ bonuz
sibi debitū optet ꝓpter se non ꝓpter aliud Et
quādo arguit et ponit ꝙ sortes de nō fruente
fruens fiat fruitōne intēsa ⁊c. ꝯcedo ꝯclusionē
istam sortes incipit minus diligere deū ꝙ dili
git platonē si hoc cōparatiuū minus dicat cō-
parationem sm intensionē actus. ⁊ cōcedit ꝙ
sortes in infinitū minus incipit diligere deuz
ꝙ diligit platonē. ⁊ tamē incipit frui deo et in
cipit diligere in infinitū plusꝙ platonem. si ly
plus dicat comparationē sm magnitudinē bo
ni voliti ⁊c. Ad decimū pncipale quādo dicit
si sic ergo homo et vi precepti necessitabit ad
peccandū. nego ꝯñtiam. quia dico ꝙ homo ad
illud idem tenet postea ex pluribus causis ꝙ
pus. Unde deus exigit ab homine ꝙ velit sibi
summū honorē ⁊ ad hoc homo tenet ex prece-
pto ⁊ beneficio: nec exigit ꝓ beneficio aliud ꝙ
qḋ imponit sub pcepto: sed tū homo continue
siue sit bonus siue malus ꝓpter continuatiōez
sui esse ⁊ vite sue que est magnū beneficium ex
nouis obligat nec ad plus diligendū ꝙ prius:
quia pus tenebat toto corde. Ad aliā formā
quādo dicit aut homo magis tenetur diligere
deum ꝙ angelus vel equaliter. dico ꝙ magis
tenet hoc est pluribus causis tenet. non tenet
tamē magis diligere hic in via: sed magl tenet
diligere sicut pōt. ⁊ certe in patria homo magl
diliget deū ꝙ angelus. Contra. angelꝰ habet
meliora naturalia. Dicendū ꝙ naturalia hoīs
per lumē gratie ⁊ coactionē dei magl iuuabūt
sicut eīn beata virgo est exaltata super omnes
angelos: ita diligit deū intēsius ꝙ aliqs couiz
Ad aliam formā quādo querit de anima xp̄i
aut ipsa magis tenet diligere ⁊c. Dico ꝙ magl
tenet ⁊ nō est possibile si sortes in infinitū pec
caret ꝙ pciperet veniā a deo ꝙ ideo tm̄ tene-
retur deo sicut anima xp̄i ꝓpter grām datam
sorti: q2 ista debita nō sunt similia nec eiusdem
rōnis. Ad vndecimū argumētū pncipale qn̄
dicit homo tenet magis diligere seipm̄ ꝙ deū
dico ꝙ si ly magis dicat mēsurā boni voliti vl'
circūstantie volēdi falsum est. Et ad illud phi
dico ꝙ verū est quātū ad notitiā nō quātuz ad
magnitudinē voliti. Cōtra quero quomodo
sanctus vl' magnus homo tenet magl diligere
deū ꝙ homo hodie natus vel adultus vl' plus
quia intēsiori actu: vel plus quia maius bonuz
debet sibi velle vel plus ex circūstantia. q2 magl
ꝓpter se: nullū istoꝝ potest dici. Potest dici ꝙ
hec ꝓpositio sortes magl tenet diligere deum ꝙ
plato est distinguēda sm amphibologiā eo ꝙ
ly magis potest determinare ly tenet vel ly dili
gere. si pmū ꝓpositio est vera: si secūdū falsa. q2
nō tenet diligere magis: sed magis tenet eqlit
diligere. ⁊ sic vnus homo nō tenet diligere ma
gis ꝙ alius: tm̄ magis tenet. i. ex pluribus cau-
sis. Ad aliaz formā si homo deberet diligere
deū plusꝙ se. ergo deberet peligere suam anni
hilationē potius ꝙ peccare mortalit: dr̄ ꝙ sic.
Ad duodecimū pncipale qn̄ querit aut ho-
mo tenet equaliter ante redēptionē ⁊ post. di-
co ꝙ nō eqlit tenet ⁊ quando arguit ꝙ debe
mus diligere humanitatē xp̄i. dicēdū est ꝙ nō
Ad. xiij. concedo conclusionem.

Veritur vtrum

q de' sit tres psone distincte. videt
ꝙ nō. quia tres psone sūt tres dij
igit vnus deus nō est tres psone
ꝯñs patet. Antecedēs ꝓbo. q2 ista ꝯña est bōa
vnū est tale quo maius cogitari nō potest. igit
vnū est deus. et eadē rōne ista ꝯsequentia erit
bona. tria sunt talia quoꝝ quolibet maius ex-
cogitari nō potest. ꝓbatur q2 vel pater est illō
quo maius ⁊c. vel nō. si nō: nō est deus. si sic pa
ri rōne filius ⁊ spūssanctus. Preterea si tres
psone distinguunt: quero aut finite aut infini
te. Si finite igit duo finito sunt in deo ⁊ vltra
igit aliquod finitū est in deo ⁊ oīe quod est in
deo est deus. igit aliquod finitū est de'. Si in
finite ergo nō magis differūt deus ⁊ diabolus
ꝙ pater ⁊ filius nec homo ⁊ asinus magis dif
ferunt ꝙ pater ⁊ filius. ⁊ sic sequit ꝙ sūme di
uerse res forent vna res. Secūdo dato ꝙ diffe
rant infinite sequit ꝙ tm̄modo differunt sicut
differrent si pimpossibile distinguerent. ⁊ per
ꝯsequēs sequit ꝙ forent diuersi dij data tanta
diuersitate: ista igit nec differūt finite nec infi

Marginal notes: ll — Ad nonū pnci. | KK — Ad decimū pnci. | Ad aliā formam | Replicat — Rūsio | Ad aliam formaz | LL — Ad. xi. pncipale | Replicat | Responsio | Ad aliam forma | Ad. xij. pncipale | Ad. xiij. pncipale | Questio V | Primū pncipale | Scdm

Tertiū nite. Preterea deus ꝛ trinitas sunt oi mō idē quo simpliciter est melius esse idē ꝙ nō idem: sed esse idem essentialiter ꝛ psonaliter ē simplr melius ꝙ nō esse sic idem. igit deus ꝛ trinitas sunt idem essentialr. maior pꝫ per Anselmū ꝓslo. xv. tu es itaq; iustus verax ꝛ btūs ꝛ qcquid est melius esse ꝙ nō esse. minor patet etiā qꝛ quicqd cōuenit patri est melius simplr ipm ꝙ nō ipm. igit ꝛc. Quartū Preterea si vnus de⁹ ē tres psone deus erit cōpositus ex tribus distinctis rebus pꝫ qꝛ oē constituēs distinguit a cōstituto: sed pater cōstituit p paternitatē et pater est essentia. igit sunt quattuor res in diuinis. Mi aūt constituat p paternitatē patet p cōmunē modū loquēdi doctoꝝ ꝛ p sctm thomā in scripto suo locis diuersis su ꝓmū sniarū vbi dicit ꝙ aliqua ꝓprietas constituit psonā ꝛ aliq ē psonalis. ꝛ tamē nō constituit sicut pꝫ per magistrum ꝑmo sententiarū. Quintū Preterea essentia diuia generat. igit gnat aliū deū. igit sūt duo dij quod est impossibile. Antecedēs ꝑmū probatur. qꝛ arguit sic hic pater generat. h pater ē hec essentia diuina. igit hec essentia diuina generat: est eīn sillogismus expositorius. Ad idem Item filius est genitus de substātia patris qro quaz habitudinē dicit ly de nō formalē nec materialem g efficientē. igit substātia patris generat filiū. Ad idem Item essentia est pater igit est pater filij igit generauit filiū. Ad idem Item substātia patris ē substātia filij. sed filius est genitus de substantia patris: igit fili⁹ est genitus de substātia filij igit filius est genitus ex se. Ad idem Preterea essentia diuina est res generās. igit essentia diuina est generās. ꝯña patet a termino sumpto cum determinatiōe que nō ē diminuēs nec distrahēs ad terminū sumptū absolute. Sextum Preterea nullum incommunicabile tribus psonis est cōicabile tribus personis: pater est incommunicabilis essentia est cōmunicabilis. igit pr nō est essentia. Maior patet qꝛ vnū oppositoꝝ remouet a reliquo ꝛ discursus patet qꝛ reglat p dici de nullo. Septimum Preterea ista ꝯña est bona null⁹ hō est nō homo. igit iste homo nō est nō homo demonstrato xpo. ꝛ vltra. igit iste homo nō ē eēntia diuina. hec ꝯña patꝫ qꝛ essentia diuina nō est homo. ꝛ tn̄ sequit sic ꝙ est nō homo. Naz si essentia diuina esset homo essentia diuina essꝫ aliqs homo ꝛ nō nisi filius dei. g essentia diuina esset genita. ꝛ similr haberet corpus ꝛ haberet matrē quod est falsum. Octauū Preterea si sic duo cōtradictoria forent simul vera. s. ista deus generat deū ꝛ deus nō generat deū. ꝑma pars pꝫ ꝑmo senten. distin. iiij. Secūda patet nā sequitur formaliter filius nō generat deū. igit deus nō generat deū. Similr sequit formalr. eēntia diuina nō generat. g deus nō generat. vel sub hac forma. hec res nō generat demōstrata diuinitate g deus nō generat. ꝯña patet qꝛ eadē res demonstrat in subiecto aītis ꝓ qua supponit su dicecti ꝯñtis ꝛ relique partes ꝯuertuntur. Nonū Preterea illud quod est filius ꝛ fili⁹ ꝯuertūtur sed pater est illud quod est fili⁹. g pater est fili⁹. Maior patꝫ qꝛ mutuo se inferūt. Silr arguit sub hac forma. oē quod est filius est nō pater essentia diuina est filius. g ipsa est nō pater. g nō est pater. Decimū Preterea si sic spūssanct⁹ ꝓcederet a patre ꝛ filio. ꝯñs est falsum qꝛ vel est eqliter ab vtroq; ꝛ hoc nō qꝛ tūc nō foret nisi vnus pater ꝯña. vij. Metaph. cōmento. xxxi. vbi hꝫ ꝓ incōueniēti ꝙ vnū actu sm ꝙ vnū generet a duobus agētibus equaliter vel inequalit ꝛ si hoc alterū istoꝝ nō esset deus. Itē tunc ꝓcederet tpaliter a patre ꝛ filio vel ergo eadē ꝓcessione ꝓcedit tēpaliter ꝛ eternaliter vel alia ꝛ alia si eadē ergo cum ꝓcedat tpaliter a se ꝓcederet eternaliter a se. si alia ꝛ alia. ergo est mutabilis Item si ꝓcedat a patre ꝛ filio. ergo pater ꝛ filius vel sunt vnū ꝑncipiū spūsscī vel duo. si duo igit duo dij. si vnū ꝑncipiū. ergo vna persona. Undecimū Preterea si sic g trinitas psonarū staret cū summa simplicitate. ꝯñs est falsum. qꝛ si sic pari rōne si eēnt quattuor psone ꝛ p ꝯñs infinite starent cū summa simplicitate. Duodecimū Item tūc pater haberet filiū. ꝛ p ꝯñs hoc esset melius ꝙ nō habere filiū qꝛ alit nō competeret deo: sed h non competit filio. g aliqua pfectio cōpetit patri q nō cōpetit filio. Cōfirmat primo Confirmat istud demōstrat istis duobus habere filiū ꝛ nō habere filiū qro quod est melius ꝛ patet deductio ꝙ pr ꝛ filius nō sunt equales. Cōfirmat scdo Confirmat rō qꝛ posse generare ē melius ꝙ nō generare. igit ꝯuenit summe essentie. ꝯña patet. qꝛ necesse est vt summa natura sit quicqd melius omino est ipm ꝙ nō ipꝫ ergo essentia diuina pōt generare. aīs pꝫ: qꝛ nihil attribuit deo nisi quod est melius ipsum ꝙ nō ipm. Decimūtertium Preterea filius generat ab aliquo ente. g ab aliqua substātia vel accīte. qꝛ omne ens est substātia vl accñs: sed a nullo accidēte g ab aliqua substāncia: sed a nulla creatura. g a substātia diuina. ergo fili⁹ generat ab essentia diuina. igit essentia diuina generat. Decimūquartum Pretea hec est vera trinitas est vn⁹ deus. g trinitas est vnitas: sed nō est pater neq; filius neq; spirit⁹ sanctus. g est quarta res in diuinis. Decimūquintum Preterea vnitas psonalis est maior ꝙ vnitas trinitatis igit trinitas nō est summe vna. Aīs pꝫ qꝛ illi rei repugt pluralitas aliq quā alia pmittit ꝛc. Decimūsextū Preterea rōnes ydeales sunt eēntia diuina: s ista differūt realiter ꝛ nō psonaliter. g sūt plures essentie diuine. Maior pꝫ p Aug. lxxxiij. q.

q.xvi. ꝛ mior etiã vbi dicit sic. sũt nãq ydee q̃dã ꝑncipales forme vel rõnes rerũ stabiles atq immutabiles que ipe forme tpales nõ sunt ac ꝑ hoc eterne. Ad oppositũ est ꝑma canõ. Job. c. v. Tres sunt q̃ testi. ꝛc.

B Ad oppositũ dr.

C Rñsio ad qõnem

Ad istam questionez dico ꝙ sic. qꝛ hec est fides catholica sctis patribus reuelata. sicut in diuersis simbolis satis ptz qꝛ hoc ꝓbare facultatẽ humane rõnis excedit. et ideo nõ solũ ꝑsumptuosum sed ꝛ fatuũ ẽ ad illa ꝓbanda niti. ꝛ ideo in ꝑñti qõne dico cum Hylario sicut dicit ꝛ allegat magr̃ ꝑmo sentẽ. distin. xxiij. c. v. in fine. forma fidei certa est. nõ igit̃ aliq̃d aliud certius addendũ est. sed mod⁹ ꝯstituẽdus audacie: quicq̃d vltra querit̃ nõ intelligit̃. qualiter tñ ad articlõs fidei se habeat vel se debeat habere studẽs catholicus docet Ans. de incarnatõe verbi cito post ꝑncipium Nephãda mq̃t temeritate audẽt quidã disputare contra ea que xpiana fides cõfitetur: qm̃ illud in intellectu cape nequeũt ꝫ poti⁹ inflati superbia iudicant nullatenus esse posse quod nequeũt intelligere ꝙ humili sapia fateant̃ eẽ multa posse que ipsi nõ valent cõꝑhendere. ꝛ ideo docet infra ꝙ catholic⁹ dꝫ humilit̃ querere rõnẽ quõ sit: si potest intelligere deo grãs agat si nõ põt nõ immittat cornua ad vẽtilãdũ sed submittat caput ad venerãdũ: h̃ ille.

D Ad primũ argu. ꝑncipale

Ad ꝑmũ ꝑncipale qñ dicit̃ tres ꝑsone sũt tres dij. g̃ vnus deus nõ est tres ꝑsone. Potest dici ꝙ nec añs est verũ nec ꝯña valet formalr̃ sed tm̃ gratia materie tenet. ꝙ nõ sit formalis ꝓꝫ. naz nõ seqmĩ tria ligna sunt tres substãtie. g̃ vnuz lignũ nõ est tres substãtie. nam añs est verum et ꝯñs falsum tenẽdo ꝙ totũ sit sue ptes. Silr̃ añs istius est falsum. s. tres ꝑsone sunt tres dij Et ad ꝓbatõnẽ qñ dicit̃. hec ꝯña est bona vnũ est tale quo maius ꝛc. igit̃ illud vnũ est deus ꝛ tria sunt talia g̃ tres dij. nego istã ꝯñam. cã est qꝛ nomẽ quod dicit̃ ad se ꝛ absolute nõ potest ꝑdicari in plurali de ꝑsonis sed sequit̃ tria sũt talia quoꝝ q̃dlibet ꝛc. igit̃ illa tria sũt vn⁹ de⁹. magis tñ cõueniẽter diceret̃ tres ꝑsone ꝙ alia tria.

Replica

Sed cõtra hoc arguit̃ sic. ista sunt quib⁹ maiora excogitari nõ possũt. g̃ ista sũt dij. ꝯña ꝓbatur ꝑ modũ arguẽdi Ans. ꝓslo. ij. ꝛ ꝯtra insipiẽtẽ qꝛ vl̃ illa q̃b⁹ maiora cogitari nõ pñt sunt in intellectu tm̃ vel in intellectu ꝛ in re. si scd̃m ergo talia sunt dij. Si ꝑmũ ergo maiora eis cogitari possunt. ergo illa quibus maiora cogitari possunt: sunt illa quibus maiora cogitari nõ possunt.

Rñsio

Ad istud dr̃ ꝙ forma arguendi anß. nõ valet in singulari sed multo min⁹ valet in plurali. nã añs ꝯñe facte est veruz mõ de facto ꝛ ꝯñs est falsum. Nam demõstrata q̃cunq creatura ꝛ deo hec ẽ vera. ista sunt q̃b⁹ maiora excogitari nõ pñt. qꝛ si eẽt dare aliqua cogitabilia maiora istis esset dare cogitabile maius deo. ꝯñs est falsum: sicut demonstratis duobus corporibus quoꝝ vnũ est finitũ ꝛ alterũ infinitũ. si ꝑ possibile vel impossibile h̃ cẽt vera istis nõ est dare maiora qꝛ si sic vtroq istorum esset dare maius: ꝛ sic aliquo infinito eẽt dare maius. ꝛ ideo ꝯña facta nõ valet. Si aũt arguatur demõstratis ꝑsonis diuinis ista sunt quibus maiora ꝛc. ergo sunt dij. Dici potest ꝙ cõsequẽtia nõ valet qꝛ sunt vnus deus tm̃ ꝛ non sunt quedã distincta essentialit̃. ꝛ ideo nõ sunt plures dij.

Alia responsio

Vel aliter potest dici ꝙ añcedens si exponit̃ ad sanũ intellectũ ꝛ cõmunẽ est falsum. videlꝫ illa sunt quedã magna quibus maiora ꝛc: quia sunt vnũ magnũ ꝛ nõ quedã magna.

Replicat̃ ꝑmo

Cõtra sunt bone ꝑsone. ergo sũt magne ꝑsone. ꝯsequẽtia patet ꝑ Augustinũ. In his q̃ nõ mole magna sunt hoc est maius qd̃ melius ergo in eisdẽ hoc est magnũ quod est bonum.

Scd̃o

Preterea dicimus ꝙ sunt tres ꝑsone coeterne et coequales. ergo sunt tres magne persone et bone: quia nõ coequales nisi in magnitudine que est bonitas.

Tertio

Preterea videt̃ ꝙ in simbolo est ꝯtradictio quia athanasius dicit ꝙ non sunt tres eterni: sed vnus etern⁹ ꝛ cito post subdit ꝙ sunt tres ꝑsone coeterne. sed sequit̃ sunt coeterne ergo sunt eterne. Ad hec argumenta nõ est opus respõdere: qꝛ oĩa possunt solui per solutiones ꝑcedẽtes et ꝑ cõnotationes: vt ptꝫ cuilibet ꝯsiderãti.

E Ad scd̃m ꝑnci.

Ad scd̃m ꝑncipale qñ dicit̃ aut distinguũt̃ ĩfinite aut finite ꝛc. Primo dico ad materiã argumẽti ꝙ posset dici ꝙ pater distinguit̃ a filio distinctõne infinita qꝛ seipo q̃ est infinit⁹. Similr̃ ista distinctio est eẽntia diuina ꝛ per ꝯñs infinita: ꝛ tunc posset negari illa consequẽtia pater et filius distinguuntur distinctione infinita. ergo distinguũtur infinite vel in infinitum, sicut non sequitur distinguuntur distinctione que est essentia diuina. ergo distinguuntur essentialiter.

Nota cõez sol.

Solet dici a doctoribus ꝙ distinctio personalis est minima nec est comparabilis alicui distinctioni inter creaturas vel inter res distinctas essentialiter. et ideo in infinitum minus distinguũtur pater et filius q̃ꝫ sortes et plato. sicut in infinitum minor est linea q̃ꝫ superficies vel saltẽ pũctus q̃ꝫ linea. Et tunc ad formam argumenti potest dici ꝙ nec distinguuntur finite nec infinite. scilicet non finite: quia distinguuntur indiuisibiliter.

Replica

Contra aut distinguuntur magis q̃ꝫ sortes et plato aut minus vel equaliter. Si minus vel equaliter. ergo finite.

Rñsio

Dico ꝙ minus et nego vltra. ergo finite.

Replica

Contra. si illa que magis distinguuntur: distinguũtur tantũ

Responsio

F

Ad tertiū pnci.

finite. ergo illa que minus distinguunt̄: distin guuntur finite. Negatur consequentia de illis que in infinitum minus distinguuntur. Ad tertium principale quando arguitur. deus et trinitas sunt omnino idem ꝛc. Potest dici negando minorem et concedendo maiorem. Et ad probationem quando accipitur. quicq̄d cōuenit patri est melius simpliciter ipsuz q̄ non ipsum. Dico q̄ non: immo Anselmus dicit oppositum. Sed dicit quicquid conuenit preter relationem melius est ipsum q̄ non ipsum.

G

Ad quartū

Ad quartum quando dicitur sic. Deus est tres persone. igitur deus est cōpositus ꝛc. nego consequentiam. Et ad probationem: omne constituens distinguitur a constituto. cōcedo sed negatur minor quia eiꝫ probatur per communem modum loquendi. Dico q̄ doctores in multis loquūtur ex proposito metaphorice et sm̄ nostrum modum intelligendi qui est imperfectus de diuinis. Unde nolunt dicere q̄ bene sentiūt q̄ pater sit constitutus per aliud sed si essentia et paternitas essent due res in patre vt materia et forma in creaturis. tūc paternitas constitueret patrem hoc est per paternitatem foret illud compositum formaliter pater. Similiter nihil est ibi elicitiuum operationis nisi persona.

H

Ad quintuꝫ pnci.

Ad quintum quando accipitur essentia diuina generat. ergo generat alium deum. Nego antecedens. et cum arguitur per sillogismuꝫ expositorium potest dici q̄ nū q̄ est sillogismus expositorius vbi demonstratur res que est vna et tres. et ideo de forma sic non est bonus sillogismus scilicet expositorius hic deus creat. hic deus est trinitas. ergo trinitas creat. licet omnes propositiones sint vere. Similiter non est inconueniens q̄ logica naturalis deficiat in his que fidei sunt. Et ideo sicut fides ē supra phisicā naturalē ponēs res produci per creationeꝫ ad quam philosophia naturalis non attingit. ita moralis doctrina fidei ponit quedam principia que scientia moralis non concedit. Eodem modo rationalis logica fidei alia debet esse a logica naturali. Dicit enim commentator secundo Metaphisice commento decimoquinto. q̄ quedam logica est vniuersalis omnibus scientijs et quedā propria vnicuiq; scientie. et si hoc est verum a multo fortiori oportet ponere vnam logicam fidei. et similiter alia logica vtitur obligatus certa specie obligationis et alia libere respondens sm̄ qualitatē ꝓpōnuꝫ: modo philosophi non viderunt aliquam rem esse vnam et tres. ideo de ea in suis regulis mentioneꝫ non fecerunt. Sunt igitur in logica fidei tales regule: q̄ omne absolutum predicatur in singulari de tribus ꝛ nō in plurali. Alia q̄ vnitas tenet suū ꝯñs vbi nō obuiat relationis oppositiū. ꝛ ideo ꝯcessis ꝑmissis dispositis in mō ꝛ in figura negatur ꝯclusio. quia in ꝯclusione obuiat relationis oppositō. sicut si arguit̄ sic. hec essentia est pater: hec essentia est filius. ergo filius est pater. ꝛ vtraq; ꝑmissarū ē vera: ꝛ apparet dispositio tertie figure.

I

Nota de logica

Nota regulas logice in theologia tenentes

Nota de logica Aristo.

Sed quid est dicendū ē ne logica aristo. formalis vel nō. Dico q̄ si nō vis vocare logicam formalē nisi illam que tenet in oīm materia: sicut dicit cōmentator ꝑmo phisicoꝝ cōmento. xxv. ꝑmo ꝯcludens per se debꝫ ꝯcludere in oīm materia: tūc ꝑꝫ q̄ nō. Si vis vocare logicam formalem illam que ꝑ naturalem inquisitionē in rebus a nobis sensibiliter nota nō capit instātiā. dico q̄ sic.

K

Ad sextū pnci.

Ad sextū principale. dico q̄ nihil ꝓprie cōicatur in diuinis quia vbi aliquid cōicatur: cōicatur alteri a se: tū dicit̄ q̄ essentia diuina nō cōicatur alteri a se: quia est eadeꝫ in tribus ꝑsonis: ꝛ est tres ꝑsone. ꝛ sic accipit̄ cōicabile ꝓ eodeꝫ. siliter hec est falsa nihil idē tribus est cōicabile.

L

Ad septimū pnci.

Ad septimū qñ dr̄. nullus hō est nō hō. dico q̄ in argumentis de xp̄o oꝫ hr̄e logicam singularem: q̄a ibi de eodem supposito oportet ꝯcedi ꝯtradictoria cū specificatiōe diuersarū naturarū vñ ꝯñs apud theologos potest distingui iste hō est nō hō: demonstrato filio dei: quia vel intelligitur q̄ sit nō hō sm̄ naturā hūanā: ꝛ tūc est falsum. vel sm̄ diuinā: ꝛ tunc est verū. simili logica vtitur magister sentētiarū qñ ꝯcedit q̄ idem hō est mortalis ꝛ imortalis ꝛ hō ꝛ nō hō.

M

Ad octauū pnci.

Ad octauū qñ dicit̄ q̄ si sic. ꝯtradictoria forent vera: scꝫ ista. deus generat ꝛ deus nō generat. nego ꝯñam. q2 nō sunt ꝯtradictoria. q2 verificant̄ ꝓ diuersis suppositis: sic bñ posset dici si placuisset antiquis. vel si sint ꝯdictoria dr̄ q̄ negatiā ē falsa. s. ista. deꝰ nō generat. Ad ꝓbationē nō valet ꝯñā: filius nō gñat. g̊ deus nō gñat. nec ista valet. essentia diuina nō gñat. g̊ ꝛc. q2 añs est verū ꝛ ꝯñs fl̄m.

N

Ad nonū pnc.

Ad nonū principale qñ dr̄ illud qd̄ est filiꝰ ꝛ filius ꝯuertunt̄ hec pōt negari. q2 pr̄ est illud qd̄ est filius: ꝛ iō iste terminus id qd̄ ē filiꝰ pōt verificari de aliquo de quo nō verificat̄ filiꝰ.

O

Ad decimū pnci.

Ad decimū qñ dr̄ q̄ tūc spūsscūs ꝓcederet a pr̄e ꝛ filio: ꝯcedo q̄ ab vtroq; eq̄lr̄ ꝓcedit: ꝛ dictū cōmētatoris nō est ad ꝓpositū. q2 pr̄ ꝛ filiꝰ nō sūt cause agētes ꝛc. Ad aliā formā. dico q̄ ꝓcessio tēpalis nō est eterna. h̄ est iste ꝓpōnes nō ꝯuertunt̄ ꝓcedit tpalr̄: ꝛ ꝓcedit eternalr̄ ꝛc. Ad aliam dico q̄ pater ꝛ filius sunt vnum ꝑncipium.

P

Ad vndecimū

Ad vndecimū concedo hanc ꝯditionalem si essent infinite persone starent cum summa simplicitate.

Ad duodecimū

Ad duodecimum neutrum est

melius simpliciter ipm quod non ipsum sicut patet de se. Ad aliud filius generatur de substantia patris. hec debet exponi secundum magistrum .i. a pre qui est substantia. Ad aliud dico quod trinitas nõ est quatuor res: sed est iste tres res sicut si li gnũ d. cõpositũ eet ex a b c. nõ sequitur d. nõ ẽ a. nec b. nec c. ergo est quarta res distincta ab istis tribus rebus licz exemplũ nõ sit omnino conveniẽs.

Ad decimũ tertiũ · *Ad decimũ quartum*

Ad decimũ quintum

Ad aliud cum dr unitas personalis est maior nego. Ad probationem: quia sibi repugnat pluralitas aliqua cõceditur: sed nõ illa. que stat cũ sũma simplicitate. Ad aliud ydeales rões sunt essentia divina etc. dico quod idea est essentia divina: et est tñ una. et sic tñ loquitur Augu. ad ostendendũ deũ habere cognitionẽ oim et exponende sunt propositiones suo modo. Unde dicunt quidam quod nulla contradictoria de quibus loquitur Aristo. verificantur de patre et filio. quia ipse intelligit de talibus ubi negativa negat essentiã affirmatam in alia. et sic hec est falsa filius est nõ pater si neget essentiã: vera autem est si neget solam relationẽ.

Ad decimũ sextum

Questio VI

Queritur utrum

aliqua res simpliciter simplex sit in genere. Et nõ. probatur. nam sequitur deus nõ est in genere. ergo nulla res simpliciter simplex est in genere. consequentia patz. quia omnis creatura vel est composita vel alteri componibilis ergo nulla res talis est simpliciter simplex. quia deus nec est cõpositus nec alteri componibilis. antecedens probatur quod deus nõ sit in genere posito quod nulla creatura sit nisi tm unus angelus qui sit a. hoc posito hec est vera deus et a sunt in genere substantie: sed deus est tres persone. ergo tres persone et a sunt in genere substantie. ergo quatuor persone sunt in genere substantie. tunc sic. Quatuor persone sunt in genere substantie: sed nõ sunt in genere substantie nisi deus et a. ergo deus et a sunt quatuor substantie: sed a nõ est nisi una substantia ergo deus est tres substantie. prima consequentia vicz quod quatuor persone sunt in gñe substantie. ergo quatuor substantie sunt in genere substantie. probatur per August. vij. de trini. c. vi. ubi arguit sic. si essentia foret spẽs et tres persone individua tres persone forent tres substantie. sicut tres hoies sunt tria aialia. Et allegat magister primo sniarũ dis. xix. ca. vij. ergo eadem rõne si quatuor persone sunt individua in gñe substantie. ergo quatuor persone erunt quatuor substantie. sed ultimũ consequens est falsum: scz deus est tres persone: quia sic deus eet tres dij. Preterea si deus esset in genere: vel illud genus essz ens vel aliud ab ente cõe deo et creaturis: sed ens nõ potest esse genus. quia omne genus separat illud cuius est genus ab aliquo altero. hoc patz. vij. phisicorum. quia omne genus positũ in diffinitione separat diffinitũ ab aliquo. Similiter tertio metaphisice ens nõ est genus. quia omne genus vere negatur ab aliqua differẽtia sicut intelligit Arist. nec aliud ab ente est genus deo et creaturis cõmune. igitur etc. Si dicatur quod substãtia est genus dei. Sed contra Anselmũ mono. xxvij. cõstat igitur quod substantia ista nullo cõi tractatu substantiarũ includitur. ergo nec ens neqz substantia potest esse genus dei. Preterea quecũqz sunt in genere hñt certaz proportionẽ perfectionis inter se: sed deus in infinitũ excedit in perfectione omne aliud a deo. ergo non est in genere. Preterea que se totis differunt in nullo conveniunt maxime si summe differãt: deus et creatura sunt hmõi. igitur etc. Minor pz quia plus differt deus a creatura quam creatura differat a creatura. ergo si sit dare aliqua sũme differentia illa erũt deus et creatura. Confirmatur istud per modũ loquẽdi dyonisij. de di. no. quod deus nõ est substãtia sed sup substantiã etc. Preterea nihil cõicans in noie solo cum alijs est in eodẽ gñe cum illis. sed deo nõ convenit nisi solũ nome cũ creaturis. igitur. Minor patet monolo. xxvi. in fine. si illi substãtie sit cuz alijs cõicatio nomis eet valde procul dubio intelligẽda diversa significatio. Preterea omne quod est in genere ẽ in aliqua eius specie: sed eẽ in specie repugnat deo quod si deus habet aliquẽ conceptũ specificũ de eo predicabilẽ sit ille a. et arguitur sic. plus convenit cuz conceptu cuiuslibet substãtie et cũ quibz creatura quam cum deo. ergo nõ predicatur in quid de deo: et si predicatur in quid de deo magis predicatur creatura in quid de deo: et si hoc. ergo nõ est conceptus specificus dei quia constat quod deus nõ est eiusdem speciei cũ aliqua creatura excepta cõmunicatione ydiomatũ de qua nihil ad presens. Preterea si sic deus posset diffiniri. consequens est falsum. quia vel per se vel per additũ nõ per se. quia nõ habet principia intrinseca quod tñ requiritur viij. metaph. oportz diffinitionẽ eẽ orõnẽ lõgã que significet aliquid de aliquo. genus autem sumitur ab una realitate et differẽtia ab alia: sed i deo non est realitas: quia tunc foret compositus nec diffinitur deus per additũ. quia omne tale est dependens ab eo per quod diffinitur. Preterea Avicen. octavo Metaphisice sue capitulo quarto. Deus non est in genere. quia genus est pars speciei unde omnis spẽs est cõposita. unde ibidẽ probat Avic. istam conclusionẽ sic. si necesse est esse habet genus. igitur intentio generis vel est ex se necesse, vel non. si sic: non cessabit quousqz sit ibi differentia. et tunc nõ foret genus si non. ergo necesse esse est constitutum per illud quod non est necesse esse. Preterea

Secundũ principale · *Responsio* · *Tertiũ principale* · *Quartũ* · *Quintũ* · *Sextũ* · *Septimũ* · *Octavũ* · *Nonũ*

si deus significaret aliquo ꝯceptu generis. q̄ si
bi corn̄deret aliquis ꝯceptus specificus. ꝯn̄s
falsum. quia species ꝑdicat de pluribus diffe-
rentibus solo nūero. ergo essent multi dij eius-

Decimū

dem spēi. Preterea auic. vij. metaphi. sue in
fine. Manifestū est nobis ꝙ ꝑmus nō habet
genus nec q̄ntitatē nec q̄litatē nec qn̄ nec vbi
nec simile nec genus nec ꝯrariū qui est altissi-

Undecimū

mus gl'iosus. Itē. ix. metaphi. ca. xvij. manife-
stū est nobis ꝙ vnitas hʒ ꝑncipiū qd̄ necesse
est esse nō ꝯceptū sub genere neq̄ sub diffini-

B
Ad oppositū

tione neq̄ sub demonstratione ex ꝑte qualita
tis neq̄ est sibi simile nec cōicans. Ad oppo
sitū ē cōmētator. x. metaphi. cōmento. x. vbi di-
cit esse ꝑmū in genere substantie ⁊ metrū ⁊ ꝑ-
fectissimū est ꝑmus motor q̄ est ꝑncipiuʒ sicut
forma ⁊ finis. Preterea in ꝑdicamētis dicit
substātia est genus generalissimū: qꝛ nō habet
supra se aliqd̄ genus. ⁊ ista substantia diuidit

C
Rn̄sio ad q̄onem scd̄m ockam

in corporeā ⁊ in incorporeā. ꝯtinet q̄dē incor
poreū deū ⁊ angelū ⁊ aiāʒ ⁊ demones. Hic vi
dendū est qualis est cōceptus generis: ⁊ dicit
ockā ꝙ oīs ꝯceptus generis est ꝑdicabilis
in q̄d: de pluribus differētibꝰ plus q̄ solo nūe-
ro hn̄tibus certam ꝓportionē ꝑfectionis inter
se quoꝝ nullus est pars essentialis alterius ꝑ
se. Per ꝑmū distinguit a ꝯceptu denoīatiuo.
ꝑ secūdum a conceptu specifico. ꝑ tertiū a ꝯce
ptu cōi deo ⁊ creaturis. per quartū a cōceptu
cōi q̄ ꝑdicat de ꝑte essentiali: vt illd̄ qd̄ ꝯuenit

Secundū dictuʒ

āgelo ⁊ aīe. Scd̄o dicit ꝙ aliq̄d simpliciter sim-
plex puta angelus est ꝑ se in genere: quia sibi
ꝯueniūt iste ꝯditiōes. De deo aūt tenet sctūs

Dictū thome

Thomas. q. i. dis. viij. ꝙ nō est in genere ꝓpter
defectū scd̄e ꝯditionis. tn̄ nec simplicitas im-
pedit nec incōponibilitas. Sed nō potest rōe
ꝓbari. ratio tn̄ ꝑncipalis scd̄a ē sua. tenet bea
tus thomas ꝙ deo repugnat eē in genere ꝑdi-
camentali ex sua simplicitate. quia talis ē sua
simplicitas ꝙ sua diffinitio specifica requirit ꝑ
se ꝑmo mō vl' scd̄o ꝙ ꝑtibus diffinitionis cor-
rn̄deat eadem res: ⁊ hoc nō esset verum si esset
in genere. Scd̄o ex eius necessitate: qꝛ sua diffi
nitio specifica requirit ꝙ q̄libet res in re diffi-
nita corn̄dens ꝑtibus diffinitionis sit necesse
esse. sed diffinitio specifica nō requirit sic. Ter
tio ex eius vnitate. quia eius diffinitio specifi
ca nō est nata ꝑdicari de plr̄ibus differentibꝰ.
nūero. Quarto ex eius infinitate: quia eius

D
Decisio q̄onis

infinitas plus excedit omnem creaturā q̄ sub
stantia albedinē. In ista q̄stione faciā q̄tuor
Primo ponā quasdā distinctiōes. Scd̄o quas

Prima distinctio

dam ꝯclones. Tertio soluā q̄daʒ dubia. Quar
to dicā ad rōnes ꝑncipales. Prima distinctio
est ista ꝙ aliq̄d pōt dici simplr̄ simplex dupl'r.

Uno modo qd̄ ex nullis rebꝰ cōponit. Scd̄o
modo qꝛ nec ex rebus cōponit nec est alicui rei

Secūda distin.

cōponibile. Scd̄a distinctio est ꝙ aliq̄d dr̄ eē
in gn̄e dupl'r. Uno modo sicut ꝑs alicuiꝰ coor-
dinatōis ꝑdicamtalis. ⁊ sic nihil est in gn̄e nisi
vox vel ꝯceptꝰ qꝛ coordinatōes ꝑdicamētales
nō sūt nisi de signis ꝑdicabilibꝰ. Alio modo dr̄
aliq̄d eē in gn̄e qꝛ ꝑncipal'r significat ꝑ ꝯceptū
vel vocē. ⁊ sic dr̄ ꝙ sortes est in gn̄e substātie ⁊

E
Prima cōclusio

color in gn̄e qualitat. Scd̄o pono q̄ttuor cō-
clusiōes. Prima est ꝙ aliq̄ creatura est simplr̄
simplex ꝑmo mō loq̄ndo qꝛ videlʒ ex null' rebꝰ
cōponit. ꝓbat qꝛ capio āgelū q̄ro aut est cōpo
situs ex materia ⁊ forma vel nō. si sic quero de
sua forma, aut est simplr̄ simplex aut nō. si nō:
erit ꝓcessus in infinitū in cōpositione vl' dabit
aliq̄d incōpositū quod est ꝓpositū. Sciendum
ꝙ ista rō ꝓbat ꝙ est dare aliq̄d simplr̄ simplex
ꝑ negationē oīs cōpositōis ex ꝑtibꝰ qualitatis
alterius rōnis sicut sunt potētia ⁊ actꝰ materia

Rn̄sio

et forma: sed si diceret ꝙ aliq̄ res creata cōpo-
nit ex ꝑtibus eiusdē rōnis vel extēsis sicut ca-
lor ⁊ lux. vel nō extensis sicut aia ⁊ angelus vt
aliqui volūt diceret tunc ꝙ ista rō ꝯtra eos nō
ꝯcludit: sed oē compositū est diuisibile in cō

Replica

ponibilia in infinitū. Sed ꝯtra istud dictum
pōt argui qꝛ sic posset deus causare vnū actuʒ
successiue sic ꝙ hodie inciperet causare vnā par
tem ⁊ ad mille annos postea foret iste cōplete
causatꝰ ⁊ in toto tpe intermedio cōtinue foret
in cāri. qd̄ nō videt veruʒ forte tn̄ h' ipi ꝯcede-

Scd̄o replicat

rent. Itē si pūcta forēt res foret aliq̄ creatura
simplr̄ simplex ꝑmo mō. Scd̄a ꝯcl'o ē ista sol'

F
Scd̄a ꝯclusio
Probat primo

deus est simplr̄ simplex scd̄o mō. h' ꝓbat qꝛ oīs
creatura est alteri cōponibil'. ꝓbo qꝛ vl' ē substā
tia vel ē accn̄s. si accn̄s pʒ. si substātia pōt sub-
stare accn̄ti. deꝰ aūt nullo mō est componibilis

Scd̄o

Preterea si eēt tal' creatura h' maxie videret d̄
āgelo. h' āgelus recipit suas affectōes ⁊ itētōes
vn̄ aug. vi. de tri. c. xvij. nihil simplex mutabile
est. oīs creatura mutabil' ē n̄lla. igit creatura ē
simplex. Videt aūt ꝙ ista rō deat itelligi d̄ sim
plicitate q̄ excludit cū alio cōponibilitatē. vn̄
in eodē. c. dicit ꝙ 1ō aia nō ē simplex qꝛ alid̄ ē cu
piditas alid̄ timor aliud tristicia. Ex his pʒ ꝙ
diffinitio pūcti nō ē bn̄ data ꝑmo euclidis. pū
ctus ē cuiꝰ ps nō ē ⁊c. ita ē deꝰ ⁊ āgelꝰ ⁊ aia. Sʒ
sic deberet dici ꝙ pūctꝰ ē res positōeʒ hn̄s cuiꝰ

G
Tertia conclusio cōtra thomā

nō est ps. Tertia ꝯcl'o ē ꝙ deꝰ ē in gn̄e scd̄o mō
scd̄e distinctōis qd̄ ꝓbo sic. oīs ꝯceptꝰ ꝑdicabil'
de deo ⁊ āgelo ē ꝯceptꝰ gn̄is qꝛ nō sūt eiusdem
spēi. Cōstat q̄ nō ē ꝯceptꝰ spēi nec diffinitiōis
h' ꝯceptꝰ sbē ꝑdicat i q̄d d̄ deo ⁊ āgelo. ⁊ silr̄ sba
incorpea. cuiꝰ ꝓbatio est qꝛ ad q̄onē factā ꝑ q̄d
de deo ꝯueniēter rn̄det ꝙ est substātia vel res

per se subsistēs et substātia incorporea vel ē in genere substātie nec h repugnat ei⁹ infinitati. Nam si esset vnū lignum infinitū non ideo minus foret indiuiduū de genere substantie nec repugnat ei φ necesse est esse quia si corpus celeste foret necesse esse. sicut quidam philosophi posuerunt. nō ideo negaret esse in genere substātie: nec repugnat eius simplicitati. quia angelus est in genere: ⁊ tamē ɔcedit φ ē simplex omnino per carentiā quarūcunq̧ partiū integralium. nec derogat eius pfectioni φ habeat conceptū cōem in anima mea sibi ⁊ alijs plus φ derogat eidem φ hoc nomen ens significat cum cōmuniter cū alijs. nec requirit φ sit pportio finita inter omnia extrema in genere perfectionis.

Quarta cōclusio

Quarta ɔclusio est φ pprie loquendo pmo modo de esse in genere soli conceptus et voces vel saltē signa ad placitū instituta sunt in genere. hoc patet quia tm̄ ista incōpleta ponunt in genere que sunt partes ppositionum: s3 hmōi nō sunt nisi signa vel cōcept⁹ vl' voces ergo. patet maior q: sola ista nata sunt esse subiecta ⁊ pdicata. et solum ista que sūt termini cathegoreumatici sunt ordinabilia in genere. ĝ

Primū dubiū. Utrū simplicitas sit pfectio

Sed contra ista sunt quedā dubia quorū pmū est vtrum simplicitas sit pfectio. videt φ sic. q̄a p magna pfectione attribuit deo ab angelo. similiter sai in oppositū est impfectio. ergo hec est pfectio.

Secundū dubiū

Secundū dubiū est an partes substantie sint in genere. videt φ nō: q: Boetius dicit φ Aristoteles relictis extremis s. materia et forma agit de substātia composita. Sed oppositum videt ex multis dictis philosophi ⁊ cōmētatoris secūdo de anima tex. cōmēti secūdi Dicimus ergo φ substātia est vnū genus contentiuū substantiarū aut quedā est materia et quedā est forma. cōmentator incipit diuidere genus substātie ⁊ diuidit oīa de q̄bus dicitur substātia sub trib⁹ modis quorū prim⁹ est vt sit substātia. secūdus aut materia aut forma. tertius illud quod constituit ex his. hec est sententia cōmentatoris sed plura sunt verba. Item septimo Metaphisice cōmēto. vij. habet eadē sentētia ⁊ in multis alijs locis habet φ ex non substā̄ijs nō fit substātia. Item hec est pdicatio supioris de inferiori aīa intellectiua est aīa et hec similr anima intellectiua est substantia. Item pars ligni est lignū. igitur pars ligni est substātia. ɔsequētia patet: q: oīs pars ligni est substātia aliter nō valeret distinctio de ptib⁹ homogeneis. c. i. de gñatione ⁊ de augmētatōe ⁊ corruptiōe.

Tertiū dubiū

Tertiū dubiā quare ɔceptus entis nō est cōceptus generis cum sit cōmunis et pdicabilis de deo ⁊ creatura.

Quartū dubium

Quarto posset esse dubium an genera generalissima ⁊ vniuersaliter omnia ordinabilia in coordinationibus pdicamētalib⁹ sint voces vel ɔcept⁹ sicut dicit quarta ɔclusio.

Probat pmo φ ɔceptus non sit substantie

Q: nō sint cōcept⁹: probo omnis ɔceptus mētis est qualitas. s3 substātia est genus generalissimū est ɔceptus mentis. ĝ substātia est qualitas. cōclusio falsa q: sua opposita est immediata nulla substātia est qualitas pmo posteriorū.

Secundo

Secūdo si iste cōcept⁹ est q̄litas. ergo q̄litas predicat in q̄d de isto conceptu ⁊ iste cōceptus predicat in quid de sorte. ĝ qualitas predicat in quid de sorte. ɔsequēs est falsum.

Tertio

Tertio tūc tales forent ɔcedēde aial est ɔceptus. ɔsequēs est falsum.

Quarto

Quarto si oīa pdicamenta sunt ɔceptus oīa pdicamēta sūt in genere qualitatis. ɔsequēs est falsum. quia si sic q̄litas foret supius ⁊ inferius respectu sui ipsius. nam iste cōceptus demonstrato ɔceptu generalissimo in coordinatione qualitatis est cōceptus. ergo est qualitas. ⁊ certum est φ nō omnis qualitas. ergo iste cōceptus qualitas pdicatur de illa et de alijs. ergo est cōmunis ad illam et ad illas. igit idem respectu suipsius ē superius ⁊ inferius.

Quinto

Quinto si sic quodlibet predicamētū foret indiuiduū vni⁹ pdicamēti videlicet qualitatis. ⁊ sic foret cōcedendum φ quātitas sit qualitas et quātitas est in anima et pari rōne talis substātia est in anima ⁊ multa alia.

Sexto

Sexto si sic accipio conceptum animal quē tu ponis per se in genere substātie: ille cōceptus est per se qualitas. ergo est p se in duobus generibus.

Septimo

Septimo tūc vnū genus generalissimū foret supius ad aliud sicut ad inferius: immo qualitas foret genus generalissimū omnibus alijs. sic ergo nō foret nisi vnū genus generalissimū.

Octauo

Octauo sic. si omne genus generalissimū est qualitas: substātia est gen⁹ generalissimum. ergo substātia est qualitas.

Nono

Item Anselmus de incarnatōe verbi vocat istos diabolicos hereticos q̄ nō ponūt vniuersales substantias nisi flat⁹ vocis. ⁊ de casu diaboli dicit φ deus facit oēs naturas substantiales accidentales vniuersales et indiuiduas.

Quintū dubiū. Primo

Quintū dubium est quomodo aliquid simplex potest esse in genere. et videtur φ non: quia genus et differentia accipiūtur a distinctis realitatib⁹. ergo omne quod est in genere est compositum ex diuersis realitatibus.

Cōfirmat

Confirmat p boetiū in libro diuisionum genus speciebus materia est. nam sicut accepta forma transit in statum alium. ita genus accepta differentia transit in speciem.

Secundo

Secundo quia Anselmus dicit expresse monolo. xvij. φ aliquis dicat rationalis et corpus et homo non vno modo vel consideratione. hoc est dictum φ sm̄ aliud est corp⁹ ⁊ sm̄ aliud rationalis et singulū eorum non est

totũ hoc qđ est homo. ergo ꝺm cum hõ dicitur corpus ꝺm vnam rõnem. ꝛ rationalis ꝺm aliã

Tertio

Tertio quia q̇nto metaphisice cõmento. xxx. Genus est pars formarũ specierũ. Forma cũ specie diuidit in genus ꝛ differentiã. Et commento xxxiij. Genus est illud qđ recipit differẽtias ꝛ q̇litates. ꝛ talis est materia. Item. vij. metaphisice in diuersis cõmentis habent auctoritates eiusdem virtutis.

Rñsio ad primũ dubium

Ad pmũ dubiũ de simplicitate. Dico ꝙ loquẽdo de simplicitate que excludit compositionem ex ptibus illa non est pfectio ad istum intellectũ. ꝙ oĩe simplex sit pfectius suo composito. hoc ptz: qꝛ nec materia ẽ pfectior ↄposito: nec forma. nec accidens subiecto. Sed si loquamur de simplicitate que excludit nõ solum cõpositionẽ ex ꝑtibus. ꝫ etiã ↄponibilitatẽ: sic est pfectꝰ. ꝛ sic attribuitur deo: vt dictuꝫ est ↄclõne scđa. nec sequitur suũ oppositum est impfectio. ergo est pfectio. Uocãdo pfectionẽ illud quod est simpliciter melius ipm ꝙ nõ ipsum. Et autẽ deus nõ potest componi cum alio corpore. videt qꝛ forte tunc posset esse pfectius deo.

Ad scđm dubium

Ad secũdũ dubium dico ad psens ꝙ ptes substantie sunt in genere substantie. ꝛ ideo in descriptione ↄceptus generis nec oportet ponere ꝙ sit pdicabilis de pluribus quoꝝ nullum est pars essentialis vnius p se: nec ꝙ illa plura habeant adinuicem ꝓportionẽ pfectionis.

Replicat pmo

Contra. aia igitur esset indiuiduũ de gñe substantie ꝛ esset cõpositũ. ꝛ sic quodlibet indiuiduũ de gñe substãtie esset compositum ex infinitis indiuiduis.

Secundo

Item tunc aĩa foret psona: ꝛ sic psona foret ps hoĩs: ꝛ in christo forent due psone.

Rñsio ad primũ

Ad pmũ istoꝝ concedo ꝙ aĩa est indiuiduũ ꝛ est in genere substantie ꝛ in genere aĩe: quia iste terminus aĩa pdicat de oĩ aĩa in q̇d ꝛ aĩe differũt plusꝙ solo numero. ideo anima est genus ad eas: quia oĩs conceptus pdicabilis in q̇d de pluribus differentibus plusꝙ solo numero ꝛ natus ẽ distinguere ea ab alijs est cõceptus generis. ꝛ qñ dicit: tunc quodlibet indiuiduuꝫ in genere substantie foret ↄpositũ ex infinitis ꝛc. ↄcedo ↄclusionẽ de corpalibus indiuiduis quia certum est ꝙ oĩe tale potest diuidi in infinitũ ꝛ nõ nisi in substantias que sunt sue ptes. ergo ꝛc.

Ad scđm

Diffinitio psone

Ad illud de psona dico. ꝙ si psona est rõnalis nature incõicabilis substantia: ꝛ ly incõicabilis excludit cõicabilitatẽ nõ solũ p pdicationẽ sed per vnionẽ forme ad materiam. sicut cõiter dicit. tunc aĩa non est psona. si aũt descriptio foret rõnalis nature indiuidua substantia ad virtutẽ vocis loquẽdo posset cõcedi ꝙ anima est psona tam coniũcta ꝙ separata.

Ad rõnẽ contra scđm dubium

Ad rõnem scđi dubij ꝙ relictis ꝛc. verũ est qꝛ positio extrema accipit substãtias cõpositas quia manifestiores.

Ad tertiũ dubiuꝫ

Ad tertiũ dubium dico ꝙ conceptus generis debet ipm quod est in genere aliquo modo distinguere ab aliquo alio. Unde ideo ponit cõceptus generis in diffinitione vt eius distinctio innotescat saltẽ ab aliquo.

Ad quartũ dubiũ

Ad quartũ dubiũ dico ꝙ omnia predicamenta sunt in genere qualitatis loquẽdo de predicamẽtis que sunt cõceptus vel voces nã predicamẽta sunt signa cõmunia instituta vel naturaliter signa sicut cõceptus vel ad placitũ sicut voces. sed qua rõe voces sunt ad placitũ institute ad significandũ res possẽt lapides institui si placeret oĩbꝰ ad significãdũ. ꝛ tunc oĩa ista forent in genere substãtie. Sciendũ tamẽ ꝙ cõceptus positi in coordinatiõe predicamẽtali dupliciter possunt supponere: vel ꝓ se. ꝛ sic vocat suppositio simplex vel ꝓ suis significatꝭ et sic vocat suppositio personalis. ꝛ ꝺm has diuersas suppositiones soluunt argumẽta facta

Ad pmũ quarti dubij

Ad primũ quãdo dicit omne genus generalissimũ est qualitas ꝛc. hic nõ est fallacia ↄñtis quia medius terminus nõ variat. dicenduꝫ tñ ꝙ discursus nihil valet. nã licet nõ sit variatio medij. est tñ variatio minoris extremitatis: qꝛ iste terminꝰ substãtia in minori supponit simpliciter ꝛ in ↄclusione forte psonaliter. Uel dicendum ꝙ ↄclusio est distinguẽda eo ꝙ subiectum potest supponere simplicit vel psonalit.

Replicat

Sed ↄtra ista distictio nõ debet dari nisi vbi terminus pme intẽtiõis supponit respectu termini scđe intẽtionis. sicut hic aĩal est genꝰ vel homo est spẽs. põt dici ꝙ sic. qꝛ qñ videlꝫ terminꝰ pme intẽtionis supponit respectu pdicati termini cõis ad scđas intẽtiões sicut sũt isti termini ↄceptus q̄litas signũ ꝛ hmõi. ꝛ qñ ð: ꝙ sua opposita est imediata sicut ista nullũ aĩal ẽ genus nõ ↄdicit isti aĩal est genꝰ. qꝛ vtraqꝫ est vã nec sequit est imediata. ergo est falsa vt dicit aliqui.

Ad scđm

Ad scđm qñ ð: si ille ↄceptus est qualitas. ꝙ q̇litas pdicabit i q̇d ð isto ↄceptu. ↄña nõ valet sed tñ ↄñs est veruꝫ. ꝛ qñ ð: qualitas pdicat in quid de sorte. ↄña nõ valet qꝛ iste cõceptus qui est genus in coordinatõe substãtie predicat ð substãtia in q̇d qñ supponit psonaliter: sed qñ subijcit respectu istius termini q̄litas tñ accipit simpliciter.

Ad tertiũ

Ad tertiaꝫ quãdo dicitur ꝙ tũc tales forent cõcedende animal ẽ ↄceptus homo est qualitas. Dico ꝙ multe propositiões sunt distinguẽde vel nõ distinguẽde ꝺm vsum volentiũ loq̇: vel simplr negãde. Unũ animal ꝺm suppositionẽ personalẽ hoc est res pro qua supponit personaliter iste terminꝰ animal non est conceptus. sed quando supponit simpliciter vel habet suppositionem simpliceꝫ

tūc est cōceptus. Eodem modo homo est qualitas quādo supponit simpliciter. **Ad quartū** Ad quartū quādo dicit̄ si oīa predicamēta sunt cōceptus omnia predicamēta erūt in genere qualitatis ꝯcedo ꝯñam ⁊ ꝯcedit̄ antecedēs accipiēdo q̄d libet p̄dicamētum vt habet suppositionē simplicem et non personalē et quādo vlterius dicitur ergo p̄dicamētū qualitatis est superi⁹ ad oē p̄dicamētū. ⁊ p ꝯñs ad seip̄z. dico ꝙ nullū ē incōueniens ꝙ idem sit superius ad seip sum tamen dico ꝙ habet diuersam suppositionē. Unde qualitas est p̄dicamentū quādo hab3 suppositionē personalē est superius ad seip̄m habens suppositionē simplicē: q: vt h3 suppositionem simplicē est quedā qualitas ment̄ vel **Ad quintū** intentio que est in genere qualitatis. Ad q̄ntum quādo dicit̄ tūc quodlibet p̄dicamentum foret indiuiduū vnius predicamēti. ꝯcedit̄ qñ supponit simpliciter: nō aūt quādo supponit p̄sonaliter et s̄m suppositionē simplicē. ꝯcedit̄ ꝙ quātitas est qualitas ⁊ ꝙ quātitas ē in aīa. Et similiter ꝙ substātia est in anima: ⁊ ꝙ aīal rationale est in anima. quia quādo isti termini supponūt simpliciter supponūt p intentiōe q̄ **Ad sextū** est in anima. Et similiter dicendū ad sextū ꝙ iste conceptus qui s̄m personalē suppositionē est per se in genere substantie s̄m suppositiōē **Ad septimū** simplicē est in genere qualitatis per se. Ad septimū dicitur ꝙ vnū genus generalissimum nō est inferius ad aliud genus generalissimū simpl'r loquēdo. nisi quia iste terminus de quo personaliter supponēte predicat̄ genus generalissimū suppon ēs simpliciter est inferius ad **Ad octauū** qualitatem que est genus generalissimū. Ad octauum dicitur ꝙ discursus non valet. q: minor terminus accipit̄ diuersimode in minori ꝓpositione ⁊ in cōclusione. et s̄m diuersam suppositionem. quia cōclusio est vera quando iste terminus substantia habet suppositionē simplicem. maior autem de virtute sermonis ē falsa. equiualet tamen vni ꝓpositiōi vere. sicut sic dicendo omne genus generalissimū est qualitas. hoc est oīs terminus de quo predicatur iste terminus genus generalissimū. sicut sic dicendo substantia est genus generalissimū qñ habet suppositionē simplicē est in genere qualitatis. quia tunc supponit pro intentione qua **Ad nonū** dam que est qualitas. Ad nonū de hoc quod dicit Anselmus de incarnatione ⁊c̄. debet intelligi ꝙ vniuersales substantie non sunt sic flatus vocis sed solum habeant suppositionē simplicem et non personalē. quia non sunt nisi cōceptus vel voces supponētes personaliter predicabiles de alijs. vel potest dici ꝙ anselmus vocat vniuersales substantias illas que habēt influentiam generalē in ista inferiora: sicut sūt **Ad q̄ntū dubium** corpora celestia. Ad aliud dubium dicitur ꝙ illud quod est simplex est in genere. tamē sciendum q: conceptus qui sunt in genere quidam significant composita ex diuersis partibus vel rebus: ⁊ tales sunt ꝓprie diffinibiles. Alia sūt que nō componunt̄ ex diuersis rebus sicut simplicia. et illi conceptus non sunt proprie diffinibiles significantes talia simplicia: q: differētia que est pars diffinitiōis exprimit partē rei. et quia talia simplicia non habent partes. **Ad argu. quinti dubij** iō proprie non sunt diffinibilia. Tunc ad argumentum dicitur ꝙ ꝯsequentia nō valet genꝰ ⁊ differētia accipiunt̄ a distinct̄ realitatib⁹ ergo omne quod est in genere ⁊c. quia nō om̄e **Ad ꝯfirmationē** quod est in genere ē diffinibile ꝓprie. Et ad illaz boetij. genus est speciebus materia. falsa ē de vi⁹ vocis sed debet intelligi ꝙ in diffinitiōne propria speciei genus se hab3 per modum materie. quia differentia ad constituendū speciē additur ipsi generi sicut forma materie addit̄ **Ad secundū** ad constituendū compositum in esse. Ad illū Anselmi monolog. xvij. dicitur ꝙ ipse loquitur de compositis que habēt diffinitionem ⁊ sunt **Ad tertiū** in genere. Ad illud q̄nto Metaphisice dicendum ꝙ iste ꝓpositiones sunt false de v̄tute sermonis: sed debent intelligi pro alijs q̄bus equiualent. Unde hec est falsa genus est pars specierum. sed equiualet huic vere ꝓpositioni genus est pars diffinitionis speciei. vel genus ponitur in diffinitione speciei. Et hec forma speciei diuiditur in genus et differentiam hoc est diffinitio speciei constituitur ex genere et differentia vel habet genus et differentiam in constitutiōe sui. Et similiter genus recipit differentiam et qualitates nō ꝙ sit aliq̄ res extra sicut si sit subiectū aliquod. sed q: generi i diffinitione propria additur differentia ac si materie adderetur forma: et alie differentie accidētales quādo non habemus differentias ꝓprias addūtur generi loco differētie proprie ad exprimendum speciem que per eam diffinit̄ patet. Et sic ꝯsequēter patet quid dicēdū sit ad questionē ⁊ ad argumenta principalia. ⁊ h̄ de questionibus primi libri.

Sequunt̄ questiones eiusdem in secundū librū sententiarū.

Eiusdē magistri Roberti holkot viri longe argutissimi circa scdm sententiarū incipit disquisitio: p cuius declaratione premittit sic.

Distinctione prima

secūdi libri sententiarū agit magister de creatione hoīs: et dicit hominē ideo creatū a deo vt deo seruiret ꝛ deo frueret. Uersus aūt finē pmi libri agit magister de gubernatōe diuina q̄ fit specialiter circa naturā rōnalē p predestinationē ꝛ pscīam: ideo continuādo quodāmodo finem primi libri cum principio secūdi q̄ro istam questionem.

A   Libri secundi   Questio prima.

Questio I
Argu, pncipale

Utrū creator

generis hūani iuste gubernet gen⁹ humanū. ꝙ nō: q2 deus iniuste punit hoīes et pmiat. g̃ deus genus humanū nō iuste gubernat. ꝯña patet. Antecedēs pbo pmo de punitiōe multipliciter. Primo pono ꝙ sit dare summā penā quā anima humana possit sustinere. ꝛ hoc est verisimile cū sit potētie finite tam in agēdo ꝙ in patiēdo. Sint ergo sortes et plato duo infideles eq̄les in naturalibus p oīa: ꝛ peccet sortes donec sibi corrńdeat summa pena quā potest sustinere. peccet sil'r plato eq̄liter omnino cum sorte: ita ꝙ iter illos nō sint differētie in pctis tñ ponat cū istis ꝙ sortes moriat āte platonē p annū. tūc arguo sic. grauius punieᵗ sortes ꝙ plato: ꝛ tñ nō peccauit grauius ꝙ plato. ergo iniuste punieᵗ. Prima pars añtis pbaᵗ. quia sortes punieᵗ in inferno p annū ante mortem platonis ꝛ semp post mortē platonis equaliᵗ punieᵗ cū platone. g̃ grauius punieᵗ ꝙ plato. Preterea plus punieᵗ ꝙ plato. ꝛ postea equaliter cū platone in eternū. g̃ grauius ꝙ plato. Itē sub hac forma pena futura post instans mortis p. est sufficiēs p peccato platonis alioq̄n plato insufficiēter puniret a deo. ergo eadē pena est sufficiēs p pctō sortis. ergo tota pena que pcessit in sorte est sup̄flua. igiᵗ iniusta. nec potest dici ꝙ p. q2 tardius moriᵗ ꝙ sortes per aliquod tps intēsius affligeᵗ vt fiat equalitas vnius ad penā alterius. q2 positū est ꝙ sortes meruit summā penā ꝛ plato sil'r. g̃ illa nō pōt intēdi in platone.

Argu, scdm

Scdo sic accipio penā vni⁹ paruuli decedētis in pctō originali ꝛ sit a: ꝛ penam alicuius adulti decedētis in pctō actuali mortali sit b. tūc ꝯstat ꝙ b est maior a. aut g̃ in infinitū: ꝛ hoc nō. aut in aliq̄ pportione finita et hoc est falsū. q2 sit b maior a in decuplo. pono ergo ꝙ sit aliq̄s viator q̄ in decuplo minus peccet ꝙ iste adultus datus iā dānatus. ergo in decuplo minus punieᵗ. g̃ equaliter punieᵗ iste p actuali sicut infans p originali. ꝯñs est falsum igiᵗ.

Argu, tertiū

Tertio arguiᵗ sic. decedat sortes in pctō veniali ꝛ mortali ꝛ puniaᵗ in ppetuū p vtroq̄. g̃ plus punieᵗ ꝛ intensiori pena: ꝙ si careret veniali. sit g̃ pena corrńdēs sorti decedēti cū mortali ꝛ veniali a. ꝛ sit pena q̄ corrńdeat pctō suo scʒ mortali culpe pcise b. tūc a excedit b. q2 al's nihil patereᵗ p pctō veniali. sit iste excessus c. tūc arguo sic. c. est pena certi grad⁹ debita p veniali. g̃ c aliquotiēs sumpta reddet penā equalē b. ꝯña patet: q2 b est pena finita. et c est pena alicuius gradus. g̃ totiēs posset c pena multiplicari ꝙ redderet penā totalē eq̄lē b. sit ergo gratia exēpli ꝙ c cēties replicata reddat penā equalē b. ꝛ capio vnū viatorē q̄ sit d. ꝛ decedat in pctō mortali equali peccato sortꝭ iā dānati et puniti pena b. p suo peccato mortali cū cētū venialib⁹ eq̄lib⁹ veniali eiusdē sortis. tūc arguiᵗ sic. d in duplo puniᵗ grauius ꝙ sortes ꝛ peccauit pcise mortaliᵗ equaliᵗ cū sorte. g̃ medietas pene sibi corrńdet p venialibus. g̃ tm̄ puniᵗ p venialib⁹ ꝙtū p mortali. hec ꝯñalpʒ. q2 hac tota pena puniᵗ p oībus peccatꝭ suis ꝛ medietate p suo mortali. g̃ reliq̄ medietate puniᵗ p venialib⁹ tm̄. s ꝯstat ꝙ vna medietas est eq̄lis alteri. g̃ eq̄liter puniᵗ sicut p mortali. g̃ ita graue fuit cōmittere multa venialia sicut peccare mortaliter. ꝯñs est falsū. ꝙ aūt iste d punieᵗ grauius in duplo ꝙ sortes p peccato mortali pbo. q2 tm̄ p solo pctō mortali sicut sortes p suo mortali q2 sunt eq̄lia ꝛ cēties tātū punieᵗ p venialibus ꝙtū sortes p vno solo veniali. igiᵗ iste d patieᵗ p suis venialib⁹ centies tantā penā ꝙta est pena c. ꝛ tāta pena cēties ꝙta c est ē eq̄lis pene b que est pena sortis debita p mortali. ergo bis tantā penā patiᵗ d ꝙ tā sortes p suo mortali. ergo ī duplo punietur d plus ꝙ sortes p suo mortali quod est iniustū

Argu, quartū

Quarto sic. sit sortes in gratia et p. similiter. sed in maiori gratia et peccent equaliter ꝛ decedant. tunc isti equaliter peccant et inequaliter puniuntur. Probo quia tanta pena sensus infligitur platoni quāta sorti: et maior pena dāni: q2 maiori bono priuatum grauius punitur eo ꝙ maiori bono priuatur. patet: quia maiori gratia. igitur ꝛc.

Argu, quintū

Quinto sic. creet deus aliquem in puris naturalibus et volo ꝙ viuat per aliquam horam sic tamen ꝙ nō peccet nec habeat gratiam et post horam moriatur. quo posito quero aut talis saluabitur aut dāmnabitur vel neutrum. vltimū non potest dari: quia non sunt nisi duo loca perpetua. scʒ celū et infernus. ergo oportet ꝙ vadat ad alterū. si

ad celū. ꝙ ex puris naturalibus posset mereri vitam eternā: si ad infernū ergo vel ad penam damni vel sensus. scd̄m nō potest dari quia nū ꝙ peccauit. si ad penā damni. ergo peccato originali nulla correspōdet pena. Probo qꝛ si cōtraxisset peccatū originale nō plus puniret ꝙ modo. ergo ⁊c. ergo deus iniuste puniret et insufficiēter isto casu posito.

Argu. sextum

Sexto est dare ꝓportionē maiorē inter penas punitorum ꝙ inter peccata eorūdē. ergo pene nō iuste ꝓportionātur. ꝯñtia patet. qꝛ qualis est ꝓportio inter culpas talis debet esse inter penas fm̄ iustitiā distributiuā. v. ethicorum. Antecedēs ꝓbat quia aliqd̄ petm̄ est in infinitū grauius quocūqꝫ alio. ergo illi deberet correspōdere pena in infinitū maior quacūqꝫ alia pe͞a: sed nulla talis est possibilis qꝛ creatura nō posset eā sustinere. ergo ꝯsumptū ꝓbo p anselmū. ij. cur deus homo. c. xiiij. vbi vult ꝙ petm̄ factū in psonā xp̄i p modicam violentiā est grauius ꝙ facere oia petā que cogitari possent extra psonā xp̄i. ⁊ ita incōperabiliter supat oē petm̄ ⁊c.

Argu. septimū

Septimo de⁹ ꝓ petō finite malicie infligit penā infinitam. er ꝓ tempali petō penā eternā ꝗ iniuste. qꝛ pe͞a in ꝓportiōe excedit culpā. Quod aūt peccatuz sit finite malicie ꝓbatur p anselmū libro p̄mo cur deus homo. c. xi. Peccare nō est aliud nisi non reddere deo honorē debitū: sed honor debitus deo ab hoīe nō est infinitus qꝛ talem nō possz homo soluere ꝗ finit⁹ tm̄. igit̄ nō reddere deo illum honorē est malū finitū sed ꝓ petō tēpali infligitur a deo pena eterna siue infinita pa:z Matth. xxv. ca. Ibunt in suppliciū eternū ⁊c.

Argu. octauū

Octauo accipio duas aīas equaliter puniendas in purgatorio ⁊ sint a ⁊ b ⁊ debeatur a maior gloria in eternū ⁊ b minor. tūc arguo sic a peccauit equaliter cum b. et grauius punietur. ergo iniuste. Assumptum quātum ad primam partē patet. ⁊ partē scd̄az ꝓbo. nam a p totū tēpus priuat̄ maiori bono ꝙ b. qꝛ ista tota beatitudine quam haberet a si nō essent illa petā venialia ⁊ illa essz maior gloria ꝙ glia quā habebit b igit̄ maiori bono p̄uat̄. ergo pl⁹ punit̄.

Cōfirmat primo

Item eodem casu posito fiant orōnes ab ecclia militāte ꝓ vna anima ⁊ nō ꝓ alia. tūc illa ꝓ qua p̄ces fiūt citius liberabit̄ vel tolerabilius patiet̄ sed hoc est iniustū qꝛ nō meret̄ p meritū viuētis plusꝙ alia.

Secundo

Item petm̄ veniale punitū in purgatorio grauius punit̄ ꝙ peccatum mortale punitū sufficiēter p cōtritionē et satisfactionē in pn̄ti. ergo iniuste ordinatur illud. ꝯsequētia patet qꝛ minor culpa mlto grauius punit̄ antecedēs ꝓbo qꝛ impediri a fruitione per vnā horā est grauior pena ꝙ ipediri a quacūqꝫ delectatione huius vite pn̄tis p totam vitā hominis. cuius ꝓbatio est: qꝛ videre deū beatifice per vnā horaz est melius ꝙ frui quacūqꝫ delectatione pn̄ti per centū annos. ꝗ grauius punit deus petm̄ veniale ꝙ mortale fm̄ legem statutā: igit̄ iniuste. patet ergo p̄ma pars antecedētis ꝙ deus iniuste hoīes punit que fuit p̄ma pars antecedētis. secunda pars eiusdē videlꝫ ꝙ iniuste p̄miat etiā posset ꝓbari multipliciter.

Primo sic deus equaliter p̄miat aliquē q̄ nunqꝫ habuit vsum liberi arbitrij nec meruit sicut adultū qui meruit. ꝗ iniuste. ꝯñā patet qꝛ premia debent correspōdere meritis. añs ꝓbatur qꝛ capio p̄miū lini adulti ⁊ premiū vinus de innocētibus: p̄miū lini aut est maius aut minus aut equale. si minus vel equale. hēo ꝓpositū. si maius nō in infinitū: cōstat. sit igit̄ ꝙ in triplo. capio ꝗ vnū viatorez qui meret̄ in triplo min⁹ ꝙ linus meruit ⁊ decedat tūc. iste p̄miabit̄ p̄cise in triplo plusꝙ ille q̄ nūꝙ meruit videlꝫ inocēs. ꝗ iste q̄ meruit ⁊ q̄ fuit adult⁹ p̄miabit̄ p̄cise cū illo q̄ nūqꝫ meruit quod nō videt̄ iustū.

Secundum argu

Secūdo sic. capio duos viatores s. ex. p. et sit sortes melius ⁊ multo plus dispositus i naturalib⁹ ꝙ plato ⁊ sit p. maioris meriti apud deū tūc arguo sic. beatitudo nō destruit naturā nec mutat substantiā hoīs. ergo in beatitudine sor. habebit meliora naturalia ꝙ plato. ꝗ plus diliget deū ꝙ plato. Ista ꝯñā patet quia q̄libet btūs diligit deuz ex toto corde ⁊c. qꝛ fm̄ beatū Aug. in libro de pfectiōe iustitie. tunc p̄mo implet̄ illud p̄ceptū. sed vltra sequit̄ plus diliget deū ꝙ plato. igit̄ pl⁹ diliget̄ a deo et vltra. ergo plus recipiet de beatitudine. ⁊ tm̄ min⁹ meruit p casum. igit̄ q̄ minus meruit magis p̄miabit̄.

Tertiū argumē

Tertio sub hac forma copio duos equales fideles equalis meriti apud deum s. sortē ⁊ platonē ⁊ sit sortes simplex plato sapiens ⁊ decedāt. quero tūc aut p̄miabunt̄ equaliter aut inequaliter: si inequaliter habeo ꝓpositum si equaliter ꝗ eq̄lis beatitudo dabit̄ vtrīqꝫ: ꝗ ⁊ eq̄lis cognitio. sed si inequalibus addant̄ eq̄lia que resultāt erūt inequalia. igit̄ cū sortes ⁊ plato p̄us fuerūt inequales ⁊ eq̄lis cognitio eis addat̄ erūt adhuc inequales in cognitione sicut p̄us. ꝗ sicut p̄us plato erit sapiētior ꝙ sortes. igit̄ si premiabunt̄ equaliter p̄miabunt̄ inequaliter.

Cōfirmat

Item si isti duo deberēt equaliter premiari. ꝗ sortes erit in premio equalis platoni ⁊ vltra. igit̄ erit equalis in cognitiōe. sit igit̄ gradus istius eq̄litat̄ a. ⁊ arguo sic. platoni nō dabit̄ de cognitione plus nisi q̄ntum sibi deficit de a gradu et tm̄ p̄cise nec plus sorti dabit̄ de cognitione. s. q̄ntum sibi deficit de a precise: sed plus deficit sorti de a ꝙ platoni. ergo plus dabitur sorti ꝙ platoni. ergo inequalit̄ dabit̄ eis. igit̄ si p̄mia-

bunt̄ eq̄lit̄ p̄miabunt̄ ineq̄lit̄. ḡ iniuste qd̄ est ꝓpositū.

Quartū argu.

Quarto sic deus iniuste p̄miat xp̄m igit̄. Assumptū ꝓbo quia quero aut tm̄ dabit̄ xp̄o ⁊ humano generi q̄tū xp̄s meruit: q̄a xp̄s nō meruit sibi beatitudinē sed nobis: vel non dabitur tm̄ sibi ⁊ nobis ⁊c. si nō: igit̄ sibi min⁹ dabit̄ q̄ debet̄. igit̄ sibi iniuriatur. si sic sit tota multitudo saluādoꝝ a. tūc erit hec vera tantū datur a q̄tum xp̄s meruit ꝛc. ex quo sequit̄ primo q̄ si tūc aliquis eoꝝ generaret filiū qui ꝯtraheret pctm̄ originale ille nō posset mūdari v̄tute sac̄menti nec v̄tute passionis xp̄i. Secūdo seq̄ret̄ si hoc sit verū q̄ tot hoīes possent eē circa finē mūdi q̄ meritū xp̄i nō sufficeret ad satisfaciendum p̄ eis nec sacramēta eccl̄ie haberēt efficaciam. Probo ꝯñam: q: sit tota multitudo consumpta a p̄ter q̄nq: āte finē mūdi ⁊ sint adhuc centū hoīes. tūc arguit̄ sic. Meritū xp̄i sufficienter premiat̄ p̄ hoc q̄ datur xp̄o in a. ergo de toto p̄mio xp̄i correspōdente nō deest nisi sal⁹ q̄nq: hominū. ergo merito xp̄i nō debet̄ d̄ iure nisi salus q̄nq: hoīm: sed centū hoīes nūc sunt in mūdo. igit̄ de merito xp̄i nihil pōt impartiri nisi solū illis q̄nq:.

Quītū argumētū

Quinto arguit̄ sic. accipio aliquē viatorē qui sit a. ⁊ pono q̄ mereat̄ precise equaliter cū anima boni latronis que fuit p̄miata iā p̄ mille annos. tūc arguit̄ sic. si a d̄z eq̄liter p̄miari cū ista anima: oportet q̄ ei fiat recōpensatio beatitudinis ⁊ gaudij qd̄ iste habuit iā per totū tempus p̄teritū: q: a parte durationis in posterum nihil potest addi: q: simul gaudebūt sine fine. ḡ oportet q̄ a p̄ aliquod tēpus gaudeat gaudio intēsiori q̄ illa anima iā beata. ⁊ q̄ videat deū clarius ⁊ intēsius pcipiat lumē glorie: ⁊ post transacta illa hora remittatur ad equalitatē gaudij quod nō habet alia anima boni latronis. sed videt̄ hoc incōueniēs ꝓpter multa.

Primū icōueniēs

Primo q: sequeret̄ q̄ charitas beati posset minui. ⁊ sic beatus ille aut vellz diminutionē sue beatitudinis quod nō videtur possibile vel saltē videt̄ multū irratōabile vel nollet. ⁊ tunc tristaret̄ si hoc conciperet. Si d̄r q̄ hoc lateret euz q̄ sua beatitudo diminueret̄ igit̄ deciperet̄ q: si videt suā beatitudinem. ḡ credit eam esse eternā ⁊ nō erit. ergo decipitur

Secūdū

Secūdo tunc quia postea posset recordari se fuisse beatiorē q̄ post et magis dilexisse deum et tūc gauderet de hoc minus diligeret deum et de hoc q̄ sua beatitudo est diminuta. ꝯñtia patet: q: beat⁹ nihil habebit vnde nō debeat gaudere: sicut dicit Anselmus de beati. c. vij. Tu inq̄t isto gaudio ꝑfruens quia nihil vnde gaudere non debeas habebis.

Tertiū

Tertio ex alia parte si hoc esset verū q̄ gaudiū istius qui tardius meruit deberet sibi recōpensari per intensionem gaudij sui vt equaret̄ totaliter premiū suū premio alterius qui iam fuit beatus p̄ mille vel quoscūq: ānos in preterito: sequeret̄ q̄ si pater assumeret vnā naturā humanā equalē hūanitati xp̄i. ⁊ illa tm̄ mereret̄ sicut natura q̄ in xp̄o meruit. illa foret p̄miāda intēsiori merito p̄ aliquod t̄ps q̄ anima xp̄i. ꝯñā patet quia cum ista tm̄ meruit q̄tum anima xp̄i. ergo debet equaliter p̄miari. ḡ nō sufficit q̄ premietur modo ⁊ deinceps equaliter cū anima xp̄i nisi fiat ei recōpensatio ꝓ beatitudine p̄terita quā iam habuit anima xp̄i: sed hoc fieri nō potest: nisi per intensionē gaudij sicut dicit hec respōsio. ergo oportet q̄ p̄ aliqd̄ t̄ps intēsius gaudeat q̄ anima xp̄i. Simile argumētū potest fieri de angelo si creet̄ modo vnus eq̄lis beatissimo in naturalibus qui tm̄ mereat̄ q̄tum ad oēs circūstātias sicut iste meruit: talis nullo modo posset iuste p̄miari.

Scdm̄ p̄ncipale argu. questionis

Secūdo ad principale sic deus nō gubernat genus humanū. ḡ nō iuste gubernat. ꝯsequētia patet. antecedēs probat̄: quia si gubernaret genus humanū ordinaret oēm hominē ad vitā eternā. ꝯsequētia patet q̄a omnis gubernās aliū si sapiēter gubernat ordinat eum ad finē suum naturalē: sed finis hominis naturalis est beatitudo s̄m anselmū monolo. c. lxix. rōnalis creatura ad h̄ facta est vt sine fine amet summā essentiā. Item idem scd̄o cur deus homo. c. p̄mo. ergo deus vult voluntate beneplaciti quēlibet hoīez habere beatitudinem. ꝯsequēs est falsum. ergo illd̄ ex quo sequit̄. igit̄ deus nō gubernat mūdū seu gen⁹ humanū.

Cōfirmat̄ primo

Confirmat̄ q: deus volūtate beneplaciti creat istam animā. ergo volūtate beneplaciti vult eam esse: aut igit̄ vult eā esse volūtate beneplaciti ꝓpt̄ finē aut nō. si nō tūc deus in agendo nō attēderet finē. si sic: aut vult aīaz humanā fieri beatā vl̄ nō. si nō: igitur nō fecit eam ꝓpter beatitudinem. si sic: ⁊ ip̄a non erit beata ponat̄: igit̄ nō gubernat eam.

Cōfirmat̄ scd̄o

Item sub alia forma sic. Sub sapiēte gubernatore nihil accidit p̄ter intentionē gubernātis nec: aliq̄s periclitat̄ sub sua gubernatōe: sed multi hoīes periclitant̄. igit̄ no sunt sub diuina gubernatōe

Tertio

Item nihil intentū a natura accidit vt in paucioribus sed semp̄ vel frequēter. ij. phisicorū. ⁊ deficit vt in paucioribus: sed hoīes attingere ad beatitudinē accidit vt in paucioribus. igit̄ nō est intētū a natura: igit̄ nec a deo. ergo nec est finis naturalis hoīs.

Quarto

Item incōueniēs est nobilissimā creaturā gubernari ⁊ frustrari fine suo in ꝑpetuo: sed maior pars generis hūani frustrat̄ beatitudine. ergo est sine dei gubernatione.

Tertiū argu. principale

Tertio p̄ncipaliter sic. null⁹ acceptator ꝑsonarū iuste gubernat ꝑsonas quarū alterā

acceptat ꝛ alterã reprobat sine merito vel demerito: ſ deus sic gubernat hoies ꝙ vnũ acceptat ꝛ alterũ reprobat ꝛc. Malach.i. Jacob dilexi esau aũt odio habui ꝛ filiis rõ in aliis. nec valet dicere ꝙ istũ reprobauit quia vidit ei⁹ maliciã futurã ꝛ istũ elegit q2 vidit ei⁹ merita futura: q2 hoc retractauit btũs August. dicẽs Spem futurã ꝛ futurã fidem ꝓcedere et gratia diuina. lib. ij. c. xxxiij.

Cõfirmaẽ primo

Item sic. null⁹ spõte et de mera sua volũtate ꝛ gratia eligens alios ad honores ꝛ pmia. ꝛ reprobãs alios ad pẽas et supplicia iuste eos gubernat: sed deus non ꝓpter futurã fidem ꝛ merita eligit hos hoies ab eterno ad gliam et alios pscinit ad penam eternã. igiẽ nõ iuste sed volũtarie eligit quos vult ꝛ quos vult reprobat.

Secundo

Itez arguitur sic sint duo cras nascituri vnus pdestinatus q̃ sit a. ꝛ alius pscitus qui sit b. quero qñ deus creauit animã b. vel ordinauit eam ad vitã eternã vel ad penã eternã. nõ potest dici ꝙ ad neutrũ quia ipe ordinat ꝙ quelibet aia ibit ad alterũ et ꝑ ꝯsequẽs ꝙ hec anima ibit ad alterũ ꝛ hoc ordinat nõ intelligẽdo illð. s. ad quod aia ordinatur hoc disiunctũ vita eterna vel pena eterna. immo determinate anima ordinaẽ ꝛ ab eo prescit ad alterã partẽ disiũctiue. Si dicaẽ ꝙ ordinat animã b ad vitã eternã. igiẽ nõ prescit animã b ad penã cuius oppositũ ponit casus Si dicaẽ ꝙ ordinat eaz ad penã eternã sequũtur incõueniẽtia.

Primũ incõuẽiẽs

Primo ꝙ nõ ordinat omnẽ naturã rõnalẽ vt fruaẽ deo finaliter cui⁹ oppositum dicit Auselmus scðo cur deus homo. c. v. ꝛ monolo. lxx. ꝛ sic sequiẽ ꝙ vita eterna non sit finis rõnalis creature.

Scðm

Secũdo sequitur ꝙ libere creat istam animã nulla necitate coact⁹ neq3 alia bona rõe inductus vt damnetur. qð nõ videẽ aliquã iustitiã iportare nec miaz euz tamen dicaẽ ꝙ oẽs vie eius misericordia ꝛ veritas.

Tertio cõfirmaẽ

Item arguiẽ sic. qui nullã ꝓpornonez attendit inter meritũ ꝛ premiũ q̃tum ad illos quos honorat nec demeritũ et suppliciũ q̃tuz ad illos quos reprobat ꝛ punit nõ videtur eos iuste gubernare: sed sic videẽ esse de deo. ad romanos nono. Cui vult miseret et quẽ vult indurat: sicut figulus facit vas vnũ in honorem et aliud in contumeliã hoc est exẽplũ apostoli Et certũ est ꝙ figulus nec iuste nec iniuste gubernat vasa sic de eis ordinãdo: ergo eodẽ mõ deus nec iuste nec iniuste sed mere libere videtur gubernare genus humanũ.

Quarto ꝯfirmaẽ

Item de⁹ ab eterno pparauit res sicut ꝯtingẽt a creatiõe mũdi et cõtinue gubernat. ita ꝙ demõstraẽ oib⁹ beatis futuris ꝛ nullis aliis hec est vera. soluz istis pparauit vitam eternã. igiẽ nullum aliuz ab istis ordinauit ad vitam eternam. similiter

demonstratis damnatis omibus solũ hec ẽ vera: solum istis pparauit penã eternã. Tunc arguiẽ sic oẽs istos pparauit ad vitã. ergo nullũ istoꝝ potuit gubernare ad aliuz finẽ. ptz ꝯña: q2 nõ potuit gubernare ꝯ suã pordinationẽ. ꝛ sic sequiẽ ꝙ nõ oẽs hoies ordinanẽ ad eundez finẽ.

Quartũ argu. pricipale

Quarto pncipaliẽ sic. nullus iuste gubernans alios punit eos ꝓ eisdẽ opibus que vult eos facere: ſ deus facit sic. g̃. maior ptz: q2 si iuste gubernãs vult eos facere aliquid vult eos pmiari: si hoc fecerint ꝛ nõ puniri. Minor ꝓbaẽ multiplr.

Prima probatio minoris

Primo sic omẽ qð de⁹ facit sicut cã totalis vel partialis in hoie deus vult fieri tale opus: ſ omẽ opus hois deus causat sicut totalis cã vel ptialis in hoie. g̃ tale opus vult fieri: sed aliquod pctm̃ est opus hois sicut furari ꝛ occidere. g̃ deus vult istos actus fieri et ꝑ eisdem punit hoiem. g̃ ꝑ eodez punit hoiem qð vult ab hoie fieri. Maior istius rõnis patz q2 omẽ qð deus facit: volendo facit. ꝛ ꝑ electionẽ. vñ eligit h̃ fieri: ꝛ magis vult h̃ fieri q̃ dimitti qð ipe facit. Minor ꝓbaẽ. q2 Esa. xxvi. Omĩa opa nr̃a opatus es in nobis. Et Actuũ xvij. in quo viuimus mouemur ꝛ sumus. vñ sicut est ꝯmua cã vite nostre: ita ẽ cã motionũ nostrarũ. Vñ aug. iij. de tri. c. vi. Voluntas dei pma ꝛ sũma cã est oĩm specierũ atq3 motionũ g̃ motionis q̃ qs occidiẽ ꝛ motõnis q̃ occidẽs vult illum occidere volũtas dei ẽ sũma cã: sed illa volitio pctm̃ ẽ. g̃ deus est cã peccati.

Probaẽ scðo

Secũdo ad idem. deus vult oẽs illos facere illud qð est necessariũ ad finẽ de eis pordinatũ ꝛ ad qðlibet qð est ꝓuisum a se mansurũ in ppetuũ ſ deus ordinauit infernũ ab eterno ꝛ in eternũ esse. g̃ vult omẽ illud qð est ad hoc ordinatũ: ſ si nemo peccaret infernus foret frustra. g̃ vult hoies peccare q̃bus infernũ pparauit ꝛ ꝑ peccatis puniet eos. g̃ ꝛc. ꝙ aũt malis pparauit infernũ dicit fulgentius: ꝛ allegat magr̃ p̃mo senten. dis. xl. c. vij. Preparauit inquit deus malis ignẽ eternũ. Illis vtiq3 quos iuste pparauit ad luenda supplicia. ꝛ Matth. xxv. Ite maledicti ꝛc. ꝛ ꝯstat ꝙ nõ solũ illis demonib⁹ ſ malis hoibus: istis vicz demonstratis omnibus dãnatis. g̃ istos ꝛ nullos alios vult esse tales, vt ad finẽ istum vadãt.

Probatur tertio minor

Tertio sic de⁹ vult quicq̃d est ad decorẽ vniuersi: ꝛ ad manifestationẽ sue iusticie: ſ mala fieri ꝛ peccata puniri est ad decorẽ vniuersi ꝛ ad manifestationẽ diuine iusticie. g̃ deus vult peccata puniri: ſ peccata puniri nõ psũt nisi ab hoib⁹ cõmittanẽ: neq3 diuina iusticia in eoꝝ punitiõe manifestari possz nisi pctã ppetrarẽẽ. g̃ vult pctã ppetrari vt sua iusticia manifesteẽ ad decorẽ vniuersi. ſ minor pncipalis rõnis ptz ꝑ aug. in enchi. c. x.

malū bene ordinatū ꝛ suo loco positū eminentius cōmendat bona. Item eodē libro. Meli⁹ ordinauit deus de malis bona facere ꝙ mala nulla pmittere.

Probaꝫ quarto

Quarto sic. illud quod de⁹ pelegit illud vult magis fieri ꝙ non fieri. Sed deus pelegit mala fieri ꝙ ea impedire. ergo deus magis vult fieri mala ꝙ nō fieri neqꝫ puniri. ꝙ si nō tūc q̄ro aut melius est mala nō fieri neqꝫ puniri: aut mala fieri ꝛ puniri. nō pōt dici p̄mū q: si esset melius illud deus elegisset. ꝯsequētia patꝫ ex isto dicto Aug. iij. de lib. ar. c. vij. Quicq̄d em̄ tibi in illa rōne meli⁹ occurrerit scias fecisse deū tanq̄ bonoꝝ oīꝫ ꝯditorē. ergo meli⁹ ē mala fieri ꝛ puniri ꝙ illa nō fieri nec puniri: sed hoc totū est a deo volitū. scꝫ mala puniri. Si dicaꝫ ꝙ deus nō vult mala fieri ꝛ puniri. sed volt ꝙ mala puniantꝫ si fiant. nō tñ vult ꝙ fiant. ꝯtra aut vult absolute aliquā penā aut nō. si dicaꝫ ꝙ nō: hoc nō potest stare. si sic: ergo vult peccatuꝫ fieri. q: oportet pctm̄ p̄cedere penā saltē ordie aliquo.

Probaꝫ quinto minor

Quinto sic. oīs pene deus est auctor Amos. iij. Nō est malū in ciuitate quod de⁹ nō fecerit. sed aliquod pctm̄ est pena alterius peccati vt patet p beatū Gregoriū ꝛ Augustinuꝫ ꝛ allegat magr̄. iiij. senten. dist. xxxvi. c. vi. vij. ꝛ viij. vsqꝫ ad finē. dicit ei magr̄. c. viij. ꝙ aliqua pctā sunt pene peccatoꝝ. ꝛ dicit Aug. i. retrac. c. ix. ꝙ oīs pena peccati iusta est et a deo infligitur. capio ergo vnū pctm̄ qd̄ sit pena alterius p̄cedētis peccati: sit a. Et arguo sic. oīs pena est volita a deo: a est pena: ergo a est volitum a deo. Et vltra a est volitum a deo a est peccatum. ergo aliquod pctm̄ est volitum a deo. igiꝫ deus est causa peccati ꝛ auctor ipsius.

Probaꝫ sexto minor

Sexto sic. deus voluit xp̄m occidi a iudeis. igiꝫ voluit iudeos occidere xp̄m. ꝯña patet q: ideꝫ precise significaꝫ p añs ꝛ ꝯsequēs. q: q̄cquid significatur per hanc ppōneꝫ deus voluit xp̄m occidi a iudeis significaꝫ p istaꝫ deus voluit occidere xp̄m. nec est alia dr̄ia nisi vocalis ꝛ grāmaticalis ꝛ ꝯdictionē includit ꝙ ita esset sicut denotatur p ꝯñs: sed interfectio xp̄i apud iudeos fuit maximū pctm̄. igiꝫ.

Probaꝫ septimo minor

Septio sic. op⁹ vl̄ effect⁹ instrumēti debꝫ imputari p̄ncipali agenti: sꝫ in psecutionibus sanctoꝝ tyrāni sunt instrumenta dei. ꝛ dicūt sancti ꝙ deus p malos affligit bonos. igiꝫ psecutio illa est a deo auctore p̄ncipali. sed ista psecutio est pctm̄. igiꝫ est a deo auctore quod oīno vitari vult btūs August. li. lxxxiij: q. q. iiij. ꝛ ī alijs locis sicut allegat magister senten. dist. xlvi. Confirmaꝫ quia de⁹ voluit aliquos ꝛ p̄destinauit eos vt ppter patiētiam psecutionis et martyrij mererenꝫ vitam eternā. ergo voluit patientiā illam esse mediū salutis eoꝝ ꝛ nihil aliud. ergo voluit esse illud sine quo passio illa nō haberꝫ: sed sine psecutōe iniusta nō potest esse passio iusta. igitur voluit esse psecutionē iniustaꝫ.

Probaꝫ octauo

Octauo sic. deus ab eterno voluit btm̄ stephanū habere aureolam martyrij. igiꝫ voluit esse illud quod sciuit esse mediū ad illaꝫ obtinendā. ergo voluit psecutōeꝫ maloꝝ. igiꝫ malā volitionē eorūdē.

Probaꝫ nono

Nono sic deus voluit diabolū vinci a xp̄o quando xp̄m tētauit. igiꝫ voluit eum tētari. immo plane dr̄ Matth. iiij. Ductus est iesus a spū et exponiꝫ de spū sancto vt tentareꝫ a diabolo. et ꝯstat ꝙ diaboli tētatio fuit vitiū sicut sūt oēs sue operationes. igiꝫ deus voluit illuꝫ illam vitiosam operationē exercere in xp̄m.

Probaꝫ decim⁹

Decimo sic. deus voluit paulū mereri p suā ꝯuersionē ꝛ per suaꝫ penitentiā de psecutione quā fecerat ecclesie ꝛ voluit ꝙ miraculosa eius ꝯuersio esset ad edificationē ecclie. igiꝫ voluit om̄e illud qd̄ sciuit esse mediū necessariū ad illā ꝯuersionē ꝛ ecclesie edificationē. Confirmaꝫ q: deus vult illud esse quod est mediū necessariū ad complendū effectū p̄destinationis circa eosdem. igitur ꝛc. Minor pbaꝫ quia quidā nunq̄ fuissent saluati nisi p pniam ꝛ humilitatē quā de pctis p̄us cōmissis conceperūt s̄m illud Aug. expedit superbis cadere in aliquod pctm̄ ꝛc.

Quintū argumētū p̄ncipale

Quinto p̄ncipaliter deus nō facit om̄e illd̄ quod ad iustū iudicē ptinet. igiꝫ nō iuste gubernat. ꝯña patꝫ. Antecedēs pbatur.

Probaꝫ añs p̄mo

P̄mo sic. ad iustū gubernatorē ptinet nō pmittere mala fieri a subditꝫ sed oīa debet impedire si possit ea impedire: sꝫ deus pmittit gratis mala fieri a subditis que oīa possit impedire. Constat et expresse haberꝫ p̄mo sen. dist. xlvi. ergo deus nō facit oē illud quod ptinet ad iustū gubernatorē. Cōfirmaꝫ quia maxime iustū decet cauere iniusta ꝛ īpedire si possit. quia sicut haberꝫ in decreꝫ. di. lxxxiij. c. error. error cui nō resistiꝫ approbaꝫ. negligentia quippe cum possit puersos corrigere nihil aliud ē ꝙ fouere. neqꝫ scrupulo caret societaꝫ occulte qui manifesto facinori desinit obuiare.

Probaꝫ secūdo antecedens

Secūdo q: deus remittit partē pene vel forte totaliter ꝛ semp punit citra ꝯdignū. igiꝫ semp recedit ab equalitate pportionis debite inter culpā et penā. Qz aūt hoc repugnet iustitie pbatur: quia in tali casu nō puniꝫ quod puniri debereꝫ q̄tum puniri debereꝫ.

Cōfirmaꝫ

Confirmatur per illud Anselmi p̄mo. cur deus homo. ca. xij. Recte ordinare pctm̄ nō est nisi punire si non puniꝫ inordinatū dimittiꝫ. ꝛ infra. c. xx. s̄m mēsuram peccati oportet satisfactionē esse aliter aliquatenus inordinatū manet pctm̄ quod eē nō potest si deus nihil relinq̄t inordinatum in regno suo.

Probaꝫ t̄tio añs

Tertio si gobernat nihil inordinatum relinq̄t in regno suo s̄m ꝙ dicit Anselm⁹

secūdo cur deus homo.ca.xij.⁊.xiij. sed multa sunt inter hoīes deordinata et multa peccata īpunita.igit̃ de⁹ eos nō gubernat.

Quarto probat̃ antecedens

Quarto sic tanta est distātia pene tp̄alis ad eternā quāta est eterne ad temporalē.patet.iij.phisicorum. tanta est via athenis ⁊c̃. Sint igit̃ sortes ⁊ plato due p̄sone que peccauerūt sic ꝙ sortes meruit penā temporalē que sit a.⁊ plato penā etnā que sit b.tūc arguitur sic.tanta est iustitia ꝙ p. habeat b.sicut ꝙ sortes habeat a ⁊ ecōuerso.g̃ tanta iniustitia est ꝙ plato habeat a et non b. sicut ꝙ sortes habeat b ⁊ nō a.ꝫ talia facit de⁹ tāꝫ illi cui debet̃ pena eterna facit cōmutationem in penā tempalē p̄ sacramentū penitētie igit̃ facit tantā iniustitiā q̄ntā faceret si cōmutaret penā tempalē in eternā.ꝯña patet.q̄a eq̄ iustū est ꝙ p.habeat b.sicut ꝙ sortes habeat a. cum sit eq̄litas ꝓportionis geometrice int̃ sortem et a.et platonē et b.igit̃ tm̄ recedit ab ista equalitate dando platoni a.sicut dādo sorti b. quod est ꝓpositū.

Probat̃ q̄nto antecedens

Quinto sic ad iustū iudicē ꝑtinet nihil p̄cipere nisi quod vult fieri:nec aliquid ꝓhibere nisi quod vult nō fieri. q: sic fingeret se velle quod nō vult ⁊ deciperet subditos sed deus p̄cipit q̄nq̃ hoībus illud q̄d nō vult eos facere ⁊.ꝓhibet quibusdā illud q̄d vult eos facere. vnde magr̃ p̄mo senten.dist.xlv.⁊.xlvij in fine dicit.quedā p̄cepit deus in noua ⁊ veteri lege que ab eis q̄bus precepit fieri noluit vt Abrahe de immolatione filij. Genes̃.xxij.⁊ in euāgelio quibusdā curatis q̄bus p̄cepit ne alicui diceret.

Sextū argu.p̄nc.

Sexto p̄ncipalr̄ sic.null⁹ detinēs a subdito illud quod omino sibi sufficiēter debetur ⁊ meruit:subditū illum iuste gubernat: ꝫ deus sic se habꝫ ad subditō.ꝓbo.capio gaudiū illud quod debet̃ aīabus iam existītibus in celo et quod habebūt resumptis corpibus post diē iudicij et sit a.tunc a tam ꝑ meritis eoꝝ q̄ꝫ pro meritis christi est sufficiēter comparatuꝫ. igit̃ est sufficiēter ⁊ de iustitia eis debitō.

Cōfirmat̃ primo

Confirmatur ratio ista sub iusto gubernatore,vn⁹ nō debꝫ damnari neq̃ luere pctm̄ alterius cuius nullomodo est particeps nec occasio: sed ille anime luūt ꝓpter peccata viuentiū damnatorum:quia si illi nō damnarent̃ foret citius iudicium ⁊ resurrectio generalis. ⁊ per ꝯsequēs impletio gaudij electoꝝ.g̃ iste anime ⁊ etiā bti angeli modo habēt culpas peccantiū. Q̄ aūt eorum gaudiū ⁊ beatitudo augebit̃ post diem iudicij: expresse dicit btūs Augustinus super Genesim. ⁊ allegat̃ in fine quarti sententiarū distinctiōe.xliiij.⁊.xlix.

Confirmat̃ scd̄o

Et cōfirmat̃ ista ratio quia istud damnū quod sustinēt sine eorū culpa nunq̄ recōpensabit̃.igitur fit eis iniustitia

Septimū argu. p̄ncipale

Septimo sic.nullus iuste gubernās subditos exigit ab eis q̄d nō vult fieri ab eis:sed de⁹ hoc facit.quia exigit a reprobis ꝙ seruēt finaliter iustitiam.ergo.

Scda forma tum argu.

Item ꝙ deus iniuste gubernat genus humanū.ꝓbat̃ sic.Duobus peccatoribus decedentibus in peccatis ⁊ damnatis deus plus remittit de pena peiori q̄ꝫ alteri. ergo ⁊c̃. Aña ꝓbo sic. Sint duo sor. ⁊ pla. ⁊ ponat̃ ꝙ sortes peccauit in duplo plus q̄ꝫ plato. igit̃ pena ꝯdigna sortis erit dupla ad penā cōdignā platōis.sit igit̃ pena sortis duodecupla ⁊ pena platonis sextupla: ⁊ supponat̃ ꝙ deus semꝑ puniat citra ꝯdignū. ⁊ ꝑ ꝯñs aliquid remittit de ꝯdigno. quero igit̃ an remittat istis equaliter s̄m q̄ntitatem. an equaliter s̄m ꝓportionem. Si p̄mū.sit gratia exempli ꝙ remittat vtriq̃ duos gradus:ergo remittit vni tertiam ꝑtem ⁊ alteri nō nisi sextam: ⁊ tamen eque condigna fuit pena sextupla platoni sicut pena.xij sorti.g̃ misericordius agit cum vno q̄ꝫ cū alio ergo plus de cōdigno remittit vni q̄ꝫ alteri: q: penā vnius reducit ad tertiam ꝑteꝫ: ⁊ alteri infligit totaꝫ penā p̄ter sextam ꝑtem. ergo cū eo durius agit: ⁊ ꝑ ꝯñs iniuste. Si detur scd̄m: sit igit̃ ꝙ vtriq̃ remittat tertiā ꝑtem.ergo sorti remittit.iiij. ⁊ platoni tm̄ secūdā.g̃ minus remittit platoni minus malo q̄ꝫ sorti peiori.

Primū argu. in oppositum

Ad oppositum Sap̄.xiij. Tu aūt pater oīa gubernas prudētia: ⁊ nō nisi iuste.q: iust⁹ dñs in oībus vijs suis.ergo iuste gubernat genus hūanū.

Scd̄m argu. in oppositu

Item aug.p̄mo de libero arb.c.iij.optime de deo estimare verissimū est pietatis exordiū nec quisq̃ optime de deo existimat qui nō eū oipotentē atq̃ ex nulla ꝑte cōmutabilē credit: bonoꝝ oīm creatorē ⁊ quibus ipse p̄stantior ē. Rectorē quoq̃ iustissimū eoꝝ oīm que creauit ergo est oīm creator ⁊ oīm iustissimus.ergo est creator generis humani ⁊ eiusdēꝫ gubernator Et hoc tota scriptura sacra sonat.

B
Resolutio q̄onis Distinctio p̄ma

Circa istaꝫ questionem in cuius titulo nō est magna difficultas p̄mo expono terminos q̄stionis: ⁊ intelligo ꝑ creatorē generis hūani deū nō ꝙ omēs hoīes creat:quia nullum hominē creat:sed animas tm̄. Unde ad formā questionis dici debꝫ negatiue ꝙ est falsa:quia implicatiua falsi:sed dicit̃ vulgariter creator gn̄s humani: q: creat animas: ⁊ quia creauit aīam p̄mi hominis silr̄ ter corpus i.p̄mā materiā. Unde fecit corpus si tamen nihil esset in homine nisi materia prima: ⁊ aīa intellectiua ⁊ totū esset sue ꝑtes deberet ꝯcedi quocūq̃ homine demonstrato iste homo fuit creatus a deo: vt videtur.ꝫ de h̄ mō nō curo.

Scd̄a distinctio

Similiter ꝑ genus humanū nō intelligo aliquam intentionem scd̄am: que tamē vocari possit genus humanū:sed intelligo per genus humanū idem q̄d oēs homines.

Tertia distinctio

Tertio

distinguo de isto aduerbio iuste. Potest enim deus tripl'r dici iuste gubernare. Primo modo ideo q: gubernat sic debet ꝛ sicut tenet᷑. sic em̄ in q̄busdā locutiōibus exponim⁹ istū terminū iuste. iste hō iuste se habet qn̄ facit illō qḋ debꝫ et ad quod ex officio obligat᷑ ꝛ tenet᷑. ꝛ sic mul tipliciter loquit᷑ Anſ. de veritate. c. xij. vbi dič ꝙ duo sunt nccīa volūtati ad iustitiaꝫ. s. velle quod debet ꝛ nolle quod non debet. ꝛ ꝑ solo. x. Denicꝫ quod nō iuste fit necꝫ debet fieri et qḋ nō debet fieri nō iuste fit. Scḋo modo potest intelligi ꝙ deus iuste gubernat. q: equalit᷑ gubernat. sic, videlꝫ ꝙ in dando p̄mia ꝛ penas qḋ ptinet ad iustitiā distributiuā ſuat eq̄litatem ꝓportionis inter meritū ꝛ p̄miū ꝛ sil'r int᷑ culpam ꝛ suppliciū. ita ꝙ eque bonū sit premiū sicut meritū ꝛ ecōuerso. ꝛ eque malū pena sicut culpa ꝛ ecōtra. ꝛ sic videt᷑ iustitia accipi cōiter apud loquētes de iustis iudicibus q: videlicꝫ cōmensurate ꝛ equal'r adequāt penas culpis et p̄mia meritis. Tertio modo pōt dici deus iuste gubernare creaturā si ly iuste exponat᷑. i. sic decet deū ꝛ ꝯuenit creature. ꝛ hoc est general'r sicut ipse vult. Unde isti t̄mini ꝯuertunt᷑ hoc ē iustū ꝛ deus vult hoc. ꝛ sic accipit Anſ. iustuꝫ ꝓſolo. xi. Uere inq̄t vniuerse vie dn̄i mīa ꝛ veritas: ꝛ tn̄ iustus dn̄s in oibus vijs suis ꝛ vtiqꝫ sine repugnātia q: quos vis punire nō ē iustū saluari. ꝛ q̄bus vis parcere nō est iustū dānari Nam illud solū est iustū quod vis: ꝛ nō iustuꝫ quod nō vis. igit᷑ ſm cū deū velle hoc ꝛ hoc, eē iustum ꝯuertunt᷑. exponēdo igit᷑ diuersimode istam determinationē: iuste. diuersimode dicēduꝫ est ad questionē exponēdo p̄mo mō deus iuste gubernat id est sicut debet ꝛ quia debet: quia in quibusdam operationibus diuinis circa hoies facit iuste in quibusdā nō iuste ad illum intellectū. facit aūt iuste p̄mo modo. i. qḋ debꝫ et q: debet certe qn̄ punit hoiem ꝓ culpa ꝛ premiat hoiem ꝓ bono ope. Sil'r qn̄ infundit gratiaꝫ se bene disponēti ꝛ qn̄ auget gratiaꝫ bene operāti: ꝛ qn̄ substrahit peccāti: q: oia ista de⁹ debet ꝛ ad ista tenet᷑. In quibusdā aūt opationib⁹ nō facit iuste illo mō sicut qn̄ creauit mūdum. qn̄ instituit homini tales leges sicut nō habemus. qn̄ ordinauit ista sacramēta fore media ad nostrā salutē ꝛ ad nihil eoꝝ tenebatur ꝛ nihil istoꝝ iuste fecit. Ad istum intellectū datuꝫ ꝙ alicui nō sit incōueniens isto modo loq̄ de deo dicēdo deū debitorē creature ꝛ ꝙ deus facit quod debet ꝛ sicut debet. Probo sic. Hꝰ est verū de deo. igit᷑ nō est incōueniēs deo. ꝯn̄a pꝫ q: mediū incōueniens deo est impossibile ſm Anselmū. Antecedēs ꝓbo sic. oīe cōicās alteri cōicatione politica debet alteri quod sibi ꝓmittit: sed deus cōicat hoībus cōicatōne ciuili sicut dn̄s seruis et eis multa promittit. igitur post ꝓmissionē est vere debitor. Confirmatur ratio q: nō est incōueniens ponere in deo illud sine quo fidelitas seruari nō potest necꝫ ci⁹ veritas: sed si ꝓmisit ꝛ nō est debitor nō est fidel᷑. Scḋo sic homo pōt mereri apud deū. igit᷑ pōt deū facere debitorē suū. ꝯsequētia patet. quia mereri nō est aliud q̄ ꝙ aliquis faciat sibi debituꝫ: vel ꝙ faciat sibi idem vel magis vel alio modo debitū seu multiplicius debitū. ita ꝙ in diffinitiōe isti⁹ termini mereri includit᷑ facere aliquod debitū. ḡ homo merēdo apḋ deū facit aliquē sibi debitorē ꝛ nō nisi deū. igit᷑ ꝛc. Tertio patet idem p̄mo senten. vbi sic dꝛ. multiplicem ꝛ inuolutā intelligētiā tenet. nec deo ꝓpe cōpetit qui nō est debitor nobis nisi forte ex ꝓmisso. ex quo argut᷑ sic. si nō ē nobis ꝓpe debitor nisi ex ꝓmisso ḡ est nobis ꝓpe debitor. ꝯn̄a tenet ab exceptiua ad suā affirmatiuā exponētem. Sic dico ad qōnez exponēdo ly iuste primo modo videlꝫ ꝙ in quibusdā deus iuste gubernat ꝛ in quibusdā nō: q: qn̄cꝫ facit qḋ debꝫ et sicut debet. qn̄ scꝫ circa nos implet illud qḋ ꝓmisit. ꝛ qn̄cꝫ facit illud quod nullo mō debet exponēdo ly iuste debet obligatorie. Exponendo vero ly iuste gubernare scḋo modo. sic dico sil'r ꝙ qn̄cꝫ iuste gubernat. et quādocꝫ nō. Nā aliqn̄ maxime de malis hoībus qui nullū p̄mium recipiūt nisi in p̄nti forte possꝫ ꝯtingere ꝙ aliquis p̄ase tm̄ bonū recipit quātum meruit de bonis tp̄alibus. Sil'r forte aliqn̄ ꝯtingit in p̄nti ꝙ homo equaliter punit᷑ sicut culpa req̄rebat lꝫ hoc nō seruet᷑ cōiter. Et certe sic loquēdo de iustitia isto scḋo modo ē difficile nimis saluare. immo impossibile est in oībus opationibus diuinis seruare iustitiā q̄uis etiam isto scḋo modo sit credēda quedam rō iustitie in diuinis opationib⁹ nobis incōprehēsibilis. Tertio modo exponēdo ly iuste absolute dico ꝙ sic q: deus sic gubernat sicut decet ꝛ sicut ꝯuenit hoībus. Ad p̄mū p̄ncipale dico ꝓ materia argumēti istius ꝙ assignare maximā penā quaꝫ natura humana possit sustinere pōt intelligi dupliciter. Uno modo simpl'r ꝛ absolute. Alio modo sub certis circūstātijs ꝛ dispōnib⁹. dico igit᷑ loquēdo absolute q̄ nō est dare summā penam quā natura humana possit sustinere: q̄a quocūcꝫ afflictiuo dato deus potest creare maius ꝛ actiuius. simil'r quacūcꝫ apprehēsione pene deus potest creare maiorē. ꝛ sic de quibuscūcꝫ causis ipius pene. ꝛ sic deus intendēdo causas pene potest quacūcꝫ data causare maiorē. Dico tamē ꝙ est summa pena que potest causari in hac natura exn̄te sub istis dispositōib⁹

Expositio tituli q̄stionis

Probat᷑ ꝙ de⁹ sit debitor hominum

Cōfirmatio

Scḋo

Tertio

Responsio ad. q. ſm p̄mū sensum tituli qōnis

Rn̄sio ſm tertiū modū expōnis tituli. q.

Ad p̄mum argu. principale

ab obiecto tali ꝛ cũ talibus circũstantijs. tunc
ad formã argumẽti admitto totũ casum. et qñ
arguitᷣ ꝙ sortes grauius punitᷣ platone. potest
negari q: deꝰ potest sorte intẽsius punire pla-
tonem qui tardius obijt ad certam mensuraꝫ
donec fiat equalis recõpẽsatio pene quã susti-
nuit sortes ante mortẽ platonis ꝛ sic equaliter
punireᷣ vel negetᷣ possibilitas casus. q: plato
ꝑ annũ nõ stabit indifferẽter q: aut merebitur
aut demerebitᷣ. et tũc punietᷣ plus vel minꝰ. Si
aũt argueretᷣ sic. sortes punitᷣ plus ꝙ plato. et
post equalr̃ cũ platone. igitᷣ diutius. ꝯsequẽtia
nõ valet cõcedo tñ ꝙ si plato nõ puniretᷣ intẽ-
sius ꝑ aliquod tp̃s sed semꝑ equalr̃ cũ sorte ab
instanti sue mortis. tũc puniretᷣ minꝰ grauiter
ꝙ sortes. ꝛ si hoc fieret negaretᷣ tñ ꝙ hoc iniu-
ste fit.

F
Ad scd̃m

Ad scd̃ꝫ qñ dicitᷣ ꝙ pena paruuli dece-
dẽtis que sit a. ꝛ adulti dãnati que sit b. dico ꝙ
a. et b nõ sunt pene eiusdẽ rõnis cũ vna sit dãni
tñ: ꝛ alia sit dãni ꝛ sensus. ꝛ ideo b excedit a in
infinitũ. sicut corpus supficiẽ vel linea pũctuꝫ
et ideo lꝫ a infinities replicaretᷣ quod tamẽ fie-
ri nõ posset cum sit quedã ꝑuatio quod nihil ẽ
dictu ꝛc.

G
Ad tertiũ

Ad tertiũ qñ arguitᷣ de decedẽte cũ
peccato mortali ꝛ veniali ꝛc. cõcedo ꝙ venia le
ꝯiunctũ mortali punietᷣ pena ꝑpetua q: nulla
penitẽtia potest illud pctm̃ diluere cũ desit gr̃a
sine qua nullũ pctm̃ remitti põt. ꝛ quãdo dicitᷣ
ꝙ grauius punitᷣ ꝓ mortali et veniali ꝙ ꝓ mor-
tali solo. cõcedo. ꝛ quãdo capitᷣ ille excessus. ꝛ
sit c. casum admitto. ꝛ qñ arguitᷣ. c est aliquãti
gradus. igitᷣ aliquotiẽs replicata reddet b vel
maiꝰ. nego ꝯñam. q: iste excessus nulla mltipli
catione replicatꝰ reddet b. Nam eternitas pe-
ne infligitᷣ ꝓ mortali. ꝛ ideo cõcedo ꝙ intẽsius
patitᷣ per excessum c. q̃ excessus notat gradum
intensiorẽ. et iste gradus nõ foret eternus nisi
ꝓpter mortale pctm̃: ꝛ ideo si ꝑ consideratiõeꝫ
distinguamus illud quod ĩfligitᷣ p̃ se ꝓ venia
li ab illo quod p̃ se infligitᷣ ꝓ mortali nõ sunt
eiusdẽ rõnis nec cõparabilia ad inuicẽ sic ꝙ c
aliquotiẽs replicata reddat b. sicut neqꝫ linea
infinities replicata redderet supficiem. ꝛ ideo
nunq̃ tñ punitᷣ quis ꝓ venialibus sicut ꝓ mor-
tali etiã si haberet infinita venialia.

D
Ad quartũ

Ad q̃rtũ
cum dicitᷣ ꝙ peccent sortes ꝛ plato equalitᷣ. sit
tamẽ sortes in maiori gratia ꝛc. admitto casuꝫ
ꝛ cõcedo ꝙ sortes grauius punitᷣ. quia maiori
bono priuatᷣ. ꝛ quãdo infertᷣ igitᷣ iniuste. nego
ꝯñam: quia punitᷣ sicut deus statuit ꝛ vult ho-
minẽ ꝑuari gratia q̃tũcunqꝫ intensa in eo per
quodcũqꝫ mortale.

J
Ad quintuꝫ

Ad q̃ntum quãdo arguitᷣ
de homine creato sine originali ꝛc. nihil habe-
mus dicere ꝑm legem statutã nũc. deus tamẽ
posset multiplr̃ ordinare sicut sibi placeret vel
annihilãdo ip̃m vel conseruãdo sibi vitã eťnã
sine meritis ꝛ nõ valet. ponitᷣ in celo sine meri-
tis. igitᷣ homo potest mereri celuꝫ ex puris na-
turalibus sicut patet. ꝛ posset eũ ponere in in-
ferno si vellet vel possꝫ eũ manutenere extra ꝑ
semꝑ sicut vellet. et quicq̃d faceret iuste fieret
tertio modo exponẽdo ly iuste.

K
Ad sextum

Ad sextuꝫ qñ
arguitᷣ. deus nõ attendit ꝓportiõeꝫ intᷣ culpas
et penas malorꝫ ꝛ p̃mia ꝛ merita iustorꝫ. igitur
iniuste. nego istam ꝯñam. Nam si statiꝫ ab ini-
tio hoiem creasset et eũ in celo sine merito po-
suisset nullius iniustitie reus esset. similr̃ si euꝫ
in ꝑpetuo supplicio posuisset ꝛ pari rõne non
obligaretᷣ ad attendẽdũ ꝓportionẽ intᷣ penas
et culpas vel inter premiũ ꝛ meritũ. Aliter po-
test dici negando assumptũ: q: illud quod ipse
repẽdit ꝓ culpa est ꝓportionatũ eo ip̃o ꝙ vult
ꝙ sit ꝓ tali culpa repensuꝫ. ꝛ qñ ꝓbatᷣ aũcedẽs
videlꝫ ꝙ sit aliqua culpa que q̃libet catuꝫ im-
proportionabiliter excedit. puta quelibꝫ mali-
tia cõmissa cõtra ꝑsonam xp̃i ꝑm Anselmũ. ij.
cur deus homo. c. xiiij.

Nota quõ vnum pctm̃ est grauius alio

Ad istud potest dici ꝙ
vnuꝫ pctm̃ esse grauius altero potest dupliciᷣ
intelligi. Uno modo ꝙ duo pctã cõparabilia
et eiusdem sp̃ei sic se haberẽt ꝙ vnuꝫ excederet
aliud sine ꝓportione. Alio modo ꝙ vnũ quod
est minus infinities replicatũ nõ redderet ali-
ud: ꝛ tñ aliud foret finitũ. ꝛ hoc includit cõtra
dictionẽ.

L
Ad septimũ

Ad septimũ quãdo dicitᷣ ꝓ peccato
finite malitie deus infligit penã infinitã et ꝓ
peccato tp̃ali penã eternã.

Opinio

Ad difficultatẽ isti-
us argumẽti r̃ndet quidã doctor ponẽdo tres
ꝯclusiones.

Cõclusio p̃ma

Prima est ꝙ pctm̃ est malũ in se
finitũ.

Cõclusio scd̃a

Secũda ꝙ peccatuꝫ in damnatis ma-
net ꝑpetuum: sicut dilectio dei manet in sctis
ꝑpetuis. ꝛ ideo debetᷣ pctõ pena perpetua seu
infinita ĩ duratiõe q: peccatũ manet ꝛ dãnati
manẽt. ꝛ peccans eternalr̃ in infinitũ durabit

Conclusio tertia

Tertia ꝙ peccato mortali finiti temporis nõ
debetᷣ pena infinita ꝑm tempus: ꝫ finita tãtũ.

Probatᷣ p̃ma conclusio

Prima ꝯclusio ꝓbatur sic. tm̃ est peccatum
p̃ se quãtus est honor debitus deo ꝑ peccãtẽ
substractꝰ. sed honor debitus deo ab hoĩe ẽ tm̃
finitus. igitᷣ et peccatũ quod est eiꝰ substractio
est finitũ. Maior patet per Anselmũ p̃mo cur
deus homo. ca. xi. quia peccare nõ est aliud ꝙ
nõ reddere deo debitum honorẽ. Minor pro-
batur: quia si honor debitus deo a natura fini-
ta foret infinitꝰ sequitᷣ ꝙ tm̃ teneretᷣ ista crea-
ta natura honorare deũ sicut deus seip̃m vel fi-
lius patrẽ. et si honor debitus deo sit infinitus
tunc aliqua creatura tenetᷣ ad operationẽ que
excedit in infinitũ naturã operantẽ.

Scd̃a ꝓbatio

Secũdo
arguitᷣ sic. si peccatũ foret infinite malitie intẽ-
siue tanta esset malitia volũtatis quãta est bo

Tertia ꝓbatio

nitas dei quod nō bñ capit intellect⁹. Tertio arguit̄ sic. qꝛ nisi sic deus nō posset punire suffi cient̄er illud pctm̄ qꝛ nō per penā finitā q̄a tunc esset debita ꝓportio inter pctm̄ ꝛ penā: qꝛ velle peccare per vnū diē mereret̄ penā infinitā intensiue sed velle peccare ꝑ tp̄s infinitū in infinitum maius malū est q̄ꝫ velle peccare ꝑ vnū diē. g̃ velle peccare ꝑ tp̄s infinitum mereret̄ penā infinitā intēsiue: sed hāc nō potest natura tolerare. igit̄ ꝛc.

Probat̄ secunda conclusio p̄mo

Secūda ꝯclusio ꝓbat̄ sic. volūtas rōnalis remanet obligata diligēdo deū sup omnia post mortē sicut in vita: sed dānati hoc nūq̄ faciēt. igit̄ ꝯtinue peccabūt. Maior patet: qꝛ aliter hō in patria nō teneret̄ deū diligere sup omnia. ꝯñs est falsum. qꝛ s̄m August. de ꝑfectione iustitie illud p̄ceptū de diligēdo deū sup oīa nō implet̄ nisi in patria. ergo in patria beati tenebunt̄ implere.

Secūdo

Scd̄o sic. peccatū est auferre a deo honorē qui sibi debetur in via. g̃ pctm̄ maius est auferre sibi maiorem honorē. s̄ maior honor debet̄ deo ī patria q̄ꝫ in via: qꝛ impletio totalis illius p̄cepti. sicut dicit Aug. erit in patria. g̃ dānatus grauius peccat in morte q̄ꝫ in vita. ꝛ hoc ꝯfirmat̄ ꝑ magistrū sentē. iiij. lib. dist. vltima. vbi dicit. sane tenebre exteriores intelligi possunt quedā malignitas odij et volūtas que tūc excrescit in mētibus reproboꝝ. vult dicere q̄ꝫ ī mētib⁹ reproboꝝ maior est malignitas post mortē q̄ꝫ in vita fuit.

Probatur tertia conclusio

Tertia ꝯclusio asserit̄ ad euacuationē isti⁹ argumēti. Peccato mortali finito s̄m tp̄s debet̄ pena infinita s̄m temp⁹. ergo pctō mortali in duplo s̄m tp̄s debet̄ in duplo pena maior ꝛ nō in duplo maior s̄m tp̄s: qꝛ alteri debet̄ infinita s̄m tp̄s. igit̄ maior in duplo intēsiue. igit̄ maior in quadruplo s̄ꝫ tp̄s debet̄ maior intēsiue. igitur infinito pctō s̄m tp̄s debet̄ pena infinita intēsiue. igit̄ pari rōne gaudiū infinitū beatis. et ꝑ ꝯñs tm̄ gaudet q̄libet btūs sicut de⁹. Ad istā rōnem rn̄det̄ negādo illud cui totū argumētū innitit̄. s. q̄ꝫ pctō finito s̄m tp̄s debet̄ pena infinita s̄m tp̄s.

Cōtra opi. arguitur ꝛ p̄mo contra p̄mā cōclusiones

Contra hanc opi. ꝛ p̄mo ꝯ p̄mā ꝯclusionē q̄ tn̄ apparet magis rōnabilis arguit̄ ꝓbando q̄ꝫ peccās sit infinite malitie intēsiue sic. tāte malitie est pctm̄ quāte bonitatꝭ foret illud ꝑ quo nō deberet fieri peccatū si esset. sed ꝑ infinitis mūdis saluādis nō deberet fieri peccatum s̄m Ans. ij. cur deus homo. c. xiiij. ergo tante malitie est pctm̄ quāte bonitatꝭ forent infiniti mūdi: sed illi forēt infinite bonitat̄ intensiue. igit̄ s̄m auctoritatē Anselmi pctm̄ mortale est infinite malitie intēsiue. Preterea si peccatum nō sit maioris malitie q̄ꝫ bonor substractus est bonus igit̄ nō est grauius pctm̄ occidere q̄ꝫ ille honor est hon⁹ quē homo facit deo

qn̄ nō occidit̄. s̄ seruādo hoc negatiuū p̄ceptū paruū honorē faciat deo. igit̄ ꝛc.

Cōtra t̄tiā ꝯclu.

Tertia ꝯclo videt̄ magis ꝑiculosa qꝛ videt̄ esse directe ꝯ intentionē scōꝝ. Nā aug. xij. de ciuitate dei ꝑ totū. h̄ intendit ꝓbare q̄ꝫ ꝑ pctō mortali ꝛ momētaneo s̄m tp̄s debet̄ pena eterna: sp̄aliter autē c. vi. ꝛ. viij. vbi inq̄t gñā penaꝝ scp̄sit esse tulli⁹ ꝛc. Confirmat̄. Nam leges hūane q̄ dicunt̄ iuste, ꝑ pctō momentaneo infligūt penas ꝑpetuas: sicut p̄ꝫ de exilio ꝑpetuo qd̄ ꝑpetuū foret. si ꝑsona ꝑpetuo maneret. silr̄ de mutilatiōe ꝛ morte. g̃ nō est ꝯ rōnē sentire h̄ de diuino iudicio. Itē ꝓbat Greg. iiij. lib. dyalogꝭ. ad magnā iustitiā iudicis ꝑtinere vt nūq̄ careant supplicio q̄ nūq̄ carere voluerūt pctō.

Cōtra scd̄aꝫ ꝯclu. p̄mo arguit̄

Cōtra scd̄aꝫ ꝯclōem. Si dānati ꝯtinue peccarent. g̃ ꝛ beati mereret̄ ꝯtinue. ꝛ oporteret sic imaginari q̄ꝫ beatitudo essentialis augebitur ꝯtinue. ꝛ sic nullus eēt ꝑfecte beatus.

Contra hoīem

Silr̄ arguo ꝯ eū sic. ipse ponit q̄ꝫ est dare maximū gradū quē de⁹ pōt dare illi nature. sit iste gradus a. tunc q̄ro aut habet a. aut nō. si hꝫ. g̃ nō pōt plus mereri. si nō hꝫ a. tūc arguo sic. linus ꝯtinue meret̄. g̃ ꝑ vna die sibi debet̄ aliqd̄ p̄miū sit b. g̃ ꝑ scd̄a die debet̄ sibi rn̄dē: quia nō est verisil'e q̄ꝫ minus haberet ꝑ die scd̄o q̄ꝫ ꝑ p̄mo. g̃ a gradus non distat in infinitū a p̄mio qd̄ mō hꝫ. Aliq̄n etiam erit verū dicere q̄ꝫ linus habet a. g̃ post illud instans nō poterit mereri. Eodē mō arguo de dānato: sit sūmus gradus pene quā iudas pōt sustinere a. ꝛ capio pctm̄ diurnū iude: ꝛ penā corr̄ndentē: qꝛ sicut ꝯtinue peccat: ita oportꝫ q̄ꝫ cōtinue pena sua intendat̄. g̃ erit deuenire necessario in aliquo tp̄e finito ad gradum pene a. si dicat̄ q̄ꝫ punit̄ ꝑ eternitatē nō ꝑ intensionē: ꝯ. tunc ꝑiret differentia doctoꝝ. inter veniale et mortale. qꝛ mortali corr̄ndet pena ꝑpetua: qꝛ manet semꝑ vsq̄ꝫ ad mortē. veīali tp̄al'.

Responsio

Si dicat̄ q̄ꝫ ideo mortali corr̄nderet pena perpetua: qꝛ manet semꝑ vsq̄ꝫ ad mortē.

Cōtra r̄nsionem p̄mo

Cōtra. eadē rōe veniali debet̄ pena ꝑpetua si manet sine mortali vsq̄ꝫ ad mortē.

Scd̄o

Preterea si sic. tunc nunq̄ aliquis sanct⁹ cōmisit pctm̄ mortale: qꝛ in nullo sancto ꝑmansit pctm̄ vsq̄ꝫ ad mortē.

Tertio

Preterea q̄ ꝯfiteret̄ de pctō mortali ꝛ ꝯtereret̄ ꝛ diceret se peccasse mortalr̄ mētiret̄. nam sequit̄ cōteritur. g̃ nō est in mortali ꝛ vltra. g̃ nō manet in eo vsq̄ꝫ ad mortē ꝛ vltra. g̃ nō fuit mortale: ꝛ sciuit se ꝯtritū. ꝛ ꝑ ꝯñs sciuit pctm̄ suū dimissum cū ceteris circūstantijs. g̃ mentiret̄ ꝯfitendo.

Cōtra aliud qd̄ dicit in eadē ꝯclu.

Preterea ꝯtra hoc qd̄ dicit actū peccati manere: pono viatorem dānatū ꝓpter volūtatē homicidij. quero quis actus semꝑ manet: nō velle occidere manifestū est nec velle occidisse: qꝛ tristabit̄ de hoc q̄ꝫ voluit: licet nō vir-

Secdo tuose penitebit. Propterea qua rõe vnũ pec catũ maneret: ⁊ aliud. ⁊ sic oẽs male volũtates manerẽt ꝯtinue in peccãtibus. ꝯñs falsum est igit̃ nihil est dicere ꝙ pctm̃ nõ manet ꝙ̃tuz ad actum. sed soluz ꝙ̃tũ ad reatũ sicut dicit magr̃ senten. li. ij. dist. xlij. c. v.

Tertio Preterea si aliq̃s hõ nimis diligat sociũ et deordinate fruẽdo eo et eundem postea odiat sicut ꝯuenit aliq̃n qꝛ ſm Senecã idem est exit⁹ odij ⁊ amoris isani. iste damnat̃ ꝓpt̃ illa pctã tm̃. ergo isti act⁹ ꝑpetue manebũt in eo. ⁊ sic eũdẽ nimis odiet ⁊ nimis diliget in eternũ.

Quarto Preterea damnet̃ aliq̃s qꝛ deũ nõ dilexit ꝓpter se: iste actus est peccatum mortale. damnet̃ igit̃ ꝓpter hoc tũc ſm eandẽ opinionẽ iste actus diligẽdi deũ summe ꝓpter seipm̃ manebit in eternũ. et sic idẽ odibit deuz quia ꝯstat ꝙ om̃s damnati odibũt deũ et diliger deũ intensiue ⁊ sub eadẽ intẽtione apphẽ-

Quinto sum. Preterea sunt quedam pctã omissionis que nullũ actũ requirũt. ponat̃ g̃ ꝙ aliq̃s dam net̃ ꝓpter talẽ omissionẽ. igit̃ nihil in ꝑpetuuz remanet. Si dicat̃ ꝙ damnatus approbat qd̃ omisit. h̃ nõ videt̃. Cũ qꝛ ista approbatio ẽ no uũ pctm̃. Tum qꝛ dolebit de ista omissiõe lʒ nõ ꝟtuose.

Responsio ad rões epl. ad pmã ꝯclu sionis pme Ad rões qñ argui. ꝑ pmã ꝯclõne tãte malitie est peccatũ quãte bonitatis est honor substractus deo a peccãte. nego istam ꝓpõnez sup quã fundat̃ totũ argumẽtũ. Qꝛ vel ipa est vna vlis. ⁊ tũc in casu est falsa: vel est vna ide-finita. ⁊ sic argumẽtũ peccat in forma. Qꝛ aũt possit esse falsa ptʒ. Nam q̃s min⁹ peccãdo põt sb̃strahere deo maiorẽ honorẽ ⁊ magl̃ peccãdo minorẽ. ꝟbi gratia. Esto ꝙ teneor sub pẽa pcti venialis celebrare hodie vnã missaz ita ꝙ pec cẽ venialr̃ si ñ celebrauero. Et silr̃ ꝙ teneor di cere orationẽ dñicã sub pena peccati mortalis tũc simul pono ꝙ omittã vtrũqʒ. Tunc arguit̃ sic. magis pecco omittẽdo orationẽ dñicam ꝙ̃ omittẽdo missaz. igit̃ maior honor ẽ substract⁹ deo ꝑ hanc omissionẽ. ꝯñs est falsum: qꝛ sic ma ior honor esset deo ꝙ aliq̃s diceret vnã orõnez dñicam ꝙ̃ ꝙ celebraret missam.

Euasio Si dicat̃ ad istud ꝙ ex cãu ꝯcedendũ est ꝙ maior honor sit deo obediẽdo eius ꝑcepto de leuãdo. s. festucã ꝙ̃ faciendo quodcũqʒ opus bonũ de ꝯsilio pu ta de edificãdo ecclĩam.

Arguit̃ contra Contra igit̃ beatus petr⁹ plus honorauit deũ qñ ꝟuauit sabbatuz in iudaismo ꝙ̃ qñ obtulit se sponte ad morien dũ ꝑ fide eccl̃ie. ꝯña ptʒ: qꝛ vnũ fecit de ꝑcepto alterũ de ꝯsilio.

Alia responsio Forte aliter possʒ dici ꝙ honor substractus deo est infinitus saltẽ duratione. Nam homo tenet̃ ex ꝑcepto ꝟuare charitatez in eternũ ⁊ deũ diligere in sempiternũ. ⁊ ideo qui ꝟuat se charitate ꝟuat se bono infinito sal tem ſm durationẽ. ⁊ ideo substractio illius est infinitũ malũ intensiue eo modo quo priuatio põt dici malũ infinitũ. ⁊ ideo qñ arguitur i ar-gumento ꝙ honor deo debitus a creatura nõ ẽ infinit⁹ intẽsiue ꝯcedit̃. ⁊ tũc nego istã ꝯñaz igit̃ substractio illius honoris nõ est malũ infi nitum intẽsiue. ⁊ ꝯcedo ꝙ ꝑuatio cuiuslibʒ bo ni ꝑpetui põt dici malũ infinitũ intẽsiue vera-citer. Et vltra ad argumẽtũ qñ arguit̃ ꝙ si ho-mo tenet̃ ad infinitũ honorẽ tenet̃ tm̃ honora re deũ sicut filius patrez in diuinis. dici põt ꝙ nusq̃ legit̃ ꝙ filius tenet̃ honorare patrez nec spũssanctus cũ sint vnus deus. Vñ nõ tenetur filius honorare nisi ſm humanitatẽ assumptã ꝟ est impropa vel falsa locutio.

O Ad scdm Ad scdm qñ arguit̃ si malitia peccati foret infinita intẽsiue g̃ foret tanta quãta est bonitas dei. Dici põt distinguẽdo ꝯñs. tanta est hec malitia ꝙ̃ta est dei bonitas ſʒ amphibologiã eo ꝙ põt accipi ꝓprie ⁊ tũc est falsa. denotat̃ eñi ꝙ malicia pec cati sit aliq̃d ⁊ bonitas dei aliq̃d. ⁊ neutrũ isto rum maius alio. ⁊ hoc est falsuz. qꝛ malitia est terminus negatiuus ⁊ nõ est magl̃ res in aĩa vbi deberet eẽ bonitas ꝙ̃ in lapide sicut dicit an ſ. de ꝯceptu virginali. c. v. Alio modo põt accipi ista ꝓpõ iprop̃e ꝓut ista ⁊ ꝯsimilis ẽmio vtimur qñ bene rñdemus ad qõnem factã ꝑ quãta est de bonitate ꝑ quãtũ est de pctõ mortali. ⁊ per quãta est de bonitate dei. ⁊ hoc ẽ verũ. Dicim⁹ eñi ꝙ vtraqʒ est infinita itẽsiue ꝟ diuersimode: qꝛ bonitas dei est infinita intẽsiue peccati ma litia est ꝑuatio boni infiniti ſm durationez. ⁊ iõ aliquo modo duratio est infinita itẽsiue.

P Ad terciũ Ad terciũ qñ arguit̃. si pctm̃ foret infinite malitie deus nõ posset sufficiẽter punire illud. nego cõ sequentiã. Et ad ꝓbationẽ qñ arguit̃ velle pec care ꝑ vnũ diẽ meret̃ penã infinitã intensiue. ꝟ velle peccare ꝑ tp̃s infinitũ est in infinitũ ma-ius malũ ꝙ̃ velle peccare per vnũ diez tm̃. igit̃ velle peccare per tp̃s infinitũ meret̃ penã infi-nitã intẽsiue ꝟ talẽ nõ põt natura tolerare. Ad istud põt dici negãdo miorẽ qꝛ impossibile est ꝙ aliq̃s ita grauiter peccet volendo peccare ꝑ vnũ diẽ tm̃ sicut ille qui vult peccare ꝑ temp⁹ infinitũ. Ponat̃ enĩʒ ꝑ exemplo ꝙ hic sint duo hoĩes quoꝝ vnus statuat penes se hodie volo occidere xp̃m. vel hodie volo destruere eccl̃iaz dei. ⁊ ali⁹ penes se statuat silr̃ volo odire fortez in eternũ nõ est dubiũ q̃n pctm̃ pmi foret grau⁹ Nam circũstantia quedaz est a parte volũ in volitõe pmi. q̃ ꝑpõderat circũstãtijs de infinit̃ tp̃ibus in volũ nõe scdi. ⁊ ideo põt dici ꝙ mior accepta est falsa.

Contra rñsiones Et si arguat̃ sic. Cõtra. velle odire deũ per diẽ meret̃ penã infinitã ſm tp̃s et velle odire deũ ꝑ duos dies meret̃ maiorẽ. ⁊ velle odire deũ ꝑ tres adhuc maiorẽ. ergo velle

odire deũ p tps infinitũ meret penã infinitaʒ intensiue. Dici põt ꝙ ɔña de forma nõ valʒ: q2 si fiat ꝓcessus in augẽdo ſm candẽ ꝓportioneʒ et ſm equalẽ quãtitatẽ erit ꝓcessus in ĩfinitũ. et ideo nõ sequit̃ infinita q̃titas sicut pʒ diuidẽdo vnũ lignũ pedale ſm tres ptes ꝓportionabiles ⁊ apponendo alteri continuo pedali erit ꝓcessus apponẽdi in infinitũ. ⁊ tamẽ nũq̃ illud cui fit additio erit duoꝝ pedum: q2 nũq̃ totũ de quo fit appositio totũ cõsumet̃. ⁊ ideo forma illa arguẽdi nõ valet.

Respondet

Si vero arguit̃ sic. velle peccare per vnũ diem est malitie aliquãte. et velle peccare per duos dies est duple malitie. et p tres triple ⁊ sic de ceteris. igit̃ velle peccare per tempus infinitũ est infinite malitie intẽsiue.

Arguit̃ ad idem

Potest dici ꝙ ãncedẽs est falsuʒ quia sicut alias dictũ fuit nullũ peccatũ est in duplo grauius alio simplr̃ loquẽdo ⁊ pẽsando quãtitatẽ peccati ſm penã correspondentẽ de lege ordinata. Nam sint a ⁊ b due pene eterne tu dicis ꝙ a est dupla ad b tũc arguo sic. omne duplũ ad aliud est diuisibile in duo quoꝝ vtrũq̃ est equale illi cui est duplũ: sed a est duplum ad b. ergo a potest diuidi in duo quoꝝ vtrũq̃ est equale ipsi b igit̃ a componit̃ ex duob⁹ infinitis. Nec valet ista ɔsequẽtia a est in duplo intensior b. ergo est in duplo maior b. sicut nõ seq̃tur sortes est in duplo lõgior platone. ergo est in duplo maior platone: quia stat cum hoc ꝙ plato sit simplicit̃ maior: quia latior et spissior.

Respondet

Preterea a est equalis b in eternitate pene que sit c. ⁊ vtraq̃ est eterna. ergo si a sit dupla ad b. oportet ymaginari ꝙ in a sit adhuc aliud a c equale c quia in c equant̃. ergo aliqua intẽsio pene vel gradus foret que equaret̃ eternitati pene a. alius ab eternitate c. et sic non foret eternitas pene c potissima portio pene a. consequẽs est falsum.

Contra istud arguitur sic. Omne qḋ est in infinitũ maius alio est plus q̃ dupluʒ ad illud. ⁊ plusq̃ triplũ ad illud et sic in infinitũ. sed vnum peccatũ est in infinitũ maius alio ſm Anselmũ secundo cur deus homo ca. xiiij. Omne peccatũ cõmissum in personaʒ xpi est in infinitũ grauius quocũq̃ alio peccatõ alterius generis. g̃ tale pcc̃m est plusq̃ in duplo grauius ⁊ plusq̃ in triplo grauius licet nõ precise quocũq̃ alio.

Contra rõnem et rñsione simul

Ad istud potest dici negãdo minorem que est Anselmi sicut allegant et potest dici ꝙ Anselmus loquit̃ hyperbolice ad insinuãdum summã honorẽ quẽ homo debet illi psone. ⁊ ꝙ nõ omẽ peccatũ illatũ immediate illi psone sit in infinitũ maius quolibet alio. Pʒ q2 possibile eẽt ꝙ aliq̃s p errorẽ occideret xpm. et tunc si error iste foret inuincibilis nulluʒ foret peccatũ. Si võ error foret pcc̃m veniale talis molestia illata xpo iniuste foret veniale pcc̃m solũ. Siliter potest dici ⁊ exponi sic ans. ꝙ per istã cathegoricã hoc pcc̃m est incõparabile cuilibet alteri intelligit̃ istã ꝓpõem hypotheticã si tota grauitas peccati esset ex circũstãtia nobilitatis obiecti ɔ qḋ ĩmediate ⁊ corpalr̃ peccat̃ ⁊ aliquis tunc peccaret corpalr̃ molestãdo xpʒ suũ pcc̃m foret incõparabile cuilibet alteri peccato distincto ſm spẽm quo q̃dem peccato iniuriat̃ cuilibet alteri psone corpalr̃. ⁊ hoc est verũ. Modo nõ sequit̃. hoc est in infinitũ grauius illo ſm hanc circũstãtiã. g̃ hoc in infinitũ est g̃uius illo. ſʒ ẽ fallacia ſm q̃d ⁊ simplr̃. sicut nõ sequit̃. a est in infinitũ longius b. g̃ a ẽ in infinitũ maius b. simplr̃ ſm oẽm dimẽsionẽ vñ sit b. vna q̃titas bipedalis longitudine ⁊ latitudie. ⁊ a q̃titas pedalis in latitudie et vna extremitate extensa: ponẽdo ptẽ ꝓportionabilem iuxta ptem ita ꝙ sequens semp sit equalis ꝑcedenti ĩmediate in longitudine subdupla ĩ latitudine sicut ɔtingit ymaginari q̃titatẽ pedalẽ extendi in infinitũ. ⁊ sic a est in infinituʒ longius b. ⁊ tñ equale in magnitudĩe. Siliter aliud exemplũ. sit b vna linea infinita: ⁊ a vnũ corpus pedale. nõ sequit̃ a est in infinitũ longius b. g̃ est in infinitũ mai⁹ b imo stat ꝙ b sit in infinitũ maius a.

Utrũ ad q̃titatẽ pcc̃i mortalis de q̃ est tota difficultas argumẽti ꝑncipal. videt̃ ꝓbabilr̃ posse dici ꝙ omẽ pcc̃m mortale sit infinite malicie intẽsiue eo mõ quo ĩfinitas intẽsiua põt ꝑuationẽ. Cui⁹ cã põt sic assignari. Possumus ꝑuationẽ cõmensurare et habitu: ⁊ malũ ſm bonũ quod ꝑuat. ꝑuat aũt pcc̃m grãm quã in ꝑpetuũ hõ tenet̃ in se ꝑuare. Itẽ ꝑuat peccãtẽ btitudie q̃ foret ꝑpetua. Et iõ cũ pcc̃m ꝑuat tot bona infinita. oʒ pcc̃m aliquo mõ eẽ malicie ĩfinite. ⁊ nõ extẽsiue. ꝓbo: q2 nõ manet in infinitũ. Silr̃ si ꝑuat in ĩfinitũ bono infinito extensiue foret malũ infinitũ extẽsiue g̃ si ꝑuat mõ hoieʒ bono ĩfinito intẽsiuo: vr̃ ꝙ sit malũ infinitũ intẽsiue.

Resolutio doctoris p primo argumẽto ꝑncipali

Cõtra. Si h̃ eẽt verũ nullũ pcc̃m esset grauius alio ɔñs fl̃m. q2 h̃ dicere ẽ hereticũ. ɔña patʒ p cõmẽtatorẽ in de celo cõmẽto. xxxiiij. vbi deducit ad h̃ tãq̃ ad inconueniẽs ꝙ vnũ infinitũ eẽt mai⁹ alio.

Obijcit̃

Ad illḋ rñdeo ꝙ nõ est imaginãdũ ꝙ pcc̃m sit infinitũ intensiue. ſʒ q2 h̃ nomẽ pcc̃m significat ꝑuatiue vl̃ negatiue multa quoꝝ aliq̃ sũt finita aliq̃ infinita duratione. vñ qñ dico iste peccat mortaliter denotat̃ ꝙ facit vel omittat aliquid de nouo alio mõ q̃ sibi est ꝑceptum: ⁊ ꝙ ideo ꝑuat se bonis infinitis ſm tpus. ⁊ ideo dicit̃ ꝙ suũ peccatum est infinitum intensiue nõ extensiue nisi q̃tum ad reatum. Et esse infinitũ intensiue in propositione non est aliud nisi ꝙ intrinseca

Respondet

ratione hoc est in descriptione exprimēte quā-
titatē istiua peccati debet poni iste terminus
infinitū. et ideo istud peccatū est quodāmodo
infinitū 7 nō extensiue. quia nō manet act⁹ sed
trāsit. et ideo dicit̄ ꝙ est intensiue infinitum.
Ad formā igit̄ argumēti nego ꝯñam sicut si h̄
essꝫ vna linea infinita 7 vna supficies infinita
supficies foret in infinitū maior linea. Simil'r
si foret hic vna supficies pedalis latitudinis 7
lōgitudinis infinite q̄ sit b 7 alia bipedalis 7 lō
gitudinis 7 latitudinis infinite q̄ sit a manife
stum est ꝙ ista scd̄a foret maior simpl'r: 7 tñ nō
foret lōgior. 7 tñ nō sequit̄ a est eq̄lis b in lōgi-
tudine. g̃ est eq̄lis b. Eodē modo dico de pctis
hoc est infinitū intēsiue 7 illud est īfinitū intē
siue. g̃ neutrū est maius alio. nego ꝯñam. quia
pōt esse maius malū. q2 plura mala includit vl'
q2 ꝯ̄ mai⁹ pceptū est. Ad cōmentatorē dico ꝙ
vult dicere ꝙ vnū tp̄s infinitū nō est mai⁹ alio
hoc ꝓbat ibi: nec vna linea infinita maior alia
nec vnū corpus infinitū maius alio. Simil'r
equocatio est de intētione qñ ꝓbat̄ de pctō 7 ꝯ̄
re positiua 7 iō nō est sil'e. Ad pmū argumētū

Ad pmū argu. p scda pdu.opi.

ꝓ scd̄a ꝯclone qñ arguit̄ ꝙ volūtas homis est
obligata diligere 7ē. ꝯcedo silitudinē nō tñ i oī
b⁹. Et qñ d2 dānatus nūq̄ diliget deū. igit̄ ꝯti
nue peccabit. nego ꝯñam. pōt tñ dici ꝙ ista ꝓ-
positio sortes peccat 7 q̄libet ꝯsilis pōt dupl'r
exponi. Uno modo sic. sortes nō facit sicut dꝫ
7 deberet aliq̄d facere vl' omittere. Alio mō sic
sortes nō se habet sicut se hr̄e deberet. 7 iō me-
ret̄ penā. 7 sic oīs qui demeret̄ peccat: sed non
oīs q̄ peccat illo modo demeret̄. Primo mō cō
cedi pōt ꝙ dānatus ꝯtinue peccat: q2 cōtinue
omittit illud ad qd̄ obligat̄. q2 oīs natura que
diligere pōt ꝯtinue dꝫ diligere deū h̄ est tenet̄
vitare oēꝫ actū oppositū. Scd̄o nō peccat dā-
natus q2 deus nō vult ꝙ ille act⁹ deformis im
putet̄ sibi ad demeritū: nec ꝙ ꝓ illo actu penā
habeat. sicut si deus hoiem poneret in natura
libus nec approbando facta ad btitudinē nec
reprobādo ea ad penā: tal' nec mereret̄ nec de-
mereret̄ illo modo loquēdo quo nūc scola loq̄
tur de merito 7 de demerito. 7 sic anime dāna-
te nō demerent̄. 7 tñ vsqꝫ ad diē iudiciꝫ dēones
demerent̄ sicut dicit Augu. Ad octauū pmi

Ad octauū primi pncipalis

pncipalis qñ arguit̄. sint a 7 b due aie eq̄lit pu
niende in purgatorio. sic tñ ꝙ a debetur maior
gloria 7 b minor cū transient purgatoriū. Ad
istud pōt dici ꝙ anime punite i purgatorio du
plici pena puniunt̄. scꝫ pena sensus et pena dā
ni: loquēdo de pena sensus. a 7 b equal'r puni-
untur intēsiue 7 extēsiue. loquēdo de pena dā-
ni equaliter extēsiue puniūtur 7 nō intensiue h̄
est ꝓ tm̄ tp̄s punit̄ a sicut b. 7 equali pēa dāni.
hoc est ꝓ tm̄ tp̄s punit̄. hoc est ita diu retardat̄
a ne videat deū sicut b: sed nō punit̄ pena dā-
ni equal'r intēsiue hoc est nō a tāto bono retar
datur b sicut a nec est simpl'r ita malū retarda
ri ꝓ equale tp̄s a glīa debita b sicut a glīa debi
ta ipsi a. 7 tūc qñ arguit̄. ergo iniuste punient̄.
nego ꝯñam. q2 antecedēs est verū 7 ꝯsequens
falsum. q2 deus vult ꝙ habētes equalia purgā
da equal'r puniant̄ pena sensus tm̄. Tunc ad

Ad ꝯfirmati.

aliud qñ arguit̄ ꝙ orēt̄ pro a 7 nō pro b. tunc a
citius liberabit̄. ꝯcedo ꝯñam. ꝯ̄ nō meret̄ plus
ꝙ̄ b. Dico sicut credūt catholici ꝙ alius viator
meret̄ ꝓ eo. 7 ita est lex statuta ꝙ viatores me-
reri possunt ꝓ his qui sunt in purgatorio 7 etiā
in via: q2 illi q̄ sunt in purgatorio sūt viatores

Hic. nota ꝙ nunq̄ fuit aliqua lex ꝓ quā equa
liter peccātibus potest equalis pena infligi ꝓ
duplo dupla. 7 sic ꝯsequēter: q2 natura peccās
nō est capax penarū in ista ꝓportione. et tamē
forte sic potest homo mortaliter peccare. Po-
natur ꝙ hic sint duo quoꝝ vnus cōmisit volun
tarium homicidiū vnius psone: alius mille p-
sonarum. tūc tanta pena millesies debet̄ scd̄o
ꝙ̄ pmo. et tñ per nullū potest tāta pena sibi in-
fligi temporalis. 7 ideo iustitia punitiua plus re
linquit impunitū. Ad aliud dico ꝙ deus ha-

Ad scdm

bet duo fora ad puniēda peccata vnū in vita
ista: aliud in futuro. 7 ꝯcedo ꝙ multo grauius
puniat in futuro veniale pctm̄ q2 in infinitum
ꝙ̄ peccatū mortale in vita ista. 7 quādo arguit̄
ergo iniuste: negāda est ꝯsequētia 7 omnis cō
similis. Q2 aūt mlto grauius puniat in futuro
veniale 7c. satis bene ostendit argumentum.

Ad illud ꝓ alia parte quādo arguitur deus

Ad pmū argu. p bans scdaz ptem argu. pncipalis

equaliter premiat vnū qui meruit 7 aliū q̄ non
meruit. Probat̄ quia premiū lini nō excedit in
infinitū premiū innocētis 7c. pōt dici ꝯcedē-
do ꝙ premiū lini adulti excedit in certa ꝓpor-
tione premiū innocētis qui nunq̄ habuit vsuꝫ
liberi arbitrij: et de t̄ ꝓportio gratia exēpli mul
tiplicater maior: vel suppartialiter nō curo sed
dico ꝙ impossibile est si detur ꝙ sit tripla ꝙ ali
quis adultus viator mereat̄ subtriplū premiū
ad premiū lini. Naꝫ premiū datū innocēti tali
confert̄ sibi ꝓpter meritū xp̄i cuius iste paruu-
lus efficit̄ particeps 7 per sacramēta ecclie idē
christi meritū vniformiter participat̄ ab ipso
adulto. Unde si habeat vltra aliquod meritū
ꝓpriū illud erit per gratiā. 7 ab homine hoben
te vsū liberi arbitrij. 7 ita nō ē est ꝙ pl⁹ mereat̄
ꝙ̄ subtriplū pmiū ad pmiū lini i casu argumti

Ad scd̄m qñ arguit̄ de duobus viatoribus

Ad scdm

quoꝝ vnus est alio excellētior in naturalib⁹ 7c.
pōt dici ꝙ̄tū nūc occurrit ꝙ ille q̄ pl⁹ meruit pl⁹
diligit 7 ſm opi. q̄ ponit actū btificū fruitōis

totalr cāri a deo τ nō ab intellectu facile ē eua dere. ß q: h nō teneo dico ꝙ ꝑtialr cātur actus btificus non ꝙ vna ps ciꝰ causet a deo τ alia a creatura. ß q: deꝰ τ creatura ꝯcurrūt ad cādū istū actū sic celū τ hō ꝯcurrūt ad cādū hoiem Vn̄ dico ꝙ deꝰ ille q̄ debiliora hꝫ naturalia ef ficacius coagit vel maius lumē gl̄ie īfūdēdo vel ꝑ media alia nobis ignota vel īmediate in tensiorē actū cāndo. Ad tertiuꝫ qn̄ arguit de

Ad tertiū

lr̄ato τ simplice ꝯcedit ꝙ equalr̄ p̄miant τ nō sequit sortes τ plato p̄miant equalr̄. g̊ sortes τ plato recipiēt eq̄lr̄ de cognitōe. Nā posset dici ꝙ plato sapiēs minꝰ reciper de cognitōe q: plꝰ hūit de cognitōe h in via. ß sit sibi recōpēsatio in dilectōe. vn̄ plꝰ recipit de dilectōe τ minꝰ de cognitōe. τ sic eq̄lr̄ meruerūt cog̊scētes τ dili gētes deū. Vn̄ btitudo n̄ solū ꝯsistit ī cognicōe ß etiā ī mult̄ alijs cū sit statꝰ oīm bonoꝝ aggre gatiōe pfectꝰ. Alit̄ pōt dici ꝙ q̄tūcūq: plato

Alia respōsio

sit sapiēs nullā ptē hꝫ cognitōis beatifice q̄ est cognitio intuitiua dei. τ iō tm̄ pōt recipe de co gnitōe btifica sapiētissimꝰ sic̄ simplicissimꝰ. Ar gumētū aūt ꝑcedit ac si cognitio quā hō hꝫ h ī via vl̄ alia ꝯsilis foret ps cognitōis btifice qd̄ nō ē verū. Ad q̄rtū qn̄ arguit. deꝰ iiuste p̄miat

Ad quartuꝫ

xp̄m. g̊ iiuste gubernat nego aňs. Ad ꝓbacōēꝫ qn̄ q̄rit dabit xp̄o τ hūano generi tm̄ q̄tū xp̄s meruit ꝑ sufficientiā infinit̄ hoībus si eēnt cre dituri in eū ꝙ possent saluari. Iꝫ tot nō meruit ꝑ efficientiā. τ ſm h pōt dici ꝙ h ē negāda xp̄o τ hūano generi dabit tm̄ q̄tū xp̄s meruit ꝑ suf ficientiā. q: nō tot de humano gn̄e saluabūtur ad quot saluādos passio xp̄i sufficere pōt q̄tuꝫ tm̄ meruit ꝑ efficaciā sibi dabit. Ad q̄ntuꝫ qn̄

Ad quintū

arguit de duobꝰ equalis meriti quoꝝ vnꝰ p̄mi atus est an̄ aliū. Dico ꝓ isto argu. τ mult̄ alijs negādo istā ꝯn̄ am iste equalr̄ meruit τ ineq̄lr̄ p̄miat. g̊ iniuste agit cū eis. Nā esto ꝙ sortes τ plato ꝑ aliq̄ opa mihi īpēsa meruerūt a me reci pe decē. τ ego retribuendo do sorti. xv. platoni xx. nihil iniuste nec eis iniuriā facio. Naꝫ vtq: recipit q̄tū meruit τ plꝰ τ ī ꝓposito sic ē ꝙ q̄libꝫ btūs plꝰ hēbit q̄ meruit. h videt saluator sat̄ in nuere. Mat. xx. de p̄refamilias ꝯducente opa rios τc̄. τ ī fine diei dedit singl̄is singl̄os dena rios q̄ signāt vitā etnā vnicuiq: tribuēdā. dīnter tm̄ q̄busdā an̄ q̄ubsdā pꝰ q̄busdā intēsiꝰ q̄busdā remissiꝰ. Vn̄ ꝯcedi pōt ꝙ ille q̄ ē hodie ita scūs sic ille btūs latro p̄cipue nūq̄ hꝫ tm̄ de btitudi ne extēsiue τ intēsiue sicut ille τ tm̄ hēbit q̄tuꝫ meruit imo plꝰ q: vtq: plꝰ hēbit q̄ meruit. Ad

Ad scōm p̄ncīa

scōm p̄ncipale qn̄ arguit. si deus gubernaret genꝰ hūanū deus ordinaret oēm hoiem ad bti tudinē τc̄. Dico ꝑ materia istius argu ꝙ deum ordiare hoiem ad btitudinē pōt duplr̄ itelligi

Vno mō sic ꝙ p̄destinet oēm hoiem ad gl̄iam ꝯferendo ei vtrūq:. Alio mō pōt intelligi sic ꝙ creet naturā hūanā talē que sit capax beatitu dinis τ p̄beat ei leges τ statuta q̄bus possit ꝑ uenire ad beatitudinem si illas leges tenuerit Primo mō nō ordinat. secundo aūt modo or dinat h est creat naturā hūanā capacē btitudi nis. Sed ꝯ finis hoīs ē beatitudo. ß maior ps

Cōtra rn̄sionem p̄mo

hoīm nō ꝯsequit illū fineꝫ: q: plures sunt mali hoīes q̄ boni. sicut dicit mgr̄. ij. sentē. Et ptꝫ ex euāgl̄. Multi sunt vocati τc̄. g̊ maior ps caret ꝑpetuo suo fine naturali ꝯn̄s est falsum. quia nullū violētū est ꝑpetuū. Preterea primo de

Scd̄o

celo cōmentator ꝓbat ꝙ motus inordinatꝰ nō pōt ꝯuenire rebus ꝑ tp̄s infinitū: q: tūc inordi natio foret naturalis rebus. ꝯn̄s falsuꝫ. ꝯn̄a ꝓ bat: q: natura rerū est sicut dicit antiqua trāl latio qd̄ est sūma ista rerū τ in sūma tp̄is: vbi dicit cōmētator ꝙ res q̄ sunt in maiori pte sub iecti τ in maiori pte tēpis sunt naturales. g̊ il lud qd̄ ꝯuenit seu ꝯtingit plibꝰ supposit̄ hūa ne nature: τ in maiori pte temporis ē homini na turale: ß h est carere btitudine. g̊ beatitudo nō est finis naturalis hoīs. Ad p̄mū istoꝝ dico

Rn̄det ad p̄muꝫ

sicut dictū ē ꝙ finis hoīs ē btitudo τ q̄libꝫ hō ordiat ad btitudinē h est talis natura q̄ est ca pax btitudis. vn̄ sic gn̄ans g̊ue ordinat g̊ue vt sit deorsum τ nihil aliud ē dictu h ordinat g̊ue deorsum: nisi q: h dat sibi g̊uitatē vel remouet ꝓhibens. ita deꝰ iō dr̄ ordinare hoīeꝫ ad btitu dinē: q: creat hoiem naturā capacē btitudis τ remouet ꝓhibens q̄tū in eo ē statuendo leges ꝯuenientes hoī ꝓ tali fine ꝯn̄do. τ nō sic ordi nat hoiem ad btitudineꝫ sicut ordinat sagitta ad methā ꝑ arcū vt cōtinue moueat vel pellat hoiem in btitudinē: ß sicut dictū est: q: fecit eū capacē beatitudinis: τ q: tūc est pfectissimus qn̄ ꝯiūgit deo: ideo est deus finis hoīs. tūc ad argumentū qn̄ dicit ꝙ maior ps caret τ care bit beatitudie cōcedo. q: sunt liberi arbitrij et auertūt se a fine quam ꝯsequi deberēt s. a deo. τ qn̄ dr̄ ꝙ nullū violentū est ꝑpetuū: h dꝫ nega ri: q: in inferno erit violenta actio sine corru ptione. Cōtra. eadē rōne possem dicere ꝙ de

Contra rn̄siones

us ordinat hoiem ad miseriā: q: fecit hoiem ta lem naturā q̄ est capax miseria. Nego ꝯn̄aꝫ. tū

Responsio

q: beatitudo siue deus cuiꝰ hō est capax pficit naturā τ ei sūme ꝯuenit. τ iō naturā hoīs eē tal̄ rei capacē ē eā ad illā ordiari sic ad finē: sic licꝫ g̊ue possit esse deorsum τ similiter sursuꝫ. tm̄ magl̄ ꝯuenit nature sue esse deorsum. τ ibi maxie sal uat. Tum q: deꝰ nō dat leges hoī vel doctrinā qua inclinet ad peccandū. sed magis ad ꝯtriuꝫ et ideo ꝓprie loquēdo nō ordinat hoīeꝫ ad mi seriam. Ad scōꝫ qn̄ arguit oīe qd̄ accidit in

Ad scōm

pluribus supposit ꝛc. Dico ꝙ hoc est verū de natura nō libera tm̄.

Ad ꝯfirmationes scđi pncipalis

Ad ꝯfirmationē secundi pncipalis qn̄ arguit sic. deus ordinat hoīez ad beatitudinē. ergo volūtate bn̄placiti creat istā aīam ꝛ vult eam esse vel g̃ ad finē illum vel nō. Cōcedo ꝙ volūtate bn̄placiti vult eā eē ꝓpter finē illum: q: voluntas bn̄placiti est efficax cā rerū. ꝛ ideo nihil vult volūtate bn̄placiti nisi illud quod efficit.

Ad scđam

Ad aliā formā qn̄ arguit sub sapiēte gubernatore nihil accidit p̄ter intētionem agētis. Cōcedo illā ꝓpōnē de deo q: p̄ter intentionē suā nihil accidit. Q: sua voluntas vel fit de nobis vel a nobis ꝯm Aug. Enchi. c. centesimo. intētio sua in ꝓposito est voluntas sua vnde nō est intētio sua simplr̄ ꝛ absolute ꝙ oīs saluent. ꝯ vult ꝙ q̄cunq: vixerit ꝯm leges statutas saluet.

Ad tertiā

Ad tertiā qn̄ d: ꝙ nihil intētum a natura accidit vt in paucioribꝰ. verū est in natura intēdēte finē nature solū. nō autez a natura q̄ dupl'r pōt intēdere. s. naturalr̄ ꝛ libere. Nam ꝯm Aug. xiij. de tri. c. v. Oēs hoīes volunt naturalr̄ esse beati. ꝛ tn̄ in paucioribꝰ accidit ꝙ aliq̄s sit btūs.

Ad quartā

Ad q̄rtā qn̄ arguit incōueniēs est gubernatori si nobilissimū qđ ei subditur ꝑpetuo careat suo fine: nego illud. immo incōueniēs esset si nobilissima creatura cōtra ꝓpriā electionē cogeret in finē.

Ad tertiū pnci.

Ad tertiū pncipale qn̄ arguit. nullꝰ ꝑsonarū acceptator ꝛc. Pro materia istius argumēti opz videre tria. Unū est: an in p̄destinato sit aliq̄ cā sue predestinationis. Scđo an in reprobato sit aliq̄ causa sue reprobatōis. Tertio q̄s dicēdus est ꝓpe acceptator ꝑsonarū.

Primū notandū

Circa pmū pmo ponam quasdā distinctiōes. Prima est ꝙ iste terminꝰ p̄destinatio eq̄uoce d:. Uno mō sonat i actōez Alio modo in passionē. Tertio mō possumꝰ dicere ꝙ glīa eterna est p̄destinatio. vel gr̄a est p̄destinatio. et generalr̄ oē donū collatū hoī a deo quo homo bene vtit ad btitudinē pōt vocari p̄destinatio. Quarto modo iste terminus p̄destinatio ꝓ nulla re supponit sicut iste terminus edificatio. ꝯ est terminꝰ quo vtimur ꝓpter eloquentiā ꝛ breuiloquiuz loco vnius cōplexi Unde iste terminꝰ edificatio denotat aliquez apponere ꝛ ꝯiūgere ligna ꝛ lapides ꝛ hmōi in certā figurā. ꝛ sic iste terminꝰ p̄destinatio accipit loco talis cōplexi deū velle dare alicui vitā eternā quā ille nō habet: sed habebit.

Scđm notandū

Si igit querat an p̄destinatio hēat aliquā cām in p̄destinato. Dici pōt ꝙ p̄destinatio pmo modo loquēdo nullā cām hz cū sit deus. Si loquamur scđo mō: tunc sensus q̄stionis est nunq̄d p̄destinatus habeat cām sui in se. Et si loquamur de hoīe: manifestū est ꝙ sic. q: cōponit ex materia ꝛ forma q̄ sunt esse sui: ꝯ hoc nihil est ad ꝓpositū. Si aūt loquamur tertio mō: tunc est sensus. an sit aliq̄ causa ex pte p̄destinati quare ipse habebit gratiā ꝛ gliam. Et sic videt dicendū ꝙ aliquis effectus p̄destinatiōis. i. p̄destinatus hz cām in p̄destinato: ꝛ aliq̄s nō. ꝯ tota multitudo effectuū p̄destinationis nō habz cām in p̄destiato. hoc ptz. q: bona opatio hoīs hz cām in hoīe: ꝛ tn̄ est vnus effectus p̄destinationis. creatio vo aīe ꝛ formatio corpis: ꝛ huiusmodi nō hn̄t cām in ipso hoīe predestinato nec ꝯ ꝯn̄s tota mlt̄itudo opationū que vocat effectus p̄destinatiōis. Si loquamur q̄rto mō sensus est iste vtrū a pte p̄destinati sit aliq̄ cā sue p̄destinationis. ꝯ est an deus ordinauerit se alicui daturū vitā eternā ꝓpter aliq̄d in p̄destinato. vel ꝓpter ꝯ ꝙ p̄scit aliq̄d futurū in p̄destinato. hoc est an talis cālis sit vera. deus p̄destinauit ꝛ p̄ordinauit pe. ad vitā eternaz: q: sciuit pe. crediturū in deū ꝛ finaliter dilecturū deū. ꝛ iste sensus tractat ꝓpe ad ꝓpositū apud doctores. ꝛ d: ꝙ nō. imo ecōuerso est hec causalis vera. q: s. deus p̄ordinauit petrū ad vitā eternā. ideo petrus fuit crediturus in deū: ꝛ finaliter dilecturus. ita ꝙ sic ista ꝯn̄a ē bona. terra directe interponit inter solē ꝛ lunā. g̃ ē eclipsis: ꝛ nō ecōtra. ita ista ꝯn̄a est bona. deus p̄ordinauit petrū ad vitā eternā. g̃ petrus fuit crediturus ꝛc. Hec tn̄ talis nō est vera. iō deꝰ p̄ordinauit petrū ad vitā eternā: q: fuit crediturus ꝛc. sed ecōtra ꝯm sanctos. Sed aliter dicēt de reprobatione. Nam iō deus p̄sciuit iudā dānandū ꝛ p̄ordinauit se eidē daturū penā q: iudas fuit peccaturꝰ ꝛ nō ecōuerso. ꝛ iō deꝰ q̄ est reprobatio actiua nō est cā q̄re ipse peccauit. Isto mō loquit anſ. de casu diaboli. c. ij. in fine. ꝛ c. iij. in pn. vbi q̄rit q̄re angelus malꝰ nō habuit ꝑseuerantiā. ꝛ nitit soluere istud argumentū. si angelus bonus iō nō accepit: q: deꝰ nō dedit. Rn̄det anſ. nulla inq̄t est ꝯueniētia: ꝛ loquēs ad discipulū suū ponit ei exemplū tale. Porrigo inquit tibi aliq̄d ꝛ tu accipis: non ideo do: q: tu accipis: ꝯ q: accipis: iō ego do. et datio est cā acceptionis. Porrigo alteri ꝛ non accipit ille nō iō nō accipit: q: non do ego. ꝯ iō nō do: q: ille nō accipit: ꝛ stati inuit distinctionē q̄ndā de cā:

Duplex est causa

q: loq̄mur dupl'r de cā aliq̄n de cā efficiendi rē. aliq̄n de cā ꝯsequēdi rē. ꝛ nō oē illud qđ ē cā ꝯseq̄ndi rē: etiā est cā eēndi illius rei. ꝛ ponit exēplū sicut incēdiū nō est cā ignis ꝯ ignis ē cā incēdij: ꝛ tn̄ in ꝯn̄do incēdiū esse infert ignē eē. sicut dič anſ. ē in ꝓposito deū n̄ dare gratiā hn̄ ē cā eēndi istud: q: iste nō accepit gratiā: ꝯ tn̄ cālis ē fl'a iō iste nō accepit: q: deus nō dedit: ꝯ sic dz cālis formari v̄a. iō deꝰ nō dedit inde vel diabulo gr̄az: q: ille nō accepit

Videnṫ q̄ doctores aliter loqui de p̄destiatōe et p̄destinato ⁊ aliter de reprobatiōe ⁊ reprobis. Nam de p̄destinatis tales causales sūt ve q: petrus est p̄destinatus pe. saluabiṫ. In reprobis aūt nō debēt tales ꝯcedi. q: de⁹ iudam reprobauit. ideo peccauit ⁊ ideo dāṅabitur: s̄ ecōtra q: iudas erat peccaturus. ideo deus eū reprobauit.

V Tertiū notandū

Tertio vidēdū est q̄s sit acceptator p̄sonarū. Dici pōt ꝙ ille gn̄aliter ē acceptator p̄sonarum qui vnū p̄ponit alteri aliter q̄̄ debet. Unde si sortes ⁊ plato sint duo equalis meriti oīno ⁊ ego neutri istoꝝ teneoꝛ in aliquo. volo tn̄ de libertate mea dare sorti decem et platoni nihil nō ideo sum acceptatoꝛ personarū: q: nihil substrabo platoni qḋ sibi debeṫ. Isto modo dicendū est de deo q: lꝫ velit dare isti paruulo iam nato vitam eternā qui nun q̄̄ merebiṫ si baptizabiṫ ⁊ morieṫ et p̄uulo alteri eodē tempe nato qui morieṫ ante baptismum nō vult dare vitā eternā. ideo nō est deus acceptatoꝛ p̄sonarū. q: neutri est aliquid debituꝫ a deo. Nec pōt argui de iniusticia: quia nulli substrabit quod ei debeṫ.

Ad formā argu.

His visis ad p̄mā formā argumēti. Dico ꝙ deus p̄destinat ante meritum ⁊ reprobat ante demeritū. ⁊ tamen sine acceptione p̄sonaruꝫ: q: acceptio significat in acceptis p̄ponere vnū alteri aliter q̄̄ debet. et sic substrabere ab vno aliq̇d sibi debitum.

Ad ꝯfirma. p̄mā

Ad scḋm q̄ñ arguiṫ. nullus de mera gratia eligēs aliquos ad p̄miū ⁊ alios p̄parās ad supplicia iuste eos gubernat. deus sic facit. g̊ ⁊c̄. Dico ad istḋ p distīctiōeꝫ positā i positiōe de ly iuste. nā tertio modo exponēdo hoc adūbiū iuste: sic decet deū ⁊ ꝯuenit creature. tūc maioꝛ est falsa. Exponēdo tn̄ p̄mo modo. i. sicut dꝫ. ⁊ sic teneṫ vel scḋo modo. i. eq̄liter s̄m eq̄litatē quādā inṫ meritū ⁊ p̄miū inter culpā ⁊ suppliciū. ꝯn̄a est vera: q: deus in multis suis actib⁹ nō illo mō iuste gubernat vt ibi dictū est.

Z Ad scḋaꝫ ꝯfirmationē q̄ facit t̄tiuꝫ argumentū

Ad t̄tiā formā q̄ñ arguiṫ sic. sint duo cras nascituri vn⁹ p̄destinatus a. ⁊ alius p̄scit⁹ b. q̄riṫ tūc quādo deus creat aiam b. vel ordinat eā ad vitā eternā vel ad penā eternā. Si p̄mū g̊ ⁊c̄. Dico ꝙ admisso cāu b. sit p̄destinat⁹ ad vitā et̄nā nascitur⁹ cras q̄ñ q̄riṫ an deus creādo aiam b. ordinat eaꝫ ad vitā eternā vel ad infernuꝫ. Distinguo de isto t̄mino ordinat vel de ista ꝓpōne de⁹ ordinat aiam b ad vitā et̄nā. Ista ꝓpō exponi pōt per istā de⁹ p̄scit aiam b ad vitā eternā ⁊ vult dare sibi vitā eternā. ⁊ tūc negāda est: q: repugnat casui. Nā positū est ꝙ b sit p̄scit⁹ ad penā et̄nā vñ sua opposita est ꝯcedēda ista videlꝫ de⁹ nō ordinat aiam b ad vitā eternā. ⁊ ita sil̄r de⁹ ordinat b ad penā ⁊ vult sibi dare penā. Alio mō pōt ista ꝓpō exponi deus ordinat aiaꝫ b ad vitam eternā. i. facit aiam b naturā capacē beatitudinis ꝓuidens de medijs. q̄ si fuerit illa aia saluabiṫ. ⁊ sic ꝯcedo istā de⁹ ordinat aiaꝫ b ad vitā eternā. ⁊ h̄ in nullo est icōueniēs. Sil̄r ista ꝓpō de⁹ ordinat aiam b ad penā pōt dupl̄r exponi. Uno mō sic. de⁹ ordinat aiam b ad penā. i. de⁹ p̄scit aiam b ad penā ⁊ vult ei dare penā ⁊ vult eē p̄ncipalis cā q̄re erit dign⁹ pena ⁊ illō est falsuꝫ. si tn̄ nō plus intelligaṫ p istā deus ordiat aiaꝫ b ad penā eternā q̄̄ ꝙ velit sibi dare penā eternā ꝓ pte concedo eā. vñ vtraq̧ istarū in aliquo sensu est ꝯcedēda de⁹ ordinat aiam b ad vitā eternā: ⁊ de⁹ ordinat aiam b ad penam eternā. Prima tn̄ i vno sensu ē ꝯtingēs ⁊ alio sensu nō. s̄ secūda est in vō sensu depēdēs a futuro ꝯtingēte ⁊ exponiṫ p p̄sciṫ. Un̄ lꝫ de⁹ ordinauit a ad penā pōt tn̄ nūq̧ ordinasse b ad penā: sicut in prima sequēti q̄ōne tractabiṫ.

Ad tertiā re. seu quartuꝫ argu.

Ad quartā formā q̄ñ arguiṫ. nullā ꝓportōeꝫ attendit ⁊c̄. Ad istud ꝯcedo maioꝛē. ⁊ nego minorē. Nā dico ꝙ de⁹ attēdit ꝓportōeꝫ aliquā inṫ culpā ⁊ penā in reprobis ⁊ inṫ p̄miū ⁊ meritū in elect̄ q̄ñ eos p̄miat. lꝫ tales cāles n̄ sint vẽ si p̄elegit. p̄elegit ꝓpṫ merita futura vl̄ p̄tita. Et ad ap̄lm vidēda ē intētio ei⁹. dic̄ eīn Rō. ix. sic. Cū eīn nōdū nati fuissēt aut aliq̇d egissēt boni aut mali vt s̄m electionē ꝓpositū dei māeret nō ex opibus s̄ ex vocatōe dictū ē ei q: maioꝛ seruiet minori sic̄ scriptū ē. Jacob dilexi esau aūt odio habui. Quid g̊ dicem⁹ nūq̇d iniq̇tas est apud deū: absit. Moysi eīn dicit. Miserebor cui misert⁹ ero ⁊ miaꝫ p̄stabo cui mis̄ebor. igiṫ nō volētis neq̧ currētis s̄ misereṫ̄ ē dei. ⁊ paulo post. Ergo cui⁹ vult misereṫ ⁊ quē vult indurat. Dic̄ itaq̧ mihi q̇d adhuc acq̇riṫ. volūtati eīn ei⁹ q̇s resistet: O hō tu q̇s es q̇ rn̄deas deo: nūq̇d dicꝫ figmentū ei q̇ se finxit q̇d me fecisti sic. Et istō exēplū ꝓsequiṫ oīs quō figulus ex eadē massa facit vnū vas in honorē aliō in ꝯtumeliā. ⁊ sic de⁹ volēs oñdere ⁊c̄. inspice glosaꝫ ibidem ⁊c̄.

AA Ad quartū pn.

Ad q̄rtū p̄ncipale null⁹ iuste gubernās aliquos punit eos p eisdē opib⁹ q̇ vult eos facere.

Decisio rn̄sionis ad hoc argu.

Pro isti⁹ arg. materia oꝫ videre q̄ttuoꝛ. Primo quō iste t̄min⁹ volūtas dei apō doct. distiguiṫ. scḋo an volūtas bn̄placiti s̄p ipleaṫ. t̄tio an de⁹ volūtate bn̄pla. velit pctm̄ fieri ⁊ an sit auctoꝛ pctī q̄rto an viatoꝛ teneaṫ q̇cq̇d credit deū velle volūtate bn̄placiti ⁊ vtrū i illa ꝯformitate ꝯsistat rectitudo hūane volūtat̄.

BB Articulus p̄mus Notandū primo

Circa p̄mū sciēdū ꝙ sic ꝯcordiṫ dicūt doctores iste t̄min⁹ voluntas eq̇uoce p̄dicaṫ de deo i diuersis ꝓpōnib⁹ i scriptura sac̄. Nā aliq̄ñ denōt volūtatē bn̄placiti ⁊ aliq̄ñ signi h̄ est signū volūtat̄ ⁊ h̄ q̇nq̧ modis Unde ista ꝓpositio de⁹ vult a fieri exponiṫ sex modis. Uno modo sic placet deo ꝙ a fit. scḋa

sic deus p̄cipit a esse. tertio modo sic de⁹ p̄hibꝫ a nō esse. ⁊ ideo dr̄ ꝙ vult a eē. quarto modo sic deus p̄mittit a esse. q̄nto deus consulit a fore. sexto modo p istā deus operat̄ a. Si autē ista ꝓpō deus vult a esse verificet̄ p p̄mā ꝓpōnem exponentē. videlꝫ p istā. placet deo ꝙ a sit. tūc dicendum est s̄m doctores ꝙ deus vult a esse volūtate bn̄placiti. Si vo v̄ificet̄ ista ꝓpō de⁹ vult a eē p aliquā illarū q̄nqꝫ exponētiuꝫ. tunc dicendū est s̄m eos ꝙ deus vult hoc voluntate signi ⁊ dicunt̄ signa sue volūtat̄. sicut dic̄ magr̄ dist. xlv. c. i. ⁊ retinet̄ cōiter p hūc v̄suꝫ. Vult iubet ac p̄hibet p̄mittit ꝯsulit implet.

LL Scdm notandū

Secūdo sciēdū ꝙ volūtas bn̄placiti apud doctores dr̄ dupl'r. Nā est volūtas bn̄placiti a͞ns: ⁊ volūtas bn̄placiti ꝯ͞ns. Quā distinctionē sic explanāt. q: iste termin⁹ volūtas beneplaciti a͞ns hꝫ tale q̄d noīs volūtas a͞ns dei ē illa q̄ dat alicui naturalia vel a͞ntia qb⁹ pōt aliq̄d ꝯsequi cui de⁹ paratus est coagere si ille velit nec sibi ꝯtrariū manifestabit cū p̄cepto vel ꝯsilio p̄mittēdi cū libere agere ad ꝯsecutionē sue salut̄. p istā particulā cui de⁹ parat⁹ est coagere si ali⁹ velit nec sibi ꝯ͞ruū reuelabit. excludit̄ instātia de abrahā quē de⁹ noluit īmolare filiū suuꝫ: ⁊ t͞n dederat ei naturalia q̄bus potuit eū imolasse ⁊ p̄ceptū vt īmolaret: sed reuelauit sibi ꝯ͞ruꝫ postea. per mediā particulā excludit̄ instātia de malis: q̄a lꝫ deus dederit malis a͞ntia vel naturalia q̄b⁹ p͞nt facere mala. q: t͞n nō precipit nec ꝯsulit ꝙ peccēt sed p̄cipit ⁊ ꝯsulit ꝯ͞ruꝫ. iō nō dr̄ a͞nter velle malū: sed dr̄ a͞nter hoīeꝫ velle mereri ⁊ bn̄ agere. ⁊ sic intelligit̄ illa auctas Apl̄i. De⁹ vult oīs hoīes saluos fieri: q: dat eis a͞ntia quib⁹ p͞nt ꝯsequi salutē cū p̄cepto ⁊ ꝯsilio ꝯ͞ndi ⁊ nū ꝙ eis p̄cipiet ꝯ͞ruū ⁊ eis parat⁹ est coagere per mittēs eos libere velle agere ad ꝯsecutionem salut̄ sue. Per vltimā p̄ticulā excludit̄ instātia q̄ possꝫ fieri de dānat̄ quos de⁹ nō vult saluos fieri etiā a͞nter. Volūtas aūt placiti ꝯ͞ns ē illa q̄ de⁹ vult aliq̄d efficaciter ponēdo illud in esse

Contra dicta

hec ockā sup p̄mū s͞niarū dist. xlvi. q. i. Sꝫ ꝯtra hoc est dubiū. q: s̄m istō de⁹ nō vult paruulos saluari volūtate a͞nte. q: nō dat eis naturalia vel a͞ntia q̄b⁹ p͞nt ꝯseq̄ salutē neqꝫ p̄cepta neqꝫ ꝯsilia. igit̄ ⁊c̄. Item nō videt̄ ꝙ illa descriptio ꝯueniat volūtati bn̄placiti s̄ magis volūtati signi. vn̄ p̄ma p̄ticula dicit diuinā opationē media p̄ceptionē ⁊ p̄hibitionē vltima p̄missionē

Respōsio

q̄ oīa ptinēt ad voluntatē signi. Ideo pōt dici ꝙ hec ꝓpō deus vult oēs hoīes saluos fieri dꝫ intelligi de volūtate signi ⁊ nō de volūtate bn̄placiti. ⁊ sensus ē iste. de⁹ fecit oīes hoīes capaces salutis. Et statuit p̄cepta q̄ si oēs hoīes facerent salui forent ⁊ nō plus importat̄ p illā

ꝓp hāc copulatiuā. Aliter eū exponit mgr̄ dicens deus vult oēs hoīes ⁊c̄. i. nullus saluatur nisi quē deus vult saluari. De scdo vꝫ an volūtas beneplaciti semp impleat̄. dicendū ē ꝙ sic q: volūtas beneplaciti denotat deū velle aliq̄d ꝓprie loquēdo. voluntas vero signi non. q: denotat deū aliquid velle mediāte signo.

DD Articulus scds

Primū argu.

Probat̄ p̄mū. Nam si volūtas beneplaciti pōt impediri. sequit̄ p̄mo ꝙ deus non esset oīpotens nec infinite virtutis.

Secūdū

Scdo sequit̄ ꝙ deus pōt tristari: q: ois volūtas nata est tristari q̄n ipedit̄ ne fiat qd̄ ipsa vult. ⁊ sic deus nō esset beatus.

Tertiū

Tertio patet idē p mgr̄m sentē. i. dis. xlv. in fine. vbi dicit sic. Consonat rerū effectibus bn̄placitū dei ⁊ ipi effectus rerū ab illo nō discordant. fit eīm oīe qd̄ beneplacito vult fieri ⁊ oē qd̄ nō vult fieri nequaꝙ fit. Item dis. xlvij. in p̄n. volūtas quippe dei semp efficax est vt fiat oīe qd̄ velit: ⁊ nihil fiat qd̄ nō velit. q̄ de hoīe semp implet̄ quocūqꝫ se vertat. nihil eīm vt ait aug. in de lib. arbi. ꝯstitutū supat voluntatem dei hoc idē sonat scriptura sacra vbiqꝫ.

LL Articulus tertius

Tertio restat videre an deus velit pctm̄ fieri: ⁊ an sit auctor pcti. ⁊ iste articulus vt mihi vr̄ depēdet ex duabus ꝓpōnibus quarū prima est: an deus sit cā ⁊ auctor ois rei q̄ fit. scd̄a est an peccatū sit res aliq̄ sicut cōiter dr̄ ꝙ pctm̄ cōmissionis sit actus volūtatis elicitus vel impatus: ⁊ maxime p̄mū pctm̄ dr̄ actus elicitus volūtatis.

Nota p̄mo p̄ ille notabili

Circa ad p̄mū est s͞nia cōis oīm theologor̄ ꝙ deus est cā īmediata ois rei ꝓducte sic ꝙ oī creature agēti: siue sit natura siue volūtas de⁹ coagit. ⁊ sic ymaginādū ē ꝙ in oī actōe creature q̄ aliq̄d ꝓducit̄: de⁹ ⁊ creatura sunt due cause ptiales illius ꝓducti: nō sic ymaginando ꝙ de⁹ ꝓducit vnā p̄tē effectus ⁊ creatura aliā et ob h̄ dicat̄ cā ptialis: sic q̄dā rudes ymagināt̄: s̄ iō: q: ꝯcurrūt in agēdo vl' cāndo vt al's ostendet̄. vn̄ tā cā vlis ꝙ p̄ticularis dr̄ cōiter cā ptialis. ⁊ iō etiam sol ⁊ hō sunt due cause ptiales hoīs gn̄andi. ⁊ sil'r vir ⁊ mlier. q: ad h̄ ꝙ aliq̄d dr̄ cā ptialis sufficit ꝙ sit tale ꝙ ꝓpt ipm ⁊ quoddā aliud vel q̄dā alia res ponat̄ in esse sic ꝙ illis posit̄ res ē. ⁊ aliquo istor̄ ablato res nō fiet. Ad hoc adduci pōt dctm̄ ans̄. de cor. c. xvij. Ipsa vero. i. volūtas se suis affectiōibus mouet. vn̄ dici pōt instr̄m seipm mouens. Dico voluntatē instr̄m oēs volūtarios motus facere: s̄ si diligent̄ ꝯsideremus de⁹ ipe verius dr̄ facere oē qd̄ facit natura aut volūtas: q: facit naturā instr̄m volēdi cū affectionibus suis sine q̄bus istud instr̄m nihil facit. Ad idem lib. de casu diaboli. c. xx. ꝙ de⁹ facit singl'as actōes q̄ fiūt mera al's mala volūtate. Suppōat̄ g̃ ꝙ h̄ sit vera de⁹ agit in oī actōe nature ⁊ volūtat̄

Supponat̃ etiã hec ꝓpõ ꝙ aliqͦd pctm̃ sit res q: aliqͦd pctm̃ est actus volũtat̃ qͦbꝰ supposit̃ sequit̃ necessario ꝙ deus sit imediata cã pcti sub duplici forma arguẽdi. Nã sequit̃ in darij cuiuslibet actus volũtat̃ deꝰ est cã. aliqͦd pctm̃ est actus volũtat̃. g̃ alicuius pcti deꝰ est causa similr sequit̃ p sillogismũ expositoriũ hoiꝰ actꝰ deus est cã: hic actus est pctm̃. g̃ huiꝰ pcti deꝰ est cã. Consilĩ modo ɔtingit ꝓbare ꝙ deus est pñcipalior cã pcti q̃ volũtas creata. q: q̃cũq͡z rez deus r natura causant deus pñcipaliꝰ causat.

Probat̃ cõclusio pncipalis in hoc articulo intenta

Correlariũ Ex eodẽ sequit̃ ꝙ deꝰ volũtate bñplaciti vult pctm̃ esse r fieri. q: arguit̃ sic. oẽ illͦd cuiꝰ deꝰ est cã effectiua: deus vult esse volũtate bñplaciti sed peccati deꝰ est cã effectiua. g̃ pctm̃ deꝰ vult esse. Sed tñc ad istã ꝓpõnẽ deꝰ est auctor pcti quã semp negat Aug. quõ erit dicẽdũ inuestigat cũ aug. lib. lxxxiij. q. q. iij. r. iiij. de cã pcti. r silr. q. xxi. q̃rit vtruz deus sit auctor mali. In q̃ ɔclõne dicat plane ista duo. videl͡z ꝙ deus est auctor oim q̃ sunt rerũ. r tñ nõ est auctor mali nec peccati r allegat eũ magr̃ pmo sentẽ. dist. xlvi. c. xiiij. silr explanãs q̃d ipe itelligit p deũ esse auctorez pcti. lib. lxxxiij. q. q. iij. r arguit sic. Nullo sapiẽte hoie auctore fit hõ deterior. est aũt deꝰ omi hoie sapiẽte pstãtior. g̃ deo auctore nõ fit hõ deterior. Quid aũt sit fieri deo auctore deteriorẽ subiũgit. illo aũt auctore cũ dr illo volente dr vñ ɔcludit. Est g̃ vitiũ volẽtis quo est hõ deterior qͦd vitiũ si lõge est a dni volũtate vt rõ docet: in quo sit querẽdũ est. Poss͡z dici ad istud ꝙ ideo hõ peccat q: fecit ɔ voluntatẽ signi r nõ ɔ volũtatẽ bñplaciti dei. vñ qñ hõ volẽdo alit̃ se hab͡z q̃ deus sibi pcipit talis peccat. Et huic sniẽ ɔcordãt cõiter oẽs diffinitiones q̃ dant̃ cõiter de pctõ q̃s recitat magr̃ sentẽ. li. i. dist. xxv. in pn. vna est beati Aug. in lib. de duabꝰ aiabus. pctm̃ est volũtas recipiendi vel ɔndi quod iustitia vetat. Ubi nota duo vnũ ꝙ pctm̃ est res q: ẽ volũtas. scd͡z ꝙ pctm̃ est volũtariũ. Alia est diffinitio Ambro. li. suo de para. quid est inq̃t pctm̃ nisi pñuaricatio legis diuine r celestiũ iobediẽtia mãdatorũ. Tertio diffinit̃ a btõ Aug. ɔ faustũ lib. xij. ꝙ peccatũ ẽ dictũ vel factũ vel ɔcupitũ ɔ legẽ dei. lex autẽ dei dr dei volũtas q: est signũ sue volũtat̃. Manifestũ nulliꝰ peccet volẽdo ɔ volũtatẽ bñplaciti h̃ est habẽdo volitionẽ quã deꝰ nõ vult eũ hñre volũtate bñplaciti. manifestũ est ꝙ est ipossibile nã sic hñet volitiõez quã deus nõ cãret qͦd est ɔ pmũ suppositũ. et tñc ad Aug. qñ ꝓbat ꝙ deus nõ est auctor peccati p hoc ꝙ eẽ auctorẽ pcti ẽ vitiũ tñ ꝙ in hoiez sapiẽtẽ nõ cadit. Põt dici ɔsequẽter ad dicta ꝙ nullo mõ cadit i sapiẽtẽ q̃ statuat malas leges vel erroneas vel iusta

Nota ad Augu.

ꝓcepta p que hõ indinct̃ ad deteriꝰ. nã si h̃ faceret necrio foret insipiẽs: quia vel statueret ex ignorãtia vel ex malitia r siue sic siue sic sequit̃ insipiẽtia: q: ois malꝰ est ignorãs. deꝰ aũt pstãtior est oi hoie tã in bonitate q̃ in sapientia. g̃ nullo mõ statuit mala q̃bus hõ fit deterior. et q: hoies statuẽtes leges iniq̃s dãt alijs licẽtiã r auctẽ peccãdi: ideo ad mentẽ aug. in ꝓposito statuẽs malas leges vocat̃ auctor pcti. deꝰ hoc nõ facit. idõ nõ dr ad istũ intellectũ auctor pcti: q: nemini pstat licẽtiã r auctẽ peccãdi. dr aũt auctor pene sm magrm̃ in ij. sentẽ. disti. xxxvij. et h̃ põt intelligi q: leges statuit punitiuas. Sic igit̃ ex isto articulo patẽt tria. Unũ ꝙ deꝰ ẽ cã ois rei. r h̃ dicit Aug. lib. iij. de tri. c. v. r. viij. et ix. sicut fuit allegatũ. Scdm ẽ ꝙ deꝰ ẽ cã pcti. i. volitõis q̃ est pctm̃. r tertiũ est ꝙ nõ deb͡z dici auctor pcti q̃si auctẽticãs leges peccãdi. S͡z ɔ hoc scdm arguit̃ sic. oẽ qͦd fit a deo bonũ ẽ et bñ fit r iuste: pctm̃ p te fit a deo. g̃ pctm̃ bonũ ẽ r iuste fit: h̃ ɔstat ꝙ oẽ pctm̃ ẽ malũ r fit iniuste. g̃ idẽ est bonũ r malũ r idẽ fit iuste r iniuste: r tñc vltra sequit̃ ꝙ q̃ rõe iste actus est pctm̃ vel iniustitia q̃ fit iniuste eadẽ rõe ẽ bonũ r iustitia q̃ fit bñ et iuste. r sic foret ɔcedẽdũ ꝙ eadẽ res foret silꝰ r semel iustitia r iniustitia. Preterea arguo sic. sit a volũtas q̃ iudas vult tradere xp̃z p te a causat̃ ptialr a deo. g̃ volũtarie. g̃ deꝰ vult iudã velle tradere xp̃m r vltra. g̃ deꝰ vult sicut iudas vult eũ velle. g̃ recte vult p Ans. de libe. ar. c. viij. r si recte vult nõ peccat. g̃ si deꝰ est cã pcti deꝰ vult pctõrẽ peccare. g̃ peccans vult in peccãdo sicut deꝰ vult eũ velle. g̃ pctm̃ non est pctm̃ r peccãs nõ est peccãs. Preterea nihil qͦd deꝰ vult eẽ displicet deo pctm̃ deus vult esse. g̃ pctm̃ nõ displic͡z deo. Preterea aliqͦd pctm̃ deꝰ vult eẽ: oẽ pctm̃ deꝰ ꝓhibet eẽ. g̃ aliq̃d qͦd deus ꝓhibet deꝰ vult eẽ. Itẽ ois q̃ facit malũ ẽ malus. Preterea si sic. hõ nũq̃ penitere deberet p pctõ cõmisso ꝙ arguit̃ sic. de nullo qͦd deus voluit fieri d͡z hõ penitere: h̃ pctm̃ cõmissũ ab isto deꝰ voluit fieri. g̃ de pctõ cõmisso ab isto iste nõ d͡z penitere. Ad pmũ istoꝝ dr ꝙ actũ eẽ malũ ẽ ipm male fieri. r eodẽ mõ actũ eẽ iustũ ẽ actũ iuste fieri: actũ eẽ iniustũ ẽ actũ iniuste fieri. q: igit̃ idẽ actꝰ fit iuste a deo r ab hoie iniuste: q: ɔ ꝓceptuz. idõ idẽ actꝰ põt vere dici bonꝰ r malus iustus r iniustꝰ. vñ bonũ r malũ iustũ r iniustũ r hmõi nõ sũt t̃mini absoluti h̃ respectiui sicut sile vel eq̃le: alioq̃n hec foret ipossibil̃ oẽ malũ est bonũ sicut ista. omẽ nigrũ est albũ. Ut autẽ hec sit vera omẽ malũ est bonũ hñi põt a beato Augu. enchi. c. xij. ois natura bonũ est nec res aliqua mala esset si res ipa que mala est natura non esset. Ex quo arguitur sic. omnis na-

Epilogat predcã iferẽdo correlaria

Argu. pmo ɔtra scdm

Scdo

Tertio

Quarto

Quinto

Sexto

Responsio Ad pmuz

tura est bonū ipa res q̄ ē mala: est natura. ḡ eadē res est bona ⁊ mala. Et plane dicit magister ij. lib. dis. xxxiij. c. vi. ꝙ in his duobus ꝯtrarijs q̄ sūt bonū ⁊ malū: fallit regl'a dyalecticoꝝ: q: eadem res est bona ⁊ mala. Quod aūt eadē actio vel idem actus sit rectū ⁊ nō rectū diuersis intentionibus ⁊ ꝯsiderationib⁹. ꝓbat᷑ ex intētione venerabilis Anſ. de veritate. cap. viij. per tria exempla. Idem inquit debet esse ⁊ nō esse deb₃ inquit esse bene ⁊ sapienter ⁊ nō deb₃ eē q̄ntū ab iniq̄ volūtate concipi᷑. ⁊ ita q̄s audebit negare debere esse qđ tāta sapia ⁊ bonitate ꝑmittit᷑. deneget qui audet ego nō audeo. ḡ ſm anſ. peccatū debet esse ⁊ vltra. ḡ q̄n fit. iuste fit. ⁊ hoc ē verū: q: actus fit iuste ⁊ iniuste a diuersis. Primū exemplū Anſ. est de xp̄o ꝙ christus debuit pati mortem: ⁊ christus nō debuit pati mortem. Multis em̄ modis eadem res suscipit diuersis considerationibus ꝯtraria. Secūdum exemplū. eadem ꝑcussio est recta ⁊ nō recta q̄ñ reus percutit᷑ ab aliquo cui⁹ nō interest ꝑcutere. recta est: quia ille debet ꝑcuti. nō recta est: quia ille nō debet percutere. Tertiū exemplū. claui ferrei debuerūt penetrare carnē xp̄i ⁊ nō debuerūt penetrare carnem christi caro xp̄i debuit dolere ⁊ nō debuit dolere. Lic₃ modus loquēdi in istis exemplis mihi nō placeat. vtor tñ eis ad ꝓpositum meū. dico

Scot

Responsio ad primum argumentum

tunc ad argumentū q̄ñ accipitur. oē qđ fit a deo est bonū ⁊ iuste fit. ꝯcedo: q: idē actus puta eadē volitio iuste causat᷑ a deo: ⁊ iniuste ab hoīe cui ꝑcipit᷑ ne talem actum causet ⁊ posset ꝯcedi ꝙ eade₃ res est iusticia ⁊ iniusticia sicut eadem res est eq̄litas ⁊ ineq̄litas similitudo ⁊ dissimilitudo ꝓpinquitas ⁊ distantia ⁊ hmōi.

Ad secūdum

Ad secūdum q̄ñ arguit᷑. sit a volūtas vel volitio. qua iudas voluit occidere xp̄m ⁊c. pōt ꝯcedi ꝙ iudas voluit sicut de⁹ voluit eū velle voluntate beneplaciti. nō tñ voluit sicut deus voluit eum velle voluntate signi siue ꝑcepti. ⁊ iō iudas peccauit: nec ꝯsistit rectitudo volūtatis create in hoc ꝙ voluntas create velit sicut de⁹ vult eam velle volūtate beneplaciti: sed in hoc ꝙ velit sicut deus ꝑcipit eū velle.

Ad tertium

Ad tertiu₃ ꝯcl'o est vera ꝓprie accepta: q: nulla res displicet deo: dicit᷑ tñ peccatū displicere deo locutione tropica ⁊ impropria: q: sic se habet ad peccantem: sicut hō solet se habere ad aliū qui sibi displicet q: punit eum si pōt: ⁊ ꝑcipit ne faciat h̄ qđ sibi displicet.

Ad quartum quintum

Ad quartū ꝯcedo ꝯclusionē.

Ad q̄ntū nego assūptū: q: solus ille est mal⁹ q̄ male facit. ⁊ ille bon⁹ q̄ bñ fac. Sic etiā nō ois qui facit iusta est iustus: sed q̄ facit iusta iuste. vi. ethicoꝝ.

Ad sextum

Ad sextū ꝯcedo ꝙ debeo dolere de illo qđ deus voluit me facere voluntate bñplaciti q: illud idem ꝓhibuerat mihi ne facerē ꝑ preceptū ⁊ ꝙ voluit me peccare fuit ex volūtate ex ꝯditione: q: ego volui peccare ⁊ nō volūtate ex sua electiōe absoluta.

Quart⁹ articulus

Quarto restat videre an volūtas creata tenet᷑ velle q̄cq̄d credit deū velle an rectitudo volūtatis consistat in hoc ꝙ velit omne illud quod deus vult eam velle. Et hic distinguo de velle q: volūtas creata aliq̄d vult actual'r et aliquid habitual'r. sil'r aliquid vult in gñali et aliq̄d in particulari et distincte. Possunt igit᷑ sine assertione hic dici tria.

Notet᷑ primū dictū seu cōclusio

Primū ꝙ volūtas creata nō tenet᷑ semꝑ ꝯformare se volūtati bñplaciti ipsi⁹ dei: ē᷑q̄ñ sibi ꝯstat de ea. Scđm est ꝙ volūtas creata tenet᷑ semꝑ se ꝯformare volūtati ꝑcepti dei actualit᷑ vel hītual'r: q: ꝑcepta affirmatiua nō obligant ad semꝑ exercendū actual'r ea. Tertiū est ꝙ volūtas creata semꝑ tenet᷑ se ꝯformare volūtati bñplaciti ipsi⁹ dei agnite. dūmō nō hēat ꝑceptū de ꝯtrario.

Probat᷑ prima conclusio

Primū patet sic q̄ñ sortes actual'r peccat de⁹ vult eū volūtate bñplaciti peccare. sicut p₃ ex tertio articulo ꝑcedente: q: deus coagit secū ad peccādū: q: al's ipossibile eēt ꝙ sortes peccaret. igit᷑ tūc sortes cōformat se volūtati bñplaciti dei: q: de⁹ vult eū peccare ⁊ ipsemet sil'r. ⁊ ꝑ ꝯñs iste volūtates sūt ꝯformes. ⁊ tñ sortes nō tenet᷑ ad hāc ꝯformitate₃: q: si teneret᷑ nō peccaret. peccat aūt ꝑ positum ḡ vult ꝯformari voluntati bñplaciti. ⁊ tñ ad h̄ nō tenet᷑. ḡ nō semꝑ tenet᷑ volūtas viatoris ad ꝯformādū se volūtati bñplaciti dei agnite. Quod aūt sortes credat deū velle ipm̄ peccare p₃. q: credit ꝙ ñ pōt peccare nisi de⁹ coagat ⁊ scit se peccare actual'r. ḡ credit deum sibi coagere. ḡ credit ꝙ volūtas bñplaciti ipsius dei sit ꝙ ipse peccet. ḡ manifeste in isto casu p₃ ꝙ homo nō tenet᷑ se ꝯformare volūtati bñplaciti ipsi⁹ dei.

Deus vult aliq̄d dupliciter

Et ideo posset dici ꝙ de⁹ dr̄ aliq̄d velle dupl'r. Uno mō absolute. alio mō ex cōditione vel ex q̄dā ꝯuētiōe cū creatura rōnali. Primo modo ꝯcurrit ad agēdū cū oī natura agēte natural'r volūtarie. illo ēt mō fac̄ q̄cq̄d fac̄ ꝑ se ꝑ seip₃. ⁊ iō oē tale ē ab eo absolute volitū ⁊ ex electiōe Scđo mō ꝯcurrit de⁹ volūtarie ad coagēdū cū natura rōali libera cui tales leges statuit ꝙ q̄cq̄d ipa velit pl₃ sibi coagere ad illā volitiōe₃. l₃ nō sꝑ placeret sibi agere sicut ꝑ illā volitione₃ denotatur. ita ꝙ si sortes vult peccare placet deo coagere secū in hac volitiōe ⁊ nō impedire eum vel si impediret eū hoc facit ꝑ legem commune. quādo igit᷑ querit᷑ an volūtas creata teneat᷑ se ꝯformare volūtati bñplaciti ipsius dei

Resolutio questionis circa primū dictū

Dici pōt ꝙ loquēdo de volūtate bñplaciti dei absoluta dicēdū ē ꝙ sic q̄ñ sibi ꝯstat de ea nisi habeat preceptū in ꝯtrarium. Si vero loqua-

Probatur secūdo cōclusio,

mar de beneplacito dei sm quid et cōditiona-to nō oportet ꝙ semꝑ. Preterea ad idē pōt argui de aliquo peccante reuelet deus platoni ꝙ sortes peccat. igit plato scit ꝙ deꝰ vult sortē peccare volūtate bn̄placiti cui oēs effectꝰ cōso nant sm magistrū. Precipiat tn̄ deꝰ platoni ꝙ velit sortē non peccare. certū est ꝙ plato tenet obedire precepto: igit tenet se non cōformare dei bn̄placito. Sic igit sine assertiōe potest di-ci hec ꝯclusio ꝙ volūtas nō obligat ad confor-mandū se gnāliter in omi casu omi volūtati quā scit vel credit esse volūtatē bn̄placiti ipsius dei Dico tn̄ ꝙ sancti in patria sorte se ꝯformāt vo-

Probatur cōclusio secunda

lūtati dei. Scdo posset dici ꝙ volūtas creata semꝑ tenet cōformare se in volēdo volūtati p-cepti et exinde surgit ipiꝰ rectitudo. Hoc patet sic. volūtas obligat ad cauēdū peccm̄. sz impos-sibile est eā cauere peccm̄ nisi velit conformari habitualiter vel actualiter p̄cepto: sicut ꝓbatū fuit supra ꝑ distinctiones peccati. ergo volun-tas creata tenet velle conformari habitualiter vel actualiter volūtati p̄cepti hoc est precepto Unde qn̄ dicit Ansel. ꝙ volūtas creata est re-cta quādo vult sicut deus vult eā velle: debz ex-poni de volūtate p̄cepti. nō de volūtate bn̄pla-citi. Nā quādo sortes actualiter peccat sortes

Tertia conclusio

vult: sicut deꝰ vult eū velle volūtate bn̄placiti: non tamen volūtate signi siue p̄cepti. Tertio potest dici rōnabiliter ꝙ volūtas creata semꝑ tenet se cōformare volūtati bn̄placiti cognite: dūmō nō habeat preceptū de contrario: et hoc habitualiter vel actualiter: et hoc loquendo de

RR

Ad primā formā quarti principalis

his que deꝰ vult volūtate absoluta nō cōditio-nata. His visis dico ad primā formā istius p̄ncipalis qn̄ arguit. nullꝰ iuste aliquos guber-nans punit eos etc. Nego istā intellectā de vo-lūtate bn̄placiti. nā ideo iuste punit eos: q: pre-cepit eis ne facerēt. Et qn̄ arguit ꝙ esset sūma causa pecci. cōcedo. Tamē pōt dici ꝙ nō est cau-sa peccati. q: ista cālis est vera deꝰ vult sortem peccare q: sortes vult peccare et nō ecōtra. ido sortes est magis causa peccati ꝙ̄ deus: non ta-mē est maior cā vel melior seu p̄ncipalior. Vel potest cōcedi ꝙ deꝰ est sūma cā peccati et sūme causat. tamē hoc nō obstāte imputatur creatu-re ꝙ in ptāte ipsiꝰ fuit deū esse cām istiꝰ peccati Unde eo ipso ꝙ hō est liber q: deꝰ statuit coa-gendo vnicuiqꝫ creature sm modū nature sue seqtur ꝙ hō habet in sua ptāte facere deū coa-gere et nō coagere sicut sibi placet: q: deꝰ serui-ret hoīs volūtati. vnde peccātibꝰ exprobrat deꝰ seruire me fecistis in peccatis vestris. Cōtra. de-

Replica

us libere cooperatur volūtati: ergo non seruit.

Responsio

Verū est: sed est methaphorica locutio. Si qua-re nō substrahit coopationē: tūc em̄ nemo pec-caret. Respondeo: q: deus nō vult tunc em̄ impe-diret liberū arbitriū. Ad scdam formā qn̄ ar-

Ad secundum

guit ꝙ deus ordinat de medijs necessarijs ad finem. Si multi sunt ordinati ad penā. ergo vult eos peccare. ꝯcedo ꝙ vult eos peccare si velint Et q: ipsi volunt. ꝯcedo ꝙ qn̄ volunt peccare absolute vult eos peccare. et tamen iuste punit eos: quia faciūt ꝯtra suū p̄ceptū. et qn̄ arguitur frustra fieret infernus si nemo peccaret. falsuz est. Tū q: nihil ē frustra qd̄ deus vult esse. Tū quia manifestius ostendit dei iusticia ꝑ ipsuz licz nullū puniret. sic patibulū nō est frustra lz nūꝙ̄ hō in eo dānet. declarat em̄ se iusticie esse instrumētū ex ipso ꝙ est. Ad tertiā ꝯcedo ꝙ

Ad tertiam

deus vult mala fieri. Si q: p̄cepit hoībus ne ma-la fiant. ideo hoc relinquit in coꝝ dispōne: et io peccant et eis debet imputari ꝙ deus causat peccatū: q: tamen argumentū videt niti ad ꝓ-bandū ꝙ mala et peccata sunt de ꝑfectiōe vni-uersi. ꝯcedo ꝙ hec ꝑfectio que nūc ē exigit ma-la fuisse facta et hoīes peccasse: tn̄ si nūꝙ̄ hō peccasset nō minus fuisset vniuersum ꝑfectum et pulchrū: sed tamen alia pulchritudie. Ad

Ad quartam

quartā ꝯcedo ꝙ deus p̄elegit malas fieri ꝙ̄ ea impedire et ꝙ mala fieri est bonū: nō tn̄ est bo-num male facienti sed sibi est peccatū: et nō vult deus impedire mala fieri qm̄ ipsi placet posse agere libere. Ad quintā concedo ꝙ vnū pec-

Ad quintam

catū est pena alterius: q: fit ꝯtra p̄ceptū: ideo ē peccatū: quia nocet faciēti: ideo ē pena: et ge-neraliter oīe peccatū est pena: sicut alias ostē-

Ad sextam

det. Ad sextā cū arguit deus voluit xp̄m oc-cidi a iudeis. ergo voluit iudeos occidere xp̄m ꝯcedo ꝯn̄am et añs et ꝯn̄s, nec video d'riam in-ter añs et ꝯn̄s nisi forte grammaticalem: imo forte in cōceptu vna mentalis eis correspondet: et sicut freqn̄t replicaui. nego istaz ꝯn̄am deꝰ vo-luit ꝙ iudei occiderent xp̄m. ergo ipsi nō pecca-uerūt. q: ipsi habuerūt p̄ceptū d' opposito. Con-cedo tn̄ ꝙ xp̄s fuit iuste occisus: et iniuste siliꝝ: et iustū fuit eū mori et iniustū siliter: sicut decla-rat Ans. de veritate. ca. viij. vt fuit in q̄rto arti-culo istius argumenti allegatū. Ad septimā

Ad septimam

ꝯcedo ꝙ tyrāni et mali hoīes sunt instrumen-ta diuine volūtatis nō ꝙ deus eos necessitet ad ꝑseqnendos sanctos: Si quia ꝑmittit et coopa-tur eis in ꝑsecutione sanctoꝝ sicut vbicūqꝫ cre-ature agenti coopatur voluntarie agenti sm ꝓp̄ōnē cui iste rōnes innituntur: q: tn̄ illis tyran-nis p̄cepit oppositū. iō nō plus excusant ꝙ̄ si oī-no facerent ꝯtrariū bn̄placito dei et deo resiste-rent. vn̄ aug. enchi. xcix. de peccātibus dicit ꝙ̄-tū ad ipsos attinet qd̄ deus noluit fecerūt: ꝙtū ꝓo ad oīpotentiā dei nullo mō illud facere va-luerūt. qd̄ v̄bū expōit mgr̄. in p̄mo sniarū dicēs

ficacsi diceret fecerūt cōtra dei pceptū qḋ ap/pellatur dei volūtas. sed nō fecerūt contra dei volūtatē oīpotētē: q: hoc nō valuerūt. Unde dicit magister siḱ q deus implet volūtatē suā hoc ē ꝑ pescietiā ꝛ volūtatē siḱ per malas ho/minū volūtates dist. xlvii. cap ii. Et nota di/ctū magistri. xlvii. dist. ca. vltimo. Neq inquit ideo pcepit de⁹ oīb⁹ bona: vel prohibuit mala: vel cōsuluit optima. q: vellet ab oībus fieri bo na q̄ precepit fieri: vel mala q̄ prohiber vitari: si eīn vellet vtrūq ꝛ fierēt. q: in nullo pōt ab ho mine superari vel impediri volūtas eius.

Ad octauam

Ad octauā cōcedo q de⁹ voluit scm̄ stephanū co/ronari q: voluit q sanct⁹ stephanus volūtarie pateretur. vnde ꝓprie loquēdo sancti nō ideo merētur q: patiūtur ꝓpter deū. sed q: volūt pa ti ꝓpter deū. Et certe illa volitio causatur ab eis libere. et cōcedo q de⁹ coagat ad passionē sanctoꝝ. quia aliter nihil paterētur: q: nisi de⁹ coageret ꝑsecutorib⁹ ipsi nihil agerēt. ꝛ si illi ni hil agerēt sancti nihil paterētur. Itē ex alia p/te. deus coagit sanctis cō causando volitiones q̄bus acceptāt se pati ꝓpter deū. hec tamē dei opatio nō diminuit meritū nec demeritū.

Replica

Cō/tra. si meritū martyrii cōsistit in volēdo sic pa/ti pro xp̄o: ḡ q̄ ita intēse vellet pati ꝓ xp̄o sicut fecit laurētius sine quacūq passiōe illata pos/set tm̄ mereri sicut fecit sctūs laurenti⁹.

Responsio

Dico q cōclusio est vera. nō tamē haberet aureolā mar/tyrii.

Ad nonam

Ad nonā de tētatione xp̄i a dyabolo. cō cedo q de⁹ coegit dyabolo ad tētandū xp̄m: et hoc volūtate bn̄placiti. q: tamē dyabol⁹ ꝓpter malū fecit: de⁹ vero ꝓpt bonū. dyabol⁹ fecit vi/ciose ꝛ iniuste: deus aūt iuste.

Ad decimā

Ad decimā de peccat paulī ante cōuersionē dico sicut dictū ē de pctis alioꝝ. Et ꝯcedo q de⁹ ꝑordinauit q il la pctā forent sibi ꝛ aliis occasio boni: sed nūq̄ ꝑcepit q ipe peccaret nec cōsuluit. ꝛ ideo pec/cauit nihil tn̄ ꝯtra placitū dei fecit. Hec oīa di cta sint occasiōe exercitii sine quacūq assertio ne. Exēplū pōt poni. sint duo serui sortes ꝛ pla to. ꝑcipiat dn̄s sorti q trahat nauē: et platoni prohibeat idē: trahāt igiẗ sortes ꝛ plato nauē sunt igiẗ due cāe ꝑtiales isti⁹ tract⁹ ꝛ idē op⁹ sic fit ab vtroq: ꝛ tn̄ ab vno iuste ꝛ ab alio iniuste q: sortes fecit qḋ debet: ꝛ plato qḋ non debet. Eode mō est de deo ꝛ dyabolo vel tyrāno. de⁹ iuste coagit tyrāno vel dyabolo in ꝑsecutione q: facit qḋ eū decz ꝛ qḋ sibi placet. illi aūt iniu ste agūt q: qḋ nō debetēt.

LL

Ad q̄ntū princi.
Ad pmā formaz

Ad q̄ntū ꝑncipale in quo ꝑ q̄nq formas arguebaẗ. q̄rū pma fuit ista de⁹ nō facit oē illḋ qḋ ꝑtinet ad iustū iudi/cē. ḡ ꝛc̄. Pōt dici q ꝯn̄a nō valet. q: ad vnū iu dicē ꝑtinet facere aliq̄d qḋ alius iudex licite re mittit. vn̄ aīs pōt ꝯcedi q de⁹ nō facit oīe qḋ ꝑtinet ad iustū iudicē extendēdo nomen faciē di. q: sortes teneẗ facere a. ꝛ plato est vnus iu/dex ad quem nihil ꝑtinet de a. Et ideo si dimit tat nō sequiẗ: sortes nō facit oīe qḋ pertinet ad iustū iudicē. ergo non iuste gubernat: quia aīs est verū ꝛ ꝯn̄s falsum. Sit ḡ exēpli grā q plato iuste gubernat. Maīs sit verū pz q: seq̄ tur sortes no facit a. ḡ nō facit oē qḋ ꝑtinet ad iustū iudicē. ḡ nō iuste gubernat. ꝯn̄a pz: q: a est vnū de his q̄ ꝑtinent ad iustū iudice demō strato sorte. q: illa ꝓpō. deus nō facit oīe qḋ ꝑtinet ad hoc q ipse sit iustus iudex ꝛc̄. nego ad illū intellectū aīs. Et qn̄ ꝓbaẗ ꝑ hͦ q ipse ꝑmittit mala fieri q̄ posset impedire ne fierent ꝯcedo: ꝫ nego vlterius ꝯn̄am. ḡ nō facit omne qḋ ꝑtinet ad hoc q sit iustus iudex. nā ipse iu/ste ꝑmittit mala fieri ꝓhibet tn̄ ne fiāt ꝑ leges ꝛ doctrinā. nō tn̄ impedit violenter naturā li/berā ꝫ relinq̄t eā sue libertati loquēdo de adul tis. Paruulos aūt q̄ nō fuerunt ꝑticipes sacra mētoꝝ iuste ꝓpter pctm̄ originale dānat. sicut dictū fuit in tertio articlo ꝑncipali ꝛ ad aucta tē illoꝝ capitoꝝ decreti dico q debēt intelligi de iudicib⁹ extrinb⁹ sub lege nō de deo cui⁹ vo/luntas est lex: ꝛ oīe qḋ vult iustū est. Unde si ipi ꝑmittāt mala fieri vbi possent impedire li cite ꝛ iuste ipsi peccant: ꝫ secus est de deo.

Ad scḋaz formā

Ad secūdam formā qn̄ arguiẗ. deus semper remittit pctm̄ pene ꝯdigne. ḡ recedit ab equa/litate. dici potest q pena dr̄ ꝯdigna alicui cul/pe dupl̄r.

Nota

Uno mō. q: tā magna ē pena q̄ ma/gna fuit culpa. et tūc esset tanta q̄tam ipe me/ruit q̄ peccauit. Alio mō dr̄ pena ꝯdigna culpe q: tanta est q̄tā placet iusto iudici infligere ꝓ ca. Primo mō. deus punit citra cōdignū. scḋo mō nō.

Replica

Cōtra. Oīs pena potest esse ꝯdigna cui cūq culpe. ḡ si infligeret neroni penā iude ꝯdi gna eēt vtriq vtraq ꝫ tāta eēt mō q̄ta tūc eēt ꝛ mō pena neronis ē minor. ḡ nero minus mō punit.

Responsio

Dico q oīs pena est ꝯdigna culpe. se/cūdo mō q̄tū placz sibi infligere ꝓ culpa ꝛ nō valz ꝯn̄a. ḡ pena minor est diminuta. q: corpo q est ab eo volita ē iusta ꝛ ꝯdigna illo mō.

Ad ꝯfirmatiō

Et ad auctem Ans. cur deus hō. ca. xii. qn̄ dicit re cte ordinare pctm̄ ꝛc̄. Dico q istud sicut sonat est fl̄m: loquēdo de pena satisfactoria vel q̄lis dz infligi ꝓ satisfactione: q: multa peccata ad tps deus dimittit impunita: q: dissimulat pec cata hoim ꝓpter pn̄iam: ꝛ tn̄ nō sequiẗ q deus ad tps relinq̄t aliq̄d deordinatū in mūdo. ꝛ iō pōt intelligi sic q ordinare pctm̄ est statuere le ges punitiuas ꝛ illas opportune exequi tōi mā dore. Opportune dico qn̄ deo placz. Ad aliā auctoritatē eiusdē libri. ca. xx. q fm mensuram peccati ꝛc̄. Dico q mēsura peccati est vno mō

attendenda s̄m mensurā legis cuius est p̄ua-
ricatio τ satisfactio est mensuranda mēsura le
gis p̄unitiue. Satisfacit aūt homo deo qn̄ penā
subit ꝓ peccato quā placz deo sibi īfligere. vn̄
oīs pena q̄ sibi placz infligi ꝓ pctō est sibi sa
tisfactio ꝯdigna. τ ideo illa verba Ans. τ ꝯsi-
milia sāctoꝝ sunt ꝓlata ad modū iudicij hūa-
ni nobis noti τ nō sunt oīa ꝓpria iudicii di-
uino.

Ad tertiū eiusdē

Ad tertiū qn̄ arguit̃ q̄ multa videmus
impunita in mūdo. ꝯcedo vicz q̄ puniunt̃ ali-
qua τ aliqua remittunt̃. s̄ bn̄ ordināt̃ etiā sine
p̄unitiōe. q: sic deo placz ita fit: τ iō iuste fit. mi-
rant̃ tn̄ hoīes quare deus sic p̄mittit q̄ putant
deū obligatū ad regendum mundū suū s̄m ca
pita eoꝝ. τ tunc male iret negocium. τ ideo qn̄
expectat misericorditer expectat: τ qn̄ punit iu
ste punit: τ qn̄ remittit tā misericordit̃ q̄ iuste
remittit.

Ad quartā eiusd̄

Ad quartū qn̄ arguit̃. tanta distan
tia pene τc̄. ꝯcedo q̄ vtraq̄ distat ab alia in i-
finitū. τ nego vltra ꝯn̄am. ḡ tantā iniusticiam
faciet deus cōmutando penā eternā in t̄palez
q̄ta fieret cōmutando t̄palē in eternā.

Ad quintam

Ad
q̄ntū qn̄ arguit̃. nihil ꝑtinet ad iustū iudicem
p̄cipere nisi qd̄ velit fieri ab eis. dico q̄ verum
est de voluntate p̄missionis. vn̄ si p̄ciperet eis
aliquid τ postea eos impediret sine culpa eoꝝ
ne illud possent implere: iniuste faceret. pōt tn̄
contingere q̄ aliqui faciant se ineptos ad exe-
quendū p̄ceptū τ tn̄ deus vult p̄ceptū suū sta-
re: τ tn̄ non placz sibi q̄ exequant̃ p̄ceptum ꝓ
tunc: sed vult eos punire: quia fecerunt se ine-
ptos ad exequendū p̄ceptū. Exemplū de seruo
qui se inebriat nec pōt ꝓtūc huire dn̄o suo nec
ideo relaxat̃ p̄ceptū sibi de huiēdo: sed manet
p̄ceptū: τ tn̄ dn̄s ꝓ tunc nō vult suū huitiū nec
illud ipse potest impēdere.

MM
Nota de abrahā

Ad aug. de p̄cepto
abrahe facto τ ceco curato que vident̃ fuisse si
gna falsa: q: p̄cepit qd̄ nō voluit fieri. Dicunt
q̄dam q̄ videbat̃ abrahe p̄cepisse imolatiōez
quod tn̄ nō fecit. Pōt dici q̄ p̄cepit sibi imola
re filiū: τ tn̄ noluit hoc sicut patuit p̄ effectuz. τ

Replica

si arguit̃ ꝯtra. ficto videt̃ q̄ aliq̄s p̄cipiat vnū

Responsio

τ velit oppositū. q: tunc facit signū fl̄m. Pōt
dici q̄ nō repugnat iusticie nec sapiē dei fin-
gere: hoc est facere signū q̄ velit aliq̄d fieri: et
tamē q̄ nolit illud. imo hoc expedit vtilitati il-
lius cui fit signū sicut multū expediebat abra-
he q̄ deus p̄tendebat se hoc voluisse ꝑ p̄ceptū
qd̄ ꝑ ip̄m significabat̃: τ tn̄ hoc noluit.

Replica

Cōtra
ergo decepit abrahabam. concedo q̄ ad vtilita-

Responsio

tem suam decepit eū. Uel pōt dici q̄ nō dece
perit eū. sed abrahā aliter intelligēdo q̄ fuit in
rei veritate decepit seip̄m. Nam ista nō sonāt
idē facias hoc: τ volo q̄ tu facias h̄. vn̄ p̄ceptū
dei p̄t distingui: qn̄ dicit̃. imola filiū. Uno mō
accipit̃ ꝑ ista: volo q̄ tu immoles. Alio mō pro
ista volo q̄ tu facias ac si vellē te immolare fi-
liū. Primo mō sic intellexit abrahā p̄ceptū. se-
cūdo mō de⁹. Ad exēplū de ceco nato illūinato
credo q̄ de⁹ nō p̄cepit sibi ne cuiq̄ diceret: licet
euāgelista hoc v̄bo p̄cepit vtat̃. s̄ dixit sibi ne fa-
ceret ad ostētationē appetēdo deū de hoc lau-
dari a malis. Vn̄ p̄cepit sibi ne cui diceret. i. do
cuit illū ne in vanā gloriā laudes hoīm ꝑ bn̄fa
ctis appeteret. τ sic intelligēdo pōt ꝯcedi q̄ p̄-
cepit aliq̄d aliud q̄ v̄ba sonāt. τ nō s̄m q̄ v̄ba
sonāt cū dr̄. ne dixeris alicui. et potuit eē q̄ vel ex
circūstātia aliq̄ vel dictis xp̄i p̄cedētib⁹ vel mo
do loquendi seu motu aliquo sens⁹ ille intellige
retur ab illo curato qd̄ de⁹ p̄cepit.

NN
Ad sextū p̄ncipa.

Ad sextum
p̄ncipale qn̄ arguit̃. null⁹ dn̄s de subdit̃ τc̄.
Dico q̄ de⁹ plus eis tribuit q̄ meruerūt: τ ideo
nullā iniusticiā eis facit. Silr̄ ipi illud gaudiū
nō meruerūt hēre absolute τ statim. sed qn̄ deo
placeret. Silr̄ retardatio nō grauat: q: volunt̃
qd̄ deo placet de eis fieri. Et qn̄ dr̄ q̄ luūt nūc
pctā nr̄a q: ꝓpterea dānificāt̃ τ hoc ē iniustū.
Dico q̄ nō est iniustū q: placet deo. τ nō opor-
tet q̄ fiat eis recōpēsatio: q: placet eis retarda
tio τ recōpensatū est eis in infinitū illud vltra
qd̄ mereri poterat de seipis.

Ad vltimū p̄nci.

Ad vltimū qn̄ ar
guit̃. de⁹ exigit a reprobis iusticiā τc̄. et tn̄ non
vult ab eis fieri. Cōcedo exigit exactiōe p̄cepti
τ tn̄ nō vult volūtate bn̄placiti: q: ipi nolunt.

Ad scd̄am formā septimi argumē.

Ad scd̄am formā sepnm argumēti qn̄ argue
bat̃. duob⁹ pctōrib⁹ decedētib⁹ τc̄. cōcedo q̄ mi
nus in q̄titate remittet̃ vni q̄ alteri sed equale
in ꝓportione: q: vtrobiq̄ vel scd̄am vel tertiā
vel quotāuis vt deo placuerit aliā p̄te: τ sic neu
tri fit iniuria. sed vtriq̄ proportionata mia.
Et hec de presenti questione. Seq̄tur secūda.

Veritur secūdo.

A
Questio II

q

Primū p̄ncipale

Utrū de⁹ ab eterno sciuerit se ꝓdu-
cturū mūdū. Videt̃ q̄ nō. Primo sic
Nihil aliud a deo fuit ab eterno: deū
eē ꝓducturū mūdū est aliud a deo. ḡ deū esse ꝓ
ducturū mūdū nō fuit ab eterno verū. τ vltra ḡ
nō fuit ab et̄no scitū a deo. Ultia ꝯn̄a patz: q:
oē qd̄ scit̃ est verū qn̄ scit̃. Penultia ꝯn̄a pz. s. h̄
verū nō fuit ab eterno: ḡ nō fuit verū ab et̄no.
q: oē qd̄ ē verū ē qn̄ ē verū: sic maīfestū est.

Responsio

Ad
istud pōt dici negādo minorē p̄ncipalis rōnis:
istā videlz. deū eē ꝓducturū mūdū est aliud ab
eo. q: h̄ ab et̄no fuit vera de⁹ ꝓducet mūdū: et
tn̄ veritas isti⁹ fuit ab et̄no. τ ꝯstat q̄ nihil fuit
ab et̄no nisi de⁹: ḡ veritas isti⁹ de⁹ ꝓducet mū-
dū fuit ab et̄no de⁹. s̄ veritas isti⁹ deus ꝓducet
mūdū nō ē aliud q̄ deū eē ꝓducturū mūdū. igi
tur deū eē ꝓducturū mūdū ab et̄no fuit deus.

Cōfirmaƭ ratio

Cōfirmaƭ ista rō p venerabilē anſ. monolo. xviij. ca. ꝛ de veritate .i. ca. vbi vult ꝙ hoc verū .a. aliq̄d eē futurū sp̄ fuit: neq; habuit p̄ncipiū: vñ nūq̄ incepit esse verū. Silr hoc verū p̄teritū vel p̄teritū esse aliq̄d nūq̄ desinet esse verū. Ex q̄bꝰ ꝯcludit ꝙ veritas fuit ab eṫno ꝛ in eternū erit. Vlꝫ dicat sic. si veritas habuit p̄ncipiū: vel hēbit finē anq̄ ipa inciperet verū erat q̄d nō erat veritas. ꝛ postq̄ finita erit tunc verū erit q̄d nō erit veritas. atq̄ .i. certe verū nō pōt esse sine veritate. erat igiƭ veritas anteq̄ erat veritas: ꝛ erit veritas postq̄ finita erit veritas: q̄d inconueniētissimū est. ꝛ iō p̄mittit p̄ncipio sue rōnis. cogitet inq̄ q̄ pōt q̄n icepit aut q̄n nō fuit hoc verū: futurū erat aliq̄d. q. d. hoc nullꝰ pōt cogitare. Sed verisile ē Anſ. sentire ꝙ solꝰ deꝰ fuit ab eṫno. ḡ hoc q̄d est futurū aliq̄d erat fuit deꝰ ab eterno: ꝛ sic negaƭ totaliƭ minor p̄ncipalis rōnis.

Replicatur

Sꝫ ꝯtra istud arguiƭ sic. sit veritas istiꝰ deꝰ p̄ducet mūdū a. ꝛ arguiƭ sic. a fuit deꝰ: et a. nō est deꝰ. ḡ aliq̄d fuit deꝰ q̄d mō nō ē deꝰ.

Secundo

Itē a fuit deꝰ: et a fuit hec p̄pō deus p̄ducet mūdū. ḡ hec p̄pō fuit deꝰ. Minor patꝫ: q: veritas p̄pōnis nō est aliud a p̄pōne. q: si sic vel foret accidēs p̄pōnis: vel res significata p̄ p̄positionē. p̄mū nō pōt dari: q: sic orō vera mutaretur q̄n trāsiret de veritate in falsitatē. qua arguebaƭ in p̄cedēti ca. de sbā. Nec pōt dari scd'm q: sm anſ. de veritate ca. ij. Veritas enūciationis nō est res enūciata: sed res enūciata est cā veritatis in enūciatiōe. igiƭ veritas p̄pōnis ē p̄positio. igiƭ si veritas huiꝰ fuit deꝰ: hec fuit deꝰ.

Tertio

Preterea. si deꝰ sciuisset istā ante p̄ductionē mūdi deꝰ p̄ducet mūdū: igiƭ sic fuisset rep̄ntata p̄ essentiā diuinā sicut p̄ istā denotaƭ. ḡ cum essentia diuina naturaliƭ rep̄ntet: sequiƭ ꝙ adhuc sicut tūc rep̄ntabit. igiƭ mō rep̄ntat deū eē producturū mūdū. sed hoc est fl'm: igiƭ essentia diuina rep̄ntat fl'm.

Quarto

Quarto. essentia diuina rep̄ntat sicꝰ eē sicut p̄ hāc denotaƭ. deꝰ non p̄ducet mūdū: q: oē verū rep̄ntaƭ p̄ essentiā diuinā ꝛ hec est vera. igiƭ cū naturaliƭ rep̄ntet sp̄ rep̄sentauit sic fore sicut per eā denotaƭ. igiƭ simul ante p̄ductionē mūdi rep̄ntat ista ꝯdictoria deus p̄ducet mūdū: deꝰ nō p̄ducet mūdū. Preterea. loq̄mur nūc pro illa mensura imaginata ante productionē mūdi p̄ tūc hec fuisset vera si fuisset. deꝰ vult creare mūdū. vel ḡ voluit creare se: vel aliq̄d a se. Nō se: q: h̄ fuit impossibile. ḡ voluit creare aliud a se. ḡ aliud a deo fuit volitū a deo p̄ tūc ꝛ nō nisi mūdꝰ. igiƭ mūdꝰ fuit p̄ tūc: q: si fuit aliud a deo fuit. ꝛ si nō fuit aliud a deo: nihil aliud fuit volitum a deo.

Quinto

Preterea sc̄ti ab eṫno fuerūt electi. igiƭ ab eṫno fuerūt dilecti. ḡ ab eṫno fuerūt boni: q: deꝰ nunq̄ diligit nisi bonū. ḡ hoīes fuerunt ab eterno. Primū añs p̄ꝫ p̄ illud Eph. i. elegit nos añ mūdi ꝯstitutionē.

Sexto

Preterea. sit a nomē alicuiꝰ q̄ erit electus in fine mūdi. q̄ro tunc aut deus diligit a vl' nō. si nō. ḡ nec elegit. ꝛ p̄ ꝯñs nunq̄ elegit ꝛ vltra. ḡ a no erit nomē alicuiꝰ electi. cuiꝰ oppositū ponit̄. si dicaƭ ꝙ deus diligit a. sequiƭ tunc ꝙ a est dilectū a deo. ꝛ sequiƭ. a ē dilectuꝫ a deo ḡ a est aliq̄d dilectū a deo. q: a nō est nihil dilectū a deo. ḡ a est aliq̄d dilectū a deo ꝛ vltra. ḡ ē aliq̄d.

Septimo

Preterea ita naturalr' rep̄ntat essentia diuina antixp̄m fore. sicut ista p̄pō mētalis antixp̄us erit. in mente hoīs rep̄ntat antixp̄m fore. sed h̄ orō mentalis ita rep̄ntat antixp̄m fore naturalr': q: ipsa nō pōt eē in mēte nisi sic rep̄nter. ḡ essentia diuina semp rep̄ntabit antixp̄m fore ꝛ mundū esse p̄ducendū si vnq̄ sic rep̄ntauit: q: alias mutareƭ.

Scd'm p̄ncipale

Scd'o arguo sic deus ab eterno sciuit se p̄ducturū mundum. ergo p̄ tunc sciuit se nihil p̄duxisse. ḡ p̄ tunc sciuit mūdū nō esse. ḡ ex isto añte deus ab eterno sciuit mundū se p̄ducturū. sequiƭ formalr' ꝙ mūdus nō fuit ab eterno. ḡ impossibile est ꝙ oppositū añtis stet cū añte stante significatiōe vtriusq;. ergo nō potuit p̄duxisse mūdū ab eterno si ab eterno sciuit se p̄ducturū mūdū. Itē si potuit p̄duxisse mūdū ab eterno ponaƭ in esse. ꝛ seq̄ƭ mūdus fuit ab eterno: ḡ nūq̄ fuit p̄ducendus ꝛ vltra. ḡ deus nūq̄ sciuit se p̄ducturū mūdū. ḡ vt videƭ p̄ma ꝯña est bona.

Responsio

Rñdeƭ vno mō dissilando de ꝯña. ꝯcedo ꝯñs. q: deꝰ nō potuit p̄duxisse mūdū ab eterno.

Replicatur

Sꝫ ꝯ h̄ arguiƭ multipl'r. Primo sic. nō minus pōt deus q: p̄ducit libere ꝙ posset si naturalr' p̄duceret. s; si deus egisset naturalr': deus p̄duxisset mūdū ab eterno. ergo ꝛ libere potuit h̄ fecisse. Preterea mūdū fuisse ab eterno nō includit ꝯdictionē. ḡ deus potuit fecisse. ḡ ꝛc. ꝯña p̄ꝫ: q: deus pōt q̄cq̄d nō includit ꝯdictionē fieri. añs p̄baƭ. tñ q: sm aristotelē .i. thopicoꝝ: sunt q̄dā p̄blemata de q̄bꝰ nō hēmus certā rōnē. sicut vtrū mundus sit eternus. vñ nō possumus probare ꝙ includit ꝯdictionē. Tū q: p̄bi multi h̄ opinati sūt sic docꝫ aug. ij. de ciui. c. xij. de platone. cuiꝰ opinio fuit mūdū fuisse eternū: ꝛ a deo hūisse initiū ꝯstōnis: nō tñ initiū temporis. sicut si pes ex eternitate stetisset in puluere vestigiū semp ei subesset q̄d tñ vestigiū a calcante factū nemo dubitaret: nec alterū altero p̄us esset. Tū q: beatus aug. vi. de trini. c. i. rñdet arrio si filiꝰ erat natꝰ: ḡ ē t̄p̄us tñ erat. Rñdet aug. ꝙ nō sequiƭ q: natus pōt eē coeternus sicut splendor q̄ gigniƭ ab igne. Et istis exēplis freq̄nter vtitur aug. ḡ nil stant ꝙ aliq̄d hēat cāꝫ efficientē ꝛ sit illi cause coeternū. Preterea arguiƭ sic. añq̄ p̄

duxit potuit ꝓduxisse. vel ꝗ͂ rūn p finitū tp̄s añ vel ĩfinitū tp̄s añ. Primū nō pōt rōnabilr̄ dici qꝛ ꝗ rōne mō ꝓcedimus ꝙ posset ꝑus ꝓduxisse mūdū eadē rōne ꝓcedere debemus idē quocū ꝙ instanti signato añ. posito cū ꝙ duplū plus de tp̄e fuisset a creatiōe mūdi ꝙ mō dicerem⁹: qꝛ añ tot annos potuit ꝓduxisse mūdū. ⁊ eodē mō si triplū vl' q̄druplū poneret̄ qd̓ si verū ē. ꝗ in ĩfinitū añ potuit ꝓduxisse mūdū. ꝗ ab eterno. Preterea capio instans in quo deus creauit mūdū ⁊ sit a. ⁊ arguo sic. Deus oino eodez mō se habuit ante a sicut in a. ꝗ q̄cq̄d intellexit vel voluit in a. voluit ante a. ꝫ ante voluit mūdū esse. ꝗ añ a mūdus fuit. Preterea si ĩcludit ꝯdictionē deū ꝓduxisse modū ab eterno. ꝗ posset ꝓbari ꝙ mūdus ꝓductus ē ex tp̄e. ⁊ sic articulus fidei posset ꝓbari. Preterea volūtati rōnali nō repugnat hr̄e effectū liberū sibi coeternū. ꝗ nec deo. Assumptū pꝫ de aīa xp̄i: qꝛ si xp̄s ab eterno fuisset viatoꝛ ab eterno habuisset actū meritoriū. Confirmat̄ rō p Dyoñ. de diuinis noībus. ca. quarto. Diuus amor nō ꝑmisit eum sine germine esse: ꝫ amor ille fuit ab eterno. Preterea ꝫm aug. x. de ciui. ca. xxxiij. si pes ab eterno fuisset in puluere ⁊c̄. ⁊ Grib. sup Io. home. xxxvi. dicit ꝙ virgultū ⁊ ei⁹ ymago coeterna sunt. si semp inq̄t virgultū ab eterno fuit semp ꝗ ymago de virgulto fuit. ꝫ si pes vl' virgultū fuisset ab eterno nō posset citius vel ꝑus hr̄e effectū ꝙ deus. ꝗ cū de⁹ ab eterno fuit potuit habuisse effectum sibi coeternū. Preterea q̄cq̄d ꝑfectionis ē in cā scd̓a dꝫ attribui cause ꝑme. ꝫ hoc est ꝑfectionis in cā scd̓a hr̄e effectū sibi coeternū ꝙ nō expectet tp̄s ad h̓ ꝙ posset ꝓducere suū effectū. vñ q̄to cā ē ꝑfectior tāto minus expectat de tp̄e. ꝗ h̓ dꝫ deo attribui ꝙ possit statim hr̄e effectū sibi coeternū. ꝗ deus potuit ꝓduxisse mūdū ab eterno.

Tertiū principa.

Tertio ad ꝑncipale sic. si deus ⁊c̄. ꝗ ab eterno sciuit se ꝓducere plures mūdos vel nō. si nō. ꝗ nō potuit ꝓducere pl'es mūdos eadez rōne. nec mō pōt. ꝯñs falsum. qꝛ tante potētie est mō sicut tunc fuit qñ ꝓduxit istū mūdū: nec est alia resistētia vel impedimētū ꝙ tūc impediēs. ꝗ possꝫ mō ꝓducere aliū si vellet.

Responsio

Si dicat̄ ꝙ deus ab eterno sciuit se ꝓducere pl'es mūdos. Cōtra ꝗ plures mūdi fuerūt intellecti a deo ⁊ sūt adhuc intellecti a deo. ergo aliqua intellecta sūt plures mūdi.

Secundo

Itē vel intelligit se ꝓducere pl'es mundos finitos vel infinitos tm̄. nō finitos tm̄. qꝛ q̄ rōne sex: eadē rōne septē vel octo. ⁊ sic in infinitū. si infinitos q̄ erūt eq̄les isti. ꝗ illi infiniti si essent moueri possent motu circulari in suis ꝑtibus supioꝛibus. sicut iste mūdus mouet̄. ꝗ pari rōe si essꝫ vnū infinitū ꝯpositū ex illis illd̓ posset moueri motu diurno: ⁊ sic corp⁹ infinitū posset moueri in tp̄e finito: cōtra ꝑhm ꝑmo de celo ⁊ vi. phisi.

Tertio

Itē si de⁹ potuit ꝓduxisse plures mūdos ⁊ nō fecit. ꝗ fuit inuid⁹. ꝯña ꝓbat̄ p modū arguēdi hꝫ august. iiij. sup genes. ca. xviij. Bona aūt facere si nō possit nulla eēt potētia: si aūt posset nec faceret magna esset inuidētia. quia igit̄ est oipotēs ⁊ bon⁹: ideo oia valde bona fecit. ꝗ pari rōne si de⁹ potuisset ꝓducere mūdos infinitos ⁊ nō fecit: ꝗ fuit inuid⁹.

Cōfirmat̄ ꝑmo

Confirmat̄ qꝛ q̄ omittit qd̓ meli⁹ est non facit optimū qd̓ posset facere nec optime quo posset. ꝫ si de⁹ posset ꝓducere plures mūdos ⁊ non fecit: omisit illud qd̓ meli⁹ est. Nam meli⁹ esset duos mūdos esse ꝙ vnū. cōstat qꝛ in duplo: manifestū ē igit̄ de⁹ nō optime cūcta disponit.

Secundo

Cōfirmat̄ silr̄ p illud august. iij. de li. ar. ca. vij. Quicq̄d tibi vera rōne meli⁹ occurrerit: scias fecisse deuz tanq̄ oim bonoꝝ ꝯditorē: igit̄ de facto iā fecit plures mūdos.

Quarto

Preterea. si de⁹ qñ ꝓduxit istū mūdū sciuit se posse ꝓducere alium mundū ab isto sit ille a. q̄ro igit̄ quare magis voluit ꝓducere istū ꝙ a: vel fuit aliqua rō vl' nulla. Si nulla volūtas sua fuit irrōnalis. Si aliqua: cū oia sint paria in obiectis intellectiuis. videt̄ ꝙ magis nō debuit ꝓducere hūc ꝙ istū: et sic vel nullū vel istos infinitos.

Quinto

Prete: aut potuit produxisse mūdū meliorē isto vel nō. si sic: igit̄ non fecit q̄cq̄d melius potuit. igit̄ nō fecit optime qd̓ sciuit ⁊ potuit. si nō potuit. Cōtra. iste mūdus est finite ꝑfectionis: ꝗ potuit fecisse mūdū maioꝛis ꝑfectionis. Silr̄ posset fecisse hoīem meliorē ꝙ fecit. ꝫm magistrū. ij. sñiarū. di. xliij. c. ij. Et ꝓbat mgr̄ hoc p aug. v. sup genes. ca. x. Talē potuit facere de⁹ hoīez q̄ nō peccare posset nec vellet: ⁊ si talē fecisset quis dubitat meliorē fecisse: igit̄ potuit hoīem fecisse meliorē. igit̄ pari rōne angelū ⁊ sic per ꝯñs totum vniuersum.

Sexto

Preterea. si de⁹ posset mō facere aliū mundū ab isto posset facere illū esse alicubi: sicut iste ē mō: ita ꝙ ꝑtes illi⁹ mūdi distarent ab inuicē extra mūdū istū. q̄ro ꝗ q̄d est ibi mō: aut aliquid aut nihil. si aliq̄d. ꝗ extra mūdū de facto est aliq̄d. si nihil tūc arguit̄ sic. extra mūdū nihil est ⁊ extra mūdū pōt eē corp⁹: ꝗ extra mūdū est vacuū: qꝛ vbi pōt esse corp⁹ ⁊ nullū est: ibi vacuū ē ergo vacuū mō est.

Quartū ꝑncipa.

Quarto ad ꝑncipale. si deus ab eterno sciuit ⁊c̄: ꝗ anq̄ ꝓduxit mūdū: verū fuit deū esse ꝓducturū mūdū. ꝗ sic hec ꝓpositio ab eterno fuisset vera de⁹ ꝓducet mundū ab eterno. igit̄ si hō fuisset creat⁹ ante mūdū q̄ dixisset istā dixisset verū: ꝗ de necessitate deus ꝓduxit mūdū.

Confirmatur

Cōfirmat̄ iste mod⁹ arguēdi ꝑ ꝓcessum arist. ꝑmo periar. in fine: vbi ostēdit ꝙ in ꝓpōnib⁹ ꝯdictorijs de futuro in materia cō

tingēti neutra ps ē determiate vera. Ħ aūt arguit p duas rōnes. quarū vna ducit ad impossibile: scđa ē ostēsiua. Primo mō sic. si ħ sit vera a. erit ğ dicēs hāc dic verū. ħ si dicens hāc dicit verū: necē est sic fore sic ipse dicit τ si necē ē sic fore sic ipse dic: nō pōt aliter euenire ꝙ ipse dicit: igit a de necessitate eueniret. Hoc aūt relucet aristo teles p impossibili, ta ibi ꝙ. vi. metha. Scđo ar guit ad idē sic. sicut res se habēt ad fore τ nō fo re: sic se habēt ꝯdictiōes de eis formate ad veri tatē τ falsitatē: sed res q̄ significant future sūt oīno ad vtrūlibet: nec plus determinant ad fore ꝙ ad nō fore: igit ꝯdictiōes de eis formate nō plus determinant ad veritatē ꝙ ad falsitatē: nec ecōtra. Ideo tenet ipse ꝙ in talib⁹ ꝯdictionib⁹ neutra ps est vera τ neutra ps falsa. igit ſm eū si aliqua ꝓpō de futuro sit vera de necessitate: sic erit sicut denotat p eam. ğ si hec fuisset vera ab eterno: de⁹ ꝓducet mūdū: ab eterno, verū fu isset dicere de⁹ de necessitate ꝓducet mūdū: cō sequēs fūt: q: libere ꝓduxit mundū. Quinto

Quintū pncipa.

ad pncipale sic: si de⁹ ab eterno τc. sequit ꝙ in deo eē posset prescientia futurou. ꝯñs fin. ꝯña patet: q: qñ mūd⁹ nō fuit de⁹ sciuit se ꝓducturū mūdū: ğ habuit pscientiā de hoc ꝙ mūd⁹ fuit fu turus. τ sic pari rōne habet mō prescientiā de fu turis. Falsitas ꝯñtis pbat p venerabilē ansel. de casu dyaboli. c. xxi. breuit inqt ans. hic respō deo. prescientia dei nō ꝓprie dr pscientia. cui enī oīa sp pñtia nō habet futurorū pscientiā ħ pre sentiū scientiā. igit ſm mētē ans. oīa que apud nos sūt: futura vel pterita sunt deo sp vnifor miter pñtia. ğ ab eterno mūdus fuit pñs deo.

Cōfirmat

Itē ꝯfirmat p Boetiū de ꝯsolacōe li. v. ꝓsa vltima. Oīa quasi iā gerātur in sua simplici co gnitione cōsiderat de⁹. itaq; si prescientiā pensa re velis qua cūcta dinoscit nō eē prescientiā q̄si futuri sed scientiā nūq; deficientis instancie recti us estimabis. Uñ non preuidētia sed ꝓuidētia potı⁹ dr. ꝙ porro a reb⁹ infimis cōstituta quasi ab excelso rerū cacumine cūcta ꝓspiciat: hec il le. Uult igit dicere ꝙ dei cognitio de futuris nō est ꝓprie prescientia ħ cognitio quorūq; sibi pre sentiū nūq; sibi sunt aliqua futura aliqua pte rita aliqua pñtia sic nobis: sed oīa sunt sibi pre sentia in sua eternitate. igit ab eterno mūdus fuit pñs deo. Idē ans. de cōcor. ca. iiij. Quēad modū pñs tēp⁹ cōtinet oēz locū τ q̄ in quolibet loco sunt: ita eterno pñti simul claudit oē tēp⁹. τ q̄ sunt in quolibet tpe τ infra. habet enī eter nitas suū simul in quo tunc oīa q̄ simul sunt lo co τ tpe: τ q̄ sunt in diuersis locis vel tēporib⁹. Unde dicit infra ꝙ actio mea crastina semp ē pñs in eternitate. De isto nota li. i. dist. xxxv. ca

Sextū pncipale

nono. Sexto ad pncipale. si de⁹ ab eterno τc. Deus ab eterno sciuit se ꝓducturū p creacionē semen pūi. ꝯñs est impossibile: vt manifestū ē ꝯñam ꝓbo. Iste creature sunt mūdus: ğ mun dus est deus. maior pz. ꝙ creature sunt deus p aug. sup Ioh. ꝓ i. Et de verbis dñi. ſmone. iiij Quecūq; hic varia q̄ris ipe vnus oia tibi erit τ Ioh. i. Qđ factū est in ipso vita erat. τ Ans. monol. xxxv. Quicq̄d factū est siue viuat siue nō viuat: aut quōcunq; est in se. in illo est vita τ veritas. Itez creare in deo est ipsa creatric essentia.

Septimū pnc.

Septimo ad principale quero an ꝓ duxit mūdū cōtingent vel necessario. si neces sario. ğ naturalit. ğ ab eterno: q: posita cā suf ficienti τ nō impossibili. τ naturalr agente ne cesse ē effectū poni. ğ sic mūdus fuisset ab eter no. ꝯñs falsum. Si ꝯtingenter τ libere ꝓduxit ğ semp añ instans ꝓductiōis mūdi ħ fuiss; cō tingens. deus ꝓducet mūdū. ğ si fuisset scita a deo fuisset sil vera τ cōtingens ad vtrūlibet τ sic p ꝯñs deus mō in futuris ꝯtingētib⁹ cuius libet ꝯdictionis sciret alterā ptem. ꝯñs falsuz vicz ꝙ deus sciat aliquā ꝓpositionē de futuro in materia ꝯtingenti puta istaz a erit. sit a pec catū qđ sortes libere cōmittet cras. tūc arguo sic. Deus scit a fore. ğ ab eterno sciuit a fore vł incepit scire a fore. non pōt dici ꝙ incepit scire a fore. q: posset tunc aliquid scire vel ꝓscire in tpe τ ex tpe. ꝯñs falsum. τ ꝯtra magistrū pmo sniarū. dis. xxxix. Si ab eterno sciuit a fore. Po no ꝙ a fore fuit heri scriptū in pariete. ğ hec ē mō vera scriptū in pariete fuit verū. ꝯña patz q: hec est vna vera de pteritis τ p ꝯñs necessa ria. ğ necesse est sortē peccare.

Responsio

Ad istud argu mentum pōt dici sic. ꝙ hec ꝓpō a erit. est vera tñ ꝯtingenter τ ideo licz sit vera pōt tñ nunq; fuisse vera. τ eodem mō ista deus sciuit a fore: vera est p casum ꝯtingēter tñ. q: sic est vera ꝙ potest nunq; fuisse vera. τ eodem mō dicit de ista hoc scriptū heri fuit verū demōstrato isto scripto heri a erit. τ hec est differentia int ꝓpō nē de futuro in materia ꝯtingenti τ eis equiua lentes siue sint de pñti siue sint de futuro. τ ꝓ positiones de pterito τ de psenti q̄ nūq; equi ualent talibus nec tales virtualiter includunt quia si aliqua sit ꝓpositio vera de pñti vel de preterito necessario semp erit postea verū di cere ꝙ illa fuit vera: sicut si hec fuit vera. mo do sortes sedet hec est necessaria hec fuit vera sortes sedz neq; deueniat postea falsa nisi omit tet significatio terminorū. τ eodē modo est de illis de pterito q̄ nullo mō expoui debent p ali quam de futuro puta de ista. sortes fuit albus q: si hec est mō vera hec semp erit postea vera hec fuit vera: sortes fuit albus. sed in ꝓpōnib⁹ de psenti τ pterito que equiualent ꝓpositioni

de futuro. vel exponi habent p aliquā de futuro secus est. nā ista ppō a fuit scitū a deo: q̄ est de p̄terito. vel ista a est scitū a deo: q̄ est de presenti sic est vera mō φ tamē potuisset nūq̄ fuisse vera: ꝛ ideo a est scitū a deo. pōt tamē nūq̄ fuisse scitū a deo. ꝛ eodē mō q̄ntūcūq͡ꝫ hec sit vera sortes fuit predestinatꝰ: hec tamen est semꝑ cōtingēs. hec fuit vera sortes est p̄destinatus. si tamē hec sit vera sortes est predestinatus: ab eterno fuit vera ꝛ sua opposita falsa. ita φ neutrū ꝑ pōt successiue esse verū post reliquū.

Replicatur — Sed cōtra istud dictū pōt argui multiplicit̄. Primo sic. sit a vnū futurū ɔtingēs qđ deꝰ scit fore. Tūc ꝑ te ista stant simul a erit: ꝛ ppō ista a potest nō euenire est concedēda. Ponat̄ igit̄ in esse ꝛ arguo sic: a nō eueniet. igit̄ hec nūq̄ fuit vera a eueniet. ꝛ hec fuit ante cōcessa a te. igitur falsum fuit cōcessuꝫ a te nulla obligatōe tibi facta.

Secundo — Preterea. sit ita φ heri cōcessisti nulla obligatōe tibi facta a erit: hodie propono tibi istā a pōt non euenire si neges. igit̄ a necessario eueniat. si cōcedas ponat̄ in esse a nō eueniet tūc arguo sic. a nō eueniet. igit̄ hec semꝑ ante fuit vera a nō eueniet si fuit vera semꝑ ante igit̄ hec nūq̄ fuit vera a eueniet. ꝛ vltra. igitur non fuit vera heri: ꝛ heri fuit cōcessa a te nulla obligatōe tibi facta: igit̄ heri cōcessisti falsum nulla obligatōe tibi facta: igit̄ heri male respōdisti.

Tertio — Preterea. oēs due ppōnes āte b instās sit b instās in quo a erit pūt esse simul vere: aut successiue ante b instans. sed iste ppōnes sic se habēt a erit: a nō erit. φ vtraq͡ꝫ pōt eē vera ante b instās quia vtraq͡ꝫ est ɔtingēs. sed nō pūt esse simul vere: igit̄ successiue. igit̄ vna pōt esse vera post aliā: etiā anteq̄ a fit: q: postq̄ a. fuit constat φ hec pōt esse falsa a erit: ꝛ sua opposita vera postq̄ fuit falsa.

Quarto — Preterea. sint a et b. duo ɔ̄dictoria de futuro ꝛ sit a veruꝫ in hoc instanti: ꝛ b possit esse verū cras. Et arguitur sic. a est verū in hoc instāti: ꝛ b potest eē verū cras igit̄ b potest esse verū postq̄ a fuit verū. ergo.

Ad idem — Item sic. oīe qđ nō est verū in hoc instāti et potest esse verū post hoc instans pōt esse verū postq̄ falsum: sed b nō est verū in hoc instāti ꝛ potest esse verū post hoc instās. ꝛ vltra. ḡ pōt esse verū postq̄ fuit verum.

Quinto — Preterea. sit aliquid qđ nō ē futurū ꝛ pōt esse futurū. ꝛ arguo sic. a nō est futurum ꝛ potest esse futurū. ergo a potest incipere esse futurū. sit igitur b instās in quo a incipit esse futurū. ergo a est futurū ꝛ immediate ante b nō futurū. ꝛ arguo sic. a incipit esse futurū. ergo a est futurū ꝛ immediate ante hoc non fuit futurū. igit̄ immediate ante b hec fuit vera. a non fuit futurū: igitur immediate ante b hec etiā fuit vera: a nunq̄ erit futurum.

Sexto — Preterea. Si oīs ppō foret ɔtingens ad cuius veritatem requirit̄ veritas vnius de futuro. sequit̄ φ oēs tales forent ɔtingentes sol est sol mouet. deus ē p̄ma causa. sortes currit. ꝛ hō haberet dubitare istam: ego sum. Nam sequit̄. sortes est. ḡ sortes erit. quia nō potest dari vltimū rei ꝑmanentis in eē. ḡ si est mō post hoc erit. sed hec est ɔtingens. sortes erit. q: deꝰ pōt facere φ sit falsa. alioq̄n vellet nollet: sortes foret futurus. post h̄ instans ɔ̄ns est falsuꝫ igit̄ illud ex quo sequit̄.

Octauū p̄ncipale — Octauo ad p̄ncipale si sic. ergo deus modo sciret aliqua quecūq͡ꝫ futura ɔtingentia. ɔ̄ns falsum. q: tunc deꝰ posset reuelare quodcūq͡ꝫ futurū ɔtingens: hōi vl̄ angelo: ita φ facta tali reuelatione reuelatum maneret ɔtingēs: ɔ̄ns falsū. Nā si sic. sacra scriptura posset esse falsa. nam in ea ɔtinet̄: φ resurrectio mortuoꝝ erit. ꝛ φ dies iudicij erit. si ḡ ista sunt adhuc ɔtingentia. ḡ pūt esse falsa. ꝛ si vna ꝑs scripturarū possit esse falsa ꝛ alia. et sic tota ḃm rōnem augustini ɔtra iouinianū. ꝛ sic aliquis potest meruisse in fide falsa: ꝛ fides abrahe que fuit vera multis milibus annorū elapsis: potest esse falsa. ꝛ beati pūt decipi. nā angeli credūt diem iudicij fore futurū. ꝛ sic sūt deceptibiles ꝛ ꝑ ɔ̄ns nō beati. Siliter in ꝑtāte mea esꝫ decipere angelū meū q̄ custodit me ꝛ decipere aīaꝫ xp̄i. q: esto φ deus reuelauit aīe xp̄i vl̄ angelo meo φ ego sim saluādus adhuc hec est ɔtingens. ego saluabor. ergo in libertate mea est facere φ sit falsa. ḡ possum facere φ hec sit vera: aīa xp̄i credit falsuꝫ. Siliter in potestate mea est facere φ xp̄us mentitꝰ est. q: si xp̄us dixit beate virgini assertiue iste saluabit̄ adhuc ista est ɔtingens: ḡ pōt esse falsa. ergo xp̄s pōt asseruisse falsuꝫ: ꝛ tunc fuit deceptus vel dixit ɔtra ɔ̄sciam. imo ꝓbari potest φ dixit ɔtra ɔ̄sciam. Nam si hec sit falsa. iste saluabit̄: ergo nunq̄ vera. supposito φ nunq̄ sciuit aliud. ergo sciuit φ nūq̄ fuit vera ꝛ deus dixit hoc. ergo deus dixit sciēter falsum.

Secunda forma — Preterea si sit aliquis qui fuit iuste dānatus ad mille annos ꝛ passus ibi maximā penaꝫ: potest adhuc fuisse iniuste dānatus. Probat̄. accipio aliquē q̄ fuit de secta saduceoꝝ: ꝛ volo φ ꝓ nullo alio dānatus sit. nisi q: credit falsum. s. resurrectionē nō esse futurā: quo posito arguo sic. iste non est dānatus nisi quia credidit hoc falsuꝫ. resurrectio nō erit: ꝛ possibile est eū nūq̄ credidisse hoc falsum: quia sequit̄. hoc nunq̄ fuit falsum ergo ipse nō credidit falsum. ꝛ sic possibile est φ nunq̄ credidit falsum. ꝛ ꝑ ɔ̄sequens φ sine causa fuit dānatus.

Tertia forma — Preterea reuelet deus sorti φ plato saluabitur. ꝛ p̄cipiat sibi φ velit platonem saluari. ꝛ φ conformet voluntatem

ſuam volūtati diuine ſimul cū hoc pono ꝙ ſor
tes transgrediatur ꝑceptū ⁊ inuideat platoni:
p:o quo pctō ꝯdānet̃ ſortes: ſit igit̃ ꝙ iſtud fuit
factū ante cētū annos ⁊ ſit adhuc plato ſuper-
ſtes adhuc eſt cōtingēs plato dānabitur: ergo
pōt eſſe vera. Ponat̃ in eſſe et arguit̃ ſic. plato
eſt dānatus: ergo plato nūq̄ fuit ꝑdeſtinatus.
⁊ vltra: agit̃ deꝰ nūq̄ voluit eū ſaluari. et vltra.
ergo ſo:tes nunq̄ voluit diſformiter deo: ḡ ſor
tes nō peccauit. ḡ modo pōt facere plato ꝙ ſor
tes ſit iniuſte dānatus q̄ fuit ante dānatꝰ ad cē
Quarta
tum annos: per caſum. Preterea. ſi reuelatū
maneat cōtingēs. ḡ in ptāte mea eſt facere ꝙ
aliq̄s q̄ vixit añ nulle annos ſit ꝓpheta ⁊ ꝙ nō
ſit ꝓpheta: q: eſto ꝙ aliq̄s ꝓphetauerit me fa-
cturū a. ſeq̄tur poſſum facere a. et omittere: er-
go poſſū facere ꝙ dixit veruꝫ vel falſum ſicut
mihi placet. ſed ſeq̄tur: dixit falſum: ergo nō ꝓ
phetauit. ꝑ diffinitionē ꝓphetie q̄ includit di-
ctū ꝓphete eſſe verū. imo ſꝫm iſtā ꝓphetie diffi
nitio eſt impoſſibilis: ḡ ⁊c. Preterea. apl's ar
Quinta
guit ſic ad ꝓbādū reſurrectionē. Si mortui nō
reſurgēt: ergo nec xp̄s reſurrexit. i. corinth. xv. Et
dicit Augꝰ. de doctrina xp̄iana li. ij. ca. xxxi. hoc
eſt circa finē. ꝙ cōnexiones apl'i ſunt bone: licꝫ
habeāt ſententias falſas. Cōſequēs eſt impoſſi
bile: ḡ ⁊ añs: quia ſi añs ſit cōtingēs ꝯña nō va
let. Uel oportet dicere ꝙ deꝰ poſſet vno mō fa-
cere ꝙ xp̄s nūq̄ reſurrexit a mortuis: ꝯñs ſlm.
Item mich. ꝓpheta. iij. Re. xxij. fecit iſtā ꝯñaꝫ
regi achab. Si reuerſus fueris in pace non eſt
locutus in me dñs. ſed ꝯñs fuit impoſſibile. igi
tur añs. igit̃ illud reuelatū michee nō fuit con-
Sexta
tingēs poſt reuelationē. Preterea. ſicut hoc ē
cōtingēs nūc aīa xp̄i eſt beata: quia ſeq̄tur fuit
beata. ḡ eternaliter fuit futura beata: ⁊ fuit cer
ta ꝙ eternaliter foret beata ſed ſeq̄tur pōt an-
nihilari quia creatura eſt. ḡ pōt nō eternaliter
eſſe beata: ḡ pōt nūq̄ fuiſſe certa de ſua beati-
tudine. igit̃ pōt nūq̄ fuiſſe beata: ⁊ per ꝯñs nū
q̄ fuit beata. hoc añs eſt poſſibile: anima chri
Septima
ſti poteſt annihilari: ḡ et vltimū ꝯñs. Prete-
rea. deus nō poſſet certificare hoīem de aliquo
futuro: nec poſſꝫ hō certitudinalit̃ credere vel
ſperare illud qđ deus ꝓmittit niſi deciperetur
quia quātūcūq; aſſeruerit ſe aliq̄d eſſe facturū
poteſt poſt aſſertionē vel ꝓmiſſionē facere op
poſitū: quia tale dictū nō obſtāte reuelatione
vel promiſſione dei manet cōtingēs poſt dictū
vel promiſſionē ſicut ante. Sed ꝙ iſtud ſit fal-
ſum patꝫ ꝑ illā auctoritatē. Fidelis ē deꝰ: ſeipꝫ
negare nō pōt. Thi. ij. Gloſa. q̄ ē veritas nō po
teſt negare ſeipꝫ. qđ faceret ſi dicta ſua nō im-
pleret. Itē luc. xxiiij. Xp̄s dixit diſcipulis ſuis
poſt reſurrectionē ſuā: hec ſunt q̄ locutꝰ ſum ad
vos cū adhuc eſſem vobiſcū: q̄m neceſſe eſt im
pleri oīa q̄ ſcripta ſunt in lege moyſi et ꝓphet̃
et pſalmis de me. ſi neceē ē impleri ea. ḡ nō con-
Octaua
tingēter. Preterea. ſi ſic. angeli nō ſunt confir
mati nec dyabolꝰ adiudicatꝰ pene eterne. quia
poſſibile eſt nullā penā eē eternā: q: poſſibile ē
ꝙ nūq̄ fuit adiudicatꝰ pene etne. Silr̃ angelꝰ
poſſet peccare: q: priuari gr̄a: et relinq̄ in ſolis
naturalibꝰ: et ſic demereri. ⁊ pari rōne dyabolꝰ
mereri. Et xp̄s poſſꝫ dixiſſe ſlm cū oibꝰ q̄ predi-
cāt ſuadēdo gaudiū aliqđ eternū vl' penā eter
nā. ⁊ poſſibile eēt oēs q̄ crediderūt in eū fuiſſe
deceptos: ⁊ totā fidē eſſe ſſlam: ⁊ deuꝫ feſelliſſe
Nona
hoīes quos docuit. Preterea. nō minorē cer-
titudinē debet cauſare reuelatio diuina q̄ pro
phetia. ſed ꝓphetia cauſat certitudinē veritat̃
immobilē: ḡ ⁊ diuina reuelatio. Maio: patet:
q: tota certitudo q̄ eſt in ꝓphetia eſt ꝓpt̃ diui-
Quid ꝓphetia
nā reuelationē. Mino: patet ꝑ diffinitionē ꝓ-
phetie ⁊ maio: ſilr̃: q̄ eſt iſta. ꝓphetia ē diuina
inſpiratio rerū euētꝰ immobili veritate denū-
tiās. ḡ ſi aliq̄d eſt ꝓphetatū eē futurū illud im-
mobiliter erit futurū. ſit pñs. ⁊ vltra neceſſario
Decima
erit futurū. Preterea. oē illud neceſſario eue-
niet. qđ ſic ē futurū ꝙ nō pōt eē nō futurū ante
q̄ ſit pñs. ſed oē qđ deus ꝓponit facere ē ſic fu-
turū ꝙ nō pōt eſſe nō futurū añq̄ ſit pñs: ergo
oē tale neceſſario ē futurū. iđ ſi deꝰ ſe reuelet ali
q̄d facturū illđ poſt reuelationē nccario eueni
et. Maio: patꝫ. mino: ē ꝓbo ꝑ anſ. ij. Cur deꝰ
hō. ca. xvij. vbi dicit ꝙ volūtas dei vult verita-
tē eſſe immutabilē. ⁊ ſi ꝓponit aliq̄d ſe imutabi
liter facturū illud nō pōt nō eſſe futurū añq̄ fi
at. Itē in codeꝫ ca. loquēs de fide btē virgis q̄
credidit filiū moriturū dicit. ꝙ vera fuit fides
eiꝰ ⁊ neceſſe fuit ita futurū eē ſicut ipa credidit
Tūc arguit̃ ſic. oē qđ ē a deo reuelatū ncēē ē fie
ri poſtq̄ eſt reuelatū. ḡ nihil poſtea manet con
tingēs. ḡ iſta ſūt incōpoſſibilia. h foze ē ꝯtigēs
⁊ h fore ē reuelatū a deo. Pre. ſi teneo: crede-
Undecima
re ꝙ ꝓphetatū vel reuelatū poſſit nō euenire: ḡ
nō teneo: credere ꝓphete nec deo: q: ſcio q̄tū-
cūq; aſſeruit vel iurauit. ꝙ oppoſitū dicti ſui
pōt eē verū. ḡ nō teneo: credere ꝙ dictū ſuū ſit
verū: ḡ iudei nō tenebāt̃ credere ꝓphet̃ de xp̄o
vl' de meſſia mittēdo: q: ñ obſtāte q̄cūq; ꝓphe-
tia Hiere. vl' Eſ de filio incarnādo: vel de meſ
ſia mittēdo. credere debuerunt ꝙ oppoſitū po
tuit euenire. et ꝑ ꝯñs ꝙ ꝓphetia talis non fuit
Duodecima
certa. Pre. ꝙ deꝰ nō poſſit reuelare ꝯtingētia
futura arguit̃ ſic. ſit ſo: nūc in charitate ⁊ reue
let ſibi deꝰ ꝙ cras peccabit mortalit̃. ḡ ſo:. pōt
h ſtare velle. ꝯñs ipoſſibile: ḡ añs. Impoſſibi-
litas ꝓx: q: ſeq̄t̃ vult eē in pctō mortali. ḡ eſt in
pctō mortali. ⁊ vltra. ḡ peccat mortalit̃. Et ſilr̃

et eodē seq̄r φ licite vult esse in pctō mortali: ḡ nō peccat mortalit̄ sic volēdo. ꝯña pbat̄: q2 posito isto casu: sortes scit deū velle ip3 cras peccare mortalit̄. ḡ pōt se ꝯformari diuīe volūtati. Itē eodez casu posito seq̄r φ ꝯdictoria aliquo mō sint simul vera. igit̄ cas⁹ est impossibil. aňs pbo q2 sorti ē reuelatū φ peccabit: ḡ sor. volet peccare: ex alia parte sor. scit φ si peccet erit miser. ḡ nō pōt velle peccare. ꝯña p3 p ans. de casu dyaboli. c. xxiij. vbi pbat φ angel⁹ nō potuit pscire casū suū.

Decimatertia

Pre. si de⁹ poss3 reuelare ppositionē de futuro q̄ rōne vnā ꝛ aliā. ponat̄ igit̄ φ i rei ꝟitate sor. sit dāṅād⁹. ḡ pōt h̄ de⁹ reuelare sorti. quo facto arguit̄. φ sortes desperabit: q2 tenet̄ credere de eo. ḡ de⁹ erit auctor istius desperatiōis: ꝛ sic erit auctor pcti.

Decimaquarta

Prete. reuelet de⁹ gabrieli φ sor. sp erit in charitate: ꝛ siml' cū hoc pcipiat gabrieli φ iuuet sor. q̄diu ē in charitate. istis posit̄ adhuc remaneret liba facultate sort̄ peccare: q2 nec reuelatio eū impediret nec pceptū datū gabrieli maifestū est. ponat̄ ḡ φ peccat. quo facto q̄ro aut gabriel tenet̄ eū iuuare vel nō. si sic. ꝯtra: nō ē in charitate. ḡ gabriel nō tenet̄ eū iuuare. si nō: contra. gabriel credit φ sp erit i charitate p reuelationē. ḡ sp tenet̄ eū iuuare.

Decimaquinta

Pre. reuelet de⁹ sor. exīti i charitate φ finalit̄ dāṅād⁹ est. q̄ro tūc aut sor. pōt iuste orare p salute sua vel nō. si sic. ḡ pōt iuste velle oppositū illi⁹ qd̄ scit deū velle p reuelationē. ꝯñs fl̄m. silr̄ si liceret sibi orare p seipō casu posito sic liceret ecclesie orare p hoib⁹ de q̄bus ipa eēt certa φ dāṅarētur. ꝯñs fl̄m. ꝛ ꝯ aug. li. xxi. de ci. dei. ca. xxiiij. vbi dicit. Deniq3 si de aliq̄bus ita certa esset ecclesia vt qui sint illi (scz dāṅandi) etiā iā nosc3 qui licet adhuc in hac vita sunt ꝯstituti: cū pdestinati sunt in ignē eternū cū dyabolo tā p eis non oraret q̄ nec p ipo. Ex hac auctoritate arguit̄ φ reuelatū non est contingēs post reuelationē: q2 si sic dato φ reuelatū foret ecclesie de sorte φ est dāṅādus: ꝛ tamē adhuc hec foret contingēs sortes dampnabitur ergo liceret sperare de sorte ꝛ orare pro eo: ergo s̄m mentē augustini facta tali reuelatione hec foret ita vera: sortes dāṅabitur: sicut hec dyabolus dāṅabit̄.

Responsio
Replica

Si dicat̄ φ casu illo posito sortes nō pōt iuste orare p salute sua. Cōtra. sortes ē viator. ḡ tenet̄ ex pcepto velle salutē suā. silr̄ p casū. sor. ē in charitate etiā post reuelationem. ergo diligit se ad beatitudinē. Similiter non potest nō velle btitudinē: ergo potest licite orare vt habeat eā. silr̄ facta tali reuelatione tenet̄ diligere pximū: ḡ seipm: alioq̄n nō seruaret ordinē charitatis ḡ iuste pōt orare p salute sua. Cōsequētia patet: quia potest iuste orare p illo quē tenet̄ naturalr̄ diligere: ꝛ silr̄ ex pcepto. ḡ ꝛc̄.

Decimasexta

Preterea si reuelatū a deo ē ꝯtingens. sequit̄ φ hec fuit ꝯtingens post assertionem xp̄i dictā petro: ter me negabis. petrus negabit xp̄m. ꝯñs falsum. q2 sequit̄ petrus nō negabit xp̄m. ḡ xp̄s dixit falsum assertiue.

Decimaseptima

Preterea si sic: tunc postq̄ sudauerit p timore mortis hec fuisset ꝯtingens: xp̄s sudauit ppt̄ timorē mortis future. ḡ potuit esse falsa. ꝛ sic sine cā sudasset ꝛ frustra timens vbi nō erat timor: et fuisset deceptus.

Decimaoctaua

Preterea hec esset oīno contingens. gabriel vidit in verbo φ dies iudicij erit. ꝯña p3. q2 sequit̄. dies iudicij nō erit. ḡ verbū nunq̄ reuelauit diem iudicij fore: ꝛ vltra. ḡ nunq̄ gabriel hoc vidit in verbo. pmū. aňs est possibile. ḡ vltimū ꝯñs. falsitas ꝯñt̄ p3. q2 gabriel reuelauit hoc danieli: s3 nō reuelauit sibi illud nisi quod vidit in verbo: s3 hec est necessaria: gabriel reuelauit h̄ danieli. ḡ ꝛ ista gabriel vidit hoc in verbo.

Decimanona

Preterea si ordinatū manet ꝯtingens. sequit̄ φ in potestate sortis ē facere φ deus pdestinauit eū: ꝛ silr̄ φ deus eū reprobauit ab eterno: ꝛ sic potest sortes esse cā sue pdestinationis q̄ fuit ab eterno ꝛ silr̄ electō dei depēderet totalr̄ a volūtate creata. ꝯñe patent: q2 in ptāte sortis est bn̄ viuere: q2 ē viator. ḡ pōt esse pdestinatus: ꝛ h3 h̄ in sua ptāte. Silr̄ pōt male viuere eadē rōne. ḡ ꝛc̄.

Vigesima

Preterea creet deus vnū angelū in naturalibus pfectum in cognitione cār̄ū creatarū: s3 nō ꝯfirmet eū ꝛ reuelet ei in verbo: φ sortes cōmittet homicidiū, p quo punietur in inferno pena certa q̄ sit a. volo etiā3 φ deus pcipiat illi angelo φ nihil velit nisi qd̄ videt deū velle. ꝛ pono silr̄ φ p pma bona volitione ꝯformi diuīe volūtati deus eū ꝯfirmet: ꝛ sil' cū hoc φ iste angelus velit sorti penā a: q2 videt in verbo deū hoc velle ꝛ p hac volitione ꝯfirmet̄: isto casu posito arguit̄ sic. Iste angelus voluit penā infligi sorti p homicidio. q̄ro tunc aut necessario h̄ eueniet aut pōt nō euēire: si necessario eueniet habet̄ ppositū. q2 reuelatū nō est ꝯtingens post reuelationē. si pōt nō euēire: arguit̄ sic. sortes nō peccabit. ḡ de⁹ nō voluit sortē puniri p peccato a. ꝛ vltra. ḡ iste angel⁹ nūq̄ voluit penā3 a. infligi sorti. ꝯña p3 q2 nūq̄ vidit h̄ in ꝟbo: ꝛ nullū aliū bonū actū fecit. ḡ iste angelus ē ꝯformat⁹ sine quocūq3 merito. Aňs pmū. s. isto sor. peccabit ē ꝯtingēs ad vtrūlib3. ḡ vltimum ꝯñs ē possibile. ḡ nūc ē possibile φ iste angel⁹ nūq̄ fuisset ꝯfirmat⁹ p merito suo. Itē arguit̄ sic iste angel⁹ voluit penā a. sor. infligi ꝛ de⁹ nūq̄ voluit. ḡ iste peccauit mortalr̄: q2 ꝯ pceptū3 voluit aliud q̄ vidit deū velle. ꝛ p eodē actu fuit ꝯfirmat⁹ ḡ fuit cōfirmat⁹ ppter pctm̄ mortale. Primū aňs est possibile: q2 vna ps est necessa

ria: scilz ista. iste angelus voluit penā a. infligi fore. ⁊ alia ps est cōtingēs: scz ista deus nunq̄ hoc voluit. ⁊ partes sunt cōpossibiles: q2 nihil repugnās necessario est cōtingēs: igit totū añs est possibile. igit hec est possibilis. iste angelus meruit cōfirmari q2 peccauit mortaliter. qḋ est inconueniēs. Itē precipiat deus sorti existēti in charitate q̄ nihil velit nisi qḋ apparet sibi rōnabile. nā hoc p̄ceptū videt̄ satis iustū. Pono ergo q̄ deus reuelet sibi reuelatione clara vnū effectū cōtingēter futurū q̄ sit a. fore: ⁊ credat ille p rationē ,ppriā q̄ a. non est effectus futurus: reuelatione facta pono q̄ vult a. fore: sicut vidit ex reuelatione. ⁊ duret sua volitio p horā. isto casu posito q̄ totus est possibilis sit a fore adhuc cōtingēs. Probat̄ q̄ hec sit ɔtingēs sortes simul fuit in grā ⁊ in peccō mortali. ɔñs falm. ɔña ,pbatur sic. sortes in p̄ncipio hore ⁊ p totā horā fuit in charitate. patet per casum. ergo hec est oīno necessaria. sortes p hāc horā fuit mō in charitate ⁊ hec est cōtingēs. sortes in hac hora peccauit mortaliter. ergo hec copulatiua est contingēs. sortes fuit in charitate et peccauit mortaliter. Maior aūt hec sit contingēs: in fine hore sortes peccauit: ,pbo q2 in fine hore hec est cōtingēs a. non erit. ⁊ seq̄tur. ergo verbū nunq̄ rep̄sentauit a fore. ⁊ vltra. ergo sortes nunq̄ vidit in verbo a fore. ergo voluit a fore sine quacūq3 rōne: imo ɔtra rōnē: q2 estimatione ,ppria sortes credit a nō fore. ergo nihil fuit sibi reuelatū in verbo de a fore: ⁊ ipse voluit a fore. ergo voluit a fore sine rōne. ⁊ sic ɔtra preceptū sibi factuz. igit̄ in tota hora peccauit mortaliter. Primū añs est cōtingēs videlicz a nō erit. ergo vltimū ɔñs. ergo hec est in fine hore date cōtingēs: sortes simul fuit in charitate et in peccō mortali: qḋ est impossibile. Preterea. si

Uigesima prima

reuelatū maneret cōtingēs seq̄tur q̄ deus posset facere p̄teritū nō esse p̄teritū. ɔñs falsum ⁊ cōtra arist. vi. ethi. ca. ij. vbi dicit. Nō cōsiliamur de facto sed de futuro ⁊ cōtingēti: factū aūt nō cōtingit nō fieri: ,ppter qḋ recte dixit agathon Solo eīm ipo priuat̄ deus ingenita facere q̄ vtique sunt facta. ɔña patz q2 si deus reuelauit petro q̄ dies iudicij erit: ideo veritas huius fuit qñ petrus fuit. ergo veritas huius iā est p̄terita: sed deus pōt facere mō q̄ dies iudicij non erit. ergo pōt facere q̄ nūq̄ fuit hec vera. ⁊ vltra. ergo nunq̄ fuit veritas huius in petro. igit̄ deus pōt facere q̄ p̄teritū nō sit preteritū. et sic est cōcedēdū q̄ aliqua res heri fuit ⁊ tamē hodie nunq̄ potest fuisse: quia veritas huius dies iudicij erit: fuit heri: ⁊ tamē potest nūq̄ fuisse. Nono ad principale sic: q̄ deus ab eterno sciuit omnia futura talia que sunt vera cōtingēter: aut sciuit ea necessario vel cōtingēter. si necessario: ergo posito

Nonū principale

q̄ deus noluisset aliquid creasse: adhuc sciuisset istud antixp̄s erit: deus ,pducet mūdū. ɔñs falm. Si cōtingēter tūc fuisset possibile q̄ deus nō sciuisset: ista ponat̄ in esse ⁊ sequet̄ q̄ deus non potuit creare mundū: nec ,pducere muscā. nec aliquid tale. ɔña patet q2 nihil posset ,pduxisse nō scienter. ergo si possibile fuit eū nihil taliter nō scire: possibile fuit eū nihil oīno posse ,pducere igit̄ possibile fuit eū nō esse oīpotentē. Itē sic aut deus modo scit antixp̄m fore necessario vel libere ⁊ cōtingēter. si necessario: igit̄ impossibile est q̄ antixp̄s nō sit q̄ deus non pōt nolle antixp̄m fore. ⁊ dato q̄ nollet adhuc esset futurus: q2 necessario scit eū esse futurū. Si dicat̄ q̄ deus libere mō scit antixp̄m fore: igit̄ potest hoc nescire qñ placet sibi. Ponat̄ in esse ⁊ nihil accidit impossibile. deus nō scit antixp̄m fore: ergo nō pōt creare antixp̄z: q2 nihil potest creare nisi scienter. Silr deus nō pōt tunc velle antixp̄m fore: quia nō app̄hendit antixp̄m fore. Et pōt totū argumētū fieri de apprehēsione vel de cognitione. Preterea. si deus est modo est sciētia istius antixp̄s erit. ⁊ potest nō eē sciētia huius ponatur in esse tūc arguitur sic. deus fuit scientia istius: ⁊ modo nō est sciētia istius. ergo aliqua mutatio facta est in deo vel in creatura. nō in creatura planū est q2 antixp̄s nōdū est: nec mutatio in aliqua creatura faceret aliq̄d ad ,ppositū. igit̄ deus pōt facere ,ppōnē verā postq̄ non fuit vera sine productione noue rei vel destructione antiq̄ ⁊ sine mutatione. Nec valet si dicatur q̄ lapsus tp̄is sufficit ad hoc q̄ antixp̄s sit futurus vel nō futurus patet. Decimo ad principale sic. oīe necessario futurū erit. ergo nihil cōtingēter erit. Añs probo nā antixp̄s necessario erit: ⁊ pari rōne oīe aliud siue qḋlibet aliud. Antecedēs ,pbatur. Sit a instās in quo antixp̄us erit: ⁊ arguo sic. In a ita erit q̄ antixp̄us necessario erit. ergo in a antichristus necessario erit. cōsequētia videtur bona. Añs probo: quia in a instāti hec erit vera: antixp̄us necessario erit: q2 tū sit p̄mo in a ⁊ nō solū manet per instās: ergo erit necessario post illud instās. ergo in a erit hec vera. antixp̄s necessario erit post a ergo ⁊c. Preterea. si antixp̄s cōtingēter erit in a tūc arguit̄ sic. in a antixp̄s erit necessario: ⁊ antixp̄s cōtingēter erit in a. ergo cōtingēter erit quādo necessario erit. Probo illā maiorē videlz in a antixp̄s necessario erit: q2 i a erit hec vera antixp̄s necessario erit. ⁊ nō significabit aliud nisi antixp̄m necessario futurū eē: ergo in a antixp̄s necessario erit. Ad oppositū deus volūtarie ⁊ libere ,pduxit mūdū ergo anteq̄ ,pduxit voluit ,pducere mundū. ⁊ sciuit q̄ nihil impediret suā volitionē quia est omnipotēs: ergo sciuit q̄ mundus

Responsio

Replica

Decimū princ.

B

Ad oppositum

producerentur a se: sed hoc nunq̄ incepit scire ergo ab eterno sciuit se producturū mundum.

Responsio ad questionem

Ad questionē dico q̄ sic. sed pro diuersis materijs que tacte sunt in arguēdo: facienda sunt

Diuisio questionis

decem per ordinem. Primo volo inquirere an res habuerit esse ab eterno distinctum a deo. Scḋo an res create habeant vel habuerūt aliqḋ esse in deo. Tertio an re nō existēte sint tales ppōnes cōcedēde: rosa intelligit̄: rosa cōcipit̄: ⁊ hmōi. Quarto an veritas ppōnis sit alia res a ppōne. ⁊ hec quattuor: tāgūtur in p̄mo ⁊ q̄nto ⁊ sexto p̄ncipali. Quinto inq̄ret̄ an deꝰ potuerit pduxisse mūdū ab eterno. Sexto an potuerit pducere mūdum meliorē q̄ fecit. Septimo an in ppōnibus de futuro sit veritas determinata. Octauo an deꝰ possit reuelādo causare in creatura noticiā futuroꝝ cōtingētiū. Nono an reuelatū a deo post reuelationē maneat cōtingēs. Decimo restat soluere formas argumentoꝝ.

E

Articulus primus

Circa primū articulū dico plane q̄ res alie a deo nullū esse habuerūt ab eterno distinctū a deo: neq̄ eē q̄dditatiuū: neq̄ eē potētiale: neq̄ eē repn̄tatiuū: s̄m q̄ diuersi antiq̄tꝰ opinati sunt. Et hoc pbat̄ breuiter: q: si sic qlibet res fuisset ab eterno: q: omē qḋ habuit esse reale ab eterno fuit vera res ab eterno. g̃ si sortes habuisset esse reale ab eterno sortes fuisset vera res: sed nulla res alia a sorte. g̃ sortes fuisset sortes ab eterno. ⁊ sic nunq̄ creatus a deo nec genitꝰ ab hoīe. Et eodē mō cōtingit arguere q̄ totꝰ mūdꝰ fuisset ab eterno: ⁊ q̄ antixp̄s vere ē mō: ⁊ nihil foret futurū. Unde de istis que vidētur absurda nō plus ad p̄ns.

D

Articulus scḋus

Circa scḋm articulū: videlꝫ vtrū res create habuerūt aliqḋ esse in deo ab eterno. Dico q̄ pprie loquēdo nihil est in alio nisi locatū in loco: vel ps in toto: vel forma in subiecto. sed creature nullo istorū modoꝝ fuerūt in deo ab eterno: ⁊ iō pprie non sunt in deo. Dicūt tamē sc̄i creaturas eē i deo improprie: q: cognoscit eas ⁊ pōt producere. sicut seruus potest esse in dn̄o: q: pōt eū monere vel sicut opꝰ qḋ fuit in artifice: q: sciuit eū facere. Et de istis satis sufficiēter dic̄ magister sententiarū. li. i. dist. xxxv. Oia dicūtur esse in deo ⁊c̄. Et in fine subdit dicēs. Ex hoc sensu igitur oīa dicūtur esse in deo: ⁊ omē qḋ factū est dicitur vita in ip̄o. nō q̄ creatura sit creator: vl' ista cōpabiliter vel eq̄liter sint in deo: s̄ q: in eiꝰ scientia sp̄ sunt q̄ vita est: hec ille. Nec de hoc articulo. est maior difficultas. vn̄ planiꝰ hoc docet magister in fine distinctiōis istiꝰ ita dicēs. Ecce hic plane aperit aug. ex qua intelligētia accipiēda sūt hmōi v̄ba. oīa deo p̄n̄a sūt: i deo sūt oia: vel cū deo: vel apud deuꝫ: vel in eo vita. q: ineffabilis oīm cognitio est in eo: hec ille.

E

Articul' tertius

Circa tertiū articulū restat videre an rosa non existente hec sit cōcedēda. rosa cōcipit̄. rosa intelligit̄. ⁊ est hic vnꝰ modꝰ dicēdi q̄ sic: q: tales termini cōcipi intelligi cognosci: ⁊ eis equalētes:

Opinio

p̄nt verificari tā de terminis supponētibꝰ p nihilo: sic̄ p re. Potest em̄ hō intelligere eē illud qḋ nihil est s̄m istos. cōcedūt em̄ q̄ illud qḋ nihil ē est intelligibile et cognoscibile: imo illud cui repn̄tat esse pōt intelligi: ⁊ a nobis imaginādo cognosci. Unū intellectꝰ format ppōnes de nō entibꝰ: ⁊ habet de eis ɔceptꝰ tā cōpletos q̄ incōpletos. Et dr̄ pdicatū inesse subiecto nec p se nec p alio existēte: sed p illo qḋ nihil est: ac si esset illud. Istud ɔfirmat̄ per ans̄. de casu dyaboli. ca. ij. Multa em̄ inq̄t dicūtur s̄m formā loquēdi q̄ nō sunt aliq̄d s̄m rē: sicut em̄ dicimꝰ de aliquo q̄ habet visum ⁊ visus est in eo: ita dicimꝰ q̄ habet cecitatē ⁊ cecitas est in eo: cū hec non sit aliq̄d: ⁊ hāc hr̄e nō sit hr̄e: q: cecitas nō magis est in oculo vbi debet esse visus q̄ nō visus: vel absentia visus in lapide: vbi visus nō debet esse. et infra. Multa quoq̄ silr̄ dicūtur aliq̄d s̄m formā loquēdi q̄ nō sunt aliq̄d qm̄ sic loquimur de illis sicut de rebꝰ existibus ⁊ illo mō malū sig̃t aliq̄d. ⁊ q̄ silr̄ ē aliq̄d nō s̄m rem sed s̄m formā loquendi. ⁊ infra. ⁊ tn̄ negamus aliquid oino esse qḋ dic̄ aliq̄d dicimꝰ hoc qḋ dicit nihil est nā ⁊ hoc ⁊ qḋdā pprie nō dicūtur nisi de eo qḋ ē aliq̄d. s̄ cū ita dr̄ sic̄ mō dicit̄ nō dr̄ eo q̄ sit aliq̄d: sed q: aliquid dr̄. hec ille.

Probat̄ opinio

Istud cōfirmat̄ p rōnes multiplicit̄. Primo

Primo

sic. q̄libet experit̄ q̄ pōt cogitare ⁊ recordari hominis mortui: alit̄ nō posset hō dolere de morte p̄ris sui: nec orare p aīa p̄ris sui.

Secundo

Itē si nō posset hoc: g̃ neq̄ cōteri ⁊ cōfiteri de pctis suis

Tertio

Itē nō possimꝰ puidere de futuris: q: nec cogitare de eis.

Quarto

Itē hō timet mortē naturaliter ergo cogitat de morte. silr̄ spes ⁊ desideriū sūt

Quinto

tm̄ futuroꝝ. g̃ futura sperāt̄ ⁊ intelligūt̄. Itē omē libere operās p̄meditat opꝰ suū: ⁊ edificator preimaginat̄ domū: ⁊ pictor statuā: alioq̄n nūq̄ pduceret.

Sexto

Itē oē operās p intellectū et ppter finē intelligit finē quē intēdit prosequi p opationē: igit̄ finis qui nō est intēdit̄. ⁊ p ɔn̄s intelligit̄. Et nō pōt dici q̄ finis sit in aīa: quia sic est agēs motū. xij. metha. Finis preintelligitur s̄m esse extra aīam: ⁊ s̄m illud p tūc nō est: igit̄ ⁊c̄.

Septimo

Preterea august. xi. de ci. ca. x. Deꝰ non aliquid nesciēs fecit qḋ nec de quolibet homine artifice recte dici potest. Porro si sciens fecit oia: ea vtiq̄ fecit que nouerat. Ex quo inq̄t Augustinꝰ. Occurrit aīo quiddā mirū: sed tamen verū q̄ iste mūdꝰ nobis notꝰ eē nō posset: nisi esset: deo aūt nisi notus esset esse nō posset

Octauo

Itē. xv. de tri. ca. xiij. Uniuersas creaturas spi

rituales ꝛ corpales nō q: fuñt iō nouit: ſ iō ſūt q: nouit. nō em̄ neſciuit ꝙ fuerat creatur⁹. q: ḡ ſciuit creauit: nō q: creauit ſciuit nec alit̄ ſciuit creata ꝙ creanda.

Nono

Preterea. dato ꝙ vidiſſes ſortē inſicere pla. ꝛ poſtea de⁹ vtrūq; annihilaſſet certū ē ꝙ poſſes recordari ꝛ teſtificari de facto. vñ dicere oppoſitū ē negare ſēſū. Preterea multa credim⁹ de xp̄o: ſic ē ei⁹ natiuitatē mortē reſurrectionē diē iudicij: antixp̄s ſeducere gētes.

Decimo

Preterea. ſi credis iudeos interfeciſſe xp̄m ḡ ↄcipis q̄d ſignificat̄ p termios. ḡ intellig̃ iudeos ꝛ mortē.

Undecimo

Pre. dato ꝙ nihil poſſʒ intelligi niſi ens ſeq̄rēt due ↄcluſiones ↄ̄ pncipia ariſtotel. pma ꝙ hec ↄña erit bona: ceſar ē in opinione. ḡ ceſar ē. ↄña patʒ q: ſeq̄t̄: ceſar ē in opinione. ḡ ceſar ē intellect⁹. ꝼſitas ↄñtꝭ pʒ. ij. periarmenias. ca. i. Ac vere vnū ō plib⁹ ꝛc. vbi etiā negat hāc homer⁹ eſt aliq̄d vt poeta. ḡ homer⁹ eſt. Scd̄a ↄcluſio ↄ̄ pncipia ariſt. ē ꝙ h̄ nō ē acceptabilis. b ↄtigit eē a. ſm̄ has duas acceptiones qđ ē ↄtigit eē a. ꝛ qđ ↄtigit eē b. ↄtigit eē a Nā hec ſcd̄a acceptio nō foret intelligibilis niſi aliq̄d poſſʒ intelligi qđ nō ē ſ ↄtigit eē.

Duodecimo

Preterea ariſt. determiat de infinito ꝛ vacuo. ḡ infinitū fuit intellectū ab ariſt. ꝛ vacuū. ḡ ↄtigit intelligere qđ impoſſibile ē eē.

Opinio aliorum contraria

Ecōtrario ē opinio alioꝝ talis ꝙ poſita intellectiōe roſe in mēte ſorꝭ ꝛ cōſeruata poſt annihilationē ꝛ corruptionē roſe: ita ꝙ ſor. nihil aliud intelligit. Dicūt igit̄ ꝙ h̄ ppō ē negāda aliq̄d itelligit̄ a ſorte: ꝛ h̄ ſilr̄ roſa intelligit̄ a ſorte. ꝛ eadē rōne hec eſt mō negāda antixp̄s intelligit̄ a deo. ꝛ ꝙ ante creationē mūdi h̄ fuiſſʒ fl̄a ſi fuiſſʒ de⁹ intelligit mūdū: ꝛ h̄ ſilr̄ aliq̄ creatura itelligit̄ a deo

Probatur primo

Pro hac opiniōe pōt argui ſic poſito caſu priore de ſorte ꝛ de intellectione roſe arguit̄ ſic. oīs vlis ē vera cui⁹ q̄libet ſingular̄ ē vera: ſed hui⁹ vlis nihil intelligit̄ a ſor. iſto caſu poſito q̄libet ſingular̄ ē vera: ḡ ꝛc. Minor pʒ inductiue. ſilr̄ ſua ↄdictoria ē fl̄a aliq̄d intelligit̄ a ſorte: q: h̄ ē vna ꝑticular̄ cui⁹ nulla ſingular̄ eſt vera ḡ ipa fl̄a.

Secundo

Prete. in iſta ꝑpōne roſa intelligit̄ a ſorte: vel iſta antixp̄us intelligit̄ a deo: q̄rit̄ an ſubiectū ſupponat ꝑ aliquo vel ꝑ nullo. ſi ꝑ aliquo ḡ roſa ē aliq̄d: ↄ̄ caſū. ſi ꝑ nullo: ḡ nihil intelligit̄ a ſorte.

Tertio

Preterea. oē qđ eſt aliq̄d: vel ē de⁹ vel creatura: ſ intellectū a ſorte ē aliq̄d. ḡ ē de⁹ vel creatura.

Quarto

Preterea. ſit pr̄ tu⁹ mortu⁹ in rei veritate ꝛ habeas intellectionē pr̄is tui ſi eēt ꝛ nullā aliā. ꝛ arguit̄ ſic. aut aliq̄d eſt intellectū a te: vel nihil. ſi aliq̄d ꝛ nō niſi pr̄ tu⁹: ḡ pr̄ tu⁹ eſt aliq̄d. ſi nihil ē intellectū a te h̄ēt̄ ꝑpoſitū ꝙ tu intellig̃ ꝛ nihil intellig̃.

Quinto

Preterea. oē intellectū a deo ē aliq̄d intellectū a deo: antixp̄s eſt intellectus a deo. ḡ ē aliq̄d intellectū a deo. ꝛ vltra: ergo ē aliq̄d.

Sexto

Prete: ſi ſic ſeq̄ret̄ ꝙ tales forēt ↄcedēde chymera ē chymera. antixp̄s ē antixp̄s. et cōſiles. ↄñs fl̄m. vñ arguit̄ ſic. aliqđ intellectū eſt antixp̄s. ſ nullū intellectū aliud ab antixp̄o eſt antixp̄s. ꝛ vltra. ḡ illud qđ ē antixp̄s ē antixp̄s. Ultia ↄña pʒ: q: i iſta ꝑpōne antixp̄s ē antixp̄s: ſubiectū ſupponit reſpectu v̄bi de p̄nti: ꝛ nihil ponit̄ ibi ampliatiuū. ḡ cōuertit̄ cū iſta aliq̄d qđ ē antixp̄s ē antixp̄s.

Septimo

Pre. ſi hec ſit vera aliq̄d eſt intellectū a ſorte: illo caſu poſito: cū hec ꝑpō ſit affirmatiua. ḡ res ſig̃ta ꝑ p̄dicatū: eſt res ſig̃ta ꝑ ſubiectū: ꝛ h̄ ſi ē ꝑpō mere de ineſſe ꝛ de p̄nti. Pari rōne ſi de⁹ cōſeruaret viſionē ꝛ actū tact⁹ in organis illoꝝ ſenſuū deſtruēdo oppoſitū eēt ↄcedēdū ꝙ a. ē viſū ꝛ tactū. et ſic pr̄e ſor. ānihilato h̄ foret poſſibilis. ſor. tāgit patrē ſuū. ꝛ vltra: ḡ pr̄ ſor. tāgit fl̄a ſorte: qđ ē abſurdū.

Octauo

Pre. iſte mod⁹ dicēdi cōfirmat̄ ex dictis bti aug. xi. ↄfeſ. circa mediū: vbi iq̄rit quō futura ꝛ p̄terita cognoſcūt̄: et int̄ alia dicit ſic. q̄ꝙ p̄terita cū vera narrāt̄ ex mēoria ꝑferūt̄ nō res ipe q̄ preterierūt ſ v̄ba ↄcepta ex imaginib⁹ earū q̄ in aīo velut veſtigia ꝑ ſenſ⁹ p̄tereūdo fixerūt. Pueritia q̄ppe mea q̄ iā nō ē in tpe p̄terito eſt q: iā nō ē: imaginē vero ei⁹ cū eā recolo ꝛ narro in p̄nti tpe intueor: q: ē adhuc in mēoria mea. Et infra magis ad ꝑpoſitū. Quoquo mō ſe habet archana p̄ntia futuroꝝ. videri niſi qđ eſt nō pōt. qđ. aūt iā eſt nō futurū ſ p̄ns ē. h̄ ille Ecce ꝙ plane dicit ꝙ nihil videri pōt: ꝛ vocat videri cognoſci: ↄſtat q: alit̄ nihil foret ad ꝑpoſitū ſuū. Null⁹ em̄ dubitat ꝙ nō poſſum⁹ videre oculo corpali futura. Vñ ↄñter ſubdit. cū igitur videri dicūt̄ futura nō ipa q̄ nōdū ſunt. i. q̄ futura ſūt: ſ coꝝ ſigna forſitā videt̄ q̄ iā ſūt: iō nō futura ſ p̄ntia ſūt iā videntib⁹ et q̄b⁹ futura p̄dicātur aīo iā ↄcepta. Et infra ↄcludit ſic. nec ꝑprie dr̄. Tēpora ſūt tria: p̄teritū p̄ns ꝛ futurū Sed fortaſſe ꝑꝑe diceret̄. Tēpora ſūt tria: p̄ns de p̄teritis: p̄ns de p̄ntib⁹: p̄ns de futuris. Sūt em̄ hec in aīa tria q̄dā ꝛ alibi ea nō video. Preſens de p̄teritis mēoria: p̄ns de p̄ntib⁹ cōtuit⁹. p̄ns de futuris expectatio. Si hec pmittimur dicere tria tpa video fateorq; tria ſūt. Dicat̄ etiam tpa ſūt tria: p̄teritū p̄ns ꝛ futurū: ſic abutit̄ cōſuetudo. Dicat̄. Ecce nō curo nec reſiſto nec repħēdo: dū tñ intelligat̄ qđ dr̄. Neq; illud qđ futurū ē eē iā. neq; id qđ p̄teritū eſt. Et ſubdit ſtatī. Pauca em̄ ſūt q̄ ꝑprie loq̄mur: plura aūt q̄ nō ꝑꝑe ſ cognoſcit̄ q̄d velim⁹. hec ille Ex hac aūt auctoritate pʒ ꝙ aug. vult dicere ꝙ ꝑꝑe loquēdo nihil cognoſcit̄ niſi illud qđ eſt Vñ ſi dicat̄ ꝙ ceſar vel antixp̄s cognoſcit̄: hoc iō dr̄ q: ſpēs q̄ foret hui⁹ vel illi⁹ ſi eēt eſt q̄ iā cognoſcit̄

Nono

Preterea ſi iſti termini concipi cognoſci ꝛ in

telligi forēt ãpliatiui vt qñ ponunť in p̄dicato facerēt subiectū stare ꝓ nō entib⁹: ⁊ ꝓ bis q̄ esse pñt ⁊ bis q̄ eē nō pñt: sic dicat hec opinio. tales ꝓpōnes forēt cōcedēde. hoc cognitū est cognitū a te demōstrata aliq̄ re de q̄ nullā habet cognitionē: q: subiectū pōt supponere respectu talis p̄dicati ꝓ eo qd̄ nō ē cognitū. ⁊ sic foret ħ ꝯcedēda qd̄ nō ē cognitū ē cognitū a te. Uerū aūt ad istos varios mōs loquēdi magis ē difficultas v̄balis q̄ realis. vñ tales ꝓpōnes: antixp̄s intelligiť: cesar cognoscitur. rosa intelligiť: ⁊ hmōi sunt distinguēde penes ãpliationē eo q̄ pñt accipi ꝓꝑe ⁊ ꝓ scipis ad v̄tutē vocabulorū. ⁊ sic sunt false. Nā ꝓꝑie ista antixp̄s intelligitur cōuertiť cū ista: antixp̄s ē intellect⁹: q̄ ꝓpō est f̄lsa cū subiectū supponit respectu v̄bi de p̄senti qd̄ nullo mō ampliat. Alio mō pñt tales ꝓpōnes accipi ꝓ alijs intēdū ꝓ veris ſm voluntatē vtētiū: vt ista ꝓpō antixp̄s intelligiť: accipiť ꝓ ista intellectio q̄dā est q̄ antixp̄s si foret: foret intellect⁹: vel ꝯcept⁹ q̄dā q̄ foret ꝯceptus antixp̄i si eēt. Eodē mō ista: spēs antixp̄i est: accipiť ꝓ illa. spēs q̄dā est q̄ foret spēs antixp̄i si antixp̄s esset: ⁊ hmōi nec ē phicū nec logice dictū: ħ solū ad placitū: q̄ scilȝ tales ãpliāť intellectū cognitū ꝯceptū: ⁊ hmōi. Et iō ꝓꝑe loquēdo videť q̄ tales sunt negande. rosa intelligiť nulla rosa existēte. antixp̄us intelligiť a deo. aīa pris mei intelligiť a me. Nā illa ē maifeste f̄lsa ꝓpť altā cām q̄ implicať: scȝ q̄ pr̄ me⁹ haberet aīam: ꝯcedūtur tñ improꝑe ꝓ alijs ꝓpōnib⁹. antixp̄s intelligiť a deo: ꝯcediť pro ista. in deo est quedā intellectio qua antixp̄s foret si antixp̄s eēt: ⁊ sic de ꝯsimilibus.

Responsio ad argumenta

Ad primū argumentū alterius vie de auctoritate anſ. Anselmus ibidē dicit q̄ ista pronoīa hic ⁊ q̄dā: nō dicuntur nisi de eo qd̄ est. Siľr anſ. dicit ibidē q̄ qñ loq̄mur de nō entib⁹ q̄ de reb⁹ proꝑe loquimur. Uñ auctoritas nihil facit pro eis: sicut cū dicim⁹ cecitas est in oculo: q: hec ꝓꝑe accepta est f̄lsa: sigt eñ q̄ cecitas sit aliq̄d exñs in oculo

Ad primā rationē alteri⁹ opinionis

Ad primā rationē cū dicať quilibet experiť q̄ pōt recordari hoīs mortui. Dico q̄ hec ꝓpō recordor hoīs mortui est f̄lsa: q: ponit oppositū in adiecto in predicato. hec tñ recordor cesaris ꝯcediť vulgariter ꝓ istis: hēo noticiā q̄ fuit cesar: ⁊ cesar fuit ⁊ nō est. Et certe ſm aug. cognitū a me est imago cesaris. ⁊ ideo q: habeo imaginationē que fuit cāta a cesare qñ cesar fuit. ⁊ ita vtor cesare nō existēte: iō ꝯcedo q̄ recordor cesaris. Et ille mod⁹ loquēdi est introduct⁹ ꝓpter ꝯmoditatē breuitaťs vt vtamur sic vna cathegorica pro trib⁹ et ꝓ vna copulatiua cōposita ex trib⁹: sicut ista. recordor cesaris: exponiť ꝑ has tres. cognitio q̄dā est in me que foret cesaris si esset: ⁊ cesar fuit cognit⁹ a me: ⁊ cesar nō ē. ⁊ sic vere loq̄mur ad intētionē loquētiū licȝ improprie ſm vocem.

Ad secundam

Ad scd̄m dico q̄ hō ꝯteriť de peccatis suis ⁊ cogitat de illis. i. habet cogitationē qua pccā forēt cogitāda si essent: ⁊ illa cogitatio causat dolorē. Cōstat tñ q̄ hec est f̄lsa de v̄tute vocis: iste cōteriť de pccatis suis: vel ꝓ peccatis suis: si ꝓpōnes iste debite ⁊ ꝓꝑe exponātur: vt denotāt circūstātiā alicui⁹ rei. Et ideo oportet q̄ exponātur aliť q̄ voces ꝓꝑe p̄tēdūt

Ad tertium

Ad tertiū qñ arguiť. nō possum⁹ ꝓuidere de futuris ⁊c̄. cōcedo futura nō sicut p̄uisa ꝓprie loquēdo: q: nihil est futurū ſm anſ. supra allegatū distinguēdo futurū ꝯtra pñs. cōcedo etiā q̄ vtimur multiť terminis quasi starēt ꝓ reb⁹ ⁊ nō stāt ꝓ reb⁹: nec ꝓ re ⁊ tñ denotať q̄ stāt. Et idō ꝓprie loquendo dicim⁹ f̄lm qñ sic loq̄mur. Hic cogitat vel cōfert de pāno suo emēdo: ⁊ tñ illa cogitatio de panno suo foret vera cogitatio si haberet pānū. Et siľr cū dicať: talis hō facit ꝓuidētiā ⁊ prouidet sibi de tali re: ⁊ istis cōsimilibus tota difficultas est in exponēdo dicta nostra de futuro. Uñ hec ꝓpō hō erit antixp̄s sub ista acceptiōe qd̄ erit hō ē antixp̄s: ⁊ distinguēdo futurū ꝯtra pñs. ista acceptio includit contradictoria: q: hoc ꝓnomē qd̄ quōcūq; accipiatur denotat se exercere sigtū suū ꝓ aliquo ente. Per hoc patet ad alias formas.

Quart⁹ articulus

Ad quartū articulū est videndū vtrū veritas ⁊ falsitas distinguātur a ꝓpōnib⁹ que dicūtur vere ⁊ false. Dico hic tria.

Prima cōclusio

Primo q̄ veritas ⁊ falsitas non sunt accidētia absoluta vel inherētia ꝓpōnib⁹ distincta realiť ab ipis.

Probatur cōclusio primo

Probať quadrupliciť. Primo sic: quia sic seq̄reť q̄ ꝑ motū digiti mei possem mutare mentē angeli. ⁊ musca volādo mutaret oēs angelos ⁊ omes libros de mūdo posito q̄ in eis scriberet: nullū aīal moueť: vel aliqd̄ tale. Siľr musca quiescēte hec esset vera noticia in angelo: musca q̄escit. ḡ ipa volante deueniret falsa: ⁊ sic noua res causareť i āgelo. ⁊ sic mutareť. siľr musca posset agere ad distantiā infinitā si eēt. ⁊ ego possē alterare aīaȝ xp̄i qñcūq; mouerē me: ⁊ multa talia sequuť absurda. ⁊ dyabol⁹ cōtinue alteraret bonos anglos ⁊ aīaȝ xp̄i.

Secundo

Preterea si sic tūc sola s̄ba nō esset susceptibilis ꝯtrariorū sine sui mutatione: cui⁹ ꝯtrariū heť in p̄dicamētis vbi dr̄ plane q̄ ꝓpō ñ deuenit vera de nouo ⁊ similiť falsa sine sui mutatione ħ eo q̄ res est vel non est ⁊c̄.

Tertio

Preterea si sic aliqua res posset eē quā de⁹ nō possȝ creare q: ista ꝓpō pōt eē f̄lsa. de⁹ aliq̄d creat de nouo. ḡ falsitas illi⁹ pōt eē. vel ḡ a deo vel nō. si nō: ḡ aliq̄d pōt eē qd̄ de⁹ nō pōt creare. si sic ponať q̄ fiat: tūc arguitur sic. hec falsitas fit: hec falsitas est aliquid: ergo aliq̄d fit a deo de nouo. quia po-

natᷣ q̄ hec ꝓpō maneat cōtinue. ğ veritas hui⁹ est. ğ falsitas hui⁹ nō est. ergo falsitas illius nō causatᷣ a deo de nouo: qđ est cōtra positū. Uel oportet cōcedere q̄ hec ē simul vera ꝛ falsa qđ est s'm istā te significat uōc quā nō habēt termi-

Quarto

ni. Quarto. hec potest esse vera de⁹ nihil creat. aut ergo veritas hui⁹ pōt creari a deo vel nō. Si nō habetᷣ ꝓpositū: q̄ sal3 aliq̄d pōt esse aliud a deo qđ de⁹ nō pōt efficere. Si sic ponatᷣ in esse: tūc. hec est vera de⁹ nihil creat. Et arguitur sic. hec veritas creatᷣ a deo: hec veritas ē aliq̄d: ergo aliq̄d creatᷣ a deo. ğ hec ē vera si est: aliq̄d creatur a deo. Et hec sil'r est vera ꝑ casum. nihil

H *Secūda cōclusio ꝓbatur primo*

creatᷣ a deo: ğ ꝯdictoria sunt simul vera. Secūdo dico q̄ veritas ꝓpōnis nō est res significata ꝑ ꝓpōnē: q: tūc aliqua ꝓpō esset vera que nullā haberet veritatē: vt pat3 de ista. cesar nō est chymera: vbi termini nō supponūt ꝓ aliq̄b⁹ rebus. Sil'r omē aīal fuit in archa noe: hō erit

Secundo

antichrist⁹. albū pōt esse nigrū ꝛ hm̄ōi. Preterea. eadē est veritas duoꝝ ꝯdictorioꝝ: q: oīa significata ꝑ istā. sortes currit: significātur per istā. sortes nō currit: ꝛ sic de alijs ꝯdictorijs. et

Tertio

sic ista forēt simul vera ꝛ falsa. Preterea. talia forēt ꝯuertibilia: hō currit: hō nō currit. Et alia sequerētur absurda: sicut q̄ de⁹ et dyabol⁹ sint vna falsitas: sc3 illi⁹ deus est dyabolus ꝛ c̄.

H *Tertia conclusio*

Tertio dico q̄ ē aliqua veritas distincta realiter ab aliqua ꝓpōne: ꝛ tamē nō dicitur vniuoce veritas de ea ꝛ de ꝓpositione.

Probatur

Nā suppono q̄ hec sit descriptio veritatis. Ueritas ē res significās totaliter sicut est: et hec res est deus s'm mentē augu. q: est purissima ꝛ summa veritas. Et s'm Ansel. de veritate. Et hec est veritas cuiuslibet ꝓpōnis vere. hec est sicut vera ꝓpō significat vtcū eē: sicut ē diuina essentia. Sigt eīn vniuersalitᷣ cui vult ꝛ sibiipsi naturaliter sicut est. Quia ipa ē vna cognitio conformis semꝑ cuicūq3 ꝓpōni vere in significando. Sil'r dicēdū est q̄ noticia angeli ē veritas q̄dā incōplexa equales nr̄e noticie cōplexe: si nō intelligat cōponēdo ꝛ diuidēdo: sicut alibi dictū est: ꝛ fortasse dicetᷣ: sed de hoc nō plus mō. Uerū vidēdū est de ꝓpōne que cōfertᷣ hoibus: ꝛ ē hoibus instrumētū ad notificādū mutuo con-

I *Primū dubiū de ꝓpōne vocali*

cept⁹ suos. Et de ea sunt dubia. Primū an aliqua ꝓpositio vocalis posset esse vera vel falsa.

Arguitur primo

Videtᷣ q̄ nō: q: qđ non est nec est verū nec falsum: sed ꝓpositio vocalis nūq̄ est: quia qñ subiectū est p̄dicatū nō est: ꝛ quādo p̄dicatū ē subiectū nō est. ergo nūq̄ est sicut per illā ꝓpōne3 vocalē significatur. Assumptū patet: quia propositio vocalis profertur successiue: sicut patet ad sensu3: quia voces causantur cū motu locali.

Secundo

Preterea. si propositio vocalis posset eē verā possibile esset q̄ aliquis proferret eam: et sic talis esset concedēda sortes profert verū: et ponatur q̄ dicat illam nullus homo est asin⁹. Cōsequens est falsum: quia quero quādo profert verū: non quando profert p̄mū terminū nec quādo sc̄dm: nec quādo tertiū nec quādo quartum: quia nullus terminus est verus. et quādo profert p̄mū terminū non profert sc̄dm: et ita nō profert verū: q: arguo sic. Quādo ꝓfert p̄mū terminū nō profert nisi vnā dictionē videlicet hanc dictionē nullus: ꝛ tunc arguitᷣ sic. Ista dictio nō est verū: ꝛ tamē hec dictio ꝓfertur a sorte: ğ nullū verum ꝓfertᷣ a sorte: quādo tm̄ hec dictio ꝓfertᷣ a sorte.

Responsio

Sed potest dici q̄ iste termin⁹ profertur pōt sonare in prolato eē vel in proferri. Si in proferri: dicitᷣ q̄ qñ ꝓfert p̄mū terminū profert verū. i. in proferēdo est verū: quia qñ profert p̄tē est in proferēdo totū. Si aūt iste termin⁹ profertᷣ sonat in ꝓlato esse sic proferēdo p̄mū: vel sc̄dm vel tertiū nō profert verū: ꝛ sic argumētū ꝯcludit.

Replica

S3 ꝯtra ad istud argumētū datū seq̄tur q̄ qñ sortes incipit proferre istā: null⁹ hō est asin⁹: ꝛ protulit nihil nisi subiectū si debeat hec concedi: iste profert verū. pari rōne deberet hec cōcedi. iste profert falsum: q: prius ꝓfert istā propōnē falsa3. nullus hō est. q̄ istā verā: null⁹ hō est asin⁹. ergo simul profert veru3 et falsum. ꝛ vtrūq3 dicit scienter: ergo simul dicit s'm cōsciētiā ꝛ ꝯtra cōscientiā. Preterea. proferat sortes istā. de⁹ est homo est aīal. ꝛ seq̄tᷣ idē qđ prius: q: qñ incipit loqui hec est cōcedēda: sortes incipit ꝓferre falsum: ꝛ sortes incipit proferre istā: deus ē. ideo q̄ incipit ꝓferre istā: de⁹ est. incipit ꝓferre falsum.

Tertio

Preterea. audiat plato propōnē istā. deus est: qñ sortes profert hāc copulatiuā: de⁹ est hō est aīal: ꝛ nō audiat plus in hora q̄ sit a. tūc sic. omē qđ sortes ꝓtulit in a. fuit auditū a platone: tm̄ verū fuit auditum a platone. ergo sortes in a ꝓtulit tm̄ verū: ğ in a nō ꝓtulit hāc totā copulatiuā. deus est hō nō est aīal.

Quarto

Preterea. qua rōne dicitᷣ q̄ profert totū qñ profert vnā p̄tē: eadē rōne qñ ꝛ aliā: ꝛ sic cōcedēdū eēt q̄ esset in ꝓferēdo totā ꝓpōnē qñ proferret vltimā syllabā. ergo qñ proferret vltimā eēt in ꝓferendo mediā.

Quinto

Preterea. hec esset cōcedēda aliq̄s ꝓtulit verū ꝛ pōt nūq̄ ꝓtulisse verū: ꝛ aliquis ꝓtulit mēdaciū ꝛ pōt nūq̄ fuisse mētitus. Nā postq̄ sortes ꝓtulit illā: null⁹ hō est: potest libere addere asin⁹. vel dimittere: ꝛ tn̄ certū est q̄ ꝓtulit mēdaciū: ğ mō est mentitus ꝛ pōt nūq̄ fuisse mentitus: dato q̄ nūq̄ dixerit aliquid scienter fl'm.

Sexto

Preterea q̄ nulla propō vocalis affirmatiua saltē pōt esse vera ꝓbatᷣ sic. capiatᷣ illa propositio in voce homo est animal: illa si-

gnificat ex impositione ꝙ ita est in re: saltem ꝙ homo est animal. ⁊ ꝙ res pro qua supponit ꝑdicatum sit res pro qua supponit subiectū. ⁊ simul cū hoc significat ꝙ iste terminus homo ē iste terminus aīal: sed hec est falsa. Mĩ aūt sic significet: patet quia hoc significat naturaliter ante impositionē terminoꝝ. Unde si prolatā tunc fuisset homo est animal apud nō intelligētes terminos esse significatiuos faceret eos cōcipere ꝙ ille terminus homo esset ille terminꝰ animal. Sꝫ significatio ex impositione nō tollit significationē naturalē: ergo modo significat dupliciter. vno modo naturaliter: alio modo ex impositione: ergo ⁊c̄.

Septimo

Preterea. predicatū ⁊ subiectū illius ꝓpōnis. homo est animal. creat duas intētiones in mente audientis: videlicet intētionē vocis apud illū qui nō sciret impositionē seu significationē terminoꝝ: ⁊ intentionē rei significate apud illū qui significata intelligeret: ⁊ tūc prima intentio seu intellectio est essentialior ⁊ prior: sed altera illarū est falsa: ergo illa ꝓlata generat naturaliter in aīo audiētis ꝓpōnē mentalē falsam: ergo est falsa. Mĩ aūt iste terminꝰ homo sic generet intentionem sui in mente: patet quia est agēs naturaliter: ergo oīe qđ causat in mente vnius audiētis eque dispositi causat in mēte alterius: q2 si agens est idē ⁊ passa cōsimilia effectus erūt cōsimiles. xij. metha. cōmēto. xi. Sed ista ꝓpō ꝓlata homo est aīal in audiēte qui nō intelligit quid termini significent ex impōne nisi id solū qđ copula denotat: causat intentionē istoꝝ terminoꝝ sicut patet: quia scit recitare illā ꝓpositionē auditā: ergo cōsimiles intentiones causat in mente alterius qui intelligit quid termini significāt ex impōne: ergo in audiēte qui intelligit ⁊c̄. causanꝰ due intētiōes. quarū vna significat ꝙ ita est ꝙ hō sit aīal. ⁊ alia significat ꝙ ille terminꝰ hō est ille terminꝰ aīal: ⁊ illa est falsa. ergo prolatū est falsum.

Cōfirmatio

Cōfirmatꝰ istud quia magis cōpetit ꝓpositioni ꝓlate causare intentiones cōsiles vocibꝰ ex q̄bus cōponitur: ꝙ intentiones cōsimiles rebus quas termini sui significāt ex impōne: q2 hoc cōpetit sibi naturaliter: illud aūt tm̄ ad placitū hoim. ergo essētialius cōpetit istis vocibꝰ hō est aīal causare propositionē in mēte q̄ denotet ꝙ iste terminꝰ homo sit iste terminꝰ aīal ꝙ causare ꝓpōnē mētalem q̄ denotet ꝙ res significata ꝑ illū terminū hō: est res significata ꝑ illū terminū aīal: ergo sibi essentialius cōpetit causare ꝓpōnē falsam in mēte auditoris ꝙ verā: ergo ē falsa.

Octauo

Preterea dicat sortes istā. aliq̄s hō est sortes ⁊ ille ē plato. ⁊ arguit̄ ꝙ scđa ꝑs illius copulatiue est falsa: ⁊ est ꝓpō vera. ergo simul falsa et vera. Mĩ illa scđa ꝑs sit falsa patꝫ: quia denotat ꝙ sortes sit plato. Mĩ aūt sit vera ꝓbat̄: q2 est ꝑs vniꝰ copulatiue vere scꝫ istiꝰ aliq̄s hō disputat ⁊ ille ē plato ergo est vera: ergo ⁊c̄.

Nono

Preterea. scribat̄ illa ꝓpō. ego sum robertꝰ. ⁊ nō sit aliꝰ hō qui vocet̄ h̄ nomine: tūc q̄libet legēs eā legit falsum. ergo illa propositio scripta est falsa. ⁊ vocet̄ aliq̄s robertus ⁊ tūc si legat eā: dicet verū: ergo scriptū est verū. ⁊ ergo ꝓpō est vera ergo ꝓpō falsa est ꝓpō vera: q2 idē legit̄ ab eo ⁊ ab alijs: ab alijs leget̄ ꝑ fl̄m: ⁊ ab eo q̄ hoc noīe vocat̄ verū. ergo verū est fl̄m et falsum verū.

Decimo

Preterea. hec no dicit̄ esse vera hō est aīal. nisi q2 ita est in re sicut significat̄ ex impōne: vel q2 sic est in re sicut ꝯsuevimꝰ credere eā significare ad placitū: sed voces non sunt eedē apud oēs. ꝑmo periarmenias. Ponat̄ ergo ꝙ in aliqua lingua illa ꝓpō hō est aīal significet hoīem esse lapidē. pono ergo vnū assuefactū ad linguā talē qui sit sortes: et plato sit assuetꝰ ad ydioma latinoꝝ sicut nos sumus proferat tūc cicero illā hō est aīal: vtroq3 dictoꝝ audiēte. Et nō erit maior rō quare cicero ꝓferat verū magis ꝙ falsum. Nā sortes bene respōdendo negabit illā: quā plato siīr bene respōdēdo procedē tpe ꝯcedet. Modo sit dubiū an ita sit de quacūq3 ꝓpōne demōstrata: et sequetur ꝙ de qualibet ꝓpōne demōstrata hō rōnabiliter haberet dubitare an sit vera an nō: q2 nescit an in alio ydiomate significet fl̄m. Confirmat̄ istud q2 certū est ꝙ nūq̄ fuit aliq̄s vnꝰ qui imposuit oēs linguas: ⁊ dato ꝙ fuisset: manifestū ē ꝙ si placeret vni multitudini vt vno termino vel ꝓ hoīe vel ꝓ lapide vtatur poterit in illa significatiōe vti. ponat̄ ergo ꝙ vna multitudo puta latinoꝝ vtat̄ illo termīo hō sicut nos ꝓ hoīe: ⁊ alia puta barbaroꝝ ꝓ lapide. tūc cū vna multitudo sit ita libera ad vtēdū termis in q̄cūq3 significatione velit: sicut altera: latinꝰ audiēs hāc hō est aīal: dicet eā eē verā. ⁊ barbarꝰ cui sigt̄ hoīez eē lapidē: licite dicet eā esse falsam. ⁊ sic erit simul vera ⁊ falsa.

Undecimo

Preterea sic. proferat sortes istā deꝰ ē: ⁊ sit sortes surdꝰ: nec sit aliq̄s aliꝰ audiēs eū: q̄ro an ꝓpō ꝓlata ab eo sit vera an fl̄a. Nō est fl̄a patet ꝑ diffinitionē falsi. q2 fl̄m ē qđ sigt aliť ꝙ est. ꝟ hec cū nihil significet nō sigt̄ aliter ꝙ est: ergo nō est fl̄a. Et ꝙ nō sit vera ꝓbo ꝑ diffinitionē veri: q2 non significāt termini sicut ē in re. qđ ꝓbo: q2 nulli significāt: ergo nihil significāt. Cōfirmat̄ ista rō ꝑ diffinitionē signi. quā dat btūs Augꝰ. ij. de doc. xp̄iana. ca. i.

Quid signum

Signū ē res ꝑ spēm quā ingerit sensibꝰ aliq̄d aliud ex se faciens i cognitionē venire: ꝟ ꝓlatū a sorte nō ingerit spēm sensui q2 nō audit̄: nec facit aliq̄d i cognitionē venire alicuiꝰ hoīs: ergo nō est signū. ⁊ vltra: ergo nō significāt termini sicut est: ergo ⁊c̄.

Duodecimo

Preterea arguit̃ q̃ si sic erit in potestate mea q̃ nullũ contentũ in euãgelio sit verũ: vel q̃ nullum verum sit scriptũ in euãgelio: quia possum claudere vel aperire librũ. ⁊ si claudã nemo leget librũ. ergo nihil in eo scriptũ est verũ: q: nihil ibi scriptũ est signũ: vt patet per diffinitionẽ signi iaz premissam. Et coiter dicit̃ q̃ signũ ostendit vnũ sensui. ⁊ aliud derelinq̃t in intellectu. Preterea in potestate sortis est facere quãcũq; ꝓpositionẽ significare aliter q̃ est: ergo in ptãte sortis est facere quãcũq; ꝓpõnem scriptã vel prolatã significare sibi falsuz. Sed seq̃tur hoc significat sorti falsum. ergo est fl̃m. ergo in ptãte sortis est facere totã bibliã fl̃am.

R
Responsio ad dubium

Quãtũ ad primũ

Pro isto dubio videndũ est q̃d habet ꝓpositio vocalis naturaliter. scd̃o quid ex institutione Naturaliter habet quattuor. primo q̃ producitur successiue. scd̃o q̃ ptes nõ manent. tertio q̃ oratio vocalis est quedã multitudo vocũ. vnde ponit̃ ab aristotele q̃titas discreta. Ex quo seq̃tur q̃ hoc nomẽ orõ vocalis est q̃dã nomẽ collectiuã impositũ ad significãdũ multas res nõ facientes per se vnũ. Et quia nõ credo q̃ vox sit substãtia pcutiẽs ⁊ percussa: sed qualitas generata p substantiã percutientẽ et pcussam et mediũ: ideo credo q̃ orõ vocalis est multe qualitates ⁊ hoc habet a natura. Quartũ ẽ q̃ ẽ naturale signũ imaginationis ipsius ꝓferent̃. Unde ois vox ꝓfertur cũ imaginatione. sicut dicitur scd̃o de aĩa.

Quãtũ ad scd̃m

Sed ab impõne ⁊ ad placituz habet q̃ significet hoĩ hanc rem exteriorẽ quãcũq; voluerit. Et s̃m q̃ diuerse voces diuersimode ab hoĩb⁹ imponũtur: distinguũtur apud diuersos diuersa linguarũ genera. Ex quo seq̃tur q̃ ois ꝓpõ vera potest fieri falsa ⁊ ecõuerso si oẽs hoĩes vellẽt significationes terminorũ mutare. Scd̃o habet ꝓpõ vocalis cuius termini sunt significatiui q̃ accipiat̃ significatiue non naturaliter ex institutione hoĩm nisi in certis ꝓpõnibus: q: s̃m voces sunt distinguẽde.

Z
Notandũ tertio

Item notãdũ est tertio q̃ ꝓpõ vera est q̃ significat sicut est ⁊ nõ aliter q̃ est: ⁊ ꝓpõ falsa ecõuerso. Ex q̃bus patet q̃ eadẽ ꝓpõ est vera et falsa: ⁊ eadẽ ꝓpõ est vera ⁊ ꝓpõ falsa: tñ nulla ꝓpõ vera est ꝓpõ falsa nec aliqua ꝓpõ falsa est aliqua ꝓpõ vera. Q: aũt eadẽ ꝓpõ sit vera et falsa necessaria ⁊ impossibilis: patet in talibus. deus est homo est aĩal: licet quidã dicant q̃ est impropria ⁊ nõ intelligibilis nisi sint due ꝓpões. Q: aũt ipa sit falsa ⁊ ĩpossibilis patz: quia significat q̃ hec ꝓpõ de⁹ est sit hec hõ est aĩal. Q: aũt sit vera ⁊ necessaria pz: q: totũ nõ est aliud q̃ sue ptes. Et illa duo deus est homo est aĩal sunt duo vera ⁊ necessaria. Siĩr q̃ hec sit cõcedẽda eadẽ est ꝓpõ vera ⁊ ꝓpõ falsa. s̃m q̃ est de copulato p̃dicato manifestũ est in propositione copulatiua: vt si dicat̃ deus ẽ hõ est aĩal. nã ista copulatiua est ille due ꝓpões ⁊ ꝑ pñs est hec ⁊ illa demonstratis eisdẽ. ergo est ꝓpositio vera ⁊ ꝓpõ falsa. Sed ad illud põt dici q̃ copulatiua non est ille due ꝓpões. q: includit aliã partẽ ab istis videlicet copulã. ⁊ iõ hec est vera due ꝓpões cũ copula sunt vna copulatiua: ideo sola prima ꝓpõ superius posita est cõcedẽda: videlicet q̃ eadẽ ꝓpõ est vera et falsa necessaria ⁊ impossibilis.

M
Notandũ quarto

Ulterius notandũ q̃ ab institutione hũana est q̃ ꝓpõni vocali respondeatur ac si esset simul tota in instanti terminãte eius prolationẽ. tamẽ in rei veritate nõ est nec vnq̃ fuit vera orõ vocalis: q: successiue producit̃ nec ptes manẽt. Unde cõcedimus tales hec orõ est vera deus est. ꝑ ista si ista oratio deus est eẽt tota simul ⁊ significaret deum esse alicubi ⁊ nihil aliud ipa esset vera: tamen respõdẽs bene habz dubitare quãlibet talem hec ꝓpõ est vera quacũq; demonstrata. q: licet ista demõstraret̃ deus est. et tñ significaret sibi deũ esse: adhuc habet dubitare an ĩ alio ydiomate significet forte aliis hoiem esse lapidem vel aliq̃d tale. ⁊ ideo ɔ̃ña nõ valet. est verũ mihi. ergo est verũ. licet sequatur est fl̃m mihi: ergo est falsum. Sufficit tamẽ respõdẽti q̃ cõcedat illũ q̃d est sibi verũ in lingua illa. ĩ qua coĩcat cũ opponẽte et neget q̃d est sibi fl̃m. Ex quo patet q̃ aliq̃s bene respõdẽdo cõcedit falsum. sed nõ sibi falsum: vt si ista deus est: in lingua barbarica significet hominẽ esse lapidẽ: latinus tamẽ bene cõcederet eam. Similiter aliquis bene respõdẽdo negat verũ: sicut si alicui tacẽti ꝓponat̃ tu nõ loq̃ris: hec eẽt vera: ⁊ hoc ipo concedẽte hec est falsa ⁊ tamẽ bene concedit falsum non obligatus. Et siĩr si proferatur tu loq̃ris negãdo bene respõdet negando verũ

N
Notandũ quinto

Ulterius sciendũ q̃ si vnus cõcedat istã homo nõ est aĩal: ⁊ alius ordine retrogrado aĩal nõ est homo. he sunt due propões prolate distincte s̃m spẽm. licet nulla dictio que est pars vnius distinguat̃ spẽ a quacũq; pte alterius. ⁊ non valet ista sunt eiusdẽ spẽi cũ istis ista sunt hec ꝓpositio. ergo hec ꝓpositio est eiusdẽ speciei cũ ista. q: ille voces hõ nõ est aĩal non sunt hec ꝓpositio vocalis aĩal non est homo nisi ꝓferãtur sic q̃ ille termin⁹ homo primo ꝓferatur postea nõ ⁊ sic de aliis.

O
Ad primũ ṙnde

Ad primũ argumẽtũ patet ex dictis q̃ nulla oratio vocalis est vera vel falsa: quia nulla talis infert iudiciũ de ea sicut est in rei veritate: quia nũq̃ est ita sicut per istã denotatur ꝓpõ vocalis est: sed q: est institutũ q̃ orões dicũtur instrumẽta loquẽdi. et ideo nõ possunt cõuenienter conceptib⁹ nostris

desernire:nisi imaginemur eas quasi res pma nētes:ideo institutū est ꝙ sic debet iudicari de orōne vocali ac si esset res pmanēs: tota simul existēs in vltimo instāti plationis: vt dictum est superi⁹.ideo quādo cōcedim⁹ ꝙ hec orō de us est:est vera sensus est si hec orō foret res pmanēs significaret deū esse: ⁊ nihil aliud foret verū. Similiter quādo dicim⁹ ꝙ hec orō homo est asin⁹ est falsa:sensus est. si hec orō foret res permanēs in vltimo instāti platiōis et significaret hoīem esse asinū:esset falsa. Et qꝛ hoc in oibus ꝓpōnib⁹ ē negādū seu cōcedēdū longū foret exponere:iō debet hō doceri in vsu et institutione hūana grāmaticā ⁊ logicā semel pro semp.

Ad secundum

Ad scd̄m qn̄ arguitur ꝙ tūc hec foret cōcedēda:sortes profert verū ⁊c. Dico cōcedēdo illā sortes profert verū:sicut dicebat̄ ad illū intellectū.i.ē in ꝓferēdo verū. ⁊ cōcedo ꝙ ē simul in proferēdo falsum ⁊ verū.sed iudiciū de ꝓlato debet sumi fm̄ iudiciū de totali ꝓlato:qꝛ sic est institutū ab hoībus ad cōmodius exprimēdū cōceptiones nr̄as. Et cū dicit̄ tūc qn̄ ꝓfert homo est asinus:simul ꝓfert verū ⁊ falsum. ⁊ simul est in dicēdo fm̄ cōscientiā ⁊ cōtra cōsciētiā. Rn̄deo ꝙ non vtimur tota prolatione ac si oēs ptes forēt res pmanētes in vltima ꝓlatione:ideo a tota orōne quā intēdit dicere: denotatur verax vel mendax:nō a pte orōnis plate Et cū replicatur ꝙ si proferat istā:deus est hō est aīal.cōcedit̄ ꝙ sit ꝓpria et intelligibilis. Et cū dicit̄ incipit ꝓferre falsum ⁊ incepit proferre istā deus est:ergo hec est falsa. ꝯn̄a nō valet quia simul non intēdit ꝓferre verū et falsum quia totū vocale prolatū est fl̄m: etiā ad illud fuit respōsum.

Ad tertium

Ad tertiū ꝙ incipit ꝓferre falsum. vnde cōcedo ꝙ sortes in a:nō protulit nisi verū in a. tamē hec fuit vera sortes ꝓfert falsum, exponēdo ly profert.i.ē in proferēdo: ⁊ sic cōcedo ꝙ simul profert verū ⁊ falsum: ⁊ totū ⁊ ptes.

Ad quartum

Ad quartū cōcedo ꝙ quādo ꝓfert.i.est in proferēdo vltimū terminū est in ꝓferēdo totū:accipiēdo ly totum cathegoreumatice

Ad quintum

Ad quintū quādo argu͡it̄ sic ⁊c.nego ꝯn̄am ⁊ ꝯn̄s quia si protulit verum necesse est ꝙ protulit verū. ⁊ nō seq̄tur a immediate ante hoc fuit verū ergo sortes profert verū: sic exponēdo ly ꝓfert .i.est modo in ꝓferendo verū:ita ꝙ prolata prima syllaba hec est cōcedēda.hec fuit vera sortes profert verū: ergo hoc ē modo verū: sortes ꝓtulit verū. Si tn̄ aliter exponat̄ ly profert:cōsequētia foret bona:sed añs est falsum in ca͡u argumēti.

Ad sextum

Ad sextū dico ꝙ hec ꝓpō vocalis hō est aīal nihil significat naturaliter:sed debꝫ accipi fm̄ suā significationē ad placitū:nec aliam habet:nec aliquo mō denotat̄ p eā naturaliter ꝙ ille terminus hō sic ille termin⁹ aīal vnde negandū est qđ argumentū assumit.

Ad septimum

Ad septimū qn̄ argu͡it̄. Subiectū illius ꝓpositiōis hō est aīal causat duas intentiones in mente audientis:quia causat intentionē rei qđ ē hō p significationē suā quā habet ex institutione ⁊ causat intentionē huius termini homo p significationē naturalē: ⁊ eodem mō copulat pdicatū.ergo hec ꝓpositio causat duas ꝓpōes mentales. Hic potest dici ꝯcedēdo ꝙ quilibꝫ terminus significatiuus ⁊ significatiue sūpt⁹ huius ꝓpositionis vocalis.hō est aīal: causat in aīa duas intentiones vel natus est causare tn̄ hec nō causat duas ꝓpositiones mentales sed vnā mentalem solū. Ad cuius euidentiam dico ꝙ qn̄ pica audit illam ꝓpōnem homo est aīal.intentiones hoꝝ terminoꝝ sunt in organo fantasie illius pice:ita ꝙ intentio illius termini hō: est species eius: ⁊ nullo mō repñsentat hoīem:nō plus q̄ ille terminus asinus: sed tm̄ repñsentat hanc vocem hō.eodem mō intentio illius termini:est:nō sigt̄ illud qđ significat ad placitū illa vox:est: vel qđ sigt̄ naturaliter conceptus mentalis copule qn̄ formo talem mentalem.hō est aīal.S intentio illius termini.est: cāta in capite pice cui repñtat hāc vocem.est Modo impossibile est ꝙ aliqua ꝯgeries dictionū vel cōceptuū sit ꝓpositio nisi aliquis terminus de nūero ipsoꝝ sic significaret sicut copula vocalis vel scripta sigt̄ vel naturaliter sicut copula mentalis. Et ideo sicut ille tres intentiones in capite cuiuscūqꝫ: hō lignum aīal nō sunt ꝓpositio. ita nec ille tres intētiones q̄ sunt similes triū vocū. ⁊ iđo nec p illā:qꝛ p nullum incōplexū denotat̄ cōplexū aliquid significat̄. Et fm̄ hoc est dicendū licꝫ causentur in mente hoīs sex intentiones ꝓlata illa ꝓpōne quarū tres repñtant tres voces ⁊ tres repñsentant tria significata ad placitū. p tres voces tres causate nō sunt ꝓprie ꝓpositio. ⁊ tres alie vna ꝓpositio. ⁊ iō p tres intentiones triū vocum:nec denotat̄ complexio: nec ꝙ ille terminus hō sit ille terminus aīal:nec aliquod aliud complexū denotat̄. Et ita ad argumentū ꝯcedit̄ ꝙ subiectū facit duas intentiones in mente:sed ista ꝓpositio nō causat nisi vnā intētionem mentalem:quia significatio que repñsentatur naturaliter vl' fantasialiter duas voces nō facit ꝓpōnem sed quādam ꝯgeriem intentionum qualis potest.in fantasia vnius pecoris terminari. Ad hoc eñi ꝙ fiat ꝓpositio oportet ꝙ aliqua diffinitio significet sic sicut significat: ⁊ licꝫ sint ibi duplices intentiones:est tn̄ vna ꝓpositio: qꝛ nō nisi vnū cōplexe denotat̄

Ad octauum

Ad octauū dico ꝙ scd̄a ps hui⁹ copulatiue

aliq̃s hō est sortes ꝛ ille ē plato est falsa ꝛ vna alia similis vt que est ps huius copulatiue aliquis hō disputat ꝛ plato est ille: si ita sit ꝙ plato disputet est vera in hmōi ꝓpōibus quarū subiecta vel p̄dicata sunt ꝓpria noīa vel ꝓnomina demonstratiua siue relatiua ꝯcedendū est ꝙ due ꝓpōnes oīno siles in voce ꝑ oīa se habent sic ꝙ vna ē vera ꝛ alia falsa: q: in vna ꝓpōne iste terminus ille refert sortē ꝛ in alia platonē: ꝛ ideo nihil est ad ꝓpositū.

Ad nonū. Ad nonū dico ꝙ illud scriptū. Ego sum robertus nec verū ē nec flm: q: h̄ scriptura ego: nihil sigt̄ nisi istā vocē ego:: q̃ vox significat ꝓferentē qn̄ ꝓfert cū ymaginatione. Unū dico ꝙ ille q̃ legit si vocet̄ Robertus dicit verū. si nō: ꝓfert flm. et ꝯcedo ꝙ vterq̧ legit hanc scripturā bene sicut debet: ꝛ tn̄ vnus dicit verum ꝛ alius falsum. ꝛ cū dicit̄ ḡ scriptū est verū ꝛ falsum. nego ꝯn̄az ꝯcedo tn̄ ꝙ illud scriptū rep̄sentat ꝓpōnē verā ꝛ ꝓpōem falsam in voce si simul a diuersis ꝓferatur quoꝝ vnus vocat̄ robertus: ꝛ alius nō vocat̄ robertus ꝰ ipm scriptū nec est verū nec est falsum. hoc specialiter dico ꝓpter scripturā ꝓnoīs demonstratiui. ꝛ dicit̄ aliqui ꝙ legere ꝓpositionē scriptam nihil aliud est nisi videndo illam ꝓferre ꝓpōnem sibi equalentē in voce sibi corn̄dentem. sed illud nō bene d̄r: quia legere plus importat: q: ponamus ꝙ pica sic doceat̄ loqui ꝛ dicere hanc ꝓpōnem: ego sum robertus. ꝛ dicat illam videndo librū vbi talis ꝓpositio scribitur tunc pica nō legit certū est similiter laicus videndo pōt dicere oīonē dn̄icam quā tn̄ nescit legere. Et ideo ad hoc ꝙ scriptum dicatur legi ab aliquo: requirit̄ ꝙ scriptura causet in illo ymaginationē vocis corn̄dentis signis seu figuris scriptis ꝑ actū videndi: ꝛ ꝙ tunc ꝓferat voces illas figuris scriptis corn̄dentes: ꝛ tunc vere legit.

Ad decimū. Ad decimū dico ꝙ sicut vnus terminus pōt esse equocus a casu vel a consilio: ita potest vna tota ꝓpō. vn̄ satis possibile est ꝙ hec ꝓpō vocalis: deus est: q̃ mihi significat deū esse significet vni barbaro hoīem esse asinū ꝰ ex hoc nō sequit̄ ꝙ ꝓpō vera sit ꝓpō falsa: ꝰ bene sequit̄ ꝙ talis sit ꝓpō falsa. ꝛ ideo ꝯcedo ꝙ ista est vera quacūq̧ demōstrata hanc habet quilibet respondēs nō obligatus dubitare: latinus tn̄ ꝯcedens istā deus est: bn̄ cōcedit si nihil aliud supponat: q: apud eū hec est vera. Et cū dicit̄ ꝙ ista deus est si ꝓferat̄ coram barbaro ꝛ latino: barbarus bene negabit: ꝛ latinus bn̄ ꝯcedet. ꝯcedit̄ ꝙ ꝰm mentalem intentionē quā causat in audiente ꝓpō vocalis audita debet rn̄dens respondere. ꝛ iō in mente latini causat̄ mētalis significās deū esse ꝛ nihil aliud: ꝛ in mente barbari cōceptus mētis significās hoīem esse asinū ꝛ nihil aliud ideo vnus bene negat q: negat sibi falsū. ꝛ alius bene cōcedit q: cōcedit sibi verū. Et in tali cōcessione supponit cōcedēs ꝙ ꝓpō ꝓlata nihil significat nisi qḋ per mētalē denotat̄. vn̄ qn̄ ꝓponit̄ ista latino deꝰ est: concedit eā q: supponit ꝙ hec ꝓpō significet deū esse ꝛ nihil aliud ꝛ tamē habebit dubitare an hec ē vera deꝰ est: vt dictū est priꝰ.

Ad vndecimū. Ad vndecimū dico ꝙ si surdus ꝓferat hāc deꝰ est: illud cōplexū deꝰ est sigt̄ verū ꝛ ꝓfert ꝓpōnē verā: q: illud cōplexū est institutū ad significādū: ꝛ ita est sicut significat: ꝛ licet nulli significet actu: bene tamē nata ē significare ex sua institutione. nec valet ꝯn̄a nulli significat: ergo nō sigt̄. Et ad ꝓbationē de diffinitione signi et de libro clauso dico ꝙ termini positi in diffinitione q̃ sonāt in actū debent exponi vt sonēt in aptitudinē: vt dicat̄ scꝫ signū est ꝛc̄. qua nata sunt deuenire in noticiā alterius.

Ad duodecimū. Ad duodecimū cū dicit̄. in p̄tate sortis est facere ꝓpōnē significare aliter ꝙ est: cōcedo ꝙ si sortes velit mutare significationē terminorū pōt facere ꝙ audita hac propōne deꝰ est. pōt sibi formare hāc mentalē canis currit: ꝛ sic cōcedo ꝙ hō pōt falsificare totā bibliā. ꝛ oēs articulos fidei ꝑ mutationē significationis terminorū. Cōtra. vnꝰ hō nō potest mutare significationē istius deꝰ est: nisi alij voluerint. Nego: q: pōt facere ꝙ sibi significet aliter ꝙ priꝰ: et sic sibi significat falsum. alijs tn̄ significat verū: q: nō seq̄tur est sibi vera: ergo est vera: licet sequat̄ ē sibi falsa: ergo falsa.

Quintꝰ articulus. Quinto restat videre an deꝰ potuit ꝓducere mūdū ab eterno. In hoc articulo dico tria.

Prima cōclusio. Primū est ꝙ hec ꝓpō mūdꝰ fuit ab eterno nō pōt demōstrari nec ꝓbari nec improbari. ꝛ ideo est ꝓbleuma neutrū: patet primo ethicoꝝ.

Secunda. Dico scḋo idē de hac ꝓpōne mūdus fuit creatꝰ vel cōseruatꝰ a deo vel effectiue ꝓductꝰ ab eterno.

Tertia. Tertio dico ꝙ hec includit cōtradictionē: mūdꝰ fuit creatꝰ a deo ab eterno vel effectiue ꝓductꝰ ab eterno.

Probatur prima tertia conclusio. Probatur hec multipliciter. Primo sic. oē ꝓducēs aliq̃d de nō esse ad esse libere ꝛ ꝑ intellectionē priꝰ intellexit illud nō eē ꝙ esse: sed si deus ab eterno ꝓduxisset mūdū de nō esse ad esse ꝑ electionē ꝛ libere: igit̄ si ab eterno ꝓduxisset ꝛc̄. priꝰ intellexisset mūdū nō esse ꝙ esse: qḋ includit cōtradictionē: quia seq̄tur deus ab eterno ꝓduxit: ergo mūdus fuit ab eterno. ꝛ vltra. ergo nūꝙ̄ deus intellexit mūdū nō esse. Maior patet. quia agēs intelligēs aliq̃d semꝑ esse nō posset ꝓducere illud de nō esse ad esse. Et similiter agens intelligens semꝑ aliquid fuisse nō potest illud ꝓducere de nō esse ad esse. Si deus ergo intellexisset ab eterno mūdum fuisse ab eterno. igit̄

non potuit mūdū producere de nō esse ad esse. Minor pbaẗ: q2 nihil pōt producere ad esse ni si libere. Cōfirmaẗ ratio: q2 omne qđ extrahiẗ de nō esse ad esse prius fuit in potētia ad esse q̄ ha buit esse: ⁊ omne tale incepit esse: ergo nihil tale potuit esse ab eterno.

Secūdo probaẗ cō clusio tertia

Preterea si deus potu it mūdū pducere ab eterno libere ponaẗ q̄ ita fuerit. quo supposito q̄ro aut sciuit se vnq̄ cre are mūdū aut nō. Si nō: ergo nūq̄ libere crea uit. Si sic: ergo deus aliq̄n sic sciuit esse sicut p hāc denotaẗ: deus creat mūdū. si q̄ncūq3 sic sci uit esse: etiā simul sciuit sic eē sicut denotatur p hāc copulatiuā deus nūc creat mūdū ⁊ imme diate ante hoc mūdus nō fuit. si deꝰ nūq̄ crea uit mūdū deus sciuit mūdū nō eē prius et post incipe. Ista rō supponit q̄ creatio mundi fuit subita. Et ideo siue hoc ponatur siue nō arguo sic: quero ponēdo mūdum fuisse ab eterno ⁊ ta mē creatū a deo si mundus fuisset creatus subi to aut successiue. Si in instāti sit illud a: ⁊ tunc nō est imaginabile ponere mūdū creatū in a. ⁊ tamē nō incipe esse in a. Si successiue: q̄ro aut per tēpus infinitū aut finitū. Si infinitū: ergo nūq̄ mūdus fuisset pductus. Si p finitū sit ita gratia exēpli q̄ p diē: ergo ante diē illū non fu it mūdus: ergo illo die mūdus incepit: ⁊ si mū dus incepit: g̊ nō fuit ab eterno. Sed r̄ideẗ ali ter negādo illud assūptū: q̄ncūq3 deꝰ sciuit illā deus creat mūdū deꝰ sciuit istā copulatiuā ⁊c̄. Cōtra si deꝰ vnq̄ creauit mūdū deꝰ sciuit tunc sic esse sicut p primā ptē copulatiue denotatur q̄ sciuisset hāc: si sciuisset deꝰ: deꝰ creat mūdum si ergo tūc nō sciuit simul sic esse: sicut p scđam partē copulatiue denotaẗ. g̊ sciuit tūc sic esse si cut p oppositū scđe ptis denotaẗ. g̊ creādo mū dū sciuit istas si fuissent deꝰ creat mūdum ⁊ ta mē immediate ante hoc mūdꝰ nō fuit. Sed seq̄ tur. immediate ante hoc mūdꝰ nō fuit: g̊ tūc sci uit istā copulatiuā deꝰ creat mūdū ⁊ mūdꝰ priꝰ fuit. ꝯñs ꝯcludit ꝯdictionē nisi velimꝰ dicere q̄ mūdꝰ fuerit ante illam creationē: ⁊ post destru ctus ⁊ iterū renouatꝰ. qđ nihil est et cōtradicit pposito: q2 arguo idē de vltia creatione q̄ vsq3 nunc diciẗ durasse.

Tertio probatur cōclusio tertia

Prete. si deꝰ potuit creasse mundū ab eterno potuit creasse solē ab eterno Ponaẗ q̄ ita fuerit: ⁊ arguo sic. deꝰ creauit solē ab eterno: g̊ creat eū in aliquo gradu alicuꝰ si gni in celo. sit ille gradus a. tunc q̄ro: aut a gra dū sol acq̄siuit p motū aut nō. Si sic g̊ sol mo uebaẗ ad a. g̊ non fuit creatꝰ in a. qđ est opposi tū positi. Si nō g̊ nō mouebaẗ anq̄ fuit in a. et p vnā horā tm̄ fuit in a sit illa grā exēpli b. trās acta ista hora cū venisset ad b. gradū imediate sequētē a. hec fuiss3 vera si fuisset sol nō est mo tus nisi p vnā horā: ⁊ sic simul sol incepit intra re b. ⁊ nūq̄ fuit prius in b. g̊ sol ante incepit mo ueri: g̊ nō fuit ab eterno.

Quarto

Preterea sit a gradꝰ caput arietis tūc deꝰ q̄n creauit solē sciuit istā sol est in capite arietis: ⁊ nūq̄ prius fuit in capi te arietis: ⁊ ānus erit anq̄ redeat ad caput ari etis. g̊ tunc sciuit q̄ nunc incepit primus annus mūdi. ergo ptransacto signo pisciū deus sciuit illam nūc scđo sol ē in ariete: q2 primus annus mūdi est cōpletus: g̊ mūdus incipit qđ est p positū.

Quinto

Preterea in eodē instāti quo creabaẗ sol Quero an illūinauit orizōtē nostrū aut hemi spheriū alioꝝ. s. antipodū nroꝝ: si nr̄m. g̊ nox fuit eis g̊ dies nostra pcessit diem eoꝝ. ergo ē dare primū diem eoꝝ: g̊ totū tp̄us est finitū. Si dr̄ q̄ sol prius illuminauit hemispheriū eoꝝ idē argumentū pcedit q̄ tunc dies eoꝝ pcessit pri mū diem nostrū.

Sexto

Preterea sit q̄ sol fuit crea tus in eclipsi ⁊ sit instans creationis a. quero an inter a. ⁊ primā eclipsim fuit tp̄s finitū an in finitū. Si infinitū: g̊ nunq̄ fuit illa eclipsis ni si post tp̄us infinitū interceptū inter a. ⁊ ip̄m qđ nō est ymaginabile. Si p finitū sit p vnum annū: g̊ sol nō fuit ante eclipsim suam nisi per vnū annū: ergo incepit esse.

Septimo

Preterea ponaẗ q̄ deus ab eterno produxisset mundū. et simul cū hoc sciat istam ppōnem deus nō pōt face re q̄n mūdꝰ fuerit. Quero aut ista semp fuit ve ra aut nō. Si sic: ergo deus nunq̄ potuit face re q̄n mundus fuit: g̊ mūdus nō fuit pductus a deo libere. Si nō semp fuit vera: g̊ aliq̄n fuit falsa. ergo tunc sua opposita fuit vera: q2 po naẗ a principio argumenti q̄ deus scit illas du as ⁊ capio mensurā in qua ista affirmatiua fu it vera: deus pōt facere ⁊c̄. ⁊ sit a. Contra. in a mundus fuit: g̊ in a: ista est necessaria ante a mūdus fuit. ergo deus nō pōt facere q̄n mun dus fuit: q2 vi. ethicoꝝ hoc solo priuaẗ deus ⁊c̄. ergo nō est possibile q̄ deus ab eterno creauit mūdū ⁊ tn̄ libere.

Octauo

Preterea si sic. g̊ pōt pduxisse hoiem ab eterno sit ille a. Quero aut a vixis set p tp̄s finitū aut infinitū. Si infinitū nunq̄ fuisset mortuus. ergo adhuc viueret. Si p fini tum ⁊ inter mortē eius ⁊ diem hunc nō est nisi tp̄us finitū. ergo totū tp̄s a sua creatione vsq3 nūc est finitū. g̊ mūdus incepit esse.

Nono

Preterea demonstratis omnibus hoībus hec est vera po sito isto casu ⁊ simul cū hoc q̄ ab eo fuissent de riuati p generationē oms hoīes pter euz: sicut dicimus de adam hec inq̄ fuisset vera. tm̄ a fuit ingenitus: g̊ a nullus alius pcessit ⁊ non vixit nisi p centū annos. ergo nunq̄ fuit ab eterno.

Decimo

Preterea in omni ordine sibi inuicē succedētiū illud qđ est anteq̄ nullū ⁊ postq̄ qđlib3 aliud ab illo istius ordinis illud est simplr̄ primam illi us ordinis: S3 si deus ab eterno creasset vnū

hoiem a quo deriuata fuisset humana posteritas ille fuisset anteq̄ nullus hō p̄cessiss3 ⁊ postq̄ quilibet hō alius. ergo fuisset simplr̄ p̄mus: ergo tota illa multitudo habuit simplr̄ p̄m̄ū. q̄ oīs alij fuissent finiti nūero. Confirmat̄ illa positio p auctoritatē hylarij. vij. de trini. q2 filius nō est de nihilo: ergo nō h3 esse de nouo: ergo s̄m cū omne q̄d fuit de nihilo habet esse de nouo ⁊ Hug. de sacram̄tis lib. i. c. i. nō fuit possibile deo hr̄e creatura3 coeternam. Preterea Ans. monol. vi. si q̄d d̄ ē ex nihilo p aliq̄d: necesse est: vt illud p q̄d est: p̄us sit.

Cōtra primā cōclusionē ⁊ secūdā quinti dubij

Contra p̄mam qua d̄: mūdum fuisse eternaliter est p̄blema neutrū. Et ꝯtra sc̄dam sic arguit̄ ⁊ p̄bat̄ multiplr̄ q̄ includat ꝯdictionē mundū fuisse ab eterno.

Primo

Primo sic. Infinito repugnat esse ptransitū. sed si mūdus fuisset ab eterno multitudo infinita fuisset ptrāsita: q2 infiniti hoīes fuissent mortui. Tunc arguit̄ sic. quilibet eoꝝ fuit futurus: ergo tota multitudo fuit futura: ⁊ nūc est p̄terita: ergo infinita multitudo est ptransita.

Secundo

Preterea infinito repugnat excedi: sed si mūdus fuisset eternus vna multitudo excederet aliam in infinitū. ergo ⁊c̄. Maior p̄bat̄: q2 oīne excessu3 ab alio ē finitū. Minor ōn̄dit̄: q2 plures fuissent digiti q̄ hoīes ⁊ reuolutōes lune q̄ solis ⁊c̄.

Tertio

Tertio in oīni die potuisset creasse vnā aīam ⁊ cōseruasse. ⁊ sic p ꝯn̄s iam foret altera multitudo infinita actu. ꝯn̄s impossibile s̄m quosdā: imo de facto posita eternitate mundi infiniti hoīes fuissent: ⁊ tū aīa sit incorruptibilis: essent nunc infinite aīe.

Quarto

Quarto demōstrat̄ oīb⁹ hoīb⁹ q̄ fuerūt: q̄libet eoꝝ fuit posterior sole. ḡ sol p̄cessit istam multitudine3: ergo in illo p̄oꝛ in quo sol p̄cessit non fuit aliq̄s hō. ergo ab eterno nō fuit hō.

Quinto

Quinto si sic. ps nō esset minor suo toto: q2 a tota multitudine hoīm aufero decē: quero vtrū residui sint finiti vel infiniti. Si infiniti: ergo tota multitudo residua nō est minor tota multitudine hoīm. ergo tot cū. ⁊. nō sint plures q̄ tot sine decē.

Sexto

Preterea si sic. deus nō p̄ot creare plures aīas q̄ fecit: q2 da q̄ sic. tunc possent esse plures aīe q̄ infinite.

R. Respōsio ad ista argumenta
Ad primum

Ad p̄mā cū d̄r. Infinito repugnat esse p transitū. Dico q̄ possumus loqui de infinito duplr̄. vel de infinito s̄m q̄titatē ꝯtinuā sicut de infinita magnitudine. vel s̄m multitudinē ⁊ h̄ duplr̄ vel q̄ sit infinita actu vl̄ potētia: sicut est multitudo ptium p̄portionabiliū in ꝯtinuo. Silr̄ esse ptransitū p̄ot duplr̄ exponi. Uno mō exponit̄ in successiuis p esse p̄mo futurū ⁊ postea p̄teritū: sicut dicim⁹ q̄ dies p̄terita est ptransita. Alio mō exponit̄ in p̄manētib⁹ esse ptrāsitū: p h̄ q̄ aliq̄d motū est ab extremo ad extremū alicui⁹ q̄titatis. ⁊ sic dicim⁹ q̄ magnitudo sup quā est fact⁹ motus aliq̄s ē ptrāsita a mobili cū puenerit vsq̄ ad finē p mediū illius. Tūc ad p̄positū cū dicit̄: infinito repugnat esse p trāsitū. Nego istā si intelligatur de quāto infinito: q2 nullū tale est: ⁊ iō nihil sibi repugnat. ⁊ qn̄ argui t̄. si mūd⁹ fuisset ab eterno multitudo infinita fuisset ptrāsita. Dico q̄ nullū incōueniēs est cōcedere illā p̄pōnē: quia quolibet tpe ptrāsito infinita multitudo est ptransita. ⁊ silr̄ ptrāsita quacunq̄ magnitudine q̄tūcūq̄ pua. cōcedēdū est q̄ infinita multitudo est ptrāsita: q2 oīs magnitudo est vna multitudo infinita. nā vn⁹ numer⁹ seu magnitudo est vnū duo tria: ⁊ sic in infinitū capiēdo illam vt est de copulato extremo: ⁊ sic cōcedo q̄ infiniti hoīes fuissent mortui si mūdus fuisset ab eterno. Et cū dicit̄ quilibet illoꝝ fuit futur⁹ demonstratis oībus p̄teritis. Potest dici q̄ ē falsa quia est implicatiua falsi. implicat em̄ q̄ aliqui fuerūt homines illi: ⁊ nūc est negāda: hec. s. tota multitudo hoīm fuit futura: quia infinita multitudo nō est aliqua vna multitudo.

Alia responsio

Aut potest dici q̄ tota multitudo hoīm preteritoꝝ nō fuit futura: ⁊ ideo nō est mō ptrāsita p̄prie loquēdo de ptrāsito. Similiter qui negāt illas ꝯsequētias a erit: ergo a est, futurū. a fuit: ergo a est preteritū. Haberēt negare istā multitudo hoīm est ptrāsita: q2 ille terminu⁹ multitudo supponit pro multitudine q̄ est: ḡ illa ꝯn̄a p̄ot negari. quilibet illoꝝ fuit futur⁹: ḡ multitudo fuit futura: sicut nō seq̄tur. q̄libet illoꝝ est preteritus demōstratis oībus de choris angeloꝝ: ergo hec multitudo est preterita. Nec sequitur quilibet illoꝝ fuit futurus: ergo oēs isti fuerūt futuri. ⁊ licet hec sit falsa: tota multitudo hoīm fuit futura. hec tamē est vera infiniti hoīes fuerūt futuri. ⁊ si in hac p̄pōne infinita multitudo fuit futura: ille termin⁹ infinita possit stare sincathegoreumatice cōcedo q̄ est vera: ⁊ sic ꝯcedo silr̄ istā. infinita multitudo est ptrāsita: ergo oēs ille vnitates sunt ptrāsite. sed nego ḡ tota multitudo fuit futura. ⁊ silr̄ hāc tota hec multitudo est p̄terita.

Replicat̄ primo

Cōtra. q̄libet vnitas illi⁹ multitudinis ē ptrāsita: ḡ oēs ille vnitates sūt pertrāsite. ḡ tota multitudo ē ptrāsita.

Secūdo

Itē tota illa multitudo fuit: ⁊ nulla vnitas isti⁹ mō est: ḡ tota ē p̄terita.

Tertio

Itē q̄libet vnitas isti⁹ multitudinis est p̄terita. ḡ oēs vnitates sūt p̄terite.

Ad primā

Ad p̄mū p̄ot dici q̄ ꝯn̄a nō valet sic nec ista: q̄dlibet istoꝝ distat a b. ḡ oīa distāt a b. sit b vltimus pūct⁹ vni⁹ linee ponēdo pūcta et lineas ⁊ demōstro p ly istoꝝ oīa pūcta preter b. vel si dicat̄ q̄ nō possunt demōstrari p illud p̄nomē ⁊ hoc credo verū q̄ cu3 p̄nomē nihil significet nisi quādo hō vtitur vocabulo illo demōstran

do aliquid certum ⁊ ꝯstat ꝙ nõ est possibile: q2 hõ demonstret infinita ꝓpter istã rñsionẽ volo ꝙ a sit terminus corr̃ñdens cuilibet puncto in linea q̃ sit c. ꝑter b. ⁊ tũc h̃ est ꝯcedẽda quodlibet a distat a b. ⁊ tñ h̃ ẽ neganda. oĩa a distãt a b. accipiendo ly oĩa collectiue: siũiter ita est neganda tota multitudo a. distat a b. q2 tũc inter totã m̃ltitudinẽ a. ⁊ b. essꝫ linea ⁊ essent media ⁊ illa sunt q̃dam. ergo a ⁊ b etiã mediãt inter totã multitudinẽ a ⁊ b. ⁊ h̃ accipiendo sꝑ ly totã cathegorẽumatice. ⁊ a siũi nego hãc ꝯñaꝫ

Ad tertiã

q̃libet vnitas illius multitudinis ẽ ꝑterita: ergo oĩs vnitates sunt ꝑterite: capiẽdo ly oĩs collectiue. lꝫ añs istius ꝯñe sit negandũ apud illos q̃ dicunt ꝙ hoc verbũ ꝑteriti tpis fuit nõ põt vere ⁊ licite expõi ꝑ est ꝑteritũ: nec h̃ ꝯbũ erit ꝑ est futurũ. Sꝫ ꝯ. Capio istã oẽs vnitates istius multitudis sunt ꝑtransite: q2 si h̃ est falsum vel hoc est in toto vel in pte. Si in toto: ergo quilibet hõ q̃ fuit est. ⁊ sic nunꝗ̃ adhuc hõ moriebat̃. Si in pte. ergo oĩs vnitates huius multitudis nõ sũt ꝑtransite. ergo aliqui q̃ moriebant̃ nõ sunt ꝑtransiti. Potest dici ꝙ h̃ oĩs vnitates sunt ꝑtransite est distinguenda eo ꝙ ly oĩs põt teneri collectiue vel diuisiue. si diuisiue ꝓpõ est ꝑtim vera ⁊ ꝑtim falsa: q2 ẽ vlis cuius quelibet singularis ẽ vera ꝑter vnã. Siũiter ista oĩs ptes sortis sunt aliquid minꝰ sorte. Si est vlis habet quãlibet singularẽ verã ꝑter vnã in qua sunt simul singule ptes sort̃ ⁊ illa singularis ꝯuertit̃ cũ sensu collectiuo: sic ista. oẽs apl̃i sunt duodecim. accipiẽdo ly oẽs collectiue: ⁊ sic est in q̃libet ꝓpõne dicendũ ꝙ vna singularis illiꝰ vlis ẽ falsa: q2 ꝯuertit̃ cũ collectiuo. iõ dico ꝙ h̃ vlis oẽs apl̃i sunt duodecim ẽ ꝑtim v̄a ⁊ ꝑtim falsa. hoc est habꝫ aliquã singularẽ falsã ⁊ aliquã verã. ⁊ dico sic ꝙ oẽs iste vnitates sũt ꝑtrãsite s̃m ꝙ ẽ vl̃ia hꝫ vnã singularẽ falsam in qua denotat̃ demonstrari ꝙ aliqua sunt infinita: ⁊ ꝙ illa sunt quodãmodo q̃ aliq̃n fuerũt futura: ⁊ nũc sunt ꝑterita. Si aũt ly oĩs tenet̃ collectiue tunc est vna ꝓpõ singularis: de qua nõ põt queri an sit in pte vera ⁊ in parte falsa: q2 ꝓpõ singularis nõ habet veritatẽ nisi ꝑ se. ideo ipsa falsa: hec tñ ꝓpõ oĩs iste vnitates sunt ꝑtransite nõ p̃t distingui: sic nec illa: oẽs isti apl̃i sũt duodecĩ: demõstratis xij. q2 illa oĩo ꝯuertit̃ cũ singl̃ari. ⁊ ẽ ꝓpõ singularis. iõ argumentũ nõ ꝓcedit. vt ptꝫ. Ad aliã formã: nego illã ꝯñam. tota illa multitudo fuit ⁊ nulla eius vnitas est. ergo tota est ꝑtransita. licꝫ siũiter añs sit falsum ꝓpter falsam implicationẽ. s. ꝙ illa multitudo sit vna tota multitudo. Ad tertiã simil̃r nego ꝯñam: sed cõcedo añs. ꝯcedenda tñ videt̃ ista: ĩfiniti hoĩes fuerũt futuri: ⁊ preteriti qui nõ sunt modo presentes: nisi forte impediret falsa implicatio in hoc ꝓnoĩe qui.

Ad secundum

Ad tertium

Ad scõm principale cũ dicit̃. infinito repugnat excedi. nego illã: quia vnũ infinitũ põt excedere aliud si esset in casu infinitũ. Similiter corpus infinitũ si esset: excederet superficiẽ infinitã si esset: ⁊ superficies infinita si esset lineã infinitã si esset. Nec valet talis ꝯña: hoc infinitũ excedit illud: ergo excedit illud in duplo vel in triplo ⁊c̃. Verũtamẽ si excedẽs et excessum sint eiusdẽ rõnis ⁊ spẽi in genere q̃titatis: ꝯña est bona. Ad ꝓbationẽ cũ dicitur ꝙ plures fuisset reuolutiões lune q̃ solis ⁊c̃. Potest dici negãdo: q2 licet in mille hoĩbꝰ sint plures digiti q̃ hoĩes: non tamẽ in infinitis hoĩbꝰ sunt plures digiti q̃ hoĩes: q2 infiniti digiti et infiniti hoĩes.

Ad scõm contra p̃mã cõclusionẽ huiꝰ articuli quĩ

Aliter aliq̃ dicunt ad istud argumentũ ꝙ vna multitudo infinita est maior alia. ⁊ cõcedũt ꝙ plures fuerũt reuolutiones lune q̃ solis. Dicũt etiam ꝙ sicut inter ternariũ ⁊ binariũ est sexq̃altera ꝓportio: ita inter ternarios infinitos ⁊ binarios infinitos est sexq̃altera proportio: ⁊ infinito põt fieri additio. Et hec opinio est linconieñ. sup librũ phisicorum.

Alia responsio

Ad tertiũ de infinitate aĩarũ in actu. ista ratio nõ ꝯcluderet pictagoricis qui posuerũt reditionẽ aĩarũ ad corpa. ⁊ ponũt ꝙ aĩa trãsit de corpore hoĩs in corpus bestie ⁊ ecõtra: sicut recitat Ouidius metha. xv. ⁊ dicit sic. Morte carent aĩe sempq̃ꝫ priore relicta Sede nouis domibus viuũt habitãtq̃ꝫ recepte. Quicq̃d sit de eis tamẽ immortalitatẽ anime humane sola fides determinat cũ multitudine aĩarũ s̃m multitudinẽ corporũ. Aliter põt dici ꝙ cõclusio de infinito in actu põt cõcedi cõcedẽdo nũc et negando esse in actu idem ꝙ esserem verã in hoc mundo: q2 in quolibet cõtinuo sunt infinita in actu distincta situ ab inuicem: quia volo ꝙ a significet p̃mã partẽ ꝓportionalẽ alicuius cõtinui ⁊. iij. ⁊. v. ⁊. vij. ⁊ sic in infinitũ s̃m numeros impares. ⁊ b. sit nomẽ scõe ꝑtis cõtinue ꝓportionabilis eiusdẽ ꝯtinui. ij. iiij. vi. viij. ⁊ sic i infinitũ s̃m ꝓgressionẽ numeri paris. tũc manifestũ est ꝙ infinita a. sunt in isto cõtinuo: ⁊. sil̃r infinita b. ⁊ quecũq̃ꝫ a. distant ab inuicẽ loco ⁊ situ. ⁊ inter quecũq̃ꝫ a sunt aliqua b media: ⁊ inter quecũq̃ꝫ b infinita a. ista tñ oĩa cõstituũt vnũ cõtinuũ. Et ideo apud aristotelẽ. iij. phisicorũ vocatur hec multitudo in potentia: q2 oĩs res que est pars alteriꝰ dicit̃ apud eũ esse in potentia: ⁊ sic sol est ens in potentia: q2 ps sui orbis s̃m eum: ⁊ corpus hoĩs est quoddã ens in potentia: quia est pars hominis. Sed credo ꝙ apud aristotelẽ non posset esse multitudo actu infinita: ⁊ ideo s̃m eũ non forent anime infini

Ad tertium

te quãcunq; viam teneret. Ad hoc vitandũ ex libris suis nõ claret. nec reditus aliquarũ aia-rum ad corpa aliqualr videt̃ ꝓbabilis.

Ad quartum

Ad q̃rtũ cum dicit̃. ergo q̃libet hõ fuit posterior sole ꝯcedo: ꝛ nego ꝯñam vltra. ergo tota multitudo hoĩm fuit posterior sole. Et iterũ ꝗ homĩes fuerũt posteriores sole.

Ad quintum

Ad q̃ntũ cum dĩ tunc ps nõ esset minor suo toto. ꝯcedo ꝙ ẽ dare ptẽ equalẽ toti ꝯposito: sicut corpus hoĩs ẽ eq̃le toti ꝯposito. Silr si materia ꝛ forma sũt due res extẽse in igne vtraq; ps ẽ eq̃lis toti ꝯposito sil' siue in q̈ntitate ꝯtinua siue discreta. Imaginemur q̈ntitatẽ finitã ex vna pte: ꝛ infinitã ex alia ꝯcedo ꝙ ps nõ est minor toto ex pte illa qua totũ est infinitũ. Exẽpli gratia si imaginamur vnã lineã ab hoc loco ꝓtractã in infinitum versus occidentem que sit a: ꝛ sit b. ista tota linea preter vnũ pedem versus terminũ huius linee. i. versus oriẽtẽ: tunc b. est pars a manifestũ est ꝛ tñ b. est linea infinita nec est simplr minor a. eodem mõ de multitudine infinita a pte ante ꝛ finita a pte post põt fieri additio: ꝛ isti⁹ multitudinis a pte añ sunt infinite mltitudines quarũ quelibet est finita. ꝛ tñ sũt mltitudines infinite terminate ad istũ hoĩem q̃ modo nascitur: ꝛ ideo ꝯcedo ꝙ subtractis .x. residua multitudo est infinita: nec est minor multitudo ꝙ composita ex .x. ꝛ residuis sicut si ymaginamur vnũ compositum ex verbo dei ꝛ hũanitate sibi vnita. dico ꝙ illa pfectio composita si foret nõ foret maior altero composito: q2 illud ẽ quo maius cogitari nõ põt. ꝛ sic ꝯcedo ꝙ non oĩs ps ẽ minor suo toto. Et ꝫ om̃e totũ est maius sua pte. nõ tñ om̃e totum est maius qualibet sua pte.

Ad sextum

Ad sextũ cũ dicit̃. si essent aĩe infinite deus nõ possꝫ creare plures aĩas ꝙ creauit. ꝯcedo ꝯñam: ꝛ cõcedo de virtute vocis ꝙ deus nõ posset creare plures res ꝙ creauit. potest tñ creare alias aĩas dato ꝙ essent infinite nõ essent plures res ꝙ est vnũ ꝯtinuũ. si tñ ꝯtinuũ sit infinite ptes ꝓportionabiles.

Sextus articul⁹

Sextus articulus est an deus posset facere mundũ meliorem ꝙ fecit. In isto articulo ꝯportet dicere conformiter ₛm fidem: ad minus eñ suppono deũ esse infinite virtutis intensiue ꝛ cũ libere ꝓducere mundũ: ꝛ mũdũ esse finite bonitat̃ ꝛ pfectionis. Quibus suppositis dico tria.

Prima conclusio

Primũ ꝙ deus põt facere mundũ aliũ ab isto pfectiorẽ isto ꝛ eiusdem spẽi cum eo solũ numero differentẽ ab isto.

Secunda

Scdo ꝙ põt facere aliũ pfectiorẽ alteri⁹ spẽi.

Tertia

Tertio ꝙ nõ põt facere optimũ qd̃ põt facere: ꝛ ideo nõ potest facere mundũ ita bonũ sicut põt facere: ideo solus deus ẽ q̃ nõ põt facere optimũ qd̃ põt.

Probatur prima conclusio

Primã ꝯclõez ꝓbo sic. accipiendo istã cõem suppõnez de dei potentia q̃ est. ꝙ deus põt facere quicq̃d fieri non includit cõtradictionẽ. Ex quo arguit̃ sic. Deus potest facere quicq̃d non includit cõtradictionẽ: sed vnũ aliũ mũdũ fieri ab isto differentẽ solo numero nõ includit cõtradictionem ergo ꝛc̃. Minor ꝓbat̃: quia nulla cõtradictio est: duo soles sunt. due lune sunt. duo mũdi sũt. Posset ergo deus creare alia corpora celestia eiusdẽ spẽi cũ istis: ꝛ per ꝯñs solo numero differrent.

Secũdo

Scdo ex eodẽ seq̃tur ꝙ deus põt facere mũdũ in ĩfinitũ meliorẽ isto: ꝛ tamẽ q̃ fact⁹ ẽ sit finite pfectiõis ꝛ eiusdẽ spẽi cũ eo: Istud patet sic. de⁹ põt facere spheras celestes q̃ essent maiores ꝙ sint iste: ꝛ stellas oẽs maioris q̈ntitatis ꝛ elemẽta ꝓportionabiliter: ꝛ tũc dyameter illius mũdi esset maior ꝙ istius, mũdi. ₛꝫ nõ est dare maximã q̈ntitatẽ qua nõ possit maiorẽ facere: ꝗ in infinitũ põt augere mũdũ: ꝛ tamen quilibet foret finite pfectionis ꝛ eiusdẽ spẽi cũ alio. Q2 aũt maioritas extẽsiõis nõ faceret dif-ferentiã specificã patet maxime in totis omogenijs: q2 si dyameter solis esset in duplo lõgior ꝙ sol est no differret spẽ ab isto: sic nec sphera ignis differret spẽ ab isto igne pedalis q̈ntitatis. Sic ergo de⁹ potest facere mũdũ meliorẽ ꝛ meliorẽ in ĩfinitũ seruata tamẽ ꝓportiõe cõsimiliter p augmẽtationẽ ptiũ cõsimiliũ ꝛ equaliũ ipi⁹ mundi. Et eodẽ mõ peiorẽ in infinitũ p diminutionẽ partiũ quas nũc habet.

Probatur secunda conclusio

Scdo dico ꝙ de⁹ põt facere mũdũ aliũ differẽtẽ ab isto spẽ meliorẽ isto: tamẽ nõ põt facere mũdũ differentẽ ab isto spẽ peiorẽ isto. Primũ patet: q2 supra quãcũq; spẽm datã põt creare spẽm pfectiorẽ: ergo põt creare corp⁹ solis alteri⁹ spẽi a sole qd̃ pfectiores opatiões faceret ₛm specẽ ꝙ sol facit. sicut hõ pfectus imaginat̃ ꝙ hõ: ꝛ tũc mũd⁹ cõposit⁹ ex similib⁹ ptibus isti⁹ mundi. ꝛ vna tali spẽ vel duabus vel tribus foret pfectior isto ꝛ alteri⁹ spẽi ab isto mũdo. Assũptũ patet q2 talia fieri nõ implicat cõtradictionẽ. Q2 aũt nõ põt fieri peior isto differẽs spẽ patꝫ: quia sic etiã oporteret imaginari ꝙ sibi deesset aliqua spẽs quã iste mũd⁹ habet ꝛ si hoc tũc nõ foret mũd⁹.

Tertia conclusio probatur

Tertio dico ꝙ de⁹ nõ posset facere optimũ qd̃ põt facere: q2 quocũq; bono dato de⁹ põt facere meli⁹: nec põt facere q̈ntũcũq; põt facere: nec põt facere ita cito sicut põt facere.

Primũ dubium. Cõtra dicta in prima cõclusione arguitur primo

Sed cõtra ista sunt quedã dubia ꝓpter rationes aristotelis primo celi: q̃bus probat vnitatẽ mũdi. Prima est talis. Mundus constat ex materia sua tota. ergo nõ est plurificabilis: ergo nõ possunt esse multi: ꝛ per ꝯñs nec infiniti.

Secundo

Scdo quia nõ esset maior ratio quare graue moueret̃ ad mediũ istius mũdi ꝙ ad mediũ alterius.

Tertio

Tertio sic. omne quod naturaliter re

cedit ab vno loco violenter accedit ad eũdem: sed graue in alio mũdo positũ naturaliter recedit a medio istius mũdi. ergo, violẽter accedit ad mediũ alterius mũdi: ꝛ ꝑ ꝯñs recedet a medio istius mũdi. ergo vbicũq; ponit violenter accedet ad mediũ istius mũdi. ergo licz poneret infra circũferentiã istius mũdi violẽter accederet ad mediũ istius mũdi ꝛ nõ naturaliter ꝯñs falsum. ergo ꝛc.

Scdm dubiũ cõtra cõem suppositionẽ ꝑmo

Scdm dubiũ ẽ ꝯtra suppositionẽ illam cõem deus nõ potest facere qđ quod includit ꝯdictionẽ. Dicit ꝑmo sic: deus potest facere impossibilia fieri. ǵ ꝛc. Añs ꝓbat ꝑ Anß. ij. cur deus hõ. c. xvij. omnis necessitas ꝛ impossibilitas dei subiacet volũtati. illius aut volũtas nulli subdit necessitati aut impossibilitati. nihil eñ necessariũ aut impossibile: nisi quia ipse vult. tpm aũt velle aut nolle aliquid ꝓpter necessitatẽ aut impossibilitatẽ alienum est a veritate: ergo si deus posset velle hoiem esse asinũ: h vtiq; esset possibile: sz deus nõ necessario nõ vult hoiem esse asinum. q2 eius volũtas nlli necessitati subdit. ǵ possibile ẽ ꝙ hõ sit asinus: ergo hoc deus potest facere. ß tenet ꝙ hoc impossibile sit fieri. ergo deus põt facere qđ impossibile est fieri.

Secundo

Preterea ego possez hoc facere qđ fieri includit ꝯtradictionẽ: ergo deus. añs ꝓbat. quia possem facere vnã copulatiuã cõpositã ex duabus ꝯdictorijs. ß hoc fieri includit ꝯtradictionẽ: q2 nõ põt fieri nisi fiat ꝯtradictio.

Tertiũ dubium

Tertiũ dubium est si deus faceret hoiem q peccare nõ vellet nec posset sicut possibile foret ßm mgrm. ij. senten. Et est verbum augustini. ij. sup geñ. c. iiij. Talem deus potuit hoiem fecisse qui nec peccare possz nec velle ꝛ si talem fecisset q̃s dubitaret meliorẽ esse. Est ǵ dubium an talis esset eiusdem spẽi cuz alijs hoibus. ꝛ vr ꝙ nõ: q2 qñ aliqđ ꝯuenit alicui indiuiduo ꝛ nulli alteri indiuiduo eiusdem rõis videt repugnare. vnde lz hũana natura in xpo nõ potuit peccare stante illa vnione: tamẽ si foret deposita peccare potuisset: ergo sibi nõ repugnabat peccare potuisse. ergo hõ talis fact9 nõ foret eiusdem spẽi cũ alijs hoibus.

Quartũ dubium

Quartũ dubiũ an aliqua creatura excedat aliaz in ꝑfectiõe infinite. videt ꝙ sic: q2 dato ꝙ nõ: ergõ gabriel nõ excedit ꝑfectionẽ vnius musce in infinitũ: ꝛ ꝯstat ꝙ excedit: ǵ in aliqua ꝓportiõe finita: sit ergo ꝙ in centuplo: pono ergo ꝙ de9 faciat centũ muscas equalis ꝑfectiõis cũ musca data. ergo tanta est ꝑfectio in ista multitudine sicut in gabriele. ꝛ sic tanta bonitas esset in ista multitudine sicut in angelo: ꝛ ꝑ ꝯñs ita mala esset destructio eius sicut destructio angeli qđ vr valde incõueniẽs.

Secundo

Preterea si gabriel nõ excederet ignẽ pedalis q̃titatis nisi ꝑ portione finita q sit a. detur illa ꝓportio. cum ergo deus possit facere ignẽ dupliũ ad a. et triplũ ꝛ quadruplũ: ꝛ sic in infinitũ seqtur ꝙ possit tñ ignẽ creare ꝙ esset equalis ꝑfectionis cũ ꝑfectione gabrielis.

Ad ꝑmũ argumentũ ꝑmi dubij

Ad ꝑmũ dubiũ dico ꝙ rõnes aristotelis possunt solui supposita veritate fidei. Ad ꝑmã cũ dicit. celũ constat ex materia sua tota: ǵ nõ est plurificabile. ꝯña est negãda: q2 plurificari põt ꝑ agẽs qđ nullã materiã ꝑsupponit sue actioni: sz totũ creat. vñ licet concedit ꝙ nulla materia sit mõ in potẽtia ad formã solis non ideo seqtur quin ali9 sol possit fieri. sed tamẽ seqtur ꝙ nullũ agẽs creatũ presupponens materiã sue actioni põt producere formã solis.

Ad secundum

Ad scdm dico ꝙ graue existẽs in vno mũdo moueret naturalit ad cẽtrũ illi9 mũdi in quo esset: ꝛ aliud graue in alio mundo ad suũ centrũ.

Ad tertiũ

Ad tertiũ qñ dicit omne qđ naturaliter recedit ꝛc. nego istã ꝓpõnẽtã de grauib9 ꝙ de leuib9. de grauib9: q2 naturaliter omne graue descendit ad mediũ mũdi: ꝛ aliqđ graue naturaliter recedit a medio mũdi. ǵ aliqđ graue naturaliter natũ est recedere ab eodẽ loco ßm naturã, ad quẽ silr natũ est accedere. Mi aũt casu posito aliqđ graue recedit a medio mũdi patet q2 ferrũ positũ in medio mũdi accederet naturaliter ad adamãtẽ sup2apositũ. Silr ne relinqretur vacuũ idẽ cõtingeret. De leuib9 facilius est videre hoc idẽ: q2 imaginemur vnã lineã trãseũtẽ per centrũ terre vsq; ad celũ in quo sit dyameter sphere corpaliũ cui9 termini in celo sint a ꝛ b. tũc manifestũ est ꝙ ignis existens in supficie terre directe sub a. naturaliter ascẽderet ad a. ǵ naturaliter recederet ab illo sursuz. ꝛ tñ si idẽ supponeret in alia pte directe sub b naturaliter accederet ad b. ꝛ recederet ab a. ǵ idẽ leue in diuersis sitib9 positũ natũ est similiter recedere ꝛ accedere ad eũdẽ locũ. Eodẽ mõ dico de graui posito primo in vno mũdo post i alio

Ad argumẽta secundi dubij

Ad scdm dubiũ dico ꝙ hec suppõ de9 põt facere q̃cq̃d nõ includit cõtradictionẽ est vera si bene intelligat. intelligit eñ sic. de9 non põt facere quo facto ꝛ existentib9 oibus ꝓpõnib9 que possunt esse sequũtur aliqua cõtradictoria esse simul vera. ꝛ omne illud põt facere quo posito in esse nõ sequũtur aliqua cõtradictoria eẽ simul vera. Ad illđ anß. dico ꝙ nõ debet intelligi ßm vba ß sic ipsemet declarat in medio capli dicẽs ꝙ duplex est necessitas. scz nccitas coactionis ꝛ nccitas ꝓhibitiõis. silr impossibilitas sonat in defectũ potẽtie: manifestũ est aũt ꝙ volũtatẽ dei nulla potest coactio cogere: nec aliq̃ impossibilitas cohibere: nec in eo est defectus potentie quin possit quicq̃d est possibile. Et ideo dicit Anß, ad talẽ intellectũ ꝙ ois necessitas ꝛ

impossibilitas eius subiacet volūtati: hoc ē nihil pōt eius volūtatē cogere vel prohibere vel aliquo mō impedire: nec plus intendit. Unde ad formā argumēti dico ꝙ deꝰ nō potest velle hoīem esse asinū sic ꝙ humana natura sit natura asini. ⁊ cōcedo ꝙ nō vult libere hoīem nō eē asinū sed necessario. ⁊ concedo ꝙ nihil vult necessario nisi se. vnde nullā rem vult esse necessario nisi se: vult tamē multa sic esse necessario: sicut ꝑ quedā cōplexa necessaria denotāt᷑: vt deum nō esse creaturā. hoīem nō esse asinū.

Ad secundum

Ad aliud cōcedo ꝙ hō pōt facere illud qd̄ fieri includit cōtradictionē: sicut cōcludit argumentū quia hō non pōt facere copulatiuā ꝯpositā ex contradictorijs quin faciat illud qd̄ fieri includit cōtradictionē nō tamē pōt hō aliq̄d facere quo facto ꝯdictoria sint simul vera.

Ad argumēta tertij dubij

Ad tertiū dubiū rn̄det ockam ꝑmo sententiarū dist. xliij. ꝙ hō talis nō foret eiusdē spēi nobiscū. Unde dicit ꝙ iste terminꝰ hō potest dupliciter accipi. Uno mō ꝓ oīm cōposito ex corpe ⁊ natura intelligibili. ⁊ sic hō nō ē spēs spēalissima. Scd̄o accipit᷑ ꝓ cōposito ex corpe ⁊ tali aīa intellectiua qualē nos habemꝰ: ⁊ hō sic sumptus ē spēs spēalissima. Nec ille q̄ foret impeccabilis ꝑ naturā esset eiusdē spēi spēalissime cū illo qui potest peccare ꝑ naturā. qd̄ ꝓbat per rōēz quā posuit in isto dubio superiꝰ. q: si aliq̄d cōuenit vni indiuiduo aliciꝰ spēi nō repugnat alteri indiuiduo eiusdē spēi cōsimile habere ⁊c̄.

Replicat᷑ primo

Cōtra hoc nō est ad mentē magistri ⁊ aug. Quorum vterq̧ dicit de hoīe iā facto ꝙ deꝰ poterat eum talē fecisse q̄ nō vellet peccare nec posset: vt dicit magister. sed deꝰ nō posset facere hoīez iam factū alterius spēi ꝙ est: ḡ nō est ad ꝓpositū dicere deū posse facere hoīem alteriꝰ spēi qui nō possit peccare.

Secūdo

Scd̄o q: nō seq̄tur: ille hō non pōt peccare: ḡ est alteriꝰ spēi. ⁊ hoc loquēdo de potētia ꝓpinqua ad peccādū. sicut non seq̄tur hoc graue impeditū nō pōt descēdere: ḡ est alterius spēi ab alio graui qd̄ iā descēdit. Similiter xp̄s nō pōt peccare: ⁊ tamē est eiusdē spēi cū quolibet peccatore. Silr̄ dato ꝙ deꝰ nullum preceptū daret hoī: nō posset peccare potentia ꝓpinqua. Silr̄ dato ꝙ deꝰ cōstitueret ꝙ nō coageret hoī ad actū malū: ⁊ impediret ne aliq̄d omitteret: talis nō posset peccare potētia propinqua. nisi sicut frigidum pōt calefacere ⁊ obscurū illuminare: q: frigidū pōt fieri calidū: et obscurū illuminosum. Et ꝑm illū modū loquēdi possum dicere ꝙ ille cecus pōt videre: et sutor potest consecrare ep̄os.

Tertio

Tertio videtur inconueniēter dictū ꝙ ideo deus posset facere hominē impeccabilē: quia potest facere vnā creaturam alterius speciei ab homine que peccare non potest: quia seq̄tur a non est animal rationale mortale: ergo a nō est homo. sit aīal rationale mortale diffinitio cōuertibilis cū isto termino homo: ergo nō seq̄tur ꝙ fecisset hoīez impeccabilē: sed vnā creaturā que fuisset vocata homo.

Confirmatur

Cōfirmat᷑: q: hoc nomē hō est nomen spēi spēalissime: ⁊ nō genus. nec pōt esse nomē generis nisi per nouā impositionē.

Quarto

Quarto. aut illa creatura foret libera aut nō. Si nō libera: ergo nō foret hō rōnalis. Si libera: ergo facto sibi precepto posset libere obedire vel trāsgredi. Cōfirmat᷑ ꝑ illud Hiero. in q̄dā homelia de filio prodigo. Et ponit᷑ li. ij. dist in. xxv. Solꝰ deꝰ est in quē pctm̄ cadere nō potest: ceteri cum sint liberi arbitrij in malā partē flecti possunt.

Quinto

Quinto sic. aut talis posset mereri aut non. si nō: ergo necessario dānaret᷑ ⁊ tamen sine pctō. qd̄ est incōueniens. Si sic aut ꝑ naturā aut per gratiā. si ꝑ naturā seq̄tur error pelagij. Si per gratiā. cōtra: gratia nō est sibi necessaria: q: nō est magꝭ peccabilis ꝙ lapis. ḡ sine grā possꝫ vitare pctm̄. imo nō ꝓprie vitaret q: vitare ē non facere vel nō hr̄e qd̄ hō pōt facere vel hr̄e. ⁊ ita nihil dr̄ vitare nisi illud qd̄ facere pōt.

Respōsio ad auctoritatē august.

Et ideo nō est ꝑm mentē aug. nec cōcludit sua rō q: nō vult dicere aug. ꝙ deꝰ posset facere hoīem q̄ foret impeccabilis ꝑ naturā. sed posset fecisse sic hoīem ꝙ cū donis gratuitis ⁊ virtutibꝰ sic dotasset ꝙ sibi ad bene agendū solūmō et non ad peccandū coegisset ꝙ nūꝙ̄ posset peccare potētia ꝓpinqua: sicut dicimꝰ ꝙ graue nō pōt descēdere qn̄ impedit᷑. Unde verba magistri superius allegata sunt ṽba Aug. ij. sup genes. ca. iiij. Nec magister videt᷑ ibi hr̄e intellectū augu. vt patet ibidē. Nec plus habet᷑ nisi ꝙ aug. in ꝑncipio capl̄i dicit. Talē inq̄t facere hoīem potuit: qui nollet oīno peccare. Ecce nos ꝯcedimꝰ meliorē esse naturā q̄ oīno peccare noluit. Loq̄tur eīn aug. cōtra increpātes deū eo ꝙ hoīem permittat tētari ⁊ peccare. ⁊ ꝙ debuit hoīez fecisse talē qui nollet oīno peccare. Ad hos respondet aug. ꝙ melior ē natura q̄ oīno peccare non vult: ꝙ̄ illa q̄ peccare vult. Utrū aūt posset facere hoīem q oīno peccare nō posset nō querit augustinus ibidē de hoc nec determinat salua reuerētia magistri. Unde nec ockam habet intentionē magistri: nec magister intētionē Augustini. Nec tamē magister intēdit ꝙ deꝰ possꝫ fecisse hominē impeccabilē ꝑ naturā: sed ꝑ dona: sicut de natura hūana ī xp̄o patet ⁊ de beatis fiet.

Ad rōem od:ā

Ad argumēta istius opinionis. illud qd̄ cōuenit indiuiduo ⁊c̄. hec pōt negari. Nā isti calori repugnat cōpari seci frigus demonstrato calore in summo: ⁊ hoc cōuenit tamē calori remisso. Similiter isti calori magno cōue

nit agere ad vnū miliare demonstrato vno magno igne. ⁊ tamē hoc repugnat multis paruis caloribus. Similiter lignū pedale et bipedale sunt eiusdē spēi: ⁊ tamē ligno bipedali ꝯuenit cōponi ex duabus q̄ntitatib⁹ pedalib⁹: sed hoc pedali repugnat. Ad quartū dubiū dicet̄ alīs

Septim⁹ articul⁹

Jam restat videre de septimo articulo. an in propositionib⁹ de futuro in materia cōtingenti sit determinata veritas in vno contradictoriorū: ⁊ falsitas in reliquo. Et videtur sententia aristotelis ꝙ nō: sicut arguebat̄. Unde videtur ꝙ neutra ps in materia cōtingēti est vera vel falsa. Opinio aūt theologoꝝ huic est cōtraria Credim⁹ eni deū scire resurrectionē esse futurā ⁊ oīū cōtradictorioꝝ determinate alterā partē alīs ꝓphetia esset impossibilis. nec ei oporteret credere. Simulit̄: vel est ita a parte rei sicut per illā denotatur a erit. si a vnū futurū cōtingēs vel nō est ita a pte rei. si nō ꝓpō est falsa p diffinitionē: q2 significat aliter esse q̄ est. si sic: ḡ ꝓpositio est vera.

Rn̄sio doctoris

Dico ergo sicut dicit̄ coiter ꝙ ꝓpō de futuro necessario est vera sic tamen ꝙ nūq̄ pōt fuisse vera. ⁊ ideo aliter est vera q̄ illa que est de p̄terito simpliciter vel de p̄nti. est tamē sic vera ꝙ nullo mō ad sui veritatē requirit aliquā de futuro esse verā: q2 si aliqua talis sit vera necessariū erit postea ꝙ illa fuerit vera In ꝓpōnibus aūt de futuro in materia cōtingenti sic est ꝙ vtrūq3 cōtradictorioꝝ potest eē verū: ⁊ tamē nec simul nec successiue. Preterea aliqua ꝓpō est vera ⁊ pōt esse falsa: ⁊ tn̄ nō pōt desinere eē vera nec incipe esse falsa. Itē aliqua ꝓpō est vera ⁊ pōt eē falsa: ⁊ tn̄ non pōt mutari a veritate in falsitatē. Itē aliqua ꝓpositio fuit vera ab eterno ⁊ est vera nunc: ⁊ tn̄ pōt fuisse falsa ab eterno. tamē si fiat falsa non alit̄ se habebit q̄ se habuerit ab eterno: q2 si nūc sit falsa ab eterno fuit falsa. Itē sortes pōt facere aliquā ꝓpōnē fuisse verā ab eterno que nūq̄ fuit scita a deo ⁊ tn̄ de⁹ nō pōt incipe scire eā Iste ꝓpōnes patēt in talib⁹: sortes erit beat⁹. sortes nō erit btūs: q2 ista que est vera de istis semp erit vera: ⁊ tn̄ pōt nūq̄ fuisse vera. nō tamē incipe esse vera.

Nota

Sed in q̄busdā ꝓpōnibus cōtingētib⁹ illa q̄ est vera pōt desinere esse vera. ⁊ incipe esse falsa si continue maneat. sicut patet de istis aīa antichristi creabitur: dies iudicij erit. Sortes nascetur in a. nā in pmo instāti esse ipsius antichristi hec incipit esse falsa si cōtinue maneat anima antichristi creabitur. ⁊ hec similiter dies iudicij erit: erit falsa post diē iudicij. ⁊ erit falsa postq̄ fuit vera. ⁊ sic de similibus que non semper erunt vere de futuro: sed vsq3 ad certū tēpus. Alie vero ꝓpōnes q̄ sūt in p̄sciētia dei respectu beatitudinis q̄ erit eīna: vel dānationis eterne. sic sunt vere ꝙ ab eterno fuerint vere. sicut ista aīa xp̄i erit beata: aīa iude erit dānata. i. ante significatione quā mō ꝓpōnes hn̄t. ⁊ de talibus verū est ꝙ sunt vere ⁊ p̄nt esse false. s̄ nō possunt desinere esse vere: nec incipere esse false.

Nota

Sūt̄ aliq̄ ꝓpōnes que sunt de futuro q̄ sunt ve ⁊ nō false ⁊ nō erūt vere nisi ad certū tp̄s. sicut sortes peccabit cras: dies iudicij erit. ⁊ hmōi p̄nt ante tp̄s illud nūq̄ fuisse vere: nō tn̄ p̄nt ante illud tp̄s esse vere vel false successiue: vl̄ mutari de veritate in falsitatem. sic ḡ pat3 ad istum articulū ꝙ ꝓpō de futuro ideo est vera. q2 sic erit sicut p eā denotat̄. pōt tn̄ aliter esse: ⁊ ideo nō ē necesse ꝙ si fuerit vera ꝙ sp erit postea verum dicere ꝙ fuit vera. ⁊ in hoc differt a ꝓpōnibus de p̄terito et p̄senti.

Responsio ad articulum

AA

Octau⁹ articulus quattuor facit

Octauus articulus an deus possit reuelare futura ꝯtingētia. Hic dico ꝙ iste articulus p̄supponit deū scire futura ꝯtingentia qḋ ꝯcedo sicut oportet: vt p3 p̄mo sen. dis. xxxviij. ⁊ xxxix. p totū. S3 dubiū est an deus possit scire plura q̄ scit vel nō. de hoc scire diri aliās cōtra ockam querē q̄rtū articulū de scia dei quā habet deus de futuris ꝯtingentibus an possit futura ꝯtingentia reuelare creature rōnali: et dato ꝙ sic. an tlīa reuelata sint ꝯtingētia post reuelationē. vbi sunt q̄tuor videnda. Primo p̄mittā quasdā auctates sanctoꝝ. Scḋo q̄sdā diffinitiōes ⁊ terminoꝝ expōnes. Tertio q̄sdā suppōnes. Quarto ad quasda3 rōnes factas in argumento ꝑncipali illius opi. respondebo

Primum

Circa ad p̄mū sciendū ꝙ cū timore ⁊ reuerētia opor3 etiā exp̄mere illa que vera sunt qn̄ loq̄mur de deo. Unde aug. x. de ci. dei. c. xxiij. liberis verbis loquunt̄ ph̄i. nec in rebus ad intelligēdū difficilimis offensionē religiosarū aurium p̄timescūt. Nobis aūt ad certam regulā loqui fas ē ne verboꝝ licentia etiā de rebus q̄ his significant̄ impiā gignat opinionē: hec ille. ⁊ iō que in ista materia dico sine p̄tinacia inuestigatōis grā dico ⁊ lic3 nullam rōnē hēm ad ꝯcordādū cū reꝝ ꝯtingētia diuā p̄scia3 ⁊ reuelationes nō minus iō credere q̄n ꝯe sil̄ stent deū tales reuelatiōes posse reuelare ⁊ eas post reuelationē esse ꝯtingētes ⁊ argumēta optima q̄ ponūt̄ in ꝯtrū reputarē sophistica. lic3 nullus foret q̄ ea sciret soluere: Un̄ ans̄. de ꝯcordia. c. xviij. dicit ꝙ qn̄ rōnē hēmus cū scriptura repugnat: q̄uis nobis ista rō videat̄ inexpugnabil̄ nulla tn̄ ꝟitate fulciri credēda ē. ⁊ aug. v. de ci. dei. c. ix. disputās contra opinionē ciceronis q̄ negauit p̄sciētiā dei dicit. Nullo modo cogimur aut retēta p̄sciētia dei tollere volūtat̄ arbitriū aut retēto volūtatis arbitrio de deo: qḋ nefas ē negare p̄sciētiam futuroꝝ: sed vtrūq3

cōplectimur ⁊ veraciter ⁊ fideliter confitemur illud vt bene credamꝰ hoc vt bene viuamꝰ: ma le aūt viuimus si nō de deo bene credimus. vn de absit a nobis negare eius ꝑscientiā vt libe re velimꝰ: quo adiuuāte liberi erimꝰ. Itē augꝰ. ad Volusianū. Dicamus deū aliquid posse qd̄ nos fateamur inuestigare nō posse. Et anß. de questione illa dicit ꝙ multa debemꝰ fateri deū posse: que nos nō valeamꝰ obtinere. Et. iij. cur deus homo. ca. xxvij. Deꝰ facere pōt qd̄ hois ra tio cōprehēdere nō pōt. Restat ponere distin

BB Scḋm mēbrum huius articuli

ctiones ⁊ expōnes terminoꝝ. Quarū prima ē. ꝙ iste terminꝰ scire tripliciter accipiꝉ. Primo mō largissime ⁊ sic cōuertiꝉ cū cognoscere: ⁊ est veroꝝ ⁊ falsoꝝ: cōplexoꝝ ⁊ incōplexoꝝ. Scḋo modo magis stricte pro noticia euidēte assēsi ua alicui vero qua hō assentit ꝙ ita est in re si cut ꝑ illud verū denotatur sine formidine: ⁊ sic possum scire istā paries est albus: vel istam. sol orietur cras. Tertio strictissime pro noticia eui dente assensiua alicui primo qua hō assentit ꝙ ita est in re sicut ꝑ illud verū denotaꝉ: et qd̄ nō potest se aliter habere. ⁊ sic loq̄tur aristo. ꝑmo posterioꝝ dicēs. Scire est rem ꝑ cām cognosce re. Et in fine subdit. Et qm̄ impossibile est aliꝉ se hr̄e. sicut loqūtur Anß. de casu dyaboli ca. xxi. vbi inqt. De illa sciētia queriꝉ q̄ nō est nisi cum certa rōne intelligiꝉ oīno. Rn̄deo non posse sci ri qd̄ pōt nō esse: qd̄ em̄ nō esse pōt nequaꝙ̄ cē certa rōne colligi potest: hec ille. Et loqūtur inq̄ rendo an dyabolus presciuit se casurū. Primo mō deꝰ scit oīa apprehēsibilia a creatura vera et falsa: possibilia ⁊ impossibilia: cōplexa et in cōplexa. Scḋo mō deꝰ scit futura cōtingentia. Tertio mō nō: q: tales ꝓpōnes sic sunt vere ꝙ pñt nunꝙ̄ fuisse vere: sicut dictū est in articulo septimo. Scḋo mō accipiendo scire eadē noti cia pōt successiue esse scientia ⁊ opinio falsa si ue error per mutationē rerū: vt si viderē sortem currere: tūc assensus quo credo sortem currere vocatur scientia isto mō cōiter loquēdo de sci entia. Si aūt deus manuteneat assensū in mē te mea ⁊ spēs in sensu sicut priꝰ. ⁊ annihilet sor tez idē assensus erit error ⁊ falsa opinio: q: sciē tia nō dicaꝉ de assensu sicut nomē absolutū: sed simul cū hoc ꝙ supponit ꝓ assensu cōnotat sic esse in re sicut ꝑ assensum denotaꝉ. ideo hec est ꝯcedēda ꝑ sciētiā pōt hō errare ⁊ opinari fl̄m. silr ista ꝑ certitudinē pōt hō decipi: sed nō si cō uertaꝉ ponēdo circūspectionē vel sapiētiā a ꝑ te ꝑdicati: iō tales sūt negāde: hō pōt errare ꝑ sciētiā: hō pōt decipi ꝑ certitudinē. denotatur em̄ ꝙ hec sit possibilis hō decipiꝉ ꝑ certitudinē

Scḋa distinctio

Scḋo q: in ista materia cōiꝉ vtimur h' termio certificare dicēdo talē ꝓpōnē deꝰ pōt certifica re hoīm ꝙ sēp erit hoīs. sortes pōt certificari ꝙ erit saluatꝰ. Ideo dicēdū est de termio certꝰ. ꝙ aliquē esse certū pōt esse dupliciꝉ. vel q: credit quia ita est sicut denotaꝉ ꝑ ꝓpōnē cui assentit ⁊ sic est in rei veritate: vel q: est sicut denotaꝉ ꝑ ꝓpōnē cui assentit: ⁊ ꝙ nō pōt aliter esse. ꝑmo mō deꝰ certificat hoīm ꝙ semꝑ hoīs erit. Credit em̄ natura btā ꝙ sꝑ erit beata: ⁊ ideo satis cer ta est: tamē sic est certa ꝙ pōt nūꝙ̄ fuisse certa Et noticia q̄ est certitudo vel securitas bti pōt fieri deceptio ⁊ error de potentia dei absoluta: tn̄ in rei veritate certa est. Scḋo mō nō ē certa nec deꝰ eā certificare sic pōt q: includeret cōtra dictionē vel argueret deū nō esse omnipotētem quia nō posset creaturā certificatā annihilare cuiꝰ oppositū dicit anß. de libero ar. ca. viij. To tā quippe substantiā ⁊c.

Tertia distinctio

Tertia distinctio ē de isto termino reuelare: quia isto possumꝰ vti du pliciter. primo mō ꝓ causatione noui assensus in intellectu alteriꝰ creature alicui cōplexo ve ro: ita ꝙ hec sit diffinitio exprimens qd̄ impor taꝉ ꝑ hoc nomē reuelatio vt nō sit aliud ꝙ̄ cāre nouū assensū in intellectu alteriꝰ alicui vero cō plexo: q: sibiipsi nemo dr̄ ꝓprie reuelare. ⁊ hoc pōt esse duplr̄, vel ꝙ assētat cū formidine ⁊ tūc est opinio: vel sine formidine ⁊ tūc vocaꝉ reue latio scita. Scḋo mō accipiꝉ reuelare pro cāre assensū alicui ꝯplexo in intellectu alteriꝰ de no uo: vt ista deꝰ reuelauit sorti ꝙ dies iudicij erit exponiꝉ em̄ ꝑ istā deꝰ creauit de nouo in mēte sortis assensū quo credit diē iudicij fore. primo mō accipiēdo hoc nomē reuelare hec ē ꝯtingēs deꝰ reuelauit sorti diē iudicij fore. ⁊ postꝙ̄ hoc reuelauit sorti. ⁊ hec ē ꝯtingēs. iste assensus fu it reuelatio demōstrato assensu q̄ in rei verita te fuit reuelatio: q: sic iste terminꝰ reuelatio est vnꝰ terminꝰ cōnotatiuꝰ supponens ꝓ illa q̄lita te q̄ est assensus. ⁊ importās ꝙ cōplexū cui assē titur sit verū. Vn̄ ista ꝓpō deꝰ reuelauit sorti ꝙ dies iudicij erit. debet exponi ꝑ illas in isto sen su deꝰ aliquo mō creauit in sorte assensū istiꝰ ar ticuli de nouo. ⁊ ita erit: alioqn̄ nō creasset assē sum ꝯplexo vero. Si aūt iste terminꝰ reuelatio exponaꝉ scḋo mō ꝓ eo qd̄ ē simplr̄ cāre assēsuz alicui ꝯplexo sic ē ncc̄ia hec. deꝰ reuelauit sorti ꝙ dies iudicij erit. ⁊ n̄ depēdet ab aliquo futu ro q: sic pōt deꝰ reuelare fl̄m si velit decipere et fallere creaturā ⁊ nullū incōueniēs seq̄t ex hoc q: nullū incōueniēs ē ꝙ ille q̄ ē veritas causet in aliquo falsitatē.

CC Tertiū mēbrū hu ius articuli

Tertio restat exponere ali quas ꝓpōnes q̄bꝰ vtimur i ista materia. dicimꝰ em̄ ꝙ xp̄s asseruit: deꝰ ꝓmisit: xp̄s iurauit. Asse rere est vocaliter ꝓferre aliquā ꝓpositionē vo calē: et velle ꝙ audiens credat eam esse veram vnde iste qui asserit vocaliter deū esse: profert

hanc deus est. ꝛ vult ꝙ illa ꝓpositio ab eo prolata certificet eum qui audit ꝙ deus est. et per hoc debet asserere ꝛ iurare ꝛ proferre consimilem vocē materialiter vel recitatiue. Nec reqritur ꝙ ipse credat dictū suū esse verū. quia multi asserūt falsum qd̓ sciūt esse falsum. ꝛ ideo mētiūtur. Ego aūt cōtradictionē non video sequi si cōcedit deū asserere falsum sciēter. sed deum mentiri vel periurare vel deū esse falsuȝ eo modo quo mēdax dicit esse falsus nō ꝯcedit: quia ꝑm Aug. libro de mēdacio. Mendaciū est falsa vocis significatio cū intentione fallendi. Et hoc debȝ sic exponi. cū intētiōe deordinata fallendi. Deus aūt nō potest habere intētionē deordinatā in aliquo facto suo: ꝛ ideo deus nō potest mentiri neqȝ peccare. Nulli tamē dubium quin de⁹ possit asserere falsum sciēter ꝛ cū intētione fallendi creaturā: quia nō includit cōtradictionē in deo: imo impfectus esset si nō possȝ intelligere: quia aliqua creatura pōt mereri vt decipiatur a deo. Et credo ꝙ demones meruerūt decipi ꝛ iuste a deo ita ꝙ deus multa facit intētione fallendi eos ꝛ fecit intētione fallēdi. Nec video causam quare deus nō potest velle creaturā decipe per seipm immediate. Vn̄ dicit aug⁹. lib. lxxxiij. q̄stionū. q. ij. ꝙ deus decipit per malos angelos ꝛ ꝑ malos hoīes. ꝛ ꝙ deus iussit filijs israel decipere egyptios. Ubi alludit August. hystorie de rege achab iij. Reg. capitulo. xxij. Et de spū qui dicit. Egrediar ꝛ ero spūs mendax. Et seqtur. Decipies et ꝓualebis egredere. Ubi manifestū est ꝑm augu. ꝙ deus dixit malo angelo vt deciperet regē. Similiter xp̄us voluit nasci de virgine vt deciperet dyabolū eius natiuitatē ꝑm scōs occultās. Similiter Rebecca ꝛ Jacob de singulari cōsilio spiritussctī deceperūt ysaac. Genes. xxvij. Similiter Judith holofernē. Vn̄ videt ꝙ deus possit decipere etiā ꝑ bonos vt satis verisimile est ꝙ frequēter decipit dyabolū ꝛ malos hoīes. Similiter deus ꝓcepit Josue ꝙ poneret insidias vrbi hay quādo debuit eā capere. sil̄r dixit Josue ꝙ deciperet eos. Sil̄r nullū incōueniēs videtur seq̄ si dicat deū dicere fl̄m: vel ꝓmittere se facturū ꝛ non facere: sicut hō pōt.

Quintū dictū

Quinto dico ꝙ de⁹ est vera noticia simpliciter ꝛ accidētalis cuiuslibet veri. siue sit exponibilis ꝑ ꝓpositionē de futuro: de preterito vel de p̄nti. sic tamen scit futura ꝙ pōt nunꝙ̄ sciuisse ea. Et pōt esse noticia eq̄ualēs duob⁹ ꝯtradictorijs aliq̄n successiue ꝑ mutationē rei aut sine mutatione rei: siue in ꝯdictorijs de futuro: vt patet in septimo articulo.

Sextū

Sexto dico ꝙ oīs noticia creata ē limitata ad significādū sic eē sicut ꝑ eā denotat: ꝛ iō oīs noticia creata pōt esse error si sit de obiecto mutabili. ꝛ ideo cū in aīa beati ꝛ in aīa xp̄i sint multe noticie create q̄ sunt veridice noticie nō de creaturis vt ꝙ sol mouet in celo: ꝛ ꝙ luna eclipsabitur in tali tp̄e. Dico ꝙ ille possunt si de⁹ voluerit fieri errores et falle opiniones. ꝛ sic hec esset vera beat⁹ decipit: et hec similiter de⁹ decipitur: per cōicationē ydiomatū: ista pōt cōcedi: q: nō includit ꝯdictionē sic fieri: ideo cōcedendū est ꝙ deus pōt sic facere ꝛ ideo solus deus est in quē error vel deceptio cadere nō pōt. ꝛ oīs creatura q̄ntūcūqȝ btā vel nobilis eius noticia pōt decipi: nec foret min⁹ beata si deciperet circa creaturas. Nā certitudo noticie creaturarū nihil facit ad beatitudinē essentialē: vel saltē cū ignorātia taliū posset esse beata.

DD Articulus nonus. Pria suppositio

In nono articulo ꝓmo suppono q̄ de sunt aliq̄ regule logicales ꝓpter quasdā formas q̄ regule in arte obligatoria diffusius pertractātur. Et est primo sciendū ꝙ q̄n opponēs ponit casum ꝛ q̄n respōdēs admittit respōdēs est obligat⁹ ad respōdēdū ꝑm casum: ꝛ q̄ncūqȝ dicitur ab opponente: ponat ꝙ ita sit vel aliq̄d eq̄ualēs sit respōdēti vna positio q̄ est spēs obligationis si admittat.

Secunda

Scdo suppono ꝙ omne sequēs ex posito formaliter ꝯcesso est concedendū: ꝛ ꝙ om̄e repugnās est negādū tāꝙ̄ impertinēs. Respōdēdū est ꝑm ꝙ ꝯstat r̄ndēti de sua qualitate.

Tertia

Tertio suppono ex eadē arte ꝙ oīs positio eq̄ualet vni depositioni: q: illa equiualēt respōdēti. q: si ponit ꝙ tu es rome. tūc deponit ista tu nō es rome: q: tota respōsio sua in ꝓpōnib⁹ ꝯcedēdis ꝛ negādis ꝛ dubitādis vniformiter se habebit facta sibi ista pōne tu es rome: ꝛ facta depōne ist⁹ tu nō es rome. ꝛ iō qui posuit vnū ꝯdictorū deposuit reliquū ꝛ econtra.

Quarta

Quarto suppono hāc regulā posito falso ꝯtingēti nō est incōueniēs ꝯcedere impossibile ꝑ accidēs eadē arte nō plus de istis.

Ad primū

Ad formas argumētoꝝ ꝓncipaliū in. vij. ꝛ. viij. principali dicēdū est. Ad primū cū dicit sit ita ꝙ deus sciuit istā: a erit. ꝛ ꝙ ista fuit heri scripta in pariete ꝛ nihil aliud tūc est modo necessarium scriptū in pariete fuit verum. ꝛ licet sit vera tamē potuit nūꝙ̄ fuisse vera vt dictū est in argumēto: q: ei⁹ veritas req̄rit veritatē vni⁹ de futuro q̄ pōt esse nūc vera sic patet. Et ista r̄nsio fuit data in faciēdo argumentū ꝛ ad reductionē argumēti q̄n arguit ꝯ r̄nsionē istā. sit a vnū futurū ꝯtingēs ꝙ de⁹ scit fore: tūc iste sunt simul vere. a erit: ꝛ a pōt nō euenire. cōcedo ꝙ a erit: ꝛ tn̄ pōt nō euenire: ꝛ bene stāt simul. Et cū dicit ponat in eē a pōt nō euenire. Dico ꝙ hic sit noua spēs pōnis q: opposita ei⁹ pri⁹ fuit posita q: si ponat ista a erit: ꝛ ꝑ ꝯn̄s deponet sua ꝯdictoria a nō erit: vt pȝ i scd̄a r̄la ꝓcedēt articuli:

et per ꝯñs hec est neganda. deus scit a fore:
quia hec est neganda si ponatur. a nõ erit: quia
est oppositũ positi. Et cũ dicit̃ ꝓponẽdo istam
oppositũ istius fuit a te heri cõcessum nulla ob
ligatione tibi facta heri. hec est impertinẽs ꝛ ve-
ra: ꝛ ideo ꝯcedẽda. Et quãdo arguit̃. hec a erit
fuit heri cõcessa a te: ꝛ hec heri cõtinue fuit fal
sa: ergo falsum fuit heri cõcessum a te nulla ob
ligatione tibi facta: ꝛ vltra. ergo male respõdi-
sti heri. qꝺ põt concedi: quia est sequẽs ex posi
to ꝛ bene cõcesso. est tñ cõclusio falsa ꝛ impossi
bilis per accidẽs: ẜm quartã regulã precedẽtis
articuli q̃ dicit ꝙ posito vero impossibili: nõ est
incõueniẽs cõcedere impossibile per accidens
Unde licet nõ sit ita ꝙ male respõdisti posito
tamẽ casu admisso. hec debet ꝯcedi tu male re-
Ad secundum spõdisti. Et per idẽ patet ad scꝺm cõtra respõ
Ad tertiũ sionẽ ibi datã. Ad tertiũ dico ꝙ assumptũ est
falsum: qꝛ esset dare duas ꝓpõnes que possunt
esse vere: ꝛ tamen nec simul vere nec successiue
Et sic̃ est dare duas ꝓpõnes que erũt vere suc
cessiue: ꝛ tamẽ neutra p̃s est vera ante aliã. sed
hoc nõ est ad ꝓpositũ. ꝛ sic aliq̃d potest esse ve-
rũ ꝛ tamẽ nõ est verũ ꝛ tñ põt fieri verũ. patet
de ista sortes est p̃destinat᷒: qꝛ da ꝙ possit fieri
verũ in hoc sensu: ergo hec est possibilis hoc fu
it verũ. ꝛ seq̃tur fuit verũ: ergo incepit eẽ verũ.
exponẽdo ly incipit ꝑ põnẽ p̃ntis ꝛ negationẽ
preteriti: vel ꝑ negationẽ p̃ntis: ꝛ põnẽ futuri.
ꝯñs falsum: qꝛ sit a instãs in quo incipit esse ve
rũ: tũc ante a hec fuit vera b nõ est verũ: sit b il-
la ꝓpositio. ergo hec fuit vera ab eterno sortes
nõ est p̃destinat᷒: ꝛ erit predestinat᷒ in a ꝑ te: g̃
ab eterno de᷒ sciuit istã copulatiuã sortes non
est p̃destinat᷒ in b. ꝛ erit p̃destinat᷒: ꝛ per ꝯñs
Ad quartum non habebit vitã eternã. Ad quartũ cũ dicit̃
cõtra hãc responsionẽ. sint a ꝛ b duo ꝯdictoria
de futuro: ꝛ sit a verũ in hoc instãti. ꝛ b põt esse
verũ cras: g̃ põt eẽ verũ postq̃ a fuit verũ. Ne-
go ꝯñam ꝛ cõcedo istã postq̃ a fuit verũ b põt
esse verũ. ꝛ nõ denotat per istã ꝙ hec possit eẽ
vera b est verũ. sed denotat̃ ꝙ a est verũ in hoc
instãti: ꝛ ꝙ b potest esse verũ post hoc instãs: ꝛ
hoc est verũ. tamẽ nego b potest esse verũ post
q̃ a fuit verũ. Uel aliter põt dici distinguendo
istã ẜm cõpõnẽ ꝛ diuisionẽ ꝯcedẽdo ẜm sensũ
Ad quintũ diuisum: ꝛ negãdo ẜm sensũ ꝯpositũ. Ad q̃n
tũ dico similiter negãdo ꝯñaꝫ: quia añs habet
aliquã causam veritatis. ꝛ ꝯñs nullã: qꝛ signifi
cat ꝙ a non sit futurũ: tamẽ potest semꝑ fuisse.
Ad sextum Ad sextũ quãdo arguit̃. si oĩs ꝓpõ est contin
gẽs: ad cui᷒ veritatẽ req̃ritur veritas vni᷒ de fu
turo: tũc tales forẽt cõtingẽtes sortes mouet̃:
sortes est albus: hõ est aĩal rationale: quia que
libet infert formaliter vnã cõtingẽs: quia seq̃t̃
apud aristotelẽ. homo est aĩal: ergo homo erit
animal: quia nõ est dare vltimũ in quo est vera
Similiter sortes est albus: quia vel albedo sua
corrũpetur subito vel successiue. Si successiue:
ergo sortes erit alb᷒ per tẽpus post hoc instans
Si subito: g̃ in instãti. capiat̃ illud instãs et sit
a. tũc a vel est immediatũ huic instãti vel non.
si nõ patet reductio ꝛc̃. Potest dici ꝙ apꝺ ari-
stotelẽ nulla fuisset talis depẽdẽs cõtingenter
ad vtrũlibet demõstrata ista ꝓpõne: sol mouet̃
sortes est alb᷒: qꝛ ẜm eũ quãdo hec est vera. sol
mouetur hec nõ est contingẽs ad vtrũlibet sol
mouebitur. nec per ꝯñs hec sortes erit alb᷒: qꝛ
quãdo hec est vera sortes est alb᷒: hec erit vera
sortes erit albus. Et ideo ẜm eũ nõ oĩs ꝓpõ de
futuro est in materia contingẽti. Nec sequitur
hec ꝓpositio demõstrata ista ꝓpositiõe sol mo
uetur. depẽdet immediate ab vna de futuro: er
go dependet a cõtingẽti ad vtrũlibet: si tamen
sit dare vltimũ. etiã ista non valet sortes est. er
go sortes erit. sed cõcedo ꝙ sortes est nullũ sin-
Ad octauũ prin. gulare istius cõpositi. Ad octauũ principale
cũ dicitur: si deus sciret cõtingẽtia posset ea re
uelare ãgelo vel homini: sic ꝙ post reuelationẽ
manerẽt cõtingẽtia. cõcedo. ꝛ cũ arguit̃ tũc q̃c
quid est reuelatũ futurum in sacra scriptura: si
cut de die iudicij: resurrectiõe ꝛ hmõi posset eẽ
cõtingẽs: et per ꝯñs scriptura possit esse falsa.
cõcedo: ꝛ cõcedo ꝙ hec est possibilis abraham
meruit in fide falsa. ꝛ ꝙ homo põt mereri ꝑ fi-
dẽ falsam ita bene sicut per fidẽ verã: quia non
ideo meret̃ homo credẽdo: qꝛ creditũ ab eo est
verũ vel falsum: qꝛ hoc nõ est in potestate sua.
sed ideo credẽdo meretur: qꝛ deus p̃cipit sibi ꝙ
sic credat: ꝛ vult acceptare actũ credendi si cre
Obijcitur dat. Et si arguat̃: ergo aĩa xp̃i potuit fuisse de-
cepta: quia aĩa xp̃i credidit ꝙ dies iudicij erit.
ꝛ hec potest esse falsa: ergo hec ẽ possibilis xp̃s
predicauit falsum. quia hec est necessaria xp̃us
predicauit hoc demõstrata hac ꝓpositiõe dies
Responsio iudicij erit. Potest dici ꝙ hec est cõtingẽs chri
stus p̃dicauit hoc. similit̃ ista xp̃s asseruit hoc.
imo xp̃s põt nũq̃ predicasse hoc: quia ista ꝓpo
sitio saltem gratia materie xp̃s predicauit hoc
cõuertit̃ cũ ista christus prescíuit h̃: et hoc fuit
verũ. ꝛ certũ est ꝙ hec copulatiua est cõtingẽs
ꝛ iõ illa est cõtingẽs. Et ẜm hoc dicit̃ ꝙ postq̃
christus dixit petro ter me negabis hec fuit cõ
tingẽs. similiter hec xp̃s asseruit hoc petro: vel
assertiue dixit hoc petro ad istum intellectum:
ꝙ per illud dictũ significaret petrũ negaturum
christũ. Et eodẽ mõ potest dici ꝙ hec est cõtin
gẽs. modo aĩa christi credit ꝙ dies iudicij erit:
et cõuertitur cũ ista. aĩa christi credit ꝙ dies iu
dicij erit: ꝛ hec fuit v̾a dies iudicij erit. Uñ oĩs

difficultas istorum argumentorum solueretur si posset solui illud cōe argumētū de reuelatione facta petro de negatione xpi. Et de isto dicūt aliq̄ φ postq̄ xps asseruit hoc petro potuit nūq̄ asseruisse illud ad talē intellectū. sed hanc oportet ꝯcedere φ xps p̄dicauit fl̄z posito φ h̄ sit vera dies iudicij erit: q: posito falso possibili nō est incōueniēs cōcedere impossibile p accidēs ꝛ nō ē impossibile nisi p accidēs xps p̄dicauit fl̄m in a. Hec aūt r̄nsio non sufficit mihi: ideo ꝯtra hoc arguitur sic. assertio xpi vocalis qua asseruit diē iudicij fore audientib⁹ discipulis suis sit a. tūc sic arguit̄. hoc fuit ꝓlatū a xpo in b. tpe demōstrato a. hoc fuit prius in b. tpe: ḡ fl̄m in b. tpe fuit ꝓlatū a xpo. Maior ē necessaria p accidēs q: deus ꝓtulit a corā discipulis suis in b. tēpore: ꝛ minor est ꝯtingēs: ergo conclusio est cōtingēs. Itē aīa xpi asseruit ipm a ꝓlatū a se in b tpe. ꝛ a ꝓlatū a xpo in b. tpe ē falsum: ḡ aīa xpi asseruit fl̄m in b tpe. Et vltra: ergo aīa xpi fuit decepta. Maior ē necessaria: minor ē cōtingēs: ḡ ꝯclusio est cōtingēs. Nec ē simile si arguat̄ sic a fuit scitū a deo in b tpe. et a fuit fl̄m in b. tpe: ḡ falsum fuit scitū a deo in b tpe: q: maior est ꝯtingēs. ꝛ licet hec sit vera: tamē pōt nūq̄ fuisse vera. Sed nō est simile de ista ꝓpōne aīa xpi asseruit a qn̄ ꝓtulit a in b tēpore: q: hec est simplr̄ necessaria vel impossibilis. necessaria si est vera. impossibilis si est falsa sed cōstat φ est vera: ḡ est necessaria. et nō pōt cōcedi φ hec mō est necessaria aīa xpi asseruit istā ꝓpōnē dies iudicij erit: ꝛ nō depēdet ab aliquo futuro plusq̄ ista petr⁹ asseruit. ꝛ cōcedendū est φ hec est cōtingens aīa xpi fuit decepta aīa xpi credidit falsū: aīa xpi fuit beata: est cōcedēdū: sed hoc est mō impossibile. Natura humana in xpo vel aīa xpi mētiebat̄: quia nihil ꝓtulit cū ꝯcordinata intētione fallendi. Cōtra xps voluit discipulos credere qn̄ audierūt hoc ꝓlatū a xpo: tūc sic hoc voluit xpus discipulos suos credere: ꝛ hoc est fl̄m ḡ fl̄m voluit eos credere: ḡ voluit eos decipe. Maior ē necessaria: minor est contingēs: ḡ ꝯclusio ē cōtingēs. Cōcedo ꝯclusionē scz φ ē cōtingēs. sed nūq̄ erit vera ista videlz: xps voluit φ discipuli sui crederent sibi in falsis: alias nimis derogat̄ potētie dei si mō nō potest facere φ dies iudicij nō erit: nec annihilare vnū angelū: ꝛ p ꝯn̄s pōt facere tales ꝓpōnes falsas quas ipe protulit dies iudicij erit: ꝛ angel⁹ malus nō erit dānatus. Scđm hoc pōt dici ad argumētū de negatiōe petri φ toto tpe intermedio postq̄ xpus dixit. ter me negabis. vsq3 ad negationē φ hec fuit cōtingēs petrus negabit xpm: ergo xps potuit asseruisse falsū. ꝛ in potestate petri fuit christū asseruisse. imo in potestate cuiuslibet alterius qui fuit cū petro. quia in tempore medio potuit petrus fuisse occisus. ꝛ nō oportebat φ deus eum statim resuscitasset. sed non fuit in potestate petri facere xpm dixisse mēdaciū. Cōtra. xps sciuit φ ipe asseruit falsum cū intētione faciēdi petro credere illud. ergo in dicto xpi fuit falsa significatio vocis cū intētione fallendi. Antecedēs fuit cōtingēs in medio tpe: ergo ꝯn̄s. Φ aūt an̄s fuit cōtingēs probo: q: hec fuit cōtingēs illo medio tpe de⁹ sciuit xpm asseruisse fl̄m cū intētione faciendi petrū credere fl̄m quia hec fuit necessaria illo tpe deus sciuit christū asseruisse hec cū intētione faciēdi petrū credere. hoc est hec fuit cōtingēs de⁹ sciuit hoc esse falsum. igit̄ tota ista ꝓpō fuit cōtingēs illo tēpore de⁹ sciuit xpm asseruisse falsum cū intētione faciēdi petrū credere fl̄z: ḡ hec fuit ꝯtingēs illo tpe de⁹ sciuit xpm dixisse mēdaciū. Potest dici φ in xpo est duplex noticia. increata ꝛ creata: diuina scz ꝛ hūana. Ita ꝛ duplex est intentio: q̄dā est intētio act⁹ volūtatis. Nā ē vna intentio q̄ est volūtas diuina. ꝛ est vna alia q̄ est volitio creata: q̄ est vna qualitas in aīa christi. Modo videtur φ inter istas noticias sit talis differētia φ in noticia creata possit esse error p mutationē rei cui⁹ est q: noticia istius a erit. sp erit noticia istius a erit: nec pōt esse noticia istius a non erit: sed in noticia increata nunq̄ pōt esse error. Et similiter licet sit noticia isti⁹ a erit potest tamē esse noticia isti⁹ a nō erit: ꝛ sine sui mutatiōe ꝛ nūq̄ fuisse noticia isti⁹ a erit: et hoc est ꝓpter illimitationē noticie que est de⁹: quā admirari possum⁹ sed nō cōmēsurare. Eodem mō dico de intētione in xpo: que est duplex. creata ꝛ increata. Si ergo loquimur de intētione increata cōcedo φ xps potuit facere petrū credere falsum: nec tn̄ hoc est cōtingēs. Si loquamur de intentione creata hec fuit impossibilis medio tpe illo xps intēdebat decipe petrū: sed hec fuit cōtingēs xps intēdebat intētione creata facere petrū credere fl̄m. Nec tn̄ hec est contingēs xps intētione creata voluit decipere petrū. Exēplū pōt dici φ hec consequētia nō valet volo te credere falsum: ergo volo te decipi. Quia ponitur φ rex sedeat ꝛ ego credā regem non sedere ꝛ asserā tibi φ rex nō sedet: tunc patet φ volo te credere assertū a me: qđ est falsū. ꝛ tamē nolo decipere te. Posset dici forte φ exemplum non est ad propositum. nec est verum in isto casu φ non volo te decipere: immo volo decipere te. ꝛ non scio me te decipere. Et sic in huiusmodi casibus consueuimus dicere ipe decepit me sed noluit decepisse me: quia nō sciuit se velle decipere me. ꝛc. Unde propue lo

Rn̄sio aliquorum

Cōtra rn̄sionē

Secundo

Tercio

Replica

Responsio

Replica

Responsio

quēdo ista ꝓpō ego volo decipere te: equiualet isti volo te facere credere sicut ꝑ hoc denotat̄. ⁊ credo ꝙ nō est sicut ꝑ hoc denotat̄: ⁊ sic velle ē intētio decipiēdi. ⁊ certe h̄ fuit ipossibilis post assertionē xp̄i factā petro: xp̄s voluit petrū credere hoc qd̄ xp̄s credidit. ꝙ dictū suū fuit verū ⁊ hec fuit cōtingēs medio tp̄e aīa xp̄i fuit decepta: ⁊ sic ꝑ ꝯñs deus pōt decipi per coicationē ydiomatū: sicut hec similiter fuit vera ꝑ coicationē ydiomatū deus potest mori.

Replica

Cōtra: videtur adhuc ꝙ hec sit cōcedēda sicut possibilis deus asseruit falsum scitū esse f̄lm cū intētione fallendi.

Responsio

Rñdeo siue sequat̄ siue nō ꝯclusio ē vera si assererē nō sit aliq̄d aliud nisi dicere aliquid cum intētione ꝙ audiēs credat illud esse verū. qd̄ etiā icōueniēs foret si de⁹ scriberet in libro istā ꝓpōnē dies iudicij nō erit. ⁊ simul intenderet ꝙ aliq̄s malus credens illud scriptū a deo assentiret illi falso et ita fallitur. Eodem mō si formaret tales voces in aere ad eandē intētionē siu rationē vt ꝓpter hoc foret in audiente falsū. Et sic ꝯsequēter pōt dici ꝙ hec fuit possibilis post assertionē xp̄i xp̄s voluit fallere petrū xp̄s dixit f̄lm scitū esse falsū: quia aīa xp̄i credidit xp̄m dicere verū xp̄s nō fuit deceptus: q: aīa xp̄i nunc fuit decepta ⁊ xp̄us putabat esse verū qd̄ aīa xp̄i putabat est f̄lm. licꝫ em̄ nulla istarū sit vera: tñ quelibet istarū est possibilis ꝑ coicationē ydiomatū.

Ad scḋm octaui principalis

Ad scḋm cū dixit̄ deus nō pōt reuelare futura contingētia sic ꝙ post reuelationē maneāt cōtingētia: quia si sic aliquis iuste damnatus ante centū annos pōt modo nūq̄ fuisse iuste dāṅat⁹. Nego ꝯñaꝫ. ad ꝓbationē cū dicit̄ ꝙ aliq̄s de secta saduceoꝝ ē dāṅatus: q: credidit hoc falsum: resurrectio nō erit. Rñdeo ꝙ possibile est istum dāṅatū credidisse hoc falsum posito ꝙ nūq̄ credidit falsum nisi illud tñ. ⁊ nego ꝯñam ergo est possibile ꝙ sit iniuste dāṅatus quia credidit verū qd̄ non debuit credere: ⁊ noluit falsū credere qd̄ tamē habuit credere sub p̄cepto posita falsitate isti⁹ resurrectio nō erit.

Ad tertiū

Ad tertiū dicendum ꝙ admisso casu debet cōcedi ꝙ sortes nunq̄ voluit difformiter deo in volendo platonē dāṅare: q: tamen voluit oppositū istius qd̄ preceptū fuit sibi velle: ergo peccauit ⁊ iuste fuit damnatus.

Ad quartum

Ad quartū cōcedo ꝙ modo est in p̄tāte mea facere sic aliquē mortuū añ centū annos fuisse ꝓphetā. iste termin⁹ propheta est termin⁹ connotatiuus: cui⁹ significatū est aliq̄d p̄dicēs verū. ⁊ planū est ꝙ si de me aliq̄s p̄dixit aliq̄d me facturū cum possum facere et nō facere libere. ꝯsequēs est ꝙ possum facere eū fuisse prophetam ⁊ nō fuisse ꝓphetā: q: possum facere ꝙ ipse dixerit verū aut f̄lm. i. possum facere ꝙ hec propositio sit vera vel falsa sicut placet mihi: talis homo fuit ꝓpheta: accipiēdo prophetā stricte ſm diffinitionē ꝓphete. ⁊ ideo post tēp⁹ in quo aliq̄s predixit futurū cōtinue donec fuerit impletū hoc est ꝯtingēs ille ꝓphetauit isto demōstrato. Unde hec est hodie cōtingēs iob ꝓphetauit de resurrectione: ⁊ q̄libet talis cōtingēs. iob credidit verū de resurrectiōe ⁊ hmōi. ⁊ concedendū est ꝙ aliq̄s ꝓphetauit ⁊ potest nunq̄ ꝓphetasse. ⁊ ꝙ aliq̄s dixit verū ꝑ totā vitā suā ⁊ potest adhuc ita esse ꝙ nūq̄ dixerit vnā ꝓpositionē verā: hec oīa patēt ex p̄cedētibus.

De prophetia

Ad diffinitionē ꝓphetie cū dicit̄ ꝙ est diuina inspiratio ⁊c̄. preter veritatē imobili necessitate demōstrat ⁊c̄. Intelligo hāc diffinitionē de veritate immobili multoꝝ cōtingētiū. sicut loq̄tur anſ. de immobili necessitate futuroꝝ. dicit em̄ libro. ij. Cur de⁹ homo ca. xvij. ꝙ illud qd̄ de⁹ ꝓponit anteq̄ fuerit nō potuit nō esse futurum. Et alibi dicit rem futurā necesse est esse futurā. Qualiter aūt hec necessitas sit intelligēda declarat de cōcor. ca. ij. ⁊ similiter in loco p̄allegato dicēs ꝙ est duplex necessitas precedēs ⁊ subseqēs. Necessitas p̄cedēs est cā vt res sit. Necessitas subseqēs est necessitas quā res facit. Uult dicere ꝙ tales cōditionales sunt necessarie si aliq̄d est futurū illud erit: si deus sciuit aliquid eē futurū illud erit. si iob ꝓphetauit resurrectionē: resurrectio erit. ⁊ dixit hoc idem Boetius sub verbis magis cōuenientib⁹. iiij. de ꝯsolatione ꝓsa vltima. Duplex est necessitas. Una simplex: videlicet oēs hoīes esse mortales. Secūda cōditionalis: vt si aliquē ambulare scias eū ambulare necesse est. Hec distinctio ponit̄ ab alijs in ista materia sub istis verbis. Quedā est necessitas ꝯñe: ⁊ q̄dā necessitas ꝯñt̄. Cū ergo dr̄ ꝓphetia habet immobilē veritatē: hoc est necessitatē verū est ꝯñtē vel cōditionalē vel respectiuā: nō aūt absolutā ꝯñe. Et sic concordāt dicta anſ. ij. cur de⁹ hō. c. xvij. vbi inq̄rit an xp̄s potuit voluisse ſuare vitā suā ⁊ dic̄ ꝙ illud qd̄ de⁹ ꝓposuit añq̄ fuit nō potuit nō eē futurū: hoc est dictū hec cōditionalis est necessaria si de⁹ ꝓposuit aliq̄d futurū illud est futurū. Nā de ꝯcor. c. ij. dicit aliqua res vt q̄dā actio nō necessitate futura ē. q: priusq̄ sit fieri pōt vt nō sit futura: rē vero futurā nc̄cē ē esse futurā. vñ futurū nō pōt esse futurū simul ⁊ nō futurū. et infra cras seditio futura in pp̄lo non de nc̄citate erit seditio. pōt em̄ fieri anteq̄ sit vt nō fiat. ecce plane vult dicere ꝙ futurū pōt eē nō futurū et tñ hec est necessaria oē futurū est futurū. ⁊ ꝙ impossibile ē ꝙ aliquid simul sit futurū ⁊ nō futurū: licꝫ sit verū ꝙ aliq̄d sit futurū ⁊ pōt nō eē futurū: ⁊ aliq̄d nō est futurū ⁊ potest eē futurū

improprie hec dicitur. Si si habeatur intellect⁹ in proposito difficultatis nō est cura an improperietas sit.

Replica

Contra. capio illud qd̄ non est futurū sed potest esse futurū ꝛ sit a. ꝛ arguo sic. a nō est futurū ꝛ potest esse futurū: ergo pōt incipere esse futurū.

Responsio

Respōdeo ꝙ totū argumētū fit in locutionibus improprijs: quia nihil est tale qd̄ nō est nec est futurū ꝛ potest esse futurū: sed intelligo per istā aliq̄d nō est futurū ꝛ pōt esse futurū ꝙ hm̄oi ꝓpōnes in aliqua materia sūt cōcedēde a nō est nec erit: ꝛ tamē a potest fore: et tunc valet ꝯña a pōt incipe esse futurū.

Ad quintum

Ad q̄ntū de aplo. i. corith. xv. potest intelligi. si xp̄s non habet potestatē suscitandi mortuos: ergo nec xp̄s resurrexit. Unde vult probare possibilitatē resurrectionis: ꝛ similiter persuadere veritatē eiusdē ꝙ xp̄s docuit hoc eē credēdū. Unde est talis ꝯña. si mortui nō resurgūt. i. si mortui resurgere nō possunt: ergo nec xp̄s. ꝯña ē bona licet an̄s sit impossibile: sicut dicit Aug⁹. li. ij. de doctrina xp̄iana. Ad ꝯñaȝ michee. ij. Regū. xxij. Si reuersus fueris in pace ꝛc. cōditionalis est vera: an̄s fuit cōtingēs: ꝛ ꝯn̄s similit̄.

Ad sextum

Ad sextū cōcedo ꝙ hec est contingēs aīa xp̄i fuit beata. sic tamē ille termin⁹ beatus debȝ sic exponi: fruitur ꝛ semꝑ fructur deo sicut patet.

Ad septimū

Ad septimū patet quō de⁹ pōt certificare: et quō non: per p̄dicta in primo articulo posito de illa materia. Ad glosam illā ꝙ xp̄s est veritas: que seipām negare nō potest: ꝛ tamē faceret si dicta sua nō impleret. Uult dicere ꝙ deus implet promissiones suas ita certitudinaliter ac si nō posset nō implere. Et eodēmō dico ad illud Luc. xxiiij. Necesse est adimpleri omnia ꝛc̄ hoc est illa implebūtur ac si nō possent impediri.

Ad octauū

Ad octauū cōcedo ꝙ angeli sunt cōfirmati: potest tamē ita esse ꝙ nūq̄ fuerūt cōfirmati. Omnes alie forme argumētorū possunt solui per predicta in articulis. Seq̄tur q̄stio tertia.

A

Questio III

Primū p̄ncipale

Queritur vtrū demones libere peccauerūt.

Et videt̄ ꝙ non: quia tūc malus angelus peccasset volendo aliq̄d iniuste. ꝯña patet p anſ. de casu dyaboli. ca. iiij. Nullus iusticiā deserit nisi volendo qd̄ nō debet. sed consequēs falsum: quia si angelus peccauit volēdo qd̄ nō debuit: quero aut illud qd̄ voluit apparuit sibi cōmodū vel nō. Scdm̄ non potest dici qꝛ sm̄ anſ. de casu dyaboli. ca. ij. Nō potuit velle aliud nisi qd̄ aliquo mō appuit sibi cōmodū ergo illud qd̄ voluit pri⁹ appuit sibi cōmodū et certū ē ꝙ nō fuit sibi cōmodū. g̃ error precessit suū peccm̄. g̃ pena culpā qꝛ fuit deceptus et oīs deceptio est pena.

Scdm̄ principa.

Scdo. si peccauit g̃ potuit vitasse pecm̄. ꝯña pȝ p aug. iij. de li. ar. ca. xviij. Nullus peccat in eo qd̄ vitare nō potest. Falsitas ꝯn̄tis pba t̄ quia vel postq̄ peccauit ꝛ hoc non: qꝛ post necesse fuit eū peccasse. Nec tūc: qꝛ tunc simul peccasset ꝛ caruisset petō. Nec ante qꝛ ante nō potuit meli⁹ facere q̄ fecit: qꝛ ita bene fecit sicut illi q̄ steterūt. g̃ nō potuit meli⁹ facere nec cauere q̄ fecit. igit̄ ꝛc̄.

Tertiū principa.

Tertio: qꝛ aut angeli mali sperauerūt se posse cōseq̄ qd̄ optabant vel nō. si nō. g̃ nō voluerūt illud ex electione: qꝛ electio non est impossibiliū. iij. ethicoꝝ. si sic: g̃ fuerūt decepti sic pri⁹ argutū est.

Quartū p̄ncipale

Quarto sic. tūc oēs peccassent male volendo. ꝯn̄s est falsum. qꝛ tūc prim⁹ peccasset male volēdo solū et mala volitione. ꝯña patet: qꝛ nō sunt alie potētie in angelo quibus potuit peccare. Falsitas ꝯn̄tis patet: qꝛ angel⁹ prim⁹ fuit alijs occasio peccādi: sicut legit̄ apocalipsis. xij. vbi dicit̄ ꝙ draco cadens de celo traxit secū tertiā partē stellarū. sed si peccasset sola volūtate nō fuisset alijs occasio peccādi: qꝛ volitionē talē alij non nouissent.

Ad idem

Similiter videt̄ ꝙ nullo mō alijs fuit occasio peccādi: qꝛ tūc oēs alij peccassent ex tētatione. Cuius oppositū dicit aug. in enchi.

Quintū p̄ncipale

Quinto sic. si angel⁹ malus peccauit male volendo: g̃ cū in illa mala volitione nō fuerit creatus mouit se ad sic volendū: ergo anteq̄ sic voluit voluit se ita velle. q̄ro tūc aut per volitionē primā. et tūc per primā volitionē qua se peccare voluit voluit peccare. Sȝ prima sua volitio fuit naturalis. g̃ volitiōe naturali voluit se peccare. g̃ volitio naturalis fuit mala. Si mouit se ad volēdū volitione alia a prima ꝛ illa fuit mala: ergo mouit se ad illā quadā alia volitione. ꝛ sic vel erit processus in infinitū: vel dabitur ꝙ prima volitio naturalis fuit mala.

Cōfirmatur

Cōfirmat̄ ista ratio ex processu ansel. de casu dyaboli. ca. xij. vbi dicit. necesse est fateri quia nihil potest per se velle qui nihil vult. ꝛ quicquid mouet se ad volendū prius vult se ita mouere: ergo si malus angelus mouit se ad male volendū: pri⁹ voluit se male velle q̄ male voluit: qd̄ est impossibile.

Sextū principa.

Sexto. si angelus malus mouit se ad male volendum: ergo aliqua volitione precedēte maliciā: sed omnis volitio que precessit maliciam in angelo fuit voluntas recta: ergo per voluntatē rectā mouit se ad peccandū. Cōfirmatur ratio: quia per anselmū de casu dyaboli ca. xv. Angelus nō fuissȝ debitor iusticie: nisi iusticiam a deo accepisset: ergo iustam volitionem accepit a deo: ergo omnis volitio ante peccatū fuit iusta: ergo si mouit se per volitionē ad malam voluntatē seu ad maliciā oportet imaginari ꝙ per iustam volitionem mouit se ad volendum iniuste: quod est impossibile: ergo ꝛc̄.

Septimū principale

Septimo. si angelus peccauit: quero aut p̄sciuit se eternaliter debere puniri ꝓ pctō vel non p̄sciuit. si p̄sciuit: ergo sic peccare nō potuit: qr non potuit velle vnde miser esset: sicut patet ꝑ ans. vbi supra. ca. xxij. Si nō p̄sciuit hoc. Cōtra prescinit ꝙ si peccaret puniret̄: sicut patet ꝑ anselmū eodē libro ca. xxi. Uel ergo credidit puniri pena eterna: vel tpali. si eterna stat argumentū. si tpali errauit: ꝛ sic pena p̄cessit culpā. Silr̄ si credidit ꝙ debuisset tm̄ puniri tpaliter: ergo credidit peccatū suū fore veniale si peccaret: ergo errauit sicut prius anteꝙ̄ peccauit. Et similiter deus iniuste (vt videtur) egisset cū eis dādo p̄ceptū nisi demōstraret q̄ pena sequeretur trāsgressionē precepti. Silr̄ videt̄ irrōnabile ꝙ tm̄ lateret angelū de cōditionib⁹ sue nature ꝙ nesciret se semꝑ fore miserū si in pctm̄ semel caderet: ꝛ si hoc sibi constabat nullo mō peccare poterat: nisi posset velle miseriam.

Octauū p̄ncipa.

Octauo. si angeli peccauerūt oēs occasione vni⁹: igit̄ illi viderūt eū prius peccasse: sed nullo momento diuidūtur pena ꝛ culpa: ergo statim viderunt eū priuatū gr̄a ꝛ in pena: ergo nullo mō habuerūt ab eo occasionē peccādi sed magis cauēdi.

Nonū p̄ncipale.

Nono sic. si angelus potuit peccare: an q̄ peccare potuit in primo instāti sue creationis vel nō sed post p̄mū instās. Primū nō potest dari. Tū qr sic nūꝙ̄ fuisset bon⁹: ꝛ sic nūꝙ̄ cecidisset a bono habitu. Tū qr s̄m ans. de casu dyaboli. ca. xij. Creatura nō pōt habere primū actū nisi a deo. si ergo in p̄mo instāti fuisset mal⁹ fuisset factus malus a deo. Tū quia statim in peccando fuit corrupt⁹ in naturalib⁹ ꝛ depressus in libero arbitrio. s̄m ꝙ dicit magr̄ lib. ij. dist. vij. et sic si peccasset in primo instāti simul fuisset integer in naturalib⁹ ꝛ corruptus vel depressus. Si autē ꝯcedat̄ ꝙ nō potuit peccare in primo instāti sue creatiōis sed post tm̄. Cōtra. aut est dare primū instās in quo potuit peccare vl̄ nō. si sic sit a. tūc inter instās a ꝛ tēpus creationis fuit mediū tēp⁹: ergo in illo toto tpe medio fuit impeccabilis qd̄ nō apparet rōnabl̄e: tūc eēm esset dare infinita tpa media: quoꝝ nullū sufficeret ad deliberationē vel electionē angeli. Si vero nō sit dare primū in quo potuit peccare: ergo ante illud in quo peccauit potuit peccasse: ꝛ ante illud aliud adhuc: ꝛ sic in infinitum.

Ad idem secūdo.

Preterea. xp̄s meruit in p̄mo instanti sue cōceptiōis: ergo angelus potuit peccare in p̄mo instanti sue creationis.

Tertio

Preterea. aīa pueri nūc contrahit peccatū in p̄mo instanti sue infusionis: ergo illa aīa fuit mala in primo instāti: igitur ꝛ angelus.

Quarto

Preterea. homo potest peccare in primo instāti sui esse: ergo ꝛ angelus. Probo antecedēs: quia peccet aīa aliqua separata extra corpus ꝛ habēs preceptū. ponatur ꝙ ipsa peccāte actualiter vniatur corpori ꝛ fit homo: tūc homo iste peccat in primo instāti sue creationis. Cuius ꝓbatio est: quia volūtas hui⁹ hominis peccat: ergo homo iste peccat.

Quinto

Preterea. angelus in p̄mo instāti sue creationis habuit cognitionē boni ꝛ mali ꝛ perfectā voluntatem ꝛ eque facilē ad volendū sicut intellectū ad cognoscendū: nec cognouit per discursum: nec cōposuit nec diuidit sicut multi dicūt: ergo in primo instanti potuit bene vel male velle.

Decimū p̄ncip.

Decimo sic. angel⁹ nūꝙ̄ cecidit a iusticia sua quā habuit: ergo nūꝙ̄ peccauit: ꝯña patet: qr si nō accepisset iusticiā ꝛ ab ea cecidisset nūꝙ̄ fuisset debitor iusticie. s̄m Ans. de casu dyaboli. ca. iij. Et si nunꝙ̄ fuisset debitor iusticie ad seruandam eam nūꝙ̄ peccasset: igitur quia nunꝙ̄ accepit iusticiā nūꝙ̄ peccauit. Sed ꝙ nūꝙ̄ accepit iusticiā probat̄ per aug. xij. sup genes. ca. xxiiij. vbi dicit ꝙ dyabolus est cōtinue impi⁹ et mente cecus: non ex eo qd̄ acceperat cecidit sed ex eo qd̄ accepisset si deo subdi voluisset. Ex hoc arguit̄ sic. dyabolus non cecidit ab aliquo qd̄ habuit: ꝛ cecidit a iusticia. ergo iusticiā non habuit. Uel aliter sub hac forma. nō cecidit ab aliquo qd̄ habuit: ergo nunꝙ̄ cecidit a iusticia ergo nūꝙ̄ accepit iusticiā. q̄ nūꝙ̄ deserēdo iusticiā peccauit. qd̄ ē ꝓpositū: ꝯñe immediate pācēt sicut prius.

Undecimū p̄n.

Preterea vndecimo. si angel⁹ peccauit male appetendo: q̄ro q̄d fuit illud qd̄ deordinate vel iniuste appetijt. et videt̄ ꝙ est eq̄litas dei. ꝓpter illud Esa. xiiij. qd̄ dicitur ex ꝑsona nabuchonosor ꝛ in figura dyaboli. in celū ascendā. ꝛ supra astra celi exaltabo soliū meū. qd̄ quia nō potest intelligi de celo empireo. qr in illo creatus erat: oportet ꝙ intelligat̄ de celo trinitatis: qd̄ est excelsitudo diuine maiestatis. Sed cōtra illud est ꝙ angel⁹ sciuit hoc sibi esse impossibile. Unde. i. sup genes. ca. vlt. dicit aug. ꝙ adā dyabolo suggerēte quādo audiuit ꝙ primi parētes forēt sicut dij nullo modo credidit si tā spūali mēte p̄ditus erat. sed cōstat ꝙ angelus spūali mēte preditus fuit: ergo se fieri equalē deo impossibile sciuit.

B

In oppositum

Ad oppositū est catholica fides. ꝛ aug. sup genes. Et ans. de casu dyaboli ꝑ totū. Et magister sententiarū libro. ij.

Rn̄sio ad q̄onē

Ad questionē dicendū ꝙ sic. qr sequitur peccauit: ergo libere peccauit. Sed quo modo peccauit angelus: ꝛ quid peccādo petijt et an pctm̄ p̄mi angeli fuit pctm̄ omissiōis vel cōmissiōis difficile est videre.

Decisio q̄stionis

Tū ad p̄ns dico ꝙ probabiliter potest poni modus iste scilicet ꝙ omnes angeli fuerūt creati in gratia: s̄m doctores cōmuniter: licet magister dicat oppositum libro. ij. distin. iij. ca. v. ꝛ in hoc nō tenetur.

Creati enĩ fuerũt in cognitione dei ⁊ sui: ⁊ scie
bant q̃d debebant velle ⁊ q̃d respuere. Boni
igit̃ cognoscentes se esse factos a deo ꝑ cogni-
tionẽ naturalẽ: ⁊ existentes in grã inceperunt di
ligere deũ ⁊ ei de sua tã notabili ꝓductione re
gratiari ꝓpter quã dilectionẽ meruerũt de cõ-
gruo suã beatitudinẽ et suã ꝯfirmationẽ. mali
ꝟo ecõtrario suã nobilitatẽ ꝯsiderãtes: in deũ
sicut in actorẽ sue bonitatis nõ referebant nec
ei assurgebant: ẜ absolute in ꝯsideratõe sue no
bilitatis ꝯsistebãt ⁊ ꝯfruebant̃ seipsis delecta
ti de ꝓpria nobilitate ⁊ nulli alieri de eiꝰ boni
tatis efficacia regratiãtes sibi ipsis attribuebãt
bonitatẽ suã ⁊ negantes aliq̃d esse ipsius cãm:
qꝺ deꝰ solꝰ iuste põt facere ⁊ vere de seipso ꝓpt
qꝺ ãgeli cadẽtes: q: seipsis fruebãt̃ ⁊ in seipis
delectabant̃. ⁊ nõ referẽtes suã bonitatẽ ꝑ grã
rũactiones in deũ diligendo illũ sup oia. ideo
dicunt̃ aliquid ꝓpriũ deo: sibi vsurpasse. ⁊ sic
quodãmõ interp̃tatiue dei eq̃litatẽ appetisse:
q: in h̃ ꝙ voluerũt delectari de se nõ referẽdo
se ad aliq̃d aliud sicut in cãz voluerũt illud qꝺ
solus deus põt velle licite: cuiꝰ eẽ nihil respicit
ꝑ cã. ⁊ sic petm̃ eoꝝ multiplicẽ habuit deformi
tatẽ. q: ꝯsiderando bonũ qꝺ a deo acceꝑant ⁊
omissionẽ quã fecerũt de regr̃tiãdo auctori coꝝ
qꝺ petm̃ põt vocari ingr̃titudo q̃ est radix oim
vitioꝝ. pensando ⁊ ꝯsiderando actũ quo pec-
cauerũt ⁊ maliciã qua se dilexerũt absolute ibi
insistendo posset dici petm̃ eoꝝ libido. potest
etiam vocari sup̃bia: q: fuit amor ꝓprie excel-
lentie inordinatus. nã amare ꝓpriã excellẽtiã
nullũ petm̃ est cũ virtuosi ⁊ beati hoc faciant: ẜ
inordinate ꝓpriã excellentiã amare est petm̃ ⁊
sup̃bia dici põt. g̃ ẜm ista dici põt ꝙ petm̃ an-
gelicũ nõ fuit appetitꝰ alicuius nature hite ni
si interp̃tatiue. ẜ amor deordinatus ꝟe habite

Cõtra dicta

Sed ꝯ hoc videt̃ dictũ anẜ. de casu diaboli. c.
vi. ⁊ xxv. vbi inq̃rendo q̃d fuit illud qꝺ angelꝰ
appetijt. dicit sic. q̃d illud fuit nõ video: ẜ q̃cq̃d
fuerit sufficit scire ꝙ fuit aliquid ad qꝺ ꝓficere
⁊ ad qꝺ crescere ⁊ ꝑtingere potuerũt qꝺ nõ ac
ceperunt qñ creati fuerũt: vt ad id suo merito
ꝓficerent. g̃ ẜm eũ appetierũt aliquid quo ca-

Ab hoc quo corrue runt

ruerũt ⁊ aliq̃d ꝑtinens ad btitudinẽ: q: ẜm eũ
illud debebant postea ꝑ meritũ accepisse: ⁊ tñ
iiij. ca. dicit ꝙ angelus peccando aliq̃d voluit
qꝺ deus illũ velle nõ voluit. ex q̃bus duobus
ꝯcludit̃ ꝙ deus nõ voluit eũ velle illud qꝺ de-
buit meruisse: ⁊ tñ certũ est ꝙ voluit volũtate
p̃cepti qꝺ illud meruisset. q: aliter nõ peccassꝫ
in nõ merendo. igit̃ voluit eũ aliq̃d mereri qꝺ
tñ noluit eũ velle. qꝺ tñ apparet oino irratio
nabile. vñ dicere ꝙ nihil appetierũt nisi illud
ad qꝺ ꝓficere debuerunt ex merito suo: ⁊ tñ ꝙ

voluerũt aliq̃d qꝺ deꝰ nõ voluit eos velle: non
vĩ rõnabile. vñ dictũ Anẜ. nõ intelligo illo mõ
nisi dicat̃ forte ꝙ angelꝰ peccauit volẽdo bea-
titudinẽ deordinate: quia voluit habere beati
tudinẽ ex solis naturalibus sine gratia: non ta
mẽ a se sed a deo. Et sic dicit sctũs thomas qñ
to articulo quarti libri. Et in hoc autẽ ꝙ appe-
tijt habere finalẽ beatitudinẽ sine auxilio diui
no ⁊ sine diuina gratia ex solis naturalibus ap
petijt quodãmõ equalitatẽ dei ꝑ similitudinẽ:
quia hoc est dei ꝓpriũ. s. beatificari per seipm̃.
Unde siue dicatur ista via siue alia parua cu-
ra est ꝙ veritatẽ nosse nõ possumꝰ nisi per reue
lationẽ.

Ad primũ argumentũ principale

Ad p̃mũ igitur argumentũ dici po-
test ꝙ nõ precessit aliqua noticia erronea: ẜ ex
sola visione dei ⁊ sui ⁊ aliorũ angeloꝝ potuit
appetere deordinate beatitudinẽ sicut dicit se
cunda via. Uel potuit diligere se sine relatione

Alia responsio

ad deũ: sicut dicit p̃ma via. Si diceretur ali-
ter scꝫ ꝙ peccatũ p̃mi angeli fuit omissio ⁊ ne
gligentia considerandi. Tũc fuit talis ordo in
peccato suo. p̃mo omisit considerare natura-
les leges a deo sibi preceptas. Secũdo quia si-
cut omisit sic considerare incidit in iudiciũ er-
roneũ. Et tertio in amorẽ vel appetitũ deordi
natum: ⁊ tunc nõ facit difficultatẽ an appete
rit possibile vel impossibile. quia error sequeba
tur peccatũ omissionis licet precederet pecca-

Ad formam

tũ positiuũ. Et tunc posset dici ad argumentũ
plane cõcedendo ꝙ illud qꝺ appetijt apparu-
it sibi cõmodũ: ⁊ ideo fuit deceptus per negli-
gentiã vtendi cognitione habituali sibi indita

Replicatur

a deo. Sed contra istud est ꝙ talis negligen-
tia non potuit esse in angelo nisi ex nimia intẽ-
tione circa bonũ aliqꝺ intelligendũ: ꝓpter qꝺ
distraheretur a cõsideratione tali ⁊ collatione
legis sibi date. Talis igitur attẽtio voluntaria
fuit non casualis: quia tũc a casu peccasset. Et
si fuit voluntaria tũc sic volendo illud attende

E

Responsio doctoris

re fuit peccatũ p̃mũ. Ueru ad istã difficulta
tem facilius est euadere dicendo ꝙ volitio vel
amor potuit esse sine dictamine quocũq; prece
dẽte ⁊ sine noticia quacũq; cõpleta. Unde ap
p̃hendẽdo beatitudinẽ potuit statim prorũ-
pere in talem actũ voluntatis ꝙ ex se foret bea
tus: sed tũc appetisset impossibile. Si dicatur
p̃ma via illa euadit difficultatẽ de appetitu
impossibili. sic̃ de errore p̃cedẽte culpã: q: ex so
la noticia sua potuit inherere sibi ipsi amore nõ
reddẽdo deo grãs de conditiõis bñficio.

D

Ad secundum

Ad
scꝺꝫ dico ꝙ illa forma gñalis ẽ de quocũq; pec
cãte ꝙ peccat anq̃ peccet: vel peccat in eo qꝺ
vitare nõ põt. iõ dicẽdũ ẽ ꝙ hec ꝓpõ est ꝯcedẽ
da oĩs hõ q̃ peccat peccat ĩ eo qꝺ cauere nõ po
test. Sꝫ ad istã de p̃terito q̃ñ q̃rit̃ an potuit ca

uisse peccatū q̄n peccauit vel nō: pōt dici ꝙ ista potuit cauisse q̄n peccauit ē distinguēda ꝫm sē sum ꝯpositū ⁊ diuisum. sensus ꝯpositus ē falsus: ⁊ est iste. hec ē possibilis cauit ne peccaret q̄n peccauit. supposita tñ significatiōe ꝛminoꝝ. q̄ nūc ē sensus diuisus ē iste. In h̄ tp̄e potuit cauisse ⁊ in h̄ tp̄e peccauit ⁊ ē ꝯa copulatiua cuiꝰ

Ad formam

vtraq̄ ps ē ꝯa. Et tūc ad argumētū q̄n q̄rit̄ an potuit cauere anteq̄ peccauit aut q̄n peccauit aut postq̄ peccauit. dico nō potuit cauere post ꝙ peccauit h̄ anq̄ peccauit potuit cauere acce pta ꝓpōne in sensu diuiso: nō aūt in sensu cō positio: q: sensus ꝯpositꝰ dicit ꝙ potuit sil' pec casse ⁊ nō peccasse: ⁊ de ꝯtute ꝛmōis. ista ꝓpō est falsa potuit cauere q̄n peccauit ꝓtendit cū sensum ꝯpositū: q: p̄dicatū appellat suā formā iō est neganda sine distinctiōe. Hec aūt q̄n pec cauit potuit cauere: pretendit sensum diuisum q: signū tēpale sc3 q̄n non ponit̄ a pte p̄dicati. iō pōt absolute ꝯcedi. ꝯcedo etiā ꝙ ita bñ se ha buerūt anq̄ peccarēt sicut illi qui steterūt ⁊ nō

Replicatur

peccauerūt. Nec val3 Isti boni nō peccauerūt Isti mali peccauerūt. ḡ ita bñ nō se hūerūt: q: sit a mensura in q̄ peccauerūt: tūc nō v3 discur sus boni nō peccauerūt. ḡ ita bñ nō se hūerunt vsq̄ ad a sicut alij. q: iste terminꝰ peccauerunt dependet a futuro: ⁊ ita iportat ꝙ illi q̄ pecca uerūt cauebāt in a. ⁊ ante a. ⁊ q: mali. ita bene cauerūt añ a sicut boni cū nō peccauerūt. iō nō

E

Ad tertium

v3 discursus factus. Ad tertiū q̄n q̄rit̄ an spe rauerat se ꝯseq̄ qd̄ optabat ⁊c. Dico ꝙ istud ar gumentū nitit̄ ꝓbare errorē vel ignorantiā p̄ cessisse culpā. ⁊ si dicat̄ ꝙ p̄mū pcm̄ angeli fuit omissio ꝯsidendi tūc error seq̄bat̄ pcm̄: vl' pōt dici ꝙ appetierūt iterp̄tatiue illd̄ qd̄ nō spera bāt: q: nō distincte ꝫm p̄mā missionē appetierūt dei eq̄litatē h̄ dilexerūt se nō referēdo in deū: et q: nulli d3 cōpetere se diligere nō referendo se in aliud: iō vt d3 interp̄tatiue eq̄uerūt se deo: ⁊ illā dilectionē nullus actꝰ assensiuus p̄cessit:

F

Ad quartum

h̄ ex appr̄hensionibus ⁊ noticijs incōpletis cau sauerūt in se talē dilectionē. Ad q̄rtū pōt dici ꝙ sil' angelus in illā dilectionē iordinatā ꝓru pit ⁊ illā voluit alijs inotescere. ⁊ sic p locutio nē q̄lis est in angelis innotuit alijs. Nec tamē tētatio fuit illis q̄bꝰ loq̄bat̄: q: ois tētatio cau sat in tētato difficultatē. mō in illis nulla diffi cultas fuit cāta p h̄ ꝙ eis suā deordinatā dile ctionē manifestauit. Iō dico ꝙ ceciderūt sine

Replicatur

tētatōe. Cōtra. si ois tētatio affert tētato dif ficultatē. igit̄ p̄mi pentes senserūt difficultatē anq̄ peccauerūt. igit̄ pena in eis p̄cessit culpā.

Responsio

Ad h̄ dico ꝙ nō ois difficultas ē pena. sic nec ois nescientia ē pena: ⁊ iō stat ꝙ fuisset diffi cul tas in statu inocētie q: nō possent hr̄e opa vir tuosa sine difficultate cū virtus consistat circa

G

Replica

difficile. Sed ꝯtra. tūc nō erūt virtutes in pa tria, aut saltē oportet dicere ꝙ manebūt in pa tria difficultates. Pōt dici ꝙ habitus virtutū

Responsio

ibi manebūt: sed nō hēbūt talē vsum qualē mō habēt: sic dic̄ magr̄. li. iij. dist. xxxiij. Et aug. xiiij

H

Ad quintum

de trini. ca. ix. Ad quintū pōt dici sicut ad for mā anſ. ꝙ angelꝰ malus mouit se ad malevolē dū volitiōe bona. Pro quo sciēdū ꝙ apud anſ. volūtas accipit̄ ꝓ istrumēto ꝓ vsu ⁊ ꝓ affectio ne: sicut patet de cōcordia ca. xvij. ⁊ de li. ar. c. ij

I

Alias. vij.

Nā vult dicere ꝙ sine affectiōe cōmodi vel iu sti nō pōt volūtas aliq̄d velle: vtraq̄ aūt affe ctio est bona: licet nō volūtas vtraq̄ virtuosa quia hō nō pōt nō velle cōmodū. Sic igit̄ pōt dici ꝙ angelꝰ habēs affectionē cōmodi cōcrea tā p volūtatē vt instrumentū ⁊ istā affectionē cū noticia mouit se ad volēdū inordinate: id ē ad diligendū se sine relatione in deū. ⁊ sic oīa q̄bus mouit se ad volendū inordinate fuerūt bona bonitate naturali nō morali. sicut patet ꝙ oia q̄bus hō cōmittit homicidiū sunt bona naturaliter: s3 nō fiūt naturali dilectione. et sic nō seq̄tur ꝙ ante p̄mā volitionē p̄cessit aliq̄

K

Ad sextum

oino distincta ⁊ mala volitio. Ad sextū dico q̄ nō est imaginatio anſ. ꝙ angelꝰ ita mouit se ad volendū p volitionē que esset vsus vel libe ra opatio volūtatis: quia sic oēm volitionē pre cessisset aliqua volitio in infinitū qd̄ nō ē ima ginabile ponēdo angelū creatū ex tp̄e. S3 vult dicere ꝙ volitionē que est vsus p̄cessit volitio que est affectio cōcreata cū volūtate quā vocat instrumētū: ⁊ tūc ista tria natura affectio ⁊ vo luntas causant opationē quā vocat vsum. Et tūc volēdo affectiōe cōmodi ⁊c. cōcedēdū ē ꝙ volitione recta mouit se ad peccādū: sed ista re ctitudo in angelis nō est moralis rectitudo: s3 potest vocari rectitudo que est affectio cōcrea ta a deo: sicut potest eq̄uoce dici ꝙ grauitas ē

L

Ad septimū

rectitudo grauis. Ad septimū dico sicut vide tur mihi ꝙ ip̄e habitualiter credebat ꝙ si pec caret puniretur eternaliter. sed nō cōsiderabat de hoc delectatus nimis in propria nobilitate Et quādo arguitur. si presciuit nō potuisset vo luisse: vnde miser ess3. Potest dici ꝙ hoc est ve rum si actualiter cōsiderasset ⁊ cōtulisset penā

M

Ad octauū

sequētem ad culpā. Ad octauū potest dici ꝙ tanta intētione cōsiderauerūt suā locutionē ꝙ non intenderūt ad penā: sed tm̄ ad peccātem. vnde simul peccauerūt. puto etiā ꝙ valde im

N

Ad nonum

propie fuit eis occasio peccandi. Ad nonum dico ad presens ꝙ in primo instāti sue creatio nis potuit peccasse: sed non potuit peccasse in primo instanti sue creationis. Primum patet: quia ante illud instās sui peccati deus potuit

eũ creasse ⁊ in illo instanti potuit peccasse. vñ pmũ instãs sue creatiõis potuit fuisse vltimũ instans sui peccati: q: deus potuit eũ creasse ⁊ in instanti potuit peccasse. Scdm ptz. q: recta rõ nõ est nisi respectu futuri fm mgrm li. ij. dis. xxv. ⁊ iõ respectu pmi instant vel respectu pñs nõ est liberũ arb. ⁊ p ɔñs libere cãre nõ potuit actũ malũ in pmo instãti. Dico tñ q angel⁹ bñ potuit hr̃e pmo actũ volũtatis malũ: q: posito q deus creasset angelũ q̃ stetisset in cognitiõe alicui⁹ cogscibil p tps sine quocũq actu volũtatis sicut fuisset h satis deo possibile: tñ post tale iudiciũ põt angelus elicuisse actũ malũ. ⁊ sic pmus actus volũtat illius fuisset malus: s q fuisset pmus actus in pmo instãti sui esse ⁊ malus includit ɔ̃dictionẽ.

Ad formã prime rõnis qñ ꝗrit

Ad rõnes qñ ꝗrit aut est dare pmũ ⁊c. Dico q põt ɔcedi q nõ ẽ dare pmũ instans in quo potuit incipe peccare nec ẽ dare pmũ instans in quo potuit peccare. ⁊ ɔcedẽda ẽ hec ɔclo q infinit tpibus anq peccauit potuit peccasse.

Replicatur

Sz ɔ̃ arguo sic. q̃ro an in pmo instãti icepit peccare aut post pmũ instãs. Si post pmũ instãs capio illõ instãs et int illõ instãs ⁊ pmũ tps fuit tps mediũ. tũc in illo tpe nõ peccauit. Si in pmo instãti incepit peccare tũc nõ fuit in grã nisi p instãs. Vñ nõ vr̃ q libere potuit incipe peccare in pmo instanti.

Responsio

h põt dici ɔcedendo q est dare pmũ instans in quo potuit peccare de facto siue incepit peccare licz nõ sit dare pmũ instans in quo peccare potuisset ⁊ ɔcedo tũc q in illo tpe medio diabolus bene voluit ⁊ meruit. s q: nõ pseuerauit io nõ pmiabat nec pmiabit sicut dicit ans. de casu diaboli. c. iij. Et in h sile fuit de eo ⁊ de hoie pscito finaliter q̃ ad tpus meret: s finaliter ɔfundit totũ. s adhuc difficile ẽ videre quõ incepit hr̃e pmũ actuz liberũ: q: post pmũ instans verisile ẽ q ipse habuit actũ cognitionis vel cognoscendi ⁊ volendi. ⁊ tunc põt dici q in pmo instanti sui esse incepit elicere pmũ actũ volũtatis respectu dei ⁊ sui actus: q: angelus nõ pcessit eũ nisi p instans vt ita loquar nõ fuit liber s naturalis. ⁊ iõ p actũ illũ nõ meruit nec demeruit: s isto casu stante cognouit se fore liberi arbitrij ⁊ hr̃e pceptũ hmõi ⁊ tunc post aliquã breuẽ morã elicuit liberũ actũ tũc põt poni q peccauit: nec oportet dicere q nũq̃ meruit. q: illam dilectionẽ naturalẽ qua dilexit deũ ⁊ se habuit naturaliter ⁊ nõ libere: s casualr. s istã deseruit: ⁊ iõ pdidit iusticiã naturalem.

Alias persoluit

Sed de ista volũtate ⁊ de illa prãte dic̃ Ans. q voluit s nõ pseuerauit: ⁊ ab illa iusticia cecidit. ⁊ tunc ɔcedendũ est q fuit necessariũ eũ esse in grã p tpus: s p nullum tpus necessario fuit in grã. Et siliter sicut pus dictum est: cõcedẽdũ est q infinitis tpibus pri⁹ potuit peccasse q peccauit: sed de facto fuit certũ tps inter instãs creatiõis ⁊ instãs lapsus: sicut ẽ instãs in quo intelligit labi.

Ad secundum

Ad scdm cõceditur q angel⁹ potuit peccasse in pmo instãti: q: etiã põt dici q xps nõ meruit in pmo instãti sue cõceptiõis sed incepit mereri.

Ad tertiũ

Ad tertiũ dico q ɔñia nõ valet q: ad cõtrahẽdũ pctm̃ originale null⁹ act⁹ liberi arbitrij reqrit.

Ad quartũ

Ad quartũ ɔcedit q hõ põt peccare in pmo instãti sui eẽ p casum de creatiõe aĩe ante corp⁹: s hoc ẽ per ptẽ: scz q hõ peccat fm tpm quo pmo peccat s non põt peccare in primo instãti sui esse.

Ad quintum

Ad qntũ qñ qrit angel⁹ in pmo instãti habuit certã ⁊c. Apparet mihi dicẽdũ q nõ sed tũc incepit habere dilectionẽ ⁊ cognitionẽ. Et dr̃ creat⁹ in cognitione: q: in instãti creatiõis habuit oĩa reqsita ad principiãdũ in se actũ cognitiõis ⁊ dilectionis.

Ad decimũ pncipale

Ad decimũ pncipale qñ dr̃ q angel⁹ nũq̃ cecidit a iusticia quã habuit. dico vt superi⁹ diti q cecidit a iusticia naturali: licet forte nũq̃ cecidit a iusticia morali q̃ est libere et iuste velle. ⁊ cõcedo q fuit debitor illius iusticie: quia sicut voluit libere naturaliter a creatione ita debuit libere cõtinuasse ⁊ pduxisse ⁊ tũc fuisset cõfirmatus cũ alijs.

Ad vndecimũ principale

Ad vndecimũ dictũ fuit superius. Sequitur questio quarta.

Questio IIII

Trũ angelo cõfirmato cõueniat deputari ad custodiendũ hoiez viatorẽ.

Primũ pncipale

Videt q nõ: q: si sic seq̃retur q angel⁹ cõfirmatus in beatitudine simul erraret ⁊ esset btũs. ɔñs est fl̃m quia oĩs error repugnat beatitudini. Unde august. enchi. ca. x. Ad illã beatitudinẽ tendendũ est vbi nullã patiamur erũnã nullo errore fallamur: quia sicut ibi in sequẽti caplõ dic̃. In hac vita nullo mõ cauere errorẽ possum⁹ perfecte. Similiter oĩs ignorãtia est pena vel culpa. sicut innuit magister libro pmo. dist. xxi. ⁊ tertio sententiarũ distin. xv. Et aug. iij. de li. ar. ca. xxix. Approbare falsa p veris vt erraret inuicijs nõ est natura instituti hoĩs: sed pena dãnati. Et cõsequẽter in eodẽ ca. Ad miseriã iuste damnationis pertinet ignorãtia ⁊ difficultas quã patitur oĩs homo ab exordio natiuitatis sue: s in angelis nulla est pena nec culpa: igit nec error.

Probatur consequentia Primo

Cõsequẽtiã probo multiplicit. Primo sic. capio angelũ bonũ alicui⁹ pscit ad penã ⁊ quero aut credit eũ esse saluãdũ vel nõ credit. Si nõ igitur nõ vult eũ habere gratiã finalẽ: igit non vult eũ iuuare in hoc nec diligit eum ad vitam eternã. ɔñs iste patet: quia aliter beatus vellet aliqd cõtra dictamẽ rõnis recte. Si dicatur q credit eũ esse saluãdũ habeo ppositũ q angel⁹

Secundo

brūs erat. Scḋo sic capio ꝑsciciū ad penā ħ exi‑stentē actualr̄ in grā: tūc sic angelus q̄ ē custos suus vidꝫ eū in grā. Quero igr̄ aut iste deside‑rat ꝙ hō ille aliqn̄ grāꝫ illā quā hꝫ ꝑdat vel ꝙ nūꝙ eā ꝑdat: qꝛ nō pōt dici rōnabilr̄ ꝙ deside‑riū angeli sit indifferēs puta salutꝭ vel dānatio‑nis hōis sue custodie deputati.

Confirmatur

Confirmat̄ qꝛ magꝭ tenet̄ talis angelus velle salutē hōis sibi cōmissi ꝙ hō ꝑlatus tenet̄ velle salutē subditi: ħ nō sufficit ꝑlato nō velle subditū dānari: ħ te‑net̄ eū velle saluari. ḡ multomagꝭ angelus hōi deputatus. Sꝫ si dicat̄ ꝙ angel⁹ iste desiderat ꝙ talis hō ꝑdat grāꝫ: ḡ nō vult iuuare eū ad ꝑ‑seuerandū in grā. ⁊ tn̄ ad ħ ē isti hōi deputat⁹ a deo. Si dicat̄ ꝙ desiderat ꝙ nūꝙ ꝑdat grāꝫ ḡ desiderat alr̄ ꝙ̄ erit: ħ nō desiderat nisi sic cre‑dit deū velle: ḡ credit deū velle ꝙ t̄lis nō ꝑdet grām. ḡ decipit̄ ꝑ casum qḋ est ꝓpositū.

Tertio

Ter‑tio sub hac forma hōie peccāte angelus su⁹ vi‑det ꝙ ꝑdit grām quā ꝑus hūit. q̄ro aut gaudet de ħ ꝙ hō iste ꝑdit grāꝫ suā aut nō. Si sic. ergo gaudet de dāno hōis quē custodit. ḡ nō diligit ip̄m esse in charitate. Si non gaudet ⁊ scit ꝙ ħ placꝫ deo ꝙ deus vult eū carere grā: igr̄ vult deū aliq̄d velle vel opari in mūdo: de quo non gaudet. igr̄ nō est iustus ⁊ errat.

Confirmatur

Cōfirmat̄. qꝛ ij. ethicoꝝ. dicit phs ꝙ nō est iustus q̄ nō gau‑det oꝑationibus iustis: ħ ip̄e scit ꝙ de⁹ iuste il‑li peccātori subtrahit grāꝫ. ḡ gaudet ḋ illa subtra‑ctiōe.

Quarto

Quarto sub hac forma. angelus bon⁹ scit ꝙ vnus angelus malus deputatus est ad ꝑpugnandū hōiem quē ip̄e custodit ex diuina vo‑lūtate. ḡ scit ꝙ volūtas dei ē ꝙ ille mal⁹ tētet ⁊ alliciat hōiem ad peccandū. q̄ro ḡ aut iste bo‑nus nitit̄ īpedire illū malū qui vult hōiem ip̄m tētare vel nō. Si nō male custodit ⁊ errat non exeq̄ndo officiū sibi deputatū. Si sic. ḡ nititur impedire illud qḋ scit deū velle fieri ꝑ angelū malū: igr̄ se nō ꝯformat ꝑfecte diuine volūtati: ⁊ ḡ errat.

Quinto

Quinto sic. aut angelus bon⁹ custo‑dit hōiē q̄ntū pōt scit ⁊ dꝫ vl̄ nō. Si sic. cū sit sa‑pientior demone tētante ⁊ potentior debeat ⁊ teneat̄ hōiem ꝑseruare a pctō: ⁊ ꝑ ꝯn̄s vult ḡ sic potest ⁊ vult. ergo demon nūꝙ ꝑualet. ⁊ sic hō nunꝙ peccat ex tētatione. ꝯn̄s est fl̄m. Si nō custodit hōiem q̄ntū pōt scit ⁊ dꝫ: ḡ errat ne‑gligent̄ agendo.

Sexto

Sexto possibile ē ꝙ angelus aliq̄s custodie hōis deputatus ꝓmittat se fa‑cturū aliq̄d circa eū qḋ dependet ex ei⁹ libera vo‑lūtate. sicut p̄tꝫ thob. v. ꝙ angelus ꝓmisit tho‑bie seniori ꝙ duceret filiū suū sanū ⁊ reduceret ħ aūt erat dependens ex libero arb. thobie. q̄a potuisset eū nō seq̄. Silr̄ potuit interfecisse seip̄m. quo posito angelus dixisset fl̄m. ⁊ ꝑ ꝯn̄s errasset deceptus. ⁊ sic possibile ē ꝙ angelus de‑beat⁹ erraret.

Septimo

Septimo sic. angeli boni volūt opposita ⁊ resistūt īpediētes se mutuo: ħ bon⁹ angel⁹ agit ꝯ̄ cōsciētiā: ḡ vterqꝫ iudicat ꝙ illud expedit fieri ꝙ ip̄se ꝓponit fieri: igr̄ cū iudicēt ꝯ̄ria necc̄ario alter eoꝝ errat. totū aūs pꝫ de fa‑cto danielis. x. vbi legim⁹ ꝙ angel⁹ venit ad da‑nielē ⁊ dixit. preces ei⁹ exauditas ⁊ ꝙ citius ve‑nisset ħ ꝙ ꝑnceps ꝑsarū restitit ei ꝑ viginti vnū dies. Et subdit sic. Reuertar vt ꝑlier aduersus ꝑncipē ꝑsarū. Et s̄m Greg. ambo fuerūt boni angeli tā ꝑnceps persarū ꝙ grecoꝝ: ḡ āgeli bo‑ni volūt opposita ⁊ resistūt impediētes seinui‑cē: qḋ est ꝓpositū.

Octauo

Octauo sic. ꝑcipiat de⁹ an‑gelo ꝙ curet equalr̄ de duobus. a ⁊ b. ⁊ tūc po‑no ꝙ illi duo eq̄lr̄ se hn̄t ⁊ indigeāt oīno ī vna hora ⁊ ꝙ indigentia sit talis ꝙ angel⁹ possit al‑terutrū iuuare in illa hora ⁊ ꝙ ꝑeligat iuuare a isto posito angel⁹ talis erauit. ꝓbat̄: qꝛ ꝑposuit nō ꝑponēdū: ḡ fuit acceptator ꝑsonarū: ḡ erra‑uit.

Nono

Nono sic ꝓbat̄ sint duo angeli a. ⁊ b p̄ci‑piat de⁹ cuilibet alternatim custodire sortē s̄m ꝑtes ꝓportionabiles isti⁹ diei ita ꝙ a. custodi‑at in ꝑma medietate ⁊ b in scḋa ⁊ sic alternati vsqꝫ ad finē diei q̄ sit c. in quo moriat̄ sortes. et pono ꝙ sortes intēdat meritū suū cōtinue do‑nec moriat̄. isto casu posito q̄s istoꝝ ꝑsentabit aīam sortis deo cū meritis suis. Videt̄ ꝙ neut̄ qꝛ vterqꝫ eoꝝ dimisit eū ante c. ḡ ad neutrū eo‑rū ꝑtinet ꝑsitare istā aīam xp̄o. Aūs pꝫ: qꝛ si al‑ter eoꝝ ꝯtinue custodiuit vsqꝫ ad finē c. sequit̄ ꝙ vterqꝫ errauit ꝯ̄ ꝑmū ꝑceptū: qꝛ si custodi‑uit cōtinue vsqꝫ ad c sit illud tp̄s d. tūc sic. d est tēpus: ḡ hꝫ ꝑtes ꝓportionabiles. ḡ isti nō alter‑nauerūt s̄m ꝑtes ꝓportionabiles ip̄i⁹ d. ⁊ ꝑ cō‑sequēs nec hui⁹ diei vsqꝫ ad c. qḋ est ꝯ̄ preceptū eis datū. igr̄ neut̄ istoꝝ custodiuit eū vsqꝫ ad c. Et vltra. ḡ vterqꝫ dimisit eū ante c. ⁊ vltra: ḡ sortes fuit dimissus sol⁹ ante c ḡ vterqꝫ errauit. Preterea neuter eoꝝ nouit sūmā grāꝫ quā ha‑buit: ḡ neut̄ istoꝝ nouit suū meritū. ḡ neut̄ pōt sufficiēter sua merita ꝑsitare xp̄o. Aūs patꝫ in‑ductiue: qꝛ a nō nouit sūmā gratiā quā habuit sortes: qꝛ post qḋlibet tp̄s in quo a. custodiuit sortes ꝓfecit ad maiorē grām. ergo a nō nouit sūmā grāꝫ quā sortes habuit. Eodē mō pōt ar‑gui de b. Silr̄ nulla fuit sūma grā quā sor. ha‑buit ante c. ḡ neuter eoꝝ nouit summā gratiāꝫ quā sortes habuit in vita sua.

Decimo

Decio sub hac forma. retēto casu priori de sorte per oīa pono tres malos angelos. e. f. g. q̄ alternāt impugna‑tionē circa sortē oīno sicut faciūt a ⁊ b. isto ca‑su adiecto ad priorē ꝓbo ꝙ nec a. nec b. bene cu‑stodiet. et tn̄ casus est possibilis et rōnabilis si deo placuerit. ḡ alter eoꝝ errabit. Aūs probo: quia si vterqꝫ eoꝝ bn̄ custodiet. ḡ vterqꝫ istoꝝ

sciet accusare e.f.g. ⁊ dicere q̃s eoꝝ freq̃nti⁹ resistit. ɔ̄ña patꝫ: q: fatuus custos videret̃ q̃ de tribus hostibus nesciret q̃s freq̃ntius vel breuius resistit ei. Siliter si neuter eoꝝ sciat q̃s resistit de his tribus plus aut breuius. g̃ circa h̄ pōt errare. h̄ falsitas pmi ɔ̄ñtis oñdit̃: tñ q: qlibet eoꝝ infinities eis resistit. tñ q: si d̄: ꝙ aliq̃s istoꝝ triū freq̃ntius resistit ipsi a. sit gr̃a exẽpli c. aut g̃ in infinitū resistit freq̃ntius aut finite tm̃. Si in infinitū h̄ est irrōnabile ⁊ ɔ̄ casum si finite sit igit̃ ꝙ freq̃ntius in tribus ptibus ꝓportionabilibus resistit e. ꝙ f. vel g. g̃ e.f ⁊ g. nō bñ alternauerūt ptes ꝓportiōabiles qḋ est ɔ̄ casuꝫ.

Secūdū princi.

Scḋo ad pncipale sic. Si angel⁹ ɔ̄firmat⁹ depᵗaret̃ ad custodiēdū hoiēꝫ viatorē sequit̃ ꝙ talis angel⁹ sciret occultas cogitatiōes hois ⁊ affectōes volūtatis hūane occultas: ⁊ angelus malus silr̃. ɔ̄ña ptꝫ. q: angelus mal⁹ tētat hoiēꝫ h̄ hō p actū vlūtat̃ pmo vicit eū ꝓbo: q: sola volūtate pmo peccat̃ ⁊ recte viuit̃ h̄m aug. pmo retractationū: h̄ cōstat bono angelo ⁊ malo silr̃ qñ recte viuit̃ ab illo quē custodit: q: diabolus scit se victū: q: tūc cessat tēptare h̄ volūtate occulta pmo vincit̃ aliter cū tā meritū ꝙ demeritū ɔ̄sistat in interiori actu volūtatis ⁊ multa merita ⁊ peccata fiant que nūꝙ̄ vlterius ad aliq̃s extrinsecas oꝑationes vel affectiōes transeūt angelus custos nō sciret tales cogitationes vel affectiōes occultas

Secundo

g̃ magna ps bonitat̃ hūane eū lateret. Preterea cū orō h̄m aug. sit ascensus mētis in deū ⁊ h̄ nō pōt scire nisi sciat cogitatiōes occultas g̃ tunc angelus nō posset pñtare illā oratione.

Tertio

Preterea nō minus est cog̃scēda oꝑatio mētis ꝙ gr̃a exñs in mente vel aliquis habitus infusus. g̃ si angelus custos nō possit videre occultā cogitationē nō poterit scire qñ hō est in gr̃a ⁊ qñ nō qḋ videt̃ incōueniēs: q: tunc nesciret

Quarto

statū hois quē custodiret. Preterea si sic. xp̃s fuisset incarnatus añꝙ̄ hoc gabriel sciuisset: q: assensus fuit in mente beate virginis ante expssionē vocalē ɔ̄stat: h̄ ita occultus ē assensus sicut cogitatio: q: eque īmaterialis est voluntas siue intellectus cū eadē natura sit volūtas ⁊ ītellect⁹ ptꝫ g̃ ꝙ si angelus dēat deputari ad custodiēdū hoiem. ɔ̄ueniens est ꝙ sciat cogitationes ⁊ occultas affectiones hois. h̄ hoc ɔ̄sequēs est ɔ̄ sanctos. vñ Aug. de ecclīasticis dogmatibus. c. xiv. h̄m librū nostrum internas aī cogitationes diabolū non videre certi sumus motib⁹ eas corpis ab illo ⁊ affectionē indicijs colligi expimento didicimus. Et subdit. secreta aūt cordis ille nouit solus ad quem d̄: tu solus nosti corda filioꝝ hoim. hec aug. Itē hiere. xvij. Prauū est cor hois ⁊ inscrutabile q̃s cognoscet illud: ego dñs scrutās corda ⁊ ꝓbās renes: q̃ do vnicuiq; h̄m suā viā. Glosa. patet: q: sol⁹ de⁹ nouit cogitatiōes. Ecce argumētū glose ad ꝓbādū ꝙ xp̃s ē de⁹. Itē sup illud ps̄. scrutās corda ⁊ renes. dicit glosa. sol⁹ de⁹ scrutatur corda q̃d q̃sq; cogitet ⁊ renes. i. q̃d queq; delectet: q: finis cure ⁊ cogitatiōis est delectatio. ⁊ infra. opa aūt nr̃a q̃ sunt in dictis ⁊ factis pñt videre hoies. h̄ quo aīo fiāt et quo iure cupiāt sol⁹ de⁹ videt. Ecce plane dicit augu. ꝙ intētionē mētis sol⁹ de⁹ videt et delectationē mentis. Ex quo seq̃tur ꝙ sol⁹ de⁹ videt merita ⁊ demerita occulta.

Responsio

Dicit̃ ad materiā isti⁹ argumēti vno modo ꝙ angeli boni dupl̃r cognoscūt res vno mō in v̄bo. alio mō in ꝓprio gñe siue p species occultas ⁊ ɔ̄creatas h̄m quosdā: siue p habit⁹ inditos h̄m alios: seu p habit⁹ acceptos a reb⁹ h̄m tertios. Primo mō pñt cognoscere cogitatiōes occultas si eis reuelētur. Alio mō nō nisi in signis corpalib⁹: puta ex gaudio ⁊ tristitia resultāte in motib⁹ corpoꝝ. vidēt āgeli gaudiū mētis vel tristitiā.

Replicat̃ primo

Sed cōtra istud arguo sic. si ista sit vera seq̃tur tūc ꝙ cogitatio vel affectio mētis sit q̃dā res sicut calor in ligno vel sicut lumē in medio. g̃ nō est maior rō quare magis pōt ista res occultari ab āgelo ꝙ̄ vna musica vel vnū lumē in aere: vel vn⁹ calor in ligno.

Secundo

Preterea. pono ꝙ angel⁹ custos sortis desideret videre q̃d sortes cogitet: tūc si angeli nō cognoscūt nisi in v̄bo tūc cū verbū nō oñdat nisi libere: poterit ille āgel⁹ desiderare aliq̃d qḋ nō hēbit vel qḋ nō habet. sed tale desideriū respectu nō habiti nō videt̃ stare cum beatitudine.

Tertio

Prete. de⁹ ⁊ natura nihil agūt frustra: sed tales due cogitationes respectu eiusdē rei videt̃ frustra poni videlꝫ ꝙ angel⁹ cognoscat sortē in v̄bo. ⁊ silr̃ quadā alia cognitiōe: q: aut equalit̃ cognoscat p istas duas cognitōes: vel ineq̃lit̃ Si eq̃liter tunc altera indubitāter sup̄fluit. Si ineq̃lit̃ tūc alia p quā res min⁹ cognoscit̃ superfluit: sicut cādela in lumine solis.

Quarto

Preterea si angel⁹ possit hr̃e duas tales cognitiōes simul: quarū vna vocat̃ matutina: alia vocat̃ vespertina. vnā in verbo: aliā in ꝓprio gñe. aut pōt libere vti vtraq; qñ sibi placꝫ vel nō. si sic tūc posset libere videre v̄bū ⁊ libere dimittere: ⁊ sic nō eēt cōfirmat⁹: ⁊ posset se beatificare qñ vellet. si nō sed illa q̃ est in ꝓprio gñe pōt angel⁹ vti quādo vult. Contra. pono ꝙ habeat noticiā sortis in verbo cū illa sit clarior quacūq; alia sibi possibili ex naturalib⁹: frustra causaret in se noticiā debiliorē.

Tertiū pncipale

Tertio ad pncipale. si angel⁹ confirmatus deputaret̃ ⁊c̄. seq̃tur ꝙ angel⁹ talis haberet noticiā oim reꝝ q̃bus hō indiget in vita ista: ⁊ per ɔ̄ñs oim materialiū ⁊ immaterialiū:

q: oĩa venũt in vsum hoĩs aliquo mõ ad laudẽ ⁊ gl'iam dei. ɔ̃ns fl'm. q: vel cognoscerer tꝫ̃a p essentiã ꝓpriã vl' p spẽs a deo sibi inditas vl' influxas vel p habitus accipiendo cognitionẽ a rebus. nõ p essentiam suã: q: nõ est naturalr̃ repñtatiua istoꝝ inferioꝝ. neqꝫ sic silitudo neqꝫ sicut causa effectiua: q: nõ est naturalr̃ causa istoꝝ inferioꝝ. Simĩlr̃ nec immaterialiũ a multo fortiori. ğ angelus nõ cognoscit oĩa per essentiã suã nec p spẽs. q: pono ꝙ michael cognoscat gabrielẽ p spẽm. ergo michael cognoscit speciẽ illam per aliam speciem: ⁊ illam per aliam. ⁊ sic in infinitũ. Confirmaȓ ratio. quia vna silitudo naturalis nõ repñtat distincta ⁊ dissilia: vt sunt dissimilia. ğ relinquiȓ ꝙ angelus habeat tot spẽs quot res cognoscit. ⁊ sic haberet species infinitas. ɔ̃ña ptꝫ. quia infinite ɔ̃clones sunt scibiles de nũeris ⁊ figuris.

Confirmatur

Scdo ad idem

Preterea si p spẽm sortes cognoscat sortem capio noticiã intuitiuã qua angelus iudicat sortem esse rome. pono vlterius ꝙ sortes recedat a roma. quero aut stat eadẽ noticia ɔ̃tinue in angelo vel alia ⁊ alia. si eadẽ angelus errat. si alia ⁊ alia. ğ angelus ɔ̃tinue alteraȓ ⁊ nõ nisi a sorte: ⁊ ita sortes p motũ suũ alterabit ãgelũ sicut cã effectiua alterationis. ꝓbo. q: illð quo posito poniȓ aliud est cã illius: ⁊ quo nõ posito nõ poniȓ illud nõ ẽ cã: ß posito motu sorȓ a roma ɔ̃tinue põiȓ mutatio noticie ɔ̃tinus in angelo ⁊ nõ posito nõ poniȓ. ğ sortes est aliquo mõ cã illius mutationis. Maior ptꝫ. q: oĩs res sufficienter dependet a suis causis in esse: ⁊ oĩbus ɔ̃ceptis p solas suas cãs res hꝫ esse alioq̃n periret oĩs via ꝓbandi p cãm. Minor ptꝫ silr̃. ⁊ tũc vltra. sortes est causa istius mutationis in angelo. sed nec materialis nec formalis nec finalis: sicut ptꝫ. ğ efficiẽs. ergo quocũqꝫ mõ dicaȓ ꝙ angelus cognoscat res materiales cognitionem ꝓprio gñe. videȓ ꝙ res alterent angelos

Probaȓ maior

Minor

Tertio ad idem

Preterea. vel ille spẽs oẽs fuissent ɔ̃create a ꝑncipio vel nõ. Si sic. tunc nõ posset angelus ꝑficere in cognitione ɔ̃ mgr̃m libro. ij. dis. iij. c. vij. nec possꝫ vnus aliũ illũinare ɔ̃ dictũ dionisij de celesti hierarchia. Si nõ. tũc intellect' angelicus acq̃reret de nouo cognitiones ⁊ spẽs rerũ ɔ̃ aug. ij. supra geñ. c. xiij. ⁊ xiiij. ð ꝑuis vbi vult ꝙ oĩs creatura ꝑus est ɔ̃dita in cognitione angelica q̃ in seipsa. ⁊ sic fuit de spẽbus lignoꝝ ⁊ herbarũ aque ⁊ terre ⁊ lũinariũ celi. ğ oĩm rerũ spẽs fuerũt ab initio angelis hõis cõcreate. Et q̃rto sup Geñ. c. xxx. ꝓculdubio vniuersam creaturã in q̃ ipsi sunt ꝑncipalr̃ cõditi in verbo ipso dei ꝑus nouerũt in quo sunt oĩa etiã que tpaliter sunt eterne rõnes tanq̃ in eo p quẽ facta sunt oĩa ac deinde in ipa creatura tanq̃ infra despiciẽtes ⁊ referẽtes ad ipsi' laudẽ: ergo vniuersam creaturã nouerũt tã vespertina cognitione q̃ cognitione matutina. Item scðo sup genes. ca. xxij. Quapropȓ lucis cõditio prius est in verbo dei ßm rõẽm qua est condita: hoc est in coeterna patris sapientia: ac deinde in ipa lucis cõditioẽ ßm naturã qua cõdita est: ⁊ illic nõ facta sed genita. Hec vero fctã quia ex informitate formata. q: ideo dicit de'. Fiat lux: q: ibi creat in verbo: hic vero in opere Conditio vero celi prius erat in verbo dei ßm genitã sapiẽtiã: deinde facta ẽ in creatura spirituali hoc est in cognitione angeloꝝ ßm creatam in illis sapientiã. Deinde celũ factũ est vt etiã esset ipa celi creatura in gñe proprio: sic et discretio vel spẽs aquarũ atqꝫ terrarũ lignoꝝ et herbarũ: sic luminaria celi: sic animãtia orta ex aquis ⁊ terra. Et infra. queadmodũ ergo cognitio qua creatura cõdita ẽ prior in verbo dei q̃ que cõditur in ipa creatura. ⁊ sic etiã eiusdẽ rõnis cognitio prius fit in natura intellectuali que pctõ non tenebrata est ac deinde cognitio creature. Et infra. nec mirũ est ꝙ sanctis angelis suis in prima lucis cõditione formatis: pri' de' ostẽdebat q̃d erat deinceps creaturus. nec eñ intellectũ dei noscerẽt nisi q̃tũ ipe mõstrasset. Ex ipo ergo descendebãt angeli cũ ipis fieret cognitio creature deinceps facienda ac deinde fieret in genere ꝓprio: ⁊ multis alijs locis idẽ dicit. Tertio ostẽdiȓ ꝙ nõ intelligũt p habitũ: q: nec cõcreatũ nec acq̃situ: q: habit' non repñtat: et p ɔ̃ñs nõ iuuat ad cognitionẽ. Si dicatur ꝙ repñtat vel iuuat cognitionẽ: tũc magis rõnabiliter potest vocari spẽs. Similiter oporteret ponere ꝙ tot hitus sunt quot cõclusiones cognite ab angelo: Similiter querẽdũ est siue ponãtur habit' siue spẽs: an sit dare maximã multitudinẽ cognitoꝝ ab angelo: vel non. Si nõ: angel' est virtutis infinite: ⁊ similiter pfectiõis ⁊ bonitatis infinite. Cõsequẽtia patet: q: maioris virtutis ⁊ melius ẽ sibi intelligere duo q̃ vnum: ⁊ tria q̃ duo. ⁊ quattuor q̃ tria: ergo infinite pfectionis ẽ intelligere simul infinita. Similiter si est dare maximã multitudinẽ quã angel' simul intelligit: ergo nõ posset vnũ aliud ab illis intelligere nisi remittereȓ cognitio precedẽs: sed qua rõne vna ⁊ alia. Silr̃ capta ꝑma maxima multitudine ⁊ addito vno illo totũ resultãs non esset maioris difficultatꝫ ad cognoscendũ q̃ deus: sed in deũ põt angel' ergo ⁊ in istã multitudinẽ. ergo nõ est dare maximã multitudinẽ in quã ãgel' simlr̃ põt. Quarto nõ põt dici ꝙ angelus capit cognitionẽ a reb'. Tũ q: cõtinue alteraret per res ⁊ deciperet sicut argutũ fuit superius. Tum q: infinite res

Probaȓ tertium assũptũ in primo argumento tertij principalis

Quarto

causarent in angelo: q2 oms notitie et affectiones que sunt in vno causarent intentiones suas in alio. et ille intetiones create causarent alias viceuersa in quolibet. et sic cum oms forent cognite oporteret ymaginari in angelis continua reflectioes et productiones cantaru noticiarum Silr istud est contra aug. q dicit. ii. sup gen. q angeli no pficiut capiedo cognitione a rebus sic nos sed simul acceperut noticia reru.

Quartu pncipa. Quarto ad pncipale. si sic. tuc posset vnus angelus alteri loq de bis q spectant ad suam custodiaz. ons falsum. pbo. quia frustra foret in eis locutio qm locutio no est nisi ad manifestandu incognitu. g si angelus posset alteri loqui et exprimere ei suos conceptus. et p ons vnus posset ab alio occultare affectione sua et intetionem bona. et sic lateret vnu contru bonu vel bonus alius esset et contra ad gratitudine et ex diuina ordinatioe dz eu diligere.

Secundo Scdo si sic. pono q quatuor loquant vni de distinctis materijs qro aut pfecte intelligeret eos oes ac si vnus loqret solus vel no. Si sic. g pari rone et si. v. et silr et si. x. et sic in infinitu. s h est virtutis infinite. g no pot dici. si no eque pfecte. g tot pnt loq tuc q ille nihil intelligeret de dictis eoz.

Tertio Tertio si qlibet posset loqui alteri et care noticia in altero. g qlibet posset eu illuminare. ons est falsum et contra dionisiu qui dicit q tm supiores illuminant iferiores.

Quarto Quarto si vnus possz alteri loq h no foret sine signo tunc qro aut illud signu sigt ad placitu vel naturalr. Si naturalr. tuc qlibet vides signu illud scit qd ille agelus loqt. g no possz loq vni qn loqret oibus. si ad placitu: qro ad cuius placitu vl loqntis tm. et tuc no pot alteri constare qd illd sigt nisi p locutione pcedente doceat. et tunc de illa locutione eode mo foret qrendu aut sigut ad placitu aut naturalr etc. Si dicat q hnt sigs significatiua ad placitu ex coi sensu. Sequit pmo q vnus no pot vni loqui nisi oes illi scient Silr miru est quo pmo pnt suas volitioes coicare et manifestare inuice nisi vnus videat occulta cogitatione alterius. g no est imaginabile q consentiat ad instituendu talia sig nisi vnus naturalr videret volitione alterius qd no concedit coit. Si dicat q h e p volutate. q2 volutas ageli vult q sua cognitio inotescat alti. Contra. vl illa notitia volitionis caret noticia sui vl noticia alterius cognitois no pmo mo q2 eade roe omis volitio caret notitia sui ita pfecte si c ista nec pot dici q ista volitio esset notia alterius cognitiois: q2 tuc ipso iuito possz sibi loq g posset eu offendere.

Quinto Quinto tuc possz vnus alteri loq de gramatica vl logica et posset vnus alteri dicere bo e dissillabu vl bo e ps oronis vl aliqd tale ons e flm: q2 da q sic qro quo sbiectu suppoit vel materialr vel significatiue. Si materialr: vel simplr tuc supponit p conceptu i mete ageli: et p ons e ppo fla. q2 tale no e dissyllabu. si supponat signue ppo e fla: vl alias suppones hnt q nos:

Sexto Sexto si talibus signis vterent angeli mutuo loquedo posset vnus decipe aliu: q2 nesciret vtru tale signu supponeret pro se vel p alio. et posset sic decipi p equocatione.

Septimo Septio. si sic no possz vnus discernere qn alius diceret aliqd assertiue et qn recitatiue: q2 eade ppo metalis est q considet vtriqz. g vnus no pot loq alteri.

Octauo Octauo. si sic seqret q angelus possz loq alteri distanti a se: et si sic foret infinite virtut. ons flm. ans pbo et ons. ans pz: q2 bonus agelus in celo pot loq malo exntu in tra vel i inferno: vel bono existeti in mudo. ons pbo: q2 loqt a. ipi b. distati p leuca. g cat intellectione in b. g si in qlibet pte proportionabili illius leuce foret agelus care posset in vnoquoqz vna intellectione: g tot intellectoes possz simul care quot deus.

Nono Nono. loqt malus agelus bono et mentiat qro aut bonus credet sibi vel no. si sic decipet. si no. g pari rone nec bono crederet ppt sua locutione. q2 consilis locutio fieri potest a malo sic fit a bono. si dicat q aduertet eu mentiri et ido no credet ei. Contra. hoc est ppositu q soli deo couenit aduertere sine signis occultas cogitatoes: sic argutu fuit supius in scdo pncipali.

Decimo Decimo. si vnus angelus possz loq alteri posset ei notificare conplexu notu sibi. ons flm. ona pz: q2 q rone vnu eade rone et aliud. Falsitas ontis pz q2 sit a aliqd no apphesuz ab inferiori s a superiori. si conclusio sit vera supior possz certificare inferiore de ista: tu no apphedis a. ons flm: q2 si e certus de ista ppone. g apphedit ea. g apphedit termios. g apphedit a. et sic erit hec falsa. iste inferior no apphedit a: et sic contradictoria simul vera.

Undecimo Undecio. si sic tuc supior possz illuminare et informare inferiore: sic docet dyo. c. viii. celestis hierar. et tuc foret possibile q angelus supior caret i inferiori noticia alicuius obiecti obliti et illius obliuiois ita q agelus inferior sciret se fuisse oblitu istius cogniti. ons flm p aug. x. confes. c. xvii. vbi igrit quo obliuio e i meoria vl i sua imaginatioe: vel i se. no pmo mo tm: q2 anteq pntet seu impmat cuiuscuqz imago i meoria prius necesse e vt assit res ipa vn imago possz impmi: s obliuio nulla imagiatione pot impmere s magis tollere. g no e ibi i sua imagiatioe. Si dicatur q obliuio e i meoria scdo mo. g cat obliuione vel ignorattia et no noticia.

Quintu pncipale Quito ad pncipale seqt q agelus pot moueri localit. ona pz. et ons silr p damas. ii. sniaru. ca. iii. vbi dic. q angeli sut circuscriptibiles locis. q2 cu sint in celo no sut in terra: et cu ad terra a deo mittut no remanet i celo. Et silr pmo sniaru. ca. xii. dicit sic

ꝙ q: angel⁹ velocitate nature cito ptrāsit ꝑ pat i diuersis loc̄. Itē geñ. xxviij. Jacob vidit scalā ⁊ angelos. Sȝ ꝙ h̄ ꝯñs sit fl̄m arguit multiplr̄

Primo. Primo q: vi. phisicoꝝ cōmēto. x. ꝓbat ꝑ p̄bm ꝙ indiuisibile nō mouet: q: oē qd̄ mouet ptim est in termino a quo: ⁊ ptim in termio ad quē.

Secundo. Scd̄o oē qd̄ mouet pri⁹ ptrāsit min⁹ se ꝙ eq̄le si bi: s; indiuisibili nihil est min⁹.

Tertio. Tertio: q: si sic vel subito vel successiue. nō subito: q: oīs mot⁹ est in tpe. iiij. phisi. Et aug. viij. sup geñ. ca. xxix. Omne qd̄ mouet p locū nō pōt simul moueri. Si successiue. g̃ aliq̄ certa velocitate. sed beterminata velocitas est ex resistētia medij vel mobilis ad motorē: sic pȝ. iiij. phisi. ꝯmēto. lv. ergo vbi nulla est resistētia nulla est successio. sed angeli ad se nec medij ad angelū est resistētia aliqua: g̃ nec mot⁹ localis.

Quarto. Quarto sic. nulla est ꝓportio āgeli ad corp⁹ in subtilitate: g̃ nulla ē ꝓportio mot⁹ angeli ad motū corpoꝝ in velocitate. g̃ angelus moueri pōt velocitate infinita.

Quinto. Quinto. nō pl⁹ resistit mediū angelo ꝙ vacuū si eēt resisteret graui. s; si eēt vacuū mot⁹ grauis in vacuo fieret in instāti: sic ꝓbat p̄hs ibidē. iiij phisi. de vacuo. ca. ix. fm tho. Et cōmē. vij. phisicoꝝ cōmē. vij. q̄re nō foret resistētia inter rē motā ⁊ motorē in graui tali. Vñ ꝯmētator: illa aūt in q̄b⁹ res mote ex se diuidūtur in motorē et rē motā in actu ncc̄ario indigēt medio. ⁊ hec sunt grauia corpa ⁊ leuia ⁊ si nō: mouerētur in non tpe.

Sexto. Sexto sic. sint a ⁊ b duo loca totaliter distincta ⁊ imediata ⁊ moueat ab a in b. tūc āgelus nō pōt hr̄e ptē in b. sed si moueat ab a. ⁊ in b. mouebit q̄ñ est in a. vel q̄ñ est in b. qd̄ est impossibile.

Septimo. Septimo ꝙ nō mouerēt localit quādo mittūtur ꝓbo: q: simul sūt in celo ⁊ in terra qd̄ ꝓbat p illā oꝛonē ecclīe de āgelis in q̄ petit a deo sic. Ut q̄b⁹ tibi ministrāub⁹ in celo semp assistit ab his in terra vita nr̄a muniat. g̃ male peteret ecclia nisi ijdē angeli sp assistētes in celo muniāt nos hic i terra. g̃ simul pñt hic eē nobiscū in tr̄a ⁊ tñ eē in celo. Cōfirmat p illud qd̄ scribit Thobie. xij. vbi dicit raphael. Ego sū angelus raphael vn⁹ de septē q̄ astam⁹ ante eū. ergo simul fuit in tr̄a ⁊ astabat in celo.

Octauo. Octauo sic. angel⁹ pōt esse in loco pedali. g̃ simul pōt esse i celo ⁊ in tr̄a i vtroqȝ termio dyametri mūdi vl' ambire totū mūdū. ꝓbo ꝯñaȝ: q: assumat angel⁹ corpus pedale aliqd̄ qd̄ sit b. quo facto angel⁹ est in loco illo p̄cise cū corpe assumpto. q̄ loc⁹ sit a. Tūc arguo sic. iste angel⁹ est in a. g̃ pōt eē in omi loco eq̄li ipi a. diuido ergo b in duas medietates ⁊ cōtinuo eas adinuicē: et reliquā medietatē in duas medietates ⁊ cōtinuo adinuicē ita ꝙ mō faciāt vnū corp⁹ eq̄lis latitudis: ⁊ maioris lōgitudinis ⁊ minoris ꝓfūditatis. g̃ signādo istud fm partes ꝓportionabiles ipi b aliqñ deueniā ad lōgitudinē dyametri mundi vel circuli eq̄noctialis. ⁊ locus quē tūc occultabat illud corp⁹ est equalis ipi a. g̃ angel⁹ q̄ p̄cise fuit in a. potuit simul eē in vtroqȝ termino dyametri mūdi p mutationē dimēsionū ipi⁹ b. corporis. Qr̄ aūt d. possit sic signari p angelū vel p deū manifestū est cū in b. sint infinite ptes proportionabiles pedalis q̄ntitatis. Nā q̄libet ps ꝓportionabilis illi⁹ b. fm ꝓportionē iā dictam erit in aliqua dimēsione pedali: g̃ cū ptes proportionales b sint infinite: contingit accipe tot pedales q̄ntitates ⁊ apponere fm longitudinē ꝙ lōgitudo corpis adequabit dyametro mūdi et certū est ꝙ tūc locus ei⁹ corpis erit equalis a quia oīs dimēsio que mō est pri⁹ fuit in a. nec auget in dimēsionib⁹ s; tm̄ trāsponit: ergo ⁊c̄.

Nono. Nono. si angel⁹ foret in loco circūscriptiue: sicut Damascen⁹ dicit: vt in p̄ncipio allegatū fuit sequeretur ꝙ sic foret in loco vt aīa in corpe: ita ꝙ totus foret in toto: ⁊ totus in qualibet parte ꝯñs fl̄m. q: si sic seq̄ret ꝙ vn⁹ angel⁹ esse posset vbiqȝ. Hec ꝯña ꝓbat. Tū q: pfectior angel⁹ maiorē locū potest occupare: ⁊ vltra quēcūqȝ datū pōt de⁹ cāre pfectiorē. g̃ de⁹ pōt causare aliquē qui posset esse vbiqȝ. Hec ꝯña ꝓbat q: accepto quocūqȝ angelo inferiori arguo sic. Cognitio isti⁹ angeli potest eē vbiqȝ: g̃ angel⁹ pōt esse vbiqȝ. Añs ꝓbo q: creet angelū qui sit vbiqȝ iuxta casum p̄cedētē tūc in isto angelo potuit ponere quācūqȝ cognitionē seu intellectionē actualem: ergo cognitionē isti⁹ angeli inferioris: ergo cognitio isti⁹ potuit eē vbiqȝ: g̃ pari rōne et iste angel⁹.

Sextū principale. Sexto ad principale. si angel⁹ confirmat⁹ ⁊c̄. tūc foret verū ꝙ angeli aliq̄ forēt cōfirmati: ⁊ pari rōne aliq̄ obstinati: sic docet magister li. ij. distin. vij. vbi vult ꝙ boni ita sunt cōfirmati p gratiā ꝙ peccare nequeāt. Mali vero p maliciā adeo sunt obstinati ꝙ bñ velle nō possint. Tamē istud ꝯñs videt fl̄m tam de bonis ꝙ de malis. De bonis q̄dē q: gratia nō tollit naturā sed pficit. sed posse oīa per libertatē arbitrij est angelo naturale cū sit essentialit potētia rōnalis ⁊ valēs ad opposita: igit p nullū supnaturale potuit illud adimi angelo. De malis vero patet idē: q: in malis naturalia mauēt integra: g̃ sunt vere liberi. Similiter si ipsi sunt obstinati in malo q̄ro p q̄d: oportet vt videtur ponere aliquā rē creatā i malis q̄ ipediat libertatē volūtatis ⁊ determinet se ad vnū sicut grā in cōfirmatis determinat beatū ad bene volendū. Et si hoc ponat tūc oportet cōcedere ꝙ deus sit cā obdurationis vere immutādo ⁊ cāndo eā in malis. ꝯñs falsum: q: si sic: deus foret p se causa quare creatura foret deterior. Cōtra au-

Secundo ga. hin. i li. lectio.q.q.ij. Si sic angeli boni mini-
strãtes bonis hoibus cõtinue mererent᷑: ⁊ an-
geli mali demererẽtur necessitate ꝗ sunt cõfirmati
in ceritudine: nec illi obstinati in miseria. Añs
pbo p dictã mgri.ij. sniarũ dist.vij.c.iij. vbi di-
cit ꝙ vtriqꝫ habent liberũ arbitriũ: qꝛ boni non
aliqua necessitate sed ppria ac spõtanea volũ-
tate p gratiã adiutã bona eligũt ⁊ mala refugi
unt. Et mali sic spõtanea voluntate a gr̃a desti-
tuti bona vitãt ⁊ mala sequũtur. Sꝫ quicũqꝫ fm
rectã rõnẽ spõtanee et libere eligit bonũ et di-
mittit malũ virtuose opatur: ⁊ per ɔñs meret᷑
laudari. ⁊ si sit in gratia meretur premiari. quia
nõ plus reqͥritur ad meritũ nisi gratia ⁊ liberũ
arbitriũ: ergo boni merentur: et mali eadem ra

Tertio tione demerẽtur. Tertio quero sic. an mali sci
ant se errare in hoc ꝙ alliciũt homines ad pec-
candũ vel nõ. Nõ verisimile est ꝙ nõ: quia p lõ
gam experientiã bene possunt aduertere ꝙ ex
multitudine dãnatorũ augetur miseria. Si sic
ergo nõ possunt velle ꝙ hoĩes finaliter peccẽt.
Probo cõsequẽtiã: quia tunc possent sponte ⁊
scienter velle illud vnde miseri essent: vel saltẽ
velle illud vnde eorũ miseria intenderet᷑. Con-
tra Anselmum de casu dyaboli libro.iij.ca.xli.

Quarto Quarto sic. angeli boni possunt peccare. igit᷑
nõ sunt in gr̃a cõfirmati. ɔña patet. ⁊ añs pba-
tur: qꝛ cõstat eos bñ facere. vel ꝗ bene faciũt de
necessitate vel spõtanea volũtate. Primũ non
sicut superi᷒ patuit p magistrũ. Et si sic seqͥt᷑. faci
unt de ncẽitate ꝗ non sunt magis laudabiles
dicẽdi de hoc ꝙ faciũt ⁊ seruãt iustiã ꝗ̃ de eo
ꝙ sunt rõnales: sicut arguit ans᷑. ꝙ añ cõfirma
tionẽ potuerũt peccare: de casu dya.c.v. Si di-
cat᷑ ꝙ nõ ex necessitate ꝟ ex electione: ꝗ possent
omittere: ꝗ possibile esset si angel᷒ vellet ꝙ an-
gelus oĩno dimitteret hominẽ sue custodie de-
putatũ. Ponat᷑ in esse ⁊ habet preceptũ de op-
Confirmatur posito: ergo potest peccare. Cõfirmatur ratio
p phm.iij. ethicoꝝ.ca.viij. vbi probat ꝙ si vtus
est in nostra ptãte ꝙ similr malicia est in nr̃a po-
testate. Et arguit sic. Si opari bonũ existẽs in
nobis est: et operari malũ existens in nobis est
hoc est dictu. Si operari sit in potestate nostra
non operari erit in potestate nostra: non ergo
de necessitate operabimur. Similiter si opera-
ri sit bonũ non operari est malum. Et ideo con
cludit ꝙ si bonũ ẽ in ptãte nr̃a. malũ ẽ in ptãte

Quinto nr̃a. Quinto sic. demões eligũt male facere ⁊
ꝗ̃to pei᷒ tãto libẽti᷒. sint ergo mõ duo eq̃les in
demeritis ⁊ volo ꝙ hodie vnus cõmittat mul-
ta mala circa homines ⁊ alius non. quero aut
ille qui peccauit hodie plus punitur vel non. si
non: igitur erit aliquod peccatum impunitum
⁊ sic aliqͥd deordinatũ in regno dei ⁊ iniusticia

regnaret libera. Cõtra ans᷑. p̃mo. cur deus hõ
Sexto cap.xij. Sexto sic. diabolus põt appetere iusti-
ciã: ꝗ põt hr̃e iusticiã. añs pbo: qꝛ põt recto iu-
dicio iudicare. iusticia est bonũ ⁊ põt se volen
do ɔformare illi dictami. ꝗ põt appetere iustici
am ⁊ penitere. Qꝛ possit se ɔformare illi dicta-
mini apparet qꝛ in demonibus naturalia inte
gra remanent. ꝟ nihil magis ẽ in ptãte volũtat᷑
Aliter.xiij. actu suo. ergo ⁊c̃. Prima ɔña ptꝫ p Ans᷑. de cõ
coꝛ.c.xviij. Nullus põt velle rectitudinẽ nisi eã
Septimũ p̃nci. hẽat. ergo ⁊c̃. Septimo ad p̃ncipale. Si sic
oporteret ꝙ oĩs hõ haberet ɔsretionem spiri-
tuũ ɔtra aplm.ij. Coꝝ.xij. ɔña ptꝫ. quia aliter
nõ posset discernere inter bonum ⁊ malum: ne
ꝗ sciret qñ esset bono obediendũ vel resisten-
Octauũ p̃ncipa. dum malo. ɔñs est incõueniens. Octauo ad
p̃ncipale si sic. tũc posset sibi vnire corpus ⁊ in
eo exercere opatiões vite. ɔñs falsum. ɔña ptꝫ.
quia sic legit᷑ factũ Thobie.v. ⁊.xij. ⁊ in Geñ.
de angelis apparentibus loth: ⁊ cũ eis come-
dentibus: ⁊ in alijs locis multis. falsitas conse
quentis. patꝫ: quia tunc posset in coꝛpe sic assũ
pto loqui ⁊ audire ⁊ exercere opatiões anime
vegetatiue puta comedere nutrire ⁊ generare
Nonũ p̃ncipale ɔñs falsum. Nono ad p̃ncipale. si sic. in ange
lis bonis forẽt volubiles cogitationes contra
augu.xv. de trini.c.xvi. ⁊.xij. ɔfessionũ. cap.xij.
Sic intenim sentio ppter illud celum celi: celũ
intelligibile vbi est intellectus nosse nõ ex pte
nõ in enigmate: nõ p speculum sed simul totũ
in manifestatione faciei ad faciem nõ modo ꝟ
modo illud: sed dictuꝫ est nosse simul sine vlla
Secũdo vicissitudine tempoꝝ. ɔña ptꝫ. Secũdo aduen
ente noua cogitatione qua cogitat de isto ho-
mine nouiter sibi cõmisso remittitur in aliquo
cogitatio de deo vel nõ. Si nõ ergo potest di-
stincte de isto ⁊ de deo cogitare eque perfecte
vt prius. ergo de tertio ⁊ quarto eadem ratio-
ne. ergo sic addendo nouas cogitationes di-
stinctas habebit pcessum infinitum. ⁊ sic an-
gelus foret infinite virtutis in cogitando.
Si dicat᷑ ꝙ sic. tunc angelus sollicitus circa cu
stodiam debet diminuere suam beatitudinem
Decimũ p̃ncipa. ɔñs falsum. Decimo ad p̃ncipale. si sic. tunc
christus habuit angelũ custodem. ɔña patꝫ. qꝛ
decuit eũ in omĩbus assimilari fratribus. sicut
dicit᷑ ad Heb.iij. Confirmat᷑. qꝛ ita fuit de fa-
cto. quia Luce.xxij. apparuit angelus ɔfortãs
eũ. falsitas ɔñtis ptꝫ. qꝛ hoc fuisset frustra cuꝫ
aĩa sua fuit beatior quocũqꝫ angelo in p̃mo in
B Ad oppositum stanti sue conceptionis. Ad oppositum est
magister.ij. sententiarũ. Et hiero. super illud
Matth.xviij. Angeli eoꝝ ĩ celis ⁊c̃. magna di
gnitas aĩarũ. vt vnaqueqꝫ habeat ab exoꝛdio
natiuitat᷑ sue in custodiã sui angelũ deputatũ

Similiter est ad idē gregl. sic̄ ibidē allegat mgr̄ sentētiarū. Itē in ps̄. Angelis suis deus mandauit de te. rc̄. Ad istā q̄stionē dico q̄ sic: q: h̄ est scris prib⁹ reuelatū r miraculis cōfirmatū.

E
Responsio ad questionem

Ad primū p̄ncipale: cui⁹ questio p̄ncipalis est. an cū btitudine creature possit stare error. Nō video pro nūc q̄n ista cōclusio sit cōcedēda: videlicet q̄ angel⁹ btūs vel aīa btā possit cōsentire ppōnib⁹ falsis r errare: licet de facto nō erret

Ad primū p̄nci.

Cōclusio prima

Hoc pōt sic psuaderi. nl̄ia noticia creature ē sic necessaria ad btitudinē, q̄n cū ignorātia veritatis d e creaturis stet pfecta btitudo et sola cognitione dei manuteneat ergo de⁹ cognitionē suā beatificā in mēte angeli: r ponat cū eadē error. r tūc erūt simul ista duo vera: iste est beatus: r iste errat. vnde istud fieri nō includit contradictionē.

Probatur p̄mo

Preterea. sicut oīs hō naturalr̄ appetit nō falli: ita appetit nō ignorare: q: oēs hoīes naturaliter scire desiderāt. sed ignorātia multarū sciētiarū stat cū btitudine: r ignorantia veritatū de deo q̄tū ad administrationem creaturarū. Vñ Hiero. sup illud Ephes. iij. Vt innotescat p̄ncipib⁹ r ptātib⁹ in celestibus per ecclesiā multiformis sapientia dei. Dicit q̄ sacramētū incarnatiōis nō fuit plenarie intellectū ab angelis ante passionē xp̄i. Et hoc pbat p questiones quas fecerūt minores deo ascendēte: quarū vna scribit Esa. lxiij. Quis est q̄ venit de edom. rc̄. Scd̄a i ps̄. Quis ē iste rex glorie. Cōfirmat ista rō p̄mo p illud aug. v. cōfes. ca. iiij. Infelix ille hō q̄ scit oīa: te aūt nescit. beatus aūt qui te scit: etiā si illa nesciat. qui vero te r illa nouerit: non pp̄ter illa beatior: sed pp̄t te solū beatus est. ergo noticia de multis creaturis nō est necessaria ad beatitudinē creature noticia tn̄ creature beate est necessaria ad beatitudinē.

Secundo

Pre. dyonisi. iij. r iiij. celestis hierarchie dicit q̄ angeli supiores illumināt inferiores r purgāt a nesciētia: ergo in btīs est nesciētia. g̃ rc̄. Sed vbicūq: est nesciētia pōt esse error de creaturis.

Tertio

Preterea. causet de⁹ in angelo noticiā isti⁹ sol orietur cras. non obstāte ista noticia de⁹ pōt impedire ne sol oriatur: alioq̄n nō esset om̄ipotēs q: creasset vnā noticiā in angelo quā nō posset destruere vel mutare: igitur pōt facere q̄ angel⁹ errauit: r tn̄ non fuit eo minus btūs. Sic ergo patet q̄ illud qd̄ pro inconuenēti deducit in p̄mo p̄ncipali nō est saltem impossibile.

Quarto

D
Scd̄a cōclusio

Scd̄o dico q̄ forte angeli de facto nō errant: q: pōt esse q̄ deus nō coagit eis ad eliciendū aliqd̄ iudiciū erroneū. vnde nulli iudicio erroneo assentiūt. Itē sic. vn⁹ angelus pōt loqui alteri s̄m oēs. pono ergo q̄ deus sine volūtate angeli ponat in angelo noticiā istius a. r oīa q̄ angel⁹ cāt q̄n loq̄tur alteri sc3 b. tūc a. cū b. p̄sentabit eū loq̄. ergo errabit.

Cōtra tamē p̄mā cōclusionē occurrit aug̃. de ciuib⁹. c. vi. vbi loquēs de sapiētia future beatitudinis ait sic. Beat⁹ est qui cū deo est: pfecta eīn sapiētia replebit eūq: facie ad faciē intuebit q̄diu ista psperent creature totius naturā videbit q̄ in deo melius q̄ in seipa consistit. Tūc etenī iusti cuncta scient que deus facit scienda: tā ea que sunt p̄terita q̄ ea que sunt futura. Ibi a singulis oēs illi ab hoībus singuli cognoscētur: nec quicq̄ oino latebit. qua patria: q̄ gēte: q̄ stirpe q̄s editus fuerit: vel etiā q̄d in vita sua fecerit. Et in ca. sequēti de hoc v̄bo mouet vltimo dubitationē. nūq̄d oīa peccata singulis patebūt. Et respōdet q̄ sic. r quicq̄d fecerit vnusquisq: vnde de⁹ est laudādus: sed pp̄ter rē factā deus est laudādus: ergo nullius veritatis ignorātia erit in btitudine nec aliq̄d erroris.

Argumēt cōtra primā cōclusionem

Sed ad illd̄ potest dici q̄ aug̃. loq̄tur de facto: nō q̄n aliter esse posset. Similiter dictū suū est valde dubiū cū ponat q̄ q̄libet btūs sciet oīa scibilia simul: r p cōns tot sciet sicut⁹ btūs sic aīa xp̄i. g̃ s̄m eū q̄libet btūs sciet ifinita: q: spēs nūerox r figurarū r cōclusiōes geometrie r arithmetice sunt infinite: sic̄ dic̄ Lincon̄. p̄mo posterior: r iō nō cōphēdūt oēs actu ab intellectu creato potētie finite. s̄ cōtrariū isti⁹ videt ipsemet Lincon̄. dicere eodē lib. vbi dicit q̄ mēs dīna videt oēs res scibiles vl̄es r pticlares i se. Sil̄r intelligētie recipiētes irradiationē a lūīne p̄mo videbūt in eo oēs res scibiles vl̄es r pticulares. Et iō exponi possent iste auctoritates sic. sciet cūcta q̄ de⁹ fecit sciēda: r q̄ beati vidēt in eo oēs res scibiles vl̄es r pticulares: hoc est videbūt eū p quē pn̄t scire oīa scibilia si ip̄e voluerit eis maifestare. ista materia tota ē nimis obscura de cognitione angelox r btox in q̄ p̄hi maifeste errauerūt sic̄ p3. iij. de aīa. r xij. metha. r scti doctores incōphēsibilia: r meo iudicio cōdictoria tradiderūt: sic̄ p3 inspicīēti ex vna predicta augu. sup genes. ad litterā vbi dicit q̄ oīs creatura p̄ter spūalē q̄ est ip̄a natura āgelica pri⁹ facta est in cognitiōe āgeli. r postea in seipsa r ex alia predicta dyo. in celesti hierarchia vt de mult̄ alijs taceat.

Responsio

Et istis rō̄o omissis dico ad formas argumētox in p̄mo p̄nci. Ad p̄mū, q̄n q̄rit. nūq̄d angel⁹ bon⁹ deputat⁹ p̄scito ad custodiā: nouit eū eē dānādū. pōt dici verisilr̄ q̄ sic q: pbabile est q̄ videat h̄ in v̄bo nec poss3 debito mō de se ad eū ordiare q̄n frustrarēt intētio sua nisi hoc sibi cōstaret. Et q̄n subdit, si sic: tūc angelus talis nō diligit eū ad vitā eternā concedo. diligit tn̄ sic q̄ instigat eū ad pauciora mala faciēda: et resistit angelo malo: r promouet ad bonum opus. licet nō intēdat q̄ habebit vitā eternam

E
Ad primū primi principalis

Nec per respõsionẽ istã vito conclusionẽ argumẽti qñ angel⁹ bon⁹ possit errare: qꝛ seq̃tur credit ꝙ iste dãnabit᷑: ⁊ iste p̃scit⁹ põt saluari: ergo iste credẽs põt decipi. q̇ɗ cõcedo: non tamẽ de facto decipiẽtur vt estimo.

Ad secũdũ

Ad scõm qñ accipitur aliq̃s p̃scit⁹ existẽs nũc in gratia ⁊c. ⁊ q̃ritur vtrũ angel⁹ su⁹ desideret ꝙ iste perdat grãz ante mortẽ vel nõ. Dico ꝙ angel⁹ vult ꝙ p̄dat gratiã ante mortẽ ⁊ ꝙ peccet qꝛ reuelatũ est sibi in verbo ꝙ ita est futurũ deo p̄mittẽte. vnde vult p̄mittere ꝙ ipse peccet: nõ tamẽ vult eẽ cã sui peccati. Et qñ ɔcludit᷑: ergo nõ vult iuuare eũ ad perseuerãdũ in gratia. Dico ꝙ angel⁹ deputat⁹ hõi nõ iuuat eũ nisi videlꝫ sub cõditiõe scꝫ si iste voluerit iuuare seip̃z: ⁊ ideo qꝛ homo malus se nõ vult iuuare. nec si fuerit in gratia p̄seuerare in gratia: ideo angel⁹ nõ vult iuuare cuꝫ ad hoc: facit tamẽ id ad q̇ɗ est deputat⁹: qꝛ est deputat⁹ vt adiuuet: nõ vt totũ faciat.

Ad tertiũ

Ad tertiũ dico ꝙ angeli boni nullo mõ tristãtur de aliquo q̇ɗ euenit supra nos vel circa nos. omnis enĩ tristitia repugnat btitudini: gaudẽt tamẽ gaudio cuacɔidẽtali de his q̃ fiũt circa nos siue bene fiãt siue male. Unde sicut furtũ p̄sẽsata vna circũstãtia est bonũ: p̄sẽsata alia est malũ: sicut etiã bonũ est ꝙ fur suspẽdatur: ⁊ malũ est ꝙ amic⁹ moriat᷑. ita ꝙ ideꝫ factũ habet vnã circũstantiã placentem: et aliã displicentẽ. ita peccatũ hoĩs maxime predestinati habet vnã circũstãtiã placẽtẽ: qꝛ p̄mitit᷑ a deo. aliã nõ placẽtem: qꝛ priuat᷑ g̃ra. nõ tamẽ hec tristitia causat in angelo tristitiã vel dolorẽ: qꝛ nõ ideo gaudet de alteri⁹ malo qꝛ est malũ sibi: sed qꝛ est iustuꝫ iuste permissum a deo.

Ad quartum

Ad quartũ dico ꝙ nõ vult impedire demonẽ ne tẽtet sp̄: ſꝫ p loco ⁊ tẽpore. sic patuit ꝑ de raphaele: ſꝫ sp̄ est parat⁹ impedire ne vincat vel p̄ualeat si hõ coopari voluerit.

Ad quintum

Ad q̄ntũ quãdo arguit᷑. angel⁹ bon⁹ custodit q̄tũ scit ⁊ põt: ergo cum sit fortior demone ⁊ sapiẽtior: hõ nũꝗ̃ peccaret. Nego ɔñaꝫ: qꝛ hõ ẽ liberi arbitrij: ⁊ angel⁹ nõ iuuat nisi hõ ad salutẽ ꝓpriã coagat.

Ad sextum

Ad sextũ qñ dicit᷑. possibile est ꝙ ãgel⁹ ꝓmittat se facturũ aliq̇d circa hoĩem depẽdẽs a libero arbitrio: g̃ possibile est errare ãgelũ. Cõcedo ɔclusionẽ: tñ de facto forte nõ errãt: sicut nec raphael errauit: nec deus permisit eũ errare vt dictũ est.

Ad septimũ

Ad septimũ. de istis angelis volentib⁹ opposita dic᷑ thomas ꝙ fuerũt mali angeli quoꝝ vn⁹ angel⁹ persarũ laborabat vehemẽter: ne hebrei liberarẽtur a dominio p̄sarũ. Tũ qꝛ delectabat᷑ in eoꝝ afflictionib⁹. Tũ qꝛ ipse diuti⁹ eos affligẽtes grauı⁹ peccarẽt. angel⁹ vero grecoꝝ laborabat vt ⁊ tã per se ꝗ̃ captiui trãsirẽt in dominiũ grecoꝝ.

Replica

Cõtra si mali angeli pñt delectari: g̃ ⁊ boni tristari. cõsequẽtia patet: qꝛ tñ repugnat delectatio miserie sicut tristitia btitudini.

Responsio

Dici põt ꝙ nõ ꝓpe delectãtur: sed magis volũt hoc ꝗ̃ illud: videlꝫ hoĩes peccare ꝗ̃ nõ peccare: ideo ad modũ delectãtiũ se hñt. Aliter de istis angelis sentit Gregori⁹. ⁊ sic dicẽdũ ꝙ fuerũt boni angeli cõsulentes diuinã sentẽtiã de diuersis hoĩb⁹ q̇b⁹ presidebãt. Secreta enĩ ⁊ ꝓfunda dei iudicia angeli nõ cõprehẽdũt: sic̄ ibi dicit Greg. Unde in diuersis gẽtib⁹ cõtingũt diuersa merita: ꝓpt᷑ que cõsiderãti merita vni⁹ posset videri ꝙ illa deberet alteri preesse ⁊ ɔsiderãti alteri⁹ ꝙ reliq̃ vice versa. Uñ isti angeli referebãt diuersa merita hoĩm in ɔspectu dei ɔsulẽtes ei⁹ sentẽtiã. Et qꝛ diuersa merita tẽdũt in oppositos effect⁹: ideo iste relatiões angeloꝝ dicũtur resistẽtie vel pugne. Uñ ex vna pte merita danielis et orõnes exigebãt liberationẽ ꝑplĩ: et altera parte diuulgatio nois dei in gẽte p̄sarũ fuit magna causa quare impediuit illã liberationẽ tã fieri. Et ꝑm ista manifestũ est ꝙ angeli habẽt ignorãtiã vel nescientiã vel dubitationẽ cũ tamen sint beati

Ad octauũ

Ad octauũ quãdo arguit᷑. ꝙ precipiat de⁹ angelo ꝙ equaliter curet de duob⁹ ⁊c. Dico ꝙ in isto casu angel⁹ nõ errat. Cõtra: ꝑponit nõ ꝑponendũ. nego ɔñam: qꝛ licet sibi preponere quẽ vult.

Ad nonũ

Ad nonũ dicẽdũ ꝙ in isto casu vterq̧ debet adesse ⁊ p̄sentare ꝓ rata sua. nec ille qui vltimo custodit plus tenetur: qꝛ neuter eoꝝ vltimo custodiuit. Et quando querit᷑. quis eoꝝ custodiuit eũ vsq̧ ad d. sit d. vltimũ instans vite hoĩs custoditi. Dicẽdũ ꝙ neuter. Si tũc arguatur in ɔ̃triũ. neuter eoꝝ custodiuit eũ vsq̧ ad d. ergo fuit dimissus ab istis añ d. negãda ẽ ɔñá: qꝛ immediate ante d. a custodiuit. ⁊ immediate añ d. b custodiuit: et tñ neuter custodiuit vsq̧ ad d. qꝛ post q̇ɗlibet tp̄s ante d. in quo custodiuit a. custodiuit b. ⁊ post q̇ɗlibet tp̄s ante d. in quo custodiuit b. custodiuit a. ideo neuter eorũ custodiuit vsq̧ ad d. qꝛ neuter eoꝝ fuit vltimus ꝑ casuꝫ. Et qñ arguit᷑ ꝙ neuter eoꝝ nouit summã gratiã quã iste habuit ante mortẽ: ideo neuter nouit sũmũ gradũ meriti. Nego ɔñam: quia cũ veritate ɔñtis stat ꝙ vterq̧ eoꝝ nouit sũmũ gradũ quẽ habuit tp̄e mortis.

Ad decimũ

Ad decimũ admisso casu quãdo arguitur ꝙ male custodierunt: quia neuter eorum sciret dicere quotiens iste custodit⁹ vicit e. vel f. ⁊ an frequẽti⁹ vicit e. ꝗ̃ f. Cõcedat᷑ ⁊ tñ nõ seq̇t᷑ ꝙ male custodierũt: qꝛ vterq̧ sciet dicere ꝙ infinit̄ vicib⁹ vterq̧ eorũ illũ tẽtauit. Alit᷑ põt dici negãdo possibilitatẽ casus: qꝛ nõ est possibile ꝙ hõ ꝑ liberũ arbitriũ naturalit᷑ in oĩ pte ꝓportionabili vinceret vniformit᷑ ⁊ haberet actũ meriti vel demeriti. ⁊ ideo nõ põt admitti casus ꝙ sic ab alterna

tib⁹ tētetur: ꝛ ꝑ ādiutoriū bonoꝝ vincat. Ad
Ad scōm princi. scōꝫ pncipale cui⁹ questio est an angeli cogno-
scāt occultas cogitatiōes hoim viatoꝝ si eorū
custodie deputarētur. Dicēdū ꝫm mētes docto
rū cōiter negādo ꝯnaꝫ. ꝛ licet nesciā ꝓbare ta-
mē possum ꝑ vnū ꝟbū ꝯnam impedire: ꝛ dare
cām quare nō cognoscūt cogitatiōes occultas
nec hoim nec angeloꝝ. Dicēdo ꝙ de⁹ eis ad ta-
lē noticiā non coopaꝛ. Nulla eīn res in effectū
discōuenientē nature sue pōt nisi deo coagente:
sic dic aug. iij. de tri: ca. viij. vbi vult ꝙ de⁹ ē pri
ma ꝛ sūma cā rerū atqꝫ motionū. si tamen for-
tasse dicta scōꝝ qui cās occultationū taliū ab
angelis assignāt mouere possint recogitabo in
Opinio scti tho. euentū. Dicit ģ scūs tho. in q̄stiōe de verita-
te. q. viij. articlo. xiij. ꝙ angeli cogitationes cor
diū ꝑ se ꝛ directe nō cognoscūt ꝓ tāto ꝙ cogi-
tare nō pōt mēs nisi volūtate copulāte intētio
nē ad spēm motionū. ꝫm aug. de trini. Sꝫ mo-
tus volūtatis nō pōt directe cognosci ab āge-
lo sed a solo deo: ideo nec cogitatio q̄ sine motu
volūtat̃ eē nō pōt. Qr aūt mot⁹ volūtat̃ ab an-
gelo naturalr̃ cognosci non possit ꝓbat ꝑ hoc
ꝙ angel⁹ res cognoscit ꝑ formas sibi indicatas
a deo: q̄ sunt silitudines rerū existētiū in natu
ra. Sed mot⁹ volūtatis nō est de numero taliū
rerū: iō ꝛc. hec est sua sentētia. Vn̄ qꝛ cogitatio
cāt̃ ex impio volūtatis: iō illud imperiū ē quasi
impedimētū aut obstaculū impediens angelū
aliqn̄ a cognitione cogitationū alteri⁹ angeli ꝛ
hoīs. Silr̃ qn̄ illud obstaculū amouetur: ita ꝙ
angel⁹ cognitionē hūs ordinat eā volūtarie ad
illū ꝛ vult vt sic sibi pateat ꝙ tūc cognoscat an-
gel⁹ ille cogitationē suā. ꝛ hec ē locutio āgelica
Opinio henrici ꝫm eū: de quo videbit̃ in q̄rto pnci. Opinio hē
rici q̄ hāc opinionē ptractat. iij. quoli. q. xiij. est
hec ꝙ in cognitōe duo pn̄t ꝯsiderari. scꝫ substā
tia act⁹: ꝛ directio act⁹ in finē q̄ ptinet ad intē-
tionē volūtat̃. substātiā ģ act⁹ pōt cog̃scere na
turalr̃ tā bon⁹ ꝙ mal⁹. Sꝫ intētionē volūtatis
dirigēt̃ actū in finē talē vel talē nō pōt natura
Opinio aliorum lr̃ cognoscere si nō sequat̃ aliqs effect⁹ in sen-
sualitate. Alr̃ alij q̄dā dicūt ꝙ nihil pōt occul
tā cogitationē mēt̃ cognoscere nisi qd pōt mē-
ti illabi: cuiusmōi ē de⁹ sol⁹: sic dic aug. in de ec-
Cōtra opiniōes clesiastic̃ dogmatib⁹ sic supi⁹ allegaui. Sꝫ cō-
tra istas duas pmas opiniōes statim occurrit
ꝙ ita intelligibilis est intentio volūtat̃ sic act⁹
intellect⁹: ꝛ ita ꝓportionatū intelligibile intel-
lectui. Silr̃ hō multotiēs intēdit sine actu volū-
tat̃: alioq̄n eēt ꝓcess⁹ in infinitū sic ꝙ oēm noti
ciā precederet amor: ꝛ oēm amorē noticia: vel
amor p̄cederet noticiā qd nō est imaginabile.
Vn̄ q̄cq̄d sit d̄ mēte aug. expmur oppositū. mł-
ta eīn intelligim⁹ i mēte. Illd ꝯdictū de illapsu
in nullo mouet: qꝛ talis illapsus nihil facit ad
cognitionē: ꝛ silr̃ eadē rōne nec āgel⁹ cognosce
ret quācūqꝫ intētionē vel dilectionē alteri⁹ nec
aliq̄d exn̄s i eo. ꝛ ideo cōcedēdo āgelis tā largā
noticiā rerū creatarū: sic fac aug. ij. sup gen̄. et
iiij. ꝛ. viij. nō videt̃ rō aliq̄ quare negari debet
ab eis cognitio naturalium volitionū et cogi-
tationū quarūcūqꝫ nisi forte diceret̃ sic supi⁹ di
ctū est ꝙ deo nō placet eis coagere ad noticiā
taliū cogitationū nisi qn̄ angeli cogitātes vo-
lūt vt alij cogitātes cogitatiōes eoꝝ aduertāt
Si q̄s aūt ad illud qd in ꝯriū a nobis fingi po
test nob nūciare poterit veritatē: oīno nescio. sup
posita tn̄ cōclusiōe videlꝫ ꝙ nō cognoscūt co-
gitatiōes occultas. Ad formas factas in scōo
Ad primū scōi principalis principali dicēdū. Et ad pmā pōt dici vno mō
ꝙ nec bon⁹ nec mal⁹ cog̃scit actū volūtat̃ quo
tētatio vincit̃ nisi ꝑ effectū cātū in corpe. Silr̃
nō ē dare pmū instās in quo dyabol⁹ vincit̃: sic
nō ē pmū pncipiū bone volūtat̃ aut male: cū
act⁹ volūtat̃ sint successiue cāti. ꝛ iō nec bonus
angel⁹ nec mal⁹ scit qn̄ hō pmo meret̃ vel deme
ret̃ scitū postea qn̄ hō incepit pmo mereri pci
piēdo instās extrinsecū an̄ suū meritū. Aliter
Alia responsio pōt dici de bono āgelo ꝓ pte scꝫ ꝙ de⁹ sibi coo-
perat̃ ad sciēdū occultas cogitatiōes ꝛ volitio
nes illius quē custodit ꝛ nō alteri⁹. ꝛ siue sic di
cat̃ siue pmo mō seq̄t̃ ꝙ magna ps bonitat̃ ho
minis lateret suū angelū: donec aliquo signo
Ad secundum ostēderet̃. Ad scōꝫ pōt dici sic pri⁹ ꝙ nihil la-
tet āgelū donec aliquo signo ostendat̃ in fātasia.
Vel meli⁹ dr̃ ꝙ de⁹ coagit āgelo vel hoīi ad cau
sandū noticiā oīonū mētaliū ꝛ bonarū volitio
nū in āgelo custodiēte spēalr̃ ex q̄dā familiari
tate maiori quā hr̃e tenet̃ ille āgel⁹ ad hoēꝫ ta-
lē ꝙ ad aliū q̄ sue custodie nō cōmittit̃. Ad ter
Ad tertiū tiū qn̄ arguit̃. nō min⁹ est cog̃scibilis cogitatio
vł intellectio ꝙ gr̃a ꝛc. pōt dici ꝙ sic: qꝛ deo sic
placet ad vni⁹ noticiā coopari et nō alteri⁹. vn̄
tota ista occultatio deo debꝫ attribui. Ad q̄rtū
Ad quartū qn̄ arguit̃ ꝙ fuissꝫ incarnatio facta an̄ꝙ gabri
el b̄ sciuissꝫ ꝛc. pōt negari ꝯn̄a: qꝛ gabriel forte
vidit in ꝟbo tp̄s in quo btāꝫ ꝟginē salutaret. ꝛ
pmū instās i quo incepit cōsentire. Sꝫ h̄ ē dubiū
si nō sit dare pmū instās assēsus btē ꝟgis vł nō
fuit dare pmū instās incarnatōis verbi vł ipa
assēsit an̄ꝙ ꝯcepit filiū dei. Dici pōt ꝙ i vltimo
instāti productionis assensus cōcepit: ita ꝙ in
eodē instāti fuit ista qualitas q̄ vocatur assen-
sus productus complete: et incarnatio celebra
ta ex opatiōe spūs sācti. Et sic ꝯcedēdū ꝙ ipa
prius assensit ꝙ verbū fuit incarnatū: sicut pa
Ad alias rationes sequentes tet ad rōnes illas q̄b⁹ ostēdebat̃ ꝙ si angel⁹ de
puret̃ hūane custodie necc̄e ē eū hr̃e noticiā co-
gitationū occultarū: habet tn̄ rōnes ꝓbātes ꝙ

nõ naturalit̃ ꝯcedãt: h₃ tñ vt dictũ est ex spẽali coopatiõe dĩ noticiã affectionũ ⁊ cogitationũ hoĩs quem custodit. Ad duas alias rõnes que fiũt circa rñsionẽ datã de duplici cognitiõe angeloꝝ btõꝝ stati patebit.

G
Ad tertiũ pñci.

Ad tertiũ igit̃ pñci. cuiꝰ ꝯclusio ẽ ꝙ angelꝰ cõfirmatꝰ habet noticiã oĩs rei dĩ seu alioꝝ ãgeloꝝ ⁊ rerũ materialiũ respectu cũ oĩ₃ istoꝝ habet ãgelꝰ hoĩe₃ sibi deputatũ bene ordĩare. Dicẽdũ ẽ ad ꝯclusionẽ cõcedẽdo ꝙ ãgelꝰ h₃ aliquo mõ oĩs rei noticiã quã opꝫt cognoscere ad custodiẽdũ hoĩe₃ viatorẽ.

Decisio rñsionis ad hoc principale septẽ declarãs

S₃ tñ ad aliq̃lẽ euidẽtiã declarare volo. vij. de cognitiõe ãgeloꝝ. Et pmo q̃lit̃ ãgelꝰ naturalit̃ cognoscit deũ. Scđo q̃lit̃ seipm̃. Tertio q̃lit̃ ceteros ãgelos. Quarto q̃lit̃ res corpales. Quinto quõ debeat intelligi illa methaphorica locutio aug. iiij. ⁊ v. sup geneſ. distinguẽtꝭ cognitionẽ ãgeli i cognitionẽ matutinã ⁊ vespertinã. Sexto an ãgelꝰ recipiat cognitionẽ a rebꝰ. Septimo an cõponat ⁊ diuidat formãdo ppões cõpletas ⁊ discurrat sillogisando vl' nõ. De his videt̃ mihi cõueniẽs ante recitare illõ qđ ꝓbabilius inuenio ab alijs.

Primũ

De pmo tenꝫ mgr̃ sniarũ dist. iij. ꝙ i ãgelis fuit naturalꝭ cognitio triplex. q₂ sciebãt ꝙ facti erãt: ⁊ a quo facti erãt: ⁊ cum quo facti erãt. Ex quo patꝫ ꝙ deũ naturalit̃ cognouerũt. Itẽ ẽm eundẽ dist. i. si q̃rat̃ ad q̃d facta sit rõnalis creatura. Rñdẽdũ ꝙ ad laudandũ deũ ⁊ ad seruiẽdũ ei. ꝭ laudare deũ nõ possꝫ nisi eũ cog͂sceret. g͂ videt̃ ꝙ cũ deꝰ nõ deficiat i necãrijs rõnali creature cognitionẽ sui ꝯcessit naturalẽ. Tenẽt g͂ doctores cõit̃ ꝙ ãgeli naturalit̃ cognouerũt deũ, ꝭ an in ãgelo aliq̃d ponẽdũ sit p qđ deũ cognoscat vl' nõ. Diuersi diuersimode dicũt.

Thomiste

Thomiste eñ dicũt ꝙ ãgelꝰ cognoscẽdo essẽtiã suã deũ cognouit nõ p spẽꝫ: s₃ res alias a deo ẽẽ p spẽꝫ cognoscit.

Alij

Dicũt q̃dã alij ꝙ in ãgelo fuit spẽs cõcreata dei repñtatiua: q̃ medio mõ repñtabat iñi noticiã btõꝝ et noticiã imagiatiuã viatoꝝ.

Alij

Possꝫ dici tr̃tio ꝙ deũ cognouerũt stati cõditi naturalit̃ deo cãnte in eis noticiã cũ intellectu eoꝝ ita ꝙ i eodẽ instãti in quo fuerũt creati fuit illa noticia dei ꝯcreata a deo i intellectu ãgelico sine alia re i ãgelo ponẽda.

Secũdũ

De scđo dr̃ cõit̃ ꝙ semetipꝫ p se intellexit cũ sit actu intellectꝰ ⁊ itelligibilꝭ ⁊ sibi sufficiẽter pñs.

Tertiũ

De tertio dĩc sctũs tho. ꝙ ãgelꝰ itelligit alios ãgelos p eoꝝ silitudies nõ impssas ab eis: nec aliquo mõ acq̃sitas. ꝭ impssas a creatore. Dicũt alij ꝙ nõ p spẽs ꝭ p hitꝰ. Tertia opinio ẽ opinio ockã sup snias ꝙ nec p spẽs nec p hitꝰ ꝭ p seipos. ⁊ essentiã rerũ cognitarũ loquẽdo de cognitiõe intuitiua: ita ꝙ ly p dicat circũstãtiã cãe efficiẽtꝭ. vñ, vna rõ cog͂scẽdi rẽ: ẽ ipsamet res. alia itellectꝰ ãgelicꝰ ⁊ hũanꝰ i cognitione intuitiua: ⁊ hec sufficiũt. Qꝫ aũt in cognitione intuitiua angeli res sit causa effectiua probatur: quia illud quo posito potest aliud poni. et quo nõ posito nõ põt poni aliud ẽ naturalit̃ cã eiꝰ: ꝭ posita re pñte ⁊ intellectu ãgelico siue hũano sine oĩ alio pũto vel spẽ vl' hitu põt itellectꝰ illã rẽ intuitiue cognoscere. g͂ talis res ẽ cã talis cognitiõis. Loquẽdo ṽo de cognitiõe abstractiua ẽm eũ illa ẽ duplex. Una q̃ ꝯseq̃t̃ noticiã intuitiuã ⁊ sp cõcomitat̃ eã. Alia ẽ q̃ h₃ esse post corruptionẽ intuitiue. ⁊ vtraq₃ ẽ incõpleta. Si ṽo loq̃mur de pma illa h₃ tres cãs pꝫiales: sc₃ obiectũ intellectũ ⁊ noticiã intellectiuã. sed scđa q̃ hẽt ⁊ manet post corruptionẽ noticie intuitiue illa, h₃ ꝓ causis pꝫialibꝰ intellectũ ⁊ habitũ gñatũ ex cognitiõe abstractiua elicita simlꝭ cũ intuitiua. ⁊ nõ req̃rit̃ obiectũ: q₂ põt esse post corruptionẽ obiecti: vl' annihilationẽ. Rõ aũt q̃re ponit noticiã abstractiuã simlꝭ cũ intuitiua est ista: q₂ postq̃ hõ habuit noticiã intuitiuã q̃ formauit cõplexũ tale hec res ẽ. si res destruat̃ intellectꝰ suꝰ prõpte incliat̃ ad formatõeꝫ talis ꝯplexi: hec res fuit: vl' talis res fuit: q̃ ẽ noticia abstractiua. g͂ h̃ p aliquẽ hitũ in hoĩe: q₂ aliter nõ prõptiꝰ inclinemur nũc ad eliciẽdũ talẽ noticiã q̃ prius. g͂ iste hitꝰ gñat̃ ex alia noticia actuali: ꝭ nõ ex intuitiua. Cuiꝰ ꝓbatio ẽ: q₂ tũc inclinaret ad intuitiuã: ꝯñs fl̃m. g͂ oportet ꝙ causaret̃ a noticia abstractiuã ꝯcomitãte intuitiua hec ille.

Quartum

De q̃rto q̃lit̃ videt ãgelꝰ ⁊ intelligit res materiales. Dĩc tho. ꝙ p spẽs ꝯcreatas. Henricꝰ ꝙ p hitꝰ. Ockã sic puꝰ ꝙ p res. ⁊ p se loquendo de noticia intuitiua ⁊ pma abstractiua p se et p hitꝰ acq̃sitos a rebꝰ: ⁊ p actꝰ h₃ noticias abstractiuas, de rebꝰ materialibꝰ.

Quintum

Circa q̃ntũ de distictiõe noticie matutie ⁊ vespꝫtie ẽm mentẽ aug. iiij. ⁊ v. sup geñ. Sciẽdũ ꝙ iste due cognitiões introducũt̃ metaphorice a btõ aug. vt posset saluare ꝓcessũ geñ. i. de ꝓductõe rerũ i. vi. diebꝰ sine successiõe tpis. vult g͂ imagiari ꝙ cognitio ãgelica vocat̃ dies ⁊ ẽm sex gñ a rerũ sup quas nõ successiue p ordie₃ tpm fert̃ cognitio ãgelica ꝭ solo ordie nature sex dies q̃si sex cognitiones dicũt̃. ⁊ sicꝫ i die tpali mane ẽ pncipiũ diei ⁊ vespe finis ita voluit ꝙ ãgelũ cognoscere rẽ in suo principio: vel p suũ principiũ qđ est deus illiꝰ cognitio creature vocat̃ matutina. Cognoscere aũt res p creaturas sic p mediũ seu vocet̃ forma seu habitꝰ vocat̃ apđ eũ cognitio vespꝫtina: q₂ vespe ẽ finis diei: ⁊ ipa res est finis ꝓductiõis diei: ita ꝙ deꝰ habet rõem pncipij: et res ipa rõe₃ termini. Opꝰ vero pme diei ẽ lux: quã aug. vocat substãtiã intellectualẽ. i. naturã angelicã. angelꝰ g͂ creatꝰ statim cognouit se per se ipm: ⁊ rõ statꝫ habuit cognitionẽ vespꝫtinã. sed

q: nõ cecidit quia tũc fuisset facta nox sicut ma lis accidit: imo statim in laudẽ creatorꝭ retulit ex cõtẽplatiõe sui cõuersus est in cõtẽplationẽ creatoris. iõ signat⁹ prim⁹ dies nõ dr̃ hr̃e mane sed vespe p̃mo: q: a vespe trãsiuit ĩ mane: quia angel⁹ fact⁹ statim se cognouit qd̃ fuit cognitio nis vesptine. Et q: ꝯtinue ad laudẽ dei retulit in quo facta ẽ dei cognitio matutina. Sic ĝ di stinguũtur iste due cognitiões apud modũ suũ loquẽdi ꝑ diuersa media cognoscẽdi. Et ita ꝙ oĩe qd̃ cognoscit̃ ꝑ verbũ dei cognoscit̃ cogni tione matutina. oĩe aũt qd̃ cognoscit̃ ꝑ crea turã ab angelo siue sit spẽs siue sit habitus: vel ipa res q̃ cognoscit̃ vocat̃ cognitio vespertina

Sextum De sexto vtrũ angel⁹ acq̃rat cognitionẽ a reb⁹. Dicit thomas ꝙ nõ ⁊ alij antiq̃ cõiter oẽs. Oc kã tenet ꝙ sic de possibili: sed q̃d est de facto di cit ꝙ nescit ⁊ hoc est verũ: nec aliq̃s hõ scire po test naturalr̃ planũ ẽ. Sʒ de possibili tenet ꝙ angel⁹ põt de nouo acq̃rere noticiã incõpletã: intuitiuã ⁊ abstractiuã: ⁊ cõpletã de cõtingẽti bus ⁊ nc̃carijs sic̃ nos ꝑ oĩa licʒ sensib⁹ nõ vta

Alias ꝑ obiecta *Septimũ* mur. De septimo an angel⁹ cõponat vel diui dat vel discurrat. Tenet thomas ꝙ nõ: ⁊ hoc ẽ mirabile cũ tñ dicat ꝙ angeli occultas cogita ciones hoim sciãt tñ ꝑ signa: qd̃ non est nisi ar guitiue ⁊ discursiue. ⁊ iõ ꝓbabile videt̃ ꝙ com ponũt ⁊ diuidũt ⁊ discurrũt. Hec de angelorũ noticia narrasse sufficiãt. de q̃b⁹ oib⁹ me fateor nihil scire nisi ꝑ fidẽ quã adhibeo dictis sctõꝵ q̃ nisi in reuerẽtia haberẽ multa de istis impu

3 *Ad primũ tertij principalis* gnarẽ ⁊ quasi somnia reputarẽ. Dico ĝ ad for mas argumẽtorũ tertij p̃ncipalis. Ad p̃mũ q̃n arguit̃. si angel⁹ cognoscat alia a se: vel ꝑ spẽs: vel ꝑ essentiã sui vel ꝑ hit⁹ vel per res cognitas Dico ꝙ mihi appet ꝓbabile dicere ꝙ aliqua co gnoscit ꝑ res ipas et ꝑ essẽtiã suã q̃ ẽ intellect⁹ su⁹. Uñ ad noticiã intuitiuã ista duo sufficiũt: ita ꝙ angel⁹ scit sortẽ esse ꝑ essentiã suã q̃ est in tellect⁹ su⁹ ⁊ ꝑ sortẽ. habet aũt recordationẽ ꝑ spẽs ⁊ ꝑ hitus ⁊ ꝑ seipm. Et cũ arguit̃ cõtra. si michael cognoscit gabrielẽ per spẽm. ĝ gabriel cognoscit spẽʒ ĩ mẽte michaelis et ꝑ aliã spẽm existẽ in se ⁊ michael eãdẽ ꝑ aliã ⁊c̃. Põt dici ꝙ respectu rei exñt nõ indiget ãgel⁹ spẽ ꝭ ꝑ cogni tione recordatiã indiget spẽ vel hitu. Parũ cu ro de hoc q: non pono spẽʒ naturalẽ silitudinẽ rei cui⁹ cognitionẽ facit vt spẽs lapidis in ãge lo sit lapis: ꝭ pono vnã q̃litatẽ cãtiuã noticie la pidis q̃n lapis nõ est p̃ns: ꝓpt qd̃ dicit̃ rep̃ñta tiua lapidis vel silitudo lapidis vel ei⁹ spẽs. et eadẽ res põt vocari hit⁹: q: inclinat̃ vel facili tat intellectũ ad cognicionẽ abstractiuã lapi

Ad formã argumenti dis. Dico tunc ad argumẽtũ ꝙ michael nõ co

Ad secundum gnoscit gabrielẽ ꝑ spẽʒ: ꝭ ꝑ seipʒ. Ad scd̃ʒ põt dici ꝓcedẽdo ꝙ angel⁹ ꝯtinue habʒ nouã noti ciã de re mota localit̃, alit̃ nõ ꝑcipet q̃n mutare

Ad tertiũ tur. Ad tertiũ q̃n q̃rit̃ an ꝑ spẽs cõcreatas: an ꝑ acq̃sitas. Põt dici ꝓbablr̃ ꝙ spẽs in mẽte an geli sũt q̃dã q̃litates nate cãre cognitionẽ alio rũ ⁊ etiã noticiã de seipis. ⁊ lʒ sufficiãt ad cau sandũ nouã opinionẽ seu noticiã apprehẽsiuã oim rerũ et noticiã intuitiuã ois rei: nõ tñ põt intellect⁹ ãgelic⁹ cũ illis deuenire ĩ noticiã quã libet ꝯpletã: ꝭ in aliquã põt in aliquã nõ põt: si cut hõ ꝑ visuʒ deuenit ĩ noticiã isti⁹ ꝙ paries ẽ lapide⁹ vel terre⁹: ⁊ sic de alijs. põt eĩ ꝑ adiuto riũ alioꝵ sensuũ deuenire ĩ noticiã taliũ cõple xoꝵ. Eodẽ mõ angel⁹ põt deuenire ꝑ spẽs ĩ no ticiã intuitiuã ois rei cũ re ipa: nõ tñ põt ĩ oĩe ꝯplexũ scibile de re ⁊ ab angelo supioꝛi põt illu minari sine creatione noue spẽi ꝭm mẽtẽ beati thome ꝑ ꝯfortationẽ lũinis intellectualis infe rioꝛ ãgeli. ⁊ forte ista ꝯfortacio nõ fit ꝑ aliquã nouã rẽ creatã illũinatã: sed põt eẽ ꝑ hoc ꝙ an gel⁹ supioꝛ cõicat intellectionẽ ꝑ intellectũ ⁊ ꝑ suã noticiã ⁊ volũtatẽ cũ iferioꝛi: ⁊ sic ista duo simul cãnt cognitionẽ ꝑfectioꝛẽ ꝙ possʒ inferi oꝛ ꝑ se cãre. vel inferioꝛ ex assistẽtia supioꝛ cau sat talẽ noticiã. Sed h̃ est idẽ cũ dicto p̃cedẽti.

Replicatur Et si arguit̃ ꝯ istas spẽs: q: tũc oporteret po nere ĩ ãgelo tot spẽs quot res cognoscibiles q: vna spẽs nõ põt eẽ silitudo duarũ rerũ dissimi

Responsio liũ. Põt dici negãdo ꝯñaʒ: ꝙ ꝭ vna res nõ põt eẽ ꝑfecta silitudo duarũ rerũ dissimiliũ: põt tñ intellect⁹ ꝑ vnã rẽ cãre ꝑfectã cognitionẽ reruʒ dissimiliũ in se: res aũt q̃ vocat̃ spẽs nõ iõ cau sant noticiã q: sũt naturales silitudies: q: hoc reputo impossibile ꝙ noticia videlʒ hui⁹ rei in cõpleta cãet purã noticiã incõpletã alteri⁹: et iõ iste q̃litates q̃s ego voco spẽs p̃nt rõnabilr̃ dici hit⁹ spẽciales. ⁊ cũ de re ꝯstat de noib⁹ nõ est disputãdũ. Sic ĝ oportet ꝙ iste spẽs sint fini te ĩ actu. licʒ possint cognitiões ĩfinitas p̃noia re seu p̃ncipiare cũ intellect⁹ successiõe. Nec ob stat q̃n illũinatio possʒ fieri int̃ ãgelos ⁊ docto res ꝭm dyo. nõ obstante ꝙ vnusq̃sq; oẽm rẽ co gnoscat: q: nisi q̃libet eq̃liter oĩa ꝯplexa cogno scit aliqua ignorat: ⁊ iõ põt illũinari sine noua creatiõe spẽi: ꝭm mẽtẽ sctĩ thome. Q: aũt solus ãgel⁹ cũ re nõ sufficiat ad oẽʒ noticiã cãndã pa tet: q: licet rosa exñte dici posset ꝙ ãgel⁹ ⁊ rosa sufficiẽter cãrẽt noticiã in angelo. posito tamẽ casu ꝙ rosa annihilet̃: põt tñ adhuc angelus re cordari ꝙ rosa fuit: et sic q̃n res corrũperet̃ pe riret noticia angeli ⁊ mẽoꝛia nisi poneret̃ spẽs vel habitus qd̃ concedo speciem esse habitum Similiter cõuenĩẽti⁹ videt̃ ponere ꝙ iste qua litates q̃ cõicãt intellectualẽ noticiã cũ sint cõ naturales ⁊ acq̃site ꝑ creationẽ reruʒ: quia res

aliter alterarēt ꝯtinue angelos qḋ appet valde incōueniēs dicere ꝙ musca volās càret ꝯtinue nouas q̄litates ī celo ꝛ ī inferno. ꝛ hoc tn̄ mihi appet ꝯcedēdū nisi velim⁹ dicere ꝙ āgel⁹ possit decipi. vel ꝙ vna noticia ē ꝑ quā āgel⁹ iudicat muscā volare ī cāpo ꝛ sedere ī horto successiue qḋ nō appet verū. Pōt ḡ dici ꝙ ex cognitione intuitiua hn̄da d̄ reb⁹ nō sufficiūt spēs: q: cū ta les qualitates vniformit̄ causēt cognitōes nō possʒ āgel⁹ varias hr̄e cognitōes successiuas ꝑ tales spēs. nec formare affirmatōes ꝛ negatio nes: ſ̄ ipsemet res coagūt ꝛ cōcāt in intellectu angeli noticiā ꝯpletā ꝛ nō videt̄ subtilit̄ ꝯside rādo arguere imꝑfectionē nature ī āgelo vide licet ꝙ sic ꝑ res alteret̄ ꝯtinue. q: illa alteratio nō ē nisi accidētalis noticia q̄ ē sal⁹ ꝛ ꝑfectio vt dr̄. ij. de aīa. ꝛ vt videt̄ oportet illā reducere ad res sicut ad cāʒ ꝑtialē effectiuā. Itē ex alia ꝑte nō sufficiūt ꝑ oī noticia abstractiua res extra angelū siue spēs. q: corrupta rosa āgel⁹ formar tales: rosa creuit ī hac arbore ꝛ hmōi q̄ nō pos sent cāri nisi ꝑ spēʒ ꝯcurrētē cū intellectu āgeli ꝛ iō ꝑ tali noticia hn̄da post tēp⁹ rerū videt̄ ali que q̄litates ponēde ī āgelo q̄ dici pn̄t spēs vl' hit⁹. Si q̄rat̄ an sit dare maximā multitudinē siml' ꝯgnitoꝝ ab āgelo. mihi videt̄ ꝙ sic ꝛ ꝙ an geli aliq̄ cognoscūt ī actu: aliq̄ cognoscūt in ha bitu sicut nos: ꝛ sic duob⁹ mōis. ꝛ qn̄ de nouo in cipiūt ꝯsiderare tūc vnā dimittūt totlr̄: vel sal tē remittūt cognitōeʒ seu ꝯsideratōeʒ de alijs: licʒ possint siml' ꝑl'a intelligere: nō tn̄ vltra cer tam multitudinē ꝛ intētionē certā cognoscēdi Hoc videt̄ q: nō ī infinitū excedūt itellect⁹ no stros ꝛ itellect⁹ nr̄ nō pōt siml' nisi pauca ꝯside rare: ḡ illi nō pn̄t ī mlr̄itudinē īfinitā. Ad q̄rtū pncipale cui⁹ ꝯclusio pncipalis inq̄rit de locutiōe mutua int̄ āgelos. Dicēdū ꝯcedēdo in eis locu tionē ꝛ illūinatōeʒ. Ad pmā formā qn̄ arguit̄ ꝙ nō q: foret frustra: q: vn⁹ angel⁹ nō pōt ꝯce ptū suū ab alio occultare. dicēdū ꝙ sicut sicut tactū fuit in rn̄siōe ad scōm pncipale: q: cogitatiōes vni⁹ ali⁹ nō nouit: q: deo nō placet coagere ad cāndū noticiā illarū cogitationū. ꝛ iō pōt poni ꝙ loquūt̄ ad inuicē ꝑ modū istū. vn⁹ affectat ꝙ su⁹ ꝯcept⁹ maifestet̄ alteri: de⁹ aūt ad illā voli tionē cāt ī alio cui desiderat inotescere suū ꝯce ptū noticiā illi⁹ ꝯcept⁹: ꝛ iō pʒ cā q̄re vn⁹ pōt lo qui vni tn̄ vel plib⁹ vel si velit oīb⁹ siml'. q: ſm suū desideriū placʒ deo ꝯplere ꝛ cāre noticiā in vno tn̄ vl' ī plib⁹. Patʒ ēt cā q̄re pōt loq̄ ad mi norē distātiā ꝛ loq̄ remotiori vl' magis distāti si ne h' ꝙ sua locutio inotescat ꝓpinq̄ori. silr̄ ꝙ ꝓ pue loquēdo loquūt̄ ꝑ signa ad placitū institu ta: ſ̄ oīno sic volūt suos ꝯcept⁹ alijs maifestare sic de⁹ ꝑficit ꝛ cāt realit̄ ī alijs. ꝛ ſm istū modū

Nota vtrū sit da re maximā mul titudinē simul co gnitoꝝ ab āgelo

R. Ad quartū pnci.

Ad primum

ꝓbabilit̄ dicūt q̄dā ꝙ innotescūt scīs orōnes nr̄e vl' affectōes nō ꝙ orōnes nr̄e vel affectōes nr̄e aliq̄d causēt imediate ꝑ se ī aīab⁹ vel in an gelis. ſ̄ q: de⁹ iuxta nr̄m desideriū cāt ī eis noti ciā q̄lē nos velle m⁹ in eis cāri. Ex eodē mō dici pōt ꝙ angel⁹ suū ꝯceptū occultare pōt ab alio volēdo scʒ ꝙ nulli cōstet q: tūc de⁹ nō coagēdo ad illi⁹ noticiā cāndā ī alijs sustinet ꝙ sit occul tata ab alijs. Tūc ad argumētū dici pōt ꝙ vni cuiq; cōstat de dilectiōe alteri⁹ q̄ de⁹ diligit: q: est dilectio btīfica. ꝛ q: ſm illā est pncipalis rō diligibilitat̄ ꝛ bonitat̄ ipi⁹ attēdēda. iō null⁹ er rat in diligendo qn̄ quelibet diligat q̄ntū tenet̄ ſm mēsurā bonitat̄ qḋ ex sua btītudine debet hr̄e. Ad scōʒ dicēdū ꝙ estimo ꝙ tn̄ finiti pn̄t siml' loq̄ de finit̄ materijs ꝛ nō ita ꝑfecte cābit̄ noticia multoꝝ nec ita distīcte sicut vni⁹ ꝑ se. ſ̄ si cogitet actu de duob⁹ scibilibus min⁹ distincte ꝛ magis remisse cogitabit de vtroq; q̄ si tn̄ de altero cogitaret. ꝛ h' ꝓpt̄ limitationē a potētia cognitiua ī eis. ꝛ ſm h' est ꝯcedēdū ꝙ tot pn̄t si mul velle loq̄ vni de tā distinct̄ materijs ꝙ de⁹ nō posset in illo vno cāre noticias tot ad distin cte ꝛ ꝑfecte ꝯcipiēdū locutiōes oīm istoꝝ āge loꝝ simul ꝓpt̄ defectū illi⁹ capacitat̄ vni⁹ ange li cui fieret locutio. Ad tertiū qn̄ arguit̄. si q̄li bet possʒ loq̄ alteri q̄libet possʒ aliū illuminare ꝯn̄a pʒ q: posset in eis cāre nouā noticiā. Falsi tas ꝯn̄t̄ pʒ ex dyo. q: tn̄ supiores illuminār in feriores ꝛ nō eꝯ. Hec ē imagiatio dyo. de cele sti hierar. c. iij. ꝛ. vij. qn̄ tres act⁹ hierarchicos ponit ī angelis: purgare: illūinare ꝛ ꝑficere. ꝛ h' ab oīb⁹ doctorib⁹ antiq̄s ꝯcedit̄ ꝛ tenet̄ ꝙ supe riores purgāt inferiores a nesciētia et illūinār ꝛ ꝑficiūt. Sʒ inferiores nō illuminār supiores ſ̄ cū eis loquūt̄ tn̄. Vn̄ int̄ locutionē ꝛ illūina tionē assignat̄ mltiplex dr̄a. Pmo q: locutio pōt esse de veris ꝛ falsis indifferēter: ſ̄ illūina tio ꝛ reuelatio tn̄ fit de v̄bis. Scdo quia locu tio pōt fieri indifferēter de noto pri⁹ vtriq;: vel de aliquo nouit̄ noto illi cui fit locutio. ſ̄ reue latio ꝛ illūinatio sp̄ fit de aliquo nouit̄ noto et notificādo illi cui illūinatio fit. Tertio q: oīs q̄ illūinat vel reuelat loq̄t̄: ſ̄ nō ecōuerso. Quar to quia illūinatio est tn̄ supioꝝ: ꝛ locutio oīm. Quito q: locutio est de omi vero: illūinatio de aliquo tn̄ supnaturalit̄ ſm aliq̄. Sed ꝯ̄ istud arguit ockā sup snias. Ponit̄ em̄ in. ij. a Johā ne scoto ꝙ āgel⁹ supior ex pn̄tia sua ad agēdū ꝯfortat lumē intellect⁹ inferioris ꝛ sic illūinat. Cōtra. qn̄ ē ꝯfortatio aliquorū illa ē mutua sicut pʒ: q: em̄ magn⁹ ignis ꝯfortat puū iō ꝛ pu⁹ cō fortat magnū: ḡ si supior ex tali sibi resistētia cō fortat inferiorē: ita poterit inferior illūinare su periorē. Prete. tūc beatitudo vni⁹ depēderet

Ad secundum

Ad tertiū

Nota differentiā inter illuminatio nem ꝛ locutionē

Arguitur contra dicta Primo

Secūdo

Tertio

ab alio cōfortātē: ꝯñs falsum. Preterea. q̄ro q̄d intelligit ꝑ istā cōfortationē vel cōseruationē intellect⁹ angelici vel augmētationē alicu⁹ luminis i intellectu. Primū nō pōt eē: q: intellect⁹ angelic⁹ cōŝuat̄ a solo deo sicut ⁊ cāt̄. Nec scd̄o mō pōt dici ꝑ idē q: istud lumē a solo deo augeri pōt: sic̄ ⁊ ab illo solo creat̄: iō tenz ꝙ nullo mō agit supior i inferiorē: q̄n eodē mō agat inferior i supiorē: q: null⁹ angel⁹ agit in aliū nisi ꝑ modū obiecti. q: sc3 vn⁹ pōt eē obiectū intellectiōis ⁊ volitiōis alteri⁹. ⁊ sic agere ita cōpetit inferiori sicut supiori: ⁊ eꝯ. Sed q: ista opinio negat act⁹ hierarchicos ⁊ ordinē traditū a scō dyonisio: licz neutra ꝑs posset euidēter ꝓbari: malo tñ dictis scōꝝ fauere.

Z

Ad primū cōtra scotū ⁊ sanctū thomam

Ad primū q̄n arguit̄ ꝙ inferior illuminat supiorē ⁊c̄. Dico ꝙ negāda ē ꝯña: q: inferior ē in potētia vt illuminet̄ a supiori ⁊ nō eꝯ: sic corpa elemētaria cōseruant̄ ⁊ fortificāt̄ in suis actionib⁹ a corpibus celestib⁹: ⁊ tñ nō ꝯfortāt nec fortificāt corpora celestia in suis actionib⁹. Et q̄n arguit̄ sic Maius ꝯfortat min⁹ ⁊ ecōuerso: q: cōfortatio deb3 eē mutua: sic̄ p3 de duob⁹ ignibus. Pbūs dicit ꝙ q̄n duo agētia sūt diuerse spēi nō est verū q̄d accipit̄: sic ignis in sua sphera ꝯseruat̄ et vicinitate corpis celestis: ⁊ tñ in nullo ꝯfortat corp⁹ celeste. Silr̄ ponat̄ ꝙ aīa sensitiua i hoīe foret distincta ab intellectiua: ipa sensitiua cōfortaret̄ in suis sensationib⁹ ⁊ actionib⁹ ꝑ intellectiuā. sed intellectiua nō ꝑ sensitiuā: maxime tenēdo opinionē ꝯmēta. de intellectu possibili quā ponit. iij. de aīa cō. v.

Ad secundum

Ad scd̄m non valet ꝯña: q: in hīs q̄ ad btitudinē essentialē req̄rūt̄ nō illumiat̄ angel⁹ ab āgelo.

Ad tertiū

Ad tertiū q̄n q̄rit̄ q̄d intelligit̄ ꝑ illā cōfortationē lūinis intellectualis in āgelo inferiori. Posset dici ꝙ sicut in corpib⁹ ordinat̄ ſm situ: supi⁹ corp⁹ saluat illud q̄d cōtinet. vñ dr̄ act⁹ respectu inferiorꝫ. iiij. phisicoꝝ. ca. iiij. Ita ex ordine naturali hab3 superior angel⁹ ꝙ pōt coagere ad causandū noticiam in mēte inferiorꝫ q̄n vult: ⁊ tūc ꝓducit̄ noticia clarior vel format̄ ꝯcept⁹ euidētior ꝙ̄ si sol⁹ inferior causet ꝑ se. ⁊ tūc dr̄ illumiari ⁊ purgari nō ab imūdicia ſ3 a nescitia: q: nūc scit aliq̄d q̄d pri⁹ ignorauit. Sic g̃ ad formā istī⁹ argumēti dicēdū ē negādo ꝯña3. q̄libet loq̄t̄ alteri: g̃ q̄libet illumiat alterū ꝓpt̄ causas ꝑdictas.

Ad quartū quarti principalis

Ad quartū q̄n arguit̄ si vn⁹ loquat̄ alteri hoc erit ꝑ signū. Pōt dici ꝙ non videt̄ loq̄ ꝑ signū aliq̄d exñs in loquēte ita ꝙ in loquēte sint duo conceꝑt⁹ quoꝝ vn⁹ sit signū alteri⁹ sic̄ in nr̄a locutiōe sūt duo signa. s. ꝯcept⁹ ⁊ vox extra: ſ3 fit locutio ex sola ordinatiōe volūtat̄ angelice qua vult ꝙ sua cogitatio inotescat alteri: q: tūc de⁹ coagit ad illā noticiā causandā in alio ad quē locutio dirigit̄.

Ad quintum

Ad q̄ntū dico ꝙ sic̄ grāmatic⁹ dicit ꝙ ꝙ ho est nomē. sc3 ꝙ ista vox hō est nomē. ita ⁊ angel⁹ pōt dicere alteri ꝙ ista vox hō est nomē bissyllabū. ⁊ subiectū illius ꝓpōnis formate ab āgelo ē vn⁹ ꝯcept⁹ āgelic⁹ suppōnēs significatiue ꝓ tali voce hō. ⁊ seq̄t̄ supponit significatiue g̃ ꝓpō ē fl'a. licz ista vocalis ꝓlata a nob hō est bissyllabū sit fl'a capto subiecto signiue: sic patet.

Ad sextum

Ad sextū q̄n arguit̄ ꝙ vn⁹ angel⁹ posset decipe aliū. Pōt dici ꝙ nō val3 illud argumētū. ſ3 ꝓcedit ac si locutio fieret ꝑ signū i loquēte: q̄d nō ē verū.

Ad septimū

Ad septimū q̄n q̄rit̄ quō vn⁹ angelus pōt ꝑcipere an alt⁹ dicat assertiue aliq̄d vel recitatiue patet facilit̄ q: de⁹ causat veracit̄ noticiā q̄ iudicabit de noticia alteri⁹ sic̄ res se habet. Sed illud argumētū silr̄ supponit ꝙ fieret locutio ꝑ signa exīstētia in loquēte.

Ad octauū

Ad octauū dico ꝑmo ꝙ nō pono angelū loquētē causare noticiā aliquā in mēte angeli cui loq̄t̄. ⁊ ideo ꝯcedit̄ ꝙ ad quācūqꝫ distātiā vn⁹ pōt dici loq̄ alteri infinit̄ intermedijs si eēnt. Silr̄ dato ꝙ cāret noticias infinitas nō seq̄ret̄ iō ꝙ esset infinite ꝟtutis intēsiue q: nō ē maioris ꝟtut̄ cāre duas ꝙ̄ vnā: sicut lapis cāret infinitas visiōes si essent infinīti oculi sibi obiecti manifestū est

Ad nonum

Ad nonū videt̄ dicēdū ꝙ mal⁹ nō pōt loq̄ bono nisi de⁹ coageret ⁊ ꝓpt̄ ꝑfectionē boni angeli: ⁊ tūc maīfestū est ꝙ nō pōt decipe bonū angelū: q: intētionē occultā videbit bon⁹ angel⁹ deo coagēte.

Ad decimū

Ad decimū dico negādo pmā ꝯña3: q: multe sūt ꝟitates note vni q̄ nō sūt alteri ab eodē reuelabiles: sic̄ sūt tales nō loquor tibi. hoc ē appħēsū a me q̄d nō ē appħēsu3 a te nec notifico tibi: sic̄ hō multas mētales ꝯcipit veras q̄s nō pōt exꝑmere ꝑ vocales sicut tales nihil ꝓfero: nihil loquor: taceo: ⁊ hmōi.

Ad vndecimū

Ad vndecimū dicēdū ꝙ h̄ est impossibilis ad virtutē vocis: obliuio ē in mēoria. denotat̄ eīm ꝙ obliuio eēt vera res exñs in mēoria q̄d est fl'm. Im ꝓpe tñ pōt ꝯcedi ꝙ obliuio erit in mēoria: et h̄ dupl'r. vno mō vt sit sensus aīa cognouit aliq̄d cui⁹ mō nō habet mēoriā: ⁊ iō obliuio est in mēoria. ⁊ h̄ ē hō nō mēorat̄ de h̄ q̄d ꝑcognouit sed h̄ nō est ad ꝓpositū. Alio mō pōt admitti illa obliuio ē cognita a mēoria vl' ab aīa. pōt eīm hō cognoscere obliuionē suā sicut alias ꝑnosticatiōes ꝑ intētiōes oppositoꝝ. ⁊ ꝑ intētiōes negatiuas. ꝟbi gr̄a hēo mēoriā de donato meo ⁊ scio q̄d sigt̄ h̄ ē intelligo aliq̄d scire districte cordeten⁹: q: sigt̄ ꝙ sciat de hoc actualit̄ cogitare ſm ptes illi⁹ a ꝑncipio vsqꝫ i finē. ⁊ experior ꝙ hoc nō possu3 mō facere de donato meo. ⁊ scio ꝙ donatū ꝑ magna pte dedi obliuioni: ⁊ sic cognosco obliuionē meā ꝑ intētiōes actuū oppositoꝝ: ⁊ ꝑ intētiōes negatias.

Ad formā argumenti

Et tūc ad formā

qñ arguit̃ si obliuio est in mẽoria vel in se vł in sua imagine. Dico q̃ eodẽ mõ quo dicim⁹ q̃ cecitas est in oculo q̃d ẽ ĩproprie dictũ ẽm Ans. de ꝯceptu ṽgi. ca. vij. possumus dicere q̃ obliuio est in mẽoria: q: mẽoria nõ recordat̃ istius qd̃ primo nouit. ⁊ h̃ est eã veraciter oblitã esse. Siľr vocãdo imaginẽ intẽtionẽ aũt notitiam põt dici q̃ obliuio ẽ in imagiẽ sua: q: ꝑ intentiones ⁊ notitias nouit mẽoria se esse oblitã. ⁊ h̃ nosse est ṽa notitia. Et sic ad argumẽtũ ꝯcedat̃ q̃ angelus põt cãre in alio recordationez ⁊ notitiã obliuionis. Notãdũ est tñ q̃ obliuio rei nõ cognoscit̃ nisi vnus ꝯceptus habeat̃ de re q̃ dr̃ tradita obliuioni: q: si nullũ cõceptum h̃rem de documento meo nullo mõ experirer me tradidisse obliuioni ꝓ magna pte sui. ⁊ qñ obliuio est in mẽoria ẽm se nõ est in ea noticia distincta illius puta cui⁹ dr̃ illa obliuio. q: tũc sił illa mẽoria h̃ret ⁊ cãret noticiã eiusdẽ obiecti qd̃ ẽ ĩpossibile.

M
Ad quintũ ꝑnci.

Ad q̃ntũ ꝑncipale cui⁹ materia est de motu locali angeli. ⁊ circa istũ articulũ sex sunt fienda ꝑmo tangã breuit̃ quõ angelus est in loco ꝑ se posito: ita q̃ nõ vniat̃ corpi alicui. Scd̃o q̃lr̃ dr̃ in esse in loco per accñs qñ vnit̃ corpi. Tertio ẽ vidẽdũ an possit mutari d̃ loco ad locũ in instanti. Quarto an possit moueri localr̃ successiue ꝑ se ad motũ corpis moti a se. Quinto an possit moueri de loco ad locuz nõ ptransciñdo mediũ. Sexto dicet̃ ad rõnes.

N
Prim⁹ articulus
Nota de loco

Et circa ꝑmũ sciendũ q̃ aliquid dr̃ esse in loco multiplr̃. vno mõ circũscriptiue: q: h₃ ptes extensas intra aliqd̃ corpus. ⁊ sic dr̃ cõmẽsurare se ptibus loci. ⁊ h̃ est verissime esse in loco aut circũscribi loco. Alio mõ dr̃ aliq̃d esse in loco: diffinitiue: quia est in aliquo loco ita q̃ nõ est ext̃ illũ locũ. ⁊ sic est in illo qd̃ est totũ in toto: ⁊ totũ in q̃libet pte illi⁹ loci. tertio põt aliq̃d imaginari esse in loco qd̃ est alicubi tñ indiuisibiľr q̃rto posset aliquid dici esse in loco: q: exerceret opationẽ suaz circa corpus exñs in loco qd̃ tñ nõ est alicubi ꝑ determinationẽ sue eẽntie ad situ vel ad locũ. Et l₃ isto mõ possumus loq̃ ꝓpt̃ varias opiniones q̃s audiuim⁹ de loco a diuersis doctoribus traditas tñ solus ꝑmus modus essendi in loco est a nobis imaginabilis ⁊ expribilis. Scd̃s aũt modus lic₃ sub hũana imaginatione non cadat sicut estimo credi tñ debet de deo maxie q̃ ponit̃ esse vbiq₃ ꝑ essentiã ⁊ pñtiam ⁊ potentiã. Tertius ⁊ q̃rtus defendi pñt vł negari ad placitũ volũtatis. de his loq̃mur disputatiue. loq̃ndo ḡ de angelo ꝑmo mõ vel de quocũq₃ incorporeo planũ ẽ q̃ angel⁹ nõ ẽ in loco cum sit sub̃a ĩdiuisibilis. Et iõ proprie loq̃ndo angelus nõ est in loco sic nec aliq̃d incorporeũ. ⁊ sic loq̃t̃ aug. vi. sup gen̄. c. xix. vbi dicit q̃ deus spũalẽ creaturã corꝑali ꝓposuit: q: spũalis tñmõ per tp̃a mutari põt: corꝑalis aũt ꝑ tp̃a ⁊ loca. vbi negat creaturã spiritualẽ posse moueri localiter. qd̃ est intelligẽdũ ꝓpt̃ ẽm q̃ diuersas sui ptes diuersis ptib⁹ spacij cõmẽsuraret. Et ca. xxxviij. dicit. Tibi nõ facile occurrat q̃ ꝑ loca non mouẽtur: q: ꝑ loci spacia nõ diuidũtur. Quicq̃d aũt ad loci spacia distẽdit̃: corp⁹ est. Et ad istũ intellectũ ꝓbat aug⁹. q̃ de⁹ nõ est in loco: q: non est corp⁹. lxxxiij. q. q. xx. Et sic dic̃ Boetius libro suo de ꝓblematib⁹ q̃ cõis animi cõceptio apud sapiẽtes est incorporalia nõ esse in loco Scd̃o modo concedũt q̃dã q̃ angel⁹ est in loco ꝑ essentiã suã sic q̃ sit in q̃libet pte illi⁹ loci. ⁊ nõ põt naturaliter esse in maiori loco eo nec minori: s̃ posset ꝑ potẽtiã dei eẽ in maiori vel minori. Et sic dicit aug. q̃ aĩa est cõuicta in loco corpori de immortalitate aĩe. ⁊ sic etiã q̃dã imaginãt̃ q̃ motores corpoꝝ celestiũ sint vbiq₃ in q̃libet pte orbiũ quos mouẽt: licet mot⁹ ꝑmi orbis maxime appareat eẽ in dextera pte celi q̃ est oriẽs. Tertio mõ dici posset q̃ angel⁹ est in loco intelligibiliť tñ ⁊ indiuisibiliter sic q̃ nihil ꝑmo circũdat angelũ: sed ẽ cũ corpe in celo: ⁊ tñ cũ nulla pte corpis ꝑmo ẽ. Et sic videt̃ loq̃ Damascen⁹ ꝑmo sniarũ. c. xiij. vbi distinguit de loco: q: loc⁹ vno mõ est corꝑalis finis ei⁹ qd̃ cõtinet ⁊ qd̃ cõtinet̃. Alio mõ loc⁹ ẽ intellectualis vbi et intelligit̃: et est incorporea natura: ⁊ mirum et est et opat̃: nõ corꝑalit̃ continet̃ sed intelligit̃. Q: aũt angel⁹ sit in situ indiuisibili: sicut ponẽtes pũcta habẽt dicere de pũctis. qd̃ notat auicẽna. iij. methaphisice sue: et scd̃o. Nã in. iij. methaphisice. c. xxx. dicit sic. Natura q̃ est aliq̃d aliud p̃ter hoc q̃ nõ diuiditur. Si ista natura ẽ sit⁹ vel cõuenit situi ẽ pũct⁹ vł illa natura nõ est sit⁹ nec qd̃ cõuenit ei sic intelligẽtia ⁊ sicut aĩa Intelligẽtia eñ h₃ eẽ qd̃ nõ ẽ trãsitũ nec diuidit̃. illud aũt esse non est trãsitũ ꝓpter illud qd̃ inducitur de ea q̃ nõ diuiditur Illud eñ eẽ nõ est trãsitũ qd̃ nõ diuidit̃ in sua natura: nec alio modo. Siľr. ij. metha. cap. i. sic materia ꝑma aut ẽ diuisibilis ⁊ tũc h₃ q̃titatẽ. aut ẽ indiuisibilis: ⁊ tunc aut h₃ sitũ: et tũc sine dubio est pũctus. si non habet sitũ tũc ẽ substãtia intellectualis: ḡ vult q̃ substãtia intellectualis nullũ sitũ hẽat. Quarto mõ dicit sanctus Tho. angelũ esse in loco ꝑ applicationẽ sue virtutis ad corp⁹ exñs in loco: ita q̃ sic corp⁹ est in loco ꝑ applicationẽ sue q̃titatis ad dimẽsiões locales spacij. ita angel⁹ cũquo ẽ tñ dr̃ esse in loco ꝑ applicationez sue virtut̃ ꝑ quã opat̃ circa corp⁹ exñs in loco Et lic₃ fuerit olim iste articulus dãnat⁹ a stephano parisieñ epõ tã tamẽ q̃e q̃d ꝯtra doctrinã sc̃i Thome ibidẽ dãnatũ fu-

Dictũ scĩ thome

itreuocatū est videlz φ sit opiabile: sic̄ tpe sci thome fuit. De his omibus vnū ē nobis certū φ esse in loco equoce ɔuenit angelo τ corpi. p qd tñ sit in loco τ quō dubiū ē. Quidā dicūt φ p limitationē sue potētie sic̄ hēricus τ Jo. scotus τ φ est dare maximū locū in quo angelus possit esse: lz nō sit dare minimū. De scđo puncto quō angelus ē in loco qñ vnit̄ corpi. dicūt qdā φ ē totus in toto sic̄ de motore celi. Dicunt alij φ motor celi est in determinata pte circa oriētē vbi circulus equinoctialis intersecat orizōtē totius terre habitabilis. De tertio pūcto rñdet scotus τ hibnic⁹. τ dicit scotus φ mutari de loco ad locū in instāti pōt intelligi dupl̄r. ppe τ cōiter. ppe illud mutat̄ subito qđ ē in aliquo instāti in aliquo loco in quo p̄us nō fuit: τ hoc circūscriptiue: τ nō ē in aliquo loco in quo p̄us fuit. sed totalr̄ ex̄ ipm cōiter dicit̄ aliqđ mutari subito localr̄ qđ est in aliquo loco circūscriptiue in quo p̄us nō fuit licz sit in loco in quo p̄us fuit. sicut est de aia hois qñ corpus hūanū augmētat̄. Adhuc moueri subito localr̄ ppe pōt dupl̄r vel a v̄tute creata vl' a deo. p̄mo mō nullus spūs creatus mouet se subito localr̄. Scđo mō de⁹ pōt angelū τ qualibz rē subito mouere localr̄. vñ ponit hibernicus φ in augmētatiōe hois aia moueť a deo ad ptē gñatā: τ ñ a se: pbat̄ g̃ φ spūs creatus nō pōt subito moueri localiter: q: nulla v̄tus finita pōt facere φ aliqđ muteť ɔ̄ extremo ad extremū sine h̄ φ fuerit aliqñ in medio. s̄ de⁹ pōt h̄ facere qđ pbat̄ sic. de⁹ pōt annihilare angelū hic in terra τ imediatē repare in celo. τ p ɔ̄ñs pōt facere rem esse p̄mo in terra τ postea in celo absq̄ h̄ φ sit in medio. sic g̃ teneť ab istis φ nullus spūs creatus pōt se mouere subito de loco ad locū. De q̃rto puncto an vz spūs possit moueri localr̄ successiue p se sine corpe. tz scot⁹ sup. ij. sniarū φ sic. nō solū p accñs ad motū corpis: s̄ etiā p se a seipso: sic̄ aia x̄pi descendit ad inferna: tz hibernic⁹ φ non sup. ij. sentē. distin. vi. articulo vltimo. vñ dicit φ nullus spūs creatus pōt moueri localr̄ nisi p accñs ad motū corpis. τ h̄ a potētia creata deus pōt tñ mouere spm̄ quēcūq̄ successiue absq̄ corpe τ spūs pōt se mouere cū corpe successiue: s̄ nō sine corpe. hoc pbat̄ multipl̄r. prio q: si possz se mouere sine resistētia moueret se i instāti: sic̄ arguit phs. iiij. phisicoꝝ. c. de vacuo pbando φ corpus simplex nō pōt moueri i vacuo. Scđo sic. si āgelus possz se mouere τc̄. tūc posset se mouere p illud spaciū s̄m vltimū sue potētie. sit g̃ tēpus in quo gabriel mouet se de celo ad terrā q̃ cito pōt a: τ tūc gabriel pōt mouere aliqđ corpus sibi resistens p illud spaciū in aliquo tpe. sit illud tp̄s b τ c sit illud corpus aliq̃ igiť erit pportio b ad a. et φ sit decupla tāc̄ vnū corp⁹ in decuplo mior resistētie q̃ c. qđ sit d. g̃ idē gabriel pōt mouere d. corp⁹ i decuplo mior tpe q̃ c. g̃ in tpe eq̃li a p se. g̃ mouēs s̄m vltimū potētie sue mouebit ita velociter cū resistētia τ sine resistētia qđ nō ē intelligibile. Tertio q: tūc magnitudo cōponereť ex indiuisibilib⁹ q: mot⁹ tp̄s magnitudo ɔsequūť se s̄m diuisibilitatē et finitatē: vt pz. vi. phisicoꝝ. Quarto. pono duos āgelos fortiores τ debiliores τ sint in t̄ra τ affectēt eē i celo τ ita feruēt τ ita intēse sic̄ p̄nt. quo posito q̃ro aut q̇escēt in t̄ra aut nō. nō videť dicēdū φ q̇escāt: q: volunt se mouere τ nihil impedit. g̃ moueť. si moueť τ nō eq̄ velocit̄ erit dare corp⁹ qđ ita velocit̄ moueri pōt sic̄ āgel⁹ debilior: q: aliq̇s ignis moueri possz p idē spaciū τ subtilitatē maiorē τ maiorē. ɔ̄ñs fl̄m τ incōueniēs. Quīto p auctoritatē aug. sup gen̄. c. xx. q: nihil p se moueť localit̄ nisi distēdat̄ p spacia loci: τ p ɔ̄ñs sit corp⁹. Sexto q: aug. xij. sup gen̄. ca. liij. loquēs de aia quādo exit de corpe. vtrū necario ad alia loca corporalia ferat̄. Dicit cito quidē cuidā rñdēri ad corpalia loca eā nō ferri nisi cū aliquo corpe vl' nō localit̄ ferri. g̃ eodē mō sentiēdū est de angelo. Septio. q: phs. vij. phisi. pbat φ oē qđ moueť: moueť ab alio: g̃ angel⁹ nō mouet se. Et cōmētator. vi. phisi. c. xliiij. iprobat platonē i duobus: q: posuit angelos mouere se. vbi pbat φ oē mouēs in q̇buscūq̄ debet eē ɔpositū ex duab⁹ ptib⁹: q̃rū vna mouet aliā. Est igiť opinio hibnici ppť ista φ āgel⁹ nl'lo mō moueť localit̄ p se sine corpe nec subito nec successiue: s̄ pōt mutari localiter subito τ successiue tā a deo q̃ a se ipo vnito sibi corpe. Sz ad ɔ̄riū sūt argumēta talia. Prio sic. aia x̄pi mouebat̄ ad inferos p se sicut ē articul⁹ fidei. Scđo: q: demones ɔtinue moueť ad diuersa loca τ nō h̄nt corpa vnita. q: x̄ps legiť expulisse legionē ab homie. si aūt tūc habuissent corpa sibi vnita illa fuissent cū corpore illi⁹ hois: ɔ̄ñs fl̄m: q: nō sūt glificata: vt constat. Tertio: q: sic̄ dic̄ mgr̄ sniarū li. ij. dist. vi. demones ducūt aias ad iferos: s̄ tūc aie sūt sine corpe. g̃ demōes multo mag̃ p̄nt se mouere sine corpib⁹. Quarto: q: aia sepata pōt pati alteratione. g̃ τ moueri localit̄ p se: ɔ̄ña pz. vi. phisicoꝝ. vbi pbat phs φ mot⁹ localis ē p̄m⁹ motuū q: in quocūq̄ repit̄ aliq̇s alioꝝ motuū i illo reperit̄ mot⁹ localis. s̄ nō ɔuertit̄ cōmē. lv. aīs pz q: aia patiť ab igne purgatorij: τ silr̄ i inferno. Quīto arguo φ nō moueť p accidēs ad motū corpis: q: tūc idē simul moueret̄ τ q̇esceret: τ idē simul moueret̄ ad ɔ̄ria loca. ɔ̄ña pz quo ad primū. si vna ps corpis q̇escat τ alia moueat̄ si tūc aia moueť ad motū corpis p accidens. silr̄ etiā

Nota

Scđo articulus

Tertius articulus. Ubi hēt hēnic⁹

Nota bene

Quartus articulus

Probatur primo opinio hibernica φ angel⁹ p se nō possit moueri successiue

Secundo

Tertio

Quarto

Quinto

Sexto

Septimo

Cōtra opinionē hibernici argu.

Primo

Secundo

Tertio

Quarto

Quinto

ad qetē corpis qescet p accñs. ⁊ sic sil mouebit ⁊ qescet. Scd̄o p3 q2 due ptes corpis psūt moue ri motib᷒ ɔ̄rijs. sic vna sursu3 ⁊ alia deorsum. si cut p3. Sexto. tunc idē moueret ad se. q2 diui dat in duas medietates q̄rū vna. s. anterior sit a. ⁊ alia b. tūc adhuc ꝓcedente b mouet ad lo cū in quo est a. ḡ aīa p accñs mouet ad eūdem locū: ⁊ aīa est ibi. ḡ mouet ad se. Septimo ſm aug. de ciuitate dei. c.xcij. dicit ꝙ hoīes receptis cor poribus erūt ita agiles sicut angeli ⁊ corpa nō impediēt aīas a velocitate angelica. q. d. cū dicto mouerent de celo in terrā. alˢ aīa abhor reret ɔsortiū corpis si posset ipa3 ipedire p sui grauitatē ḡ ponit agilitatē tā in aīa q̄3 in an gelo. Octauo ſm aug. ij. sup gen̄. c. iij. qn̄ dia bolus in ꝑncipio tētauit euā mouebat linguā serpentꝭ: sicut voluit ad formandū voces ⁊ so nos: ⁊ cu3 occulto instinctu mouebat interius mulierē qd̄ agebat exterius p serpentē. ḡ dia bolus fuit sil in muliere ⁊ in serpente. Nono qn̄ angeli boni dimittūt corpa in q̄bus suū mi sterīū ipleuerūt aut ea dimittūt in celo empy reo vl̄ citra. si ꝑmū: tunc o3 imaginari ꝙ corpa illa penetrāt ⁊ diuidūt celos: vl̄ ꝙ angelus fa ceret duo corpa eē in eodē loco. si detur scd̄m. ḡ corpe dimisso angelus p se mouet in celū em pyreū. nō subito: q2 hoc nō pōt. igit successiue qd̄ est ꝓpositū. Inter istas opiniones difficile est videre veritatē. mihi tn̄ ꝓnūc apparet ꝓbabi le dicere tria ꝙ angelus ē in loco diffinitiue nō circūscriptiue: sicut cōiter dr̄: q2 alˢ nō magis fo ret verū ꝙ angelus esset in celo empyreo q̄3 in celo saturni cuius oppositū t3 ecclīa. Silr̄ nec demones dicerent esse in inferno nec aīe. ɔ̄ns est falsū. Scd̄o vr̄ mihi ꝓbabile dicere. ꝙ nec angelus nec aīa pōt se mutare subito localr̄: q2 hoc reqrit potentiā infinitā: q2 talis transitus fo ret infinite velocitatꝭ ⁊ motus infinite veloci tatis arguit potentiā infinite ꝟtutꝭ: sicut dicit cōmentator ꝑmo de celo cōmento. viij. Tertio dico ꝙ āgelus cū corpe assūpto pōt se mouere localr̄ successiue ad hoc saltē mouet vltimū argu mentū factū ad illā ptē: q2 qn̄ assumunt angeli corpa vt expleant misteria circa nos: certū est ꝙ illa corpa nō formant de celestibus corpib᷒ s3 ex materia elemētari. ḡ siue illa corpa formēt ab eis siue a deo o3 dicere ꝙ angeli mouent ad loca taliū corpoꝝ. ⁊ iterū illis dimissis p sphe ras celestes reuertunt. Nā illa corpa nō psūt in fra spheras celestes moueri nisi celū diuiderēt vl̄ duo corpa eēnt in eodē loco. si dicat ꝙ mo uent a deo ad illa corpa siue subito siue successi ue sicut sibi placꝫ ⁊ nō a seipsis. Cōtra hoc argu ere nescio q̄d fit de facto: s3 magis habeo psuasū ꝙ possint mouere se ad ea. si do dicat ꝙ hn̄t cor

Sexto · *Septimo* · *Octavo* · *Nono* · *R* *Responsio ad difficultatem* · *Conclusio prima* · *Secunda* · *Tertia* · *Responsio* · *Replica*

pa naturalr̄ sibi vnita tā demōes ꝙ boni āgeli nō appet rōnabile: q2 oem opationē eis ɔueni entē exercere possint sine actu corpali. puta in telligere velle ⁊ mouere. Vn̄ frustra corpa eis vnirent. Et si naturalr̄ corpa deberent hr̄e: vi det ꝙ corpa organica ⁊ gliosa deberēt hr̄e bo ni: s3 de hoc nō plus. Ad rōnes in oppositū pōt dici ad primā q̄n arguit. si angel᷒ pōt se moue re sine resistētia seqret ꝙ poss3 se mouere in in stāti: nego ɔ̄nā. Ad ꝓcessu3 aūt arist. iiij. phisi coꝝ textu cōmēte cōmento. lxxi. Pōt dici ꝙ arist. ibi arguit cōtra quosdā ponentes vacuū ꝓpter motū localē: q̄ putabāt ꝙ nisi vacuū esset: vel nihil moueret vl̄ duo corpa forēt simul: vel moto vno corpe mouerētur oīa alia: ita ꝙ totā cām mot᷒ localis cū successione posuerūt eē va cuū. Et ɔtra tales videt seq̄ ꝙ mota in vacuo essent infinite velocitatꝭ. s3 hoc nō valet: q2 aristo. accipit ɔ̄ eos ꝙ aliq̄d mouet i pleno. qd̄ ipi ne garēt: ⁊ ita nō ꝓbaret s3 peteret ɔ̄ eos ꝑncipiū. Et ideo pōt dici ꝙ resistētia ē duplex: sc3 positi ua ⁊ negatiua. Positiua resistētia est qn̄ corp᷒ resistit corpi: vel vna ps alteri. Negatiua resi stētia est resistētia ex distātia terminoꝝ spacij. Et sic est imaginabile ꝙ si de᷒ annihilaret totā spherā aeris tāta foret distātia vel spaciū va cuū sic mō per aerē occupatū. tūc imaginemur vnā pticā a supficie terre vsq3 ad spherā ignis attingētē: ⁊ ꝙ aliq̄d iuxta illā descēdat: necario habem᷒ imaginari ꝙ pri᷒ attingat ad hoc ꝙ sit iuxta punctū mediū isti᷒ ptice q̄3 sit in supficie terre: q2 si sit vnū graue pedalis q̄ntitatꝭ vere ap plicaret singulis q̄ntitatib᷒ pedalib᷒ successiue illi᷒ ptice. vn̄ est ɔ̄ imaginationē ponere talem descēsum subitū: ⁊ iō sola distātia int termīos spacij ptrāseūdi sufficit ad causandū successio nē in motu. Sic igit dico de angelo ꝙ l3 aer vl̄ aqua vel terra sibi resistere nō possit qn̄ siml̄ cū eo possit eē: resistētia tn̄ sufficit potētie sue mo tiue distātia spacij intercepti int termīos mot᷒ sui. S3 istū ꝓcessum arist. iiij. phisi. nō intelligo sed q̄cq̄d sit de hoc reduco argumētū ɔ̄ facientē: q2 si ad motū localē successiuū reqrit necario re sistētia: igit de᷒ nō pōt mouere successiue aīam aut āgelū sine corpe: cui᷒ oppositū ipe dic. ɔ̄ña patet: q2 potentie diuine infinite nihil pōt resi stere: ḡ nō includit ɔ̄dictionē ſm cū motū loca lē fieri sine resistētia. Dico ḡ ꝙ āgel᷒ successiue pōt trāsire spaciū plenū vel vacuū tardi᷒ vel ve loci᷒ sic sibi placet: q2 successio in suo motu oritur ex duob᷒. s. ex dimēsiōe spacij: ⁊ ex libertate vo lūtatꝭ sue q̄ pōt se mouere sicut sibi placet. Ad scd̄3 qn̄ dr̄ ꝙ si sic pōt eq̄ velocit moueri cū resi stētia ⁊ sine resistētia. qd̄ ꝓbat sic. moueat se ga briel de celo ad terrā ſm vltimū sue potētie in

S *Ad rōnes huber.* · *T* *Ad secundum*

tpe a. ꝛc. Si dicat̄ ad istud argumētū ꝙ nullū corp⁹ resistit āgelo ad motū localē resistētia positiua: ſ obedit sibi ad nutū: tūc nō seq̄t̄ cōclusio: ſ argumētū supponit fl̄m. videlicȝ ꝙ aliq̄d corp⁹ resistat āgelo q̄tū ad motū localē. Si alr̄ dicatur scȝ ꝙ nō ē dare maximā velocitatē qua pōt se mouere: tūc argumētū iterū accipit fl̄m. hoc aūt videt̄ ꝓbabile: q꞉ cū volēdo moueat se ꝛ mere libere pōt velle ꝑtrāsire hoc spaciū minori tp̄e ꝛ in minori: ita ꝙ nō est dare minimū tp̄s in quo nō possit moueri a termino dyametri mūdi ad aliū terminū. Nec ħ arguit potētiā ei⁹ eē infinitā: sicut nec arguit volūtatē meā infinitā eē: q꞉ vltra q̄dcūqȝ corp⁹ imaginatū possū velle mai⁹ esse in rerū natura. Deinde distantia negatiua de qua superi⁹ dictū est non impedit q̄n se possit mouere veloci⁹ ꝛ veloci⁹ in infinitū ſ impedit ne subito possit ꝑtrāsire: q꞉ hoc includit ꝯdictionē ſm imaginationē.

V Ad tertium

Ad tertiū q̄n arguit̄ ꝙ tūc magnitudo ꝯponeret̄ ex indiuisibilib⁹ ꝛc. Hec rō est ꝯ eū: q꞉ ponit deū posse mouere angelū successiue. ꝛ eq̄lit̄ vadit hec rō contra eū sicut ꝯ me. Dico igit̄ ꝙ rō arist. est bona ꝯtra ponētes indiuisibilia q̄ pūt se tāgere situaliter quoꝝ q̄dlibet estimat̄ circūscribi loco pūctuali. tale eī indiuisibile applicaret se necessario vni indiuisibili magnitudinis. ſ talis intelligētia nō est sic intelligibilis nec se cōmēsurat vel applicat alicui corpori vl̄ magnitudini: nec circūscribitur aliquo loco nec pūctuali nec corꝑali.

X Ad quartum

Ad quartū argumētū de āgelo fortiori ꝛ debiliori. Pōt dici ꝙ accipit fl̄m: videlȝ ꝙ angel⁹ aliq̄s sit debilior alio ad mouēdū se localiter: sicut forte null⁹ in btitudine erit agibilior alio vel subtilior: q꞉ sic posset fieri aliq̄d corpus ita cōpactū in quo possȝ btūs in corꝑe detineri inuite: ꝛ fieri sīlr̄ aliq̄d mediū ita dēsum in quo tale corp⁹ non posset se mouere: q̄d incōueniēs apparet.

Ad quintū

Ad q̄ntū de btō aug. dico ꝙ intelligit de motu locali ꝓprie dicto: in quo mobile ꝯmēsurat̄ dimēsionib⁹ spacij.

Ad sextum

Ad sextum de dictis aug. sup gen̄: dico ꝙ eodē mō accipit motū: scȝ localē.

Ad septimū

Ad septimū de ꝓbatiōe arist. vij. phisicorū ꝙ oē q̄d mouet̄ ꝛc. Pōt dici ꝙ sīlr̄ arist. loq̄t̄ de motu locali ꝓprie dicto: q꞉ aliū forte nō nouit. Alr̄ pōt dici ꝙ nimis difficile ē suū ꝓcessū ibi sustinere. Et q̄n allegat̄ ꝙ cōmētator reprobat platonē q̄ posuit āgelos se mouere. dico ꝙ maioris auctoritat̄ ē plato ꝙ̄ cōmētator auerrois. Et iō volēs tenere ꝑtēoppositā ꝯmētatoris facilit̄ possȝ rn̄dere ad rōnes.

V Ad primā rōem alteri⁹ opinionis q̄ arguit ꝯtra opinionē hibernica

Ad primā de aīa xp̄i descēdēte ad iferos: dr̄ ꝙ mouebat̄ successiue a deitate cōiūcta.

Ad secundā

Ad scdaȝ ꝙ forte illa legio fuit in porcis ꝛ locis aereis iuxta porcos: ꝛ habuerūt corpora subtilia in quo moueri potuerūt. ꝛ forte hn̄t ad sui vindictā aliq̄ corꝑa sibi vnita subtilia: tn̄ nobis inuisibilia.

Ad tertiam

Ad tertiā dr̄ ꝙ aīe tales mouent̄ a deo: ꝛ domones cōcomitant̄. ꝛ iō dicunt̄ eas ducere.

Ad quartum

Ad q̄rtā dr̄ ꝙ ꝯclō est vera: q꞉ pōt moueri localr̄ a deo: ſ nō sequit̄ pōt alterari. ḡ pōt moueri localr̄ in vacuo

Ad quintam

Ad q̄ntā q̄n ꝓbat̄ ꝙ aīa nō mouet̄ per accn̄s ꝛc. Rn̄det scotus ꝯcedendo ꝯclōnē de spū q̄ ē totus in diuersis locis sīl.

Ad sextam

Ad sextā. tunc aīa mouet̄ a se. nego ꝯñam ꝓpē: ſ mouet̄ ꝑ accn̄s ad locū: nō tn̄ mouet̄ ad se ꝑ accn̄s.

Ad septimā

Ad septimā. dicēdū ꝙ vult dicere ꝙ aīe mouent̄ ꝑ deū sepate: ꝛ mouebunt̄ tn̄ suis corꝑibus ita velociter sicut nūc mouent̄ angeli in suis corꝑibus q̄ assumūt. vel sicut nūc mouent̄ aīe q̄ sunt mote a deo.

Ad octauā

Ad octauā de beato aug. lib. ij. super Gen̄. ꝙ diabolus aliq̄n fuit in serpente ꝛ aliq̄n in muliere. ſ in illo tēpe in quo fuit in serpente nō fuit sīl in mliere: ſ vicissim velocitate insensibili.

Ad nonā

Ad nonā. q̄ marie vr̄ mouere videlicet qualiter vniant̄ ad corpora que assumūt ꝛ q̄lr̄ ea dimittāt: pōt dici ꝙ boni angeli si nulla corpora sibi habeant naturalr̄ vnita: tūc mouent̄ successiue: vel subito ꝑ deū ad loca illoꝝ corporū. ꝛ eodē mō illis dimissis redeūt ad celuȝ. De demonibus pōt dici ꝙ hn̄t ad sui penā aliqua corꝑa ꝑ deū sibi vnita. ad quoꝝ motionē mouent̄ successiue.

Z Quint⁹ articulus

Ad q̄ntū pūctū huius articuli. verū vicȝ āgelus possit moueri de loco ad locū sine ħ ꝙ ꝑtranseat aliq̄d medium: videt̄ ſm dicta ꝯñter dicendū ꝙ nō ꝑ potentiā ꝓpriā vl̄ alicui⁹ creature: q꞉ tūc posset se mouere localr̄ subito: q̄d supius negatū est sicut tn̄ est in loco eq̄uoce cū corꝑe: sic ꝑtransit mediū eq̄uoce cū corꝑe: ita ꝙ nō coapplicat vel cōmensurat se ꝑtibus medij.

AA Sext⁹ articul⁹ respōdet ad rōnes quinti ꝓncipalis argumenti

Sexto iā dicendū ē ad rōnes q̄nti ꝓncipalis q̄bus ꝓbat̄ ꝙ angelus mouet̄ localr̄: ꝛ argutū ē ꝓmo ꝑ ꝓhm. vi. phicoꝝ: ꝛ illud est solutū supius pūcto q̄nto hui⁹ articuli.

Ad primā

Ad secundā

Ad scdam q̄n arguit̄ ꝙ omne mobile ꝑus ꝑtransit minus ꝙ̄ equale sibi. pōt dici ꝙ verū est de eo q̄d mouet̄ motu locali ꝓpe dicto q̄d circūscribit ipso loco.

Ad tertiā

Ad tertiā q̄n dr̄ ꝙ mouetur aut successiue ꝛc. dico ꝙ successiue a se ꝛ subito pōt mutare locū a deo: ꝛ q̄n ꝓbat̄ ꝙ non subito: q꞉ ois mot⁹ ē in tp̄e q̄rto ꝛ sexto phisi. Cōcedo ꝙ ois motus localis est in tp̄e: nō aūt ois mutatio local̄. similr̄ q̄n ꝓbat̄ ꝙ nō successiue: q꞉ successio in motu est ex resistentia medij ꝛ mobil̄ ad motorē. Dico ꝙ verū ē de resistentia positiua nō negatiua ad quā sufficit distātia terminoꝝ cū libertate potētie motiue. Et sīliter tn̄ ei⁹ limitatione: q꞉ verū ē ꝙ licȝ potētia motiua angeli foret infinita: ꝛ nō tn̄ finita: sic adhuc non posset se mouere subito.

Ad quartū

Ad q̄rtā q̄n arguitur

nulla ē ꝓportio motus angeli ad motū corpis in velocitate: nego ꝯñaꝫ. Cōcedo tamē ꝙ licet nulla est ꝓportio motꝰ localis angeli ad motuꝫ localē corpis in aliqs cōditionibꝰ q̄busdā: puta in occupādo locū ꝛ ꝯmēsurādo se dimēsionibꝰ spacij ꝛ hmōi. ſ in duratiōe ꝛ in tpe bñ est proportio: veluti si ꝑ possibile vel ipossibile poneret vna suꝑficies mouerī: tunc illiꝰ suꝑficiei ad corpꝰ nulla eēt ꝓportio: ꝛ tamē in eodē tpe fieri pñt: ꝛ sic aliquo mō eq̄ velocit.

Ad responsio

Aliť pōt dici cōcedēdo ꝯclusionē ꝙ intˀ illas velocitates nulla ꝓportio ē: q: nō sūt eiusdē gnīs: ꝛ iō nō sunt ad inuicē cōpabiles: q̄uis tñ vtraqꝫ velocitas sit finita: sicut inter velocitatē cōformē ꝛ discōformē nulla est ꝓportio: ꝛ tñ neutra est velocitas infinita.

Ad quintam

Ad q̄ntā qñ dr̄ ꝙ nō plꝰ resistit mediū angelo ꝙ̄ ꝛc̄. patet ꝑ supiꝰ dicta ꝙ nō includit ꝯdictionē motū fieri in vacuo. nec ē processus arist. ibi demōstratꝰ: q: omittit illā resistētiā q̄ oriť ex distātia media terminoꝝ. ꝛ silr ex ipa magnitudine mobilis. Nā si imaginemur ꝙ mobile bipedale sit i loco aeris: medio aere ānihilato ꝛ sit illa q̄ntitas bipedalˀ a. b. sitqꝫ b supiꝰ ꝛ a inferiꝰ: manifestū est ꝙ priꝰ ꝑtinget a. ad terrā ꝙ̄ b. si ambo debeāt pforare terrā: q: qñ a tāgit suꝑficieˀ b distat a terra ꝑ q̄ntitatē pedalē.

Ad sextam

Ad sextā qñ arguiť. sint a ꝛ b duo loca distincta totaliter: ꝛ moueať āgelꝰ ab a in b. q̄riť qñ mouetur ꝛc̄. Dico ad ħ sic de corpe ꝙ vel illa sūt cōtigua ita ꝙ nō est aliq̄s locꝰ mediꝰ distinctꝰ totaliter ab vtroqꝫ: vel ē aliq̄s talis locꝰ. si p̄mo tūc moueť qñ deserit mediaꝫ ptē de a. ꝛ acq̄rit ptē de b. ꝛ sic ē ꝑtim in termio a quo ꝛ ꝑtim in termino ad quē: nō ꝑtitione mobilis ſ ꝑtitione loci: sic si imaginemur ꝙ ānihilato corpe hominis maneret aīa in eodē loco in quo nūc est eodem mō sicut nūc est: tūc occuparet locū suo mō occupādi: hoc ē foret diffinitiue vbi mō est corpꝰ Si vero tūc imagiēmur ꝙ ipa tm̄ locū debeat occupare spillo mō occupādi. ꝛ cū h̄ ꝙ sit mobile ponamꝰ ꝙ ipa ascēdat versus celū: tūc cuꝫ fuerit ꝯsus supiꝰ distās a terra ꝑ vnū pedē: ipa hēbit sex pedes de loco priori: ꝛ vnū pedem tm̄ de loco nouo q̄ fuit alteri cōtiguatꝰ: ꝛ sic erit ꝑtim in termino a quo ꝛ ꝑtim in termio ad quē: ꝛ sic ꝯtingit faciliť imaginari motū localē āgeli si sit in loco. Silr si inter loca distincta totaliter sit locꝰ mediꝰ eodē mō dicēdū est. si aūt angelus poneret eē i loco pūctali sic tñ ꝙ nihil tāgeret adhuc posset imaginari mediū q̄ntū ad successionē: q: inter q̄cūqꝫ duo pūcta ꝯtingit imaginari lineā: hoc ē lōgitudinē mediā.

Ad septimā

Ad septimā qñ dr̄ ꝙ āgeli q̄ mittūtur ad nos sunt simul in celo ꝛ in terra: ꝛ hoc videť innuere oīo de angelis. Deꝰ q̄ miro ordine ꝛc̄. vbi petiť vt q̄bꝰ tibi ministrantibus in celo sp̄ assistiť ab his in terra: vita nr̄a muniať. pōt dici ꝙ sensus est ꝙ ecclesia petit ꝙ ab his q̄ nūc mīstrāt deo in celo ꝛ sp̄ assistāt ei vita nr̄a muniať in terris. licꝫ eñ angeli nō sp̄ assistāt deo in celo: fruēdo ipso sp̄ tñ ei assistūt. Aliter pōt dici ꝙ sit ibi demōstratio gn̄alis nō singularis: vt sit sensus: q̄tenus ab eis .i. spiritibus angelicis quoꝝ aliq̄ sp̄ tibi assistunt in celo ab his. h̄ est ab hmōi vita nr̄a muniať in terris. Itē pōt dici ꝙ eccl̄ia petit ꝙ ab illis vita nr̄a in terris muniať ꝑ orōnes ꝛ missiones inferioꝝ angeloꝝ: ꝛ sic ꝙ muniant mediate licꝫ nō imediate.

BB
Ad cōfirmationē

Ad ꝯfirmationē argumenti cū ꝓbať ꝙ iidē angeli sunt in celo ꝛ ministrant h̄ nobis in terra ꝑ ħ dictū tho. xij. ego sum raphael vnus de septē q̄ astamus añ deū. Dicendū ꝙ iste terminus assistere est equiocus apud sctōs qñ de angelis faciūt mentionē. Nā assistere vno mō icludit misteriū apud nos: vñ facit Grego. distinctionē ꝛ Dyonisius silr intˀ assistētes ꝛ mistrātes: imo ſm dyonisiū soli de p̄ma hierarchia assistūt: q: assistere isto mō accipiť ad silitudinē eoꝝ q̄ regibus assistūt. q̄ iō dicūť regi assistere: q: ab eo ꝓ officiis exterioribꝰ nō recedūt. Alio mō dicūť assistere deo: q: ab eo suā volūtatē imediate addiscūt. isto mō isti de sūma hierarchia dicūť deo assisteř: q: imediate ab ipso illūinationes recipiūt. Aliqñ ꝯo ꝑ eos Aliqñ accipiť iste terminus assistere ꝓ frui vel ꝯtēplari ꝯtinue diuinā essentiā: ꝛ sic oēs sp̄ assistūt. vñ greg. sup Ezech. c. xxxiiij. Illi spūs qui mittūť ad nos sp̄ assistūt deo: ipm sp̄ ꝯtēplantes: q: quocūqꝫ mittanť sp̄ intra ipm currūt ꝛ ipm ꝯtemplanť. Et sic pōt intelligi qđ dicit angelus thobie.

EE
Ad octauā

Ad octauā qñ dr̄ ꝙ angelus pt̄ silˀ esse in celo ꝛ i terra. ꝛ q: supponiť ꝙ possint silˀ in diuersis esse locis. videť mihi ꝙ istud argumētū ꝯcludit verū: vicꝫ ꝙ possibile sit ꝙ angelus sit silˀ in vtroqꝫ termino dyametri mūdi in vno angulo tangēte mūdū. si tñ angelus sibi nō determinet aliquā figurā loci: nec certaꝫ spissitudinē nec q̄ntitatē. vñ nō video ꝙ ꝯdictionē includat angelū corpi vniri ꝑ deū: ꝛ corpꝰ illud sic ordinari ſm imaginationē argumenti ꝙ āgelus foret in vtroqꝫ termio dyametri mūdi ꝛ in centro terre: ſ nō vbiqꝫ. q: illud corpꝰ pedale nūq̄ plus occupabit de spacio nisi q̄ntū ē spaciū pedale si q̄drangulus eque distantiū laterū ꝛ q̄dratū sup eandē basim ꝑtrabať inter lineas eque distātes ne cc̄rio sūt eq̄les: etiā si in infinitū ꝑtrabať q̄drangulus longior ꝛ lōgior

Ad nonam

Ad nonā qñ arguiť ꝙ q̄libet angelus pōt eē vbiqꝫ. Dico ꝙ verū ē: ꝙ ꝯclio nō est ipossibilis: q: ānihilato toto mūdo p̄ter locū pedalē i quo sit angelus: tūc ille esset vbiqꝫ: ſ q: argumentū

aliter nitit̃ ꝯcludere. ideo aliter videt̃ dicendũ. Uñ qñ arguit̃ cognitio minimi angeli põ esse vbiq₃. igit̃ ⁊ minimus angelus. añs ⁊ ꝯña ꝓbat̃ q: deus põt vltra quelibet creatũ pfectiorẽ creare: ⁊ pfectior põt esse semp in maiori loco. ergo põt creare aliquẽ angeluz q̃ sit vbiq₃. Tunc vltra in isto potest ponere cognitionẽ minimi angeli. q: quelibet cognitio potest poni in quocũq₃ intellectu. igit̃ cognitio minimi angeli potest esse vbiq₃ ⁊ vltra. ergo minimus angelus potest esse vbiq₃. Dici põt q̄ vltima ꝯña nõ valet. q: alia est ratio de cognitione angeli que ẽ actus spũalis: ⁊ p ꝯñs põt sine ꝯdictiõne poni in quolibet angelo: ⁊ sic potest sibi cõpetere eẽ vbiq₃ p accñs. ⁊ nõ sequit̃ cognitio minimi angeli põt esse in loco tãto p accñs. igit̃ angelus põt esse in loco tanto: q: angelus nõ põt esse in loco p accñs.

DD
Ad sextũ ꝑncipa.

Ad sextũ argumentũ ꝑncipale iam dicendũ est. Et q: eius materia est de ꝯfirmatione bonoꝝ ⁊ obstinatione maloꝝ. Ideo ꝑmo videndũ est q̃ sit causa ꝯfirmatiõis in beatis: ⁊ que cã obstinationis in dãnatis. Scdõ an beati possunt mereri: ⁊ dãnati demereri stãte lege q̃ nunc est: h̃ est dictu an faciant de ꝓ̃ro ⁊c̃. Tertio dicetur ad formas in isto ꝑncipali.

EE
Prim⁹ articul⁹ hibernici opinio

Circa ꝑmũ de cã ꝯfirmationis in beatis dicit hibernicus sup. ij. sniarũ. q. iiij. arti. iiij. Ad ꝑmũ ꝑncipale dicit q̄ cã ꝯfirmationis coꝝ est illa certa cognitio quã hñt in verbo qua sciunt vel certitudinaliter existimant se nõ debere facere ꝯtra rectã rõnẽ sub pena dãnationis eterne. Uñ q: angelus btũs scit vel existimat imutabilr̃ ex aliq̃ reuelatione sibi facta cui ita adheret firmiter ꝓpter auctoritatẽ reuelantis sicut vni scito. vel firmius sicut dicit aristo. ꝑmo ethicoꝝ. c. iiij. q̄ q̃dam credũt q̃ opinant̃ nõ minus firmiter q̄ alij q̃ sciũt. q: inquã ita credit: ideo nõ potest peccare. ⁊ sic est ita ꝯfirmatus. De obstinatione nihil dicit expsse q̃d viderim.

FF
Responsio ockã

Aliter dicit ockam sup. ij. sen. q. xix. que ẽ: vtrũ angelus malus sp sit in actu malo: vicz q̄ causa ꝯfirmatiõis beatoꝝ. est q̄ in beat̃ semp causat̃ aliq̃s actus videndi ⁊ diligendi deum: ita q̄ beatus nõ est totalr̃ a deo cã effectiua vel ꝑtialis aliquo mõ illoꝝ actuũ neq₃ p voluntatẽ neq₃ p intellectũ. ⁊ q: ille actus dilectionis opponit̃ formaliter omni actui pc̃i. ĩõ actus ille diligendi ⁊ actus peccandi nõ se cõpatiũt̃ aliquo mõ in eodẽ: ⁊ q̄diu actus ille ꝯseruat̃ totaliter a deo sicut ab ipso causat̃ tãdiu est angel⁹ ꝯfirmatus: ita q̄ nullo mõ de potẽtia volũtat̃ create: est q̄ possit impedire actũ dilectionis p actũ ꝯtrũ: ꝓpter repugnãtiã formalẽ int̃ illos actus. nec etiã h̃ dici dʒ volũtas cogi: q: volũtas formalr̃ vult ⁊ diligit illo actu lʒ nõ causet̃ ab eo. Eodẽ mõ ꝑm eũ assignat̃ causa obstinationis maloꝝ: videlicet q̄ deus causat sicut causa totalis q̃cq̃d absolutũ est in actu volẽdi vel odiendi deũ. Ille act⁹ nullũ actũ bonũ secũ cõpatitur ꝓpter repugnãtiã formalẽ inter illos: ideo stante illo actu ⁊ cõseruato a deo totaliter non põt volũtas creata in oppositũ.

Argumẽtũ ꝯtra ꝑmum

Sed ꝯtra ista arguit ⁊ soluit spẽaliter ꝯtra istud vltimũ quo dicit̃ q̄ odiũ dei põt cãri a solo deo: ꝑm aristo. ij. ethicoꝝ. Aliq̃ act⁹ sũt q̃ statim noĩati habẽt maliciã annexã ⁊ difformitatẽ: sed null⁹ talis ẽ sic a deo sicut a cã totaliter: hmõi vero est odiũ dei.

Secundũ

Scdõ. oĩs actus quẽ volũtas põt habere sine pc̃õ põt sibi ꝑcipi a deo: ita potest ꝑcipere deus volũtati q̄ odiret deũ: ⁊ sic volũtas creata põt mereri odiẽdo deũ.

Tertiũ

Tertio ꝯtra hoc q̄ supponit̃ angelũ beatũ nõ habere libertatẽ respectu act⁹ creati a deo: q: ꝑm scrõs angeli boni habẽt maiorẽ libertate post cõfirmationem q̄ ante: sed ante cõfirmationẽ habuerunt libertatẽ respectu cuiusq₃ act⁹ volũtatis.

Quartũ

Itẽ quarto: q: tũc volũtas ad talẽ actũ cogeret̃.

Responsio ad ad ꝑmũ

Ad ꝑmũ respõdetur. Furari ⁊ adulterari ⁊ hmõi oĩa mala sunt ex circũstãtia: q: sunt cõtra preceptũ dei. tamẽ bene ⁊ meritorie possent fieri a creatura si caderẽt sub ꝑcepto diuino: ita q̄ homo ad talia esset obligat⁹. sicut nũc est obligat⁹ ad opposita illorũ: sed q: isti termini furtũ ⁊ adulteriũ significãt tales actus ꝯnotãdo q̄ fiãt ab illo q̃ obligatur ad oppositũ: ideo statim qñ nominãtur dicũtur habere maliciã cõuolũtã. Si aũt tales act⁹ caderẽt sub ꝑcepto: tũc nõ haberẽt illã maliciã siue malã circũstãtiã nec forent mali.

Ad secundũ

Ad scdm põt dici cõsequẽter cõcedendo cõclusionẽ: ⁊ credo q̄ est vera. dicit tamẽ q̄ causare odiũ dei in volũtate nõ est in deo peccatũ: q: deus nõ obligatur ad aliq̃d: sed volũtati create est pc̃m: quia obligatur ad oppositũ.

GG
Ad tertium

Ad tertiũ r̃ndet q̄ libertas capitur q̃nq₃ modis. Uno mõ vt opponitur seruituti culpe. Secũdo mõ vt opponit̃ seruituti pene. Tertio mõ vt opponitur seruituti miserie. Quarto mõ vt opponit̃ coactioni. Quinto mõ vt opponit̃ immutabilitati. Loquẽdo igit̃ de libertate primo mõ scdõ ⁊ tertio sic nõ est in angelo malo libertas: q: nõ est liber respectu culpe: nec respectu pene: nec respectu miserie: quia angel⁹ mal⁹ nõ põt velle nõ esse in loco cruciatiuo: q: act⁹ volẽdi esse in loco illo necessario inest sibi a deo: et act⁹ oppositi nõ pñt eẽ simul: tñ in eis est libertas q̃ opponit̃ coactioni ⁊ imutabilitati q̄tũz ad act⁹ alios q̃ nõ repugnãt illi actui quẽ necessario habẽt a deo: nec seq̃tur ad illũ actũ. Et respectu taliũ possunt indifferẽter elicere vnum vel aliuz. Sʒ in angelis bonis est libertas pri-

mo mō scdo tertio ⁊ qrto. qꝛ nō cogunt̃ ad aliq̄d ꝯ inclinationē volūtatis eoꝝ. ꝫ libertas q̄nto mō nō est in angelis bonis q̄tū ad actus illos q̄ totalr̄ cān̄t a deo: qꝛ sic p̄ illos volūt vnū oppositoꝝ ꝙ nō pn̄t velle reliquū: sed q̄tuꝫ ad actus indifferentes q̄ nec repugnāt formalr̄ illis actibus nec sequunt̃ necessario ad eos bn̄t indifferentiam. ⁊ sic isto q̄nto mō maioꝛ est libertas in viatore q̄ in angelo bono: qꝛ viatoꝛ hꝫ imutabilitatē ⁊ indifferentiā respectu oīm actuū sicut ⁊ angelus malus habuit ante ꝯfirmationē. q̄tū vo ad q̄rtā libertatē maioꝛ est in angelo bono q̄ in hoīe viatore. qꝛ lꝫ viatoꝛ cogi nō possit q̄tū ad act⁹ interiores volūtat̃ pōt tn̄ cogi q̄tū ad actus exteriores ꝯ iclinationē sue volūtatis: ꝫ angelus beatus nullo mō cogi pōt.

Ad quartum

Ad q̄rtū cum arguit̃: qꝛ tūc volūtas cogeret̃. qꝛ respectu nullius actus est libera nisi respectu illius cuius ē actiua. d̄ꝛ ꝙ nō cogit̃ recipiendo illū actū a deo: tn̄ bene necessitatur. Primū p̄atꝫ. qꝛ tunc aliq̄d cogit̃ qn̄ recipit aliq̄d ꝯ iclinationē suā naturalē. sicꝫ si graue ferat̃ sursuꝫ. mō volūtas pōt illū actū salrē p̄tialr̄ cāre: ⁊ sic naturalr̄ recipe. ⁊ p̄ ꝯn̄s nō ē ꝯ suā iclinationē naturalē illū actū recipe. silr̄ volūtas nō inclinat̃ naturalr̄ in oppositū illius actus. Scdm patꝫ: vicꝫ ꝙ necessitat̃: qꝛ nō est in sua p̄tāte recipere vel non recipere illū actū a deo.

Replicatur

Sed ꝯ ista pōt rōnabilr̄ dubitari. p̄mo ꝯ h̄ ꝙ dicit ꝙ angel⁹ malus nō liber ē libertate q̄ opponit̃ culpe: ꝫ necessario hꝫ culpā. Qꝛ arguo sic. oēm actū quē angelus malus hꝫ necessario hꝫ totalr̄ a deo: ⁊ nullo mō a se sicut a cā p̄tiali ꝫ culpā hꝫ angelus mal⁹ necessario igit̃ hꝫ totalr̄ a deo. g̃ de⁹ est totalis cā alicui⁹ culpe. maioꝛ est sua. qꝛ si aliquo mō hr̄et angelus malus a se actū maliū sicut a cā p̄tiali: tūc in sua p̄tāte esset nō cāre p̄tialr̄. ⁊ sic foret in p̄tāte sua p̄uare se totali actu. Minoꝛ silr̄ est sua. ꝫ falsitas ꝯclonis patꝫ: qꝛ si ille actus est culpa. q̄ro cui⁹ est culpa. vel ipsius dei q̄d ē nephas dicere. vel demonis. ⁊ si est culpa demonis: demon est aliquo mō cā p̄tialis illius.

Confirmatur

Confirmat̃ istud argumētū ex p̄cessu ph̄i. iij. ethicoꝝ: vbi p̄bat frequenter ꝙ oīs actus v̄tuosus vel vitiosus est cātus a volūtate.

Secundo

Scdo sic. op̄atio b̄titudinis ꝯsistit in actu scdo: ꝫ actus scd̄s cātur ab actu p̄mo. actus aūt p̄mus volūtōis est volūtas: ita oīs actus scd̄s volūtatis est a volūtate: sicut a cā.

Confirmatur

Cōfirmat̃: qꝛ nulla rō apparet q̄re vna res cāta a deo in volūtate dicat̃ actus voluntatis magis q̄ alia: si non concurrat voluntas magis ad cāndū illā rē q̄ aliā. g̃ posset rōnabilr̄ dici ꝙ grā ⁊ v̄tutes theologice q̄ infundunt̃ aīe a deo: forēt op̄ationes aīe: q̄d est falsum.

Tertio cōfirmat̃ prima ratio

Tertio ꝯfirmat̃ p̄ma rō: qꝛ si de⁹ causaret odiū sui in viatore: ille viatoꝛ in nullo foret culpabilis de hoc ꝙ haberet actū talē. Silr̄ si sic angelus posset peccare in p̄mo instāti sue creatiōis. ⁊ similiter ꝙ de⁹ posset creasse angelū peccatorē ⁊ actualiter in pctō. Cōsequēs est flm. tū qꝛ nun q̄ fuisset debitoꝛ iusticie. ꝯtra an̄s. de casu dyaboli. ca. xv. Tū qꝛ nūq̄ a bono cecidisset. contra aug.

B b

Cōtra primā opinionē primo

Sed cōtra primā opinionē pōt argui. qꝛ si illa foret cā cōfirmationis bonoꝝ videlicꝫ ꝙ estimāt firmissime: ꝙ non deberēt peccare sub pena dānatiōis eterne: seq̄ret̃ ꝙ viatoꝛ posset facere se impeccabilē: nā possibile ē ꝙ aliq̄s ita firmiter hoc credat: sicut credit ꝙ omne totū est maius sua p̄te: igit̃ talis nō posset peccare stante tali adhesiōe: imo q̄ncūq̖ hō haberet tale iudiciū si fecero hoc dānaboꝛ: nō posset peccare.

Secundo

Prete. seq̄tur ꝙ p̄fecta b̄titudo depēderet ex cognitione creature miserrime. ꝯn̄s est flm. et cōtra aug. volentē ꝙ b̄titudo ex sola dei cognitione depēdet. ꝯn̄a p̄ꝫ: qꝛ angel⁹ nō pōt scire se esse beatū nisi sciret se esse cōfirmatū. nec sciret hoc nisi staret illud iudiciū in mēte sua. si peccauero dānaboꝛ. igit̃ de esse b̄titudinis esset cogitare de miseria.

Tertio

Preterea. statuat de⁹ ꝙ nulla creatura dānabitur eternalr̄: hoc pōt. qꝛ libere pōt ordinare et statuere ꝙ q̄tūcq̖ creatura peccaret puniret̃ tēporaliter solū: quo posito. quero vtrū angel⁹ beat⁹ possit peccare vel nō. si sic: tūc nō esset impeccabilis. si nō ⁊ nō impedit̃ nisi p̄ tale iudiciū q̄d est erroneū in tali casu: igit̃ p̄ iudiciū erroneū foret cōfirmat⁹.

Quarto

Preterea. capio istud iudiciū scꝫ angeli. si fecero cōtra iudiciū rōnis dānaboꝛ eternaliter: q̄ro vtrū iudicat ꝙ ista cōditionalis est necessaria vel cōtingēs. Si iudicat ꝙ ē necessaria decipitur ⁊ errat quia de⁹ posset facere ꝙ an̄s foret verū sine cōsequēte. igit̃ iudicat ꝯtra iudiciū recte rōnis diuine salrē: igit̃ nō est b̄tūs. Si dicat̃ ꝙ iudicat hāc cōditionalē esse ꝯtingētē: igit̃ credit ꝙ ita posset esse sicut p̄ an̄s denotat̃: absq̖ hoc ꝙ ita sit sicut p̄ ꝯn̄s denotat̃. g̃ nō credit hoc firmissime. g̃ pōt velle an̄s sine timore ꝯn̄tis.

Quinto

Prete. si ideo nō pōt velle contra rectū iudiciū rōnis: qꝛ non pōt velle miseriā. ⁊ ista sola sit cā quare nō pōt velle male ⁊ nō dilectio qua diligit deū igit̃ magis cōfirmat̃ p̄ hoc ꝙ odit penā q̄ p̄ aliquid aliud. g̃ odiū pene est cā quare angel⁹ beatus p̄seuerāter diligit deū. g̃ magis diligit deū timore pene q̄ amore sui: quod est incōueniēs.

I I

Responsio ad articulū sm̄ thomam

Ista sentētia p̄ nūc q̄ est sancti thome in ista questiōe magis mihi placet: q̄ sentētia oīno accipitur ex dictis ph̄i. vij. ethicoꝝ. c. iij. que videtur cōsistere in hoc ꝙ oīne peccatū ex errore vl̄ cōcupiscētia vel negligētia est precedēte. Et cō

cordat cū Boetio p̄mo de cōsolatōe ꝓsa q̄nta. vbi philosophia loquens Boetio dicit sic. Atq̄ tibi talia cōtuleramus: q̄ nisi abiecisses inuicta te firmitate tuerēr. q: igit̄ in beatis est noticia in vli ⁊ ꝑticulari ⁊ iudiciū ꝙ nullo mō est peccandū. nec ab illo iudicio: neq̄ ꝑ errorē. neq̄ ꝑ negligentiā cōsiderandi p̄nt auerti: ⁊ istud iudiciū in eis a deo cōseruat̄: ideo actū malū non p̄nt elicere: q: hoc necessario foret ꝑiudiciū cōtrariū: qđ nullo mō hr̄e p̄nt. Aliter pōt dici et istud pōt seruire ꝓ cōfirmatione ⁊ obstinatione sili: videlz ꝙ indifferētia volūtatis vel libertas nō est infinite virtutis: sed tm̄ finite. ⁊ ideo sicut pōt ab aliquo habitu inclinari ⁊ facilitari ita pōt ab aliquo habitu creabili a deo necessitari ad vnū. Iste aūt habit⁹ in beatis est gr̄a cōfirmata: qua videns deū necessitat̄ ad causandū dilectionē erga deū. et pōt esse ꝙ necessitat̄ ꝑ obiectū ⁊ habitū: ⁊ ꝑ lumē glorie ad certū iudiciū: ita ꝙ istis trib⁹ cōcurrētib⁹ visione clara dei: lumine glorie: ⁊ habitu gratie necessitatur mō nature volūtas ad actū sibi ꝯuenientissimū. Ecōtra in malis ꝓ pena infligit̄ habit⁹ odiēdi ⁊ tenebra erroris cū peruerso iudicio: ⁊ hūc deus in malis cōseruat ita ꝙ nō est in corꝫ ptāte ista destruere. vnde relinquitur vt bene oꝑari nō possint. Vn̄ habit⁹ talis in malis est cā obstinationis maloꝝ. Et hoc est qđ dicit mgr̄ lib. ij. dist. vij. ca iij. ꝙ mali habēt liberū arbitriū. ẜ depressuz atq̄ corruptū ꝙ surgere ad bonū nō valeāt. Ista aūt depressio vel corruptio liberi arbitrij nō pōt facili⁹ intelligi q̄ ꝑ habitū creatū in eis a deo quo sistit̄ indifferētia volūtatis et determinat̄ eius libertas ad vnū: ẜm iudiciū peruersuz. ⁊ istū malū habitū hr̄e meruerūt qn̄ peccauerūt: ⁊ ideo tā actus q̄ habit⁹ oēs cōsequētes pene sunt ⁊ act⁹ deordinati sibi: licz forte ꝑ eos nō demereant̄ nouā penā.

KK Alia respōsio ad articulum

LL Secundus punctus articuli

Secūdus pūctus isti⁹ articuli ē. an angeli beati custodes hoim mereātur: ⁊ an demōes exercitatores demereātur. In isto pūcto mihi apparet dicēdū ꝙ neutra ps pōt ronabiliter ꝓbari vel improbari. Cōstat eñ bonos angelos multos actus elicere erca nos libere: ⁊ ẜm oēs circūstātias virtuose: ⁊ certū est ꝙ sunt in gr̄a: g̃ videtur ꝙ mereātur. ꝯña patet. q: nō sunt plura requisita in nobis ad meritū. Silr̄ ex alia pte de malis ꝓbabile est ꝙ multos act⁹ libere exercēt ⁊ viciose ẜm oēs vel plures circūstātias. igit̄ videt̄ ꝙ demereātur. Añs ⁊ ꝯña patz. nā angel⁹ apparēs hoi pōt veloci⁹ vel tardi⁹ moueri si vellet: ita ꝙ hoc relinq̄tur sue libertati. sicut de raphaele patet Thobie. xij. ergo intēsius vel remissi⁹ potest velle aliq̄d: g̃ libere. Silr̄ de malis verisile est ꝙ pauciora mala possent libere facere: ⁊ eligere peius facere. Unde posset videri ꝓbabiliter ꝙ boni merētur ⁊ mali demerētur. Hic autez multis videt̄ ꝙ in cognitiōe beatifica nō proficiūt. nec in dilectiōe: sed in cognitiōe coꝝ quorū cognitio siue noticia non ꝑtinet ad btitudinem: sicut etiā mgr̄ dicit li. ij. s̄niarū. Sed contra hoc arguo sic. qm̄ ita bonū ex gñe ⁊ ex omnibus circūstātijs facere potest angel⁹ btūs sicut hō viator: sed hō viator ꝑ suū actū pōt mereri augmētū premij essentialis: g̃ ⁊ angelus bon⁹.

MM Respōsio ad articulum

Replica

Responsio

Ad talia pōt faciliter respōderi ẜm viā illam qua in p̄ma cōclusione dixi. ꝙ meritū stricte acceptū dici actū libere illicitū: cōformē p̄cepto vel legi: ꝓmittēti ꝓ tali actu mercedē ipi agēti Et nō includit ꝯdictionē q̄n de⁹ pōt hoi p̄cipere quecūq̄ nō p̄cipit. ablata tm̄ ꝓmissione mercedis: ⁊ stāte ꝓmissiōe de pena trāsgressoribus infligēda. ⁊ iō nulla talis ꝯña est formalis. angelus eq̄ bonū actū facit in gr̄a sicut viator: g̃ equale bonū meret̄. q: nō placet deo ꝙ act⁹ bonus coꝝ tm̄ p̄miet̄: sicut act⁹ fruēdi deo ẜm omnes circūstātias ꝟtutis est act⁹ elicit⁹ vt ꝓbabile est: quo hō diligit deū ꝓpter se sup oīa: licz a deo necessario cōseruet̄: ⁊ tñ ille act⁹ nō habet aliud premiū. Vn̄ pōt dici ꝙ de⁹ vult angelos bonos facere quecūq̄ faciunt. sine spe vlterioris meriti. Et ideo licet virtuose faciāt ⁊ laudabiliter: nō tamē meritorie pro premio nouo: eo ꝙ ẜm iusticiam dei sunt sufficiēter premiati. De malis vero potest dici ꝙ sunt quasi extra familiā dei eiecti: ⁊ ab eius precepto absoluti: et ideo licet faciāt operatiōes de genere malorum que operatiōes forēt demeritorie si a viatoribus fierent: in eis tamen nō sunt demeritorie: quia nō habēt preceptū vt caueāt. Unde sicut canis si hoiem sanctū mordeat: facit actuz qui si ab hōie fieret esset peccatū: ⁊ tamē nō est peccatū. sic demones volūtatē habēt depressaz ⁊ habituatā in malo. nec habēt preceptū vt caueant: sed sunt quasi extra curā ⁊ custodiā atq̄ cōicatione diuinā sepati ⁊ depositi. ⁊ ideo pro malis que faciūt nouā penā nō curat deus eis infligere. Et dicit hic hibernic⁹ ꝙ peccant sed non demerētur ꝓpter aliquā penā eternā: quia nō sunt viatores: ⁊ ideo act⁹ illorū non sunt demeritorij sed dāatorij. Sicut dicit scotus q̄ tenet in hoc libro scđo dist. vij. q. vlti. ꝙ demerentur penā tēporalē: ⁊ sic peccāt venialiter sed nō mortaliter. Addit etiā ꝙ nō peccāt mortaliter sicut viatores: quia non habēt preceptū eis factum de cauēdo. Nec sciūt volūtatē dei bñplaciti: quia tūc nō fieret ab eis. Nec volūtatē dei sciūt esse ad cōtrariū: sed voluntatē consulentē forte credūt esse ad cōtrariū. Post iudiciū aūt nullo mō peccabūt: q: nullā libertatē volūtatis

Hibernicus

Secundus mo dus dicendi

ipsi habebūt. Alius modus dicēdi est cuiusdā moderni qui distinguit de isto termino peccatū et dicit q̄ potest tripliciter accipi. Uno mō p actu interiori vel exteriori. Alio mō p deformitate vel iniusticia. Tertio mō pro reatu quo homo postea obligat̄ ad penā. Ista distinctio patet. q2 peccatū primo mō statim deletur: q2 act9 transit. Scđo mō peccatū manet donec grā infundat̄ per cōtritionē. Tertio mō peccatū etiā post confessionē et cōtritionē in casu manet: q2 adhuc obligatur ad penā aliquā faciendā hic vel in purgatorio. Scđo ergo mō et tertio non est dubiū q̄n demones sint cōtinue in peccato et peccent sic. sed primo mō an videlicz peccēt habēdo nouos actus peccati posset esse dubiū et sic est ad ꝓpositū. Et ita tenet q̄ sic: q2 de nouo volunt male: sicut istū dānari: istū peccare. et hmōi. Unde ſm eū faciunt contra preceptū charitatis de dilectione dei et ꝓximi. Nec ista ꝯña valet: necessario et nō libere male volūt: ergo nō peccāt: q2 ipsi sunt sibyipsis causa illi9 necessitatis. sicut ebrius. vt patet. iij. ethicoꝝ. Impotētia cū descendēs ex culpa nūq̄ excusat. sicut patet per ans̄. ꝑmo. cur deus homo. ca. xlij. Et ideo dicit iste q̄ demones peccant mortaliter de nouo. Dicit tamē q̄ innouatio malarum volūtatū tm̄ durabit vsq3 ad diē iudicij: in quo tempore intermedio intromittūt se de hominibus tētandis et exercitandis. Sed post diē iudicij non: quia nō hēbūt obiecta aliqua circa q̄ possint innouare sua opera mala et tētationes et hmōi. Et cōsequēter cōcedit̄ q̄ eorū pena intenditur vsq3 in diem iudicij. Est tamen in eis duplex pena. Una que est pena sensus. Alia q̄ est pena damni. Pena sensus est q̄d accidentale respectu pene dāni: quia directe opponit̄ gaudio essentiali beatoꝝ que ē visio dei. prima intēditur nō scđa. Hoc ꝓbat̄ dupliciter. primo mō q̄m ſm magistrū in āgelis bonis ē augmētatio et ꝓfectus in gaudio accidētali: igitur in istis erit augmētatio in pena accidētali. Scđo quia post iudiciū maior erit pena dānatorū et demonum: vnde dies illa erit eis horrenda. Et hec est causa quare tētāt hōies vt peccēt: et tamē magis puniūtur quādo hōies noui dānantur: sed ꝑeligūt sustinere minorē penā: vt differāt maiorē: impediēdo numerū electoꝝ et diem iudicij: q̄ pena dānatoꝝ intēdet̄ vsq3 ad diē iudicij.

Cōtr: primū mo dū dicendi ꝑmo

Sed ꝯ ꝑmū modū dicēdi occurrit sic. si dicat̄ q̄ peccāt veīalr̄: ꝯtra. aut peccāt ꝯ ꝑceptū vel nō. si nō: nō peccāt simplr̄. si sic nō videt̄ rō q̄re debeat eis ꝑcipi sub minori pena q̄ viatori. Unde q̄ eque male velit dyabolus cū homine viatore: et iste viator debet puniri pena eterna

Secundo

et alius tp̄ali nō videt̄ rōnabile. Preterea ipse dicit q̄ ipsi nō sciūt voluntatem dei ꝑcipientē eis esse ad contrarium: sed tm̄ consulentem. Contra. igit̄ nullo mō peccant: q2 facere ꝯ volūtatē ꝯsulentem nō est peccatum veniale nec mortale alās q̄libet peccaret venialr̄ q̄ nō faceret oīa ꝯsilia: q̄d nemo dicit. Nō igit̄ videt̄ illa opinio posse stare.

NN

De secūdo modo dicendi

Scđs modus dicendi apparet multū ꝓbabilis h̄ excepto q̄ nō sufficiēter cām assignat q̄re post diē iudicij nō demerebūt̄ dānati. Dicit eī q̄ iō nō pn̄t hr̄e nouas volitōes malas: q2 nō habebūt obiecta circa que possint ínouare sua mala opa.

Cōtra scđm mo dū dicēdi primo

Cōtra oē op9 malū est opus volūtat̄: ſ obiecta habebūt circa q̄ poterunt male velle de nouo et hr̄e malas volitiones: q2 nō videt̄ verisile q̄ nūq̄ malas volitiones habebūt post diē iudicij. g̃ nō est rō q̄re tūc nō poterūt de nouo peccare.

Secundo

Preterea peius est male velle p annū q̄ p diē. igit̄ saltē ꝯtinue ex circūstātia tp̄is augebit̄ malitia dānatoꝝ. De his oībus discerni non pōt ab hoīe q̄d sit verius sentiendū.

OO

Tertius articul9 rñdet ad argumēta sexti ꝑncipa. Ad primum

Tertius pūctus est dicere ad rōnes in ꝑncipali. Ad ꝑmū igit̄ q̄n d̄r ꝯ ꝯfirmationē et obstinationē. quia tā in bonis q̄ in malis manent naturalia integra. g̃ in demonibus et c̄. Pōt dici de bonis q̄ non manet in eis libertas respectu oīm: et ideo peccare nō pn̄t. respectu ṽo quorūdā bonoꝝ manet in eis libertas indifferent̄. et iō mereri pn̄t saltē ꝑmiū accidētale. De malis ṽo q̄ in eis sūt naturalia integra: ſ male habituata. vn̄ sunt splēdissima ſm dyonisiū q̄tū attinet ad naturā. ſ manet p habitus depꝛ̄ssa viciosos q̄tuz ad culpā. Et q̄n arguit̄ q̄ de9 tūc foret p se et directe cā illius in durationis p imissionē habitus. Cōcedo. ſ nō est ꝑma cā in oī gn̄e cāe istius habitus: ſ creatura peccans est aliquo mō cā pōr. Iō eñ de9 hūc habitū imediate creat in angelo peccante q2 sic pūiri meruit: et sic intelligit aug. q̄ de9 nō est cā ꝑma q̄re creatura est deterior. verū est: ſ creatura demeruit vt deo agente fiat deterior.

PP

Ad secundū

Ad scđm q̄n arguit̄ q̄ nec boni sunt ꝯfirmati nec mali obstinati: q2 hij merent̄ et illi demerētur. Dicendū est: q̄ ꝯña non valet. pn̄t eñ oīno boni nō obstante ꝯfirmatione mereri ꝑmiū accidentale: et mali penā accidentalē: sicut superius dictū est.

QQ

Ad tertium

Ad tertiū q̄n d̄r de malis an sciāt se errare in hoc q̄ alliciūt hoīes ad peccādū et nocere sibyipsis: vel nō. d̄r sicut supius tactum est q̄ sciūt q̄ ex casu et dānatione hoīm auget̄ eorū miseria: minus tm̄ auget̄ q̄ augebit̄ post iudiciū. et ideo ad differendū penam illam maiorem ad tempus ꝑeligunt sustinere minorez. Aliter potest dici q̄ ira et inuidia stimulāte habent erronea iudicia: et nō obstante q̄ noceant sibyipsis: preeligunt tamen sibyipsis nocere et

aliis q non nocere aliis. Et qn accipit q nihil pot velle vn eorum miseria intendat: dicendu est q sic: non tn io hoc voluit pcise vt eorum miseria intendat. Et si allegetur dictu ans. de casu dya. c. xxiii. vbi pbat q angelus malus no potuit hre pscietia sui casus: qr tunc nullo mo potuisset voluisse aliqd vn miser fuisset. Dico q dictu ans. est istud. si eni sciuisset: posset volens et habens certitudinez spote velle vn miser esset. Vult dicere q angelus in statu innocentie an lapsum que statu vocat btitudine no potuit velle vn miser esset. Ex hoc tn no sequitur qn angelus danatus posset aliqd velle vn magis miser sit: licet hoc pncipalit no intedat.

Ad quartum

Ad quartu qn dr q angeli bti possut peccare: qr opant bonu libere et virtuose circa hoiem que custodiut nuc: igit si libere hoc faciunt pnt illud omittere. Et pfirmat p aristo. iii. ethicorum et c. Pot dici q angeli boni ministrando circa hoies nullu actu ad que tenent faciut mere libere libertate indifferetie: qr tuc possent illu actu omittere et sic peccare: faciut tn queda ad q no tenent: nisi ex psilio vel eorum bona voluntate: et si talia omitterent no peccaret.

Ad quintum

Ad qntu qn dr q demones peccat et demerentur: qr alias aliqd foret deordinatu in regno dei nisi plus puniretur. Cocedat totu sic in scdo pucto istius articuli dictu est.

RR

Ad sextum

Ad sextu qn arguit q dyabolus pot fieri iustus: qr pot dictare q bonu eet sibi habere iusticia: et pot se coformare illi dictamini: igit et c. Et pfirmat p ans. de cocordatia. c. xiii. Nullus pot velle rectitudine nisi ea habeat. Dici pot q dyabolus est sic obstinatus vt dictu est superius: et deus no vult sibi coagere ad alique actuz rectu vel bonu: igit in nullu actu bonu pot. Et ido dato q dictaret de facto q bonu foret sibi hre iusticia: no io pot se illi dictamini iuste sm bonas circustatias coformare. bn tn forte pot velle se ee iustu vt careret pena: licz no pot velle iusticia iuste: qr habet liberu arbitriu ita depressum p habitu obduratie et etia p subtractione dine cooperationis ad bonu: q nihil bonu pot velle: vt ait mgr sniaru lib. ii.

SS

Ad septimu pn.

Ad septimu pncipale qn dr q si angelus cofirmatus foret deputatus ad custodiedu hoiem viatorez: sequeret q oporteret oez hoiez hre discretione spirituu. Cocedo pclusione: qr opz q ois ho heat discretione qn bonus agelus incitat et qn malus. possibile est tn q ho heat actu discretiois spirituu: lz no habeat hitu siue donu vn actu illu debz a deo petere qn iminet necitas et ro dubitadi.

TT

Ad octauu pnci.

Ad octauu qn arguit q si sic possz vnire sibi corpus et i eo exercere opatoes vitales: et tuc posset angelus comedere et nutrire et gnare et videre et hmoi. Ad istud est dicedu sm doctores coiter q opa vite sunt duplicia. qda eni couenint cu operationibus inaiatorum eo q cosistut in motu locali vel collisione corporum adinuice. sic abulare et loq. Queda sut opa vite q cu opationibus inaiatorum no conueniut. sic videre sentire et hmoi. Dicunt igit q opa vite de pmo gne angeli videtur exercere sz no exercet in rei veritate nisi qtu ad motu locale vn causant sonos et videtur loq et abulare: et tn pprie nec abulat nec loquut: qr isti actus cotat se fieri a pncipio vitali. vn breuit nihil faciunt nisi q mouet corpa localit. opatioes vero de scdo gne q videlz in nullo pcordat cu motu locali nullo modo exercet: vn nullo mo sentiut nec videt nec generat.

Replica

Et si arguat ptra ad pbadu q generat: qr sut qda demoes incubi: et qda succubi: sic ioseph narrat et habet in hystoriis sup gen. Et videtes filii dei filias hoiz et c. vbi dicit q angeli cu mulieribus coeutes inuniosos filios genuerut: q ppt cofidetia fortitudis gigates a grecis dicti sunt. Istam materia ptractat aug. xv. de ciui. dei. ca. xxiii. Ostedes ex verissima assertione iustorum vtriusq sexus q tales demones mulieru concubitu appetierut et ope peregerut. hoc tn no e p seme ab eorum corporibus decisum: sz a corporibus virorum p hoc q ide demon fit viro succubus: et semine recepto coit cu muliere et fit incubus. Vn puer genitus no filius demonis sed filius hois cuius fuit illud seme dicedus est. Itez dicedu est de opationibus etia angelorum: vide augustinum iii. de tri. ca. iii. et in multis aliis locis.

Nota de incubis

VV

Ad nonu pnc.

Ad nonu qn arguit: qr tuc in angelis foret noue cogitatoes. cocedo de noticiis habitis et acqsitis p habitus vel p spes. Et qn aug. dicit q in patria no erut volubiles cogitatioes. Pot dici veru e de illis cogitatioibus q spectat ad btitudine. de aliis vero bene put illic esse. Et qn arguit ptra sic. angelo de nouo intelligete homine que incipit custodire: aut remittit cogitatio de deo: vel no. Potest dici q no. qr deus sic coagit cuz intellectu angeli ad causandu illa noticia q est beatifica q nullo mo potest remitti: sz eque distincte coteplat quado cogitat de vno regno cui pceest: ac si nihil aliud a deo cogitaret. De aliis tn cogitatioibus ab angelo no apparet mihi p nuc incouenies cocedere q vna intesa cogitatio de vna re: remittit cogitatione de alia.

XX

Ad decimu pnc.

Ad decimu qn arguit. si sic: tuc xps habuisset angelu custode. Dicedu q no: quia no indiguit qm sm aiam fuit coprehensor. Et qr huanitas fuit deo vnita. ideo nec impediri nec iuuari poterat. Dicit aut angelus eu cofortasse no aliqd in ipm causando: sed eius fortitudini cogratulado quia ad modu cofortatis se habebat. Et sic est finis huius vltime qstiois holkot in scdm libru.

Sequitur eiusdem vnica questio
in tertiu sententiarum:

A
Libri tertij
Qō vnica
Primū p̄ie

Trum filius

dei incarnari potuit. Et videt̄ ꝙ nō q: sic filiꝰ dei potuisset fuisse ita filius alteri hōi qui nō fuisset deꝰ ꝙ nō potuisset sensualiṫ discreuisse int̄ eos ꝯn̄s ē fl̄z: q: si sic pōat ꝙ xp̄s ita filius fuisset iacobo: ꝙ petrꝰ i absentia xp̄i credidisset de iacobo ꝙ eēt xp̄s: ⁊ adorasset eū adoratiōe latrie: quo posito q̄ro an petrꝰ meruisset: an demeruisset. nō demeruisset: q: error inuincibiṫ excusasset eū. Si dicat̄ ꝙ meruisset: ꝯ. ex h̄ sequitur duo incōueniētia. vnū ꝙ meruit in credēdo fl̄z ⁊ vouēdo ip̄ossibile q: credidit iacobū eē xp̄m. Aliud incōueniēs ē ꝙ aliq̄s mereretur cōmittēdo idolatriā large loquendo de idolatria. q: tribuēdo latriā creature ꝯmittit̄ idolatria large loquēdo de idolatria. ꝯn̄s fl̄m.

Secundo

Preterea. si sic: igit̄ hō vouēdo aliq̄d xp̄o magis obligaret se ꝙ iurādo de eodē in ꝯsili materia et in consilibꝰ circūstātijs.

Tertio

Prete. si sic: igit̄ hō deberet magis velle nō esse ꝙ illi hōi inferre maliciose quācūq̧ molestiā. ſm Ans. ij. Cur deꝰ hō. ca. xiij. Cōsequēs est fl̄m. q: si sic possit aliq̄s eligere nō esse ⁊ annihilari. cōtra ans. de libero arbitrio. ca. v. de magnis et de paruis. ca. xi. xij. et. xiij.

B
In oppositum

In oppositū ē mgr̄ in lr̄a: ⁊ tota fides ecclesie

Decisio questiōis tangēs octo articulos

Ad istā questionē sic est arguitū vt introducerētur articuli: ⁊ erūt octo articuli. Primꝰ est vtrū votū ex natura voti magis obliget ꝙ iuramentū ceteris parib°. Scd̄s an aliq̄s deberet potiꝰ eligere ānihilari ꝙ puniri pena infernali eternaliter si sibi deꝰ cōferret liberā electionē. Tertius an volūtas possit necessitari ad volēdū nō esse ꝑ penas. Quartꝰ an iuste dānatꝰ ad mortē constitutus in tali casu in quo pōt fugere sine iniuria possit declinare mortē ad quā dānatꝰ est: et fugere. Quintꝰ an adorās dyabolū trāsfiguratū in effigiē xp̄i excuset̄ ab idolatria ꝑ errorem inuicibilē. Sextꝰ an aliq̄s possit mereri ꝑ fidez falsam. Septimꝰ an abrahā credidit absolute ꝙ debuit imolare filiū suū. Octauꝰ an deꝰ possit aliquē fallere. Et pōt addi ad hos articulos nonꝰ vbi dicet̄ ad q̄stionē ⁊ ad rōnes p̄ncipales

C
Diuisio primi articuli

Circa primū articulū tria fiēt. Primo recitabo articulū cū rōnibus cuiusdā socij mei. Scd̄o respōdebo ad eas. Tertio reducam rōnes meas.

Articuli primi Cōclusio

De p̄mo articulo videl3 an votū ⁊c̄. Dico ꝙ si sit eq̄lis deliberatio ⁊ eq̄lis cōsensus ⁊ circūstātie sint oēs pares ex pte materie: scil3 circa quā fiūt illi actꝰ votū ⁊ iuramētū. eq̄liṫ nec magis obligat votū ꝙ iuramētū. sic nitebar ꝑsuadere ꝑ quattuor rōnes.

Cōtra cōclusionē arguitur primo

Sz ꝯ istā ꝯclusionē arguit q̄dā subtiliter: bene ꝑ nouē rōnes. Quarū p̄ma est ista. Frāgētes votū cōtinētie sūt peiores adulteris. xxvij. q. i. ca. ꝑposito. Et est dictū Aug. de bono ꝯiugali. in vtroq̧ ē trāsgressio p̄cepti sed in adulteris est trāsgressio iuramēti scil3 fidei date in alio trāsgressio voti.

Secundo

Preterea. cōtrahētes m̄rionū post votū solēne sunt excōicati ip̄o iure. extra de cōsanguinitate ⁊ affinitate in cōstitutiōibꝰ clemēt̄. sed ꝯtrahētes post peierationē nō sunt excōicati: ḡ ceteris paribꝰ grauiꝰ peccāt frāgētes votū ⁊c̄.

Tertio

Preterea. aliquis iuret se velle ꝯtrahere m̄rionū illud iuramentū est licitū: ⁊ ante m̄rionū cōtractū voueat cōtinētiā solēniter. si igit̄ iuramētū plus obliget ꝙ votū: seq̄tur ꝙ ipse post votū cōtinētie iā emissum de necessitate salutis tenet̄ ꝯtrahere matrimoniū. Cōsequēs est fl̄m. p3: q: cōtracto matrimonio ante copulā subsecutā licitū ē alteri altero inuito religionē intrare.

Quarto

Preterea. si aliq̄s p̄mo voueat cōtinētiā ⁊ post iuret cōtrahere: si iuramentū plus obligat ꝙ votū si cōtraheret post votū solēne nō impediret matrimoniū cōtrahēdū. nec dirimeret iā cōtractū. ꝯn̄s est fl̄m ſm oēs.

Quinto

Preterea. si sic seq̄retur ꝙ tm̄ vel plus mereret̄ aliq̄s secularis obediens abbati ex iuramēto: sicut religiosus obediens ex voto: ⁊ per ꝯn̄s nō grauiꝰ peccaret monachꝰ non obediēs abbati ꝙ secularis frāgēs mādatū seu iuramentū fidelitat̄. Cōsequēs fl̄m ſm oēs. ⁊ precipue ſm ans. de similibus. ꝯn̄a pat3 quia iuramentū plus obligat: ⁊ cetera sunt paria exceptis illis que ꝑtinēt ad voti solēnitatē ⁊ iuramēti fidelitatē. quia ad hoc ꝙ votū sit solēne impediēs matrimoniū contrahēdū et dirimens iā contractū oportet ꝙ solēnizetur ꝑ susceptionē sacri ordinis: aut professionez expressam vel tacitā factā alicui religioni approbate per sedē apostolicā. extra de voto ⁊ voti redēp. libro. vi.

Sexto

Preterea arguit̄ sic. si aliq̄s iurauit adire terrā sanctā per votū religionis ⁊ per ingressum religionis absoluit̄ ab illo iuramento: igit̄ iuramētū minꝰ obligat eū ꝙ votū. et pono semꝑ cetera paria: exceptis illis q̄ ꝑtinēt ad iuramentū ⁊ votū.

Septimo

Preterea. in voto difficilior est absolutio: q: ē casus reseruatꝰ pape vel ep̄o ⁊ a trāsgressiōe iuramēti pōt simplex sacerdos absoluere: dū tn̄ non sit piuriū in cā sanguinis vel in hereditatione. ⁊ quicūq̧ absoluit aliquē de aliquo casu reseruato ep̄o ꝑ canonē: vel per statuta ꝓuincialia vel synodalia sniam excōicatōis incurrent ip̄o fc̄o i ꝯstitutōibꝰ clemēt̄. ex̄ de p̄uilegio ⁊ p̄uilegiat̄. c. i.

Octauo

Preterea. in voto ē difficilior dispēsatio: qm̄ ſm multos papa non potest dispēsare de voto continētie: sed in iuramento faciliter dispensabit. argumētū ad hoc extra de statu monachorū ⁊ canonicorum

regulariū.ca.Cū ad monasteriū.in fine.Abdi-
catio proprietatis: sicut et custodia castitatis
adeo est annexa regule monachali: vt ꝯtra ipaȝ
sūm⁹ pōtifex nō possit licētiā indulgere. Hec in
nocētī⁹ certi⁹ tenet:lȝ ħ arguēs nō teneat. Pre-

Nono

terea.graui⁹ videt̄ eē pctm̄ qḋ imediate ē ꝯtra
deū ⁊ ꝯ seipm̄:ꝙ qḋ ē imediate ꝯ ꝓximū.ſ; trās
gressio voti est imediate ꝯ deū ⁊ ipm̄ vouētē:p
iuriū ē imediate ꝯ ꝓximū.ḡ ⁊c̄.

D
Scḋs articulus

Scḋs articul⁹
est rn̄dere ad rōnes: ⁊ in rn̄dendo ad eas q̄ mo
uēt ꝯ dicta mea sic ꝓcedā.ꝑmo ꝑmittā duas ꝓ
pōnes q̄s volo supponere.scḋo dicā ad rōnes.

Prima cōclusio

Circa p̄mū sit ꝑma ꝓpō ista.nō sp̄ graui⁹ cri-
mē apud deū graui⁹ punit̄ apḋ ecclesiā. nā ver
berās clericū ex facili motu ire ⁊ sine ꝺliberatio
ne ē excōicat⁹ ipo facto.Et volēs ex deliberati-
one occidere p̄rēȝ ⁊ m̄rēȝ ⁊ semetipm̄: nō est ex
cōicat⁹ ipo facto: ⁊ tñ ꝯstat ꝙ graui⁹ peccat.vn̄
notat apparat⁹.ij.q.i.ꝓpositi in diuersis casib⁹
ꝙ graui⁹ crimē min⁹ punit̄.vn̄ casus maifest⁹ ē
ꝙ vxoricida graui⁹ punit̄ ꝙ̄ p̄ricida seu matri-
cida ⁊ tñ min⁹ peccat.pȝ ħ.xxxiij.q.ij.admoneo
⁊ ca.latorē.Et cā ē ꝓpt̄ pronitatē vicij vt proni
tas refrenet̄ ⁊ retardet̄ ꝑ penā. vn̄ glosa ibidē.
nō valet argumētū: hic graui⁹ punit̄: ḡ graui⁹
peccauit.scḋo ꝓpt̄ scādalū.vn̄ fornicatio siplex
actu cōpleta ꝓpt̄ scādalū graui⁹ punit̄ ꝙ̄ sūma
volūtas adulterādi.

E
Secunda

Scḋa ꝓpō ē ꝙ in ꝯtracti
bus ⁊ obligatōib⁹ factis hoi de⁹ vel ecclesia di-
uersimode iudicat ⁊ dispēsat: ita ꝙ ex difficul-
tate dispēsandi cū aliquo obligato voto vel iu
ramēto nō arguit̄ maior obligatio in illo cum
quo nō dispēsat̄. Nec ista ꝯn̄a vȝ. eccl̄ia nō dis
pēsat in ista obligatiōe et dispēsat in ista: ergo
scḋa ē minor. Pȝ: q: voueāt aliq̄ duo eq̄li deuo
tione adire terrā scāȝ: quoꝝ vn⁹ est rex ⁊ ali⁹ pri
uata ꝑsona ⁊ vix sufficiēs sibiipsi: isti duo obli-
gātur eq̄liter apud deū: ⁊ tñ eccl̄ia facili⁹ dispē
saret cū priuata ꝑsona ꝙ̄ cū rege. nō q: rex fuit
maiori obligatiōe obligat⁹: ſ; q: plura bona se-
quētur ex impletiōe voti sui ꝙ̄ ex impletiōe vo
ti alteri⁹. Itē ꝓfiteāt̄ in religiōe sortes ⁊ plato
eq̄li deuotione ⁊ eq̄li solēnitate: ⁊ sit sortes de
sanguine regis ⁊ ꝑ mortē deuoluat̄ regnū iure
hereditario ad sortē. instēt tūc sortes ⁊ plato ꝓ
dispēsatiōe de toto voto religiōis: maifestū est
ꝑ experimētū ꝙ ecclia dispēsabit cū sorte et ne
gabit platoni: sic̄ nō habēti cāȝ: cū dispēsatio si
ne cā nō sit; dispēsatio ſm̄ iura. Itē voueāt vel
iurēt sortes ⁊ plato eq̄li deuotione se; daturos
ad terrā scāȝ sortes.x.⁊ plato.xx. difficili⁹ dispē
sabit̄ cū platone ꝙ̄ cū sorte: sic̄ notū est. Et iḋo
ista ꝯn̄a nō valet eccl̄ia facili⁹ absoluit ⁊ dispē
sat in hac obligatiōe ꝙ̄ in ista: ḡ illa est maior.
Et hec est scḋa ꝓpō. Et ꝑ hoc ad formas argu

mentoꝝ. Ad p̄mū q̄n̄ dr̄ ꝑ aug. de bono cōiu-
gali.ꝙ frāgētes votū cōtinētie sunt peiores ad
ulteris ⁊c̄. Potest dici ꝙ glosa ibidē soluit di-
cēs. forte istud dicit̄ nō quia magis delinquūt:
sed q: a maiori bono cadūt: vel dicit̄ esse mai⁹
peccatū q: in deū spēaliter cōmittit̄: hec glosa.

F
Ad primū argumentum

Ad scḋm q̄n̄ dr̄. cōtrahētes m̄rimoniū post votū
solēne sunt excōicati iure et nō ꝯtrahētes post
periuriū: ḡ graui⁹ peccāt ⁊c̄. Dicēdū ꝙ nō valet
ꝯn̄a sicut patet ex p̄ma ꝓpōne: q: nō valet per-
cutiēs clericū excōicat̄: ⁊ occidēs laicū nō excō

Ad secundum

municat̄ ḡ ⁊c̄. Ad tertiū q̄n̄ dicitur ꝙ aliq̄s iu

Ad tertium

rat se velle cōtrahere matrimoniū: ⁊ ante ꝯtra-
ctū voueat solēniter cōtinētiā. igit̄ si iuramētū
fortius ligaret iste post votū solēne continētie
teneret̄. Primo istā formā arguēdi reduco con
tra eū ⁊ arguo sic. Voueat aliq̄s cōtrahere ma
trimoniū ⁊ postea ante ꝯtractū voueat solēni
ter cōtinētiā: certū est ꝙ ecclesia iudicabit ꝓ se
cundo voto ꝓpt̄ bonū seu fauorē cōtinētie: igi
tur vnū votū magis obligat ꝙ̄ aliud equale si-
bi. Et sic est rōnabile dicere ꝙ iḋo magis obli-
gat vnū votū ꝙ̄ aliud: q: ē de meliori bono: q:
tota vis obligatiōis surgit ex assensu ⁊ delibe-
ratione vouētis cū ꝓmissione facta deo. Pre-
terea. voueat aliqua mulier ꝯtinētiā deo occul
te ⁊ post ꝯtrahat in facie ecclesie: certū ē ꝙ ma-
trimoniū stabit. nec licet mulieri votū implere.
igit̄ fides data in matrimonio forti⁹ ligat ꝙ̄ vo
tū precedēs. Preterea. voueat aliq̄s adire ter-
rā sanctā ⁊ iuret postea se ingressurū religionē:
istud sequēs iuramentū p̄iudicat voto: ⁊ si pos
sit ꝓbari stabit. Unde vicissim inuenire possu-
mus in factis ecclesie ꝙ aliq̄n votū p̄iudicat iu
ramento: ⁊ aliq̄n iuramētū voto. Ideo ad for-
mā argumēti facti dicendū est: ꝙ nō iḋo votū
cōtinētie sequēs iuramētū de matrimonio stat
quia magis ligat ꝙ̄ iuramētū solēne precedēs
sed quia eq̄liter ligat sed ad maius bonū ligat
nec sic faciēs peierat: q: iuramentū suū in me-
lius cōmutat.

G
Ad quartum

Ad quartū cū dicit̄. si aliq̄s pri
mo voueat cōtinētiā ⁊ postea iuret cōtrahere.
⁊c̄. Ad istud dico ꝙ in casu isto iuramētum se-
quēs nec magis obligat nec min⁹ obligat: q: ē
illicitū illi ꝑsone post votū sic emissum: nec iḋo
eccl̄ia iudicat ꝙ votū solēne precedēs dirimat
matrimoniū cōtractū: nō ꝙ magis est obliga-
toriū ꝙ̄ iuramētū in ꝯtractu: sed q: obligat ad
bonū cōtinētie: qḋ cōiter iudicatur esse melius
ꝙ̄ bonū matrimonij: licet in casu sit min⁹ bonū
ꝓpter q̄dā annexa ⁊ ꝓpter circūstātias ꝑsona
rum ⁊ temporꝝ, sed ecclesia iudicat ſm̄ illud qḋ
natū est accidere frequentius. Et ideo fauor q̄
fit in voto cōtinētie: vel voto religionis nō fit
propter ligamē obligationis que cōtineat̄ in

voto. sed ꝓpter excellētē bonitatē cōtinētie et religionis. Vñ si ponamꝰ ꝙ aliqs iuret solēnē cōtinētiā corā epo. ꝛ postea voueat se cōtrahe re eq̄ dirimat iuramētū votū sequēs sicut votū ꝓcedēs dirimit gr̄a materie iuramentū. Siliter ex tra q̄ clerici vel vouentes ꝯbere pn̄t. ca. rursus: habetꝰ ꝙ votū simplex nō minꝰ obligat apō de um ꝙ votū solēne. Ibidē in glosa dr̄ sic. collige ex hoc ꝙ hic dr̄. votū ex sui natura non dirimit matrimoniū: ſ cōstitutio eccl̄ie facta sup voto. Vñ ista ꝯn̄a nō valꝫ. votū dirimit mr̄ionium: igi tur magꝭ obligat ꝙ iuramētū. q: sic seq̄ret ꝙ vo tū solēne magꝭ obligat apō deū ꝙ votū simplex q: solū votū solēne dirimit mr̄ioniū tā contra ctū. ex q̄ clerici. cōsuluit.

D Ad quintū

Ad q̄ntū qn̄ sic arguit q: sic seq̄ret ꝙ tm̄ vel plus mereret aliq̄s secu laris obedīēs abbati ex voto: sic religiosus obe diēs ex voto: ꝛ p ꝯn̄s nō magis peccaret mona chus inobediēs ꝙ secularis frāgēs fidelitatis iuramētū. Ad istud dr̄ ꝙ nec ꝯn̄a p̄ma vꝫ: nec ꝯn̄s est incōueniēs. Mꝰ ꝯn̄a nō sit bona patꝫ. q: tenet p hoc ꝙ vniuersaliter ita ē ꝙ faciēs illud ad qō magis obligat magꝭ meret. qō nō ē gene raliter verū. nā si sic seruās hoc p̄ceptū nō fura beris: magis mereret ꝙ subiēs mr̄ionium vel vo uēs cōtinētiā ꝑpetuā. Siliter ꝙ p̄mū ꝯn̄s non sit incōueniēs pꝫ in multis casibus. Ponat ꝙ ali quis sacerdos cōueniat cū abbate fide data ꝙ seruiat ecclesie parochiali istius: iste ex fide da ta tūc tenet informare parochianos abbatis: esto ꝙ p̄dicādo cōuertat multos infideles ad fidē in tali parochia: ꝛ postea insistēs diligēter ad implēdū efficacit iuramētū p̄stitū martyri zetur ab infidelibꝰ. certū est ꝙ plꝰ meret obedi endo ex iuramēto p̄stito abbati: ꝙ monachus q̄ dicit vnū psalteriū in claustro ad p̄ceptū ab batis. Siliter p̄cipiēs abbas armigero suo vidēs innocētē periclitari iniuste ꝙ interponat vires virtute iuramēti fidelitatis ꝛ liberet innocētē Vel mittat eū abbas ad iustum bellū ꝛ liberet patriā. ꝛ p̄cipiat monacho ꝙ fundat aquā sup manꝰ suas: ꝛ obediat vterq3. nō est dubiū q̄n se cularis plus meret. Vñ manifestū est ꝙ ex ma iori merito vel minori nō arguit maiꝰ vinculū in voto ꝙ in iuramēto: nec ecōtra. q: pōt cōtin gere ꝙ obediēs ex voto magꝭ mereat. ꝛ pōt cō tingere ꝙ eq̄liter mereat. Si dicat ꝙ oīa debe rent poni eq̄lia: tūc oportet imaginari ꝙ casus includit ꝯdictionē: q: si secularis iuret obedire abbati in oībꝰ ad q̄ obligat monachꝰ ꝑ sēper vsq̄ ad mortē: iā nō est secłaris ſ monachꝰ ꝛ eq̄lis est obligatio: imo maior ꝙ tū ē ex forma obligā di: foret si ecclesia ordinaret ꝙ ꝓfessio religiōis fieret p formā iuramēti: sic mō fit p formā voti

ꝗ forma voti sit magꝭ cōueniēs ad signādū ꝙ ac tus ꝓfitēdi religionē sit mere spontaneus ꝛ ob amorē dei susceptꝰ: ſ vt dcē argumēto ꝗtū da ri pōt in aliquo casu ponamꝰ ꝙ monachꝰ de li cētia abbatꝭ sui voueat deo aliq̄d ad qō nō te net ex voto priori: quo factꝰ ē monachꝰ: ꝛ obli get se secularis iuramēto eidē abbati sup ꝯsili casu ꝛ sit licitū vtriq3 ꝛ fiat ab vtroq3 intuitu charitatꝭ p amore dei intētiōe eq̄li ꝯcedo ꝙ plꝰ tenet secłarꝭ ꝙ mōachꝰ. Ad scōꝫ incōueniēs qō vlteriꝰ infert ꝙ mōachꝰ inobediēs nō magꝭ pec caret ꝙ secłarꝭ frāgēs iuramētū. Dico ꝙ ꝯclusio nō ē impossibilis. imo valde ꝯueniēs. durū eni eēt si q̄cūq3 minima inobediētia foret grauiꝰ pec catū ꝙ ꝓditio vł sacrilegiū: vł furtū: vel piuriū aut hōicidiū. nec credo ꝙ mōachꝰ p modicā in obediētiā ita grauiter peccaret sicē camerarius abbatꝭ si iugularet eū de nocte: vel si coquꝰ dn̄ꝫ suū intoxicaret i cibo. Vñ ista argumēta nō vi dent sufficiētia ad improbādū ꝙ forma iuramē ti est magꝭ obligatoria ꝙ forma voti: qō ē p̄nci pale dictū meū.

J Ad sextum

Ad sextū qn̄ dr̄. si aliq̄s iurauit adire terrā sanctā p votū religiōis absoluit: ꝗ minꝰ obligat iuramētū ꝙ votū. Dico ad istō ne gādo ꝯn̄am: q: si forma arguēdi teneret ꝓbari possꝫ ꝙ minꝰ obligaret iuramētū ꝙ iuramētū: ꝛ votū ꝙ votū: ꝛ minus obligaret votū ꝙ iura mentū. P̄mū pꝫ sic. iuret aliq̄s ꝙ adiret terrā sanctā: ꝛ postea se intrare religionē ꝛ obliget se ad oīa substātialia ꝛ ceremonialia illiꝰ religio nis p formā iuramēti: ꝛ sic patebit p̄mū. Scōꝫ siliter pꝫ: q: ponat ꝙ aliq̄s voueat se adire terraꝫ scām ꝛ postea emittat votū religionis patꝫ ꝙ scōꝫ p̄iudicat p̄mo: ꝗ si forma arguēdi sit bona votū magꝭ obligat ꝙ votū: qō ē ipossibile. Itē ponat ꝙ aliq̄s emiserit votū de peregrinando in trā scāꝫ ꝛ postea p formā iuramēti se astrin gat religioni seq̄t ꝙ iuramentū fortiꝰ ligabit ꝙ votū ſm formā suā qō tm̄ vellet cauere. Et ideo dicēdū ad casuꝫ argumēti ꝛ ad ꝯsiles ꝙ nō ideo votū sequēs de religiōe p̄iudicat iuramēto de peregrinādo: q: forma iuramenti minꝰ obligat ſ ideo q: votū sequēs obligat ad maiꝰ bonū ꝙ iu ramētū p̄cedēs: ꝛ ideo tale iuramētū nō trāsgre dit ſm interp̄tationē eccl̄ie: ſ cōmutat i meliꝰ.

K Ad septimū

Ad septimū qn̄ dr̄ ꝙ i trāsgressiōe voti est diffi cilior absolutio: q: ē casus reseruatꝰ epo: ꝗ ma gis obligat ꝙ iuramētū. Nego ꝯn̄aꝫ sicut patu it in scōa ꝓpōne. reseruāt eni epi casus sibi nō q: sunt sp maiorꝭ criminis ſ aliq̄n in minoribꝰ ad terrorē. vñ ponatur ꝙ mulier ex negligētia vel ebrietate vel ruditate necet puerum vel oppri mat talis nō peccat mortaliter: ꝛ tamen nō ab soluit nisi ab epo. Vñ sit reseruatio nō ꝓpt im manitatē criminis: ſ ad errorē ꝛ cautelā vt pa rētes diligētius ꝛ curiosius educēt prolē suam.

L

Ad octauũ

Ad octauũ qñ dicit̃ in voto ẽ difficilior dispẽsatio: igit̃ magis obligat. Põt dici q̃ ɔñª non valet: sicut patuit in scḋa ꝓpõne. Et aliter dicitur q̃ ceteris paribus non facilius dispensaret papa de iuramẽto q̃ de voto. vñ si sortes ꝓmittat ɔnnẽtiã ꝑ formã iuramẽti: ⁊ plato ꝑ formã voti ⁊ ꝑsone sint eq̃lis ꝑfectiõis ⁊ cõditiõis et circũstãtie oẽs sint pares: nõ eẽt ali⁹ dispẽsandũ cũ sorte q̃ cũ platone: imo difficili⁹ si tñ hoc fiat nõ iõ fit q: minor est obligatio iuramẽti q̃ voti: sed q: hoies magis promi sunt ad iurãdũ ex insufficiẽti deliberatione q̃ ad vouẽdũ.

M

Ad nonum

Ad nonũ qñ dr̃. graui⁹ pctm̃ ẽ qḋ est immediate cõtra deũ ⁊ cõtra scipm̃ q̃ qḋ est imediate cõtra ꝓximũ: ſ ⁊c̃. Dicẽdũ q̃ maior est f'la: ⁊ silr̃ mior. Maior vero q: ĩplicat q̃ aliqḋ est pctm̃ qḋ nõ est immediate cõtra deũ. cũ oẽ pctm̃ iõ est peccatũ: q: est ɔtra diuinũ p̃ceptũ. Minor silr̃ apparet f'la: q: trãsgressio iuramẽti liciti est immediate ɔtra deũ ⁊ etiã ɔtra iurãtẽ. ⁊ aliqñ cõtingit q̃ est ɔtra ꝓximũ: ⁊ iõ nõ ẽ dãda talis differẽtia int̃ votũ ⁊ iuramẽtũ. q̃ iuramẽtuz nõ põt fieri nisi hoĩ: põt eñ fieri deo vel hoĩ per deum. Quicũq; eñ iurat hoĩ obligat se deo: extra de iureiurãdo. ca. Debitores.

Replica

Sed cõtra. si ois iurãs hoi obligat in eo se deo. ſm illud ca. de iureiurãdo. videtur q̃ hõ nõ possit alteri remittere qḋ sibi sub iuramẽto ꝓmisit.

Solutio

Dicendũ est q̃ si illud qḋ hõ sub iuramẽto ꝓmittit precise ꝑtinet ad fauorẽ hoĩs licz hoĩ remittere iuramẽtũ. Si aũt ꝑtineat ꝑtim ad honorẽ dei ꝑtim ad fauorẽ hoĩs: nõ põt hõ remittere illud iuramẽtũ. et sic intelligit̃ illud ca. Debitores. Et iõ poti⁹ nõ obstãtib⁹ istis rõnib⁹ videt̃ dicẽdũ q̃ iuramẽtũ includit virtualiter obligationẽ voti ⁊ supaddit attestationẽ diuinã in maiorẽ obligationẽ vt verũ sit vel verũ fiat qḋ iurauit. vñ iuramentũ põt dici votũ diuina attestatione firmatuz.

N

Articulus terti⁹ articuli ꝓmi

Iã tertio volo reducere rõnes meas. Arguebã eñ sic. ois rõ obligãnõis q̃ est in voto est in iuramẽto ⁊ nõ ecõtrario: q: aliqua est in iuramẽto q̃ nõ est in voto: g̃ iuramẽtũ est maioris obligatiõis. ꝓbat̃ maior: q̃ tota rõ obligãdi in voto ẽ ex ꝓmissiõe deliberata. Illa aũt ꝓmissio q̃ primo obligat deo ẽ mẽtalis ⁊ nõ vocalis. ſ tãta deliberatio ẽ in iuramẽto q̃ fiat illud qḋ iuratur ⁊ tãtus assensus: g̃ tãta obligatio: ⁊ vltra istã adiũgit̃ diuini nois inuocatio in testimoniũ q̃ sp̃ ẽ obligatio: q: ꝓpt̃ h̃ spẽalit̃ fit ⁊c̃. Ad illud nõ rñdebat̃.

Secundo

Scḋo arguo sic. pl⁹ irreuerentie fit deo in trãsgressiõe iuramẽti q̃ i trãsgressiõe voti priuati. nã talis interꝑtatie ẽ blasphem⁹. q: q̃tũ i eo ẽ falsificat̃ seipm̃ ⁊ deũ: trãsgressor voti nõ nisi se: g̃ maiorẽ facit deo irreuerẽtiã.

Responsio

Ad istḋ rñdet̃ q̃ ista ɔñª nõ vz. trãsgressor iuramẽti q̃tũ i eo ẽ facit deũ falsuz. g̃ ⁊c̃. ⁊ q̃ ista ɔñª nõ vz ꝓbat̃: q: sic desperãs vel impenitẽs vel supbissim⁹ hõ mi⁹ peccaret q̃ transgressor iuramẽti. silr̃ vxoricida ⁊ m̃ricida ⁊ volẽs infficere oẽs hoies ď mũdo.

Replicatur

Sz q̃ ista rñsio nõ euacuet argumẽtũ ꝓbat̃: q: sic nõ arguebat̃ sed sic. pl⁹ irreuerẽtie fit deo in ꝑiurio q̃ in trãsgressione voti: g̃. Añs ꝓbat̃ ꝑ h̃ q̃ falsificãs iuramẽtũ falsificat se ⁊ deũ: ſ falsificãs votũ falsificat se solũ: g̃. istḋ argumẽtũ tenz g̃ra materie tñ in q̃ fit. vñ deformitas tãta fit i ꝑiurio q̃ta ẽ in trãsgressiõe voti. Maior pz q: piur⁹ ẽ peior: ſ tota deformitas vl' saltẽ p̃cipua q̃ in trãsgressiõe voti assignat̃ ẽ infidelitas ɔ deũ ⁊ ɔ ꝓximũ: g̃ ⁊c̃. Hec est rõ q̃ ad h̃ me mouet. istãtie aũt q̃ adducũt̃ nõ sũt ɔ me: q: i illis pctĩs sũt aliq̃ difformitates ꝓpt̃ q̃s forte pñt adeq̃ri ꝑiurio vl' excedere. tñ ɔclusio ad quã deducit̃ nõ ẽ impossibilis: q: possibile est q̃ piur⁹ graui⁹ peccet ꝓpt̃ ꝑiuriũ q̃ vxoricida vl' m̃ricida vel volẽs inficere oẽs hoies: vl' heretic⁹ vl' scismatic⁹. Sic eñ possent aggrauari circũstãtie ex pte piuri ⁊ alleuiari ex aliis ptib⁹ q̃ ɔclusio foret possibilis.

Tertiũ argumentũ ꝓbãs cõclusio.

Tertio arguebat̃ sic. iuramẽtũ ligat ex veritate ⁊ diuina ⁊ hũana. votũ tñ ex veritate hũana: g̃ etiã ad huc nihil dictũ est.

Quartum

Quarto. si mouerẽt rõnes sũpte de canone possem ꝓbare q̃ ꝑiuriũ ſm canones graui⁹ punit̃ q̃ trãsgressio voti g̃. añs pz q: piur⁹ ẽ infamis. vi. q. ij. ĩfamis. xxij. q. v. ꝑiuri vbi dr̃ in glo. q̃ si suspitio aliq̃ ẽ ɔ ꝑiuriũ statĩz hẽt̃ ꝑ cõuicto cũ se expurgare nõ possit. ex quo eñ semel peierauit p̃sumit̃ q̃ semp. ij. q. vij. ca. Nõ debeat peierare. Sz q̃ grauis pena sit infamia: pz pẽsando q̃ bonũ sit fama. Itez piur⁹ cleric⁹ q̃ trãsgredit̃ iuramẽtũ ꝓmissũz ab ecclĩa tenet̃ remoueri. ex de iureiu. q̃relã. Itẽ ſm iura ciuilia iurisiurãdi cõtẽpta religio statĩz deũ hz vltorẽ. vt codice de iureiu. l. etiã. qḋ iõ fit q: tã graue ẽ q̃ null⁹ ei⁹ cõdignã pnaz estimare põt Vñ seneca de bñficiis dic̃ q̃ ɔ ingratũ nũq̃ fuit lex statuta q̃ possit agi ɔ eũ. cui⁹ cãs assignat multas: q: h̃ ꝓpt̃ sui imanitatẽ diuine ſuat̃ vltioni. Itẽ ꝑiuriũ graui⁹ est q̃ hõicidiũ: ſm thomã. Et q: ip̃e dicit spẽalit̃ ɔ me in pñci. q. scḋa scḋe. q. lxxix. arti. viij. Iḋo spẽalit̃ vba sua adduco ꝓ me. i. quolibeto. q. xviij. vbi dic̃ q̃ ꝑiuriũ ẽ graui⁹ q̃ hõicidiũ ⁊ q̃ tenet scḋz locũ post idolatriã ſm ordiẽ p̃ceptoꝝ. Immo facit argumentũ in pede q̃stionis ad ꝓbãdũ q̃ est grauissimũ peccatum. Et est ratio satis bona innitens scripture sacre que dicit q̃ homines ꝑ maiores suos iurant: ⁊ omnis controuersie eorum finis ad cõfirmationẽ est iuramẽtũ. dicit apl's ad hebre. vi. Ex q̃ auctoritate arguit sctũs thomas. si homicidiũ eẽt graui⁹ q̃ ꝑiuriũ frustra i

cōtrouersia de cā homicidij adduceref iuramē tū ad firmādū illā cōtrouersiā. cui⁹ pbatio ē: qꝛ p̄sumi deberet ꝙ q̄ maiorē culpā nō verebatur admittere nō vereref incidere in miorē. sed ad terminādū cōtrouersiā in cā hoīcidij admittit iuramētū: g̃ piuriū ē graui⁹ ꝙ hoīcidiū. virtute hui⁹ argumēti ꝯtingit pbare ꝙ piuriū ē graui⁹ quocūq̧ crimine: ad cuius probationē admittitur iuramētū. Addit etiā sanctus thomas ꝙ est quedam diuini noīs denegatio: vel ꝙ apud gētiles iuramētū fuit honoratissimū: sic patet in p̄ncipio methaphisice. Q: omne iuramentū valeat ad purgationē criminū. pꝫ ex ꝯsuetudīe eccl'ie. ex de purgatiōe canonica p' totū. Ex his formo talē rōem. Illud qd̄ ē a deo institutū ad certificādū in omni cā de veritate marie videt obligari ad dicēdū veritatē: s; tale ē iuramētū: g̃ ꝛc. Confirmat ista rō p aplm ad hebreos. vi. Uult eñ apls inducere iudeos ad cōstātiā fidei. vt securius expectēt hereditatē celestē. quā de⁹ pmisit abrahe ꝛ semini ei⁹ ꝛ oib⁹ credētib⁹. Et in signū ꝙ hoc sꝑare debeāt adducit ꝙ de⁹ abrahe dupliciter se obligauit. pmo p pmissionē. scd̄o p iusiurādū. q. d. ad ꝯfirmādū pmissionē factā pri⁹ iusiurādū fuit inꝑpositū inter promissionē ꝛ impletionē: sic finis ꝯfirmās pmissionē: g̃ ꝭm aplm de⁹ ip̄e vsus ē iuramēto sicut quodā maiori vinculo obligatiōis ꝙ̄ sit pmissio: s; tota obligatio q̄ ē in voto ē ex deliberata pmissiōe: g̃ mai⁹ vinculū obligatiōis ē in iuramento ꝙ̄ in voto. Un̄ dic̄ apls sic. Abrahe per semetip̄m pmittēs de⁹ qm̄ nemīnē habuit per quē iuraret maiorē: iurauit p semetip̄m dicens Bn̄dicēs bn̄dicā te ꝛ m̄tiplicās multiplicabo te. ꝛ sic lōganimiter ferēs, adept⁹ est repromissionē glie. Ecce hic dicit tria ꝙ pmissio facta est abrahe: ꝛ p iuramētū firmata: ꝛ in abrahā completa. Seq̄t in textu. hoīes eñ p maiores suos iurāt: ꝛ oīs cōtrouersia eoꝝ finis ad ꝯfirmationē est iuramētū. In quo abūdanti⁹ deus volēs oñdere pollicitatiōis imobilitatē ꝯsilij sui inꝑposuit iusiurādū: vt p duas res imobiles qb⁹ ē impossibile mētiri deū fortissimū solatiū habeamus. Glosa. abūdāti⁹: qꝛ abūdāt p pmissionē abūdāti⁹ p iuramētū vtpote p duas res scꝫ pmissionē ꝛ iuramētū. Nota ꝙ apls dicat ꝙ ꝯfirmatio pmissiōis ꝛ finis oīs altercatōis humane est iuramētū. Silr ꝙ de⁹ voluit sic abundātius oñdere imobilitatē ꝯsilij sui vt faceret vltimū possibile fieri: inꝑposuit iusiurādū q̄si nō potēs pl⁹ facere ad certificādū. ꝓpt̄ qd̄ fortissimū solatiū hñt fideles. Nota ꝙ apud deū nō minus obligat votū simplex ꝙ̄ solēne. Et ꝭm hostiēs. votū ꝛ iuramētū videt esse equalis firmitatis

Quinto pōt argui more iuristarū ꝑsuadēdo

Probatur hoc ratione ex supradi.

Quītū argumē ti p cōclusione

sic. aliq̄s potest absoluere vinculū voti q̄ tñ nō pōt soluere vinculū iuramenti in cōtractu matrimoniali: g̃. Añs pbat sic. votū religiōis emissum p pfessionē a suo pōt ānihilari a dño qñ sibi ꝯsitetur: s; m̄rioniū ꝯtractū a suo sine licētia dñi sui nō pōt ab eodē dissolui. ex de ꝯiugio seruoꝝ. signū ē. vbi dr̄ ꝙ si dñis ꝯdicētib⁹ et inuitis int̄ suos ꝯtracta fuerint m̄rionia nulla rōne ꝓpter h̄ sūt dissoluēda. g̃ post votū solēne ꝯtinēter pōt aliq̄s ꝯhere m̄rioniū ꝛ aliq̄s pōt soluere vinculū voti solēnis q̄ nō pōt soluere vinculū m̄rionij: g̃ ꝛc. Scd̄s articul⁹ p̄ncipalis ē. Posito ꝙ de⁹ cōferret alicui liberā electionē ꝙ eligeret alterū de istis: vel puniri pena īfernali in ꝑpetuū vl' ānihilari: an talis deberet vel posset eligere nō eē. Circa istū articulū q̄nq̧ fient. pmo ponā opinionē ꝯtrā cū rōnib⁹. scd̄o arguā ꝯtra eā. tertio oñdā ꝙ h̄ nō fuit de mēte aug. quarto dabo intellectū augu. q̄nto reducā rōes meas. Circa primū ad istū articulū videt ꝙ aliq̄s hō pōt velle nō eē: qꝛ volūtas ē impossibiliū. tñ nō pōt eligere nō esse. Et h̄ ē ꝭm eā intētio aug. iij. de li. ar. c. v. de magnis: vbi dicit sic ꝙ si q̄s dixerit: nō eē ꝙ̄ miserū eē me mallē. r̄ndebo mētiris: nam ꝛ nunc miser es: nec ob aliud mori vis nisi vt sis. ꝛ ita cū miser eē nolis eē vis. Itē ibidē si dixeris iō mag' volo miser eē qꝛ iā sum. si aūt prius ꝙ̄ eē: possem ꝯsulere eligerē poti⁹ nō esse ꝙ̄ vt eē in miser. nūc eñ ꝙ timeo nō eē: cū miser sim: ad ip̄aꝫ miseriā ptinet: qꝛ nō illud volo qd̄ velle deberē. nūc aūt fateor me q̄dē malle vl' miserū eē ꝙ̄ nihil. s; tāto stulti⁹ illud volo ꝙ̄to miserius: tāto aūt miseri⁹ ꝙ̄to video nō hoc velle me debuisse. R̄nsio. caue poti⁹ ne hic erres vbi te vidꝫ re verū putas. nā si beat⁹ esses vtiq̧ eē ꝙ̄ nō esse malles: ꝛ nūc mis̄ cū sis malles tñ eē miser: ꝙ̄ oīno nō eē: cū eē velis mis̄. Cōsidera g̃ ꝙ̄ potēs ꝙ̄ magnū bonū sit ip̄ꝫ eē qd̄ bti ꝛ miseri volūt. Itē. c. viij. ꝯcludit. cū igit̄ q̄sq̧ credēs ꝙ post mortē nō erit intolerabilib⁹ tñ molestijs ad tantā cupiditatē mort̄ īpellit̄ ꝙ decernit atq̧ arripit mortē i opiniōe. ꝛ hꝫ errorē oīmode defectionis: in sensu aūt naturale desideriū quiet̄. qd̄ aūt q̄etū ē nō ē nihil: imo mag' ē ꝙ̄ illd̄ qd̄ ē inq̄etū. hec aug. Et qꝛ dixi ꝙ tales occidētes se p miserijs intolerabilib⁹ simul cū h̄ ꝙ volūt nō esse hñt intētionē aliquā i mēte coniūctā intētioni nō essendi: puta intētionē quiet̄ a miseria: ꝓpt̄ quā intētionē appetūt nō eē: ꝛ illa intētio nō ē q̄etis positiue s; negatiue. Cōtra hoc arguit̄ sic Aug. dicit intētio variat affectionē vt altera alterā pimat: q̄es aūt marie hꝫ ꝯstātiā: in q̄ tenetur qd̄ dr̄ intētio. cū oīs itaq̧ ille appetit⁹ in voluntate mortis nō vt qui moritur non sit: sed vt requiescat intenditur: ita vt cum errore credat

O

Scd̄s articulus principalis

Prima particula hui⁹ q̄nti articuli

Cōclusio

Contra dictū arguit socius

se nō esse futurū: nec tñ hoc desiderat ꝗ quiet⁹ eē. ⁊ ob hoc magis eē desiderat. Vñ ↄcludit in fine. Quapp̄t nullo pacto fieri pōt vt nō esse aliquē delectet.

Articulus secundus socij

Circa scḋ3 articulū socij in hac q̄stione resolutio stat breuit̄ in isto ꝙ l3 homo possit velle nō eē nō tñ pōt eligere nō eē. q: voli̅tas est impossibiliū ꝗ electio nō.

Cōtra illud dictū

Sꝫ ↄ̄ istḋ arguo et p̄mo ostendo ꝙ electio large loquendo de electiōe ita potest esse impossibiliū sicut voluntas.

Primo

Et arguo sic. Omne illud qḋ duob⁹ cōsideratis potest alteri preacceptari et p̄poptari potest eligi: sed possibile est aliquem conferre ad inuicem an malit deum non esse: vel seip̄m nō esse: ⁊ post deliberationē pōt eligere ⁊ malle deū nō eē: ꝗ p̄elegit impossibile.

Secundo

Prete. mulier p̄ma qñ elegit trāsgredi diuinū p̄ceptū credēs ⁊ apperēs dei quādā equalitatē: fm magistrū in .ij. sniarū. Talı q̄de3 electione aut elegit possibile vel impossibile. si impossibile habet̄ ppositū. si possibile: igit̄ possibile fuiss3 ꝙ ipa habuisset silitudinē dei cū quadā equalitate: q: ꝗ appetijt fm magistrū sniarū.

Tertio

Preterea. soci⁹ in rn̄dēdo ad qḋdā argumētū meū quo volui pbare ꝙ hō pōt eligere rōne nō errāte annihilari. Cōcedit ꝙ hoc est verū lege mutata: q̄ nūc ē de immortalitate aīe. Argumētū fuit tale. oīne qḋ pōt iudicari a rōne nō errāte esse mediū ad btitudinē: pōt eligi a rōne nō errāte: sed annihilari p aliquot dies est hmōi. ꝗ ⁊c.

Rn̄sio

Respōdet soci⁹ ꝙ istud argumētū nō est cōtra eū: q: posuit ꝙ leges nūc institute nō mutent̄ sed stāte lege que nūc est nō pōt eligere nō esse.

Replica

Sed cōtra arguo sic. mutata lege q̄ nunc est hō pōt eligere nō esse: sed legē mutari est possibile: igitur hoīem eligere nō esse ē possibile. Preterea. aut de⁹ pōt annihilare hoīem vel nō. si nō hoc ē cōtra aug sup genes. ⁊ cōtra ans. de libero ar. ca. viij. volētes ꝙ totā substātiā quā deus creauit de nihilo pōt redigere in nihilū. Si sic: igit̄ hominē annihilari est possibile: ergo nō impedit aliqua impossibilitas: q̄n sicut hō pōt velle nō esse: ita pōt eligere nō esse. Preterea. xp̄s dicit de iuda Matthei. xxvi. Bonū erat ei si nat⁹ nō fuisset homo ille. Unde Hiero. in glo. Nō autē ideo putādū est eū ante fuisse ꝙ nasceret̄: quia nulli potuit esse bene nisi illi qui fuerit: sed simpliciter dictū ē melius esse nō subsistere ꝙ male subsistere. Idē sup cōsimile verbū Marci. x. Melius est eni̅ nō esse ꝙ ad tormēta esse: ideo Teophil⁹ de iuda dicit. Postꝙ ad tantā deuenit maliciā melius fuisset ei si natus nō fuisset. Et lic3 aug. int̄ alios sensus ponat vnū sensu3 moralē ⁊ talē ꝙ melius illi fuisset si non fuisset natus ⁊ vocat⁹ ad apostolatū: tñ illo sensu non obstāte habuit aliū sensu3 litteralē: sic̄ satis p3 ex serie littere. Preterea quero. aut possit esse vera electio sequēs iudiciū erroneū vel nō. si sic igit̄ ponat̄ ꝙ error sit tāt⁹ ꝙ iudicet aliq̄d possibile eē qḋ impossibile ē. sic̄ si crederē ꝙ possem edificare turrim q̄ se extēderet extra celū: sicut forte fuit de filijs noe post diluuiū: igit̄ possem hoc eligere. Narrat etiā Suetoni⁹ de cayo caligala libro suo de vita. xij. cesarū sicut nūc occurrit ꝙ ip̄e iussit balistrios ⁊ sagittarios dirigere tela in celū cōtra iouē: q: plueratin festo regis. Si dicat̄ ꝙ nō est vera electio sequēs iudiciu3 erroneū: igit̄ sarraceni ⁊ pagani ⁊ credētes falsas sectas: ⁊ pp̄ter illas multa faciētes nō vere eligēt in talib⁹ actib⁹. Si dicat̄ ꝙ arist. dic. iij. ethicoꝝ ꝙ electio non est impossibiliū. Dico ꝙ vult dicere ꝙ electio stricte accepta q̄ est imediatū p̄ncipiū opandi fm electionē: nō est nisi respectu illius qḋ credit̄ eē possibile: q: null⁹ incipit se mouere ad agēdū vel cōsequēdū aliq̄d qḋ p tūc apparet īpossibile sibi. q: sic siml̄ ⁊ sub eadē intētione appareret aliq̄d sibi possibile ⁊ impossibile. ꝗ certe aliq̄s pōt velle illud qḋ scit esse īpossibile ⁊ velle illud esse possibile ⁊ verū. Sic igit̄ videt̄ ꝙ hō possit eligere nō esse: quia hoīem nō eē nō est īpossibile (vt manifestū ē) qḋ tñ soci⁹ ille assignat potissime p rōne q̄re nō pōt eligi q: est īpossibile. Tertio (sic̄ alīs oñdi) vel oportet ↄcedere ꝙ aug. ibi dicat ↄ̄dictoria: vel ꝙ intēdit dicere ꝙ hō possit eligere nō esse. Nā et p̄sse dic̄ ca. xij. ꝙ forte sūt aliq̄ gētiles: q̄ cū se interemerūt crediderūt se oīno nullos futuros: ⁊ tñ elegerūt se interimere. Item ca. xij. Qui magis vult nō eē ne miser sit: q: nō eē nō pōt. restat vt miser sit. Prete. fm aug. xij. de tri. ⁊ mult̄ alijs locis. Miseriā nemo pōt velle. Et fm ans. de casu dya. ca. xiij. Nemo pōt velle scienter vñ miser sit. igit̄ a multo fortiori nec miseriā. ponat̄ igit̄ ꝙ de⁹ dyabolo tribuat electionē istoꝝ duoꝝ videl3 vel ānihilari vel eē miserū: et relinq̄t ei⁹ naturā in p̄pria libertate: seq̄t̄ ꝙ neutrū istoꝝ poterit eligere qḋ dicere ē multū irrōnabile. seq̄t̄ eni̅ ꝙ idē sūme odit miseriā ⁊ sūme odit nō eē in miseria. qḋ videt̄ includere ↄ̄dictionē: ⁊ iō si sūme odit miseriā nihil tñ odit. Pre. ꝙ hō debet magis eligere nō eē in miseria ꝙ sic eē in miseria: si sibi a deo det̄ electio. pbo: q: miser inq̄tū talis odit deū: ⁊ peccat cōtinue: q: pena nō facit miseriā sine culpa: ⁊ miser scit se nō eē liberādū a miseria nisi p nō esse. Stāte igit̄ isto dictamine in mēte hoīs: vel ꝙ peccabit imppetuū: vel ꝙ ānihilat̄. q̄ro q̄d isto tū debeat velle. si ānihilari hēo p̄positū. si esse miserū debet eligere in eternū peccare: ⁊ eternaliter odire deū. igit̄ ꝗ debet eligere fm rectā rationē: ꝗ null⁹ peccat in sequēdo illḋ qḋ recte eli-

git exequēdū: ꝙ iste i peccādo nō peccat: qd̾ est impossibile. Istud videt̾ directe ꝯ sociū q̄ dicit ꝙ deberet cui⁹ velle peccare i etnū ⁊ dānari ꝙ annihilari. Pre. dānati de facto vellēt nō eē ꝙ mallēt nō eē ꝙ eē in illa miseria. Hoc ꝓbo ꝑ du as auctoritates venerabilis ans. q̄rū pma est de casu dy. c. vi. vbi dic̄ sic. Sic igit̄ āgeli distin cti sūt vt adherētes iusticie nullū bonū possint quo nō gaudeāt: ⁊ deserētes eā nullū bonū pos sent nec vellēt quo nō careāt. Ex quo arguo sic q̄ro aut dyabol⁹ vult illd̾ eē qd̾ h₃ vl̾ nō amat il lud eē qd̾ h₃ si vult ⁊ amat illd̾ eē qd̾ h₃: ꝙ amat ⁊ vult bonū qd̾ h₃: ⁊ bonū quo nō caret. Cōtra ans. si nō amat illud esse: habeo ꝓpositū. Scd̾a auctoritas eiusdē₃ ponit̾ de septē btitudinib⁹ ca. viij. vbi dicit sic. Tāta impotētia eos cōseq̄ tur vt oino nihil eoꝝ q̄ voluerint possint: ⁊ q̄c q̄d habuerint nolint. Ex hac scd̾a pte arguo sic nihil habēt qd̾ volūt esse hr̄e: ꝙ eē nolūt. Et iō doctores cōiter sup. iiij. sniarū dist. vlti. tenent ꝙ dānati de facto vellēt nō esse volūtate ꝯsite deliberationē: sicut scūs Tho. et Richard⁹ de media villa: ⁊ multi alij. Preterea arist. iij. ethi coꝝ. ca. xvi. ꝫm thomā dicit ꝙ mors ē eligibili or turpi fuga ipi forti. vñ dic̄. his em̄ q̄dē turpe fugere: ⁊ mors tali fuga eligibilior forti. S₃ ali q̄s pōt esse fortis q̄ nullā spē habet de vita alia igit̄ ꝫm virtutē fortitudinis eligēs pōt eligere nō eē. Cōfirmat̄ hec rō ꝑ hoc qd̾ dr̄ infra. c. xvij videl₃ ꝙ fortis debet sustinere mortē tā ꝓpter turpe sic ꝓpt̾ bonū: hoc ē dictu. ꝑtinet ad fortē sustinere mortē ad vitandū turpe ⁊ viciosū₃ si cut ꝓpt̾ bonū. ꝟ maximū turpe ē in ꝑpetuū odi re deū qd̾ dānati faciūt: ꝙ ānihilari cui⁹ est eli gere ꝙ dānari. Cōfirmat̄ adhuc. q₂ q̄ro an apd̾ illos q̄ nō ponūt aliā vitā esse: possint esse virtu tes morales: vel nō. si non: ꝙ nec liberalitas nec magnificētia nec recta rō de istis agibilib⁹ cui⁹ oppositū expimētaliter scitur. Si sic. ꝙ inter ta les virtuosi⁹ esset mori ꝓ re publica: ⁊ ꝑ ꝯñs an nihilari. Sic igit̄ patēt iste cōclusiōes lic₃ diffu te ꝓpt̾ festinationē rōnes ordinauerim: videl₃ ꝙ hō pōt eligere poti⁹ nō esse ꝙ dānari. Scd̾o ꝙ hō debet poti⁹ eligere nō eē ꝙ dānari ꝫm re cta rōe₃ sub cōditiōe tamē: posito sc₃ ꝙ de⁹ vel let eum annihilari. Tertio: ꝙ de facto dānati mallēt nō esse ꝙ sic esse. licet viciose hoc velint: q₂ vellēt nō esse nō vt carerēt culpa: sed vt care rēt pena. Quarto ꝙ tū ad ꝓcessu₃ btī augusti ni. iij. de li. arbi. c. xi. xij. ⁊ xiij. de ꝑtis et q̄nto de magnis. Sciēdū ꝙ p̄ncipalis intētio btī aug. est in illo libro ostendere ꝙ pctm̄ nature rōna lis nō debet imputari deo. In illa aūt pte spēa liter agit ꝯtra aliquos q̄ volebāt dicere ꝙ meli us esset aīa₃ nō esse ꝙ esse peccatricē: occasiōe

Epilogat

Nota ad auctoritatem augustini

cui⁹ dicti inuestigat istā questionē. An eligibi lius vel melius sit oino nō esse ꝙ miserū esse. ⁊ circa hanc q̄stionē p̄mo ꝓcedit disputatiue. scd̾o determinatiue. c. xiij. ante mediū ibi. verū tñ. vt de hac re tota dicant̾ si potero dicam qd̾ sentio ⁊c̄. vbi vult dicere ꝙ quicūq₃ seipm̄ ne cat ꝑ miseria h₃ in se duas noticias ⁊ duas af fectiones. vnā noticiā h₃ hui⁹ qd̾ est carere pe na: ⁊ aliā istius qd̾ est nō esse. vnde tlis dictat apud se bonum tibi esset sine pena esse: ⁊ si nō esses careres pena hac. vel in p̄ma ꝑsona. bo nū esset mihi sine pena esse: ⁊ si nō essem carerē hac pena. ⁊ ꝑ has noticias ex deliberatōe sue ponat̄ in tali falsa opinio de mortalitate aīe sue sic nō pōt eligere nō esse. vnde nihil aliud vult aug. nisi ꝙ nō esse vel annihilari nō est eli gibile ꝓpter se ꝟ est ꝓpter apphensionē vnius solius intētionis q̄ est nō esse: est tñ eligibile ꝓ pter aliud ꝓpter adiūctionē alterius intentio nis: sicut esse in luto nō est eligibile ꝓpter se ꝟ ꝓpter centū marchas auri. ⁊ sic ꝯcordat Aug. cū aristo. v. ethi. c. v. ꝫm thomā autē ix. ethicoꝝ c. xi. Vñ. v. ethicoꝝ dicit sic. in boni em̄ rōne sic minus malū est magis eligibile maioi. Nono autē ethicoꝝ declarat ꝙ esse viuere ⁊ hmōi sūt bona ꝫm se diligibilia ꝓpter qd̾ esse oibus vi det̾ delectabile: ⁊ statim q̄si remouens dubiu₃ de eligentib⁹ nō esse ⁊ se interimentibus ꝓpt̾ miseriā subiūgit. nō o₃ aūt accipe. i. ꝟ qd̾ dictū est intelligere de illis q̄ hn̄t malā vitā. i. viciosā vitam: ꝓpter qd̾ nō videt̾ eis ꝙ sint digni esse neq₃ corruptā sicut euenit q̄busdā ex corrupti one nature ⁊ supabundantia melancolie: neq₃ in interstigijs. i. in excessiuis penis ꝓpt̾ q̄s cui tandas apud tales iudicat̾ delectabilius non esse ꝙ esse. Aliter aūt gn̄aliter oibus videt̾ de lectabile esse. Et btūs aug. videbat̾. c. xi. ⁊ xiij. niti ad ꝓbandū ꝙ in nullo casu est eligibilius nō esse ꝙ miserū esse. q̄si determinans quō de beat intelligi incipit sic. verūtñ. i. nō obstanti bus p̄us dictis de hac tota re. i. quā a p̄ncipio discussi si potero dicā qd̾ sentio ⁊ nō ꝫm p̄di cta: ꝟ ꝫm dicēda sentio. ⁊ in tota pte capli vsq₃ in finē nihil aliud determināt nisi ꝙ ille q̄ eli git mortē h₃ vnū in opinione ⁊ aliud in sensu. In opinione h₃ errorē: q₂ oīno deficiet. in sen su naturali desideriū quietis: ita ꝙ in tali sunt due affectiones quarū vna est talis vellem ca rere penis ⁊ esse: ⁊ alia talis volo nō esse vt ca reā penis. vñ nō eligit nō esse simplr̄: ꝟ vt care at penis: ⁊ ne sit miser: ⁊ iō vt simul stāt ꝙ ego nolo esse in luto absolute: ⁊ ꝙ volo esse in luto sub ꝯditione vt habeā centū marchas auri: ita simul stant ꝙ dānatus nō vult nō esse absolu te ⁊ ꝓpter se: ⁊ tñ vult nō esse vt careat penis.

Et ꝑ hac intentione augustini remitto vos ad textū. ⁊ videbit̃ ꝙ oꝫ sic dicere: vł̃ ĩponere aug. dixisse ꝯdictoria.

O

Ad primū argumentum

Ad p̄mū argumentū qd̄ est de dicto aug. c. xi. Si q̃s dixerit me nō eē ꝙ̄ me miserū esse mallē. r̄ndebo mentiris. dico ꝙ iste t̃minus mallē accipit̃ dupl̃r. vno mō ꝓp̃e. alio mō extēsiue ⁊ ĩpropr̄e. Primo mō nō pōt hō dicere malo h̄ ꝙ̄ illud nisi vtrūq̧ vellet: q̄ꝛ q̊d nōis istius termini malo ē magis volo: ⁊ si magis volo h̄ ꝙ̄ illud: volo h̄ ⁊ illud. Alio mō accipit̃ iste terminus malo extensiue ⁊ ĩproprie. Et sic dicimus nos malo h̄ ꝙ̄ illud etiā q̄n alterū nolum⁹ sic dicimus nos malle suspendi ꝙ̄ adulterari ⁊ tn̄ neutrū volumus ⁊ si actualr̃ vellē alterū puta suspendi. tn̄ reliquū nullo mō vellē: ⁊ sic etiā dicimus q̄n dat̃ nobis optio de duobus ꝙ tn̄ alterū eligamus: dicimus malo h̄ ꝙ̄ illud h̄ est dictu volo hoc ⁊ nō illud. Dico ḡ ꝙ accipiendo malle ꝓprie btūs aug. dicit verū. q̄ꝛ q̊cūq̧ dicit ꝙ vult esse miser ⁊ simł̃ vult nō esse ne miser sit mentit̃ manifestū est. Si aūt capit̃ malle scd̄o mō nō est verū qd̄ dicit aug. q̄ꝛ dānatus de facto pōt h̄ dicere sine mendacio sicut supius patuit.

R

Ad scd̄m dubiū augustini

Ad scd̄m dictū aug. dico ꝙ bene reprobat illā r̄nsionē dicētis ꝙ ex miseria ē ꝙ miser nō pōt velle nō esse: q̄ꝛ illud dictū ē fl̃m ⁊ stulte dictū: q̄ꝛ si p̄usq̄ esset possꝫ ꝯsulere an vellet eē miser vł̃ nō esse miser: eligeret nō esse. fatua positio ē ⁊ nō ĩtelligibilis ꝙ nō ens eligeret ⁊ q̄n dicit in fine. ꝯsidera igit̃ q̄ntū potes q̄ bonū sit ip̄m esse qd̄ beati ⁊ miseri volūt. ꝯcedo ꝙ stāt sił ꝙ miser vellet esse ⁊ tn̄ vult nō esse potius ꝙ̄ miser esse siue sint due affectiōes siue vna. iste etiā auctoritates ponūt̃ in ꝓcessu disputatiue ⁊ nō determinatiue.

S

Ad tertium

Ad tertiū dictū aug. qd̄ ponit̃ c. xiij. cū igit̃ q̊sq̧ credens ꝙ post mortē nō erit ⁊c̃. Dico ꝙ illa auctras est ꝓ me: quia expsse dicit ꝙ aliq̊s credens se oīno deficere per mortē cupit ⁊ arripit mortē: s̄ certe h̄ est ꝑ errorē in opīone q̄ credit aīam esse mortalē ⁊ ꝑ desideriū q̊etis negatiue qd̄ est carere penis ꝑ nō esse. Et q̄n aug. dicit ꝙ illa q̊es maxie ĩportat ꝯstantiā in q̄ includit̃ eē: ⁊ sic talis vult esse q̊etus: s̄ q̊etū esse: ē esse positiue. Pōt dici ꝙ aug. loquit̃ de h̄ s̄m ꝙ euenire solet cōiter in his q̄ occidūt seipsos. tales eīn absorpti p̄ tristicijs volūt añs ad ꝯdictoria: q̄ꝛ sił intendūt nō esse: ⁊ q̊etū esse. h̄ tn̄ nō est necesse de illo cui datur optio añ miseriā: vt eligat se annihilari vł̃ ꝑpetuari in miseria. talis ei bene scit ꝙ nō req̊escit positiue nec ꝑuatiue: s̄ quiescit negatiue: ⁊ nō torquebit̃: ⁊ h̄ vult. vn̄ p̄elegit nō esse vt nō torqueat̃ ꝙ̄ esse vt torqueat̃: ⁊ tn̄ mallet esse sine tormentꝭ.

Albi prestigijs seu interstigijs

Similiter vult aug. ibi dicere ꝙ affectione naturali desiderat esse ⁊ affectione deliberata appetit nō esse. iō dicit cū errore ⁊ ꝑ errorē credit se nō futurū: nō tn̄ idē naturali affectione: s̄ naturali affectione desiderat q̊et⁹ esse et sit magis esse: tn̄ maīfestū est ꝙ volūtate deliberata eligit nō esse: q̄ꝛ certū est ꝙ actualis volitio est p̄ncipiū ad sui sp̄ōtaneā occasionē cum opinione vt nūq̄ sit.

T

Quintū qd̄ fuit in hoc a r̄tiō ꝓbat conclusionē rationibus

Jam q̊nto reducā r̄ōnes quas feci ad ꝯclusionē meā. Prima fuit hec. oē qd̄ pōt iudicare esse meli⁹ vel min⁹ malū a r̄ōne recta vel erronea pōt a sic iudicāte p̄eligi: s̄ nō esse vel ānihilari pōt iudicari meli⁹ vel min⁹ malū a r̄ōne recta vel erronea: ḡ pōt a tali r̄ōne recta vel erronea eligi. Maior pꝫ ꝓpt̃ libertatē volūtat̃: q̄ pōt velle oē qd̄ intellect⁹ iudicat esse volēdū.

Responsio

Ad istā r̄ōnē r̄ndet soci⁹ sic. negat minorē. Tum q̄ꝛ ānihilari vel nō esse nō est aliq̊d. s̄m aug. iij. de libero ar. vt superi⁹ visuꝫ ē. ⁊ si nō est aliq̊d nō ē meli⁹. Tū: q̄ꝛ ꝑ eādē r̄ōem annihilari nō pōt esse min⁹ malū: q̄ꝛ oē malū est aliq̊d Et iō ista ē negāda: ānihilari est min⁹ malū ꝙ̄ esse miserū: q̄ꝛ ānihilari nihil est. Et pōt ꝓbari ꝙ nō esse vel ānihilari sit min⁹ malū ꝙ̄ esse miserū: q̄ꝛ reuelet de⁹ alicui ꝙ si velit ānihilari per q̊nq̧ dies saluabitur ⁊ integrabit̃ ad vitā eternā: annihilari in tali casu nō esset malū. Preterea ꝙ ānihilari nō sit malū ꝓbat soci⁹ subtiliter quia si sic vel culpe vel pene. nō culpe: planū ē. nec pene: q̄ꝛ dato ꝙ sic: sic̃ arguit ans. monologion. xi. tūc aīa rea post tātā culpā reciperet eē qd̄ h̄ebat ante oēm culpā. q̊ppe anteq̄ eēt nec culpā h̄re nec penā sentire poterat: ḡ si aīa contēnēs illud ad qd̄ facta ē sic morit̃ vt nihil sentiat oīno non similiter se h̄ebit sine oīn culpa.

Replicat̃ contra dicta in respōsione

In respōsione ista duo ꝯtinēt̃. p̄mo ꝙ ānihilari nec bonū est nec malū: q̄ꝛ nō ē aliq̊d. Scd̄m ꝙ sp̄ealiter nō est malū pene: q̄ꝛ s̄m Ans. aīa peccatrix nō pōt debite puniri ꝑ ānihilationē.

V

Cōtra predicta

Sed neutrū istoꝝ est conueniēter dictū: ad vulgarē modū loquēdi in moralib⁹: nec ad philosophicū modū loquēdi in moralib⁹. p̄mū nō: q̄ꝛ sic̃ alias ostēdi: isti termini bonū ⁊ malū aliquādo p̄dicātur de terminis supponētib⁹ ꝓ reb⁹ et aliq̄n de nō supponētibus ꝓ reb⁹: s̄ de verbis infinitiui mōi: ⁊ de dict̃ ꝓpōnū. ⁊ sic cōit̃ accipit̃ bonū morale ⁊ v̊tuosum: quēadmodū dicim⁹ mortē sustinere ꝓpt̃ bonū reipublice quādo oportet: ⁊ s̄m ꝙ opꝫ. maīfestū ē ꝙ subiectū istius ꝓpōnis nō suppōit ꝓ aliq̄ re. ⁊ iō nō seq̊t̃ sustinere mortē ⁊c̃. nō ē aliq̊d stricte accipiēdo ly aliq̊d: ḡ nō ē bonū: q̄ꝛ añs ē verū ⁊ ꝯñs fl̃m. Similiter iuste iudicare ē bonū ⁊ furari ē malū: et occidere hoīeꝫ ē malū: ⁊ tn̄ maīfestū est ꝙ nulla res ē occidere hoīem illicite: ⁊ iō planū ē moralit̃ loquēdo ꝙ hec ꝯñā nō valet. h̄ nō ē aliq̊d: seu nō ē aliqua res: ḡ nō est malū. sicut nec ista

ꝯña valet. iste nō facit aliquā rē: ergo nec male facit nec bene facit: q2 ista ꝓpō ⁊ ꝯsiles: dare elemosynā ē bonū: furari est malū: occidere hoiez illicite ē malū. equalēt istis: qui dat elemosynā bene facit: q furat male facit: q occidit hoiez illicite male facit: ⁊ tū nihil facit: q2 nullā rē facit. Simile ē de talib⁹: delinquētē punire est bonū remittere penitētē ē bonū: ⁊ sic de multis alijs. Vñ ista ꝯña nō vz: nō esse vel ānihilari nō ē aliqd: ergo nō est malū. Preterea si illa ꝯña foret bona: hoc nō est aliqd: ergo nō est malū. demōstrādo dictā ꝓpōnē acceptā significatiue seqtur φ excecari nō foret malū dato φ fiat sine pena sensus: silr decollari nō esset malū pene: nec mori: nec occidi: p cādē rōez: q2 caput diuidi a corpe nulla res est: nec aīam separi a corpe: nec cecitas ē aliqua res magis in oculo vbi debet esse: φ in lapide vbi nō debet esse: sicut dicit ans. de cōceptu virginali: ca. v. Vñ oino ista cōclusio ē cōtra mētē ans. ibidē: q ꝓbat φ iniusticia nihil est: sicut cecitas nihil est. Et pctm̄ nihil est sm aug. ⁊ ans. ⁊ tū sp dicūt φ pctm̄ est malū: ⁊ qui peccat male facit. Prete. Ans. i. cur de⁹ homo. ca. xiiij. Oe bonū tā bonū est φ mala ē ei⁹ destructio: ergo destructio boni est malū: sed destructio boni nihil ē. i. nulla res est: ergo nō seqtur. non est aliq res: ergo nō est malū. Cōfirmat: q2 occidere xp̄m nulla res ē: ⁊ tū occidere ipm fuit malū. Preterea. diuitē depauperari et spoliari in casu est sibi malū: ⁊ tū hoc nulla res est. Vñ manifestū est isti modo loquēdi nō esse verū: nec a sanctis ēē approbatū. Scdm in quo dicit φ ānihilari nō est malū pene. nō est verū: imo ānihilari pōt esse malū pene sensus ⁊ dāni. si em̄ de⁹ annihilaret hoiez successiue ⁊ paulatiue p ptē ante ptē: maifestū est φ vna ps doleret ꝓpter carentiā alteri⁹. ⁊ hō tristari posset in corde ꝓpter ānihilationē taliū ptiū exterioꝝ. etsi pena auferret. ⁊ sic si āgel⁹ vel de⁹ sine dolor illatiōe furaret oculū hoīs: hō qñ pcipet oculū sibi deesse grauaret. Silr φ ānihilari pōt eē malū pene. ꝓbo sic. oē qd pōt infligi volūtati ꝯnū vl cōtradictoriū appetitui volūtat. pōt eē penale illi volūtati: s ānihilari p te ē summe repugnās appetitui volūtat. ⁊ de⁹ pōt statuere φ voluntas si peccet ānihilaret: ergo ānihilatio pōt eē pena statuta ꝓ culpa. Et si dicat φ nihil pōt infligi sic pena ꝓ culpa nisi maneat subiectū suscipiēs talē penā. Hoc nō ē bn̄ dictū: q2 tūc mors nō posset infligi sic pena. Silr iura puniūt hominē nō solū in se ⁊ ꝓ tpe vite sue: s etiā ꝓ sp. ⁊ in heredib⁹ ⁊ in exilio toti⁹ ꝓlis: ⁊ i multis alijs casib⁹. Cōfirmat ista rō p intētionē aug. xxi. de ciui. dei. ca. xi. vbi ondit φ pene sunt diuturniores pctis sm oia iura. vñ nō ē maior rō φ annihilari debeat negari pena φ mors. Si dicat φ mors iō dicit pena: q2 mortē pcedit alteratio q est pena sensus. s sic nihil est in annihilatione. vñ qñ dr φ mors ē pena nō accipit mors p corruptione subita subiecti: s ꝓ trāsmutatione q paulatim inducit mortē. Contra. ponamus φ aliqs posset occidi subito ꝯstat φ malefic⁹ nō minus infligeret mortē φ mō fecit. Sliter ista rñsio nō valet nisi φtum ad penā sensus tñ φ ois pena esset pena sensus. Et iō dicendum φ oē illud dr pena alicui qd ipe refugeret ⁊ detestaret si esset. Preterea deus bene facit hōi i ꝯferendo esse sibi. vñ phus. viij. ethicoꝝ. c. xiiij. dic φ filij nō pñt retribuere dijs nec pentibus ad ꝯdignū. ergo dare esse est beneficiū. ergo ex opposito auferre esse est inferre damnū. s quid inquit dices ad ans. qñ ꝓbat φ aia xp̄i puniretur. siliter antixp̄s puniret ⁊ hō ab eterno fuisset punitus ⁊ pena pcessisset culpā ⁊ deus fuisset pus vltor φ hō peccator: qd est incōueniēs. Siliter sequit φ beata virgo fuit punita ⁊ aia christi: q2 vtraqz fuit aliqñ nō ens. h est neutra semp fuit. Preterea omnis pena alicui est pena: ⁊ omne dānum alicui est dammum. si ergo annihilatio sortis sit pena vel possit esse pena: vel ergo sorti vel alteri non alteri notum est. si sorti vel qñ est: vel quādo non est: nō qñ nō est: q2 tūc nihil est sibi penale: nec aliqd est sibi dānū. si qñ est: ꝯtra tunc annihilatio sortis nō est ergo nō est sibi dānū vl pena. ergo annihilatio nō pōt esse pena. Ad p̄mū dicēdū φ isti duo termini: nō esse ⁊ esse annihilatū nō ꝯuertunt. vñ nō esse dr de aliquo termino significatiue accepto de quo nō dr esse annihilatū. Nam hec est vera antichristus nō est. ⁊ hec ē falsa antixp̄s est annihilatus: ⁊ iō plus importat p esse annihilatū φ p nō esse. sicut pz p diffinitiones exprimentes qd nois vtriusqz termini. vñ annihilatū esse est aliquid p̄mo fuisse ⁊ postea sm nullā ptem sui esse. Non esse aūt nō dicit aliquid prius fuisse. ⁊ ideo esse annihilatū vel annihilari pōt importare penā exꝓssam significatiōe licet nō esse nō exp̄mat penā. q2 pena importat aliquid esse vel fuisse punibile nō esse nō significat aliquid fuisse. ⁊ ideo pz φ nec antichristus punit: nec hō ab eterno puniebat: s dr φ latro puniebat morte: ⁊ iudas puniebat suspendio. Ad scdm dr φ ꝑ illā formā ꝯtingit ꝓbare φ nulla actio ē pena: nec mors est pena dāni: capiēdo mortē ꝓ sepatiōe aie a corpe qd nō ē verum: s ꝓcedit istud argumentū ac si pena dāni vel damnū foret terminus absolutus: ⁊ supponeret ꝓ vna re q demonstrata posset vere dici. hec est pena vel hoc est dānū: qd nō est verum vñ tales ꝓpōnes: mors est dānū: annihilatio

[Marginalia: Confirmatur — Contra sm dictū arguitur primo — Secundo — Argumētū p̄mū — Scd̄z argumētū — Ad rōnes socij — Ad secundum]

est pena: τ ꝯñles sũt false de ṽtute vocis: q2 ect forma denotat̃ ꝙ subiectũ supponit ꝑ aliqua re respectu hui⁹ verbi ē.ꝟ improprie accipiũt ꝑ alijs sicut ista mors ē dãnũ: exponit̃ ꝑ istã q̃ est τ nõ erit dãnificabit̃. Eodẽ mõ annihilatio est pena: ꝑ istã si aliq̃d ē τ postea ꝑm nullã ptẽ sui erit de eo fiet ꝙ bõ vlr̃ nollet. Et licet talis modus loquẽdi nõ sit oĩno ꝓprius: ãnihilatio ē pena. tñ ꝓpter breuitatẽ loquẽdi magis eligit cõmunitas hoĩm sic loq̃ ꝙ̃ per ei⁹ interpretationẽ. Tũc ad formã argumẽti. oĩs pena alicui est pena aut dñ est aut dñ nõ est τc̃. Dicit̃ ꝙ iste ꝓpõnes p̃nt accipi vel improprie ꝑ alijs: vel⁹ ꝓprie. Scđo mõ sunt false: ꝑmo mõ sunt vere. τ ē sensus. ꝑ quãcũq3 penã aliq̃s puniebat̃: τ ꝑ qđcũq3 dãnũ aliq̃s dãnificabat̃. Et iđo qñ arguit̃. si annihilatio sortis possit esse damnũ sortis aut qñ est aut qñ nõ est. dicit̃ ꝙ qñ nõ est. vñ in primo instãti in quo hec est vera sortes nõ ē. verũ est dicere sortes immediate ante hoc fuit τ mõ nõ est. τ si eet meli⁹ iudicaret̃ sibi eẽ ꝙ̃ nõ eẽ sorte esse in bona dispositiõe. τ iõ sortẽ esse et postea nõ eẽ, dr̃ pena sortis vel dãnũ. τ nõ est querendũ q̃ res ē sortẽ ꝑmo esse τ postea nõ esse et sortẽ eẽ iudicari meli⁹ rõnabilit̃ ꝙ̃ sortẽ nõ esse.

AA
Scđo ad principalem cõclusionem

Scđo arguebã ad ꝓbãdũ ꝙ dãnat⁹ actualit̃ volũtate deliberata vult nõ esse: q2 magis discõueniẽs ē dãnato sua pena ꝙ̃ sit ꝯueniẽs suũ eẽ. hoc ꝓbat̃: q2 si pena dãnati foret min⁹ discõueniẽs sue volũtati ꝙ̃ suũ esse est cõueniẽs pl⁹ delectaret̃ de hoc ꝙ esset ꝙ̃ tristaret̃ de eo ꝙ in tali pena esset. ꝗ dãnat⁹ app̃hẽdẽs se esse vel se esse miserũ iudicat se eẽ miserũ: magꝫ discõueniens eẽ sue volũtati ꝙ̃ se eẽ sit cõueniẽs sue volũtati. ꝗ magis odit se eẽ miserũ ꝙ̃ diligit se eẽ. ꝗ mallet se nõ eẽ ꝙ̃ eẽ miserũ.

Responsio

Ad illud r̃ndet̃ negãdo assũptũ ꝑmũ: istã videlꝫ. magis disconueniẽs ē dãnato sua pena ꝙ̃ ꝯueniẽs sit suũ eẽ τ hoc ꝙ eẽ dãnari nõ est aliq̃d nisi ip̃emet dãnat⁹.

Replica

Sꝫ ista r̃nsio in nullo vadit ad argumẽtũ nã placet mihi ꝙ eẽ nõ sit res addita rei q̃ dr̃ eẽ sed sumo istã ꝓpõnẽ: dãnat⁹ app̃hẽdẽs se eẽ miserũ ē suo appetitui magis discõueniẽs ꝙ̃ se eẽ sit cõueniẽs. Sꝫ ad ꝓbationẽ ist⁹ quãdo arguitur ꝙ si nõ: dãnat⁹ magꝫ delectaret̃ de eo ꝙ essꝫ ꝙ̃ tristaret̃ de eo ꝙ miser esset. Dicit̃ ꝙ delectatio vel gaudiũ dr̃ duplr̃. vno mõ est act⁹ elicit⁹ vel passio ꝓueniẽs ex cõiũctione cõueniẽtis cũ cõueniẽti: τ alio mõ dr̃ naturalis cõplacentia. Primo mõ nõ gaudet dãnat⁹ de suo eẽ: q2 esse suũ ē ip̃emet. Scđo mõ cõcedit̃ ꝙ dãnat⁹ magꝫ gaudet de eo ꝙ est ꝙ̃ tristet̃ de eo ꝙ miser est. Sꝫ ꝯtra: q2 in neutro mẽbro distinctiõis videt̃ cõueniẽter eẽ dictũ. Prio dr̃ ꝙ dãnat⁹ nõ gaudet de suo eẽ actu elicito: q2 ip̃emet est suũ esse, si ista cã sit bona: nec beatus gaudet de suo eẽ actu illicito. ꝯñia p3. q2 btũs est suũ esse ita bñ sicut dãnatus. ꝯñs falsum. tum q2 actu illicito gaudet de se. ꝗ gaudet de suo esse: tũ q2 regrat̃ deo de suo esse sicut ꝯstat. Preterea dr̃ qñ q̃ritur q̃re bõ detestat̃ annihilari: vel q2 est malꝫ vel nõ q2 est malũ. R̃ndet̃ ꝙ ꝑmo τ ꝑncipalit̃ diligit suum esse τ ex ꝯñti fugit nõ esse: non q2 nõ esse ē aliq̃d fugibile: ꝟ q2 ꝑ q̃d nois ip̃m nõ esse significat̃ priuatio oĩs boni τ oĩs ordinis. Ex isto aguo sic. De quolibet qđ aliq̃s diligit ꝑncipalr̃ delectat̃: ꝟ suũ esse dãnatus ꝑncipalr̃ diligit. ꝗ de suo esse ꝑncipaliter delectat̃. Confirmat̃ rõ. q2 ꝑm pħm delectatio nõ distinguit̃ a delectante: seu a delectatõe. Scđo dr̃ ꝙ naturali cõplacentia dãnatus plus delectat̃ de suo esse ꝙ̃ tristet̃ de suo nõ eẽ. Cõtra. aut illa cõplacentia ē actus volũtatis vel nõ. si nõ. ꝗ voluntas nõ delectat̃: ꝙ volũtas nõ delectat̃ sine actu delectandi. si sic. ꝗ est actus cãtus a volũtate. τ r̃ndens ponit ꝙ sit mere passiua respectu sui actus. Preterea si dãnatus plus delectat̃ aliquo mõ de eo ꝙ ē: ꝙ̃ tristet̃ de eo ꝙ miser ē. ꝗ illa delectatio ē intẽsior ꝙ̃ sit sua tristicia. ꝗ plus hꝫ de delectatõe ꝙ̃ de tristicia: qđ nephas est credere: dicente aug̃. ꝙ q̃cq̃d hñt nolũt. τ ꝙ nullũ bonũ velle p̃sit qđ hñt sicut in arguendo supius est allegatũ. Preterea arguo sic. capio delectationẽ intensam alicui⁹ viatoris qui sit a. τ vnã tristiciã eque intensam q̃ sit b. tunc sic. tristicia dãnati excedit b. igit̃ tristicia dãnati ē intensior tristicia ꝙ̃ b. ꝟ delectatio dãnati ē intensior ꝙ̃ eius tristicia. igit̃ delectatio dãnati est intẽsior ꝙ̃ delectatio viatoris intensissima vel maxima. Confirmat̃: q2 si delectatio q̃cũq3 in dãnato siue dicat̃ naturalis ꝯplacentia siue quõcũq3 vocet̃ sit maior ꝙ̃ sua tristicia cũ cause ꝯseruãtes tristiciã vniformit̃ se hẽant τ cãe ꝯseruãtes delectationẽ. Siłiter oĩs delectatio nata sit diminuere tristiciã: ista delectatio ꝯtinue diminuet istã tristiciã. τ iõ cõueniẽtius dr̃ ꝑm sctõs ꝙ nulla delectatio est in dãnatis que possit excedere tristiciã eoꝝ.

BB
De tertio argu.

Tertio arguebat̃ aliquis põt ꝑcipue ꝓpter bonũ reipublice velle alıũ ãnihilari igit̃ tantũ põt intendi amor reipublice in eo ꝙ põt velle seip̃m ãnihilari ꝓpter bonũ reipublice.

Responsio

Ad istud r̃ndet̃. negando ꝯñam capiẽdo ly velle in ꝯñte ꝑ eligere τ assignat̃ ꝑ cã: q2 bõ põt velle ĩpossibile: sed nõ põt eligere ĩpossibile.

Replica

Ista r̃nsio nõ sufficit: q2 accipit fłm. τ siłiter nõ soluit: fłm accepit: q2 bõ eligendo nõ esse vel ãnihilari nõ eligit ĩpossibile: vt manifestũ ē simplr̃. ꝯñaꝫ factã ꝓbo istã vicꝫ aliq̃s põt velle aliũ ãnihilari ꝑ se ꝓpter bonũ reipublice. ꝗ seip̃m. nã possibile ē ꝙ aliq̃s amo

re ita intenso diligat rempublicā q velit oīne il-
lud qd potest esse pmotiuū reipublice: s talis
stante dictamine illo pōt iudicare q annibila-
tio sui sit pmotiua rei publice. g pōt eam velle
Confirmat p exemplū de codro rege athenien
sium de quo aug. xviij. de ciui. dei. c. xix. Siliter
ad hoc q hō habeat vtutē fortitudinis nō vi-
det reqri fides de imortalitate aie nec de redi-

EE De quarto

tu aiarū. Quartū argumentū meū satis redu
ctū est. ↄ rńsio data pcedit ppositū meū. Dicit
eñ q hō pōt annihilari lege mutata q nūc est

DD Terti⁹ articulus principalis

de imortalitate aie. in alijs tñ qbusdā aliter q
feci ipe recitat formas meas. Tertius articu
lus pncipalis est an volūtas possit necessitari
p penas ad volendū nō esse. In h articulo dixi
incidentaliter q sic. qd pbant sufficienter p di
ctū augustini. iij. de libe. arbi. c. xiij. vbi dicit sic
Cū quisqȝ credens q post mortē nō erit intolē
rabilib⁹ tñ molestijs ad tantā cupiditatē mor-
tis ipellit: qd decernit atqȝ arripit mortē i opi
nione hz errorē oimode defectiōis: in sensu au
tē naturale desideriū qetis. Ecce in hac auctā
te expsse dr q aliqs credens se post mortē an-
nihilari: ↄ oino nō esse ipellit ad volendū se nō
esse intolerabilib⁹ molestijs qd ē ppositū. Sȝ

Replicat primo

ↄ istud arguit socius qdruplicter. Primo sic. si
sic aliqua tētatio puta de occidēdo se ppter pe
nas itolerabiles euadēdas posset esse ita ḡuis
q volūtas necessitaret ad peccādū. ↄńs ē fłm.
qȝ vel pōt volūtas tali tētationi resistere vl' ne
cessitat ↄsentire. si pmū. g nō necessitat. si scdȝ
desīgit nō peccat fm aug. iij. de libero arbi. c.
ij. de magnis qs nō peccat in eo q nullo mō ca
uere pōt. pctm aūt caueri pōt. Itē ibidē: qcūqȝ
sit cā volūtat; male si ei nō pōt resistere sine pec
cato ei cedit. ↄ talia multa ibi dicit. ↄ per ↄńs
gentilis. de quo loquit aug. de ciui. dei. ↄ trog⁹

Secundo

pompeius ↄ valerius maximus: ↄ alij q se ipos
occiderūt nō peccauerunt. ↄńs fłm. Preterea
aug. vbi s. aut voluntas est pma cā peccandi:
aut nullū peccatum est. ↄ c. x. de magnis pbat
aug. q nulla natura pōt vincere voluntatem.

[Ter]tio

Itē Ans. de lib. arbi. c. vi. Tētatio porest ipu-

Quarto

gnare volūtatē inuitā expugnare nō pōt. Pre
terea apls. i. Cor. x. fidelis est deus q nō patit
vos tentari supra illud qd potestis ↄc. Ad ista

EE Rńsio ad primū

rńdet. Ad pmū qn arguit. si volūtas possit ne-
cessitari ad volendū. g possȝ necessitari ad pec
candū. Dico q nec ↄńa est bona nec ↄńs est im
possibile fm multos. Primū: qȝ vel volūtas ta
lis est causa sue necessitatis: vl' nō est cā quare
in talē necessitatē icidit. ↄ fm h diuersimode ē
iudicandū de facto ad qd p penas necessitat.
Nā si necessitat necessitate violētie quā nullo
mō meruit sustinere. dico q nō peccat h volen-

do: qȝ talis necessitas diminuit de volūtario: h
est diminuit de libertate electiōis. vñ sicut in vir
tuoso nō sufficit q faciat iustū. s reqrit q faci-
at iuste sciēs ↄ eligēs: fm arist. ij. ethicor. c. iiij.
ita in peccāte mortalit reqrit q opet sciēs ↄ eli
gēs: ↄ iō nō seqt: fortes necessitat ad volēdū se
interficere: g necessitat ad peccādū. sic nō seqtur
iste necessitat ad accipiēdū rē alteri⁹: g necessi-
tat ad peccādū: qȝ immēte tali ncītate illud ex
cusat a pctō qd extra ncītatē foret pctm: sicut
etiā nō seqt: iste ncītat ad occidēdū hoiem vt
saluet vitā ppriā: g ncītat ad peccandū: qȝ ho
micidiū in tali ncītate nō est pctm: ↄ hoc si oc-
cidens nō fuerit illicite sibi ipi cā illi⁹ ncītatis.
sic igit pȝ q illa ↄńa nō vȝ. siłr nec ↄńs est incō
ueniēs saltē apd aliquos. multi eñ dicūt q dā
nati peccāt cōtinue: ↄ tñ ncītāt ad peccādū: ↄ

FFF Rńsio ad auctoritatē august.

eos peccare in fligit eis pro pena: qȝ tñ sibi ipis
fuerūt cā isti⁹ ncītatis: iō nō excusātur. Et ad
oia vba aug. q dicit de materia illa sic q null⁹
peccat i eo qd vitare nō pōt. Dico q sic dȝ intel
ligi q null⁹ peccat nisi in eo qd aliqū vitare po
tuit anteq peccaret. nā qcūqȝ peccat: peccat in
eo qd vitare nō pōt qn peccat: ↄ si eēt aliqua cā
deo pmittēte ipellēs hoiēȝ ad faciēdū vel omit
tendū vult dicere q hoc faciēdo nō peccaret: si
illā ncītatē p culpā pcedentē nō meruisset. Et
qd ↄcludit q gētiles qdā ncītati p penas mor
tē elegerūt. g fm ista nō peccauerūt. pȝ per p di
cta q hec ↄńa nō vȝ: qȝ forte fm eos culpā pre
cedētē meruerūt incidere in illā deordinatā ne
cessitatē. sic dictū est de dānatis. nec ↄńs ē im-
possibile: q multi tales nō peccauerūt. vel ppt
violētiā vel ppt ignorātiā excusari. vnde si qs
simplex deo pmittēte: ↄ dyabolo etiā suggeren
te putans se p errorē in hoicidio sui pstare deo
obsequiū interficeret seipsȝ: lȝ ecclia militās talē
iudicet eē dānatū: nō tñ dānaret in rei verita-
te: nec h etiā iudicaret si ei de ei⁹ ncītate cōsta

Ad secūdum

ret. Ad scdm qn allegat ab aug. q nulla natu
ra pōt vincere volūtatē. vult dicere q fm legē
statutā nulla natura pōt cogere voluntatē: nec
facere eā peccare nisi velit: vel nisi añ deordina
te aliqd voluerit ppt qd mereret tāq in penā
qd ncītet ad peccādū: sic de dyabolo pȝ ↄ dā-

GG Ad tertium

natis. Ad tertiū de ans. pȝ idē p ea q diffusi⁹
dixi in pma qstiōe supra pmū. Ad quartū de

Ad quartum

illa auctoritate apli dico q illa magl facit p me
q cōtra me. Nā frustra ↄmēdaret apls diuinā
bonitatē in h q nō patit hoies tētari vltra illd
qd pñt: nisi necessitari possent. ↄ iō ex h satis in
nuit q hō qtū ad naturā ppriā attinet nō ob-
stāte libertate sue volūtat; possȝ necessitari p ex
cessiue tristabile: ↄ excessiue delectabile ad volē
dū aliqd cōtra diuinū pceptū: sed in hoc volen

do nõ peccaret. De⁹ aũt de sua bõitate nõ pmit tit de facto tẽtationẽ intãtũ cõualescere: qn bõ etiã factũ tale vitare possit nisi bõ fuerit in cã: vt a deo derelinq̃ mereaƭ. Sic igiƭ non obstãti bus istis rõnib⁹ p nũc teneo φ voluntas dãna toꝝ ncc̃itaƭ de facto ad volẽdũ se nõ esse: q: cõ stat ꝟm doctores φ dãnati voluntate delibera ta desiderãt nõ esse citi⁹ si possent φ sic eẽ. ⁊ tũc oportet dicere φ h̃ vellẽt libere vel ex necessita te. si libere: hoc ẽ ꝯtra sociũ in p̃cedẽti articulo. Et silr̃ si libere hoc eligerẽt videƭ φ talẽ volitio nẽ elicerẽt cũ delectatione: si ex ncc̃itate habeƭ ꝓpositũ.

D D

Articulus quart⁹ principalis

Seq̃tur quart⁹ articul⁹ p̃ncipalis scʒ an malefactor iuste dãnat⁹ ad mortẽ possit lici te declinare mortẽ ꝑ fugã vel executionẽ iudi cij dati: dato casu φ possit fugere sine iniuria ꝓ ximi.

Cõclusio probatur

In hoc articulo dixi φ sic in casu. sicut pa tet in questiõe illa: vtrũ petõr potest deo satis facere pro petõ mortali in argumẽto tertio ad p̃ncipale. Cui⁹ rõ est: q: cũ pene debeãt esse me dicine ⁊ nõ ꝓpƭ se p̃ncipaliƭ intẽte: ꝟ ꝓpter bo nũ reipublice q̃ ex bonitate singulariũ persona rũ resultat: si talis dãnat⁹ habeat dictamẽ cõsci entie φ vult fieri deinceps bon⁹: ⁊ a vicijs ab stinere: et ꝓ salute reipublice mori: vel sub me lioub⁹ circũstãtijs: vel intrare religionẽ ꝓ peni tẽtia faciẽda ad ventã pcipiẽdã de petis: vide tur φ licite possit hoc fieri ⁊ meritorie.

Cõfirmatur

Cõfir maƭ: q: talis cõseruat legislatoris p̃cepta. Lex eñ nũφ̃ p̃cipit hoĩem occidi nisi ꝓpƭ bonũ rei publice. ⁊ si illud bonũ vel mai⁹ bonũ possit ob tinere sine morte malefactoꝝ: qð bonũ cõseq̃ƭ respublica ꝓpƭ mortẽ suã ⁊ sibi cõstaret nunφ̃ dictaret eẽ hoĩeʒ occidẽdũ. Est aũt possibile in casu φ iste fugiẽs melioreƭ ꝑ vitã ⁊ ꝑ merita q̃ post faciet plus φ̃ ꝑ mortẽ illatã corrigereƭ. et ẽ possibile φ plures corrigãtur ⁊ a maleficijs re trahãtur ꝑ vitã suã φ̃ ꝑ suppliciũ suũ: g̃ in tali casu sibi licʒ hoc facere: videlʒ declinare mortẽ ꝑ fugã sine iniuria ꝓximi.

Arguitur primo

Sʒ ꝯ illud dictũ ar guit ille soci⁹ sic. q̃ cõtra ius ⁊ iusticiã sunt viri bus nõ subsistũt. ex̃ de re. iu. sic dr̃ in textu q̃ ne gari nõ põt: sed iste ꝑ casum iuste est dãnat⁹ ad mortẽ: igiƭ ꝯtra iusticiã ẽ φ ipe mortẽ euadat.

Secundo

Preterea. si iõ liceret mortẽ declinare q: possʒ penã mortis in aliq̃d meli⁹ reipublice cõmuta re: seq̃ƭ φ sc̃ti martyres dictãte esꝝ ꝯsciẽtia φ esset moriẽdũ ꝓ xp̃o possent fugisse mortẽ ⁊ pl⁹ meruissent si plures pplõs ad xp̃m cõuertissẽt: ⁊ maiorẽ ꝓfãtẽ eccl̃ie acq̃siuissent. ꝯñs flm: q: tunc peccassent ꝯtra cõsciẽtiã.

Cõclusio socij

Jðo tenet soci⁹ ille φ in nullo casu põt dãnat⁹ ad mortẽ fuge re φ̃tũcũqʒ vita sua eẽt vtilis eccl̃ie: nisi fiat si bi sp̃ealis reuelatio: vel nisi fiat sententie reuo catio: ꝟ debet oĩa poti⁹ tolerare mala φ̃ tali fu ge ꝯsentire. Et qñ casus sic poniƭ φ executores iudicij q̃ hñt ꝯplere iusticiã tardant nec veniũt ⁊ q̃riƭ an teneaƭ eos expectare cũ sit solutus: ⁊ possit sine iniuria ꝓximi fugere: ita φ nullus ꝑ fugã dãnificabiƭ. R̃ñdet φ in tali cãu nullo mõ plectẽdus debet seipm̃ trucidare: de quo nõ ẽ dubiũ: ꝟ teneƭ mittere vel ꝑsonaliter adire iu dicẽ ⁊ prestari corã eo φ ꝑatus est subire iusti ciã: ⁊ tunc fiet de eo qð inde voluerit ordinare.

I I

Ad aliã rõnem socij responsio

Ad vnã aliã rõnem quã feci ꝓ me de hoĩe dã nato ad moriendũ fame cui iuxta poniƭ panis talis põt licite ꝓlongare vitã suã comedendo panẽ: ⁊ sic declinare mortẽ sibi inflictã. igiƭ pa ri rõe fugere. negat ꝯñam. ꝯcedit tñ φ añ iustã ꝯdẽnationẽ licitũ fuit ei fugere: si potuit sine i niuria cuiusqʒ: ꝟ nõ post φ̃ sñia est lata a iudice: ꝟ istis nõ obstantibus ꝯsiderandũ est φ aliter iudicandũ est de iusto naturali: ⁊ aliter ð iusto legali. sicut pʒ ꝑ aristo. v. ethicoꝝ. c. xvij. de epy keia. Justũ eñ naturale nullã patiƭ instantiã ꝟ vl̃r oĩ casu tenet. Justũ legale vl̃r statutũ est sed tñ in casibus ꝑticularibus nõ expedit q̃ñqʒ vt obseruet. ⁊ iõ epykeia ẽ directiua iusti legal̃ ꝟm iustũ naturale: q: legislator etiã ĩ tali casu ꝑticulari q̃ raro ꝯtingit aliter ordinaret si pos set. sicut in q̃daʒ ciuitate fuit statutũ sub pena capitis φ ꝑegrini nõ ascenderent muros ciui tatis: ne vicʒ possent ciuitatis dñium vsurpa re. ꝯtigit aũt hostes irruere in ciuitatẽ ꝑegrinĩ ascendentes muros ciuitaƭ: ciuitatẽ defende rũt. ꝯstat φ nõ est iustũ eos interfici: q: repugñt iuri naturali. q: tunc aliq̃s ꝓ bñficio puniret: ⁊ iõ habens epykeiã debet dirigere iustũ legale ꝟm ius naturale ⁊ iudicare φ lex positia capit instantiaʒ in hoc casu. nec iõ est petm̃ in legib⁹ q̃ sic vl̃r loquunƭ ⁊ patiunƭ tñ instantiã in part oribus. nec est petm̃ legislatoris: ꝟ petm̃ oriƭ ex natura materie circa quã leges ponũƭ: q̃ ma teria est opatio hũana in q̃ raro ꝯtingit vl̃r di cere verũ. hec aristo. ibidẽ. vnde ꝯcludit φ epy keicos. i. habẽs virtutẽ directiuã legis ꝟm iustũ naturale nõ semꝑ dʒ exequi iusticiã ad deteri⁹ .i. ad puniendũ sicut illi q̃ sunt rigidi in puniẽ do: ꝟ dʒ diminuere penas φ̃uis habeat legem adiuuantẽ in puniẽdo ⁊ ad puniendũ: q: pene nõ sunt ꝓpƭ se intente: ꝟ sunt quasi medicine. Unde epykeies nõ plus appetit de pena φ̃ sit necessarium ad peccatum cohibendum. cum igitur ad ꝓpositũ nr̃m iste malefactor sit in ꝓ posito nr̃o p̃mo ad recõpensandũ aliq̃d vtili⁹ φ̃ sit mors sua reipublice ⁊ sibyꝑi nec fuga sua alicui ꝟtiƭ in p̃iudiciũ. Dico φ licite põt mortẽ declinare vel a suspendio fugere ꝓpƭ meliora tionẽ vite.

K K

Ad primum

Ad p̃mũ argumẽtũ in oppositũ qñ arguit ꝑ illam regulã q̃ ꝯ ius ⁊ iusticiã sunt vi

rib⁹ nobis nō subsistūt. dico ꝙ illa regula nō hā-
bet̄ eē de regulis iuris: sꝫ dr̄. ⁊ dato ꝙ haberet̄
dꝫ intelligi sic. videlꝫ ꝙ illud qđ fit ꝯ intētiōeꝫ
legislatoris viribꝰ nō subsistit. Seruare eñ legē
nō est s̄uare v̄ba vel corticē legis: q: lr̄a occidit
sed s̄uare intētionē legislatoris qđ pōt iste face-
re fugiēdo mortē vt dictū ē. Et ad formā argu-
mēti qñ arguit sic. iuste ē dānatꝰ ad mortē: ḡ nō
pōt iuste euadere mortē. Nego ꝯñaꝫ: q: nō plꝰ
denotat̄ p āñs nisi ꝙ talis malefactor fecit ali-
qua ꝑpt̄ q̄ iudex potuit licite sibi infligere mor
tē. ⁊ cū hoc stat ꝙ ip̄e pōt licite ⁊ iuste euadere
mortē nisi in casu ꝓposito. Unū iuste pōt subire
mortē si vult in remissionē pctōꝝ: ⁊ iuste potest
declinare mortē si vult aliqd vtilꝰ facere p sa-
lute aīe sue: ꝙ sit subire illā mortē. vñ posito ꝙ
possit fugere ad ecclesiā dotatā tali imunitate
ꝙ q̄cunqꝫ pfugꝰ possit ibi saluari: tali liceret ad
eā ꝯfugere. Sil̄r si talis forma arguēdi valeret
nullo mō liceret hoi dānato ad mortē redime-
re mortē suā per amicos: imo amici redimētes
peccarēt: qđ apđ multos nō est verū. Ad scđꝫ
de martyribꝰ ꝙ tūc licuisset eis ꝯscīa eis dictā-
te ꝙ esset moriēdū p xp̄o declinasse mortē p fu-
gā. nego ꝯñaꝫ. q: nulla ē silitudo: sed dēpta cō-
sciētia de moriēdo: ⁊ posita ꝯscīa ꝙ expedit ho
nori dei magis viuere ꝙ mori. Concedo ꝙ li-
cet eis fugere mortē: iuxta illud ꝯsiliū saluatoris
Math. x. Cū vos psecuti fuerint in vna ciuita
te fugite in aliā. qđ apl̄i fecerūt qñ post mortēꝫ
xp̄i orta seditiōe in hierosolimis fugerūt ad gē
tes. Et xp̄s etiā ipemet mortē declinauit: q: eū
tūc mori nō cōgruebat: qñ trāsiēs p mediū illo-
rū ibat. Quintꝰ articulꝰ. An adorans dyabolū
trāsfiguratū in effigiē xp̄i p errorē inuincibileꝫ
delusus: excuset̄ ab idolatria p talē ignorātiaꝫ
dixi ꝙ nō solū excusat̄ a pctō: imo tm̄ meret̄ ꝙ-
tū mereret̄ si xp̄ꝫ adoraret: si tm̄ fecit qđ in eo fu
it ad discernēdū an xp̄s fuit vel nō. Et adduxi
ad hoc rōnes mltas: quarū vna fuit talis. ostē-
dat se xp̄s petro in certa effigie: ⁊ credat petrꝰ
eū eē xp̄ꝫ: ⁊ adoret eū adoratiōe latrie: ⁊ ostēdat
sil̄r deꝰ dyabolū ꝑ inoin cōsili effigie iesu. et sub
eisdem figuris: ⁊ adoret eū iohānes. tūc q̄ro an
iohānes peccat aut nō. si sic: ḡ petrꝰ peccat. ꝯña
pꝫ: q: nō maiorē certitudinē hꝫ petrꝰ ꝙ iohēs: si
nō: hēt̄ ꝓpositū. Ad istud r̄ndet sociꝰ ꝙ si petrꝰ
⁊ iohēs sint duo boni hoēs ⁊ faciāt qđ i se ē ad
discernēdū: neuter peccat: q: vterqꝫ adorat de-
um interiori adoratiōe: ḡ vterqꝫ adorat deū. ⁊
qñ dr̄ iohānes adorat dyabolū. r̄ndet negādo:
q: neuter eoꝝ adorat dyabolū: ꝫ vterqꝫ deū. In
illa r̄nsiōe p̄mo ꝯcedit ꝓpositū meū. Scđo non
dicit ꝯñter ad ea q̄ dixi alīs. tertio assumit fl̄m.
Primū pꝫ q: ꝯcedit ꝙ adorās dyabolū trāsfi-
guratū nō peccat: q: casus ponit ꝙ iohēs ado

ret illū q̄ sibi apparet: ⁊ hoc est ꝓpositū. Scđm
pꝫ: q: alias dixi ꝙ error talis nō excuset hoieꝫ
qñ credit illū q̄ est diabolus esse deū q̄n cōmit
tat idolatriā ⁊ mō dictū est Johēs in casu isto
nō peccat: ⁊ tm̄ certū ē ꝙ iohēs errat: q: Johēs
credit illū esse deū demonstrato diabolo. Sil̄r
alias dixi ꝙ error talis. fuit ꝯ fidē: ꝫ iohēs nūc
errat errore tali. igit̄ errat ꝯ fidem. igit̄ peccat.
Tertio ꝑo qđ dicit vicꝫ ꝙ iohēs in cāu isto nō
adoret diabolū: est manifeste falsum. etiā est ꝯ
casuꝫ: q: capio aliquē idolatrantē q̄ credit ido
lū esse deū. Et q̄ro. vtrū adorando idolū cōmit
tit idolatriā vel nō. Si sic: ꝯ. nō adorat idolum
p te ꝫ deū: q: qua rōe iohēs nō adorat diabolū
ꝫ deū: eadē rōne iste nō adorabit idolū ꝫ deum
q: nō ē aliqua rō quare negas iohēm adorare
diabolū in isto casu nisi q: iohēs intendit ado
rare deū: ⁊ illū q̄ apparet sibi credit esse deuꝫ. ꝫ
eodē mō iste paganus adorare intendit deum
⁊ credit idolū suum esse deū. Si dicat̄ ꝙ talis
paganus nō intendat adorare deū: nō cōmit-
tit idolatriā. sequit̄ ꝙ tūc nō est possibile ꝙ ali
quis cōmittat idolatriā. Preterea sit effigies
illa qua diabolus apparet Jobi hūanitas xp̄i
vel corpus ipsius iacobi ꝑmittente deo ⁊ cre-
dat iohēs ꝙ sit hūanitas xp̄i ⁊ adoret eū genu
flectendo ⁊ deosculando pedes. tunc ꝫm istaꝫ
r̄nsionē oportet ꝯcedere ꝙ ipse adoret hūani-
tatē xp̄i. ⁊ sic debet ꝯcedere ꝙ ip̄e tangeret cor
pus xp̄i in celo: ⁊ ꝙ tāgeret corpus iacobi. Pre
terea ꝫm hanc r̄nsionē nō est possibile ꝙ aliqs
adoret diabolū adoratione latrie: q: talis ado
ratio nō pōt fieri nisi credendo de eo q̄ est dia-
bolus ꝙ sit deus: q: fictio exterior ⁊ humiliatio
corpis sine adoratione cordis: ⁊ sine intentiōe
mentis nō est cultus latrie māifestū ē. ⁊ p ꝯñs
nō est possibile ꝙ aliquis credendo diabolū eē
deū adoret diabolū adoratione interiori. ⁊ sic
negat̄ casus q̄ tm̄ alias fuit admissus. ⁊ ꝙ ali-
quis possit adorare diabolū adoratione latrie
p errorē. Preterea interior adoratio nō est nisi
affectio vel ꝓpō mentalis. ꝫ iohēs format ta-
les ꝓpōnes mētales. istū adoro iste ē christus.
igit̄ istum adorat adoratione latrie interiori.
Preterea ponat̄ ꝙ iohēs adoret sortē adora
tiōe latrie ⁊ ꝙ stante tali intētione in iohē deꝰ
sepet animā sortis a corpe ⁊ ponat in eo aīam
platonis ꝫm istā rōnem oportet ꝯcedere ꝙ io
hānes nullū hoiem adoret nisi sortē. ꝯñs ē fl̄m
q: h̄ cōpositū adorat demonstrato cōposito ex
corpe sortis ⁊ aīa platonis. vñ ex r̄nsione p̄nci
palis ꝯclō ⁊ p̄ma quā iā dixi in hac materia ē
ꝯcessa: vicꝫ ꝙ aliqs pōt merito formare ta-
les ꝓpōes mētales ⁊ eis assentire diligo h̄ q̄tū
deū demōstrata creatura quacūqꝫ. ⁊ h̄ p errorē
inuincibilē excusat̄. Scđa rō mea fuit talis cō

Marginal notes: LL — Ad secundum; MM — Articulus quintꝰ principalis; Conclusio; Probatio prima; Respōsio ad probationem; Replicat̄ contra responsionem; Cōtra primū; Cōtra scđm; Cōtra tertium Primo; Secundo; Tertio; Quarto; Quinto; NN — Scđo ꝓbat̄ conclusio principalis huius articuli

tra h' qd pu' dixerat soci' iste venerand'. s. q hō in tali casu debuit sub ɔditiōe adorare sic. adoro te si tu es xp̄s. Cōtra: aut ista ɔditio diminuit de cultu: aut adoratiōe vel nō. si diminuit nō adorat adoratiōe latrie: 7 tn̄ cōsciētia sibi dictat q tali adoratiōe debeat adorare: ergo facit ɔ ɔsciētiā: ergo edificat in gehēnā. si nō diminuit: ergo nō obstāte ista ɔditiōe adiecta vere adorat: ergo frustra addit.

Responsio

Ad illud dr̄ q cōditio adiecta non diminuit de cultu nec de adoratiōe. et qn̄ arguit: ergo nec excusat ab idolatria. negat ɔn̄am. s3 in ista rn̄sione duo f'la dicūt. nā p̄mo dr̄ q adiectio cōditiōis nō diminuit de adoratione latrie: si iohānes dicat. adoro te si tu es xp̄s 7c.

Replica

Cōtra rn̄siōnē

Cōtra. deposita illa cōditiōe seq̄t iohānē adorare dyabolū quē videt: 7 posita conditione nō seq̄t hoc: imo stat oppositū illi': ergo ɔditio adiecta distrahit 7 diminuit de adoratiōe. Patet an̄s: q2 seq̄t. iohēs adorat illū si ē xp̄s: 7 nō alit. 7 ille nō ē xp̄s: ergo iohānes nō adorat eū. Et dēpta cōditiōe si iohānes dicat absolute sic adoro te. seq̄t ip3 adorare dyabolū: ergo ɔditio distrahit 7 diminuit. Preterea cōditio talis apposita in adoratiōe arguit adorantē dubitare de eo qd adorat, an sit deus vel nō: sed talis dubitatio diminuit de adoratione latrie nō ē dubiū: cū dubitatio talis diminuat de dilectiōe ad obiectū: 7 latria cōsistit in dilectiōe 7 reuerētia 7 sacrificij oblatione: sic dicit mgr̄ sniarū lib. iij. dist. ix. ca. i. ergo cōditio apposita diminuit. Preterea scd̄o in ista rn̄siōe male negat̄ ista ɔn̄a. cōditio adiecta nō diminuit de adoratione: ergo nō excusat ab idolatria: q2 s'm eum si absolute 7 sine cōditiōe adoret: foret idolatra: large loquēdo. 7 s'm eūdē cōditio adiecta nō diminuit de adoratiōe: ergo eque adorat ɔditiōe adiecta: sic cōditione deposita: ergo absolute adorat nō obstāte cōditiōe: ergo cōmittit idolatriā nō obstāte cōditiōe: s'm respōsionē. Preterea. si cōditio talis nō distrahit nec diminuit de mō adorandi: liceret eccl'ie adorare xp̄m sic. adoro te si tu es xp̄us. glia tibi dn̄e si tu es de': iuro p xp̄m: si xp̄s est de'. 7 oro te maria si tu es mr̄ dei adiuues me: imo scris liceret sic adorare. Cōseq̄ns f'l3 7 incōueniēs. q2 arguit exp̄sse dubitationē in his que sunt fidei: 7 dubius in fide ē infidelis: sic dr̄ ex̄ de hereticis. ca. dubius. Preterea. in alijs actib' 7 cōtractib' quecūq3 ɔditio diminuit de actu absolute accepto: ita q oppositu3 illi' stat cū actu ɔditionato: sic simil' stāt ista. accipio te in vxorē si p̄ri meo placuerit: 7 nō accipio te in vxorē. dabo tibi cētū solidos si sol lucebit cras 7 nihil tibi dabo: ergo pari rōne ista stāt simul. adoro te si tu es rex glorie 7 non adoro te.

Tertio pbatur cōclusio principalis hui' articuli

Tertio argui: 7 rō fuit talis. dictamē cōscientie tn̄ obligat qn̄ est erroneū sic qn̄ est veridicū: s3 iohes hab3 in casu isto posito dictamē cōsciētie licet erroneū: q2 hoc qd sibi apparet est adorandū sic de': ergo si nō adorat peccat mortaliter. Hec fuit forma argumēti ni': sed hanc rn̄sionē nitit̄ soci' impugnare sic. si iōo iste iohes possit adorare dyabolū: q2 cōsciētia erronea dictat: ergo iudei: et principes sacerdotū emētes xp̄3 7 crucifigētes: 7 iudas eū vēdēs 7 seip̄m suspēdēs: desperādo nō peccauerūt: q2 ɔscia erronea obligauit eos ad ista. ɔn̄s f'l3.

Contra primū

Preterea. dictet cōsciētia erronea alicui q ip̄e sit de': stāte ista cōsciētia debet velle q ōis creatura rōnalis diligat eū p̄p̄t se.

Secundo

Et sil'r pōt hō licite velle q deus occideret̄: q2 ɔscia erronea pōt h' dictare eē volendū.

Tertio

Prete. stāte ɔscia alicui' q de' sit odiendus: 7 q sit fornicādū: adulterādū: 7c. 7 tūc mereret̄ talis faciēdo p i a pctā mundi.

Quarto

Prete. si eq̄ obligaret dictamē ɔscie erronee sic recte: cōsciētia erronea nō foret deponēda. Uel arguit̄ sub hac forma. cōsciētia erronea ē deponēda: cōsciētia recta ē retinēda: ergo nō obligat erronea eq̄liter cū recta.

Quinto

Prete. si eq̄ obligaret esset pplexitas in lege dei. ɔn̄s est f'l'm 7 ɔtra Gregi. sup illud Job. xl. Nerui testiculoꝝ ei' pplexi sūt.

Responsio ad argumenta

Nota errare cōtingit dupliciter

Ad solutionē istoꝝ argumētoꝝ est sciēdū q cōtingit errare dupl'r. vel errore periculoso: vel errore nō periculoso. Error periculosus est quotiēs q̄s errat ɔtra articulos fidei vel p̄cepta diuina. Error nō periculosus ē in alijs qn̄ decept' ignorātia inuincibili approbat f'la p veris. In casu aūt isti' articuli de trāsfiguratiōe dyaboli in effigiē xp̄i: verū est q iohes errat credēs illū q est dyabol' eē deū. s3 certe error iste cū sit inuincibilis 7 nō sit ɔtra aliquē articulū: nec ɔtra bonos mores nō est piculosus. et hoc ē qd exp̄sse dicit mgr̄ lib. iij. dist. xxx. c. iij. Dyabol' eni trāsfigurās se in angelū lucis: si credatur bon' nō est error piculosus. Hoc etiā satis declarat augu. enchiri. caplo. lix. Et est glo. cōis. ij. corith. ij. Sathanas cū trāsfigurat se in angelū lucis: qn̄ sensus corpis fallit: mētē vero nō mouet a vera ratiōe vel snīa: nullū ē in religiōe piculū qua q̄sq3 vitā fidelē gerit: vel cū se bonū fingēs ea vel' facit vel dicit q bon' angel': etiā si credat̄ bonus nō est error piculosus aut morbid'. Scd̄m istā duplicē errorē ēst duplex cōscia erronea: q2 aliquādo ɔscia erronea hōis ē erronea errore periculoso: 7 aliqn̄ ē erronea errore nō periculoso. Prete. ɔscia erronea obligat hōie3 ad faciēdū s'm eā ita q si fecerit ɔtra eā peccat: ita q stāte tali cōscia hō est perplex' donec eā deposuerit. Sed ɔscia scd̄o mō erronea obligat sic q si nō fecerit s'm eā peccat: si fecerit s'm eā nō peccat: s3 excusat̄ a pctō p̄p̄t ignorātiā inuincibilē ex qua causat̄ talis ɔscia. Et p hoc p3 ad argumēta.

Ad primum

Ad primū qn̄ dr̄ q si iohes possit licite adorare q2 ɔscia erronea dictat sibi q hoc qd videt

est adorādū. tūc principes et sacerdotes ⁊ cete ri licite occiderūt xpm̄. Nā pȝ iā ꝙ ꝯscia nō va let: q2 in iohe ē cōscia erronea errore nō piculo so: in eis aūt fuit ꝯscia erronea errore piculoso Silr in iohāne cōscia erronea cāt p ignorātiā inuincibilē ⁊ p ignorantiā facti: sed in eis fuit vincibilis: imo crassa ⁊ supina ⁊ ignorantia ni mis affectata: ⁊ in nullo ē simile. Per idē pȝ ad scōm ⁊ tertiū. Ad quartū qn̄ arguit̄ sic. cōsciē tia erronea ē deponēda: cōscia recta nō: ḡ non eq̄ obligat. Nego ꝯñam illā: q2 lȝ cōscia illa er ronea sit deponenda: tn̄ q̄diu manet ita forti ter ligat sicut recta. Vn̄ ponam⁹ ꝙ cōsciētia sor tis dicerat sibi ꝙ equale pctm̄ est leuare festucā ⁊ furari equaliter obligat̄ ad vitādū vnū sicut aliud. Ex quo arguo sic cōtra eū ⁊ ꝓbo ꝙ cōsci entia erronea eq̄liter ligat ⁊ obligat sicut recta q2 nō min⁹ peccat faciēs ꝯtra cōsciētiā erroneā q̄ ꝯtra cōsciētiā rectā. ꝫ eq̄le pctm̄ incurrit vter q3. vn̄ ido p̄prie dr̄ cōscia ligare hoiem: q2 si nō impleat eā peccat. nō aūt ido: q2 si aliq̄s imple ret ꝯsciam recte facit: igit̄ cū eq̄lē culpā incur rit ⁊ equalē penā agēs cōtra cōsciētiā erroneā ⁊ rectā. igit̄ ⁊c̄. Ad q̇ntū qn̄ arguit̄: q2 si cōsciē tia erronea eque obligaret sicut recta essȝ pple xitas in lege dei. Nego ꝯñam: q2 ꝯscia erronea nō imponit̄ hōi a lege dei: ꝫ accidit in hoie per errorē hois circa ea q̄ lex dei p̄cipit ꝓhibet vel pmittit: ⁊ ideo non seq̇tur ꝙ pplexitas sit in le ge dei, sed ꝙ pplexitas sit in hoie errante circa ea que lex dei ꝓhibet precipit vel pmittit. Et h̄ adhuc intelligi debet de perplexitate conditio nata: nō de pplexitate absoluta: q2 tali pplexi tate absoluta nemo est pplexus: ꝫ cōditionata tm̄. Vnde habēs ꝯsciam erroneā in errore peri culoso est pplexus si nō deposuerit eā. ⁊ quādo ita est ꝙ videt̄ hoī ꝙ siue faciat aliq̄d factū si ue omittat ip̄e peccat: tūc dicit̄ pplexus pplexi tate facti. Et hec pplexitas nō solū est possibi lis: imo frequēs apud hoies. ſm Gregł. sup il lud Job. xl. Et ponitur in canone dist. xiij. Ner ui. vbi dicit Gregori⁹ ꝙ dyabolus plerosq3 sua mala suggestione ita peccare facit quatenus si fortasse fugere peccatū appetunt: hoc sine alio peccati laqueo nō euadāt. Et cōtra istā pplexi tatem dat ip̄e Gregorius consiliuȝ dicens. Est tn̄ q̄d ad destruēdū behemoth. i. dyaboli versu tias subtiliter fiat: vt cum mēs inter maxima ⁊ minora pctā cōstringit̄: si oīno sine pctō nullus aditus pateat minora semp eligātur. Vult igi tur gregł. ꝙ pplexitas est possibilis saltē condi tionata. Quarta ratio mea fuit talis. Omnē adorationē pōt homo licite facere cū qua stat continue talis intentio in eodem: tn̄ vnum de um volo adorare: supposito ꝙ credat veruȝ de um esse deum. sed cū omni actu quem iohānes

Ad scōm ⁊ tertiū
Ad quartum

QQ
Ad quintū

RR
Quarta rō ꝓbās cōclusionē huius articuli

facit adorans dyabolum per errorem: stat sem per in eo talis intētio de deo vero. tn̄ vnū deū volo adorare. igit̄ talē adorationē pōt licite fa cere maior ⁊ minor facilr̄ patent si ponderent̄. Ad istō r̄ndet socius negādo maiorē: q2 mūdi sapiētes de q̇b⁹ loquit̄ apl's ad Ro. i. deū cog scentes fuerūt creature: ⁊ cōmiserūt idolatriā tūc arguit sic. Adoratio quā ipsi fecerūt cōpa tiebat̄ secū assensū istius. tn̄ vnus deus est. vt pȝ in lr̄a ⁊ in glosa. q2 alr̄ fuissent excusabiles. ḡ illa adoratio fuit eis meritoria. ꝯñs ē fl'ȝ. Sȝ ista r̄nsio deficit in duob⁹. p̄mo q2 dicit ꝯdicto ria. scōo q2 hūp̄m male iponit aplo. p̄mū pȝ: q2 iponit ph'is ꝙ ipsi sil̄ asseruerūt ꝙ tn̄ vn⁹ de⁹ fuit: ⁊ ꝙ ipsi nō asseruerūt nec crediderunt tn̄ vnū deū esse ꝓ eodē tp̄e p̄cise. nā sit a aliq̄d ido lū q̄d iste iohes adorauit. ⁊ sit h de⁹ verus: ⁊ ar guo sic. iste scient̄ adorat a. ḡ scient̄ intēdit im pendere ipsi a honorē soli deo debitū. ḡ iste cre dit ꝙ solus a ē de⁹: ⁊ scit ꝙ a nō ē h. ḡ credit ꝙ h nō est de⁹. ḡ ista stāt sil̄ ꝙ aliq̄s adorat cōe la trie adorat creaturā creditā eē creaturā ⁊ cre dens vnū solū deū esse q̄d fl'm ē. Cōfirmat̄. q2 vl' ph's talis adorās creaturam credidit ꝙ fuit de⁹ vl' nō. si sic. ḡ credidit se adorare verū deuȝ adorādo creaturā. ḡ nō fuit scient̄ idolatra. si nō. ḡ nō exhibuit ei adorationē interiorē q̄ est p fidē ⁊ dilectionē. ḡ simulauit se corpalr̄ ado rare ⁊ nō adorauit mentalr̄. ḡ nō cōmisit idola triā ex intētione: nec cultū interiorē p̄buit crea ture. iō ꝓ intētione apl'i oȝ notare q̇tuor. p̄mo ꝙ ph'i gētiles nūq̄ negauerūt deū esse. sicut pȝ ex libris eoꝝ volēti rōibus eoꝝ r̄ndere. Scōo ꝙ ipsi crediderūt vnū deū esse saltē mētr ex eis ⁊ ad h̄ fecerūt psuasiones sicut in libris eoꝝ pȝ Tertio dico ꝙ fidē acceperūt ex h̄ ꝙ ab initio mūdi aliqui coluerūt deū: sicut adā ⁊ q̇dā de fi lijs suis: ⁊ noe cū filijs suis post diluuiū fuerūt etiā ꝓph'e docentes cultū diuinū ꝯtinue: quo rū rumor puenit ad ph'os egyptios arabicos ⁊ grecos ⁊ caldeos. Vn̄ ꝓph'e dei oēm sapientiā hūanā ⁊ mūdanā p̄cesserūt. sicut declarat aug. xviij. de ciui. dei. c. xxxvij. vbi ostendit ꝙ thales milesius q̇ p̄cessit pictagorā socratē ⁊ platonē: imo anaximādrū anaximenē ⁊ anaxagorā flo ruit tp̄e romuli. silr̄ illi poete ⁊ theologi q̇ anti quissimi apud grecos hn̄t̄ orpheus linus ⁊ mu seus inueniunt̄ moyse tardiores seu antiq̇ores ſm ꝙ moyses instructus fuisse dr̄ oī sapiā egy ptioꝝ. Actuū. vij. Ex quo pōt argui. añ moysen int̄ egyptios ꝓphetiā viguisse. iō deducit aug. ꝙ apud egyptios tēpe Isidis regine quā post mortē sic deā coluerūt. p̄mo incepit sapiā mū dana. Isis autē fuit filia ynachi qui p̄mus re gnare cepit arginis cui ꝯtpanei fuerūt nepo tes abrahe ita ꝙ abraham lōge precessit Isidē

Responsio

Cōtra r̄nsionem replicatur

SS
Tertiū dictum

igit̃ abrahā lōge p̄cessit sapiētiā egyptioꝝ quē longe ante precessit noe ⁊ illū enoch septimus ab adā. vñ cōstat satis noticiā cult⁹ dei p̄ p̄triarchas ⁊ p̄phetas cū vita ⁊ ritu eoꝝ ad noticiā phoꝝ: q̄ post multa milia annoꝝ successerūt deuenisse. Quarto dico ꝙ de istis phis aut mūdi sapiētib⁹ q̄dā in diuino cultu f̄m aliquos rit⁹ ⁊ p̄testatiōes p̄stiterūt ⁊ saluati sūt: sicut ꝯstat de iob: ⁊ de socrate: platone: aristotele: ⁊ plurima turba stoicoꝝ p̄sumi pōt. q̄dā ñ obstāte tali noticia pessimus morib⁹ se dederūt: p̄pt̄ qḋ in penā pctī obscuratū est insipiēs cor eoꝝ. ⁊ corrupta ē estimatio prudētie in eis ⁊ deciderūt a fide quā de vno vero deo hēbāt: ⁊ facti sūt idolatre. ⁊ credētes opinionib⁹ vulgi ⁊ multi p̄diderūt sciētiā quā ante tenebāt: et ex libris didicerāt de vno deo: ⁊ nisi illā noticiā p̄didissent: nō potuissent coluisse creaturā p̄ creatore: q: in tali cultu nccārio includit̃ fides de colendo ꝙ sit de⁹. nō eīm cult⁹ dei ē opatio exterior tm̄. si non ab interiori p̄cedat: ⁊ iō dicētes se esse sapiētes stulti facti sūt: sic ibidē dicit ap̄lus. p̄ hoc ad argumētū qḋ in sua respōsione facit. si inq̄t oīs adoratio foret licita q̄ ꝯpatit̃ secū in mēte adorātis assensū istius p̄pōnis tm̄ verū deū volo adorare: seq̄t̃ ꝙ adoratio gētiliū phoꝝ q̄ coluerūt creaturas fuisset licita: q: illi cōtinue talem assēsū habuerūt. sed ab illo assēsu recesserūt et cecati p̄ maliciā vite ⁊ testimoniū vulgi: imo sicut pri⁹ deductū impossibile fuisset ꝙ stante tali assensu verū cultū soli deo debitū exhibuissent sed tm̄mō f̄lm ⁊ fictū. sic vn⁹ falsus hō adorat hoīem quē vellet suspēdi: sicut iudas adorauit xp̄m dicēdo: aue rabbi. Math. xxvi. aug. enchiridi. c. ij. Colend⁹ est de⁹ fide spe ⁊ charitate. Et xiiij. de trini. c. i. dicit ꝙ sapiētia ē ver⁹ cult⁹ dei: qui vel eusebia vel theosebia appellat̃: ḡ sine fide q̄ ip̄m adorāt nō sic deū nō cōmittūt idolatriā. vñ ista r̄nsio rōem factā nō tāgit. Quīta rō mea fuit talis f̄m recitatioē suā: licȝ nō eēt sic in rei veritate: s̄ nō ē cura. Nā ante oīa argumēta ista fecerā talē instantiā. Ponat̃ ꝙ xp̄us dimisisset hūanitatē assūptā iā adultā: ⁊ hoc latuisset btām v̄ginē: ip̄amet nihilomin⁹ adorasset istū hoīez adoratiōe illa qua pri⁹: igit̃ errasset ⁊ tñ in nullo peccasset: q: error facti ē simpl̄r inuincibilis. Ad istud r̄ndet ꝙ tūc illūinasset mētē btē virginis ⁊ custodisset eā a tali adoratione: s̄ si simpl̄r adorasset peccasset. Sȝ planū est ꝙ hec r̄nsio nō soluit argumētū: tū q: negat casum argumēti ꝙ possibile eēt ꝙ xp̄s naturaȝ assūptā dimisisset: nisi de illa dimissione informasset btāȝ virginē: q: oīno diuine potētie cōtradicit. nō eīm tūc posset facere ōē q̄d fieri non includit ꝯdictionē sic notū est. Tū: q: dic̄ ꝙ stāte tali ignorātia inuincibili in mēte btē v̄ginis ip̄amet peccasset adorādo. qḋ superi⁹ est multipliciter improbatū: q: talis ignorantia causat inuolūtariū: ⁊ p̄ ꝯñs excusat oīno. Sext⁹ articul⁹. an aliq̄s posset mereri per fidē falsam. In isto articulo breuiter dico ꝙ sic ī multis casib⁹. Et ē cōis casus ⁊ vulgaris. ponat̃ ꝙ aliqua vetula audiat p̄latū suū p̄dicātē aliquē articuluȝ hereticalē: de quo ip̄a nō tenet̃ hr̄e fidē explicitā. sic cēt gr̄a exēpli de isto articulo. an xp̄s fuit lāceatus aū mortē vel post: ⁊ p̄dicet sibi assentiri ꝙ ante. ista p̄pter obediētiā quā hȝ: ⁊ bonā volūtatē qua vult credere quicq̄d eccl̄ia credit assentit isti volūtarie putans ꝙ eccl̄ia credit. s̄ casu posito dico ꝙ ip̄a p̄ istā fidē erroneā meretur. cui⁹ p̄batio ē: q: assētit ex bona volūtate: et errat errore inuincibili q̄ excusat: ḡ meret̃. Sed oppositū isti⁹ tenet soci⁹ in tali casu cū Alutiodorēse libro. iij. vbi agit de fide. Dicit eīm ꝙ ip̄a nō debet credere p̄lato predicāti articulū fidei cōtrariū: q: tūc nō crederet q̄cq̄d sctā mater ecclesia credit ⁊ peccaret mortalit̃. Sȝ istḋ ē omnino irrōnabilit̃ dictū: q: vl̄ teneor simpl̄r credere p̄lato meo p̄dicāti aliq̄d esse credēdū de quo dubito an sit credēdū si nō esset dictū ab eo: vel nihil tale teneor credere ad predicationē suā. si nihil tale teneor credere ad p̄dicationē suā: igitur nihil dictum ab eo teneor credere: nisi quia scio aliūde credēdū eē: ⁊ sic nūq̄ teneor sibi credere qñ ip̄e p̄mulgat articulos nouos cōciliorum vl̄ aliq̄d qḋ ante nō credebā: ⁊ sic nō pl⁹ teneor credere p̄lato meo q̄ vni pastori ouiuȝ qḋ nō ē rōnabilit̃ dictū. si cōcedit̃ ꝙ debeo credere aliq̄d qḋ añ nō credidi: s̄ postmodū ad p̄dicationē suā cōcipio p̄mo h̄ eē credēdū: ḡ qua rōne teneor credere vnū mihi dubiū teneor credere aliud qḋcūq̄. ḡ si p̄ponat seu p̄dicet aliquē articulū mihi dubiū q̄ tñ est ꝯrius veritati teneor sibi credere ⁊ possez sine pctō. ꝯñā pȝ: q: nō sufficio discernere an p̄dicatū ab eo sit verū vel f̄lm. et nō ē maior rō quare teneor sibi credere qñ p̄dicat vnū verū tñ mihi dubiū q̄ qñ p̄dicat f̄lȝ mihi eq̄liter dubiū. Preterea luce. ij. legim⁹ ꝙ xp̄s duodecī annoꝝ cū ascēderet in hierusalē cū parentib⁹: ⁊ illi cōsūmatis dieb⁹ festiuitatis redirent remāsit in tēplo puer iesus nesciēte mr̄e in hierl̄ȝ: ip̄a vero p̄cedēs itinere vni⁹ diei estimauit eū fuisse in comitatu viroꝝ cū ioseph. cū aūt ꝯstaret ꝙ abeēt q̄sierūt eū dolētes inter cognatos ⁊ notos. ⁊ tertio die regressi sūt in hierl̄ȝ ⁊ inuenerūt eū in tēplo in medio doctoꝝ. Supra istā hystoriā q̄ro. an beata virgo meritorie credidit ip̄m fuisse inter notos ⁊ cognatos vel non. Non licet dicere ꝙ non: quia credidit. etiam⁹ omnis actus credēdi et volendi quem post conceptionem filij habuit fuit meritori⁹: ergo oportet dicere ꝙ meritorie credidit falsuȝ. Nā

TT Quartū dictū

VV Quinta ratio pro conclusione

Responsio

Replicatur p̄mo

Secundo

XX Sextus articulus principalis

Conclusio probat̃

Contra argumentum

cōstat q̄ sua estimatio fuit falsa. Preterea magdalena credidit de xp̄o q̄ fuit hortolanus: ergo de xp̄o credidit q̄ fuit nō deus. et tamen probabile est q̄ ipsa meruit sic credēdo: quia xp̄s voluit eā sic credere. Preterea reliqui apli dilexerūt iudā et crediderunt eū fuisse p̄destinatū. ergo ipsi errauerūt sic credendo: et tamen sic errādo meruerūt: et tenebātur sic credere sicut patet. vnde etiā de homine qui est occulte malus homines tenētur credere bene. et ideo credēdū est q̄ tenerētur errare. et nisi errarēt stāte lege que nūc ē ipsi peccarēt. Preterea aliqui discipuli crediderūt xp̄m esse mortuū postq̄ resurrexerat: quia nō cōstabat eis de hora resurrectionis sue: ergo tūc crediderūt eū resurrecturū: et per consequens crediderūt falsum. et tamen nō dicūtur ideo peccasse: quia ignorātia fuit inuincibilis. Preterea multi casus occurrūt in quibus homo credēdo errōnee meretur. Iudex enim credens testibus contra innocētē de quo nihil nouit nisi per eos: meritorie credidit et iudicat corde et ore q̄ est occidendus: et tamen errat. similiter iudex ecclesiasticus credit et dictat secundum allegata. deceptus tamē q̄ adultera est vxor legitima et credit virū renuentē eā fore excōicatū. et de facto ecclesia talē excōicat: et tamen errat: qui tamen error meritū inducit et in nullo diminuit. de hoc extra de sententia excōicationis. a nobis. Similiter elemosynarius dat tyranno: credēs eū pauperē indigētē. Item loth recepit angelos: et credidit eos fuisse homines hospitio indigētes. Similiter pater putatiuus credit prolē alienā fuisse suā: et ideo eā nutrit et educat et informat. similiter laycus adorat hostiā non cōsecratā. similiter aliquis se baptizatū credit et nō ē in rei veritate: ista fides sibi sufficit ad saluationē et tamen ē erronea. Et ideo dicēdo q̄ ista vetula in credendo heresim meretur: quia credit errorē qui nullo modo potest sibi imputari q̄ illud sit credēdū quod ē dānatū. et ideo implicite credit oppositū: quia credit istā esse verā. nihil aliud ē verum nisi quod ecclesia credit esse verū. et ideo quia fides implicita ē vera: licet explicita nō sit vera ad quā non tenetur: sed ex simplicitate decipitur: ideo nō est sibi periculū aliquod de errore. Septimus articulus est de facto abrahe. gen. xxij. an videlicet abrahā credidit absolute q̄ debuit īmolare filiū suū in rei veritate. De isto articulo idē habemus dubitare: nisi quatenus argumentari possumus ex libro Gen. vel opinionibus sanctorum. Ibi autē videtur q̄ series hystorie satis p̄tēdit q̄ absolute credidit q̄ debuit immolasse filiū suū. Sed contra istud in hoc articulo adducit socius tres cōclusiōes. Prima ē q̄ abrahā nō credidit absolute q̄ debuit īmolare filiū hoc probat per dictū aug. sicut allegat socius: q̄ ponit in glosa coi gen. xxij. et ē istud. Nō est iussus abrahā filiū occidere: sed triduo ad immolādū ducere. Secunda cōclusio ē q̄ abrahā meruit volendo filiū suū occidere credēdo resurrectionē. vnde aug. in glosa ibidē super illā literā. puer ē. indubitāter aio filiū mactare volebat laudādus in cōstātia offerēdi et in fide suscitādi: et sic fide obtulit abraham ysaac: et voluit eū occidere. arbitratus quoniam potēs est dn̄s suscitare eū. Tertia cōclusio est q̄ abrahā tenebatur ex p̄cepto diuino ire ad locū immolationis sibi a dn̄o demōstratū. Sed de facili apparere potest q̄ nō solū prima cōclusio ē falsa: sed cōtradicit secunde et tertio. Nam arguo sic. indubitāter aio ipse abrahā voluit mactare filiū suū: vel ergo credidit absolute q̄ hoc debuit et q̄ hoc placeret deo vel nō. si primū habeo propositū. si secundum ergo voluit facere tale factū quod non credidit absolute q̄ debuit facere. quero tunc: aut credidit q̄ nō debuit hoc facere: vel simpliciter dubitauit an debuit. si credidit q̄ nō debuit et tamen voluit occidere filiū: ergo hoc modo voluit cōtra dictamē cōsciētie quod nullo modo ē sentiēdū. si dubitauit an debuit: ergo fatue voluit cū sciret homicidiū innocētis deo displicere: et cōtra naturā esse patrem occidere filiū innocētē. Similiter quilibet cōmittēs vel volēs cōmittere illud de quo dubitat an sit peccatū mortale vel nō: peccat mortaliter: ergo si iste abrahā dubitauit an liceret sibi: dubitauit an fuit peccatū mortale: ergo peccauit mortaliter absolute volēdo. Preterea apostolus expresse hoc dicit ad hebreos. v. fide inquit obtulit abrahā ysaac cū temptaretur: et vnigenitū offerebat in quo susceperat repromissiones. glo. obtulit nō re sed volūtate: ergo absolute voluit occidere filiū suum. et ergo absolute credidit q̄ debuit hoc facere: quia nō ē dubiū quin si credidisset sub cōditiōe, quin etiā debuit voluisse sub cōditione. Unde aug. in glo. ibidē. promissionē enim prius pater fidelis tenēs quā per hūc oportebat īpleri: quē deus iubebat occidi: non hesitauit q̄ sibi reddi poterat īmolatus qui dari potuit nō speratus. nō igitur fecerat questionē quin de istis et sibi aduersantibus verbis dei promittētis filiū nasciturū: et postea dicētis. occide mihi filiū tuū: sed erat in corde eius incōcussa fides. et indeficiēs qui credidit deū qui dedit q̄ ille de senibus nasceretur posse etiā de morte reparari. in qua auctoritate expresse dicit q̄ deus p̄cepit sibi occidere filiū suū: et per cōsequens tenebatur credere absolute q̄ debuit illud facere. Patet etiā ex eadē auctoritate q̄ nullas cōditiones deo fecit de modo p̄cepti et promissiōe p̄cedēti: nec per aliquā conditionē imposuit. sed absolute credidit q̄ debuit immolare filiū suū: et hoc fecisset nisi ab āgelo ipeditus fuisset. vnde extēdit manū vt īmolaret et occideret filiū: sicut patet gen. xxij. Si dicatur q̄ ipse credidit q̄ debuit immolare filiū suū si placeret deo et nō aliter: ergo hoc nō credidit absolute: sed sub cōditiōe. Dicēdū ē negādo cōsequentiam: quia bene verū ē q̄ credidit q̄ debuit occidere filiū: et simul cū hoc credidit cōditionē: ideo credidit absolute. Preterea aug. primo de ciuitate dei c. xxi. Abrahā nō solū nō est cul-

Marginalia:

VV Resolutio arti.

ZZ Septimus articulus principalis

Cōclusio

Arguitur cōtra articulū. prima cōclusio cōtra cōclusionem articuli

Secunda cōclusio

Tertia cōclusio

Cōtra cōclusionem primā arguitur primo

Secundo

Replica

patꝰ crimine crudelitatis: verũ etiã laudatꝰ est pietatis noĩe ꝙ voluit filiũ suũ nequaꝗ̃ scelerate: ſ obediẽter occidere: ſ nõ voluisset filiũ obediẽter occidere nisi credidissꝫ ꝙ eũ occidere debuissꝫ: nullꝰ eñ obediẽter aliq̃d vult nisi credat se debere illud velle: ğ credidit qđ debuit velle occidere filiũ: ſ nõ credidit qđ debuit nisi vellet illud facere qđ credidit se facere debere: ğ ⁊c. Prete. ambrosiꝰ in libro de patriarchis. Quandoqꝫ aliq̃d iubẽdo significamꝰ velle fieri qđ tamẽ fieri nolumꝰ: si experimẽtũ obediẽtis querimus: sic abrahã a deo tẽtatꝰ legit̃ cũ iussus ẽ immolare filiũ suũ quẽ dñs nolebat ab eo occidi. in glosa sup caplm seq̃ẽs. nõ eñ volebat. Dicit ꝙ deꝰ nõ volebat ꝙ abrahã occideret filiũ suũ. sed deꝰ voluit hoc ipm velle: ſ nõ voluit eũ interficere filiũ. Itẽ ambrosiꝰ parũ ante. ꝓphetabat abrahã qđ ignorabat ipe solus disponebat redire imolato filio: ſ dñs ꝑ os eius locutꝰ est qđ sperabat. Uult ambrosiꝰ euꝫ excusare bemẽdacio qñ dicit pueris suis Sedere hic cũ asino: ego ⁊ puer illuc vsqꝫ ꝓperãtes cũ adorauerimꝰ reuertemur ad vos. Et q: deꝰ iussit sic abrahãm occidere filiũ expresse habet̃ ab aug. lib. ij. ca. xx. de trinitate. Et iõ dicẽdũ ꝙ absolute credidit ꝙ debuit imolasse filiũ suũ: ⁊ ꝙ deꝰ voluit eum erronee credere hoc. vt ostẽderet̃ mũdo maxima fides ⁊ obediẽtia sua deo. Error tamẽ nec cõmẽdat fidẽ nec vituꝑat: q: fuit inuincibilis: nec aliter placuit deo suã obediẽtiã experiri.

Ad rõnes contra cõclusionẽ huius articuli

Ad rõnes ⁊ auctoritates quas ꝓ ↄclusionibus suis adducit: dicẽdũ ẽ. Unde ad ꝑmã dicitur ꝙ male allegat̃: nec ita dicit glosa sic̃ superius ſm sociũ allegaui sine recitaui: ſ sic nõ stati iussus est abrahã filiũ occidere: ſ triduo ad immolãdũ ducere.

Ad primã

Uñ negatio refert̃ ad illud aduerbiũ statim: ⁊ nõ ad illđ ꝑ̃ncipiũ iussus: sicut manifeste appet legẽdo: nisi forte sit corrupta littera. Uñ de illa allegatiõe sua salua pace eiꝰ nimis miror: q: neutra de illis glosis quas allegat est augustini ſ cuiusdã antiq̃: sicut pꝫ in bonis libris. Tertio et illa glosa nõ statim iussꝰ est abrahã occidere filiũ suũ: ſ triduo ad immolãdũ ducere sicut innuit̃ ꝙ iussus fuit occidere filiũ. ſ nõ stati: q: in tali determinatiõe iubebat̃ ꝑ triduũ expectare in quo mltũ angebat̃ de merito suo: ꝙ cõtinue dilectũ filiũ suũ secũ cõsiderãs nõ potuit aliquo amore carnali ab aĩo obediẽdi auelli: ⁊ ꝙ deꝰ iussit eũ occidere filiũ suũ clamant expsse auctoritates q̃s supiꝰ allegaui Silr̃ totũ factũ illđ fuit figuratiuũ ſm oẽs immolatõis xp̃i. ⁊ ſm aplꝫ ad hebreos. xi. ꝙ sicut abrahã volũtarie voluit imolasse filiũ suũ q̃tũ in eo fuit: ita deꝰ pr̃ filio suo nõ pepcit: ſ ꝓ nobis ⁊c. ad Romãos. viij. Et sic refert iosephꝰ. pr̃ ꝑ viã narrauit filio suo ysaac: quõ miraculose fuit ↄceptꝰ ⁊ natꝰ. ⁊ quõ postea deꝰ iussit sibi ꝙ occideret eũ: ⁊ ꝙ circa illđ negotiũ tũc ꝑgerẽt: ⁊ ꝙ filiꝰ informatꝰ a pr̃e acceptauit mortẽ suã ⁊ voluit imolari: ita ꝙ absolute vterqꝫ hoc voluit: ⁊ hoc ẽ ↄueniẽtiꝰ ad significandũ mortẽ xp̃i ꝙ̃ ꝙ abrahã h̃ voluerit sub cõditiõe. Et iõ dicẽdũ ẽ ꝙ abrahã ex diuino p̃cepto tenebat̃ velle occidere filiũ suũ. ⁊ ꝙ deꝰ p̃cepit abrahe facere hoc qđ noluit volũtate bñplaciti: sic dr̃ a mgr̃o sententiarũ. lib. i. dist. xlv. ca. v. et dist. xlvij. in fine.

AAA Articulꝰ octauꝰ

Octauꝰ articulꝰ. An deꝰ possit aliquẽ fallere. In isto articulo dixi alſs cum tangebat̃ de futuris ↄtingẽtibꝰ. ꝙ deꝰ põt fallere ⁊ decipere: licꝫ nõ possit iniuste. vel viciose: vel deordinate fallere.

Primũ argumentum socij

Cõtra istđ arguit sociꝰ: ⁊ hoc duplr̃. primo sic. si deꝰ posset mẽtiri ⁊ dicere ac facere ↄtra cõsciẽtiã: etiã posset asserere hoĩ ꝙ deꝰ triñꝰ ⁊ vnꝰ nõ est sũmũ bonũ: q: eadẽ rõne qua possꝫ decipere in vno ⁊ in oibꝰ: et si scriptura esset fl̃a. in vno loco nõ foret sibi credendũ in alio loco: ſm aug.

Secundũ

Preterea. aug. in glosa sup geñ. xxij. abrahã sciebat certissime deũ fallere nõ posse: ⁊ licꝫ puer occideret̃ ꝓmissionẽ dei saluã ꝑmanere.

Responsio ad quandã auctoritatem

Preterea soluit rõem q̃ possit fieri ↄtra h̃ qđ scribit̃ hieremie. xx. de eo. seduxisti me dñe et seductꝰ sum: fortior me fuisti ⁊ inualuisti.

Secunda

R̃ñdet̃ ꝙ hec auctoritas allegata nõ est ad ꝓpositũ: q: illud verbũ nõ fuit v̾bũ hieremie: ſ fuit verbũ phassur q̃ fuit falsus ꝓpheta. ⁊ dicẽdo sic seduxisti me dñe. ꝓphetauit mendaciũ: q: mẽdaciũ fuit ꝙ dñs seduxit eũ: hec sociꝰ.

Decisio articuli

Circa istũ articulũ sic ꝓcedã. ꝑmo: q: hunc articulũ in diuersis locis ꝑtractat aug. ponã sup hoc sentẽtiam aug. Scđo, ostẽdã ꝑ rõnes ꝙ deo non repugnat decipe vel fallere: ſ põt hoc si velit. Tertio adducã euidẽtiã sacre scripture: q̃ hoc ipm sonare videt̃. Quarto soluã q̃ videtur ↄ̃tra.

Primũ

Circa primũ sciẽdũ ꝙ aug. lxxxiij. q. q. liij. diffuse inq̃rit an deꝰ aliquẽ decipiat: ⁊ videt̃ intẽdere istã ↄclusionẽ. ꝙ deꝰ ꝑ seipm immediate nõ decipit hoĩeꝫ. silr̃ ꝙ nõ decipit hoĩes bonos nec mediate nec imediate: ſ malos hoĩes iusto iudicio: q: merentur decipi qñqꝫ per malos hoẽs: qñqꝫ ꝑ malos angelos: sic regẽ achab decepit ꝑ spm mẽdacẽ. iij. Reg. xxij. Et egyptios ꝑ israelitas qñ mutuo acceptis vasis ⁊ vestibꝰ spoliauerũt egyptũ: hec videt̃ sentẽtia august. Uñ dicit sic Quapropter deꝰ ꝑ seipm neminẽ decipit: nec põt dici mẽdax. Est eñ pr̃ veritas: filiꝰ veritas spũssctũs veritas: dignis eñ digna tribuẽs: qm̃ hoc qđ ꝑtinet ad iusticiã ⁊ veritatẽ vtit̃ aĩs ꝓ meritis ⁊ dignitatibus que sunt in gradibꝰ eorum: vt si quisꝗ̃ dignꝰ est decipi non solum per seipm: sed neqꝫ ꝑ talẽ hoĩeꝫ: q̃ iã cõgruẽter dile

dit ꝛ custodire ꝓsistit. sic in ore vr̃o ē est: nō nō. neqȝ ꝑ āgelū cui nō cōuenit ꝑsona fallacie. Sȝ aut ꝑ talē hoīeȝ q̄ nōdū se exuit hm̄oi cupiditatib⁹: aut ꝑ talē angelū q̄ ꝓ sue volūtatis ꝑuersitate vel ad vindictā peccōꝝ. vl' ad exercitationē purgationēqȝ coꝝ q̄ s̄m deū renascūt: ꝛ in infimis nature gradib⁹ ordinat⁹ est. Postea ponit exēplū quō iudex dānatū nephas iudicat in ꝓpria ꝑsona plectere: vl' morsu lacerare: s̄ per famulū vel ꝑ canē talia facit. Postea subdit. non itaqȝ de⁹ deceptor est q̄d credere ꝛ ꝓnephariū et impiū esse q̄s nō intelligat: s̄ meritorū ac ꝑsonarū iustissim⁹ distributor. Et infra versus finē de israelitis et egyptijs loquēs ait. Nō est igit̃ mirū si hostē deceptiōe dignū decipe sunt iussi q̄ erāt adhuc digni hostē decipe: hec est sententia aug. cū verbis.

BBB — Probatur q̄ de⁹ potest fallere — Primo

Scđo ondo q̄ de⁹ pōt decipere creaturā rōnalē ꝛ immediate per seipm: ꝛ mediate ꝑ bonos hoīes ꝛ āgelos. ꝛ hoc ꝓbo sic de⁹ pōt imediate cāre in hoīe noticiā veraȝ de aliquo ꝯplexo ꝯtingēte: g̃ ꝛ errorē. añs ē maifestū. ꝛ ꝯña pȝ: q: ista res demōstrata noticia vera q̄ nūc ē assēsus veridic⁹ ꝑ mutationē rei pōt fieri error. sic si de⁹ reuelaret mihi mōq̄ papa sedet. ꝛ cāret in me assēsuȝ isti⁹ sic cāptialis hoc dictamen foret verū si postea cōtinuaret istum assensuȝ in me papa surgēte assensus q̄ pmo fuit veridic⁹ deueniret error ꝛ de⁹ cēt cā effectiua ꝛ cōseruatiua isti⁹ erroris: sic notū est. igit̃ si de⁹ pōt cāre ꝛ cōtinuare noticiā vel assensū alicui de ꝯplexo ꝯtingēti: seq̄tur q̄ pōt cāre ꝛ cōtinuare noticiā vel assensuȝ alicui⁹ erroris.

Secundo — Preterea q̄ ita est de facto q̄ oīs rei de⁹ est pmā ꝛ sūma cā. s̄m Aug. iij. de tri. ca. vi. De⁹ est inq̄t pma cā oīm rerū atqȝ motionū. s̄ error est vna res atqȝ opatio: g̃ de facto oīs error est a deo sicut a pma cā ꝛ sūma.

Tertio — Preterea. oē q̄d de⁹ pōt mediāte alio efficere in mēte hūana. pōt idē solus efficere. s̄ de⁹ ꝑ malū angelū pōt cāre errorē in mēte hūana s̄m aug. g̃ ꝑ seipȝ ꝛ immediate.

Cōfirmatur — Cōfirmat̃. q: hoc fieri nullā cōtradictionē includit sicut notū est: g̃ nō debet negari a potentia diuina.

Quarto — Preterea. oē q̄d de⁹ pōt facere mediāte angelo malo. pōt facere mediāte bono: s̄ causare errorē in mēte scī viri vel mali pōt mediāte angelo malo: g̃ ꝛc̃.

Quinto — Preterea. oē q̄d expedit mēti hūane ꝛ sibi ē vtile pōt de⁹ causare in eadē: sed error aliq̄n expedit mēti hūane: g̃ ꝛc̃. Minorē ꝓbo per eūdē augustinū enchi. ca. xvi sicut habes in libro nostro vbi ostēdit q̄ aliq̄s error est bonus ꝛ q̄ profuisse sibi expertus ē aliquādo errasse: scȝ in via pedū nō in via morū. Unde narrat se per errorē in quodā biuio male accepisse viam: ꝛ sic errādo euasisse insidias donatistarū qui in via recta latitabant. ꝛ dicit q̄ de suo errore gratias egit deo: igit̃ credit q̄ error ille fuit a deo.

Sexto — Preterea. error potest esse sine peccato: igit̃ nō seq̄tur deū esse peccati cāȝ licȝ sit causa erroris. Antecedēs patet ꝑ aug. enchiri. ca. xix. licet videat̃ dubitare an error quo homo credit de hoīe malo q̄ sit bon⁹: vel de iohāne q̄ sit robertus. ꝓpter similitudinē tandē dicit q̄ non s̄m illa fuit opinio achademicorū q̄ oīs error est peccatuȝ. Unde ca. xx. loquitur de errore quo petrus estimabat se visum videre. actuū. xij. ꝛ quo iacob credidit ioseph venūdatum: a fera pessima fuisse occisum. Et subdit hm̄oi falsitatib⁹ salua fide que in nobis est fallimur ꝛ via nō relicta que ad deū nos ducit erram⁹ qui errores etiā si peccata non sunt: tñ in malis hui⁹ vite deputādi sunt que ita subiecta est vanitati: vt approbētur hic falsa pro veris: respuātur vera ꝓ falsis: teneātur incerta ꝓ certis: hec ille. Uult dicere q̄ tales errores sūt pene ꝛ nō culpe.

Tertia via ꝓbās ꝯclusionē — Primo

Tertio adduco sacrā scripturā que hoc satis innuit videlicet q̄ de facto deus decepit: hoc est causauit errorē nō solū per malos s̄ etiā per bonos: ꝛ aliq̄n imediate ꝑ seipm decepit tā bonos q̄ malos. vñ luc. ij. hēt̃ q̄ btā virgo estimauit filiū suū fuisse in comitatu virorū cū ioseph. ꝛ certū est q̄ talis erroris causa ꝑtialis fuit ipē met xp̄s q̄ clanculo ꝛ occulte remansit se in hierusalē matre recedēte. Nec ē magis incōueniēs dicere beatā virginē sic errasse: q̄ dicere eā sitisse esuriisse. ꝛc̃.

Secundo — Prete. de⁹ iussit abrahā immolare filiū suū: vt superiori articulo tractatū est: sed per illud preceptū causauit errorē: igitur ꝛc̃.

Tertio — Preterea. angelus bonus liberauit petrū: igit̃ sicut causa ꝑtialis causauit in eo illū errorē. ꝯña patet: quia illo facto posito fuit in eo error. ꝛ non fuisset in eo error si eūȝ sic non deduxisset. Mā aūt petrus fallebatur cā in visione sibi ostēsa de lintheamine de celo descēdēte: de qua actuū. x. q̄ etiā de visiōe de qua argutū ē: q̄n ꝑ angelū duct⁹ fuit de carcere. Et expresse dicit aug. xij. sup geñ. petrus nō solum discū illū videbat ꝛ in eo nō silitudines corporū: sed corpa putabat in quo vtrīqȝ fallebat̃ verum alio tp̄e ab angelo solutis vinculis ibat in corpe ambulās. ꝛ pñtat̃ corpalib⁹ siāmis putabat se visū videre: nihilomin⁹ fallebat̃. nā ꝛ ille in disco erāt spūales forme corpalib⁹ siles. et ista corpalis expssio soluti de vinculis ꝓpt̃ miraculū spūale silis erat: fallebat̃ in vtrīsqȝ.

Quarto — Preterea. angel⁹ apparēs magis in sōnis dixit eis q̄ ꝑ aliā viā reuerterent̃ in regionē suā: ꝛ sic illuderent herodi q̄d ꝛ factū ē: igit̃ deus decepit malos ꝑ bonos. Preterea. xp̄us apparēs duobus discipulis euntibus in emaus fecit eos errare Unde luce. xxiiij. Oculi eoꝝ tenebātur. igit̃ ꝛc̃

Quinto

Preterea. exépla sunt multa in veteri testamē-
to: ad idem rebecca ⁊ iacob de familiari cõsilio
spũssãcti excusantur a mēdacio quãdo decepe-
rant ysaac. geñ. xxvij. igit̃ de⁹ p bonos bonũ ho-

Sexto

minē decepit. Preterea. abrahã decepit abime-
lech regem gerare dicendo ꝙ sara vxor sua fuit
soror sua. ⁊ licet excusat̃ p sctõs a mēdacio: non
tamē põt excusari q̃n seqtur abimelech putare
ꝙ sara nõ fuit vxor sua. geñ. xx. Idez narrat̃ de

Septimo

ysaac ⁊ rebecca. geñ. xxvi. Preterea. iacob de-
cepit laban. geñ. xxx. in varietate vellerũ. Prete-
rea iudith holofernē. iudith. xvi narrat̃ de eius
apparatu ⁊ qua intētione fecerit colligit̃ ibidē

Octauo

ad decipiendũ scz illũ. Preterea. Job. xij. Qui
immutat cor principũ ppl̃i terre: ⁊ decipit eos
vt frustra incedãt p iuiũ. Itē daniel. xiij. spũssã-
ctus p danielē decepit sacerdotes. Itez. iiij. re-
gũ. vi. spũssctũs p heliseũ decepit seruos regis
syrie intãtũ vt duceret eos in medio samarie ⁊
faceret eos capi. Itē dauid decepit viros achis
regis geth: q̃ insidiebãt̃ ei et simulauit se furio-
sum. i. reg. xxi. Itē de samuele. i. reg. xvi. q̃n ve-
nit ad vnguēdũ dauid ⁊ voluit hoc latere. Itē
oēs angeli q̃ apparuerũt in assũptis corporibus
fecerũt hoĩes credere se habere corpa viua: sic
patet de angelo thobie ⁊ alijs. Silr̃ aug. xvi. de
ciuita. c. xxviij. di. Abrahã estimabat illos tres
angelos q̃ sibi apparuerũt esse hoĩes. de q̃bus
geñ. xviij. habet̃. ⁊ loth similiter arbitratus est
illos duos quos accepit hospitio hoĩes esse an-
gelos. geñ. xix. Unde ibidē allegat aug. sic. Per
hãc ꝓphetiã inq̃t hesitãt quidã nesciētes si hos-
pitio receperũt angelos. Preterea. in iosue vbi
dñs p̃cepit sibi ꝙ poneret insidias. Itē mgr̃ in
hystoria ꝙ moyses decepit vxorē p̃ ãnuliũ obli-
gationis. nota sup exodũ. Item in geñ. ioseph
decepit fratres suos ponẽdo ciphũ in sacco bē-
iamin: ⁊ in multis alijs locis de talibus habet̃

ℭℭℭ
Responsio ad ra-
tiones i oppositũ

Quarto restat soluere q̃ videtur esse ꝯtra istã
viã: de quorũ euidētia sciēdũ ꝙ isti termini fal-
lere: decipere: mittere in errorē: vel facere hoĩez
errare: vel cãre errorē: ⁊ hmõi. dupliciter possũt
accipi. vno mõ cõiter ⁊ tamē ꝓprie. alio mõ stri-
cte ⁊ tamē improprie. cõiter et tñ ꝓprie loquēdo
decipere vel fallere non est aliud ꝙ esse cã erro-
ris alicui⁹: ⁊ sic capio fallere ⁊ decipere in arti-
culo ꝓtractato. Scd̃o mõ capiũtur tales termi-
ni stricte ⁊ improprie: vt in diffinitiõe expmēte
q̃d noĩs includuntur talia sincathegoreumata
iniuste vel maliciose siue viciose vel deordina-
te vel aliq̃d equalēs. ⁊ sic fallere importat cãre
iniuste vel deordinate errorē. ⁊ sic loquũtur san-
cti de decipe ⁊ fallere: q̃n talē actũ negãt a deo

DDD
Ad dicta august.

Per qd̃ patet ad dicta augustini q̃ superi⁹ po-
sui in articulo p̃mo istius dicti articuli. Et ad
argumentũ socij de dicto qd̃ ponit̃ in glo. geñ.
xxij. ⁊ ad illud si fiat qd̃ dic̃ aug. dist. lxxij. q. xiiij
⁊ ad illud extra de sentētia excõicationis. a no-
bis. vbi dicitur ꝙ diuinũ iudiciũ nec fallit nec

Ad primũ argumentum socij

fallitur. ⁊ ad silia. Ad primũ argumentũ socij
quãdo arguit ꝙ tunc de⁹ posset facere ⁊ dicere
cõtra cõscientiã: ⁊ mētiri ⁊ facere scripturã fal-
sam. Respõdeo ꝙ si dicere cõtra cõscientiã vel
iste termin⁹ mētiri nõ significet aliud nisi ꝙ de-
us causet ꝓpõnē vocalē quã scit esse falsam. ex
intētione tali ꝙ audiēs eã credat eã esse verã.
dico ꝙ hoc nõ est incõueniēs. si vero tales ter-
mini importēt ꝙ hoc fiat deordinate: tũc dico
ꝙ nõ seqtur. qd̃ al̃s diffusi⁹ exposui in q̃stione
vbi tãgebat̃ de futuris cõtingētib⁹. Et q̃n dici-
tur ꝙ qua rõne posset decipere in vno ⁊ in om-
nibus. negãda est ꝯña: q: nihil valet: q: nõ põt
decipere causando assensum veri: sicut põt cau-

Ad secundũ

sando assensum falsi. Ad scd̃m q̃n arguitur. ⁊
respõdet de illa auctoritate hieremie seduxisti
me. ⁊c̃. ⁊ dicit ꝙ illa verba nõ fuerũt verba hie-
remie sed verba phassur qui fuit falsus ꝓpheta
⁊ ꝙ sic nõ sunt ad propositũ: salua pace dicētis
aliter exponit scripturã quã deberet: et contra
glosam cõmunē que sic dicit. seduxisti me dñe.
⁊c̃. dicit se ꝓpheta aliq̃d mõ deceptũ cui supra
dictũ est. Prophetã in gētibus dedi te: cõstitui
te hodie sup gentes ⁊ regna. q̃bus verbis arbi-
tratus est nihil se cõtra iudeos dicturũ sed con-
tra gētes. et ideo prophetiã libenter assumpsit
nũc aũt res ei in cõtrariũ. accidit vt captiuita-
tem hierusalē predicãs ꝑsecutiones ⁊ angusti-
as sustineat. hec glosa. ecce plane ꝙ verba pre-
dicta fuerunt hieremie non phassur. Hieremie
eñ dictũ est hieremie primo. Priusq̃ te forma-
rē ex vtero noui te ⁊ ꝓphetã in gētibus dedi te
Unde estimo sociũ qui sic allegat: vel discursio-
ne vel aliqua libri corruptiõe deceptũ. Sic igi-
tur patet ad oēs articulos in quibus socius po-
suit calũniã cõtra me: quos sic ad p̃ns defendo

ℭℭℭ
Ad titulũ [...]
nis respõsio

Ideoq̃ potest respõderi ad questionē quesitã
quãdo querit̃ supra vbi nõ est respõsum. vtruz
fili⁹ dei potuit incarnari. dico ꝙ sic quia incar-
natus est: igit̃ potuit incarnari. Añs patet ex fi-

Ad argumẽta principalia

de. Ad tria argumēta facta ad titulũ q̃stionis
potest respõderi sufficiēter p ea que in istis ar-
ticulis dictis diffuse tractaui: quia de materia
primi argumenti est articulus quintus totus.
De scd̃o: articulus primus. De tertio: articulus
secũdus aut tertius. Et sic est finis questionis:
et per cõsequēs sup tertiũ librũ sententiarum.

Sequitur super quartũ
sentētiarũ Questio prima.

Questio prima quarti sniarum Primũ pncipale

Irca quartũ librũ querit̃ Utrũ baptism⁹ rite suscept⁹: cõferat grãz baptizato. Videt̃ ꝙ nõ: q2 si sic seq̄ret̃ ꝙ puul⁹ baptizatus et adult⁹ etiã baptizatus: qui persona-liter meruit equaliter p̄emiarẽtur de lege sta-tuta. ꝯñs est falsum: quia nullus premiũ debet̃ puulo nisi ꝓpt̃ meritũ xp̄i: cui⁹ pnceps futur⁹ ẽ p susceptionẽ sacramẽti: s3 meritũ passiõis xp̄i eq̄le est oib⁹ in xp̄o renatis: ğ tm̃ pncipabit de eo adult⁹ q̄ meruit sicut puul⁹ q̄ nũq̄ meruit. et p̄ter h̄ aliq̄d h3 de merito suo psonali p casum argumẽti. ğ si eq̄lit̃ p̄miarẽt̃ sequtur ꝙ ineq̄liter boni eq̄lit̃ forẽt a deo p̄miati. ꝯñam p̄mã ꝓbo: q2 capio grãz in aliquo puulo baptizato existẽ tẽ: ⁊ gratiã aliã in aĩa adulti: iste gr̃e sũt eiusdẽ spẽi: ğ sũt cõpabiles. ex. vij. phisicoꝝ: ğ manife-stũ ẽ ꝙ si altera sit maioꝝ grã adulti excedz aliã q̄ro igit̃ aut in infinitũ aut finite. si in infinitũ: tũc ille adult⁹ in infinitũ ẽẽt magł accept⁹ deo: ⁊ sic in infinitũ magł p̄miãd⁹. si finite tm̃: ğ grã adulti põt diminui quousq3 foret oĩno equalis gr̃e puuli. Pono ğ ꝙ iste adult⁹ peccet ⁊ resipi-scat cũ grã minori q̄ pu⁹ ⁊ iterũ peccet ⁊ resipi-scat cũ mĩori grã q̄ pu⁹ et sic ꝯñter: donec eq̄lẽ p̄ase grãm h̄eat sicẽ puul⁹ ⁊ decedat: ⁊ sic patet ꝓpositũ. Silr̃ si grã adulti nõ excedat grãm p-uuli nisi finite tm̃. sit ꝙ in triplo grã exempli ex-cedat: tũc capio aliũ adultũ q̄ mini⁹ meruit p̄ci-se in triplo: ğ ille ⁊ puul⁹ equaliter p̄miabũtur.

Scdm principa.

Scd̃o ad p̄ncipale. si sic ğ duo puuli baptizati ineq̄lit̃ p̄miarẽt̃ de lege statuta. ꝯñs f̃lm: q2 cũ totũ p̄miũ sit eis debitũ de merito passiõis xp̄i ⁊ illud ẽ eq̄lit̃ cõe vtriq3: nulla videt̃ int̃ eos po-nẽda dr̃a p̄mioꝝ. ⁊ h̄ dic̃ mgr̃. lib. ij. dist. iij. in fi-ne. Hic aũt baptizate a corpe decedentes parẽ potẽtiã: ⁊ post baptismũ statiz eq̄lẽ coronã sor-tiũt̃.

Probatur ꝯña Primo

Cõsequẽtiã ꝓbo q̄nq3 modis. primo sic: ca-pio duos puulos ineq̄les ĩ naturalib⁹ sic ꝙ aĩa vni⁹ sit m̃lto nobilioꝝ q̄ aĩa alteri⁹. ⁊ arguo sic. sacr̃m eq̄liter opat̃ grãz in aĩa vtriusq3: ğ cũ ac-tus actiuoꝝ sint in patiẽte disposito. ij. de aĩa.

Confirmat̃ primo

seq̄t̃ ꝙ in aĩa nobilioꝝ pl⁹ cãt̃ de grã. Cõfirma-tur. nã de⁹ sic cõtulit in angelis in sua p̄ma crea-tione grãz s̄m drãz naturaliũ. ğ maioꝝ p3 ⁊ mi-

Secundo

noꝝ s̄m mgr̃m li. ij. dist. iij. Scd̃o sic. capio duos puulos q̄ simł baptizẽt̃ ⁊ ꝯfirmẽt̃: statim vn⁹ ⁊ nõ alter decedat sine merito vlterioꝝ psonali: tũc maifestũ ẽ ꝙ si sacr̃a ꝯferãt grãm. ğ ille q̄ ẽ cõfirmat⁹ maioꝝẽ grãz h̄ebit: ğ ⁊ maioꝝẽ gloriã

Tertio

ꝯñam ꝓbo: q2 ẽ magis a deo accept⁹. Tertio ꝓ-bo eãdẽ ꝯñaz. capio vnũ puulũ baptizatũ a pa-gano in articulo necessitat̃ sine q̄cũq3 solẽnita-te ꝯgrua: tm̃ habitis illis q̄ sũt de necẽitate ⁊ de substãtia sacr̃i. et capio vnũ aliũ baptizatũ cũ fide in ecclĩa xp̄ianoꝝ a viro scõ: ⁊ cũ oib⁹ cir-cũstãtijs req̄sit̃ ad solẽnitatẽ. si ẽ sũt cathecism⁹ ⁊ exorcism⁹: cere⁹: chrisma: ⁊ hmõi. q̄ro igit̃ aut istis puulis infũdet̃ eq̄lis grã in baptismo: vel nõ. si nõ. habeo ꝓpositũ. si sic. ergo frustra fierẽt oĩa talia.

Quarto

Quarto sic. capio vnũ puulũ circũci-sum ⁊ aliũ puulũ baptizatũ. quoꝝ vterq3 ẽ sal-uat⁹: q̄ro aut isti h̄nt eq̄le p̄miũ vel nõ. si sic. ğ tã-tã grãz ꝯtulit circũcisio sic baptism⁹. ꝯñs f̃lm ⁊ ꝯtra mgr̃z lib. iiij. vbi dic̃ ꝙ baptism⁹ est pfecti-oꝝ q̄ fuit circũcisio: q2 in ea nõ dabat̃ grã ad be-ne opandũ: nec augmẽtũ gr̃e habite in adultis s3 solũ peccã dimittebãt̃. Vñ ⁊ abrahe tm̃ fuit si-gnũ ⁊ nihil boni cõtulit exteri⁹: sic dr̃ in fine illi-us capli. si nõ h̄nt eq̄le premiũ: ğ nec habuerũt in p̄nti eq̄lẽ grãz: ğ dabat̃ vni puulo pl⁹ q̄ alte-ri: qd̄ ẽ ꝓpositũ.

Quinto

Quinto p3 eadẽ ꝯñ: q2 puul⁹ decedẽs assumet̃ ad eq̄litatẽ alicui⁹ ordinis an-geloꝝ: ğ eq̄lit̃ p̄miabit̃ cũ ãgelo q̄ actualit̃ me-ruit.

Tertiũ p̄ncipale

Tertio ad p̄ncipa. si sic. baptism⁹ foret ali-quo modo cã effectiua gr̃e: ⁊ sic creatura poss3 creare. ꝯñs f̃lm. ꝯña p3: q2 vel efficit aliq̄d vł ni-hil. si nihil: ğ ñ efficit grãz: ğ nõ ẽ cã gr̃e. ꝯña p3 grã materie: q2 nõ est cã materialis nec forma-lis nec finalis: ğ si nł'lo mõ efficit. nullo mõ cãt. si aliq̄d efficit ĩ aĩa de grã: ğ cãt.

Cõfirmatur

Cõfirmat̃: q2 baptism⁹ creat in aĩa caracterẽ: ğ cãt verã rẽ in aĩa.

Cõfirmat̃ scd̃o

Cõfirmat̃: q2 vel ĩ sacr̃nt̃ noue legis ẽ aliq̄ virt⁹ infusa vł nulla. si nulla: nõ vident̃ nobilio-ra q̄ sacr̃a veteri legis. ⁊ ꝯñs ẽ f̃l3: q2 cõit̃ dicit̃ ꝙ sacr̃a noue legł ꝯtinẽt ⁊ efficiũt qd̄ figurãt. si sic: ğ in syllabis ꝓlat̃ a baptizãte foret aliq̄ vt⁹ spũalis. vel ğ tota in q̄libet pte: vel tota in oib⁹ ⁊ p3 in pte. si p̄miũ: ğ ꝓlata p̄ma syllaba forme sacr̃alis statim causaret̃ grã per illã virtutẽ: q2 agit q̄tũ põt: ⁊ statim cessat agere. Silr̃ ponat̃ ꝙ sacerdos incipiat dicere. Ego te baptizo: et nõ dicat pl⁹: seq̄t̃ ꝙ baptizatũ foret: q2 grã eẽt cãta ĩ aĩa: ⁊ p ꝯñs remissio pcti originalis. ꝯñs f̃lm: q2 nec ibi fuit inuocatio trinitatis explici-ta nec implicita nec forma p̄scripta v̄boꝝ: igi-tur nec sacr̃m baptismi: ꝯña p3 p diffinitionez baptismi. Si dicat̃ ꝙ illa virt⁹ h3 ptẽ in pte ⁊ successiue ẽ sicut syllabe ꝓferũtur. Cõtra: tunc nũq̄ foret hec vera. aliq̄ virt⁹ est in sacramẽtis sicut nunq̄ hec est vera. aliq̄ syllaba est: vel aliq̄ vox est. cũ fiãt cũ motu locali ptiẽtis ⁊ pcussi. Itẽ ꝙ virt⁹ creatiua gr̃e nõ sit in verbis nec in aliq̄ forma ꝓbo. q2 si sic incipiat aliq̄s baptiza-re ⁊ ꝓlata medietate forme mutet intẽtionẽ et intendat nõ baptizare sed tm̃ lauare corp⁹ iste vt videt̃ nõ est baptizat⁹. q2 intẽtio ministri est de essentia sacramẽti.

Quartũ p̄ncipa.

Quarto ad p̄nci. arguo sic. pono duos cathecuminos pares in intẽtiõe

et fide ꝛ deuotione ad baptismū ꝛ sint in eūdo versus baptismū moriatur vnus immediate ꝛ alter puenies ad baptismū baptizet: ꝛ baptizatus decedat: q̄ro tūc an isti eq̄lr̄ pmiabūtur vel nō. si sic: ḡ nihil pfuit baptism⁹ baptizato. si nō: ꝯtra. fuerūt eq̄les in merit̄ p casuz ꝛ nō stetit p non baptizatū q̄ nō fuit baptizat⁹: ḡ nullo mō debet sibi iputari: nec dz sibi nocere.

Quintū pncipale

Quīto ad pnci. si sic: ḡ baptism⁹ pl⁹ deret valere adulto q̄ puulo rōnabili t loquēdo. ꝯña pz: q: adult⁹ vēit in gr̄a ꝛ cū gr̄a ꝛ cū deuotōe ꝛ cū merit̄ ad baptismū: ḡ maiorē gr̄am pōt cārē in illo q̄ in puulo: q: maiorē dispōnē inuenit. ꝫ ꝯñs ē flm. pbo: q: multo mi⁹ pdest adulto q̄ puulo: q: tm̄ bonū ē illō qō ꝯfert puulo p baptismū: q̄tū malū foret illō qō beret puul⁹ si careret baptismo: sz illud malū ē pei⁹ q̄ malū qō accideret adulto si nō baptizaret ꝫ vellet baptizari. pbo: q: illō foret carētia visiōis diue in et̄nū: p pctō oigiali sed adult⁹ volēs baptizari p ipa volūtate purgaret ab oigiali: pbo: q: si sine baptismo decederet beret vitā et̄nā: ḡ illud ē sibi debitū ante baptismū: igit̄ mi⁹ sibi cōfert p baptismū q̄ puulo. Vel si dicat q̄ in adulto remittit tm̄ peccatū oigiale. hoc nō pōt eē: q: ante fuit digi⁹ vita et̄na: sic patuit de cornelio: actuū. x. ꝛ libro q̄rto dist. iiij. c. xij. q̄ vero inuisibilis.

Sextū pncipale

Sexto ad pnci. tūc baptism⁹ auferret culpā ꝛ penā satisfactiuā p pctīs pcedētib⁹: sic cōit dr. ꝯñs flm: q: tūc remaneret aliq̄d ipunitū: et p ꝯñs aliq̄d deordinatū in regno dei. Cōtra aug. pmo. Cur de⁹ hō. ca. xv. ꝯña pz. Sint duo pctōres quoꝝ vn⁹ sit multo peior alio: veniāt ad baptismū cū equali cōtritiōe. vterq̄ recipiet veniā pctōꝝ. ꝛ quo ad culpā ꝛ quo ad penā totā satisfactiuā: ḡ pctā istoꝝ nō equalit̄ puniūt.

Septimū pnci.

Septimo sic. tūc baptism⁹ cōtulisset gr̄am aīe xp̄i. ꝯñs flm ē: q: tūc aīa xp̄i pfecisset in gr̄a.

Octauū pncipa.

Octauo sic. si intētio ministri baptizātis req̄rat ad baptismuz sicut cōiter tenet sequitur multa incōueniētia. Primo q: nō ꝯstaret hōi an esset baptizat⁹ vel nō: q: nesciat si baptizās ipm habuit intētionē baptizādi vel non. ꝛ p ꝯñs talis peccaret exponēdo se ordinib⁹. Itē tūc sacerdos distract⁹ vl ebri⁹ ꝛ puer ludēs cū alijs ꝛ baptizās eos ludēdo nō baptizaret: ꝯñs est flm.

Nonū pncipale

Nono sic. ponatur q̄ null⁹ sit credēs in eccl̄ia militāte: ꝛ q̄ pagan⁹ accipiēdo puulū suū intēdat facere sic ecclesia militās cōsueuit: ꝛ dicat formā sacramēti cū intētōe debita. q̄rit̄ an sit baptizat⁹ an nō ꝛ videt̄ q̄ sic: q: pfert formā: ꝛ ē materia debita ꝛ malicia ministri nō obstat: ḡ ꝛc̄. Sz q̄ nō oñdit̄ p aug. ꝛ allegat̄ de ꝯse. dist. iiij. In duob⁹ ꝯsistit sacr̄m baptismi. s. v̄bo ꝛ oleo. Et parū añ vñ ē h̄ tāta v̄t⁹ aq̄ vt corp⁹ tāgat ꝛ cor abluat faciēte v̄bo. nō q: dr̄ ꝫ q: credit̄: ḡ si mister baptizās dicat formā ꝛ intēdat baptizare ꝛ non credit: nec aliq̄s ali⁹ nihil fit.

Confirmatio

Cōfirmat̄ p illō. iiij. sniarū dist. v. puul⁹ sine fide ꝛc̄. Itē dr q̄ ipossibile ē fidē vl̄iter deficere i eccl̄ia militāte. bm illud iob. vlt. Ecce ego vobiscū sū ꝛc̄. Cōtra. possibile ē totā ecclesiā ꝯsistere i trib⁹ psonis: ꝛ manifestū est q̄ ille tres pñt apostatare a fide: silr pñt infici. silr ꝯgregatio iudeoꝝ fuit aliq̄n ecclesia ꝛ iā ē totlr mutata: ḡ cas⁹ argumēti ē possibilis.

Decimū pncipale

Decio. tūc aliq̄s possz meritorie baptizare seipm: q: sit i deuotiōe ad baptismū ꝛ sit i periculo vt occidat̄ ab hostib⁹: videt̄ q̄ dz seipm baptizare. ꝯñs ē flz: q: nō pōt huare formā.

B

In oppositum

Ad oppositū q̄stiōis ē mgr̄. iiij. sniarū di. v. c. vl. Et fides eccl̄ie vl̄is.

Decisio questionis

Ad q̄stionē dicēdū ē q̄ sic. ad maiorē isti⁹ sacramēti noticiā faciēda sūt octo. pmo vidēdū ē breuit̄ q̄ sūt de essētia sacramēti scdo q̄ sūt de ei⁹ forma. tertio q̄ sit debita materia. q̄rto q̄d req̄rit̄ a pte recipiet̄. q̄nto q̄s sit cōueniēs mister sacr̄i. sexto q̄s sit effect⁹ baptismi septio soluet̄ q̄dā dubia. octauo dicet̄ ad rōes.

Prim⁹ articulus

Circa pmū nota q̄ de eēntia cuiuscūq̄ sacr̄i sūt tria. materia forma ꝛ psona ministrās cū intētione: ita q̄ si aliq̄d istoꝝ defuerit nō est sacr̄m forma ꝯsistit in v̄bis: materia i reb⁹. bm ꝯgruētiā diuersoꝝ sacr̄oꝝ: sic patebit infra. In h̄ aūt sacr̄o baptismi sūt de eē forma v̄boꝝ pscripta. Ego te baptizo i noie pr̄is ꝛ filij ꝛ sp̄ussc̄i. ꝛc̄. Materia aq̄ naturalis q̄ ē elemētū. sic dicet̄ infra. Itē mister intēdēs: fides ppa vl̄ aliena. immersio ꝛ platio ab vno. bm sctm̄ thomā ꝛ alios cōit̄.

C

Articulus scd⁹

Scdo spēalr notādū ē de forma q̄ ē illa. q̄ ponit̄ ex̄ de bap. ꝛ ei⁹ effectu. si q̄s. vbi alexāder papa dic̄. si q̄s puerū in aq̄ immerserit in. n. p. ꝛ filij ꝛ. ss. tm̄ ꝛ nō dixerit. ego te baptizo in. n. p. ꝛ fi. ꝛ. ss. nō ē puer baptizat⁹ Ego m̄ ꝛ amē nō sūt de sba seu essētia: ꝫ de cuidētia. qō maifestū est de amē. q: nec i dicta forma alexāder h̄ replicauit. nec i euāgelio pōit̄ math. vlt. vbi dr̄. Eūtes baptizātes eos docete oēs gētes. in noie. p. ꝛ. f. et. ss. Et ē notādū q̄ in ista forma q̄ttuor includūt̄. s. iuocatio trinitat̄ sub h̄ sensu. in no. p. ꝛc̄. scdo exp̄ssio act⁹ exercitii baptizāt̄: dicēdo baptiso. tertio specificatio psone baptizāt̄. ego. ꝛ illa ē ex istitutōe eccl̄ie. ꝛ lz omittat̄ sacr̄m ꝯfert̄ ꝫ omittēs ex idustria ḡuit̄ peccat. q̄rto ē specificatio psone baptizate: cū dr̄ te. h̄ aūt forma dz pferri tota ab vno. ꝛ nō vna medietas ab vno ꝛ alia ab alio. silr q̄ pfert v̄ba dz immergere nō q̄ vn⁹ pferat v̄ba ꝛ alt⁹ imergat: sic faciūt q̄dā vetule: q: sacr̄a eccl̄iastica sūt vnitat̄ ꝛ diuidi nō debēt. de ꝯse. dist. ij. q: pass⁹. Req̄rit̄ etiā i ista forma significatio ꝯpleta: ita q̄ si fiat mutatio circa significationē vel modū siḡndi nō ē baptizat⁹. vñ si diceret̄ sic. ego te baptizo i noie genitoris et gēiti ꝛ flamiuis aimi. bm doctores nō

foret baptizatus: q2 ista noia ꝗuis supponũt ꝑ ꝑsonis ꝑncipalr tñ significãt notiones. nec debz vllo modo baptizari in noie trinitatis vl' xp̃i.licet aliqñ liceret ad ꝓmulgationẽ fidei vt nomen xp̃i amabile redderet. ⁊ hac de cã olim in noie xp̃i baptizabaẽ. vnde de ꝯsecra.ij.dist. a quodã habeẽ sic. Si tñ in nomine xp̃i baptizetur baptizatũ erat.licet nũc nõ sic in nomine xp̃i baptizaẽ nec etiã in noie trinitatis. Unde de verbo ad verbũ debẽt sacerdotes docere in suo vulgari formã baptizãdi ꝑdictã. ⁊ lz ꝯtingat aliqñ ꝙ vetula dixerit totã formam in suo vulgari ⁊ postea subiũgat in noie patris ⁊ filij et spussancti nihil nocet. doceanẽ tñ omnino ꝙ tñ semel ꝓferant verba. ⁊ nullo modo plures. Circa mutationẽ isti⁹ forme vocaẽ. Ego te baptizo ⁊c. Est sciendũ ꝙ potest fieri mutatio tribus modis. q2 vel circa substantiã oratiõis ꝓlate: vel circa quãtitatẽ: vel circa ordinẽ ṽboꝝ

Primo

si circa substantiã orõnis ꝓlate hoc contingit dupl'r: vel q2 tota substãtia orõnis vocalis mutatur: et tũc vel manet eadẽ significatio vocuz ꝓlatarũ ⁊ hoc nõ nocet. q2 in omni lingua põt baptizari. vl' nõ manet. sed mutaẽ significatio et talis obest sacramẽto. vt si dicaẽ in noie genitoris vel trinitaẽ. Si aũt fiat mutatio circa partẽ: puta circa vnũ verbũ vel duo hoc potest esse dupl'r. vel ꝙ nõ manet eadem significatio neqz ẽm institutionẽ ꝑmariã neqz ẽm trãssumptionẽ: neqz ꝑ accõmodatiõez vsus. ⁊ tũc nihil fit. vel fit talis mutatio corrũpendo aliqd ṽbũ sic ꝙ recedit a significatiõe ẽm ꝑmariã institutionez: nõ tñ ẽm accõmodationẽ vsus corrũdẽ vocabuloꝝ maxime apud simplices ⁊ ẽ baptismus. Unde zacharias papa reputauit baptizatũ eũ qui a quodã sacerdote ignorãte latine loqui. baptizatus fuit sub hac forma. In noie patria et filia et spiritua sancta. sicut habeẽ de ꝯsecra.distin.iiij.c.retulerunt. Sic igiẽ primo modo ꝯtingit fieri mutationẽ circa substãtiaz forme vocalis.

Secundo

Scđo modo fit mutatio circa quãtitatẽ verboꝝ ⁊ hoc dupl'r addẽdo vl' diminuẽdo. si addẽdo vel fit cũ intẽtione mutandi formã ecclie. et tunc nihil fit vel introducendi errorẽ sicut fecit arrius sic dicẽdo. In nomine patris maioris ⁊ filij minoris ⁊c. ⁊ sic etiã nihil fit. Si tñ addiẽ aliquid ex simplicitate ⁊ deuotione nõ impedit vt si dicaẽ. Ego te baptizo in noie patris ⁊c. et beate ṽginis matris dei. melI⁹ tñ est ne introducaẽ noua forma a tali deuotione abstinere ꝓ tũc. sed si ex simplicitate fiat nõ impedit: si aũt diminuẽdo fiat mutatio. dicendum est ꝙ aut volũtarie aut inuolũtarie: si volũtarie impedit vt dictũ ẽ. si inuite q2 baptizans moriẽ vel impediẽ añ ꝓlatiõnẽ completã ⁊ tunc pie crediẽ ꝙ summus sacerdos supplet ⁊ est baptizatus. ⁊ si statim moriaẽ. saluaẽ: ⁊ gaudebit ecclesiastica sepultura. si aũt viuat debz sub ꝯditione rebaptizari.

Tertio

Tertio ꝑncipaliter mutaẽ forma ẽm ordinẽ verboꝝ. ⁊ hoc dupliciter: quia vel trãsponendo vel interponendo. si fiat transpositio vel fit ex simplicitate. ⁊ tũc nõ nocet: vel ex malicia: q2 nõ intendit seruare formã ecclesie: tunc impedit si fiat interponẽdo q̃dã alia. dicendũ est ꝙ vel fit magna interpositio vel modica. Si modica sicut sternutationẽ vel tussim. ⁊ tũc nõ nocet sic interpositio ꝓprij nois qđ tunc imponiẽ puulo. nec obest nec ꝓdest sacro. Si est magna. ita ꝙ si vsus loquendi intentio ⁊ actio ꝓlationis nõ deberet iudicari vnũ: tũc nõ est baptismus. Sic igiẽ in forma fit mutatio tribus modis generaliter: ⁊ sex modis specialiẽ scz subtrahendo: addendo: interponẽdo. transponẽdo: cõmutãdo: corrũpendo.

D Tertius articul⁹

Tertio circa materiã istius sacri est sciendũ. ꝙ ipsa aqua naturalis est materia. sicut pz Job.iij. Nisi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ spũ sancto nõ põt ⁊c.

Cõtra arguiẽ pmo

Contra aqua semꝑ mixta est ꝑtibus terreis. vñ Aristo.ij.methauroꝝ. Ois vapor est duo vapores. ergo nũq̃ fit baptism⁹ nisi in aqua mixta. igiẽ nõ in aqua elementari.

Scđo

Item aqua rosacea est eiusdem spẽi cũ elemẽtari. igiẽ ⁊c. Añs pz. quia vtriusqz sunt eadez accidentia sicut frigiditas: humiditas: ⁊ ꝑspicuitas.

Tertio

Itẽ ꝙ aqua simpl'r nõ sit materia hui⁹ sacramẽti vz: q2 aqua que fluxit de latere xp̃i q̃ significabat materiã huius sacramenti nõ fuit purũ elementũ. q2 tale nõ inuenitur faciliter in corporibus mixtis. q2 elementa non sunt in mixtis.

Quarto

Itẽ aer fuisset materia ꝯuenientior: q2 cõmunior vt videẽ.

Solutio ad qõnẽ

Dici põt ꝙ baptismus est ablutio corꝑalis hois nõ renati nec renitentis facta in aqua ab aliquo simul ꝓferente verba debita ⁊ debitam intentionẽ habente. Ex qua diffinitione pz ꝙ aqua ꝑ multas ꝯuenientias ad sacramentũ ⁊ eius effectũ est materia ꝯueniens sacramẽti. Primo rõne dyaphaneitatis habet aliquid de lũine. Scđo rõne humiditatis habet vim ablutiuã. Tertio rõne frigiditatis hz vim infrigidatiuã. Quarto ẽm aristo. vij. de aĩalibus. aqua marie ꝯuenit gñationi ⁊ augmẽtationi aĩaliũ ⁊ plantarũ. Quinto ẽ cõior ⁊ ꝯueniẽtior oibus: ⁊ de facili põt hẽri significat ğ illũinationẽ ꝑ fidẽ ex ꝑmo: mũdationẽ a pctõ ex scđo: extinctionẽ fomitis. ex tertio: regenerationẽ spũalẽ ⁊ grẽ collationẽ. ex q̃rto. ⁊ ꝯcernit necessitatẽ baptismi: ex q̃nto.

E Rñsio ad argu. Ad ꝑmum

Ad ꝑmũ dicendũ ꝙ mixtio accipiẽ dupl'r. vno mõ ꝓpe: ⁊ illa tollit spẽm miscibilis: sicut ẽ in ṽa mixtio ⁊c. Alio mõ ḋr mixtio large q̃dã ꝯfusio vel mix

positio partiū aliquarū qñ.s.partes diuerse diuersarū rerū manētiū in suis spēbus mixte ponūtur. Ubi aq̄ miscet̄ pmo modo nō pōt fieri baptismus q: nō est aq̄ pura. scdo modo pōt. ⁊ iō lz aq̄ cōis sit mixta ptib⁹ terre vel aeris nihilominus manet vna spēs aque. Uñ in aq̄ maris pōt fieri baptism⁹ lz eius salsedo declarat eaz mixtā cū ptib⁹ terrestrib⁹ ɓm Arist. ij. Methe ororum. Silr in lixiuio quod fit p transitū aque p cineres. Silr in thermis, balneis ⁊ aquis sulphureis: sed nō in vrina q̄ est colamētū sanguinis. nec in ceruisia bona p̄cipue q̄ bene nutrit. nām in istis nō manet aq̄ in specie sua.

Ad scdm

Ad scdz dicendū q̄ aq̄ rosacea nō est eiusdē spēi cū aq̄ elemētari sicut p actionē distinctā ɓm speciez pz: q: dato q̄ ille q̄litates sint in vtraq̄ eiusdē spēi: nō tñ om̄es alie. sicut opationes distincte ɓm spēm manifestant.

Ad tertiū

Ad tertiū dicūt q̄dam q̄ aqua que fluxit ⁊c. fuit elementū ⁊ miraculo se resoluta i ita breui tpe: q: vulnerati nō solēt emittere aquā de vulneribus nisi post longaz resolutionē ⁊ alterationē corp.

Ad quartū

Ad quartū dr q̄ bñ potuisset siue posset sic fuisse institut⁹ baptismus si xpo placuisset: ꝫ nō est elementū sic resistēs tactui nec ita sensibile sicut aq̄: vt dicit Albert⁹.

F
Articul⁹ quartus

Quarto videndū est q̄d reqrit̄ a pte recipiētis sacrm baptismi vnde dicēdū est vel baptizādus est puulus vel adultus: si puulus nihil requirit̄ nisi q̄ sit nat⁹ ⁊ diuisus a mr̄e totaliter vel in pte. qd̄ iō dico q: lz regularit̄ expectari debeat totalis egressio de vtero. i articlo tñ nccitat̄ vbi timet̄ mors pueri: si caput appareat asp̄gendū est aq̄: q: caput est p̄ncipal̄ ps hoīs in quo sunt oēs sensus. si v̄o man⁹ vl̄ pes p̄us exeat ɓm quosdā nō dz baptizari: nihil tñ nocet si asp̄gat̄ cū debita forma v̄boꝝ: q̄a mīa dei nō est in nccītate arctāda. si v̄o postea plenarie nascat̄ pōt baptizari sub ɔditōne sic. Si nō es baptizat⁹ ego te baptizo ⁊c. Scificati v̄o in vtero baptizari debēt qñ sūt nati ꝑpt caracterē ⁊ p̄ceptū ecclīe. Itē puer nō dz int⁹ hoc ē in vtero tot⁹ exīs baptizari. nec mr̄ dz baptizari ꝑpter puerū q̄ si fiat nō tñ est baptizat⁹. de ɔsecra. dist. iiij. Qui in mr̄nis ⁊ ca. si ad corpus Uñ ꝫ mulier quidā ɔuerteret̄ ad fidē et baptizaret̄ nihilomin⁹ puer postea nat⁹ dz baptizari Si vero baptizādus sit adultus vel est furiosus stultus vel sane mētis: si stultus vel perpetue furiosus idem iudiciū est de tali ⁊ de paruulo. Uñ in eis nec requirit̄ intētio nec fides ꝓpria. si vero habeat lucida interualla tūc req̄ritur q̄ aliqñ intēderit baptizari. Et iō amētes et dormiētes si ante amentiā vel somnū ɔtraz voluntatē habuerint nō recipiūt sacramentū. si in somno vel furia baptizent̄. Si vero ante in motuerit eoꝝ volūtas p̄it in articlo necessitat̄ baptisari: etiā si furibūdus tūc ɔdicat. si aūt nō sit articulus necessitat̄ dz in furiosis expectari lucidū interuallū. Si vero adultus baptisandus sit sane reqrit̄ in eo intentio ⁊ fides ⁊ volūtas suscipiendi sacrm absoluta vel ɔditionata. vñ si quis oino cogeret̄ ita q̄ simplr̄ esset coactio nihil fieret. Si tñ volūtariū ē mixtū: vl̄ si volūtatē habeat mixtā: sicut si p metropolitanū induceret̄: tunc recipit sacrm: ꝫ nō rē sacri.

G
Articulus quintus

Quinto videndū est q̄s sit minister ɔuenēs hui⁹ sacri. Dicendū est q̄ regularit̄ ⁊ ex̄ casū necessitatis solus sacerdos dz baptisare: et licz p̄sente epo: pōt sacerdos baptisare. q: est de officio suo. tñ p̄nte p̄sbytero clericus baptizare nō dz: nec laicus p̄nte clerico. nec mulier p̄nte viro. tñ in articulo necessitatis pōt baptisare oīs hō: bonus vel mal⁹: fidelis vel infidelis. dūmō habeat intentionē faciēdi: sicut eccl̄ia ɔsueuit facere: si etiā nihil credat de v̄tute sacri pōt in articulo necessitatis baptisare tā mulier q̄ vir indifferēter. sicut pz de ɔsecra. dis. iiij. mulier. Sciendū est tñ q̄ a malo ministro ꝫ est ab heretico: excōicato vel suspenso: symoniaco: fornicatore notorio nō debent recipi sacramenta nisi morte interueniēte baptismus ⁊ cōio. dis. xxxij. vñ angelus malus baptisare nō pōt. si bonus faceret ⁊ ecclesie ɔstaret nō foret rebaptisandū: q: ille nullū officium sibi vsurparet sine diuina approbatione.

H
Articulus sextus

Sexto dicendū breuiter de effectu baptismi q̄ est multiplex deletio pcti originalis ⁊ actualis: insil̄ absolutio si insit: infusio gr̄e de nouo vel augmentū p̄cedentis: remissio pene satisfactorie: imp̄ssio characteri. de remissione exterioris satisfactorie pene. habet̄ de ɔsecra. dis. iiij. c. iiij. Nō oīs exterior satisfactio. ⁊ allegat mgr̄ lib. iiij. dis. ij.

I
Articul⁹ septim⁹

Septimus articulus q̄stionis est soluere q̄dā dubia circa baptismū ɓm quosdā casus possibiles.

Casus primus

Primo pono q̄ inueniat̄ puulus expositus in publico nescit̄ a quo vel a q̄bus nec inuenit̄ signū vl̄ testimoniū aliqd̄ de baptismo an sit baptisādus vel non. Dico q̄ iste casus ponit̄ de ɔsecra. dis. iiij. puulos. q: nō est certū nō esse baptisatū: iō ꝑpter reuerentiā sacri: ⁊ ad p̄iudiciū irregularitatis qd̄ incurrit puulus si bis baptisaret̄. baptisandus est sub ɔditiōe. extra de baptismo ⁊ eius effectu. de q̄bus: vbi dr̄ sic. de q̄bus dubiū est an baptisati fuerint baptiset̄. his v̄bis p̄missis. Si baptisatus es nō te baptiso. si vero baptisat⁹ nō es: ego te baptiso i noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄ūssancti amen.

K
Scds casus

Scdo sic pono q̄ aliq̄s deferat puerū v̄sus ecclīam ad baptisandū ⁊ trāsiens pontē videat euident̄ q̄ puer moriet̄ añq̄ puenerit ad finē pont̄ ⁊ pons ē alt⁹: quo

posito ille proijcit puerũ in aquã cũ intẽtione
baptizãdi, pferẽs verba que sunt de forma: cãu
ↄtingẽte puer euadat. querit an debeat reputari
baptizatus. videt q sic: q ibi fuit forma debi-
ta ⁊ intẽtio cũ materia ⁊ oĩa reqsita in articlo
necessitat. dicit q nõ est baptizatus: q baptis-
mus est ablutio vbi pmo coopert totũ vel ps
et postea discoopert. ppter pmũ repñtat xpi
sepulturã, ppter scdm eius resurrectionẽ. act⁹
aũt pijciẽtis in casu isto nõ fuit ordinat⁹ ex sui
natura vt puer ablueret hoc est mergeret ⁊ re-
leuaret. ⁊ iõ si a casu ↄtingat q p pijciẽtẽ vel
p aliũ liberet nõ est baptizatus: saltẽ ppter du
bium põt baptizari sub ↄditione ⁊ si moriretur
credo q saluaret approbãte deo qd factum est
ab hoie quãtũcũqz imperfecte.

Tertius casus

Tertio pono q
aliqs hñs puerũ stet sup puteũ pfundũ ⁊ puer
est in pıculo mort: ⁊ ipe nõ hẽat vas aptũ nisi
factũ de virgis siue chalatũ vel cribrũ et chor-
dã aptã. pono q ponat puerũ in cribro vl' cha-
lato ⁊ cũ chorda dimittat eũ i aquã ⁊ extrahat
pferẽs vba cũ intẽtione baptizãdi quo posito
querit an puer sit baptizat⁹ vel nõ. videt q nõ
q: null⁹ eũ imersit nec imediate tãgit itingẽdo
Dicendũ est q sic: q: oĩa fuiũt q de ncẽitate sunt
salutis. nec oz q in tali cãu tãgat imediate ab
aliquo. si iñ casus esset posit⁹ q hret pannũ ali
quẽ, ⁊ tũc aqz posset expmi panno sup puerũ cũ
forma verboꝝ: q: immersio nõ est de ncẽitate
sacramẽti: s sufficit in casu q aspgat. nec refert
vtrũ multũ vel paruz infundat de aq de ↄsec.
distin. iiij. nequaqz. Unde deponẽdo ipm vas
põt extrahi tanta aq q sufficeret od aspgendũ

Quartus casus

Quarto pono casum istũ. hẽat aliqs pagani
paruulũ vel iudei vel alteri⁹ infidelis in custo
dia: sit puer in pıculo mort et intuitu salut aie
moriturı baptizetur sub tali forma ↄditionali.
Ego te baptizo si pr tu⁹ ↄsenserit. in noie pris
⁊c. quo facto puer morit. isto cãu posito quero
an fuit baptizat⁹ vel nõ. Si nõ: ↄ. lz addere ad
formã verboꝝ sicut dictuz fuit in scdo articulo
qõnis illud quod nõ corrũpit formaz dũmodo
nõ fiat cã introducẽdi nouũ ritũ: sed illa condi
tio interposita nõ corrũpit formã manifestũ ẽ.
Similr forma sacramẽti admittit ↄditionem:
sicut patet in dubijs an sint baptizati fm eun
dem casuz supius allegatũ. extra de baptismo
de qbus dubiũ est. Silr ↄditio est honesta ⁊ nõ
impossibilis q: stant simul q iste sit baptizat⁹

Cõfirmat

et patri hoc placeat. Silr ↄfirmat q: baptism⁹
est magis necessariũ sacrm ⁊ nobili⁹ q mrimo
niũ: sed si ↄctus mrimonialis fiat sub ↄditiõne
turpi vl' ipossibili ↄditio dz reijci ⁊ p mrimonio
iudicari: sicut pz extra de ↄditõibus appositis
in despõsationibus vel alijs cõtractibus si cõ-
ditiões in fine illius capli: vbi dicit sic. ↄditio-
nes in fine apposite mrimonio si turpes aut i-
possibiles fuerint, ppter ei⁹ fauorẽ debẽt p nõ
adiectis haberi. igit a multo fortiori ↄditio ap
posita i pposito nõ ipediet baptismũ. Si cõce
dat q puer ẽ baptisatus. Cõtra. q aia pueri ẽ
in celo. s nõ fuit baptisatus nisi sub ↄditiõe q
patri placeret: ⁊ puero mortuo pater põt libe-
re ↄsentire ⁊ dissentire. igit in ptãte pris est fa
cere q puer nũqz fuit baptisatus. ⁊ p ↄñs q nũ
q habuit grãm nec aĩa eius videret deũ. ↄñs
est ipossibile. Nã hec ẽ necessaria aĩa eius frue

Rñsio ad casum

bat deo. Ad h dicendũ est q quõcũqz pr se ha-
beat postea puer nõ est baptisatus: q: ↄditiõe
cõpleta puer transit de foro ecclie militant. vñ
licz postmodũ pr ↄsenserit nõ est tñ tũc tpis ca

Replica

pax facti. ⁊ iõ si aliq ↄditio debz apponi in ba-
ptismo oportet q sit ↄditio talis que stet cũ eẽ
pueri de foro ecclie militant. Sz ↄ hanc rñsio-
nem arguit sic. extra de sentẽ excõi. a nobis. q
mortui in snia excõicatiõis ligant post mortẽ
⁊ a snia quã incurrerũt viuẽtes absoluũt post

Responsio

mortẽ. Dicendũ est q aliud est in iurisditioni-
bus ⁊ sacris. q: nemo ordinat vel baptisat vel
ↄfirmat post mortẽ: s ppter facta pcedentia
qb⁹ hoies meruerũt in vita põt h eis fieri post

Alia responsio

mortẽ. Aliter põt dici ad casum q nullũ sacrm
recipit ↄditionẽ nisi de pñti ppter certitudinẽ
quã sacrm requirit. ⁊ iõ puer in casu nro non
foret baptisatus. mihi aũt absolute videtur di-
cendũ q puer nõ est baptisatus: q: ↄditio ad-
iecta repugnat significationi forme sacralis.
Naz cũ dr. ego te baptiso ⁊c. denotat q ita sit
q in h tẽpe pñti baptisat eũ ⁊ ↄferat ei sacrm.
cũ aũt adiũgit illa ↄditio si patri tuo cras pla-
cuerit illa ↄditio interimit significationẽ act⁹
exerciti significati pus: q: iõ ẽ mutatio forme
qtũ ad significationẽ q semp impedit sacrm:
sicut articulo scdo dictũ fuit.

Quintus casus

Quinto pono
q sint duo ceci sacerdotes iohes ⁊ petr⁹ ⁊ ba-
ptisent vnũ fil' ⁊ semel cũ forma ⁊ intentione
debita: sic dicẽdo. ego te baptiso. si nullus ali⁹
mõ te baptisat quo posito: querit aut iste puer
ẽ baptisat⁹ vel nõ. si sic, vl' a iohe vel a petro vl'
ab vtroqz. Si ab vtroqz sequũt multa incõue-
niẽtia pmo q baptisat⁹ ẽ irregular' nec põt ad
ordies pmoueri. sic pz de ↄsecra. dis. iiij. q bis
⁊ tũc hret duos characteres: q: p factõ vnius
recipet vnũ characterẽ: ⁊ pari rõne p factũ al-
terius recipet aliũ. Tertio q: talis recipet gra
tiã duplam: ⁊ si a tribus triplã. ⁊ si a centũ cen
tuplã. Si dicat q causat in eo tñ vnus chara
cter a duobus. Contra. tñ causat iste qtuz ille
similiter tunc idem indiuisibile est totaliter a
duob⁹: sic q vtrũqz est illius causa totalis. silr

neuter scit de alio p casum. igit nō intēdit cāre idem. Silr vba que dicunt ab vno nō sunt minoris efficacie ꝙ vba alterius: que si dicant a iohāne pari rōne a petro manifestū est ex casu Si dicat ꝙ baptizatꝰ nō est. ɔtra: ɔditio est licita nec corrūpit formā et vterqꝫ pfert formā debitā. ꝗ. Mꝫ ɔditio illa sit licita ptꝫ ex de baptis. ea. de qbus. vel deponat ɔditio ⁊ pfert vterqꝫ absolute formā dicendo. Ego baptizo te. Ad istud dicendū est ⁊ pmo ad pmū casuz ꝙ talis ɔditio est corruptiua significationis forme in tali casu ⁊ vt nūc. ⁊ ideo est ɔtraria effectui baptismi ⁊ nō tenet sacramētū ꝗuis conditio sit impleta sicut est de matrimonio. Si dicat contraho tecū si semp velis esse adultera. sicut ptꝫ extra de ɔditionibus appositis. Si ɔditiones et ita gnaliter dicendū est ad omnia insolubilia q fieri possunt in casibus iuris. Ad istum casum est dicendū ꝙ puer est baptizatꝰ. Et ad rōnes in ɔtrariū dicendū est ad pmā ꝙ baptizatus nō est irregularis: qꝛ nō est iteratō sacramenti pus dati pm intentionē illius capli. de ɔsecra. dist. iiij. q bis. Silr canon ille est pena iuris ⁊ nō dꝫ extēdi. Ad scōm dico ꝙ nō imprimit nisi vnus caracter a deo nec maior gratia datur ꝙ si vnꝰ baptizaret. ista eñ vba nō sunt cause effectiue caracteris totales et pfecte: sed tm̄ dispositiue. ⁊ nō est incōueniens ꝙ vnꝰ effectus sit dispositiue a duobus maxime qñ agēs pncipale est agens volūtariū. si aūt casus mutaret ꝙ duo intēdāt simplr simul et semel vnū baptizare. deberet vterqꝫ dicere sub hac forma Ego te baptizo nō sic i plurali nos baptizamꝰ et silr deberet incipe ⁊ simul finire: qꝛ alr foret pm aliquos iteratio interpratiua. si tn̄ diceret in plurali ex simplicitate baptizātis foret baptizatus. Sexto pono casum de mūto ⁊ muto ⁊ quero an talis sit baptizatꝰ aut nō. posito ꝙ mutus immergat ⁊ mācus vba debite pferat. Videt ꝙ puer quez intendūt baptizare nō est baptizatus. Tum qꝛ pferēs exprimeret actuz eē ab eo a quo nō est ⁊ diceret falsum. Tum quia derogaret efficacie sacramēti: qa sacramenta ecclīastica sunt sacramēta vnitatꝭ vt dictū est et diuidi nō debēt: de ɔsecra. distin. ij. qꝛ passus Sed cōtra videt ꝙ sic: qꝛ Matthei vltimo dꝛ Ite. docete oēs gētes baptizātes eos. nō dicit vt quilibet vnū baptizaret. Scōo qꝛ in ɔsecratione eucharistie ⁊ consecratōn epi ⁊ in extrema vnctiōe qđ fit ab vno impfecte pōt suppleri ab alio. igit a multo fortiori in sacramēto necessitatis cuiusmodi est baptismꝰ. de sacmēto eucharistie pꝫ qꝛ in canone. vij. q. pma. nihil ꝫ. ibi dicit ꝙ missa ab aliquo inchoata ab alio pficiat si necessitate pmus pūctus fuerit. dꝛ hic ꝙ nō pm apparatū. distin. xxiij. c. quorūdaz. ꝙ duo impfecta sacramēta nō ɔstituūt vnū perfectū. ⁊ hoc ideo qꝛ sacramēta eccīe sunt sacramēta vnitatis: sicut paulo ante allegatum est Et hoc est gnaliter verū in omni sacramēto ꝙ ea q sunt de necessitate sacramēti nō diuidūt sicut idem apparatꝰ dicit de baptismo: ꝫ illud quod est solēnitatis bene diuidit. ⁊ sic soluit illud quod est adiectū in arguēdo. Scōo ꝙ sic p illud. vij. q. i. nihil. Contra qꝛ loquit de his que ptinent ad solennitatē sacramēti. Vnde in cōsecratione eucharistie si vnus infirmitate pūctus tm̄ vel passiōe dixisset illa duo vba hoc est nō deberet alius psequi sic dicēdo. corpꝰ meuz. sed deberet reincipe ⁊ dicere totā formā. et silr est dicēdū de ipso eodē infirmo si passio ab eo in toto transiret. Et istud ɔfirmat p istud capitulū quorūdā. distin. xxiij. vbi sic habet. Quorūdam clericoꝝ dum vnus ad presbyterū duo ad leuitarū ministeriū sacrarētur epus dolore detētus fert manū suā tm̄ imposuisse sup eos. Et presbyter quidā ɔtra ecclīasticū ordinē bñdictionē dedisse: sed quia iam eps ille examini diuino relictus: humano iudicio accusari non potest. hi qui suspsunt gradū sacerdotij vel leuitici ordinis quez puerse adepti sunt amittant Confirmat hec rñsio ad casum: qꝛ exprimere actū esse ab eo qui nō baptizauit videt derogare efficacie sacramēti. melius tn̄ eēt ꝙ mancus aspergeret cū aqua. Septimo pono ꝙ aliqs baptizatꝰ cū forma debita et materia debita: ꝫ nō facit signū crucis: querit an baptizaret. Dicitur ꝙ sic: qꝛ est ibi forma: materia: et intentio ministri. ꝙ nō dꝛ de ɔsecratione dist. v. nunqđ Ad hoc rñdet glosa ordinaria ibidē dicēs ꝙ loquit de ɔgruentia nō de necessitate sacmēti vñ vere baptizat. Octauo pono ꝙ sacerdos nō vult baptizare puerū paruulū meū in extrema necessitate nisi det sibi p baptismo pecūia aut qđ aliud. Dicendū ꝙ nihil debꝫ dari sacerdoti p baptismo sacmētali de penitentia pma q. pma. Sed ita est faciendū ac si nullus sacerdos pūs esset. Nono ponat ꝙ deꝰ ponat animā damnatā in corpe paruuli baptizādi. silr ponat aiam dānati in corpe gñato ppagatōe cōi sicut imponit aiam de nouo creatā. tūc ista aia hēbit remissionē petōꝝ cōmissoꝝ ⁊ totiꝰ pene debite ⁊ statiꝫ moriat. igit saluabit: qꝛ tota pena est sibi remissa. Silr ista aia hēbit duos caracteres. Silr resuscitet deus corpus pauli ⁊ ɔiūgendo ei aiam petri: nunqđ deberet baptizari. dicit ꝙ sic: qꝛ iste hō nūq fuit baptizatus Dicendū ꝙ nō si ɔstaret ꝙ baptizatus est in remediū cōera petri. Itē. creet deꝰ vnū hominē de nouo totalr iste nō debꝫ baptizari totaliter

Margin notes (left column): Rñsio ad repli. — Ad pmuz casum — Ad scōm — Mutatio casus — Sextus casus
Margin notes (right column): Responsio — Confirmat — Septimus casus — Responsio — Octauus casus — Nonus casus — Alius casus — Alius casus

Probo q: nõ potest renasci. de cõsec. dist. iiij. q̃ in matre. q̃ natus nõ est adhuc ſm adã ſm xp̃z renasci nõ potest. nec regñatio in eũ dici põt i quẽ generatio nõ p̃cessit. Contra igit̃ dãnabitur necessario. Joh. iij. nisi q̃s renat⁹ fuerit ⁊c̃. Dicendu3 est q̃ sacramẽta sunt instituta p cõi ꝓpagatiõe hoim. isti aũt casus sunt singlares nec deus sacramẽtis suã ꝟtutẽ alligauit quin sine eis opari possit. ⁊ eoꝝ effectũ suspẽdere sic placet sibi: nec de talibus casibus possum⁹ diffinire: ſ est in eis implorandũ diuinũ oraculu3 sicut dicit augu. de vnico baptismo.

X Casus decimus

Decimo pono q̃ aliq̃s nõ baptizatus ordinet̃ in sacerdotem credat tñ se fuisse baptizatũ. qui casus ponit̃ extra de pb̃ro nõ baptizato. c. aplicã. Et quero an talis dãnabit̃ ꝑpterea q̃ gerit officia sacerdotalia an nõ. Et videt̃ q̃ nõ: q: p ignorãtiam inuincibilẽ excusat̃: nec videt̃ debuisse petere baptismũ: q: aliter q̃libet deberet ſ petere q̃ tũcũq3 baptizatus. Tñ ꝯtra videt̃ illud aug. de ꝯse. dist. iiij. cathecuminũ. vbi d̃r. Cathecuminũ in bonis opibus defunctũ vitã h̃re non credim⁹ excepto dũtaxat nisi martyrij cõpleat sacr̃m: ſ iste nõ fuit martyr. igit̃ ⁊c. Si dicatur sicut dicit magr̃ dist. iiij. c. sunt ⁊ aliq̃ circa medium q̃ auc̃tas debet intelligi de tali q̃ sciuit̃ se esse cathecuminũ ⁊ nõ petijt baptismum vel ꝯtempsit. Contra tenet̃ facere ⁊ scit se teneri ⁊ nõ petit. igit̃ peccat mortalr̃. Item in alio casu q̃ in martyrio põt cathecumin⁹ saluari. igitur exceptio augustini nõ est cõueniẽs. Dicendu3 q̃ sic in via salut̃ ad illud aug. dicendũ est q̃ intelligit de cathecumino qui ꝑpter defectũ fidei baptizari nõ petit ⁊ de tali nõ p̃supponit ecclesia q̃ sufficiẽter voluit vnq̃ in vita baptizari: sed de illo q̃ offert se martyrio q̃tũcũq3 apparuerit insufficiẽs ante vel negligẽs in petendo baptismũ: satis p̃sumit̃ q̃ baptizari voluisse3 si vixisse3 qui p fide morit̃. Et qñ arguit̃. iste tenebat̃ petere ⁊ nõ petijt. verũ est q̃ in casu argumẽti nõ tenebat̃ ille sacerdos petere: q: putauit se baptizatum. ſ si ponamus casu3 de alio cathecumino qui nõ petijt baptismũ põt dici q̃ peccat mortalr̃: si nec petit p nũc nec p alio tp̃e Silr̃ petitio põt exponi p desideriũ petẽdi. dato eñ q̃ cathecuminus sit in deſto vbi nullu3 videt nõ tenet̃ petere. tenet̃ tñ velle: vel h̃re desideriũ petendi. ⁊ de tali cathecumino est vera illa exceptiua aug. q̃ dãnabit̃ vl̃ q̃ martyrij cõpleat sacr̃m. Sed q̃d est de his dicendũ q̃ pb̃r iste gessit. nun q̃d decepit aias. Dicendu3 q̃ nõ q: dũ bona fide credit se ordinatũ rata sũt oĩa que gessit p gr̃am summi sacerdotis. ⁊ sic p3 q̃ ad virtutem vocis loquẽdo potest consecrare corpus xp̃i. ⁊ si sit ep̃us cõferre ordines ⁊ cõfirmare: ⁊ sic facere que ad solos ep̃os vel sacerdotes ꝑtinent de iure. Sed melius dicẽdu3 est q̃ talis nõ ꝯsecrat sed deus ⁊c. Item eodẽ casu retẽto de pb̃ro nõ baptizato hoc excepto q̃ supuiuat ⁊ cõstet postea legitime q̃ nõ fuit baptizatus: quero q̃d debet de eo fieri. Dicendu3 q̃ iste casus poni t̃ extra de pb̃ro nõ baptizato ca. veniẽs. vbi r̃ndet dñs papa ad casum q̃ cũ ꝓbatũ fuerit legitime q̃ nõ extitit baptizatus debet baptizari ⁊ ordinari ad singulos ordĩes de nouo. q: baptismo nõ recepto nõ põt aliud recipi sacr̃m eo q̃ baptismus sit oim sacramẽtoꝝ fundamentũ ⁊ ianua. distin. xxij. hec sollicitudo. nec talis irregularis esset q: q̃d nescit̃ eẽ factũ nõ p̃supponit̃ iterari.

XI Casus vndecimus

Undecimo pono iuxta casum p̃cedentẽ q̃ aliq̃s adultus asserat se baptizatũ nec habeat sup hoc testimonium: querit̃ an credendũ sit dicto suo. videtur q̃ sic q: de ꝯsecra. dist. iiij. c. placuit d̃r. placuit de infantib⁹ quotiẽs nõ inueniunt̃ certissimi testes qui eos baptizatos eẽ sine dubitatiõe testẽtur neq3 ipsi sunt p etatẽ ydonei de traditis sibi sacramẽtis r̃ndere absq3 vllo scrupulo eos eẽ baptizandos. q̃ a ꝯrio sensu si paratus est r̃ndere de sacramẽtis sibi tradit̃ sibi credendũ est. S3 ꝯtra hoc arguit̃ q: de ordinibus nõ est credendum alicui de se. sicut p3 distin. xcviij. affros. Dici potest q̃ in casu debet sibi credi ⁊ in casu nõ: q: q̃tum ad cõicationẽ sacramẽtoꝝ ⁊ cõuictum cõem debet sibi credi qui catholice de fide r̃ndendo asserit se esse xp̃ianũ. ⁊ hoc vniuersaliter in omni casu nisi cederet in p̃iudicium alteri⁹. Unde ad edificationẽ baptismi ⁊ ecclesie ꝯsecrationẽ sufficit testimoniũ vnius. l3 nõ sit ita in ordinibus. sicut d̃r de ꝯsecra. disti. iiij. ca. placuit. Si aũt in forma iudicij agat cõtra talẽ. sicut si est sacerdos ⁊ agat̃ iudicialiter ad eius depositionẽ obijciẽdo q̃ nõ est baptizat⁹ Uel agat̃ ad diuortiũ si ꝯtraxit cũ aliq̃ in hoc casu nõ sufficit testimoniũ singularis persone Silr̃ si alicui relinquant̃ ex testamẽto decem si fuerit xp̃ianus: certe tũc o3 hoc ꝓbari p plures testes: ⁊ nõ sufficit testimoniũ singularis p̃sõe alioq̃n fieret p̃iudiciũ heredibus. De his q̃ ab infantia inter xp̃ianos sunt ꝯuersati ⁊ de xp̃ianis geniti: p̃sumendũ est q̃ sunt baptizati: nisi doceat̃ oppositũ euidẽter. extra de pb̃ro nõ baptizato. c. veniẽs.

XII Casus duodecimus

Duodecimo pono aliũ cathecuminũ martyrizatũ ⁊ miraculose resuscitatum: quero an debet baptizari an nõ. q̃ nõ: q: iniuriã facit martyri qui orat p martyre. ſ baptizans solẽniter dicit orationes et exorcismos. Cõtra. sctificari in vtero baptizari debẽt etiã si constaret de eoꝝ sanctificatiõe vt recipiãt caracterẽ: sed baptismus est sacr̃m necessitat̃ vbi

potest haberi: sed iste nunq͂ habuit. igit͂. Dicē-dum q̄ sic, ꝓpter ꝓceptū eccl'ie ꝛ generalē ordinationē xp̄i. Joh. iij. nisi q̄s renatus ꝛc.

V Casus. xiij.

Decimotertio pono q̄ aliq̄s intēdat baptizare masculū ⁊ baptizat muliercula. quero vtrū illa sit baptizata vel nō. videt͂ q̄ nō: q̄ nō intēdit eā baptizare: nullā eñ intēdit baptizare mulierē. ergo nō intēdit baptizare istā. Item sit aliq̄s sacerdos cecus ꝛ habeat duos cathecuminos iohānē ꝛ guilhelmū: ꝛ intēdat et aliq̄ cā baptizare iohannē hodie ꝛ guilhelmū cras: quo posito cōueniant inter se q̄ decipiāt sacerdotem ita q̄ guilhelmus velit baptizari hodie: queritur aut guilhelmus eit baptizatus vel nō. ꝛ videtur q̄ nō: q̄ ita defuit intētio baptizātis: q̄ intētio sua nō fuit baptizare guilhelmum nisi vsq̄ cras. Oppositum huius apparet: q̄ furtiue ordinatus recepit ordines. vt p̄z extra de eo qui furtiue ordines recipit. c. vltimo. Sȝ ita requiritur ibi intentio sicut in baptismo. q̄ intentio ministri requirit͂ in omni sacramēto. Ad istud pōt dici q̄ nō requirit͂ intētio distincta ꝑsone ad baptismū: sed sufficit q̄ intēdat baptizare ꝛ nō est necesse q̄ intēdat baptizare istum vel illum puta iohannē vel guilhelmū. si tamen ꝺ facto apō istos sit dubiū: fiat sicut ꝺ͛ i dubijs extra de baptismo. c. de q̄bus dubiū est an ꝛc.

Z Casus. xiiij.

Decimoquarto pono aliquē symoniace baptizatū sciēter. querit͂ nunq̄d baptism͂ ille sibi posset valere. arguit͂ q̄ nō: q̄ nō pōt salubriter penitere de symonia cōmissa. igit͂ nunq̄ valebit sibi ille baptismus. Antecedēs ꝓbat͂: q̄a in symoniace accepto nō pōt eē penitētia nisi renuntiet͂ rei sic accepte vel eius executiōi. ꝑma q̄ōne ꝑma. si quis ꝑbēdas: sed si iste in isto cāu sic renūtiet sue xp̄ianitati vel vite xp̄iane: quia sic viuere est executio sacramenti: ꝛ sic apostatat et professione sacramenti: ꝛ per ꝯsequens nō vere penitet. Contra tūc talis ncc͂io damnabit͂. ꝯn̄s est falsum: q̄ sicut ꝺ͛ de peni. di. i. eccl'ia. etiā si ad summū ꝑueniat aliq̄s malorū et inde velit reuerti ad veritat͂ viā ꝛc. Dicēdū q̄ baptismus sic receptus potest ꝑ p̄niam sibi valere sicut alijs rite accipiētibus. Et ad argumentū qñ dicit͂ q̄ in symoniace accepto oportet renūtiare rei vel eius executioni. Dicendū est q̄ op̄z renūtiare solūmō qñ res talis ꝛ eius executio nō est necessaria ad salutē: ꝰ pertinēs ad opera superogationis: quomodo nō est de sacramēto baptismi nec de eius executōe.

AA Casus. xv.

Decimoq̄nto pono casum iuxta narrationes mulierum siue dicāt verū siue falsum. Narrāt eñ q̄ quidā spirit͂ quādoq̄ pueros eoꝝ auferūt: et alios deteriores loco eorum reponūt. in isto casu posito: querit͂ nunq̄d puer talis debeat rebaptizari vel non. q̄ sic: q̄ forte est vnus puer ablatus aliunde de alia p̄r̄ia. ꝛ dubiū est an sit baptisatus vel nō. vñ videt͂ ibi faciēdū s̄m ꝯsiliū illud. extra de baptismo. c. de q̄bus dubium. Cōtra. ꝓbabile est q̄ angelus malus assumit effigiē pueri ad tp̄s. q̄ tales pueri aliqñ mirabiliter disparent: ꝛ faciūt quedā nō naturalia hoībus. vñ videt͂ mihi q̄ baptisari debent sub ꝯditione duplici sic. Si nō es baptizatus ꝛ capax sis baptismi. ego te baptiso ꝛc.

BB Casus. xvi.

Decimosexto pono casum cōēȝ de monstro hñte duo capita. Querit͂ nunq̄d d̄ȝ baptisari vt vnus hō vel vt duo. Dicendū est q̄ vel est certum ibi esse duas aīas rōnales vel non est certū. si vero sunt duo capita ꝛ duo pectora ꝛ duo colla. tūc erūt. etiā ꝑ ꝯn̄s duo corda: ꝛ sic baptisandi sūt vt duo. ꝛ licȝ s̄m quosdā possint simul baptisari sic. Ego baptiso vos ꝛc. tutius tamen est eos baptisare sigillatim. Si v͛o sic dubitat͂: q̄ forte nō sūt duo capita bene distincta vel due ceruices bñ fundate in eadē mica: tunc ꝑmo baptisandus est vnus ꝛ deinde illo baptisato pōt alter sub ꝯditione baptisari: dicendo. si uo es baptisat͂ ego te ꝛc. sicut ꝺ͛ in sūma cōfessoꝝ ꝛ imponit͂ sctō thome in q̄dam q̄stione de quotlibetis: ꝰ puto q̄ nō est dictū suū: tñ satis bñ ꝺ͛.

CC Articulus octauus. Ad ꝑmā ꝑnd.

Octauo restat rñdere ad rōnes. Ad ꝑmā qñ arguit͂: q̄ si baptism͂ rite susceptus ꝯferat grām seq̄t͂ q̄ ꝑuulus baptisatus q̄ nūq̄ meruit: ꝛ adult͂ baptiatus q̄ meruit ꝛc. Dicendū q̄ licȝ ꝯn̄s nō sit impossibile: tñ bñ pōt dici ad argumentum negando ꝯn̄am. Ad ꝓbationē autē qñ arguit͂. capio grāȝ ꝑuuli baptisati ꝛ grām huī adulti q̄ meruit. iste grē sūt eiusdē spēi. igit͂ compabiles ꝛc. ꝯcedo q̄ iste grē sunt compabiles. ꝛ qñ arguit͂ igit͂ grā adulti pōt fieri equalis ꝛc. Potest dici q̄ quelibet grā debita merito ꝑsonali est maior q̄ sit grā que infundit͂ in baptismo: ꝛ s̄m ꝰ cathecuminus maiorē gratiā habȝ añ baptismū ꝑ quēcūq̄ actū suū meritoriū grē q̄ ꝑuulus baptisatus. vñ nō est possibile q̄ linus peccet ꝛ resipiscat cum minori grā in duplo q̄ fuit grā ꝑma ꝛ iterū cū minori in duplo. Nam peccator meret͂ de ꝯgruo iustificationē ꝑ motū ꝯtritionis. vñ pōt ꝯcedi q̄ est dare minimū actū meritoriū q̄ pōt ꝑ se subsistere ꝛ illi corrñdet vna gratia minima: q̄ dat͂ ꝓ meritis ꝑdictis licȝ nō sit minimus actus meritorius simplr͂: q̄ q̄libet ps actus meritorij est meritoria ꝛ q̄libet ps grē ē grā: nō pōt tñ volūtate viatoris fieri actus ꝑ se exñs meritori͂ minor isto. q̄ minim͂ actus meritorius plus hēbit de grā q̄ ꝑuulus baptisatus. Jō nō est possibile q̄ linus adult͂ mereret͂ in duplo minus: ꝛ iterū minus in duplo. ꝛ sic deueniat ad equalitatem grē ꝑuuli q̄

status erit in mimo actu meritorio p se existe.

Replica

Contra. Nihil mag⁹ est in ptāte volūtatis q̃ suus actus. igr̃ quocūq₃ dato pōt causare mi-

Respōsio

norē vel remissiorē. Potest dici ꝯcedēdo. tamē actus ille minor nō foret meritū. Unde lic₃ p̃s butus actus meritorꝫ sit mō meritū: tñ si q̃cūq₃ pars istius existeret nō foret meritū. Et si esset dare minimū ignē qui posset agere ad pedalē distātiā in lignū certū medio sic disposito. tūc medietas illi⁹ si p se illa sibi poneret̃ n̄ ageret i lignum. ꝛ tū modo agit medietas et medietas medietatis ꝛ in infinitu₃ minor pars ꝛ minor agit in lignum datum quarum nulla si per se existeret ageret i lignū. Similiter potest poni exemplū de ligno p se visibili in certa distātia de ista materia tanget̃ plus in q̃one de penitē-

Alia r̃sio

tia. Forte aliter potest dici ad p̄mū argumentu₃ ꝯcedendo ꝯclusionē. nā possibile est aliquē cathecuminū mereri tantā gratiam añ baptismum p̄cise quāta cōfert̃ parvulo in baptismo: et tūc meretur. Idem pōt cōcedi de peccatore qui pōt ita remisse ꝛ in talibus circūstātijs cōteri q̃ nō habebit maiorē grām q̃ vn⁹ pūulus habet in baptismo. ꝛ sic pat₃ ꝯclō argumenti.

Alia r̃sio

Aliter pōt dici q̃ iste gratie nō sunt cōparabiles: q₂ sunt alteri⁹ sp̄ei. Unde sicut dicit scūs thomas sup quarto dis. vij. articulo. iiij. gratia baptismatis ꝛ ꝯfirmatōis ꝛ gratia virtutum ꝛ donoꝝ distinguunt̃ s̄m sp̄em: q₂ ad alios ꝛ alios effectus ordinant̃: vt sicut in v̄tutib⁹ moralibus vbi inuenit̃ sp̄alis difficultas ibi requiritur sp̄alis v̄tus: sicut in magnis sumptib⁹ req̄ritur magnificētia ꝛ in cōmunibus liberalitas ita gratia baptismatis ꝑficit in his que ptinēt ad cōem statum vite xp̄iane: sed gratia confirmationis habet ꝑficere in his que sunt difficilia in vita xp̄iana: sicut est cōfiteri nomen xp̄i cora₃ ꝑsecutoribus fidei. ꝛ ideo iste due gratie nō sunt eiusdē speciei: sicut ipe dicit ibidem ad p̄mū et secundū argumētu₃. Similiter in responsione duodecima questiōis illius dicit q̃ gratia gratū faciens et gratia sacramentoru₃ distinguit̃. ꝛ sic ille terminus gratia gratu₃ faciens est genus ꝛ eius sp̄es sunt grā baptismatis gratia ꝯfirmationis ꝛ sic de singulis sacramentis ꝛ ad gratiam virtutum ꝛ quālibet ipo nomine gratiā vocamus. ꝛ sic quelibet istaru₃ est gratū faciens: ꝛ tamē distinguūtur inter se specifice.

Replica

Arguĩt sic. sit tota latitudo grē quā habet linus a c. et gratia parvuli sit a d. tūc est excessus gratie adulti sup gratiā parvuli d c.

Responsio

Potest igit̃ dici q̃ adultus ille potest peccare et habere minorē grām ꝛ minorē in infinitum q̃ sit a c. et tamen nunq̃ habere posset ita modicam grām sicut est a b c. sit igit̃ q̃ a b sit subduplum ad a c. et licet possit habere subduplū et subduplū nō tamē subdecuplū. nec vltra de minoribus ptibus ipsius a c. ꝛ tñ s̄m infinitas ptes ꝓportionabiles d c. pōt habere in infinitū minorē gratiā ꝛ minorē q̃ sit a c.

Replica

Contra. quacūq₃ gratia data pōt habere minorē in subduplō. igit̃ tādē deuenie̓t ad equalitatē a b. v̄l minorē.

Responsio

pōt negare añs vñ lic₃ nō sit dare minimā quā possit h̄re q̃n quelibet habita possit habere minorē tñ est dare aliquā cuius nō est h̄re subduplū: ꝛ aliquā cui⁹ nō pōt haberi subtriplū: ꝛ sic de alijs.

DD

Ad scōm p̄ncī.

Ad scōm p̄ncipale qñ arguit̃ q̃ si sint duo q̄ nunq̃ meruerūt inequalit̃ p̄miarent̃ qd̄ videt̃ incōueniens. q₂ nihil h̄nt nisi p meritū xp̄i ꝛ illud pticipant equaliter. ꝯña ꝓbat̃ p q̄nq₃ media. p̄mo p equalitatē naturaliū duoꝝ pūuloꝝ dicendū. verū est q̃ ꝯclō nō est impossibilis: q₂ deus possit p̄miare sicut placet. tñ negat̃ ꝯñs ꝛ ꝯña de lege statuta: et

Ad p̄mū mediū

ad p̄mū mediū posset dici q̃ omēs pūuli sunt equales in illo quo gratia recipiet̃ imediate. q₂ oēs aīe rōnales sunt equales in ꝑfectione licet sint inequales in dispositione corpoꝝ. S₃ ꝯtra istā r̃sionē est vnus articulus dānatus parisius q̄ est talis. q̃ incōueniens est ponere

Replicat̃

alios intellectus nobiliores alijs. q₂ cū ista diuersitas nō possit esse a pte corpoꝝ oportet q̃ sit a pte intellectuū vel intelligētiarū. ꝛ sic aīe nobiles ꝛ ignobiles erūt necessario diuersarū sp̄erum sicut intelligentie. s̄ hoc est erroneū: q₂ sic aīa xp̄i non esset nobilior aīa iude. ideo pōt dici q̃ debemus illam determinationē tenere in oībus qd̄ nō credo.

Respōsio

R̄ndet̃ aliter ad argumtū qñ arguit̃ sunt inequales in naturalib⁹. igitur gratia ꝑfectior causat̃ in ꝑfectiori aīa. negat̃ ꝯña. ꝛ qñ arguit̃ sacr̄m equaliter agit ꝛ actus activoꝝ sunt in patiente disposito. Dico q̃ sacr̄m nō agit grām nisi methaphorice: s̄ deus agit gratiā qñ sacr̄m suscipitur libere. ꝛ sic pōt causare maiorē vel minorē sicut plac₃ sibi q̄cq̄d sit de nobilitate aīe ꝛc̄.

Ad scōm mediū

Ad scōm mediū qñ capit̃ vnus pūulus baptisatus tm̄ ꝛ alter baptisatus ꝛ ꝯfirmatus ꝛc̄. pōt dici ꝓbabilit̃ q̃ ille magis beatificabit̃ q̄ fuit ꝯfirmatus: q₂ pluribus modis factus est pticeps meriti xp̄i: ꝛ si sibi sic placet q̄s est q̄ impediat. hoc expsse habet̃ de ꝯsecra. dis. v. vt ieiuni. in apparatu. sup illud verbū ꝯfirmatione.

Alia responsio

Aliter potest dici q̃ lic₃ habeat duas gratias ꝛ alius vnā tm̄: altera tamen illarū duarū puta gratia ꝯfirmationis nō est gratia vniuoce cum alia: nec reddet habentem digniorē vita eterna. s̄ nata est reddere fortiorē ꝛ ꝯstantiorē in ꝯfessione fidei quia ad illum effectum specialiter ordinat̃ sacramentū ꝯfirmationis.

Ad tertiū

Ad tertiū qñ capit̃

vnus baptisatus cum debita intentione ⁊ so-lēnitate ab optimo epo: ⁊ alius a pessimo pagano ⁊c. potest dici ꝙ habebūt equalē grāz ⁊ equaliter sint digni vita eterna: qꝛ malum ministri nō derogat susceptioni sacramēti. sicut

Alia rn̄sio

pꝫ de ꝯsecra. dis. iiij. si inter bonos. Aliter forte dici potest ꝙ deus ad p̄ces vnius boni viri posset dare vni puulo plus de p̄mio equali ꝙ dat aliquis de lege que nūc est: nō ꝙ melior sit baptismus boni ꝙ̄ mali. s qꝛ melior est baptis-

Ad quartū

mus cū orone sancti viri ꝙ̄ sine. Ad quartum mediū qd̄ est de puulo baptisato: ⁊ puulo iudeorꝫ circūciso ⁊c. Pōt dici ꝙ equaliter gaudium habebūt ꝓ quo facit illud de ꝯsecra. dis. v. ex quo instituta. vbi dicit ꝙ ex quo instituta fuit circūcisio valebat puulis ad sanctificationē sicut nunc valet baptismus. Et ad dictum magistri distin. p̄ma. c. xiij. vbi dicit ꝙ baptismat. ē maior grā ⁊c. Dicūt ꝙ iste gratie nō sūt eiusdez spēi. in hoc tn̄ ꝯueniūt ꝙ equalr faciūt puulū dignū vita eterna. licꝫ grā baptismatis sit pfectior ꝙ̄tum ad aliquos effectus vite moralis: sicut ꝙ viuat pfectius ad reprimendū ꝯcupiscentiā. sm thomā pōt dici pfectius sacr̄m. qꝛ cōicat grām tam mulieribus ꝙ̄ viris qd̄ nō

Ad quintū

potuit circūcisio. Ad q̄ntū mediū qn̄ arguit ꝙ puulus assumet ad equalitatē aliquorꝫ an-

EE Ad tertiū p̄nci.

gelorꝫ pōt ꝯcedi tota ꝯclusio. Ad tertiū p̄ncipale qn̄ arguit ꝙ si baptismus foret grā effectiua gratie tunc possꝫ creatura causare. pōt dici ꝙ aliq̄d dr̄ causa effectiua dupl̄r. ꝓprie ⁊ metbaphorice. sacr̄a eīn nō sunt efficientes cause ꝓpe gratie s solus deus. metbaphorice dicūt merita nostra cāe tā gratie ꝙ̄ augmēti gratie Et silr̄ sacramēta: qꝛ ad pfectionē sacramētorꝫ deus cōfert ⁊ causat gratiā. Et qn̄ querit an efficit aliq̄d in aīa vel nihil. pōt dici ꝙ ꝓpe loquendo nihil efficit in aīa: s metbaphorice: ⁊ qn̄ vlterius querit aut est in sacr̄is alia virtꝰ influxa realiter vl̄ intentionalr̄. Dicitur ꝙ esse irr dicit multipliciter. ꝓprie ⁊ improꝑe. Solū improprie dr̄ qd̄ nō ē aliud nisi ꝙ deus in susceptione sacrorꝫ supnaturalr̄ in aīa opat gratiam. ⁊ sic nō sequit in sacr̄is oībus antique legis generaliter in oīni casu. Nā sicut dicit magister. circūcisio nihil gratie ꝯtulit ipsi abrahe. lib. iiij. dist in p̄ma. ca. xiij. in fine. Vn̄ Grego. i. q. xi. Multi seculariū de corpe dn̄i. ⁊ hoc de baptismate ⁊ chrismate sciendū ⁊ intelligēdū ꝙ virtus diuina secretius operat in eis: ⁊ virtus diuina solūmodo est hec virtus sine potestas hūane efficacie. lib. iiij. dist inc. xiij. c. p̄mo.

FF Ad quartū p̄nci.

in fine. Ad quartū p̄ncipale qn̄ arguitur de duobus cathecuminis existentibus in equalibus meritis ⁊ equali deuotione ad baptismū: quorꝫ alter morit in via ⁊c. Dico ꝙ eternaliter ⁊ equaliter vterqꝫ p̄miabit. Et qn̄ arguit ergo baptismus non valet. nego ꝯn̄am. quia ex quo habere nō potuit: sed si ꝯtēpsisset nō fuisset eq̄lis deuotiōis cū alio baptizato. Ad q̄ntū qn̄

GG Ad quītū p̄nci.

dicit ꝙ si sic: tūc plus deberet valere in adulto ꝙ̄ in paruulo. Dicit ꝙ hoc cōtingit diuersimode sm diuersam dispositionē adulti. Nam pōt ꝯtingere ꝙ adultus habeat gratiaz ⁊ fidem et remissionē petōrꝫ āteꝙ̄ baptizaret. ⁊ certe sibi minus ꝓdest baptismus: qꝛ sine baptismo si nō cōtēneret pōt saluari ⁊ saluaret cū sit tā dignꝰ vita eterna puulus sine baptismo saluari non pōt. ⁊ tūc in casu plus valet baptismus puulo ꝙ̄ adulto. Unde quicūqꝫ adultꝰ ad baptismuz accedat nō fictus ipe est dignus vita eīna añ ꝙ̄ baptizaret. Si aūt aliq̄s accederet fictꝰ sibi oīmino nō ꝓdesset: ⁊ ideo nec magis nec minꝰ

HH Ad sextū p̄nci.

paruulo. Ad sextū qn̄ arguit ꝙ tūc baptismꝰ deleret penā satisfactoriā que debet infligi ꝓ peccatis. Cōcedo ꝙ deꝰ delet ⁊ acceptat satisfactionē passionis xp̄i ꝓ isto. ⁊ qn̄ dicit tūc aliquid maneret deordinatū qꝛ impunitū ⁊ oīne tale est deordinatū sm Ansel. Dico ꝙ in adultis qui nō sunt ficti insit ꝯtritio ꝓ petīs. et ita ordinat. Et qn̄ arguit de duobus quorū vnus cōmittit in cētuplo plura petā. ⁊ tn̄ in cētuplo minus ꝯterit. ⁊ tn̄ vterqꝫ recipit cōpletā veniā pene ⁊ culpe. Dico ꝙ hoc est veruz ⁊ qn̄ infert ergo remāet aliq̄d impunitū. Potest dici sicut alias dixi ꝙ deus ordinat culpā nō solū puniēdo sicut Anselmꝰ ibi nimis stricte loquit. imo sub bonis circūstātijs ad honorē suū ⁊ sue bonitatis ostēsionē culpā remittēdo et siue remit-

II Ad septimū p̄nc.

tat siue puniat bene eaz ordinat. Ad septimū qn̄ arguit. si sic. tunc baptismus cōtulisset xp̄o grām. nego ꝯn̄am: qꝛ baptismus iohānis non cōferebat grām. sicut pꝫ de ꝯsecra: dist. iiij. nō

Replicat

regenerabant. Cōtra matth. p̄mo dr̄. Erat iohannes baptizās ⁊ p̄dicās baptismuz pnīe in remissionē peccatorꝫ: sed remissio petōrꝫ nō fit

Responsio

nisi ꝑ grāz. igit ⁊c. Dicendū ꝙ illa auctoritas debet exponi vt illa duo pticipia baptizans et p̄dicās referant ad diuersa baptismata. quia baptizauit baptismo suo ⁊ p̄dicauit baptismū xp̄i. vel ideo dicit esse in remissionē peccatorū: qꝛ baptizatis imponebat agere dignos fructꝰ penitētie ex q̄bus sequit remissio peccatorum Unde baptismꝰ suus habuit quādā assistētiā ad baptismū xp̄i: sicut dicit p̄ma q̄stiōe prima

KK Ad octauū p̄nc.

bedit baptismū. vnde nec pueris dabat s tātū adultis. Ad octauū qn̄ dicit ꝙ si intētio ministri requireret deberet dubitare q̄libet an esset baptizatus ⁊c. Dicendū est ꝙ q̄ ab infantia inter xp̄ianos ꝯuersatus est nec de se nec de alio

debet dubitare qn̄ sit baptizatus sine magna euidētia ad oppositū. p̄sumit̄ em̄ eē baptizat⁹ qui inter xp̄ianos tanq̄ fidelis fuerit ꝯuersat⁹ sicut dr̄ extra de pb̄ro nō baptizato. ca. veniēs. Contra hanc tn̄ p̄sumptionē ꝓbatio est admittenda si contra talē in foro iudicij agatur sicut patuit supius articulo septimo. casu. ij. Et qn̄ dr̄ q̄ si intētio requirat̄ tn̄c sacerdos distract⁹ ebrius vel puer ludēs nō baptizaret. Dicēdum q̄ si foret tāta distractio vel ita vehemēs ebrietas vel ita ludus iste factus q̄ nullo modo intēderet facere qđ ecclia ī baptizādo facere cō suevit nō baptizaret: sed si cū distractōe vel cū alijs q̄ nō impedirēt staret hec intētio: baptizatus est. Si vō v̄saret̄ in dubiū ex aliq̄ causa bona an sit baptizatus vel nō pōt sine periclo sub ꝯditione vera baptizari. vt pꝫ ex̄ de baptismo. c. de q̄bus. Contra porro aliquē baptizatū et postea ordinatū in sacerdotē et postea neget̄ ꝓbo post modū ꝯuīcꝫ in foro iudicij q̄ nō fuit baptizatus: iste debꝫ baptizari et iterū ordinari s̄m casum supra in hac ꝯ̄lusiōe allegatū. extra de pb̄ro nō baptizato. ca. veniēs. Sit ita q̄ post ista veniat alia ꝓbatio euidēs et sufficiēs qua ꝓbatur sufficiēter fuisse baptizatuꝫ. querit̄ an sit irregularis. Dicēdū est q̄ sic: q: rebaptizat⁹ igit̄ efficit̄ irregularis de ꝯsecra. di. iiij. c. q̄ bis. vnde oportet euꝫ carere executione officij nisi cum eo dispensetur.

XX
Ad nonū p̄nci.

Ad nonū qn̄ arguit̄ de fide aliena que requirit̄ ad paruulū baptizādū. Dicendū q̄ baptizat̄ vel in fide ecclie militāt̄ vl' in v̄tute visiōis ecclie triūphāt̄: nec obest infidelitas offerentiū.

MM
Ad. x. principale

Ad decimū q̄ null⁹ pōt baptizare seipsum. saluabit̄ tn̄ qui h̄ in articulo necessitatis fecerit nō ꝑpter sacramētuꝫ quod recepit sed ꝑpter fidei deuotionē. et si supuixerit debꝫ ab alio baptizari: et ponit̄ iste casus ex̄presse de quodā iudeo. extra de baptismo et ei⁹ effectu. c. debitum et c̄.

A
Questio II

Queritur vtrū cō

q

firmatio sit sacr̄m. et videt̄ q̄ non. Qr om̄e sacr̄m est institutū a xp̄o. sed hoc sacr̄m nō est institutum a xp̄o. igit̄ et c̄. Minorē ꝓbo q: nō legit̄ in euāgelio.

Primo

Secūdo

Itē si sic tūc haberet certā formā et certā materiā. ꝯsequēs est falsum: q: ap̄li nll'a forma vsi legunt̄ et sine quacūq̄ materia ꝯfirmabāt per solā manuū impositōeꝫ. Actuū. viij. tūc imponebant manus super illos et c̄.

Tertio

Preterea si sic foret sacramentū necessitatis. ꝯ̄ria ꝓbatur p illud Urbani. et ponit̄ de ꝯsecratione distin. q̄nta. Omnes fideles debēt post baptismuꝫ p episcopū accipere sp̄m̄ scm̄ vt pleni christiani inueniant̄: sed necesse est ad salutē q̄ homo sit plenus xp̄ianus.

Quarto

Preterea si sic q̄libet confirmatus posset cōfirmare. et q: q̄libet talis habꝫ caracterem cōfirmatōnis: potest consimilē in alio causare.

Quinto

Itē si sic ep̄s degradatus possꝫ cōfirmare et posset cōficere corpus christi: q̄a si semel potuit cōfirmare aut conficere corpus christi semp poterit ex quo caracter manet sēp indebilis.

B
In oppositū

Oppositū tamē habet̄ de cōsecra. distin. q̄nta per totū.

Responsio ad. q.

Ad hanc questionē dicendū est q̄ sic. Unde sciendū q̄ sex sūt de substātia huius sacramēti materia et forma ex pte sui. dignitas pōtificalis et intētio debita ex pte ministri. ex parte aūt ꝯfirmati q̄ habeat deuotionē seu voluntatē. et q̄ sit baptizatus. q̄a baptism⁹ est ianua sacramentoꝝ. distinctōe. xxv. sollicitudo. materia ē chrisma qđ ē oleū balsamatum et mixtura quedā de oleo et balsamo ab episcopo consecrata. oleū vero debet esse oliuetrū. Forma est ista. cōsigno te signo crucis. confirmo te chrismate salut̄. In nomine p̄ris et c̄. licet quidā dicant signo te chrismate sanctificationis.

C
Ad p̄mū argu.

Ad p̄mū dicēdū q̄ istud sacramētū fuit institutū a christo. Matth. xix. vbi pueris legit̄ manus imposuisse: nec obstat q̄ nec in euāgelio legit̄ nec ī actib⁹ apostoloꝝ. forma vel materia istius sacramēti: quia tam forma q̄ materia quorūdam que nō sunt de necessitate salutis occultāda erant in ecclesia primitiua propter irrisiōes gentiliū. Unde dyonisius in fine ecclesiastice hierarchie se excusat a determinatione factoꝝ sacramētaliū. Per quod pꝫ ad scd̄m:

D
Ad scd̄m

tn̄ apostoli aliqua forma vtebātur: licet nō scribebat̄.

Ad tertiū

Ad tertiū dr̄ q̄ necessariuꝫ est nō ad esse sed ad bene eē.

Ad quartū

Ad quartū dr̄ q̄ cōiter soli episcopi possunt hoc sac̄mētū cōferre: sed simplici sacerdoti pōt cōmitti. vide casū de ꝯsecratione dist. vij.

Ad quintū

Ad quintū dicūt q̄dā q̄ sic: q: episcop⁹ degradat⁹ semp est episcop⁹. Nota quare tenet̄ homo ad ꝯfirmationē: quia est sacramentum ad roborandum et ipse se significat robore indigere nec differt vtrum mulier teneat virum vel vir. Item loca vnctionis debent ligari panno quousq̄ desiccentur. et postea debet homo esse sub quadam disciplina per septem dies propter septiformē gratiam spiritussancti.

A
Questio III

Queritur vtrū in

q

sacramēto eucharistie sub spēb⁹ panis vere et realr̄ existat corpus christi. q̄ nō. q: si sic h̄ fieret p cōuersionē panis et vini in corp⁹ xp̄i. sed talis conuersio est impossibilis. ergo et c̄.

In oppositū
Prima p̄ncipale

Assumptū ꝓbo q: q̄ro tali cōuersione facta aut manet pāis vl' non manet panis: si manet ergo nō est transi-

tus nec cōuersus si nō manet pania nec est aliquid de pane generatū. igiť pāis ē ānihilatus ista ꝯña patet. qꝛ si aliq̄d fuit panis ⁊ nihil est modo panis nec alia diuisio fiebat in pane vel ablatio partis nec materia panis est sub alia forma. igiť panis est annihilatus qꝛ non potest dici corruptus nisi alia forma generareť i materia panis. Confirmať ista rō. quia facta cōsecratiōe quero: aut aliq̄d qd̄ fuit pars panis est aut nihil qd̄ fuit pars panis est. Si secūdū detur igiť nec materia nec forma panis manet et ꝑ ꝯñs panis est annihilat⁹. Si aliq̄d quod fuit pars panis manet. Cōtra aut igiť ꝑs essentialis aut q̄ntitatiua. aut q̄litatiua. si q̄ntitatiua cū quelibet pars q̄ntitatiua panis sit panis. sequiť ꝙ panis manet post ꝯsecratōēz. ꝯsequēs est falsum. si essentialis vel materia vel forma: sed siue sic siue sic opꝫ ꝯcedere ꝙ ibi remāet aliqua suba distincta realr̄ a corpore xp̄i ⁊ anima xp̄i ⁊ partibus xp̄i ⁊ diuinitate. ⁊ silr̄ ꝙ non est translatio totius panis ꝯsecrati. igiť nō ē possibile ponere talē conuersionē. igiť ⁊c̄. Preťea si talis ꝯuersio vnius rei in aliā foret possibilis ⁊ tñ res in quā fit ꝯuersio nō augereť. sequereť ꝙ deus posset ꝯuertere totā machinā mūdi in subam musce. vł etiā ꝙ posset ponere quālibꝫ subam sub specie alterius. et sic posset ponere asinū sub specie hoīs: immo pari rōne mille asinos in specie vni⁹ hoīs vel ecōtrario. ⁊ sic ꝑiret oīno certitudo expiētie ⁊ gñario sciē ꝑ expimētum ꝯtra Aristotelē primo metaphisice ⁊ scd̄o posterioꝝ in fine. patꝫ ꝯña. qꝛ deus pōt facere subam saphiri sub specie adamantis ⁊ subam stelle sub specie vni⁹ herbe. ⁊ sic semꝑ hēbimus dubitare an res demōstrata sit lapis vel lignū vel herba vel homo. ⁊ sic inuēta hostia sup altare dubitareť aliq̄s an sit consecrata vel nō. nec sufficeremus ad distinguēdū inter panē et nō panē. ⁊ pari rōne nec sufficerem⁹ ad distinguēdum inter hoīem ⁊ nō hoīem. Iste ꝯñe patent qꝛ deus pōt tales ꝯuersiones facere cuꝫ hoc ꝙ lateat ⁊ nō ꝯstet nobis ꝙ fecerit: ⁊ tamē credimus ꝙ pōt talia facere: ⁊ qꝛ nō sumus certi ꝙ nō fecerit dubitare debemus an fecerit: quia si neq̄ sum⁹ certi ꝙ fecerit neq̄ ꝙ nō fecerit. dubitabimus an fecerit: qꝛ si nō dubitamus. ḡ sumus certi. sed ꝯñs in cāu est falsuꝫ. ḡ relinquiť ꝙ habemus dubitare de singl'is substātijs an sint an nō sint. Preťea si talis trāssubstantatio vni⁹ rei in aliā foret possibilis deo. sequereť ꝙ deus pōt trāssubstātiare hoīem in lapidē et ecōtra ꝑ ꝯñs omnia accidētia hoīs manerent in illo loco in quo ꝑus fuit homo cū suba lapidis: sicut in sacramēto altar' manet sola sustantia xp̄i cū accidētib⁹ panis. ⁊ illo posito arguo sic ꝑm ꝑpōnes que ꝯceduntť cōiter de spēbus ⁊ accn̄tibus in sacramēto altaris. s. ꝙ spēs pāis ita vere nutriūt descendūt ⁊ agūt in gustum ⁊ generalr̄ ꝑsīt in oēm opationē in quā possꝫ panis si ibi esset cū illis accn̄tibus. Sit ḡ mutntu do spērū hoīs hoīe conuerso in lapidē a. tūc arguo sic. a pōt i oēm opationē in quā pōt homo iste qui fuit sub a. qꝛ a pōt ridere. a pōt intelligere. ⁊ a pōt generare hoīem. ⁊ sic aliquid pōt intelligere qd̄ nō est rōnale. ⁊ sic viuum: ⁊ per ꝯñs non homo pōt facere qd̄ nihil nisi hō pōt facere. qꝛ sic nō homo generaret hoīem et non homo rideret cū tñ ridere sit ꝑpriuꝫ hoīs ⁊c̄. Item sequiť ꝙ aliq̄s posset generari sine pr̄e ⁊ matre: qꝛ ois pr̄ est suba ⁊ ois mr̄ silr̄ et multa alia sequerentť q̄ sunt impossibilia.

Secundum principale. Scd̄o ad ꝑncipale arguo sic. si sic ḡ h̄ foret ꝑ ꝯsecrationē ⁊ sic foret ꝯcedendū ꝙ tales ꝑpōnes eēnt vere De pane fit corpus xp̄i. panis pōt eē corp⁹ xp̄i. qd̄ erat panis est corpus xp̄i: sicut videť Ambrosius dicere. de ꝯsecra. dist. ij. panis ē. Et allegat magr̄ dist. x. c. vltimo. Panis est in altari vsitatus ante verba sacerdotis vbi accessit cōsecratio de pane fit xp̄i caro. ecce ꝑma ꝑpositio Et sequiť cōnue. Quō aūt pōt qd̄ panis ē eē corpus xp̄i: ꝯsecratiōe q̄ fit xp̄i ꝟmone. ecce secūda ꝑpō videlꝫ ꝙ panis pōt esse corp⁹ xp̄i: et infra. si tāta vis est in ꝟmone xp̄i vt incipēt eē que nō erāt q̄nto magis opatorius vt sint que erant ⁊ in aliud cōmutentť: ⁊ sic qd̄ erat panis et vinū ante ꝯsecrationē iam corpus xp̄i ē post consecrationē. ecce tertia ꝑpō. ⁊ sequiť ꝙ ꝟmo xp̄i mutat creaturā et fit ex pane corpus xp̄i et vinū cuꝫ aqua in calice ꝑmixtū fit sanguis xp̄i ꝯsecratione verbi celestis. Alias sacramentum. Iteꝫ cōiter habentť quidā versus. Constat in altari carnē de pane creari: hic panis deus est qui negat hoc re⁹ est. Ex ꝑmo versu habeť ꝙ caro xp̄i creať in altari et similiter ꝙ creať de pane hoc est de pane fit caro christi in altari ⁊ vltra. igitur in altari fit. Ex secūdo habetur ista. hic panis est deus per cōsecrationeꝫ. Similiter hec est concedenda panis est deus. Primo. Q autēꝫ iste ꝑpositiones sint falsꝫ probatur de prima. Nam sequitur de pane fit corpus christi. igitur de pane fit corpus christi de nouo. ⁊ vltra igitur corpus christi fit de nouo. ꝯsequēs est falsum. ergo ⁊ antecedēs. Secundo. Iteꝫ sequitur de pane fit corpus christi. ergo corpus christi fit de pane. et vltra. igitur corpus christi fit. consequentia patet quia ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis: quia sequitur corpus christi non fit. ergo non fit de pane. Tertio. Item de pane fit corpus christi. ergo aliquid panis erit sub forma corporis christi. Et vltra. ergo aliquid quod

est modo sub forma panis erit pars corporis xpi ꝛ informabit aia xpi. Eodē modo arguit̄ ɔtra scd̄am ꝓpōnem videlꝫ istā. panis potest esse corpus xpi. si em̄ sit vera ponat̄ in eē. ergo vel sic ponet̄ in esse. Panis est corpus xpi vel sic. quod fuit panis est corpus xpi: ſ vtraqꝫ est impossibilis. de p̄ma manifestū est. De secūda ꝓbo. nam quero q̄d hoc ꝓnomē relatiuū quod refert vel corpus xpi vel aliud a corpe christi. si corpus xpi est implicatiua falsi: q̄a corp⁹ xpi nunꝗ̄ fuit panis. si aliud a corpe christi nihil est corpus xpi. igit̄ hec est modo impossibilis quod fuit panis est corpus xpi. ḡ tā secūda ꝙ̄ tertia est falsa. Itē arguo sic. Omē qd̄ est corpus xpi est natū de v̄gine ꝛ ascēdit in celū. qd̄ fuit panis est corpus xpi. ḡ qd̄ fuit panis ē natū de virgine ꝛ ascendit in celū. Itē arguo sub hac forma. Omē quod erit corpus xpi est in celo: ſ panis erit corpus xpi. ḡ ſ panis est in celo. Maior patet: q: tm̄ hoc erit corpus xpi demōstrato corpe xpi ꝛ vltra: em̄ ens in celo est corp⁹ xpi. ḡ oīne quod est corpus xpi est ens in celo. Item arguo sub hac forma. Omē qd̄ pōt esse hoc corpus xpi est hoc corpus xpi. iste pāis pōtest esse hoc corpus xpi. ḡ iste panis est corpus christi. discursus patet: q: regulat̄ ꝑ dici de oī et est in tertio modo p̄me figure. Maior ꝓbat̄ q: absurdū est dicere oppositū. scꝫ aliꝺ ad hoc pōt esse hoc quocūqꝫ demōstrato. Itē arguo sic. aliq̄d erit corpus xpi qd̄ nō est modo corp⁹ xpi. ergo aliq̄d erit assumptū a v̄bo qd̄ non est modo assumptū a v̄bo. ɔn̄a est satis bōa ꝛ ān̄s est creditū. ergo ɔn̄s est creditū. ḡ fidelis habꝫ ɔcedere ꝙ iste panis assumet̄ a filio dei. Item sub hac forma. si iste panis erit corpus xpi. q̄ro aut qn̄ erit aut qn̄ nō erit. si qn̄ nō erit. Contra qn̄ nō erit nō erit aliq̄d. ergo qn̄ nō erit nō erit corpus xpi. ɔn̄a pꝫ. si qn̄ erit ḡ hec erit aliqn̄ v̄a panis est corpus xpi: ꝛ hec panis viuit ꝛ pāis est caro ꝛ multa alia falsa q̄ possent inferri.

Responsio Faciliter pōt dici ad ista. sicut videt̄ magr̄ dicere li. iiij. dist. v. c. v. ꝙ h̄ ē distiguēda panis vl' illꝺ qd̄ erat panis est modo corp⁹ xpi. eo ꝙ pōt exponi dupl'r. Uno modo vt equaleat isti. suba panis manēs suba panis est corp⁹ xpi. ꝛ hec ē falsa. Alio modo exponit̄ ꝑ istā: suba panis est

Replicat̄ primo mutata in illud qd̄ factū est corpus xpi: sed hec r̄nsio nō videt̄ intelligibilis. Nam oē mutatuꝫ est aliq̄d manēs sub vtroqꝫ termino mutatōis Accipio illud ꝛ sit a. ꝛ arguo sic. a mutatū ē sic ꝙ p̄us fuit panis ꝛ mō est corp⁹ xpi. ḡ aliq̄d est qd̄ p̄us fuit panis ꝛ modo est corpus xpi. ergo

Secūdo aliq̄d est qd̄ p̄mo fuit. Itē a est mutatū (sit a sicut p̄us) q̄ro igit̄ aut est mutatū localiter aut alteratū ꝛ sic de singulis spēbus mutatōis: sed ꝑ nullā spēm mutatōis pōt verificari ꝙ sit corpus xpi. igit̄ ponere mutationē ad ꝓpositū nihil valet ad saluandū: videlꝫ quō panis potest

Tertio fieri corp⁹ xpi vel caro. Itē arguo sic sub hac forma. sba panis mutata in corpus xpi est corpus xpi. sicut suba pāis est mutata in corp⁹ xpi. sed omē mutatū alit̄ se hꝫ nūc ꝙ̄ p̄us. ḡ est sba

Tertiuꝫ principale panis post ɔsecrationē. ɔn̄s est falsuꝫ. Tertio arguo sic ad p̄ncipale. si sub spēb⁹ panis ꝛ vini existeret realr̄ corpus xpi ḡ vn⁹ ocul⁹ xpi ī vna hostia ex̄ns possꝫ videre se ī alia hostia. ꝛ ex̄ns sub specie pāis se videret sub specie vini. ɔn̄a ꝓbo: q: mediū est bn̄ illuminatū ꝛ ocul⁹ xpi bn̄ dispositus ꝛ xp̄s sūme visibilis. ḡ si ibi ab ocl'o videri pōt. pōt ꝛ seipm̄ videre: ſ ɔn̄s est falsuꝫ q: omē visuꝫ ab oculo distat a vidēte: q: videt̄ sub quadā pyramide cui⁹ conus est in ocl'o opposito ꝛ basis in re visa. igit̄ si oculus xpi ī vna hostia videret xp̄ꝫ in alia. tūc ocul⁹ xpi videret se ꝑ lineā rectā ꝛ eiusdē pyramidis eēt idē basis

Secūdo et conus qd̄ nō est ymaginabile. Itē si sic tūc corpus in sacramēto mutaret mediū causādo spēꝫ in pyramide visibili sicut si ibidē poneret̄ vnus oculus ali⁹ eq̄lis v̄tutis vel maioris ille posset videre corpus xpi. ɔn̄s est falsum ꝛ ɔtra experimentū. Si dicat̄ ɔcedēdo ꝙ oculus xpi nō potest videre nec mouere manū suā ibi. Cōtra manus sua est ibi realr̄: q: totū corp⁹ est ibi realr̄: ſ man⁹ illa est viua. igit̄ xp̄s pōt mouere manū ꝛ tm̄ vna tangere aliā. igit̄ pari rōne pōt

Tertio videre manū. Item capio lineā lōgitudinis corpis xpi a vertice vsqꝫ ad plantā sub pede. ꝛ arguo sic. corpus xpi est in hac hostia. ꝛ h̄ linea est in hac hostia. q̄ro aut est recta vel curua: si recta: igit̄ cū ista sit septē pedū in longitudine inter terminos istius linee erit distantia septē peduꝫ. igit̄ in spacio minimi hominis erit quātitas septē pedum. ꝛ per ɔsequēs in spacio certissime portis vni⁹ pedis erit linea recta septē pedum. Si dicatur ꝙ linea lōgitudinis christi sit inuoluta sicut vna linea gyratiua ad dimēsiones hostie: hoc nihil est: quia nō est dare minimaꝫ partem sub qua corpus christi est. in hostia et simil'r gyratio figure humane nō conue-

Quarto nit. Item si corpus christi realiter est ibi cuꝫ illis qualitatibus. igit̄ figura eius est ibi: quia figura eius nō est nisi corpus ipsuꝫ. igitur profunditas eius est lōgitudo eius. ꝛ distātia int̄cepta inter latera figure est ibi. ḡ si est ibi realr̄ est ibi corpaliter ꝛ localiter. igit̄ inter manū et lacertū eius est vnus cubitus ꝛ manus distat

Quartū princi. a pede: q: alioq̄n periret figura hūana. Quarto ad principale: si sic. aut debet concedi ꝙ nos videmus corpus xpi vel nō: si sic. Cōtra nullaꝫ partē xpi videmus. igit̄ ꝛc̄. Ān̄s patꝫ: quia nec

carnē nec manū nec faciē. si concedatur q̄ non videt ibi corpus xpi verū. Cōtra. nō minus videmus q̄ tangimus ꝛ tractamus cū visus sit nobilissim⁹ sensuū ꝑ nos tangimus corpus xpi verū: g̃ ꝛc. Minor pbat ex illa ꝯfessione berēgarij: q ponit de ꝯsecra. dis. ij. c. ego berēgari⁹. vbi ꝯfitet verū corpus xpi mãibus sacerdotū tractari nō tm̄ sacrm̄ ꝑ verū corpus xpi sensualiter manibus sacerdotū tractari ꝛ frangi: ꝛ fideliū dentibus atteri. ꝛ pari rōne videmus ibi corpus xpi. Itē ꝯ: vulgarit hodie vidi caput oīm sanctoꝝ: hodie vidi corpus xpi.

Quintū ꝑncipale. Quinto ad ꝑncipale. si sic. ꝑ foret ꝑ ꝯsecrationē: ꝑ ꝯsecratio nō fit nisi sacerdos intendat ꝯsecrare. g̃ reqrit intentio sacerdot. Pono g̃ q̄ sacerdos hēat corā se octo hostias de qb⁹ nō intēdat ꝯsecrare nisi duas: ꝛ ita cogitet penes se sic. duas tm̄ de istis volo cōsecrare. quo posito q̃ro. aut ꝯsecrauit vel nō. Si nō. Contra. hic est forma debita ꝛ materia ꝛ intentio faciēdi qḋ ecclesia facere ꝯsueuit: g̃ ꝛc. Itē si nō. ꝑ nō foret nisi qꝛ intentio talis videt gn̄alis vel vaga vel indeterminata: ꝑ ꝑ nō impedit. nā dato q̄ sacerdos intendat distincte ꝯsecrare hanc hostiā oportet necessario ꝯcedere q̄ ipse intendit ꝯsecrare infinitas ptes istius hostie distincte q̄ nō pōt intendere distincte cū nō possit ꝯsecrare vnaꝫ vna intentione ꝛ post aliā alia intētione ꝛ sic in infinitū. igit sufficit gn̄alis intētio ꝛ indistincta. Silr sacerdos cōiter die pasce ꝯsecrat multas vel centū vel mille. ꝑ nō pōt sil cogitare de qlibet distincte. igit sufficit intētio gn̄al. Si dicat q̄ ꝯsecrauit. Cōtra. tm̄ duas de istis intendebat ꝯsecrare: ꝑ non est maior ratio q̃re has duas ꝯsecrauit q̄ illas. igit vel ꝯsecrauit oēs vel nullas. nō oēs: qꝛ intendebat ꝯriū illi⁹.

Arguit pmo. Itē pono aliquē sacerdotē q̄ credit ꝯtinuū cōpom ex indiuisibilibus ꝛ habeat corā se vnam hostiā quā credit esse cōpositā ex q̄nq; indiuisibilibus p̃ise ꝛ volo q̄ ipse intendat ꝯsecrare: hodie vnū indiuisibile ꝛ cras scḋm. tertia; die tertiū: ita q̄ q̄nto die vult q̄ tota hostia sit ꝯsecrata. isto posito q̃ro. an ꝯsecrauit vel nō: si nō. Cōtra intendebat ꝯsecrare panē ꝛ ptulit v̄ba sacramētalia. g̃ ꝯsecrauit. vel fiat argumentū de vna hostia diuisa in q̄nq; ptes: ꝛ sic eodem mō ꝓcedat de q̄nq; diebus. Si ꝯcedat q̄ ꝯsecrauit. Cōtra. nūq̄ intēdebat ꝯsecrare aliquā ptē istius. igit nūq̄ intendebat ꝯsecrare hanc hostiā. aīs p3. qꝛ hec hostia nō cōponit ex indiuisibilibus in rei veritate.

Arguit scḋo. Itē nullū panē intēdebat ꝯsecrare: qꝛ nullū indiuisibile est panis ꝑ tm̄ indiuisibile intendit ꝯsecrare. g̃ ꝛc.

Arguit tertio. Itē habeat aliq̃s sacerdos corā se vnū panē ꝛ intendat ꝯsecrare medietatē ꝓpinq̃orē sibi q̄ dicat pma ps ꝓportionabilis: ꝛ ꝯsequēter tertiā q̄ntam et septimā. ꝛ sic de alijs partibus ꝓportionabilibus denotatis vel demōstratis a numero impari ꝛ nullo modo alias intēdat cōsecrare quo posito sequit q̄ ille cōsecrauit infinitas hostias quarū quelibꝫ distat ab alia ꝑ vnū panē. ita q̄ inter quascūq; intercipit vn⁹ pāis et sequit similiter q̄ iste fecit infinitos panes in actu quoꝝ q̄libet est alteri discōnu⁹ ꝛ disiunctus ita q̄ inter quascūq; ꝛ quoscūq; mediat vnus homo quia christus. Similit isto posito pono q̄ aliq̃s tangat partē superficialem remotioꝛis partis: quero aut tāgat corp⁹ xpi aut nō. si sic: ergo est dare vltimā partem ꝓportionabilē ꝑm talem denotationē. consequens est falsum: igit. si nō ergo tangit paneꝫ. ergo in quacūq; parte panis versus illam superficieꝫ est alia pars ꝓportionabilis ꝓportione denotata a numero impari: vt patet. ergo tāgit partem consecratā.

Quarto. Preterea sit aliq̃s sacerdos hereticus qui velit cōsecrare de carne. sicut legitur q̄ quidā voluerūt consecrare de pane et de caseo et decipiat vnus talis. Et sit panis illud quod existimat eē carnes et dicat verba cōsecrationis. querit aut conficit aut nō. Si non Cōtra nihil ipedit nisi forte itētio erronea. ꝑ illa nō impedit. Probo quia intēdit consecrare hoc et hoc est panis. ergo panem cōsecrat. Si dicat q̄ sic. Contra tantū intendit consecrare carnem. ergo nō intendit consecrare panē. Et vltra. ergo nō intendit consecrare hoc.

Quinto. Itē pono q̄ sacerdos consecrat oīs panes in vna fenestra vnius panetarij et postea furetur illas species. et tūc si agatur contra eum q̄ furatus est panes suos. nunq̄d potest licite negare. videtur q̄ sic: quia certū est q̄ hoc est falsum ꝛ iꝫ negare falsum.

Sexto. Item capiat sacerdos in die pasche pro centū parrochianis vnam summā hostiarū vbi nouit esse centū hostias ꝛ ampli⁹ sed nesciat quot vltra et intēdat solum consecrare centū proferens super hostias formā cōsecrandi: quero aut consecrat aut non ꝛ est eadem forma que prius. vltra intēdat sic: volo cōsecrare omnes istas hostias si tot habeam parrochianos.

Septimo. Item si intentio requiritur. ergo q̄libꝫ cōiter in eleuatōne habet dubitare an sit hostia ꝯsecrata vel non. Et si absolute adorat videtur peccare: quia adorat adoratōne latrie rem de qua dubitat an sit adoranda. ergo videtur q̄ quilibet habet adorare sub cōditione consequēs est falsum et contra ritum ecclesie.

Octauū ꝑncipale. Sexto ad principale si sic. ergo dictū Ambrosij foret falsum. ꝛ ponit a magistro libro q̃rto. distinctione duodecima. caplo secūdo. Nihil falsum putandū est esse in sacrificio veritatis

q: forma ɔsecrādi ē ꝓpō falsa. ꝓbo. q: cū sacerdos dicit: h̄ est corpus meū. q̄ro qd̄ demōstrat lȝ h̄ vel corpus suū. ⁊ h̄ non est ad ꝓpositū. vel corpus christi in celo: ⁊ tūc dicit falsum. simil' si demonstrat panē dicit falsum. ḡ nullo mō dicat verū.

Rn̄sio

Dicit ad illud cōiter ꝙ sacerdos dicit ista v̄ba recitatiue in ꝑsona x̄pi. ⁊ tunc sil' dicit ea recitatiue ⁊ significatiue respectu materie sibi p̄sentate. S; q̄rit qd̄ demonstret p h̄ ꝓnomē hoc. Dico ꝙ illud qd̄ manet sub vtroq; termīo trāsmutatiōis: ⁊ ē illud qd̄ ē accn̄tia sensibilia ⁊ nulla substātia. Vn̄ sensus ē: h̄ contentū sub his spēbus ē corpus meū: ⁊ hec est cā q̄re nō addit aliqd̄ ꝓnomen illi ꝓnoī demōstratiuo ne ad aliquā spēm sube determinet. vn̄ ꝑm eos istō ꝓnomen h̄ nō demonstrat terminū a quo isti' ɔuersionis: q: eius significatio īpediret veritatē ꝓpōnis totius cū terminus a quo nō maneat in vltio instāti locutōis. nec etiā demōstrat terminū ad quē trāsbationis beterminate: q: iā figtū locutōis p̄supponit entitatē rei sīgficate s. corpis x̄pi ⁊ nō esset aliquo mō ei' cā: ⁊ iō dicūt ꝙ demonstrat h̄ qd̄ ē cōe vtriq; termīo indetermiate. vn̄ sensus ē h̄ ɔtentū sub istis spēbus ē corpus meū.

Sanct' thomas

hec ē snīa scti thome. iiij. lib viij. dis. arti. xvi. in rn̄sione ad p̄mū argumētū

Contra opi. scti thome

S; arguit sic ɔ̄ ista suppono ꝙ termini ⁊ orōnes supponāt p vltimo instāti ꝓlatiōis corꝫ ac si essent in illo instāti cū tn̄ nō sint. sit ḡ a instans terminus ꝓlatiōis istius ꝓpōnis h̄ ē ⁊c.

Primo

Et arguo sic. q̄cq̄d sigt illud ꝓnomen h̄ in hac orōne est bemonstratum in a. p illud ꝓnomen aut igit illud est corpus x̄pi vel panis. si corp' x̄pi: ḡ corpus x̄pi est ibi ante finē ꝓlationis forme. ⁊ sic erit trāsubstātiatio an̄ ꝓlationē aliorū v̄box. ⁊ sic illa nō essent de forma. si ē panis tunc ꝓpō est falsa: q: benotat ꝙ panis ē corp' x̄pi. ideo si iste voces h̄nt v̄tutē ɔsecrādi: q: ꝓferunt a sacerdote sup debitā materiā. q̄ro an talis v̄tus ɔsecrandi cōpetat illis verbis ꝙ tales sunt sicut idē euenisset ante institutionem

Scd̄o

Siliter si sic ponat ꝙ cadāt a sua significatione adhuc potent sacerdos dicēdo voces nō significatiuas ɔsecrare.

Tercio

Itē si sic ponat ꝙ ī aliq̄ lingua barbarica h̄ ꝓpō nō ɔuertat cū ista sortes currit. tūc sacerdos barbaricus ɔsecrat dicendo: sortes currit seu sortē currere: q: v̄e dicere has voces. h̄ ē corpus meū.

Quarto

Itē x̄ps nō ꝓtulit hec v̄ba: q: nō loquebat latinū. Si dicat ꝙ h̄ cōpetit eis nō q: sint tales voces: s; q: sūt sic sigtie.

Replica' p̄mo

Cōtra. si institueret ille terminus a ad significandū ɔuertibilr cū ista ꝓpōne: h̄ ē corp' meū: posset sacerdos ɔsecrare ꝓferēdo hāc vocē a. silr tūc posset hō mutare formā sacrox: q:

Secundo

significata orōnū: vt p;. Preterea nō intelligat sacerdos qd̄ significēt v̄ba ⁊ nullus ali' audiat tūc v̄ba nihil significāt. ꝓbo q: nulli signt

Tercio

Preterea in ista ɔuersione t̄min' a quo nō manet in fine ꝓlatiōis v̄box: nec t̄min' ad quē est in p̄ncipio: ḡ nihil ē ɔtētū qd̄ possꝫ demōstrari

Quarto ɔtra dc̄m opi.

Preterea ɔ̄ h̄ ꝙ dr̄ ꝙ cōe vtriq; t̄mīo demōstrat. Arguit sic. nihil est cōe corpi x̄pi ⁊ pani nisi forte vox vel ɔcept' aliq̄s q̄ nō demōstrat certū ē

Rn̄sio

Si dr̄ ꝙ illa collectio spērū est cōis vtriq; successiue p modū istū. q: p̄mo m̄titudo est sil' cū sb̄a panis ⁊ postea cū corpe x̄pi.

Replicat

Cōtra. illa rn̄sio nō saluat viā istā. Nā ꝑm viā illā p illō pronomē h̄ nō demōstrat m̄titudo illarū spērum q: redderēt lucutionē īpossibilē eo mō ac si demōstraret panis: q: ista accn̄tia nunq̄ p̄nt esse corpus x̄pi. ḡ nō pōt dici ꝙ illud cōe vtriq; termīo demōstrat.

Quīto ɔtra scd̄m dictum opi.

Itē dicit illa via ꝙ illud cōe qd̄ demōstrat est aliq̄d ɔtētū sub istis spēbus ita ꝙ sensus isti' ꝓpōnis sit iste. aliq̄d ɔtentuꝫ sub istis spēb' est corpus x̄pi. Cōtra arguit sic nihil est ɔtētū sub istis spēb' successiue nisi corpus x̄pi vel aliq̄ alia sb̄a. nō corp' x̄pi: q: cēt tūc ibi corp' x̄pi an̄ ꝓlationē v̄box. Si scd̄m redderet locutio falsa. ⁊ stat cōe arg. qd̄ ipe nitit soluere.

Sexto

Preterea ꝑm illā viā sensus ꝓpōnis ē iste ɔtētū sub istis spēbus est corp' meū: s; h̄ ē vna indefinita. ḡ si est v̄a hꝫ aliquā singlarē verā aut ḡ hꝫ istā h̄ est corp' meū demōstrato pāe qd̄ ē falsuꝫ. vl' istā demōstrato corpe x̄pi in celo. h̄ ē corp' meū. si sic nō efficerent ista v̄ba qd̄ significāt: q: nō efficiūt ꝙ corp' x̄pi sit corp' x̄pi: s; ꝙ pāis fiat corp' x̄pi.

Septimo

Preterea iste due īdefinite ɔuertunt. Cōtētū sub istis spēb' ē corp' meū. ⁊ sb̄a q̄ sub istis spēb' ɔtiet ē corp' meū. q̄ro ḡ p quo subiectū supponit et quo ē ꝓpō affirmatiua oꝫ ꝙ subiectū ⁊ p̄dicatū supponāt p codē. ḡ oꝫ dicere ꝙ p corpe x̄pi. ḡ p t̄mino ad quē isti' ɔuersionis qd̄ negat ista opīo.

Responsio scoti

Si dr̄ sicut dic̄ scotus tenēs hāc viā ꝙ qd̄libet vl'e hꝫ suū ꝓpriuꝫ singlare ⁊ suū ꝓximū ɔtentū sub se. sicut h̄ cōe ens hꝫ suū singlare: h̄ ens: ⁊ h̄ cōe sb̄a hec sb̄a ⁊ sic de alijs. et ideo in ista ꝓpōne hoc est corp' meū sensus est hoc ens cōmune demonstratū sub istis spēbus est corpus meū.

Replicat

Sed hec rn̄sio nō valet: q: licet ille ꝓpositiones differant in voce demōstrato sorte hoc ens est homo hec substātia est homo hoc aīal est hō. ⁊ lꝫ hic sint tres ꝓpōes singulares quarū nulla est alia. tn̄ oēs ista supponūt p codē scꝫ p sorte. ⁊ impossibile est ꝙ p̄ma sit vera nisi q̄libet sit vera si formet. ⁊ ideo si hec sit v̄a hoc ens ɔtētū sub istis spēbus est corpus meū oꝫ ꝙ quelibet talis sit v̄a. hec substātia ɔtēta ⁊c. ē corp' x̄pi. q: q̄ro p quo suppōit ⁊ redit tota difficitas.

Septimū p̄nci.

Septio ad p̄ncipale si sic. panis mutaret in corpus christ.

sm Ambro. dicētē q̄ s̄mo xp̄i creaturā mutat. de ɔse. dist. ij. panis. ꝫ ille panis mutabit̄ i hoc corpus hoc corpe nō moto localr̄. ḡ panis ascē det in celū. Cōfirmat̄ idez de cō. dist. ij. c. q̄d sit sanguis. codē momēto i celū rapit̄ misterio an gelorꝫ sociād⁹ corpori xp̄i ⁊ ante oculos sacer dotis in altari videt̄. ḡ ille pāis ascēdit in celū.

Octauū p̄nci. Octauo si sic fieret talis cōuersio in corpus ⁊ sanguinē xp̄i sequeret̄ q̄ fieret in idē corpus ⁊ in eūndē sanguinē quē assumpsit xp̄s de v̄gine ⁊ pepēdit in cruce ⁊ ascēdit ⁊ modo vnit̄ v̄bo. de ɔsecra. dist. ij. c. oīa quecūq̄ ⁊ est Ambro. li. de sacramētis. ⁊ allegat mag̅ disti. xi. c. ix. sed ɔn̄s est impossibile. p̄bo: q: nō est idez corpus q̄d modo est in celo ⁊ q̄d est in vtero v̄ginis. h̄ patet supposito q̄ xp̄s fuit vere nutrit⁹ et vere comedit ⁊ bibit. tūc capio ptes aggeneratas p nutritionē q̄n erat. xxx. annorꝫ. Et arguo sic. ille partes nūq̄ fuerūt in vtero v̄ginis manē. igit̄ illud corpus nūq̄ fuit in vtero v̄ginis. ɔn̄tia p3: q: hoc corpus est oēs ille ptes.

Secundo Preterea tūc illud corpus q̄d fuit in vtero v̄gis fuit in triplo min⁹ q̄ sit h̄ corpus in celo. ɔn̄a p3: q: h̄ corpus fuit in p̄ncipio min⁹ q̄ est corp⁹ in celo ꝫ nō to ta substātia q̄ modo est in celo fuit in vtero vir ginis: q: tūc corpus xp̄i fuisset dēsius ⁊ duri⁹ in vtero v̄ginis q̄ q̄n fuit. xxx. annorꝫ.

Tertio Preterea q̄ nō sit idez sanguis quē ip̄e effudit ⁊ quē mō h̄3. p3: q: quidā dicūt se h̄re de sanguie quē tūc effudit. ḡ aliquē sanguinē nō resumpsit i resur rectione. Cōfirmat̄ de ɔsec̄. dist. ij. c. nō h̄ corp⁹ quod videt̄ mādūcaturi estis ⁊ bibituri illū san guinē quez effusuri sunt q̄ me crucifigēt sacr̄m aliq̄d vobis cōmendaui q̄d sp̄ualr̄ viuificabit vos. Itē̄ habet̄. c. iam secun ⁊ est aug. loquēs ad iudeos. Iam secun bibite sanguinē quē fu distis: q: corpus inuisibile sacerdos visibilr̄ in visibiles creaturas in substantiā corpis ⁊ san guinis sui. v̄bo suo secreta ptāte conuertit ⁊c̄. Nam l3 substātia panis ⁊ vini videat̄: nihil ali ud tn̄ q̄ caro xp̄i ⁊ sanguis post ɔsecratōez cre dēda sunt ⁊ vt mirabilr̄ loq̄r nō alia caro plane q̄ q̄ nata est de virgine. ⁊ infra. in fine ca. Illō vere illud sane q̄d assumptū est de v̄gine quod passum ē ⁊ sepultū q̄d ēt surrexit ⁊ in celū ascē dit: sedet ad dexterā dei p̄ris: ⁊ q̄d venturū est iudicare viuos ⁊ mortuos. Et. c. nō moyses. ⁊ ē Hiero. Ip̄e cōuiua ⁊ cōuiuiū ip̄e comedēs ⁊ q̄ comedit̄ de hac hostia q̄ in xp̄i cōmemoratōne fit mirabilr̄ edere l3 de illa quā xp̄s in ara crucis obtulit nulli edere licet. c. inuitat.

Nonū p̄ncipale Nono si sic. ḡ xp̄us cōfecisset ⁊ corpus suū discipulis tra didisset ⁊ eis dedissꝫ ptātez ɔsecrādi. ⁊ sic eēnt veri illi v̄sus. Rex sedet i cena turba ciict⁹ duo dena. Se t3 in manib⁹ se cibat ip̄e cib⁹. h̄ ɔn̄s ē falsum: q: xp̄s aut recepit h̄ sac̄m solū sacr̄alit̄ aut sacramētalr̄ ⁊ sp̄ualr̄: sicut distigūt mag̅r. Si tn̄ sacramētalr̄ ergo minus fructuose sum psit q̄ apostoli: nec aliter mādūcauit xp̄s q̄ iu das. Si sacramētaliter ⁊ sp̄ualiter ḡ gratia au gebat̄ in xp̄o: q: in om̄i eo qui recipit sacmētū sp̄ualiter auget̄ gratia. ɔsequēs est falsuꝫ. ergo

Scd̄o Preterea si sic. ḡ q̄lib3 sacerdos posset modo ɔficere nobili⁹ corpus xp̄i q̄ xp̄s cōfecit. ɔn̄tia patet: q: corpus glorificatū est nobilius q̄ ip summet foret si nō esset glorificatū: sed xp̄s cō fecit et dedit discipulis corp⁹ nō glorificatūꝫ ꝫ passibile.

Tertio Preterea si mādūcauit corpus suū ḡ illud fuit intra se et extra se sil̄r ⁊ semel.

Quarto Pre terea si cōtulit discipulis suis ptātem ɔsecrādi ponat̄ q̄ aliq̄s cōsecrasset sabbato q̄n req̄euit in sepulcro talis nō cōfecisset illud sacramētū q̄d nos cōficim⁹ modo: q: sub sp̄ēbus illis non fuisset corpus viuū nec fuisset tot⁹ ille sanguis q̄ est modo in sacramēto nr̄o. q: tunc sanguis fuit diuisus a corpore.

Quinto Preterea ip̄se dixisset falsum. immo si aīa xp̄i tūc dixissꝫ h̄ est corpus meū: falsum dixisset: q: tūc nullum corpus fuit anime xp̄i. ḡ nec corpus xp̄i.

Sexto Preterea ponat̄ q̄ aliq̄s cōsecrasset post cenā ⁊ reseruasset hostiā in aliq̄ domo q̄ sit a. hec tunc fuisset vera feria sexta hora nona aliq̄s morit̄ in a. quia sequit̄ xp̄s morit̄ ⁊ xp̄s est in a. ergo christus moritur in a. igit̄ si fuissent mille hostie in mille loc̄ xp̄s fuisset crucifixus in mille locis.

Septim Similit̄ si hec foret vera. anima xp̄i hora sexta recessit de a. codē modo quo dicimus q̄ anima xp̄i descen dit ad inferos.

Octau Preterea casu retēto pono q̄ tpe illo quo anima xp̄i fuit separata a corpore venisset sponte ad sp̄ēs illas exn̄tes in a domo ⁊ fuissꝫ simul cū corpe sub istis sp̄ēbus. tūc aut corpus xp̄i fuit aīatū in a vel nō. Si sic ⁊ idem corpus numero est mortuū in sepulcro. ḡ idem erit viuū ⁊ mortuū. Si nō: ꝫ. hec aīa est simul cū corpe indistincte. ḡ faciūt p se vnū ⁊ anima est actus istius corpis.

Decimū p̄n. Decimo ad p̄ncipale. si sic ḡ manēt acc̄ntia sine subiecto. ān̄s videt̄ falsū. q: sp̄ēs ille vere nutriūt: sed omne quod nutrit nutrit inq̄tū substātia ⁊ auget in eo q̄ q̄tum vt̄ d̄ ij. de aīa ⁊ de gn̄atōe. ḡ si nutriunt est ibi substantia.

Scd̄o ad idem Preterea si ip̄se sp̄ēs nutrire pūt ḡ sūt cib⁹ distinct⁹ a corpe xp̄i. ḡ qui comedit il las sp̄ēs comedit cibū coctū. ⁊ p ɔn̄s soluit ie iunium nature. ergo p̄cepta hostia sub speciē bus panis nō lic3 percipere corpus christi sub sp̄ēbus vini. ergo p̄ceptū ecclesie nō seruatur q̄ tn̄ a ieiunis sumat̄ extra articulū nc̄citat̄. de ɔsecra. disti. ij. c. liq̄do. Confirmat̄ posito q̄ sacerdos tota die parasceues comederet hosti as ɔsecratas nūq̄ solueret ieiuniū eccl̄ie. Uel

ponat̃ ꝙ sacerdos ɔsecret totũ vinũ in āphora et totũ in taberna bibẽdo inebriaret̃. ꝛ sic videtur soluere ieiuniũ nature vel posset ieiunare i eternũ ꝛ comedere omni die milliesies. g̃ nunꝗ̃ potest sumere corpus xp̃i sub spẽbus panis et vini nisi soluẽdo ieiuniũ nature.

Tertio

Pretẽca pono ꝙ ignis approximet̃ illis spẽbus et generet ex eis ignẽ que sit a. hoc põt fieri sicut pȝ ad assensum aut g̃ ignis a hȝ materiã vel nõ. si nõ: tunc nõ est ignis cũ ignis cõponit̃ ex materia ꝛ forma. si sic quero aut illa materia p̃fuit vel ꝑducit̃ ab igne gñante. si p̃fuit ergo sub illis speciebus fuit substãtia alia: qꝛ materia substãtialis. ɔñs est falsum. qꝛ si ꝑducat̃ forma substantialis ꝑducit̃ sine materia. g̃ de nihilo. g̃ ignis de nihilo põt causare ignẽ. Si dicat̃ ꝙ prefuit in aliquo alio cõposito hoc nõ est ad ꝓpositum qꝛ pono ꝙ ignis tm̃ agat in hostiã ɔsecratã ꝛ nõ corrũpat aliquid aliud: g̃ opȝ ymaginari ꝙ forma substãtialis ignis ꝑducat̃ sine materia quod fieri nõ potest.

Quarto

Preterea si spẽs ille mouerent̃ esset dare motũ sine mobili ꝛ alteratiõnẽ sine alterabili ɔtra Aristo. iij. phisicoꝝ. ɔña patet: qꝛ dato ꝙ spẽs raresieret vel ɔdensaret̃ planũ est ꝙ vtrũqȝ potest fieri in eis. ꝛ tñ non est hic subiectũ.

Responsio

Si d̃r ꝙ q̃litates ipemet sũt subiectũ rarefactiõis.

Replica

Cõtra g̃ rarefactio non est nisi ille q̃litates. ꝛ sic motus est mot⁹ moti ɔ̃ p̃m. iij. phisicoꝝ.

Quinto

Preterea si sic tũc corp⁹ xp̃i inciperet esse vbi nõ fuit sine motu locali et sine noua ɔsecratione qꝛ rarefacta hostia ipa ẽ maior ꝙ̃ fuit. g̃ occupat maiorẽ locũ. g̃ xp̃s est in alio loco ꝙ̃ p̃us. ergo xp̃s est motus localr̃ sine motu locali quod nõ est imaginabile.

Sexto

Pretẽca q̃ñ hostia mouet̃ localr̃ aut corpus xp̃i mouet̃ localiter aut nõ. si nõ: ɔtra corpus xp̃i ẽ in loco in quo p̃us nõ fuit ꝛ dimisit aliquẽ locũ in quo p̃us fuit. g̃ mutat̃ s̃m locũ. Silr̃ modo est hic ꝛ p̃us fuit alibi ꝛ nõ hic. g̃ motus fuit h̃.

Responsio

Si cõcedit̃ ꝙ corpus moueat̃ ad locũ hostie sequit̃ incõueniẽtia qꝛ cũ vnus sacerdos siml̃ ꝛ semel eleuat corpus q̃ñ alius deponit idẽ sil̃ ascẽderet et descẽdet. Silr̃ idez corpus eque velocit̃ mouebit̃ ad occidentẽ ꝛ oriẽtẽ. silr̃ q̃escet ꝛ mouebit̃: qꝛ corpus xp̃i quiescet in celo ꝛ mouebit̃ in altari. Similr̃ tu qui es lõdonie haberes dubitare an aliq̃s homo sit rome conuersus in te. ꝛ tũc illa multitudo accidẽtiũ illius p̃nt currere sicut argutũ fuit in p̃mo p̃ncipali.

B
In oppositũ

Ad oppositum istius est fides catholica: sicut pȝ de ɔsec̃. di. ij. c. Ego berẽgari⁹ ꝛ p totã distinctiõez scd̃az Itẽ extra de celebra. misse. cũ marthe.

Responsio ad. q.
Conclusio prima

Ad q̃õnẽ sine dubitatione dicendõ ꝙ sic cui⁹ credulitatẽ ꝑsuadeo sic. suppono vnã ꝓpõnẽ Aug. in q̃dã ep̃la ad volus̃. q̃ talis ẽ. Dicam⁹ deũ aliq̃d posse qd̃ nos fateamur inuestigare nõ posse. i reb⁹ talib⁹ tota rõ facti est potẽtia faciẽtis. vñ accipit̃ vna ꝓpõ cõit̃ in scholis qd̃ i reb⁹ mirabilr̃ factis tota rõ facti est potẽtia faciẽtis ꝛ loquit̃ de ei⁹ incarnatiõe ꝛ eius natiuitate.

Probat̃ responsio

Ex quo arguit̃ sic. deus põt facere plusꝙ̃ possum⁹ intelligere ꝛ põt facere cui⁹ modum et cãm nõ possumus inuestigare. g̃ ista ɔña nõ valet hõ nõ potest declarare sufficiẽter quõ sub spẽbus pãis et vini existat realr̃ corpus xp̃i. g̃ nõ põt sic eẽ in re vel nõ dȝ sic credi. Nã ex quo indubitãter credim⁹ deũ plus posse facere ꝙ̃ nos possum⁹ ex naturalib⁹ inuestigare. ɔñs est in his q̃ dicit nob̃ eẽ credẽda captiuem⁹ itellectũ ꝛ h̃ ẽ mirabile ꝙ de⁹ velit nos i q̃busdã singl̃arib⁹ ab eo institutis captiuare intellectũ nr̃m cum itellect⁹ nr̃ sit tã debil̃ ꝙ nõ sufficit cuiuscũqȝ rei minime demõstrãdo naturã apph̃ẽdere. ꝛ iõ inuestigare desinim⁹ rerũ naturas ꝛ in coꝝ opatõib⁹ admiramur: qꝛ sicut eas videre sum⁹ vsitati. sicut dicit btũs Aug. ꝛ gregl. ꝛ iõ dicẽdũ sicut magr̃ dicit di. iij. c. v. Misteriũ fidei credi salubrit̃ põt inuestigari salubrit̃ nõ põt: qd̃ nõ est sic intelligendũ ꝙ hõ nõ d̃eat circa illa q̃ sũt fidei arguere: s̃ ꝙ nõ dȝ affirmare se posse rõnẽ pfectã assignare.

Cõclusio secunda

Scd̃o dico ꝙ q̃tũ ad transsubstãtiatiõnẽ siue ɔuersionẽ vini⁹ s̃be i aliã ñ magl̃ repugñt rõni ꝙ̃ mlt̃e trãsformatiões q̃s nõ solũ vulg⁹ s̃ p̃hi crediderũt: sicut narrat Aug. xviij. de ci. c. xvij. adducẽs auctẽ varronis qui ẽ fidelissimꝰ ꝛ doctissimũ hystoriog̃phũ q̃dã reputabãt. v̓ba aug. sunt h̃moĩ. Hoc varro vt astruat cõmẽorat alia nõ min⁹ incredibilia de maga illa famosissima circe: q̃ socios q̃̃ vlixis mutauit in bestias. Et de archadib⁹ q̃ sorte ducti trãsnatabãt quoddã stagnũ: atqȝ ibi ɔuertebãt̃ in lupos: ꝛ cũ silib⁹ fer̓ p illi⁹ regiõis deśta viuebãt Si v̓o carne ñ vescerent̃ hũana: rursus post nouẽ ãnos codẽ renatato stagno reformabãt̃ in hoĩes. Deniqȝ ẽt noĩatiz exp̃ssit quẽdã demenetũ cũ gustasset de sacrificio qd̃ archades imolato puero deo suo lyceo facere solẽt in lupũ fuisse mutatũ: ꝛ ãno decĩo in figurã ꝓpriã restitutũ ad pugillatũ sese exercuisse: ꝛ olympiaco vicisse certamie ꝛ reliq̃. Itẽ de socijs vlixis in feras mutat̃ refert boe. iiij. de ɔsol. metr. xiij. vel anatiẽ oũd ꝛ c̃. et s̃ac̃ scriptura docet vxorẽ loth ɔuersã i statuã sal̃ geñ. xix. vñ trãsb̃stãtiatio panis i corp⁹ nõ ẽ min⁹ credibil̃ ꝙ̃ ista.

Conclusio tertia

Tertio dico ꝙ ẽ admirabile i h̃ sacr̃o ꝙ xp̃s ẽ sub q̃libet pte spẽrũ tot⁹: ita ꝙ illa s̃ba est tota in diuersis loc̃ sil̃ ꝛ semel ꝛ tota i toto ꝛ tota i q̃lib̃ȝ pte. sicut patet de aĩa intellectiua s̃m p̃hm. sic etiã dȝ intelligi ꝙ intelligẽtie sũt ast orbiũ: qꝛ sunt in q̃libȝ parte orbis. ita ꝙ angelus est in qualibet

parte in suo orbe tot⁹: ꝛ sic etiā tenuit cōmētator ꝯ substātia orbis. Primo vbi dixit ꝙ forme corpoꝝ supcelestiū nō diuidunt̄ ꝑm diuisionē sui subiecti. nec recipiunt̄ mediātib⁹ corpalib⁹ dimēsionibus subiecti scilicȝ celi nec mouētur ad motū sui subiecti sicut etiā ponūt moderni theologi angelū esse in loco diffinitiue: ita ꝙ sit totus in q̄libet parte illi⁹ loci. sicut ponit cōmētator tertio de aīa cōmēto. v. vnū intellectū numero in oībus hoīb⁹ quē posuit naturā quādam vlēm abstractā quod nō est minoris difficultat̄ intelligere ꝙ corp⁹ xp̄i simul ꝛ semel esse in multis altaribus sub sacramēto.

Instantia

Sȝ dicat̄ ꝙ organizatio partiū impedit. dico ꝙ nō: quia sufficiēter est distinctio realis lȝ ibi nō sit distātia localis inter partes.

Responsio

Resolutio q̄onis

Ad q̄onē ē igit̄ dicēdū est ꝙ sic. Et lȝ credunt̄ adduci posse rōnes: nō tñ congruit vt adducant̄ nec sufficiēter adduci possunt: q: in factis mirabilibus ꝛ miraculosis tota facti rō est potētia. scīa ꝛ volūtas faciētis. Paucis tñ ꝑsuasum est corpus xp̄i esse realiter in sacramēto altaris sub spēbus panis et vini. Uerūtamē ad maiorē declaratōne illius materie faciēda sunt q̄uqȝ puncta principalia

D
Primū punctum de forma

Primo dicendū est quid est forma. Pro quo sciendū ꝙ nō est nimis logice loquēduȝ in ista materia: q: verū est ꝙ nulla verba sunt ncc̄ria vel necessario req̄sita ad ꝯsecrandū corp⁹ xp̄i: q: nec ꝓferenda ab isto nec ab illo ꝛ sic de singulis. Silr̄ nec requirit̄ latinū nec grecū nec gallicum nec anglicū. sed tñ requirit̄ aliqua lingua Silr̄ null⁹ panis ncc̄rio requirit̄: ꝑ necessario requirit̄ panis. ꝛ sic cōiter loquēdum est in ista materia de forma: de materia: de intētōne: de ministro. Est g̃ forma duplex: q: forma sac̄mētal̄ sup hostiā est. hoc est eñ corpus meū. licet sine illa cōiunctiōe eñ possit cōfici: tñ nullus debȝ illā dimittere. peccaret eñ mortaliter qui illaȝ dimitteret ex ꝓposito. forma vero sup vinū. hic ē eñ calix ꝛc.

E
Secūdum punctum de materia

Quātū ad secūdū est sciendum ꝙ triplex est materia q̄ ad hoc sacramentū req̄ritur scȝ panis vinū et aqua. pāis dȝ eē triticeꝰ ꝑ maiori parte ita ꝙ sensibilr̄ nihil appeat nisi triticū. scđo debet esse azimus intra romanā ecclīam lȝ possit confici de fermētato. vide thomā in vltima parte summe. q. lxxiij. arti. quarto Uinū siue albū siue rubeū sufficit. aq̄ elemētaris dȝ esse et nō artificialis: tñ si artificialis eēt cōsecraret̄. vide de hoc in summa ꝯfes. lib. tertio ti. xxiiij. aqua debet misceri cum vino in calice. nec sufficit mixtio in dolio.

F
Tertium punctum de ministro

Tertio sol⁹ sacerdos est minister vel alius qui tñ sacerdos est reputatus qđ dico ꝓpter nō baptizatos vel non ordinatos. durū eñ esset si ecclīa in collatione sacramētoꝝ deciperet̄ in talibus q̄ essent ordinati ab aliquo ep̄o qui nō esset ordinatus seu baptizatus. durum inquā esset dicere ꝙ tales nō absoluerēt nec ꝯsecrarēt: q: sic pctōres eēnt defraudati ꝛ multa incōueniētia possent sequi et ideo vel opȝ dicere ꝙ ꝯsecrarēt vel ꝙ in illo hoīe cōsecrat ip̄e deus: ꝛ sic sine ministro cōficeret̄ sacramentū. quod istoꝝ sit verius sine reuelatione sciri nō potest.

Quartū punctum de differentia transmutationis sacramenti ab aliis transmutationibus

Quarto videndum est qualr̄ trāsmutatio differt ab aliīs trāsmutationibus. differt aūt in q̄ttuor. Primo quia nihil cōuersi manet sub vtroqȝ termino. Scđo q: illō in quod panis ꝯuertit̄ scȝ corpus christi in nullo auget̄ nec mutat̄. Tertio ꝙ ꝓp̄e loquēdo nihil hic mutat̄. q: nihil se habet alit̄ ꝙ p̄us nisi dicat̄ ꝙ corpus xp̄i mutat̄ localiter iprop̄e vt mutari localiter nihil dicat plus: nisi aliq̄ corpus esse de nouo vbi p̄us nō erat. nō tamē localiter vel circūscriptiue vbi p̄us non erat localiter: vel locū dimittere vbi p̄us erat localit̄ Sed manifestū est ꝙ panis nō mutat̄: sic patȝ inducēdo oēs spēs mutationis nisi dicat̄ corrumpi: sed hoc dici nō pōt quia in corruptione materia non mutat̄ sed manet sub alia forma. Quarto differt ab aliīs mutationibus: q̄a oīa accīntia post trāsubstātiationē manēt quod nō est in aliīs transmutatiōibus. ex quo pȝ ꝙ accidētia substātiarū materialiū sunt alia ꝛ distincta ab ipsis substātiīs: nō tñ hoc semp tanui q: aliqñ dicebā oppositū. id est ꝙ albuȝ nō potest fieri nigrū nisi ꝑ corruptionē sb̄e vel per motū localē substātie vel substātiarū sicut in mixtionibus ꝙ vna mixtio causat vnū colorē et alia alium: tñ potest dici ꝙ post cōsecrationē nihil manet ibidē ꝯtinue ꝛ regulariter ꝑ intētiones solum ꝛ spēs accidentiū. vnde solebant vocari spēs panis ꝛ vini ꝛ nō qualitates post ꝯsecrationeȝ. ꝛ ideo sensus vtit̄ spēbus ꝓ rebus. ꝛ sic indicat idē manere: nihil tñ dico hic assertiue.

D
Quintū punctum mit aliquos casus et eos soluit

Quinto restat soluere quosdā casus circa istā materiā. Ponat̄ g̃ ꝙ aliq̄s sacerdos obligatur ad vnā missam sp̄aliter ꝓ a. postea est obligat⁹ ad aliā ꝓ b. nūq̄d per vnā missam pōt ꝓ vtroqȝ liberari. Dico p̄mo ad formam q̄onis. secūdo ad intentionē. de p̄mo sine distinctōne dico ꝙ nō: q: casus est ꝙ sit p̄mo ad vnā missam obligatus ꝛ postea ad aliaȝ. Unde arguo sic. null⁹ obligatus ad q̄ttuor missas pōt sufficiēter soluere duas celebrādo sed ille ꝑ casuȝ est obligatus ad duas missas g̃. Maior patet: q: si non eadē rōne si esset obligatus ad tres posset sufficiēter soluere celebrādo vnā tñ. ꝛ pari ratione si ad mille quod est oīno irrōnabile q: sic obligatus ad quecūqȝ āniuersaria vel ad quascūqȝ annuatim celebrādas satisfacere possȝ ꝑ vnaȝ missam. si tñ ponat̄ ꝙ obligat̄ duabus ꝑsonis

De recipientibus res missas
Probat̄ ...

a et b sub hac forma qđ vnicuiqȝ dicat sic τ nō
aliter legā tibi vnā lectionē. tūc casus mutat⁹
est et possum satisfacere per vnā q̇a nō obligo
me ad duas lectiones sed duabus psonis. Sȝ
pono aliā formā. Si ponat φ sacerdos obli-
get se ad dicenduȝ q̇nqȝ missas p̄ncipalr̄ p aīa
petri. τ aliā p anima iohānis. nunq̇d potest sa
tisfacere p vnā missaȝ p vtraqȝ anima. τ videt
φ nō. Ad cuius euidentiā expono quid voco
missam celebrare p̄ncipalr̄ p aliquo. τ videtur
mihi φ celebrare p̄ncipaliter est applicare mis
sam Johāni φ sit quedā satisfactio apud deū
p anima iohānis si indigeat. Dico ḡ φ celebra
re p̄ncipalr̄ p anima iohānis pōt intelligi du-
pliciter. Uno modo φ intēdat φ missa sua va-
leat multis ita φ velit satisfacere p multis τ si
mul intēdat φ plus valeat anime iohannis φ̄
alicui de reliq̇s τ sic vere dicit ad v̄tutēȝ vocis
φ celebrat missam p̄ncipaliter p alio. Alio mō
φ applicet missam sic φ cedat anime iohānis
in satisfactionem et nulli alij cedat in satisfa-
ctionem nec per modum satisfactionis. et isto
modo dico φ p vnā nō potest satisfacere vtri-
qȝ. Contra. ponat φ intēdat celebrare eq̄ p̄n
cipaliter p vtraqȝ tūc pro neutra celebrat p̄nci
paliter: q2 aliud est dicere ille celebrat p̄ncipa-
liter p vtraqȝ: τ ille p vtraqȝ p̄ncipalr̄ celebrat
quia p̄ma equalet isti iste celebrat p̄ncipaliter
p istis τ hoc ē possibile. τ tūc nō facit s̄m casuȝ
obligationis p̄us posite. secūda equiualet isti
copulatiue iste celebrat principalr̄ p isto τ iste
celebrat p̄ncipaliter p illo. qđ est impossi le fa-
cere p vnā missam. Sic patet quid dicenduȝ
ad questionē qua querit an missa dicta p mul
tis tm̄ valeat cuilibet eoꝝ ac si sp̄aliter celebra
ret p vno. τ posito φ q̇libet eoꝝ idigeat. Dico
φ nō: quia valor misse per modū satisfactiōis
cedet cuilibet in partē satisfactiōis apud deuȝ
s̄m equalē pportionē τ s̄m numerū psonarum
et per ꝯsequēs quāto plures fuerūt tāto vnus-
quisqȝ minus habebit: q2 valor misse est v̄tutis
finite existī ī purgatorio. Si aūt sufficeret vna
ad satisfactionē faciēdā p omni debito in quo
tenerent quicūqȝ hoīes obligati ad quācūqȝ
penam in porgatorio. sic frustra dicerent plu-
res misse quod nō videt verū. Preterea si mis
sa generaliter dicta p centuȝ. tm̄ valet vnicui-
qȝ φ̄tum si esset dicta sp̄aliter τ p̄ncipalr̄ p vno
solo: irrōnabiliter pmitteret ecclesia celebrari
sp̄alit p vno. τ sic tota eccl̄ia erraret. q2 sic possȝ
tm̄ valere oībus sicut vni τ hoc loquēdo de va
lore p modū satisfactiōis. Unde sciēdū φ mis-
sa vel quecūqȝ oratio facta in eccl̄ia p defūcto
potest dupliciter sibi valere vel p modū suppli
cationis. τ sic pōt eq̄liter valere vnicuiqȝ ac si
specialiter p vno fieret vl̄ p modū satisfactōis
vt sit pars satisfactōis debite deo a defuncto.
et sic nō pōt s̄m casū oīb⁹ valere eq̄lr̄ τ est exē-
plum pono φ .x. obligent regi q̇libet in decem
libris si quis liberet eos p orationē apud regē
manifestū est φ tm̄ pdest oratio vnicuiqȝ φ̄tū
si fuisset sp̄aliter p vno: sed si liberet eos p mo-
dū satisfactōis τ soluat regi .x. p eis māifestū
est φ minus valebit hec satisfactio cuilibet φ̄
valeret si p vno sp̄aliter solueret: q2 si sp̄aliter
p vno solueret posset eū totalr̄ liberare qđ mō
nō est verū: quia tūc nō satisfacit p aliquo isto
rum nisi s̄m pportionē que sibi potest puenire
de decē diuis inter decē ptes. τ sic nō reciperet
nisi vnicā librā. τ sic φ̄tum ad plenā summam
regi p singulis tantū p decima parte satisfecit
Similr̄ ergo eccl̄ia intēdit p missas non soluȝ
impetrare remissionē pene p modū supplicati
onis orando p eis: s̄ etiā per modū satisfactio-
nis soluēdo p eis deo ideo nō tm̄ valet missa p
modū satisfactionis. Cōtra m̄ potest verisilr̄
argui. Si eīm dicat φ missa tm̄ valet p moduȝ
orationis illis p q̇bus sit tunc esset possibile φ
tm̄ valeret vnicuiqȝ de deceȝ sic si fieret p vno
tm̄. Judicādo aūt de deo s̄m ꝯditiones huma
ne politie: non videtur verisimile φ deus eque
faciliter ꝯcederet supplicationē que peteret re
missionē .c. debitoꝝ. sicut supplicationē eq̄ in
tensam que fit tm̄ p vno debitore que procedit
a simili charitate. ideo p nūc existimo φ missa
regulariter loquēdo tam p modū orationis φ̄
per modū satisfactōis plus valet vni si fiat sin
gulariter p eo φ̄ si fiat ḡnaliter p eo τ pro alijs
licet p modū orōnis possibile sit si placeret deo
φ eq̄liter valeret vt dictū est. Ex istis sequit φ
obligat⁹ ad celebrandū vnū annuale vl̄ centū
missas singulariter p a nō potest in illis missis
celebrare p̄ncipaliter p b. secus tm̄ est si sit obli
gatus ex ꝯuentione φ debeat celebrare p illo
sic tm̄ φ liceat sibi adiūgere aliquos puta duos
vel tres vl̄ plures: q2 tūc potest alios adiūgere
sed nō tm̄ valet a. φ̄tuȝ si p solo fuisset celebra-
tum. sed nunq̇d parochialis obligatus orare so
lūmodo p pochianis eccl̄ie cui huit pōt adiū-
gere aliquē amicū ad parochianos sub hac itē
tione vt missa cedat in satisfactionē p oībus
parochianis. Videt dicendū ꝯsequēter φ nō
quia ex tali adiūctione ad istam multitudineȝ
portio vniuscuiusqȝ est diminuta per intētōeȝ
sacerdotis sic adiungentis aīam amici sui ad
parochianos. Si ıt qua ratiōe posset addere
vnū τ centum si tenet pro centū parrochianis
posset eque p̄ncipaliter p ducētis. ꝯsequēs est
falsum: quia sic defraudaret pochianos: q2 nō
tm̄ valet duabus medietatib⁹ sicut vni medie

Marginalia:
I / 2⁹ casus ad idē
Quid sit p̄ncipalr̄ celebrare pro aliquo
Replicat
R / Rōsio ad diffi.
Probat scđo m.
Replica
Responsio

Replica

tati ⁊c̃. vt dictū est ꝑus. Contra tūc meli⁹ esset morari in vna parochia vbi essent tres ꝙ vbi essent mille. ꝯñtia patet ꝑ dicta.

Responsio

Dico ꝙ pensando meritū quod ꝓuenit pochianis ex merito sacerdotis videt̃ ꝯsequēs esse ꝯcedendū: nō tñ est melius simplr̃ vt patet.

Z Terti⁹ casus seu scḋa diffi. cultas

Scḋm dubium an tñ valeat sumi a ieiuno. Dico ꝙ nō in duplici casu. Unus est qñ ꝑansus est in periculo mortis ne discedat sine viatico tūc pōt sumere. Ali⁹ casus ē si sacerdos decept⁹ dixerit v̄ba cōsecratiua sup panē nō triticeū ⁊ in perceptiōe ꝑcipiat ꝙ hostia nō fuit de tritico: ille nō obstante ꝙ soluit ieiuniū debꝫ accipe aliā hostiā ydoneā ⁊ eam cōsecrare. Et si vinum debitū ꝑus cōsecrasset debet illud si possit cōseruare. ⁊ iterū aliud vinum in alio calice cū hostia consecrare ⁊ totū sanguinē scꝫ ꝑmū ⁊ scḋꝫ sumere cum hostia. Si aūt nullo modo posset illū sanguinē cōseruare nō debet illū iterū consecrare nec vinū illi cōmiscere sed tñ hostiā cōsecrare et ita ad sumptionē procedere. Eodē modo de sanguine si ponat aquā loco vini debet iterū cōsecrare ⁊ aliā hostiā apponere ⁊ a ꝯsecratione hostie incipe: q̄ꝛ ꝯsecratio integra debet cē. Tho. vltima parte summe. Perfecta videri nō possūt sacramēta nisi ꝑfecto ordine cōpleātur. In isto casu debet sumere nō obstāte ꝙ nō sit ieiunus: q̄ꝛ ꝑceptū de integritate est maius ꝙ̄ ꝑceptū de ieiunio. ⁊ ĩ istis casib⁹ nō oꝫ ĩferre ꝑceptū de ieiunio: q̄ꝛ minus ꝑceptū infrigendū est ⁊ obediendū maiori qḋ est de integritate sacramēti. ista precepta ponunt̃ de ꝯsecratione. distin. ij. in plurib⁹ capitulis. scḋm v̄o ꝑceptū de integritate sacramēti spāliter ponit̃ de ꝯse. dist. ij. duobus capitulis: c. relatū. ⁊ c. cōꝑimus. Ex q̄bus auc̃tibus patet ꝙ tenet̃ ex precepto ꝑfecte sub vtraqꝫ specie ꝯsecrate ꝓpter integritatē sacramēti de q̄ ꝑfectiōe habet̃ de cōsecra. dist. ij. c. nihil. Item ex ꝑcepto tenet̃ quotiens ꝯsecrat ieiunus sumere de ꝯsecratiōe. distin. ij. c. ꝑallegato. igit̃ cū nō sit ꝑ casum ieiun⁹ tñ oꝑꝫ sumere nō ieiun⁹: q̄ꝛ ꝑceptū ieiunij ē tñ de honestate sacramēti ⁊ reuerētia. sed ꝑceptum de integritate est de substātia sacramēti: q̄ꝛ ĩ duabus spēbus vnū tñ cōsistit sacramentū. ⁊ ideo nō minus vni ꝙ̄ alteri ꝓuideri debꝫ. Ex q̄b⁹ patet ꝙ nō est verū qḋ dicit̃ in sūma ꝯfessio. li. iij. c. xxiij. q. lxiij. ꝙ tantū in articulo mort̃ pōt sumi a nō ieiunis. Pono ꝙ aliq̄s sacerdos post mediā noctē aliquid gustauerit vtrū possit in crastino celebrare. Dicit sctūs Thomas ꝙ illa die nō potest celebrare. q̄ꝛ tūc incipit dies. vltima pte. q. viij. arti. vi. Si sacerdos post dictas matutinas in sero gustauerit vtrum potest in crastino celebrare. Dicendū ꝙ sic quia nullibi inhibet̃.

Ad ꝑmū ꝑn.

Ad ꝑmū ꝑncipale cū arguit̃ ꝙ hmōi transubstantiatio est impossibilis. Dico ꝙ nō. Et ad probationem dico ꝙ non manet panis nec aliqua ps eius. Et cum dicit̃ vl̃ substantia panis ānihilat̃ ⁊c̃. pōt dici ꝙ ꝯclusio est v̄a ad bonū intellectū. sic vꝫ intelligendo ꝙ suba panis ꝑus fuit ⁊ mō nec est nec erit nec aliqua ei⁹ ps. Et qñ aliq̄ dicūt ꝙ nō annihilat̃. ꝫ ꝯuertit̃ in corpus xp̄i. dico ꝙ volūt ꝙ ad exp̄mendū cōgrue ⁊ explicite sacri miraculū. nō sufficit dicere ꝙ panis annihilat̃: q̄ꝛ sic nulla mentio fit de existētia corpis xp̄i de nouo in sacramēto. ⁊ iō ꝯuenienti⁹ exp̄mit̃ miraculū sacri sub termis istis panis transsubstantiat̃ in corpus xp̄i vbi exp̄mit̃ miraculū tā ex pte termini a quo ꝙ̄ ex pte termini ad quē. ⁊ sunt duo distincta miracula. Unū est ꝙ suba panis desinit esse sine actione corrūpente. Aliud ꝙ corpus xp̄i incipit ibi esse cū spēbus remanētibus: ⁊ isto mō vtūt̃ doctores istis ꝓpōnibus. panis ꝯuertit̃ in corpus xp̄i. panis trāsmutat̃ vl̃ trāsit in corp⁹ xp̄i q̄ꝛ magis explicat̃ ꝑ eas miraculū sacri: ⁊ tñ nihil aliud per eas denotat̃ nisi ꝙ ibi fuit suba panis ꝑus: ⁊ postea desinit ibi esse virtute diuina sine actiua corruptiōe creature manētibus accidentibus vel intētionib⁹: siue spēbus cōsimilibus.

Ad scḋm

Scḋo cū d̄r ꝙ tunc de⁹ posset subam solis ꝯuertere in subam musce ⁊ totā machinā mūdi ⁊c̃. ⁊ sic ꝑiret tota certitudo experientie ⁊c̃. Dicendū est ꝙ deus pōt plus facere ꝙ̄ intellectus intelligere. ⁊ iō nō est incōueniens ꝯcedere ꝙ deus posset totā machinā mūdi ꝯuertere ⁊ facere existere sub spēbus vnius musce. sicut eñ pōt facere duo corpa cē sil̃. ita duas medietates facere pōt esse vbi mō est vna medietas ⁊ adhuc in loco medietat̃ illius medietat̃: nec est dare locū ita minimū vbi deus nō pōt ponere maximū corpus.

Ad experientiam

Utrū ad certitudinē experientie credo ꝙ̄ nulla est certitudo creata ita certa de aliqua re ꝑsenti q̄n posset esse falsa ꝑ mutationem tñ hec lateat me an sit vera vel falsa.

Dubitare accipit̃ dupliciter

Contra. si neutrū scis. ꝗ habes dubitare. Dico ꝙ dubitare duplr̃ accipit̃. Uno mō vt distiguit̃ nō ꝯtra credere: ꝫ ꝯtra scire vel cognoscere. ⁊ hoc mō q̄ neutrū oppositoꝝ scit: d̄ꝛ dubitare de vtroqꝫ: q̄ꝛ sic dubitatio cōpatit̃ secū credere: q̄ꝛ simul stant dubito istum hoīem esse petrū: ⁊ credo istū hoīem esse petrū. ⁊ sic ꝯcedo ꝙ q̄libet habet dubitare tales hoc est lignū: hoc ē sol. ⁊ sic de singulis vt distinguit̃ a cognitione ⁊ concedo ꝙ nulla certitudo excludens talem dubitationē est hōi possibilis ꝑ naturā ⁊ ꝑ experientiā. Alio mō accipio dubitare: ita ꝙ tlis cognoscens sit simplr̃ indifferēs ad assentiēdū vl̃ nō sic de ista: rex sedet. q̄ mihi simplr̃ neutra

ē nec assentio: nec dissentio. ⁊ sic nō dubito ta-les hoc est lignū hoc est lapis. ⁊ sic de alijs. q̄a sufficiēt est mihi ꝑsuasum ꝙ deus talia non trāsmutauit. q: ħ nō reuelauit alicui nec appa-ret q̄re hoc faceret: q: t̄lia nō facit sine magna utilitate sequēti. Ad tertiū cū q̄rit̄ de multi-tudine istoꝝ accidentiū ⁊c̄. Pōt dici ꝙ nō po-test ridere intelligere vel gn̄are q̄ sunt opatio-nes sube aie. Ūn̄ potētia intellectiua est ipsa met aīa. Siliter potētia gn̄atiua includit ipaȝ aiam. siliter potentia q̄ hō ridet. si tn̄ poneret ꝙ t̄les potētie eēnt accn̄tia deberet ↄcedi ↄse-quēter ꝙ a posset intelligere generare ⁊c̄. ⁊ fa-cere oēs opationes illas q̄s pōt hō. Ad secū-dom principale qn̄ arguit̄ ꝙ si sic. tales essent ↄcedēde: de pane fit corpus xp̄i qd̄ erat panis est corpus xp̄i ⁊ hmōi. Dico ꝙ oēs ille sunt di-stinguende in ista materia co ꝙ ly de pōt dice-re circūstantiā cāe materialis: vel circūstantiā termini aliquo ↄuersionis. Pmo mō sūt fal-se. scd̄o mō vere: ⁊ est sensus: de pane fit corp⁹ xp̄i. i. suba panis erat sub istis accidētibus an̄ instans ↄsecrationis. ⁊ in instanti ↄsecratōis fit sub eisdē accidētibus corpus xp̄i v̄tute ver-boꝝ sacerdotis deo opante. ⁊ si hmōi ꝓpōnes inueniunt̄ a doctoribus exponēde sunt ad bo-nū intellectū. q: si accipiantur ꝓprie false sunt si improprie vere sunt. verbigr̄a: suba panis ē corpus xp̄i. i. sub spēbus panis sub q̄bus ē mō suba panis erit corpus xp̄i. Siliter qd̄ erat pa-nis est corpus xp̄i. i. sub spēbus sub q̄bus erat ꝑus panis est mō corpus xp̄i. Tunc ad pmū cum arguit̄ de pane fit corpus xp̄i de nouo. g̊ corpus xp̄i fit de nouo accipiendo an̄s in sensu vero. ↄn̄a nō valet: sicut nō valet. aqua fit cali-da de nouo. g̊ aqua fit de nouo. Et sic patȝ ad secūdum ⁊ tertiū. Ad quartū cum arguit̄ hec esset vera panis pōt esse corpus xp̄i. Dico ꝙ si accipiat̄ ꝓprie falsa est. si improprie vera. ⁊ dȝ exponi vt supra. ⁊ sic ponat̄ in esse sub spēbus panis est corpus christi. Argumēta v̄o q̄ sunt bene q̄tuor vel q̄nqȝ cū accipiant ꝓpōes ꝓꝑe: quō sunt negande minores nō ↄcludūt: nec tn̄ sio ibi posita valet. Siliter dico ad illos v̄sus. Cōstat in alteri ⁊c̄. ꝙ v̄sificator loq̄t̄ metapho-rice ⁊ improprie more poetarū. vn̄ vterqȝ ver-sus falsus ē in sensu quē faciūt ⁊ verus in sen-su in quo fiūt: ⁊ exponit̄ p modū supius dctm̄. Ad tertiū p̄ncipale qn̄ arguit̄ ꝙ ocul⁹ xp̄i ⁊c̄. Or ibi ē oculus ⁊ mediū dispositū. nego ↄn̄aȝ q: an̄s est verū ⁊ ↄn̄s falsum. nec hoc ꝓbat ar-gumentū. cā q̄re ↄn̄a nō valet: est q: nō est idē oculū xp̄i vel corp⁹ xp̄i esse realr̄ ⁊ eē ibi situalr̄ vel localr̄ vel circūscriptiue: q: denotat̄ ꝙ di-mēsiōes xp̄i applicent̄ dimēsiōib⁹ panis cū d: ꝙ oculus xp̄i videt se in hostia. cōcedo tn̄ illam ꝙ oculus xp̄i videt manū suam in hostia. Si-militer istam xp̄s potest tangere manuȝ in ho-stia exponēdo pmaȝ ad istum intellectū. ocul⁹ xp̄i videt manuȝ que est in hostia: sed ad istas xp̄s potest mouere manū suā que est in hostia: oculus xp̄i distat a pede in hostia ⁊ consimiles posset dici ꝙ sunt distinguēde penes amphibo-logiam: q: hec xp̄s potest mouere manū suam in hostia potest accipi. p ista xp̄s potest moue-re manū suā que manus est in hostia. ⁊ hoc est certū vel. p ista xp̄s potest mouere manū suam sic ꝙ motus ille fit ab hostia. ⁊ hoc est falsum. Ad scd̄m de linea q̄ est lōgitudo corpis christi Dico ꝙ nō est alia res nisi corpus xp̄i. tamē iste terminus lōgitudo corpis xp̄i cōnotat aliā reȝ ꝙ corpus xp̄i: q: significat corpus xp̄i. ⁊ cū hoc ꝙ inter caput et plantā sit distātia. ⁊ ideo tota longitudo xp̄i ⁊ latitudo ⁊ ꝓfunditas est in sa-cramento ħ nō est ibi longitudo xp̄i nec latitu-do hoc est latitudo xp̄i que est realr̄ corpus xp̄i nō est dimēsionabilit̄ nec localiter ibi sic ꝙ in loco hostie sit pars xp̄i distans ab alia pte xp̄i. Tūc qn̄ querit̄ aut illa linea ē recta aut curua. Potest dici ꝙ nō est curua vel recta: q: non est ibi linea sed linea est ibi ⁊ linea curua vl̄ recta est ibi hoc est lōgitudo est ibi. sed longitudo il-la nō est ibi lōgitudo. hoc est dictu res que ē lō-gitudo ista realr̄ est ibi: ħ lōgitudo nō est ibi sic ꝙ sit lōgitudo ibi ħ bn̄ ē lōgitudo alibi. Cōtra corpus xp̄i aut est diuisibile aut indiuisibile. Si diuisibile ergo est ibi corpus xp̄i extēsum ⁊ vltra. g̊ est ibi localiter. Si indiuisibile. Cōtra sequit̄ corp⁹ xp̄i est ibi indiuisibile. g̊ corp⁹ xp̄i est indiuisibile. Dici pōt ꝙ corpus xp̄i est indi-uisibile ibi. ⁊ hec est falsa corpus xp̄i est ibi extē-sum vel diuisum ħm subam ptiū. Et si arguit̄ sic. corpus xp̄i est ibi nō extēsum. g̊ corpus xp̄i est nō extēsum. ↄsequētia pȝ. Sed ↄtra arguit̄ corpus xp̄i est ibi nō extēsum. g̊ corpus xp̄i nō est habēs parteȝ extra partē. g̊ corp⁹ xp̄i nō est ibi corpus. Si ↄsequēs accipiat̄ ꝓprie debȝ cō-cedi: q: sensus est nō est ibi corpus xp̄i habens ibi partē extra partē ħm longum latū et ꝓfun-dum. ⁊ sic manifestū est ꝙ est verū. Si autem ↄsequens exponat̄ p istaȝ corpus xp̄i nō est ibi res que est corpus xp̄i. ↄsequēs est falsu: ⁊ ↄn̄a nō valet. ⁊ sic patet vltra ad oēs alias ꝓpositio-nes. Ad scd̄m dico ꝙ figura corpis xp̄i est ibi sed figura corpis xp̄i nō est ibi figura corporis xp̄i. Ad quartū principale qn̄ querit̄ an vide-mus ibi corpus vel nō. Dico ꝙ tales ꝓpōnes video corpus tango corpus nō debent negari in sensu in quo fiunt: quia sensus est sub spēb⁹ visis et tactis est corpus christi ⁊ nō est sensus

Ad tertiū

Ad scd̄m pnci.

Ad pmū scd̄m et tertiū

Ad quartū

Ad tertiū pnci.

Rn̄sio ad quasdā difficultates

Alias āplatione

Ad scd̄m

Replica

Responsio

Replica

Responsio

Replica

Ad scd̄m

Ad quartū pnci.

ꝙ illud quod immutat ibi visum vt obiectum visus vel tactus est corpus xp̄i: q₂ fide tenem⁹ ꝙ spēs videnť tāgunť frangunť. ⁊ ꝙ visio fra-ctio et hm̄oi est in spēbus nō in corpore. Silit immutatio visus ⁊ multiplicatio spēi ac obie-cti est a spēbus tm̄ ⁊ nō a corpe. vnde de cōse. dist. ij. qui manducāt. panis est ⁊ calix qđ oculi renūtiant. qđ aūt fides expostulat instruenda panis est corpus xp̄i: calix sanguis. ⁊ ideo ista dicūť sacramenta: q₂ in eis aliud videť ⁊ aliud itelligiť. qđ videtur habet speciem corporalez qđ intelligiť fructū habet spūalem. Ubi mani-feste đr ꝙ spēs videť ⁊ corpus xp̄i sub specieb⁹ nō videt: sed intelligiť. Unde ꝓprie loquendo nō debet cōcedi tetigi corpus xp̄i vidi corpus xp̄i: nec ip̄m corpus xp̄i tetigit me: corpus xp̄i mutat visum meū. tū loquenduz est vt plures dum tū habeant sanū intellectū.

Ad quintū ꝑnci.

Ad quintuz ꝑncipale qñ arguiť de intētione sacerdotis ha-bentis corā se sex hostias. Dico ꝓbabiliter ꝙ ꝓ tunc nō cōsecrat: q₂ actus ꝯsecrandi reqȓit in-tentionē determinatā circa certā materiaz. vñ cum diciť ꝙ ibi est intētio. Dico ꝙ nō: ⁊ cum ar-guiť ꝙ intētio indeterminata sufficit: quia cū sacerdos consecrer hostiā consecrat infinitas partes: q₂ ista hostia est infinite ptes. Dici pōt ꝙ habet determinatā intentionē consecrandi infinitas partes hostie. q₂ illa hostia est infini-te partes. ⁊ istā intēdit determinate cōsecrare ⁊c. Silr qñ sacerdos cōsecrat multas hostias sicut in die pasche nō requiriť ꝙ sciat numerū hostiarū: sed sufficit intētio cōsecrādi multitu-dinē istā. Unde intētio formata ꝑ copulatiuā mentalē vel vocalē que equalet copulatiue suf-ficit: sed intētio formata ꝑ disiūctiuā mentalē nō sufficit: q₂ illa est intētio magis vaga cuz q̄ stat ꝙ nullū panē vel hostiā intēdit consecrare

Ad scđm

Ad scđm qñ arguiť de errante circa cōpositio-nem cōtinui ⁊ queriť an ꝯsecrat vł nō. Potest dici ꝙ talis nō cōsecrat q₂ nō habet intentōez debitā. requiriť em̄ ꝙ consecrās intēdat conse-crare panē visibilē ⁊ tangibilē q̄lis nō est pāis indiuisibilis.

Replica

Cōtra. credat talis ꝙ om̄e indi-uisibile est sensibile vel visibile et intēdat tunc consecrare vnū indiuisibile p̄eise nunq̄d cōse-crat. Potest dici ꝙ sic: q₂ nō oīs falsitas q̄ ipli-catur in intētione ꝯsecrantis impedit cōsecra-tionem: quia cum isto errore ꝙ indiuisibile sit sensibile stat ꝙ veraciter intēdat cōsecrare pa-nem visum a se.

Ad tertiū

Ad tertiū qñ arguiť ꝙ inten-dit cōsecrare oēs partes ꝓportionabiles deno-tatas a numero impari ⁊c. Potest dici ꝙ talis consecret om̄s partes. q₂ quodlibet qđ ipse in-tendit cōsecrare est panis. Et cuz đr ꝙ ipse ibi facit infinitos panes in actu q₂ inter quoscūqꝫ duos panes mediat vnus homo potest dici ꝙ nō sequiť ꝙ ibi sunt infiniti panes eo mō quo phus loquiť. iij. phisicoꝝ. c. de infinito. quia sic requiriť nō solum ꝙ discōtinueť a substantia cui fuit ꝯtinuata. ſ ꝙ qualitates sue ꝓ̄e discō-tinuenť a q̄litatibus que fuerunt in pane iam transsubato: ⁊ q₂ manet vera cōtinuatio in ac-cidētibus istius hostie: ideo nullus panis ē fa-ctus in actu magis in fine ꝯsecrationis q̄ āte. Et cū diciť inter quoscūqꝫ panes mediat vn⁹ homo ego cōcedo. ⁊ cōcedo ꝙ isti panes sunt discōtinuati: q₂ nullus continuať alteri. tamē q₂ remanet vna qualitas ideo nō sunt ille due ptes reducte ad actū ſm modū loq̄ndi aristo-telis tertio phisicoꝝ. vocādo tū esse in actu eē vnā rem vel subam alteri om̄ino nō cōtinuaz pōt ꝯcedi ꝯclusio ꝙ ibi sunt infinite substāne in actu. sed cum queriť de tangente superficiē remanentē versus quam fit progressio partiū ꝓportionabiliuz an talis tangit corpus christi vel panem. Potest dici ꝙ simul tangit panem consecratū et panem nō consecratū: quia ime-diate iuxta manū est panis consecratus.

Alia solu.

Ali-ter potest dici ad argumentū a principio ꝙ ta-lis nō consecrat. quia est dare aliquam partem ꝓportionabilē insensibilē que si ꝟtute diuina esset consecrata nō esset sensibilis ⁊ nullus de-bet intēdere facere distictū saciꝫ ꝑ se lꝫ debeat intēdere consecrare panem insensibilē inexistē totaliter ꝑ se: quia talis pars nō potest esse sa-cramentū determinatū: quia nō habet species sensibiles. Ad quodliber em̄ sacramentū deter-minatū reqȓiť distantia et sensibilitas spērum et ideo licet potest cōsecrare quodlibet a conse-crando totū. ⁊ sic facere vnū sacramentū de to-to: tū nō pōt ꝯsecrare quodlibet a distincte: q₂ quodlibet a nō potest esse distinctū sacrmentū ideo talis intēderet impossibile. ⁊ ꝑ ꝯsequens nō facit qđ intēdit: tamen cōsecrat vnā multi-tudinez a. ad cuius notitiā ipe nō potest vera-citer deuenire et illa multitudo est finita.

Ad quartū

Ad quartū de intētione huius qui vult cōsecrare de'catue et decipiť. Potest dici ꝙ nō cōsecrat quia habet intentionē repugnātē sacramento quia requiriť talis intētio volo ꝯsecrare panē et credo illud esse panē de quo intēdo ꝯsecrare et ideo licet nō oportet ꝯsecrantē formare istā copulatiuā mentalē in actu: tū requiriť ꝙ non habeat intentionē repugnantē isti copulatiue si tamē intēderet volo cōsecrare hoc quicquid fuerit potest esse dubiū an cōsecraret et posset dici ꝙ requiriť in cōsecrāte opinio de essentia panis et intētio ad consecrandū panez ⁊ nihil aliud. vnde qui dubitat hoc non credit ibi esse panē nec habet intentionē debitā nec ꝯsecrat.

Ad quintū

Ad q̄ntā q̄ñ arguit̄ de sacerdote p̄us ꝯsecrā-re species panis ⁊ postea furtiue auferēre illas spēs ⁊c̄. Dico ꝙ fictū si ꝓbetur in foro iudicij ꝯ eum tenet̄ fateri fraudē suā; nō tamen debet layco restituere illas spēs licȝ habeat illas sed valorem nō valorē sacramēti: q꞉ hoc nō potest sed valorē panis ante ꝯsecrationē: tamē debet negare se abstulisse panē.

Ad sextum Ad sextā patet per predicta.

Ad septimā Ad septimā cum dicit̄ nō requiri r̄i rentio. quia tūc haberet dubitare quilibet ī ele uatiōe an debeat adorare vel nō. Dico ꝙ non dȝ dubitare distinguēdo dubitare ꝯ credere: ꝫ credere debȝ ꝙ sacerdos bona fide facit ⁊ adorare secure. in illa tñ adoratiōe subintelligitur cōditio puta si consecratū est ⁊ ideo nullū periculum est etiā hostiā non consecratā adorare: quia nō adorat nisi sub ꝯditione tacita ibi subintellecta. Unde eccl̄ia absolute ⁊ publice adorat sine ꝯditione adiecta: nō tñ sine cōditione subintellecta.

Ad sextū p̄ncī. Ad sextū p̄ncipale cū queritur quomodo forma ꝯsecrādi sit vera ⁊c̄. vbi dico

Nota bene

tria. Primā ꝙ vtunt̄ ꝓpōne ac si esset res p̄manens ⁊ tota simul in vltimo instanti ꝓlationis et sic dicim⁹ ꝙ ꝓpositio est vera vl̄ falsa. Sc̄ḋo dico ꝙ in vltimo instāti ꝓlatiōis istius orationis hoc est corpus meū ⁊c̄. ē sub istis spēb⁹ corpus xp̄i ⁊ ꝓ illo instanti facit sacerdos demonstrationē ad intellectū cum dicit. hoc est enim corp⁹ meū. Unde nō intēdit demōstrare aliq̄d quod est ibi realiter quādo ꝓfert illud ꝓnomē hoc: sed intēdit demōstrare illō quod erit in fine ꝓlationis. Tertio dico ꝙ nō dicit illa v̄ba in ꝑsona sua sed in ꝑsona xp̄i. vnde nō loquit̄ de corpore suo sed de corpe xp̄i. ex quibus patȝ ꝙ ip̄e dicat verū. q꞉ si xp̄s diceret ea diceret veruȝ ⁊ ip̄e in ꝑsona xp̄i dicit illa: ideo dicit veruȝ: ad vulgareȝ modū loquēdi vnde manifestū est ex serie v̄boꝝ ꝙ sacerdos ꝓfert illa v̄ba recitatiue de xp̄o. Narrat enī ꝙ dedit discipul' suis dicēs accipite ⁊ comedite hoc est enī corpus meū. pȝ ergo ꝙ sacerdos non dicit falsum: q꞉ non dicit esse corpus suū. sed dicit ꝙ est corpus xp̄i: quia recitat xp̄m hoc dixisse. Et cū q̄rit̄ q̄d demonstratur ꝑ ly hoc dicit̄ ꝙ fit demōstratio in vno instanti ꝓ alio instanti ⁊ demonstrat̄ corp⁹ xp̄i qḋ est in fine sub illis spēbus.

Alia r̄n̄sio Aliter pōt dici ꝓbabiliter ꝙ hoc ꝓnomē hoc nullā demonstrationē facit: quia tenet̄ recitatiue ⁊ q̄ñ materialiter sumpta dicunt̄ illa verba a sacerdote. Unī si recitarē dictum xp̄i ⁊ dicā ꝙ xp̄s dixit petro tu es petrus manifestū est ꝙ nō vtor hoc ꝓnomine tu significatiue: sed tñ recitatiue ⁊ materialiter accepto ⁊ hec videt̄ opinio dñi Inno. ī libro suo de officio misse. p̄te. iiij. c. vi. ⁊ ix.

Replica p̄ma Sȝ ꝯtra arguit thomas. iiij. senten. dis. viij. primo quia si sic illa verba nullū ordineȝ haberent ad p̄ñtem materiā. ⁊ sic nō accederet verbū ad elementū vt fieret sacr̄m quod est tamē requisitū ad sacramētū ſm Augustinū.

Sec̄ūda Sc̄ḋo q꞉ eadē difficultas manet de v̄bis xp̄i. quādo xp̄s cap tuit.

R̄ñ̄sio ad p̄mam Ad primū negat̄ ꝯñtia: q꞉ placet deo ꝙ ad recitationē verboꝝ istoꝝ cū intētione cōsecrandi. i. cum volūtate ꝙ deus trāsubstantiet materiā debitā ⁊ fiat trāssubstātio. ⁊ sic accedit v̄bum ad elemētū ⁊ fit sacramentū.

Ad sc̄ḋaȝ Ad sc̄ḋm de verbis eisdeȝ ꝓlatis a xp̄o potest dupl̄r dici Primo modo ꝙ xp̄s fecit demonstrationē ad intellectū ⁊ ad sensum simul in vno instanti ꝓ alio instāti tenēdo ꝙ ip̄e ꝑ illa v̄ba cōsecrauit vel posset dici ꝙ v̄tute diuina consecrauit ita ꝙ in istāti intrinseco ante tp̄s ꝓlationis istoꝝ verboꝝ fuit ibi verū corpus xp̄i ⁊ ꝙ illa verba postea dixit vt discipul' suis fieret doctrina de forma consecrandi. Ad alia nō vaccat r̄ñdere modo. ⁊ sic patet ad questionem.

Utrum confessio

Questio IIII

sacerdoti faciēda sit homini necessaria ad salutē.

Primū p̄ncipale Ꝙ nō: q꞉ ex sola cōtritione pctīn remittit̄. ergo nō est necessariū postea cōfiteri. ꝯña patet. q꞉ ꝯfessio nō est necessaria nisi ꝓpter dimissionē peccati

Probatio p̄e. maioris Antecedēs ꝓbo: q꞉ gratia ⁊ culpa se inuicē nō patiunt̄. sed statim ad cōtritionē peccatoꝝ infundit̄ gratia. iuxta illud Eze. xvi. in quacūqȝ hora inge. pec. ⁊c̄.

Probat̄ sc̄ḋo antecedens Preterea de pe. dist. p̄ma. ꝑ pe p̄ncipiū. ca. lachryme. ⁊ recitat magr̄ disti. xvij. lachryme lauāt delictū qḋ voce pudor est confiteri. ergo cōfessio nō est necessaria. Cōfirmatur. q꞉ petrū magdalenā ⁊ paulū legim⁹ fuisse peccatores veniā ꝯsequētes. de quoꝝ tñ ꝯfessione nullibi scriptū est.

Probat̄ tertio Preterea ꝯfessio faciēda ē sacerdoti discreto q̊ sciat discernere inter leprā et nō leprā ⁊ ſm culpas ꝓportionare penas. sed aliq̄ñ ꝯtingit ꝙ aliquis sacerdos nō scit ita bene discernere īter pctīn ⁊ ꝗuitatē peccati pēsare. sicut nō sacerdos et aliquando ip̄emet sacerdos ē talis qui sciat hm̄ōi. ex quo videt̄ ꝙ liceat nō sacerdoti ꝯfiteri. ⁊ ꝙ ideȝ hō possit in casu sibi ip̄si imponere pn̄iam ne sit necessariū recursuȝ habere ad sacerdotē.

Probat̄ quarto Preterea si cōfessio sit necessaria ad salutē vel ē homini imposita de iure diuino vel de iure nature. nō de iure diuino. q꞉ illi qui tñ fuerūt sub lege nature fuerūt obligati ad ꝯfessionē. Probo: quia adam ⁊ cayn reprehēdunt̄ a deo ꝙ pctīn suuȝ nō voluerūt cōfiteri. vt patet Geñ. ij. et. iij. Et simil̄r iob fuit tp̄e legis nature ⁊ tñ ip̄e confitebat̄ peccata. Job xxxi. Si abscōdi vt aurū peccata mea. ḡ cōfessio nō est tñ de iure dīno. Si

dicit͛ q̄ est de iure nature. ꝯ quicq̄d est de iure nature sequit͛ dictamē naturalis rōnis ⁊ eodē mō obseruat͛ apud oēs. ꝫ hoc nō pōt dici de cō fessione. igit͛. (Probatur quito) Preterea nō est necessaria nisi q̄a a deo instituta: sed diuina institutio ꝓmulgat͛. Jacobi. v. Cōfitemini alterutrū pctā vestra. vbi nō fit mentio de sacerdote. Similiter ī lr̄a ꝑsuadet͛ in casu cōfiteri socio vbi dicit͛ sic. ca. v. Si defuerit sacerdos ꝓximo vel socio facienda est cōfessio. (Probat͛ sexto) Preterea si sic videt͛ q̄ liceret cōfiteri cuilibet sacerdoti meliori. ꝯn̄a patet ꝑ illud quod dixit magr̄ in. iiij. disti. viij in fine q̄ omnino cōfitet͛ sacerdoti meliori q̄ntum potest confiteat͛. ergo relinquit͛ iudicio cōfitētis sibi eligere cōfessorē. (Probat͛ septimo) Item ca. v. querēdus est eiū sacerdos sapiēs ⁊ discretus q̄ cū ꝑtāte sil' hēat iudiciū. Similiter q̄libꝫ sacerdos habꝫ claues ergo quilibet eoꝝ potest quēlibet hoīem absoluere. Et cōfirmat͛ q꞉ quilibet sacerdos pōt cō secrare corpus xp̄i qđ mai⁹ est: igit͛. (B. Argumēt͛ in oppo.) Ad oppositum: omē qđ deus p̄cepit est necessariū ad salutem. sed q̄ sacerdoti fiat cōfessio p̄cepit deus: igit͛ ⁊c. Maior ꝓbat͛: q꞉ xp̄us iohānis. xx. q̄n dixit apostolis ⁊ discipulis suis. accipite spiritū sanctū quoꝝ remiseritis pctā remittuntur eis. dedit ꝑtātem iudicādi de peccatis. ergo eo ip̄o imposuit alijs obedientiā ⁊ subiectōnē: q꞉ sine eoꝝ subiectione nō poterāt exequi suā ꝑtātē: q꞉ cognoscere in iudicādo peccata eorum non possunt nisi ea ꝑ confessionē audirēt. (Scđo) Preterea confiteri sacerdoti est p̄ceptū sedis apostolice sicut habet͛ ī de. di. xix. sic oēs sanctiōes aplice accipiēde sūt tanq̄ ip̄si⁹ dīna voce petri formate. (Tertio) Preterea extra de pe. ⁊ re. oīs vtriusqꝫ p̄cipit ꝯcilium celebratū sub innocētio tertio q̄ oīs vtriusqꝫ sexus fidelis statim postq̄ ad ānos discretionis ꝑuenerit omnia pctā sua semel in anno fideliter cōfiteat͛ ꝓprio sacerdoti. (Quarto) Preterea magister libro. iiij. dis. xvij. c. vij. dicit q̄ nō sufficit deo ꝯfiteri sine sacerdote nec est vere hūilis et penitēs si nō desiderat ⁊ reqrit sacerdot͛ iudicium. (C. Questionis reso.) Ad questionē dico q̄ aliq̄d est necc̄ariū ad salutē dupl'r vel q꞉ sine illo impossibile ē habere salutē: vel q꞉ sic ordinatū q̄ nō est in libera ꝑtāte volūtatis illud ꝯtemnere ⁊ salutē hr̄e. P̄mo modo nullū sacramētū est necessariū ad salutē: q꞉ de⁹ virtutē suā nō alligauit sac̄ment͛. ⁊ sic nō est ꝯtritio necessaria nec ꝯfessio sed sufficit sola volūtas dei cū creatura rationabili. Scđo modo cōfessio est necessaria ad salutē ꝫ est ꝯfessio est mediū ordinatū ad salutē: ita q̄ nō ē in ꝑtāte hoīs isto ꝯtēpto obtinere salutē. Unde q̄libet qui est cōpos mētis et potēs loq̄ et habēs copiā sacerdotis si peccauit mortalr̄ tenet͛ ꝯfiteri sacerdoti tūc vel alijs ꝫm ꝑmissio nē ⁊ ordinationē ecclie. (D. Rn̄sio ad primum pn̄ci. ⁊ ad p̄mam eius ꝓbationem) Ad p̄mā rōnē dico q̄ pctm̄ sic remittit͛ q̄ si hita oportunitate ꝯtemnat ꝯfiteri necd' illo ꝯtēptu p̄us peniteat pctā sua dimissa sibi imputāt͛ denuo. Argumētū tn̄ bn̄ ꝯcludit q̄ ꝯfessio nō est necessaria p̄mo mō. (Ad scđm) Ad scđm verū est q̄ lachryme lauent delictum q꞉ pudor est cōfiteri: tn̄ nō obstante pudore oꝫ ꝯfiteri. Et ad ꝯfirmationē dico q̄ multa sunt facta q̄ nō sunt scripta. (Ad tertiū) Ad tertiū dr̄ q̄ scīa acq̄sita nō est clauis ꝫ auctās quā laicus nō hꝫ nec idem sup seip̄m. nec etiam habēs claues ligandi sicut sacerdotes nō hn̄tes materiā subiectam: nec ex ordinatione: nec ex cōmissione. (Ad quartū) Ad q̄rtū. q̄ est duplex ꝯfessio. s. mentalis deo ⁊ vocalis hoī. Prima est de iure naturali: scđa de dīno. De p̄ma loquit͛ auctās de adā ⁊ cayn ⁊ forte siliter de iob: ꝫ tn̄ iob de supabundanti fecit ꝯfessionē hoī. nō sequit͛ ḡ q̄ hoc fuit de lege nature. sicut nec multa alia bona q̄ legit͛ fecisse. (Ad quintū) Ad q̄ntū dr̄ q̄ iacobus p̄supponit institutionē factam a xp̄o. Joh. xx. sicut fuit argutū in p̄ma rōne ad oppositū. De p̄ma rōne quā facit Anb. ⁊ Beda ad ꝯfitendū socio in defectu sacerdotis. Et etiā de venialibus magis est cōgruitatis vel superogationis q̄ necessitatis. Ad sextū patebit in seq̄ntibus.

Trū penitenti et

(A. Questio scđa de eodē q̄ ē mod' Questio v) v ꝯfesso nō ꝓprio sacerdoti: habēti tn̄ cōmissionē ḡnalem audiendi ꝯfessiones: necesse sit eadē pctā iterū ꝯfiteri ꝓprio sacerdoti. (Argu. p̄mū p̄n̄.) Qr̄ sic. q꞉ extra de pe. ⁊ re. omnis vtriusqꝫ sexus. postq̄ ad annos discretionis ꝑuenerit oīa sua pctā ꝓprio sacerdoti cōfiteat͛ sel' in anno. ꝫ talis audiens ex cōmissione: sic sunt p̄dicatores ⁊ minores ab antiquo nō est ꝓpri⁹ sacerdos. ḡ nō obstante ꝯfessione facta tali tenet͛ eadē pctā nūero iterū ꝯfiteri ꝓprio sacerdoti. (Scđm p̄ncipale) Preterea illud qđ cedit in p̄iudiciū alterius nō pōt p̄uilegio ꝯcedi alicui. sed in p̄iudiciū curatoꝝ cederet si alius ab ip̄sis sine eoꝝ licētia possit eoꝝ subditū ꝯfessum absoluere. ergo ⁊c. Minor ꝓbat͛ multipl'r. (Probat͛ minor Primo) Primo sic. ꝓprius sacerdos tenet͛ sibi ministrare sac̄m eucharistie. siliter ꝓ aīa sua reddere rōnē ꝫ irrōnabile est subtrahere alicui cognitionē rei de q̄ tenet͛ reddere rōnē: ergo debet sibi ꝯstare de salute aīe sue ⁊ ꝑ ꝯn̄s de cōfessione ⁊ statu aīe sue. (Secundo) Scđo: q꞉ salamo dr̄ ꝓuerbioꝝ. xxvij. Diligenter cognosce vultū pecoris qđ nō pōt melius q̄ ꝑ ꝯfessionem. ḡ ⁊c. (Tertio) Tertio: q꞉ irrōnabile videt͛ q̄ vnius hoīs sint plr̄es iudices imediati: q꞉ si p̄ciperent ꝯ̄ria neutri posset obedire. ⁊ foret occasio ꝯtēpt⁹ vbi neutri obediret. (Tertiū p̄ncipale) Preterea. xi. q. i. ꝑuenit. si sua vnicuiqꝫ ep̄o iurisdictio nō ser-

uat qd aliud agit nisi vt p vos a qbus ecclia/sticus ordo debuit custodiri cōfundat. g codē mō si nō suat parochiali psbytero iurisdictio sua integra. vt ipse solus subditos suos absol/uat. videt sibi iniuriari. Ad oppositū. ɔsuetu do est optima legum interpres. extra de ɔsue. cum dilectus. s p totā ecclīam in omi regno inoleuit ɔsuetudo q taz clerici q laici ɔfitentur bstibus potestatem absoluendi ex cōmissione solū. nec iterū ɔfitent eadē pctā cuicūq alteri sacerdoti. ptz in regibus 7 pncipibus 7 nobili/bus: epis. rectoribus 7 laicis q quocūq passim ɔfitent pdicatoribus 7 minoribus pter licenti am obtentā ab epis vel sede aplica. g nō opor/tet trabere in dubiū. In ista qstione orit tota difficultas p maiori parte de illo. c. de pe. 7 re. ois vtriusq sexus. qd est in pmo argumēto al legatū cuius occasione hic ponā vnū errorē cū eius reprobatione impfecta. vn sciēdum est q anno dni. m. ccc. xxvi. mgr qdam parisien. dict Johes de poliaco sacre theologie pfessor erro res tres: q subscribunt: 7 docuit 7 tenuit in sco lis sicut in sacra institutione dni. Joh. xxii. que sic incipit. Uas electionis 7c. etiā plenius ɔti net. Pmo q ɔfessi fribus bstibus licentiā gnā/lem audiendi ɔfessiones tenent eade peccata q ɔfessi fuerunt iterū cōfiteri pprio sacerdoti. Scdo q stāte statuto ois vtriusq sexus edito in ɔcilio gnali: romanus pontifex nō pōt face/re qn parochiani teneāt peccata sua ɔfiteri p prio curato parochie sue: imo nec de posset h facere: qz vt dicebat h implicat ɔtradictionez. Tertio dicit q papa nō pōt dare potentiā seu licentiā audiendi cōfessionē. imo nec deus qn ɔfessus habenti gnālem licentiā teneat eadez peccata ɔfiteri pprio sacerdoti. i. pochiali cu/rato. hic tn mgr iz pdictos articulos defendis/set 7 publice docuisset: 7 sic posse defendere di ceret qn appuit corā papa 7 cardinalibus asse ruit se velle in pmissis q sedes aplica diffini/ret. Unde multis sibi disputationibus assigna tis tam in ɔsistorio q seorsum illos articulos publice reuocauit dicēs rōibus factis in ɔtrariū se nidere nō scire ɔtra quos articulos siue erro res aplice sedis ɔstitutio emanauit in hac for ma. Nos g attendētes q pdictor articulor as sertio pdicatio 7 doctrina redūdare poterat in multarū perniciē aiarū ipsos p plēs mgros in theologia fecimus diligent examinari. ideoq ne in errorē qd absit aie simpliciū plabāt oms pdictos articulos 7 quēlibet eor tanq fsos et erroneos 7 a sana doctrina deuios auctoritate aplica dānamus 7 reprobamus de fratrū nro rū ɔsilio 7 assensu: doctrināq ipsis ɔtriū veraz esse 7 catholicā affirmamus asserentes q illi q pdictis fratribus confitent nō magis tenētur eadē pctā iterū confiteri q si alias illa confessi fuissent eor pprio sacerdoti. iuxta dictū ɔciliū inhibētes districte ne quisq articlos dānatos et reprobatos vel ɔtenta in eis vel aliq ipor tenere audeat vel defendere. Unde et pdictus iohānes de poliaco in smōe in scholis parisi publice reuocauit. Ex istis pz ad qōnē. Naz in ɔstitutione papa determinauit q iste tres ppositiones sunt vere. Primo q null ɔfessus fratri bus habētibus generalē licentiā audiēdi con/fessionem tenet iterū eadē pctā confiteri ppo sacerdoti plusq si alias fuisset sacerdoti pprio eadez pctā ɔfessus teneret iterū ɔfiteri. Scdo q stante ɔstitutione ois vtriusq sexus 7c. ro/manus pōtifex pōt facere q parochianus nō tenet oia sua pctā semel in anno ɔfiteri pprio sacerdoti. Tertio q papa pōt dare generalem licentiā audiēdi confessionē: 7 q ɔfessi habēti hmōi licentiā nō tenet eadē pctā ɔfiteri pprio sacerdoti. Ad hor maiorē intellectū tria fiant

Primo recitabo illud statutū ois vtriusq se/xus. Scdo ostendā q nunq intētio condētis statutū fuit q seruaret ad lrām sicut sonāt ver ba a dextute vocis vt videlz p pprīn sacerdotez sol sacerdos parochialis itelligat. Tertio da bo intellectū hmōi statuti. De pmo statutum est tale. ois vtriusq sex postq ad ānos discre tionis puenerit oīa peccata sua semel in anno cōfiteat pprio sacerdoti 7 iniunctā sibi pniam p virib studeat adimplere suscipiēs reuerent ad min in pascha eucharistie sacramentū nisi forte de ppri sacerdotis cōsilio ob rōnabilem cām ad tps ab eius pceptiōe duxerit abstinen dum. alioqn et viuēs ab ingressu ecclīe arceat et moriēs xpiana careat sepultura. Et vt h sa/lutare statutū frequēter in ecclesijs publicetur ne qsq ex ignorātie cecitate velamē excusatio nis assumat. si qs ei aut alieno sacerdoti iusta de causa cōfiteri peccata voluerit pus licentiā postulet 7 obtineat a pprio sacerdote cū aliter ipse illū absoluere vl ligare n poterit. Ex illo qd postea sequit in illo caplo non est ad nostrum ppositū: qz nihil ponit ibi nisi iformatio q sa/cerdos sit cautus 7 discretus i iūngēdo penitē/tias 7 ɔfessionis officiū exercēdo. Scdo ostē do q nunq fuit intētio ɔdentis statutū q ser uaret ad illū intellectuz q qlibet fidelis tenet sel in āno ɔfiteri pochiali sacerdoti sic q statu tū illd sp itelligat p pprūz sacerdotē pbrm paro chialē. 7 arguo pmo sic. Si ita dz itelligi seqre tur q ɔfessus dno pape vel eius penitentiario iterum teneret eadem peccata confiteri pprio sacerdoti parochiali qd fatuū est et erroneum dicere. ɔñtia patet: qz pprius sacerdos non est

[Marginalia: B / Argut pmo in oppositum; Decisio qōnis; Primū erroneū; Scdm; Tertium; Nota tria q fact p ordinē; E / Primū; D / Secundū; Probatio pūma]

Scđo papa nec eṗus. Scđo modo sic. papa manēs papa nō pōt aliqd facere quo ꝑdat iurisdictionem immediatā supra qủlibet catholicū cum sit vicarius generalis xpi. ergo non pōt facere qđ ipe nō possz absoluere quēcūq; sibi ꝯfessuz et ille legitime exequat̃ p̄niaz iniūctā penitēs etiā est simplr̃ absolut⁹ a papa. ꝑ papa nō pōt facere ꝙ ipe teneat̃ iterū cōfiteri illa pctā. ꝯña patet: qꝛ papa nō pōt facere ꝙ ipe indigeat sacramēto penitētie alioqn p̄mū sacramentuz fuit īsufficiēs qđ nephas est dicere. ꝑ papa nō potest facere ꝙ ipse teneat̃ iterum cōfiteri de peccatis sibi cōfessis pb̃ro parochiali: imo nec deus possz facere qđ hic iterū teneat̃ confiteri de eisdē pctis ꝓ qbus sufficienter ⁊ legitime ꝑ sacr̃m penitētie satisfecit: qꝛ per tutū satisfecit et sequit̃ tenet̃ cōfiteri. ꝑ nō satisfecit qđ ē impossibile. Tertio sic in eadē ꝯstitutiōe dr̃ ꝙ si subditus velit iusta de causa cōfiteri alieno sacerdoti debet petere ⁊ obtinere licentiā a ꝓprio sacerdote. qꝛ aliter nō pōt illū absoluere vel ligare. quero aut̃ ꝓpriū sacerdotē vocat h̃ papa parochialē sacerdotē ẽsse vł nō. Si nō habeo ꝓpositū ꝙ conditor canonis nō intēdit ꝑ proprium sacerdotē ẽsse parochialē sacerdotem. Si sic ꝑ solus sacerdos parochialis posset alicui p̃tātem cōmictere absoluēdi ergo papa nō posset alicui committere sine licētia pb̃ri parochialis qđ videt̃ absurdū. Quarto in ꝓpōne istius statuti qñ sic dr̃. oīs vtriusq; sexus aut fit distributio tm̃ ꝓ hoīe q̃ est vtriusq; sex⁹ sicut sunt hermofrodite qđ friuoluz est dicere vel ꝓ quolibet hoīe ⁊ q̃libet muliere. Primo mō nō intellexit conditor canonis manifestū est. si secūdo modo simul cū hoc intelligit statutū ꝙ q̃libet ꝑsona de specie humana debet confiteri pb̃ris parochialibus. ⁊ ideo opz papā eṗos ⁊ eoꝝ legatos cōfiteri parochiali eṗo. ꝯsequēs ē absurdū: ergo statutū nō pōt intelligi ad ꝟtutem verboꝝ sicut satis docet experiētia. Et cōfirmat̃: qꝛ nec ille qui ꝯdidit hoc statutū tenet illud in seipo nec in alijs post eū. Quinto: q̃a tutū cōsuetudo ecclie est in ꝯ̃triū: qꝛ eṗi cōstituūt suos penitētiarios qui possunt absoluere oēs de diocesi sua ⁊ subtrahūt a curatis ꝓpter causas certas ⁊ casus eṗales et ꝓpter grauia peccata vt nō assuescāt in eis. Silr̃ papa instituit penitētiariū suū generalē qui absoluit potestate pape quos ipsi nō possunt absoluere ⁊ multos alios penitētiarios: vt pz ⁊ fatuuz est dicere ꝙ ille q̃ venit absolutus ab oīb⁹ peccatꝭ suis de curia in vigilia pasche nec alicui⁹ pctī est cōscius post p̄niam qꝛ forte simul in eadez ecclia est parochialis sacerdos ⁊ legatus pape debeat ire ad pb̃m parochialē anteq̄ cōicet.

Sexto aūt papa pōt cōmittere alteri a curato ipo curato manēte tm̃ q̄ntum cōmisit in absolutionibus vel nō. Si sic: ergo iste hñs licentiaz ex cōmissione pōt q̄ntum curatus: ꝑ si absoluit subditū curati ita ꝑfecte est absolutus: sicut si parochialis sacerdos eū absoluisset. Sz manifestum est si ꝑus fuisset absolut⁹ ꝙ nō teneret̃ sibi iterū ꝯfiteri. ꝑ nec modo. Si nō potest sibi cōmittere papa tm̃ q̄ntum cōmisit pb̃ro parochiali ipo manēte curato. Contra papa committit plus alijs q̄ sibi etiā sup̃ subditos suos vt patet de eṗo ⁊ penitētiarijs suis quoꝝ q̄libet pōt q̄ntum parochialis ⁊ plus. ꝑ constat ꝙ papa pōt facere penitentiarios suos quos sibi placet. ergo quibuscūq; habētibus ordinem sacerdotalē potest cōmittere plus q̄ hz sacerdos ꝓchialis vł tm̃. vel min⁹ sicut sibi placet. Idez esset de eṗo quocūq; qui quēlibet sacerdotem potest facere penitentiariū suū ⁊ supra curatū et equalē curato. Tertio dādus est intellect⁹ de decreto p̄dicto oīs vtriusq; sexus. Ubi sciēdum ꝙ intētio ꝯditoris canonī. isti⁹ ē inducere hoīes ad mūde ⁊ integre semel in anno ꝯfitendum ⁊ cōicanduz die pasche. vocat aūt in illo statuto sacerdotē ꝓprium nō precise pb̃m parochialē vt ostēsum est supra. vnde apud itelligētes distingui solet de ꝓprio sacerdote ꝙ iste terminus ꝓprius sacerdos pōt diuidi ex opposito cōtra alienū vel cōtra cōem. Primo modo papa est ꝓprius sacerdos cuiuslibet catholici ⁊ eṗs cuiuslibz catholici existentis in ei⁹ eṗatu. scđo modo nō qꝛ sic nō est ꝓprius vni q̄n sit communis alteri: sed sacerdos parochialis vni⁹ parochie est sicut ꝓprius sacerdos illoꝝ q̃ sunt de parochia sua: qꝛ oīno est alienus illis qui sūt in parochia alteri⁹. Illi ꝟo qui habēt cōmissionem a papa immediate vel ab eṗis localib⁹ sic modo est de fratribus p̄dicatorib⁹ ⁊ minorib⁹ sunt ꝓprij sacerdotes p̄mo modo: q̃a nō alieni sed cōes. Et de ꝓprio sacerdote ad istū intellectū loquit̃ decre. alioq̄n foret ꝯ̃tra iurisdictioni et p̄iudicialis dño pape ⁊ toti ecclie. ⁊ h̃ est intētio pape iohā. xxij. i ꝯstitutōe sup̃i⁹ allegata ꝯtra magistrū iohannē de poliaco scđo articulo vbi dixit ꝙ stante ꝯstitutōe omnis vtriusq; sexus. romanus pōtifex pōt facere ꝙ parochiani nō teneant̃ confiteri semel in anno sua peccatu ꝓprio sacerdoti ita accipit summus pontifex ꝓpriuz sacerdotē tusi sic accipit̃ in decretali predicta ꝓprio sacerdoti ꝓculdubio sicut dicit Johannes de poliaco contradictionez includunt ista duo. quilibet catholicus tenet̃ semel in anno confiteri pctā sua ꝓprio sacerdoti ⁊ aliquis parochianus nō tenet̃ semel omnia pctā semel in āno ꝯfiteri ꝓprio sacerdoti. ⁊ ideo dicē

dum est q̄ hoc vitat ɔtradictionē: quia ille ter minus ꝓprius capit̄ equiuoce in decretali ⁊ in errore ꝯdicto: q2 in errore dicti iohānis stat p̄ cise ꝓ pb̄ro parochiali. in decretali vō stat pro omni pb̄ro habente ptātem absoluēdi ex ordinatione vel cōmissione. ⁊ huic ɔcordat per oīa dictū dn̄i Hosti. in sūma que dicit̄ copiosa. lib. v. ti. xxxvi. de pe. et re. c. patriarcha. vbi breuiter ponit in fine oīs istos ꝓprios ⁊ immediatos sacerdotes videlz papam ep̄m dyocesanum ⁊ ꝓpriū sacerdotē ⁊ illos q̄bus indulget̄ p licentiam specialē. Sic ergo videt̄ dicendū q̄ q̄cunq3 subditus pb̄ro parochiali potest licite confiteri istis subscriptis dn̄o pape in quo est plenitudo iurisdictōis in oēs catholicos: eius penitentiario generali. Item eius penitētiarijs generalibus. Item ep̄o dyocesano. Itez cuilibet habēti cōmissionē a sede apostolica vel a dyocesano vel a presbytero. quia quilibet istorum potest dare licentiaz super subditos parochialis presbyteri. videlz papa episcopus ⁊ curat᷒

Ad rōnes pn̄a. ad primam

Ad rationes p̄ncipales. Ad primā patet per predicta cū rectus ⁊ verus intellectus isti᷒ decretalis omnis vtriusq3 sexus ⁊c. est q2 ꝓp̄us sacerdos non distinguit̄ cōtra cōmunez sacerdotem sed contra alienum. Unde signāter cōstitutio dixit. Si quis alieno sacerdoti voluerit iusta de causa confiteri sua peccata licentiam prius postulet et obtineat Unde intētio constitutōnis est artare subditos vnius parochie ne ad sacerdotē alterius parochie accedant q̄ non habet iurisdictionē super eos per commissionem domini pape vel dyocesani. Si tamen habeat iam nō est alienus sed ꝓprius tantum

B Ad scḋam

Ad scḋm cum dicit̄ q̄ illud quod cedit in preiudiciuz alterius nō potest alicui conuenire p priuilegiū. Dico q̄ maior est falsa. bonum eniz cōmune totius ecclīe preferri dz bono particulari. Uñ vbi bonū rei publice nō pōt ɔueniēter ꝓcurari sine p̄iudicio scō alicui p̄sone s̄ cū p̄iudicio sui lz ei q̄ rectōr ē reipublice ꝓpt̄ bonū cōe p̄iudicare illi p̄sone lz ꝓprie loquēdo nō debeat sibi dici p̄iudiciale qḋ est āpliatiuū vel ɔfirmatiuū boni cōis seu ɔuatiuū reipublice cui᷒ ille est pars Unde bn̄ pōt cōcedi maior illi᷒ rōnis q̄tum ad ꝓpositū actū. illud habet̄ expsse. xxv. q. i. q̄ aūt i glosa vbi habet̄ q̄ p̄uilegiū nō pōt ɔcedi in alteri᷒ p̄iudiciū. ⁊ ɔcedit̄ q̄ p̄iudiciuz fit curato si aufert̄ potestas ⁊ iurisdictio sup subditos suos. Dicunt doctores q̄ sibi nō fit p̄iudiciū: q2 nunq̄ fit p̄iudiciū alicui nisi ei substrahat̄ qḋ sibi ē i fauorē indultū sed ptās iurisdictōis nō est curato indulta in fauorē p̄sone s̄ in vtilitatē plebis ⁊ honorē dei. ⁊ iō si supiori bus prelatis videt̄ expedire ad salutem plebis ⁊ honorē dei possunt postmodū ɔmittere alijs a p̄latis inferioribus iurisdictionē in subditos eoꝝ ⁊ sine p̄iudicio eorundē. vt si papa faceret vnum simplicem sacerdotē legatū in anglia in nullo p̄iudicaret episcopis nec inferiorib᷒ p̄latis.

Ad pbā minor᷒ Ad primam

Et ad p̄mū motiuum cum dicit̄ ille sacerdos tenet̄ sibi ministrare eucharistie sacramētū. ergo tenet̄ scire vitam suam ⁊ audire ɔfessionem de peccatis suis oībus nego ɔn̄am. q2 sufficit sacerdoti q̄ dicat se ɔfessum illi qui potest eum absoluere. quia dato q̄ sibi confitetur aliam securitatem habere nō posset de veritate dictoꝝ suoꝝ nisi credendo dictis suis ⁊ ideo in simpliciter occultis debet credere sacerdos subdito suo dicenti se confessum alicui habenti ptātem a se vel a supiori suo. secus est autez in manifestis etiā executiōib᷒ publicis de quibus nō oportet q̄ sacerdos stet in simplici verbo subditi sui nisi p litteras ɔfessoris: vel testimoniū aliqḋ ostendat̄. Unde videt̄ de tali subdito q̄ vel sacerdos sciuit eū irregularem aliquo impedimēto quo minus accederet ad eucharistiā. impedimento dico ꝑtinente ad foꝝ iudiciale. vel aliquo impedimento pertinente ad foꝝ penitentie. P̄mo mō nō tenet̄ sacerdos stare dicto subditi. imo in pascha impedire eucharistiā nisi legitimā fidem faciat se esse absolutū. Secūdo tenet̄.

D Ad scḋaz formaz

Ad secūdam formā eiusdem principalis de auctoritate ꝓuerbioꝝ xxvij. Diligenter agnosce. v. p. t. dico q̄ nulli imponitur impossibile extra libro. vi. de regulis iuris. nullus potest ad īpossibile obligari. Si autem illud dictum intelligatur de cognitione ɔsciētie foret p̄latus obligatus ad impossibile ⁊ ideo p̄mo ⁊ p̄ncipaliter intelligit̄ de agnitione que potest haberi ꝑ exteriorem ɔuersatiōez Secūdo de manifestatione ɔscientie in occultis in qua agnitione debet credere subdito suo. ex quo aliam cognitionē nō potest in talibus hr̄e. ⁊ si ad eū venerit ⁊ dixerit se dignū ꝑceptione eucharistie hz agnitionē q̄ sufficit curatis. Silr̄ si hec auctas ligaret p̄latū ad personalr̄ audiendū nō posset vices suas cōmittere qḋ tn̄ faciūt cōiter rectores ponēdo suos sacerdotes q̄ nō sunt p̄lati.

Ad tertiā

Ad tertiā formā cū dr̄ q̄ incōueniēs est q̄ alicui deputent̄ plures iudices īmediati. dico q̄ nō est veru: s̄ expedit h̄ fieri. nō tn̄ in casu mō debent: h̄ est nō tenet̄ sil̄ exercere actū iudicij sup eandem materiā licet possint.

I Ad tertiū p̄ncī.

Ad tertiū p̄ncipale dicēdū ē q̄ illa auctoritas. xi. q. i. ꝓuenit. loquitur de iurisdictiōe in foro publico. similr̄ qn̄ episcopus ɔfert alicui potestatē audiendi ɔfessiōes nō aufert̄ inferiori p̄lato iurisdictio sua s̄ dat̄ ei coadiutor ad exeq̄ndū iurisditiōez suā q̄ p̄ncipali᷒ est ep̄i

Questio

Responsio

R

Alia questio

Rñsio de ppo sacerdote

Replica

ꝙ sua. Si ponat ꝙ ꝓhibeat subdito suo ne ꝯfiteatur alicui habenti ptātem audiēdi ex priuilegio. Dicendū ꝙ cū par in parē nō habeat imperiū, ꝓhibitio nihil valz: sed de hoc p suū superiorem vel ꝯseruatorē ꝓuilegiorū debet grauiť castigari sicut visum est de multis. Sz nūqd debet ꝓuilegiatus absoluēs iniungere cōfesso sibi ꝙ saltē cōfiteať in gñali ꝓprio sacerdoti. Albertus distinguit de ꝓprio sacerdote. id est pbr̄o parochiali q2 vel est pastor sic rector ppetuus vel vicarius vel est tm̄ sacerdos ꝯductus scđo modo nō opz ꝑmo modo credo ꝙ sufficit ꝙ absoluēs iniūgat penitēti ꝙ certificet ꝑlatū suū se esse confessū ab illo qui ptātem habuit pape vel epi. Qr si dicať tunc subdit⁹ decipet curatū suum si velit. Dico quōcūqz p ecclesiam ordineť de confessionū audiētia: tm̄ oz necessario in foro cōfessionis secrete stare dictis confitentis. Sed cōtra p̄dicta videnť esse quedaz que ponit io. monachus in expositione sup cōstitutionē bonifacij q̄ sic incipit ad ppetuā rei memoriā sup cathedrā ⁊c. in exponēdo. ca. iiij. ꝯstitutiōis. statuim⁹ ⁊c. querit nūqd p illud statutū bonifacij derogetur concilio gñali. ex de pe. et re. oīs vtriusqz sexus. et rñdet ꝙ nō ē contradictio sed cōpatiā. ⁊ sic vtrūqz tenet. infra ꝯñter post quedā verba vacua mouet dubitationē an cōfessus fratri teneať cōfiteri iterū ꝓprio sacerdoti. ⁊ rñdet innuitiue ꝙ sic. hoc tm̄ nō est ex nccītate sacramēti ꝶ ex obligatiōe tm̄ (modo loquiť i scđa ꝑsona) ad ꝯfirmationez qui volūtarie ad fratrē accessisti. ⁊ vult dicere ꝙ licet talis parochian⁹ ꝯfessus fuerit fratri tñ nō liberať a dicta ꝯstitutiōe oīs vtriusqz sexus q2 relicto pr̄e spūali cui fuit astrict⁹ volūtarie iuit ad illū cui nō fuit astrictus. Et ad hāc conclusionē ꝙ scz ꝯfessus fratri remitti debeat ad curatū ⁊ sibi iterato cōfiteri arguit multipliciť.

Primo

Secūdo

Tertio

Quarto

Quinto

Sexto

Primo sic. si nō: ergo ptās curati in auditōē cōfessionis posset penit⁹ exhauriri ⁊ annihilari ⁊ ꝓuilegiū nō tenet qđ vergit in alteri⁹ enormē lesionē. extra de decimis, suggestū est. Scđo si sic eēt in ptāte subditi totaliť recedere a curato ⁊ hoc posito quō curabit q̄ morbū non scit. Tertio q2 lz nō esset necesse curato cognoscere vultū pecoris sui ꝙtum est ex pte ꝯfessi q̄ sine licētia cōfessus est fratri interest tm̄ curati ꝓpť seipm cui dr̄ Matth. xxij. curam illius habete. Quarto si sic subditus pōt trāsire nunqȝ veniēdo ad ꝯfessionē dicēdo se ꝯfessum fr̄i. Quīto sic. q̄liter dabit curatus ecclesiastica sacramēta subdito quē nō nouit dispositū maxīe vbi subditi confessi sunt aliq̄ notoria crimina nec pōt frater confessa reuelare. Sexto arguit cōtra opinionē ⁊ rñdet sic. fratri ⁊ curato dať ptās in solidū. ergo postqȝ alter expleuit nō pōt relinqui sup eundē nisi subditus velit. Rñdet p̄dictus iohānes monachus ꝙ argumentū ꝓcederet si isti duo fuissent dati ab initio pariter. sed curatus datus est ab āntiquo sicut hñs ptātem ab exordio fundatōnis eccl̄ie. dist. xxi. in nouo testamēto. Frater aūt est de nouo veniēs. et iō sic ei ptās dari ꝑsumiť vt ptās curati nō tollať sed iuuetur. Unde iūs cōe qđ est p ꝑlato ē fortius iure ꝓuilegiato: necmirū q2 ꝑmum est necessariū scđz voluntariū lz sit eq̄lis ptās audiēdi ꝯfessiones ⁊ absoluēdi necessitate veniendi ad curatū remanēte q̄ nō est h̄ expsse sublata.

Septimo

Prima cōclusio

Scđa ꝯclusio

Septimo adhuc arguit ꝯ opinionē ꝓpriam ⁊ soluit sic. ptās fratrū ē a maiori habita siue habeať a papa siue habeať ab epō. g̃ est potētior ptāte rectoꝝ. si ergo cōfessus rectori iterata cōfessione nō eget multo minus ꝯfessus fratri. respondet sic. voluntariū ⁊ necessariū sonāt contrariū ⁊ est in hoc argumēto fallacia figure dictionis. q2 si ptās excedit in quāto nō sequiť ꝙ excedat in quali siue in q̄libet iteratiōe. Consequēter quedā soluit ⁊ arguit q̄ non sunt digna rñsione. Tandē vero descēdit ad istam cōclusionem que est ptās a iure cōcessa ꝑlatis loquendo de potestate que est p sacramētū penitētie de criminibus que modo tractāt Hugu. ⁊ Hosti. in summa. Guilhelmus durādi in reptorio ⁊ sanct⁹ Thomas. iiij. senten. dis. xix. ⁊ hic dicit duas ꝯclusiōes. Prima est ꝙ q̄libz sacerdos ptāte ordinis regulariť pōt a quolibz peccato absoluere. Scđa est ꝙ lz oīs sacerdos habeat ptātē ordinis: nō tñ habet ptātem iurisdictōis exercitij nisi in subditos. Unde sicut in foro iudiciali nō ligat quis nec absoluit nisi subditū sic nec in foro penitētiali. Et sicut sacerdos nō habet exercitium seu potestatē in corp⁹ christi verum quādo nō habet materiam ad conficiēdum sic nec in hoc casu agere potest nisi in materiam sibi subditā. hec sunt quedaz dicta que placuit mihi extrahere de glosa dicti iohānis monachi. Qr aūt ista dicta sint erronea ⁊ friuola et a layco in theologica facultate incircunspecto scripta patet tam ex suo modo loquēdi ꝙ ex alijs que supra induxi in corpore quasi p errore Johannis de poliaco.

Z

Arguiť p errore iohānis de poliaco

Primo

Secundo

Tertio

Arguiť sic. xxv. qōne. i. q̄ ad perpetuam gñaliter ordinata sūt vtilitatem nulla cōmutatione varientur: nec ad priuatuz trahantur cōmoduz que sunt ad bonum cōmune prefixa: sed manētibus terminis quos constituerunt patres nemo iniuste vsurpat alienuz ⁊c. sed hmōi est ꝙ confessi ⁊c. Item idem ca. qđ vero. decreta scōꝝ canonū neminē magis ꝙ apostolicū ꝯseruare oportet Item ca. contra statuta patrū cōdere aliq̄d vł

mutare nec huius quidã sedis põt auctoritas.

M — Solutio omnium istorum

Soluunt hec omnia ꝛ arguẽdo dicunt solutio incipit. xxv. q. i. his nãq; respondet vñ dicit sic. sacrosancta romana ecclia ius et auctoritatez canonibus impartit sed nõ eis alligat. ꝛ infra licz ğ sup gñalia decreta spãlia p̃uilegia indulgente speciali bñficio cõcedere qð generali p̃hibetur decreto. Et infra. q̃cũq; ğ de decimis vel quibuscũq; ecclĩasticis negotijs sacris canonibus diffiniunt intelligẽda sũt necessario seruari nisi auctãs rõne ecclie aliter fieri mandauerit vel pmiserit exemplũ ad idẽ de facto. extra de conse. i. nõ debet. vbi dicit nõ debet reprebẽsibile iudicari si fm varietatez temporis statuta queq; mutant ꝛ variant humana maxime cum vrgens necessitas ꝛ euidẽs vtilitas hoc exposcit. vnde ordinat ꝙ p̃hibitio copule cõiugalis nõ se extẽdat extra quartũ gradũ. pz xxxv. q. viij. hec salubriter ꝛ in alijs. Item snĩa romane sedis põt in melius commutari. xxxv. q. ix. sniaz. Et sic est finis huius opinionis nec plura de p̃nti qõne ad p̃ns. nõnulla tñ consilia tangent in sequẽti que sit talis.

A — Questio VI

Trũ quilibet sacerdos possit quẽlibet absoluere a quocũq; peccato.

Et videt ꝙ sic quia quicũq; habet claues habet ptãtem totã ordinis p claues est sufficiens ad absoluendũ a quocũq; peccato: ergo ꝛc.

B — Rñsio ad qõnem

Dicit hic cõmunit ꝙ ad absoluendũ in foro cõsciẽtie requirit duplex ptãs videlz ptãs ordinis ꝛ potestas iurisdictõis qua ordinat aliq̃s ex cõmissione vt sit alteri subditus. Unde dicitur ꝙ ptãs iurisdictõis põt esse in aliquo sicut in archidiacono ad ligandũ ꝛ soluendũ in foro contentioso p sniam excõicationis in quo tamen nõ est potestas ordinis si nõ est sacerdos codẽ modo dicũt illi ꝙ ptãs ordinis põt separari a potestate iurisdictõis. Unde sacerdos cui nullo mõ est cõmissa cura animarũ. nec habet ex p̃uilegio ꝙ possit audire ꝯfessionẽ nullã habz ptãtem iurisdictõis nisi in certo casu videlicet in articulo mortis. ꝛ ideo lz claues habeat: habet tñ eas ligatas pꝑter defectũ materie subiecte sine qua claues nõ possunt in sacrm penitẽtie.

C — Cõtra rñsionem primo

Contra rñsionẽ põt sic argui ꝙ ista potestas iurisdictõis videt introducta his q̃ q̃runt plus emolumẽta tpalia ꝙ̃ fructum animarum Arguit sic. ptãs ordinata in duos effect⁹ subordinatos si potest in pfectiorẽ põt in minus pfectũ. sed ptãs sacerdotis est in corp⁹ xp̃i verũ Et similr ad opandũ sup corpus xp̃i misticum puta ad absoluendũ penitentẽ in foro conscie qð est in infinitũ minoris dignitatis ꝛ illa potestas est sufficiẽs ad p̃mũ effectũ nobiliorem ğ videt ꝙ sit sufficiẽs ad scðm.

Confirmat

Cõfirmat ratõ q: in nouo ꝛ veteri testamẽto nunq̃ fit mẽtio de potestate iurisdictõis: q: tñ sacerdos legal potuit exercere effectũ suũ circa mundationez cuiuslibet leprosi.

Secũdo

Preterea ptãs absoluendi fuit a xp̃o data: nõ solum apostolis imo etiam discipulis. Joh. xx. qñ dicit accipite spm̃ sanctũ ꝛc. sed tanta potestas ordinato dat hodie nũc sicut xp̃s dedit eis tũc: alioq̃n minoris eẽt efficacie sacrm nũc q̃ tunc fuit. ergo cũ nõ legat ꝙ aliquã aliã ptãtem iurisdictõis expectauerit ab hoie. videt ꝙ neq; sacerdos modo debz recipere aliq̃d ptinẽs ad sacrm post receptionẽ sacramẽti. ꝛ p ꝯseq̃ns nec aliquã iurisdictionez ab hoie post susceptionẽ ordinis. Confirmat ista rõ q: supra papaz null⁹ põt habere iurisdictionẽ. ꝛ tñ potest peccare ꝛ absolui. Pretẽa ptãs iurisdictõnis nõ videt se extẽdere ad occulta sed tñ ad publica de q̃bus dz fieri iudicialis snĩa: ğ saltẽ in occultis põt q̃libz sacerdos absoluere quẽlibet. Confirmat q: in nullo derogat iudici publico vel eius pcessui ꝯ accusatum vel denũtiatũ siue sit sacr aliter absolutus siue nõ: ipe nõ potest solũ corrigere ꝯsciam sed reintegrare iustitiã ꝛ punire scãdalũ qð re⁹ intulit cõitati peccãdo publice.

Responsio

Dicit hic etiaz ꝯñter ꝙ nõ solũ q̃libet sacerdos nec q̃libz curatus põt subditũ suũ absoluere etiam i occult a quocũq; ꝛc. ꝛ h̃ pro tãto q: ex quo nõ hz iurisdictionẽ nisi a supiore ille supior põt iurisdictionẽ restrigere ꝛ sibi spãlit cãus aliquos resuare ad detestatõnẽ crimínũ etiã in occult ꝛ talẽ oz sacerdotẽ mittere ad ep̃m vel ei⁹ pniariuz p absolutõe habẽda.

Contra rñsionez primo

Cõtra celatio ꝯfessiõis seu ꝯfessor ẽ de necitate salut ipi cõfessori suadã ğ i nllo cãu etiã p morte sustinẽda lz sacerdoti nutu vl fcõ vl quocũq; mõ reuelare ꝯfessiõez pono ğ ꝙ tm̃mõ ep̃s resuauit sibi q̃nq; cãus q̃ oẽs inotescãt layc q̃buscũq; sic iustũ ẽ ꝙ fiat vt magi caueãt: accidit ꝙ iohes ꝯfitet vnũ de istis q̃nq; iste sacerdos tenet [illegible] mittere ad ep̃z ğ cũ io. n̄ possit adire ep̃z nisi vicini sui sciãt oz ꝙ sacerdos sibi ipõat ꝙ pdat pplo se eẽ reũ in vno de q̃nq; ill casib⁹: ğ sacerdos facit aliq̃d p qð factũ ꝯstat pplo de petõ sibi cõfesso. Et sil põat ꝙ dyocesan⁹ nihil resuauit sibi nisi sacrilegiũ. ꝛ sit ita ꝙ iohes occulte fregit eccliaz vel rapuit inde boa. ꝛ iohes sit famul⁹ alicui⁹ dñi vel fili⁹ nõ emãcipat⁹ nec recedere põt sine licẽtia nec licẽtiã põt petere cãdi ad ep̃z nisi reddat se suspectũ de tali crimie sacrilegij: ꝛ tamẽ cum sacrilegiũ sit furtũ habẽtes eũ suspectum volent eum accusare sup suspectione furti: et sic forte capietur et ducetur ad carcerem: et

diffamabit que omnia incōuenientia sequuntur ex hoc φ sacerdos suus nō potest eū de occultis absoluere. si dicat φ pōt fingere alias causas sibi exeūdi ad patriā. τ sic diuertere ad episcopū vel eius penitentiariū. tunc ponatur φ nō possit aliqua cautela cauere: qꝛ forte obuiabit aliquibus vicinis de illa parochia q̃ dicēt eū ad epm̄ ꝑ absolutione adijsse.

Secundo

Preterea sit aliqua dn̄a nobilis que nō potest sine familia magna ꝓcedere vel religiosus nō exempt⁹ sub ꝑlato q̃ nō licentiat eum ad exeundū nisi ꝑ certis locis. vel sit vxor que nō potest ꝑ viro zelotipo alicubi ꝓcedere nisi ipse vadat cū ea. Similiter multi casus pñt cogitari in q̃bus idem accidet. vel pone φ sacerdos habeat talē ꝯsciētiam φ si eū mittat ꝑdet ei⁹ crimen occultū: g̃ nō expedit ita generalr̃ occlta reseruare.

Tertio

Preterea pono φ eps̄ reseruauit sibi tm̄. homicidium volūtariū. τ sit φ a occidit b. b ṽo añ mortē dicit in gñali vnus de ꝓochia me occidit quo facto moriat̃ a τ ꝯfitet̃ sacerdoti: τ ē huius nec dn̄s eum licentiat nisi sciat quo vadat. τ si sciat illum reū illius mortis: occidet eū: qꝛ interfecit b ꝯseruū. querit̃ quid deb; sacerdos facere: si absoluit. Cōtra. Nō pōt: qꝛ casus ē reseruat⁹ si trāsmittit fit ꝓditoꝛ criminis τ causa mortis ꝯfitentis τ irregularis. Si nec absoluit nec remittit iniuriat̃ subdito cui tenet̃ ministrare ecclesie sacramenta.

In oppositū

Ad oppositū est cōmunis fama vsus ecclesie τ iura determināt φ eps̄ potest aliqua crimina sibi reseruare sicut ptz de incendiarijs. xxiij. q. vlti. si quis mēbroꝝ.

D
Rñsio ad q̄ones

Ad q̃stionē dicendū φ non. qꝛ sacerdos q̃. nec est ab ep̄o licentiatus: nec a curato: nec vllam materiam habet sibi subiectā. nec ꝑ ꝯñs in quā possit iurisdictionē exercere talis extra articulum necessitatis a nullo peccato mortali pōt absoluere. ß de curatis τ de alijs q̃ hñt licentiā audiendi cōfessiones ab ep̄o est dubiū an oporteat eos aliquos remittere ad episcopu; vel ad papam. τ q̃ñ. τ ideo duo hic sunt vidēda.

Nota q̃ τ in q̃bus casib⁹ τ q̃ñ s. r alij qui remittendi

Primo in quibus casibus sacerdos parochialis tenet̃ remittere subditū suum ad supiorem. Secūdo in quibus casibus subditus pōt dimittere suū curatū τ alium sacerdotē adire.

E
Primū

De ꝑmo solet antiquitus teneri φ de om̄i peccato potest sacerdos absoluere nisi in q̃nq; casibus. vt dicit raymūdus in sūmula sua de casibus lib. iij. ti. de pe. τ re. ß dn̄s hostiēß. in sūma sua pōit plures. de pe. τ re. ca. cui confitendū. vbi ponit octo.

Primus

Primus est. vbi est solēnis penitētia imponēda.

Scds

Secūdus est de excōicat̃ a canone: quos aliq̃ñ eps̄ absoluere potest: aliq̃ñ nō.

Tertius

Tertius est de irregularitate ꝯtracta in qua eps̄ potest dispensare. vel si nō possit mittat eū ad papa; cū suis litteris. hoc intelligendū est de clericis qui volūt ad ordines ꝓmoueri tñ de peccato ꝑ pter quod est irregularitas ꝯtracta ꝑ peccato potest sacerdos absoluere.

Quartus

Quartus est de incendiarijs. vbi ꝑmo videndū est quid est incendiarius et est qui incēdit auctoritate ꝓpa ciuitatem vel villā vel mansionē vel segetē vel re; similē malo studio siue ꝑ odio siue ꝑ vindicta. xxiij. q. vltima. pessimā. incēdit glo. qui incēdit aut incēdi facit aut ꝯsiliū vel auxiliū sciēter impendit auctoritate ꝓpria cū nō habeat ius mouēdi bellum malo studio incēdiarius dicet̃. addit malo studio: qꝛ si hoc faceret ex negligētia licet peccaret nō tamē incēdiarius diceret̃. De tali incēdio adhuc distinguendū vel qꝛ incendit eccliam vel locū religiosum vel sacrū locu; vel cimiteriū vel ea que sunt in loco ꝑuilegiato vel in circuitu ecclie: est excōicatus ipso iure q̃ postφ fuit denuntiatus a quocumq; sit est excōicatus. τ om̄is qui sic incendiū fecerit absoluendus erit a solo papa. vel incendit alia loca sponte. τ tūc nō est ip̄o facto excōicatus sed excōmunicādus est. xxiij. q. vltima. Si q̃s mēbrorū τ hi possunt etia; a suis ep̄is absolui. Nota φ in bello iusto auctoritate ꝑncipis inducto l; incendere. Nota etiā φ si est cōsuetudo in aliq̃ regiōe φ quicūq; incēdiarij sint excōmunicati ip̄o fctō sicͭ i theuthonia τ plari h̃ sciūt τ approbant tenendū est eos esse excōmunicatos. τ illud quod dictū est de incēdiarijs ecclesiarū tenendum est etiā de fractoribus ecclesiaru;: q̃a sūt ip̄o facto excōmunicati τ a papa absoluēdi Si vero alia cōmittāt in ecclesia si nō frangūt absoluunt̃ ab episcopo.

Quintus

Quītus casus est in crimine publico sicut in blasphemāte. extra de maledictis. statuim⁹.

Sextus

Sextus est in voto fracto extra de voto et voti redēptione. capitulo ꝑmo

Septimus

Septimus si ipsemet episcopus ꝯfessionē sui subditi audiuit de aliquo peccato tūc inferioꝛ nō potest eum punire pro illo. distinctione. xxi. inferioꝛ sedes.

Octauus

Octauus si sit consuetudo in aliquo episcopatu φ episcopus ista peccata audiat sicut de parētib⁹ que filios oppmūt de homicidijs de falsarijs de sacrilegijs de violationibus ecclesiarū et libertatis ecclesiastice de sortilegijs de vitio contra naturā τ maxime cum brutis: de incestu: de corruptiōe sanctimonialiū: de ablatorum siue illicite acquisitorum restitutionibus: de periurio: de clandestine cōtrahentibus et alijs enormibus erroꝛib⁹ quos consuetudo generalis et specialis episcopis reseruat. in quibus etiam episcopi remittūt aliquādo ad curiā romanā ꝓpter enormitatē criminum: hec dicūtur ꝭm iuristas.

F
Scdz

Sed restat videndu; in quibus casibus alius a sacerdote

proprio possit absoluere et assignant octo ca-
Primus casus
sus. Primus qñ sacerdos ē indiscretus de pe-
Secūdus
nitētia distin. vi. placuit: ⁊ scōs qñ aliqui sunt
vagabundi qui nō habent propriū domiciliū
quia nullius iurisdictionis sunt determinate.

Tertius
Tertius casus est si aliquis mutauit domi-
cilium ⁊ nauigauit vel itinerauit querens quo
se diuertat. Et de hoc modo dicūt quidā ꝙ ꝓ-
prius sacerdos pegrinantiū ad certa loca est q̄
Quartus casus
cunq̄ ꝑochialis sacerdos. Quartus ratione
Quintus casus
delicti vt si incurrit excōicatio. Quintus ra
Sextus
tione studij sicut scolaris. Sextus necessitat
Septimus
tpe. Septimus ſm hosti. si vnus ꝑochialis
sacerdos ponat spem in oratione alterius. ix.
Octauus
q. i. lugdunē. Octauus si est reuelator ꝯfessi
onis ⁊ sollicitans ad malū. In istis casib' sem
ꝑ debet peti licentia a ꝓprio sacerdote excepto
articulo necessitatis mortis. Et si negauit pōt
aliū licite adire si aūt sine licentia ꝓprij sacer-
dotis aliqui peregrināt nō possunt absolui ab
alijs sacerdotibus nisi in tpe necessitatis. Idē
est de mercatoribus ⁊ alijs viatoribus. Vñ tu
tius ē licentiā petere ⁊ obtinere. sacerdoti ꝓ
sollicitanti ad malū nullo mō subdit' debet ꝯfi-
teri. vnde idem iudiciū est de illo ⁊ de illo q̄ nō
habet copiam sacerdotis ꝯfessoris. Unde nec
in hoc transgreditur p̄ceptū ecclesie: q2 p̄cepta
iuris positiui nō se extendūt vltra intētionē p̄-
cipientis ⁊ qd ꝓ charitate est institutū contra

G
Rñsio ad rōnes p̄ncipales

charitatē militare nō debet. Ad rationes p̄n
cipales. Ad p̄mā dico sicut dicebat ꝙ ad absol
uendū requirit duplex ptās. scz ordinis ⁊ iuris
Ad p̄mā rōem cōtra rñsionē
ditionis. Et ad p̄mū qñ dicit ꝙ potestas q̄ or-
dinat ad duos effectus si pōt in maiorē potest
etiaz in minorē. Dico ꝙ hoc est verū tantū vbi
eque imediate ordinant ad vtrūq̄. modo dicit
ꝙ potestas in corpus xpi verum dat imediate
cuilibet in ordine sacerdotij: in corpus xpi my
sticum nō dat nisi secūdario. ⁊ ideo in istū effe
ctū nō pōt imediate nisi p̄habita potestate iu-
H
Ad scōm
risditionis. Ad secūdū qñ d2 ꝙ apli imediate
a deo acceperūt potestatē absoluēdi. Dicendū
ꝙ potestatē iurisditionis acceperūt a petro 13
I
Rñsio ad casus
hoc nō legat. Et ad alia argumēta de reserua-
tione occultoꝝ: ⁊ missione ad epm. Sciendū
est ꝙ quācūq̄ sit de iure positiuo hūano: illud
qd est de essentia ⁊ p̄ncipalius cōcomitans sa
cramentū p̄ncipalius deberet obseruari. vñ ca
sus q̄ inuiunt in argumēto sunt plēs ⁊ eueniūt
de facto. Dico ꝙ sacerdos debet subditū suum
absoluere ⁊ sibi iponere ꝙ si casu aliquo vnq̄
possit ad episcopū suum venire sibi illud reue-
leret nihilominus ratihabitionem petat sup
facto sacerdotis: quia ꝙtum possibile est deb3
sacerdos niti celare crimen occultum ⁊ salua-
re famam subditi sui. Unde concedo ꝙ in casi
bus talibus reseruatio nihil valet: quia qd ꝓ
charitate institutū est contra charitatem mili
tare nō debet: vt dictum est. Et sic finit q̄stio.

Utrum peccator

A
Alia questio de eadē materia q̄ ē numero VII

possit satisfacere deo pro peccato
mortali. Et nō: quia ſm mensurā
Primū p̄ncipale
peccati oportet esse satisfactionez
sed peccatū mortale est infinite malicie inten
siue. ergo satisfactionē pro eodem oportet esse
infinite bonitatis intēsiue: sed nihil tale in hac
vita potest homo deo reddere. ergo nō potest
satisfacere ꝓ mortali. ista ratio videt anselmi.
Nanq̄ maiorē ipe ponit p̄mo cur deus homo
ca. xx. vbi ipse dicit. Scōm mensuram peccati
op3 esse satisfactionē. ⁊. capi. xxix. eiusde3 libri
dicit ꝙ beatitudo nulli deb3 dari nisi illi cui pe
nitus dimissa sunt peccata nec hāc dimissionē
fieri nisi debito reddito qd debetur ꝓ peccato
ſm magnitudinē peccati. his suppositis rōni-
bus puto me sufficiēter ostēdisse maiorē. Mi-
norem ipe ponit libro secundo cur deus homo
ca. xiiij. vbi dicit ꝙ pro infinitis mūdis si eēnt
non deberet homo peccare mortaliter: ſ3 infini
ti mūdi si essent forent infinite bonitatis intē-
siue. ergo quodlibet peccatū mortale est infini
te malitie intensiue. Secūdo ꝓbatur eadem
Scōo ꝓbat ide3
minor sic. malū quod est incomparabile cuicū-
q̄ alteri malo excedens quodcūq̄ aliud malū
est malicie infinite intēsiue: sed omne peccatū
mortale est huiusmodi. ergo ⁊c. hec rō videtur
Anselmi p̄mo cur deus homo vbi dicit sic. Cū
considero actionem ipam leuissimū quid vide
tur esse. sed cum intueor ꝙ fit contra volunta-
te3 dei grauissimū quiddā et nulli dāno cōpa-
rabile esse intelligo: hec ille. Tertio sic. satisfa-
Tertio
ctio quam omnis peccator debet deo est redde
re deo aliquid honoris qd deo tantu3 placeat
ꝙtū displicuit d'honoratio quā fec deo qñ pec
cauit: ſ3 hō nō ē possibile hōi q2 illa dehonoratio
fuit tm malū qd fieri nō debuit ꝓ creatura infi
nite bonitat si eēt vel fuiss3: ergo: ista ratio vi-
detur Anselmi primo cur deus homo. ca. scōo.
vbi dicit ꝙ non sufficit illi qui honorem alte-
rius violat honorem reddere si nō ſm dehono
rationis factam molestiā et violentiā aliquid
quod placeat illi quem dehonorauit restituat:
hec ille. et infra hec est satisfactio qua3 omnis
peccator deo deb3 reddere. Confirmat: quia
Confirmat
totus processus Anselmi in illis libris pro ma
gna parte innuit ꝙ Anselmus nititur probare
ꝙ necessariū fuit deū incarnari ⁊ ꝑ mortē satis
facere ꝓ p̄mo petō. vñ idē ꝓcessus videt eade3
rōne ꝯcludere ꝙ homo nō potest satisfacere ꝓ

quocūq3 peccato mortali qd̄ potest cōmittere.
Quarto
Quarto sic. tam malū est vnumquodq3 malum ꝙ̄ bonū est illud pro quo nō deberet fieri sicut satis innuit anselmus libro ij. ca. xiiij. sed ꝓ nullo bono alio a deo deberet fieri malum. ḡ nullū bonū aliud a deo est ita bonū sicut pctm̄ est malū. ergo impossibile est ꝙ homo deo restituat tm̄ ꝙ̄tum abstulit. ergo. et hec videt̃ ratio Anselmi secūdo cur deus homo. ca. vi. vbi vult ꝙ homo peccator nō potest duci ad beatitudinem nisi sit qui soluat deo ꝓ pctō hoīs aliquid maius ꝙ̄ oē quod est p̄ter deū ⁊ nihil est tale nisi deus. Unde cōcludit ꝙ necesse est deū hāc satisfactionē facere.
Quinto
Quinto sic. qui tenet̃ alicui in omni eo qd̄ potest rōne beneficij nihil si delinquat habet qd̄ possit soluere ratōe delicti sed homo anq̄ꝫ peccet tenet̃ deo in omni eo qd̄ potest ratōe beneficij cōditionis ⁊ redēptōis ergo si delinquat nihil habet qd̄ possit deo cōpensare ꝓ delicto. ⁊ est ratio Anselmi p̄mo cur deus homo. c. xx. vbi dicit sic cū reddis aliquid quod debes deo etiā si nō peccasti debes h̄ cōputare ꝓ debito qd̄ debes ꝓ peccato. oīa aūt debes deo.
Sexto
Sexto sic. nullus obligat᷑ ad soluendum quod soluere nequit pōt satisfacere ꝓ peccato: sed oīs pctōr est obligatus si velit satisfacere ꝓ peccato ad soluendū aliq̄d deo qd̄ soluere neq̄t. igit̃ ⁊c̄. ⁊ hec ratio sumitur ex dictis Anselmi p̄mo cur deus homo. c. vltio. vbi dicit sic. rōnabilit̃ me deduxisti ad hoc vt videā peccatorem hoīem debere deo ꝓ pctō qd̄ reddere nequit. ergo ⁊c̄. Et si dicat̃ ꝙ in hoc est homo excusat᷑ si deus ab eo exigit aliquid qd̄ reddere nequit cū impotētia hoīs eū in hoc casu debeat excusare: excludit hoc Anselmus. ca. xiiij. si homo inq̄t est iniustus qui homini nō reddit quod debet: multo magis iniustus est q̄ deo nō reddit quod debet. Et discipul᷑ respōdet si potest ⁊ nō reddit vere iniustus est. Si vero non potest quomodo iniustus est: Anselm᷑. forsitā si nulla in eo causa impotentie est aliquaten᷑ excusari potest: sed si ipa impotētia culpa est: sicut nō leuigat peccatū: ita nō excusat nō reddentem debitū. ergo s̄m eum stant simul ꝙ homo teneat̃ reddere debitū deo. ⁊ tm̄ nō possit reddere debitū deo. Iste forme sumūtur ex diuersis dictis Anselmi.
Scdm̄ pn̄ci.
Scd̄o ad principale si peccator posset satisfacere deo ꝓ pctō mortali sequeret̃ ꝙ ad hoc teneret̃. sicut dicit Anselmus p̄mo cur deus homo. ca. xi. hec est inq̄t satisfactio quam oīs peccator deo facere debet. ꝯn̄s est falsum: q2 si sic sequeret̃ ꝙ grauius peccans ad maiorem satisfactionē teneretur sicut dicit Anselmus p̄mo cur deus homo. c. xix. s̄m mensuram inq̄t peccati oportet eē satisfactionem. sed ꝯn̄s ē falsum: q2 si sic ad maiorē satisfactionem teneret̃ trāsgressor voti ꝙ̄ transgressor iuramēti. ꝯsequētia patet q2 votū est magis obligatoriū ꝙ̄ iuramentū quod ꝓbatur: q2 infidelitas serui ad dn̄m est grauior ꝙ̄ quecūq3 irreuerētia quā seru᷑ pōt facere dn̄o suo. sed obligatō voti causat̃ ex istis duobus. sc3 ex ꝯsensu hoīs et fidelitate quā homo deb3 deo. obligatio aūt iuramēti causat̃ ex istis duobus sc3 ex cōsensu hoīs ⁊ reuerētia quā debet homo deo inq̄ꝫtu3 est p̄ma veritas. ḡ transgressio voti est quedā infidelitas ⁊ transgressio iuramēti est quedā3 irreuerētia ꝯtra deū: sed īfidelitas est grauior ꝙ̄ irreuerētia: ḡ.
Scd̄o ad idem
Secūdo q2 fortior est obligatio ex natura sua que nō fit nisi soli deo ꝙ̄ illa q̄ interdū fit homini. votu3 aūt nunq̄ꝫ fit nisi soli deo. iuramētū aūt fit homini. ḡ ⁊c̄. Propter ista tenent multi ꝙ trāsgressio voti est grauior Cōcordat sanct᷑ Thomas scd̄a scd̄e. q. lxx. ar. vi.
Contra scd̄m ꝓ primo
Sed cōtra arguit̃ sic. tota rō obligatiōis que est in voto est in iuramēto ⁊ aliqua ē in iuramēto que nō est in voto: ḡ obligatio iuramēti est fortior. ꝯn̄a pat3. Antecedēs ꝓbo nā obligatio que in voto ē cōsurgit ex cōsensu post deliberationē quo ꝓmittit̃ aliquid deo: sed eq̄lis deliberatio ⁊ equalis cōsensus ⁊ interior promissio mētis deo fit dum iurat̃: et vltra istam ꝓmissionē deliberatā est in iuramēto inuocatio testimonij diuini que etiā obligat. ergo oīa q̄ sūt in voto obligatoria inueniunt̃ in iuramēto vel inueniri debēt. q2 s̄m Hiero. iuramentū debite factū debet habere tres comites videl3 iudiciū: iustitiā: et veritatē. iudiciū autē includit deliberationē.
Scd̄o
Preterea plus de irreuerētia fit deo in piurio ꝙ̄ in trāsgressione voti simplicis: q2 sponte transgrediēs iuramētū licitu3 imponit deo ꝙ̄tum in ipo est crimē falsitatis ⁊ hoc est interp̄tatiue blasphemare deū ⁊ significare deum falsum eē: quia factū hoīs habet suam significationē veritatē et falsitate3 sicut verba: sicut docet Anselmus de veritate. ca. ix. Unde qui trāsgredit̃ iuramētū significat se eē falsum ⁊ deū esse falsum quē adducit in testē: s3 ille qui transgredit̃ votū significat se tātū esse falsum ⁊ nullo mō deū ḡ plus videt̃ iuramētū obligare ꝙ̄ votū.
Tertio
Pret̃ea deliberet aliq̄s de intrādo religionē ⁊ post deliberatōnē voueat. deliberet ali᷑ de eodē eq̄li deliberatiōe ⁊ assētiat eq̄li assensu ⁊ post assensū iuret h̄ ē eq̄lis assensus ⁊ eq̄l deliberatio vtrobiq3 ⁊ vlt̃ h̄ inuocatio dei ī testioniū. ḡ videt̃ ꝙ sit eq̄lis obligatōis vl maioris.
Respō̄sio
Si dicat̃ ꝙ iuramētū fit q̄nq3 hoī ⁊ votum semp deo. ergo votū mag obligat. ꝯn̄a nihil valet. q2 l3 in iurādo iurās dirigat sermonē ad hominē in secūda p̄sona tm̄ vis obligatiōis

fu e nõ surgit ab illo cui loquit: sed a seipso et a deo de quo loquit in tertia psona qui adducit ad testimoniũ vt obligatõnē causet in iurante in quantum est veritas. Ex quo patet ꝙ veniens cõtra iuramentũ licitũ ⁊ expediēs seruari non solum facit deo irreuerētiā. immo cõmittit infidelitatē ↄtra deũ falsificās tam se ꝙ deũ suũ quantum in ipo est. vnde ceteris paribus videtur

Quarto

iuramentũ magis ligare. Quarto sic. votum nõ obligat nisi q: ē ex vitate hũana: ſ iuramē tum obligat ex veritate diuina et hũana. ergo

Confirmat arg. premissa

plus obligat ⁊ hoc nũc apparet mihi verũ. Cõ firmo istas euidētias q: cõuictus de piurio fit infamis ⁊ a testimonio expellēdus. vi. q. i. quamuis. Sed votũ vnius potest alius implere si ille alius voluerit. extra de voto ⁊ voti redemptiõe.

Tertiũ pncipale

Tertio ad pncipale si sic petõr teneret ad cõ dignã satisfactionē p peccato ſʒ leges institutas ↄsequēs est falsum: q: si sic fur iuste dãnatus ad mortē teneret velle simplr se occidi ſm legē. ↄsequētia patet: q: scit ꝙ hoc est iustum ⁊ sibi debitũ quantum ad satisfactionē p peccato ⁊ satisfactio nisi sit volũtaria nihil valet. ergo petõr

Rñsio quorundã

iuste debet se velle occidi p petõ suo. Quidã dicũt ꝙ hoc est verũ de iuste ↄdēnato ita absolute ꝙ lʒ talis post iudiciũ datũ posset se liberare a morte per fugã sine iniuria cuiuscũqʒ pximi. nõ tamē debet q: tenet nõ impedire iustitiam scienter. sed scit ꝙ iustũ est eum mori ⁊ fiat argumētũ de homicidio. q: quidã dubitant an ſm ius diuinũ p furto debeat mori. Unde dr ꝙ potius debet mortē tolerare ꝙ fuge consentire.

Replicat

Cõtra arguo sic. nõ magis obligat talis ad aliquã mortē ppter iudiciũ datum ꝙ aliqs obligat ad aliquid per votũ licitũ vel per iuramentũ licitũ. sed possibile est ꝙ aliquis iuste faciens post obligationē per votũ vel p iuramē tum licitũ illud minus bonũ cõmutet in maius bonũ: sicut qui vouit ire in terrã sanctã põt licite intrare religionē. extra de voto ⁊ voti redemptione. ergo si talis dãnatus ad mortē posset se liberare per fugã sine iniuria pximi vel intēdat aliquid impēdere rei publice qd plus valebit ꝙ sua mors valeret. ⁊ licite põt illud eligere. ergo si intendat corrigere vitã suã ⁊ intrare religionem p salute reipublice et põt libere se iuuare per fugã sine iniuria põt illd licite eligere sine

Responsio

iniuria pximi. Dico autē ꝙ si nõ possit fugere nisi interficiēdo custodē suũ. vel nisi q: custos suus postea suspēdat p eo nõ lʒ sic sibi fugere q: nõ sũt faciēda mala vt eueniãt bõa. Rõ. iij. Preterea ponat ꝙ sit talis homo p cuius morte fiat scisma in ecclia vel bellũ inter duo regna ⁊ hoc sibi verisilr ↄstat: ergo si sine iniuria possit fugere videt ꝙ sibi liceat. Preterea sit ꝙ apparitores vel executores sentētie sint negligētes ⁊ tardi nũquid debet de necessitate salutis expectare sub patibulo vt occidãt eum: certuʒ est ꝙ nõ. Et ideo põt alicui videri ꝙ talis acceptatio mortis nõ debʒ esse nisi sub ↄditõe intellecta volo subire mortē p petis meis nisi aliqd aliud possim facere p eisdem. Preterea esto ꝙ aliquis dãnet vt fame occidat sicut fit de illis qui dicunt pom ad pniam apud laicos si talis habuerit panē querit nunqd potest comedere. certũ est ꝙ sic: imo forte tenet cuʒ nullus teneat occidere seipm. ergo eodē modo hoc fiendũ est in fuga quod concedo p nũc.

Quartũ pncipale

Quarto ad pncipale si sic tũc remissio culpe fieret p ↄtritiõeʒ que est pma pars penitētie sicut patet de pnia distinctõe pma diuersis capitulis ⁊ p magistrũ in dsti. vi. li. iiij. ↄñs est falsum: q: si sic actus cõtritionis foret melior ⁊ vtilior homini q peccauit ꝙ actus martyrij ⁊ quicũqʒ alius actus in charitate factus. ↄsequētia patet: q: plus boni confert homini ppter actũ cõtritionis ꝙ ppter aliquid aliud de lege statuta. Hoc pbatur sic. propter actũ ↄtritionis debet homini vita eterna et remittit pena eterna. ergo duo bõa infinita dãtur sibi p actu tali: sed p nullo alio extũ in charitate confert homini tm̃ bonũ. patet: quia si est in charitate debet sibi vita eterna. ergo qd sibi tunc debet est melius ꝙ quodcũqʒ aliud ab illo qd postea sibi irrogabit videlicʒ intēsior gloria vel aliqd simile. Siłr nihil tale põt sibi dari ꝙ sit ita bonũ sicut remissio pene eterne manifestũ ē ergo ⁊c.

Quintũ pncipale

Quinto ad pncipale si petõr teneret satisfacere deo p petõ oporteret eum cõteri de suo petõ. ⁊ p ↄñs magis deberet se velle nõ eē ⁊ annihilari ꝙ recidiuare in petm̃ mortale. ↄña pʒ p Anselmũ. i. cur deus homo. ca. xxi. ⁊. ij. cur deus homo. c. xij. vbi docet ꝙ si homo essʒ positus in ista necessitate vel ꝙ faceret aliquid etiaʒ modicum contra voluntatē diuinã vel ꝙ totus mũdus ⁊ quicqd nõ est deus ãnihilaret deberet di

Rñsio quorundã

gere seipm in nihilũ redigi ꝙ peccare. hic dicit a quibusdã ꝙ quilibʒ homo magis deberet eligere peccare ⁊ in ppetua pena manere ꝙ omnino nõ esse quo ad corpus et quo ad aiam qd est annihilari. Et hoc videt pbare augustinus de libe. arb. c. xiij. per tres rões.

Probat rñsio primo

Primo sic. qui dicit mallē hoc ꝙ illud eligit aliquid: nõ eē autē nõ est aliqd: sed nihil. ergo nullo pacto põt aliqs eligere qñ eligit qd nõ est.

Scdo

Secũdo sic aut debuisti velle esse cum sis miser vel nõ esse: nõ eē quidē potius. Tunc arguit Augustinus. si hoc velle debuisti hoc est melius. quod autē nõ est: melius esse nõ potest. nõ ergo illud velle debuisti.

Tertio

Tertio sic. quod quisqʒ eligit rõne petēdũ cum ad illud puenerit necesse est vt melior fiat

melio: aūt esse nō poterit q̄ nō erit. nemo ergo potest eligere vt nō sit. verba augustini sunt. ꝛ ꝯsimiliter ꝓpter ista videt̄ multis ꝙ aug. nitat̄ ꝓbare ibi ex intentione ꝙ hō nō potest appetere nō esse ꝛ ꝙ includit ꝯtradictionē ꝙ hō velit se annihilari: ꝛ ꝯsimiliter obijcit̄ de multis exemplis hoīm gentiliū q̄ nullā vitam post istam sperabant q̄ seipsos interemerūt. sicut ptꝫ. v. de ciui. dei. c. xviij: de curtio equite romano: ꝛ ꝯsimilibus. R̄ndet aug. ꝙ q̄libet talis intendebat quieteꝫ ꝛ quietus esse. ꝛ ꝑ ꝯñs desiderabat esse. Unde in fine capituli ꝯcludit ꝙ nullo pacto fieri pōt vt aliq̄d libeat nō esse. Sed ꝯ̄ istū modū ponēdi. arguo ꝛ ꝓbo. P̄mo ꝙ hō pōt ex certa deliberatione eligere se annihilari. Scđo ꝙ hoc intēdit aug. in re ibidem. Tertio applicabo verum intellectum dictis aug. ne videant̄ habere cōtradictionē.

Cōtra missionē factā

Primo argūt̄ oppositū missionis superius date

Primo arguo sic. oē illud qđ potest iudicari esse melius vł minus malū: siue a rōne recta siue errante potest ꝯformiter eligi: sed annihilari est hmōi: ꝛ pōt iudicari ab hoīe siue rōne recta siue erronea. iudicante ꝙ ipm annihilari est minus malū q̄ esse miserū. ergo annihilari potest a tali eligi. Maior ptꝫ. quia oē quod intellectus iudicat esse bonum vel melius vel minus maluꝫ potest volūtas eligere cū sit sūme libera. Unū ꝯtradictionē includit ꝙ volūtas sit libera ꝛ nō possit libere velle illud qđ rō dictat esse volēdū. Minor ꝓbatur. quia possibile est deo causare tale iudicium in mente alicuius ꝙ ipm annihilari sit melius q̄ ipm esse miserū vel minus malū qđ idē est ad ꝓpositū. Siliter est possibile ꝙ aliq̄s hō alteri hoī faceret rōnem aliquā bonā vel sophisticā: que sibi ꝯcluderet ꝙ minus malū est nō esse q̄ miserū esse.

Secundo

Scđo ad idem arguo ꝙ etiā rōne nō errante si placeret deo ꝙ dānatus deberet ꝑpetuo dānari potius deberet eligere annihilari. Quero em̄ si annihilari est sūme fugibile: aut hoc est q: iudicat esse malū vel q: est malū ꝑmū rōnabilr̄ nō pōt dici. si dicat̄ ꝙ ē fugibile q: ē malū. vł ḡ q: ē malū culpe vel pene sensus vł dāni. malū culpe esse nō pōt certū est nec pena sensus: sic ptꝫ. relinquit̄ ergo ꝙ sit pena dāni: ꝫ maius dānuꝫ est pena corrumpens oēm delectationē in sensualitate q̄ nō esse. quia arguo sic magis discōueniens est dānato sua pena q̄ suū esse sit ꝯueniens. ꝓbo hoc. q: si suum esse sibi sit magis ꝯueniēs q̄ sua pena discōueniens plus haberet delectari de suo esse q̄ tristari de sua pena qđ nō credit̄ de damnatis. ergo dānatus apprehendens suū esse ꝛ suam penā apphēdit sine errore ꝙ pena sua est appetitui suo magis discōueniēs q̄ suū eē sit ꝯueniēs ḡ apphēdit sine errore ꝙ suū nō eē ē minꝰ suo appetitui discōueniēs q̄ sua pena. ergo magis est eligibile. q: minus discōueniens est magis eligibile sicut minus malū qđ est p̄ncipium in practicis. Confirmat̄ istud ꝑ expientiā: quia multos fideles audiui ꝙ sibi eligerēt si possent etiā nūc in hac vita existētes nō esse qui sunt totaliter inexperti pene illius. Et ego hoc ipse experior continue quādo de hoc delibero: quia sine difficultate vnū preeligo ꝛ aliud abhorreo.

Tertio

Preterea homo pōt velle aliquē hoieꝫ ānihilari ꝓpter bonū rei publice. ita ꝙ solus zelus rei publice causat in eo istā volūtatē. igit̄ videtur pari rōne ꝙ homo possit velle se nō esse ꝓpter bonuꝫ rei publice. Et puto eos sic voluisse qui existētes gētiles ꝑ bono reipublice tm̄ se interfici ꝑmiserūt.

Quarto

Preterea homo pōt velle ānihilari ꝑ q̄nq3 dies. ḡ potest velle ānihilari. ꝯñtia ptꝫ Antecedēs ꝓbo: per ꝯsciam cuiuslibet fidelis si daret̄ sibi optio an vellet ꝑpetuo dannari vł nō esse ꝑ q̄nq3 dies tm̄.

Quinto

Preterea annihilari potest apphendi vt bonū ꝛ vt mediū ad bonū finem etiā a rōne recta. ḡ potest eē appetibile. Añs ꝓbo. pono ꝙ deus reuelet tibi ꝙ si velles ānihilari ꝑ q̄nq3 dies reparabit te ad vitā eternam isto casu posito annihilari eēt appetibile et bonū.

Scđo p̄ricipaliter seu ꝯclu... missionē data. Probat̄ ꝑ... pirio

Scđo p̄ncipaliter ostendet̄ ꝙ hec ē intētio August. ibidē ꝙ nō esse quo ad corpus et aiam pōt q̄s eligere ex certa deliberatōe. Et arguo sic. habēs opinionē erroneā ꝛ deliberās ꝫm eā ꝛ assentiēs alicui impossibili q̄ tm̄ putat esse possibile vere eligit hoc ꝛ veracit̄ hꝫ actuꝫ qui pōt vocari electio. sicut si forē modo in tali opinione ꝙ possem habere solē ꝛ lunā ad portādū mecū vbi ꝛ quo vellē ꝛ daret̄ mihi optio: ꝛ stante errore deliberarē ꝙ mallē habere solē: q: magis lucidus est certū est ꝙ hec foret vera electio sed ꝓcedēs de opinione erronea. sed ꝫꝫ Augustinū ibidem habēs erroneā opinioneꝫ de annihilatione sua puta opinās ꝙ annihilabitur cuꝫ nō debeat annihilari pōt eligere ꝫm illam opinionē. ergo pōt eligere annihilari. vñ Augustinus ibidē. neq3 em̄ nos interimere oꝫ eoꝝ iudicio qui vrgēte miseria se pemerūt. aut em̄ eo confugerūt vbi melius fore putauerūt: et nō est ꝯtraria rōni nostre quomodo putauerunt: aut si nullos se futuros credidissent mlto minus falsa electio nihil eligentiū cōmouebit quomodo em̄ sequar eligērē a quo. si querā q̄d eligat rñdebit nihil. Nam qui eligit nō esse ꝑfecto nihil eligere videtur ꝛ hoc si velit rñdere cōuincit̄. Ecce dicit Augustinus expresse ꝙ tales gētiles qui false opinabant̄ se nullos futuros ꝫm aiam elegerūt falsa electiōe hoc est electione fallente eos. Iteꝫ ca. xij. dicit. hic fiet vt qui malūt nō esse vt miseri nō sint: quia nō esse

D Tertius articul⁹ q̃s sit intellect⁹ au ctoritatis Aug.

nõ possunt restat vt miseri sint. Tertio dãdus est intellectus vt nunc occurrit p aug. ⁊ põt di ci pensata serie littere sue q vult ille probare duas ɔclones. Prima est q stante lege q nũc ẽ de imortalitate aĩe nullus potest vª electio ne. i. electione sequẽte verũ iudiciũ eligere nõ esse cũ iudicium p̃cedens talẽ electionẽ dicter q aĩa est imortalis. Secũda ɔclo quã inten dit est q nullus põt eligere nõ esse p quãcũq opinionẽ nisi aliqua alia intentio adiungatur isti intentioni que est nõ esse puta intentio q̃e tis vel carentia pene: ⁊ nemo hoc dubitat. Vñ dicit. xiij. c. docens quõ opinio vincit sensum ⁊ ɔsuetudinem aliq̃s. Cũ g quisq credit q post mortẽ erit itolerabile tãtas sufferre molestias ad tantã cupiditatem mortis ipellit q discer nit vel arripit mortẽ: in opinione habet errorẽ oĩmode defectionis. in sensu autem habet na turale desiderium quietis. Ecce expsse dicit q aliquis p intolerabiles molestias impellit ad volendũ mortẽ hñs tñ defectiõis opinionẽ si apphendit simul cũ hoc qd est esse sub intẽtio ne quietis. i. carentie pene. Ad p̃mã rõnẽ di co q p eãdẽ rõnẽ pbarẽ q hõ nõ pt fugere vel nolle vel detestari nõ eẽ q: q̃ fugit aliq̃d fugit vel detestat̃ ƺ nõ esse non est aliquid. Siliter qñ arguit̃. nõ esse nõ est melius q̃ esse q: nihil est. Eodẽ mõ arguo nõ esse nõ est peius q̃ esse q: est nihil. Siliter de tertio cũ arguit̃ q̃ aliq̃d appetit cũ ad id puenerit necesse est vt melior fiat. Eodẽ mõ arguo q̃ recte fugit aliq̃d neces se ẽ vt cũ ad illud puenerit fiat peior. vñ rõnes sunt ɔtra vtrãq ptem vt videt̃. Unde notan dũ q p vsum loquentiũ bonũ ⁊ malũ hñt q̃n dam equocationẽ q: aliq̃n predicant̃ de rebus aliq̃n de verbis infinitiui modi. Exemplũ p̃mi cũ dico: iste hõ est bonum vel iste cibus est bo num vel bonũ q̃d. Exẽplũ scdi vt dicimus de ambulare post cenã est bonũ: dare elemosynã est bonũ: edificare vnã abbatiam est bonũ. cer tum est q in talibus ppõnibus iste terminus bonũ p nulla re supponit sicut nulla res ẽ cur rere in bellomõte. Et iõ accipiendo ppriẽ illũ terminũ bonũ. ista stãt simul. iste vult bonũ. ⁊ tñ nõ vult aliq̃d: ⁊ iste eligit bonũ: ⁊ tñ nõ eligit aliquid puta si dicat̃ tibi elige sedere vel surge re seu eligas vnũ seu reliquũ nullã rẽ eligis ma nifestũ est. Eodem mõ est de malo. Unde dico q qui eligit nõ esse eligit malũ: ƺ minus maluꝫ ⁊ aliquo mõ bonũ. scdo mõ capiendo bonũ: et tñ nihil eligit. Et hec de hac questione.

Ad p̃mũ quo p̃ baf̃ ɔ̃clusio ad ar gumentũ quinti p̃ncipalis

E Nota

A Questio VIII

Primũ p̃ncipale

q

Queritur vtrum fi nale premiũ boni viatoris sit eterna beatitudo.

Et videtur q nõ. quia si sic: sequeretur q premium boni viatoris foret gaudium infinitũ. consequẽs est falsum: quia potẽtia finita nõ est capax alicuius ifiniti nec etiam cuiuscũq q̃litatis infinite perfectionis ɔ̃ñam pbo multipliciter. Primo sic. actus quo distincte cognoscerent̃ infinita si essent: esset infinite pfectionis. sed actus quo distincte co gnoscitur deus est pfectior q̃ foret talis actus si esset quo distincte cognoscerent̃ infinite cre ature. ergo actus quo cognoscit̃ deus distĩcte est infinite perfectionis. Maior patet: quia maioris pfectionis est cognoscere duas perso nas creatas q̃ vnam et tres q̃ duas. ergo infi nite pfectionis est cognoscere infinitas distin cte. Minor ostendit̃. quia actus cognoscendi deum clare videndo est beatificus et alius nõ ergo multo melior quocũq alio nõ cognoscẽdi deum. vnde Augustinus. v. ɔfes. c. iiij. q̃ te no uit ⁊ alia. non pter illa beatior: sed pter solũ te beatus. Secundo sic. pfectioris obiecti p fectior est cognitio. ij. de anima. c. p̃mo. ƺ deus infinite excedit quodcũq aliud obiectum co gnoscibile. ergo eius cognitio est pfectiõis in finite. Tertio sic. Anselmus de similib⁹. ca. lx. In beatitudine omnes angeli et singoli ab oĩ bus cognoscentur nec quicq̃ omnino latebit. immo dicit q oĩs beati omnia sciẽt que deus fecit scienda. Et p̃solo. xv. dicit. q quilibꝫ gau debit de gaudio alterius nõ minus q̃ de p̃pio gaudio. pono g̃ petrum et paulũ duos btõs et sit a gaudiũ in paulo de quo gaudet petr⁹ ⁊ sit gaudium illud b. Tunc sic. paulus de nouo vi det b in petro. ergo plus gaudet q̃ p̃us. sit aũt c gradus et istum gradum videt petrus. ergo plus gaudet q̃ p̃us. sit autẽ per d. ⁊ sic isti duo beati in infinitũ sic intendant sua gaudia. ⁊ sic non est dare summũ gaudium beati nec sũmũ graduꝫ beatitudinis. Quarto sub hac forma si gaudium quod habet beatus de deo nõ sit in finitum intensiue: sed finitum sit tale gaudiuꝫ a. et argui f̃ sic. creatura potest causare aliquod gaudium puta b. ergo pfectior creatura potest causare pfectius gaudium. ergo cum a non ex cedat b in infinitũ et deus potest causare pfe ctiorem vltra quãcũq creaturam sequitur q erit deuenire ad aliquam que poterit cãre gau dium tñ in homine q̃tum est a. ⁊ per ɔ̃sequẽs creatura causabit in homine tñ gaudiuꝫ q̃tũ habebit in beatitudine. Quinto sub hac for ma petrus gaudet de sua visione sit illud gau dium a. quero aut gaudet de a vel nõ. Non po test dici q nõ: quia ƺm Anselmũ. c. vij. de septẽ beatitudinibus beatus nihil habebit vñ gau dere non debeat. Si sic quero aut gaudet de a per ip̃m a vel per aliud gaudium. Si per aliõ

Probat̃ ɔ̃seq̃ñ tia p̃mo

Secũdo

Tertio

Quarto

Quinto

eadem ratione gaudebit de illo alio per tertiũ de tertio per quartũ et sic in infinitum. vel erit deuenire ꝙ habebit aliqḋ gaudium de quo nõ gaudebit. ergo in quolibet beato erũt gaudia infinita. Si dicat̃ ꝙ beatus talis gaudet ꝑ ipꝫ et nõ per aliud. Contra hoc arguo quia tunc sequitur ꝙ idem gaudium habebit de deo ⁊ de creatura quod esset deordinatum. ꝯñ a patet quia eodem gaudio formaliter nõ potest gaudere magis et minus. Secũdo qꝛ vel gaudiũ est actus volũtatis vel passio si actus ⁊ ſm anselmum de lib. arbi. c. vij. voluntas quam voco instrumentũ vna et eadem est semꝑ quicquid velimus. illa vero que est opus est causa multiplex ꝙ multa ⁊ ꝙ sepe volumus. ergo ad diuersitatem obiecti sequit̃ diuersitas gaudij: sed a est aliud obiectuꝫ ꝙ visio vel deus. et go aliud gaudium habet de a ꝙ de visione vel de deo. ḡ beatus per a nõ gaudet de a. Si dicat̃ ꝙ gaudiũ est passio tunc arguit̃ sic. distincta obiecta delectabilia causant distinctas delectationes sed a ⁊ visio ⁊ deus sunt distincta obiecta delectabilia. ergo causabũt distinctas delectatões ḡ delectatio a nõ potest eẽ ꝑ ipꝫ a. Preterea siue gaudiũ sit actus volũtatis siue passio oportet necessario ꝙ obiectũ cõcurrat in rõne cãe partialis effectiue sed nihil efficit se ꝑtialiter. ergo gaudium de a erit aliud ab a. Sexto sub hac forma. si gaudiũ beati intenderet̃ in infinituꝫ ergo ẽ gaudiũ virtut̃ īfinite. Añcedẽs ꝓbo: qꝛ dilectio dei intenderet̃ in infinituꝫ: sed quãto beatus magis diligit tanto magis gaudet. ḡ gaudiũ beati intenderet̃ in infinitũ. Maior ꝓbatur: quia quero aut plato plus diligit deum hodie ꝙ fecit heri vel nõ. Si sic pari rõne cras diliget plusꝙ fecit hodie ⁊ ꝑendie plusꝙ cras ⁊ sic in infinitũ. si nõ diligit plus hodie ꝙ fecit heri. Contra plus obligatur deo hodie ꝙ tenebat̃ heri. quia tm̃ tenet̃ hodie et adhuc plꝰ: q̃a deus plus fecit ꝓ eo hodie ꝙ fecerit heri. ꝫ ptꝫ quia deus cõseruauit euꝫ in beatitudine ꝑ vnũ diem plus ꝙ fecerat: sed hoc est maiꝰ bñficium ꝙ aliqḋ bñficiũ temꝑale in infinitũ. ergo magꝭ tenet̃ ꝓ deo ꝓ ꝯseruatione beatitudinis ꝑ diẽ supra illud quod tenebat̃ heri ꝙtum homo potest teneri deo ꝓ quacũqꝫ re tẽꝑali. ꝫ ꝓ bñficio tꝑali cõstat ꝙ homo obligat̃ deo. ergo petrus longe magis obligat̃ deo hodie ꝙ heri. ḡ si nõ est ingratus magis diligit deũ de maiori delectatione magis gaudet: ḡ in eternũ sic augebitur suum gaudiũ. Septimo sic sub hac forma reuelatũ est beato ꝙ erit in gaudio in eternuꝫ ḡ quero aut talis securitas causat ĩ eo gaudiũ infinitũ vel tm̃ finitũ. Si ꝑmũ habet̃ ꝓpositũ Si scḋm sit a gradus intẽsionis illius gaudij

Et arguo sic. securitas de duobus diebꝰ causat in eo aliqḋ gaudiũ ⁊ securitas de tribus maiꝰ ⁊ de q̃tuor maius. ḡ est deuenire ad securitatẽ ab aliquo nũero certo dieꝝ que tm̃ cãbit q̃tũ ẽ a. ⁊ sic sequit̃ ꝙ aliquis tm̃ gaudebit si videret deum per mille annos: sicut si videret deum in eternum qḋ videtur fatuũ: quia equaliter gauderet de maiori bono ⁊ de minori ⁊ de infinito ⁊ de transitorio. Octauo aliqḋ bonũ obiectũ est maxime ꝓportionatũ intellectui hũano sit illud. a. cuiꝰ ꝓportio ad intellectũ vocet̃. b. Tũc arguit̃ sic. q̃nto aliquid recedit a ꝓportione b. tanto est minus intelligibile ab intellectu hũano: ꝫ deus in infinitũ recedit a ꝓportione b. ḡ est infinite difficultatis intelligere deũ. ḡ ꝑ ꝯñs si hũs intelligit clare deũ ĩtellectus beati: erit infinite ṽtutis qḋ est ꝓpositũ ꝑncipale. Nono sic de aliquo malo rõnabiliter est tristandũ infinite. ergo de deo clare viso est gaudendũ infinite. ꝯña ptꝫ. qꝛ de nullo malo pene est ampliꝰ tristandũ ꝙ de beatitudine ẽ gaudendũ: qꝛ miseria pene nõ est ita intense mala sicut beatitudo est bona. Añs ꝓbo. qꝛ si ꝯstaret alicui de pena insligenda ꝑ duos dies deberet rõnabiliter tristari. ⁊ si per tres dies plus ⁊ per quatuor adhuc plus: ⁊ per ꝯsequens si ꝯstaret ei ꝙ pena infernalis esset ei insligenda per infinitum tempus deberet rationabiliter magis tristari ꝙ de tali pena insligenda ꝑ quatuor dies tm̃. Quero ergo aut infinite magis aut tm̃ finite. Si infinite habetur ꝓpositũ qḋ ꝓ aliquo malo pene debet hõ tristari rõnaliter infinite. Si finite. ḡ rõnaliter equaliter deberet hõ tristari de pena equali ꝑ certũ tꝑs duratura: sicut de duratura in ꝑpetuũ. Decio: aut deꝰ ꝑ clarã visionẽ apparet beato bonũ infinitũ aut finitũ. Si bonũ finitũ tm̃: ergo cũ deus põt sup omẽ bonũ creatum apparens beato facere bonũ ꝑfectius ſm apparentiã eiusdẽ sequit̃ ꝙ deꝰ põt facere aliqḋ bonũ creatũ apparere ita bonum beato sicut nunc apparet ipse deus. ergo beatus licite potest illud bonũ eque bonũ diligere cũ deo ſm rectam rõnẽ. ꝯñs ẽ falsum. si deꝰ apparet infinitũ bonũ. ḡ beatus comꝑhendit deũ: qꝛ nihil latet euꝫ. Probo. qꝛ dꝛ. vij. metha. Simplicia aut totaliter ignorant̃ aut totaliter cognoscunt̃. Confirmat̃ ista rõ sic. deus apparet beato infinite bonus. ergo apparet beato ita bonus sicut est: ꝫ impossibile est aliquã creaturã apparere alicui intellectui ita bonã sicut ẽ nisi apꝑhendat̃ a tali intellectu. ergo eadẽ rõe si deus apparet beato ita bonus sicut est hũs apprehẽderet deũ qḋ est impossibile nisi sit virtutis infinite qḋ est ꝓpositũ. Undecio sic. oĩs potentia cognitiua q̃ põt simul ⁊ semel eque

distincte cognoscere octo sicut tria vel mille sicut centū. et sic de quolibet numero finito sine statu est virtutis infinite in cognoscēdo. ſ oīs intellectus creat⁹ tam beat⁹ ꝙ miser est hmōi: ḡ oīs intellect⁹ creat⁹ est ṽtut infinite intēsiue. Maior pꝫ ex modo arguēdi phi. iiij. phisicoꝝ. vbi ꝓbat ꝙ si duo corpa possunt esse in eodem loco pari rōne tria ꝛ infinita ex ꝓcessu eiusdeꝫ iij. de celo vbi agit de determinatiōe potētie actiue ꝛ passiue. Minorē ꝓbo ex duabus ꝓpōnib⁹ q̄rū vna est ꝙ q̄libꝫ btūs nouit gaudiū alteri⁹ et gaudet de gaudio alteri⁹. Scd̄a est ꝙ nō oꝫ cognitionē vl̄ gaudiū beatoꝝ minui vl̄ remitti ꝑ hoc ꝙ aliquis de nouo beatificat̃. ꝛ eodē mō suppono de miseris ꝙ q̄libet tristat̃ de eē alterius: ꝛ ꝙ tristitia eoꝝ nō minuit̃: ſ poti⁹ auget̃ ꝑ hoc ꝙ aliq̄s de nouo damnabit̃. Istis suppositis arguo sic. si oīs intellect⁹ tam beatus ꝙ miser eq̄ distincte ꝛ siml̄ cognoscit mille ꝛ vnū sicut ꝑus cog̃uit mille vnū et postea mille ꝛ duo et postea mille et tres eq̄ distincte gaudet de eis si est beatus vel dolet si est miser. ḡ si intellectus creatus pōt dānari vel saluari ſm positionem fidei sequit̃ ꝙ oīs intellect⁹ creatus est infinite potentie siue virtutis intensiue.

Duodecimo

Duodecimo vltra oēm gradū btitudinis quē pōt recipe intellect⁹ formis pōt recipe maiorē. ḡ ē infinite virtutis vel infinite capacitat̃. Añs ꝓbo q: si nō aut est dare maximū gradū beatitudidinis quē pōt recipe aut minimū quē non pōt. si ꝑmū pono aliquē viatorē qui iam habeat ḡdū meriti cui tanta btitudo correspondet q̄ntā pōt capere et volo ꝙ deus ꝯseruet eum viatorē: q̄ro tunc aut ipe pōt mereri premiuꝫ essentiale vel nō. Si sic ergo gradus btitudinis sibi dat⁹ nō fuit maxim⁹ quē pōt recipe. Si nō ꝯ oīs viator liberi arbitrij ē deo magis accept⁹ ī maiori charitate exñs ꝙ fuit qñ nō hūit medietatem isti⁹ meriti. ḡ sua opa nō sūt eq̄ ſ magis accepta deo nūc sicut ꝑus. ḡ pōt mereri vltra gaudiū datū. Si dicat̃ ꝙ est dare minimū queꝫ nō pōt recipere. Contra vel ille ḡdus est infinit⁹ vl̄ finit⁹ Si finitus tūc nō distat a gradu quē modo hꝫ nisi ꝑ finitā bonitatē. ḡ si deus ꝯtinuet taleꝫ in statu merēdi ꝑ tp̄s maius ꝛ maius poterit pertingere ad gradū illū. Si grad⁹ sit infinit⁹ ergo oēm gradū circa illum poterit recipe: sed circa illum ꝯtingit recipe gradū aliq̄ntē pfectiōis. ꝛ sic in infinitū. ḡ est capacitat̃ īfinite.

Secundū ꝑnci.

Scd̄o ad ꝑncipale si btitudo foret finale ꝑmiuꝫ boni viatoris sequeret̃ ꝙ oēs viatores ꝑmiarentur equal̄r. ꝯñs est falsum sicut notū est. ꝯñaꝫ ꝓbo multipl̄r.

Probat̃ ꝯseq̄ntia ꝑmo

Primo modo sic. btitudo ꝑncipalit̃ ꝯsistit in visione ꝛ dilectiōe dei. ſ oēs videbūt deum equaliter. Probo: q: oēs videbūt deum sicuti est ſ nō est nisi vno mō tm̄: ergo oēs videbūt vno mō equaliter.

Confirmat̃ rō

Confirmat̃ hec rō per aug. lxxxiij. q. q. xxxi. eandeꝫ rē nō pōt alius alio melius intelligere: ꝛ hoc est motiuum suū. vel intelligit eā sicut est. vel aliter ꝙ est si intelligit aliter ꝙ est nō intelligit ſ fallit̃ ꝛ si vterq̄ intelligit sicuti ē nec vter melius alio intelligit.

Secundo

Secūdo sic. tantū gaudet linus q̄ntū beata virgo. ḡ pari rōne oēs alij eq̄liter gaudebūt seu gaudent. ꝯña pꝫ g̃ra materie. Añs ꝓbo. q: si linus hr̃et in se gaudiū beate ṽgīs tm̄ gauderet tūc q̄ntū nunc gaudet beata virgo: ſ linus nūc tantū gaudet de gaudio beate ṽginis q̄ntū gauderet de illo gaudio si esseꝫ in se. ḡ nunc tantū gaudet q̄ntū beata virgo. Maior est manifesta. Et minor est Ans. ꝓsol. xxv. q: si linus nō gauderet tm̄ de gaudio beate virginis q̄tum faceret de eodem gaudio si esset suū. ergo minus diligit beatā virginē ꝙ seip̄m. ꝯñs falsum: q: sicut dicit ibidē Ans. in illa charitate pfecta innumerabiliū angeloꝝ ꝛ hoim vnus nō diligit alium minus ꝙ seip̄m. ꝯñs falsum. q: sicut dicit ibidē Ans. ꝛ exp̄ssius habet̃ eadē minor a magr̄o lib. iiij. di. xlix. c. xij. vbi dic̄ sic. tātū q̄sq̄ de bono alterius gaudebit q̄ntū si in seipso hr̃et illud. qđ est ꝓpositū.

Tertio

Tertio aug dicit in sententijs ꝓspe. erit ibi omībus in dispari claritate par gaudiū: ergo oēs gaudebunt equaliter.

Quarto

Quarto sic. omīs hō naturalr̄ appetit beatitudinem ſm aug. xiij. de trini. ca. ii. ꝛ allegat mgr̄ lib. iiij. dis. xlix. diffuse. ſ illud qđ omīs naturalr̄ appetunt equaliter appetūt: vt videt̃. ḡ equalit̃ appetūt vel diligēt in patria q: glīa nō tollit naturā: ſ ꝑficit. ḡ oēs equalr̄ beatificabūt̃: q: natural̄ appetitus oim satiabit̃.

Confirmat̃

Confirmat̃ ista rō. q: in lino est natural̄ appetitus ad hn̄dā tātē gliaꝫ q̄ntā hꝫ beata virgo: ſ linus nō peccat si se ꝯformet appetitui naturali volēdo illud libere qđ appetitus naturalis: q: est a deo: ergo licꝫ lino appetere appetitu deliberatiuo gradum beatitudinis beate ṽginis: ſ quicq̄d licebit lino appetere hoc habebit. ḡ ꝛc̄.

Quinto

Quinto arguo sic. omīs cognoscent deū equaliter. ḡ erunt equalr̄ beati. ꝯña pꝫ: q: hec est vita eterna. Joh xvij. añs ꝓbo. q: obiectū qđ est deus est equalr̄ pñs cuilibet ꝛ potentia cuiuslibet cognitiua potest deū cognoscere equaliter sicut aliqua potētia cognitiua alterius. ḡ eque pfectū actum elicit. Maī autē obiectū sit equaliter pñs videt̃. q: q̄libet videt ip̄m intuitiue ꝛ beatifice facie ad faciem: sicut sacra scriptura loquit̃ ꝛ essentia diuina naturalr̄ repñtat quicq̄d repñtat. Siliter ꝙ q̄libet intellectus pōt equaliter cognoscere deū sicut alius: pꝫ sic: quia si nō: sit ille intellectus lini q̄ nō pōt ita pfecte cognoscere deum

sicut intellectꝰ petri. Et pono ꝙ deus faciat li‑num viatorē vel aliquē intellectū equalē illi nō est cura nūc intellectus lini pōt mereri si ꝯfuerit in vita tm̄ p̄miū q̄ntum meruit Petrus. Et per responsionē nō pōt habere tantā cognitionem dei q̄ntā habet petrus g̃ plus pōt mereri q̄ deꝰ possit sibi dare qđ nō apparet ꝯueniens. g̃ ois intellectus pōt cognoscere eq̄lr deū sicut alius

Confirmat

Confirmat̃ ista ratio: quia ois anima potest eq̄lr deū diligere. ergo equalr̃ intelligere. ariš p3. iij. de aīa. vbi dicit̃ ꝙ aīa est quodāmō oīa: et intellectus possibilis est in potentia ad oia intelligibilia. Silr̃ quia ois anima videt̃ esse equaliter imago dei. g̃ eque capax ɓm Aug. qr eo ipso mens imago dei est: qr capax eius est et particeps eius pōt eē. xiiij. de trini. c. xij. ꝛ ꝯña patet: qr partes imaginis p̄nt esse respectu dei g̃ si vnaqueq3 aīa possit tm̄ deū diligere q̄ntum vnaqueq3 alia potest eum tantum cognoscere.

Sexto

Sexto sic. q̄libet beatus diligit deū toto cor‑de ꝛc̃. Et p̄mo in patria implebit̃ preceptū de dilectione dei ɓm Aug. de pfectione iustitie ꝛ allegat magr̃ lib. iij. dist. xxvij. ca. vij. ergo q̄libet beatus pōt equalr̃ diligere cū alio. g̃ oēs equa‑liter fruentur deo. ꝛ p ꝯñs oēs erunt equaliter

Septimo

beati. Septimo sic. si linus videt btām v̄ginem esse in gaudio maiori ꝛ scit ꝙ tāti gaudij foret capax ꝛ ꝙ tm̄ gaudiū potuit meruisse: qr h̄ non fuisset ipossibile. quero aut appetit habere tm̄ gaudiū q̄ntum gaudiū meruisset vel nō. si p̄miū et om̄e quod appetit̃ a beato ptinens ad gau‑dium essentiale habet̃ ab eo. g̃ h3 tm̄ gaudium quod est ꝓpositū. Si dicat̃ ꝙ nō appetit habe‑re gaudiū ita intēsum: qr ꝓpter conformitatem volūtatis ad iustitiā nō plus vult h̄r̃e q̄ habet. Contra recta rō dictat sibi ꝙ beata virgo plus diligit deum q̄ ip̄e: ꝛ plus honorat deū quāto est beatior. g̃ si linus nō debet appetere beati‑tudinem minus debet gaudere: quia minus diligit deum q̄ beata virgo. Item qr videt ꝙ natura sua plus poss3 beatificari ꝛ plꝰ diligere

Confirmat

deum. g̃ naturalr̃ hoc appetit. Confirmat̃ p modū arguendi phi p̄mo metaphisice. si hoīes om̄s naturalr̃ scire desiderāt. ergo nobiliorem

Octauo

sciam magis desiderabūt. Octauo sic. q̄libet beatus sciet oīa que deus fecit sciēda ɓm ans̃. ꝓlogi. xv. sed om̄s ꝯclusiones scibiles fecit et om̄s ꝓpōnes intelligibiles ꝛ veras fecit deus vt essent quedā scienda. g̃ q̄libet beatus nouit omnia scibilia. g̃ vnus nō plus q̄ alius. g̃ sunt om̄s equalr̃ beati. minor patet de se. Maior ē anselmi qui dicit de septē beatitudinibꝰ. btūs est q̄ scientia vel pfecta sapiā replebit̃ eāq3 fa‑cie ad faciē intuebit̃ quā dn̄ ita ꝓspexerit crea‑ture totius naturā, videbit que in deo meliꝰ q̄ in scipsa consistit. Tunc etem̄ iusti sciēt q̄ deus fecit sciēda tam ea que preterita sunt q̄ ea q̄ sunt futura. ibi a singulis aīabus singli cogno‑scent̃ nec quicq̄ oīno latebit qua patria q̄ gen‑te qua stirpe quis editꝰ fuerit. ꝛ q̄d etiā in vita sua fecerit. Ecce in hac auc̄te habet̃ ꝙ quilib3 beatus replebit̃ sapīa que est deus. g̃ quilibet tm̄ capiet de illa sapīa q̄ntum capere potest: q̄a alioquin nō replebit̃ sapīa: sed oīs anima est equaliter capax: qr intellectus possibilis ē oīa intelligere. Scđo dicit ꝙ q̄lib3 beatus scit oīa que deus fecit esse sciēda ta3 p̄terita q̄ futura Ex quo sequit̃ ꝙ oēs scient eq̄lia ꝛ ꝙ oēs sciēt infinita: qr constat q̄ future cogitatiōes ange‑lorum et hoīm ꝛ gaudia ꝛ locutiōes ac laudes dei. ꝛ similiter tristitie ꝛ afflictiōes maloꝝ erūt īfinita ꝛ īfinita scibilia possunt de eis formari Tertio dicit ꝙ nihil latebit illic quicq̄. g̃ nihil qđ vnus sciet latebit aliū quod est ꝓpositum.

Nono

Nono sic. om̄s hoīes natura scire desiderant sed gloria nō tollit naturā ŝ pficit. g̃ desideriū sciendi vel satiabit̃ in patria vel manebit per‑fectius et magis q̄ nūc: sed nō est ꝯueniēs ꝙ ibi maneat desideriū aliqđ naturale īpfectū: g̃ totum desideriū humanū sciendi pficiet̃. ŝ desi‑derium illud est equale omni homini et nō est vnius scibilis tm̄: qr nō dicit ꝙ om̄s naturalr̃ desiderāt geometricā vel arithmeticā sciam. ŝ naturaliter desiderāt scire qua rōne hoc scibile et quodlibet aliud: ergo q̄libet sciet omnia: qr xiij. de trini. c. xvij. nihil ibi desiderabit̃ qđ non

Decimo

aderit. Decimo sic. om̄es hoīes eque gloriosi erunt in corporibus sicut in dotibus corporis: ergo eadē rōne om̄s eque dotati in animabus Añs ꝓbo: qr om̄s erunt eq̄ ipassibiles: qr nullꝰ coꝝ a quocūq3 nocente poterit ledi: ꝛ om̄s eque agibiles: qr q̄libet poterit suū corpus mouere p q̄ntūcunq3 spaciū sine difficultate si volūtas volet oēs eque subtiles qr nullū poterit alicui resistere: sed cū quolibet simr̃ esse poterit. om̄s eque clari vt videt̃. Ex quo sequit̃ ꝙ si sunt in alijs dotibus corpis equales. g̃ silr̃ in dotibus anime. Silr̃ qr ɓ3 Boetiū. iij. de ꝯso. beatitudo est status oīm bonoꝝ aggregatōne pfectus. g̃ q̄libet btūs habebit statū. g̃ ꝛc̃.

Tertiū principale

Tertio ad p̄n‑cipale arguo sic. btitudo non est boī possibilis ergo nō erit finale p̄miū iusti viatoris. ꝯña p3 Añs ꝓbo qr ɓm Augu. xiij. de trini. c. viij. et. ix. Et anselmu3 de silibus. c. xlix. certitudo seu se‑curitas de beatitudine ē maxima pars beatitu‑dinis. vñ dicit sic. omne quod ibi erit bonū erit ꝛ summus deus summū bonū erit atq3 ad frue‑dum amātibus p̄sto erit ꝛ qđ est omnino bea‑tissimū ita semp fore certū erit. Sed ista certi‑tudo siue securitas nō est bonum possibilis: g̃

nec beatitudo. Quod aũt securitas vel certitudo de eterna btitudine nõ sit creature rõnali possibilis. ꝓbatur multiplr. Primo sic sequit vel ꝙ deus sit impotẽs vel ꝙ preteritũ nõ esset p̃terium. ꝯñ a patet. qꝛ sit a securitas petri de eternitate sue btitudinis. q̃ro aut deus põt annihilare petrũ aut nõ. Si sic ergo põt facere ꝙ nunq̃ a fuit: et a est securitas p̃terita et nõ põt annihilare petrũ. g̃ deus est impotens et necessitat ad ꝯseruandõ petrũ. ⁊ silr istud est cõtra Ans. de li. arbi. c. viij. totã subam quã deus de nihilo fecit potest redigere ad nihilũ. Silr si cõcedat ꝙ põt annihilare petrũ. g̃ põt facere ꝙ petrus estimauit falsum. g̃ potest facere ꝙ deus decepit petrũ. Silr si dicat ad istud ꝙ deus nõ potest facere modo q̃n hec sit vera a fuit: quia nõ depẽdet ab aliquo futuro si nõ põt tñ potest ꝙ hec nunq̃ fuit vera a est securitas de eterna beatitudine qꝛ potest annihilare petrũ: ⁊ tũc a nũq̃ fuisset securitas petri. Contra possibile ẽ ꝙ hec sit falsa a fuit. qꝛ ponat ꝙ deus destruxerit petrũ tunc ꝓpono tibi illã a fuit. manifestũ est ꝙ hec ẽ falsa: qꝛ nullũ a fuit i petro: nec a fuit i aliquo alio. g̃ eadẽ rõne q̃ ꝯcedit ista ꝙ deꝰ potest facere ꝙ a nunq̃ fuit securitas põt facere ꝙ a nunq̃ fuit. Preterea sequit q̃ꝙ a fuit securitas: sed a nunq̃ fuit securitas. g̃ a nũq̃ fuit.

Secundo Scd̃o sic. q̃libet btũs desinet esse beatus: g̃ nullus btũs est securꝰ de sua btitudine. ꝯña patet. Añs ꝓbo: qꝛ q̃libet btũs est btũs añ diez iudicij: ⁊ immediate post hoc q̃libet btũs non erit beatus ante diẽ iudicij. g̃ q̃libet btũs desinet esse beatus ante diez iudicij. ꝯña patet: q̃a añs ẽ vna copulatiua facta de exponẽtibꝰ ꝯñtis.

Quartũ p̃nci. Quarto ad p̃ncipale. si btitudo foret p̃mium ꝯueniẽs iusto viatori. tũc viator p̃miaretur in sua operatione. ꝯña patz. tum qꝛ felicitas est sua operatio s̃m p̃hm in ethicis. Tum qꝛ btitudo est fruitio dei ⁊ ꝯsistit in fruitione in visione ⁊ dilectiõe dei q̃ sunt operatiões vt pz. Sed ꝯñs est fl̃m: qꝛ vel btũs eliceret actũ libere vl̃ naturalr. Si libere g̃ potest se nõ beatificare quãdo sibi placeret. Si naturalr g̃ nõ diligeret deũ spontanea volũtate.

C In oppositũ Ad oppositũ est scriptura sacra ⁊ doctrina sanctorũ ⁊ magr̃ sententiarũ specialiter lib iiij dis. xli.

Decisio q̃onis In ista q̃one tria breuiter fient. Primo exponã quasdã cões distinctiões de acceptione istius termini beatitudo. Scd̃o formabo quasdã q̃ones. tertio respondebo ad p̃ncipales rõnes.

Primꝰ articulus Circa p̃mũ distinguit cõiter sic ꝙ iste terminus beatitudo aliq̃n supponit ꝓ deo aliq̃n ꝓ creatura vel creaturis. Vñ solet dici ꝙ est duplex btitudo increata que ẽ deus: et creata que nõ est deus. Itez loquẽdo de beatitudine que nõ est deus diuersimode loquũt doctores. Nam aliq̃ acceperũt beatitudinem sic ꝙ quid nõis istiꝰ termini btitudo vl̃ btm̃ ẽẽ sit bene esse. ⁊ sic loquit btũs Aug. xiij. de trini. ⁊ xi. de ciuitate dei ⁊ in multis locis. vbi dicit ꝙ oẽs homines appetũt beatitudinez. Scd̃o modo accipit iste terminꝰ beatitudo ꝓ visione matutina essentie diuine. ⁊ sic loquit saluator Ioh. xvij. hec est vita eterna ⁊c̃. Tertio mõ accipit btitudo ꝓ amore dei vl̃ pro fruitione dei clare visi. ⁊ sic loquit Aug. de moribus ecclie ⁊ manicheorũ. li. p̃mo. ca. xxiij. ꝑfrui sapiã increata est bene viuere. Et p̃mo de doctrina xp̃iana summa merces est amore inherere deo. Quarto modo accipit iste terminꝰ beatitudo ꝓ delectatione vel gaudio qd̃ consequit visionez dei claraz. ⁊ sic loquit aug. x. ꝯfes. c. xxiij. beata vita quippe est gaudiũ de veritate. Quinto modo accipit btitudo ꝓ aggregatiõe ex oibus constituẽtibus btitudinez. ⁊ sic loquit Boetiꝰ tertio de cõso. dicẽs ꝙ btitudo est status bonorũ oim aggregatiõe ꝑfectus. Sexto modo loquit Ans. libro suo de btitudinibus. ij. de ꝯcor c. xviij. s̃m quẽdã modũ quotãdi. vbi dicit ꝙ btitudo est sufficiẽtia competentiũ cõmodorũ sine oĩ indigẽtia. ⁊ hec descriptio plus mihi placz. Hoc em̃ oẽs homines accipiũt cõiter ꝙ btũs est q̃ habet oẽ commodũ qd̃ sibi cõpetere põt. sic g̃ septẽ modis accipit btitudo ꝓ deo ꝓ bene ẽẽ ꝓ visione dei: ꝓ fruitiõe dei. ꝓ delectatiõe ꝯñte ꝓ statu ꝑfecto oim bonorũ ⁊ ꝓ sufficiẽtia competentiũ commodorũ.

D Scd̃s articulus Scd̃o iuxta illud sic formo hic aliq̃s ꝯclusiões breuiter.

Cõclusio prima Et prima est ꝙ visio dei ꝑ essentiã nõ est btitudo hoĩs. Hoc ꝓbo quadruplr.

Probat cõclusio p̃mo Primo sic. cũ visiõe dei ꝑ essentiam stat indigẽtia multorũ commodorũz que homo naturalr appetit. stat em̃ cũ visione dei clarissima pena sensus maxĩa sicut patuit in xp̃o de fctõ silr mortalitas timor pẽa.

Scd̃o Scd̃o qꝛ cũ visiõe dei clarissima stat tristitia vl̃ saltẽ carẽtia gaudij cuiuslibz delectatiõis de potentia dei absoluta. Cuiꝰ ꝓbatio ẽ: qꝛ delectatio ẽ alia res a visione ⁊ posterior: qꝛ a visione nata est causari.

Tertio Tertio qꝛ deus põt visionẽ conseruare ãnihilãdo oẽ gaudiũ in creatura vidẽte deũ siue sit angelꝰ siue sit homo.

Quarto Quarto sic cũ clarissima visione dei stat odium dei in vidente: si deus velit coagere. g̃ ⁊c̃. Añs patet. Nam posito ꝙ deus essentiã suã oñderet dãnato ꝯtinuãdo in eo actũ odiendi deuz. tũc pz possibilitas assumpti.

E Scd̃a conclusio Scd̃a ꝯclusio est ꝙ fruitio dei non est ꝑfecta hoĩs beatitudo.

Probat cõclusio primo Patet h̃ ꝓpter idez qꝛ cum fruitione dei stat multiplex indigẽtia ⁊ insufficiẽtia borũ que homo natꝰ est appetere deordinate. Nam xp̃s summe deo fruebat: ⁊ tñ habuit indigẽtiã multorũ cõmodorũ. Similiter

ẜm augustinũ paulus ⁊ moyses fruebant̃ deo et tñ neuter eorũ habuit secũ securitatẽ de beatitudine: nec de immortalitate futura que sũt duo, valde appetibilia ab hoie. ꝙ btitudo non cõsistit ꝑcise in visione et in fruitione dei nec i illis cõuenientibus: q̃ꝛ beatitudo excludit oẽm indigentiã competẽtiũ cõmodoꝝ ⁊ cũ fruitione dei que est quedã opatio aie stat multiplex indigẽtia corpis ⁊ anime.

Scdo

Scdo patet idẽ: q̃a anime que iam sunt beate nõ sunt liberate ab omni indigẽtia competentiũ commodoꝝ nec etiaȝ angeli. et tñ illi deo fruunt̃ ⁊ cum vident immediate. De aiabus patet ẜm Augustinũ xij. sup geñ. c. vij. ⁊ allegat magr̃. iiij. li. dist. xlix. c. iiij. Anime inest quidã appetit⁹ ad ministrãdum corp⁹ quo retardat̃ quodãmodo ne pgat tota intentiõe in summũ bonum donec ille appetitus cõquiescat. De angelis p eandẽ rõnem dici potest ꝙ appetunt adimpletionẽ numeri pdestinatoꝝ. ⁊ tunc augebit̃ eoꝝ btitudo. vñ ẜm istõ nec aia xpi nec ãgeli nec aliq̃ creatura ẽ adhuc pfecte btã: q̃ꝛ nulla creatura hȝ adhuc sufficientiã oĩm cõmodoꝝ cõpetẽtiũ.

F
Tertia conclusio

Tertia ꝯclusio est ꝙ gaudiũ vel delectatio de deo viso nõ est btitudo pfecta. Probat̃ p idẽ mediũ q̃a cũ tali gaudio stat indigẽtia cõpetentiũ cõmodoꝝ ipsi gaudẽti. pȝ de facto de xpo moyse et paulo.

G
Quarta conclusio

Quarto cõclusio est ꝙ btitudo aliquo istoꝝ triũ modoꝝ accepta nõ est finale pmiuȝ iusti viatoris.

Probatur primo

hoc pbat̃ sic. illud solũ est finale pmiũ iusti hoĩs quod ponit eũ in statu in quo habeat sufficiẽtiã oĩm cõmodoꝝ sine vlla indigentia alicuius cõmodi sibi cõpetẽtis: ẜ nullũ pmissoꝝ triũ neq̃ visio: neq̃ fruitio: neq̃ delectatio vel gaudiũ de deo est hmõi vt pbatũ est.

Secundo

Preterea repugnat hõi ꝙ sit viator ⁊ pmietur finalr̃ pmio totali: sed quodlibet istoꝝ ⁊ oĩa fuerũt de facto in viatoribus. pȝ de xpo moyse et paulo. ꝙ ⁊c̃.

H
Quinta conclusio

Quita ꝯclusio est ꝙ beatitudo ẜm descriptionẽ Boetij accepta nõ est finale pmiũ hoĩs vel angeli.

Probatur primo

pȝ hoc: q̃ꝛ talis btitudo nõ ꝯuenit nisi deo. Cuius pbatio est: q̃ꝛ int̃ illa bona quoꝝ aggregationẽ vocat beatitudineȝ enumerat summã potentiã q̃ nõ põt cõuenire nisi deo. ibidem etiã ꝯcludit ꝙ btitudo est diuinitas ⁊ ꝙ oĩs btũs est deus p participationeȝ hoc est habet aliquẽ moduȝ diuinũ eẽndi. ergo btitudo sic accepta nõ est finale pmiũ iusti viatoris: sed cõuenit soli deo.

Scdo

Pretea sicut argutum est. si sic q̃libet beatus foret habitur⁹ statũ oĩm bonoꝝ aggregatione pfectũ: ⁊ q̃ꝛ qui oĩe dicit nihil excipit: siĺr pfectuȝ est cui nihil deest q̃nto metaph. sequeret̃ ꝙ q̃libȝ btũs foret alteri equalis in btitudine ⁊ in oĩbus circũstantijs status sui.

I
Sexta conclusio

Sexta ꝯclusio est ꝙ nulla res ẽ premiũ finale viatoris. pȝ inductiue q̃a vel foret visio: fruitio vel gaudiũ: sed pbatũ est ꝙ nullũ istoꝝ est: ergo ⁊c̃.

K
Septima conclusio

Septima ꝯclusio est ꝙ iste terminus beatitudo creata est nomen collectiuum vel eq̃ualens nomini collectiuo.

Probatio

cuius pbatio est: q̃ꝛ significat multas res q̃ cõstituunt aliquid p se vnũ quarũ etiã alique distinguũt ẜm spẽm alique ẜm numerũ: q̃ꝛ significat deũ et significat creaturã. Et p tanto vocat̃ beatitudo creata: q̃ꝛ multa significata p nomen ẜm istam acceptionẽ sunt creature ⁊ significat visionem dei clarã ⁊ fruitionẽ eiusdem ⁊ gaudiũ ꝯsequẽs ad illam visionẽ vł cõiũctiõeȝ amant̃ cum amato. ⁊ q̃ꝛ ista sunt potissima cõmoda ⁊ opationes nobiliores beati. iõ aliq̃ñ vnũq̃d q̃ istoꝝ a sctis per se vocat̃ btitudo licet pprie loquendo nullũ istoꝝ sit beatitudo.

L
Rñsio ad q̃ .

Et per ista respõdeo ad formã q̃õnis ꝙ sic videlȝ ꝙ finale pmiũ hominis viatoris est btitudo. ⁊ hoc accipiendo terminũ ẜm descriptionẽ anselmi positam supius in septimo modo distinctiõis videlicet ꝙ beatitudo est sufficiẽtia cõpetentiũ cõmodoꝝ.

M
Rñdet̃ ad argu.
Ad pmũ pnã.

Tertio restat ad rõnes rñdere. Ad pmã nego ꝯñam. Ad pmã pbationẽ q̃ñ arguitur. actus quo distincte cognoscerent̃ infinita ⁊c̃. Pro ista rõe dico ꝙ ĩpossibile est aliq̃d virtut̃ finite cognoscere distincte infinita cognoscibilia sub vno actu vel pluribus: ẜ hoc potest deus solus. ꝯcedo maiorẽ ꝙ si eẽt talis act⁹ foret infinite pfectiõis: sed impossibile est creaturam talem actũ elicere. Ad minorẽ q̃ñ accipit̃ ꝙ actus videndi deuȝ intuitiue est pfectioꝛ q̃ꝫ foret talis actus si eẽt. Dico ꝙ actui cognoscẽdi attribuit̃ duplex pfectio. Una essentialis et intrinseca, p q̃nto est talis q̃litas. alia est accidẽtalis ⁊ extrinseca ẜm additionẽ obiecti cuius est. ꝯcedo ergo ꝙ pmo modo loquẽdi actus talis si foret esset pfectioꝛ visione vel quacũq̃ cognitione dei finita: ⁊ ẜm hoc argumentum nõ ꝯcludit vt largius aĺs dicet̃.

Ad scdm pbatõ
ꝯñaꝫ pmi pnc.

Ad secũdũ cum arguit̃ pfectioris obiecti pfectioꝛ est cognitio Dico ꝙ dupĺr est aliq̃ scia honorabilis ⁊ perfecta: vel q̃ꝛ est certior vł q̃ꝛ ẽ honorabilior vel nobilioris obiecti. Pro isto argumento est sciendũ ꝙ anteq̃ꝫ habeamus de deo in via aliqueȝ conceptũ pprium cõcepimus eum p cõceptus cõpositos et p ꝯceptus abstractos a creaturis sicut noĩam⁹ eum summũ ens vel ens infinitũ Tunc opȝ dicere ꝙ ista notitia cõposita nõ est pfectioꝛ q̃ꝫ sue partes simul accepte ⁊ tales intentiones modicã habẽt pfectionẽ intrinsecã q̃ꝛ sunt notitie creaturaruȝ quarũ vtraq̃ nata est abstrahi a creatura q̃ꝫ q̃ꝫ simul accepte non supponãt nisi p deo. Et ideo si aliqua cognitio quã habemus de deo in via nõ est pfectioꝛ per

fectione essentiali qz notitia creaturarū ꝫ extrī
sece ꝛ denoīatiue dr ꝑfectioꝛ: qz nihil aliud est
dictu nisi ꝙ est ꝑfectioris obiecti ꝛ ꝓ ꝑfectiori
supponit. Et isto modo solemus dicere ꝙ vnū
nomen est nobilius alio et maioris reuerentie
sicut dicamus ꝙ nomē regis est nomē maioris
reuerētie ꝙ nomē militis: qz maior bonitas est
in vno homine ꝙ in alio qđ nō est nisi forte in
honore ꝑsonali ꝓ quo supponit. Sed qz nomē
regis ꝓ digniore ꝑsona supponit. iō nobilitas
ꝑsone ꝓ qua supponit denoīat nomen suū ꝛ sic
pōt dici ꝙ imago crucifixi de lapide vel de li-
gno ē nobilior imago ꝙ imago leonis de auro
Sed loquēdo de nobilitate vel de bonitate in
trinseca: imago canis de auro est perfectior ꝙ
imago cuiuscūqꝫ hoīs de ligno. Sm istā imagi-
natiōez ponamus q̄ttuor obiecta. a. b. c. d. ꝛ sit
b duplo ꝑfectius ꝙ a. ꝛ c in duplo ꝑfecti⁹ ꝙ b.
ꝛ d ꝙ c. capiant⁹ etiā q̄ttuor notitias corrīdē-
tes illis obiectis sic eq̄liter ita ꝙ vna sit distin-
cta notitia ipsius a: ꝛ alia ipsius b eq̄ distincta
ꝛ sic de ceteris. Dico ꝙ loquēdo de perfectōne
intrinseca istarū nō cōuenit inuenire ꝯsimilem
excessum in notitijs q̄ est in obiectis sic. ꝫ certe
loquēdo de denoīatione ꝑfectiori bñ conuenit
qz sint ista q̄ttuor obiecta: quattuor albedines
etiā sic se habētes ad inuicē sm ꝑfectionē dice-
tur iste q̄ttuor albedines possūt distincte vide-
ri quattuor visionibus eq̄libus oino. Sed ꝯ

Replicat pmo

istud arguit᷑ qz visio distincta ꝛ ꝑfecta ꝑfectio
ris obiecti excedit in eadem ꝓportione in q̄ ob-
iectum excedit subiectū: puta si visiones istoꝝ
quattuor obiectoꝝ forent omino eq̄les inter se
ꝛ sm equalē visionē iudicant᷑ visa esse equalia
Sed si iudicent᷑ esse eq̄lia cognoscerent᷑ distin
cte: qz distincta ꝛ ꝑfecta cognitio nō ē erronea
ḡ q̄ttuor cognitiones date non sunt distincte
cognitiones obiectoꝝ.

Scd'o

Preterea maneat no-
titia ipsius d in vidēte ꝛ destruat᷑ a. ꝛ ponat de
us albedinē que est ꝑfectissima albedo int᷑ q̄t-
tuor loco ꝛ situ in quo a fuit. tūc si cognitio ipsi
us a sit equalis ꝑfectiōis in gradu cuꝫ notitia
ipsius d. sequit᷑ ꝙ videns ꝑ illam distincte ꝛ ꝑ-
fecte cognoscit. ꝯñs est falsum: qz nō iudicabit
se videre ꝑfectiorē albedinē ꝙ ꝑus. cui⁹ ꝓbatō
est: quia nō habet alium actū ꝙ prius habuit

Tertio

Preterea qñ alique cāe ꝯcurrūt ad ꝯstituēdū
vnū effectū ad meliorationē cuiuslibet cause ī
causando ceteris manētibus in eq̄li ꝑfectione
ostendit᷑ aliqua ꝑfectio in effectu. ergo cū tam
subiectū ꝙ obiectū concurrant sicut partiales
cause ad causandū visionē manēte eadē potē-
tia ꝛ eodē modo disposita ꝛ meliorato obiecto
causabit ꝑfectiorē visionē ꝙ c. ꝛ c ꝙ b: et d ꝙ c.
quod est ꝓpositū. ḡ ex eius ꝑfectōne in obiecto
ꝛ subiecto ceteris parib⁹ arguit ꝑfectionē ma-
iorē etiā noticia ꝑfecta. Iō omissa illa rñsione
pōt dici ad argumentū qñ dr ꝙ ꝑfectioris ob-

Respōdet᷑ aliter

iecti ꝑfectior ē noticia ꝙ imꝑfectioris obiecti.
ḡ obiecti infinite ꝑfectiōis ꝛc. Dicit᷑ ꝙ noticia
ē duplex. ꝑfecta ꝛ distincta imꝑfecta ꝛ cōfusa.
Si loq̄mur de ꝑfecta noticia vtrobiqꝫ cōcedit᷑
ꝙ infiniti obiecti est infinita noticia. Sed ista
est dei ꝛ nullo mō ꝯueniens creature. ꝛ sic ꝓce-
dit argumentū. Si loq̄mur de noticia ꝯfusa ꝛ
imꝑfecta noticia vel gñali. sic eadeꝫ ꝑfectione
seu cognitione sm nūerū cognoscit᷑ obiectū in
finite ꝑfectiōis sicut intellectio sube intellectu
alis ꝯfusa tam dei ꝙ creature. ꝛ sic loq̄ndo pōt
negari añs. qz nō sp obiecti ꝑfectioris ē ꝑfecti-
or noticia ꝯfusa. De isto argumēto al's dicet᷑: qz
nō est satis factū.

Ad tertiū

Ad tertiū qñ ꝓbat᷑ ꝙ beati
intendent sua gaudia in infinitū: qz q̄libet bea
tus gaudet de gaudio alterius ꝛ de maiori ma
gis gaudet. ḡ petrus videns paulū plus gau-
deret ꝙ ꝑus. ꝛ sic intenderet gaudiū suū. Et ꝫ
fecit petrus. ḡ ꝛ ille eadeꝫ rōe intendet gaudiū
suū. ꝛ sic vicissim itēderēt in īfinitū gaudia sua
Pōt dici ad' istud ꝙ qñ vnus btūs videt gau-
diū essentiale alterius augeri si ꝫ esset de facto
possibile: tunc gaudiū suū augeret᷑. Sed ad au
gmentationē gaudij accñtalis nō oꝫ btm̄ au-
gere gaudiū suū. vñ augmentatio gaudij beati
pōt dupliciter intelligi vel qz auget᷑ circa obie-

Nota

ctū beatificum qđ est deus vel circa creaturaꝫ
pmo mō in quocūqꝫ alio beato auget᷑ gaudiū.
Sed scđo mō gaudiū beati nō auget᷑ ꝫ statim
ꝯfert᷑ sibi sūmus gradus quē vnq̄ hēbit quem
hic meruit.

Ad quartū

Ad quartū potest dici ꝙ gaudiū
causatū a deo in beatitudine est alterius spēi
a quocūqꝫ gaudio causato a creatura. qz si i īfi
nitū deus crearet creaturā ꝑfectioreꝫ q̄ causet
in mente hoīs gaudiū nunq̄ ꝑtingeret ad gau
diū qđ cāt deus clare visus: sicut si deus ꝯfer-
ret forti potentiā cāatiuā musce ꝛ platoni potē
tiam causatiuā leonis si for. in infinitū causa-
ret muscas ꝑfectiores nūq̄ causaret ita perfe-
ctum aīal sicut est leo quē plato creauit vna ꝓ
ductione. ꝯ hanc rñsionem sunt bona argumē
ta ꝛ transeo ad pñs.

Ad quintū

Ad q̄ntū pōt dici ꝙ bea-
tus gaudet de visione dei distincte ꝑ gaudiuꝫ
qđ est a ꝛ ꝑ idē gaudiū gaudet de a. nō tñ disti
cte ꝫ ꝯfuse in generali ꝛ ꝯcedit᷑ ꝙ btūs sic btūs
nō pōt distincte cognoscere quālibet intellecti
onē suā: qz act⁹ reflexus distinguit᷑ ab actu re-
cto q̄ ꝑ ipm intelligit᷑. eodeꝫ mō nec btūs gau-
det distincte de quocūqꝫ suo gaudio: ꝫ distin-
cte gaudet de deo: ꝛ indistincte de oībus q̄ hꝫ.
ꝛ ꝑ ꝯñs de gaudio quo gaudet.

Ad sextum

Ad sextum
pōt dici negādo illā ꝯñam. deus fecit ꝓ petro

bodie plus ꝙ fecerit heri. ḡ petr⁹ plus obligaṫ bodie ꝙ heri. Tñ qꝛ de⁹ nõ vult plus eum obligari. Tñ qꝛ nõ potest plus obligari ꝙ heri fuit obligat⁹. Tñ qꝛ deus nihil nouũ fecit circa petrũ qn ꝯstabat petro heri certa ꝯfidentia ꝙ faceret h̄ bodie. Et iõ tanta obligatio ꝯcta est in btificatione qñ certificauit petrũ ꝙ ꝑpetuaret eum in btitudine. ⁊ ideo nulla noua obligatio creuit in petro: nec oꝫ ꝙ plus diligat eũ bodie ꝙ̄ fecerat heri vel ꝑdie.

Ad septimũ

Ad septimuꝫ põt dici ꝙ apph̄ēsio securitatis de visione dei ꝑ temp⁹ infinitũ est causa ꝑtialis concausans gaudiũ alterius rõnis tñ apph̄ensio eiusdeꝫ visionis ꝑ tꝑs infinitũ est vna res finita sicut ꝑus dictuꝫ fuit ꝙ q̄tũcũqꝫ fieret musca ꝑfectioꝛ ⁊ ꝑfectoꝛ nunq̄ fieret ita ꝑfectũ aial sicut leo. sic in ꝓposito: ⁊ tñ leo est ꝑfectõis finite.

Ad octauũ

Ad octauũ qñ d̄ꝛ ꝙ infinite difficultatis est intelligere deum qꝛ si accipiaṫ obiectũ maxime ꝓportionatũ intellectui hũano deus in infinitũ recedit ab illa ꝓportione. Põt dici ꝙ nihil in infinitũ ab illa ꝓportione recedit.

Ad nonum

Ad nonũ dicendum est ꝙ apph̄ensio tristitie durature ꝑ tꝑs infinitũ causare potest rõnabilr̄ vnã tristiciã hois alterius rõnis equalē causare ꝑ apph̄ēsionē pene trãsitorie. ⁊ ꝯm hoc opꝫ dicere ꝙ ille tristitie nõ sũt eiusdē rõnis nec cõparabiles.

Alia responsio

Aliter põt dici ꝙ homo tm̃ potest dolere de apph̄ēsione pene tꝑalis ꝙ nõ põt pl⁹ dolere de quacũqꝫ re: imo moreṫ pre dolore. Et ꝯꝫ hoc hec est negãda rõnabilr̄ debet homo dolere de maioꝛi pena sibi infligẽda ꝙ̄ de minori: qꝛ tm̃ doleꝫ de minori ꝙ nõ põt plus dolere. Et eodē modo dici potest de gaudio ꝙ homo põt tm̃ gaudere de securitate minoris tēpis sicut de securitate maioris: qꝛ potẽtia q̄ gaudet est finita.

Ad decimũ

Ad decimum qñ arguiṫ. aut deus appet beatis bonũ finituꝫ vel infinitũ. Dico ꝙ infinitũ bonuꝫ appet sibi: et nego vlterius ꝯñam. igiṫ apph̄endet eũ: sed ꝯcedo ꝙ appet btõ ita bonus sicut est qꝛ infinite bonus.

Ad vndecimũ

Ad vndecimũ dico ꝑ nũc ꝙ nullus intellectus creatus põt eq̄ distincte intelligere plura sicut pauciora. ⁊ ꝯcedo ꝙ in btõ remittitur cognitio ꝑcedentiũ bonoꝛum qñ intelligit actum de nouo beatificũ vel forte totaliter dimittiṫ cognitio alicui⁹ eoꝝ que ꝑus cognouit. Dico tñ ꝙ cognitio de deo nũq̄ in btõ dimittitur nec remittiṫ. Et ideo q̄tuꝫ ad illud nõ erũt in patria volubiles seu mobiles cognitiones ꝯm Aug. Sed loquẽdo de cognitõib⁹ q̄s beati habēt de creaturis nõ video qn ibi erũt successiones nouarũ ⁊ variarũ cogitatõnũ in infinitũ. Unde dicũt doctores ꝙ infinite erũt future cognitiões angeloꝝ.

Replica

Cõtra ḡ in beato põt esse obliuio.

Responsio

nego istaꝫ ꝯñam: qꝛ homo d̄ꝛ obliuisci illud quod nouit in habitu etiam si actu de⁹ co nõ cõsideret. Dico modo ꝙ sicut homo vtiṫ habitu acq̄sito qñ vult cõsiderare illud quod ꝑus nouit i habitu. ita dico ꝙ btũs põt oĩe cognoscibile quod appetit cogitare ꝯsiderare quãdo vult nõ agēte habitu aliquo ad h̄: sed obiecto btifico qd̄ est deus.

Replicaṫ

Sed ꝯtra videṫ qd̄ dicit in lr̄a. Qui claritatē dei vident nihil in creatura agiṫ quod videre nõ possũt.

Responsio

Dico ꝙ illa auctoritas est ꝑ me qꝛ nõ dicit ꝙ vident quicquid in creatura agiṫ: sed ꝙ videre possunt. ⁊ hoc est verũ nõ nĩ sil̄ h̄ successiue.

Ad duodecimum

Ad duodecimũ qñ arguiṫ aut est dare maximũ gradũ btitudinis possibilē intellectui sortis ⁊c̄. Põt dici ꝓbabiter ꝙ sic ꝙ est dare maximã cognitionē claraꝫ quã iste intellectus habere põt ⁊ maximã delectationē ⁊ maximũ lumen glie. ⁊ sic de singlis partibus btitudinis. Et qñ arguiṫ ponaṫ ꝙ aliquis viatoꝛ meruit tm̃ q̄tuꝫ potuit recipe q̄riṫ an possit mereri vel nõ. Dici põt ꝙ põt adhuc facere opa v̄tuosa ⁊ meritoꝛia ꝯm genus suuꝫ lꝫ nõ merebiṫ aliq̄d aliud: sed illud idē sicut d̄ꝛ de xp̃o ꝙ illud ideꝫ quod debebaṫ sibi vno mõ fecit sibi debitũ alio modo.

Ad scd̃m ꝑnci.

Ad scd̃m ꝑncipale qñ arguiṫ ꝙ si sic. oēs equalr̄ essent bti nego ꝯñam. Ad ꝓbationē ꝑmã concedo ꝙ videbũt eum sicuti est. ⁊ nego vltimã ꝯñaꝫ. ḡ equaliter. Ad confirmationē de Aug. lxxxiij. q. q. xxxij. qñ dicit ꝙ eandē rem nõ põt alius alio intelligere melius. verũ est de intellectiõe diffinitiua. Sꝫ de v̄tute vocis manifestũ est ꝙ est falsuꝫ.

Ad scd̃m ꝓbans ꝯclusionem illam ꝑncipalis

Ad scd̃m qñ arguiṫ. tm̃ gaudet linus q̄tum beata virgo ⁊c̄. nego. Et de auc̄te anselmi dico ꝙ illa auc̄tas vult dicere ꝙ ibi erit ꝑfectissima charitas: ⁊ nõ est verũ ad lr̄am hoc quod ibi d̄ꝛ sicut arguiṫ sicut potest queri alibi. Unde nego illã tm̃ gaudet gaudio beate v̄ginis q̄tũ gaudet si illud gaudiũ in se haberet.

Ad tertiũ

Ad tertium de ista auc̄te erit in dispari claritate par gaudiũ. Dico ꝙ Aug. vocat gaudiũ nõ possessionē beati: sed obiectũ beatificũ quod est par h̄ est vnũ oĩbus Unde dicit sic erit in dispari claritate par gaudium vt qd̄ habebũt angeli sit oĩbus cõe: quia etiã gloria capitis erit oĩbus vinculũ charitaṫ.

Ad quartũ

Ad quartũ quãdo arguiṫ de appetitu naturali btitudinis. dico ꝙ appetit⁹ naturalis non potest eē nisi respectu btitudinis que est visio dei cũ ceteris: sed ad btitudinē que d̄ꝛ bene eē. Silr̄ dico ꝙ etiã beatitudo nõ dareṫ ꝯm appetitum sed ꝯm mensurã meritoꝝ.

Replica

Sed contra incõueniēs ē ponere illũ appetitũ nõ satiatũ i btitudine.

Responsio

Potest dici ꝙ satiaṫ in quolibꝫ homine lꝫ homines ineq̄liter ꝑmiant. quia etiam in quolibet beato minimo totus appetit⁹ satiaṫ.

Ad quintũ

Ad q̄ntũ qñ d̄ꝛ ꝙ oĩs cognoscēt deũ equalr̄

nego. Ad ꝓbationē dico ꝙ licȝ oēs anime sint eque potētes ad intelligendū ⁊ diligendū q̄tū ad naturalia. nō ideo sequit̄ ꝙ equaliter beatificabunt̄. Tū q: lumē glorie coagit ad cognitionem ⁊ dilectionē ⁊ illud erit diuersimode in diuersis. Tum q: obiectū ip̄m volūtarie causat ⁊ quādo accipitur ꝙ essentia diuina naturaliter rep̄ñtat quicq̄d rep̄sentat: hec ē falsa. q: aliq̄d representare natural̄r est causare illi⁹ nontiaȝ sitit causa partialis ⁊ hoc nō facit essentia diuina. cōcedo etiam ꝙ omnis anima est imago dei equal̄r cū alia q̄tum ptinet ad naturalia ⁊ equaliter posset frui deo ꝟ nō equal̄r fruit̄ deo

Ad sextum Ad sextū dico ꝙ vnus btūs plus poterit diligere deum q̄ alius ꝓpter maiorē ex maiori lumine ⁊ ex maiori dei coactione.

Ad septimū Ad septimuȝ cōcedo ꝙ linus nō appetit appetitu absoluto plus honorari q̄ honorat ⁊ vult se min⁹ bonorare dñuȝ q̄ beata virgo bonorat.

Ad octauū Ad octauū quādo dicit̄ ꝙ q̄liber beatus sciret oīa scienda ⁊c̄. Dico ꝙ hoc debȝ intelligi ꝙ qui cognoscet deum potest scire oīa sciēda si deus velit sibi ista successiue reuelare. Et ad illud replebit̄ sapientia: ergo capiet q̄tuȝ cape poterit. Potest dici ꝙ in beato est duplex capacitas btītudis ꝓpinqua ⁊ remota. q̄liber capiet q̄tum capere potest potētia vel capacitate ꝓpinqua que capacitas est anima beati disposita per merita. Et qñ dicit ꝙ nihil latebit beatū: hoc est dictu nihil quod vult scire latebit tum. vel dicenduȝ ꝙ dñus in beato est quasi loco habit⁹. vnde nihil latet beatū sicut nihil ptinens ad medicinā latet habentē habitū medicine: tñ nō iō sequit̄ ꝙ beatus omnia scit vno actu vel plurib⁹: imo nec potest omnia scire habitu p aliq̄d creatum vt estimo.

Ad nonū Ad nonū qñ d̄r ꝙ oēs hoīes natura scire desiderāt. añs ꝯcedo. s. ꝙ illō desideriū quietabit̄ nō ꝙ actu scient oīa: sed q: videbūt euȝ qui vult in eis causare notitiā q̄tūcūq̄ volunt. vnde p quietationeȝ dȝ satiari appetitus naturalis sicut ē de appetitu naturali respectu cibi ⁊ potus qui satiabit̄ post q̄ saturabit̄. concedo tñ ꝙ bene sciēt habitual̄r oēs ꝯclusiōes geometricas ⁊ hmōi: ꝟ ex hoc nō sequit̄ ꝙ sint eq̄les in btītudine. Silr̄ de forma arguendi argumentum nō valet q: arguit ex eq̄litate scie ad equalitatē btītudinis: q: nō sequit̄ isti duo sunt oīno equales in scīa. ergo sunt equales in oībus ad btītudinē ptinētibus.

Ad decimū Ad decimū dico ꝙ nō erūt oēs eq̄l̄r dotari in corpore sicut in anima. sic tñ erūt dotati ꝙ nihil corporeum poterit eis resistere. Ultra tñ illuȝ gradum est magna latitudo ꝟm quā vnū pōt eē subtilius ⁊ clarius. Silr̄ ꝯña nō valet erūt eq̄les in dotib⁹ corporis: ergo erūt eq̄les in dotib⁹ mentis.

Ad vndecimū Ad vndecimū patet ꝙ btītudo ꝟm determinationē Boetij nō cōuenit homini vl̄ angelo ꝟ tñ deo sicut dictum fuit in positiōe ꝯclonis q̄ntē.

P
Ad tertiū pnci. Ad tertiū p̄ncipale qñ arguit̄ de securitate cōcedo ꝙ est ps btītudinis. ps dico ꝟm imaginationē et nō est potissima ps ꝟ est dictu nō est potissimū qō est ptiale significatum illi⁹ t̄mini btītudo: imo de⁹ est potior: tñ int̄ non tias cōpleras q̄ ptinent ad btītudinē forte est ps potissima. Et qñ arguit̄ ꝙ talis securitas vl̄ certitudo nō est creature rōnali possibilis: q: redderet deuȝ impotētē. Dico ꝙ certitudo de btītudine eternaliter duratura pōt dupl̄r attribui alicui vl̄ ꝙ credat se semp fore btm̄ ⁊ nunq̄ a btītudine se casurū vel q: credat se semp fore btm̄ ⁊ si posse aliquo mō cadere a btītudine. Primo modo ē attribuēda securitas btītudis creature beate. scdo mō nō ē possibilis creature btē certitudo btītudinis. Et qñ arguit̄ tūc de⁹ posset facere pteritū nō fuisse: nego ꝯñam. Et ad ꝓbationeȝ qñ arguit̄. sit securitas petri a ⁊c̄. Dico ꝙ deus pōt facere ꝙ hec est falsa a est securitas. ⁊ ꝙ ꝟ sit falsa ꝟ securitas est. Sed dico ꝙ impossibile est ꝙ faciat ꝙ hec sit falsa ꝟ res sint demonstrata req̄ est mō securitas petri. Et iō ꝯcedendū ꝙ aliq̄ scīa ē ⁊ illa pōt nūq̄ fuisse scīa ⁊ pōt fuisse error: ⁊ ita pōt eē ꝙ ꝟ semp fuit falsa hec scīa est. ⁊ vlteri⁹ ꝯcedo ꝙ btm̄ de⁹ potuit semp decepisse ⁊ fefellisse si vult.

Ad scdm Ad scdam formā q̄ fuit in hac ꝓpositiōe q̄libȝ btūs definet eē btūs ante diē iudicij. ꝟ est distinguēda eo ꝙ ꝟ ꝟbuȝ definet pōt itelligi suū significatū pōere circa totū qō sequit̄. ⁊ tūc est ꝓpō ꝟa sic pȝ p ex ponētes vel pōt itelligi ponere suū significatū p̄cise circa ptē illā eē btūs ⁊ ꝙ ly añ diē sit determinatō act⁹ desinēdi. ⁊ sic falsa ē vel sꝟ forma alia pōt eadē ꝓpō distigui eo ꝙ ꝟ determiatio tpalis añ diē iudicij pōt determiare ꝟ ꝟbū desinet vel ꝟ cōplexū eē btūs. pmo mō ē falsa. scdo mō ꝟa. sensus patēt.

Q
Ad quartū pnci. Ad q̄rtū p̄nci. ꝯcedo ꝙ viator p̄mi at̄ p opatōeȝ sic p ptē sue btītudis: q: btītudo ē sufficiētia cōpetētiū cōmodoꝝ. Et qñ querit̄ btūs fruit̄ libere aut nō libere. dico ꝙ si istō aduerbiū libere sit idē qō idifferēt̄ sic ꝙ possit nō frui. dico ꝙ nō libere ꝟ natural̄r ꝟ est mō nature. Et qñ arguit̄ q̄ nō diligit spōtanea voluntate. nego ꝯñaȝ sicut negat magr̄ illā ꝯñam. lib. i. dist. ij. vbi dicit ꝙ ꝯfirmati spōtanea volūtate ferunt̄ in deū nulla necītate coacti: ⁊ tñ nō pñt cū nō amare: q̄ est bñdict⁹ in secl'a seculoꝝ. amē Et sic est finis questionum huius quarti et per ꝯsequens totius operis sententiatum.

Sequunt̄ conferentie.

Sequunt˜ sex articuli in libris holkot recitati p eum in scholis disputati p modū ɔferētie.

A
Conferentiarum
Sex articuli

f

Ex sunt articuli

culi quos in diuersis materijs dixi. Cōtra quos q̄dā socij reuerendi insiste runt rōnabilr̃. Primus articulus fuit ꝙ obiectū fidei sciētie ⁊ opinionis ⁊ vlīter oīs notitie assensio est complexū ⁊ nō est res significata p complexū.

Primus

Secūdus

Scd̄s articulus fuit ꝙ liberū arbitriū nō sufficit ad determinandum itellectū ad actum credendi vt ideo p̄ se aliq̄s credat aliquā ꝓpōnem esse verā: q̄a vult credere eam esse verā.

Tertius

Tertius articulus fuit ꝙ oīs cognitio creature est rō naturalr̃ distincta a creatura.

Quartus

Quartus articulus ꝙ oīs cognitio creature causat˜ effectiue a creatura cognoscēte saltē sicut a causa ꝑtiali ⁊ repert˜ in eadē sicut accidēs in subiecto.

Quintus

Quint⁹ articul⁹ fuit dictus in materia de fruitiōe vi.q.ij. sup p̄mū ⁊ fuit talis casu possibili posito potest hō licite frui creatura ⁊ meritorie.

Sextus

Sextus fuit ꝙ in casu possibili posito idem actus numero est meritū ⁊ demeritū successiue. Et contra tres p̄mos articulos arguit quidā socius reuerēd⁹ in sua p̄ma lectione sup bibliā.

Cōtra p̄mum arguitur

Et p̄mo ɔtra p̄mū cū dicit˜ ꝙ cuiuslibet notitie assertiue sic scīe vel fidei siue opiniōis obiectū est cōplexū ⁊ nulla res extra aīam significata p terminum vel terminos talis ꝓpōnis.

Primo

Arguit˜ primo sic capiat˜ aliquis qui a sua natiuitate fuerit tam surdus q̄ cecus iste nunq̄ vidit ꝓpōnē scriptā nec audiuit vnq̄ ꝓpōnē vocalē. igit˜ nunq̄ formauit in se ꝓpōnem mentalē. Ist aꝓbatur: q̄a apud istū opinantē suppono ꝙ omnis ꝓpositio mētalis est naturalis silitudo ꝓpōnis vocalis vel scripte. Sed naturalis silitudo ꝓpōnis vocalis nō causat˜ in hoīe naturalr̃ nisi aliquādo audierit nec mētalis silitudo ꝓpōis scripte causat˜ in aīa hoīs: nec causari pōt naturaliter nisi viderit aliq̄n. igit˜ si iste nunq̄ vidit nec audiuit nec habuit in se ꝓpōnē mentalē. ⁊ tamē certū ē ꝙ tn̄ talis multa pōt scire: puta ꝙ ignis est calidus ꝙ sortes est bon⁹ hō vel opinari vl̃ credere. igit˜ pōt aliq̄s credere scire vl̃ opinari: ⁊ tn̄ nullū cōplexū erit scitū ab eo.

Secūdo

Scd̄o sic recipio vnū puerū recēter natū iste nunq̄ formauit ꝓpōnē mentalē nec audiuit vocalē nec forte vidit scripturā: ⁊ tn̄ scit vel credit ꝙ lac ē dulce ad gust˜ ād˜: igit˜ nō oīe creditū vl̃ scitū est cōplexū.

Tertio

Tertio sic. agn⁹ nunq̄ vidit lupū ⁊ statim credit eē eū inimicū suū. ⁊ tn̄ agnus nō format cōplexū. Silr̃ coruus faciēs nidū iudicat ꝙ vna figula meli⁹ iacet vno modo q̄ alio et vna melius q̄ altera ⁊ nō format aliq̄d complexū nec hꝫ notitiā alicuius ꝓpōnis cōplexe.

Quarto

Quarto ꝙ iudei credūt illud eē futurū qd̄ nos credim⁹ esse p̄teritū: sed illud qd̄ credūt esse futurū nō est ꝓpō: q: nos credim⁹ incarnationē esse p̄teritā ⁊ mortē xp̄i ⁊ multa q̄ nō sūt ꝓpōes. Silr̃ credat aliq̄s ꝙ aīa xp̄i erit in a vel ꝙ virgo pepit. nō pōt dici ꝙ talis credat ꝓpōes. ⁊ ꝓpt˜ ista motiua tenet iste soci⁹ q̄ obiectū cuiuscunq̄ notitie assensiue siue sit scīa siue opinio siue fides est res significata p ipam ꝓpōnem et nō ipa ꝓpositio.

Argumenta p̄mo articulo

Et ad argumenta mea in oppositum respōdet sicut audietis. arguebā enī pro opinione mea.

Primū

Primo sic tm̄ verū scit˜ nulla res significata p ꝓpōnē est vera. igit˜ nulla res significata p ꝓpōnes scit˜.

Secundū

Pretea scd̄o sic. capio hanc negationē homo nō est asin⁹ ⁊ quero q̄ res est significatū istius ꝓpōnis nō homo: q: eadē rōne asin⁹. Si vtrūq̄ tunc aliq̄ res est hō ⁊ asinus q: significatū ꝓpōnis est vna res sola s̄m istos. ⁊ sic aliq̄ res esset deus ⁊ diabolus: q: significatum istius ꝓpōnis deus est diabolus.

Tertiū

Tertio sic. si aliq̄s opinat˜ ꝙ cesar fuit ⁊ antichrist⁹ erit istius opinionis obiectū est aliq̄ res alia a ꝓpōe nō nisi cesar vel antichrist⁹: ḡ cesar est res ⁊ antichrist⁹ silr̃. ⁊ ɔstat ꝙ si sint res non sunt aliud q̄ hoīes: igit˜ antichrist⁹ ⁊ cesar sunt hoīes.

Quartū

Quarto arguebā sic. idem est p̄mo dubiū ⁊ post scitū. q: q̄ōnes sunt eq̄les numero his q̄ vere scimus. s̄ nullū incōplexū est dubiū sed tm̄ cōplexū est dubiū. ḡ tm̄ cōplexū est scitū silr̃ tm̄ ɔclusio demōstratiōis scit˜ apud ph̄z. p̄ p̄mo posterioꝝ. ⁊ etiā. ij. ḡ ⁊c.

B

Rn̄sio ad argumenta p̄mo articulo

Ad p̄mū

Ad p̄mū isto rn̄det negādo istā minorē. s. nulla res significatum p ꝓpōnem est vera. ⁊ ꝙ hec sit falsa ꝓpō probat p diffinitionē ꝓpōnis quā dat Boetius ⁊ habet˜ in summulis ꝙ ꝓpō est orō verū vel falsum ⁊c. igit˜ significatū alicuius ꝓpōnis ē verū vel falsum. ⁊ significatū ꝓpōnis est aliq̄d distinctū a ꝓpōne. ⁊ ideo nō semp cū intelligit˜ verū intelligit˜ ꝓpō vera: s̄ res significata p ꝓpōnē ē vera ⁊ illa intelligit˜ ⁊ scit˜.

Ad scd̄m

Ad scd̄z rn̄det ꝙ ille qui scit ꝙ hō nō est asin⁹ scit significatū istius ꝓpōnis ⁊ illud est verū. Et qn̄ querit˜ q̄ res est significatū. Dicit˜ ꝙ nec p̄cise homo nec precise asinus: s̄ distinctio eēntialis vel local˜ hoīs et asini. Unde bene ɔcedit ꝙ deus pōt facere hoīem esse asinū p hoc solū ꝙ poneret hoīem ⁊ asinū in eodē loco.

Ad tertiū

Ad tertiū quādo dr̃ ꝙ aliquis hꝫ opinionē de ista cesar fuit. conceditur ꝙ obiectū illius opinionis est significatū istius ꝓpōnis cesar fuit. Et qn̄ querit˜ q̄d est significatū istius ꝓpōis cesar fuit. Rn̄det ꝙ p̄teritio cesaris. Et si querat˜ de significato istius cesar

nō est. qꝛ verū est ꝙ de illa negatiua feci argumentū. Rñdet ꝙ sicut significatū istius cesar ē est exñtia cesaris vel copulatio cesaris ad istās pñs: ita significatū isti⁹ cesar nō ē. est nō exñtia cesaris vel nō copulatio cesaris ad instās pñs silr de significato isti⁹ ātixp̄s erit. dicit ꝙ significatū istius ꝑpōnis est futuritio antixp̄i vl̄ copulatio antixp̄i ad futurū. Et si querat̄ q̄ res ē futuritio antixp̄i. Dicit̄ ꝙ est nihil. ⁊ tñ h̄ est vā antixp̄s erit: qꝛ significat ꝙ illud verū quod est significatū hui⁹ ꝑpōnis vocalis antixp̄s erit ē obiectū opinionis.

Replica

Cōtra aliq̄s opinat̄ ꝙ antixp̄s erit illud tñ significatū nihil est. ⁊ sic h̄ret ꝯcedere. ꝙ aliq̄d verū nihil est. Ista scripsi cū tedio ⁊ cū verecūdia recito ne diceret̄ ꝙ nō dignarer recitare socij dicta ꝯ me. tñ nihil video in istis qd̄ quēcūq; puerū deberet mouere nisi fortassis ad risum. Tñ ꝑpter reuerentiā dicent̄ recitabo sua dicta.

Primū dictū opinionis alterius

Dicit eñ primo ꝙ significatū ꝑpōnis est res distincta a ꝑpōne tā vocali ꝙ scripta ⁊ mētali.

Secundū

Scd̄o ꝙ significatus ꝑ ꝑpōnes est ꝑmo scitū creditū ⁊ opinatū ac dubitatū.

Tertium

Tertio ꝙ significatū ꝑ ꝑpōnē ē veruz vel falsuz.

Quartum

Quarto ꝙ est dare ꝑpōez verā cui⁹ sig̃tū nihil est. ⁊ tñ illud sig̃tū est verū sicut dicē de talib⁹ cesar fuit. antixp̄s erit ⁊ hmōi. Cōtra qd̄ tñ nescio arguere cū ꝯcedat idē sil̄ ē ē nihil ⁊ verū ⁊ apud me omē verū est aliq̄d.

Quintū

Quinto ꝙ de⁹ pōt facere hoiem eē asinū ponēdo hoiem ⁊ asinū esse in eodē loco.

Cōtra pmū dictū

Cōtra pmū arguo sic. ⁊ q̄ro q̄n dicit ꝙ significatū ꝑpōnis ē res distincta a ꝑpōne aut intēdit ꝙ gñalr̄ qd̄libet significatū ꝑpōnis sit aliq̄ vna res sicut dicimus ꝙ lapis est vna res vel color est vna res. vel intēdit ꝙ iste t̄min⁹ significatū ꝑpōnis sit quoddā nomē collectiuū supponēs ꝑ mlt̄itudine reruz significatatū p t̄minos sicut dicimus ꝙ multi hoīes sunt vn⁹ ppl̄s ⁊ multi lapides sil̄ iacētes sunt vn⁹ aceru⁹. vel intēdit dicere ꝙ in q̄busdā ꝑpōnibus est vna res sicut in istis sortes ē hō: homo est aial ⁊ ꝯsilibus. vbi nō significat̄ nisi vna res ⁊ in quibusdā est due res sicut in istis sortes est albus aer est lucidus ⁊ in ꝯsimilibus vbi important̄ plures res et in quibusdam est neutro modo. s. quarūdā ꝑpōnū significatū est nihil. Primū est nimis exñcū dicere. s. ꝙ cuiusꝗ ꝑpōnis significatū est vna suba vel accidēs distinctū a ꝑpōne. Nam capio veritatē istius homo nō est asinus ⁊ pono ꝙ nullus homo sit nec aliquis asin⁹ sit q̄ro que res est significatuz istius ꝑpositionis an deus an creatura. ⁊ pȝ ꝙ nō est maior rō quare sit deus q̄ꝫ creatura nec ꝙ vna creatura magis q̄ꝫ alia. ⁊ sic q̄libȝ res vl̄ nulla erit significatū istius ꝑpositionis: et non quelibet. igitur nulla prout ipsemet concedit ꝙ quarūdā ꝑpōnū sig̃tū ē nihil sic ē supius dictū ⁊ cū h̄ nō stat ꝙ sig̃tū cuiuslibet ꝑpōis est aliq̄d nisi idē sit aliq̄d ⁊ nihil. Si dicat̄ scd̄o mō ꝙ gñalr̄ cuilibet ꝑpōni corrñdet ꝑ significato vna multitudo rerū significatarū ꝑ ptes ꝑpōnis ill⁹: h̄ ē ꝯ dictū ꝑpriū dicēt̄ ꝙ alicui⁹ ꝑpōnis nihil est significatum. silr̄ est ꝯ illud qd̄ ipse dicit. scȝ ꝙ sig̃tū ꝑpōis est res distincta: qꝛ nulla multitudo rerū discōtinuatarū ē res: sic nulla res est ppl̄s. Uñ multitudo sig̃ta ꝑ istā sor. est albus: vl̄ hō nō est asinus nō est aliq̄ res: qꝛ sic aliqua res eēt suba ⁊ accñs. ⁊ aliqua res eēt hō ⁊ asinus: ⁊ aliqua res eēt de⁹ ⁊ diabolus qd̄ est incōueniens. Nec silr̄ aliqua multitudo est deus ⁊ diabolus. Unde relinquit̄ incōueniens. Si tertio mō itelligit̄ ista positio sic ꝙ alicui⁹ ꝑpōnis significatū sit vna res. ⁊ alicui⁹ ꝑpositiōis sig̃tū sit mlt̄itudo rerū. ⁊ alicui⁹ ꝑpōnis sig̃tū nihil ē ⁊ c̄. Sic intellecta ista positiōe mirabili arguo sic. capio istas duas ꝑpōnes de⁹ est ⁊ de⁹ nō ē. ⁊ q̄ro vtrū sig̃tū vtriusq; sit vna res vel alia ⁊ alia. Si vna res sit sig̃tū vtriusq; igit̄ significatū vni⁹ ꝯdictorioꝝ ē sig̃tū alteri⁹ ꝫ ꝑm hanc opinionē sig̃tū ꝑpōnis vere ē verū. igit̄ vtriusq; ptis ꝯdictionis significatū ē veꝝ. igit̄ vtrūq; ꝯtradictorioꝝ foret verū ⁊ vltra. ḡ ꝯtradictoria sunt sil̄ vā. Si dicat̄ ꝙ alia res est significatū istius ꝑpōnis de⁹ est. ⁊ ꝯstat ꝙ nulla res nisi deus poneret̄ significatum istius deus est. igit̄ aliqua creatura erit q̄ sit significatū istius de⁹ nō ē. q̄ro aut suba aut accñs: siue sic siue sic destruat̄ ista creatura. ⁊ seq̄t̄ ꝙ falsitas huius deus nō est: ipsa ꝑpōe manēte destruet̄ ⁊ sic possibile est ꝙ h̄ ꝑpō: deus nō est maneat nec cadat a sua significatiōe ꝑ quācūq; nouā ipositionē: ⁊ tñ nō sit falsa. ⁊ sic erūt sil̄ duo ꝯdictoria de pñti quoꝝ neutrū erit f̄m qd̄ est ipossibile imaginari.

Responsio

Si dicat̄ ꝙ altera significat aliq̄d. scȝ affirmatiua ꝫ negatiua nihil.

Replicat̄

Cōtra ipse dicit ꝙ sig̃tū talis negatiue: hō nō ē asin⁹: nec hō est ꝑ̄se nec asinus ꝑ̄se. sed distinctio hoīs ab asino. igit̄ pari rōne sig̃tū istius: de⁹ nō est: erit distinctio dei a quocūq; ente. silr̄ ṽitas istius de⁹ nō ē diabolus: est distinctio dei a diabolo: nō ē aliqua res: ꝫ est deus ⁊ diabolus. etiam f̄m eū: qꝛ negat relatiōes eē res distinctas ab absolut̄. igit̄ hec est vera: deus ⁊ diabolus sunt vna veritas. ⁊ silr̄ destruat̄ diabolus. ⁊ tunc oȝ eū ꝯcedere ꝙ ṽitas istius est destructa ⁊ ꝑ ꝯñs si diabolus esset annihilatus ⁊ hec ꝑpositio maneret: deus nō ē diabolus. idē significans ꝯtinue sine noua impositione hec nō foret vā.

Responsio

Si dicat̄ ꝙ imo foret vā: ꝫ alia ṽitate qꝛ ṽitas isti⁹ ꝑ̄us fuit de⁹ ⁊ diabolus. ⁊ nūc ṽitas istius deus nō est diabolus nō ē nisi solus de⁹

Replica. Cōtra. tunc pari rōne falsitas istius deus est diabolus diabolo annihilato foret deus. ⁊ sic cēt cōcedendū ꝙ deus esset falsitas infinitarū taliū ꝓpōm deus est antixp̄s deus est cesar deus ē plato. ꝙ si ꝯcedaꝛ nimis ꝓteruitur ꝯ rōnē ⁊ similiter tunc hēret ꝯcedere ꝙ veritas istius deus nō est diabolus est falsitas istius deus est diabolus ⁊ ꝙ simul ⁊ semel est falsitas ⁊ veritas duorū ꝯdictorioꝝ. ⁊ ꝙ veritas vnius ē falsitas alterius. ⁊ hēt ꝯcedere: ꝙ falsitas est colenda et sūme diligenda ⁊ ꝙ btitudo ꝯsistit in falsitate ⁊ multa alia facile est ꝯcludere de h̄ dicto quo ꝯcediꝛ ꝙ falsitas istius deus est diabolus sit deus. Si ꝓ̄o dicaꝛ ꝙ significatū istius ꝓpōis deus est diabolus nō sit p̄cise deus. s̄ deus ⁊ aliquid aliud annihileꝛ illud aliud qđcūq̧ fuerit. tunc habebiꝛ ꝓpositū illo annihilato. vel sequiꝛ ꝙ hec ꝓpō erit nō mutata in significādo deus ē diabolus ⁊ nō erit falsa. vl' ꝙ erit falsa ⁊ deus erit falsitas istius ꝓpōnis vel necessitabiꝛ redire ad veritatē: ⁊ cōcedere ꝙ falsitas ꝓpōnis ſſe nō est nisi ꝓpō falsa. Preterea qđ est significatū istius ꝓpōnis chimera ē chimera: chimera nō est cesar. ⁊ q̄ res ē veritas istius planū ē ꝙ nihil fingi ꝑt ſm eū.

Secūdo. Preterea si significatū istius ꝓpōnis vel veritas sit multitudo rerū significatarū ꝑ ptes ꝓpōnis sequiꝛ ꝙ idē erit significatū istius oīs hō est aīal ⁊ istius aīal est oīs hō: ⁊ istius oīs hō est aīal ⁊ aīal est nullus hō. ⁊ oēs ꝓpōnes ordinate in figura habebūt idem significatū. qꝛ signa nullas res significāt sicut pꝫ ꝑmo ꝑiarmenias. omīs significat ꝗd vl'r. similiter nullus. sicut pꝫ de talibus. omīs senex erit puer. ⁊ nullus senex erit puer. ⁊ vl'iter ꝯtradictoria habebūt idem significatū ⁊ veritas erit falsitas.

Tertio. Preterea si significatū ꝓpōis sit scitū vel creditum ⁊ nō ꝓpō mentalis. sequitur ꝙ idem erit scitū ⁊ dubitatū simul ⁊ sel' ab eodē. imo ꝙ omē scitū ab isto est ab eo nescitū ꝑmū pꝫ: sit tullius synonimus cū marco ⁊ credas tu eū nō vocari tulliū ⁊ videas euꝫ currere tūc ꝓponaꝛ tibi tullius currit hec est cōcedenda a te. Deinde ista marcus currit hec est dubitanda. igiꝛ cū idem sit significatū vtriusq̧ ideꝫ silꝛ sciꝛ ⁊ dubitaꝛ. Scđm pꝫ ꝙ si significatū dicaꝛ scitum qn̄ ꝓpō sciꝛ ꝗ etiam significatū dꝛ nescitum qn̄ ꝓpō nō est scita. Tunc denus omēs ꝓpōnes scitas a te in latino ⁊ equalentes eis in greco ⁊ sit a nomē cōe cuilibet latino ⁊ b nomen cōe cuilibet greco ⁊ c sit nomen cōe cuilibet significato duarū equiualentiū quarū vna est greca altera latina. Tunc arguo sic. quodlibet a est scitū a te. igiꝛ quodlibet c est scitum a te. igiꝛ quodlibet b est scitū a te. ⁊ ex alia pte sic quodlibet b est nescitum a te. igiꝛ quodlibet c est nescitū a te. ⁊ vltra: igiꝛ quodlibet c. scitum a te est nescituꝫ a te.

Resolutio dubii. Ideo dico sicut al's dixi ꝙ cuiuslibet notitie assertiue obiectū est cōplexū mētale: qꝛ nō capiꝛ h̄ obiectū sicut in sensatiōe vbi requiriꝛ cōmuniter ꝙ obiectum sit causatiuum sensationis. Sed capiꝛ obiectum ꝓ eo de quo ꝓ̄dicaꝛ esse scitū vel esse creditū et ꝓ eo ꝑ quod cōueniēter r̄ndeꝛ ad tales qōnes quid scis ꝗd credis ꝗd dubitas: quid opinaris: ⁊ q̄a nunq̄ ad tales respōdeꝛ nisi ꝑ cōplexa sic dicēdo scio deū esse vel scio ꝙ deus est. iō obiectuꝫ sciētie dꝛ esse cōplexū. secus est si quereretꝛ quid vides. potest eīm cōueniēter respōderi sortē vel lapidē. Et ideo obiectum visionis dꝛ res visa.

Ad pr mū argu. contra articulum. Ad primū argumētū dicendū est ꝙ tota ista rō fundaꝛ sup falsam imaginationē q̄ ponit ꝙ nō est aliqua ꝓpō mēralis nisi illa q̄ ē silitudo ꝓpōis vocalis vel scripte. Vnde ponit vnam ꝓpōnē falsam ⁊ sup illā sibiipsi ꝯcludit ⁊ nulli alteri. Vnde negata hac ꝓpōne oīs ꝓpō mētalis est naturalis similitudo vocalis vel scripte que nihil valet destruiꝛ totū fundamētū dictorum suoꝝ. Qꝛ aūt illud sit omīno ꝯtra rationeꝫ pꝫ ꝑ Aristotelē ꝑmo ꝑiarmenias q̄ ponit ꝓpositionē cōponi ex naturalibus ꝯceptibus ⁊ naturalibus significatiōibus. Itēꝫ hoc patet ex aug. xv. de trin. c. xij. in fine. de visione scie visio cogitatōis exoriꝛ. quod est verbū lingue nullius verbū verum de re ꝗ̄a. ⁊. postea in eodem libro gigniꝛ tunc̄ verbū necessariū qđ nullius lingue sit tanq̄ scia de scia rē. Et. xxvi. c. de paruis. ꝑueniendū est igiꝛ ad illud verbū hoīs ad ꝗbuꝫ rōnalis aīantis ad verbū nō de deo nate sed a deo facte imaginis dei: qđ neq̧ est ꝓlatum in sono neq̄ cogitū in silibus qđ alicuius lingue eēt sic s̄ oīa q̄cūq̧ significanꝛ si figtio p̄cedit ⁊ gigniꝛ de scia q̄ manet in aīo qn̄ cadē scia iueniri dꝛ sicuti est. idē habeꝛ. c. xxxiij. ⁊ ꝯñter ꝑ totū librū. Et ans. monol. in mult. locis.

Ad scđm. Ad scđm de puero dicēdū ꝙ format cōplexū ꝑ fantasiaꝫ sicut bruta nō perfecte. Et sic patet per ideꝫ de coruis ⁊ agnis sicut participant de prudentia ſm Aristotelē ꝑmo Metaphisice. ita concedēdum est ꝙ componūt et diuidunt et formant propositiones non mentales sed imaginatas.

F. Arguiꝛ ꝯtra scđm articulum. Contra scđm articuluꝫ arguit idem socius qui quidē articulus est talis ꝙ liberum arbitrium nō sufficit ad determinandū intellectū homīs ad actū credēdi ita ꝙ precise nō credat aliquis aliquaꝫ ꝓpōnem esse veram. quia vult credere eam esse veram. Et ad istū intellectū dixi ꝙ nō est in libera ptāte hoīs credere articulos fidei sic ꝙ solū ipiū volūtatꝭ sufficiat ad cāudū actū fidei: sed actus fidei qui est credere causaꝛ ab aliquo alio q̄ a voluntate sicut actus opinādi

vel sciendi. vñ sicut nullus opinat᷑ aliquid esse verũ p̃cise: qꝛ vult sic opinari: ita nullus credit aliq̃d esse verũ p̃cise: qꝛ vult credere illud esse verũ: ⁊ iõ dixi ꝙ nõ est in libera ptãte hois credere articulũ fidei esse verũ qñ placꝫ sibi: ⁊ credere esse falsum qñ sibi placet. vñ ꝯñter ad ista dixi ꝙ põt ꝑbabilr̃ dici ꝙ hõ nõ libere credit articulos fidei: ꝫ necessitat᷑ ad credendũ qñ credit licꝫ in bono fidei ꝯcurrat gaudiũ vel delectatio siue applausus mentalis de eo ꝙ credit. Et iõ loq̃ndo vniformiter silr̃ ꝯcedit᷑ ꝙ hõ necessitat᷑ ad sciendũ ꝙ triangulus hꝫ tres per demonstrationẽ. eodẽ igit᷑ mõ loq̃ndi ꝯcedo ꝙ hõ fidelis necessitat᷑ ad credendũ ꝙ deus ẽ trinus ⁊ vnus: ⁊ ad testiomũ multoꝝ hoim quos reputat fidedignos necessitat᷑ hõ ad credendũ dictũ qđ ipsi testificãt᷑ esse verũ.

Primo — Sꝫ ꝯ illđ arguit idẽ socius sic. Eua libere credidit diabolo dicenti: eritis sicut dij scientes bonũ ⁊ malum Geñ. iij. igit᷑ in ptãte sua fuit nõ credidisse: ꝫ q̃ rõne libere credidit dictum diaboli. põt q̃libet hõ credere dcm̃ dei. g̃ i ptãte cuiuscũqꝫ hois ẽ ꝙ libere credat articulos fidei. Primũ añs ꝓbat᷑: qꝛ si eua nõ libere credidit ꝫ necessitata. g̃ necessario peccauit. ꝯñs f̃lm sicut pꝫ. Cõfirmatur hec rõ. qꝛ ip̃a bene sciuit ꝙ de⁹ dixerat oppositũ: ⁊ sciuit ꝙ de⁹ fuit maioris auctãtis q̃ diabolus.

Scdo — Scdo sic ƀm apl̃m Rõ. iiij. abrahaꝫ meruit solo actu credendi. vñ apl̃s allegat scripturã. geñ. xvij. dicẽtẽ credidit abrahã deo ⁊ reputatũ est ei ad iusticiã. ⁊ infra: dicimus eñ qꝛ reputata ẽ abrahe fides ad iusticiã. vñ vult ꝙ añ circũcisionẽ fuit iustus ꝑ solam fidẽ. ⁊ accepit circũcisionẽ sicut signaculũ nõ sic cãm iusticie p̃cedent᷑. sicut dicit etiã mgr̃ senten. lib. iiij. dis. xx. tũc põt argui sic. Oĩs actus quo hõ meret᷑ est liber. ꝑ actũ credendi hõ meret᷑. g̃ actus ille est liber. i. libere elicitus.

Tertio — Tertio sic. si aliq̃d cõpelleret aliquẽ ad credendũ: ħ maxĩe dicendũ est de miraculis. ꝫ multi videtes miracula nõ crediderũt. igit᷑ miracula nõ necessitant ad credendũ.

Quarto — Quarto: qꝛ aliq̃ apostatant a fide vel igit᷑ ħ faciũt voluntarie. ⁊ tunc credunt oppositũ mere libere qđ est ꝓpositũ: qꝛ saltẽ libere credũt falsum: vel faciut ħ nõ libere ꝫ necessitati tunc nõ peccant: ⁊ sic heretici ⁊ apostate a fide tunc nõ peccarẽt.

Quinto — Quinto sic tu q̃ opinari ꝙ hõ nõ libere credit: ꝫ necessitat⁹ aut credis hoc ꝑ rõnẽ au ꝑ auctãtẽ: neutrũ poteris inuenire. igit᷑ nõ credis ħ. Sed ꝓpt᷑ istas rõnes iste socius reuerendus tꝫ ꝙ mere libere hõ credit. ⁊ actus credendi est simplr̃ in libera ptãte hois. iõ dicit ꝙ nõ. iõ đr aliq̃d in ptãte mea: qꝛ possũ sine quocũqꝫ alio illud. dicimus eñ ꝙ in ptãte mea est videre lumen solis ⁊ tñ hoc non possum nisi sole exñte i hemispherio nr̃o ⁊ oculo bene disposito ⁊ positis quibusdaꝫ req̃sitis ad videndũ adhuc est in ptãte mea videre lumen solis vel nõ videre lumẽ solis. sic in ꝓposita positis quibusdã req̃sitis ad actũ credẽdi adhuc est in ptãte mea credere vel nõ credere. Sed ꝓ opinione opposita quã ego sine assertione gratia disputatõis defendo: feci argumẽta nouem de q̃bus recitaui nõ nisi tria ad q̃ sicut recitabo rñdit.

B
Primũ argu. pro articulo secundo — Arguitenim primo. si nõ est in ptãte hominis causare in se actũ opinionis respectu ꝓpositionis dubie. igit᷑ nõ est in ptãte hois cãre in se actũ fidei respectu eiusdẽ. ꝯñam ꝓbauit: qꝛ potẽtia que nõ põt in illud quod facili⁹ est non potest in illud quod est difficilius. Sꝫ difficili⁹ est deducere dubiũ ad certã adhesionẽ sicut est in adhesione fidei q̃ de actu dubitãdi ad actũ opinãdi qui secũ ꝑmittit formidinẽ. ⁊ sicut experiẽtia satis patet homo dubi⁹ de aliq̃ ꝓpone nõ põt se libere determinare ad opinãdũ alterã partẽ ꝑ solũ imperiũ volũtat᷑. igit᷑ a multo fortiori nõ põt homo determinare se ad assensuꝫ fidei respectu alicui⁹ ꝓpõnis sibi dubie. igit᷑ quicunqꝫ credit assentit ꝓpter aliquã euidẽtiam ⁊ nõ ꝓpter solũ imperiũ volũtat᷑.

Secundo — Scdo sic. non est in ptãte hois assentire ꝓpõnib⁹ magis ineuidẽtibus ⁊ dubitare min⁹ ineuidẽtes sibi de necessitate velit vel nolit: sed articuli fidei sũt maxime ineuidẽtes inter oẽs ꝓpões q̃b⁹ intellect⁹ humanus assentit. igit᷑ si posset libere ꝑ solũ imperiũ volũtatis assentire illis possꝫ a multo fortiori determinare se ad assentiẽdũ isti vel consili astra sũt paria. antichrist⁹ erit.

Tertio — Cõfirmat᷑ ista ratio ꝑ rõnem Aristotelis scđo de anima commẽto. xv. vbi arguit sic. imaginari possumus cũ volumus de re cuius habemus spẽm: ꝫ opinari nõ possumus cum volumus: qꝛ opinio nõ est nisi illius qđ appet nobis verũ. igit᷑ opinio nõ est imaginatio. Multa alia argumẽta feci de quibus omĩbus ista sunt maioris difficultatis.

D
Ad pmũ argu. Rñsio socij — Ad primũ argumentũ respõdet quando accipit᷑ nõ est in potestate homis dubitãtis de aliqua ꝓpositione causare in se opinionẽ illius libere. dicit ꝙ sic: q̃a libere potest inquirere medium et causam illius de quo dubitat ⁊ habita medio assentire ⁊ negat istam ꝯsequẽtiam. nõ est in potestate hominis credere sine medio. g̃ nõ est in potestate homĩs credere libere.

Ad scđm — Ad scđm dicit ꝙ illa ꝯsequẽtia nõ valet non est in ptãte hois credere libere ꝓpões magis ieuidẽtes. igit᷑ nõ ẽ in potestate hois credere ꝓpões minus ineuidẽtes. causa est ꝙ ad ꝓpões magis ineuidẽtes habet mediũ. Sꝫ ad ꝓpões min⁹ ineuidẽtes nullũ hꝫ mediũ.

Ad terciũ — Et ad ꝯfirmationẽ de pho ⁊ cõmentatore respõdet ꝙ intelligunt

ꝙ homo nō pōt opinari qḋ vult verū ⁊ quādo nō habet mediū ad causandū opinionem. hec dicta sua que diuidunt̄ in duas ptes. qꝛ in prima parte arguit ꝯtra me ⁊ in scḋa rn̄det ad q̄s daz argumēta mea. vn̄ opponēdo bene tangit ꝯtra me quedā motiua ꝟ in rn̄dendo declinat simplr ad viā quā voluit expugnasse. dicit em̄ in rn̄dendo sicut supius est recitatū ꝙ nō est in libera ptāte hoīs cāre in se opinionē: qꝛ potest libere querere media ⁊ rōes cāntes illā opinionem. sed sine medijs ⁊ rōnibus talib⁹ p solum imperiū volūtatis hoc nō pōt facere. Et illḋ est oīno qḋ ego in ista q̄ōne declaraui ꝙ sic est in ptāte nr̄a credere articl̄os fidei sicut scire ꝙ triangul⁹ hꝫ tres āgulos vel aliquā aliā ꝯclōnem scꝫ ꝙ luna est eclipsabilis qꝛ videlꝫ in ptāte nostra est addiscere cās ⁊ demōstratiōes ad istas ꝟ sicut ꝓposita ista triangul⁹ hꝫ tres ꝟ est mihi neutra si nūꝙ̄ didici geometriā ⁊ vellē illi assētire ꝙ vellē eā̄m scire ⁊ tn̄ manet neutra. sil'r est in ꝓpōnibus fidei. ⁊ sit ista gr̄a exēpli ꝓposita xp̄s natus est de v̄gine alicui hōi: forte erit sibi neutra vel credet eā forte esse falsam. ⁊ dico ꝙ talis hō nō pōt p solū impiū volūtat̄ facere ꝙ ista appeat sibi v̄a. Si cū a mlt̄ fide dignis audierit ꝙ hoīes qui iā p̄cesserūt sunt iā btificati qꝛ hoc crediderūt eē verū ⁊ multa mirabilia fecerūt vel magꝭ deus p eos q̄ talia crediderunt possibile est ꝙ talia sibi sufficiēter faciāt fidez de v̄itate isti⁹ xp̄s est nat⁹ de v̄gine. De isto articulo nō plus dicā mō. nā mihi appet ꝙ oīs hō q̄ nō vult ptinaciter negare sensum expert̄ in se hō ꝙ nō pōt p imperiū volūtat̄ determinare se ad sensuz vni⁹ ptis ꝯdictōis qn̄ vtraqꝫ est sibi dubia: sed expectat nouā notitiaz q̄ faciat illud qḋ fuit dubiū esse certū. Ad rōes suas q̄ sunt bone. Ad p̄mā qn̄ accipit ꝙ Eua credidit diabolo. Dico ꝙ iō dr̄ ꝙ eua libere credidit q̄a si fuisset vsa scīa sibi a deo tūc data nō oportuisset ꝙ fuissꝫ decepta nō tn̄ sic libere credidit ꝙ p solū imperiū volūtatis elegerit assentire dictꝭ diaboli. sed excecata p incōsiderationē ⁊ negligentiā assensit dictis suis q̄ videbant̄ oīa credibilia esse qꝛ neglexit ea discutere. Vn̄ videt̄ mihi ꝙ p̄ma rō peccādi fuit inconsideratio vel negligētia vtēdi naturalibus suis ⁊ stante illa negligētia credidit ꝓpter illā euidētiā q̄ apparuit sibi: nec tn̄ iō excusat̄ a pctō qꝛ potuit istaz negligentiā amouisse: q̄ amota nō credidisset. ꝙ qꝛ nō fecit peccauit. ⁊ ideo fides ista falsa n̄ causabat̄ directe ex imꝑio volūtatis ꝟ idirecte ⁊ interp̄tatiue: qꝛ si voluisset dicta tēptatoris examinasse ⁊ ad dīnū p̄ceptū ꝯtulisse nō fuissꝫ decepta. ⁊ ideo dicim⁹ ꝙ interp̄tatiue libere decepta fuit. nō tn̄ ideo libere qꝛ p solū voluntat̄ imperiū. Unde dico ad formā qn̄ q̄rit̄ aut credidit libere aut nc̄c̄itata ad credenduz. Dico ꝙ credere libere est equocū ad credere libere v̄e ⁊ ad credere libere interp̄tatiue. Et dico ꝙ nō credidit vere libere: ꝟ libere interp̄tatiue. vnde stante ista negligētia ꝯsiderādi ⁊ discutiēdi dicta tētatoris fuit nc̄c̄itata ad credēdū sicut credidit. Exemplū pōt poni ponat̄ ꝙ de⁹ p̄cipiat sorti ꝙ in vidēdo res vtat̄ oculis suis ꝟm situz cor̄ naturalē vel ꝙ oīno caueat ne credat vnā rē eē duas ⁊ ponat̄ ꝙ sor. sciat sic ponere vnuz oculū ex suū situ naturalē: ꝙ res vna appebit sibi due. habito tūc p̄cepto de ꝟ cauendo volo ꝙ faciat ꝯtra p̄ceptū sic ꝙ decipiat̄. iste credit esse duo vbi nūc est nisi vnū. q̄ro aut libere aut necessitat⁹. Dico ꝙ interp̄tatiue libere ⁊ nō v̄e libere nec p directū imperiū volūtat̄. sic dico in ꝓposito ꝙ mulier habuit p̄ceptū de hn̄ vtendo in factis ⁊ cogitatōib⁹ naturalib⁹ suis ⁊ scīa infusa qḋ si fecissꝫ nūꝙ̄ fuisset decepta. ⁊ qꝛ hoc nō fecit. ideo ꝟm q̄d nc̄c̄itata fuit ad credendū falsum. Ad scḋm qn̄ dr̄ ꝙ abrahā meruit p solum actū credēdi: qꝛ credidit Abraham deo et reputatū est illi ad iustitiā. Dico ꝙ credere capit̄ mltiplr in scriptura. Vno mō p notitia p̄cise assensiua ⁊ sic p̄cise significat cognitionem. Alio mō accipit̄ credere ꝓ assensu cū amore. et sic credere significat tā affectōēz ꝙ̄ cognitionē p̄mo mō credere nō est meritoriū nisi impet̄ a volūtate sicut scire pōt eē meritoriū ⁊ oīs act⁹ hn̄ impat⁹ a volūtate. imo sic credere est in demonib⁹. Jaco. ij. demōes credūt ⁊ ꝯtremiscūt ꝯstat ꝙ ipsi nō credūt volūtarie. sed nc̄c̄itati p miracula ⁊ rōes ⁊ p notitiā intuitiuā dei. scḋo modo credere est merēdo sperare. ⁊ sic credere est ēmin⁹ cōnotatiu⁹ supponēs ꝓ assensu tāto ex aliq̄ euidētia ⁊ cōnotat actū volūtat̄ amāt̄ deū ⁊ acceptātis assensum fidei quē in se expit̄. ⁊ hāc distīctōēz innuit glosa sup illud Ro. iiij. Credēti aūt in eū q̄ iustificat impiū reputabit̄ fides ei⁹ ad iustitiā ⁊ glosa est bede. aliḋ est credere in eū aliud est credere ei aliḋ ē credere eū. Nā ⁊ demones credebāt ei ⁊ nō credebant in eū. ⁊ infra. credere illi ē credere v̄a eē q̄ loq̄t̄ qḋ ⁊ multi faciūt: sed credere in eū est credēdo amare et credendo diligere: et credēdo in eum ire et ei incorporari. Hec est fides quam a nobis exigit deus et nō inuenit quod exigat nisi donauerit qḋ inueniat. Et isto modo accipit Augustinus credere super Johannē homelia vigesimasexta. intrare quisqꝫ ecclesiam potest nolens accedere ad altare potest nolens accipere sacramētū potest nolens: sed credere non pōt nisi volens: qꝛ si accepent credere p̄mo mō nō foret dictū suū verū cū hō possit p testimo-

3 Ad rōnes contra dicta in articulo

Ad scḋm R. Nota de credere ꝙ accipit̄ multipliciter

niũ alienũ necessitari ad credendũ ꝛ demones inuite credũt se semꝑ dãnandos: qꝛ si libere hoc crederent possent faciliter liberari de magna ꝑte pene sue. Nã vna falsa fide de fine pene sue vl' de liberatione sua futura multũ diminueret penã eoꝝ. Si dicatur ꝙ demões sunt obstinati: ꝛ iõ nõ pñt libere credere ꝛ discernere saltez viator posset libere se credere futurũ episcopũ in anno ꝓrio. ꝛ postea ita beatũ sicut est btũs paulus. ꝛ sic posset hõ libere cãre in se tales falsas opiniones ꝛ credere ꝛ discredere ꝛ de nullo dubitare de toto mũdo qḋ nemo expit̃.

Ad tertiũ Ad tertiũ argumentũ qñ arguit̃ ꝙ si aliq̃d cõpelleret ad credẽdũ hoc videret̃ maxĩe eẽ verũ de miraculis. ꝯñs falsum. qꝛ nõ oĩs videns miracula xp̃i credidit. dico ad illud ꝙ act⁹ actiuoꝝ sũt in patienti bñ disposito. Et iõ cã efficiens aliq̃d causat in vna materia ꝛ non in alia: imo forte oppositũ effectũ cãt in alia sic̃ sol ꝯstrigit lutũ ꝛ dissoluit glaciẽ. Vñ dico ꝙ multi vidẽtes miracula nõ ꝯtulerũt nec ꝯsiderauerũt diligenter quõ fiebant: et iõ nõ credebãt. sicut si fiat duobus vna demõstratio. ꝛ alter ꝯfert maiorem ꝛ minorẽ ad se inuicẽ. ꝛ iõ scit ꝯclusionẽ ꝛ alter nõ ꝯfert maiorẽ ꝛ minorẽ ad inuicẽ. ꝛ iõ nõ intelligit demonstrationẽ nec addiscit. vñ. nõ sequitur nõ oẽs vidẽtes miracula crediderũt. igitur miracula nõ necessitãt ad credendũ. Sicut nõ sequit̃. nõ ois q̃ audit demonstrationẽ fit sciẽs ꝑ eã. ergo demonstratio nõ ẽ sillogismus faciens scire. Nã põt aliq̃s demõstrationẽ audire ꝛ nõ ꝯferre maiorẽ ꝛ minorẽ ad inuicẽ. ꝛ nõ efficit̃ sciẽs. Jdõ dico ꝙ si iudei ꝯsiderassent quõ miracula fiebãt etiã necessitassent eos ad credendũ

Ad quartũ Ad q̃rtũ de apostatis a fide: ꝛ hereticis vl' libere credũt oppositũ articuli vl' necessitati. Si libere hẽtur ꝓpositũ. Si necessitati. igit̃ nõ peccant. Jllud argumentũ bñ est ꝯ viã meã. Rñdeo tñ sic. ꝙ illi q̃ apostatant a fide libere apostatant vel ꝑ se vel saltẽ interp̃tatiue. Sunt eñ mlti q̃ nõ solliciti sũt de salute sua. vñ qñ occurrũt difficultates ꝯ fidẽ xp̃i nolũt solliciti eẽ ad resistendũ. Et silr nõ curãt credere vel discredere ea q̃ fides hꝫ: ꝛ stante illa negligẽtia necessitãt̃ ad credendũ ꝑ aliq̃s apparentias falsas ꝯ verã fidẽ. Et ista ꝯña nõ valet. isti necessitant̃ ad discredendũ ꝛ dissentiendũ. ergo nõ peccãt: qꝛ ipsi ꝑ negligentiã vincẽdi sunt sibi cã istius necessitatis. Silr pono ꝙ aliq̃s peccet ita grauiter ꝙ mereat̃ ꝑmitti a deo cadere a fide ꝑ se quãdo vnũ pctm̃ est pena iflicta a deo ꝓ alio p̃cedẽte sicut patꝫ. ij. lib. sen. dis. xxxvi. c. viij. ꝛ in multis alijs capl'is illius distinctiõis. Tũc possibile ẽ ꝙ ifidelitas sit pena inflicta ꝓ homicidio. Tũc posset dici ꝙ ista ꝯñtia nõ valet iste necessitat̃ ad infidelitatẽ. igit̃ iste nõ peccat apostatãdo qꝛ ipe fuit cã sibyp̃si illi⁹ necessitat̃. Silr q̃ vellet dicere ꝙ oĩa que euenũt: euenũt de necessitate nõ ideo haberet necessario negare meritum ꝛ demeritũ vituꝑabile et cõmendabile in actibus humanis: qꝛ si sortes occidat hominez necesse fuit sortẽ occidere hoiem scḋm hanc viã tñ qꝛ sortes hanc necessitatẽ sibi imminere non nouit: s; ꝙtuꝫ in ipõ fuit reputauit se nullo mõ ad hoc necessitari elegit mag' iniuste occidere: ideo vitiose ꝛ culpabilr occidit ꝙuis vitare occasionẽ nõ potuit: sed de necessitate fuit hoiem occisurus hoc iõ dico vt impediã istam ꝯñam iste fuit necessitatus ad hoc: igit̃ nõ peccat faciendo hoc: qꝛ ipe fuit sibi causa illi⁹ illicite necessitatis sicut multi dicũt ꝙ demones ꝯtinue peccãt. ꝛ btũs aug. viij. ꝯfes. c. v. dicit sic. Velle meũ tenebat inimicus meus: ꝛ inde cathenã mihi fecerat ꝛ ꝯstrinxerat me. q̊ppe ex volũtate ꝑuersa facta est libido ꝛ dũ seruit̃ libidini fcã est ꝯsuetudo ꝛ dũ ꝯsuetudini nõ resistit̃ facta est necessitas: hec aug.

Responsio Si aũt dicat̃ ꝙ aug. loq̇t̃ large de necessitate ponẽdo vel vocãdo difficultatẽ nccitatẽ. Si diceret̃ ꝙ loquit̃ ꝓpꝛie ꝛ stricte de nccitate certũ est ꝙ talis nccitas nõ excusaret pctm̃ nec a tãto nec a toto vt videt̃: q̊a alit̃ pctor reportaret commodũ ꝛ meritũ de eo ꝙ peccauit. sic igit̃ dico ꝙ in recedẽdo a vera fide ẽ talis ꝓcessus. Primo aliq̃s credẽs hꝫ quãdã negligentiã de sua salute nec curat credere vl' discredere vñ nõ hꝫ velle credere ea q̃ ꝑtinẽt ad salutẽ sicut scholares discholi nõ hñt velle addiscere. ꝛ stãte illa negligẽtia afferunt̃ menti tales rões q̃b⁹ assentit ꝓpt̃ aliquã appẽtiã veri Vñ ipossibile ẽ ꝙ hõ aliq̃d credat nisi appeat sibi verũ ꝛ ipossibile ẽ ꝙ iperiũ volũtat̃ sit cã tota q̃ aliq̃d appet hõi verũ lꝫ põt eẽ cõcã sic auiditas volũtat̃ i scholari facit eũ bñ addiscere ꝛ firmi⁹ assentire qꝛ facit eũ mag' applicare ingeniũ suũ ad mediũ ꝛ cãm assensus. Et sic dico ꝙ iste apostatãdo peccat: qꝛ interp̃tatiue vult discredere qꝛ nõ vult credere nec ẽ circa hoc sollicit⁹ ꝛ iõ peccat. vñ ans. de ꝯcor. c. xvi. velle credere qḋ credẽdũ ẽ est recte velle.

Cõtra dicta in responsione Arguit̃ pmo Cõtra ista arguo sic. dat̃ istis. scꝫ ꝙ ois q̃ assentit vni ꝓpõni assẽtit illi ꝑ euidẽtiã vl' aliquã appẽtiã ꝛ nõ mere ꝑ iperiũ volũtat̃ seq̇ret̃ ꝙ ipossibile eẽt ꝙ aliq̃s eẽt heretic⁹. ꝓbo ꝯñaꝫ qꝛ. xxiiij. q. iij. heresis grece ab electõe dr̃ ꝙ s. eã sibi vnusq̄sqꝫ eligat disciplinã quã putat eẽ meliorẽ ꝛc̃. Et ẽ dictuꝫ diui hiero. in ep̃la ad gala. Jtem sup̃ p̃mo ethicorũ ꝓ heresis idem est ꝙ electio. igit̃ si nõ est ipossibile ꝙ homo libere ꝛ mere ex electiõe assentiat alicui errori ꝯtra fidẽ catholicã impossibile est ꝙ aliq̃s sit hereticus: s; ꝑ ꝛc nullus mere ꝛ pure

ex electione volūtatis assentit alicui mere libe ralr͡ ꝟ tm̄ ꝓpter euidētiā rei. igit͡ nullus hō pōt fieri hereticꝰ. Preterea sola ꝑtinacia in errore facit hereticū ꝛ nō simplex error. sic pꝫ. xxiiij. q. iij. c. q̄ in ecclesia. capio igit͡ aliquē hereticū q̄ fit a. ꝛ tunc arguo sic. q̄ro aut credit esse verū illud qđ ipe defendit aut nō credit illud esse verum. Si nō: est hereticus: q2 nō credit aliter ꝙ eccl͡ia credit ꝛ in defendendo illud qđ nō credit saltē facto mentit͡ si credit illudere verū qđ ipe defē dit. vel ideo credit illud tm̄ esse verū: q2 vult cre dere illud esse verū. Si scđm dicatur. scꝫ ꝙ nō credit p̄cise per electionem voluntatis: sed quia intellectus suus iudicat sibi ita est sicut ipse credit: igit͡ non est pertinax ꝟ deceptus ꝛ necessitatus ad errandū. Preterea aut hereti cus credit se errare vel nō: ꝟ defendere verita tē ꝑmū includit ꝯdictionē. s. ꝙ aliquis credat vnā ꝓpōnē ꝛ credit se errare in credendo illaꝫ ꝓpōnē: q2 si sortes credit a sor. credit ita esse sic p a denot͡ ꝛ si credit se errare in credendo a. credit ꝙ nō est ita sicut p a denotat͡ qđ inclu dit ꝯdictionē. Si dicat͡ ꝙ hereticus nō credit se errare: ꝟ credit se credere veritatē. ḡ iuite cre dit fl̄m. Sil̄r si nō credit se errare: ḡ ignorās er rat. ꝛ seq͡t͡ ignorant͡ errat. ḡ inuite errat. ꝛ seq͡t͡ in uite errat. igit͡ nō ꝑtinaciter errat ꝟ inuolūtarie errat. ḡ nō peccat mortalr͡: q2 inuolūtariū nō me ret͡ veniā: imo vitā sicut natura nos nō deserit dū sumus ex originale peccatū: q2 post baptis mū nō nocet extra de sūma tri. c. firmiter. q2 dia bolus. vide in apparatu q̄ sic incipit. crean sūt boni. extra de sūm tri. firmiter in glosa q̄ sic in cipit. de fide catholica. Cōtra notat iste glosa tor diffinitionē fidei quā dat apl͡s Heb. xi. Fi des est suba sperandarū rerū ꝛc. Et dicit ꝙ est in epl͡a ad Gal. ꝛ reprobat eā ꝑ duo argumen ta: tū q2 tunc spes foret fides: tū q2 credimus p̄ terita ꝛ p̄ntia. Et hec diffinitio tm̄ mentionem facit de futuris. Et ideo dicit ꝙ est notificatia nō diffinitio. ꝟ potest poni talis diffinitio ma gistralis sm̄ eū. fides ē volūtaria certitudo ab sentiū infra sciam ꝛ supra opinionē ꝯstituta. i qua inuenit͡ due spēs fidei vna formata quam hn̄t boni ꝛ sci. ꝛ alia informis quā hn̄t mali. p̄ ma est v̄tus: ꝛ pōt sic diffiniri. Fides est q̄litas q̄ q̄s credit qđ diligit ꝛc. Ponit etiā ꝙ p̄ncipa les articuli nō sunt nisi septem. s. incarnatio si ue natiuitas. baptismus. passio xp̄i siue mors descensus ad inferos. resurrectio. ascēsus in ce lum: aduentus eius ad iudiciū. Et licꝫ q̄dā the ologi dicant ꝙ sunt plures. s. xiiij. est tm̄ verius ꝙ articuli veri sunt tm̄. vij. nota de peni. di. s. v. in p̄n. tn̄ in glosa errat glosator de iustitutōe sa cramēti ꝯfessionis dicens ip̄m nō imediate in stitutū a xp̄o nec ab aliquo aplo͞x: sed a quadā vl̄i eccl͡ie traditione ponꝰ ꝙ ex noui vel veteris testamēti auc͞te que traditio eccl͡ie est obliga toria vt p̄ceptū. ꝛ ideo nec͡ria est ꝯfessio apud nos: ꝟ non apud grecos q2 nō emanauit apud illos traditio talis. Dictū aūt iacobi scꝫ cōfite mini alterutrū pctā vestra fuit quoddā piū cō siliū nō p̄ceptū: q2 aliter ligaret grecos. ꝟ glo sator q̄ sunt falsa apud theologos cōiter ponē tes oīa sacramēta immediate istituta a deo.

Tertius articulꝰ ꝯtra quē inuehit͡ est ꝙ cogni tio creature est res distincta a creatura. Dicit enī iste socius subtil͡r ꝙ ois cognitio ē potētia cognitiua. potētia autē cognitiua hoīs est aīa intellectiua in quo dicit verū. Vn̄ infert ꝙ ois cognitio est potētia cognitiua. Ista via et ois ꝯsil͡is ꝑ quē homo reducit͡ ad paucas res sic ꝙ ponēdo paucitatē reruꝫ q̄ nō cadunt sub sensu ꝑsit saluari oīa q̄ ponit cōis ph͡ia que inuenit͡ experiētie est multū acceptabilis imaginatiōi hoīs. sed vere istiꝰ positio nihil operat͡ ad finē taleꝫ. nō enī pauciores res ponit in aīa ꝙ cōit ponētes: sed forte plures. facit tn̄ nouas noīm transumptōes vel magis renouat antiq̄s. Vn̄ p̄ncipalis ꝯclusio quā iste iā ꝑ biēniū nisus est ꝓbare est ista ꝙ illud quo hō formal͡r intelligit est aīa hoīs. ponit tn̄ spēs subiectiue inherētes ipsi aīe. Sil̄r verbū ꝓductū ꝛ actum volūtatis distinctā rē ab ipa aīa iportat quā vocat amo rē spiratū ꝛ simul cū istis dicit ꝙ aīa ē potētia passiua mere nec ꝯcurrit aliquo modo effecti ue in ꝓductōe vbi vl͡ amoris spirati. ponit etiā in materia ista ꝙ spēs in aīa intellectiua vl͡ in angelo est vere realiter eiusdē spēi cū re extra: Et ꝯn̄ter cōcedit ꝙ angelus est aliq̄n calidus aliq̄n frigidus: aliq̄n albus et aliq̄n niger et ꝙ vera natura lapidis est in celo empirco eū an gelo nō tn̄ q̄titas vel accidēs in angelo: sed est substātia depēdēs ab angelo: sicut suba ignis in ferro ignito: nec est q̄litas nec accn̄s: sed v̄a suba dependens a ferro ꝛ eo exn̄s in eodē loco cū ferro. Dicit etiā ꝙ aīa est vere ꝛ real͡r colora ta ꝑ colorē q̄n intelligit colorem ꝛ q̄n intelligit nigrū est nigra ꝛ fusca q̄n intelligit fuscuꝫ ꝛ sic de aliis coloribus quos sentit. sicut dr͡ siue vere siue fabulose de camelcōte sꝫ Isidoꝝ. ethimo. ij. c. ꝙ vario modo mutat colorem ad inspectuꝫ corporis qđ videt. et augustinus hoc dicit de trinitate. ꝛ Anselmus ca. ij. de magnis. ꝛ c. vij. de paruis. Asserit etiaꝫ iste ꝙ nulla est ꝓposi tio mētalis in hoīe nisi q̄ est naturalis silitudo ꝓpōnis vocalis ꝛ scripte ꝛ que sunt differētie ꝓpositionū scriptarū in libro: quia quedā sunt ꝓpōnes auree ꝛ q̄dam argentee q̄dā nigre ꝛ q̄ dam virides vel albe. ꝛ sic de ceteris coloribus

Secūdo

Tertio

Articulus ter.

Conclusio

tot s'm cū sunt ꝓpōnes mentales in hoīe q̄ tales videt ⁊ legit distincte s'm spēm ita ꝙ in postrema cellula capitis sunt tales ꝓpōnes mentales in q̄busdā ples ⁊ in q̄busdam pauciores s'm ꝙ aliqui diuersos libros legūt diuersis coloribus descriptos. p̄ter istas ꝓpōnes vel ꝯceptus mētales q̄ sunt naturales silitudines vocū vel scriptoꝝ nō est aliq̄ alia ꝓpō mentalis ponēda. Ex quo sequit̄ ꝙ grecus q̄ nūq̄ audiuit latinū: nec vidit scriptū ⁊ latinus q̄ est cū greco catholicus nullā h₃ ꝓpōnem cōem nec vnus vnā alteri silem. Tū s'm eū cecus ⁊ surdus a natiuitate nō possent aliquā ꝓpōnē mētalem hr̄e. Contra ista nolo arguere cū sint ꝯ aristo. augu. ⁊ ans. ⁊ ꝯṅter ꝯ totam scolam. vn̄ aristo. p̄mo thopi. quolibet ꝯrīa opinionib⁹ ꝓferente esse sollicitū stultū ē. Articulus q̄rtus coincidit cū tertio. i ō dicendū sicut ad tertium

Articul⁹ quartus

Quintus articulus fuit ꝙ casu possibili posito hō p̄t meritorie frui creatura. casus fuit positus talis ponat̄ ꝙ aliq̄s. s. iohes erret discernendo inter xp̄m ⁊ iacobū ⁊ credat iacobū esse xp̄m: ⁊ sint oēs tres viatores. tunc arguit̄ sic. Johes diligit iacobū sup oīa. g̅ fruit̄. ꝓbat̄. q: vult iacobū esse deū ⁊ p ꝯn̄s vult sibi sūmū honorē ⁊ sūmū bonū. igit̄ sūme eū diligit. Q: aūt casu illo posito velit iacobo summū honorem patet: quia isti vult summum honorem demōstrato iacobo. ergo iacobo vult sūmū honorē. Itē istū adorat adoratione latrie igit̄ istū diligit sup oīa. Q: autē illud totū faciat meritorie ⁊ ordinate ꝓbatur: q: error sūme inuincibilis ⁊ simplr̄ excusat. Q: aūt error suus sit simplr̄ inuincibilis: p₃ ex casu. Et sic ꝯṅter dicebat̄ ꝙ si dyabolus transfiguraret se in effigiē xp̄i ⁊ deo p̄mittente cāret firmā fidem in aīo alicu⁹ simplicis ꝙ ess₃ xp̄s. ⁊ tal' simplex adoraret eū adoratione latrie ⁊ frueret̄ eo posset dici ꝯueniēt̄ ꝙ talis meritorie fruebat̄ diabolo ⁊ meritorie adorabat diabolū ⁊ peccass₃ mortalr̄ nisi hoc fecisset. si addat̄ ad casū ꝙ ꝯsciā sua sic sibi dictasset faciēdum: tunc nullo mō peccauit mortaliter. Istud dictū nō placet: cuidam alteri socio. imo dicit ꝙ includit ꝯtradictionē ꝙ aliq̄s fruat̄ diabolo ⁊ mereat̄ p eūdē actū. Qd̄ ꝓbat multiplr̄. Primo sic sequit̄. fruit̄ diabolo. igit̄ diligit diabolū ꝓpter se. igitur amore inheret diabolo ꝓpter se. igit̄ vtendis ⁊ non fruendis fruit̄. sed hoc est peccatum: quia s'm aug. oīs ꝑuersitas que peccatū no ī at est frui vtendis ⁊ vti fruendis. Scd̄o sic sequit̄. iste meret̄. igitur est in charitate. ⁊ sequit̄ etiam: iste diligit diabolū sup oīa: igitur peccat mortaliter. ergo simul meret̄ existens in gratia ⁊ peccat mortalr̄. Tertio sic. si aliq̄d in casu argumēti excusaret iohānē a peccō foret error su⁹: s; error in articlis fidei nullū excusat sic p₃ xxiij. q. ij. i ꝓparū ꝯsideratione. vbi habet̄ ꝙ in his q̄ ad fidē ptinēt g̅ui⁹ est falli q̄ alios decipe in aliis ꝯtrib⁹. et expsse habet̄ sup caplm p̄cedēs in appatu ꝙ fallere aliquē in ꝯtu aliquo min⁹ pctm̄ ē q̄ falli circa articulos fidei. cū igit̄ iste fallat̄ circa articulū fidei: q: credit diabolū esse deū₃ eo ip̄o ꝙ fallit̄ peccat. Quarto sic dubi⁹ de aliquo actu an sit pctm̄ mortale an nō: ⁊ nō obstante tali dubitatione cōmittēs actū talē peccat mortalr̄. g̅ cū iste sit dubi⁹ an iacob⁹ sit xp̄us vel nō diligēdo iacobū sup oīa peccat: q: p̄ceptū dei ē ꝙ nulla creatura diligat̄ sup oīa. Preterea ista ₃ soci⁹ iste ꝙ nullo errore nec q̄cūq̄ ig̅rātia exn̄te i cā pōt hō meritorie frui creatura ⁊ ad casū₃ r̄ndz ꝙ iohes in tali casu nō d₃ diligere iacobū sup oia absolute. s₃ sub ꝯditōe. s. si ip̄e sit de⁹. Ista ipugnatio sat̄ ꝓcedit ꝯ v̄ba mea s₃ n̄ ꝯ itellectū quem habui q̄n ea dixi. vn̄ labor... in vna eq̄uocatiōe de isto t̄mino frui: qui q̄dē t̄min⁹ duplicit̄ pōt exponi. Uno mō ꝙ diffinitio expīmēs q̄d nois istius termini frui sit ista. frui est amare aliq̄d ꝓpt̄ se. Alio modo pōt exponi s'm cōem sensum loquentiū vt diffinitio exp̄mens q̄d importat̄ p nomen: sit ista. velle alicui summū bonū. vel velle alicui tm̄ bonū q̄tum tenet̄ deo velle. Primo modo accipiēdo istū t̄minū frui dico ꝙ errans circa creaturā s. eā putans esse deū nō potest frui creatura stante casu argumenti: quia iohānes in casu isto non diligit iacobū ꝓpter se: sed quia putat eum esse deum: nec adorat diabolū ꝓpter se certū est. sed accipiēdo istū terminū frui scd̄o mō ꝓ eo quod est velle alicui sūmū bonū vel tm̄ bonū q̄tū tenet̄ deo velle. Dico ꝙ p errorē vel ignorātiā inuincibilē homo pōt meritorie frui creatura q̄cūq̄.

Contra articulum arguit quidā ali⁹

Primo

Scd̄o

Tertio

Quarto

Conclusio opposita alterius socij

Declaratio articuli distinguēdo de frui.

Unde ad argumēta. Ad primū q̄n arguit̄ ille fruit̄ diabolo: igit̄ diligit diabolū ꝓpter se dico ꝙ aīs est distiguēdū eo ꝙ frui pōt accipi p̄mo mō vel scd̄o mō. Si p̄mo mō aīs ē falsū ⁊ ꝯn̄a ē bona. Si scd̄o mō aīs ē verū ⁊ ꝯcessū a me. et ꝯn̄a nō val₃ sic p₃: q: nō sequit̄ iohes vult iacobo sūmū bonū. igit̄ iohes diligit iacobū ꝓpt̄ se. Et q̄n arguit̄ quōcūq̄ accipiat̄ frui videt̄ s'm Aug. ꝙ frui vtēdis ē ꝑuersitas sūma. Ad ꝓbā. dico ꝙ nō s₃ sciēter vtēdis frui siue p̄mo mō siue scd̄o mō ē ꝑuersitas ⁊ pctm̄ nō aūt frui scd̄o mō aliquo quo vti debet. Ad scd̄₃ q̄n q̄rit̄ supposito ꝙ iohes p errorē fruat̄ scd̄o mō diabolo quē putat eē xp̄₃. dico ꝙ meret̄ ⁊ q̄n d: g̅ ē i charitate concedo ꝯn̄ā ⁊ ꝯn̄s. Et q̄n d: diligit diabolum sup omnia ergo peccat mortaliter. Potest dici negando consequētiā: q: dilectio ista excusat̄ per errorem inuincibilem in intellectu

Missio ad argu. socij ad p̄mū.

Ad scd̄m

S
Ad tertiū

Ad tertium quādo dicit̄ q̄ talis error nō excu-
saret eum in casu posito: q2 error in articulis fi
dei nullū excusat. Potest dici q̄ imo ī q̄busdā
articulis errans ex simplicitate nō peccat mor
talit̄ sicut si vetula ex simplicitate crederet epo
suo p̄dicanti errorē circa aliquē artitulū subti-
lem talis nō incurrit heresim sicut patet. xxiiij.
q. iij. que in ecclesia. Similiter error quo talis
errat nō est contra articulum fidei. immo stat
talis error cum fide cuiuscūq3 artituli ⁊ quādo
p̄batur q̄ sic quia iste credit diabolū esse deuz
hec est distinguenda ſm modū antiquū loquē
di q̄ actus credēdi potest denotari transire in
dictum vel in rem dicti eodē modo quo solet h̄
distingui angelos canere audit̄ a te. si p istam
Johannes credit dyabolū esse deū denotet̄ q̄
actus credendi trāseat in dictū sensus ē: hec ē
credita a iohāne diabolus est deus. Si ṽo de-
notet̄ q̄ actus credendi transeat in rem dicti.
sensus est q̄ actus credendi transeat in p̄posi-
tionē cui⁹ subiectū supponit p̄ re q̄ est diabol⁹
cuiusmodi est ista iste est deus demōstrato dia
bolo sic figurato: modo bene stant simul q̄ ali
quis credat istā iste est deus: ⁊ cū q̄ credat oēs
articulū fidei. Simil'r posito q̄ xp̄us dimisisset
humanitatē quā accepisset de virgine humani
tate illa iam adulta: ⁊ latuisset hoc beatā virgi
nem certuz est q̄ ipa illū vt filiū suuz adorasset
adoratione latrie. ⁊ p̄ q̄ñs credidisset esse deuz
et optasset sibi summū bonorē ⁊ formasset ta-
les affectiones mētales diligo te p̄pter te fru-
or te. lz errasset. ⁊ p tales actus erroris tm̄ me
ruisset q̄tum meruit p affectiōes et notitijs ve
ris et nō erroneis. Ad glosam isti⁹ decreti di-
co q̄ habet intelligi de errore non inuincibili.

T
Ad quartū
Cōtra distictōez datā de frui

Ad quartū dico q̄ talis nō est dubi⁹ ſ credēs
determinate lz erret. Sed ꝯ dicta supius in ap
plicādo distinctionē de frui ad p̄positū adhuc
potest argui quattuor medijs que solui possūt

Primo

ex p̄dictis vel alit̄. sicut placebit studenti. Ar
guo p̄mo sic q̄ casu illo posito scz q̄ si iohānes
credat diabolū transfatū esse deum q̄ tūc dili-
git eum p̄pter se et fruitur eo p̄mo modo acci-
piendo frui. Nam p̄ponat̄ ista iohāni stāte ca
su an iohānes fruit̄ isto demōstrato diabolo ⁊
accipiendo frui p̄mo modo certū ē q̄ iohānes
ꝯcederet istam. igit̄ lz in casu homini assentire
talib⁹ p̄positōnibus fruor te diligo te p̄pter te
adoro te p̄pter te opto beatificari p te ⁊ te esse
rectorez gaudeo q2 tu es deus demōstrata pu-
ra creatura: sed oēs iste actiones vident̄ esse
fruitōnes p̄mo modo capiēdo frui. igit̄ primo
mō lz in casu frui creatura. Preterea diligat idē

Secūdo

iohānes postea deū cōsimilibus affectōnibus
omino tunc arguit̄ sic. cōsimilibus affectōibus
omnino ⁊ eque intēse ⁊ tm̄ bonū optando di-
lexit iste p̄us diabolū sicut modo diligit deum
sed nunc vere fruit̄ deo: ergo vere p̄us fruebat̄
dyobolo p̄mo modo accipiēdo ly frui. Pret-

Tertio

ea videat aliq̄s alius puta sortes diaboluz sic
transfiguratū ⁊ credat eum esse dyabolū stāte
iohāne in sua opinione deo p̄mittente ipm̄ er-
rare cōmināte sorte iohāni q̄ occidet eū si ado
ret euz: ꝯsciētia iohānis dictat sibi q̄ debet eū
adorare. ponat̄ igit̄ q̄ sortes eum occidat pro
illa idolatria querit̄ an iohānes damnabit̄. ap
paret q̄ nō: quia error fuit inuincibilis nec te-
nebatur ꝯsciam deponere. ista igit̄ conscientia
erronea obligauit eum. Simil'r adorauit eum
p̄pter deum putans se p̄stare obsequium deo.

Quarto

Preterea quero an possibile sit aliquē veracit̄
cōmittere idolatriā p̄bat̄ q̄ nō: vl' credit illud
quod adorat esse deum vel creaturā. si deū igit̄
intēdit adorare deū. sed intētio format actum
igit̄ nō est idolatra. Sil'r si sic credit et ē error ī
uincibilis tenet̄ sic facere si nō credat illud esse
deum. igit̄ nō adorat corde sicut deum. igit̄ nō
vere colit idolum. igit̄ nō cōmittit veracit̄ ido-
latriam sed ficte. igit̄ nō contingit aliquē vera
citer idolatrare. Preterea q̄ homo pōt licite

X
Probat̄ adhuc articulus, pmo

adorare diabolū sic transfiguratū per errorem
inuincibilē sine peccato arguo ad hūc sic et po
no istum casum q̄ sint duo homines petrus et
iohannes ⁊ ostendat̄ xp̄s petro in certa effigie
et credat petrus eum esse verū deum ⁊ adoret
eum adoratione latrie ostendat deus diabolū
in equali et sub eisdem signis omnino iohanni
et adoret euz iohānes. quero igit̄ aut iohānes
peccat vel nō. si non habet̄ p̄positum. si sic igit̄
petrus peccat. p̄batur ꝯsequentia. nō maiorē
certitudinē hz petr⁹ de illo quē ipse adorat q̄
christus q̄ habet Johannes de illo quem ipe
adorat. igitur si Johannes errat petrus errat.
vnde magister sententiarū libro quarto distin
ctione. xxx. ca. iiij. Si diabolus transfigurans
se in angelum lucis credat̄ bonus nō est error

Responsio

periculosus. Dicitur hic q̄ neuter errat nisi sub
conditione posito casu tali. Vn̄ dicere debet

Replicat̄ pmo

adoro te si tu es christus. Sed contra hoc ar-
guitur sic. qui significat se dubitare vbi nō du-
bitat falso significat ad quod nō tenet̄: sed iste
iohannes nō dubitat. igit̄ nō debet significare
se dubitare. Preterea aut illa cōditio adiecta

Secūdo

diminuit de adoratione vel nō. si nō: non pro-
dest sibi illam apponere. si diminuit: igit̄ si iste
in tali casu debet apponere conditionem de-
bet intendere diminuere de cultu deo debito.
et vltra tenetur eum intendere adorare mino-
ri cultu q̄ latria. igitur tenetur eum velle ado-
rare sicut creaturam nobilem. consequens est

oīno irrōnabile quia qua rōne debet adorare eū ficut creaturā nō dilē deberet eū adorare ficē deum et fi error non excuset in vno nec in alio.

Scdō pncipalit' Preterea dictamen ɔſciētie tm̄ obligat qñ eſt erroneū ficut qñ eſt veridicū: ſed cōſciētia ſua erronea in caſu errore inuincibili dictat ſibi ꝙ eſt adorandū qḋ ipſe ibi videt. igiť ſi nō adorat peccat mortaliter.

Tertio Preterea oēm talē adorationem poteſt hō licite facere cū q̄ ſtat ɔtinue talis intentio tm̄ vnum deum volo adorare: ꝗ cum omni actu quem iſte facit ſtat apud eum veritas iſtius ꝓpoſitionis tm̄ vnum deū volo adorare. igiť interiꝫ dū nō intēdit ꝙ adorabit aliud a deo hec nō eſt cōcepta ab eo adorabo aliud a deo.

Quarto Preterea odiens deum errore inuincibili vel interficiēs deū putans eū maleficum nō peccat niſi ipſemet fuerit in cauſa q̄re errat. igiť nec adorans nec diligens dyabolū tm̄ per errorem inuincibilē peccat. ɔña patet quia maius malū vel equale videť odire deuꝫ et adorare creaturā.

Reſponſio Poteſt dici ꝙ caſus eſt impoſſibilis ꝙ homo patiať ſic errorē inuincibilem exiſtens compos mētis ſue ſi ipſemet nō fuerit in cauſa quia ſi iſte nō preſtet obſtaculū deus informabit eum de illuſione tali: ficut de ſancto martino legimus.

Replicať pmo Contra pam ratiōe debet dici ꝙ deus nunꝗ͞ parmittur hoīem eſſe in errore inuincibili de quocūꝗ faciendo niſi ꝓpter peccatū ſuum. et ſic nullus error foret hōi inuincibilis: quia poſſꝫ conteri de peccato ſuo et vitare errorē. ⁊ licet verū ſit de facto ꝙ deus frequēter ſanctos in tali caſu informauit de veritate per illud donum ſpūſſancti quod vocať diſcretio ſpirituū nō tamen includit ɔ̄dictiōeꝫ ꝙ deus pmittat hoīem ſic errare: q: libere facit

Scdō quicquid facit ad extra. Preterea deꝰ poteſt cum intellectu cauſare talē aſſenſum erroneuꝫ et manutenere p dic: quia nō includit ɔ̄dictionem hoc fieri ⁊ tūc illud poteſt facere.

Tertio Preterea ꝙ talis error ſimplr̄ excuſet ꝓbo per exempla: quia ſm̄ Auguſtinū cōiugatus qui adhibens debitā diligentiā accipit nō ſuaꝫ que ſibi dolo

Quarto ſe ſupponiť ſimplr̄ excuſať a pctō. Preterea error iſte cauſat inuoluntariū reſpectu iſtiꝰ volitionis in mente volo adorare dyabolum: ſed preſtare honorē dyabolo in pñti nō poteſt niſi aſſentiret iſtiꝰ volo adorare dyabolū cui nullo

Quinto modo aſſentit p caſum. Preterea ɔtra iſtam viam arguo ſic. ſi error talis excuſaret iohannē in caſu argumēti. ponať igiť ꝙ ille apparēs p̄cipiat ſibi ꝙ occidat ſeipm̄. Videť ꝙ ipſe teneť obedire ei et ſi facit eſt excuſatꝰ nec pōt rñderi ꝙ p tale p̄ceptum ita imane poteſt dep̄hendi nō eſſe deus. quia deus eſt dñs vite ⁊ mortis. ⁊ per ɔſequēs poteſt dare facultatē cuilibet ſup

vitam alterius q̄tūcūꝗ ſit iuſtus. ficut fecit abrahe de filio ſuo. Confirmať q: ſm̄ Aug li. pmo de ciui. c. xviij. per hoc excuſať Sanſon ꝙ ſeipm̄ occidit cū alijs q̄a h̄ intelligiť feciſſe ex familiari cōſilio ſpūſſancti. vbi dicit ꝙ de ſanſone aliud nobis nō eſt fas credere niſi ꝙ hoc fecit iuſſu diuino.

Alia reſponſio Ad iſtud nō tergiuerſando ſed dicendo ɔ̄iter admitto caſum eſſe poſſibilem. et concedo ɔñam ꝙ talis ſic errās nō peccat.

Replica Cōtra ponať ꝙ apparitio talis fiat pncipi magno ⁊ ꝙ diabolꝰ ſuadeat ſibi deſtructōeꝫ eccleſie ſi talis hoc ad p̄ceptū diaboli faceret nō peccaret.

Reſpōſio Ad iſtam dico ꝙ fidelis audito tali p̄cepto deberet adhibere diligētiā quaꝫ poſſet ad pcipiendū de illo apparēte an eſſꝫ deꝰ vt in caſu predicto. et ſimiliter credendū eſt ꝙ deus non pmitteret eum errare ſi tñ deus pmitteret et ipſe ſub eodē errore putans ſe obſequiū preſtare deo ecclīam deſtrueret nō video ꝙ peccaret quia nullus peccat niſi ſciens ſe peccare vľ ignorans ignorātia inuincibili que nō reddit inuoluntariū ſm̄ Ariſtotelē. iij. ethicoꝝ.

Replica Sed ɔ̄ illud arguo ſic. Job xviij. venit hora vt omnis qui interficit vos arbitreť obſequiū ſe preſtare deo: quod beatus Auguſtinus ptractās ſuper Job. homelia. xliij. dicit ꝙ iudei occidētes xp̄ꝫ et pſequētes apoſtolos arbitrabanť ſe p̄ſtare obſequiū deo vero. ſed gētiles occidēdo ap̄los arbitrabanť ſe preſtare obſequiū diis falſis. ꝗ iudei occidentes xp̄m nō peccauerūt.

Reſponſio Ad iſtḋ dico ꝙ nō ſequiť quia ignorātia iudeoruꝫ fuit craſſa ⁊ affectata nec fuerūt ſolliciti ad cōſiderandum facta xp̄i ⁊ ſuam doctrinā per bonuꝫ iudicium rōnis. ⁊ ideo meruerūt excecari et nō illuminari. Unde eorum ignorātia nō excuſat nec eſt ſimile ad caſuꝫ argumēti.

Z Quinto ɔtra articulum pncipales Arguiť Sed adhuc arguo cōtra cōcluſionē pncipalē de adoratiōe iſtius qui ſic decipiť. quero aut cōmittit idolatriam vel nō. ſi ſic ꝗ peccat. Si nō ɔtra adorat creaturā adoratione latrie. igiť cōmittit idolatriam large loquēdo de idolatria. Confirmať iſta ratio: quia gētilis adorās idolū aut credit ipm̄ eſſe deū vel nō credit. ſi nō igiť nō exhibet ei cultum ſoli deo debitū: quia ille cultꝰ exiſtit in deuotōne cordis magis ꝗ͞ in obſeq̄o corporis igiť ſi non credit idolum ſuum eſſe deum nō exhibet ei cultum ſoli deo debitū. igiť nō eſt idolatra: quia nō eſt graue periculū exhibere creaturis reuerentiā niſi cedat in dei p̄iudiciuꝫ. Et ſimiliter ſequiť nō credit illud eſſe deuꝫ. igitur nō adorat illud ficut deum adoratione latrie. et vltra. ergo non eſt idolatra. Si dicatur ꝙ talis credit idolum illud eſſe deum ficut aſſentit ipſe. igitur non peccat: quia ſequiť dictamē conſciētie erronee ⁊ hꝫ ignorantiā inuincibilē

et sic aliquis homo posset per totam suã vitã adorare idola sine pctõ mortali: si talis error eũ excusaret.

Responsio: Ad istud dico generaliter loquẽdo de omni infidelitate sive sit heresis sive quecunq; infidelitas q nunq̃ aliquis induci permittitur in contrariũ errorẽ fidei que fides est necessaria ad salutem ⁊ consequendam vitam eternã nisi ppter aliquã maliciã volũtatis qua vel negligit studere vel indagare circa ea ad q̃ naturaliter ordinatᷣ. ⁊ quicunq; non prebet tale obstaculum divine gratie vbicũq; fuerit et quomodocunq; se habuerit infundetᷣ sibi noticia sufficiẽs ad salutẽ ⁊ videbit verisilitudiẽs ⁊ rationes sufficiẽter causantes in eo assensum. et sic dependet fides a volũtate psupponẽdo scʒ bonum vsum volũtatis. Tunc ad argumẽtum concedo q verus idolatra credit illud qđ adorat esse deum et errat. sed dico q ipe est cã illius erroris aliquo modo ⁊ alias nõ peccaret vnde ppter voluntatẽ et negligentiã viuendi sm pncipia iuris naturalis incidit in talem errorẽ ⁊ ita nõ sequitᷣ. facit sm dictamen õsciẽtie igitᷣ nõ errat sicut notũ est.

Obiectio: Sed contra istud videtur esse intentio augustini in homelᷣ. xiij. sup Job. sicut superius allegatum est. gẽtiles in persequẽdo apostolos arbitrabantᷣ se pstare obsequiũ dijs falsis. igitᷣ iudicauerũt se adorare falsos deos.

Responsio: Respondeo q hec ppositio ⁊ õsimiles. gentilis se iudicat adorare deũ falsũ: est distiguẽda eo q talis ppositio denotat iudicare seu actũ iudicandi transire in dictũ ppositionis vel in rem dicti hoc est in alia ppositione a dicto in sua forma cuius tñ subiectum supponit pro eadem re p qua supponit alterũ extremũ dicti cuiusmodi est ista. gentilis iudicat se adorare istum nõ q gentilis iudicet hãc esse veram adoro falsũ deum. qꝛ sicut bene argutum est tũc non coleret eum cultu latrie qui requirit assensum talis ppositionis. sed qꝛ gẽtilis iudicat talem esse veram iste est de⁹ demõstrato idolo quod adorat ideo errat. ⁊ per õñs idolatrat. De sexto articulo patuit alibi.

Finis.

Hec sunt que sup quattuor libros sentẽtiarũ argute disputata a magrõ Roberto holkot de ordine pdicatoꝝ natiõis anglice inuenim⁹ qb⁹ nõnullas eiusdem conferẽtias adiecimus: additur q̃ sequuntᷣ de imputabilitate peccati et determinatiões eiusdẽ. Hui⁹ aũt editionis ab a vsq; o sunt omnes quaterniodes: o vero quinternio.

Incipit Eiusdē magistri Roberti holkot de imputabilitate peccati subtilissima disquisitio

Questio principalis A

Argumētū primū principale

U

Trum omne peccatū sit imputabile voluntati. Et arguit q nō. qz tūc omne peccatū originale foret imputabile voluntati. ꝯn̄a patet de se ꝛ consequens est falsum. qz arguit sic. pctm̄ originale saltē nō quodlibet est in ptāte volūtat. ergo nō quodlibet tale vitari pōt. ergo nō quodlibet tale efficit aīam infectā et ream. assumptū patet de pctō originali alicuiꝰ puuli qui nec pōt nec potuit illud vitare ꝛ consequētia ꝓbat per Augustinū de duabus aiabus vbi arguit ꝯtra manicheos qui dixerunt aīas aliquas esse malas ꝛ sic factas a principe tenebrarū ꝛ arguit sic. Si aie male sunt aut ergo natura aut volūtate male sunt. Sed natura male esse nequeūt vt superius diximus per dispositionē voluntatis atq ptātis: q dicere aīas malas esse ꝛ nihil peccare plenū est dementie. ꝛ dicere eas peccare sine voluntate magnū deliramentū est. ꝛ sic pctō reū teneri quēq qd nō fecit ꝛ qd facere non potuit summe iniq̄tatis ꝛ demētie est. Et post. Si libero motu ad faciendū vel nō faciendū carēt: ꝛ abstinendi nulla ptās ꝯcedit nec peccāt. Ex quo seq̄tur ꝛ q solum pctm̄ actuale voluntarium imputatur ad culpā.

Secundum principale

Secūdo arguit sic. Si omne peccatū sit imputabile ad penā tunc omne pctm̄ veniale imputat ad culpā ꝛ tūc quodlibet tale remitteret charitatē vl saltē natū foret remittere charitatē. Cōsequētiā ꝓbo sic: qz quodlibet veniale foret alicuiꝰ malitie ꝛ ita minꝰ bonus foret quis habito aliquo veniali q subducto omni veniali ceteris paribus tūc per ꝯsequēs minꝰ charus ꝛ acceptꝰ deo foret quis ꝓ pctō veniali ceteris paribus ꝛ per consequēs minueretur eius charitas aliquo mō. ꝛ sic ꝯsequēs est falsum: quia si quodlibet veniale remitteret charitatē tūc seq̄retur q per venialia posset quis pdere charitatē qd est falsū.

Tertiū principale

Tertio sic. Si quodlibet pctm̄ sit imputabile ꝛc̄. tūc quodlibz peccatū mortale foret hmōi. ꝛ p ꝯsequēs cū quodlibet mortale ex hoc q mortale est sit maioris malitie q om̄ia venialia possibilia sequeretur q quodlibz mortale ex hoc q mortale est imputaretur ad maiorē culpā vel magis imputaret ad culpā q oia venialia simul ꝯiūcta. ꝯsequēs est falsum: quia tūc quodlibet mortale excederet quodcūq veniale ip̄roportionabiliter qd est falsum. quia venialia pñt tantū multiplicari: q equabunt vni mortali vt apparet p magistrū libro. iiij. dis. xvi. cap. i. ꝛ sumit ab augustino de igne purgatorio: vbi dicit magister q talia minuta peccata si collecta cōtra nos fuerint ita nos grauabūt ꝛ opprimēt sicut vnū aliquod grande peccatum ꝛ ꝯsimilis s̄nia frequenter inuenit ab augustino ꝛ ab alijs doctoribus. ꝛ p ꝯsequens nō quodlibet mortale excedit quodlibet veniale improportionabiliter.

Quartū principale.

Quarto sic. Si omne peccatū sit imputabile tūc sequeret q omne peccatū ignorantie sit imputabile ad culpam ꝛ p ꝯsequēs quodlibet tale peccatū foret volūtariū ꝯsequentia ꝓbat vt in p̄mo p̄ncipali. sed cum sequēs ē falsum vt dicit Aristo. vi. ethicoꝝ. c. xiiij. Ubi dicit q peccata que fiunt ex ignorantia digna sunt venia quia sunt inuoluntaria: ꝛ ꝯsimile habet magister expresse libro. iij. c. iij. Ubi arguit sic. quando aliquis male operat ex ignorantia nō vult se peccare: ergo inuolūtarie peccat ꝛ nō voluntarie. Assumptū ꝓbatur: quia talis nō nouit se peccare: ergo nō vult se peccare. ꝯsequentia nota est. ꝛ añs pz. quia si sciret se peccare tunc nō foret peccatū ignorātie. Sic ergo ex opposito si peccat ignoranter nō nouit se peccare: ergo nō volūtarie peccat.

Quintū principale.

Item si omne peccatū sit imputabile ad culpā cū quelibet transgressio p̄cepti sit peccatū sequit q quelibet transgressio p̄cepti imputaret ad culpaz. ꝯseq̄ns est fim quia aliqua sunt statuta quoꝝ transgressio obligat solū ad penā ꝛ non ad culpam nisi fiat ex ꝯtemptu. Sic em̄ p̄lati statuentes intendunt transgressores obligare: ꝛ q om̄is transgressio talis p̄cepti sit peccatū. arguit sic. Om̄is talis transgressio obligat ad penā: ergo om̄is talis transgressio est peccatū. probatur consequentia per aug. libro. lxxxiij. questionū. q. xxiiij. vbi dicit. Omne meritū pene est peccatum ꝛ meritum p̄mij recte factum. Sic em̄ diffinitur peccatum q ip̄m est meritū pene Sil̄r p̄mo retractationū caplo. ix. dicit aug. q om̄is pena si iusta est pena peccati est ꝛ suppliciū noiat: ergo p ꝯsequēs nihil aliud q peccatum obligat hominem ad penam. ꝛ ita si transgressio alicuius p̄cepti vel statuti obligat ad penam sequitur q illa transgressio sit peccatum.

Sextū p̄ncipale

Sexto sic Si omne peccatum sit imputabile voluntari sequitur q perplexus inter duo p̄cepta quodcūq illoꝝ faceret peccaret ꝛ culpam incurreret. ꝯseq̄ns est falsum. qz consilium ecclie est in casu perplexitatis q eligat minus malum: vt patet in casu. dis. xiij. nerui. ꝛ sumitur originaliter a beato Grego. xxxv. moraliū caplo. xiiij.

Septimū p̄n.

Septimo sic. si omne peccatum imputabile ꝛc̄. sequitur q peccatum finalis impenitentie foret imputabile ad culpam. ꝯn̄a patz: quia

aliquod est tale peccatum vel saltem possibile est esse vt habetur a magistro libro.iiij.dis.xliij ꝯsequens est falsum: quia si tale peccatū imputaret̃ ad culpam: sequeret̃ ꝙ foret demeritoriū: ⁊ ita cum nullū sit peccatū finalis īpenitentie in vita ista: sequit̃ ꝙ post vitā istā posset homo tale peccatū cōmittere: ⁊ ita demereri qđ est falsum: qm̄ omne meritum in hac vita compatur. ⁊ ita posset aliquis post hanc vitā saluari vel releuari: vt patet in multis alijs locis.

Octauū ꝓncipale. Octauo sic. Si omne peccatū sit imputabile ⁊c̃. tunc sequit̃ ꝙ omne peccatū omissionis sit imputabile voluntati: ⁊ tunc cū aliq̃ omissio ꝓcepti illius ad quod homo tenet̃ sit peccatū: sequitur ꝙ omissio puta alicuius foret imputabilis volūtati: ⁊ ita talis omissio foret demeritoria. ꝯsequens est falsum: quia si sic tūc eadem ratione omissio mali foret meritoria: ⁊ ita quilibet haberet tantum meritum vel tot merita quot omitteret mala quod ē falsum.

Nonū ꝓncipale. Nono sic. Si omne peccatum sit imputabile ⁊c̃. tunc ꝓmi motus essent imputabiles voluntati. cōsequentia patet: quia tales motus sunt peccata vt habetur ab augustino in sermone de vtilitate penitentie vbi dicit sic Inquantū ex occasione carnalis infirmitatis motus rep̄hensibiles ⁊ improbi surrepūt peccamus vtiq; ⁊ hoc fateri conuenit nos ne dura ceruice nō languoris nostri sanitatem sed dānationem superbie mereamur. Et idem habetur a magistro libro.ij.dis.xij. capitulo.ij. Ubi cum loquitur de duplici genere temptationis quoꝝ vnum est ab hoste aliud a carne. Dicit ꝙ illa que est a carne nunq̄ est sine peccato: etiā si sit absq; cōsensu voluntatis. ⁊ notum est ꝙ huiusmodi tentatio vocatur primus motus ꝙ tales motus sunt peccata ⁊ ꝑ ꝯsequens imputabiles voluntati: etiam si voluntas nō ꝯsenserit: sed hoc est falsum vt patz ꝑ Isidoꝝ de summo bono libro.ij. capitul̃. xxv. vbi dicit sic. Nō est arbitrij nostri cogitatiōis praue suggestionibus ꝓuenire: iacere aūt in aio quodlibz et imputatur. ex quo videtur ꝙ tales motus nō imputātur ad culpam nisi assit consensus voluntatis.

Decimū ꝓncipale Decimo arguitur sic. Si omne peccatū sit imputabile ⁊c̃. tūc omis actio infidelium sit peccatum: sequitur ꝙ omnis actio coꝝ imputaret̃ eis ad culpam. ꝯsequens est falsum et cōtra magistrū libro.iiij.dis.ij.capitulo.iiij. et ꝯsequentia ꝓbatur: q2 ois actio infidelīz peccatum est: vt apparet in glo. ad Roma.xiiij. super illud apostoli. Omne quod non est ex fide peccatum est. ⁊ allegat̃.ij. sententiarū di.xli. capitulo.ij.

B

Ad oppositū. Ad oppositum potest argui ꝑ magistrū libro.ij. di.xxix. per totū. vbi videt̃ velle ꝙ actus voluntatis sit imputabilis quia bon⁹ vel malus ⁊ actus aliarū potentiatū non. Ex quo sequitur ꝙ si aliquid imputetur homi ad culpom hoc erit per voluntatem. Item Augustinus primo de libero arbitrio per magnū processuz ondit ꝙ sola voluntas increpanda est ꝓ peccato que a nullo cogi potest vt peccet nisi a se tantum. Itē Anselmus de conceptu virginali ostendit ex intentione ꝙ peccatuz ⁊ iusticia non sunt nisi in voluntate: nec imputātur nisi voluntati. ⁊ hoc capitu.xiij.

C

Decisio questiõis prima distinctio Ad questionem distinguēdū est de peccato. Sumitur enī peccatum proprie pro actu vel habitu vitioso voluntatis create. Alio modo generaliter: pro quocunq; vitio in quolibet subiecto inuentuz fuerit. Hec distinctio sumit̃ ab Augustino de adulterinis coniugijs libero ꝓmo circa mediū Ubi dicit sic. Peccare proprie nō est nisi eius qui vritur, rationalis voluntatis argumento. Improꝑe autē conuenit etiam brutis animalibus.

Quomodo aliq̃ dicat̃ esse peccatū Primo dicitur aliquid esse peccatum dupliciter. Uno modo quia reū facit aliquem Alio modo dicitur ideo esse peccatuz quia reatū factū. hec verba sunt Augustini.ij. cōtra Julianū capitulo.xvij. ⁊ primo modo dicitur aliquid esse proprie peccatū scilicet quia reū aliquem efficit. vt dicit Augustinus de nuptijs ⁊ concupiscen.lib.primo. Ubi dicit ꝙ non habere peccatuz proprie est non esse reū peccati. Ex quo videtur ꝙ hoc sit aliquod peccatum quod est reuz facere: ita ꝙ iste terminus peccatū nō dicitur in quid de aliquo: sed denominatiue. Et similiter capitul̃.xiij. in princi. dicit. Tunc proprie peccatū dicitur cum imputatur. Eadē distinctio ponitur ab eodez libero.ij. de baptismo paruulorū in responsione ad quartam questionem ⁊ in multis alijs locis. Similiter iste terminus reatus nō dicit̃ de aliqua re in quid: sed tm̄ denoiatiue. quia nō dicitur reatus nisi quia reum aliquē facit.

Quid sit reatus Unde etiā actus qui iam transijt dicitur manere quo ad reatum nō quia reatus sit aliquid. sed quia a tali actu denominatur quis reus: ⁊ reprehēsibilis ⁊ reprehensione dignus. Unde ꝙ istud sit veruz ostēdit Augustinus.vi. contra Julianū. Ubi querit ex intentione quid sit reatus et ostendit ꝙ non sit substantia aliqua. ⁊ si dicatur ꝙ sit accidens: querit vbi est in subiecto: ⁊ si dicat̃ ꝙ in conscientia rei: arguit contra hoc de reatu peccati cuius est aliquis oblitus de quo nullaz habet conscientiā. ⁊ tandem dicit sic ꝙ transeunte actu manet reatus in occultis dei legibus q̃ leges scripte sunt quodam modo in mentibus angeloꝝ ne sit iniquitas impunita. Ex quib⁹ apparet ꝙ reatus peccati nō sit aliqua res tm̄

nec sit substantia nec accidens. Sed pro tanto
dicitur manere quia talis adhuc reus est apud
deum ⁊ increpatiõe dignus ⁊ ideo dicitur ꝙ re-
atus soluz manet in occultis dei legibus ⁊ mē-
tibus angelorū que secundū legem dei ⁊ iudi-
cia angelica iudicant ꝙ talis est vituperatiõe
vel increpatione dignus qui nonduz penituit
de cõmisso: potest ergo dici ꝙ reat⁹ peccati nõ
est aliud ꝙ̄ effectus peccati quo scilicet efficit̄
quis vituperabilis ⁊ arguendus quousqꝫ satꝫ
fecerit pro cõmisso ⁊ sic transeunte actu dicit̄
peccatum manere quo ad reatuz quia si actus
transijt ⁊ desinit esse manet tñ ille effectus quo
aliquis est reus pro illo commisso ⁊ sic intelli-
genduz est quod cõmuniter dicitur ꝙ peccatū
sumitur vno modo pro actu. alio modo pro rea-
tu. vt actus peccati sit illud quod fecit aliqueꝫ
vituparatiõe dignum: ⁊ reatus sit effectus illi⁹
actus qui manet desinente actu: ⁊ ille effectus
nihil aliud est nisi ꝙ ille redditur redarguēdus
ex hoc ꝙ actum illiuꝫ commisit ⁊ non penituit
Sic ergo patet ꝙ illa distinctio prealllegata cū
dicitur ꝙ peccatuꝫ aliquod dupliciter dicitur.
Vno modo quia reū facit. Alio modo quia re-
atū efficit: est eadē cū ista que dicit ꝙ peccatū
vno mõ accipit̄ pro culpa. Alio modo pro pe-
na. Vlterius etiā sciēdū est ꝙ reatū aliquē

Secūda distictio

facere est imputari ad culpam. Similiter pec-
catum remitti quo ad culpā est nullum reuꝫ fa-
cere postꝙ̄ reuꝫ aliquē effecit.

Ad primū principale

Ad primū principale

cum dicitur tunc omne peccatū originale foret
imputabile ⁊c̄. concedo. ⁊ cum arguitur ꝙ non
quia tale peccatū in paruulo nunꝙ̄ fuit in ei⁹
potestate vt vitaret concedo. nego autē conse-
quentiā cum infertur. ergo non est imputabile
voluntati ⁊ hec rñsio patet per Augustinū de
natura ⁊ gratia capitulo .ij. et .iij. contra hereti-
cum contra quē composuit illuꝫ librū vbi dicit
Augustinus ꝙ multi damnātur non solū quia
sine peccato non fuerunt: sed etiā q: sine eo es-
se non potuerunt. Cuius oppositū dixit hereti-
cus. Dixit eñ ꝙ si peccatores aliqui fuerunt et
aliud esse non potuerunt culpa carent. Sed au-
gustinus directe ibi dicit oppositũ. ⁊ ratio est
quia si cõsequētia valeret sequeret̄ ꝙ nihil esꝫ
imputabile ad culpaꝫ nisi ex hoc ꝙ foret in po-
testate voluntatis illius cuius est ⁊ hoc nõ est
verum quia sicut quelibet iustitia ex hoc ꝙ est
iusticia ē imputabilis ad laudē: ita quelibet in-
iustitia ex hoc ꝙ iniustitia est: est ĩputabilis ad
culpam. Sed non ex hoc solum dicitur aliquid
esse iustum vel iniustuꝫ quia est in potestate vo-
luntatis cuius: est igitur ex hoc solo non est ali-
quid imputabile ad laudem vl' vituperiū. quia
est in potestate voluntatis in qua est. ꝙ aūt nõ
ex hoc solum sit aliquid iustū vel iniustum: q:
est in potestate eius in quo est: apparet q: sicut
aliqua voluntas potest fieri iusta ab alio ꝙ̄ a
se etiā sine ꝓprio motu: ita etiā ⁊ eadē rõne po-
test fieri iniusta ab aliquo ⁊ sine ꝓprio motu.
Sed voluntas paruuli fuisset facta iusta ab a-
lio ꝙ̄ a se si primus parens seruasset iusticiam
originalem ⁊ nõ peccasset sicut declarat Ansel-
mus pmo cur deus homo. caplo. x. ergo eadem
ratione potest fieri iniusta ab eodeꝫ absqꝫ hoc
ꝙ illa iniusticia sit in sua potestate ⁊ causa to-
tius est quia omnis iusticia vel iniusticia est ex
se laudabilis vel vituperabilis. Et aliqua ēiu-
sticia ⁊ similiter iniusticia que nata est induci
in subiectū ab extrinseco absqꝫ hoc ꝙ sit in po-
testate suscipientis. Sed si arguit̄ cõtra hoc ꝑ
Anselmū de casu dyaboli. caplo. v. vbi videtur
dicere ꝙ boni angeli si nõ habebant in potesta-
te iusticiam perdere nõ magis meruerūt seruā-
do iusticiam ꝙ̄ seruando rationabilitatem. Ex
quo videt̄ sequi ꝙ nihil sit laudabile vel vitu-
perabile nisi qḋ est in potestate volūtatis. Ad
h̄ dicit̄ ꝙ nõ sequit̄: quia Anselm⁹ nõ ꝓbat ꝙ̄n
iusticia ex se sit laudabilis: sed ꝓbat ꝙ nõ fuis-
set laudabile in eis ꝙ starent ⁊ ꝙ iusticiam ser-
uarent nisi eā perdere possent: ⁊ nisi ipsam ser-
uare foret in eoꝝ potestate. ⁊ hoc est verum. ⁊
eodē modo dico ꝙ paruuli qui nõ habent vsuꝫ
rõnis ꝙ nõ est laudabile in eis nec vituperabi-
le ꝙ cadant a iusticia ⁊ ꝙ nõ resurgant ab in-
iusticia. ⁊ hoc est: quia nõ est in eoꝝ potestate:
sed tñ ipsa iusticia laudabilis est: ⁊ iniusticia
vituperabilis est: ⁊ hoc ex se. Q' autē ipsi ser-
uent eam: hoc est: quia acceptam ꝑdere nõ pos-
sunt. ⁊ h̄ nõ est in eis laudabile: ⁊ tūc ad aucto-
ritatē Augu. cum dicit reum cū teneri: q: non

Ad auctori. aug.

fecit qḋ facere nõ potuit sũme iniquitatis ⁊ de-
mentie est. Hic debet dici eodeꝫ modo sicut ad
Anselmū: ꝙ si nulla potestas abstinendi vel re-
tinendi ꝯcedit̄: tunc retinere vel abstinere non
fuisset eis imputabile. Ex hoc nõ sequitur ꝙ iu-
sticia vel iniusticia retenta vel absens ex se: sit
laudabilis vel vituperabilis. ⁊ ꝑ ꝯsequens tā
iusticia originalis ꝙ̄ iniusticia sibi opposita ē
imputabilis ꝑuulis liꝫ neutra sit in eoꝝ pote-
state. ⁊ hoc dictum sit pro primo argumento.
Sed tñ ꝓ materia argumenti videnduꝫ est de

Nota ꝓ materia argu. primi

peccato originali nūqd aliquod tale sit in par-
uulis. Secūdo quid sit ipsum peccatum. Ter-
tio quõ a parentibus traducatur in prolem.
Quantū ad pmū nõ est magnū dubiū apud

Notabile primū.

christianos. liꝫ eñ aliquando dictum fuerit a
quibusdam hereticis ꝙ paruuli nullū tale con

trahebant peccatū: vt recitat Augustinus de heresibus. caplō. viij. Tamen determinatū est ab ecclesia illam opinionem fuisse erroneam: sicut patz in canonibus de conse. dis. iiij. placuit cum suis concordantiis. De hoc etiam Augustinus Gregorius. ⁊ Beda ⁊ omnes doctores autentici satis expresse ⁊ diffuse locuti sunt. nec etiam est necesse eorum dicta producere. Ideo presuppono illud tanꝗ̄ vnum articuluz fidei ꝙ aliquod tale peccatū sit in paruulis iā natis non tamen baptizatis.

F
Secundū nota. Quid sit pctm̄ originale

Sed tunc videndum est quid sit illud peccatū. Aliqui autē dixerunt illud non esse culpam sed penam tantum. vel obligationez ad penam. Sed istā opinionem improbat magister libro scdo distinc. ~~iiij~~ 30 capitu. vi. ⁊ Anselmus de cōceptu virginali capitulo. iiij. Alij vero qui concedunt peccatum originale esse culpam diuisi sunt inter se dicentibus quibusdā ꝙ peccatuz originale nō est aliud ꝙ̄ peccatum actuale primi parentis quod omnibus ab ipo descendentibus imputatur. quod improbare videt̄ Anselmus de cōceptu virginali capitulo. xxvi. ex intentiōe. Alij dicunt peccatum originale non esse peccatum alterius. Sed illius tantuz qui co reus est siue paruulus siue adultus. Adhuc inter sic opinantes quidam dicunt peccatum originale esse puram priuationem iustitie originalis siue iniustitiam que nihil est in rerum natura nisi pura priuatio ⁊ carentia iustitie in subiecto apto nato: sicut videtur velle Ansel. de conceptu virginali quarto ⁊. vi. Sed sicut alias dixi non apparet mihi ꝙ aliqua talis priuatio pura sit pctm̄, nec originale nec actuale ⁊c̄.

Quid sit pctm̄ origiale scd̄m opīo magistri ⁊ docto.

Ideo videtur mihi dicenduz sicut dicit magister ꝙ peccatum originale sit habitus malus cū quo nati sumus ⁊ quem ab ipso natiuitatis exordio trahimus de quo dicit magister libro secundo distinctio. iij. capitulo. viij. sic. concupiscentia cum qua nati sumus vitium vtiqꝫ est quod p̄uulum habilem concupiscere facit adultū vero ⁊ concupiscentem reddit. species enim in oculo ceci in nocte vitiū cecitatis est: sed nō apparet nec discernitur inter videntem ⁊ cecum nisi luce veniente. Sic et i puero vitiū nō esse apparet donec etatis prouectioris tempus occurrat. Illud sumitur ab Augustino de verbis apostoli homelia. xix.

Contra opiniōez suā arguit auctor primo

Sed contra istam viaz arguit quidam magister reuerendus multipliciter. Primo sic. sm̄ ipsam positionē tale vitiū non cōtrahitur nisi ex feruore libidinis in actu propagationis. ergo si aliquis conciperetur sine tali libidine ⁊ feruore nulluz haberet peccatum originale consequētia patet. quia careret causa illius peccati. Sed in multis casibus potest fieri talis cōceptio naturalis sine libidine huiusmodi ⁊ feruore quia vt dicit magister iste mulier posset concipere sine cōmixtione viri et per consequens sine tali libidine patet hoc. vt dicit idem magister de muliere que concepit in balneo ⁊ per consequens paruulus ex ea natus non contraxit peccatuz originale quod est falsum.

Secund.

Secundo sic. si deus causaret talem materiam qualis est caro in vtero ante infusionem anime ⁊ infunderet in eam animam: tunc anima illius traheret pctm̄ ab illa materia: q2 illa in omni qualitate ⁊ omnino assimilat̄ alteri materie ⁊ est eiusdē nature cū ea: ⁊ anima etiā sic creata est eiusdem nature cum anima alia. ergo esset equaliter actiua in illam aīam sicut materia in vtero in aiam infusaz. ergo ipsa aia infusa in materiā sic a deo creatā macularetur ⁊ haberet peccatuz originale. ꝯsequens est falsum: quia tunc libido in feruore ꝓpagationis nō foret causa talis macule cuius oppositum dicit hec positio.

Tertio

Tertio sic. Beatus augustinus sepissime dicit ꝙ corpus nihil agit in spm̄ quō ergo inducit caro infecta pctm̄ in aiaz. nā hoc nō contingit nisi aliq̄d inducendo in aiam vel aliquid auferendo ab anima sed nullum illoꝝ ꝯtingit: cū nullo mō potest agere in spm̄ ergo caro qualitercūqꝫ disposita non maculat aiam ⁊ per ꝯsequens anima nō ꝯtrahit peccatum a carne.

Quarto

Quarto sic. Si nullus hō vnꝗ̄ peccasset ⁊ forēt dispositi in carne sicut nūc sūt ⁊ nūc semen decisuz ab eis esset dispositū sic̄ modo est. ergo tantā haberet feditatem sicut nūc habet. quia illa feditas non est aliud ꝙ̄ aliqua qualitas mala in carne. ergo cuz caro sit res inanimata q̄ntum in ea esset cāret peccatum in anima nec in potestate anime esset vitare q̄n macularet̄ nō plus ꝙ̄ nūc est. ergo si nullus homo vnꝗ̄ peccasset. nec modo etiaz peccaret in actu dūmodo tm̄ talis materia foret decisa qualis nunc est. sequeretur ꝙ paruulus conceptus ex tali materia traheret peccatum quale nunc habent infantes ante baptismū. ⁊ ita sequeretur ꝙ peccatum primoꝝ parentū nō est precise causa quare infantes trahūt peccatum originale. ꝯsequens est falsum ⁊ contra beatū augustinū de baptismo paruulorū. ⁊ habetur vt dicit magister libro. ij. distin. iij. capitulo: noie autē.

Quinto

Quinto arguitur ꝙ concupiscentia carnalis nō est causa peccati originalis in paruulis. Nam talis ꝯcupiscentia vel delectatio potest per circumstantias bonas excusari: vt non sit imputabilis nec vituperabilis sicut multa alia opera que aliter essent mala nisi excusarētur per circumstantias bonas. ⁊ cum bonum matrimonij excusat illam concupiscentiam vt

non imputatur ad culpam vt dicit magister libro quarto ergo pari modo est inter coniugatos vbi habent talem actum totaliter propter amorem dei ac si nulla ibidem foret concupiscentia. Sed tunc nullum foret peccatum paruulis cõceptis ex tali actu. Sicut nec xpus habuit peccatum. tamẽ fuit ex genere ade. ergo nullus modo conceptus in matrimonio legitimo ⁊ totaliter propter amorem dei contrahit aliqđ peccatum quod est oppositũ positionis.

Sexto

Preterea volo ꝙ deus mundificet materiam dispositam ad receptionem anime vt nulla sit in ea feditas cum hoc stat ꝙ non infundit͛ gratia i infusione aĩe: tunc ergo foret possibile ꝙ anima induceretur in materiam illã absq; hoc ꝙ infunderetur gratia. ergo tunc aĩa illa nullum haberet peccatum originale quia nullum tale contraheret ex carne sed consequẽs est falsũ q: si talis decederet sine gr̃a eterna puniret͛ pena damni sicut de facto puniũtur aliqui paruuli vt apparet per Augustinũ. De fide ad petrũ et vbicunq; loquitur de ista materia.

Septimo

Itẽ si materia foret sic mũdata adhuc maneret obligatio ad iustitiam originalem sed cum priuatio iustitie originalis stet cum tali mũdicia carnis sequeretur ꝙ peccatum originale non causatur ex tali feditate carnis vt dicit positio. et sequitur ꝙ amota tali feditate non esset iniustitia vel peccatum illud originale. Sed cõseqũs est falsum quia iustitia originalis non est aliq̃ qualitas carnis nec aliqua dispositio sequens dispositionem carnis seu complexionem. ergo priuatio illius iustitie stat cum qualibet dispositione carnis. ergo cũ ei⁹ mundicia.

Confirmatio

Preterea si iustitia originalis foret aliqua dispositio carnis tunc posset talis iusticia carnis haberi ex naturalibus ⁊ ita posset homo saluari ex puris naturalibus quod est falsum. Item illa cõcupiscentia in anima contracta a carne nullo modo potest vitari ab aliquo paruulo nec illa impotẽtia vitandi descendit ex culpa paruuli. ergo illa concupiscentia nullo mõ ĩputanda est paruulo ad culpam.

Nono

Item concupiscentia illa vel ꝯtrahit͛ naturalr̃ vel volũtarie ab illo paruulo. non voluntarie quia tunc esset peccatum actuale: nec naturaliter quia tunc non esset culpandus propter eã: ergo ⁊c̃.

Responsio ad obiectum

Sed istis non obstantibus dico vt prius ꝙ peccatũ originale est habitus quidam vitiosus quẽ contrahit anima ex carne. hoc enĩ videtur sentire Augusti. hyppognosticon vĩsione vltima etiam omnibus libris suis ques composuit contra pelagiũ. et similiter in omnibus libris suis contra Julianum. Ubi multum tractat materiam istã. Hoc idẽ videtur esse de intentione hieronimi vbicũq; loquit͛ de materia ista. ⁊ idẽ videt͛ esse de intentiõe alior̃ doctoꝝ. ideo respõdeo ad argumenta.

B Ad primum

Ad primũ quando dicitur vicium non contrahit͛ nisi ex feruore libidinis in actu ꝓpagationis. cõcedo hoc gratia dispu tationis. Dico tamen ꝙ contrahi posset absq; actu ꝓpagationis quia tale vicium s̃m speciẽ fuit in anima p̃mi parentis ante ꝓpagationẽ; ꝓlis: t̃ñ de facto ita est ꝙ in paruulis non contrahit͛ nisi ex feruore libidinis in actu ꝓpagationis. ⁊ ideo de forma nego ꝯseq̃ntiã. quãdo arguitur ꝙ si aliquis conciperetur sine tali libidine ⁊ feruore nullũ haberet peccatum originale. quia si ita sit de facto aliter tamen potest esse. Unde verisimile est mihi ꝙ si talis materia ꝑ potentiã angelicam bonam vel malã sumeretur de aliquo non renato absq; libidine actuali eius a quo susciperetur ⁊ nõ foret mundata ante inductiõem anime: tunc anima ipsa ex ipsa vnione contraheret vitium tale: licz tñe nõ foret peccatum originale forte posset rationabiliter dici peccatũ originale iuxta ꝓcessum Anselmi de conceptu virginali. ca. ij. vt intelligatur illud peccatum. quia contrahitur ab initio illius persone: t̃ñ concedo ꝙ de facto ita ẽ ꝙ tale peccatuz nõ contrahitur nisi ex feruore libidinis in actu ꝓpagationis. ⁊ hoc maxime in renatis. ⁊ concedo etiam gratia argumenti ꝙ si aliquis ꝯciperetur sine tlĩ libidine ⁊ feruore nullũ h̃ret pcc̃m originale. Et cuz dicitur ꝙ in multis casibus potest fieri talis conceptio: nego hoc loquendo de conceptione naturali nõ sup̲naturali. quia aliter nõ eẽt ad ꝓpositũ. ⁊ cum dicitur mulier concepit in balneo. Dico ꝙ si ita fuerit tunc ipsum semẽ virile qđ suscepit decisum fuit a viro cũ libidine ⁊ feruore tali q̃ sufficiebat ad feditatẽ ⁊ maculã ipsius carnis ⁊ forte etiam libidinose susceptũ fuit a muliere: ita ꝙ nõ sequit͛ materiam illam fuisse decisam ⁊ conceptam sine libidine licz nõ fuerit cõcepta ꝑ cõmunem ꝓpagationez. ⁊ ita illud nõ ꝓbat ꝙ paruulus ex illo semine natus nõ contraxit originale.

D Ad secundum

Ad aliud cum dicitur: si deus crearet aliquaz materiam similem illi materie omnino: ⁊ infunderet in eam animã ⁊c̃. Dico in illo casu ꝙ talis anima ex vnione cum materia sic creata nõ contraheret maculam. Et cuz dicitur materia sic creata in omĩ qualitate assimilatur alteri materie ⁊ est eiusdem nature cũ ea. ⁊ similiter anima creata est eiusdem nature cum alia anima: sed vna materia est eque actiua in suam animã: sicut alia in suam ⁊ econuerso. cõcedo conclusionem. ⁊ dico ꝙ habitus creatus ex materia ꝓpagata naturaliter erit peccatũ: ⁊ alius habitus nõ erit peccatum. ⁊ cum

sa est quia habitus talis non est essentialiter
ꝛ per se peccatum tantūmodo a causa a qua
sit habet ꝙ sit peccatum sicut ex libidine paren
tum que peccatum est ex hoc ꝙ libido est licet
non imputetur parentibus aliquando et etiā
ex effectū libidinis qui est feditas ipsius coniis
et ideo materia illa que creata est cum consimi
li qualitate non erit effectiua peccati licet sit ef
fectiua consimilis qualitatis et illud videtur
esse de intentione augustini Hy ppo. respōsiōe
quarta in principio. Ubi dicit contra illos qui
posuerunt libidinem esse naturale bonum sic.
Nos autem libidinem non naturale bonū sed
naturale maluȝ esse dicimus. ꝛc. ꝛ ꝙ non sit na
turale bonum. dat causam quia. s. non fuit in
principio nature congenitum. vbi videtur inu
ere ꝙ si fuerit talis qualitas a deo indita ani
me in suo principio tunc non fuisset maluȝ sed
naturale bonū ꝛ ita dico in ꝓposito ꝛ cum dici
tur si deus nunc crearet materiam similē mate
rie propagationis in omni qualitate adhuc in
vna foret aliqua qualitas fetida et maculosa.
ꝛ in alia materia qualitas eiusdem speciei nō
foret fetida: ꝛ similiter ꝙ habitꝰ creatus in ani
ma ab vna carne foret peccatum in alia non.
vel aliter posset dici negando ꝙ hoc posito deꝰ
posset creare materiam alteri in omni qualita
te omnino similem et hoc quia qualitas ali
qua creata in vna foret feditas ꝛ effectus libi
dinis et in alia consimilis qualitas secundum
speciem non foret aliqua feditas: nec effectus
alicuiꝰ nisi solius dei et ideo lȝ forent siles ſm
speciem non tamen forent omnino similes et
ita nō procedit argumentum. *Ad tertium* Ad tertium
cum dicitur ꝙ beatus Augustinus sepissime
dicit ꝙ corpus nihil agit in spiritū: dico ꝙ ca
ro non causat peccatum in animam nec aliq̇d
inducit in animam quod aliunde sibi nō inest
nec aliquid ab ea auferendo. Sed ideo dicitur
inducere peccatuȝ quia facit aliquid qđ est in
aīa fore pctm̄ quod aliunde non foret pec
catum. si non foret feditas carnis Et quomo
do istud sit dicitur expresse in articulo sequen
ti vbi tractabiť quomodo peccatum originale
a parentibus traducatur in prolem. *Ad quartum* Ad q̄r
tum quando dicitur ꝙ si nullus homo peccas
set vnquā et forent dispositi in corpore sicut
nūc sunt tūc semen decisuȝ ab eis esset disposi
tum sicut nunc est: ergo tantā hr̄et feditatē si
cut nūc hȝ ꝛc. Dicēdo sicut dictū est ad tertiuȝ
dico ꝙ in eo casu qualitas que nunc est macu
la tūc nō foret macula ꝛ similiter habitus qui
nunc est viciosus tunc non foret viciosus quia
iā nō est viciosus essentialiť: sed tm̄ q̄ descēdit
a vicio. ꝛ ideo licet materia omnem tunc habe
ret qualitatem qualem nunc habet ꝛ similiť a
nima tunc tm̄ coro non contraheret feditatem
nec aīa peccatū sicut nunc. ꝛ ideo argumentū
nō ꝓcedit. *Ad quintum* Ad quintū cum arguitur ꝙ concu
piscentia carnalis nō est causa peccati origina
lis in paruulis. quia talis cōcupiscentia potest
excusari per bona opera ꝛ per circumstantias
bonas: vt nō sit imputabilis nec vituperabilis
sicut multa alia opera excusanť que aliter eēnt
viciosa ꝛc. nego assumptum ꝛ dico ꝙ talis cō
cupiscentia est causa peccati originalis in par
uulis Et ad ꝓbationem cū dicitur ꝙ talis con
cupiscētia potest excusari ꝑ opera bona vel cir
cumstantias bonas. concedo ꝙ hm̄ potest ex
cusari a culpa ne imputetur ad culpam: sic em̄
excusatur per bonum coniugij: vt tactum est in
argumento nō tamen sic excusatur per illa bo
na opera vel alia quin sit vel nata sit esse cau
sa peccati anima sibi infusa ꝛ cōiuncta. ꝛ ideo
inq̄tuȝ ad culpam idem est inter cōiugatos ꝓ
pter bona coniugij tm̄ cōuenientes ac si nulla
in actu coꝝ foret concupiscentia mala q̄tū ad
hoc scilicet ꝙ ex concupiscentia illa nullam cō
trahunt maculam vel culpam nō tamen perin
de est quantū ad effectum sequētem ex concu
piscentia. ꝛ ideo nō sequitur q̇n paruulus cum
hmōi concupiscentia ꝓpagatus contrahit pec
catum originale. *Ad sextum* Ad sextum cum dicitur vo
lo ꝙ deus mūdificet materiam ad receptionē
anime vt nulla sit in ea feditas admixta. ꝛ cuȝ
additur ꝙ cū hoc stat ꝙ nulla infundatur gra
tia in animā in sui coniunctione. loquendo de
gratia gratum faciente. concedo ꝛ vltra conce
do ꝙ tunc alijs paribus talis paruulus nulluȝ
contraheret originale: quia tunc nihil esset cau
sa alicuius talis peccati. Et cuȝ arguitur ꝙ sic
quia si talis decederet ante omnē gratiā ꝛ sine
omni peccato puniretur eternaliter pena dam
ni. Hic respondeo ꝛ dico quicquid cōtingeret
de tali. quia vtrū sic decederet vel non incertū
est. sed tamen quicquid verum foret de suo ꝓ
cessu. dico ꝙ in illo casu nō foret debitor mortꝭ
vel dato ꝙ foret debitor mortis ꝓpter penam
peccati p̄mi parentis quod nō credo. Dico ꝙ
nō damnareť. quia si careret perpetua visione
beatifica sicut nō: tamen talis carentia non fo
ret sua damnatio sicut angelis qui steterunt: si
deus nō contulisset eis aliam gratiā q̄ᷓ in crea
tione acceperūt nō fuisset eis dānatio: tunc ca
rentia visionis quā nunc habent. Ita dico ꝙ
si puulus ille in illo casu posito sine gratia dece
deret nec mors nec carentia visionis foret sua
dānatio: q̄ nō dānareť quosi ꝓpter suam cul
pam. Estimo tm̄ cū nullus sit creatus nisi ad be
atitudinē ꝙ si talis decederet vt positū est nō

eternaliter careret visione beatifica: nec hoc ꝓbat aliqua auctoritas quã vidi vel audiui. Sed tunc ꝯ͂ hoc directe videtur esse aliud argumentũ cum dicitur si materia foret sic mundata adhuc maneret obligatio ad iusticiã originalem. Sed priuatio iustitie originalis stat cũ mundicia carnis. ergo non causat͛ talis priuatio ex immundicia carnis cuius oppositũ dicitur Hic dico ꝙ si materia foret sic mũdata adhuc maneret obligatio ad iusticiã originalẽ ⁊ ideo nego assumptũ ꝙ priuatio iustitie originalis stat cum mundicia carnis ⁊ hoc omĩbus alijs stantibus de cõmuni lege exceptis his que ponuntur in casu. Nõ enĩ stat cum cõmuni lege ꝙ caro sit munda ab omni macula ⁊ ꝙ anima de nouo creata et infusa sit priuata originali iustitia. bene tñ possibile est ꝙ non obstãte macula carnis deus infundet anime in sua origine aliquã gratiam ⁊ cum hoc ꝙ nullã sibi imputet culpam. hoc stat cum mũdicia carnis et cum immũdicia carnis. Sed dico ꝙ alijs paribus si de⁹ mũdet carnẽ ab omĩ macula ⁊ infundat ei animã de nouo creatã necessario illa anima habebit iusticiam originalem. Et tũ arguitur ꝙ non: quia iustitia originalis nõ est aliqua qualitas carnis. nec aliq̃ qualitas sequẽs complexionẽ carnis: cõcedo ꝙ non est aliqua qualitas carnis nec sequens cõplexionem carnis tanꝙ̃ sit in carne: sed dico ꝙ ipsa est aliqua qualitas in anima que ex carne habet ꝙ sit iustitia: et similiter ex carne munda haberet aliq̃liter ꝙ foret iustitia sicut dicetur postea. Et tũc vltra cum infertur tunc posset aliquis habere iustitiam ex naturalibus ⁊ per consequẽs saluari posset. concedo ꝙ aliquis ex naturalibus non maculatus posset habere iustitiam originalem: sic enĩ omnes paruuli habuissent si primus parens non peccasset: sicut vult Anselm⁹ primo cur deus homo capitu. xviij. s͛ nõ sequit͛ ex hoc ꝙ naturalia sufficerent homini ad salutẽ quia talis iustitia originalis non sufficit ad meritũ vite eterne.

Ad octauum

Ad octauũ cum dicitur talis concupiscentia nullo modo vitari potest ab aliquo paruulo. ergo non est sibi imputabilis: nego consequẽtiã. sicut enim dictum est. cõcupiscentia in anima paruuli est iniustitia et ex hoc ꝙ iniusticia est imputari debet ad culpã saltem digna est imputari. Et si dicatur ꝙ nõ videtur quõ nõ posset eẽ iniustitia nisi foret ex voluntate hoc est falsum. sicut enim iustitia est virtus quam solus deus in mente operatur. vt dicit magister libro scđo disti. xx. capi. ij. Ita iniustitia potest esse in anima alicui⁹ absq̃ hoc ꝙ proueniat ab eius voluntate vel a motu sue voluntatis ⁊ hoc maxime verum est in his qui nati sunt accipere ab aliquo tam iusticiam ꝙ iniusticiam ⁊ habiles fieri iusti vel iniusti cuiusmodi sunt paruuli.

Ad nonum

Ad nonũ. cũ dicit͛ culpa originalis aut ꝯtrahit͛ naturaliter aut volũtarie. Dico ꝙ põt dici ꝙ ꝯtrahit͛ naturalr̃ ꝓ tãto. quia contrahit͛ per naturalem ꝓpagationẽ sed hoc nõ est ex p̃ma ꝯditione nature. sed ex p̃uaricatione ⁊ potest dici ꝙ contrahitur voluntarie: nõ quia contrahitur ꝑ voluntatem paruuli actualem sed p̃mi ꝑentis sicut dicit magister libro. ij. sentẽ. ⁊ tunc non sequitur. ꝯtrahit͛ naturaliter. ergo non est imputabile ad culpã: quia naturale est tali peccato ꝙ cõtrahitur naturaliter isto modo quo dictum est. sicut naturale fuisset iusticie originali eo modo contrahi ⁊ ex hoc nõ sequitur ꝙ nõ sit imputabile: quia vt dictũ est ex hoc ꝙ est iusticia vel iniusticia ẽ laudabilis vel vituꝑabilis.

De traductione pcti originalis

Modo restat videre quõ peccatum originale a ꝑentibus traducatur in ꝓlem. vnde videbatur quibusdam impossibile ꝙ peccatum tale traducatur sicut iuliano: pelagio: ⁊ coꝝ sequacibus.

Opinio

Alij autem ad saluandũ peccatum ponebant ꝙ sicut caro paruuli traducitur a parente: ita anima traducitur ab anima. ⁊ ita cũ traducitur anima traducitur tale peccatum. Ista opinio fuit multũ famosa apud aliquos: ⁊ videbatur necessaria ad saluandum peccatum originale: sicut videtur augustinus innuere in m̃tis locis. Hec tamen opinio videtur esse contra intentionem ⁊ sententiam doctoꝝ ⁊ totius ecclesie. Dicit enĩ magister libro. ij. distin. xviij. caplo vltimo sic. Catholica ecclesia nec sil͛ nec ex traduce factas animas docet: sed in corporibus per totum seminatis ⁊ formatis infundi: ⁊ infundendo creari: ⁊ allegat augustinũ de ecclesiastic̃ dogmatibus. ⁊ hieronymũ in auctoritatibus illi⁹ epistole que dr̃ dyalogus Hiero. ⁊ augu. Sed ad hoc respondet quidam sic: ꝙ traductio accipit͛ dupliciter. ꝓprie ⁊ improprie. Proprie sumit͛ ꝓ generatione animatoꝝ ꝑ decisionem seminis ⁊ sic loquendo ad hoc ꝙ anima dicatur fieri ex traductiõe oporteret ꝙ decideret͛ in semine ⁊ fieret ex p̃iacenti materia ⁊ ex anima generantis. ⁊ isto modo non fit anima ex traductione. xxxij. q. ij. qđ vero. in glo. ⁊ sic loquẽdo intelligit magr̃ vbi allegatur. Alio modo sumitur traductio iproprie qñ aliquid generatur a suo simili absq̃ tali decisione sicut ignis gñat͛ ab igne: ⁊ iste modus dat͛ ꝑ beatũ augustinũ ⁊ thomã super quartũ sententiaꝝ. di. xvij. ⁊ isto mõ potest ꝯcedi. ⁊ debet ille magister ꝙ anima filij sit ex anima parentis: nõ tñ de substãtia carnis nec de alia materia. cõtrahitur enim sic vt dicat ꝙ deus p̃ter aĩas p̃moꝝ ꝑentũ nullam deinceps

creauit: nec fecit ꝓprie loquendo sed formata in vtero matris anima generatur et anima si-cut de alijs agētibus naturalibus videmus ꝙ cum materia fuerit disposita ad receptionē for-me ⁊ agēs fuerit approximatū inducit formaꝫ silēꝫ sue forme. sic ē de inductione aīe. ⁊ ꝓ ista pōne multas adducit euidētias ⁊ ꝓbat ꝙ deꝰ nō creat aīas: nec de nihilo: ⁊ hoc semel impro-bato cū illa via sit maxime improbabilis relin-quit̃ h̃ positio dicta. [Arguit pro opi.] Arguit ꝑmo ꝑ auctoritatē Geñ. caplo. ij. vbi dicitur. Requieuit deus die septimo ab omni opere ⁊c̃. sicut dicit augꝰ. ad Horosium. q. xli. sic. Requiescere dicit̃ deus a ꝯdendis nouis creaturis: ꝙ post editiōem. vi. dierū nullā deinceps condidit creaturā. Idēꝫ vel ꝯsimile dicit. iiij. super Geñ. ad lr̃am. cap. iij. ⁊ iiij. Si dixerimus deum nouas aīas nūc creare. Cauendū est ne frustra scriptura tā di-ligenter cōmendet sex diebus ꝯsūmasse oīa opera sua. Et si dicat̃ ꝙ hec intelligenda sunt sic ꝙ deus post illos sex dies nō fecit aliqđ no-uū genus creature. [Cōtra rationem] Contra arguit magister ꝙ deus multa genera animaliū postea fecit que tunc nō erant nisi in rebus seminalibus cuius-modi sunt animalia que generant̃ ex putrefa-ctione: de quibꝰ lib. ij. dis. xvi. Similiter exodi ꝑmo dicit̃ ꝙ omnes aīe iuste que egresse sunt de femore iacob ⁊c̃. Ubi videt̃ ꝙ anime tradu-cantur a parentibus. Preterea beatus Augu-stinus. x. super Geñ. queꝫ adducit magister ad [Secundo] partem istam: vbi dicit magister ex capitulo. [Tertio] iij. illius libri. Similiter Cassiodorus libro de anima capitulo. ij. est istius opinionis: vt dicit magister. Imaginatur eīm ꝙ omnes anime ꝑ-ter animā christi ⁊ ꝑmoꝝ parentum sūt tradu-ete quodā modo: videlicet ex anima parētum. Ubi ostēdit ꝙ anima christi non habuit origi-nale peccatum. ⁊ ratio est: quia non fuit ex tra-duce. vbi ait sic. In hunc locum tenor disputa-tionis nos ꝑduxit vt animas reas per tradu-cē peccati diceremus. vbi vult vt expresse di-cit magister ꝙ anima nō esset rea peccati origi-[Quinto] nalis nisi esset ex traduce. Item ad hoc est vt dicit aldredus abbas in dialogo suo de anima libro ꝑmo circa finē. vbi vr̃ approbare positio-nē que dicit animas filioꝝ esse a parentibus ⁊ non a deo de nouo creatas. ⁊ ratio sua est. Si anime nō sunt ex traduce quomodo peccaue-runt omnes in adam: vbi scđm carnem tm̃ fue-runt ⁊ caro sine anima peccare nō potest: ⁊ cuꝫ nouas deus creat animas absit vt eas crearet peccatrices. Item idem vult Augustinus in dyalogo de anima inter ipsum ⁊ hieronymum ⁊ etiam in libro suo de origine anime: ⁊ est ad hieronymū ⁊ in omnibus alijs locis in quibus loquitur de materia ista videtur plus fauere il-li opinioni que dicit animam esse ex anima et non de nouo creari. Item ad hoc est dam̃. in fine libri sui qui vocatur centum heres̃. Ubi ex-presse vult ꝙ deus dedit potentiā homini ge-nerandi sibi simile sicut arbores et herbe ⁊ ani-malia aliqua sine aliquo extrinseco inducēte formam sibi vltimā generant sibi similia. Itē [Quinto] homo est animal maxime perfectum. ergo sibi competit maxima perfectio naturalis sicut ha-betur in prologo meta. tunc vnūquodꝗ perfe-ctum est cum potest generari suum simile ⁊ eti-am alieres naturales hoc possunt sicut herbe et plante sicut habetur in geñ. que in se habent semen suum ergo ⁊c̃. [Confirmatio] Item quia inductio forme vltime est proprie generatio ergo si de se inducit deus formam vltimam hominis et ho-mo solum disponit materiaꝫ verius diceretur ꝙ deus generaret omnē hominem ꝗ̃ ꝙ hō ge-nerat. [Sexto] Item in omni generatione vniuoca ge-nerans dat speciem suo generato ⁊ agens prin-cipale ⁊ finis generationis vt habetur secun-do phisicorū ⁊ in parte a ꝯmētatore in. viij. cō-tra auicē. et cum generatio hominis sit gene-ratio vniuoca ⁊ homo habeat speciem ex ani-ma sua videtur ꝙ anima filij fit ex parentibus

Preterea nullū inconueniens sequitur po-nendo animam ex anima generari quin con-simile sequitur ponendo ꝙ alia animalia sibi generant simile nec aliqua auctoritas expresse obuiat vt patet per Augustinuꝫ vbi prius. x. su-per geñ. ergo illud ponere est catholicuꝫ. proba-tur consequentia libro scđo distin. ij. capitulo. Sed cum alius. [Septimo] Item arguitur sic. Si ani-me creantur a deo ex nihilo tunc filius contra-hit carnem et non animam a parentibus ⁊ tūc cum peccatum non sit in carne sequeretur ꝙ fi-lius non contrahit peccatum originale quod est falsum. consequētia probatur ponat̃ ꝙ deꝰ creet materiaꝫ in omnibus similē materie que est in muliere et ꝙ infundat animam vtrique materie tunc si vna contrahit peccatum ⁊ alia. patet consequentia. quia oīa sunt paria in vtraꝗ materia. Sed anima infusa in materia noua de nouo creata non contrahit peccatum quia nunꝗ̃ fuit debitrix iustitie nec in se nec in suis parentibus ergo nec in se nec in alio potu-it vitare peccatum. ergo nullo modo contrahit peccatum. Idē argumentuꝫ est posito ꝙ deus subito annihilaret materiam sic conceptam et dispositam īmediate ad receptionem anime et crearet ibi similem materiam in toto et infun-deret aīaꝫ in illa materia tūc filiꝰ natus nullū

hiet pctm̄: q̄ qđ hiet imediate a deo hiet. ḡ eadem ratione nec filius conceptus ex semi materia si deus infunderet animam. hanc rati onē vt dicit magister ponderant doctores pre dicti videlicet beatus Augusti.x. super geñ. et Cassiodorus De anima capitu. ix. et aldredus abbas ergo ⁊c̄. Preterea supposito ꝙ cum

Nono

materia fuerit in vtero disposita ad susceptio nem anime ꝙ deus non infundat animaȝ sed permittat eam crescere ⁊ augeri scd̄m suaȝ na turam. sicut enim prius crescebat ex aliqua vir tute intrinseca ita ⁊ tunc cresceret ⁊ tunc cum materia illa haberet formam corporis huma ni lineamenta ⁊ quātitatem et etatem qua na turaliter exiret nō est dubiū quin natura expel leret illam materiā ⁊ esset viuum vt prius viue bat ⁊ per consequens foret animal habens in toto formam hominis saltem corporalem et figuram qualem homo habet ⁊ tamē foret ani mal irrationale. Tunc si ex consequēti. deus in funderet in illud aīal aīam rationalē tunc qđ prius fuit animal irratiōale modo fieret homo quod est falsum quia animal quod prius fuit non est corruptum sed adhuc manet ⁊ non est homo sed est pars hominis tantuȝ. Item vo

Decimo

lo ꝙ deus auferat illam animam humanam tunc maneret animal illud viuū vt prius ⁊ per consequens nunc ad ablationē anime intelle ctiue non sequitur quin corpus hominis pos sit mouere se et omnia facere preter ea que spe ctant ad naturam anime intellectiue et ita posset comedere ⁊ omnia facere in quibus cō municamus cū brutis quod est falsum. Itē

Undecimo

si de nihilo deus crearet animas filiorū sequi tur ꝙ anime eorū non haberēt peccatū in pri mo instanti sui esse vel deus est auctor pecca ti quorū vtrumqȝ est falsum. cōsequentia ꝓba tur per modum arguēdi magistri libro scd̄o dist. iij. cap. alijs videtur. Ubi probat ꝙ angeli non fuerūt creati mali aliter deꝰ fuisset au ctor illius malicie. Dicit enim magister non po tuit creator optimus auctor mali esse ⁊ ideo to tum bonum erat quoniam ex ipso totum erat. ergo similiter erit de anima in creatione prima ex quo totum est a deo ergo tota bona est ⁊ nō mala ergo non habet peccatum. consequentia

Duodecimo

patet vt de angelis. Item capi. scd̄o ipa ni hil agit in anima nihil ergo aufert ab anima: anima ipsa consentiendo carni nec delectādo sibi peccat. ergo nullo modo anima contrahit peccatum. consequentia patet quia ipsa aīa nec in se nec in aliquo alio vnꝙ̄ habuit iustiti am. ergo priuatio iustitie in ea nō ē plus pctm̄ ꝙ̄ si foret creata ⁊ non infusa corpori. Item

Tredecimo

si aliquis homo infunderet corpori animam ex qua infusione haberet anima peccatum tunc illo homine foret anima deterior. Sed cū nullo sapiente fiat hō deterior. ergo a multo fortio ri deo auctore non fit homo deterior. Si tamē infunderet sic animam ex qua infusione seque retur ipsaȝ habere culpam: sequitur ꝙ deo au ctore fieret hō deterior. Ultimo sic. Non est du

Decimoquarto

bium quin deus posset dare homini potentiaȝ et virtutem talem qua homo posset producere sibi simile: sicut est de alijs animalibus. nec ali cubi in sacra scriptura inueni quin sic fecit. pa tet hoc quia aliter beatus Augustinus non di xisset ꝙ nunꝙ̄ potuit aliquid liquide diffinire de hac materia. et per consequēs incertum est in scriptura quomodo inducitur anima. ergo cum non sit alia ratio quare homo non potest generare sibi simile sicut aīalia alia nec opor tet ponere datorem formarū sequitur vt vide tur ꝙ aīe ducantur ex traduce. Iste sunt ratio nes ⁊ motiua que opinās inducit pro positiōe

Contra opinio.

sua. Sed apparet mihi ꝙ hec positio sit dam nata in sua forma vel saltem ꝙ iuxta sententiā et intellectum doctorū sit eadem cum illa que damnata est. dicit enim ꝙ aīa fit ex traductio ne: sed improprie: quia non descenditur cum se mine et in semine nec fit ex preiacenti materia et isto mō vt dicit negat̄ fieri ex traductione. xxxij. q. ij. ꝙ vero. in glosa. Ubi dicitur sic. Qui dam heretici dicunt animam creari ex tradu ctione: id est ex preiacenti materia et ex anima generantis et nasci cum corpus nascitur. posi tio ista nō discrepat ab illa positiōe quaȝ glosa hereticā vocat nisi in hoc ꝙ hec non dicit fieri animam ex materia neqȝ nasci cō corpore. Sȝ ista diuersitas non est in sententia sed in ver bis tantū: Tum quia doctores idem intēdunt per vnam ⁊ per aliaȝ. dicunt enim doctores ꝙ ista positio est heretica et damnata que ponit animam fieri ex anima sicut corpus ex corpore sicut expresse dicit magister sententiaruȝ libro scd̄o. distin. xxxi. capitulo primo dicens sic. Pu tauerunt quidam scd̄m animam trahi origina le peccatum non solum scd̄m carnem sed ani mam ex traduce arbitrati sunt esse. sicut enim in generatione prolis de carne paterna substā tialiter trahitur caro: ita etiam de gignēte ani ma: anima geniti essentialiter educi existimat: et sequitur. hoc autem fides catholica respuit ⁊ tanquā veritati aduersum damnat: que non animas sed carnem solum ex traduce admittit Expresse itaqȝ dicit magister non solum illam opinioneȝ que ponit animam fieri ex carne et descendi cum carne esse hereticam: sed etiam illam que ponit animā fieri ex aīa. hoc autē dicit hec opinio expresse. Item in dyalogo

illo qui dicitur Hieroni. et Augustini et ponitur inter ep̃las Hiero. et reprobat h opinio sub sua forma q̃ ponit aiaʒ esse ex aĩa vt corpꝰ de corpe. Et ꝙ non aliud intellexerunt illi quorũ opinio damnata estꝙ hec positio dicit manifeste patet ex hoc quod ibidem dicitur. dicitur eniʒ sic. Animaʒ ex traduce fieri est animã ex aĩa nasci vt corpus ex corpore. Ubi expresse patet ꝙ hec positio in sua forma damnata est q̃ ponit animam nasci ex anima sicut corpus ex corpore hoc autem nõ ponit ista positio sed tantũ animam nasci ex anima. Si dicatur ꝙ nõ ymmo illa sola damnata est que ponit animã nasci ex anima sicut corpus ex corpore nascitur.

Euasio

Reprensio

Hoc autem non ponit ista positio. Istud nihil est: quia ex hoc damnata est ꝙ ponit animã eẽ ex anima et non creari ex nihilo. patet hoc quia est contra fidem. vt patet in eadem glosa quaʒ pro se allega. xxxiij. questi. ij. ꝙ vero vbi dicitur sic ꝙ fides nostra est ꝙ quotidie deꝰ nouas creat animas et creando infundit. Ex quo apparet ꝙ opinio ista est contra fidem nostraʒ. Itẽ ꝙ quotidie sic de nihilo creantur et per ꝯsequens vna non fit ex alia habetur expresse super illud Psalmi. xxxij. qui finxit sigillatim corda eorum Ubi glosa interli. exponit illam litterã et tandem exponens ad litterã dicit sic glosa. finxit corda id est creauit animas sigillatim. i. singulas per se ex nihilo non ex adam vt quidam dicunt putantes animam ex anima esse et est in glosa Hieroni. super psalterium. Ex quo apparet ꝙ hec opinio in sua forma falsa est et eius contraria vera. Iteʒ scd̃m istam positionẽ anima filij que fit ex anima parentis haberet peccatum in se ex hoc ꝙ fieret ex anima parentis absq; hoc ꝙ tale peccatum contraheret ex carne sicut patʒ quia ideo ponitur ꝙ fit ex anima scilicet ꝓpter peccatũ originale vt allegat magister in argumento scd̃o prius facto: sed cõsequens est falsuʒ quia peccati causa ex carne est nõ ex anima fm Ambrosiũ de verbis apostoli et ponitur in glosa ad Ro. vij. super istã litterã cõdelector legi dei fm interiorẽ hominẽ. vbi dicit sic. Non habitat peccatũ in anima sed in carne: quia peccati causa ex carne est non ex aĩa quia caro est ex origine carnis peccati et per traducem omnis caro fit causa peccati anima vero non traducitur et ideo in se causam peccati non haberet. Ad idem est auctoritas Augustini expresse in quadam home. de verbis apostoli et ponitur in glosa ad Roma. vij. super illud Scio ꝙ non habitat in carne mea bonum vicium concupiscentie est quod anima non ex se sed ex carne contrahit. et vtraq; auctoritas ponitur a magistro libro scd̃o distin. xxxi. capi. iiij.

Simuliter ex hac positione sequitur ista quam ipse cõcedit esse damnatam ex testimonio glose. xxxij. q. ij. ꝙ vero. videlicet ꝙ anima fiat ex preiacenti materia quia arguo sic. quia si aĩa filij fiat ex anima parẽtis aut de aliquo aut de nihilo: non de nihilo quia tunc crearetur et nõ ꝯtraheret culpam scd̃m hanc positionẽ. Si fiat de aliquo. ergo fit de substantia anime parẽtis aut de substantia carnis. Non de substãtia anime parentis quia tunc aliqua pars anime descenderet que fieret anima filij sicut caro descinditur a parente que fit corpus filij quod est falsum quia anima est substantia indiuisibilis et non habet aliquam portem vt notũ est. Si fiat de substantia carnis cum hoc dicat positio quã iste magister cum glosa allegata concedit esse damnatã sequerẽtur ꝙ hec positio damnata est et est eadẽ cum illa quam glosa allegata dicit esse hereticam. seq̃retur etiam ꝙ aĩa sic fit de origine carnis et per consequens forma educibilis de potentia materie. cõsequẽtia patet per Augustinũ in libro suo ad renatũ de origine anime. Ubi versus finem eiusdeʒ libri dicit sic. de quo quisq; originem nature sue ducit de illo nature sue genus ducere negari sobrie nullo pacto potest. ergo si anima fiat ab aĩa patris vel matris de substãtia carnis sequeret ꝙ ipsa esset de genere carnis. Ad illud arguitur sic vt prius. anima fit ex anima matris vt dicit hec positio: aut ergo fit de aliquo tãq̃ ex materia aut non: sic tamen ꝙ vel de nihilo vel de ipsa anima matris tanq̃ de materia. Non potest dici ꝙ fit de materia matris tanq̃ de materia quia secundũ eum agens et materia non coincidũt nec fit de carne vt ipse etiam dicit in positione Ex quo sequitur necessario ꝙ fit de nihilo quod est propositũ. Iste modus arguendi habetur ab Augustino ad renatũ contra vincentiuʒ victorem qui ponit animam a deo factã esse et tamen ꝙ non est pars dei nec natura eius: nec etiam ex nihilo est. nec dedit aliq̃d aliud a deo ex quo fit tanq̃ ex materia. Contra quem arguit Augustinus sic. si dicis eam ex nihilo non fieri nec aliquã aliam creaturaʒ vnde facta sit cõmemoras. ergo a deo facta est et nõ nisi ex seipso. ergo ex deo tanq̃ ex materia fit anima quod tamen ipse negas. Sic arguitur in proposito: Anima fit ex anima matris effectiue scd̃m hanc positionem aut ergo fit ab ea tanq̃ ex materia aut ab aliquo alio. Sed ex alio fieri negat hec positio. ergo ex anima matris fit vt ex materia ergo ipsa est pars anime matris Sic enĩ arguit Augusti. Ibidem deducendo ex opinione ꝙ anima fit pars dei. Ideo dico aliter tenendo aliã viam quam doctores dicunt

Cõtra opinionem arguit

Opinio ppria auctoris.

esse catholicam ⁊ fidei consonam videlicet ꝙ anima nullo modo fit ex traduce sed ꝙ quelibet de nouo ⁊ de nihilo creata est ⁊ infundendo creata et creando infusa. et tunc respondeo ad euidentias inductas pro opinione.

Ad primum argu. opinionis precedē.

Ad primum cum dicitur ꝙ deus requieuit a cōdendis nouis creaturis quia post illos .vi. dies nullam deinceps condidit creaturam. Ad illud dico vt ibi dictum est ꝙ habet intelligi sic vt post illos .vi. dies nullum genus creature de nouo creauit ex nihilo. Ita etiam respondetur ad instātiā ibidem factam contra responsionē communem que est ꝙ deus post illos sex dies multa genera animalium condidit quia tunc non erant nisi in rationibus seminalibus vt patet, libro scđo distin. .xv. ⁊ .vi. hoc concedo ꝙ illa genera post sex dies nō creauit ex nihilo: sed potius ex materia quā prius creauerat ex nihilo produxit. Ad aliam auctoritatem exodi primo vbi dicitur ꝙ omnes anime que egresse sunt de femore. Jacob sunt .lxx. illud non videtur facere pro eo cum ibi sumatur anima pro toto cōposito ex corpore et anima. Iste enim est modus loquendi scripture sicut dicit Augustinus .vii. de trinita. capitu. .iiii. Ubi dicit sic ꝙ scđm modum scripture nostre tres animas dicimus cum a parte meliori totum appellari placet id est ab anima ex corpus ⁊ animam quod est totus homo. ⁊ sequitur ibidem. ita quippe dictū est in egyptum descendisse cum Jacob animas .lxx. pro tot hominibus. Ex quo apparet ꝙ ex illa auctoritate non sequitur ꝙ anima fieret anima. Sed iuxta litteram magis videtur sequi ꝙ anima fieret ex carne secundū tamē rei veritatem neutrum sequitur.

Ad secundum.

Ad secundum de beato Augustino .x. super geñ. ad litt. dico ꝙ Augustinus ibi recitat duas opiniones et querit numquid alia est alia probabilior ex testimonio scripture ⁊ tandem dicit capitu. .xxix. ꝙ omnia de scriptura possunt sufficiēter tractari quātū ad vtrāq3 opinionem. Hoc tamē saluo ꝙ argumētū de baptismo paruulorū videtur euidentius facere pro ista opinione que ponit animam fieri ex traduce ꝙ pro alia: nec iō tamen dicit opinionē illam esse veram sed pensatis omnibus que inueniuntur in scriptura sacra omnia equaliter vel equaliter sustineri possunt ab vtraq3 opinione. Non mihi occurrit (dicit Augustinus) aliquid de scriptura sacra quod tam videtur accommodatum opinioni de creatione animarum sicut illud de baptismo paruulorum videtur apparenter facere pro opinione alia. Nec tamen ideo intendit dicere ꝙ ad illud nesciat respondere: sed tantum ꝙ nihil in scriptura sacra tā apparēs ē pro opinione de creatione sicut est illud pro alia opinione et ꝙ hec sit eius intentio apparet in eodem libro ca. .xvi. Ubi consimilē sententiam ponens dicit sic hic quid pro sua cā respondere possint: qui secundum scripturas sanctas vel quod apud eas inueniatur vel quod in eis non aduersetur conantur asserere animas nouas non de parentibus tractas corporibus dari nondū me audisse vel quippiam legisse confiteor. Ex quo apparet ꝙ intentio sua sit dicere ipsum nihil inuenisse vel legisse in scripturis sanctis quod alteri opinioni sit tā ꝯsonū sicut illud de baptismo paruulorum est consonum opinioni de traduce animarum. cum hoc tamen stat ꝙ satis probabiliter possit ad illud respondere scđm aliā opinionem ymmo credo firmiter ꝙ Augustinus alibi fuit alterius opinionis videlicet que ponit creationem animarum. Non enim credo eum finaliter hesitasse de illo cum illud videatur seq̄ ex dictis suis. quia cū aīa nō est corpus sicut liquet ex his q̄ ipse tractat in diuersis locis et specialiter de origine anīe ꝯ vincentiū victorē libro scđo Ubi specialiter versatur circa ꝯclusionē illam ⁊ probat ꝙ nec est corpus nec forma educibilis de materia. illud sequitur ex dictis suis de quantitate anime ⁊ de eius immortalitate et quasi vbiq3. Nec etiā credo ipsum opinatū fuisse animam prolis descendi ab anima parentis sicut caro prolis descenditur a carne parentis cum anima sit substantia simplex indiuisibilis scđm partes. Nec iterū credo eum voluisse ꝙ anima filii foret ex anīa parentis de nihilo tamen tanq̄ de materia quia tunc fuisset creata vt ipsemet arguit sicut dictum est prius in argumento septimo contra positionem. Ex quo videtur sequi necessario ꝙ ipsa creata est de nihilo a deo solo. Similiter ꝙ hoc idem aliquando intellexit videtur ex hoc ꝙ ipse opinatur de traductione peccati originalis a parētibus in prolem. Videtur enim vbiq3 dicere ꝙ anima paruuli non trahit peccatum originale nisi ex carne. Si tamen anima prolis fieret ex anima parētis sicut caro ex carne tunc multo magis verisimile foret ꝙ ipsa anima filii traheret peccatū immediate ab anima parētis q̄ ab ipsa carne decisa: presertim cum opinetur ipse ꝙ corpus nihil omnino agit in spiritū vt alias allegaui de multis libris suis. Nunc autē non est dubium quin ipse velit peccatum originale solum traduci per carnem sicut ⁊ ceteri doctores autentici: hoc enim apparet contra Julianū de nuptiis ⁊ concu. ⁊ de baptismo paruulorum et superius allegaui dictum suū argumento .vi. Nec credo ꝙ aliq̄s qui viderit libros eius in q̄bus de hac materia tractat negabit q̄n ipse velit vtiq3

maculam originalem solum per carnem traducat: quod tamen non esset verum nec oporteret si anima fieret ex anima ad intellectum datuz. Ideo credo Augusti. hoc aliqñ sensisse licet illud expresse non inueniat in scripṫ ei⁹. Similiter illa opinio que dicit omnes animas ex vna fieri nõ placet Augusti. nec oportet ita dici ad saluanduz ꝙ omnes homines in peccato nascuntur: ymmo alia opinio que dicit omnez animam creari de nouo si eidem articulo non repugnaret opinio me sibi placeret. ergo cum secundum rei veritatem illud dictũ eidem articulo non repugnet: videtur scd̃um ipsum ꝙ ipsa sit ꝑeligenda. antecedens apparet in epistola augustini ad Hieronimũ de origine anime. Ubi dicit sic. hoc certe sentio ꝙ singulas aĩas singulis nascentibus etiam deus modo faciat et sequitur. Ecce volo vt illa sententia etiaz mea sit: sed nondũ esse confirmo. ⁊ tunc bene post sequitur versus finẽ epistole. damnari animas si de corpe exirẽt sine baptismo sancta scriptura et sancta est testis ecclia. Unde illa de animarum nouarũ creatione sententia si hanc fidez fundatissimã non oppugnat sit et mea. si oppugnat non sit etiã tua. Et post modicũ ante finẽ sequitur Illã vero opinionem ꝙ ex vna fiant omnes anime nõ discutere volo nisi necesse sit. atq; vtinã ista de qua nunc agimus si vera est abs te defendatur vt hoc necesse iam nõ sit. Ex istis iaz omnibus apparet ꝙ opinio illa de creatione animarum optime sibi placet dũmodo hoc non repugnet traductiõi peccati originalis: nec alia sibi placeret nisi oporteat eaz ponere ad hoc sustinendũ: sed satis planuz est apud doctores autenticos ⁊ modernos ꝙ creatio animarum de nouo non repugnat traductioni peccati originalis. vnde hoc etiam videtur sequi saltem bene posse saluari ponendo vt augustinus ponit scilicet ꝙ illud peccatuz traducatur per carnem. ergo ipsa est preferenda etiã scd̃m Augustini sententiam. Per hec patet responsio ad tertiũ ⁊ ideo credo magis hoc fuisse de intentione Augustini licet expresse non asseruit. dixit tamẽ se non inuenisse ad h̃ auctoritatem sacre scripture expressam et nihil aliud intendit ipse. x. super gen̄. vt dictum est. Ad quartum cum dicitur ꝙ cassiodorus videt̃ fuisse istius opinionis libro suo de anima capit. ix. Ubi oñdit. ꝙ omnes anime preter animaz christi ⁊ primorũ parentũ fiunt ex traductione ⁊c̃. Salua reuerentia magistri cassiodor⁹ videtur esse directe contrarie opinionis. Ibi enim recitat vnam opinionẽ que ponit animas creatas corporibus dari: aliã que ponit animã generari ex aĩa. ⁊ dicit ꝙ secunde opiniõis motiuũ fuit originale peccatum: quia scilicet non videtur quomodo infans qui peccandi nõ habet voluntatem reus debeat inueniri nisi aliqua ratione ex ipsa origine animatiz culpa videatur esse transfusa. ⁊ modico post tũdere videtur vbi dicit sic. Hoc autem veraciter fideq; credendum est ⁊ deum animas creare occulta quadam ratione et iustissime illis imputari ꝙ ꝑmi hominis peccata teneãtur obnoxie. Melius est enim in occultis cõfiteri ignorantiam q̃ periculosam assumere audaciam. Cum dicat apostolus quis cognouit sensuz domini aut quis consiliarius eius fuit. Ubi expresse fatet̃ credendum esse deum animas creare licz ignoratur quomodo sic create contrahunt peccatũ originale. vnde nec hoc quod magister allegat pro se facit aliquid contra istum sensum. dicit enim sic Cassiodorus. in hunc locum tenor disputationis nos perduxit vt animas reas ꝑ traducem peccati diceremus. Qui si dixisset animas reas ꝓduci per traducẽ animarũ tunc colorem habuisset auctoritas scd̃m opinionem magistri. S; quia dicit per traducem peccati nõ videtur esse aliquo modo opiniõis ꝙ peccatũ traduci potest ⁊ si anima non traducatur vt dicit alia opinio ⁊ Cassiodorus ibidez innuit vt allegatum est ⁊ nõ est intentio Cassiodori vbi allegatũ est magis ꝓ opinione ꝯtra q̃ pro sua positiõe. Ad auctoritates Augustini patet responsio supra. Ad aliud cum arguitur homo est animal maxime perfectũ. ergo sibi ꝯpetit maxima perfectio animalis: concedo ꝙ homini cõpetit maxima perfectio animalis quia nulla ꝑfectio creata competit alicui animali sicut homini competit: ⁊ concedo ꝙ homo potest generare sibi simile non tamen sic ꝙ possit inducere formam vltimam quia forma vltima hominis non est educibilis ab aliqua materia ꝑ aliquã potentiam creatam. Sed ideo dicitur posse generare sibi simile q: potest disponere materiã tali dispositione que non potest causari nisi a suo simili nec potest similiter perfici nisi habita forma humana ⁊ hec est maior perfectio q̃ aliqua ꝑfectio alicuius aĩalis alterius speciei non tamẽ potest perficere materiã tali perfectione que sit perfectio sufficiens et dispositio ꝯueniẽs forme immateriali. Similiter sicut dicit dominus Albertus libro primo de origine anime capitu. vi. Ubi dicit sic ꝙ licet dispositiões prime anime intellectiue ducantur de potẽtia materie virtute formatiua que est gutta pr̃is ⁊ matris: hec tamẽ virtus formatiua non educeret eas hoc modo pro vt scilz potentia rõalis ⁊ intellectualis forme existũt nisi sm̃ ꝙ ipsa formatiua nõ formant̃ ab itellectu vliter operãte

Ad tertium

Ad quartum

Ad quintum

in operatione generationis. Ex quo sequitur ꝙ tales dispositiões causari in materia sit maioris perfectionis ꝙ sit perfectõ alicuius alterius vegetabilis. vnde non sequitur ꝙ homo sit imperfectior ceteris rebus que possunt inducere formam sue speciei vltimaȝ. sed magis sequitur oppositum. Et tunc ad confirmationē quando sic dicitur. Si deus inducit formã

Ad cõfirmationē

vltimam ⁊ homo disponit materiam. ergo verius diceretur ꝙ deus generaret hominem ꝙ homo. Illud non sequitur. quia generare proprie est materiam descindere ⁊ infundere. Similiter deus facit animam ſ de materia ideo nõ potest dici ꝙ generat hominem. homo autem tantum facit ad generationem quantũ ꝑ transmutationem materie potest fieri in generatione ⁊ ideo vere dicitur ꝙ homo generat ⁊ non deus.

Ad sextum

Ad aliud cum dicitur in omni generatione vniuoca generans dat speciem suo generato nego. concedo tamen ꝙ generatio hominis est vniuoca. ⁊ ꝙ agẽs scilicet ipsuȝ generãs cõmunicat speciẽ cum generato. ⁊ ex hoc non sequitur ꝙ anima habet fieri a parentibus et quare generans non dat speciem generato in specie hominis. causa est quia vltima forma hominis non est educibilis de potentia materie sicut est in omnibus aliis generationibus. ideo argumentum non procedit.

Ad septimum

Ad septimũ cũ dicitur nullum incõueniens sequitur ponendo animaȝ generari ex anima illud nego. quia etiam ex hoc sequeretur ꝙ ipsa tota anima parentis transfunderetur in animaȝ prolis quod est incõueniens. vel ꝙ anima foret educibilis de potentia materie quod est etiam incõueniens vel ꝙ aliqua pars parentis transiret in animã prolis ⁊ ita anima parentis foret diuisibilis et haberet parteȝ extra parteȝ quod etiam est inconueniens. Similiter ꝙ ipse dicit ꝙ nulla expressa auctoritas obuiat. Illud nego. Quia si nulla auctoritas in canone biblie expresse obuiat: alii tamen doctores vt allegaui satis expresse obuiant.

Ad octauum

Ad aliud sic cum dicitur. Si anime ex nihilo crearentur tunc filius solum trahit carnem a parentibus concedo ⁊ cum dicitur ꝙ cum peccatum originale non sit in carne sequeretur ꝙ filius non trahit peccatum originale a parentibus. nego consequẽtiam. quia licet peccatum non sit in carne per carnem tamen traducitur peccatum originale: ⁊ cum probat ꝙ nõ. quia ponatur ꝙ deus creet materiam omnino similem carni que est in muliere et infundat vtrique animã: admitto et dico ꝙ tũc vna contrahit peccatum et alia non: illa scilicet que est decisa per naturalem propagationem habȝ in se cãȝ macule anime sibi infuse ⁊ alia materia non habet talem maculam: habet tñ vna materia omnẽ qualitateȝ quaȝ hȝ alia vel ei consimilem. et tunc qualitas carnis decise ꝑ naturalem propagationem maculat animam sibi coniunctam ⁊ consimilis qualitas secundum speciem in materia de nouo creata non maculat animam sibi coniunctam. Unde in isto puncto est tota difficultas de peccato originali vel saltem maxima pars eius. Unde dico circa istam materiam ꝙ qualitas ista carnis que secundum magistrũ est causa peccati originalis ⁊ macule in anima non habet ex se ꝙ sit fetida vel ꝙ animã maculet ſ solum quia vitiose non naturaliter causatur in ipsa materia ideo dicitur esse fetida nec foret causa macule in anima: ymmo nec aliquid in anima diceretur esse viciosum vel habitus viciosus ratione illius qualitatis ⁊ ideo si illa qualitas causaretur a deo manifestũ est ꝙ non viciose causaretur ⁊ per ꝯsequens nec animã macularet nec in se macula carnis foret ⁊ ideo anima que tali carni coniungeretur nullã maculam traheret nunc autem consimilis qualitas secunduȝ speciem est in carne decisa per communẽ propagationem sed quia in ea viciose causatur scilicet libidinose cum non possit exerceri concubitus viri ⁊ mulieris sine libidine ⁊ ideo qualitas illa carnis licet non sit vicium: viciose tamẽ causatur ⁊ ideo qualitas illa animam sibi coniunctam maculat. Istud expresse videtur esse de intentione Augustini vbicumque loquitur de tali concubitu ⁊ precipue de fide ad petrum parte prima ante medium vbi sic inquit. Dum sibi inuicem vbi et mulier commiscentur vt filios generent sine libidine non est parentum concubitus: ⁊ ob hoc filiorum ex eorum carne nascẽtium non potest sine peccato esse ꝯceptus. vbi peccatum in paruulos non transmittit propagatio sed libido. Nec fecunditas humane nature facit homines cum peccato nasci sed feditas libidinis. hec est sententia magistri libro secundo sententiaruȝ. Ideo dico ꝙ si talis materia causaretur immediate a deo cuȝ tali qualitate tunc anima filii coniuncta non traheret culpã nec maculam etiã si deus acciperet aliquam materiam talem cum tali qualitate ab aliquo alio homine vel muliere ita ꝙ diuideretur ab ipso homine per potentiam diuinam vel operationem angelicam sine libidine ⁊ vicio nullo mõ traheret aĩa maculam ex coniunctione cum tali carne et ideo non est simile de carne decisa per communẽ propagationem et de carne creata a deo in omni qualitate simili alteri materie et ideo argumentum non procedit.

Simile

Ad nonum ⁊ ad decimum

Ad aliud argu. cum dicitur ponatur

ꝙ cum materia fuerit in vtero disposita ad susceptionem anime ꝙ tunc deus non infundet animã ⁊c̃. admitto ⁊ vltra cum dicitur ꝙ viueret ⁊ cresceret vt prius etiam post expulsionez a matre ⁊ fieret animal irrationale ⁊c̃. Istud non est contra positionẽ nec ad propositũ. Dico tamẽ ꝙ nõ viueret nec cresceret quia nullã haberet animaz: ꝙ autem prius vixit hoc fuit ab anima siue virtute ⁊ potentia vegetatiua matris ymmo data conclusione quaz argumẽtum inducit nihil facit ad positionẽ ⁊ ideo trãseo illud ⁊ argumentum imediate sequens. s.x. quia idem intendunt.

N
Ad vndecimum

Ad aliam cuz dicitur si deus quamlibet animã creat de nouo tunc seq̃retur ꝙ anime coruz habent peccatũ originale in primo instanti sui esse vel ꝙ deus est auctor peccati. Nego consequentiã ⁊ cum arguitur contra per modũ magistri arguẽdi de angelis ꝙ scilicz anima in sui prima creatione tota est a deo. ergo tota est bona ⁊ non mala. Hic dicitur cõmuniter a doctoribus ꝙ omne illud qđ a deo est bonum est: sed anima in primo instãti sui esse trahit a carne habitũ malum qui est peccatum ⁊ non a deo ⁊c̃. Sed istud dictuz verum est si bene intelligatur. Si eniz intelligatur sic ꝙ in instanti infusiõis ipsa caro aliq̃d agat in ipsam animã producendo in eam aliquam formaz que in ea non foret nisi cãretur a carne tunc nõ videtur mihi illud esse verum: quia sicut alias dictũ est ⁊ argumentũ tãgit corpus nihil oĩno agit in spiritũ. Si autẽ sic intelligatur ꝙ aliquid creatum in anima a deo ex sola cõiunctione cum tali carne fiat viciũ illud verum est vt mihi apparet. Unde ymaginor isto modo ꝙ anima quo ad sui essentiã ⁊ quo ad esse positiuũ in se est a deo creata. Sed cuz alio creaco a deo ex consortio carnis fit viciũ cõcupiscentie quod est originale peccatuz ⁊ verisimile est mihi ꝙ illud nõ sit aliud q̃ꝫ appetitus habitualis amministrandi secundũ ea que ipi carni conueniunt. cũ enim anime insit naturaliter appetitus corp⁹ ãministrãdi mãifestũ est ꝙ talis appetitus est inclinatio habitualis ad ea que conueniũt corpori. talis autem appetitus non potest esse alitiuus viciosi quin sit viciosus: necetiaz põt esse q̃n appetitus ipsius anime habitualis sit peccatum. Sic ergo dicitur peccatum esse vel fieri ex carne non quia caro aliquid producat in anima vel in ea aliquid agat sed quia aliquid existens in anima ex coniunctione cũ carne tali viciose propagata viciosum dicitur quia ad vitiuz inclinãs ⁊ sic habit⁹ ille ex se nõ est vitiũ sicut nec q̃litas carnis dicitur esse feditas ⁊ macula anime. quia non potest esse viciose creata ⁊ propagata: ita appetitus aie respectu talis feditatis dicitur esse feditas ⁊ macula anime quia non potest esse appetitus feditatis vel macule quin sit macula. Et ideo ad formam argumenti cuz dicitur

Ad formaz argumenti

Anima in sui prima creatiõe tota est a deo cõcedo: ⁊ cũ arguitur. ergo tota bona est a deo Dico si loq̃mur de bonitate nature totum est verũ. Si autem de bonitate morali: sic dico ꝙ non est tota bona a deo quia non est bona moraliṫ a deo: sed est mala moraliṫ ⁊ hoc a carne. Nec est simile argumentũ de anima cõiuncta tali carni ⁊ de angelo in pma sui creatiõe vel etiam de anima primi hominis ⁊ mulieris in sui prima creatione. quia angelus in sui prima creatione fuit talis precise qualis a deo creatus ⁊ similiter anima primi hoĩs ⁊ prime mulieris: anime autẽ aliorũ non sunt tales precise quales effecte sunt a deo prima creatione. sicut dicit magister libro scđo distin. xxxj. cap. x. ⁊ cã dicta est. q: sicut aliqualis sit ipsa aĩa ex contractu carnis que caro non omnino talis est qualis a deo in principio sui esse effecta est: ita anima ab ipsa carne aliqualis effecta est qualis non fuit a deo q: mõ moraliter est rea peccati. Et per hoc patet responsio ad aliud sequens: cum dicitur. Caro nihil agit in aniam nec peccat condelectãdo vel consentiẽdo carni ergo nullo modo contrahit peccatuz: concedo ꝙ anima nõ consentit carni nec ei condelectatur saltem in paruulis: et etiam ꝙ caro nihil agit in animaz proprie loquendo. Sed non sequit̃ quin anima ex carne contrahit peccatũ sicut dicit magister libro scđo distin. xxxi. capit. iij. anima ex consortio talis carnis maculatur. Et cũ arguit̃ ꝙ anima nunq̃ꝫ in se nec in aliquo alio habuit iustitiam originalẽ: hoc concedo. ⁊ cum infertur: ergo priuatio iustitie originalis in ea nihil plus est peccatuz q̃ꝫ si anima foret creata ⁊ iusticia originalis nõ infusa sibi. nego consequentiã: quia tunc priuatio iustitie originalis haberet causam iustaz quia deũ precise: nunc nõ habet illã cãm sed viciũ libidinis ⁊ ideo nõ est simile.

Ad duodecimum

Ad aliud cũ dicitur. Si vnus homo infunderet corpori animã ex qua infusiõe haberet anima peccatũ tunc illo homine foret aĩa illa deterior: sed tũ nullo sapiẽte fit homo deterior ⁊c̃. Dico ꝙ ille ablatiuus casus absolutus potest exponi per si. per quia. ⁊ per dum. vt videlicet ipsa propositio sit condirionalis causalis ⁊ temporalis. Si sit condirionalis vel causalis nego propositionem. Si temporalis concedo eam. Et eodem modo dico ꝙ homine sapiente auctorẽ fit homo deterior: sed tunc nõ foret sapiens hõ auctor malicie quod intelligit Aug: Nec in ꝓposito de⁹ ẽ auctor malicie vt sic

Ad tredecimum

Ad decimũ quartum

sicut patz ex dictis. Ad vltimum cũ dicitur nõ
est dubiũ quin deus posset dare homini poten
tiam generãdi sibi similẽ. Dico φ homo põt ge
nerare sibi simile nõ tamen potest dare formã
vltimam nec video quomodo deus hoc posset
sibi cõmunicare. Non enĩ video φ sit possibile
hominẽ aliquid de nihilo facere ꝛ ideo cũ ani
ma intellectiua nõ sit producibilis de aliqua
materia nõ videť mihi possibile φ deus posset
homini dare potentiã generãdi formam que
est anima humana. si tamẽ deus daret poten-
tiam producẽdi in esse talem formã tunc dico
φ oporteret φ deus faceret talem formã edu-
cibilem de potentia materie sed φ hoc non sit
verũ de facto liquet ex multis auctoritatibus
superius allegatis. ꝛ ideo ꝛ si deus posset ho-
mini dare potentiam talem: satis liquet φ nõ-
dum fecit. Nunc aũt videndũ foret nunq̃d qui
libet descendens ab adam per propagationẽ
naturalem contrahit peccatũ originale. Sed
tamen ex causa differo vsq3 alias loqui de hoc
ꝛ vado ad argumentum secundũ contra que-
stionem.

Ad secundũ principale

Secundo fuit argutũ

ad principale. Si omẽ peccatum sit imputa
bile ꝛc. tunc peccatum veniale foret imputa-
bile ad culpam ꝛ ita tale peccatum remitteret
in aliquo charitatẽ quia foret alicuius malicie
ꝛ per ꝯsequẽs minus bonus foret quis habito
quocunq3 veniali φ eo amoto ceteris paribus
ꝛc. Ad illud primo videdũ est nunq̃d sit aliqḋ
peccatum veniale. Secũdo quomõ distingui-
tur peccatũ veniale a peccato mortali. Quan-

Opinio quorũdã

tum ad primũ dicunt quidã φ sumendo pecca
tum proprie pro culpa nullũ peccatum est nec
esse potest nisi mortale ita φ distinguendo ve
niale contra mortale nullũ est necesse põt pec-

Probatur opinio primo

catum veniale ꝛ hoc sumendo peccatũ pro cul
pa. Hec opinio multas habet euidentias. pro-
bať ergo primo sic. Pro omni peccato de ꝯdi
gno debeť pena eterna ꝛ separatio anime a vi
ta eterna: ꝛ illa separatio anime a vita pro tem
pore quo nata esset iam habere est mors anĩe
ꝛ nihil separat animã ab illa vita nisi peccatũ.
quia si fiat instãtia de pena purgatorij illa nõ
ꝓprie separat animã ab illa vita sed peccatũ:
ratione cuius ipsa anima ibidẽ detinetur: tunc
arguitur sic. Omne peccatũ separat hominẽ a
vita sua: sed omne tale peccatũ est mortale. er-
go omne peccatũ est mortale. ergo nullũ venia

Secundo

le. Secũdo sic. Omne peccatũ est finite ma
licie tm̃ intensiue ꝛ nullũ finitũ est alio finito
in infinitũ maius: nec aliquod peccatũ quod
non est pctm̃ mortale potest equari pctõ mor-
tali. In quacũq3 enĩ3 ꝓportiõe finita: est dare
vnũ mortale maius alio ꝛ sic de veniali si foret.
q̃ non posset eq̃ri peccato mortali in malicia:
sed hoc est impossibile. ergo impossibile est φ
sit aliquod peccatũ veniale distinguẽdo tpm̃

Tertio

contra mortale. Tertio sic. cũ omne peccatum
sit malũ malicia moris. tunc habẽs peccatum
actuale φtũcunq3 modicũ est magis malus ꝓ
pter illud ꝛ per ꝯsequẽs est minus dign⁹ ꝛ mi-
nus acceptus apud deũ qui nõ est acceptator
ꝑsonarũ: nec errare potest in acceptãdo ꝛ sic ꝓ
pter quodcũq3 peccatũ foret homo minus cha
rus ꝛ minus acceptus deo: sed omẽ peccatum
ꝓpter quod homo est deacceptus deo cũ fuit
acceptus sibi et charus est mortale: cũ peccatũ
veniale nõ sit remissiuũ vel corruptiuũ charita
tis. ergo omẽ peccatũ est mortale. Et in hoc lo-
co loquiť hec opinio cõmuniter quõ dicimus
φ ille qui est in peccato est minus deo accept⁹
q̃ ille qui est in charitate.

Quarto

Quarto sic. Omẽ
malũ est malũ quia prohibitũ vel ideo est ꝓhi-
bitũ quia malum ꝛ sic omne malũ est ꝓhibitũ
ꝛ cũ omne peccatũ sit malũ. ergo omne pecca-
tũ est ꝓhibitũ: sed quilibet faciẽs ꝯtra diuinã
prohibitionẽ peccat mortaliter nisi aliunde ex
cusetur. ergo omẽ peccatũ ex se est mortale: ex
quo indifferẽter de omni peccato ꝓhibetur pec
care indifferẽter ꝛ generaliter de omĩ peccato
debet intelligi preceptũ ꝛ sic omne peccatũ est

Sub alia forma

ꝯ diuinũ preceptũ. ergo ꝛc. Vel sic ponatur φ
deus preciperet alicui φ nullo peccato pecca-
ret tunc quocunq3 peccato peccaret ipse pecca
ret mortaliter ꝛ talis non aliter obligaretur q̃

Sub alia forma

nos mõ de facto obligamur. ergo ꝛc. Vel de
tur preceptũ de nolle peccare sicut dictũ est va
de noli amplius peccare. Sed illud datũ sit in
precepto tunc quecũq3 voluntas peccandi est
peccatũ mortale. Sed modo sic obligamur in-
differẽter ad omne peccatũ vitãdum per pre-
ceptu3 illud noli peccare. ꝛ venerabilis Ansel
mus dicit expresse φ deus p̃cepit nobis ne pec
cemus. ergo quicũq3 homo peccat ipse facit cõ
tra diuinũ p̃ceptũ quod de se est peccare mor-
taliter iuxta illud numeri. xv. verbũ enĩ domini
ꝯtempsit ꝛ preceptũ eius irritum fecit: idcirco
delebitur ꝛ portabit iniquitatẽ suam ꝛ peribit
de populo suo. ergo preceptũ diuinũ indifferẽ
ter obligat sub pena peccati mortalis. ergo ꝛc.

Quinto

Quinto sic. Nullũ est peccatũ nisi in volun
tate proprie loquẽdo ꝛ maxime de actuali ita
φ nunq̃ est pctm̃ actuale nisi consentiẽte vo-
luntate ꝛ libere sed quãdocũq3 volũtas libere
consentit illecebre vel illicite cogitatiõi tũc pec
catum est mortale vt deducit mgr̃ lib. ij. distin.
xxiiij. ergo omne peccatũ est mortale. ꝛ cetera.

Sexto Sexto sic. Illud est vniter et indifferenter verũ de omni pctõ siue magno siue paruo videlicet ꝙ ipso manente pro tũc tõe illius peti est hõis ipsuz indignus vita eterna q̃ est vita aie: ⁊ manẽte illo pctõ dignus est separatione illius vite ratione illius peccati ⁊ quocũq; peccato dato magno vel paruo cũ sua sequela est homo indignus ⁊ nõ acceptus ad vitã eternã ergo. paritas est ex pte omnis peti quo ad separationez a vita: que sepatio est mors anime. licet aliter fit ex parte pene sensus debite iuxta grauitatẽ peccati. ergo indifferẽter debet pro omni pctõ separatio vite ab anima licet magis tñ ꝑ vno puniat vtpote ꝑ homicidio ꝙ̃ pro altero ⁊ sic pro omni pctõ ipso manẽte debet sepatatio vite ⁊ sic si semꝑ maneret peccatũ semꝑ separabitur a vita ergo ⁊c.

Septimo Itẽ arguit sic. Nulla est differẽtia formalis ⁊ essentialis q̃ peccatũ veniale distinguit a mortali. ergo specifice nõ distinguitur. patet assũptũ discurrẽdo per singula ⁊ vltra cũ nihil aliud sit peccatũ mortale nisi omne illud ꝓpter qδ q̃s punit eternaliter in inferno ⁊ talia sunt mortalia magna dicente saluatore. Ite maledicti in ignem eternũ: ergo nullũ est peccatũ veniale distinguẽdo veniale ɔtra mortale. Propter hec argumẽta videt q̃busdam ꝙ nulla sunt peccata venialia. Sed omne pctm̃ est mortale quãtũ est de se.

Octauo Ad idẽ addo quedã alia ⁊ arguo sic primo. Si aliquod foret veniale peccatũ ex suo gñe tunc tale peccatũ. quãtũ esset ex se nõ induceret mortẽ eternã. ⁊ cũ peccãs nõ possit habere vitã eternã sine satisfactione scδm Anselmũ: sequeret ꝙ aliq̃s posset ɔdigne satis facere pro tali peccato ⁊ ita posset ex cõdigno mereri remissionẽ talis peccati. ɔñs. est falsum: q: subducta gratia remissionis nullus potest satisfacere pro quocunq; pctõ vt deducit Anselmus p̃mo cur deus homo ca. xij. vsq; ad. xvi. ⁊ a. xvi. vsq; in finẽ. ⁊ siliter Augusti. in libris suis de mendacio ⁊ contra mendaciũ. vbi videt declarare ꝙ peccatũ leue nõ deberet fieri pro aliqua re creata ergo ꝑ nullã rem aliã a deo pòt pro eo satisfacere.

Nono Itẽ maior pena debetur ꝑ veniali etiã de mĩa dei ꝙ aliq̃s sanctus est vnq̃ passus in vita vel ꝙ aliq̃s cogitare pòt quia pena purgatorij. ergo de rigore iustitie nullus potest satisfacere pro veniali si aliqδ tale sit: si ergo nullus pòt satisfacere in vita ista ⁊ certũ est ꝙ alibi non pòt aliq̃s satisfacere. g̊ si homo decederet cũ solo veniali sine gratia puniret ⁊ eternaliter maneret in culpa ergo eternaliter deberet sibi pena. patet cõsequentia quia culpa ex se est meritum pene.

Decimo Itẽ augustinus libro. ij. de baptismo paruulorũ bene infra principiũ contra illos qui dicunt homines posse nõ peccare q: si nolunt non peccant: dicit ꝙ ad nonnulla superanda peccata vel que male concupiũtur vel que male mẽtiũtur: magnis aliquãdo et totis viribus est opus voluntatis quas nos nõ perfecte in omĩbus adhibituros preuidit qui ꝑ ꝓphetã dici voluit. Non iustificabit in conspectu tuo ois viuẽs. tales itaq; futuros dominꝰ preuidens quedã salubria remedia ⁊ vinculũ peccatorũ dare: ⁊ etiã post baptismũ valere voluit: opera scilz misericordie cũ dicit. dimittite ⁊ dimittetur vobis: date ⁊ dabit vobis. Ubi satis innuit peccata ab homine vitari nõ posse ꝙ talia forent mortalia quantũ ex se est nisi foret misericordia dei ⁊ subdit immediate post. Quis inquit cũ aliqua spe adipiscende salutꝭ eterne de hac vita migraret manẽte illa sentẽtia quicũq; totam legẽ impleuerit in vno autẽ offenderit factus est oĩm reus: nisi post paululũ loqueret sic loquimini ⁊ sic facite tanq̃ ꝑ legem libertatis incipiẽtes iudicare ⁊c. Ubi satis apparet ꝙ nisi fuerit gratia per quã remittũtur peccata nullus quãticunq; modicũ peccaret cũ aliqua spe salutis ab hac vita emigraret ergo. ⁊c.

Undecimo Preterea sic. Si aliqδ esset veniale ex gñe quodlibet bonũ opus ex gñe esset pro eo satisfactoriũ. ꝓbatur ɔña quoniã quodlibet tale minueret mortale igit tolleret veniale ⁊ per cõsequẽs aliquod veniale posset totaliter extirpari.

Duodecimo Item si aliqδ foret peccatũ veniale ex genere: tũc q̃libet pena tali cõdigna foret minor omni pena mortali cõdigna: ergo nulla pena mortali condigna posset iuste pro tali peccato infligi. ɔña patet: quia quelibet talis foret maior ꝙ̃ aliq̃ sibi ɔdigna ⁊ per. consequẽs nullũ tñc veniale ex genere posset ꝓhiberi sub pena peccati mortalis. ɔñs est falsum quia illud qδ de se nõ est malũ potest prohiberi sub pena peccati mortalis vt patet. viij. super geñ. capi v.

Responsio Hic respõdet sic ꝙ si illud qδ est veniale de se prohibeat sub pena peccati mortalis tunc cũ cõmittit erit mortale non ex suo genere. sed ex circũstantia p̃cepti.

Cõtra responsiones Primo Cõtra hoc arguit sic. ꝓbatur ꝙ veniale ex genere possit prohiberi sub pena peccati mortalis: quia subducto statuto precepto pena peccati mortalis foret maior ꝙ̃ aliqua condigna veniali tantum igitur talẽ penam infligere pro veniali tantũ foret punire vltra condignũ ergo ꝓhibere peccatum veniale sub tali pena est ꝓhibere illud sub maiori pena ꝙ̃ aliqua pena sibi ɔdigna qδ est irrationabile.

Secundo Itez secundũ istam respõsionẽ pro qualibet transgressione precepti posset infligi pena q̃ntacũq; ergo cũ quodlibet veniale ex genere sit contra preceptũ: sequitur ꝙ pro

quolibet tali posset quecunq pena infligi ꝛ per pñs pena eterna debita ꝛ cōdigna mortali. Qđ aūt quodlibet veniale sit ꝯtra preceptū appet expresse ꝑ beatū Augu. de baptismo puulorū li. ij. in responsione ad iij. questionē versus finē vbi dicit sic. nō est negandū hoc deū iubere id est nos in faciēda iustitia debere esse ꝑfectōs vt nullū habeam⁹ oīno peccatū nam nec pctm̄ erit aliq̄d si non diuinitus iubeatꝰ vt nō sit ꝛc.

Tertio

Itē apparet ꝑ beatū Bern. de ꝑcepto ꝛ dispēsatiōe capi. vi. Ubi dicit ꝙ omē peccatū cōtra dei mandatū presumitꝰ.

Quarto

Itē de spiritu ꝛ lr̄a ca. ij. dicit Aug. ꝙ illo precepto nō cōcupisces ꝓhibetur omē peccatū.

Quinto

Itē Ambro. lib. de ꝑadiso dicit sic nō ꝯsisteret peccatū si interdictio nō fuisset. Propter hec ꝛ alia q̄ possunt adduci dixit aliqui ꝙ nullū peccatū est veniale ex genere et hoc loquēdo de peccato ꝓprie et sumēdo peccatū ꝓ culpa.

Contra opiniōes

Sed tm̄ istud videtur mihi minus verū ꝛ doctores videtur esse in ꝯtrariū Bernar. enim vbi allegatur de precepto ꝛ dispensatione capi. vi. videtꝰ ondere ex intentione ꝙ aliqua inobediētia sit peccatū veniale et nō mortale ꝛ hoc sumēdo peccatū veniale ꝓ reatu vel culpa proprie. Ibi eni ondit ꝙ non ois inobediētia sit peccatū mortale ꝑ illud qđ dicit scriptura. Si quis peccauerit aduocatū habemus in celis apud dnm̄ patrē ꝛ ipse est ꝓpiciatō pro peccatis nostris ꝛ propheta (inq̄t bernar.) de xp̄o dicit ꝙ ꝓ trāsgressorib⁹ orauit nō tm̄ ꝓ ꝯtemptoribus legitꝰ supplicasse. quō ġ perire poterunt pro q̄bus saluator rogat ne percātigitꝰ videtꝰ dicere ꝙ xp̄us orauit pro peccātibus nō tm̄ pro peccātibus mortaliter. Similiter arguit alitꝰ. saluator in euāge. sub nomine bus trabis ꝛ festuce graues leuesq discernit inobediēne culpas gradatī distinguēs q̄ tuq reatui pena debeatꝰ: tū aliū iudicio: aliū gehēna: aliū cōsilio reū protestetur nō ġ sequitꝰ vt si superiorib⁹ diu̇a detꝰ in preceptis auctoritas ꝙ ideo nullum in subditis sit leue aut veniale peccatū. qꝛ si detur mortale esse cui debetur gehenna quale erit pctm̄ illud qđ reū tm̄ facit iudicio: nec tm̄ est omne reatū qđ aliquē iudicio reū statuit: ꝛ per ꝯñs nec pctm̄. et omne peccatū quo ꝯtra dei mandatū presumitꝰ inobedientia dicitꝰ. Ex quo seq̄tur ꝙ aliq̄ sit inobediētia ꝛ criminosa nō sit ꝛ aliquid est peccatū leue vel veniale quod tamē nō hūani sed diuini ꝑcepti statuit trāsgressorē. h' satꝭ expresse dicit Bernar. aliquod esse peccatū siue reatū quod non est mortale. sed veniale tm̄. Ad hoc videtur magister esse scđo sententiarū dis. iiij. capi. vij. Ubi dicit sic. peccatoꝝ duo sunt gn̄a mortaliū scilicet ꝛ venialiū. mortale eni est hoc per qđ quis mortē eternam meretꝰ. veniale qđ hominē vsq ad reatū ghenne mortis nō grauat. veniām penā meretꝰ: sed facile indulgetꝰ. ꝛ iiij. lib. dis. xxi. hec etiā est sentēn a augustini de natura ꝛ gratia fere in medio vbi ꝯtra illum hereticū qui asserit multos iustos in hac vita fuisse sine peccato ondit nullū oīno fuisse excepta beata virgine imunē a peccato: ꝛ hoc dicit expsse de abel. ꝛ post dicit ꝙ multi iusti fuerūt et sine peccato nō fuerūt. ꝛ certū est ꝙ ipse sumit peccatū ꝓ culpa. quia aliter nō esset ad ꝓpositum sue intentionis. Itē ad hoc est snīa quasi oim doctoꝝ. ꝛ ideo nō oportet plura ad hoc allegare.

Opinio docto:

Ideo dico ꝙ sumēdo peccatū ꝓprie ꝓ culpa siue reatu vel merito pene aliqđ est peccatū veniale ex genere. ꝛ ꝙ nō omne peccatū est mortale.

℗

Respō. ad argu

Ad primum

Nunc rn̄deo ad argumēta facta ꝓ pte illa. Ad p̄mū cū dicitꝰ omne peccatū separat aiam a vita sua: ꝛ omē qđ separat animā a vita sua est mortale. ergo ꝛc. nego maiorem vicꝫ ꝙ omne peccatū separat aīam a vita sua. Et si arguitꝰ sic. quodlibet peccatū est incōpossibile vite eterne. ergo quodlibet separat a vita eterna. Dico ꝙ sumēdo vitā eternam ꝓ beatitudine patrie tunc aīis est verū ꝙ omē peccatū ē incōpossibile vite eterne: quia nullū peccatū est cōpossibile beatitudini patrie. Sed tūc nō sequitur omē pctm̄ separat a beatitudine patrie. ergo omne tale est peccatū mortale: quia nō omne tale separat a charitate. ꝛ ideo cū charitas sit vita anime: ꝛ post patebit ꝙ aliqđ peccatū sit cōpossibile charitati: sequitꝰ ꝙ nō omne peccatū separat aīam a vita sua. ideo illa maior est negāda.

Ad secundum

Ad aliud tū dicitꝰ. Omē pctm̄ est finite malicie tm̄ intensiue. ergo ꝛ pctm̄ veniale si foret: foret finite malicie intensiue tm̄. ꝯcedo totum istud: ꝛ ꝯcedo etiā ꝙ omē mortale ē finite malicie intēsiue. ꝛ dico ꝙ quodlibet mortale excedit improportionabilr̄ qđcūq veniale sicut indiuiduū vnius speciei excedit indiuiduū alterius speciei: ꝛ ita nego istā. nullum finitū excedit aliud infinite. tm̄ hec potest distingui ꝛ dupliciter intelligi. Uno mō vt sit sensus. nullum finitū excedit aliud ꝑ excessum infinitū: ꝛ iste sensus verus est. Aliter vt ille sit sensus. nullū finitū excedit aliud finitū infinite. i. nullum finitū excedit aliud improportionabilr̄ vel vltra q̄ in aliqua ꝓportione nūetalꝛ: ꝛ sic illa falsa ē ꝛ ideo neganda. Sic omē pctm̄ mortale excedit veniale.

Obiectio

Et si arguitꝰ sic. si aliqđ finitū excedit aliđ infinite ad sensum datū: oꝫ ꝙ ꝯueniāt in aliquo vno in quo cōparentꝰ: ita ꝙ vnum illoꝝ excedit aliud infinite quo ad illud in quo comparantꝰ. ꝛ tūc cū vtrūq illoꝝ hēat diuisibilitatē de illo in quo cōparantꝰ. sequitꝰ ꝙ infinite maius

alio contineat infinities plus de illo in quo cōuenuīt q̃ aliud min⁹ eo ergo excederet ips̄ p excessū infinitū.

Responsio

Ad illud dico q̄ vnū finitū excedit aliud īfinite. ⁊ ɔcedo q̄ talia duo ɔueniūt i aliquo cōi puta i aliquo ɔceptu vl' poti⁹ seipsis ɔueniūt in aliquo gñe ⁊ cōcedo q̄ mai⁹ illoꝝ plus ɔtinet de pfectiōe illi⁹ gñis q̃ aliud improportiōabilit' sed tñ nullū ɔtinet in se eq̄le minoꝝ nec cōicās cū eo in specie. Si tñ cōtineret aliq̄d cū eo ⁊ cōicans in specie tūc argumētū foret bonū sed hoc nō est verū ideo argumentū nō procedit.

Ad tertium

Ad aliud cū dicit'. omne peccatū est malū malicia moris. Hic dico q̄ malicia dr̄ equiuoce de malicia morali ⁊ veniali. ɔcedo tñ q̄ om̄e peccatū est malū aliquo mō vel s̄m q̄d vel simplr̄. Sȝ dico q̄ malicia venialis nō sufficit ad denoiandū aliquē malū moralit': et hoc ex se nec pro veniali est aliq̄s deacceptus deo postq̃ fuit accept⁹. ɔcedo tñ q̄ est aliq̄lit' min⁹ acceptus ꝓpter veniale vt postea patebit.

Ad quartum

Ad quartū cū dicit' om̄e malū vl' est malū q: prohibitū vel ɔ̄trio ideo est ꝓhibitū quia malū. ergo omne malū est prohibitū: hoc concedo. ⁊ cū arguit' vltra. omne malū est prohibitū a deo ḡ quecūq; ⁊c̄. nego ɔ̄ñam quia sic̄ allegaui a Her. aliq̄ inobediētia ē venialis nō mortalis ⁊ tñ quelibȝ inobediētia est trāsgressio precepti ergo ⁊c̄.

Ad quintum

Ad aliud cū dr̄ peccatū nunq̃ est nisi in voluntate et ea cōsentiēte hoc cōcedo loquēdo de pctō actuali. Sed cū dicit' q̄libet cōsensus volūtatis ē liber ⁊ om̄e tale respectu illiciti est mortale: nego vtrūq; illoꝝ. quia nō oīs ɔsensus est liber. vel dato q̄ cōsensus nō sit nisi act⁹ liber volūtatis ad huc nego saltē illud q̄ oīs cōsensus respectu illiciti ē peccatū mortale. hoc eñ est falsū vt postea declarabo et hoc supponit argumētū ideo nō procedit.

Ad sextum

Ad aliud cū dicit' indifferēter verū est de omni pctō magno vel pūo q̄ hñs illud p tunc est indignus vita eterna ergo q̃tū ad hoc paritas ē: nego ɔ̄ñaȝ q: lȝ hñs. q̄dcūq; pctm̄ sit indignus vita pro tūc. i. nou sit dignus vita. hec est tamen vera q̄ aliquod peccatū facit hominē simplr̄ indignū vita etna puta mortale aliquod vero nō facit eū simpliciter indignū vita eterna puta veniale. licet eñ hñs veniale non sit dignus habere vitā eternā pro tunc: est tamē simplr̄ dignus vita eterna. secus aūt est de habente pctm̄ mortale.

Ad septimum

Ad aliud cū dicitur nulla est differētia essentialis ⁊ formalis q̄ veniale differat a mortali. id nego q̄ aūt sit differētia dicet' in secūdo articulo pncipali huius

Ad septimum

Ad aliud cū dicit' si aliq̄d foret peccatū veniale ex gñe tūc tale pctm̄ q̃tū esȝ ex se nō induceret mortē eternā. cōcedo q̄ tale pctm̄ q̃tuȝ ē ex se nō induceit mortē ꝓpe loquendo. ⁊ cū infert' ḡ tūc peccās tali pctō posset satisfacere p tali pcto ad ɔdignū: ɔcedo q̄ exñs in charitate potest satisfacere ɔdigne ꝓ veniali. ⁊ cū arguit' q̄ sine gr̄a remissiōis nullus posset satisfacere cōdigne pro quocūq; peccato: vt supra argutū ē p aug. ⁊ ans̄. h̄ ɔcedo. q: subducta gr̄a no possȝ p eo satisfacere. ⁊ nō sequit' vltra ex hoc q̄ q̄diber tale sit pctm̄ mortale ex genere: vt post dicet'.

Ad nonum

Ad aliud cū d̄r maior pena debet' p veniali q̃ vnq̃ passus ē aliq̄s in vita ista ⁊c̄. Dico q̄ si pena purgatorij debeat' p venialibus nō. sequit' q̄ nullus in vita ista possit satisfacere ad cōdignū p veniali. ⁊ cā est: q: aliq̄ opatio vite pñns efficacior est ad satisfactionē q̃ aliqua opatio vl' passio future vite cū aliq̄ opatō vite pñtis est meritoria remissionis culpe ⁊ diminutiōis pene purgatorij: h̄ cū nulla opatio nec passio future vite sit meritoria. iō nō sequit' de hoc tñ alias erit s̄mo.

Decimum

Ad aliud de aug. dico q̄ autoritas vera est ad istū sensum q̄ nullus decedens cū veniali quecūq; absq; gr̄a aliquam posset hr̄e spem adipiscende btitudinis. ⁊ h̄ satis apparet. q: ipse vocat legē libertatis gr̄am ⁊ dicit q̄ sine lege libertatis nō posset aliquis hr̄e spem btitudinis. ⁊ ex hoc nō sequit' q̄n aliq̄d sit peccatū veniale ex genere.

Contra respons. ad argumentū

Sȝ ɔ̄ imaginemur q̄ aliq̄s foret in pctō veniali sine omni gr̄a gratū faciēte sine oī pctō mortali. hoc eñ ē imaginabile: imo aliqui doctores vident' dicere hoc fuisse possibile s̄m legē: q: doctor subtilis dicit expsse q̄ adā potuit peccasse venialiter in statu innocentie. ponat' ḡ q̄ aliq̄s talis decedat aut dānabit' aut saluabit': vt expsse pȝ ex auctoritatib⁹ Aug. ⁊ tñsiōe iā data. si dānatur ⁊ nō nisi p pctō suo. ḡ tale pctm̄ q̃tū est ex se est meritū dānatiōis. ḡ illud peccatū imo quodcūq; est mortale q̃tū ex se ē ḡ quodliber pctm̄ ex suo gñe mortale est.

Responsio

Ad illud dico q̄ in illo casu sic decedēs dānabit'. ⁊ dico q̄ suū peccatum est veniale ex suo gñe p accidens tñ est mortale: q: sepat a vita: ⁊ hoc nō est nisi p accidens q̃tū eñ ex se est nō repugnat charitati. iō nō est mortale nisi p accidens. s. q: sic decedēs nō habuit charitatē anq̃ decessit ⁊ decessit in pctō. iō ꝓclusus est sibi via vite: ⁊ iō cōcedo q̄ aliq̄d veiale ex gñe p accñs pt cē mortale sic ecōuerso aliq̄d mortale ex gñe pōt esse veiale. ⁊ totū illud mag⁹ patebit ex q̄rto articulo.

Ad vndecimum

Ad aliud cū d̄r. si aliq̄d foret veniale ex gñe: tūc q̄dlibet opus bonū ex gñe posset sufficere ad satisfaciēdū p tali veniali. Dico q̄ de forma nō sequit' lȝ forte ɔclusio sit vā. ⁊ cū arguit' q̄ sic. q: q̄dlibet tale opus minueret mortale cū eo ɔiunctū. admitto h̄ gr̄a argumēti. ⁊ nō sequit' ex h̄ q̄ tolle

ret veniale sicut patet per cōem ymaginatiōez de potētia motiua ⁊ de potētia resisti-ua ꝙ ⁊ si resisteret posset minui ⁊ sic cū minor resistētia ꝑ aliquā potentiā motiuā nulla tñ potētia motiua finita posset facere ꝙ non foret resistētia ita in ꝓposito bonū opus vel circūstantia bona posset minuere veniale nō tamē ex hoc sequitur ꝙ aliquod posset totalr̄ excusare ideo argumētū non valet.

Ad duodecimū

Ad aliud cū dicit̄ si aliqđ esset veniale ex gn̄e tūc omnis pena tali condigna foret minor omni pena mortali condigna ꝯcedo ⁊ cū arguit̄ ꝙ tunc nō posset prohiberi sub pena pcti mortalis: nego ꝯñam. ⁊ cū arguitur ꝙ nō q̄z talē penā statuere ꝓ tali pctō foret punire vltra codignū quod foret irrōnabile. dico ꝙ non oportet sicut eñi deus iuste potest īfligere penā sine merito pene si vellet: ita pōt punire peccatū pena maiore ꝙ̄ sibi ꝯdigna: hō argumētū non ꝓcedit.

Resolutio docto.

Teneo ergo ꝙ aliqđ est peccatū veniale ex gn̄e itaqꝫ nō omne peccatū ꝙ̄tū ex se est sit peccatū mortale licet tamē alia pars sit valde ꝓbabilis vt mihi apparet: q̄z tamē nō videt̄ esse consona dictis doctorū ideo teneo partem istam.

Articulus secun.

Nunc vidēdum est in

quo differūt peccatū mortale ⁊ veniale ⁊ iste ē secundus articulus. Circa quod est sciendū ꝙ doctores de hoc loquūtur diuersimode. dñs albertus sup secūdū sniarū. q. vi. dicit ꝙ difficile est dare dr̄iam inter veniale ⁊ mortale verum tñ vt dicit beatus augu. ꝑmo de li. arbi. docet intelligi ꝑ q̄d vnū differt ab alio vbi dicit ꝙ libido est cā oīs pcti. Est aūt libido improba volūtas qua morat̄ aīa rōnalis ad hoc ꝙ delectet̄ in creatura. tunc si illa volūtate diligit creaturaz plus ꝙ̄ deū pctm̄ est veniale.

Instantia

Sꝫ ex hoc videt̄ sequi ꝙ nullū est tm̄ flagitiū q̄n etiā scient̄ posset fieri absqꝫ pctō mortali. ponat̄ eñi ꝙ aliq̄s velit adulterari ꝓpter deuz q̄z estimat ꝙ illud placet deo tūc manifestū est ꝙ illo actu diligit deū plus ꝙ̄ creaturā ergo illo actu non peccat mortalr̄. Ꝗꝛ aūt illo actu plus diligit ꝯtum ꝙ̄ creaturā patꝫ q̄z fruit̄ deo diligēdo ipꝫ ꝓpter se ipm ⁊ vtit̄ creatura ⁊ quelibet fruitio vt sic est maior dilectio ꝙ̄ aliq̄s vsus vt sic ergo talis plus diligit deū ꝙ̄ creaturā. g̃ nō peccat mortalr̄ qđ est fl̄m: q̄z sic posset argui ꝙ illi q̄ occidebant xp̄m credētes se obsequiū p̄stasse deo nō peccassent ⁊ h̄ mortalr̄: quod nō est verū.

Solutio

Sed forte diceret̄ ꝙ i casu illo aliq̄s vult adulterari vl̄ occidere q̄ credit se faciēdo placere deo ⁊ ꝙ potest esse ꝙ peccet mortalr̄ ⁊ posset esse ꝙ nō peccet. Si eñi illa ignorātia sit vincibilis excusat vel in toto vel saltē a culpa mortali ⁊ possibile est satis ꝙ aliq̄s sic velit ex ignorātia inuīcibili. nō ꝓcl̄o est sat̄ possibil̄. S̄ istud nō soluit: q̄z ponat̄ ꝙ aliq̄s ex culpa sua incidat in ignorantiā crassam q̄ credit occidere xp̄m ꝓpt̄ deū plus diligit deuz ꝙ̄ diligit occidere xp̄m: g̃ nō peccat nisi venialr̄. ꝯr pone ⁊ assumptū ꝓbat̄ vt ꝑus. iste nō diligit occidere xp̄m nisi ꝓpt̄ deum. g̃ plus diligit deū ꝙ̄ occidere xp̄m. g illud nō soluit.

Cōtra solu. ꝑmo

Secundo

Itē ex hac ꝓpōne nō sequit̄ ꝙ solū illud pctm̄ vere foret veniale quo q̄s plus diligit deū ꝙ̄ creaturā. g̃ tunc q̄libet actus quo q̄s diligit creaturā ⁊ nō deum foret pctm̄ mortale qđ ē fl̄m qm̄ multi tā existes in charitate ꝙ̄ existes ex̄ charitatē diligūt creaturā qñ nō cogitāt de deo omnino. ergo ⁊c.

Solutio

Dic forte dr̄ ꝙ illud ē pctm̄ veniale qñ aliq̄s sic diligit creaturā: q̄z si actualr̄ cogitaret de deo cū illa creatura tunc p̄poneret deū illi creature. istud etiā nō soluit q̄z tunc aliq̄s de facto peccaret: ⁊ tñ incertū foret vtrū peccaret venialr̄ vel mortalr̄ qđ ē fl̄m: q̄z tunc incertū foret. Nunq̄d talis foret in charitate vl̄ ex̄ charitatē qđ est ipossibile. ⁊ ꝯñam ꝓbo: q̄z ponat̄ ꝙ aliq̄s exñs in charitate vl̄ nō exñs in charitate non est cura. diligat creaturā ⁊ nō cogitet de deo: tunc possibile est ꝙ si cogitaret de deo p̄poneret eū tali creature. ⁊ possibile est ꝙ p̄poneret creaturā deo. g̃ ꝯtingens ē q̄d illoꝝ duoꝝ p̄poneret: g̃ ꝯtingens est si peccaret mortalr̄ vel nō: nec pōt dici ꝙ habitualr̄ p̄poneret deū: q̄z ꝯtingens est vtrū actualiter eū p̄poneret. g̃ ꝯtingens est vtrū sit in charitate. Et si dicat̄ ꝙ sit exñs in charitate lꝫ diligat creaturā dū tñ nō cogitat de deo p̄ponit tamē deū habitualr̄. istud est manifeste fl̄m: q̄z tunc sequit̄ ꝙ nullus peccaret mortalr̄ nisi qñ actualiter cogitaret de deo. ⁊ ita ꝑ ꝯñs q̄libet exñs in charitate posset absqꝫ peccato mortali cōmittere qđcūqꝫ malū: dū tñ non actualr̄ cogitaret de deo qđ est erroneū.

Contra solutiōez

Secundo

Itē si esset aliq̄s q̄ nullā h̄ret de deo noticiā quodcūqꝫ pctm̄ faceret vel nō peccaret simplr̄ vel nō peccaret nisi venialiter. ꝯñs est falsum. ⁊ ꝯñā ꝓbatur sic. quia talis si foret qđcūqꝫ faciēdo aut p̄poneret deo creaturā aut deū creature aut neutrū. Manifestū est ꝙ nō p̄poneret deū creature: q̄z nō diligeret deū: nec aliquā h̄ret de deo noticiaz ex cāu eadē rōe nec p̄ponerꝫ creaturā ⁊ ita ꝑ ꝯñs neutrū alteri p̄poneret. g̃ ex pōne sequit̄ ꝙ nec peccaret venialr̄ nec mortalr̄. g̃ nō peccaret qđ est falsum.

Tertio.

Itē q̄libet scienter cōmittens peccatū veniale peccaret mortalr̄. ꝯñs est fl̄m vt ꝓbabit̄. ⁊ ꝯñaz ꝓbo. q̄z q̄libet cōmittēs veniale scient̄: agit scient̄ ꝯ volūtatē dei ⁊ volūtarie. g̃ p̄ponit volūtatē suā volūtati diuine. g̃ p̄ponit creaturā creatori. ⁊ ita ex pōne peccat mortalr̄

sed ꝯsequens est falsum quod probatur ex hoc
ꝙ cõiunx cõsentiēs in actū ꝯiugalē cā lasciuie
non propter bona cõiugij et sciens talē actum
esse peccatum veniale ex gñe peccat sciēter et
nõ mortaliter qm̄ excusatur per fidem thori vt
patet ꝑ magistrū. ergo aliq̄s potest sciēter com
mittere veniale ex genere absq̧ hoc ꝙ peccet

Quarto

mortaliter ergo ꝛc̃. Itē habeat aliquis talem
voluntatē qua vellet preferre deū omni alij a
deo cum sciēter aliqđ veniale cõmittat hoc est
possibile sanā vt patet ex casu vltimi argumē
ti p̄cedentis: tunc talis aut p̄ponit creaturam
deo aut non. si nõ: nõ peccat ꝯña patet p̄mo de
li. arbi. ca. xvi. vbi dicit Augu. ꝙ peccare nihil
aliud est ꝙ̄ p̄ponere temporales res rebus eter
nis. Si preponat creaturā creatori arguit̃ sic.
Iste plus diligit creaturā ꝙ̄ deū. ergo peccat
mortaliter ex põne: ꝙ aūt preponit creaturam
creatori patet ex hypothesi. Itē ex hac ꝓpo

Quinto

sitione sequeret̃ ꝙ nullus peccaret mortaliter
qđcunq̧ malū faceret stante volitiõe tali qua
vellet p̄ponere deū omni creature qđ est falsuz
ꝛ cõsequētia ꝓbatur quia stante volitione illa
p̄poneret creaturā creatori vl' nõ si nõ: hēo ꝓpo
situ͂ si sic' ḡ ꝛ vult nõ preponere creaturā creato
ri nolendo preponit creaturā deo quod est fal-

Resolutio alterius doctoris

sum. Ideo dicit̃ aliter ꝙ cõsensus facit pec
catū esse mortale. illud ei qđ fit absq̧ ꝯsensu so
lum est veniale. Sed hoc etiā nõ placet mihi
quia sicut prius tactū est tūc quilibet ꝯsensus
in peccatū sciū esse tale foret peccatū mortale
ꝛ ita nullus posset scienter peccare venialiter
qđ est falsum vt patet de mendacio iocoso ꝛ in
alijs multis. Sed tunc vt prius quilibȝ cõsen-
sus in illecebras peccati carnalis foret pecca-
tū mortale siue in dilectatiõe carnalē qđ ē fal
sum: vt apparet de actu ꝯiugali vt prius ꝛ Au
gu. cõtra Julianū. iij. capi. xiiij. dicit sic ꝙ in cõ
iuge fit nõ quidē ꝯtra naturā sed tamē qđ ta
bulatum m̄rimonialiū limitē trāseat veniale
apud aplm̄ reperit̃. Itē patet scđo ꝯ Julianū.
ca. xvii. Ubi exēplificat de pctīs venialibꝰ ꝛ si
militer de igne purgatorio ꝛ diuersis alijs lo-
cis. Itē ex hac ꝓpositiõe sequitur ꝙ qđlibȝ
peccatū foret mortale quod est falsum ꝛ conse
quētia patet quia nunq̄ est aliqđ veniale sine
consensu. vt Augusti. ꝯ Julianū loquēs cõtra
ꝯcupiscētiam dicit q̄ sit cā quare viuimꝰ i hac
vita sine pctō ꝛ dicit ꝙ causa illiꝰ dicti non est
q: ipsa ꝯcupiscētia est peccatū id est pena pec-
cati q: tūc foret iste sensus. nõ sumus sine pec
cato id est nõ sumꝰ sine pena peccati et ita ibi
sumeret̃ peccatū pro pena peccati: ꝫ cā quare
nõ sumus sine pctō est q: nõ sumꝰ sine ꝯsensu
peccati q̄ est culpa ꝛ reos nos facit nõ solū pro

eo qđ reatu factū est. ḡ sequit̃ ꝙ nūq̄ est pctm̄
vel culpa aliqua sine ꝯsensu. Uñ hec sunt ꝟba
augꝰ ibidē in hoc bello laborantes ꝙ̄diu tenta
tio est vita hois sup terrā nõ tñ sine pctō sumꝰ
q: hoc ex eo nõ dr̄ pctm̄ quia reatu factū opat̃
in mēbris repugnans menti legi etiā nõ sibi
ad illicita ꝯsentientibus nobis inq̄ntū ad nos
attinet sine pctō semp essemus donec saluaret̃
h̄ malū ei nunq̄ ꝯsentiremus ad malū. Ecce h̄
dicit expsse ꝙ q̄ntū in nobis est semp sine pctō
essemus si ꝯcupiscentie nunq̄ ꝯsentiremus. Ex
quo sequit ꝙ nūq̄ est pctm̄ ꝛ culpa sine ꝯsen-
su. ꝛ addit in q̄bus inq̄t ab illo rebellante: ꝛ si
nõ mortaliter tñ venialr̃ vincimur in his. vnde
quotidie dicimus. dimitte nob debita nr̃a ꝛc̃.

Resolutio alia

Ex quo sequit̃ ꝙ nūq̄ peccamus nisi ꝯsentien-
do: ꝛ ꝙ aliq̄s est ꝯsensus venialis solum ꝛ nõ
mortalis. ergo nõ potest dici mortale ꝛ venia
le ꝑ hoc differre ꝙ ꝯsensus facit mortale. ꝛ ve
niale est qđ fit sine ꝯsensu. Tū q: nõ ois ꝯsen-
sus est mortalis. tū q: vtrusq̧ oppositū sequit̃
ex hac põne. Ideo dr̄ aliter ꝙ aliq̄s ꝯsensus ē
venialis: ꝛ aliq̄s est mortalis. Cõsensus veni-
alis est in illud etiā qđ de se est malū ꝛ ille q̄ fit
de sola correptiõe volūtatis: ꝛ p̄cedit oēm deli
berationē intellectus: ꝛ talis ꝯsensus dr̄ ꝓpe
surreptio. Consensus ꝟo mortalis q̄ fit ex deli-
beratione rõnis quo scȝ volūtas ꝯtēnit rõnem
ꝛ eius dictamen. ꝛ illud est de intentione dñi

Contra primo

altissio. di. sup scđm sniarū. q. x. fere in fine. Sȝ
adhuc illud nõ videt̃ generalr̃ esse verū: q: ꝺm
istam põnē qđlibet ex deliberatione cõmissuz
foret mortale pctm̄ qđ tñ est falsum: vt habet̃
expsse in canonibus. dis. xxvi. Omis appella-
tio. alias late patȝ cõplectens oē qđ ex deli-
beratiõe ꝓcedit ꝛ paucis interpositis dicit sic.
multa eñ ex deliberatione ꝓcedūt que nisi se-
pius iterata ꝛ in ꝯsuetudinibus fuerint dedu
cta q̄uis grauent post mortē: nõ tñ eternalr̃ ꝑ
dunt. ex quo videt̃ ꝙ multa fiūt ex deliberatõe
ꝛ tñ sunt venialia p̄ se ꝛ non mortalia cuius
oppositū dicit positio. Similiter ꝺm hāc põnē

Secundo

ꝯtēptus est causa peccati mortalis cū eñ ali-
quis scienter ꝛ cū deliberatione peccat videt̃
ꝯtēnere ꝛ talis ꝯtēptus est mortale ex se. ꝛ il-
lud videt̃ esse de intentiõe beati Berñ. de dis-
pensatione ꝛ p̄cepto. Sed tñ ex hoc sequitur
ꝙ quilibet ꝯtēptus foret mortalis qđ nõ appa
ret verū: tunc eñ appciatio alicuius rei minus
ꝙ̄ valeat foret pctm̄ mortale ex se. qđ est falsuz
vt notū est. ꝛ ꝯña apparet: q: talis appciatio
rei minus iuste foret ꝯtemptus: sicut dicit al-
tissio. in. ij. dis. xxviij. q. viij. Item ex hoc sequit̃
ꝙ nunq̄ aliquis peccaret mortaliter nisi cum
aliquid mali ex deliberatione cõmitteret. ꝯña

apparet ex positione quia hoc solū est peccare mortaliter scilicet ex deliberatiōe malefacere vt dicit positio. Sed ꝯn̄s est falsum quia tunc homo quodcūq₃ malū faceret ex passione vehementi nunq̄ peccaret mortaliter ⁊ ita multotiēs posset quis ꝯmittere furtū homicidiū₃ et q̄dcūq₃ aliud malū ex intētissima libidine absq₃ hoc ꝙ peccaret mortaliter ymmo videtur ꝙ nunq̄ incōtinēs peccaret mortaliter ꝯn̄a patz quia incōtinēs est ille q̄ ex vehemētia passiōis egredit᷑ a ratione vt declarat aristo. vij. Ethicorū. ergo cum talis nunq̄ agit ex deliberatione sequeret᷑ ꝙ talis nunq̄ peccaret mortaliter quod non est verū.

Resolutio alia

Alia est positio que dicit ꝙ veniale differt a mortali per hoc ꝙ mortale est contra deū veniale solū ꝯtra ꝓximū.

Contra

Sed hec positio si sit vera tū videt᷑ mihi minus ꝓbabilis quia manifestū est ꝙ omne peccatum fit ꝯtra preceptū dei ⁊ a deo ꝓhibitū vt prius allegatum est expresse ꝙ omne peccatū est contra deū immediate. Similiter si aliq̄s furatus fuerit a diuitibus notabiliter ⁊ tribuat egenis ꝓpter amorē dei ille nō videt᷑ facere p̄ncipalr̄ contra deū q₂ totū q̄d facit operat᷑ ꝓpter amorem dei ymmo magis directe videt᷑ agere contra ꝓximū q̄ ꝯ deū ergo sic faciendo non peccaret mortaliter q̄d non est verū.

Resolutio propria doctoris

Ideo videtur mihi ꝙ oporteat aliā viā inuestigare vnde dicat᷑ aliquod peccatū mortale quo habito videbit᷑ sequi ꝙ omne peccatū q̄d non est mortale est veniale. Unde suppono tanq̄ principiū₃ in materia ista ꝙ iustitia que requirit᷑ sufficit ad salutē. Sicut charitas que ab ap̄lo dicitur plenitudo legis ⁊ finis p̄cepti. Distinguo igit᷑ de charitate. Uno mō sumit᷑ gn̄aliter ꝓ quacūq₃ dilectione siue carnali siue naturali siue spirituali ⁊ sic inuenit᷑ charitas tā in electis q̄ in reprobis tam in hoībus q̄ in brutis. Alio mō sumitur specialiter pro dilectione spirituali tm̄ q̄ scilic₃ est ex dono dei ⁊ speciale donum dei et hoc scd̄o modo est ad ꝓpositū solū. ista autē distinctio sumit᷑ ab augustino sup. i. can. Joh. home. ix. in princi. Itē sumēdo charitatē secundo mō pro dilectione spirituali adhuc tripliciter capit᷑. Uno mō ꝓ illo habitu infuso qui sc₃ est donū ⁊ preuenit omne meritū nostrum actuale isto modo dicit aug. sup Psal. cxviij. ꝙ iustitia est magna v̄tus animi quā nēo facit in homine nisi solus deus ⁊ allegat᷑ a magistro li. ij. dis. xxvij. ca. ij. Alio modo sumit᷑ charitas pro actu voluntatis licito sc̄dum inclinationē talis v̄tutis. ⁊ illo mō dicit᷑ charitas motus anime. Tertio mō sumit᷑ charitas pro opere extrīseco ꝓcedente a tali virtute ⁊ eius vsu sicut innuit magister li. ij. di. xxvij. ca. v. Ubi dicit ꝙ ex virtute ⁊ libero arbitrio nascit᷑ motus bonus ⁊ ex inde bonu₃ opus ꝓcedit exterius. ⁊ hoc tertio mō sumit᷑ caritas in euāgelio Joh. xv. vbi dic dn̄s. Maiorē charitatē nemo habet vt animā suā ponat q̄s ꝓ amicis suis. Ibi eīm nō sumit᷑ charitas ꝓ actu interiori nec ꝓ habitu sed ꝓ actu extrinseco: vt dicit mgr̄ lib. ij. di. ix. in fine. Cū opus extrinsecū mai⁹ fieri nō pōt ꝓ amico q̄ sit illō. his ꝗ p̄missis volo declarare breuiter aliquas ꝯclones.

Conclusio prima

Prima ē hec ꝙ habit⁹ charitatis est vita aīe: ⁊ hoc ꝓprie loquēdo de charitate aīe. ista ꝯclo potest ꝑsuaderi lic₃ nō posset efficaciter demonstrari. quia mors aīe ē separi a deo sicut vbiq₃ pt₃. ⁊ ideo sufficiat allegare alicubi. iiij. de tri. c. xiij. vbi distiguit aug. valde diffuse mortem corpis a morte aīe. ⁊ inter cetera dicit sic. sicut aīa deo deserente moritur. sic corpus aīa deserente morit᷑. ⁊ post eodē lib. c. ix. Mors spūs est a deo deseri: mors aūt corpis a spū deseri: ꝫ manifestū est apud oēm theologū ꝙ deus nō sic deserit aīam ꝙ ab ea sepereť: ita ꝙ ipsa aīa sit ⁊ deū in seno habeat: cū deus vbiq₃ sit: ⁊ nusq̄ desit. ⁊ ꝫm Aug⁹. de vita beata oēs hoīes tam boni q̄ mali deū habeant lic₃ aliter ⁊ aliter: q₂ boni ꝓpiciū mali v̄o deū habent aduersum. ergo no potest dici ꝙ mors aīe sit a deo separi simplr̄. quia sic foret impossibile aīam mori. ergo oportet dicere ꝙ mors aīe sit aliqua spēalis separatio a deo: ita ꝙ vita aīe non est ipsa p̄ntia dei absolute. sed aliqualis p̄ntia specialis ipsius ꝫm aliquē effectum eius spālem ꝑ quē effectū deus aīa₃ viuificat. talis aūt effectus nullus est nisi charitas: quia nullus effectus sine charitate valet vt dicit ap̄lus p̄me ad Cori. xiij. ⁊ sil'r aug⁹. xv. de tri. c. xviij. ⁊ sup. i. can. Joh. home. v. dic ꝙ sola charitas diuidit filios regni a filijs ꝑditiōis. ergo oportet ꝙ deus ꝓpter effectū charitat᷑ quē causat in aīa dicat᷑ vita aīe: ⁊ sic ꝑ absentiā siue carentiā talis effect⁹ d᷑ aīa mori. Silr̄ familiare est apud theologos ꝙ deus est aliter in reprobis ⁊ aliter in electis: quia in electis est ꝑ p̄ntiam ⁊ ꝑ spūalem inhabitationem. In reprobis aūt est ꝑ p̄ntia₃ tm̄. ita ꝙ nō ꝑ inhitationem. hec aūt diuersitas essendi in istis ⁊ in illis esse nō posset: nisi q₂ aliq̄d donu₃ speciale opat᷑ in electis oībus q̄d nō opat᷑ in reprobis nec tale donū potest intelligi nisi donū iustitie ⁊ charitas q̄d solū diuidit filios regni a filijs ꝑditionis: vt dictū est. ꝗ ꝑ illud donā dicit᷑ deus electos inhabitare ⁊ aīam spūaliter viuificare dicente aug. in sermone de laude charitatis qui sic incipit. diuinarū scripturarū ⁊c̄. nec dubitari vllo modo potest ꝙ templū dei sit homo in quo habitat charitas. ergo

ꝓ ɔ̃ñs illud donū est vita anime. ⁊ eius separatio est mors aīe. ⁊ hoc credo esse verū. qḋ igr̄ cōiter dicit̄. deus est vita anīe verum est: ⁊ debet intelligi effectiue ⁊ nō formaliter scʒ ꝑ ipsum donum charitatis qḋ formaliter ē vita anime. Unde sicut in corꝑalibus rebus alia est perfectio materie ꝑme: ⁊ alia secūda sicut aliquis actus est ꝑmus ⁊ aliquis secūdus. ita imaginor in ꝓposito ꝙ ipsum donū charitatis est actus ꝑmus anime quo scʒ anima iusta fit in actu ꝑmo: ⁊ ꝑfectio secūda anime siue actus sit operatio ꝓcedens ab illo dono.

Conclusio secun.

Secūda ɔclusio ē ꝙ deus ab anima vitam nō subtrahit nisi anima ꝑus vitam deserat. hec etiam ɔclusio sicut ꝑma demonstrari nō potest nec efficaciter persuaderi nisi ꝑ autoritatem beati augustini de vera ⁊ falsa penitentia. vnde ante finem dicit sic. deus qui semel incipit bene facere ⁊c̄. derelinquimus eū eiusqʒ beneficiū qḋ omnino nim est eum ꝑus eius sit inspirando cogit̄ ex necessitate iuste misericordie neminē posse ꝑus relinquere. nō eīm sui ē relinquere nisi relinquentem se. Similiter. iiij. confessi. cap. xi. dicit sic. a deo nō deseritur amor: si amorē ipse nō deserit. Item de natura ⁊ gratia dicit sic. Deus nō deserit nisi deserat̄: vt pie iusteqʒ viuat̄. Item de spū ⁊ anima. cap. ij. dicit sic. semꝑ deus ꝑsentē se exhibet. semꝑ sese paratum offert. Si me paratū inuenerit quocūqʒ vertero me: nō me deserit nisi ꝑus ego eum deseraʒ. Item. xiij. de ciuitate dei. ca. xv. dicit sic. Ab aīa deseritur vita sua que illi deus est. nō eīm deserta est vt desereret: sed vt ꝓ desereret̄ deseruit. Ad malū quippe ꝑor est voluntas eius: ad bonū vero ꝑor est voluntas creatoris. Item aug. de vera innocētia ꝓpōne. ciiij. potest homo inuitus amittere bona tꝑalia: nūꝙ̄ vero nisi volens ꝑdit diuina. Item de correptione ⁊ gratia dicit aug⁹. ꝙ tale erat adiutoriū si hō ille ꝑ liberū arb. non deseruisset deuʒ semꝑ bonus fuisset. sed deseruit ⁊ desertus est. Itē de correptione ⁊ grā. c. lxvij. Oēs mali suppliciis iudicādi sunt: qui gratiam dei susciplunt. Sed tꝑales sunt nec ꝑseuerant ⁊ deserunt̄. Ex his satis apparet ꝙ nō ꝑus deus vitam aīe que gratia est subtrahit ab ipsa anima ꝙ̄ ipsa aīa deserat vitam.

Cōtra cōclusio. E.

Cōtra tamen istam ɔclusionem vident̄ esse quedam autoritates. quia videt̄ ꝙ deus subtrahit gratiam suam anteꝙ̄ homo peccet. Dicit eīm aug. de bono ꝑseuerantie. ca. xlv. ⁊ siliter. lxiiij. sic. ꝗ obeditis ⁊ ꝑdesti nari estis reiiciēdi subtrahet̄ a vobis vires vt obedire cessetis. Hic videt̄ dicere ꝙ subtraherent̄ vires ad illū effectū: vt. s. cessent obedire: ⁊ ita cessare ab obediētia erit effect⁹ subtractiōis. ꝗ subtrahet̄ prius grā ꝙ̄ cessʒ obediētia. siliter glo. ad Ro. ꝑmo. super illud apli. Tradidit illos de⁹ in passiones ignominie. Dicit sic. sicut de⁹ apponit grām. vnde inclinatur volūtas hominis ad bonū. ita subtrahit a quibusdam qua subtracta inclinatur eoꝝ voluntas ad malum. ⁊ hoc videtur innuere ꝙ ꝑus subtrahitur gratia ꝙ̄ deseratur a volūtate deus. Ad hoc etiam ē Aug⁹. de gratia ⁊ natura. vbi dicit ⁊ ostendit contra hereticum petā peccatū vindicari: ⁊ recitat rñsionem quā posset dare hereticus dicens ꝙ de⁹ ad peccandum nō cogit sed dignos deseri tm̄ deserit: et tunc dicit Aug⁹. sic. Si hoc dicit verissime dicit.

Respō. ad auctoritates cōtra secūdam conclusionē.

Ad ista respondeo ⁊ dico ꝙ ista ⁊ oīa eis similia debēt sic intelligi. deus gratiam collataʒ a quibus subtrahit in penam peccati ꝑcedentis ⁊ merito ꝑcedentis peccati subtrahitur ab eis grā ⁊ eius vsus ⁊ aliter non: ⁊ hoc expresse pʒ ꝑ Isidoꝝ de sūmo bono libro. ij. caplo. xxix. nō inquit: cum aliqui iusti sunt a deo impellunt̄: vt mali fiant. sed dū mali sunt indurantur vt deteriores fiāt. ⁊ post sequit̄. Facit ergo deus quosdam peccare. sed in quibus talia peccata ꝑcesserunt: vt iusto iudicio eius mereantur in deterius ire. quedā eīm peccata de ira dei veniunt que ꝓ merito alioꝝ cōpensantur peccatorū: vult dicere ꝙ deus nō facit hoīes deteriores nec eoꝝ minuit bonitatem nisi ꝑus hoc meruerūt. ⁊ hoc est quod dicit. Ad hoc etiam est sentētia beati Grego. ⁊ ponit̄ in glosa. ad Ro. ꝑmo. vbi ꝑus iusto inqt iudicio deus eoꝝ peccatis eos obnubilat vt ꝑcedentis peccati merito etiā in alia cadant. Ex quibus pʒ ꝙ deus nō subtrahit gratiam ab aliquo nisi ꝑ meritū suum ꝑcedens. ⁊ ꝑ ɔ̃ñs. ꝑus anima deserit iusticiam ꝙ̄ deus donū iusticie ab anima subtrahit.

Correlarium

Ex ista ɔclōe seqt̄ correlarie: ꝙ ꝑus saltē naturalit̄ dicitur peccatū esse mortale ꝙ̄ deus deacceptat illud ad penam eternā: vel ad subtractionēʒ gratie. ⁊ hoc sequit̄ ex eo ꝙ ꝑus homo demeret̄ gratiam subtrahi ꝙ̄ deus eā subtrahit. vt dicit cōclusio. ergo ꝑus naturaliter ē peccatū mortale ꝙ̄ gratia auferat̄. ergo nō potest dici ꝙ ideo ē mortale: qꝛ deus illud deacceptat: sed magis ecōtra.

Tertia cōclusio

Alia ɔclusio est ꝙ habita occasione operandi vita aīe nō conseruat̄ sine cura vel zelo iusticie. hoc aūt demōstrari nō potest. ꝗ tm̄ ꝑ auctes ꝑsuaderi. Est aūt ad hoc auctoritas Aug⁹. enchi. xxxi. Ubi dicit sic. M nō sufficit misericordia dei si nō assit volūtas hoīs. hō eīm credere vl' sperare nō pōt nisi velit nec ꝑuenire ad palmā nisi volūtarie currat. si nō pōt ꝑuenire ad palmā nisi volūtarie operet̄. ergo nec pōt ɔseruare charitatē siue vitā suaʒ nisi ɔformit̄ operet̄ ad vitā. ɔ̃ña pʒ ex opposito: quia si posset ɔseruare vitā sine operibus volūtariis sequit̄ ꝙ posset peruenire ad gloriā sine

talibus operibus cuius oppositū dicit auctoritas. ⁊ ꝯña patet quia cuicunq; charitati correspōdet gloria ⁊ palma. Idē etiā patet ꝑ gre. in home. de pēthecoste. Ubi dicit sic. ad vosmetipsos fratres redite. Si deū vere amatis exq̄nite: nec tñ si aliquis credat quicq̄d sibi animus sine operis attestatione respondeat. ⁊ sequit̄. nunq̄ amor dei ociosus est. operat̄ em̄ magna si est. Si vero renuitit nō est. Itē dñs in euā. dicit reprobis in iudicio finali damnandis ꝓ eo ꝙ opera charitatis nō egerūt. Ite maledicti in ignē eternū ⁊c̄. Esurivi ⁊ nō dedistis mihi manducare. Sitivi ⁊ nō dedistis mihi bibere ⁊c̄. Idē etiā apparet ꝑ illud qd̄ dicit Jo. in cañ. sua ca. iij. q̄ migt hūerit facultates hui⁹ mūdi ⁊ viderit fratrē suū necessitatē hr̄e ⁊ clauserit viscera sua quō charitas manet in eo. Ubi sat̄ appetq̄ caritas i illo casu n̄ ꝯſuat̄ sine ope ⁊c̄. Ad idē facit illud grego. sup euā. math. ſuū vnū apportato lucro remunerat aliū aūt a bono opere torpentē dānat.

Quarta cōclusio,

quod mortale

Quarta cōclusio est de significato hui⁹ vocabuli pctīn mortale ⁊ est hec in forma ꝙ ex hoc solū aliq̄d dr̄ peccatū mortale q: eo separat̄ anima a charitate hr̄ vr̄ eē māifesta ex t̄minis. q: hr̄ est eē mortale qd̄ mortē inferre ⁊ mortē inferre non est aliud q̄ vita priuare. ergo cū vita anime sit iustitia siue charitas vt dictū est in ꝑma ꝯclusiōe sequitur ꝙ idē est esse peccatū mortale quod animā a charitate separari.

Quinta cōclusio,

Quinta cōclusio est ꝙ omne quod repugnat operib⁹ requisitis ad cōseruationem charitatis ipsi repugnat charitati. hec patet ex tertia: cū em̄ charitas nō ꝯseruetur sine operibus sibi cōuenientibus sequitur ꝙ oīne qd̄ repugnat talibus operibus repugnat etiā charitati.

Sexta cōclusio

Sexta ꝯclusio ꝙ nullū opus extrinsecū ꝑ se repugnat charitati hoc patz. q: si sic tunc aliqd̄ opus foret extrinsecū super quo non posset fieri dispēsatio. ꝯña patet ꝑ Bern. de ꝑcepto ⁊ dispēsatiōe vbi videt̄ dicere, sentētialiter ꝙ ea q̄ per se requiriūtur ad charitatē etiā nec ab ipso deo dispēsationē recipiūt. Ex quo sequit̄ ꝑ oppositū ꝙ ea q̄ ꝑ se repugnāt caritati nullo mō dispensationē recipiūt. Sz māifestū ē ꝙ sup ꝙ qd̄lib; opus extrīsecū pōt dispēsatio fieri vt appet ꝑ ꝓcessū Ber. vbi declarat ꝙ in oīb⁹ ꝑcept; scd̄e tabule cadit dispēsatio q̄ tabula mētionē fac̄ de opib⁹ extrīsecis ḡ seq̄tur ꝙ nullū op⁹ extrīsecū repugnat charitati. Ad idē ē vn⁹ ꝓcessus. aug. sup cañ. io. hō. vi. vbi vr̄ illd̄ expsse deducere hr̄ omitto vba sua ꝑꝑ ꝓlixitatē.

Septima conclu

Septima cōclusio ꝙ nō quelibet opatio intrinseca viciosa repugnat charitati quia tūc nulla volicio viciosa foret peccatū veniale ex genere ⁊ ita velle loqui q̄n nō ꝓfit ⁊ aliq̄n tacere q̄n nō expedit vl̄ plusq̄ expedit foret ex se peccatū mortale ⁊ ita quilibet qui loq̄tur plusq̄ oportz vel tacet plusq̄ expedit peccaret mortaliter qd̄ nō videt̄ verū. Qm̄ aūt talia sunt peccata ex genere appet ꝑ Augu. de igne purgatorio vbi talia multa enumerat q̄ dicit venialia esse ex gñe.

Octaua cōclusio,

Octaua ꝯclusio est aliqd̄ est ꝑ se peccatū mortale. hec ośidit̄ sic. Si nullū foret peccatū mortale per se tunc nullū ꝑ se cōtradiceret charitati patet ꝯña ex significato vocabuli hui⁹ noīs peccatū mortale ⁊ ex ꝯclusiōe. iiij. ⁊ ita qd̄lib; peccatū foret cōpossibile charitati ⁊ quodlib; peccatū posset stare cū charitate ⁊ dilectione fraterna. ꝯña patet de se ⁊ ꝯñs est falsū. sicut beatus aug. declarat ex itētione sup. i. cañ. Jo. home. vi. Ubi inuestigat veritatē eius qd̄ dicit apostolus in eadē cañ. ca. iij. omnis qui natus est ex deo nō peccat quia semen eius in eo manet ⁊ nō potest peccare q̄m ex deo natus est hec em̄ autoritas videt̄ dicere vt dicit Augu. ꝙ nō sit possibile ꝙ aliq̄s ex deo nat⁹ sit ⁊ simul cū hoc peccet ⁊ per ꝯñs oīs q̄ ex deo natus est sine peccato est. ḡ sequeret̄ ꝙ nullus ex deo natus sit quod est falsum vel ꝙ aliq̄s sit in hac vita sine pctō quod est ꝯ̄trariū illi qd̄ dicit apostol⁹ in eadē cañ. ca. i. Si dixerimus ꝙ pctīn nō habemus ipsi nos seducimus ⁊ veritas in nobis non est istud dubiū mouet augu. ⁊ ꝓ solutiōe dicit sic sententialiter ꝙ illa propositio oīs qui natus ē ex deo nō peccat ⁊c̄. nō debet intelligi vniuersalit̄ de oīni pctō. Sed ꝑticulariter de aliquo certo peccato id ē de aliquo gñe peccati. vel de aliq̄bus peccat̄ ⁊ nō de oīb⁹ vt sit sensus aliqd̄ est certū pctīn vel certū genus peccati quo nullus peccat qui natus est ex deo ⁊ istū modū loquēdi ośit home. vi. ꝑ illud dictum saluatoris in euā. Jo. vbi dicit. Si nō venissem et loquutus nō fuissē cū eis peccatū nō haberēt ⁊c̄. Illud em̄ dictū non potest intelligi de oīni peccato gñaliter q: tūc daret̄ intelligi ꝙ iudei añ aduētū xp̄i fuissent innocētes ⁊ ꝑ eius presentiā fcti fuissent pctōres qd̄ nō est verū ideo illud intelligit̄ de certo pctō scz infidelitatis ꝙ in eū nō crediderīt vl̄ qui ē pn̄tē ꝯtēpserūt ita dicit aug. in ꝓposito hr̄ ꝓpositio oīs qui nat⁹ ē ex deo nō peccat intelligit̄ de certo pctō saltē ꝑm genus qui em̄ (dicit augu.) in dilectione fraterna ꝯstitut⁹ est certa sunt pctā q̄ nō pōt ꝯmittere ⁊ hoc maxie ne oderit frēs. vult dicere ꝙ illd̄ genus pcti qd̄ est odiū frīuz nō est cōpossibile caritati. Ex quo seq̄t̄ ꝙ odiū fraternū ē ꝑ se peccatū mortale q: si nō sit cōpossibile charitati tunc ex se repugnat charitati ⁊ ꝑ cōseques ex se est peccatū mortale.

Probatur secūdo

Itē arguit̄ sic. si nullū peccatū foret ꝑ se mortale tūc q̄lib; actus posset fieri sine culpa mortali: ⁊ ita quilibet actus posset fieri absq; hoc ꝙ militaret ꝯ̄ charitatē ⁊

p consequēs de omni actu ꝓhibito in quocūq̄ precepto posset fieri dispensatio. patet ꝯña et falsitas ꝯñtis p bernar. De pcepto et dispensatione circa principiū. Ubi dicit ꝙ aliqua opera humana sunt ita necessaria ad salutē vt nulla de cā possint etiā ab ipso deo aliquatenus imutari ⁊ addit sub hoc inquit genere est omnis illa sermōis dn̄i in monte spiritualis traditio et quicquid de dilectiōe humilitate mansuetudine ceterisq̄ virtutibus tā in veteri q̄ in nouo testamento tradit̄ obseruādū. talia cū sunt dicit Bernar. q̄ nec licēt nec expedīt aliqn̄ nō habere omni tpe morte cōtempta custodita sanitate operātur. ex q̄bus appet ꝙ tales actus sunt p se et naturalr̄ requisiti ad custodiā charitat̄ ⁊ p cōsequēs eoꝝ ꝯtrarii actus p se ⁊ naturalr̄ repugnāt charitati quia mortē operātur vt dicit auctoritas. ergo ex se sunt peccata mortalia quod fuit probādū. Itē si nullū peccatū foret p se mortale tunc vt p̄us quodlibꝫ mortale ex aliqua circūstantia foret mortale ⁊ tunc magis videt̄ verum de hac circumstantia ꝙ est ꝯtra preceptū dei: ptꝫ cōsequētia q: amota illa nullū erit omnino peccatū. illud enī quod nō ē ꝯtra preceptū dei est omnino licitū ⁊ p ꝯñs ex hoc solo dicit̄ aliqd̄ esse peccatū q: ē ꝯtra preceptū dei tanq̄ ex circūstātia q̄ posita ponitur peccatum ⁊ qua remota remouet̄ peccatū. et assumptū patet p augusti. de adulterinis cōiugijs li. i. Ubi sic diffinit̄ licitū est qd̄ nulla lege est prohibitū. ḡ si aliqua circūstantia debeat facere peccatū esse mortale hoc maxime videtur de ista circūstantia q̄ est cōtra preceptū. Sed ꝯñs est falsū q: tūc cū oīe peccatū sit cōtra p̄ceptū vt p̄us ꝯñsū est sequeret̄ ꝙ omne peccatū foret peccatū mortale qd̄ est improbatū. Itē si nullū foret p se peccatū mortale tunc seq̄tur ꝙ nullus act⁹ viciosus q̄tūcūq̄ iordinat⁹ foret ex se meritū priuationis vel carētie charitat̄. ꝯña ptꝫ q: ex opposito si aliq̄s foret p se meritorius talis priuationis ille naturalit̄ repugnaret charitati ⁊ separet a charitate ⁊ ita ex se foret pctm̄ mortale ex. v. ꝯclusiōe. s; p̄mū ꝯñs est flm̄. qm̄ ponat̄ ꝙ vellet grat̄ nō h̄re charitatē vł nō eē in charitate tūc ille mereret̄ nō esse i charitate ⁊ nō aliūde nisi q: vult nō eē in charitate. ḡ nō esse i charitate ex se ē meritū carētie charitat̄. ḡ ⁊c. Mi. aūt talis meret̄ nō eē in charitate ꝓbat̄ q: aliter stāte illa volūtate posset eē i caritate ⁊ eē fili⁹ regni ⁊ p ꝯñs grā sua p̄us collata sufficeret adulto ad salutē absq̄ ꝓpria volūtate ⁊ motu ꝓprio sue voluntat̄: ymmo ꝯ volūtatē suā qd̄ ē ꝯ augu. enchi. ca. xxxi. vbi superius allegatū est vbi dicit sic qd̄ non sufficit hoīm ad salutē mia dn̄i si nō assit volūtas hoīs

Probat tertio

Probat quarto

ḡ a mlt̄o fortiori vbi volūtas hoīs ē i dispositione ꝯtra ad icboatiōnē charitat̄ cui⁹ casus ponitur in ꝓposito. Itē sic odiū ꝓximi ē p se peccatū mortale. ḡ aliqd̄ ex se est pctm̄ mortale assūptū ōndit̄ q: alit̄ eēt possibile ꝙ ex̄ns in charitate odiret ꝓximū suū. ꝯña pꝫ ex hypothesi q: odiū tale nō repugnat charitati. s; ꝯñs est flm̄ vt appet p aplm̄ i. Ioh. iiij. Si q̄s inq̄t dixerit q: diligit deū ⁊ fratrē suū odit mēdax est. ḡ non est possibile ꝙ aliq̄s sil' odiat frēm et diligat deum ex charitate. ḡ odiū fratris ē icōpossibile charitati ⁊ per consequens separat a charitate: ⁊ ita est peccatum mortale ex conclusione quita. Istud ꝯfirmat̄ p btm̄ greg. sup euāge. in home. penthecostes vbi dicit ꝙ nec deus ꝯe sine ꝓximo nec ꝓximus vere sine deo diligitur ḡ nō est possibile ꝙ ex̄ns in charitate odiat ꝓximū ḡ ⁊c. h dicet̄ forte ꝙ odiū ꝓximi nō ꝯdicat dilectioni dei. q: nec dilectiōi eiusdē ꝓximi oīs ei ꝓxim⁹ inq̄tū hō diligēd⁹ ē. ḡ cū oīs possit eē ꝓxim⁹ ⁊ sil' cū h̄ peccator sequtur ꝙ idē sit ab eodē odiendus ⁊ diligēdus. Sꝫ istud nihil est q: nec ꝓxim⁹ est odiēdus q̄tūcūq̄ sit peccator nec e idē odire ꝓximū ⁊ odire eū esse peccatorē. de quocūq̄ ꝓximo odiendū est eū esse peccatorē nec hoc est aliquo mō odire ꝓximū iō manifestū est ꝙ rn̄sio nō est ad ꝓpositū ymmo s̄m rei ꝟitatē nihil simplicit̄ est odiendū et nec dyabolus q̄m deus nihil eoꝝ odit que fecit vt dicit mgr̄ li. iij. di. i. xxxij. capl̄. i. Sed cū mlt̄a odiēda sunt esse mala: nō tn̄ sequitur ex hoc ꝙ sint odienda iō rn̄sio nō valet. Alia ꝯclusio est ꝙ aliqd̄ est pctm̄ mortale quod tn̄ ex se non est mortale. Hoc ōndit̄ sic. aliq̄s actus extrinsecus volūtatis est peccatū mortale ⁊ nullus talis ex se est peccatū mortale. ergo aliq̄d est mortale qd̄ tamē ex se non est mortale. maior patet de adulterio homicidio ⁊ hmōi minor seq̄tur ex ꝯclusiōe. vi. q̄ fuit hec ꝙ nullū opus extrinsecū p se repugnat charitati ⁊ sic arguendo qd̄libet mortale ex se repugnat charitati nullū opus extrinsecū ex se repugnat charitati. ḡ nullū op⁹ extrinsecū est pctm̄ mortale. iste modus arguēdi h̄etur in scd̄o mō secūde figure ⁊ p̄ma ꝓpositio ptꝫ ex ꝯclusiōe. v. q̄ est illa ꝙ ex hoc dr̄ aliqd̄ pctm̄ mortale q: separat aīam a charitate. Habitis his ꝯclusiōib⁹ ⁊ supposit̄ ad inuestigādū pctm̄ mortale ex se sumo ex p̄ma ꝯclusiōe ꝙ vita aīe nō est aliud q̄ donū charitat̄ ⁊ iustitie ⁊ p ꝯñs mors aīe nō est aliud q̄ carētia talis doni i subiecto nato. iō ꝙ pctm̄ sit mortale pōt eē duplr̄. Uno modo ꝙ impedit ne tale donum cōferat̄ sic specialit̄ pctm̄ originale dr̄ mortale Similiter eadē rōne quodlibet actuale in nō renato potest dici mortale quia si originale na

Probat quinto

Euasio

Contra euasionem

Conclusio nona

ex se

Decisio huius tituli

tū sit impedire ne tale donū ꝯferatᷣ multo magis q̄dlibet actuale q̄ꝛ certū est ꝙ omne actuale est magis imputabile voluntati q̄ꝫ originale secūdo mō dicitᷣ peccatū mortale q̄ꝛ impedit vl̄ natum est impedire ne gr̄a iam collata cōseruetᷣ ⁊ iste modus bene differt a primo quia habitus viciosus ꝯtus ex origine licet impediat ne gr̄a cōferatur tā̄ si collata fuerit cū ipso potest ꝯseruari. eodē modo est de multis actibus ideo omne peccatū q̄d natum est ex se impedire ne gr̄a prius hita cōseruetur est mortale ex se: tūc ergo arguitᷣ sic ad ꝓpositū. aliq̄d ē peccatū quod ex se est mortale vt dicit. viij. cōclusio ⁊ nullū opus extrinsecū est de se peccatum mortale vt dicit. vi. ꝯclusio ergo solū opus intrinsecum volūtatis est de se peccatū mortale. Item sola desertio gr̄e separat aīaꝫ a charitate ex p̄ma suppositioe ⁊ p̄ma ⁊ secūda cōclusione. ergo om̄e q̄d per se separat animaꝫ a charitate est per se desertio gr̄e. patet ꝯn̄a ab exclusiua ad vniuersalē de terminis transpositis ergo sola illa volitio intrinseca est per se peccatū mortale per quaꝫ anima ꝑ se deserit gr̄am siue charitatē. Si ergo poterimus discernere qn̄ anima ꝓprie ⁊ per se deserit gr̄am ⁊ qn̄ nō apparebit tunc qn̄ actus voluntatis est ex se peccatū mortale ⁊ qn̄ nō: sed satis manifestū est apud doctores ⁊ auctores ꝙ qn̄ aīa operatᷣ aliq̄d mali ex mera infirmitate ⁊ nō ex electiōe nō ꝑ se desit iustitiā nec est mala vt dicit aristo. v. ethicoꝝ. nec etiā qn̄ aliq̄d iniustitie ex errore inuincibili operatᷣ non est imputabile ergo nihil quod operatᷣ ex tali errore vel infirmitate est ꝑ se peccatū mortale nisi illa infirmitas vel ignorantia sit imputabilis hoc est per accidēs ergo nullū opus malū factuꝫ ex infirmitate vl̄ ignorantia est per se peccatū mortale. ergo oportet ꝙ illud fiat sciēter. ꝯn̄a patet quia quilibꝫ act⁹ voluntatis vel fit ex ignorātia vel ex infirmitate vel ex scīa ⁊ hoc extendēdo nomen scientie ad estimationē vel opinionē vel saltē vocādo scientiā illud quod distinguitᷣ cōtra ignorātiā tunc vltra nō omne malū scienter ꝯmissuꝫ est ex se desertio gr̄e per se ꝓprie sicut argutū est prius ⁊ simr̄ hoc videtur clarum ex alio casu. ponatur ꝙ aliquis sciat. a. esse aliquod peccatū veniale ⁊ cum temptatus fuerit ad ꝯmittenduꝫ a iudicet ꝙ vitare a non requiratᷣ ad conseruationē vite. ergo tū̄ sit solū peccatū veniale in hoc casu pōt sciēter cōmittere a absq̄ꝫ hoc ꝙ deserat gratiaꝫ. quia potest esse ꝙ nullo mō vellet committere a si foret desertio gr̄e. ꝑ potest esse ꝙ aliquis sciēter committat peccatum veniale sciēs esse tale absq̄ꝫ hoc ꝙ deserat gr̄aꝫ ergo sequitᷣ ꝙ non omne malū cōmissuꝫ scienter est per se desertio gratie ⁊ ꝑ ꝯn̄s nec peccatū mortale. ꝙ aūt in hoc casu posset ꝯmittere a absq̄ꝫ h̄ ꝙ deserat grām oñditᷣ sic q̄ꝛ tū cōmissiōe ipsius a stat atq̄ꝫ si oporteret alterū deserere videlicet gratiā vel a peccatū: potius eligeret deserere a q̄ꝫ gratiā. ꝑ plus diligit gratiā q̄ꝫ cōmittere a. volēdo a non deserit xp̄m. ꝑ ꝯn̄a ptꝫ ꝑ dictū augustini de igne purgatorij vbi docꝫ quomō diligere substantiā corporaleꝫ plus q̄ꝫ oportet sit peccatum sed tātum veniale. Aliqn̄ enim q̄ diligit substantiā tēporaleꝫ plus q̄ꝫ oꝫ. sic tamē vt si necesse foret mallet ipam substantiā perdere q̄ꝫ xp̄um peccat inquit qui diligit rem temporalē plus q̄ꝫ oportet. Sed tamē venialiter quia xp̄ꝫ nō deserit quē adhuc tenet in fundamēto. ita dico in proposito possibile ē ꝙ aliquis scienter cōmittat veniale absq̄ꝫ hoc ꝙ charitatē vel iustitiā deserat. patet ergo ꝙ omne peccatuꝫ mortale ex se fit ex scientia nec tamē omne peccatū scienter cōmissum est ex se mortale ergo nō potest dici ꝙ circunstantia scientie facit peccatū esse mortale. Quid ergo est illud quod facit peccatū eē mortale. pro certo videtur mihi valde difficile assignare tū̄ videtᷣ posse dici sic ꝙ illud idem quod facit actum voluntatis esse desertionē gratie facit eundeꝫ actum esse peccatū mortale quia idem est desertio gr̄e ⁊ peccatū mortale ex. v. ⁊. vi. cōclusiōib⁹ Videam⁹ ergo q̄d proprie reqritᷣ ad hoc ꝙ anima deserat gratiā ⁊ ex iā dictis possum⁹ inferre ꝙ tunc solū ꝓprie ⁊ ꝑ se deserit aīa gratiam qn̄ scienter facit aliq̄d ꝑ q̄d estimat se gr̄am ꝑdere vl̄ incerta ē si gratiā ꝑdat. Exemplū si anima iudicet se per actum a perdere iustitiam etiā si iustū est fieri ⁊ cōmittat a scienter videtᷣ ꝙ ꝓp̄ea desit iustitiā q̄ꝛ nō hꝫ curā vel zelū iustitie. ꝑ tūc ꝑdit iustitiā ex tertia cōclusiōe ⁊ ꝑ ꝯn̄s peccat mortalr̄ ⁊ si ipe homo dubi⁹ vel incert⁹ sit nunq̄d et ꝯmissiōe a ꝑdat gratiā vl̄ nō ⁊ hoc nō obstāte ꝯmittit a iterū ꝓp̄ea deserit gr̄am q̄ꝛ nō zelat ꝑ ea ymmo omittit ⁊ renuit ꝯseruare gr̄aꝫ ex hoc ꝙ vult facere illud ex quo incertus est si ꝑdat gr̄aꝫ. iō pōt dici sic ꝙ solus ille actus voluntatis ex se est pctm̄ mortale quo q̄s estimat se gr̄am ꝑdere vl̄ dubius vel incert⁹ est an gr̄am ꝑdat. Ex quo seq̄tur ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄d sit pctm̄ mortale ex se requitᷣ ꝙ aliq̄s existimet se gr̄aꝫ ꝑdere siue iustitiā vel incertus sit nūq̄d iustitiā ꝑdat. Et ad maiorē declarationē istius ꝯclusiōis arguo ꝯ eā ꝑ aliq̄ media. p̄mo sic. sola desertio gratie est peccatū mortale ergo vbi nulla est desertio gr̄e nullū est peccatū mortale. Sꝫ vbi aliq̄s opatur q̄dcūq̄ꝫ malū credēs se obsequiū p̄stitisse deo ibi nō ē desertio gr̄e ꝑ vltiaꝫ ꝯclusiōeꝫ. ꝑ q̄dcūq̄ꝫ malū faciēdo

Cōclu. pemci. in hoc arti. inuenta.

Argui. contra cōclusio. pr̄m l. pri.

cum tali credulitate licet erronea non peccat
aliquis mortalr̃ qḋ est falsuz q2 possibile est ꝙ
cum tali credulitate ꝯmitteret aliq̄d quod ex
se est peccatū mortale sicut odiū fraternū. vt
babet ex. viij. cōclusione. Scḋo sic. ponatur
aliq̄s qui nullā notitiā babet grē nec dei sicut
satis est ymaginabile tunc manēte eo i illo sta
tu possibile est ꝙ peccet mortalr̃ manifestū est
q2 aliq̄s posset vnū bominē interficere ꝛ seipm̄
vel aliqḋ tale scelus opari ꝛ tñ manifestū est ex
casu ꝙ nō existimaret se gratiā ꝑdere nec dubi
us foret nūq̄d gratiā ꝑderet q2 nullā notitiam
de gratia baberet. ergo possibile est aliquē pec
care absq3 boc ꝙ existimet se iusticiā vel gratiā
perdere ꝛ etiam absq3 boc ꝙ dubius vel incer-
tus sit nūq̄d gratiā ꝑdat. g̃ illa ꝯclusio nō est ve
ra Item ponat̃ ꝙ aliq̄s bō magne lr̃ature sci-
at se esse in pctō mortali ꝛ gratiā ꝑdidisse ꝛ iā
nullā in effectu baberet ꝛ iterū ꝯmittat aliquod
grande peccatū vt stuprū vel blasphemiā ꝛ sci
at illud esse pctm̄ mortale tunc non est necesse
vt estimet se ꝑ illud peccatū gratiā vel iustitiā
ꝑdere q2 nullā estimat se babere vel anteꝙ il-
lud ꝯmitteret babuisse g̃ per ꝯñs non peccaret
mortalr̃ illo actu scḋo quod est falsuz. ꝛ conse-
quētia ptz ex vltima ꝯclusione. Itē ex bac con
clusione seq̄tur ꝙ nullus peccat mortaliter nisi
qui credit se male facere vel incertus est si ma-
le faciat g̃ si aliq̄s operet̃ quodcūq3 malum ex
passione sicut incōtinens qui ex passiōe egredi
tur a ratione nō peccaret mortaliter ꝯñia patet
quia talis nullaz estimationē babet de pecca-
to vel malicia. g̃ nō proprie deserit iustitiā sic
operando. ergo nō peccat mortaliter ꝯñs ē f̃lm
Itē si nullus peccaret mortalr̃ nisi estimaret
se iustitiā deserere vel incertus vl̃ dubius foret
ꝛc̄. tunc sequeret̃ ꝙ nibil foret simpliciter pec-
catū mortale nisi ꝯtemptus iustitie. patet ꝯñia
quia sic operari est iustitiā contemnere ꝛ ita vl̃
quilibet contemptus foret peccatū mortale vl̃
aliquis et aliquis nō: non quilibet cōtemptus
iustitie est peccatū mortale quia tunc quilibet
consensus in peccatū ex deliberatiōe foret pec
catū mortale tñ quilibet talis sit contemptus
iustitie vt videtur ꝯñs est f̃lm. vt prius fuit oñ
sum. si aliquis ꝯtemptus iustitie est peccatum
mortale ꝛ aliquis nō: contra quilibet cōtēptus
iustitie excludit zelum iustitie: ergo quilibet cō
contemptus iustitie est peccatuz mortale. ꝯñia
patet ex positione ꝛ añs notū est quia nō stant
simul ꝙ aliq̄s contemnat iustitiā ꝛ zelet pro iu
stitia manifestū est. g̃ ꝙ quilibet contemptus
iustitie excludit zelū iustitie ꝛ ita est peccatum
mortale. Dic rñdeo ad ꝑmū cū dicit̃ sola de
sertio gratie est peccatū mortale ꝛc̄. vt pri⁹ di-
ctū est nūc etiā dico ꝙ sola desertio grē est ex
se pctm̄ mortale non tamē concedo ꝙ soluz il-
lud est peccatū mortale quia peccatū originale
non ꝓprie est desertio grē ꝛ tamen est peccatū
mortale ꝛ similr̃ aliqua sunt peccata mortalia
quoꝝ nullū est proprie desertio grē ꝛ ideo ne-
go ꝯñam: cum arguitur vbi nulla est desertio
grē ibi nullū est peccatū mortale. Sed vltra ꝓ
materia argumēti cū dicit̃ ꝙ ille q̄ malū quātū
cunq3 graue operat̃ credens bene facere ꝛ ob-
sequi deo non peccat mortaliter quia nō dese-
rit grām negat̃ ꝯñia vt prius q2 pōt esse ꝙ ali-
quis operet̃ malū credēs obsequiū ꝑstare deo
licet forte non operet̃ intētione obsequēdi deo
ꝛ iō cū tali credulitate stat ꝙ deserat iustitiā ꝛ
non deserat iustitiā. si tamē aliquis credens se
bene facere ꝛ seruire iustitie quātūcūq3 malum
operetur sola tñ intentiōe vt seruiat deo siue
iustitie tunc dico ꝙ ex boc non peccat mortalr̃
nec illud erit peccatū mortale ex se q2 tale pec-
catū non excludit zelū iustitie. ymmo fit mere
zelo iustitie ꝛ ideo talis in illo casu si nullam
babeat aliūde culpā non incurrit culpā morta
lem. ex quo non ꝑdit grām ꝛ nota sup boc Au-
gust. sup. i. canī. io. bome. v. ꝛ. vi. Et tñ credat sic
faciendo seruire iustitie sed non facit intentio
ne seruandi iustitiā: Itē potest esse ꝙ pia intē
tione alia vt alicuius ꝯmodi grā illud facit so
lum ꝛ adbuc dico ꝙ nō peccat mortalr̃ ꝓpter
eandē rōnē q2. s. talis opatio in illo casu non ex
cludit zelū iustitie si tñ sic credēs operetur aliq̄
intentione peruersa que in tētio nata sit exclu-
dere zelū iustitie tunc ex se est peccatū mortale
ꝛ ita forte fuit de iudeis qui occiderūt xp̄m et
apostolos ꝛ tamen sic faciendo credebant se
bene facere ꝙ forte et si credebant se bene face
re non tamē fecerūt ea intētione sola vt bñ fa-
cerent sed forte inuidia ꝛ alia intentiōe ꝑuersa
ex qua forte equalr̃ fecissent ꝛ si b᷑ nō credidissēt
ꝛ tūc illi peccauerūt mortalr̃ si tñ aliq̄ xp̄m occi
derūt ꝛ in b᷑ bñ facere ꝛ deo placere crediderūt
si sola illa intentiōe fecerūt vt deo placerēt tūc
dico ꝙ ex illo facto ꝑcise culpā mortalē nō in-
currerūt nec peccauerūt nisi venialr̃. Sec⁹ au
tem est si aliunde babuerunt culpam mortalē:

Unde pro ista materia distinguam de culpa
mortali. Peccatū enim dicit̃ mortale duplici-
ter. Uno modo proprie ꝛ ex se ꝛ est illud qḋ nō
potest fieri sine culpa mortali cuiusmodi vt di
ctum est est omnis actus quo quis estimat se
iustitiam excludere vel quo non curat si eam
excludat. talis enim operatio ꝓprie repugnat
zelo iustitie cum non sit possibile aliquez sic a-
gere ꝛ cum boc pro iustitia zelare. Alio modo
dicit̃ aliqḋ pctm̄ mortale esse ex gñe ꝛ tale pōt

[Margin notes: Secundo; Tertio; Quarto; Quinto; Respon. ad rōes cōclu. ix. Ad pri.; Conclusio de culpa mortali]

fieri sine culpa mortali: ꝛ dicitur mortale ex ge-
nere quia ex suo genere tam viciosum est et in-
honestum et quantum ex se est fieri non po-
test sine culpa mortali scienter sine vicio no-
tabili ꝛ turpitudine graui vt stuprū adulteriū
furtū ꝛ hmōi p̄mo mō sumēdo pctm̄ mortale vt
dictū ē nūq̄ pōt aliq̄d fieri sine culpa mortali
in casu p̄dicto ꝓpt causam p̄dictā. Scdo mō
fit pctm̄ mortale sine culpa mortali in casu su-
pradicto. Tūc ad ꝓpositū dico q̄ qñ aliq̄s exi-
stēs in culpa mortali aliūde: si cōmittat pctm̄
mortale ex gñe cū intētiōe fuiendi iustitie ad-
huc incurrit culpā mortalē. rō est: q2 cū ipm̄ sit
mortale ex suo gñe nō h3 aliq̄d qd̄ pōt ip3 excu-
sare a suo pctō mortali nisi itētionē piā vl' igno
rantiā aliquā vl' aliq̄d hmōi. sed culpa mortal'
quā aliūde incurrit est magis iputabilis q̄ in-
tentio pia sit excusabilis ꝛ iō licz intētio pia in
illo cāu minuit maliciā ꝛ culpā illi' pctī in suo
gñe nō minuit gen' suū q̄n imputet̄ f3m malici
am sui gñis ꝛ ita exñs in culpa mortali ꝛ aliq̄d
ꝯmittēs mortale l3 h̄ faciat q̄cunq3 intētōe pia
incurrit culpā mortalē. Si tñ aliūde foret i gr̄a
ꝛ cū tali intētione seruiendi iustitie ꝯmitteret
pctm̄ mortale ex gñe tunc gr̄am nō p̄deret nec
culpā mortalē incurreret q2 ꝛ si faciēdo pecca-
ret tñ iusticiā acceptā ꝛ hitā nō desereret cū
actualit' pro ea ꝫelaret ꝛ ita pat3 q̄ mlta pctā
mortalia actualia sūt quoꝝ nullū est desertio iu
stitie ꝛ gr̄e ꝛ q̄ oīe mortale ex se est desertio.

Ad secundum

Ad scdm̄ cū dr̄ ponat̄ q̄ aliq̄s nullā notitiam
habeat gr̄e nec dei ꝛc̄. Admitto ꝛ ꝯcedo q̄ ta-
lis pōt peccare mortalr̄ estimādo se bñ ꝛ iuste
agere f3 tñ dico q̄ nō pōt ꝯmittere aliqd̄ pctm̄
qd̄ esset mortale ex se nisi estimet se iustitiā re-
linquere vel nō curet si iusticiā relinq̄t ꝛ siue sic
siue sic talis opatio excludit ab eo ꝫelū iustitie.

Ad tertium

Per idē pat3 rñsio ad tertiū cū dr̄ ponat̄ q̄
aliq̄s magne lr̄ature sciat se esse in pctō morta
li ꝛ gr̄a3 p̄didisse ꝛ iā nullā in effectu hr̄e ꝛ ite-
rū ꝯmittat aliqd̄ grande pctm̄ sciēs esse tale et
sic admitto ꝛ cū dr̄ nō est necesse q̄ existimet se
gratiā p̄dere p scdm̄ peccatū quā nō hab3. ꝯce-
do ꝛ ex h̄ nihil sequit̄ ꝯ positionē q2 p īnde est si
ue credat se gratiā p̄dere siue credat se iustitiā
excludere. quod ꝓ eodē hēo. siue aūt hēat iusti
tiā siue nō: pōt iustitiā ab eo excludere opan-
do aliq̄d iniustū vel malū iō argumētū nō ꝓce
dit.

Ad quartum

Ad quartū cū dr̄ ex hac positiōe seq̄tur
q̄ nullus peccat mortalr̄ nisi q2 vult se male fa
cere vel incertus est si male faciat: sit ita gr̄a
argumēti tñ hoc nō seq̄tur tunc cū infertur er-
go aliq̄s operet̄ ex passione quodcūq3 malū si-
cut ē de incōtinēte nec peccaret mortaliter nō
sequit̄ vt dictū est in primo articulo q2 si non
incurrit culpā mortalē ex ista operatiōe peccas
se possibile tñ est q̄ illa opatio imputet̄ ad cul
pā mortalē ex aliquo merito precedente vt di-
ctū ē. dico tamē q̄ si ē existēs in gr̄a ꝛ charitate
patiatur aliquā temptationē ex qua ꝓcedat in
actū quātūcūq3 malū ex genere si aliunde non
habet culpā mortalē sed talia peccata sequunt̄
tales passiōes vehemētes q̄ vocant̄ p̄occupati
ones. sicut dicit Augusti. cōtra mendaciū cap.
xiij. in q̄bus delinq̄tur dum q̄d faciendum sit
ad horā (dicit Augusti.) nō videt̄: aut qui vi-
derit vincat̄ vt si fiant peccata. s. vel latet ve
ritas vl' ꝯpellit ifirmitas sic fuit volūtas ipsi'
loth qñ filias suas voluit ꝓstituere ꝛ dd̄ qñ vo
luit iterficere nabal vl' forte qñ voluit ꝯcūbe
re cū vxore vrie ꝛ huiusmōi q̄ aūt huiusmōi
peccata non seperāt a charitate. patet p dictū
Augusti. de baptismo ꝯtra donatistas libro. v.
circa finē vbi dicit Cū forte ipsi iusti p̄occupāt̄
repimit̄ in eis nō tñ extinguit̄ charitat' affe-
ctus Rursusq3 insurgens ꝛ inardescēs p̄stino
tursui restituitur. De peccato dauid dicit ber.

de peccato dd

de amore dei ca. xi. sic. dauid cū peccauit chari-
tatem non perdidit sed obstupuit quodam-
modo in eo charitas ad vehementē temptati-
onis ictū: et charitas nequaq̄ in eo ablata sed
quasi quodāmodo soporata fuit: ita vt mox cū
ad vocem arguentis prophete euigilauit con
tinue in illā ardentissime charitatis confessio
nē erupit. peccaui dñe ꝛc̄. Talis etiā fuit nega-
tio petri qua xp̄m negauit terrore ancille: p̄oc-
cupatus enim fuit terrore mortis vel passiōis
vt xp̄m ore negaret nō tamē corde. et licet ista
negatio foret peccatū mortale ex genere q2 fuit
mendaciū in doctrina religiōis q̄le est semper
mortale ex suo gñe vt dicit Au. de mēdacio tñ
ista negatio petri non imputabat̄ ei ad culpā
mortalē sicut dicit Bernar. vbi prius. Dicit ei
sic. petrus cū peccauit charitatē nō amisit quia
peccauit poti' in veritatē q̄ in charitatē: cū nō
cē eius mētit' ē ore cui' tot' erat in corde: iōq3
negationē falsitat' ꝯtinue lachrimis lauit veri
tas charitatis ꝛc̄. ex quibus apparet q̄ existēs
in charitate quātumcūq3 malū ex genere opare
tur ex passione que impedit vel prepedit vsum
ratōis nō imputatur ad culpā mortalem. Se-
cus tamen est de eo qui existens ex charitate
talia operatur.

Ad quintum

Ad quintū cū3 dicit̄ Si nul-
lus peccaret mortaliter nisi existimaret se iu-
stitiam perdere ꝛc̄. tunc sequeretur q̄ nihil fo-
ret simplr̄. peccatū mortale nisi cōtēptus iusti-
tie. ꝛ vltra: aut ergo quilibet contemptus iusti-
tie est peccatum mortale aut aliquis ꝛ aliquis
non. dico q̄ q̄libet cōtēptus iustitie ex se ē pec-
catū mortale q2 sic tāgit argumentū nō stāt sil'

ꝙ aliqs simul zeler pro iusticia ⁊ coutenat iniusticiā et ideo quilibet ꝯtemptus iusticie excludit zelū iustitie ⁊ ꝑ ꝯñs ipaz iusticiā ex. iij. ꝯclusiōe ⁊ vltra cū arguit̃ ꝙ nō: q₃ tunc q̄libet consensus in peccatū ex deliberatiōe ꝓcedēs foret mortale q₃ quilibet talis est ꝯtemptus iusticie nego. q₃ sicut dictū ē nō quilibʒ ꝯsensus in peccatū scitū esse tale est ꝯtemptus iusticie q₃ nō q̄libet talis excludit zelū iustitie. ergo ⁊c. Sic ergo dictū est i quo petm̄ veniale differt a mortali et ecōtra per hoc scilicʒ vt breuiter dicat̃ ꝙ omne illud qđ excludit zelū iustitie ⁊ fit scienter ex electiōe est peccatū mortale. omne aūt quod est peccatū ⁊ non excludit zelū iustitie est veniale solū licet forte aliqđ tale sit ex gñe mortale: vt dictū est: et quale peccatū excludit zelū iustitie ⁊ quale nō. Ideo restat respondere ad argumentū principale qđ fuit argutā ꝙ nullū est veniale ex gñe cuʒ arguit̃ sic tūc tale peccatū veniale imputaret̃ ad culpam ⁊ ita tale peccatū in aliquo remitteret charitatē. ꝯña fuit ꝓbata quia peccatū illud foret alicuius malicie ⁊ ita min⁹ bon⁹ ēs ꝓpter illud veniale ꝙ̄ illo veniali subducto ceteris pibus ⁊ ita minueret charitatē. Ad illud dico vt pri⁹ ꝙ aliqđ est veniale ex genere ⁊ ꝯcedo ꝙ tale remittit charitatem quo ad vsum vel natum est remittere ita ꝙ existens in charitate quacūqʒ si peccaret venialiter nō minuit̃ ipsa charitas in latitudine forme ⁊ tamē non potest in omnē vsum in quem prius potuit vel saltem nō potest tam faciliter exequi omnē actū quē producere nat⁹ est sicut si haberet nullū peccatū ceteris paribus Et cū arguit̃ ꝙ peccatū veniale est alicuius malitie ⁊c. Hic rñdēdo cōcedo ꝙ petm̄ veniale est alicuius malicie. sed tñ illa malicia nō sufficit ad denominādū aliquē hominē existentē in charitate malū sicut dicit magr̃ li. iiij. dis. xxi. cap. vij. Ubi dicit ꝙ aliquis vere bon⁹ est ⁊ charitatē habet ⁊ tamē petm̄ veniale. Ex quo seq̄tur ꝙ illud veniale non sufficit ad denoīandū eū malum: cōcedo tñ ꝙ minuit charitatē ⁊ bonitatē vt prius dictū est: quantū ad vsum ⁊ effectum aptū natum ex eo procedere. ⁊ ex hoc nō sequit̃ ꝙ minuit charitatē in latitudine forme. Sʒ tamē ꝯcedo ꝙ simplicit̃ loquēdo min⁹ bonus est quis exñs in charitate ⁊ veniali ꝙ̄ sine veniali ceteris porib⁹. ⁊ tunc vltra cuʒ arguit̃ ꝙ si per venialia minueret̃ charitas sequeret̃ ꝙ per venialia aliquis pōt totā charitatē perdere. nego ꝯñaʒ vt dictū est quia nullā latitudinē charitatis tollit veniale sed tantū remittit quo ad vsū ⁊ tūc si arguit̃ sic. Si remitteret vsum charitatis posset tollere totū vsum charitatis ergo ꝑ ꝯñs ⁊ charitatē. q₃ sicut dictū est in ꝯclusione. tertia charitas nō seruat̃ sine vsu ergo redit argumentū. Hic potest dici ꝙ si veniale pōt tollere vsū charitatis q̄tū ad aliquā speciē actus non tamē posset tollere q̄tum ad omnē speciē actus: ita nec charitatē ymmo melius pōt: ꝙ si veniale possit remittere vsum charitat̃ in aliqua specie actus nō tamē potest tollere totū vsuʒ sicut dictū est prius de actu bono ex gñe respcū peccati mortalis. quia licet possʒ minuere maliciā peccati mortalis tñ totam tollere nō potest sicut de aliq̄ certa resistētia ⁊ minor respcū maioris potētie actiue nulla tñ potentia actiua finita potest facere ꝙ ipsa nō foret resistētia ceteris paribus: sic in ꝓposito est de petō veniali ⁊ charitate.

Nunc restat tractare

de petō veniali in ꝯparatiōe ad mortale ⁊ hoc est tangere materiā tertij principalis vbi fuit sic argutū Si quodlibʒ petm̄ sit imputabile ad culpā tunc omne mortale foret imputabile ad culpā ⁊ tūc cuʒ om̄e mortale in eo qđ mortale sit maioris malicie ꝙ̄ omnia venialia possibilia ꝯiūcta simul ⁊ ita qđlibʒ mortale excederet qđlibet veniale improportionabilit̃ quod fuit argutū esse falsuʒ quia venialia pñt tantū multiplicari ꝙ equabunt̃ vni mortali sicut fuit allegatū Hic est triplex via rñdendi. Una em̄ positio ꝯcedit ꝯclusionē videlicet ꝙ venialia possunt tm̄ multiplicari ꝙ equalebūt vni mortali ⁊ hec habet euidētiā a mgr̄o li. iij. disti. x. capi. x. Similiter vnū veniale pōt fieri mortale ꝑ circumstantiā sui auctā. i. per sue circunstātie augmētū aliq̄n etiā in eadē specie dicit em̄ mgr̄ li. ij. dis. xxiiij. capi. x. qñ aūt mulier sine viro gustat. ⁊c. quādo delectatio morosa nō diu teneatur in mēte. sed cito repellat̃ veniale est. Si xo diu teneat̃ in cogitatiōe ⁊ tñ hoc volūtas perficiēdi desit mortale est Ex quo videt̃ in illo casu ꝙ cogitatio morosa q̄ in ꝑncipio tp̄is est peccatū veniale solū per lapsuʒ tp̄is fiat mortale ⁊ ꝑ ꝯñs peccatū mortale ⁊ veniale nō drñt nisi scđm magis ⁊ minus ⁊ ita nō drfit scđm spēm Silr̃ sit a aliqđ veniale peccatuʒ ⁊. b. ꝯsimile ex gñe ⁊ prohibeat̃ sub pena cōsimili in specie scʒ eterna tūc ꝯmittēs a. peccat venialr̃ solum ⁊ ꝯmittēs b. peccat mortalr̃ g̃ a est veniale ⁊ b. mortale ⁊ certū est ꝙ ista nō differunt nisi scđm magis ⁊ minus ergo ⁊c. Silr̃ hec positio habet euidētiam ex hoc ꝙ multa sunt venialia ex suo gñe si tñ deducant̃ in ꝯsuetudinē sunt mortalia: sicut cōiter dicit̃ ⁊ videtur canō intuere dis. xxv. criminis appellatio. Ubi dicit̃ sic. multa ex deliberatiōe ꝓcedūt que nisi sepi⁹ iterata ⁊ in ꝯsuetudinē fuerint deducta q̄uis grauent

Marginalia: Nota. — via [mortalis & venia]lis — Ad secundū princi. [principa]le argu: — Pri. via respon. — Probat̃ primo — Secūdo — Tertio. — Quarto

post morté nō tñ eternaliter pdunt. Per ista vi
detur innuere q ex opposito si sepius iterétur
7 ducātur in cōsuetudiné post morté eternali/
ter pdūt 7 aliter nō. hoc enī signat p exceptiuā
particulam extra captā. g vt videtur venialia
si multiplicētur fient mortale peccatū vt dicit

Contra respō. sꝫ pmā viā primo.

hec positio. Sed contra istā positioné argui
potest multipliciter. Primo sic qa sequitur ex
hac positiōe q aliquod veniale alicui mortali
foret equale qd est falsuꝫ. cōseqñtia pbatur qr
peccatū mortale integrātur ex multis venialib⁹
secunduꝫ istā positionem. Sumat enī aliquod
mortale quod est pcise duplum ad suā medie/
tatem 7 sua medietas est peccatū veniale quia
cōponit ex venialib⁹ pcise ex hypothesi g cū
ad quodlibet mortale sic inuenitur aliud mor
tale subduplū: sequitur q medietas illi⁹ mor/
talis dati qd est veniale pcise sit equale alicui
mortali qd fuit pbanduꝫ 7 eadeꝫ ratiōe posset
argui q aliqd veniale sit aliquo mortali maius
vt satis patꝫ qd tñ manifeste falsuꝫ est. Qr aūt
ad omē mortale sit deuenire ad mortale subdu

Secundo

plū pbabitur inferius. Itē sit a vnū veniale 7
quero an quodlibꝫ veniale additū a faceret il/
lud mortale an nō. Si sic: sequit q a est maxi/
mum veniale quod fieri potest: et p ɔsequens
sibi debet pena maxia que nō sufficit p mor/
tali. 7 per ɔñs omni pena finita extensiue sibi
data debet maior. g infinita pena extensiue si/
bi debet. qd est falsum. Si alia pars detur. scꝫ
q nō qdlibet veniale additū a facit ipm morta
le: tunc ɔtingit imaginari maximū veniale qd

facienduam

nō sufficit ad faciēdū mortale vel minimū qd
sufficit. ptꝫ consequentia per communeꝫ dedu
ctionem. Si primum detur scilicet q sit ali/
quod maximū veniale qd non sufficit cū a ad
faciendum mortale sit b aliud veniale 7 sequit
compositū ex a 7 b. est maximū veniale possibi
le. patet ɔña quia quodlibet peccatū maius eo
composito foret peccatuꝫ mortale. sed ɔñs est
falsum vt prius argutū est. Si det scdm q scꝫ
aliquod. sit minimū veniale qd sufficit cū a ad
faciendū mortale tunc vt pri⁹ sit illud b. 7 pbo
q nō quia quodlibet mortale sufficit cum a ad
mortale 7 aliquod est mortale minus b. ergo b
non est minimū peccatū quod sufficit cū a ad
faciendum mortale. ɔña patet de se. assumptū
probatur: quia quelibet pars b est minor b. 7 q/
libꝫ eius pars est mortalis g 7c. Qr autē que/
libet pars b. est mortalis patet quia certū est q
aliqua pars b. est mortalis 7 eadē rō est de vna
et alia vt notum est. ergo quelibet eius ps est

Responsio

mortalis. Sed dicatur q licet quelibet pars vt
inexistit toti est mortalis non tamē esset mor/
talis si esset p se 7 ideo nō quelibꝫ pars sufficit
cum a ad faciendū mortale. Cōtra ex hoc cō

Contra respō

tingit inferre q aliquid sit vel esse possit mini/
mū mortale quod est falsum vt dictū est et po
stea magis patebit 7 consequētia ostēdit eodeꝫ
mō quo argutū est aliqua pars b. sufficit cū a
ad faciendūꝫ mortale 7 alia non ergo est dare
maximā que non sufficiat vel minimā que suf
ficiat 7 siue sic siue sic redit argumētū ī sua for
ma ideo responsio nulla. Itē arguit sic pec/

Tertio

cet a vno veniali 7 b consimili per omnia et c.
tertio consimili per omnia alteri eorꝫ 7 peccet d
equaliter cum illis tribus 7 sit q illa tria pec/
cata si essent insimul facerent vnū mortale tūc
ex casu 7 hac positione sequit q d peccat mor/
taliter quia illa tria peccata si forent simul in
tegrarēt vnū mortale 7 d peccatū est equale il/
lis tribus simul sumptis g. d peccatū est morta
le: sed ɔñs est falsum. Quia arguo sic: quia pec
catum d est equale illis tribus peccatis si/
mul sumptis et ita cetā petā sil' sumpta non e/
quiualebūt vni mortali ergo nec d. est mortale
q autēꝫ ista tria simul sumpta non equiuale/
bunt vni mortali. arguo sic. Qr tunc pena il/
lis trib⁹ debita eēt equalis intensiue 7 extensi/
ue alicui pene debite et sufficienti pro morta/
li 7 illa pena illis tribus debita foret infinita ex
tensiue ɔñs est falsum quia quelibet tertia est
tēporalis tantū qd patet quia qlibet tertia ma
licie d. est equalis alicui malicie illarū triū pre/
cise ex casu ergo ipsa tota sunt precise eqlia.
ɔña patet iuxta ymaginatiōné in quātitatibus
quia si a. b. c. forent tres quantitates et d. foret
vna quātitas equalis illis tribus simul cōiun/
ctis tunc sicut totū b. ad totū a. b. c. ita quelibet
eius pars ad similé eius partē sicut demōstra/
tiue patet ex pma ɔclusiōe quinti euclidis que
est ista Si fuerint quotlibet quātitates aliarū
totidē eque mltiplices aut singule singulis eqa
les sint necesse est. quēadmodū vni earū ad sui
cōparē totumqꝫ aggregatū ad oēs pariter acce/
ptas similiter se habere. ergo iuxta eandē yma
ginationē eodē modo erit 7 in qualitatibus et
aliis in qbus ɔsimilis ymaginatio hētur sicut
est tam in peccatis q in penis. Itē arguitur

Quarto

sic. non est dare maximū peccatū veniale quod
esse possit in aliqua specie nec minimū qd nō ē
veniale g peccatū veniale in sua specie pōt auge/
ri in infinitū. ergo vnū veniale potest augeri in
sua specie vltra quācunqꝫ latitudiné malicie
eiusdeꝫ speciei. ergo nulla latitudo malicie ve/
nialis equiualebit vni mortali. patet cōsequē/
tia quia quacūqꝫ latitudine malicie data alia
maior illa foret venialis ergo nec illa foret mor
talis. ergo nec aliqua multiplicatio peccatōꝝ quo
rū quodlibet est p se veniale facit vnū mortale

Contra secundũ dictum rationis prime arg. primo

Contra hoc ꝙ dicit᷑ aliquod veniale ex gñe pōt fieri mortale per augmentũ alicuius circũstantie in eadem specie sicut ex circũstantia tē poris. Arguit᷑ sic. Si hoc esset verũ sequeret᷑ in casu ꝙ cōtinuare veniale per tp̄s certum foret peius ꝙ̄ continuare vnũ certũ mortale per idē tempus alijs paribus. quod est falsum: sicut notum est ꝑ se ⁊ ꝯña ōndit᷑ sic. sit a peccatũ veniale ex gñe. et cōtinuet᷑ ex circũstantia tp̄is vsque quo fiat mortale ⁊ sit ꝙ in fine hore fier mortale si ꝯtinuet᷑ ꝑ horã tūc in fine hore erit alicui⁹ malicie mortalis pono tūc ꝙ b sit mortale sub duplũ in malicia ad maliciã quã habebit a in fine hore ⁊ augeret᷑ ex circũstantia tp̄is vsque quo sit tãte malicie q̄lis erit a i fine tp̄is qꝛ malicia nō augebit᷑ nisi ex circũstantia tp̄is b sit ꝑ illud tempus c ⁊ arguo sic. minus tp̄s ꝙ̄ c sufficit ad augendũ aliq̄d veniale ad tantã maliciã q̄tã hēbit a in fine hore ⁊ nō minus ꝙ̄ c sufficit ad augēdũ mortale ad eq̄lē maliciã quã habebit a in fine hore. ergo in minore tp̄e fiat aliq̄d veniale tante malicie quãte erit a in fine hore ꝙ̄ b mortale fiet eq̄lis malicie cũ a in fine hore ergo ꝯmitteret peccatũ veniale ꝑ tp̄s minus c erit peius ceteris ꝑibus in fine temporis ꝙ̄ cōmitteret peccatũ a mortale per idē tp̄s q̄d ꝓbãdũ fuit. Maiꝰ aũt fuit tempus ꝙ̄ c sufficit ad augendũ aliquod veniale ad tãtã maliciã quãtã habebit a in fine hore probat᷑ quia a erit veniale vsqꝫ in finē hore exclusiue ꝑ in secũda medietate c tp̄is aut erit veniale ⁊ ex sola ꝯtinuatiōe fieret mortale in fine hore. ꝑ secunda medietas c tp̄is sufficit ad augendũ maliciã venialē ad tantã maliciã quãtã habebit a i fine hore. ꝑ cũ secũda medietas tp̄is est minor ꝙ̄ totũ c tp̄s seq̄tur ꝙ minus tp̄s ꝙ̄ c sufficit ad augendum aliquod veniale ad tantã maliciã quãtã habebit a in fine hore q̄d fuit ꝓbandũ.

Secundo

Itē si aliquod pcc̄m veniale posset fieri mortale ꝑ augmentũ alicuius circũstantie sue in eadē specie: tunc eadꝫ rōne pōt ymaginari eõ ꝙ aliq̄d mortale alicui⁹ speciei posset fieri veniale statī s̄m ymaginationē ꝑ remissionē alicuius circũstantie in eadē specie. qꝛ habito certo augmento alicui⁹ circũstantie fier veniale mortale ceteris paribus ꝑ eadē ratiōe amoto augmento illo ⁊ ceteris paribus ip̄m idē peccatũ foret veniale precise ⁊ ita sequit᷑ ꝙ peccatũ vnius generis possit equari petō alterius gñis ꝑ aliquã circũstantiã bonã ⁊ etiã q̄ non variaret genus peccati. ⁊ ita peccatũ grauius ex genere posset eq̄ri petō minus graui s̄m genus ꝑ aliquã circunstantiã q̄ nō variaret genus peccati ⁊ ita ꝑ ꝯñs adulteriũ posset eē minoris malicie ꝙ̄ vna certa fornicatio. Simil᷑ etiã ꝙ furtũ puta si aliquis ꝯmitteret adulteriũ sola intentione pia vt scꝫ saluaret vitã alicui⁹: vel quacũqꝫ alia intentiōe bona ⁊ alius ꝯmitteret furtũ intentione quantũcũqꝫ peruersa tunc foret possibile ꝙ tale adulteriũ foret minus pcc̄m ꝙ̄ illud furtũ ⁊ ita de alijs gñibus. sed ꝯñs est falsum qꝛ vbi est ita ꝙ aliq̄d peccatũ est alio grauius s̄m genus ipsiꝫ in suo gñe minui non pōt vt sit min⁹ pcc̄m ꝙ̄ vnũ peccatũ alterius gñis inferioris. sicut expresse vult Aug. ꝯ mendaciũ ⁊ est ca. v. Ubi dicit ꝙ quedã pctã sūt alijs grauiora nã ipa furta leuius puniūt᷑ lege ꝙ̄ stupra ⁊ sequit᷑ In suo q̄ppe gñe alijs eiusdē gñis pctã sunt leuiora q̄ bono aīo videtur admitti cũ tamen et ipsa alteri⁹ gñis pctis ipso suo gñe grauiorib⁹ inueniūt᷑ grauiora esse. grauior em̄ est auaricia ꝙ̄ mīa furtũ facere. Itē stuprũ grauius est ꝙ̄ luxuriã mīa perpetrare ⁊ rũ grauius est adulterari mīa ꝙ̄ furari auaricia. Ex quo videtur ꝙ nunq̄ vnũ pcc̄m grauius scd̄m genus pōt minui in suo gñe ad equalitatē pcti alteri⁹ gñis ergo eadē rōe nec pcc̄m minus graue scd̄m speciē pōt augeri in sua specie ad equalitatē alic⁹ peccati grauioris scd̄m gen⁹ ⁊ ꝙ nunq̄ veniale fieret mortale scd̄m genus ꝑ augmētationē cuiuscũqꝫ circunstantie in eadē specie nec etiã q̄tūcũqꝫ multiplicet᷑ aliquod peccatũ veniale ex gñe in sua specie nunq̄ integrabit᷑ ex eis aliq̄d mortale q̄d est oppositũ huius ⁊ hoc credo esse verũ.

Ad primũ ꝓbationē dicit respon.

Iō rñdeo ad euidentias adductas ꝓ positiōe ista ad primũ de magistro vbi allegatur dico ꝙ non intelligit ꝙ venialia quãtũcũqꝫ multiplicata sint equiualētia vni mortali sed ꝙ in aliquo vno effectu vel duob⁹ vel pluribus equiualēt vni mortali ⁊ hoc est satis possibile. Exemplũ vnũ veniale q̄tũcũqꝫ modicũ incendit cupiditatē ⁊ duo amplius intendūt eãdē ⁊ sic deinceps. verisimile est ꝙ aliq̄s nūerus vēialiũ tm̄ intēdit ipaꝫ cupiditatē q̄tũ vnũ certũ mortale intenderet ⁊ ideo q̄tuꝫ ad hoc tantũ grauãt ⁊ opp̄rimūt sicut illud mortale facerer alijs parib⁹. s tamē talia infinita venialia si forent nō facerēt subiectũ ita malũ sicut vnũ mortale nec forēt ita īputabilia ad culpam sicut vnum mortale quãtũcũqꝫ modicum Ideo dicit doctor cōis super quartũ sñiarum dis. vi. q. ij. in rñsione ad articulũ tertiũ ꝙ veniale in infinitũ distat a mortali ⁊ ꝙ nl̄la pena satisfactoria taxata est ꝓ veniali quelibet em̄ talis sufficere possit pro mortali aliquo ⁊ nō nulla rñdet alicui veniali. Ex quo sequit᷑ ꝙ etiã si venialia multiplicētur in infinitũ adhuc non equiualebūt vni mortali ⁊ hoc est verum. Similiter ꝙ forte vt dictũ est aliquo vno effectu vel pluribus bene pn̄t equari venialia mortali

Ad secundum

vel mortalibus. Ad aliud cum dicit̃ pctm̃ veniale põt fieri mortale p augmẽtũ alicui⁹ circũstantie sue in eadẽ specie. Nego q: tunc veniale ꝛ mortale nõ differrẽt nisi scd̃z maius ꝛ min⁹ quod est falsuz. Ad ꝓbationẽ de delectatione morosa dico ꝙ delectatio talis q̃ est peccatum veniale nunq̃ p lapsum tpis vel sui durationẽ fiat mortalis alijs paribus nec hoc intelligit magister nec etiã augu. xij. de trini. Sed intelligit magister ꝙ consensus mulierũ in illecebrã pcti siue in delectationẽ turpẽ peccatũ veniale est ꝛ si assit viro tunc erit mortale. viri aũt cõsensus ex mora tpis sic mgr̃ innuit cũ dicit q̃a vir nõ sicut debuit mulierẽ cohibuit vñ põt dici consensisse. satis expsse videt̃ velle ꝙ non ex solo lapsu tpis sed ex ꝯsensu viri dicat̃ cogitatio peccatũ mortale. ille aũt ꝯsensus nõ ꝯsequit̃ ex mora tpis manifestũ est: sed tñ ex ea p̃sumit̃ quõ aũt ꝛ q̃ rõe dicat̃ veniale fieri mortale ꝓ talì cõsẽsu postea dicet̃.

Ad tertium

Ad aliud cũ dr̃. Si a ꝛ b. sint venialia ex gñe ꝛ a ꝓhibeat̃ sub pena tpali p̃ctse ꝛ b sub pena eterna ꝛc̃. dico ꝙ pena debita nõ arguit pctm̃ eẽ mortale vl̃ veniale qm̃ rõnabile ꝛ ymaginabile ẽ ꝙ ꝓ veniali debeat̃ pena eterna ipso existente veniali Sz ex h̃ arguit̃ pctm̃ mortale esse ꝓpter q: repugnat formaliter cõseruationi charitatis ꝛ iustitie vt ex precedentibus pꝫ ꝛ iõ illud argumẽtũ nõ cõcludit. Nõ eñ sequit̃ ꝯmittẽs pctm̃ h meret̃ penã eternaz ergo peccatuz h est mortale ymmo oppositũ ꝯseqñtis stat cũ añcedẽte ꝛ ideo argumẽtũ nõ valet Ad aliud qd̃ allegat̃ ex cañ. ꝙ aliqua sunt venialia ex se si tamẽ in cõsuetudinẽ ducãtur fiũt mortalia. dico sicut dictuz est ꝙ sola ꝯsuetudo nõ facit peccatũ mortale ꝛ hoc vocãdo ꝯsuetudinẽ frequẽtiã peccãdi. sed tantũ intendit canon ꝙ ex ꝯsuetudine p̃sumit̃ pctm̃ esse mortale nõ quidẽ ꝓpter solã cõsuetudinẽ sed ꝓpter ꝯtẽpcũ vel aliquã aliã circũstantiã malã sine q̃ nõ p̃sumit̃ ꝯsuetudo nec esse ꝯsueuit. ꝛ eodem mõ dicẽdũ est ad illud qd̃ allegatũ est a mgr̃o vñ. dis ber. de p̃cept̃ ꝛ dispẽsatiõe Ubi enumerat multa pctã q̃ dicit esse venialia ex genere dicẽ ea ipsa eẽ mortalia qñ per ꝯtemptũ vertunt̃ in ꝯsuetudinẽ ꝛ tunc iõ pcti spẽs: sed peccantis intentio pẽsatur. iõ videt̃ mihi ꝙ nunq̃ veniale p cõsuetudinẽ solã fit mortale sed propter ꝯtempcũ vel intentionẽ puersam a qua ꝓcedit ꝛc̃.

Alius modus respondendi

Alia est positio que videt̃ huic ꝯtraria dicit eñ ꝙ nullũ peccatum veniale põt aliquo modo fieri mortale quia cũ veniale ꝛ mortale sic specifice differant nihil est omnio qd̃ speciẽ poterit permutare. Unde si aliqd̃ peccatũ veniale fieret ex ꝯtẽptu tũc non ipm̃ veniale fiat mortale. sed solũ ipe ꝯtemptus erit peccatum mortale. Sz illa positio nõ videt̃ v̄a: q: s̃m eã nullum peccatuz foret mortale nisi illud qd̃ ex se ꝛ sua spẽ foret mortale nec etiaz aliqd̃ pctm̃ posset esse veniale nisi qd̃ ex se foret veniale. et ita actus malus extrinsecus si sit mortalis ex se foret pctm̃ mortale. ꝛ si sit venialis ex se foret veniale qd̃ ẽ ꝯtra nonã ꝯclõnem in ordine q̃ fuit ista ꝙ aliqd̃ est pctm̃ mortale qd̃ tñ ex se nõ ẽ mortale. Siliter si nullũ foret peccatũ mortale nisi qd̃ se ꝛ ex sua spẽ foret mortale: tunc nullum opus indifferẽs ex suo gñe posset esse peccatũ mortale ꝛ eadẽ rõne nec aliqd̃ tale opus põt esse peccatũ veniale ꝛ p ꝯñs nullum opus bonũ ex genere nec indifferens posset esse peccatũ qd̃ est ꝯtra augu. lib. suo ꝯtra mẽdaciũ. c. x. ꝙ actus indifferentes ex suo gñe ex intentione iudicandi sunt. ꝛ etiaz ꝙ actus boni ex gñe peccata sunt si malo aĩo fiant. Ea inquit opa hoĩm si cãs habuerit bonas vel malas tũc fiũt bona vel mala q̃ nõ sunt p seipsa peccata sicut victũ p̃bere paupibus: bonũ est si fiat cã misericordie cũ recta fide. ꝛ ꝯcubitus cõiugalis qñ fit causa gñandi si ea fide fiat vt gignantur regenerãdi. hec rursus mala sunt si malas habeant cãs velut si auaricie cã pascat̃ paup aut lasciuie cã cum vxore concũbitur ꝛc̃. ꝛ allegat̃. ij. sniarũ. dis. iiij. c. iiij. Ex quibus apparet ꝙ aliq̃ opatio est pctm̃ que tñ ex sua specie nõ est peccatũ. eadẽ rõne aliquod potest esse mortale qd̃ tñ ex se nõ ẽ mortale: ꝛ aliqd̃ veniale qd̃ tñ ex se nõ est veniale qd̃ est ꝯ positionẽ istã. Itẽ verisimile est ꝙ aliq̃s põt mereri opus suũ extrinsecũ esse mortale vel veniale qd̃ tñ ex se nec est veniale nec mortale. ergo eadẽ rõne põt mereri ꝙ aliqd̃ cõmissum ab eo fit mortale qd̃ tñ ex suo gñe est veniale dũtaxat. ꝯñs videt̃ esse nota ex se. ꝛ añs ꝓbat̃: q: manifestũ est ꝙ aliqua ignorantia vel impotẽtia que descendit ex culpa aliqñ iputat̃ ad culpã mortalẽ: vt declarat Ans. ij. cur deus homo. ꝛ certũ est ꝙ talis ignorantia ꝛ impotẽtia ex se nõ est aliq̃ culpa. g̃ potest aliqd̃ esse pctm̃ mortale vl̃ cuã veniale qd̃ tñ ex sua spẽ nõ est mortale vl̃ veniale. Ideo ẽ alia opinio que ponit ꝙ veniale ex gñe põt fieri mortale ꝛ ecõtra: mortale ex genere põt fieri veniale. sic eñ mortale pctm̃ fit veniale recepta pnia: vt hẽt̃. de pnia dist. i. serpens. ꝛ sumit̃ ab aug. de v̄a ꝛ f̄la pnia. c. ix. sic ecõtra veniale põt fieri mortale p ꝯtẽptũ. ꝛ hec positiõ sicut ꝛ scd̃a recitat̃ in glo. dis. xxv. criminis appellatiõ.

Contra secundam responsionem

Tertia responsio

Responsio docto

Hãc positionẽ credo esse verã. vñ ad eius expssionẽ dico ꝯñter ad p̃cedentia ꝙ multa sunt pctã ex gñe tã venialia ꝙ etiã mortalia q̃ tñ ex se non sunt mortalia: s̃ tamen possunt esse mortalia ꝛ etiam venialia: sicut actus indñtes extrinse

cus ꝛ etiã actus boni ex gñe pñt esse pctã mortalia ꝛ etiã pñt esse pctã venialia ꝛ ꝙ sint mortalia vel venialia hoc hñt ex ipsa voluntate sicut ab ipso actu extrinseco a quo ꝓcedunt sicut etiã ab ipso hñt ꝙ sunt pctã vel nõ sicut sans pater ex ꝓcessu aug. sup. i. can. Jo. hõ. v. ꝛ. vi. iõ ꝙ aliquod pctm̃ hoīs sit mortale vel veniale nullus homo iudicare põt infallibilit̃ nisi ille q̃ pctm̃ ipʒ ɔmittit nec ipse h̃ aliũd e iudicare pãt nisi ex cõscia sua id est ex mõ faciendi: nõ tñ intendo dicere ꝙ homo semꝑ habet cõsttientiam rectã de opibus suis sed de hoc alias erit ꝑmo Jõ cõcedo ꝙ eẽ mortale vt sic est maioris malicie vt sic ꝙ oĩa venialia passibilia si forẽt ꝛ cõcedo ꝙ venialia infinita si aggregarẽtur nõ equalerent vni mortali vt mortale est: iuxta illud qð dictũ ẽ ad primã euidẽtiã adductã ꝑ ꝓbatione ꝛ sic rñsum est ad tertiũ principale ꝛc.

Z. Ad quartũ ꝑnci.

Quarto fuit argutum ad ɔclusionẽ principalẽ sic. Si omne pctm̃ sit imputabile volũtari ꝛc. tũc sequeret̃ ꝙ omne pctm̃ ignorãtie sit imputabile ad culpã: ꝛ per ɔñs qðlibet tale foret voluntariũ qð est cõtra Aristot. v. Ethicoꝝ. *Solutõ quorũdã* hic dicũt aliqui ꝙ nullus peccat ex ignorãtia saltẽ mortalr̃ ymmo vbicũꝙ est pctm̃ mortale ibi est aliq̃s remorsus conscietie ꝛ ꝑ ɔñs q̃lib; tal' agit ɔ̃ ɔsciaʒ .g̃ scient̃ peccat. Hec bʒ euidentias quasdã. dicit eñi bernar. de p̃ceptis ꝛ dispensatiõe. *Probatur ꝑmo* vbi loquitur de crucifixoribus xp̃i ꝙ ipsi erãt digni venia quia hoc fecerũt ignorãter. si hoc sit verũ in illo magno facto. s. ꝙ ignorãtia excusat a mortali pctõ a multo fortiori videt̃ sic de quolibet alio. de h̃ plus dicet̃ inferius. *Secundo* Itẽ ad hoc facit ꝓcessus Arist. quito Ethicoꝝ. Ubi dicit ꝙ pctã ex ignorantia sunt inuolũtaria ꝛ ipsa digna sunt venia. *Tertio* Itẽ ad hoc est auctoritas grego. in prologo moraliũ sup illud Job. xxvij. neꝙ ꝛ eñi reprehendit me cor meũ in omni vita mea. Ubi videt̃ greg. dicere ꝙ nõ stant simul ꝙ aliq̃s peccet ꝛ eundẽ cor suuʒ nõ rep̃hendat. dicit eñi sic quo pacto a corde suo non rep̃hendit̃ qui peccasse publica voce testat̃. Neꝙ eñi simul vnꝙ̃ cõueniũt culpa operis ꝛ irreprehensibilitas cordis. *Quarto* Item. i. Jo. iij. Si cor nostrum nos non reprehendit fiduciam habemus ad deuʒ ꝛ quicq̃d petierimus accipiemus ab eo q̃ñ mandata eius custodimus ꝛ que placita sunt coram eo facim⁹. Ex quo sequitur ꝙ si cor nr̃m non reprehendit nos q̃ñ peccamus ex ignorantia. ergo nullum peccatũ ignorantie ẽ mortale. *Quinto* Item ad hoc est auctoritas in epistola ad demetriadẽ que imponit̃ Hieronimo ab aliquibus vbi sic dicit̃. ad omne peccatum erube scimus ꝛ timemus. ꝛ culpam facti nunc rubore vultus nunc pallore monstramus ac trepidãti aĩo etiã in minimis delictis testẽ effugimus: conscientia remordemur. Hic videt̃ dicere ꝙ non solũ in peccatis mortalibus: verũetiam in omnibus peccatis minimis torquemur remorsu ɔsciẽtie. ꝛ sic nõ peccamus ignoranter ꝛc. Sed cõtra istam opinionẽ est autoritas grego. in moralib⁹. c. vi. sup illud Job. xiij. Scelera mea atꝫ delicta ostende mihi. Ubi dicit sic. Intueri necesse est quãta ꝑegriuationis nostre pena pertulit qua in eam cecitateʒ venimus vt nosmet ipsos ignoremus ꝑpetramus mala. nec tamen hoc scelus dep̃hendimus vel perpetrata. exclusa quippe mens a luce ṽitatis nihil in se nisi tenebras inuenit ꝛ plerũꝙ in peccati foueã pedem porrigit ꝛ nescit. *Cõtra solutionẽ primo* Item magister libro. iiij dis. xix. caplo. viij. dicit sic. deest fides cum peccati ɔscientia nõ subest. Nam cum delicta oĩa nemo intelligat est aliq̃ñ in hoĩe peccatuʒ cuius nõ habet ɔsciaʒ ꝛ allegat illud apl'i. i. Cor. iiij. Nihil mihi ɔscius sum: s; in hoc iustificat⁹ nõ sum. *Secundo* Itẽ aug. de baptismo puuloꝝ libro p̃mo bene ante fineʒ: dicit sic. An nullũ est ignorantie malũ. ꝛ ideo nec purgandũ est. ꝛ sequit̃. si dãnabiliora sunt peccata que a scientibus cõmittũt̃ cũ si ignorantie peccata nulla essent nec diceretur. delicta iuuentutis mee ꝛ ignorãtias meas ne meminneris domi e. *Tertio* Ubi videtur Aug. recitare opiniõem hanc ꝛ reprobare eandem. Ubi etiam multipliciter loquit̃ de ignorãtia puuloꝝ ꝛ quare adam nõ fuit creatus in ignorantia: ꝛ quare xp̃s videtur ignorans q̃ñ ad tempus: ꝛ multa alia que passunt in ꝓposito suffragari: sed trãseo ꝓpter breuitatẽ. *Quarto* Itẽ Aug. de libertate arbitrij ad valentinũ distinguit de multiplici ignorantia. ꝛ ostendit ex intentiõe ꝙ etiam ipsa ignorantia aliq̃ñ imputatur ad culpam mortalem. Et magister. ij. sentẽtiarũ dis. xxxij. ca. i. tenet eandem ɔclusionem.

Quinto Itẽ beatus Berñ. sup cañ. s̃mone. xxxv. dicit duplicem esse ignorantiã ꝛ vtrãꝙ dãnabilem dei ꝛ suijpsius: ꝛ vtrãꝙ dicit ad dãnationem sufficere. hoc ostendit per auctoritatẽ scripture ibidem. Ideʒ etiã vult sermone. xxxvi. ꝛ. xxxvij. vbi declarat ꝙ ignorãtia sui pit supbiã ꝛ ignorantia dei desperationẽ parit. Hoc ideʒ etiam declarat sermone. xxxviij. *Sexto* Item beat⁹ Aug. ij. super Geñ. ad litt̃. caplo. xiiij. dicit ꝙ si mulier finxiʒ oblita precepti ad maximã pertineret culpam dannabilis negligentia. Item ad hoc est auctoritas beati Ambrosij libro de spũsancto caplo. iij. vbi ostendit ꝙ aliq̃ ignorantia sit dannabilis. dicit eñi sic. Si quis corporis specie deceptus huãni remissius aliquid

sentit de xpi carne q dignū est habet culpā nō tamen exclusus a venia. Et sequit. si quis vero spiritussancti dignitatem maiestatē et ptātem abneget sempiternā et putat non in spiritusctō eijci demonia sed in beelzebuch nō presumitur exoratio venie vbi sacrilegij est plenitudo. Ex qua auctoritate patet q aliqua ignorantia imputat ad culpā venialem et aliqua ad culpam mortalem.

Septimo

Itē ysido. de summo bono lib. ij. capi. xvij. dicit sic. nemo de ignorantia se excuset quia deus non solū eos iudicat qui a cogitatione sua reuertuntur: sed et illos qui nescierunt domino testante per pphetā. disperdam inquit homīes a facie terre et eos qui auertunt post tergum dei et qui non inquisierunt deum.

Octauo

Itē Aug. lxxxij. q. q. xxvij. distinguere docet inter peccata venialia et mortalia et pro qbus est pena luctuosa īponenda et p qbus nō: et dic q alia sunt imperitie alia infinitat alia malicie. impitiam vocat ignorātiā. Ex quo sequitur q aliqua sunt peccata procedētia ex ignorantia Idem etiam habetur in cañ. xi. q. tertia Excellentissimus rex Karolus. Ubi dicit q aliqua sunt pctā ex ignorantia aliqua ex necessitate et aliqua ex studio. Ex qbus satis apparz q aliq peccata fiunt ex ignorātia. et ptz etiā q aliqui ex ignorantia peccant mortaliter et damnātur quod credo esse verum. Et quoniam ista positio satis est difficilis et litigiosa: ponam distinctionem de ignorantia et applicando membra distinctionis adinuicē dicā que ignorantia sit mortalis et que non. nihil tñ asserēdo: sed tantū inquirēdo. Sciendū ergo q canoniste distinguūt de ignorātia dupliciter: qz quedam est iuris quedā facti: aliq est eius qd oportuit scire et aliq quod nō oportuit scire. hec distinctio ponitur prima. q. iiij. hoī qui similis est.

Distictio de ignorantia secūdū iuristas.

Notandum est quoqz q ignorantia facti aliq est vera non simulata que non ex voluntate processit in qua pcedendum est ignorantia vt dicit. xi. q. iij. excellentissimus Alia est ignorantia supina et est ista qua factum publicū est ignoratū cuiusmodi est ignorantia iudeoꝝ qua vsqz nunc ignorant xpm in carne venisse de qua habetur. i. q. iiij ca. vltimo et in multis locis. Itē aliter distingunt q quedā est ignorantia simplex quedam probabilis et quedā supina et omnes iste distinctiōes de ignorātia magis sunt ad pposi tum eorū qui spectāt ad forū litigiosum q ad propositum nostrum quod fuit indagare et inqrere que ignorantia sit imputabilis ad culpā mortalem et que non. Ideo iuxta modum theologorum aliter distinguo de ignorantia.

Scđm theologos.

Sumitur enī apud theologos communit et proprie cōiter sumitur pro quolibet errore: et sic aliquādo imputat ad culpā aliqū nō. Aliqua enī sūt in quibus nihil interest ad capessendū regnuz dei vtrū credant an nō. et vtrū vera putent an falsa. et in his errare non est peccatū. Hec sunt verba aug. enchi. et allegat hec auctoritas. xxij q. ij. in qbus. Proprie sumit ignorātia p errore vel nescītia eoꝝ dūtaxat que scire iubet qs et que tenet scire vel saltem eoꝝ que lex scire iubet et hec sola dicit ignorantia pprie sicut expresse dicit magister libro. ij. dis. xx. ca. xi. Non om̄is inquit qui aliqd nescit vl minus pfecte aliqd scit statim ignorātiā habere vl ignorās esse dicendus est. quia ignorantia nō dicit nisi cū illud qd qs scire debet nescit. isto mō intendo loqui de ignorantia: nō aliter. quia sic ē ad ppositū. Ut aūt aliquis ignoret illud qd scire debet: potest cōtingere tripliciter.

Primo modo

Uno mō ex impotentia qua etiam quis scire nō potest. et si vellet qualis reperit in fatuis et in puulis in quibus ratio velut qdam scintilla sopita est excitanda erans accessu: sicut dicit Aug. de pñtia dei ad dardanū post mediū. et hec vocatur ignorantia inuincibilis: et nō imputat ad culpam. vt dicit magister libro. iij. dis. xv. ca. iiij. et libro. ij. dis. xxij. c. x.

Secundo modo

Alia est ignorantia eoꝝ q scirī debent q pcedit a voluntate: et est quādo quis renuit scire ea que debet. et talis ignorantia est peccatū mortale nō qdem ex se sicut nullo modo aliquod est peccatū ex se. Sz ideo est peccatū mortale. quia est effectus voluntatis q est mortale peccatū. et hec ignorantia dicitur vincibilis. qz est in potestate voluntatis ignorare vel nō ignorare.

Tertio modo

Alia est ignorātia eoꝝ que scirī debent que tamen nō pcedit a voluntate. et vocat talis nescientia qñ quis nescit qd scire debet. Sed tamen nec renuit scire nec pponit illud scire. et hec est vincibilis. Tunc cōparando illa mēbra distinctionis adinuicem

Conclusio

Dico q ignorantia simpliciter nullo modo imputat ad culpam: vt prius dictū est.

Secunda

Ignorantia vero que est ex volūtate semp imputat ad culpam: aliqñ ad culpam mortalem: aliquādo tñ ad culpam venialem. Si enim pcedit a voluntate que est culpa mortalis tunc ipsa ē mortalis. Si volūtas a qua pcedit sit culpa venialis solum: tunc et ipsa ignorantia est venialis pcise sicut pus dim de om̄ibus actibus exterioribus.

Tertia

Ignorantia vero tertio mō dicta si est peccatum nūq est mortale imo veniale pcise.

Contra pmā cōclusionem: primo

Contra pmā ɔclusionē argut. pbando q ignorantia inuincibilis: aliquādo imputat ad culpam. quia ponat q aliquis ex culpa sua cadat in talem ignorantiam inuincibilem. tūc arguitur sic. Illa ignorantia inuincibilis pcedit a voluntate culpabili. ergo imputatur ad

culpã. consequẽtia ostẽditur ꝑ ea que iã dicta sunt in scd̃a cõclusione imo ex ipa scd̃a cõclusione. Itẽ arguiť a simili impotẽtia resurgẽdi a culpa imputať ad culpã: q2 talis impotẽtia descẽdit a culpa: sed talis impotẽtia est inuincibilis: q2 ex hoc ꝙ est impotẽtia est inuincibilis. si cũ esset in potestate resurgẽdi: tunc nõ foret impotentia resurgẽdi: ꝗ eadẽ rõne ignorãtia imputatur ad culpã licet sit inuincibilis. Assumptũ pz per anselmũ. i. cur de⁹ homo. ca. xxiiij. in fine. Ubi declarat ꝙ cũ precipiť alicui aliquid facere si ex culpa sua cadat in impotẽtiã illud preceptũ ꝑficiendi talis impotẽtia nõ alleuiat nec excusat imo aggrauat ꝙ ipa imputať ad culpã: ergo eadẽ rõne de ignorãtia inuincibili. Itez pctã multa sunt tã originalia ꝙ actualia q̄ de necessitate fiunt ꝛ vitari nõ possunt ꝛ nulla est causa quare talia imputanť ad culpã nisi quia descendũt ex culpa: ergo eadez rõne ipa ignorãtia inuicibilis culpa est ex hoc ꝙ descendit ex culpa. Assumptuz apparet ex multis locis in coibus auctoritatib⁹. Ad ista dicit vt prius ꝙ ignorãtia inuincibilis simplr̃ nullomodo imputať ad culpã: cuz ergo arguiť supponendo ꝙ aliquis ex culpa sua decidat in ignorantiã inuincibilẽ. dico ꝙ hoc est impossibile: quia est oppositũ in adiecto. si eni sit ex culpa sua sequiť ꝙ nõ sit inuicibilis: nõ eni dicit ignorãtia inuincibilis: quia nõ est in ptãte volũtatis: sed q2 nec est nec fuerit aliquãdo. sicut pctm̃ actuale qd̃ homo actualiť cõmittit nõ est in ptãte volũtatis nec tñ dicit peccatũ inuincibile: ꝗ qd̃ nec est nec aliqñ fuerit in ptãte volũtatis illud est inuincibile: q2 qd̃ nec est nec aliquãdo fuit in potestate volũtatis: illud est inuincibile si aliquid tale fuerit: sic in ꝓposito. Si eni aliquis cadat ex culpa sua in furiam vel in ignorantiã vel in aliã quãcunq3 penã a qua resurgere nõ sit in eius potestate: non propť hoc dicit illa furia vel ignorãtia esse inuicibilis: iõ illud argumentũ nõ valet. Eodem modo dicit ad secundũ ꝛ tertiũ. Cõtra secundã ꝯclusionẽ vbi dicitur ꝙ nunꝙ aliqua ignorantia est peccatũ mortale nisi ꝓcedat ex voluntate. que est pctm̃ mortale. Cõtra tũc sequiť ꝙ nullũ opus ꝓcedens ab ignorantia tali foret peccatum mortale: ꝛ ita si aliquis credẽdo se bene facere ꝛ adhibendo diligentiã quã posset vt bene faceret cognosceret alienam credendo se ꝛ volendo cognoscere ꝓpriã nec peccaret mortaliter ꝯña patet de se: ꝛ consequẽs est falsuz: q2 sicut dicit Bernardus de ꝓcepto ꝛ dispẽsatione ante mediũ. adulteriũ quocunq3 modo ꝑpetretur turpe flagitiũ est ac criminale peccatuz. Item tunc posset quis ignorare deus ꝛ articulos fidei absq3 peccato mortali: ꝛ per cõsequẽs saluari posset absq3 fide xp̃i. cõsequentia patet ex tertia conclusione: quia possibile est ꝙ ignorãtia inesset voluntati nõ renuẽte eos scire nec ꝓponẽti eos scire: sicut est in cõi casu de puulo baptisato ꝛ nutrito inter paganos vbi nihil audiuit de talibus articulis. ꝛ hoc est magis possibile de aliquo nõ baptisato videlicet ꝙ nõ teneť credere in xp̃m sub pena pctĩ mortalis. sed ꝯñs est falsuz: quia si aliq̃s posset saluari sine fide xp̃i: ergo meritũ xp̃i nõ fuit necessariũ ad salutez hominũ: ergo gratis mortuus est contra apostolũ. cõtra hoc etiã sunt auctoritates quasi infinite. Itẽ si ignorantia tertio modo dicta que est simpliciť nescia ꝛ nõ ꝓcedit a volũtate sit peccatũ ꝛ nõ mortale: vt dicit tertia cõclusio. tũc sequiť ꝙ talis ignorãtia eoꝝ q̄ scire debẽt excusaret a pena etna. ꝯña patet: q2 si foret ex volũtate tunc ei debereť pena etna. ꝗ ꝙ ei nõ debeť pena etna: hoc est q2 nõ procedit a volũtate ꝛ ita excusat ab illa pena. Sed ꝯñs est falsuz ꝛ cõtra beatũ Augustinuz de gratia ꝛ libero arbitrio ad valentinuz. Ubi dicit ꝙ ignorãtia q̄ nõ est eoꝝ q̄ scire nolũt sed eoꝝ qui tanꝙ simplr̃ nesciunt nullũ sic excusat de etno igne ne ardeat. Et hoc ponit. ij. sniaꝝ dis. xxij. ca. xi. Itẽ cõtra hoc videť esse auctoritas ysidori de summo bono lib. scd̃o. Ubi dicit nemo de ignorãtia se excuset: q2 deus nõ soluz eos iudicat q̄ a cõuersione seu cognitione sua reuertũtur. Sed ꝛ illos qui nec inquisierũt ꝛ nescierũt. Ex quo videť ꝙ nõ soluz ignorãtia affectata dãnabilis sit. sed ꝛ ista q̄ simpliciter est nescia ꝛ nõ ꝓcedit a volũtate m̃ta alia possunt adduci. Sed respõdere ad ista est respondere ad oia silia ꝛc̃. Hys ergo ꝛ silibus non obstãtibus dico vt prius dictum est in vtraq3 cõclusione. Ad primũ respõdeo. cõcedo ꝙ nulluz opus ꝓcedẽs ex ignorãtia q̄ nõ est ex volũtate est peccatũ mortale: nisi cuz hoc ꝓcedat a volũtate q̄ est pctm̃ mortale. ꝛ cũ arguiť ꝙ tũc foret aliqd̃ adulteriũ: ꝛ tamẽ nõ foret peccatũ mortale. cõcedo ꝙ hoc est possibile. ꝛ ad Bernardũ dico ꝙ ista auctoritas sic intelligẽda est adulteriũ quocũq3 modo ꝑpetretur turpe flagitiũ est ex suo genere ꝛ criminale peccatũ. Ex hoc tamẽ nõ sequiť ꝙ qd̃libz adulteriũ sit mortale pctm̃. q2 sicut prius dictũ est aliqd̃ est mortale ex gñe qd̃ põt fieri sine culpa nisi veniali ꝑcise ꝛ forte sine culpa sicut ecõuerso aliqd̃ peccatũ qd̃ solũ veniale est ex genere: ꝛ etiã aliq̃s actus q̄ ex suo genere est indifferẽs potest esse pctm̃ mortale. Aliť põt dici ꝯcedẽdo ꝙ qd̃libet adulteriũ turpe flagitiũ est ꝛ criminale peccatũ: ꝛ negeť ꝯña ꝗ q̄libet adulteriũ est mor-

Secundo

Tertio

Responsio ad hec argumẽta oĩa simul.

Contra secundaz conclusionem

Primo

Secundo

Tertio cõtra tertiã cõclusionem

Quarto

Responsio ad argumẽta cõtra acceptionẽ ignorantie

Ad primum

Alia responsio ad idem

tale pctm̄.aliqñ eñ̄ sumit̃ crimen ꝓ oĩ̄ siue mortali siue veniali: vt ptꝫ in cañ. diſ.xxv. Crĩ oĩ̄s appellatio.

Cõtra respõsionẽ secundam

Cõtra illud põt argui sic.aliqð furtum vel aliqua fornicatio simplex ẽ peccatũ mortale: ⁊ quodlibet adulteriũ quocũq; mõ ꝑpetret̃: tñ est grauius pcm̄ q̃ aliqð furtũ vel fornicatio simplex. ergo quodlibet adulteriũ est peccatũ mortale. Maior manifesta est ⁊ minor habet̃ ab aug. ꝯ mendaciũ ⁊ superius allegatũ est. sicut dicit ꝙ vnũ peccatũ alio grauius est ſm genus quocũq; aĩo ꝑpetretur grauius est q̃ aliqð pctm̄ generis inferioris. Dicit eñ̄ sic. in suo quippe genere aliis eiusdem generis peccatis leuiora sunt que bono aĩo videtur admitti: cũ tamen ⁊ ipsa alterius generis ipso suo genere grauioribus inueniantur esse grauiora. Grauius eñ̄ est auaricia q̃ mĩa furtum facere. Item stuprũ grauius ẽ luxuria q̃ mĩa ꝑpetrare: ⁊ tñ grauius est adulterari mĩa q̃ furari auaricia. Illud nõ videt̃ esse verũ. q2 si posset esse veniale peccatũ. tũc hoc maxime videret̃ verũ in aliquo casu vbi solum fit ꝓpt̃ miam ⁊ finem piũ: ⁊ nullo mõ ꝓpter malum. g̃ ⁊c.

ℬℬ ꝙ adulteriũ non semꝑ sit mortale flagitium

Solutio

Si diceret̃ ꝙ hic nõ sumit̃ grauitas peccati ꝓ grauitate culpe: ſʒ tm̄ ꝓ grauitate generis Jõ vi eẽ ver ꝙ adulteriũ quocũq; mõ ꝑpetret̃ simplr̃ grauius est ſm genus q̃ aliqð furtum vel fornicatio simplex: nõ tñ est maioris culpe

Cõtra solutionẽ

Istud nihil ẽ. q2 si aug. sic intelligeret assumeret qð ꝓbare vellet. supponit eñ̄ ꝙ adulteriũ sit grauius peccatũ ſm genus q̃ aliqð furtũ vel fornicatio simplex. ⁊ ex hoc arguit ꝙ quacũq; intentione q̃tũcũq; pia fiat semꝑ tñ erit grauius pctm̄ ſm genus q̃ aliqð furtũ cũ hoc sit suppositũ. tunc illud supponeret qð ꝓbaret qð nõ est supponendũ. ideo illa ꝯ̃sio nulla. iõ oportet aliter dicere: licet sit difficile bene dicere.

Resolutio doc.

Dico ergo ꝙ aug. intelligit ꝙ semꝑ adulteriũ quacũq; intentione fiat semꝑ est grauioris culpe q̃ furtũ: ceteris paribus ab his que ponunt̃ in cã. ponat̃ eñ̄ ꝙ aliquis furet̃ auaricia alius adulteret̃ mĩa cũ ħ possibile ẽ ꝙ etiã intentione libidinis ille hõ adulteret̃: ⁊ certũ est. tũc verũ est ꝙ adulteriũ est grauius q̃ furtum: nõ obstãte intentione pia. Ideo illud dictum aug. semꝑ debet sic intelligi. qñ tale adulteriũ vel peccatũ ꝯsimile ꝓcedit ex radice mala ⁊ ex voluntate mala que est pctm̄ mortale. tunc eñ̄ licʒ minuat̃ in suo genere ꝓpter circũstantiã piam ⁊ intentionẽ ꝯiunctam nõ tñ minuit̃ ad equalitatẽ alicuius peccati generis inferioris. vult ergo dicere ꝙ acceptis duobus peccatis ⁊ vtrũq; sit mortale ⁊ vnũ ſm genus superius ad aliud. tunc quecũq; circũstantia bona addita peccato mortali de genere superiori nunq̃ illud minuet ad eq̃litatẽ pcti generis inferioris. secus aũt est vbi pctm̄ de gñe superiori est veniale: nec intẽdit augustin⁹ negare qñ aliqð adulteriũ vel incestus posset fieri cũ culpa veniali ꝑ se q̃ñ hoc videt̃ velle vt apparet in multis locis ⁊c.

Ad secundum

Ad aliud cũ dicit̃ ꝙ ex ꝯclusione sequit̃ ꝙ aliq̃s posset ignorare deũ ⁊ oẽs articulos fidei absq; pctõ mortali: cõcedo hoc. cũ eñ̄ fides sit ex auditu: si nunq̃ aliq̃s audiss̃ aliquẽ docentẽ articulos fidei: tũc ignorãtia illorũ nõ foret imputabilis ad culpã. Ponatur g̃ ꝙ aliq̃s infãs fuerit baptizat⁹: ⁊ extũc fuiss̃ i aliquo loco vbi nihil audierat de fide xpiana vsq; ad eius senectutẽ. tũc ꝯcedo ꝙ ignorãtia articulorũ nõ foret sibi culpa: ⁊ dato ꝙ adult⁹ decederet sine pctõ mortali aliũde ꝯtracto qð est sañ ymaginale: dico ꝙ saluaret̃ nõ obstãte ignorãtia fidei: ⁊ tũc cũ infert̃ ꝙ aliq̃s adult⁹ posset saluari absq; fide xpi. nego ꝯñam: q2 sine fide xpi baptizari nõ posset. iõ quicq̃d sit de ꝯclusione. ꝯña nõ valet nec argumẽtum ꝓcedit.

Cõtra solutiones

Sed contra hoc arguit̃ sic. si in illo casu posset adult⁹ saluari cũ ignorãtia fidei nõ tñ sine fide xpi sequit̃ ꝙ tali adulto sufficeret fides parentũ cũ sacramẽto ad salutẽ. ꝯña patet de se: ⁊ ꝯñs est contra magistrũ lib. iiij. dist. iiij. ca. ij. Ubi videt̃ innuere ꝙ sicut in ꝑuulo baptizato sine fide aliena q̃ ꝓpriã habere nequeũt nõ cõferetur gratia remissiõis. ita nec adult̃ sine fide ꝓpria. ergo nulli adulto sufficit ad salutẽ sacramentũ cũ sola fide aliena. ergo ꝓpria requirit̃ fides. g̃ eius ignorãtia dãnabilis est in adulto.

Responsio

Ad illud ꝯcedo ꝙ in casu posito et cõsimili sufficit adulto fides aliena cum sacramẽto ad salutẽ. Et ad magistrũ. Dico ꝙ ip̃e intelligit de adulto baptizãdo: nõ de baptizato. ⁊ de tali verũ est ꝙ gratia sacramẽti sibi nõ cõfertur sine fide ꝓpria et preuia. sicut magister deducit ꝑ auctoritates. secus autẽ est de adulto iã baptizato cuiusmodi ponit̃ in casu.

Ad tertium

Ad tertiũ cũ dicit̃ ꝙ ignorãtia eorũ q̃ sciri debẽt q̃ tñ nõ ꝓcedit a volũtate. sed est simplex nescia excusaret a pena eť̃na. Dico ꝙ talis ignorãtia nõ excusat ꝓp̃e cũ sit imputabilis ad culpã. tñ si foret a volũtate sibi debeat̃ pena eť̃na in casu aũt ꝯcedo ꝙ iõ nõ debet̃ sibi pena eť̃na: q̃a nõ ꝓcedit a volũtate mortalit̃ mala: nec sequit̃ ex hoc q̃ excuset a pena eť̃na nisi isto mõ ꝙ decedẽti in pctõ mortali cũ tali ignorãtia minus debeat̃ de pena ceteris ꝑibus q̃ si ignorantia illa fieret ex volũtate mortalit̃ mala. Exemplũ forte aliq̃ iudei q̃ occiderũt xp̃m ignorauerũt eũ esse deũ ⁊ hoc tali ignorantia q̃ fuit simplex nescia ⁊ nõ ꝓcessit a volũtate mala: tñ ⁊ si ignorãtes fecerũt: nõ tñ ex ignorãtia. ſʒ forte ex ma-

licia hoc fecerũt: min⁹ ergo peccauerũt φ si sciẽtes ipm̃ esse deũ ita fecissent in illis. ğ ignorãtia excusat in pte. s nõ sic q̃n eꝛno igne ardeãt: s tm̃ vt min⁹ ardeãt φ si sciẽter hoc egissent ceteris pibus. ⁊ h est qd̃ dicit augu. i auctate allegata φ vix neminez excuset sic vt eꝛno igne nõ ardeat: s sic forte vt min⁹ ardeat. nõ autẽ ex hoc sequit φ p tali ignorãtia debeat pena eꝛna q̃ est pena peti mortalis: nec etiã φ ipa pro prie excusat a pena eꝛna.

Ad quartum

Ad aliud ɔcedo φ de⁹ iudicat tã illos q̃ reuertunt a cognitõe sua φ etiã illos q̃ nõ inquirũt deũ: ⁊ ɔcedo etiaz φ tã nescia simplex φ etiã affectata peccatũ est ⁊ iudicio dignũ p ɔ̃ns. s ex hoc nõ sequit φ ignorãtia illa q nõ est ex volũtate sit petm̃ mortale. io argumẽtuz nõ est ɔ ɔclusionẽ.

Ad formã quarti principalis

Per hoc ğ rñdeo ad formã factã in pricipali cõcedo φ oẽ petm̃ ignorãtie est iputabile ad culpã: et nego ɔ̃nam cũ arguit φ tũc oẽ petm̃ ignorãtie foret volũtariũ: ⁊ ad pbationẽ respõsum est in pmo pricipali de petõ originali.

Ad aliã formam quarti prin.

Ad aliã formaz cũ dicit φ aliq̃s male opatur ex ignorantia nõ vult se peccare ⁊c. Hic dico φ oĩs peccãs volũtate peccat ⁊ volẽs facit vn̄ petm̃ ɔ̃bit. ⁊ cũ dicit φ nõ nouit se peccare. ğ nõ vult se peccare. ɔcedo: nec tñ sequit q̃n volũtarie peccat: q2 volẽs facit qd̃ imputat ad culpã: nõ tñ volẽdo se peccare: s est ibi voluntas facti nõ peti. Sic eni dicit augustin⁹ .i. retractationũ. ca. xv. Qui eni inquit nesciẽs peccat nõ in cognitiõe etiã peccat: peccasse volẽs dici põt q2 ⁊ ipse nesciẽs qd̃ fecit volẽs tñ fecit: ita nec tale petm̃ sine volũtate esse potuit. s volũtas facti ibi fuit non volũtas peti qd̃ tñ factũ fuit petm̃. ⁊ allegat hec auctoritas .ij. suiatuz. dist. xiiij. ca. viij. Et vltra cũ arguit nõ vult se peccare. ğ inuolũtarie peccat. nego ɔ̃nam vt dictũ est: q2 volũtarie peccat: licz nõ velit se peccare: q2 volũtarie facit aliq̃d qd̃ est petm̃ ⁊ sibi iputat ad culpã.

Ad quintũ prin.

Quinto fuit argutuz ad ɔclusionẽ sic. si oẽ petm̃ sit iputabile ⁊c. Cũ qlibet trãsgressio pcepti sit petm̃: sequit φ qlibet trãgressio pcepti imputaret ad culpã. qd̃ argumẽtũ ɔstat eẽ fl̃z: q2 aliq̃ sũt statuta quoꝝ trãsgressio solũ obligat ad penã: ita φ nõ ad culpã nisi fuerit ex ɔtẽptu: ⁊ φ oĩs trãsgressio pcepti sit petm̃ arguebat. q2 oĩs talis trãsgressio obligat ad penaz. ğ est petm̃. ɔ̃na fuit arguta sic φ meritũ pene idẽ est qd̃ petm̃ scd̃m augu. lxxxiij. q. q. xxiiij. ⁊ .i. retractationũ. ca. xviij. dicit. Oĩs pena si iusta est pena peti est ⁊ suppliciũ noiatur. ğ nihil aliud q2 petm̃ obligat hoiem ad penã: ⁊ ita si trãsgressio alicui⁹ pcepti obligat ad penã. sequit φ ipa sit petm̃.

Ad illud dicit φ quedã sunt pcepta nõ illa intẽtione vt seruent sed ad cautelã aliquam vel misteriuz: sicut fuit illud pceptũ Marci. vij. quo pcepit discipulis ne cui dicerẽt miraculũ qd̃ ipse sanãdo fecerat surdũ vel mutũ: ⁊ tali pcepto ɔtrariũ facere nõ est pprie transgressio. vñ nec pprie transgressi sunt pceptuz dei. ex hoc φ q̃to magis precipiebat tãto magis plus predicabãt dicẽtes bene oĩa fecit. Alia sunt pcepta que ideo pcipiũtur vt seruẽtur: ⁊ talib⁹ ɔtrariũ facere est trãsgredi pceptuz pprie. Sed tũc cõiter dicit φ in talib⁹ intẽtio precipiẽtis attẽdẽda est. si eniz intẽdat obligare trãsgressorẽ ad culpã erit culpa: si nõ: nõ.

Cõtra solutionez primo

Sed ɔtra istud videt esse pcessus beati augustini. viij. sup genesim ad lram. ca. x. Ubi videt dicere φ cõseruatio pcepti ex se est bona ⁊ trãsgressio mala: ⁊ satis patet ex eius pcessu φ loquit de malo culpe. tũc arguit sic. Si trãsgressio pcepti p se mala est. ğ transgressio ex se culpabilis est. ğ oĩs trãsgressio precepti culpa est: ⁊ ad penã obligat.

Secundo

Itez cũ qlibet transgressio pcepti sit inobediẽtia: sequit φ aliqua foret inobediẽtia q̃ nõ foret culpa. ɔ̃ns est falsum: ⁊ cõtra augustinũ sup genesim ad litterã cap. x. Ubi ostẽdit φ sola obediẽtia virtus est: ⁊ maximũ vitiũ est inobedientia. Similit hoc videt esse cõtra beatũ Bernardũ de pceptis ⁊ dispẽsatione. ca. iij. Ubi dicit φ quotiens obediẽtia interrũpitur: inobediẽtia dicit ⁊ peccatũ seu transgressio ⁊ puaricatio frequẽter. ⁊ in eodẽ libro cõcedit omnẽ inobedientiã esse peccatuz ⁊ culpã.

Responsio

Rñdeo salo melioꝛi iudicio ɔcedẽdo φ cuiuslibz pcepti trãsgressio est petm̃ qd̃ iõ pcipit vt obseruet. ⁊ ɔcedo φ qlibz trãsgressio talis q̃tuz est ex se est iputabilis ad culpã.

Ad primũ

⁊ cũ arguit φ nõ: q2 aliq̃ sunt statuta quoꝝ trãsgressio tm̃ obligat ad penã: ita φ nõ ad culpã: illd̃ nego: q2 sicut tactũ fuit i argumẽto trãsgressio pcepti est iobediẽtia ex se. ⁊ oĩs iobediẽtia ex se ẽ culpabil. iõ oĩs trãsgressio pcepti est ex se iputabilis ad culpã. nõ tñ ex h sequit φ iõ sit petm̃: q̃a obligat ad penã: q2 multis modis põt hõ obligari ad penaz absq culpa aliq̃. põt eni incurrere irregularitatẽ absq culpa: ⁊ forte excõicatõez ⁊ alias penas.

Nota de irregularitate

⁊ verũ est φ apd̃ religiosos sunt multe ɔstitutões penales in q̃bus homo incurrit penã: in quibus tñ nullã incurrit culpã. ⁊ iõ si ille ɔstitutiões nõ obligant ad culpã. s tm̃ ad penã. tũ eoꝝ trãsgressio obligat ad culpã vel poti⁹ est culpa. tũc vltra ad argumẽtũ cũ arguit φ nõ: q2 meritũ pene est culpa cõcedo. sed nõ vniuersalit: q2 nõ omne meritũ pene est culpa: nec hoc inuenit ab augustino vbi allegat: ⁊ ad aliud de primo retractationum vbi d̃r φ oĩs pena si iusta est peti pena est

⁊ suppliciũ noiat. Ibi dico ꝙ illa auctas frequent allegat: ⁊ tñ nũꝙ inueni talẽ textum in originali. hec aũt est auctas quã ego vidi ⁊ inueni. oĩs pena si peccati pena ẽ iusta est: ⁊ suppliciũ noiat. ⁊ hoc est verũ scꝫ oĩs pena pcti iusta est. ⁊ cũ hoc stat ꝙ det aliqñ etiaꝫ absqꝫ pctõ ex quo ptꝫ ꝙ illud dictũ in ɔstõnibus nr̃is vꝫ ꝙ alique ɔstões nr̃e obligãt ad penã ⁊ nõ ad culpã. Intelligẽdũ est ꝙ nõ obligãt ad culpã mortalẽ. ⁊ hoc videt esse verũ ex s̃nia lr̃e que sequit. dꝫ enĩ sic. Constõnes nr̃e q̃dam obligant ad penã nõ ad culpã nisi sit ɔtemptus: quia si ɔtẽptus ibi fuerit tũc erit pctm̃ mortale: vt expsse dicit Berñ. de pceptis ⁊ dispensatõe: ⁊ iõ p hoc ꝙ dicit nõ obligat ad penã nisi assit ɔtẽptus virtute acceptantis videt ꝙ debeat intelligi de culpa mortali. ⁊ sic est verũ.

DD

Ad sextũ prin.

Sexto fuit argutũ sic

Si oĩe peccatũ sit iputabile volũtati. seqtur ꝙ pplexus int duo pctã qͦdcũqꝫ illorum faceret: peccatũ ⁊ culpã incurreret. ɔñs est falsum qꝛ ɔsiliũ ecclesie ẽ in casu pplexitat ꝙ pplexus eligat minus malũ: vt pꝫ in cañ. di. xiij. c. nerui. ⁊ est textus beati Grego. xxv. moralium. Ad illud dicũt aliqui ꝙ nullus põt esse pplex9 inter duo peccata sm rei veritatẽ. põt tñ aliq̃s estimare ⁊ credere se esse pplexũ: ⁊ hec positio ponit in glo. di. xiij. placuit oĩnibus. ⁊ est opio glosatoris bartholomei. ⁊ ponit ad hoc duas rõnes.

Probatur primo

Prima ẽ hec ꝙ si aliq̃s posset esse pplexus inter duo peccata. sequit ꝙ ex necessitate tenet facere malũ. ɔñs ẽ falsũ. qꝛ si esset ex necessitate iam non esset malũ imputabile: qꝛ vt ipse allegat deus nũꝙ meritũ redderet hõi nisi spõtaneũ repetiret habere delictũ. ⁊. xxiij. q. iiij. nabuchodonosor. ꝟ. vasis.

Secundo

Preterea si tenet quis ex necessitate male facere. lex q̃ illud ɔhibꝫ esset impossibilis cũ tñ oĩs lex debeat esse possibilis: vt di. iiij. erit. pplexitas g̃ dicit eit glosa q̃tũ ad rẽ nihil est. s solũ q̃tũ ad aĩm ⁊ q̃tũ ad stultã opinionẽ hoim. Sꝫ vr̃ ꝙ aliq̃s põt vere esse pplexus. qꝛ ẽ ꝟe pplexus q̃ sic ligatus est. vel sic ligatũ se videt vt in quãlibet ptẽ declinet a pctõ liber nõ est. sic aũt aliq̃s ligari põt: vt vr̃ in multis casibus. Ponat enĩ cõis casus ꝙ petrus sciat a esse pctm̃ puta aliquod mendaciũ ⁊ habet ɔsciam vrgentẽ se ad faciẽdum a q̃ sm rei veritatẽ erit ɔscĩa erronea tũc arguo sic. in illo casu petrus sic ligatus est ⁊ se sic ligatũ videt: vt quãcũqꝫ ptẽ ɔdictionis eligat pctm̃ nõ euadet g̃ ipse est ꝟe pplexus. ɔña ptꝫ: qꝛ sicut põt elici ex dictis Grego. xxxij. moral. c. xi. Perplexitas est qñ aliq̃s videt se sic eẽ ligatũ: vt in quãcũqꝫ ptẽ ɔdictionis decliner sine pctõ nõ erit. Sꝫ stante casu illo petrus erit sic realit ligatus. g̃ in illo casu petrus est vere pplexus. ꝙ autẽ in illo casu petrus nullomodo peccatũ euadet. Arguit sic. petruꝫ peccare sequit in isto casu ex vtraqꝫ pte ɔtradictiõis. ergo petruꝫ peccare in isto casu est necessarium. Assumptũ ptꝫ: qꝛ sequit si petrus nõ mentitur petrus difformat se conscie sue. g̃ aliquid facit directe contra consciam. g̃ peccat. Et similit si petrus mẽtitur. sequit ergo petr9 peccat: ⁊ ita petruꝫ peccare sequit in isto casu ex vtraqꝫ pte cõtradictiõis g̃ in quãcũqꝫ ptẽ ɔtradictionis decliner pctm̃ nõ euadet: ⁊ ita petrus vere perplexus est. ⁊ hoc dico esse verũ generalit ꝙ homo põt vere esse pplexus: ita ꝙ sit perplexitas vera.

Responsio ad rõnes quibus pbatur ꝙ null9 possit esse perplexus

Et ad rõnes q̃b9 pbat ꝙ nõ. Ad pbationẽ cũ dicit ꝙ si aliq̃s erit vere pplexus ex necessitate teneret facere malũ. dico ꝙ nõ sequit qꝛ in casu dicto petrus vere pplexus est: sed tñ nullũ malũ tenet facere: nõ enĩ tenet facere a: qꝛ a malũ ẽ imo q̃a magis malũ tenet fugere a nec tenet agere cõtra ɔsciam. imo tenet nõ facere ɔtra ɔsciam. ɔcedo tñ ꝙ in illo casu peccabit de necessitate ⁊ male faciet. Sed tñ in illo casu nõ tenet magis male facere.

Cõtra rõeꝫ arg.

Si arguitur sic. in illo casu aut tenet vitare pctm̃ a aut nõ. si vitabit aget ɔtra ɔsciam ⁊ peccabit. si nõ tenet vitare a. g̃ põt facere a licite. qͦd est falsuꝫ

Solutio

Dico ꝙ in casu tenet vitare a sicut ⁊ extra casum illũ tenet vitare a: ⁊ vltra cuꝫ dicit si vitet a aget cõtra consciam. hoc cõcedo ⁊ dico ꝙ in casu illo nõ põt vitare a q̃n peccet. ⁊ iõo in illo casu tenet facere qͦd tñ nõ potest facere nisi ipse peccet.

Replica

Si tñ arguit sic. si vitet a in casu proposito. ergo peccat ⁊ tenet ad añs. g̃ tenet ad ɔsequẽs. ergo in illo casu tenet peccare.

Responsio

Hic respõdet ɔcedẽdo ꝙ illo casu stãte. ɔña est bona petr9 vitat a. g̃ peccat: ⁊ hoc gratia materie s tñ de forma nõ valet ⁊ vltra. cũ arguit petr9 tenet ad añs. g̃. ad ɔñs. nego ɔñam ⁊ causa est q̃a eadẽ lege qua tenet ad assumptuꝫ: tenet in oppositum ɔñtis. iõ nõ sequit tenet ad añs. g̃ tenet ad ɔñs.

Ad aliã formam

Sed tamẽ ad aliã formã q̃ videtur directe esse cõtra istã respõsionẽ qua arguit: quia stante casu impossibile est ꝙ vitet a ⁊ ꝙ nõ peccet. ergo si scd̃m legem tenetur vitare a: ⁊ cum hoc tenetur ad oppositũ consequẽtis scilicet ꝙ non peccet: sequitur ꝙ scd̃m legẽ tenetur ad impossibile.

Responsio

Ad illud respondeo sic ⁊ dico ꝙ vitare peccatum a et non peccare sunt compossibilia secundũ legem: sed vt nũc sunt incompossibilia: ⁊ hoc nõ est nisi propter conscientiã erroneã: ideo cõcedo ꝙ lex eũ obligat ad ipossibile vt nũc: id ẽ ad illud qͦd vt nũc est sibi incompossibile: nec sequit ex hoc ꝙ lex

sit iniusta: et cū arguit̄ q̄ sic: q̄ ois lex debet esse possibilis. dico q̄ hoc est verū ad istuz sensum q̄ lex nihil debet p̄cipere nisi qd̄ absolute possibile est fieri et ita est in p̄posito vt dictū est: sed tamē satis possibile est q̄ lex obligat aliquē ad illud qd̄ est sibi p̄ certo tēpore impossibile: sed hoc nō erit ex obligatione legis p̄cise sed cōcurrēte culpa vel defectu p̄prio sicut est in p̄posito. Exemplū sm̄ legē quilibet homo tenet̄ esse sine pctō sicut allegaui frequēter: et tn̄ impossibile est q̄ homo in vita ista sit sine omi pctō: et ita lex obligat ad impossibile nō simplicit̄ sed vt nunc. nec est hoc ex natura legis q̄ obligat ad impossibile: sed hoc est ex culpa vel defectu eoꝝ q̄ subijciūtur legi. Mr̄ igit̄ glosa recitat et dicit opinans q̄ perplexitas nihil est nisi apud stultā opinionē: ita q̄ subducta opinione stulta cū omi errore intellect⁹ nunq̄ erit aliq̄s perplexus: hoc verū est: et ita intelligendi sunt doctores q̄ dicūt nullū vere esse p̄plexuz: q̄n tamē stante tali opinione erronea possit aliq̄s vere esse p̄plexus nō video. et hoc quia stāte opinione impossibile est q̄ alterū cōtradictorioꝝ faciat nisi peccet: ergo vere p̄plexus est. ꝯn̄a nota est ex diffinitione perplexitatis supra dicta.

Nota opinionem

Addūt tn̄ alij q̄ si aliq̄s fuerit p̄plexus int̄ duo pctā: siue sit p̄plexitas vera siue opinata et credita: tn̄ si eligeret min⁹ malū iuxta cōsciam suā nō peccaret.

Probatur primo

Ratio est q̄: verisile est q̄ aliq̄ sit regl̄a recte viuēdi i tali casu et nō pōt dari aliq̄ regula nisi q̄ eligat̄ illud qd̄ est min⁹ maluz. ḡ eligere min⁹ malū est rectuz in casu illo. ergo in casu illo eligēdo minus malū nō peccat.

Secundo

Itē xxiij. q. v. miles. dicit glosa q̄ rōne mādati excusat̄ aliq̄s etiā si cōtra ꝯsciam faciat et eadē causa. q. ij. Quid culpat̄. dicit textus q̄ vir iustus si forte sub rege etiā sacrilego militet recte pōt ipo iubēte bellare. Si qd̄ sibi iubet̄ vel nō esse cōtra preceptū dei cōstet vel vtrū sit certuz nō est. ergo p̄ obedientiā pricipis etiā sacrilegi potest aliq̄s sine pctō agere cōtra ꝯsciam: multomagis videt̄ q̄ aliq̄s possit absq̄ culpa cōmittere min⁹ malū sola intētione vitādi pctm̄ maius.

Confirmatur

Cōfirmat̄ p̄ illud qd̄ dicit̄ extra de officio iudicis delegati pastoralis. cap̄. quia vero. Ubi dicitur sic: q̄ vero sepe cōtingit q̄ executio late sn̄ie ordinario demādat̄. quesiuisti an si ipam iniustā esse cognouerit debeat eam executiōi mādare: an sit ei potius subdendū. attēdētes itaq̄ q̄ nō cognitio: s̄ executio ārē demādatur eidē iūdimus q̄ cū ordinari⁹ teneat̄ obsequi delegato vt si sciat istā iniustā sn̄iam exequi nihilomin⁹ teneat̄ eandē: nisi apud eū possit efficere vt ab obligatōe ipsum obsoluat. Ex quo exp̄sse videt̄ q̄ obediētia aliquē excusat in casu vbi agit ꝯtra ꝯsciam: vel inobediētez fore supiori faciēdo ꝯtra ꝯsciam vt vitet̄ inobediētia vitat̄ culpa. et p̄ ꝯn̄s omittēs min⁹ pctm̄ sola intētiōe vt vitet̄ maius: si alio mō vitare nō pōt nullam incurrit penā. Aliter pōt argui ad istā ꝯclusionē: s̄ ista sunt meliora q̄ audiui p̄ p̄ter ista quā recolo.

Cōtra opinionē

Cōtra istā opinionē arguo et pono q̄ a sit pctm̄ min⁹: et b pctm̄ maius: et q̄ petro existēte p̄plexo int̄ a et b ꝯmittat oim fugaz b. tūc scd̄m istā positionē excusat̄ a culpa. q̄ro ḡ quid excusat eū a culpa aut sola intentio pia aut impotētia alio mō euadēdi: aut vtrūq̄ simul. q̄ aūt sola intētio nō excusat cuz manifestuz est: q̄ tūc subducta p̄plexitate si ꝯmitteret a in fugā b cū eadē intētione q̄ nūc ꝯmittit nō peccaret: et tūc qd̄cūq̄ maluz ꝯmittere illa dūtaxat intētione vt maius pctm̄ vitaret̄ nō forz pctm̄. qd̄ est falsuz. nec impotētia alio mō euadēdi excusat: q̄ possibile est q̄ talis impotētia descēdit ex culpa: nec intētio pia simul cū ipotētia alio mō euadēdi excusat. tum q̄ tūc iā nō esset p̄plexus int̄ duo pctā: q̄ tunc ꝯmittere a nō foret pctm̄: qd̄ est ꝯ hypothesim. tū q̄ intētio illa nō vr̄ esse pia cū nō sit intētio recta: q̄ nō est regulata recta rōne. Silr̄ si sic p̄plexus iudicaret pctm̄ min⁹ b fore et ꝯmitteret illud in fugā pcti aut peccaret aut nō peccaret. Si peccaret stāte ꝯscia ipa: ḡ intētio pia cuz impotētia euadēdi saltē estimata nō cuz excusaret a culpa. ḡ nec eadē rōne in p̄mo casu: nec excusabit̄ ne peccet p̄ intētionē piā etiā cuz tali impotētia: s̄ forte vt min⁹ peccet. Si nō peccaret seq̄ret̄ q̄ in tali casu p̄plexitatis posset qd̄cūq̄ faciinus facere sine culpa. et ita in illo casu quodcūq̄ malū ex gn̄e ꝯmittere: foret opus meritoriū vel indifferēs. qd̄ est falsuz: et ꝯ augu. ꝯ mēdaciū āte mediū. vbi dicit q̄ ea q̄ cōstāt p̄ se eē pctā nullo bono fine faciendo sunt. et allegat magister. ij. sn̄iaruz. p̄ magnū p̄cessuz. Ubi videt̄ satis innuere q̄ ea q̄ cōstat esse pctā q̄tūcūq̄ stāt intētōe bona: sunt tn̄ pctā et demeritoria.

Responsio doc.

Dico ḡ aliter scz q̄ p̄plexus int̄ duo pctā qd̄cūq̄ illoꝝ fecerit peccat: q̄ alr̄ nō esset p̄plexus p̄z ex p̄dicta diffinitōe p̄plexitatis.

Ad argumenta opinionis

Ad p̄mū in oppositū cū dicit̄ q̄ in tali casu aliq̄ est regula recte viuēdi etc. Dico q̄ nō est possibile q̄ habēs ꝯsciaz erroneā hēat reglaz recte viuēdi et sine pctō: q̄ ponat̄ q̄ petrus hēat ꝯsciam erroneā de aliquo faciēdo: tūc retā rō iudicat q̄ nō recte regulat̄ in agēdis: cuz sit regl̄a sua erronea. et iō siue eligat illud qd̄ est min⁹ malū: siue illud qd̄ est mai⁹ maluz vtroq̄ mō peccabit. iō neget̄ illud assumptū q̄ i casu p̄plexitatis aliq̄ ē regl̄a rectē viuēdi.

Ad secundum

Ad scd̄z cū dr̄ q̄ rōe mādati excusat̄ q̄s si ꝯ ꝯsciaz fac. nego illd̄: q̄ dico q̄

omne illud qd̓ aliq̄s facit cōtra ↄsciam est pec catū. Sed tamē glosa habet intelligi q̄tū ad leges humanas q̄ multa pmittunt impunita q̄ tamē apud deū nō sunt sine culpa: sicut est illd̓ qd̓ dicit aplus .i. Corinthi. vij. de viro ꝛ vxore. Nolite fraudare inuicē nisi forte ex cōsensu ad tēpus vt vacetis orōni: ꝛ iterū reuertimini in idipm̄. ꝛ sequit̄. Hoc aūt dico scd̓m indulgētiā ꝛ non scd̓m imperium. id est permisit aplus q̄ vir ꝛ vxor simul ↄmisceātur ꝑpter incōtinētiā vitandā: nō tanq̄ talis cōmixtio q̄ est nō causa ꝑlis generāde: sed ꝑpter cōcupiscentiā explendā sit licita ꝛ omnino carens culpa: sed q2 illud est minoris culpe q̄ cōtingeret si hoc nō fieret. hoc etiā est illd̓ qd̓ dr̄ ꝑme ad Corinthi. vi. Ubi videt̄ dicere q̄ fidele aliquē trahere ad iudiciū sit alicui⁹ culpe: ꝛ tm̄ hoc pmittit etiā ꝑpter infirmitates hoim nō tanq̄ simplr̄ licitū sed tanq̄ min⁹ malū: sic aliqñ pmittit̄ in eccl̄ia q̄ aliq̄s agat cōtra ↄsciam ꝑpriā ad euitandū inobedientiā: non tanq̄ hoc sit oino sine culpa sed tm̄ indulget eccl̄ia in illo casu: ꝛ eodēmodo dicit̄ ad aliā auctoritatē allegatā de milite bellāte ꝛ de executiōe snīe.

Replica

Sed si arguit̄ eccl̄ia consulit in casu ꝑplexitatis q̄ de duob⁹ malis minus malū eligendū est. ergo sine culpa fieri pot ꝛ sequit̄ oppositū huius positiōis. Si aūt illicitū est hoc fieri. g̃ eccl̄ia cōsulit illicite agere ꝛ peccare.

Responsio

Ad illud dici pōt q̄ eccl̄ia non cōsulit in casu ꝑplexitatis minus malū facere sed tm̄ dispēsat cū sic faciēte: ne pro minori culpa penā infligat: ꝛ hoc in foro iudiciali. immo verius cōsulit q̄ neutrū malū faciat vel q̄ conscientiā dimittat. Si tm̄ cōsciam dimittere nequeat: tūc cū minori culpa dispēsat. ꝛ id̓o dicit q̄ in illo casu vtile est minus malū cōmittere nō tm̄ dicit q̄ hoc est licitū: vel pōt dici q̄ min⁹ malū facere est licitū q̄tū ad forum iudicij legalis vel publici. nō tm̄ q̄tū ad forū conscie.

Ad septimū pnc.

Septimo fuit argutū

ad ꝑncipale. si oē pctm̄ sit imputabile ꝛc. tūc pctm̄ finalis impenitētie foret imputabile ad culpā: sed ↄn̄s est falsū. q2 tūc tale pctm̄ foret demeritoriū. ꝛ ita cū nullū sit pctm̄ finalis ipenitētie in vita ista sequit̄ q̄ post hāc vitā possit hō cōmittere pctm̄ ꝛ ita demereri: qd̓ est falsū q2 oē meritū in hac vita ↄpat̄ ꝛc. Ad id ↄcedo q̄ aliqd̓ est pctm̄ finalis impnie vel esse pōt q2 oē tale est demeritoriū ꝛ tm̄ assumit̄. q2 nullū est tale pctm̄ in vita ista. istā nego. dico enī q̄ aliqd̓ est vel esse pōt pctm̄ finalis impnie in vita ista. verisile est enī q̄ aliq̄s in vita ista cris habꝫ pctm̄ mortale de quo nūq̄ penitebit. Tūc dico q̄ oē tale est pctm̄ finalis impnie: ꝛ tūc sic arguit̄ q̄ nō: quia tunc tale cōmittēs pctm̄ foret finaliter impenitēs. ꝛ ita h̄ret pctm̄ irremissibile qd̓ nec h̄ posset remitti neq3 in futuro. ꝛ ita ꝓ nullo tali foret orandū. ꝛ ita de quolibet tali foret desperandū qd̓ est falsū. Hic dr̄ q̄ sic q̄ tale habens peccatū est finaliter impenitens. ꝛ tunc cum infertur. ergo habet peccatū irremissibile. Dico q̄ duplr̄ dr̄ peccatū irremissibile. Dicit̄ eīn vno mō qd̓ nunq̄ remittet̄ ꝛ sic dico q̄ habet peccatū irremissibile. Alio mō dicit̄ irremissibile: quia remitti nō potest. ꝛ sic nō sequit̄ iste est finaliter impenitens. ergo habet peccatū irremissibile: quia ꝛ si peccatū suū sit finalis impenitentie. ꝛ ideo nunq̄ habꝫ remitti possibile tm̄ est q̄ remittat̄. ꝛ ideo non sequit̄ q̄ ꝓ nullo tali sit orandū: ꝛ silr̄ q̄ de aliquo sit desperandū in vita ista nō sequit̄.

Ad octauū pnci
De omissione

Aliter fuit argutū ad

octauum principale sic. Si omne peccatum sit imputabile ꝛc. tunc peccatum omissionis imputaret̄ ad culpam. ꝛ cū aliqua omissio puta illius ad qd̓ hō tenet̄ sit peccatū. sequit̄ q̄ omissio pura alicuius foret imputabilis voluntati ad culpam. ꝛ ita talis omissio foret demeritoria. ↄn̄s est falsum. quia si sic. tunc eadem ratione omissio alicuius mali foret meritoria. ꝛ ita tot hēret homo merita quot omitteret mala: qd̓ est falsum. Hic dicit̄ q̄tū ad materiam argumenti q̄ sola ꝛ pura omissio illius ad qd̓ homo tenetur nō est peccatū nisi ꝑcedat a volūtate: sic scꝫ vt homo vellet omittere vel nollet facere quod facere tenetur.

Cōtra solutionē

Cōtra istā positiōnē potest argui sic. quia si omissio sola ē peccatum. tunc si quis omitteret aliquid ad quod tenet̄ ꝑ tēpus aliquod ꝛ ꝑ omnes partes illius tpis peccaret peccato infinito intensiue in malicia qd̓ est falsū. ↄn̄a ostendit̄ sic. quia ꝓ qualibet pte tempis est omissio culpabilis. ergo ꝓ qualiber plus demeret̄ q̄ ante demeruit. Aliter nō plus demereret̄ qui aliquod tale semꝑ omittit ceteris paribus: qd̓ est falsum.

Secundo

Item si omissio sola sit culpabilis: tunc ceteris paribus grauius peccaret qui maius bonū omitteret. ↄn̄s est falsum. quia vna omissio cū sit pura ꝑuatio que nihil est non est alia melior vel peior. nec potest dici q̄ omissio dicit̄ peior rōe illius cuius est omissio: quia tūc omissio rei melioris foret peior generalr̄ q̄ omissio rei minus bone quod est falsum in multis casibus: vt dicetur infer⁹.

Tertio

Item si omissio sola foret peccatum ꝛ culpa. tunc qui aliquid omitteret ad quod tenetur peccaret ꝛ culpā incurreret. ↄn̄s est falsum. q2 pono q̄ petrus omittat aliq̄d ad qd̓ tenetur: ꝛ nullū actū oino hēat ꝛ q̄ paulus

fit ad idē obligatus ⁊ omittat idem ⁊ cum hoc habeat actū nolendi illud facere tunc sequeret̄ ꝙ peccatū pauli fit infinite malicie qđ est falsum ⁊ ꝯña ꝓbat̄ quia si esset finite malicie precise posset minui ad duplū ⁊ triplū ⁊ sic deinceps quousqꝫ foret equalis malicie cū omissione sola qđ est falsum. quia talis actus quōcūqꝫ remissus includit maliciā omissionis ⁊ aliquā aliam igit̄ ⁊c̄.

Quarto

Itē nulla pena damni debetur omissioni quia ista tm̄ debet̄ originali: nec aliqua pena sensus: quia tunc in casu equalis debet̄ actuali qđ est falsum ⁊ ꝯña patet ex cōmuni deductione.

Quinto

Itē tunc omissio cōsilij esset magis malum ꝙ omissio precepti quod est falsū ⁊ arguit̄ q: implere ꝯsiliū est magis bonum ꝙ implere preceptū cum implere cōsiliū sit implere vtrūqꝫ. Itē si aliqua omissio illius ad qđ homo tenet̄ sit peccatū eadē rōne quelibet omissio illi⁹ ad quod homo tenet̄ est peccatū maxime vbi non interuenit aliq̄d quod excuset. Sꝫ ꝯñs est falsum vt patet in cōi casu vbi quis tenet̄ actualiter diligere deū sic tamē ꝙ ad nullā latitudinē dilectōnis teneat̄ nec ad aliquē gradū dilectiōis. tūc si omitteret diligere deū peccat ex hypothesi sed ꝓbatur ꝙ nō q: nullū gradū omittendo peccat. ḡ nullā dilectionē omittēdo peccat. tenet ꝯña per hoc mediū oīs dilectio est alicuius gradus. ⁊ añs est verum quia arguit̄ sic. ad nullū gradū dilectionis tenet̄. ergo nullū gradū omittendo peccat.

Cōtra opinionē argu. oppositum solutionis p̄mo modo.

Sꝫ ꝯtra istā opinionē arguo licet sit ꝓbabilis vt videt̄ arguo tm̄ contra eā sic. vbi est actus malus ⁊ omissio boni debiti aliqua pena debet̄ ꝓ actu p̄cise: aut ḡ eadē pena precise debet̄ pro actu ⁊ omissiōe aut nō: si sic: ḡ eque malū ē velle omittere ⁊ omittere sicut velle omittere ⁊ nō omittere. ꝯña patet quia si ex opposito magis eēt malū maior pena deberet̄: ꝯñs est falsum q: sic foret eque malū precise velle furari ⁊ furari sicut velle furari ⁊ nō furari. ꝯñs est falsū q: qui furat̄ tenet̄ ad restitutionē ⁊ alius nō.

Responsio

Replica

Si aūt dicat̄ ꝙ nō eadē pena debeat̄ pro actu ⁊ omissione tunc arguo sic. aliq̄ pena est alicui debita pro actu ⁊ nō tota ergo residua pena debetur ꝓ omissione sola. ergo omissio sola est culpa.

Euasio

Si dicat̄ ꝙ nulla pena debeat̄ pro omissione sola sed tota debet̄ pro actu sed tm̄ maior debetur actui propter omissionē quia omissio est circunstantia aggrauās.

Replica

istud nō habet euidētiā q̄m in casu illo quo solū aliq̄s peccat volendo omittere ⁊ omissio nō est circunstāna pctī ꝫ est de essentia pctī. quia ea posita peccatum est ⁊ ea remota peccatū nō est ergo nō est circunstātia.

Secundo

Itē ista positio videt̄ esse ꝯtra augu. i s̄mone de vtilitate agēde pnie vbi exponēs illud euāgelij. b̄ne mnam tuam reposui in sudario ⁊c̄. dicit sic. non putet homo satis esse seruare integrū qđ accepit ne dicat̄ sibi h̄ue neq̄ ⁊ piger dares pecuniā meā ad mensaꝫ ⁊ ego cū vsuris veniēs exegissem eā ⁊ ne auferat̄ ab eo qđ accepit: ⁊ ꝓijciat̄ in tenebras. quā vehementissimā penam sic timere dn̄t q̄ seruare integrū possūt quod acceperunt: q̄ spes illoꝝ est q̄ hoc impietatem disperdunt. vbi videt̄ dicere ꝙ si integre seruet q̄s qđ accepit. ⁊ adhuc nō proficiat tenebras habebit exteriores ⁊ ita per ꝯñs non solū bene agere sed etiā omittere actū bonum aliqū est damnabile peccatū. ꝯña patet q: nullus seruat integre quod accepit q̄ peccat. ergo nō cōmittendo actū malū potest quis peccare

Tertio

Item ignorātia eorū q̄ q̄s scire tenet̄: est pctm̄ ⁊ hoc loquendo de ignorātia q̄ est simplex nesciētia ⁊ certū est ꝙ illa nō est pctm̄ cōmissiōis ergo omissionis solū. assumptū patꝫ q: si ignorātia illa nō foret peccatū tūc nō teneret̄ ignorans ea scire.

Quarto

Similit̄ ꝙ ignorantia sit pctm̄ superius fuit allegatū ab augu. ⁊ magistro lib. iij. di. xv. c. iiij. ⁊ lib. ij. distin. xx. ca. xi.

Quinto

Itē videtur in euā. ꝙ deus infligit penā ꝓ sola omissione dicit em̄ sic. Esuriui ⁊ non dedistis mihi manducare. sitiui ⁊ non dedistis mihi bibere ⁊c̄. ⁊ sequit̄ hij ibunt in supplicium eternum ⁊c̄.

Sexto

Itē arguit̄ sic. teneat̄ aliq̄s dicere psalmos aliquos cū deuotiōe ⁊ dicēdo distrahatur a deuotiōe tūc talis peccat: q: nō facit illud ad quod tenet̄ ⁊ nulla ꝯmissio imputat̄ ad culpā. ḡ sola omissio assumptū patet q: nō ꝯmittit nisi qđ licet ei ꝯmittere.

Responsio p̄ma.

Hic pōt dici multis modis Primo ꝙ talis distractio nō est pctm̄ sumēdo pctm̄ ꝓ culpa q: talis distractio nō est in ptāte volūtatis.

Cōtra r̄nsionem

Cōtra si ista r̄nsio valeat tūc nihil imputaret̄ ad culpā qđ erit in ptāte volūtatis qđ est falsū vt vult augu. de natura ⁊ grā circa. ij. capi. vel. iij. vbi augu. obuiat cuidā heretico dicēti ꝙ si pctōres aliq̄ fuerūt ⁊ aliud eē nō potuerūt culpa carēt cui⁹ ꝯtrariū dicit Augu. ꝙ sꝫ multi damnant̄ nō quia sine peccato nō fuerūt sed quia etiā necesse potuerūt. vbi expresse vult ꝙ aliq̄d est imputabile volūtati qđ nō est in potestate voluntatis.

Secūdo

Itē p̄mo retractationū ca. ix. sunt quedā necessitate facta improbāda ⁊c̄. ⁊ mgr̄ li. ij. dis. xxxvi. ca. quedā tamen. Itē ꝙ tal' omissio in casu distractiōis p̄dctō sit pctm̄ appꝫ p augu. vbi p9 de natura ⁊ gratia vbi hereticus nitit̄ ōndere multos fuisse q̄ nullū habuerūt oino pctm̄ iter quos nōiat abel cuius vt dicit sctitatē scriptura ꝯmēdat nullā de pctō faciēdo mētionē. ꝯ quē dic̄ aug. ꝙ ex h̄ nō sequit̄ ipsū fuisse sine pctō q: scriptura nullā fecit mētionē de peccato suo quia nec hoc cōme

morãdum erat multis modis peccasse poterat licet nõ grauit peccasse nec leuia petã sua fuerũt ꝯmemoranda. vult eñi dicere ꝙ nulla commẽorando fuerũt nisi fuissent grauia ⁊ ideo ex hoc ꝙ scriptura nullũ peccatũ cõmemorat nõ sequit illũ nullũ petm̃ habuisse Vñ ad ꝓpositũ numerando multa gña peccatorũ q̃bus verisimile fuit eũ peccasse inter cetera nũerat omissionẽ talem que contingit ex distractione ⁊ dicit nec cõmemorandũ fuit si abel quãuis iust⁹ merito appellatus paulo immoderatius aliq̃n risit ⁊ animi intermissiõe iocat⁹ vel vidit aliq̃d ad cupiendũ vel aliq̃n imoderanti⁹ poma distraxit vel plusculo cibo crudior alias tardior fuit vel cũ oraret cogitauit aliq̃d vnde eius intẽtio vacaret ad aliud ⁊ quotiẽs ipsi ista surreperent petã fuerũt ⁊c̃. videt hic expsse velle om̃ia enũerata ⁊ singula esse petã de q̃bus oib⁹ etiã remissio petenda est. ergo talis distractio peccatũ est.

Alia responsio Ideo aliter dicit ad argumẽtũ ꝙ in casu posito ꝯmissio imputat sibi ad culpã ⁊ nõ sequit omissio. q: licet dicat ꝙ in rei veritate teneat nõ tñ dicit sicut tenet ⁊ ideo dicẽdo peccat cõmittendo aliter ꝙ̃ licet.

Contra responsio. Contra sic dicendo minus peccat ꝙ̃ de facto peccaret si nihil diceret ceteris paribus ergo sic dicere ꝑmo est circũstantia minuẽs culpã. ergo sic dicere nõ imputatur ad culpã: assumptũ probo scilz quia sic dicẽdo minus peccat ꝙ̃ ceteris paribus si nihil diceret: q: sic dicendo soluit partem debiti. ergo si nihil diceret ad plus teneret: ergo nunc minus est obligatus. g̃ nũc minorẽ incurrit culpã. Et illud ꝯfirmo sic: q: nihil dicere foret maioris culpe ꝙ̃ sic dicere q: magis repugnaret precepto g̃ nihil dicere foret maius peccatũ. cõseq̃ntia appet per Augusti. in epistola ad Hieronimũ de eo quod scriptũ est: qui offenderit in vno factus est omniũ reus Ubi dicit ꝙ illa peccata sunt grauiora que magis repugnant precepto vel magis sunt contra charitatẽ et similiter dicit Bernar. de p̃. et dis. vt notũ est ergo ⁊c̃.

Secundo contra responsionẽ arg. Itẽ arguit sic. si omissio in hoc casu iputat ad culpã ergo ceteris paribus substracta omissiõe tollit vel saltem minuitur culpa. consequentia patz de se: et consequẽs est falsũ quia substracta omissione ceteris paribus magis obuiaret precepto qđ patz quia substracta cõmissione nec preceptum diceret. vt tenetur nec deuotionẽ haberet ergo tunc plus obuiaret ꝓcepto ꝙ̃ mõ obuiat et hoc ꝙ solum alterũ eorũ non habet.

Tertio Similiter cõtra ista potest argui ex positione sic. Iste non peccat nisi q̃a facit contra preceptũ ergo si magis obuiaret ꝓcepto magis peccaret sed deuotionẽ nõ habẽs ⁊ omissionẽ magis ꝯtrauenirer ꝓcepto g̃ plus peccat.

Quarto Item omissio scđm positionẽ istam nõ est malicia ⁊ certum est ꝙ nec est bona ergo nihil est omnino ꝑtinẽs ad actũ vel est circũstãtia indifferẽs: siue sic siue sic iste act⁹ nõ est peccatũ propter istã omissionẽ.

Responsio Ideo dicit sic. ꝙ si aliquis distrahat a deuotione in casu posito tunc oportet ꝙ cogitaret de aliquo alio, et ita cogitatio imputabilis est ad culpam quia ad eã sequitur absentia ⁊ omissio deuotionis debite.

Replica Cõtra hoc posito ꝙ cogitet de aliquo bono qđ aliunde foret bonũ vel meritoriũ si nõ esset omissio illa tunc si talis omissio sit culpabilis sequeret ꝙ aucta cogitatione ceteris paribus augeret ⁊ culpa ⁊ ecõtra diminuta diminueret ꝯña patet quia aucta cogitatione augetur distractio ⁊ ꝯñs est falsum quia minus malũ est cogitationẽ habere intensiorẽ ꝙ̃ inobedientiã ceteris paribus. g̃ cũ omissione ista minus malũ est intẽsiorez cogitationẽ habere ergo si intendat cogitatio illa ceteris paribus nõ auget malicia nec ergo aliqua culpa.

Secunda Itẽ si retento casu cogitatio illa foret meritoria si non foret distractio: arguit tũc sic omissio tollit meritũ ergo eadẽ ratione meritũ tollit culpam omissionis. ptz ꝯña quia aliter nõ tantũ valeret iustitia ad vitãdũ peccatũ ꝙ̃tũ iniustitia ad alligandũ in culpa qđ est cõtra anselmũ ꝑmo cur deus homo ca. xviij.

Tertia Itẽ contra positionẽ arguit sic. vt cõtra precedentẽ omissio ex se non est mala nec etiã bona. ergo vł omnino impertinẽs actui vel indifferens ad bonum ⁊ ad malũ ergo actus nullo mõ est culpabilis ꝓpter istam omissionẽ. g̃ cũ distractio sit culpabilis vt videt velle auctoritates allegate contra primã viam nec potest dici ꝙ actus dicendi preceptum sit distractio: nec etiaz ꝙ actus cogitandi de aliquo quẽ habebit in illa distractiõe sit peccatũ ideo videt necessario sequi ꝙ ipsa pura deuotõis omissio sit ipsa distractio ⁊ per consequẽs culpa. qđ ꝯcedo ad ꝯñs ⁊ respondeo ad euidentias adductas ꝓ positiõe ꝯña.

Ad primam Ad primã cum dicit si omissio sola foret culpa tũc q̃ omitteret aliq̃d ad qđ tenet ꝓ aliqđ tp̃s ꝓ omnẽ ꝑtẽ hui⁹ tp̃is peccaret petõ infinite malicie intẽsiue. negat ꝯña ⁊ ad ꝓbationẽ cũ dicit ꝙ ꝓ qualibet ꝑte tp̃is plus demereret ꝙ̃ prius demerebat põt intelligi dupliciter.

Demereri põt intelligi dupliciter Uno mõ vt dicat pl⁹ demereri. i. ꝙ maiorẽ penã demereat ⁊ tũc neganda est ꝯña q: sicut alias dixi de cõtinuatiõe peti omissionis vniformit per aliqđ tp̃s nõ maiorẽ penã demeret ꝓ circũstãtiã temporis ꝙ̃ in principio tp̃is meruit: ita nec in ꝓposito. Alit põt intelligi vt dicat aliqđ petm̃ demereri q: aliquo mõ pl⁹ demeret idẽ supplitiũ vel eãdẽ penã ⁊ sic ꝯcedo ꝙ omissio ꝓ q̃libz

parte temporis plus demeret q prius qz scili-
cet frequtius idem demeret 7 ex hoc non sequi-
tur q peccatum sit maius nisi forte extensiue.

Ad secundum

Ad secundu cu dicitur tunc grauius peccaret
qui maius bonu omitteret ceteris paribus. co
cedo 7 cu probat q no quia vna omissio cu sit
pura priuatio no est alia melior vel peior. illud
nego quia pportionabilit priuatio rei melio-
ris peior est vbi vtraqz est mala sicut dicit Au-
gustinus de duabus animabus vbi dicit q
auro virtus prestat 7 tanto est virtute presta-
tior quanto auri carentia inferior. et vltra cu ar-
guitur q no semp caretia melioris boni est pe
ior. dico q ceteris paribus hoc falsu e qz semp
carentia melioris rei peior est 7 hoc vbi vtraqz
est mala.

Instantia

Cotra habere iustitia est melius q
solum posse habere iustitia 7 tn peius est care-
tia potetie habendi iustitia q carere iustitia.

Responsio

Rns patz ex hoc quia carentia potentie haben
di est caretia iustitie vel saltem infert ea. Ad
illud dico q argumentu soluit se. cocedo enim q
habere iustitia e melius q posse habere 7 coce
do etia q impotetia habedi iustitia est magis
mala q carere iustitia et idem est carere potetia
habendi iustitia 7 carere iustitia sed ex caretia
potentie sequit carentia iustitie 7 iustitia inclu
dit ideo 7 si habere iustitia sit melius q posse
habere iustitia loquendo semp de potentia et
actu. no tn peior est quecunqz carentia iustitie q
quecunqz carentia potentie habedi iustitiam.

Ad tertium

Ad tertiu cum dicit q tuc qui aliqd omittit ad
quod tenet peccatu 7 culpa incurreret pcedo. 7
vltra admitto casuz q petrus omittat illud ad
qd tenet 7 q nullu habeat oino actu 7 paul9
ide omittedo hz actu volendi illud facere 7 di
co q no sequit pctm pauli foret ifinite malicie
itesiue 7 cu arguit q sic qz si esset finite malicie
pcise posset remitti ad subduplu 7 ad subtri-
plu 7 ita ptinue vsqz du foret equalis malicie
precise cu omissione sola. dico q no sequit nisi
omissio foret eiusde coordinatois cu illo actu
quod no est veru 7 ideo no sequit.

Ad quartum

Ad aliud
cum dicit nulla pena est debita p omissione so
la qz nec pena sensus nec pena damni. nego
illud 7 dico q tam pena damni q pena sen-
sus in casu debet omissioni. 7 ca dicit q pena
damni debet solu originali illud est falsuz. ym
mo illa pena proprie debet cuilibet peccato qz
quelibet culpa incopossibilis est beatifice visio
ni. Et vltra cu dr q si pena sensus debet p omis
sioe tuc in aliquo cau eqlis pena debet p pcto
omissiois sicut p vno actu culpabili. pcedo co
clusione q in aliquo cau tanta debet 7 aliqua
maior.

Ad quintum

Ad aliud cu dicit tunc omissio cosilij
foret maius pctm q omissio pcepti. nego pnaz
qz no oportet q omissio psilij sit mala ideo ar-
gumentu no valet.

Ad sextum

Ad aliud cu dr tuc qlibz
omissio illi9 ad qd ho tenet foret mala 7 culpa
bilis maxime vbi no interuenit aliud q exces-
sus. cocedo et admitto casuz positu. 7 tuc dico
q talis omissio p dilectione dei peccat qa ali-
que gradu omittendo peccat. sit ille gradus a:
tunc arguit sic a gradu omittedo peccat. ergo
omissio gradus a e pctm ergo ad gradu a tene
tur sub pena peccati. pns est falsuz 7 ptra casu.
ergo assumptu q hec est falsa a gradu omitten
do peccat 7 eade ratione arguit de omi gradu
7 ita infertur q nullu gradu omittendo peccat
Ad aliud cu dicitur q aliquc gradum omitten
do peccat sit ille gradus a admitto 7 vltra coce
do q omissio gradus a est peccatu in illo casu
posito scz in illo casu quo omittit diligere deu
7 tunc ca arguit omissio gradus a est peccatu
ergo ad gradum a tenetur sub pena pecca-
ti. nego pnam 7 ro estqz omissio gradus a est
peccatum non quia est omissio ipsius a precise
sed quia est omissio ipsius a 7 cuiuslibz alteri9
gradus ab a. si tn sic foret omissio a: quod non
cuiuslibet alterius no foret pctm qz tunc heret
aliquc gradum dilectionis 7 no omne dimitte
ret 7 ita no peccaret 7 ideo tuc omissio gradus
a non foret peccatuz. nunc aut in casu ipsa o-
missio gradus a est peccatu qz ipsa est omis-
sio cuiuslibet gradus no quia ipsa est omissio
ipsius a precise 7 ideo no sequit omissio gdus
a est peccatu g ad a gradu tenet sub pena pcti
qz quicuqz gradus que haberet faceret q omis
sio a non esset peccatum.

Ad nonum principale

Nono fuit argutu co-

tra pclusione sic. si oie pctm sit iputabile volu
tati ad culpam tunc primi motus essent iputa
biles voluntati. pna fuit pbata quia tales mot9
sunt pcta vt fuit osnsum p auctoritates Augu.
7 falsitas pntis fuit arguta p auctoritates ysi-
dori de summo bono. li. ij. ca. xv. Hic pmo vi-
dendu est q sunt pmi mot9. scdo si illi sut pcta
7 p hoc rndebit ad argumetu.

De pmis motib9

Quatuz ad p
mu dico scqndo dnm altissiod. sup scdm sen-
tentiaru vbi tractat de motibus pmis q mo-
tus pmi pnt intelligi ta sensualis q ronalis p-
tis. sicut em sensualitas corrupta est p pctm et
maculata: ita. 7 ro e io em aliqn an oez delibe-
tione ex sola propria corruptioe procedit in co
gitatione et delectatione scilicet ad actionem
illicita 7 sibi couenientem 7 tales cogitatioes
siu delectationes voluntatis rationalis con-
sequentes tale apprehensionem ronis vocatur
pmi mot9 sic delectatoes in pte sensitiua q se-
quut pmas apphesioes sensitiuas vocat pmi-

hĩ p̃mi motus sensualitatis. Dico tunc gene-
ralr̃ q̄ p̃mi motus sensualitat̃ nõ sunt pctã ꝑ-
prie sumẽdo pctm̃ p culpa: p̃mi tamẽ motus in
ꝑteronali aliqñ sunt pctã aliqñ nõ. Si. eñ pce
dant omnẽ cõsensum voluntatis tũc non sunt
pctã. Si m̃ assit ꝯsensus tũc sunt pctã. Illud
eñ videt̃ esse de intentione augu. vi. ꝯtra Iu-
lianũ. Ubi loquit̃ expresse de materia ista di-
cens de motibus illis qñ sunt peccata ꝛ qñ nõ
ymaginat̃ eñ q̄ ex macula originali maneret ĩ
hoĩe habitus viciosus qui ad appꝛhensionẽ ali-
cuius delectabilis scd̃m carnẽ cõmouet deside
ria actualia id est actuales delectatiões carna
les: dicit eñ sic. concupiscẽtia manet in hoĩe q̄
eius reatus trãseat. actu eñ manet non quidẽ
abstrahendo ꝛ alliciendo mentẽ eius sed ꝯsen
su parẽdo peccat sed mala q̄bus mens bellat
ꝯmittendo. ꝛ sequit̃ ipse quidẽ: motus act⁹ est
eius quãuis mente consentiente desit effectus
vbi expresse distinguit inter habitũ eius ꝛ actũ
ꝛ addit. inest eñ hoi malũ preter istũ actũ scꝫ
preter istũ motũ ex quo malo surgit hic motus
quẽ motũ dicim⁹ desideriũ non eñ semper est
desideriũ ꝯ qd̃ pugnemus. Sed ꝛ si tũc non sit
qñ occurrit qd̃ ꝯcupiscat̃ animo cogitãtis vel
sensui corporis fieri potest vt insit qualitas ma
la si nulla sit temptatiõe ꝯmota sicut inest hoi
timido timiditas ꝛ qñ non timet. ymaginatur
etiã q̄ hita appꝛhẽsione taliũ iste hitus nun po
test ꝯmouere tales motus malos ꝛ dicit sic. Cũ
n̄o occurrit qd̃ cõcupiscat̃ nec desiderãt̃ mala
nobis etiã nolẽtibus ꝯmouent̃ sanitas plena
est. isti ergo vocant̃ p̃mi motus ista scꝫ deside-
ria ꝛ actuales concupiscẽtie ꝛ isti motus nũq̄
sunt pctã nisi assit cõsensus volũtatis qd̃ etiã
ipse declarat eodẽ li. c. vi. circa mediũ vbi dicit
q̄ cõcupiscentia patiens est peccatũ partum
sed concupiscẽtia nõ parit nisi ꝯceperit nec cõ
cipit nisi intellexerit. hoc est (dicit ipse) ad ma
lum perpetrãdum optinuerit voluntas cõsen
sum. q̄d ergo aduersus eaꝫ dimicatur: hoc agi-
tur. ne concipiat pariatq̄ꝫ peccatum hic expsse
dicit q̄ actuales delectatiões carnales nõ sũt
peccata nisi assit consensus voluntatis: ꝛ hoc
superius in eadem auctoritate patet vbi dicit
q̄ mente nõ ꝯsentiente deest effectus id ẽ pec-
catum. hoc idem dicit contra Iulianũ ca. xvij.
Ubi loquens de ista concupiscentia ꝛ motib⁹
suis dicit q̄ q̄tum ad nos attinet sine pctõ se-
per essemus si ei nunq̄ ꝯsentiremus. Ad hoc
etiã est ysidorus li. ij. de summo bono capi. xxv.
Ubi dicit q̄ nõ possum⁹ ꝑuenire suggestiõib⁹
cogitatiõis prauę. Sꝫ tñ q̄ ipse cogitatões ma
neãt ĩ mẽte nr̃a h̄ẽ in ptãte ꝛ iõ illud ad culpã
nõ redigit̃ illõ ꝑpe ad culpã iputat̃. Ex quo vi

detur q̄ tales motus nõ imputant̃ ad culpam
nisi assit consensus volũtat̃. Per hoc ad argu
mentũ cũ dicit̃. Si omẽ peccatum sit imputa-
bile volũtati: tunc p̃mi motus sunt imputabi-
les volũtati. nego ꝯñam de forma. Et ad ꝓba-
tiõem. dico q̄ tales nõ semp sunt peccata. ꝛ ad
aug. vbi dicit in sermone de vtilitate agende
penitẽtie q̄ inq̄tũ ex causatione carnalis infir
mitatis motus repꝛhensibiles sunt improbiq̄ꝫ
surrepunt peccamus vtiq̄ꝫ ꝛ hoc fateri nos cõ
uenit ꝛc̃. Dico q̄ hoc intelligendum est qñ tali
bus motibus adest ꝯsensus voluntatis aliter
nõ sunt repꝛhensibiles. Sed ꝯtra hoc videtur
esse alia auctoritas allegata lib. ij. dis. xxi. ca. iij
que dicit q̄ tẽtatio que est ex carne nunq̄ est si
ne peccato. etiam si fiat absq̄ꝫ ꝯsensu volunta-
tis. potest dici q̄ cõsensus duplex est. vnus in
opus externus. alius in cogitationẽ solam vel
in delectationem ꝛ nõ in opus. ꝛ illud dictum
magistri intelligit̃ de ꝯsensu voluntat̃ in opus
extrinsecũ cũ actu interiori. si tamen vterq̄ꝫ cõ
sensus deesset nunq̄ fuisset peccatũ. vel potest
dici q̄ ibi sumit̃ pctm̃ nõ ꝑ reatu sine culpa. s̄
ꝑ eo reatu ex quo factum est cuiusmodi ẽ vi
tium illud ex quo oritur talis motus. ꝛ est tunc
ꝯsensus q̄ nunq̄ est tẽtatio carnis sine vicio:
ꝛ hoc est certum: quia vitium vt dictum est cõ
mouet ꝛ suscitat tales delectatões carnales q̄
sunt tẽtationes. Ex hoc tñ nõ sequit̃ q̄ semper
tale vitium imputet̃ ad culpam. nec est actus
sequens ex eo.

Ad vltimũ principale

fuit sic argutũ. omne pctm̃ si sit imputabile ꝛc̃.
tũc oĩs actus infideliũ cũ sit peccatũ imputa-
ret̃ ad culpam ꝯñs est falsum: vt fuit arguꝫ
Ad illud potest dici dupliciter. Uno modo cõ
cedendo ꝯclusionẽ q̄ omnis actus infidelium
est peccatũ iuxta opinionẽ magistri quã reci
tat lib. ij. dis. xli. cap. ij. Dicit eñ Aug⁹. sup illud
apli ad Rom. xiiij. Om̃e qd̃ nõ est ex fide pec-
catum est. Et oĩs vita infidelium peccatum
est ꝛ aplus Iacobi. ij. dicit. Qui offenderit in
vno factus est oium reus. Siliter Aug⁹. super
eplã ad Gal. dicit q̄ qui nullum implet mã
datum nullum opus bonũ facit. quia fidem ꝛ
charitatem nõ habet. Item Augu. contra Iu
lianum caplo. xij. per rationem q̄ oĩs actio
infidelium est peccatum. quia nullus actus eo
rum bene fit. s̄ male. quia recta carens inten-
tione. Ubi videt̃ esse illius opiniõis ex magno
ꝑcessu. Sed tñ opinio huic cõtraria verior vi-
det̃ mihi esse. scꝫ q̄ nõ omnis actus infideliũ
sit peccatum qñ tunc nullum opus eoꝝ foret
bonum moralr̃. ꝯñia satis apparet ex opposito

Respõ. ad formã argumenti.

Replica

Responsio

D D
Ad decimũ prin.

Responsio

Finis

quia omne opus bonū moralitʳ dignū est lau-
de sed manifestū est ꝙ nullum peccatū dignū
est laude cū peccato non debeatʳ nisi pena quia
scd̄m Augu. impij nō est premiū sed pena de-
betʳ. ergo nullū peccatū dignū ē honore vl' lau-
de. ergo nullū peccatū est bonū moralitʳ ꝛ ꝑ cō
sequēs nullum opus infidelis esset bonū mo-
ralitʳ. ꝯñs est falsum qꝛ Augusti. concedit mul
ta eorum opera bona esse licet non fiant in fi-
de sup illū locum psalmi. turtur inuenit sibi ni-
dum ꝛc̄. Ubi dicit ꝙ iudei ꝛ heretici ꝛ pagani
multa opera bona faciūt licet nō iudicio eccl'ie
quia vestiūt nudos ꝛ pascunt pauperes ꝛc̄.
Item si omnia opa eorum forent pctā ratione
maiori opa hereticoꝝ vel scismaticoruꝫ forent
pctā: ꝯñs est falsum. quia aliqua opera eorū di
gna sunt laude sicut vult Augu. in sermone de
patiētia ꝛ ponitʳ inter sermones suos volumīe
primo ꝛ est sermo. iiij. Ubi dicit si quis nō hñs
charitatē q̄ pertinet ad vinculū veritatis ꝛ pa
cis quo eccl'ia in aliquo scismate constituta ne
xp̄ꝫ neget patitʳ tribulatōes famē: ꝑsecutionē
flammas vel bestiasvel crucem vel ipsaꝫ mor
tem a timore gehenne nullo mō culpāda sunt
ista ymmo ex hoc laudāda est patiētia. Ex hoc
apparet ꝙ talia opa sunt bona moralitʳ ꝛ lau-
bilia quod non esset verum si essent pctā. ideo
dico ꝙ talia nō sunt peccata ymmo multa opa
infideliū sunt bona ꝛ meritoria non quidē vi-
te eterne sed diminutōis pene eterne seu boni
temporalis. Ideo ad ratiōes euidentias si-
ue auctoritates ꝑ ista ꝑ te. dico ꝙ Augu. aliqñ
dicit opa infideliū omnia esse peccata nō quia
peccant ex hoc ꝙ sic faciūt sed qꝛ oīa admitta
sunt cum peccato vel quia omnes infideles in
oīm actu eorū peccāt nō quidē male faciendo
.i. nō quia male faciunt. sed quia male omit-
tunt finē debitum ad quē referre deberent oīa
opera sua .s. charitatē. H̄ sentit magister sniarū
li. iiij. dis. xxxiiij. ca. viij. Ubi dicit sic. oīe quod
non est ex fide peccatum est. qd̄ non sic intelli-
gendum est vt quicq̄d fit ab infidelibus pecca
tuꝫ sit. sed omne qd̄ fit contra fidē id est cōtra
cōsciētiā male fit. vl' in oīni eo qd̄ infidelis fa-
cit peccat non quia illud facit sed quia eo mō
illud facit quo non est referens ad debitū finē
Et sic patet ad questionem ꝛ ad argumēta.

Ad ratiões respō siõis prime

Finis decisionis subtilissime magistri Ro-
berti holkot de imputabilitate peccati.

Sequitur determinationes quarundā questionū eiusdē magistri Roberti holkot: quas licet nōnulle earū semiplene sint: p̄termissas tamē: vt in epistola nostra diximus: nō oportuit. Verū nō desunt qui eas a discipulis holkot collectas putēt: aut ab ipso inter profitēdū in gymnasio publico dictatas: cum alij etiā scriptas ab eo velint. postmodū: q̄d neglexisse videtur: recognoscēdas et p̄ficiēdas. verū vtcūq₃ id sese habeat: boni equiq₃ consulas lector optime: et pro tua vtilitate sudatius susceptū munus benignius amplectare.

Determinatio holkot. Questionis prime.

A
Questio I
Argumentum primū principale

Trū aliquis

in casu possit ex precepto obligari ad aliq̄d q̄d ē cōtra cōsciētiā suam. Et nō q₂ si sic: ergo aliq̄s habēs consciētiā erroneā q̄ nō ē obediēdū p̄lato de studio in sacra scriptura: posset obligari ex p̄cepto prelati ad sic studēdū. cōña est plana et cōñs fl̄m: ergo illud ex quo seq̄tur sc₃ cōclusio. Falsitatē cōsequētis ego p̄bo trib⁹ medijs. Primo sic: quia si posset sic obligari aut erit dare maximū actū studij quo poss₃ se cōformare illi p̄cepto: aut minimū quo nō posset se cōformare illi p̄cepto. alterū illoꝝ dari opꝫ vt videt̄ ex quo nō est virtutis infinite: sed nec sic nec sic: ḡ et c̄. Et nō est dare maximū quo pōt nec minimū quo non potest. probat̄ sic. in infinitū pōt ip̄e intēdere actū studij: ergo null⁹ est act⁹ maxim⁹ studendi quē pōt hr̄e: nec mim⁹ quē nō. cōña ē bona: et añs ē verū ergo et cōñs. cōña p̄bat̄: q₂ si in infinitū pōt augere actū suū: vltra quēcūq₃ actū pōt habere maiorē: et p̄ cōñs nullus erit act⁹ maxim⁹ quē potest habere: ḡ nec minim⁹ quē nō: q₂ quēcūq₃ demōstres illū pōt hr̄e: ergo null⁹ est act⁹ quē nō pōt hr̄e. cōña est bona et añs p̄bat̄ sc₃ q̄ in infinitū pōt augere actū: q₂ ceteris parib⁹ cu₃ p̄fectiori obiecto pōt hr̄e p̄fectiorē actu₃ et meliorē: quia q̄nto ē cā p̄fectior tāto et effect⁹. cū ergo talia obiecta in infinitū possunt multiplicari: ḡ hēo p̄positū. Preterea si posset sic obligari ex precepto et c̄. q̄ hoc esset q₂ licitū est et nō cōtra salutē taliter studere vt suppono: et p̄ cōñs pōt obligari ad hoc ex p̄cepto. cōña p̄bat̄: q₂ ex regula. Nā tenemur obedire p̄latis in his q̄ nō sunt cōtra regulā et salutē aie: et tñ multa sunt talia q̄ non pñt p̄cipi. patet ḡ cōña. Sed falsitatē cōñtis ego p̄bo: q₂ aliqua sunt licita et nō cōtra salutē aie: et tamē nō pñt p̄cipi. Exēplū: violari ē licitū et tñ nō potest p̄cipi: q₂ nō pōt p̄cipi nisi q̄d pōt velle licite: cuiusmōi non est istud: ergo nec aliqua licita pñt p̄cipi: sicut studere: q₂ nō est maior ratio de vno licito q̄ de alio q̄ sic p̄cipet̄. Preterea nō esset rōnabile tale p̄ceptū dari habenti talē cōsciētiā: ergo tale p̄ceptū cū non obligat. et per cōñs non obligaret̄ talis ex precepto. Cōsequētia p̄bat̄: q₂ nullū p̄ceptū irrōnabile obligat. et añs p̄bat̄: q₂ tale p̄ceptū nō est rōnabile ex quo sequit̄ q̄ ille cui dat̄ tl̄e p̄ceptū necessario peccat. s₃ sic ē in p̄posito. ḡ et c̄. Maior p̄bat̄: q₂ si fecerit iux̄ p̄ceptū peccabit cō cōsciam suā: et iterū peccabit cō p̄ceptū nō faciēdo s₃ necessario faciet s̄m cōsciam vel s̄m p̄ceptū: et siue sic siue sic peccabit. ḡ necessario peccabit. cōñs fl̄m: q₂ tūc nō peccaret: q₂ s̄m aug. nullus peccat in eo q̄d vitare nō pōt. Ad oppositū. Nisi aliq̄s in casu possit obligari ad aliq̄d q̄d est cō cōsciam suā. sequit̄ q̄ p̄latus nūq₃ p̄ciperet subdito de quo stat q̄ sic subditus posset facere sibi cōscia₃ in oppositū et tūc nō teneret̄ obedire cōñs manifeste falsū. ḡ. In ista q̄one sūt q̄tuor articli iuxta tria argumēta. et in q̄rto r̄ndebo ad q̄onē. Prim⁹ articul⁹: q₂ argumētū tāgit de illa diuisione p̄bi de maximo et minimo ē inq̄rere vtrū illa diuisio sit bñ data. Sc̄ds articul⁹: q₂ tangit̄ in sc̄do articulo q̄ illō pōt p̄cipi q̄d ē licitū et nō cō salutē aie q̄ret̄ de illo. Terti⁹ articlus: q₂ tangit̄ in tertio argumēto q̄ hñs talē cōscia₃ necessario peccabit si det̄ sibi p̄ceptū. q̄rit vtrū talis cōscia obligat ad oppositū p̄cepti. Quarto r̄ndendū est ad q̄stionē. Circa p̄mū articulū sic p̄cedā. p̄mo dandus ē intellectus taliū terminoꝝ. sc̄do ponēde sunt cōclones. tertio arguendū est cō illas. Circa intellectū terminoꝝ ē aduertendū q̄ duplex ponit̄ diuisio in ista materia. Vna p̄ affirmationē de maximo et p̄ negationē de minimo. secūdo fit diuisio p̄ negationē de maximo: et affirmationē de minimo. Exēplū de primo: q₂ potētia sor. ad portandū lapidē finita ē. ḡ ē dare maximū lapidē quē sor. p̄t portare: vel minimū quē nō pōt portare. Nec alia diuisio p̄ negationē de maximo et affirmationē de minimo h₃ locū hic: vt postea patebit. Exemplū de secūdo p̄ negationē de maximo et affirmationē de minimo: vt q₂ non oīe cōtinuū est visibile a sorte o₃ dare maximū q̄d pōt: vel minimū q̄d non pōt videre. Est ḡ vt appet duplex diuisio. vna p̄ maximū in q̄d pōt aliqua potētia vl̄ minimū in q̄d nō pōt talis potētia. Alia ē p̄ maximū in q̄d nō pōt aliqua potētia talis: vel minimū in q̄d pōt. Maximū aūt in q̄d pōt talis potentia est illud quo nō est maius int̄ oīa illa que pōt talis potentia. Maximū in q̄d nō pōt est illud quo nō est maius int̄ oīa illa in q̄ nō pōt. Minimū aūt in q̄d nō pōt ē illud q̄d minus est int̄ oīa illa in q̄ pōt. Istis p̄suppositis ponēde sūt cōclones alique. Prima ē q̄ ille diuisiones tā date sunt bone. Probat̄ diuisio p̄ma sic. quia ē dare aliquē lapidē quē sor. pōt portare: et ille lapis p̄t augeri q̄ sor. nō pōt eū portare. ista duo cōdictoria verificantur successiue: sc₃ iste lapis

Probat̄ falsitas cōñtis primo

Secūdo

Tertio

Probat̄ maior

In oppositū

B
Decisio questiōis cōtinēs quattuor articulos

C
Prim⁹ articul⁹ cōtinēs tres p̄ticulas.

Prima

D
Sc̄da particula
Prima cōclusio

pōt portari a forte ⁊ iste lapis nō pōt portari a forte. accipio ḡ totū tps in quo verificat̄ pͥmū istoꝝ ⁊ totū tps in quo verificat̄ reliquū. ⁊ accipio mediū. Quero aut lapis iste possit portari a forte vel nō. Si pͥmū detur. sequit̄ ꝙ lapis iste erit maximus q̄ pōt portari a forte: q2 immediate post nō poterit portari a forte. ⁊ etiā3 in illo instanti poterit portari et nūq̄ post. ḡ in illo istā̄ti erit lapis ille maxim⁹ portabil' a for. Si det̄ alia ps ꝙ nō pōt portari a forte: sequit̄ ꝙ ille lapis erit minimus qui nō poterit portari a forte: q2 tunc nō potest portari a forte: ⁊ immediate ante potuit portari a forte. Sequit̄ ꝙ ꝑ viā ꝯdictionis est dare maximū lapidē quem potest portare: vel minimū quē nō pōt portare ⁊ ita sequit̄ ꝑ viā ꝯtradictionis ꝙ illa diuisio per maximū qđ pōt vel vel minimū qđ nō pōt fuerat bene data. Scđa diuisio ꝓbat̄. Quia illa diuisio q̄ fit ꝑ maximū qđ non: vel minimū qđ sic sit bene data. ħ ꝓbat̄ de potentia visiua fortis: q2 est dare aliquā rē que ꝑ se existens ꝓpter suā puitatem nō potest videri a forte ꝰm dispositiones quas nunc habet fortes: illa res potest sic augeri ꝙ potest sic videri a forte tūc ista sunt cōtradictoria. iste lapis potest videri a forte: ⁊ iste lapis nō potest videri a forte. ⁊ accipio totū tps sicut prius ⁊c. Et quero an in illo instanti medio poterit videri an nō: si sic cum immediate ante nō potuit videri. sequit̄ ꝙ in illo instanti medio est minimū visibile. Si non potest videri ⁊ immediate post poterit videri. sequit̄ ꝙ in illo instanti medio hoc ess3 maximū nō visibile: quia hoc tunc nō poterit videri: et omne maius eo poterit videri. nec tamen est alia diuisio ꝑ maximū qđ potest: vel minimu3 qđ nō potest: quia in illo instanti erit dare maximū quod poterat videre: nec minimū quod nō potest. ergo ꝑ viam cōtradictiōis sequit̄ ꝙ illa diuisio ꝑ maximū quod nō: vel minimū qđ sic sit bene data. Secūda ꝯclusio ꝙ ad inferendum illas diuisiones per maximū qđ sic: ⁊ minimū qđ nō. ⁊ maximū qđ nō ⁊ minimū qđ sic requirit̄ vna copulatiua vera ex subcontrarijs. quelib3 eñ potentia ex hoc finita est: quia in aliq̄d potest ⁊ in aliq̄d non. Exemplū de prima diuisione ex hoc ꝙ potentia fortis ad agēdum puta ad portandū est finita ⁊ aliqđ pondus potest portare ipse mediante sua potētia: ⁊ aliqđ nō: ex hoc finita ē. Si aūt posset quodlibet portare puta hoc pondus. ⁊ adhuc duplū ⁊ adhuc triplum. ⁊ sic infinicū non esset sua potentia finita ꝟ infinita. Ex illo sequit̄ ꝙ vbi est ꝓcessus in infinitum nō contingit inferre illa3 diuisionem: quia talia ⁊ subcontraria ex subcōtrarijs nō possent ibi ꝟificari ꝟbigr̄a: si fortes esset tante virtutis ꝙ posset portare a. lapidē ⁊ duplū ad a. ⁊ sic in infinitū non esset dare maximū lapidē quē posset portare. nec minimū quē nō posset portare: ergo isto posito quēcūq3 lapidem posset fortes portare: ⁊ per ꝯñs null' esset maxim⁹ quē fortes posset portare: nec minim⁹ quē fortes nō posset portare. Tertia cōclusio. ꝙ talis copulatiua ex talibus subcōtrarijs nō est per se sufficiens ad semꝑ inferendū illas diuisiones per maximū. Exemplū de prima diuisione: vt si ponatur vt verisimile ē ꝙ indiuidua alicui⁹ speciei sicut hōis nō possunt eē sub quacunq3 parua q̄ntate: nec sub quacūq3 magna: ⁊ cū hoc ꝙ nulla sit minima q̄ntitas nec maxima competēs tali speciei sicut possibile est ⁊ forte sic de facto est. ⁊ tūc agens naturale aliquā q̄ntitatē potest producere in indiuiduis talis speciei ⁊ aliquā nō: sicut patet. ⁊ tamē nō est dare maximā q̄ntitatē quā potest producere. De secūda diuisione patet hoc idem. ponat̄ ꝙ a. sit aliquod calidum vniformiter difformiter in calore: cuius vtrūq3 extremū terminet̄ exclusiue ad calorē: ita ꝙ gradus caloris ad quē terminat̄ extremū calidius sit gradus remissior inter illos gradus quorū quilibet est intensior q̄ aliquis gradus qui sit in illo sic difformiter calidior: et gradus ad quē terminatur remissius sit grad⁹ intensior inter illos gradus. quoꝝ quilibet est remissior q̄ qui ē in isto corpore difformiter calido: tūc aliq̄s grad⁹ caloris est in isto calido q̄ sic difformiter est calidus ⁊ aliquis nō est in illo sic: nō tamē minim⁹ gradus caloris qui sit in illo. nec maximus qui nō sit in illo. Et pat3 hec cōclusio ex quo terminat̄ ex vna parte ad gradū remissiorē q̄ sit in illo: ⁊ ex alia parte ad gradū aliquē intensiorē q̄ sit in illo. seq̄tur ergo ꝙ talis copulatiua non est per se sufficiens ad inferendū talē diuisionē. Quarta cōclusio quo ad hoc ꝙ prima diuisio que datur per maximū qđ sic. vel minimū qđ non inferatur ex tali copulatiua oportet ꝙ talis particularis affirmatiua huius copulatiue ex talibus cōtrarijs verificetur pro aliquo et pro omni minori illo pro quo sic verificatur. et ꝙ particularis negatiua possit verificari pro aliquo et pro omni maiori illo ꝓ quo sic verificat̄. ⁊ ꝙ qđlibet ꝓ quo particularis verificat̄ sit maius omni alio: pro quo verificatur affirmatiua. Et quādo ita est ex tali copulatiua infertur illa diuisio que datur ꝑ maximū qđ sic: ⁊ minimū qđ nō. Et probatur hec conclusio. nam accipio hāc copulatiuā: aliquē lapidē potest fortes portare et aliquē non que copulatiua sufficienter infert ꝙ aliquis lapis est maximus quē fortes potest portare mediante sua potentia quā tunc habet: vel mini-

E Secūda ꝯclusio

F Tertia cōclusio

G De scđa ꝓbat̄ ꝙ sit bona

H Quarta cōclusio

Probatur cōclusio quarta

mus quē nō potest portare mediāte sua potentia quā tūc habet particularis affirmatiua isti us copulatiue pro aliquo lapide verificat: ꝛ ꝓ oīm lapide minori: quia si potest qd̄ maius est: potest ꝛ qd̄ min⁹ est portare. Particularis aūt negatiua verificat semꝑ ꝓ aliquo ꝛ omni lapide maiore illo: quia si nō potest portare illd̄ qd̄ minus est: nec illud qd̄ maius est. ꝛ qd̄libet pro quo verificatur negatiua est maius oīm illo ꝓ quo verificat affirmatiua: quia quilibet lapis qui nō potest portari a sorte mediāte sua potētia quā habet est maior oīm lapide: qui potest portari a sorte. Dēs ergo cōditiones requiruntur ad hoc ꝙ talis diuisio possit inferri ex tali copulatiua ex subcōtrarijs: sicut iā in ista copulatiua. Ubi aūt iste cōditiones nō apponūtur nō infertur illa diuisio per maximū qd̄ sic ꝛ minimū qd̄ non. Uerbi gratia aliqua virt⁹ potest portare lapidē ꝛ aliqua nō: quia est ita ꝑua ꝛc̄. Non est dare maximā q̄ potest portare a. quia quacūq̧ virtute data que potest portare a. etiā minor virtus potest portare a. q: qd̄ minor potest portare vel facere: pōt ꝛ maior. Nec est dare minimā virtutē que nō pōt portare a. quia si sic illa virtus minima que nō pōt portare a. sit b. tūc sic b. nō potest portare a. ꝛ per ꝯñs nec aliquid minus b. pōt portare a. q: qd̄ maius non potest facere: nec min⁹ facere potest. ergo b. nō est minima virt⁹ que nō potest portare a. Et cota causa quare nō infertur hmōi iā dicta diuisio per maximū qd̄ sic vel minimū qd̄ nō: est q: ꝑticularis affirmatiua nō verificat pro aliquo ꝛ oīm maiori eo. Nec etiā ꝑticularis negatiua verificat ꝓ aliquo ꝛ oīm maiori eo sicut ꝓbat: ideo talis diuisio nō infertur ex tali copulatiua.

Z Quinta cōclusio

Quinta cōclusio. ꝙ ad hoc ꝙ ista diuisio scd̄a que est data ꝑ maximū qd̄ nō ꝛ minimū qd̄ sic inferatur ex tali copulatiua oportet ꝙ ꝑticularis negatiua verificetur pro aliquo ꝛ pro omni maiori illo pro quo sic infertur. ꝛ ꝙ illud ꝓ quo verificatur illa ꝑticularis affirmatiua sit mai⁹ oīm eo pro quo verificat negatiua. Uerbi grā: hec copulatiua. aliqd̄ est visibile ita paruū ꝙ non potest videri a sorte et aliq̊d potest videri sufficiēter. infert illā diuisionē per maximū qd̄ non ꝛ minimū qd̄ sic: quia est dare maximū visibile qd̄ non potest videri a sorte: vel minimū qd̄ sic. ꝛ sic negatiua verificat pro aliquo visibili et pro oīm minori illo visibili: quia si sic aliqd̄ visibile qd̄ nō potest videri a sorte propter suam paruitatē: nec illud qd̄ esset minimū illo posset videri a sorte. Similit̄ hec ꝑticularis affirmatiua verificatur pro aliquo ꝛ pro oīm maiori illo ꝓ quo sic verificatur: quia si sortes pōt videre illud qd̄ est minus a. potest videre illud quod est maius a. et qd̄libet pro quo verificat illa affirmatiua est maius omni illo pro quo verificatur negatiua. et ideo sufficienter infertur talis diuisio ex tali copulatiua. Si aūt iste conditiones nō apponūtur cū tali copulatiua ꝛ ex subcōtrarijs nō oportet ꝙ illa diuisio bene inferatur. Uerbi gratia ponat ꝙ hic sit vnū corpus cuius vna medietas sit alba et alia nigra: ꝛ sic aliquā albedinē habet in se illud corpus ꝛ aliquā non: ꝛ sic nulla est minima albedo quā habet illud corpus: nec maxima quā nō habet. Nō nulla sit minima quā habet patet nec maxima quā nō habet etiā quacūq̧ accepta quā nō habet: ex quo cōtingit dare albedinē minorē et maiorē in infinitū quā nō habet: quia quacūq̧ data quā nō habet adhuc est dare albedinē in duplo maiorē ꝛ in triplo maiorē quā nō habet: ergo illa data nō fuit maxima albedo quā non habet in instāti: quia si illā nō habet adhuc est vna maior quā nō habet. Et tota causa q̄re nō infertur diuisio est quia cōditiones supradicte nō sunt apposite vt dictū est.

K Sexta cōclusio

Sexta cōclusio est ꝛ sequitur ex duab⁹ immediate precedētib⁹ ꝙ opposito mō est de copulatiua illa ex subcōtrarijs q̄ infert talē diuisionē per maximū. Probatur. affirmatiua verificat pro aliquo ꝛ pro oīm minori illo pro quo sic verificat ꝛ pro quo sic infertur illa negatiua est maior. Sed in illa copulatiua que infert illā diuisionē per maximū qd̄ nō est totaliter equaliter. Patet ergo hec cōclusio ex duab⁹ cōclusionibus precedētib⁹.

L Tertia ꝑticula Cōtra cōclusionē primā argumētū ꝑncipale: de quo vide Q.

Contra primā cōclusionē. videtur ꝙ in his casibus predicte diuisiones nō sunt bene date: quia capio calorē vniformē aliquē actu: tunc iste calor aliquē calorē potest producere ꝛ aliquē non: ꝛ tamē vt videtur nō ē dare maximū calorē quē potest producere: nec minimū quē nō pōt ꝓducere. Primū nō potest dari scilicet maximū quē potest ꝓducere: quia accipio calorē illū sic maximū tūc ille calor potest produci in aliqd̄ subiectū: et per consequēs illud subiectū est maximū calefactiuū ab illo calore: tunc quero aut ille calor in extremo illius sic calefacti: magis distantis ab agente sit aliquis calor aut non. si non: ergo illud non fuit maximū qd̄ potest calefieri ab illo calore. Si sic: quero aut ille calor est alicuius certe intensionis: aut infinite remissionis. Scd̄m non potest dari: quia nullus talis calor est: ergo oportet dare primū scilicet ꝙ est alicuius certe intēsionis in illo extremo. ꝛ si sic: ergo remissiorē calorē poterit vlterius causare ꝛ per cōsequēs nō fuit maximū quod potest calefieri ab illo. Patet ergo ꝙ non est dare maximū calorē quē potest ꝓducere: nec minimū est dare quē non potest producere: ꝛ per cōsequēs

omnẽ minorẽ potest producere et omnẽ maiorem: quia illud calidũ vniforme potest sibi assimilare aliqđ passum sibi equale: et illa duo tertiũ: et sic in infinitũ: ergo nullus calor erit minimus quẽ nõ potest producere: quia oẽm calorẽ potest ipe producere ⁊c̃.

Ad idem

Adhuc cuꝫ arguitur de calore vniformi verum sit dare maximũ calorem quẽ potest producere. Dicũt aliqui ꝙ est dare maximũ calorem quẽ a. potest producere. Hoc ꝓbatur sic quia arguit̃. Nullꝰ calor potest esse precise duple virtutis in causando aliũ calorẽ. Cõsequẽtia est bona et ꝯñs falsum: ergo ⁊ antecedẽs. Falsitatẽ ꝯñtis probo: quia aliquo calore vniformi totũ est precise duple virtutis in causando aliuꝫ calorẽ ad suã medietatẽ: vel ad calorẽ equiualẽtẽ sue medietati. Probo cõsequẽtiã: quia si nõ esset dare maximũ qđ a. calidum potest producere: ergo nullũ potest dari tale qđ potest precise producere duplũ ad illuꝫ calorẽ qui esset productus ab a. ⁊ per ꝯñs nullus calor produci potest qui esset precise duplũ ad totũ productũ ab a. ergo nullũ calidũ possit dari qđ precise possit producere duplũ ad illud qđ ꝓducibile esset ab a. ⁊ ita nihil põt dari qđ ꝓcise esset duple virtutis ad a.

Secũdo

Preterea si nõ esset dare maximũ calorẽ quẽ a. posset producere seqtur ꝙ aliqđ calidũ qđ nõ esset ita calidũ sicut a possit tm̃ producere de calore sicut a. qꝛ accipio vnũ calidũ qđ habeat vnũ gradũ caliditatis citra gradũ summũ ipiꝰ a. qđ sit b. tũc b potest tm̃ producere sicut a. nisi detur ꝙ aliqs sit gradus maximus caloris quẽ potest a ꝓducere: ergo nisi a possit ꝓducere gradũ sibi equalem: sequitur ꝙ tm̃ possit b. sicut a.

Tertio

Preterea. per philosophũ potentia actiua terminat̃ per maximũ in qđ potest: ergo est dare maximũ calorem in quẽ potest a.

Replicatur ꝑmo cõtra dictãs rões

Sed contra illud. si aliquis esset calor qui sic esset maximus producibilis ab a. sit ille calor c. et qro vtrũ c. in extremo remotiori suo ab a terminet̃ ad aliquẽ graduꝫ intrinsece: aut non. Si nõ: ergo sequitur ꝙ nullus sit maximꝰ gradus caloris qui sit in c. quia quocunqꝫ accepto ille calor habet in vtroqꝫ extremo certã intensionẽ. Si sic ergo gradũ intẽsiorẽ potest c. vlterius causare.

Scđo principalit̃

Preterea sic ad principale. Si sit dare sic maximũ calorẽ ꝓducibilẽ ab a. ponatur ergo ꝙ producatur: accipio illud quod precise est calefactiuũ per calorem illũ sic maximũ productiuũ ⁊ quero sicut prius: aut in superficie remotiori ab a. sit aliqs gradus caloris: vel non. Si sic: cum non sit infinite intensionis in illo extremo: sequitur ꝙ erit alicuius certe intensionis: et per cõsequẽs intẽsiorem caloreꝫ poterit vlterius producere: ⁊ sic arguit̃ de quocũqꝫ. ergo nullus erit maximꝰ producibilis si in illo extremo modo nõ sit caliditas. ⁊ in oĩ puncto citra illud extremũ est caliditas. ergo illud totum ẽ minimũ calefactũ: quia hoc nõ erit calefactum. ⁊ omne minus eo nõ terminatũ ad extremũ remissius est calefactum.

M Cõtrã dictã ꝑmũ

Ex quo sequit̃ ꝙ nullus erit maximus calor ꝓductus: quia nihil est maximũ vltra illud totũ qđ sit calefactum ab a: ⁊ ꝑ ꝯsequens nullus esset maximus calor ꝓductus: quia nihil ẽ maximũ citra illud qđ agit calefactum ab a: et ꝑ ꝯsequens a est maximus calor. Iteꝫ dicetur aliter ꝙ est dare minimũ calorem quẽ a nõ potest ꝓducere ⁊ nõ maximũ quẽ potest: ⁊ hoc ꝓpter rationes adductas contra illam que ponit maximũ calorem qui potest produci ab a.

Cõtrã scđm

Contra ex isto sequitur ꝙ nõ posset sibi assimilare aliqđ passum. ꝯsequẽs est falsum: vt videtur. Probat̃ ꝯsequẽtia. da ꝙ possꝫ tunc illa pars sic assimilata que sit b cũ ipso a posset assimilare c. ptem que esset equalis ipsi b ⁊ sic in infinituꝫ cum quilibet calor ꝓductus ab a sit ita potens ad ꝓducendum calorem sicut a potest ⁊ ꝑ cõsequens cum b fuerit assimilata poterit ipsa cum a assimilare c. ⁊ a b c poterũt assimilare d. ⁊ sic in infinitum. ergo nullus erit minimꝰ calor quẽ nõ potest ꝓducere a.

N Resolutio dubij

Pro solutione istius dubij est notandũ ꝙ quidam sunt effectus ꝓducibiles qui dũ ꝓducunt̃ concurrunt cum ipsis agentibus ad ꝓducendum consimiles effectus sicut patet ex calore de frigiditate ⁊ multis similibus. Similiter hoc idem in aliquibus effectibus substantialibus. sicut patet de igne. Ignis enim dum ꝓducitur: producit ignem cuꝫ principali agente. Aliqui sunt effectus qui dum ꝓducuntur: non producunt cuꝫ principali agente consimiles effectus: sicut patet de albedine ⁊ nigredine. Non enim quando albedo ꝓducitur. tunc producit ipsa albedinem. Similiter aliqui effectus substãtiales sunt tales qui non ꝓducunt ꝯsimiles effectus cum principalibus agentibus. ⁊ fm̃ hoc ponentur hic alique conclusiones.

O Prima conclusio

Prima est ꝙ loquendo de talibus effectibus qui ꝓducunt similes effectus cum principalibus agentibus non est dare maximũ effectum quẽ possunt talia agentia producere nec minimũ quẽ nõ possunt producere.

Probatur cõclusio prima

Probatur ꝑ hoc quia agens principale in talibus potest sibi assimilare aliquod passuꝫ: ⁊ illud passum cum ꝑncipali agẽte sibi possunt assimilare equale. ⁊ sic in infinitum. ergo non est dare maximam quam potest assimilare: nec minimã quã non potest assimilare. quia vbi est ꝓcessus in infinitum: vt patꝫ supra: ibi non potest terminari copulatiua facta ex subcontrarijs: quia ꝑticularis negatiua

non potest ibi verificari. et tamen ad inferendum talem divisionem: vt prius dictum est requirit talis verificatio talis copulatiue.

Scdo probatur conclusio

Preterea secūdo de anima cōmēto .xli. pbat philosophus φ ignis nō potest esse causa nutrimenti. scꝫ qua te animal nutrit: quia est talis modus alterationis quo alteratur nutrimentū in subiectum hmōi: quia animalia essent infinita: quia ignis potest crescere in infinitum si apponatur combustibile. ergo ignis non est talis modus cause cum sm cōmentatorē ibidem omnis talis modus finitus sit et nullus talis modus poterit esse infinitus et dicit cōmentator ibidem φ ignis est talis nature φ non cessabit actio sua in aliquo dum combustibile fuerit. Ex qua auctoritate patet φ φtum est ex natura ignis non est dare maximū ignem quē ignis iste pōt cāre et totalis causa est: quia ignis quādo pducitur: producit ignem et assimilat sibi passum.

Scda cōclusio

Secūda ɔclusio φ loquendo de effectibus talibus qui nō totaliter cōproducunt effectus consimiles dum pducunt. videndum est si particularis affirmatiua huius copulatiue et sub cōtrarijs verificatur p aliquo: et omni maiori eo p quo sic verificatur et quodlibꝫ sub quo verificatur. sic et particularis negatiua sit maior omi eo p quo sic verificatur affirmatiua. et si sic semp est dare minimū effectum in talibus quē nō potest pducere: et hoc si particularis affirmatiua et negatiua fiant sine omi termino distributiuo. Quare autem dicatur: hoc dicetur post in solutione vnius argumenti: verbigratia de albedine b. Albedo est vna res tlis que nō pducit albedinem quādo pducitur. et de aliquo albefactiuo: puta de a est veruꝫ dicere φ aliquā albedinem potest ipsa pducere et oēm minorē vel consimilem et aliquā nō potest: nec aliquā maiorem: et nō est dare maximam quā potest producere. ergo est dare minimā albedinem quā nō potest producere. Mn nō sit dare maximā. Probatur sic. quia a fortius causat albedinem in partem ppinquam φ remotam. ergo quāto partes passi plus distant ab a. tanto remissiorem albedinem causabit a. cum ergo nō sit dare albedinē infinite remissionis. sequitur φ ad quācūqꝫ intensionem causabit albedinem. et p cōsequens nulla erit albedo maxia que poterit causari ab a: quia si ponatur φ sic. Quero aut illa est infinite remissionis in extremo remotiori ab a: aut nō. pmū non contingit dare: quia nulla talis est. ergo oportet dare φ sit certe remissionis. et p ɔsequens remissiorē albedinem vlterius causat vel potest causare et p ɔsequens pma albedo data nō fuit maxia

Relinquitur ergo φ sit dare minimā albedinē quā a. nō pōt pducere dupliciter: quia et duplā non potest: et φlibet minorē potest.

Scdo probatur conclusio

Preterea pbatur φ in talibus effectibus que dū producūtur nō producūt effectus cōsimiles nō sit dare maximā sed minimā quā nō: et hoc si pticularis affirmatiua verificatur pro aliquo et omni maiori eo: quia alia diuisio per maximū qd nō. et c. non habet hic locuꝫ. Probatur hoc sic: quia si esset dare maximū effectū quē posset tale agēs producere in isto casu: et pro quo posset illa particularis affirmatiua verificari sit ille effectus b. et agens a. tunc b. est effectus maximus quē a. potest producere accipio tūc totā resistentiā passi que est in productione ipsius b. ad a. et sit illa resistentia tota c. tūc quero: aut c. sit maior φ tota potētia actiua ipsius a: aut equalis: aut minor. Si maior: ergo a pro tūc nō pducit totū b. quia resistentia est maior quā a nō potest vincere. Si sit equalis: ergo c. est minima resistētia quā a non potest vincere et omnē minorē potest: et per cōsequēs adhuc seqtur φ non potest producere b. quia resistentia c. est tāta sicut potentia actiua ipsius a. Si minor: ergo sequitur φ potentia actiua ipsi' a: excedat c. resistentiam: et per ɔsequēs in aliquo. sed nō in aliquo indiuisibili: ergo in aliquo diuisibili. ergo p cōsequēs si excederet p medietatē huius excessus adhuc posset vincere c. resistentiā. et per consequens b. non fuit maximus effectus quē a. potest producere: ergo a. potest producere maiorem resistentiā φ sit illa tota resistētia que erit in pductione ipsius a. Seqtur ergo φ non sit dare maximū effectuꝫ quē a potest pducere in isto casu. et per cōsequēs ē dare minimū quē nō potest pducere et c.

Tertia cōclusio

Tertia conclusio est φ loquendo de talibus effectibus qui nō cōproducunt effectus cōsimiles dū producūtur si particularis negatiua verificatur pro aliquo et omi minori eo. et particularis affirmatiua p aliquo et omi maiori eo: et cū hoc si qdlibet pro quo verificatur affirmatiua sit minus omni eo p quo verificatur negatiua. et etiā si talis particularis negatiua et affirmatiua fiant sine omni termino distributiuo semp ē dare maximū qd nō potest producere et nō minimū. Quod pbatur quia in tali casu semp infertur talis diuisio per maximū qd nō: vel per minimū qd sic: sicut pri' ostensum est. et nō est dare minimuꝫ: g est dare maximuꝫ. M non sit dare minimū pbatur per exēplū: quia aliquid est continuū respectu partiū qd pter suā paruitatē si per se existat non potest videri a sorte sm dispositiōes quas tūc habet sortes: et per cōsequens nec aliquod con

timū minimū: ⁊ aliquod potest videri. ⁊ ꝑ cō-
sequens omē maius potest videri ⁊ omē illud
quod potest videri a sorte est maius omni illo
cōtinuo quod nō potest videri. Hic infert illa
diuisio ꝑ maximū qđ non ⁊ minimū qđ sic: si-
cut patet in istis terminis ꝙ non sit dare mini-
mū ꝯtinuū quod potest videri a sorte. patꝫ: qꝛ
tunc aliquid videret a sorte: cuius nulla pars
potest videri a sorte ſm dispositiōes quas tūc
habet sortes: quod videtur incōueniens. ergo
est dare maximū ꝯtinuū quod nō potest vide-
ri a sorte ſm dispositiones quas tunc habet.

Scḋo probatur

Preterea si sit dare minimū quod potest vi-
deri. sequitur ꝙ particularis negatiua verifi-
catur: ⁊ tunc erit dare minimū pro quo verifi-
catur talis particularis affirmatia. sit illud er-
go a. ⁊ potētia actiua b. si ergo a sit minimū in
quod potest b. ergo potentia resistitiua ipsius
a est maior ꝙ potentia b vel equalis vel mior
Si maior. ergo b nō potest in illud. ⁊ ita nō est
minimū in quod potest b. Si equalis: ergo est
minima in quā non potest b. ⁊ per ꝯsequens a
nō est minimū in quod potest. Si minor: ergo
potentia b excedit potentiam resistitiuam a. ⁊
per consequens in aliquo. ergo si excederet me-
dietatem hmōi excessus adhuc posset b in a. er-
go b potest in minus ꝙ in a. ergo a non fuit mi-
nimum in quod potest b. Ex prima conclusio-
ne istarum trium patet quid sit dicendum ad
illud dubium ꝙ scꝫ non est dare maximū calo-
rem quē a agens potest producere ꝙtum est ex
se: nec minimum quē nō. Quilibet enim calor
quando producitur: comproducit calorem: vt
dictum est. in talibus vero non est dare maxi-
mū: qđ sic: vt ibidem etiā dictū est.

Ad argumēta pn cipalia

Ad argumenta principalia

ꝙ sit dare maximū. Ad primum dici-
Ad primū
tur ꝙ aliquod agens est precise duple virtutis
ad aliud sic ꝙ a quocūꝗ ꝓducitur vnū potest
illud produci. quod. s. sit precise duplum ad il-
lud. ⁊ ꝓpter hoc potest vna potentia precise di-
ci dupla ad aliam. ⁊ sic nullū est dare maximū
producibile ab alio: quia nullum tale maximū
potest dari.

Replicatur

Contra. ex isto sequitur ꝙ vir-
tus minor esset dupla ad maiorem virtutē: qꝛ
in casu arguendo. in quēcunꝗ calorem pōt a
calor maior potest in illū calor minor. ⁊ in du-
plum ad illum: quia accipio aliquem calorem
qui sit a. in quēcunꝗ calorem potest a. et pars
a concurrit cum toto a in causando calorem
saltem partialiter. Cum ergo in infinitum po-
test calor extensiue augeri. sequitur ꝙ in quēcū-
ꝗ calorem potest a in illꝰ duplū pōt pars a: ⁊
econtra: ergo per illam oportet ꝙ virtus minor
esset dupla ad maiorem.

Responsio

Ideo dicitur aliter:
quia accipiendo virtutē agentis penes illud
quod ipa potest sic dico: ꝙ nulla virtus est pre-
cise duple virtutis ad aliam: quia demonstra-
ta quacunꝗ virtute nō est dare maximū in qđ
potest: ⁊ per consequēs nullum in quod potest
vnū illorum est precise duplū ad illud in quod
potest aliud. qđ tamen requiritur ad hoc ꝙ ali-
quid esset precise duple virtutis ad aliud.

Ad secundum

Ad
aliud dico: quia si ponatur ꝙ a. sit vniformiter
calidū aliquo certo gradu ita ꝙ nō habeat ali-
quem gradū maiorem in se illo gradu: et b. ha-
beat in se omnē gradū citra gradū ipsius a. tā-
tum calorem extensiue potest b. causare sicut a.
quia ad quācūꝗ distantiā potest a causare ca-
lorem intensiue et b. potest: licet intensiue b. nō
potest tm̄ calorem intensiue causare: sicut po-
test a: quia a. potest causare gradum propriū. b
non potest tantū causare: quia non habet tan-
tum gradū.

Ad tertium

Ad tertiū de philosopho dico ꝙ
non est intentionis philosophi primo de celo
dicere ꝙ est dare simpliciter maximū per quod
potentia actiua terminetur: ita scꝫ ꝙ in tantū
potest et non in maius. Sed intētio sua est ibi
ponere scilicet ꝙ est dare maximū numerū ta-
lium per quem potentia actiua terminetur. Et
hoc patꝫ per exēpla sua. Nā postꝙ posuit dif-
finitionem naturalis potentie actiue. et ꝙ po-
test dari per vltimū quod est in re de potentia
prima. et per vltimū quod potest talis res. Ex-
emplificat: vt si quis potest perambulare decē
passus: potest perābulare duos passus. Et qui
potest decē libras ferre: potest duas libras fer-
re. ecce ꝙ exempla philosophi vadūt ad hoc ꝙ
est dare maximū numerū taliū in quem potest
Unde sic loquendo est dare maximū in quod
potentia actiua: id est maximū numerū taliū
in quem potest potentia actiua. Uerbi gratia:
ponatur ꝙ possem portare centū libras et non
plures: et sic centenarius librarū esset maximꝰ
numerus taliū in queꝫ possem: et vna libra est
numerus talium in quē non possem. Unde est
dare maximū numerū taliū in queꝫ potest ta-
lis potentia: et minimū numerū in quē non po-
test. Cum isto stat ꝙ non est dare maximuꝫ qđ
potentia potest portare: quia cum isto stat cen-
tenarius librarum ⁊ vna libra est minima quā
non potest portare: et omne minus potest: et ꝑ
ꝯñs potest portare centū libras ⁊ medietatem
vnius libre: vel centū libras et tres tertias vni-
us libre: et sic in infinitū: ergo sequitur ꝙ nullū
est simpliciter maximū qđ potest portare. Hoc
idem patꝫ de potentia passiua. diffinitur enim

per minimū eius in quod potest. Ponit exem plū: vt si non potest ferre centū libras: ipse non potest ferre centū ⁊ vnā. ita ꝙ vult philosophꝰ ꝙ est dare minimū numerū taliū: per quē terminatur potētia passiua: ⁊ non minimū simpliciter per qḋ terminatur: ita ꝙ si centū libre termināt potentiā passiuā alicuius: minor numerus nō terminabit eius potentiā passiuā. Unde idem numerus erit minimꝰ numerus terminans potentiā passiuā eiusdem.

R
Oritur dubium

Sed hic est dubium. Dicebatur em̄ in scḋa cōclusione de efficientibus non producētibus effectus consimiles dū actu producūtur: vtputa de albedine ꝙ nō sit dare maximā albedinē quā a. agens potest producere: quia hoc dato illa esset infinite remissionis in extremo remissiori ab agēte: quia dato ꝙ non: vel ꝙ esset certe intensionis in illo extremo sequitur ꝙ remissiorē albedinē causasset. Ulterius illa prima data non fuisset sicut maxima: vel ꝙ per tēpus egisset in illud extremū inducendo albedinē non augendo partem continuatā illi extremo inducēdo albedinē remissiorē. Et sic diceretur ꝯsequēter de omi pte illius. ꝙ sic a. albefit vt a. quia agens prius induxit albedinē ad aliquē certū gradū in totam illā ptē continuatā illi pti: ⁊ ita nulla erit pars eius quod debet sic albefieri cōtinue ⁊ per aliquod tēpus: qḋ est incōueniēs. Sed contra. ex hoc sequitur ꝙ si aliquod corpus debet sic albefieri per motū per partē ante partē ꝙ non contingit dare primū instās a. in quo hec pars vel illa esset albefacta: tunc sit illa pas x: tūc est dare primū instans quo a. pars est albefacta. et si sic sequitur ꝙ in illo instanti esset albedo infinite remissionis in extremo remotiori ipsius a. ab agente: quia si esset in illo instanti alicuius certe intensionis albedo minor in illo extremo sequeretur primo ꝙ albedo prius fuisset causata in illo extremo ſm medietatē huius intēsionis: ꝙ ſm illā totā intensionē: quia agens vniformiter intendit albedinē in extremo remotiori ipsius a. et in extremo propinquiori ipsius a. mō in extremo ꝓpinquiori a. nulla albedo causatur ibi ſm aliquā intensionem: quin in illo extremo prius fuit causata albedo minus intēsa ergo eodem modo in extremo remotiori: et per cōsequens non est dare primū in quo hec pars erit albefacta. Et consimiliter arguitur de quacunqꝫ parte sicut arguitur de illa. Et ita patet ꝙ illud non fuit primū instās: in quo hec pars fuit albefacta.

Pro solutiōe dubij

Prima conclusio

Pro solutione istius dubij ponende sunt alique conclusiones. Prima ꝙ nullius partis quod debet albefieri est dare pmū: in quo ipsa sit albefacta per motum. Hec conclusio ꝓbatur ꝑ argumentum īmediate precedens.

Scḋa cōclusio

Secūda cōclusio ħ est ꝙ nō est dare pmū instans in quo aliquis gradus albedinis siue albedo inducitur in aliquam partem illius quod sic debet albefieri: quia si sic ponatur ꝙ a esset illud instans: tunc in a esset pmo verum dicere ꝙ nunc inducitur aliquis gradus albedinis in aliquam partem ipsius quod sic debꝫ albefieri ⁊ nunꝙ̄ prius inducebať aliquis gradus albedinis in aliquam partem huius quod debet sic albefieri: quod est indubitāter falsum quia ante quēcūqꝫ gradū inductum in aliquaꝫ partem ipsius ꝑus inducebať aliquis gradus remissius. ⁊ per ꝯñs nō est dare primū in quo aliquis gradus albedinis inducitur sic per motum.

Tertia cōclusio

Tertia conclusio est ꝙ vniuscuiusqꝫ albedinis est dare pmum instans in quo aliquis gradus albedinis siue albedo inducitur ꝑ motum: quia nisi cuiuslibet albedinis gradus esſꝫ dare primū in quo inducitur per motum sequitur ꝙ oporter dare vltimū in quo non inducatur talis albedo ꝑ motum: sit a ergo aliqua albedo vel aliquis gradus inducendus per motum ⁊ sic b vltimū in quo nō inducitur talis albedo vel talis gradus per motum ⁊ īmediate post erit albedo ꝑ motuꝫ vľ talis gradus inductus ꝑ motū ⁊ sit mō d instans isto casu posito seqť hec cōclusio ꝙ aliquid erit inductū ꝑ motū postꝙ̄ nō fuerit inductū ꝑ motuꝫ ⁊ nūꝙ̄ desinet induci per motum puta ipm̄ a. ꝯsequens falsum. Q̄ autē hec conclusio sequatur patet per hoc: quia si a desinet induci per motuꝫ aut ergo in b aut in aliquo instanti post d. nō in b: quia tunc arguitur sic hoc dato a nunc hic non inducitur per motum puta in hoc instanti b et a inducetur per motum: quod est incōueniens Si autem dicatur ꝙ a desinit induci per motū non in isto instanti d. sed in aliquo instāti post b. Contra: quia inter quodcūqꝫ instans post b est tempus medium. ergo si b sit vltimū in quo a non inducitur per motum. sequeretur ꝙ immediate post d a inducetur per motum ⁊ non in aliquo instanti post d vt ꝓbatuꝫ est. ergo in b a desinet induci per motum ⁊ in d a incipit induci per motum. ergo in eodeꝫ instanti a desinit induci per motum ⁊ incipit induci ꝑ motum. Q̄ autem in b a incipit induci ꝑ motum patet per te: quia dato ꝙ in b a non inducitur per motum ⁊ īmediate post inducitur per motum. ergo in b a incipit induci ꝑ motum. Preterea si sit dare vltimū in quo nō inducitť ipsuꝫ a per motum: sit illud istans b. sicut prius: ⁊ sit modo instans d. tunc quero aut in isto instanti d est aliqḋ acquirendum de a aut nō. Si nō sit

aliquid acquirendū de a: ergo illud instans b. non erit vltimum in quo non inducitur ipsum per motum: cum nihil restat nunc acquirendū de ipso a. Si ergo dicatur ꝙ est aliquid acquirendū de ipso a. cū illud non ponatur aliquod indiuisibile ipsi⁹ a. ergo seq̄t ꝙ erit aliqđ diuisibile: et per consequēs tempus erit anteq̄ illud acq̄retur siue inducetur in hoc instanti b. ꝛ per consequens erit vltimū in quo non inducetur primo ipsum a. per ipsum motū.

Quarta cōclusio

Quarta conclusio est quā in hac materia etiam ꝓbabiliter teneo: ꝙ q̄diu aliquid quod sic albefit per motum per partē ante partez manet vniformiter difforme in albedine ꝙ ſm se vel aliq̄d sui nulla erit maxima albedo que erat etiā in toto subiecto: dūmodo ipm vel aliq̄d sui sic manet vniformiter difforme album. Hec conclusio patet quia accipio aliq̄d sic vniformiter difforme albū: et diuido in duas medietates: ꝛ sit vna medietas a. ꝛ alia b. quo sic accepto et diuiso probabiliter arguitur sic. Cuiuscūqꝫ partis ipsius quod debet sic albefieri vniformiter difforme per motum est dare primuz instans in quo illa pars ſm extremū remotius ab agente est albefacta sub tali gradu ꝛ non prius. Probo: quia quando habet illū gradū ꝛ non maiorē: tūc est albefacta tanto gradu ꝛ non maiori: ꝛ per consequēs ipsi⁹ ptis q̄ est medietas illi⁹ totius qđ sic vniformiter difforme albefit est dare primū in quo ipa est albefacta ſm extremū remotius ab agente sub tanto gradu et non maiori. Sit ergo modo primū instās in quo illa medietas est albefacta sub isto gradu certo ꝛ non maiori Argumentor tunc sic: isto gradu nūc primo est a. albefactū ſm illud extremū remotius ab agēte: ergo nunc est a. albefactū sub tanto gradu ꝛ nihil vltra: et per consequens nihil ipsius b. est nunc albefactū sub tanto gradu et immediate post hoc aliquid ipsius b. erit albefactū sub tāto gradu: q̄ cū in illo extremo ipsi⁹ b. cōtinuādo ad ipsum a. est modo alius gradus continuās istum gradū qui est in extremo ipsius a. copulato ad ipm b. oportet ꝙ sit minus intensa ꝛ sub minori gradu: cū quicqꝫ duo gradus distant diuisibiliter sequitur ꝙ tēpus foret anteq̄ induceretur gradus eque intensus in extremo ipsius b. copulato ad ipm a. cum illa albedo nō est intēsa sicut illa albedo que nūc inducetur in extremo ipsi⁹ a. copulato ad ipm b. oportet ꝙ sit minus intensa et sub minori gradu. Cum ergo quicūqꝫ duo gradus distent diuisibiliter: sequitur ꝙ tēpus erit anteq̄ inducetur gradus eque intensus in extremo ipsius b. copulato ad ipm a. sicut est gradus ille qui modo est in extremo illius a. copulato ad ipm b. et per consequēs ꝙ non immediate inducetur gradus cōsimilis siue eque intensus in extremo ipsius b. copulato ad ipm a. sicut est gradus maxim⁹ qui est in extremo ipsius a. copulato ad ipm b. quod falsuz est. Seq̄tur ergo ꝙ b. in extremo illo habet omnē gradū citra illum qui est in extremo illius a copulato ad ipm b. ꝛ non habet illū graduz: et per consequēs nulla est albedo maxima quam habet b. in illo extremo: et ꝑ cōsequēs nulla est albedo que est in b. ꝛ ita nulla erit maxima albedo que erit isto modo constituto ex a. ꝛ b. qđ fuit ꝓbandū. Et similiter arguitur de quocūqꝫ vniformiter albo probandu ꝙ nulla erit maxima albedo que erit in illo vel in cōposito ex illo et vniformiter albo.

Cōtra primā cōclusionē arguitur primo

Cōtra primā cōclusionē que fuit talis. ꝙ nullius partis ei⁹ qđ debet albefieri est dare primuz in quo ipsa sic albefacta per motum. quāuis sit mihi probabilis: tamen Arguitur primo. quia si nō sit dare primū in quo hec pars sit albefacta: ergo oportet dare vltimū in quo hec pars non erit albefacta. alterū oportet dare vt patz per viā contradictionis accipiendo totum tempus in quo erit albefacta: ꝛ totum in quo non erit albefacta. ꝛ queratur vtrū in instanti medio erit illa pars albefacta vel non erit. Patet ꝙ oportet dare ꝓmū in quo ꝓmo erit illa pars albefacta: vel vltimū in quo nō erit illa ꝑs albefacta Ex quo ergo nō est dare primū in quo hec pars erit albefacta: sicut prius est ostensum: sequitur ꝙ oportet dare vltimum in quo non erit hec pars albefacta. Accipio ergo aliquā partē que debet albefieri: et sit illa pars a. ꝛ sit modo illud instās vltimū in quo nō erit albefacta pars: et īmediate post pars erit albefacta. Et quero tunc aut totum a est totō albefactum aut non. Si totuz a sit nūc albefactū: et certū est ꝙ prius non fuit albefactum: ergo est nunc albefactū post: ꝛ nō vltimū in quo non. Si non sit modo albefactū ipm a. ergo adhuc restat aliq̄d ipsius a. albefaciendū. Et cū illud quod est albefaciendū de ipso sit sibi diuisibile ꝛ non indiuisibile sequitur ꝙ tempus erit anteq̄ totō a erit albefactū. Patet ergo ꝙ oportet dare primū in quo hec pars est albefacta: et non vltimum in quo hec pars est calefacta.

Secūdo

Preterea. sit b. vnū nigrū: ꝛ a vnū album: et agat b. in a. corrūpendu nigredinem et inducendo albedinē Arguitur sic. cuiusqꝫ partis ipsius a est dare primuz in quo nigredo totaliter corrūpatur: in illa parte etiā est dare primū in quo aliqua ꝑs ē albefacta: ergo cuiuscūqꝫ partis ipsius a. est dare primum in quo ipsa erit albefacta. Cōsequētia est bona: et antece

dens verum: ergo et consequens. Consequētia pbatur: quia accepta aliqua pte ipsius a. que debz albefieri ab ipso b. si esset dare primū in quo nigredo tota corrūperetur in illa parte nisi illud instans esset primū in quo illa pars esset albefacta: sequitur ꝙ in illo instanti illa pars non esset alba nec nigra: et ita esset dare vnū instās in quo subiectū non esset sub aliquo terminorum immediatorū: quod est incōueniens. Ponatur ꝙ albedo et nigredo sunt omnino immediata. Et probatur cōsequēs ꝙ sit dare primū in quo nigredo totaliter corrumpitur: quia si non: ergo esset dare vltimū in quo non corrūpitur nigredo totaliter in illa parte. Et si sic sequitur ꝙ nigredo aliqua est in illa parte: et per cōsequēs tempus erit anteꝗ̄ in illa parte nigredo totaliter corrumpatur: cum quelibet nigredo sit diuisibilis secundum extensionem: quia nulla nigredo existere potest in subiecto indiuisibili: et per consequens non est dare vltimū in quo non corrūpatur nigredo in illa parte: ergo est dare primū in quo nigredo totaliter corrūpatur. Et ita vt probatum est sequitur ꝙ est dare primū in quo

Tertio

illa pars est albefacta. Preterea probo ꝙ sit dare primū in quo nō hec pars ē albefacta per motum. Ponatur ꝙ sit vnū spacium et moueatur a. super b. continue albefaciendo ipsum b. per partem ante partem. Ita ꝙ a habet solam virtutē albefaciendi partem ipsius b. supra quā superponitur: et non maiorem. tūc cuiusꝗ partis ipsius b. est dare primū in quo ipsum a supponitur ipsi parti: ergo cuiuslibet partis est dare primū in quo ipsa erit albefacta per motum

Quarto

ab ipso a. quod fuit probandum. Preterea si non sit dare primū in quo hec pars erit albefacta per motum: ergo eadem ratione in motu locali non erit dare primū in quo hec pars vel illa erit pertransita per motum localem. Consequens falsum: ergo illud ex quo sequitur.

S

Ad primum

Ad ista argumēta possit faciliter respōderi: nō enim videtur magni pōderis. Quia tamen proposita sunt respōdebo ad ipsa. Unde dici potest ad primū quando arguitur. aut est dare primū in quo hec pars est albefacta: vel vltimum in quo hec pars non erit albefacta. Dicitur ꝙ est dare vltimū in quo a. non est calefacta. Et cum ponatur ꝙ sit modo illud instans. Et cum arguitur

Obijcitur

aut est modo totaliter albefacta: aut non. Dico ꝙ non: sed immediate post. Et cum arguitur. Si non sit modo albefactum totum ipm a. ergo adhuc restat aliquid ipsius a. albefaciendū

Responsio

quod adhuc non est albefactū. Cōceditur ꝙ infinite partes ipsius a. restāt adhuc albefaciēde: quia quelibet pars terminata ad extremum remotius ipsius a ab agēte restat: quia nulla talis pars est albefacta. quelibet tamen pars ipsius a nō terminata ad illud extremū est albefacta. Unde non est imaginandum in isto casu sine imaginabile ꝙ sit aliqua pars ipsius a albefacta: secundum se et quodlibet sui: quia in isto instanti non est aliqua pars quin sit ipsa albefacta secundum aliquid sui. multe tamen sunt partes ipsius a que nunc nō sunt albefacte: puta quelibet ipsius a terminata ad extremū ab agente. Sed contra. ex quo contradictoria nunꝗ̄ verificantur pro eadem re cum esse albefactum et non esse albefactum sint contradictoria: sequitur ꝙ nō verificantur pro eadem re. potest ergo deus conseruare in isto instanti omne illud pro quo verificatur cōtradictoriū illud quod est nō esse albefactū corrumpendo omne illud pro quo verificatur hoc contradictorium quod est esse albefactum. Et tunc quero isto posito aut illud positum pro quo verificatur contradictorium quod est nō esse albefactum diuisibile sit vel indiuisibile. primū non potest dari. hoc est nō est dare ꝙ sit diuisibile. et per consequens est indiuisibile quod nūc est albefaciendum secundum se et quodlibet sui: queritur ex quo nunc propositum in isto casu instanti destruitur omne illud pro quo verificatur esse albefactū sequitur ꝙ aliquid illius pro quo verificatur prima hec contradictoria quod est nō esse albefactum sit dealbatum. et per cōsequens in illo instanti aliquid est dealbandum secundum se et quodlibet sui quod est propositum. Ad istud dicitur ꝙ impossibile est cum isto casu ꝙ deus separet omne albefactum a non albefacto: quia in isto instanti quodlibet non albefactum est albefactum pro aliqua parte sua: quia quelibet pars terminata ad extremum remotius ipsius a ab agente habet partem terminatam per partem suam. Unde sicut non est possibile ꝙ deus destruat omnem partem non terminatam ad illud extremū seruando totum: quia tunc conseruaret aliquod totum sine suis partibus: ita impossibile est ꝙ destruat in isto instanti omnē partem albefactam ipsius a et cum hoc conseruaret aliquā nō albefactā: quia quelibet que nō est albefacta habet infinitas partes albefactas.

Ad secundum

Ad secūdum ponatur ille casus ibi positus ad argumentū: ꝙ cuiusꝗ partis ipsius a est dare primū in quo nigredo totaliter corrūpitur in illa parte tunc conceditur. et cum infertur vlterius. ergo cuiuslibet partis ipsius est dare primū in quo ipsa erit albefacta: negatur consequentia. Ad probationem autem quando sic arguitur: ꝙ aliter sequeretur ꝙ in illo instanti illa pars nō esset alba nec nigra: conceditur ipsa conclusio: quoniā ex quo

non est dare primũ in quo est albefacta: sequi-
tur ꝙ est dare vltimũ in quo non est albefacta
illa ps in illo instanti oporꝫ necessario ꝙ nul
la sit nigredo in illa parte: quia tūc nigredo ad
huc postea eēt i illa pte: ex quo q̄libet nigredo
corrūpitur ꝑ partē ante partē. sequitur ergo ma-
nifeste ꝙ illa pars in illo instanti non erit alba
nec nigra. Et tūc cōcedo vlterius ꝙ de talibus
cōsequētijs inducentibus per motū ꝙ omnia
sunt immediata ꝙ est dare vnū instans in quo
non denoiabitur iste ab vno cōtrariorū nec ab
alio. Unde notandū ꝙ aliqua dicūtur contra-
ria immediata non q: subiectū potest semper
denominari ab altero istorū. sed propter hoc
dicūtur contraria immediata quia quādo pri-
mo est verū dicere nō est subiectū sub isto con-
trariorū ꝑm se vel aliq̄d sui ꝙ immediate post
denominabitur ab altero cōtrariorū. et hoc est
ꝯtraria esse imediata. Ad tertiū ponat casus [Ad tertium]
ibi positus: ⁊ cum arguitur ꝙ cuiuscunqꝫ par-
tis est dare primū instans in quo a sibi suppo-
nitur: et per cōsequēs istius partis ipsius b. est
dare primū in quo a supponit: ⁊c. illud antece
dēs est verū in quo ad extremū alterius ipsius a.
eque proceditur cum parte: ergo cum extremū
vnius non producitur vltra extremū alterius.
iō non sequitur: est dare primū instans in quo
supponitur isti parti: ergo ē dare primū in quo
ista pars est albefacta ab ipso a. sed in illo instā
ti hec pars non erit albefacta: sed quelibet ps
huius partis q̄ non terminatur ad finē huius par-
tis erit albefacta in illo instanti et nō illa pars
quia si esset albefacta in illo instāti ista tota ps
sequitur ꝙ albedo esset infinite remissionis in
extremo illius super quo ponitor a. sicut prius
deductū est frequenter. Ad quartū quādo ar [Ad quartum]
guitur. si nō sit dare primū in quo hec pars erit
albefacta per motū: ergo eadem ratione in mo
tu locali nō erit dare primū in quo hec pars vel
illa erit pertrāsita per motum localem. Dico ꝙ
cōsequētia non valet ista scilicet: si non est da-
re primū in quo hec pars est albefacta per mo
tum: ergo non est dare primū in quo huiusmo-
di pars est pertransita per motū localē ⁊ causa
est: quia in motu locali est spacium sicut forma
in motu alterationis: quia sicut in motu altera
tionis forma acquiritur partibiliter per mo-
tū sic et spaciū. vnde sicut cuiuslibet albedinis
est dare primū in quo ipa per motū acquiritur
ita cuiuscunqꝫ partis spaciū est dare primū in
quo ipsa est pertransita per motū: non tamen
propter hoc seq̄tur ꝙ in motu alterationis nō
est dare primum in quo hec pars est albefacta:
ita nec in motu locali est dare p̄mū in quo hec
pars est pertransita. Unde nō est simile de par
tibus spacij que acquiruntur per motū: ⁊ parti-
bus huius quod debꝫ albefieri per motū: quia
partes spacij se habent sicut illa que debent ac
quiri per motum. Partes autem subiecti que
dicuntur albefieri non se habent sicut illa que
debent acquiri per motū: sed sicut illa quibus
debēt alia acquiri per motū: ideo non est simi-
le de vno ⁊ de alio. ergo ⁊c. Contra secūdam [Cōtra secūdā cōclusionē arguitur primo]
conclusionē pono ꝙ b. passum habeat in suo ex
tremo ꝓpinquiori ipsi a. agēti oēm gradū albū
citra c. gradū albefaciēdū. ⁊ incipiat a induce-
re c. gradū albefaciēdū in ꝑmo extremo ipsius b.
ita ꝙ intēsiorē gradū q̄ c. ⁊ tūc si nō sit dare pri
mū in quo c. gradus induceretur in illud extre-
mū: sequitur ꝙ erit dare vltimū in quo non in-
ducetur c. gradus in illud extremū. ⁊ immedia
te post c. gradus definet induci in illud extremū:
quia immediate post inducetur: ergo incipien
do induci gradus c. definet induci in illud extre-
mū sicut a. inducet c. vt gradus gradū qd ē incō-
ueniens vt videtur. Preterea. Si non est da [Secundo]
re primū in quo c. gradus inducetur in illud ex
tremū: ergo non prius inducet c. gradū in par-
tem terminatā ad extremū q̄ in partē distantē
ab extremo: quia tunc immediate post inducēt
c. gradū in ptē distātē ad extremū et immedia-
te post inducet c. gradū in partē distantē ab ex
tremo: et per cōsequēs ita cito ipm agens age-
ret in partē distantē sicut in partē propinquā.
qd est ꝯtra philosophū octauo phisicorū. ca. ter
tio. vbi dicit ꝙ frigidū magis frigescit per par-
tes exteriores fugiēdo calorē ipsarū: qd nō cō-
tingeret si ita cito ageret in partē distātē sicut
in partē propinquā. Preterea. est dare primū [Tertio]
in quo iste gradus c. inducet: ergo est dare pri-
mū in quo c. gradus inducetur. Cōsequētia est
bona: ⁊ antecedēs probatur: quia gradus albe
dinis nihil aliud est q̄ albedo sub tali intensio
ne vel tali: ⁊ est dare primū sicut patet ex tertia
cōclusione: ergo cuiuscūqꝫ gradus qui est c. gra
dus: est dare primū in quo c. gradus inducitur
et ita non vltimū in quo non. quod fuit probā-
dum. Ad primū ponatur iste casus et cōcedo [Ad primum]
ꝙ in isto casu posito non est dare primū in quo
c. gradus inducitur: c. enim est terminus cōmu
nis ad oēm albedinem inducendā que erit pre
cise certe intensionis. Unde sicut non est dare
primū in quo inducetur albedo sub tali intēsio
ne sed vltimū in quo non inducitur albedo sub
tali intensione in illo extremo: ita non est dare
primum in quo non inducitur c. gradus. sed est
dare vltimū in quo non inducitur c. gradus: cu
iuslibet tamen c. gradus est dare primū in quo

ipsa inducetur: quia cuiuslibz albedinis sub tali intensione est dare primū sub quo inducetur ipsa: et per cōsequēs istius c. gradus ⁊ illius est dare primū: ex quo isti c. gradus ⁊ illi c. gradus nō sunt nisi albedo sub tali intensione: ⁊ illa albedo sub cōsimili intēsiōe. Et nego istā ꝯsequētiā illatā: quia ita cito desinet c. gradus induci in illud extremū sicut inducetur in illud extremū: quia c. gradus inducetur in illud extremū et nunꝙ desinet c. gradus in illo extremo quomodocunqꝫ exponatur ly desinit postꝙ c. gradꝰ inducetur in illud extremuz: semper erit altera exponens falsa. Si enim ly desinit exponatur per positionē de presenti et negationē de futuro: sic videlicet. Nūc inducetur c. gradus ⁊ nunꝙ post. Patet ꝙ hec copulatiua nunꝙ erit vera: quia non in illo instāti in quo incipit c. gradus induci: quia in illo instanti hec est falsa: c. gradus inducitur: et per cōsequēs in illo instāti c. gradus non desinit induci in illud extremū exponendo ly desinit per positionez de presenti: nec in aliquo instanti post illud ꝙdiu c. gradus sit in illo extremo: erit vera exponens sua. Si ly desinit exponatur per remotionē de presenti sic scz. nūc non inducitur c. gradus: et immediate ante inducebat᷑. Patet ꝙ ꝙdiu c. gradus erit in aliquo illo extremo ꝙ negatiua exponens erit falsa. Ad scđm cōceditur ꝙ non priꝰ inducet c. gradū in partē terminatā ad extremū: ꝙ in partē distātē ab extremo. ⁊ ita quādocunqꝫ inducet albedinē distantē ab extremo verū ē dicere ꝙ primo inducet in ptes exteriores fugādo aliū colorē. Ad tertiū dicitur ꝙ est dare primū in quo ille c. gradus primo inducetur: quia istius albedinis sub intēsione tali est dare primū in quo ipsa inducetur: ⁊ non sequitur: ergo est dare primū in quo c. gradus inducitur: quia istius albedinis sub intensione tali est dare primū in quo ipsa inducetur. ⁊ bene sequitur: ergo est dare primū in quo albedo inducetur sub tali intensione: quia quādocꝫ albedo inducetur sub tali intensione: et quo nō potest induci sub tali intensione nisi in subiecto indiuisibili. Unde hic est fallacia cōsequētis. est dare primū in quo iste c. gradus inducetur: ergo est dare primū in quo c. gradus inducetur. Sicut hic est fallacia cōsequētis: ergo nunc p̄ma inducitur albedo sub tali intensione: ⁊ hoc propter negationē inclusam in ly primo. Contra tertiam conclusionē cum dicitur ꝙ cuiuslibet albedinis est dare primū in quo ipsa inducitur per motuz: et totius albedinis acquirende per motum erit dare primuz. Consequētia probat᷑ per hoc: quia non est maior ratio quare vnius albedinis acquirende per motū erit dare plus primū ꝙ alterius acquirende per motū. Sic ergo si alicuius acquirende per motuz esset dare primū: et totius albedinis. Et tunc falsitatem consequētis scilicet ꝙ totius albedinis acquirende per motū sit dare primū probo. quia pono ꝙ sortes ⁊ plato simul incipiant dealbari: ⁊ dealbentur continue ⁊ vniformiter vsqꝫ ad a. instās: ita ꝙ b. gradus albedinis foret summꝰ gradus quē sortes haberet per motū ⁊ a. instās. Cū hoc etiā pono ꝙ quelibet albedo que esset acquirenda in platone corrūpitur primo in a. ita ꝙ nihil eiꝰ erit in a. Isto casu posito arguitur sic. si ita diu mouebitur plato ante a in acquirendo albedinē sicut sortes: et quocunqꝫ motu moueatur sortes ante a. tanto et consimili mouebatur plato ante a: ergo quācunqꝫ albedinē acquiret sortes per motū: acquiret plato p motum. ex quo neuter istorū habebit aliquā albedinē que non erit acquisita per motū: igitur. et per cōsequēs si sortes acquisiuerit b. gradū albedinis vel cōsimilē: et plato. sed non in a: ergo immediate ante a. Qꝫ non in a. patet per casuz quia tota albedo que erit in platone corrumpatur in eo in a: ita ꝙ nihil albedinis erit in a: sed sic acquiret sortes aliquid albedinis immediate ante a: et per cōsequēs non primo erit b. gradus albedinis acquisitus in sorte in illo instāti a. et per cōsequēs huius totius albedinis acqsite in sorte per motū: nō est dare primū in quo illa albedo ē per motū acquisita in sorte: qꝺ est oppositū positi.

Secūdo

Preterea ꝙ non cuiuslibet albedinis sit dare primū probo: quia ponatur ꝙ sortes et plato sint eque albi: puta precise a. albedine: ⁊ incipiant simul intendi eorūz albedines: ⁊ dealbetur sortes continue in duplo plus et velociꝰ platone quousqꝫ fuerit albus: gradu precise duplo ad platonē: ⁊ foret albus precise in duplo ad a. tunc si eēt dare primū in quo sortes fuerit albus ipo b. qui erit quadruplo ad a. et in illo instanti Plato foret albus precise in duplo ad a. Qꝺ aūt sequitur apparet ex hoc ꝙ ex quo sortes precise per illud tempus cōtinue dealbatur in duplo velocius platone: et sortes in fine illius temporis erit tunc albus quadruplo gradu ad a. sequitur (vt videtur) ꝙ in fine illius temporis plato erit albus subduplo gradu albedinis vt sortes: et per consequēs plato erit tunc albus precise gradu duplo ad a. Sed hoc consequēs est falsum: quia in illo instanti plato esset albus: ergo precise duplo ad a. ergo illud ex quo seqᷓt: ꝙ cuiuslibz albedinis sit dare p̄mū. ꝙ aūt. p. in illo instāti nō eēt albior p̄cise ad duplū gradū ad a. pbat᷑: qꝛ ex quo sortes in

---

Ad secundū

Ad tertium

Cōtra tertiā conclusionē arguitur primo

duplo velocius alterabitur ad albedinem per totum tẽpus q̃ plato. sequitur ꝙ in fine illius temporis plato erit albus medio gradu albedinis inter a. albedinẽ ⁊ b albedinẽ: qui est quadruplus ad a. et cũ hic p̃cise sit medi⁹ inter a ⁊ b. sequitur ꝙ esset multo minor q̃ duplus ad a quia in sexquialtera proportione: sicut patebit in respõdendo: ergo in fine huius tẽporis plato non habebit p̃cise subduplã albedinez ad sortem. nã erit in duplo minus albus q̃ sortes in illo instãti.

Tertio

Preterea si cuiuslibet esset dare primũ: sequitur ꝙ alicui⁹ albedinis infinite intensionis esset dare primũ. Hec cõsequẽtia est bona. et cõsequẽs falsuz: ergo ⁊ antecedẽs. Qȝ aũt consequẽtia sit bona probatur. Nam pono ꝙ sortes ⁊ plato sint eque albi c. gradu albedinis: et volo ꝙ albedo corrũpatur vniformiter per partẽ ante partẽ in sorte: et volo cũ hoc ꝙ sicut albedo in sorte corrũpatur: ita ꝓportionabiliter augeatur albedo in platone. et sic cuȝ sit dare primuȝ in quo albedo in sorte corrũpitur vsqȝ ad gradũ subduplũ: et ex subduplatiõe sequitur ꝙ in illo instãti augebitur albedo in platone subduple sicut corrũpitur in sorte: ⁊ tamẽ albedo corrũpitur ad gradũ quadruplum. ⁊ sic in infinitũ: ergo cũ sit dare primũ totaliter corruptũ scȝ albedo in sorte: seq̃tur ꝙ est dare primũ in quo plato habebit albedinẽ infinitã: qđ fuit probandũ.

Respondetur ad primũ

Ad primũ respõdetur cõcedendo qđ primo infertur scilȝ ꝙ totius albedinis acquirende per motum erit dare primũ in quo ipsa acquiritur per motũ siue inducet̃. Et argumentũ in oppositũ qđ probat ꝙ illius albedinis nõ sit dare primũ: admitto casum: ⁊ positũ totũ. Et ad argumẽtũ vltra cũ arguitur ita diu mouebitur plato ante a. sicut sortes in acquirẽdo albedinẽ. Cõcedo ꝙ illo casu posito q̃cũqȝ mouebit̃ sortes ⁊ plato: ⁊ cõcedo quocũqȝ motu ⁊ quãto sortes mouebitur ante a ꝙ in tali ⁊ in tãto mouebitur plato ante a. Et nego ꝯñaȝ quãdo vlterius infertur: ergo quãtã albedinez acquiret sortes per motũ: tantã acquiret plato per motũ: quia ad hoc ꝙ plato illo casu posito tantã acquiret: oportet ꝙ in a sicut sortes. Unde illo casu posito nulla erit albedo maxia quã acquiret plato per motũ: aliqua tamẽ erit maxima quaȝ acquiret sortes: puta illa quã habebit primo in illo instanti. Ex isto sequitur ꝙ aliquid posset cõtinue alterari vniformiter per albedinẽ ₰m aliqđ tẽpus: ⁊ tamen plus acquiret de albedine in vna medietate tẽporis q̃ in alia. Cõceditur cõclusio ꝙ ponatur ꝙ plato vniformiter dealbetur quãdo dealbatur sortes: tunc nulla erit maxima albedo quã habebit Plato in prima medietate huius tp̃is q̃ excedit illaȝ albedinẽ quã habebit in medietate huius temporis. ⁊ quãlibet albedinẽ quã habebit Plato in scđa medietate huius tẽporis excedit illa albedo quã habebit in ipsa medietate huius temporis. Unde ad hoc ꝙ tantã albedinẽ haberet plato in scđa medietate sicut in prima. oportuit ꝙ plato fuit in illo instanti terminãti scđam medietatẽ huius tẽporis. qđ est contra casum.

Contra. ex isto sequitur ꝙ plato esset premiandus a deo: ⁊ tamẽ deus nesciret quãto premio premiaret eũ: quia ponat̃ ꝙ solũ mereatur per aliqđ tẽpus terminatũ ad primũ suuȝ non esse: et hoc vniformiter. tunc sequitur ꝙ nullũ esset maximũ premiũ platonis: ⁊ per cõsequẽs si deus premiaret eũ ₰m merita: nullũ essȝ maximũ meritũ quo premiaret̃ plato pro suis meritis. et ita deus nesciet quantũ eum premiaret: ita ꝙ tantũ et non plus. Ad illud cõcedo cõclusionem si deus precipue premiaret eum ₰m merita sua: tñ illo casu posito nullũ essȝ maximũ premiũ quo eũ premiaret: ⁊ per cõsequẽs nesciret quãto premio. ita vt non maiori eum premiaret. cũ illo tamẽ stat ꝙ quãto premio deus euȝ premiabit: tanto premio scit eũ se premiare: q: illo premio quo eũ premiat deus scit premiare eum. et sic de singulis premijs quo deus eũ premiabit. Et sic patet solutio ad reliqua argumẽta.

Cõtra quartã cõclusionẽ arguitur primo

Contra quartã cõclusionẽ arguitur sic. Si nulla esset maxima albedo isto casu posito que esset in tali subiecto vniformiter difformiter albo ₰m se totũ vel aliquid sui: sequitur ꝙ infinita albedo esset in tali subiecto: consequẽs ₣lm.

Secundo

Preterea scđo sequitur ꝙ a. esset albũ: ⁊ b. etiã esset albũ: et a. esset albius q̃ b. ⁊ tamẽ in nulla ꝓportione: quia sint a. ⁊ b due medietates alicuius que sint vniformiter difformes in albedine: ⁊ sit a. medietas illa que sit alba: ⁊ sit ex quo nulla ẽ maxima albedo illo casu posito q̃ sit in b. vt probatũ est. et sit b. remissius albũ q̃ sit a. sequitur ꝙ a. sit albius q̃ sit b. et tamẽ in nulla ꝓportione erit albius q̃ b.

Ad primum

Ad primũ concedo ꝙ in tali subiecto quod est vniformiter difformiter album vel ₰m se totũ vel ₰m aliquid sui: nulla ẽ maxima albedo que sit in illo subiecto: quia vltra quãcunqȝ albedinez que in tali subiecto est erit albedo maior. ⁊ vltra istam est albedo maior: et sic in infinitũ: ⁊ per cõsequẽs per illũ moduȝ infinita albedo est in tali subiecto: licet infinita albedo non sit in tali subiecto per istum modũ ꝙ vbi sit albedo aliqua dupla ad istam et quadrupla ad illã. et sic in infinitũ per illum modũ infinita albedo non est in tali subiecto.

Ad secundũ

Ad secũdũ conceditur cõclusio qua

infertur ꝙ a. est albū ⁊ b. est album: et tamen in nulla ꝓportione a. ē albius ꝙ̄ b. quia nulla est albedo maxima quā habet b. qḋ tamē requiritur ad hoc ꝙ a. esset albius ꝙ̄ b. in aliqua certa ꝓportiōe. cū illo tñ stat ꝙ cuiuscūqꝫ albedis in a. ad quācūqꝫ albedinē i b ē certa ꝓportio. ꝙ̄ ⁊c̄.

Scdo principalit[er]

Scđo principaliter contra quartā conclusionem. quia si non esset dare ⁊c̄. pono tūc ꝙ plato qēscat: et volo ꝙ non quocūqꝫ gradu velocitatis imaginabili poterit sortes moueri velocius ꝙ̄ poterit Plato. sed quolibet gradu vltra d. gradū: et nō d. gradu: tūc sortes in aliquo gradu potest attingere platonē: ⁊ in aliquo nō et tamē non est dare maximum in quo potest eum attingere: nec minimū in quo nō potest. Et probatur sicut alibi.

Responsio

Ad hoc dico ꝙ casu posito est dare maximū tēpus in quo sortes nō potest attingere platonē. ⁊ causa est: quia est dare vltimū instans in quo nō potest eū attingere: et in omni vlteriori illo potest eū attingere. Cōcedo ꝙ̄ sortes ita cito potest attingere partē remotiorē platonis sicut propinquā: nullā tamē remotiorē poterit ita cito attingere sicut ꝓpinquiorē sibi: quia immediate post c. poterit sortes tangere partes remotiores siue exteriores platonis. quelibet eñ pars platonis terminata ad supficiē suā versus sortē ē ꝓpinquior ꝙ̄ alia non terminata: ⁊ tamē ita cito poterit sortes tangere partem platonis nō terminatā ad

Obiectio

istā superficiē sicut terminatā. Contra. nō est possibile ꝙ modo ita cito tāget partē platonis non terminatā ad illā superficiē sicut terminatā.

Responsio

Cōceditur ꝯclusio: quia equiualet isti propositioni: hoc nō est possibile ꝙ ita cito tangat partē ipsius platonis non terminatā: cū illo tamen stat ꝙ ita cito sortes potest tāgere partē platonis nō terminatā ad istā superficiē sicut terminatā.

Replica

Cōtra. nā isto casu posito esset dare instās in quo sortes nō potest attingere platonē. sit illud instās c. sicut prius: tūc sic. c est vltimū instās in quo sortes nō potest attingere. et immediate post c. sortes potest attingere ⁊ nō in c. nec ante c. ergo sortes prius poterit attingere platonē ꝙ̄ esset possibile ꝙ sortes tāgeret platonē. Hec ꝯña vltim ꝓbat: q: immediate post c. instās poterit tāgere: ⁊ nō est possibile ita cito: ergo prius poterit platonē tāgere: ꝙ̄ ē possibile. Minor ꝓbatur: q: da oppositū ꝙ sit possibile ꝙ immediate post tāgat platonē: tūc in c. non tāget: et p ꝯñs in c. distabit p aliquā certā distātiā a platone: ⁊ per ꝯñs tēpus erit anteꝙ̄ distātia illa erit pertrāsita. ⁊ ita nō est possibile

Responsio

ꝙ sortes tāgat platonē immediate post c. Ad illud respōdetur negādo cōsequētiā istā: immediate post c. instans: nec ante c. instās: ergo sortes prius poterit platonē tangere ꝙ̄ esset possibile ꝙ sortes tāgeret platonē. Ad probationē cōsequētie cōcedo ꝙ nō est possibile: quia sortes tangat platonē immediate post c. sicut probat argumentū. cū hoc tamē stat ꝙ immediate post c. sortes potest attingere platonē.

Iterū arguitur

Scđo arguitur. a calidū potest agere in b. frigidū inducendo calorē. ⁊ tñ nō esset dare maximū tēpus in quo potest agere: nec minimū in quo nō: nec est dare maximū in quo nō: nec minimū in quo potest. ergo diuisio nulla. Et ꝓbatur vt supra.

Responsio

Ad illud cōcedo ꝙ a. calidū potest agere in b. frigidū. ⁊ ꝙ erit dare maximū tēpus in quo nō potest inducere: ⁊ in oīni tēpore maiori potest. Et ꝯcedo ꝙ in a terminātē illḋ tēpus nō aget inducendo calorem: sed immediate post aget: inducēdo calorē. ⁊ tamen si queritur: aut in illo instanti erit aliqua frigiditas: aut in illo instanti extremo versus a agens. Dico ꝙ sic. vñ q: multe sunt partes sic protēse vsqꝫ ad finē talis corporis in oīni parte sua nō protēsa vsqꝫ ad finē habet frigiditatē sicut qḋlibet extremū illi⁹ corporis habet in se vel in aliquo frigiditatē: nec illa pars est illo instanti frigidata: quia in nulla tali parte protēditur frigiditas vsqꝫ ad finē talis corporis in oīni parte sua nō protensa vsqꝫ ad finem habet frigiditatē sicut quodlibet extremū illius corpis habet in se vel in alio frigiditatē. Nec tñ illa pars est illo instāti frigida quia in nulla tali parte ꝓtēditur frigiditas vsqꝫ ad finē talis ptis q̄ est frigida. nec etiā totū cuius ille sunt partes erit in illo instāti. Sꝫ potest dici non frigidū aliquo modo: quia hoc nō erit frigidū in illo instāti ⁊ qḋlibet hui⁹ qḋ ante nō erit terminatū siue nō protēsum vsqꝫ ad finem talis corporis est frigidū. vnde in illo instanti nulla erit maxima frigiditas que nō est in illo subiecto. Sed aliqua potest dici frigiditas minima que non est in illo: sed quelibet frigiditas minor vel sibi equalis est in illo subiecto. Unde in illo instāti tale subiectum nec est frigidū nec calidū: quelibet tamen pars subiecti huius non protēsa vsqꝫ in finē versus agēs est frigida.

Tertio principalit[er]

Tertio principaliter arguo sic. Intellectus sortis alicuius perfectiōis pōt attingere intellectionē aliquā et aliquā non: ⁊ tamē non est dare maximā intellectionē quā intellectus sortis potest attingere: nec minimā quā non potest attingere: ergo illa diuisio per maximū qḋ sic: et per minimū qḋ non: nō habet locū. Primū patꝫ: quia infinitā intellectionē potest attingere: igitur nulla est maxima quā ipse potest attingere. Cōsequētia nota. aīs ꝓbatur q: intellectus potest elicere in aliquo vt suppono intellectionē mediante aliquo conatu. volo: et

quo tunc potest intendere actum suũ ꝙ sortes intendat actum suũ cũ equali conatu p aliqd tẽpus ꝙtum ipse elicit modo actum suũ. sequitur tunc ꝙ a actus suus erit infinite pfectiõis quia in qualibet pte huius p qđ sic ɔtinue intendit actum suũ tantũ causabit de actu suo sicut fecit in pmo. quia si aliq̃ virtus potest aliquid causare in minore mensura: tanta virtus põt tm̃ in maiori mensura. Cum ḡ infinite sint ptes in illo tẽpe. sequit ꝙ in qualibet pte taliũ ptium tẽpoꝝ causabit sicut in pmo instanti: ꝛ ita actus iste erit infinite pfectionis.

Responsio

Ad illud dico ꝙ intellectus sortis potest attingere intẽsionem alicuius perfectionis. ꝛ cũ querit aut est dare maximã intensionẽ quã põt aut minimã quã nõ potest. dico ꝙ maximã quã nõ potest causare: ꝛ illa erit minima: cuius pfectiõis ipse intellectus nõ potest causare intellectionem cũ illud est ꝓpria pfectio ipsius intellect⁹. Unde ꝙtum est de natura intellectus sort; nõ repugnat sibi cuiuscũq; pfectionis citra perfectionẽ ꝓpriã causare: quia oẽm pfectiõez citra intensionẽ ꝓpriam excedit intellectus sortis: ꝙ ipse intellectus sortis est minima perfectio quã nõ excedit ex quo quãlibet pfectionẽ citra pfectionez ꝓpriam excedit apparet ꝙ cuiusq; pfectionis citra pfectionẽ ꝓpriam potest causare: quia nõ appareret ratio quare alicuius perfectionis citra ꝓpriam potest ipse causare intensiorem ꝙ cuiuscũq; citra pfectionem ꝓpriam. Ad argumentũ qđ ꝓbat ꝙ nõ est dare maximã intensionẽ quã potest: nec minimã quaz nõ põt. ꝛ ꝙ p hoc in infinitũ põt causare. dicit negando istã ꝓpõnem infinitã intentionẽ potest intellectus sort; cãre ex hoc negando illam ꝓpõem. Aliquã põt cãre ꝛ duplã ꝛ triplam ad istã: ꝛ sic in infinitũ: q: aliqua posset dari q̃ eẽt tante pfectionis sicut ipse intellectus vel maioris. Et ad ꝓbationẽ cũ arguit posito ꝙ intellectus sor. intẽdat intentionẽ suã quã elicit in illo instãti mediãte toto conatu sicut nũc intẽdit. seq̃t sicut argumẽtũ ꝓbat ꝙ in infinitũ põt cãre. i. ꝙ duplã ad istã. ꝛ sic i infinitũ. Ad illud dr ꝙ nõ est possibile qđ ponit. imo si intellect⁹ sortis vel alicuius creature eliciat mõ aliquaz intellectionẽ mediante aliquo conatu: si debet istã intellectionẽ imediate post hoc intendere oportet ꝙ imediate post remitteret eius conatus. Aliter vt ꝓbat argumentũ infinitã intellectionẽ cãret imediate post hoc. q: idẽ intellect⁹ in aliquo tempe eodẽ conatu plus causabit in quocũq; tpe p⁹ ꝙ in instanti vel saltẽ equale et quodcũq; illorũ detur oportet ꝙ infinitum causabit.

Replica prima

Contra istã responsionẽ. si non esset aliqua perfectio citra propriã perfectionez q̃ possit intellectus sortis causare intensiorẽ: seq̃tur ꝙ posset dari accidens qđ excederet substãtiam in perfectione. Cõsequẽtia probat. quia multe sunt substantie que sunt maioris vel minoris perfectionis q̃ sit intellect⁹ sortis. ex quo ipe intellectus sortis est minima pfectio: cui⁹ perfectionis intellectus sortis non potest causare intentionẽ: seq̃tur ꝙ intellectus sortis vltra omnẽ perfectionẽ citra propriã potest causare intensiorez. et per cõsequẽs intellectus sortis potest causare intentionẽ que sit maioris perfectionis q̃ sit illa supra data: et que est minoris perfectiõis q̃ sit intellectus sortis.

Secunda

Itẽ contra secũdo: Illud qđ ponitur in respõsione ꝙ immediate post remitteret conatũ suũ si immediate post deberet intendere actũ suũ: quia ex isto sequitur ꝙ nullus potest mediante actu suo intẽdere conatũ suũ per aliqđ tẽpus: quia si sic ponatur ꝙ per a tẽpus possit intendere actum suũ per b. conatũ: accipio tũc instans mediũ ipsius a. et sit modo illud instãs: tũc in isto instanti intẽdit actũ suũ mediãte b. conatu. ꝛ sicut argutũ est: idẽ intellectus mediãte eodẽ conatu plus vel saltẽ equale causabit vel plus q̃ in illo instanti medio. et cũ infinite sint partes huius medietatis tẽporis seq̃tur ꝙ causat⁹ actus erit infinitus: ex quo in qualibet medietate partis huius causabit tm̃ sicut causat in isto instanti.

Tertia

Preterea. intellectus talis in quolibz instãti post illud instans qđ est mediũ ipsius a erit ita potens ad intendere actũ suũ mediãte illo conatu: sicut est in illo instãti medio. igitur in quocũq; instãn post tm̃ causabit sic intẽdẽdo actũ mediãte illo conatu. sicut ẽ in illo instãti medio. ꝛ cũ infinita essent instãtia post illud instãs: seq̃tur ꝙ in fine a. erit ille actus infinitus.

Ad pmũ ponit tres cõclusiones

Prima cõclusio

Ad pmũ istoꝝ cõceditur cõclusio. Unde pono hic tres cõclusiones. Prima ꝙ omni accidẽte de facto est aliqua substãtia impfectior: quia accipio vnũ accidẽs quãtecũq; impfectionis: ꝛ accipio vnã substãtiã. hec substãtia diuidi potest ꝙ tandẽ deueniat ad aliquã partẽ ita pruã illius substãtie ꝙ nõ erit maioris pfectionis q̃ illud accidẽs datũ.

Euasio

Ad illud potest dici ꝙ quãtũcũq; diuidat nõ deueniret ad aliquid qđ erit ita pue perfectionis sicut illud accidẽs datũ.

Impugnatio

Cõtra. sit illud accidẽs datũ a. in illa substãtia sunt infinite ptes: tunc quero aut q̃libet illarũ sit perfectior q̃ a: aut non. si sic: ergo illa substãtia b. est infinite perfectionis: quia infinite partes sunt in b. quarũ quelibet est perfectior ipso a. ergo b est infinite perfectionis. ꝛc.

Scda cõclusio

Scda cõclusio ẽ ꝙ nõ est aliq̃ substãtia ita pfecta citra deũ q̃n de⁹ põt facere vnũ accidẽs ita perfectũ: et quo quelibet talis substantia est si

nita: quia aliter sequitur ꝙ q̄ticūq; tale accidēs
augeret̃ ſm duplū ⁊ triplū et sic i infinitū: ꝙ nū
q̄ deueniret̃ per talē augmētationē ad pfectio
nē talis substātie: ⁊ per ꝯñs talis substātia eēt
infinite pfectionis quia esset pfectio: q̄ hoc ac
cidēs ⁊ q̄ duplū accidēs eiusdē spēi. ⁊ q̄ q̄dru
plū: ⁊ sic in infinitū: ⁊ per ꝯñs esset infinite pfe
ctionis. quecūq; eñ pfectio excedens in infini
tū aliā perfectionē est infinita: et hoc si excedit

Tertia conclusio

aliā illo mō: puta in duplo ⁊ triplo ⁊c̄. Tertia
est sequēs ex dictis ꝙ vna non est pfectior alia
spē q̄n perfectiora indiuidua possunt esse in illa
spē que est perfectior alia. Patet: quia non est
ita pfectū indiuiduū in spē hois siue angeli q̄n
albedo possit, intēdi p potentiam dei in tm̄ ꝙ
esset ita perfectū ens in sua entitate vt illud in
diuiduū datū. Propter q̄d g̃ dicit̃ vna spēs p
fectior alia: dicetur in ista materia de infinito.

Ad scōm replicā

Ad scōm dico sicut prius ꝙ si intellect⁹ fortis
eliciat mō aliquē actū mediāte aliquo conatu
ꝙ immediate post remitteret illū conatū si im
mediate post intēdit actū illū. Et tūc quādo ar
guitur ꝙ nō posset intellect⁹ fortis mediāte ali
quo conatu intēdere actū suū p aliq̄d tempus.
nego ꝯñaz. ⁊ cū dr̃. sit istās mediū tlis tpis: po
natur. ⁊ q̄n arguit̃. in illo instāti intēdet actum
suū mediāte illo conatu: cōcedo. nō tamē intē
det sic actū suū ꝙ aliquē gradū habz illius mōi
actus ſm se ⁊ q̄dlibet sui: ita ꝙ nihil hui⁹ grad⁹
pri⁹ habuisset: quia nihil penit⁹ habz mō de illo
actu: q̄n partē illius prius habuit. Et quādo ar
guitur vlterius ꝙ in quacūq; parte illius tēpo
tis sequētis illō instās de actu illo habebit q̄d
modo causabit, de illo actu, p parte sua. et ideo
nō sequitur ꝙ in fine ille actus erit infinitus.

Ad tertiam

Ad tertiū respōdetur per idē penitus.

Quarto principa liter arguit̃ p̄mo

Quar
to principaliter arguitur sic. ponatur ꝙ fortes
sit modo: probo tunc ꝙ non sit dare maximū tē
pus. ⁊c̄. quia tunc esset in vltimo instanti tēpo
ris: et per ꝯñs postea erit: quia nō est dare vlti
mū rei permanētis. nec est dare minimū tēpus
per q̄d nō potest esse. quia sit illud tēpus a. tūc
in quolibet instāti illius tēporis erit fortes: er
go ⁊ in toto illo tēpore: ergo illud tēpus nō erit
minimū tēpus ꝙ nō erit. Prete. per aliq̄d tem
pus fortes potest esse: ⁊ per aliq̄d tēpus non. ⁊
tamē nō est maximū tēpus per q̄d tempus po
test esse: nec minimū per q̄d non. nec aliqua di

Responsio

uisio habet hic locum. Ad istud dico ꝙ de vir
tute vocis nec ē dare maximū tēpus per q̄d po
test esse: nec minimū per q̄d nō potest eē. quia
de virtute vocis fortes non potest esse per tem
pus: q: quocūq; tpe accepto quātūcūq; puo
in nullo instanti intēto erit ipe per illud tēpus:
quia in nullo instanti huius erit totū tempus.

Preterea. cōtinue erit etiā ipe per instās preci
se: ergo nō per tēpus. vnde tn̄ est dare aliq̄d tē
pus in quo. in quolibet instanti intrinseco erit
fortes: ⁊ in vltimo extrinseco hui⁹ tēporis non
erit fortes: puta annus: vel aliq̄d aliud tēpus.

Obiectio

Cōtra. quia tūc sequitur ꝙ fortes in quolibet
instāti huius anni erit: ⁊ tamē nō erit per totū
istū annū: quia in nullo instāti, erit verū dicere
ꝙ iste ann⁹ modo est: ergo per ꝯñs illud instās
nō est instās huius anni. ⁊ ita in quolibet instā
ti hui⁹ anni erit fortes: ⁊ tamē nō erit per totuz
istū annū.

Responsio

Ad illud dicit̃ cōcedēdo cōclusionē
ꝙ in quolibet instāti ⁊c̄. ⁊ tamē non erit per to
tū illū annū: quia nūq̄ durabit iste annus quā
do ipe erit p totū istū annū: ergo nec postq̄ per
transibit iste annus: ergo nunq̄ erit ⁊c̄.

Replica

Con
tra: ex illo sequitur ꝙ fortes nō erit per horam:
quia dū a. hora durat illa nō est per aliquā ho
rā: nec postq̄ pertransierit illa hora ipe, erit per
illā horā: ergo nunq̄ erit per horā. ⁊ ita nullum
tempus erit per q̄d fortes potest esse: nec maxi
mū nec minimū.

Responsio

Ad illud de virtute vocis cō
ceditur cōclusio: quia cōtinue erit hec vera. est
precise p instans: ⁊ per ꝯñs nunq̄, erit ipse per
tēpus. Unde dicit̃ isti ꝙ copulatiua ex qua in
ferri dicitur diuisio nō est vera. quia hec est fal
sa: per aliq̄d tempus fortes potest esse. Aliter
aūt potest dici ꝙ sit dare minimū tēpus per q̄d
fortes nō potest esse: saltē per naturā nō per mi
raculū: quia per q̄dcūq; tēpus fortes potest eē
q̄d est minimū: non per miraculuz: quia annus
vel aliq̄d aliud tēpus potest eē tēpus minimū
per, q̄d nō potest esse. Unde cū ad hoc ꝙ aliq̄d
tēpus sit minimū per q̄d fortes non potest esse
reqritur nihil aliud, nisi ꝙ in quolibet instāti il
lius anni vel illius tēporis intrinseco: poterit
fortes eē, p naturā ⁊ in vltimo instāti extrinse
co talis tpis nō poterit eē p naturā: ⁊ ita ān⁹ ta
lis vel illud tempus erit minimū per q̄d nō po
test esse. Similiter fortē fore per aliq̄d tempus
nihil aliud est nisi ꝙ in quolibet instanti huius
tēporis erit fortes: ⁊ sic nō erit per annū q: non
erit in vltimo extrinseco hui⁹ anni: ⁊ tamē p q̄d
libet tēpus vno anno erit ipe: quia quocūq; tpe
accepto minore anni in instāti hoi⁹ tpis quoli
bet erit fortes: quia in quolibet intrinseco ⁊ in
vltimo, extrinseco.

Quintū p̄ncipa.

Quinto ad principale sic.
Aliqua est potētia que sufficit portare, a graue
p se p̄tp̄s: ⁊ aliqua nō: ⁊ tamē nō est dare maxi
mā potētiā q̄ possit portare a. p tp̄s vl̄ minimā
q̄ nō sufficit portare a p tp̄s. ergo diuisio nō ha
bet hic locū. R: nō sit dare primū pz. q: difficili
us ē portare: ⁊ maior potētia reqrit̃ ad portan
dū a p maius tēpus q̄ p min⁹ ergo videt̃ ꝙ si il
la potētia mīma ē sufficiēs portare a. p maius

tẽpus: posset portare per minus tempus: ergo minor potẽtia possit portare adhuc ꝑ min⁹ tps ergo ista data nõ erat minima. Nec est dare maximã potẽtiã q̃ nõ põt portare illã ꝑ tps: quia tũc illa potẽtia et potẽtia resistiua essent eq̃les quia q̃ta esset potẽtia fortis ad resistẽdũ ipi a tãta esset potẽtia lapidis ad descẽdẽdũ. ⁊ ita si esset superi⁹ nũq̃ descẽderet. nec est dare maximã potẽtiã q̃ põt portare a: q: si ista põt ⁊ maior illa poterit. Nec est dare minimã q̃ nõ põt: ⁊ o. minor põt: q: si ista nõ põt nec minor illa potest: igit̃ diuisio nulla.

Responsio

Rñdeo q̄ nõ ẽ dare maximã q̃ nõ sufficit portare a ꝑ tps: ⁊ o. potentia minor sufficit portare a ꝑ tps. Et ad argumentũ dico q̄ immediate post descẽdit a graue cũ fuerit sursũ: q: immediate post debilitat̃ potẽtia fortis: ⁊ ita ĩmediate post erit potẽtia ipi⁹ a maior ad descẽdẽdũ q̃ ipi⁹ fortis ad resistendũ ne cadat. Et vlterius dicit̃ q̄ infinita tarditate descẽder si cõtinue potẽtia fortis remittat̃ ꝑ quã põt nũq̃ tamẽ descẽdet tarditate infinita Et sic est finis de isto articulo.

AA Scd̃a questio q̃ ẽ annexa priori

Secũdus articul⁹ isti⁹

questionis est querere: vtrũ om̃e qđ est licitũ ⁊ nõ cõtra salutẽ aĩe possit p̃cipi rõnabilit̃ a deo Circa istũ articulũ sic ꝓcedã. Primo ponẽda ẽ vna distinctio de isto termino licitũ. scd̃o ex illa distinctiõe elicięde sũt q̃dã cõclusiones. tertio mouẽda sunt dubia ⁊ solutiões.

BB Prime particule distinctio

Est igit̃ talis distinctio: q̄ aliq̃d est licitũ ſm legẽ statutã dei: qđ hõ potest licite velle. Aliq̃d est licitũ ſm legẽ statutã dei: qđ hõ nõ potest licite velle ſm legẽ dei statutã. Exẽplũ de p̃mo: dare elemosynã ad honorẽ dei est licitũ: sic ⁊ illud velle est licitũ: silr̃ ire ad ecc̃liam est licitũ ſm legẽ dei statutã. sic ⁊ illud velle est licitũ. Exẽplũ scd̃i: dãnari pro peccõ mortali est licitũ q: aliter de⁹ illicite faceret q̃ñcũq; dãnaret hoĩez: ⁊ tñ null⁹ potest velle licite dãnari ꝓ peccõ. Silr̃ licitũ est alicui vt nõ det elemosynã indigẽti in extrema necessitate. puta nõ habẽti aliq̃d ad dãdũ: ⁊ tñ nolle dare in illo casu nõ est sibi licitũ. Silr̃ p̃rem alicui⁹ occidi ꝓ enormi delicto est licitũ: ⁊ tñ null⁹ põt hoc licite velle de p̃re suo ſm legẽ statutã. Multa etiã alia sunt licita q̃ sunt licita de se: ⁊ tamen ea velle non est licitum ſm legẽ statutã.

CC Scd̃e particule Prima cõclusio

Ista distinctione posita pono aliquas cõclusiones. Prima est. omne preceptũ per qđ precipitur mihi aliq̃d licitũ qđ est in potestate mea: qđ licite possiz velle ſm legẽ statutã sine peccato aliquo est preceptũ rõnabile ſm legem statutã: ⁊ hoc si sim potens ad implendũ sine graui dispendio. Graue autem dispendiũ voco ex quo sequitur mors vel aliqđ aliud infortuniũ maximũ quod quilibet rationabiliter debet cauere ſm dictamen recte rationis.

Probat̃ cõclusio

Hec conclusio probat̃: om̃e preceptũ per qđ mihi p̃cipitur illud qđ possum sine peccato velle post p̃ceptũ sicut ante illud p̃ceptũ videt̃ rõnabile. sed om̃e preceptũ per qđ precipit̃ mihi qđ licite possum velle ſm legẽ statutã est hmõi: ergo. Maior ꝓbatur: quia nullũ seq̃tur peccatũ ex tali p̃cepto Minor etiã est manifesta. q: om̃e illud qđ licite possum velle sine peccato ante p̃ceptũ: etiaz post possum facere nisi prohibet̃ explicite. sed quãdo precipit̃ mihi aliq̃d qđ possum sine peccato facere ſm legẽ statutã non prohibet̃ mihi velle per tale p̃ceptũ: ergo ꝑ ꝯñs om̃e tale possum velle sine peccato ⁊ licite post preceptũ sicut ante: ergo ⁊c̃.

Scd̃o ꝓbat̃ cõ.

Scd̃o sic. om̃e tale p̃ceptuz est rõnabile cui possum me licite cõformare volẽdo illud: sed om̃e preceptũ per qđ p̃cipit̃ mihi illud qđ est licitũ mihi velle ſm legẽ statutã est hmõi: ergo ⁊c̃. Maior ꝓbat̃ q: ex hoc dicit̃ p̃ceptũ rõnabile quia hõ potest licite se cõformare illi p̃cepto. Et minor ꝓbatur quia nõ põt se cõformare illi p̃cepto nisi volẽdo illud quod fieri p̃cipitur si licite potest se cõformare illi p̃cepto.

Scd̃a cõclusio

Scd̃a cõclusio est q̄ nullũ preceptũ est rationabile ſm legẽ statutã per qđ mihi precipitur aliqđ licitũ qđ nõ possum licite velle ſm legẽ statutã absq; hoc q̄ mihi p̃ceptũ sit.

Probatur

Probatur: quia illud p̃ceptũ nõ est licitũ ſm legem statutã cui nõ possum licite cõformare me ſm legem statutã. Sed om̃i precepto per qđ mihi precipit̃ qđ nõ possum licite velle ſm legẽ statutã absq; hoc q̄ esset mihi preceptũ nõ possuz modo licite cõformari ſm legẽ statutã. g̃ nullũ tale preceptũ est mihi rõnabile. Maior est manifesta ⁊ minor ꝓbatur: quia ex quo non possũ licite ſm legem statutã velle respectu talis liciti nõ possuz ſm legẽ statutã me licite cõformare illi precepto per quod preciperet̃ tale licitũ: quia nõ possum me cõformare illi precepto nisi volendo illud licitũ qđ sic mihi preciperet̃: ergo non possum ſm legẽ statutã velle illud licitum: ergo ⁊c̃.

Tertia conclusio

Tertia cõclusio q̄ nõ om̃e quod nõ est contra salutẽ anime potest precipi ſm legem statutã.

Probatur

Probatur: quia aliqđ est tale qđ nõ est cõtra salutẽ anime mee qđ nõ possum licite velle ſm legẽ statutã absq; hoc q̄ esset mihi preceptũ: et per ꝯñs tale non potest precipi ſm legẽ statutã. Patz exemplũ. nõ est cõtra salutẽ virginis alicuius vt violẽter violetur. sicut apparet de beata Lucia que dixit ad iudicem. Si feceris inq̃t ipsa me violenter violari: castitas mea duplicabitur ad coronam. Et ponitur in canone. xxxij. questiõe p̃ma caplõ p̃mo. Et tamẽ nulla virgo potest licite velle inuite vio-

lari ſm legem ſtatutam: qꝛ ſi poſſet licite velle inuite violari ſm legē ſtatutā: ex quo nō pōt inuite violari niſi violet̃ ſequit̃ ꝙ poſſit velle licite violari ſm legē ſtatutā quod eſt falſum. et ꝑ ↄñs hoc nō poteſt p̃cipi ſm legem ſtatutam.

Quarta conclusio. Probatur conclusio.

Quarta ↄcluſio ꝙ nō om̄e quod ꝓ ſalute aīe alicuiꝰ eſt poteſt ſibi p̃cipi rōnabilr̃: qꝛ ꝓ ſalute virginis eſt ſic violēter violari: ⁊ tñ hoc nō pōt ſibi rōnabiliter p̃cipi ſm legē ſtatutā. Qꝛ autē talis violēta violatio eſſet ꝓ ſalute talis v̾gis patet: qꝛ rōne huius duplabit̃ ſibi corona. vñ etiā Aug. xiiij. de ciui. dei. c. xiij. Expedit em̄ vt audeo dicere multis vt cadāt in aliqḋ apertuȝ manifeſtūqꜫ pctm̄: quia ex tali caſu habebunt notitiā de ꝓpa fragilitate ⁊ corrigēt ſe. ⁊ ꝑ ↄñs ꝓ ſalute iſtarū animarū ē ꝙ ſic cadāt in pctm̄: et tñ ꝙ ſic cadant nō poteſt rōnabiliter precipi ſm legem ſtatutaȝ. Ex quo ſequit̃ corrclarie ꝙ nō om̄e quod meritoꝛie pōt fieri pōt rōnabilit̃ p̃cipi ſm legē ſtatutā.

Quinta conclusio.

Quinta ↄcluſio eſt ꝙ de dei potētia abſoluta om̄e illud quod eſt licitum ſcḋo modo poteſt eſſe volitū a me accipiēdo licite volituȝ ꝓ eo qḋ pōt licite eſſe volitum ſine pctō ꝓ quo quis ſit dignꝰ aliq̃ pena. ꝓbat̃ qꝛ nō eſt aliquod licitū ſcḋo modo qn̄ deus de ſua potētia abſoluta poſſet ordinare ꝙ ſi illud vellē nō eſſeȝ dignus aliqua pena: īmo premio eterno ex quo libere acceptat quod acceptat. ⁊ ꝑ ↄñs nullū eſt licitū ſcḋo modo qn̄ poſſim velle licite abſqꜫ hoc ꝙ eſſeȝ dignꝰ aliq̃ pena. et ꝑ ↄñs abſqꜫ h̄ ꝙ peccarē qꝛ peccare nihil aliud ē q̄ facere vel omittere ꝓ qua omiſſione eſſeȝ dignus aliqua pena.

DD
Tertia particula ſcḋi articuli. Contra p̄mā conclusionē arguitur p̄mo.

Contra p̄mā ↄcluſionem arguo ſic. Si ſic om̄e tale preceptū eſſet rōnabile quo precipit̃ alicui illud quod licite poſſet velle ſm legē ſtatutā. ſequit̃ ꝙ ſi eſſes in maxima deuotiōe ⁊ velles libēter cōtinuare illam ſi p̄latus p̃ciperet ꝙ omitteres ⁊ ires ad habēdū aliquod ſolatiū paruū corpale de quo nō indigeres puta ad comedenduȝ carnes vel hm̄oi. ſequit̃ ꝙ p̃ceptū ſuū eſſet rōabile: quia poſſes licite velle habere ſolaciū tale ſm legē ſtatutā qḋ ſuppono. ⁊ ſi ſit ꝙ teneris in tali caſu dimittere deuotionē totā ⁊ actū ↄtemplandi deum et facere illud quod p̄latꝰ tibi p̃cipit. ⁊ ita ſequitur ꝙ ex p̃cepto tu teneris diminuere tibi meritum vite eterne: qꝛ magis meritoꝛiū eſſȝ vite eterne ſic feruēter ↄtēplari deū q̄ comedere carnes vel facere cōſimile. ⁊ ita ſequit̃ vlterius ꝙ ex p̃cepto p̄lati tu tener̄ facere ↄ ſalutē aīe tue qꝛ ↄ ſalutē aīe tue ē diminuere meritū vite et̃ne.

Secundo.

Scḋo qꝛ nō mereri actu elicito eſt alicui licitū p̄mo modo accipiēdo iſtū terminū licitū. et tñ iſtud nō poteſt tibi p̃cipi rōabiliter ⁊c. Qꝛ aūt nō mereri actu elicito ſit licitū ꝓbat̃ ſic tu dormis. ḡ nō mereris actu elicito. hec ↄña eſt bona ſcita a te eſſe bona: ⁊ licite potes velle aūs: ḡ ⁊ ↄñs. ſ. nō mereri actu elicito. Sed ꝓbo mō ꝙ nō pōt rōnabiliter p̃cipi: qꝛ ſic ſequeret̃ ꝙ aliquid eſſet p̃ceptū qḋ nō poſſes tranſgredi niſi meritoꝛie. ↄñs falſum. ⁊ ↄñiam ꝓbo quia ſi tale p̃ceptū pōt trāſgredi: aut igit̃ aliq̄d faciēdo aut nihil faciēdo. nō nihil faciēdo: qꝛ ſequit̃ h̄ nihil facit. ḡ nō meret̃ actu elicito. hec ↄña eſt bona ſcita a te eſſe bona: ⁊ aūs eſt veruȝ ꝑ te ⁊ ↄñs: ⁊ vltra. ḡ tunc nō meret̃ actu elicito: igit̃ nō tranſgredit̃ illud p̃ceptū quo ſibi ſolum p̃cipit̃ nō mereri actu elicito. ⁊ ꝑ ↄñs nihil faciēdo nō tranſgredit̃ p̃ceptum de nō merendo actu elicito. nec etiaȝ pōt illud tranſgredi aliq̄d faciendo. qꝛ nō faciendo actū demeritoꝛiū: qꝛ ſequit̃ ſolum facit actū demeritoꝛiū. ḡ nō meret̃ actu elicito. aūs ꝓbo ⁊ ſuppono ꝙ nullum actū habeat niſi illum ꝑ quē dȝ tranſgredi p̃ceptū. ḡ ↄñs eſt verum ꝙ nō meret̃ actu elicito ⁊ vltra. ḡ nō tranſgredit̃ illud p̃ceptū de nō merendo actu elicito. relinquit̃ ḡ ſi debet illud p̃ceptū tranſgredi. hoc erit ꝑ actū. ⁊ ꝑ ↄñs aliqḋ p̃ceptū eſt qḋ nō poteſt tranſgredi niſi meritoꝛie.

Tertio

Tertio ſic. aliquis pōt ſm legeȝ ſtatutā nō penitere niſi qn̄ tenet̃ penitere: quia nunq̄ aliquis tenet̃ penitere niſi qn̄ eſt in peccato. ⁊ ꝑ ↄñs ſm le. ſta. nūq̄ tenet̃ velle penitere niſi qn̄ eſt in pctō. ⁊ ꝑ ↄñs nunq̄ tenet̃ penitere velle niſi ꝓtunc tenet̃ penitere ꝑ te. ḡ poteſt ſibi p̃cipi nō velle penitere niſi qn̄ tenet̃ penitere. p̃cipiat̃ ḡ hoc ſorti ꝙ nō velit penitere niſi ꝓtunc tenet̃ penitere: ⁊ ꝙ tunc tenet̃ penitere: ⁊ volo ꝙ ſortes ſit in gr̄a ⁊ nō in aliquo pctō qn̄ dat̃ ſibi illud p̃ceptū. Tūc quero aut iſto p̃cepto dato ſortes pōt velle penitere aut nō. ſi nō. ↄtra. ſortes poſt tale p̃ceptū datū pōt ita libere penitere ſicut potuit ante p̃ceptū. quia p̃ceptum tale in nullo neceſſitat volūtatē ſort: ſ; aū p̃ceptū tale potuit p̄itere velle. ḡ pꝰ p̃ceptū. ⁊ ſi ſic ponat̃: ⁊ ſeq̄t̃ ↄdictio. ꝓbo. qꝛ aut iſte ſit volēs penitere: debet penitere aut nō debet penitere Si ſic. ḡ iſte dȝ penitere ſoluȝ: qꝛ vult penitere qn̄ dȝ penitere. ⁊ ꝑ ↄñs trāſgredit̃ p̃ceptū. ⁊ ſic dȝ penitere. ḡ ſi nō dȝ penitere dȝ penitere.

EE
Rn̄det̃ ad p̄mū

Ad p̄mū iſtoꝝ ↄcedo ꝙ in tali caſu ſortes tenet̃ dimittere actū illū maxie deuotionis: ⁊ facere illud qḋ eſt ſibi ſolatiū. ⁊ hoc ſi tale p̃cipiatur ab illo q̄ potuit hoc iuſte p̃cipere puta a p̄lato ſuo quia tūc obediētia facit illud quod ſibi p̃cipit̃ ita meritoꝛiū ſicut eſſet actus ille ↄtemplandi ſine p̃cepto. ⁊ ita nō demit̃ de merito. verūtamen ſi nō adderet̃ circūſtantia talis obedientie vel aliquid aliud equiualens: non eſſet ita meritoꝛiū velati facere illud quod eſt ſibi ſola-

tium: sicut esset ꝯstituere illū actū contēplādi deum. *Obiectio prima* Contra si talis actus paruus potest fieri equiualēs sic in merito alteri ꝑpter circumstantia obediētie sequit̄ ꝙ quicūq; tolis act⁹ minim⁹ cadēs sub p̄cepto equaleret tali actui maximo sine p̄cepto. ⁊ ita sequit̄ ꝙ qui faceret aliquid pro solatio precepto melius faceret: et plus mereretur q̄ si se exponeret martyrio.

Secūda Preterea tūc circūstantia obediētie foret infiniti meriti. ⁊ esset illud ꝑ quod homo infinite mereret̄ ꝑ quēcūq; actū cadētē sub obediētia quia ꝑ oī tali cadēte sub precepto tenet̄ ip̄e dimittere actum suū meritoriū et duplū ad istū et quadruplū. ⁊ sic in infinitū ergo.

Ad primā Ad p̄mū dico ꝙ circūstantia obediētie facit actum cadentem sub p̄cepto magis meritoriū. Et vltra conceditur ꝙ nō est aliq̄s actus ita paruī meriti sine obediētia q̄n possit fieri eque meritori⁹ cū circūstantia obediētie sicut quicūq; actus q̄ntūcūq; meritorius sine obediētia ⁊ concedo ꝙ aliq̄s actus qui est ꝑ solatio potest fieri ita meritorius sicut sustinere martyriū sine obediētia si preciperet̄ alicui ꝙ nō sustineret martyriū: quia sic velle nō sustinere martyriū nō esset meritoriū. sed tū in casu vbi sic nō preciperet̄ martyriū ab illo qui posset hoc iure p̄cipere ⁊ solaz p̄ciperet facere sibi solatiū nō esset ita meritoriū facere illō solatiū sibi sicut velle sustinere martyrium sine p̄cepto.

Ad scđam Ad scđm dicit̄ ꝙ circūstantia obediētie nō ē illud: q̄re homo infinite meretur ꝑ quēcūq; actū cadentē sub obedientia immo est dare actū qui nō cadit sub obediētia meliorē ⁊ eque bonū. Bene tamen concedo ꝙ infiniti meriti potest quicūq; actus esse cadēs sub obediētia q: nō est tanti meriti q̄n pōt duplari ⁊ triplari ⁊ sic in infinitū. ⁊ ꝯcedo ꝙ in casa ip̄e tenet̄ dimittere aliquē actū meritorium ꝑ impletione talis meriti. ⁊ quadruplū ad istū ⁊ sic in infinitū. ⁊ tū ꝑpter h̄ nō sequit̄ ꝙ tolis actus esset infiniti meriti. verbi gratia si preciperet̄ alicui ab illo qui hoc posset p̄cipere ꝙ ꝑ a mensurā nō faceret nisi b actum meritoriuz. et sic in illo casu v̄tute tolis p̄cepti ip̄e tenetur dimittere aliquē actum meritoriū aliū a b. et actū etiā in duplo magis meritoriū ⁊ in triplo ⁊ sic in infinitū. q: in illo casu esset sibi demeritoriū facere ꝑ a mensurā aliū actū a b. ⁊ tū b non est in infinitū meritorius ex tali precepto.

Ad scđm p̄nci. Ad scđm p̄ncipale contra primā ꝯclusionez dico vno modo ꝙ illud preceptuz est rōnabile qđ potest trāsgredi ꝑ actū demeritoriū puta ꝑ vnā actum volēdi mereri actu elicito: tali enīz actu quo sic vellet mereri actu elicito cōtra preceptum transgredit̄ ip̄se tale preceptuz et tale velle esset sibi demeritoriū. Vn̄ sic quis volens fornicari etsi nō fornicet̄ transgredit̄ p̄ceptuz de nō ꝯcupiscendo vxorē ꝓximi sui ita in ꝓposito volendo mereri actu elicito transgreditur illud p̄ceptum qđ sibi p̄cipitur nō mereri actu elicito.

Obiectio Contra aut̄ velle sic mereri est volenti meritoriū vel demeritoriū. Si meritoriū ⁊ ꝑ te transgredit̄ hoc p̄ceptum. igitur merendo ꝑ hoc transgredit̄ p̄ceptum. Si demeritoriū. tūc sic ille actus volendi est demeritorius: g̊ ille demeret̄ actu elicito. ergo nō transgredit̄ p̄ceptū quia nihil aliud ē. sibi p̄ceptū nisi ꝙ nō mereat̄ actu elicito. ⁊ hoc facit. ergo nō transgreditur p̄ceptum igit̄.

Responsio Aliter dicit̄ ad argumentū ꝯcedēdo ꝯclōem illatā ꝙ aliqđ est p̄ceptuz qđ nō pōt transgredi. ⁊ ideo nō potest trāsgredi nisi meritorie trāsgrediat̄ cuiusmōi p̄ceptū est de nō merendo actu elicito illud p̄ceptum nō pōt transgredi: vt argumentū ꝓbat.

Replica Contra quia tunc sequit̄ ꝙ esset aliquē d p̄ceptuz diuinū ꝑ cuius obseruationē nō potest mereri: q: sicut nullus peccat in eo qđ vitare nō pōt ꝑ be. aug. sic nec aliquis meret̄ per hoc qđ non pōt vitare: s̄ ꝑ te necessario fuat illud p̄ceptū.

Confirmat̄ Confirmat̄ q: nullus meret̄ nec demeretur in se ꝑ illud qđ nō est sibi imputabile: sed obseruatio tolis p̄cepti nō est sibi imputabilis ex quo necessario obseruat: ergo ꝑ tale p̄ceptū nō pōt q̄s mereri.

Responsio Jō dico aliter iuxta opi. f. me ꝯclōnis p̄ncipalis ꝙ non pōt hoc alicui p̄cipi rōnabiliter s̄m legem sta. s. ꝙ nō mereatur actu elicito: q: nullus potest hoc licite velle ꝙ hoc esset sibi p̄ceptuz s̄m legem sta. Q̄ autem hoc nō potest velle licite: patet: quia nullus potest velle licite scđm legē sta. ꝓximā suū nō mereri actu elicito. g̊ nec de seipso.

Ad formā argu. Et tunc ad argumētū q̄n d̄r: tu dormis: ergo nō mereri actu elicito ꝯcedo: ⁊ negat̄ ꝯn̄a Hec ꝯn̄a est bōa ⁊ scita esse bōa: ergo si licite possum velle an̄s ⁊ ꝯsequens: quia hec ꝯsequētia est bona ⁊ scito a te esse bona: iste egit penitentiā de peccato suo. ergo fuit in peccato ⁊ licite posset velle an̄s ⁊ nō ꝯsequens: quia licite possum velle penitere de peccato. ⁊ tamen nō possum licite velle esse in peccato.

Ad tertiū p̄nci. Ad tertium p̄ncipale ꝯtra p̄mā ꝯclusionez ꝯcedo primā qđ infertur ꝙ ille deberet penitere: q: vult penitere quādo debz penitere. ⁊ nego qđ vlterius infertur ꝙ ille debz penitere: quia implet p̄ceptum: quia licet impleat p̄ceptuz iuxta formā verbor. ꝓpter hoc non debet penitere: sed ꝓpter quod trāsgredit̄ p̄ceptum illud ad intētionem p̄cipiētis. Ad implendum eīn p̄ceptuz s̄m formam verbor transgreditur illud preceptum quo ad intentiōem p̄cipiētis. Intentio eīn p̄cipiētis in illo casu nō est aliud nisi ꝙ nō vellet eū penitere nisi quādo debz penitere ꝑ

alio peccato ꝙ sit illud peccatū qđ est velle penitere in illo casu. Et quia iste in illo casu vult penitere anteq̄ꝫ sit in aliquo pctō ꝓ quo debet penitere aliquo pctō. ideo transgredit̃ ille preceptum illud ad intentionē p̄cipientis ⁊ nō ad virtutē verboꝝ: quia in ea veritate ille solum vult penitere quādo debet penitere ⁊ nihil aliud est sibi preceptū: ergo implet preceptū quo ad formā verboꝝ. Unde ꝯcedo istā ꝯclusionē ꝙ est aliquod preceptū quod duꝫ adimpletur ad virtuteꝫ vocis transgredit̃ ad mentē precipientis cuiusmodi est illud preceptum. Unde negat̃ ista ꝯsequētia iste implet preceptum ad virtutem verboꝝ. igit̃ nō debet penitere: quia talis penitere debet in illo casu: qꝛ transgredit̃ illud preceptū ad intentionē precipiēt̃. Iuxta hoc soluit̃ illud. ponat̃ illud ꝙ sortes sit p̄latus platonis ⁊ ꝙ faciat talē legem ꝙ tenebit̃ quilibet implere preceptū suū in a premio et solum tali. et ponat̃ ꝙ p̄cipiat sortes platoni ꝙ studeat solum circa verū ⁊ stante p̄cepto tali studeat plato circa ꝓpōnem istam sortes non tenet̃ platoni in a premio tūc querit̃ an sortes tenet̃ platoni i a p̄mio tūc sic studēti circa istā ꝓpositionē an nō. Si sic: ꝗ plato implet p̄ceptū ⁊ cū nihil aliud sit preceptū platoni nisi ꝙ studeat circa verū. ergo sortes tenet̃ platoni in a p̄mio cum plato nō studet nisi circa istā ꝓpositioneꝫ sortes tenet̃ platoni in a p̄mio. sequit̃ ꝙ hec ē vera sortes non tenet̃ platoni in a premio. Si dicat̃ ꝙ sortes nō tenet̃ platoni in a premio: ꝗ cum plato studet circa aliquā ꝓpositionē seq̄t̃ ꝙ nō studet circa ꝓpōnem verā. ergo sortes tenetur platoni in a p̄mio ⁊ nō tenet̃ qđ īplicat. Respondet̃ adhuc admittēdo totū casum argumēti et tūc vltra cū querit̃ an sortes tenetur platoni sic studēti aut nō: dico ꝙ nō nisi aliūde tenet̃ sibi in a p̄mio q̄ꝫ ꝓpter studiū circa istam ꝓpōnē. Et qn̄ arguit̃. sor. nō tenet̃ platoni in a p̄mio. ergo plato studēs circa istam ꝓpōnem studet circa verū ꝯcedo. qn̄ tūc arguit̃. ꝗ plato implet p̄ceptū sortis: nego ꝯñam. ⁊ hoc accipiendo implere p̄ceptū ꝓ implere illud qđ p̄cipitur ad intentionē p̄cipientis si intētio p̄cipiēt̃ sit rōnabilis: qꝛ intētio p̄cipiētis puta sortis si sit rōabilis oꝫ ꝙ sit talis sciꝫ ꝙ plato studeat circa tale verū ex cuius studio sequit̃ ꝙ sortes tenetur sibi in a p̄mio: nūc ex illa ꝓpōne sortes nō tenet̃ platoni in a p̄mio nō sequit̃ ꝙ sortes tenet̃ platoni in a premio: qꝛ in illo casu sortes nō tenet̃ cuiqꝫ implēti preceptū ad virtutē verboꝝ in a p̄mio. ⁊ hoc qꝛ licet implet preceptuꝫ ad virtutē verboꝝ nō tn̄ ad mentē p̄cipientis. Per istud soluit̃ sophisma cōmune de trāseunte pontē: quia ponat̃ ꝙ omnis dicens verum transeat pontē: ⁊ dicat sortes istam nō transibo pontem. Tunc querit̃ vtrū dicat verum aut falsum. Hic dicit̃ ꝙ si dicat verum: dicendo sic. nō transibo pontē: nō ꝓpter hoc sequit̃ ꝙ trāsibit pontem. ⁊ causa est: quia si p̄ceptum est rōnabile siue admissibile: oporꝫ ꝙ quilibꝫ dicēs verū: et cuius dicto sequat̃ ꝙ sic dicens. transibit pontē ꝙ solum talis transeat pontē: ꝗ sic dicens: nō transibo ponteꝫ: etsi dicat verū: nō tn̄ dicit aliquod verū ex quo formalr̃. pōt inferri ꝙ transibit pontem: qꝛ nūq̄ꝫ vnū oppositoꝝ sequit̃ formaliter ex altero. Per hoc etiā soluitur sophisma cōe ponat̃ ꝙ ōis dicens verum habebit decē ⁊ dicat sor. nō habebo decē. soluit̃ recte eodem mō sicut p̄us: quia q̄uis sor. sic dicendo: diceret verū. nō tn̄ sequit̃ ꝓpter h̄ ꝙ habebit decē. Unū in omibus talibus ad hoc ꝙ p̄ceptū siue positū sit rōnabile: oporꝫ ꝙ limitet̃ verbigr̄a de transeūdo pontē si ponat̃ ꝙ oīs dicens verū transibit ponteꝫ. si illa ꝓpō debet admitti tanq̄ꝫ rōnabilis: oportet ꝙ limitet̃ ad solū tale veꝝ. ex quo dicto sequit̃ ꝙ trāsibit pōtem. Et sicut dicit̃ de isto: dicendū est de omnibus aliꝭ ꝯsimilibus. Unde si arguit̃ sic. oīs dicens verū transibit pontē. sor. dicēs nō trāsibo pontē dicit verū. ergo sortes dicēs nō trāsibo pontē transibit pontē. Dicit̃ ꝙ discursus ille nō valet illo casu posito: qꝛ iꝫ verū in minore supponit ꝓ aliquo ꝓ quo nō fit distributio in maiore: iō variat̃ mediū ⁊ ē fallacia accn̄tis ergo. Cōtra secūdam ꝯclōem p̄ncipalē arguo sic. quia aliquid qđ nō pōt quis licite velle sm̄ le. sta. absqꝫ hoc ꝙ esset sibi p̄ceptum pōt rōnabiliter p̄cipi: qꝛ nullus vōt licite mentiri. ex quo mentiri est peccatū: ⁊ tn̄ mentiri possit sibi p̄cipi: ptꝫ: qꝛ quicq̄d rōnabiliter fieri potest in casu rōnabiliter pōt p̄cipi. sed aliq̄s in casu rōnabiliter ⁊ cū bona ꝯscīa potest mentiri. ergo potest sibi p̄cipi. Assumptū ꝓbat̃: quia ponatur ꝙ sortes sit tm̄ in vno pctō puta in a peccato ⁊ veniat ad ꝯfessioneꝫ ⁊ dicat se esse in aliquo pctō ab a. ille ꝯtra ꝯsciam suam dicit se esse in peccato ab a. ⁊ p ꝯñs ille mentit̃: ⁊ tn̄ rōnabilr̃ ⁊ bona ꝯscīa dicit se esse in peccato. ⁊ per ꝯñs bona ꝯscīa mentit̃. Et arguit̃ sic. Iste ꝯtra cōsciam suam dicat se esse in aliquo peccato ab a igit̃ sortes in illo casu scit se dicere ꝯtra ꝯsciaꝫ suam cū scit se nō esse in aliquo: pctō ab a. ⁊ p ꝯñs hoc añs est scitum a sorte dicente ꝯ ꝯsciētiam. ergo ꝯñs est scitum ab eo. ⁊ p ꝯñs nō dicit ꝯtra ꝯsciam suam se esse in aliquo peccato ex quo scit se esse in aliquo peccato. Secūdo arguitur sic. Nullus potest licite velle occidere innocētem sm̄ legem statutā. ⁊ tamen hoc potest sibi p̄cipi. ꝓbo ⁊ arguo sic. Iste iudex pōt

Contra scđaꝫ cō dusionē p̄ncipalē Arguit̃ p̄mo

Scđo

licite velle occidere innocentē ſm legē ſtatutā quē tñ ſcit innocentē: ğ hoc pōt ſibi p̄cipi. ꝯña eſt bona ⁊ antecedēs eſt verū: igit̃ ꝯſequēs. ꝙ antecedēs ſit verum argui̾t ſic. Iſte ꝓcedit ſm allegata ꝯtra ſortē quē ſit inocētē: ğ occidit eū. Probat̃ q: talia ſunt allegata ꝑ q̄b⁹ ſortes debet mori ſm legē ſtatutā. hec ꝯña eſt bōa ſcita a te eſſe vera ⁊ antecedēs pōt licite eſſe volitū ğ et ꝯñs. ꝙ ꝯña ſit bona patet manifeſte: q: ꝓcedere ſm allegata in illo caſu cōtra ſortē non eſt niſi occidere ſortē et quo talia allegant̃ pro q̄bus debet mori ſm legeȝ ſtatutā. Mi: aūt pōt eſſe licite volitū a tali iudice pȝ de facto. eccl'ia ꝓcedit ꝯtra innocentē ſm allegata in multis effectibus excōicando ⁊ ꝯdemnādo morte qd̄ nō faceret niſi eſſet licituȝ: ğ ꝯñs pōt eſſe licite volitū ⁊ ꝑ ꝯñs pōt p̄cipi. Mi: aūt hec ꝯſequētia ſit bona licite pōt velle antecedēs ğ et ꝯñs. et hec ē ꝯñtia bona ſcita a te eſſe bona pȝ ex quo ꝯñs nō eſt minus licitū ꝙ añs. ⁊ tñ añs eſt cauſa ꝯñtis. ſequit̃ ꝙ pōt velle ꝯñs ſicut añcedēs.

Tertio — Tertio ſic. nolle peccare eſt licitū ſm legē ſtatutam: et tñ peccare poteſt ſibi p̄cipi rōnabiliter. Mi: ꝓbatur. ponat̃ ꝙ plato ſit in extrema neceſſitate et occurrat ſorti diuiti et habeat ſortes firmā ꝯſciam ꝙ nō ſit ſubuenīēdū platoni iſta ꝯſcīa ſtante pōt p̄cipi ſorti ꝙ velit ſubuenire platoni in illo caſu nc̄citatis poſito. tunc arguitur ſic. Velle ſubuenire platoni pōt ſorti p̄cipi ⁊ velle ſubuenire platoni eſt i ipſo ſorte pctm̄ mortale: ğ pctm̄ mortale poteſt ſorti p̄cipi.

Quarto — Quarto ſic. nullus pōt licite velle eē de⁹ qui eſt alius a deo ſȝ legē ſtatutā: q: iō p̄mus angel⁹ cecidit ⁊ cū hoc pōt ſibi p̄cipi puta ꝙ velit ſe eſſe deū: q: nō maior rō videt̃ de vno impoſſibili ꝙ de alio ſed aliq̄d ſimplr̄ impoſſibile poteſt ſibi p̄cipi: ğ. Probat̃ minor: q: ad hoc ꝙ aliq̄d ſit rōnabilr̄ p̄ceptū ſufficit ꝙ ſit aliquid tale quod poteſt implere velle: licet non poſſit actualr̄ ponere in effectū qd̄ ſibi precipit̃: quia volūtas reputat̃ ꝓ facto. Aliter eñ abdicatio oīȝ diuiciarū diminueret de merito: q: reddit hoīeȝ impotentē ad exequēdū ex quo ſic poteſt ſibi p̄cipi rōnabilr̄ ꝙ poſſit velle illud facere ſi poſſet.

Ad primum — Ad p̄mū r̄ndeo ⁊ dico ꝙ nō eſt rōnabile ꝙ aliq̄s mentiat̃ ſm legē ſtatutā. tamen pōt tale p̄ceptū implere ſi detur. ⁊ qñ arguit̃ ꝙ aliquis bona ꝯſcīa pōt mētiri ⁊ rōnabilr̄ per illū caſum de ſorte ꝙ ſortes ſit tñ in vno peccato. puta in a pctō. ⁊ ponat̃ ſilr̄ ꝙ vadat ad ꝯfeſſionem ⁊ dicat ſe eſſe in aliquo pctō ab a. tūc dico ꝙ eſt in aliquo pctō ab a: q: dicit ꝯtra ꝯſciam. Et qñ arguit̃ vltra. ſortes ꝯtra ꝯſcientiā ſuaȝ dicit ſe eſſe in aliquo pctō ab a. hec ꝯña eſt bona ſcita a te eſſe bona et ab eo ſcitur añcedens ğ ⁊ ꝯñs. ⁊ ꝑ ꝯñs nō dicit ſe eſſe in aliquo peccato ab a. Dico ꝙ illa ꝯſequētia eſt bona. ſtante tamen illa ꝯſcia non iſta ꝯña eſſe bona ſcita a te eſſe bona. ⁊ cū hoc añs eſt licituȝ ab eo: quia tunc ꝯñs eſſet ſcitum ab eo. ſ. ꝙ eſſet in aliquo peccato ab a. Et ſi querit̃ a me ſi ſortes dicat ſe eſſe in aliquo peccato ab a aut nō. Dicit̃ ꝙ non imo impoſſibile eſt iſto poſito ꝙ hoc ſciat ſtante p̄ma ꝯſciā. Et ſi adhuc arguit̃. Cōtra. ſi ſortes ſcit ſe dicere ꝯtra ꝯſciam iſto caſu poſito ſȝ facis eſt poſſibile: nec repugnat ꝙ ſciat ſe dicere ꝯtra ꝯſciam ſuam: ſed tunc neſcit ꝯñtiaȝ valere ſicut ego dico me eſſe in pctō alio ab a contra ꝯſciam meā. ergo ſum in alio peccato ab a.

Obiectio prima — Cōtra iſtam r̄nſionē ponat̃ caſus ꝙ ſit vnus magnus theologus q̄ nō habet ꝯſciam niſi de vno peccato puta ab a: ⁊ veniat ad ꝯfeſſorem ſuū. Tunc quero aut iſte poteſt dicere ꝯtra conſcienciā ſuam ſe eſſe in aliquo peccato ab a. vl̃ nō. ſi ſic. tunc arguit̃ ſic. Iſte dicit ꝯtra ꝯſciam ſuam ſe eſſe in aliquo peccato ab a. ⁊ ꝑ ꝯñs ſic dicens. habet illam ꝯſciam ꝙ nō eſt in aliquo peccato ab a. Aliter enim nō diceret cōtra conſcientiaȝ ſuā. ⁊ dūmō ſic dicat. hec ꝯñtia eſt ſcita a ſe eſſe bona: ex quo eſt magnus theologus dico ꝯtra ꝯſciam me eſſe ab a in aliquo pctō. ğ ſum in aliquo peccato ab a. ⁊ añs eſt verum ex quo dicit ſe eſſe in aliquo peccato ab a. ğ ⁊ ꝯñs. Si nō pōt dicere ꝯtra ꝯſciam ſuam iſtā. ſequit̃ ꝙ aliquis hēat ꝯſciam vnā ꝯtra quā nō poteſt dicere qd̄ nō videt̃ ꝯueniēs: quia ita poſſibile eſſet ꝙ aliquis hr̄et vnā ꝯſciam qua poteſt neceſſitari q: nō videt̃ plus poſſibile ꝙ poſſit neceſſitari ꝯtra vnā ꝙ ꝯtra aliam.

Secundo — Scd̄o ſic. iſte theologus pōt ſic ꝯfeſſori ſuo dicere ſū in peccato aliquo ab a ꝙuis habeat ꝯſciam ꝙ nō ſit in peccato ab a. ponat̃ ergo ꝙ ſic dicat aut igit̃ dicit ꝯtra ꝯſciam in ſic dicendo aut nō. Si ſic. habet̃ ꝓpoſitū. Si nō. ꝯtra. talis dicit ꝯtra cōſcientiā ſuā. ğ ⁊c.

Reſponſio ad primam obiectionem — Ad p̄mū dico ꝙ talis theologus nō dicit ꝯtra ꝯſciam illam: ipſa ꝯſciētia ſtante: quia impoſſibile eſt ſtante illa ꝯſciētia ꝙ ſic dicendo ſe eſſe in aliquo peccato dicat cōtra ꝯſcientiam iſtam: qua iudicat ſe nō eſſe in aliquo peccato ab a: ipſa ꝯſcīa ſtante: q: ſtatiȝ ſic dicendo deſtruit̃ iſta conſcientia qua iudicat ſe nō eſſe in aliquo peccato ab a ita ꝙ in tali magno theolo. nō ſtat ſiml' ꝙ ſic dicat ⁊ ꝙ habeat vnā ꝯſcientiā ꝯ quā eſt impoſſibile ſic eū dicere ipā ſtāte: ſtāte etiā cōſcīa q̄libet: nec ſeq̄tur nō poteſt dicere contra iſtam conſcientiaȝ ergo nec contra aliquā aliam: quia in ſic dicendo generatur in eo alia conſcientia. ⁊ ideo impoſſibile eſt ꝙ dicat contra iſtam conſcientiaȝ p̄miam ipſa ſtante: quia ſic ſimul haberet con-

sciētias oppositas quod nō est dandū. alie tñ sunt si homo dicit cōtra eas nō generetur in eo ɔsciētia opposita cuiusmodi est ista consciētia qua q̄s iudicat nō esse fornicandū: nō tñ ideo generat᷑ i eo ɔsciētia opposita ex eo ꝙ sic dicit: ideo nō sequit᷑: nō potest in casu isto nō dicere ɔtra ɔsciam istā: ꝗ nec ɔ aliquā aliā.

Ad scđam

Ad scđz cōcedo ꝙ talis theologus habēs talē ɔsciam potest sic dicere se esse in aliquo pctō ab a ipsa stante. ⁊ cū ho cstante dum talis theolog' sciat ꝙ dicēs ɔtra ɔsciaz peccat in sic dicēdo nec est possibile ꝙ talis theologus dicat oppositū dictato ꝑ talē ɔsciam qua iudicat ꝙ nō est in aliquo peccato ab a: qz statim eoipso quo dicit destrui᷑ ista ɔscia qua iudicat se nō esse in aliquo peccato ab a ⁊ generet᷑ in eo ɔsciētia opposita qua iudicat se nō esse in aliquo peccato ab a: ꝟ nō stat simul ꝙ dicat oppositū hmōi cōscientie durāte modo illa ɔscia cū h ꝙ sciat se peccare in dicēdo aliq̄d cōtra ɔsciam: qz sequit᷑ tunc vt deductū est ꝙ simul haberet ɔscias oppositas. Sz h est dubiū nūq̄d talis theologus potest scire se peccare in sic dicēdo ꝙ nō ē in alio peccato ab a. dicit᷑ ꝙ sic. ⁊ tunc querit᷑ si hoc potest scire aut ɔsciētia ista amota q̄ iudicaret ꝙ non est in aliquo pctō ab a aut illa stante. Dr ꝙ illa amota ⁊ nō stante. Q aūt illa stante nō potest hoc scire patz: qz tūc haberet ɔscias oppositas ergo opz ꝙ hoc sciat ɔscia amota. Cōtra: quia tūc sciret se peccare in dicēdo verū cū ɔsciētia qz talis dicit verū sic dicēdo ⁊ hoc bene sciret ⁊ nihil aliud ꝙ verum. Dico ꝙ isto casu posito iste in sic dicēdo nō diceret verū. ⁊ cā est quare dicet falsum: qz hoc verbū pctm̄ in suo dctō nō potest supponere ꝓ ipsomet dicto quo dicit se esse in aliquo pctō ab a: qz ps nō pōt supponere ꝓ toto cuius est ps: ⁊ qz nō est aliquod aliud peccatū ꝓ quo potest illud vnum peccatū supponere in aliqua ꝓpositione sic dicta a sorte cū dicit se esse in aliquo peccato ab a. iō suū dictū est falsum cum dicit ꝙ est in alio peccato ab a. Q autē pars nō potest supponere ꝓ toto cui' est ps: patet: quia aliter sequit᷑ ꝙ ɔtradictoria essent simul falsa: quia si sortes dicat illam: hoc est falsum demōstrando ipam ꝓpositionē ⁊ cū hoc dicat ɔdictionē illius hoc non est falsum. Sit pma a ⁊ scđa b: ⁊ tunc a est falsum vt patz. Et ꝙ b sit falsum pz q̄a supponit ꝓ a: ergo ⁊c. Preterea in alijs q̄ i insolubilibus ps nō pōt supponere ꝓ toto cuius est pars. ⁊ si sic sequit᷑ ꝙ aliqua pars esset vera que nō posset habere ɔtradictionē falsam: vt patet de illa ꝓpositōne si sit vera omnis ꝓpositio est vera. Preterea accipio istam ꝓpositionē mentalē omnis intētio materie quā nō intelligo alia intentione est in mente mea hec est vna ꝓpō si format᷑ in mente mea: ⁊ tamen nō potest supponere ꝓ ipsa tota ꝓpōe: qz si sic tunc illa singularis in mente erit vera in qua demonstrat᷑ hec ꝓpō: ⁊ ita hec singularis esset vera. hoc intelligo qđ nō intelligo alia intellectione ⁊c. demonstrando aliquā ꝓpōnem nullo modo potest dare: quia eo ipso ꝙ ego demonstro illam intelligo istam alia intellectione ab ipsa puta ꝑ ipm̄ ꝓnomen demōstratiuū ⁊ ꝑ ɔsequens demonstrando illā vniuersalē illa singularis includit ɔtradictionem. Preterea ens infinitum significat ōnia entia ⁊ tamen supponit ꝓ deo.

ZZ Primu correla.

Ex isto infero ꝓpōes correlarias. Prima est ꝙ ps ꝓpōnis nō potest supponere ꝓ ɔtradictorio ad illā ꝓpōnem cuius est ps: ptz: qz ad hoc ꝙ alique ꝓpōes ɔtradicāt inter se oportet ꝙ termini ꝓpōnū supponant ꝓ eodem cū ergo terminus ꝓpōis nō pōt supponere ꝓ tota illa ꝓpōe cuius est pars: nec terminus illius ꝓpōnis que ɔtradicit potest ꝓ illa supponere: ⁊ ita terminus vnius ptis ɔtradictionis nō pōt supponere ꝓ altera pte ɔtradictionis ab illa pte cuius ille terminus est ps nec etiā ps ꝓpōnis potest supponere respectu hmōi termini verū ꝓpōne significante illā ꝓpositionē cuius illa est ps esse falsam. imo etiā multi dicūt ⁊ forte bene ꝙ ps ꝓpōnis nō pōt supponere ɔuertibilit᷑ ꝓ toto.

KK Scđz correlariu

Secūdum correlariū ꝙ due ꝓpōnes oīno siles in voce sic se habent ꝙ vna est vera altera existente falsa. sicut patz: si sor. dicat hanc ꝓpōnem sortes dicit falsum ⁊ nihil aliud: tunc hec ꝓpō dicta a sorte est falsa: quia nihil est aliud dictum a sorte ꝓ quo potest iste terminus falsum supponere in suo dicto cum iste terminus falsuz in suo dicto non potest supponere ꝓ toto illo dicto cui' est ps vt ꝓbatū est: ⁊ quia nullum est aliud falsum ꝓ quo potest iste terminus falsum supponere qđ sit dictū a sor. ideo illud falsum dictuz est falsum: ⁊ tamen si plato dicat ꝓpōnem consimilem sic dicendo sortes dicit falsum: plato sic dicendo dicit verū: quia sic est totalr sicut significat᷑ ꝑ ꝓpōnem platonis.

ZZ Tertiu

Tertia ɔclusio sequens ex imediate p̄cedenti ꝙ alique ꝓpōes apparent ɔtradictorie ⁊ tñ nō ɔtradicūt: quia ꝓpōni dicte a platone que est: nullū falsum dr a sorte: videt᷑ contradicere ꝓpō dicta a sorte q̄ est: falsum dicit᷑ a sorte: ⁊ tñ nō ɔtradicūt: quia ad hoc q̄ ꝓpositiones cōtradicant oportet ꝙ termini vnius ptis ɔtradictionis ⁊ ptes alterius ɔtradictionis supponūt ꝓ eodem qđ nō est in ꝓposito: quia iste terminus falsum in ꝓpōe illa que ɔtradicit ꝓpōni dicte a platone supponit ꝓ ista ꝓpōne falsa dicta a sorte sicut facit in ꝓpōne dicta a platone: sed in ꝓpōne dicta a

forte iste terminus falsum non supponit ꝓ illo falso dicto a forte cuius est pars: ergo nõ sunt ꝯdictoне. Quarta est ꝙ hec cõsequẽtia non valet de forma. est totalr̃ a parte rei sicut significat hec ꝓpõ dicta a forte fortes dicit falsum: igit̃ est vera: quia ista ꝓpõ sic dicta a forte nihil aliud significat nisi ꝙ falsum dicit̃ a forte et sic est in re totalr̃: sicut ꝑ illaꝫ significat̃: et tamen ista ꝓpõ nõ est vera: quia ꝑdicatũ nõ est alicubi ꝓ quo subiectũ supponit. His cõclusiõibus leuit̃ põt patere q̃d sit dicendũ ad alia insolubilia. Primo cũ arguit̃ de isto cõi isolubili. ponat̃ ꝙ fortes dicat istam ꝓpõnem: fortes dicit falsum et nihil aliud: et cum hoc pono ꝙ hec ꝓpositio nihil aliud significat nisi ꝙ fortes dicit falsum: tunc querit̃ vtrum fortes dicit verum an falsum. Dico ꝙ fortes dicit falsum. ⁊ causa est quia aliter est ex parte rei q̃ ista significat: quia ipa ꝓpõ sic dicta a forte nihil aliud significat nisi forte᷑ dicere falsuꝫ. ⁊ sic est: ⁊ tñ h̃ ꝓpõ est falsa: q: nullũ falsuꝫ ẽ qđ dictũ est a forte ꝓ quo põt ꝑdicatũ verificari de subiecto qđ req̃ritur ad veritateꝫ ꝓpõnis affirmatiue sicut est ista fortes dicit falsum. nam iste termin⁹ falsũ est ꝑs vt patet ex ꝑma cõclusione q: nullũ aliđ falsum dicit̃ a forte ꝓ quo possit iste terminus falsum in ista ꝓpositione supponere. Contra: si ista ꝓpositio dicta a forte est falsa: g̃ hec est ṽa hoc falsum dicit̃ a forte demõstrãdo hoc dictũ a forte. tũc arguit̃ sic. Hoc falsum dicit̃ a forte ergo falsum dicit̃. ista ꝯña est bona ⁊ ãñcedẽs verũ: ergo ꝯñs. ⁊ cõsequẽs est dictuꝫ a forte: g̃ illud cõsequẽs dictũ a forte est verum. ⁊ per cõsequẽs illud dictũ a forte nõ est falsum. Ad illud dicit̃ ꝙ si cõsequẽs huius ꝯsequẽtie sit ista ꝓpositio dicta a forte. Dico ꝙ consequẽtia nõ valet: q: vt dictũ est in ꝓpositione dicta a forte iste terminus falsum nõ supponit ꝓ illa ꝓpõne dicta a forte. Ex quo manifeste sequitur ꝙ illa consequẽtia nõ valet si cõsequẽs est illa ꝓpositio dicta a forte: quia ad hoc ꝙ consequẽtia sit bona opꝫ ꝙ termini supponãt ꝓ eodẽ ⁊ maxime vbi arguit̃ ab inferiori ad supius vt in ꝓposito. Si aũt cõsequens sit alia ꝓpõ q̃ dicta a forte puta illi similis: cõcedo cõsequentiã ⁊ cõsequẽs ⁊ negat̃ qđ infert̃ ꝙ hoc cõsequẽs est dictuꝫ a forte: q: illa ꝓpositio que est cõsequẽs in illa cõsequẽtia nõ dicit̃ a forte sed est sibi similis et sic patet in tertia ꝓpõne due ꝓpõnes omnino siles possunt esse ꝙ vna sit vera ⁊ alia falsa. Modo respõdeo ad scđm ꝑncipale cõtra scđam cõclusionem iuxta quaꝫ pono aliquas ꝓpositiones. Prima est ꝙ nõ est sententia eccli̾e ꝙ iudex potest licite ꝓcedere s̃m allegata quãdocũqꝫ sciat oppositũ verũ quicq̃d dicant isti canoniste

Ad scđm ꝑnci. cõtra scđam conclusionem

Prima cõclusio

quia si sic sequit̃ ꝙ ecclesia iudicaret ꝙ homo s̃m legem illaꝫ possit in casu licite facere oppositum huius qđ dictat sibi ꝯsciã qđ nõ est cõcedendũ de ecclia. Secũda ꝙ licite potest ꝓcedere s̃m allegata ꝯ innocentẽ si nesciat eũ esse inocentẽ q̃uis habeat credulitatẽ ⁊ credat eũ fore innocentẽ: quia licite potest deponere credulitatẽ ⁊ ꝓcedere s̃m allegata dũmõ habeat istud ꝙ semꝑ nollet ꝓcedere ꝯ eũ s̃m allegata si sciret illa allegata esse falsa: quia talis nollet male facere aliquo mõ sic sententiãdo. si igitur male faceret peccatũ nolendo peccaret ⁊ inuite peccaret. ⁊ ꝑ hoc ꝑꝫ ad rõnem. Ad tertiuꝫ ꝯcedo ꝙ velle peccare nõ est licitum: ⁊ ideo nõ põt licite alicui ꝑcipi. Ad argumentũ in oppositum illo casu posito ꝯcedo ꝙ tenet̃ subuenire platoni q̃uis habet ꝯsciam ꝙ nõ sit sibi subueniendũ. Et cũ arguit̃ vltra ergo ꝙ fortes sic velit põt ꝑcipi sibi stante ꝯsciã fortis. ꝯcedo. ⁊ ad formã in oppositũ q̃ ꝓbat ꝙ pctm̃ potest forti ꝑcipi ꝯcedo. quia ponat̃ ꝙ ꝑcipit̃ for. ꝙ haberet vnum velle subueniendi platoni qđ faret a gradus. tunc si for. eliciat tale velle stante ꝯscientia sua peccat in sic volendo. arguit̃ tunc sic hoc velle põt sibi ꝑcipi. hoc velle est peccatum q: ꝯtra ꝯsciam: ergo peccatũ est sibi ꝑceptũ ⁊ ꝑ ꝯñs in illo casu pctm̃ potest sibi ꝑcipi. In casu tñ argumenti pctm̃ nõ precipit̃: q: nullum tale velle ꝑcipit̃: licꝫ ꝑcipitur sibi ꝙ velit subuenire platoni. vnde in illo casu deus ꝑcipit sibi velle aliqđ: nullum tñ velle sibi ꝑcipit. ⁊ ideo nullũ pctm̃ sibi ꝑcipit. ⁊ ꝑ ꝯñs nullũ pctm̃ sibi ꝑcipit.

Scđa conclusio

Ad tertiũ

Contra ex ista missione sequit̃ ꝙ in casu for. tenet̃ ad pctm̃ s̃m le. sta. quia ponat̃ ꝙ for. hẽat ꝯsciam ꝑus dictã. s. ꝙ nullo modo est volendũ subuenire platoni ⁊ per te illa ꝯscia nõ obstante potest sibi precipi ꝙ velit subuenire platoni ita ꝙ volitio sua sit a gradus. ⁊ volo ꝙ for. eliciat istam volitionẽ in a gradu stante sua ꝯscientia. arguit̃ tunc sic. ad istam volitionẽ tenet̃ ista volitio est pctm̃: igit̃ tenet̃ ad pctm̃. Rñdet̃ negando discursũ. q: in tertia figura ꝯclusio ẽ idirecta. vñ ꝯclusio q̃ dꝫ inferre ẽ ista: ad peccandũ tenet̃ põt etiã ꝯcedi ꝙ in casu tenet̃ ad pctm̃: q: ad illud qđ est ꝑceptũ nõ tñ ꝓpt̃ hoc tenet̃ peccare: q: licꝫ in casu for. tenet̃ ad pctm̃ tenet̃. tñ facere ꝙ illđ ad qđ sic tenet̃ nõ ẽ pctm̃ quia tenet̃ deponere ꝯsciam istam: ex qua conscientia hoc est peccatũ. ⁊ ꝑ ꝯñs nõ tenet̃ peccare licꝫ in casu bene ꝯcedit̃ ꝙ tenet̃ ad peccatũ. ideo põt ꝯcedi ꝙ pctm̃ põt sibi ꝑcipi: nõ tñ peccare: quia peccatũ potest licite ⁊ bene fieri maxime qđ põt esse pctm̃: s̃ tunc nõ esset illud pctm̃: s̃ ꝙ hõ peccet. nullo mõ potest bene fieri ⁊ ideo s̃m le. sta. tã illud qđ est peccatũ q̃ illud

Obiectio

Responsio

qr̄ od' potest ee̅ peccatum potest sibi p̄cipi: sed peccare nō: qr̄ nō potest p̄cipi ꝙ homo peccet: quia ista duo noĩa peccatū ⁊ peccare idē penitus significāt: ideo si vnū nō potest p̄cipi nec reliquū.

QQ
Ad quartū

Ad quartū cōtra scd̄am ꝯclusionem cōcedo ⁊ dico ꝙ esse deū nō pōt alicui rōnalit̄ p̄cipi ſm legem statutā sicut nec quodcūqꝫ impossibile potest p̄cipi: saltē scitū eē impossibile quia p̄ceptū essꝫ irrōnabile ꝑ quod p̄ciperet̄ qr̄ bene sciret ꝙ nō potest implere cuiusmodi p̄ceptū est hoc p̄ceptuꝫ ꝑ quod p̄ciperet̄ alicui fore deū.

Obiectio prima

Cōtra. oīe p̄ceptū tale est rōnabile ꝑ quod ꝯtingit hoiem mereri vel demereri volendo illud vel nolēdo illud: sed ꝑ tale p̄ceptū ꝑ quod tibi p̄ciperet̄ ꝙ esses deus p̄cipet̄ tibi aliquid per quod posses mereri vel demereri: qr̄ hoc fecit p̄mus angelus q̄ demerebat̄ circa hoc: ergo tale p̄ceptū est rōnabile.

Confirmat̄

Cōfirmat̄ quia ad hoc ꝙ aliq̄s meret̄ circa aliq̄d sibi preceptum nō opꝫ ꝙ illud qđ sibi p̄cipit̄ sit in sua ptāte sicē pꝫ de p̄cepto abrahe de imolatōe filij sui: licet non fuerat in ptāte sua eū immolasse: qr̄ si deus occidisset eum in via vel si de⁹ noluisset cōcurrisse cū abrahā ad actum immolādi filiū suū adhuc nō minus meruisset in volēdo cōformiter ad p̄ceptū diuinū volēdo. s. immolasse filiū suū.

Obiectio scd̄a

Preterea aliq̄d est p̄miandum de facto qđ nō est i ptāte hominis: ergo homo potest mereri circa istud quod nō est in ptāte sua: q̄a propter hoc ꝙ homo hꝫ maiora naturalia est ip̄e plus p̄miandus: qr̄ ex hoc ꝙ habet ꝑfectiora naturalia ip̄e potest ꝑfectiorē actuꝫ elicere. ⁊ ꝑ ꝯñs est dignus maiori p̄mio.

Tertia

Preterea aliquid p̄cipit̄ homini de facto qđ nō est in potestate sua puta ꝙ operet̄ oīs act⁹ suos in charitate siue in gr̄a ⁊ ꝙ sic opet̄ in gr̄a non est in potestate sua: qr̄ nō ꝓ isto tꝑe ꝓ quo est i culpa: ergo aliq̄d qđ nō est i ptāte hoīs potest sibi p̄cipi: ergo ⁊ quodcunqꝫ qđ nō est in ptāte sua.

RR
Cōclusio prima resꝑonsionis

Pro solutione istoꝝ ponēde sunt alique ꝓpositiones. Prima est ꝙ aliquod impossibile potest tibi p̄cipi ſm legem statutā. hoc tamen impossibile te fore deuꝫ. nō potest tibi rōnabiliter p̄cipi ſm legem statutā: patet qr̄ non pōt hoc licite velle ſm legem: g̃ nec licite precipi.

Preterea ex isto p̄cepto ꝯtingit te solum demereri et nullo mō mereri.

SS
Scd̄a conclusio

Scd̄a ꝓpositio ꝙ nulluꝫ simplr̄ impossibile potest alicui precipi scitū ab eo esse impossibile. Patet: quia ille cui datur p̄ceptū istud nō potest rōnabilr̄ velle facere: ergo nec h̄ potest sibi rōnabilit̄ p̄cipi. ꝯña patet ⁊ antecedēs est notū: qr̄ null⁹ potest efficaciter velle illud qđ bene scit se nō posse exeq̄: q̄a si sic possem laborare efficacit̄ ad istud exequendū quod scirem me nullo modo posse exequi quod nullus sane mētis diceret.

TT
Tertia cōclusio

Tertia ꝓpositio ꝙ omne illud p̄ceptū ꝑ quod precipit̄ mihi aliquod possibile per naturā qñ p̄ceptuꝫ mihi datur q̄uis istud fiat mihi post ipossibile ante tp̄s impletionis p̄cepti nō ꝓpter h̄ erit illud p̄ceptum irrōnabile: ⁊ hoc si istud singulare sub quo cadit p̄ceptū sit tale ꝙ ego possuꝫ licite hoc velle ſm legem statutā. ꝓbatur qr̄ per tale p̄ceptū ñ obligor ad aliqđ peccatū nec ad aliq̄d mihi impossibile: ergo est rōnabile. Nā si abrahā dum fuerat in eundo ad imolādū filiū suum fuisset occisus a latronibus tunc fuisset sibi ipossibile immolasse filiū suū: ⁊ tñ p̄ceptū illud de immolando filiū suū nō minus fuisset rōnabile ꝙ ꝓ tunc qñ preceptū illud dabatur.

Correlariuꝫ

Ex ista ꝓpōne sequit̄ ꝙ aliqđ preceptū est rōnabile ⁊ cōpossibile qr̄ illud obligat ꝓ illo tēpe ꝓ quo est rōnabile.

Ad primā obiec.

Ad primū argumētū patꝫ ex p̄ma ꝯclusione quid sit dicenduꝫ. s. ꝙ te fore deū nō potest tibi p̄cipi q̄uis aliquod impossibile potest tibi p̄cipi.

Ad ꝯfirmationeꝫ

Ad ꝯfirmationē patꝫ ꝑ tertiā ꝓpōneꝫ.

Ad scd̄am

Ad scd̄m dico ꝙ bona naturalia nō sunt p̄miāda sed actus bene operant̄ ex naturalibus. ⁊ illi actus sunt in ptāte habētis talia naturalia.

Ad tertiā

Ad tertiū dico ſm illos q̄ ponunt ꝓ omni instanti ꝓ quo est extra gr̄am potest esse in gr̄a: qr̄ ꝓ omni instāti ꝓ quo ē extra gr̄am ⁊ est in pctō potest facere se eē in gr̄a ſm istos qui ponūt ꝙ ꝓ omni instāti ꝓ quo ē extra gr̄am ⁊c. eēt dicēdū ꝙ tale p̄ceptū ꝑ qđ p̄cipit̄ homini ꝙ oēs actus suos faceret in gratia eēt p̄ceptū rōnabile: qr̄ ſm illos in instanti ꝓ quo facit actū demeritoriū posset illū actū tunc nō facere sed actū meritoriū. ſꝫ aūt illos q̄ ponūt ꝙ ꝓ isto instanti ꝓ quo actualit̄ peccat non est possibile ipm esse in gr̄a: ſm illos est dicenduꝫ ꝙ tale p̄ceptū nō est rōnabile dati vni tali qui sic actualr̄ peccaret: quia p̄ceptū nō est rōnabile quo p̄ciperet̄ ꝙ tunc eēt in gratia qñ esset in culpa. Aliter potest dici ꝙ nō sequit̄ hoc quod nō est in potestate sua pōt sibi rōnabilr̄ precipi scꝫ vt faciat oīs actus suos in gr̄a: g̃ et quodcunqꝫ: qr̄ hoc nō esset impossibile simplicit̄ sed solum vt nūc puta ꝑ tp̄s vel ꝑ instās ꝓ quo est in culpa.

Contra tertiam conclusionem
Arguit̄ p̄mo

Contra tertiā cōclusionē que ponit ꝙ nō oīe illud quod est cōtra salutem aīe pōt tibi precipi. Cōtra: qr̄ oīe illud quod est mihi augmentū meriti potest rōnabiliter p̄cipi: sed violenta violatio est hmōi: ergo. Minor patꝫ sicut prius: qr̄ est illud quo duplabit̄ corona castitatis.

Secundo

Preterea si nō potest precipi violari cum sic volenter violati esset sibi meritoriū seq̄tur ꝙ aliq̄d esset tali v̄gini meritoriū quod tenetur nolle puta talis violēta violatio: ergo ⁊c̄.

Tertio

Preterea oīe illud quod placet deo pōt p̄cipi

Ad primum
sed violēta violatio est hmōi·ḡ rc̄. Ad primū istoꝝ negat̄ qđ assumit̄.s. ꝙ oīe illud qđ pōt mihi eē augmentū meriti potest mihi p̄cipi:q: violent̄ violari ⁊ multa hmōi nō possunt mihi p̄cipi.

Ad scđm
Ad scđm cōcedo ꝙ aliq̄d potest eē meritoꝛium tali v̄gini qđ ipa ten̄ et̄ nolle.

Ad tertiū
Ad tertium negat̄ istud qđ assumit̄.s. ꝙ oīe illud qđ placet deo potest p̄cipi:q: multa sūt hmōi que placent deo que nō possunt licite velle ꝫm legē statutā:⁊ per ꝯñs nō possunt rōnabilr̄ precipi ꝫm legem statutā.

XIX
Contra quartam cōclusionem
Arguit̄ primo

Contra quartā ꝯclusionez ꝓbatur ꝙ oīe illud quod est ꝓ salute aīe tue potest tibi p̄cipi:quia si nō.hoc maxime ess̄z in casu argumēti.xiiij.đ ciui.dei.đ illo cui expedit ad salutē aīe cadere in aliquod pctm̄ magnū ⁊ in isto cāu maxime apparet ꝙ sic cadere nō potest ꝫm legem statutā p̄cipi. Sz videt̄ ꝙ sic:q: talis potest licite velle cadere ꝫm legē statutā ergo hoc pōt sibi p̄cipi.ꝯña est bona et añs est verum:ergo ꝯñs. Antecedēs ꝓbatur sic.quia quod quis necessario vult licite vult q: tale nō est sibi imputabile q: necesse:ꝫ talis necessario vult cadere in pctm̄ tale:ergo sic cadere est licitū. Maioꝛ aūt necessario vult cadere in peccatū ꝓbatur sic. Iste oīno vult habere btitudinē et nō pōt habere nisi cadat in pctm̄. ḡ iste vult cadere in pctm̄.ꝯñia videt̄ plana:quia et quo oīno vult habere btitudinez vult illđ sine quo nō potest habere beatitudinē. Maioꝛ aūt talis nō potest habere beatitudinē nisi cadat in pctm̄. patet per beatū Augustinū.xiiij.de trini.c.xiij ḡ necessario talis vult illud tanꝙ medium ad beatitudinez.⁊ per ꝯñs licite vult peccare tali peccato ꝑ te:ḡ ꝫ potest rōnabilr̄ p̄cipi.et si sic ergo quodcūq; aliud a multo fortioꝛi qđ non esset pctm̄ posset p̄cipi:si eēt expediens saluti anime sue:ḡ quodcūq; expediēs potest p̄cipi.

XX
Responsio

Ad illud dicit̄ ꝙ sic cadere in tale pctm̄ non potest rōnabiliter p̄cipi ꝫm legem statutā. Et ad argumentū in oppositū qñ arguit̄ ꝙ talis licite potest velle in pctm̄ cadere ꝫm legē statutā:ergo licite potest sibi p̄cipi ꝫm legē statutā ꝯcedit̄ ꝯña ⁊ negat̄ antecedēs. Ad ꝓbationez qñ arguit̄. Quod q̄s necessario vult licite vult ⁊ licite pōt p̄cipi. Dicit̄ ab aliq̄bus ꝙ maioꝛ ē negāda: q̄a ꝫm eos qñ aliq̄s vult peccare necessario ꝓ tunc vult peccare:⁊ tñ nō licite vult et sic volēdo potest peccare.cōcedo tamē istaz maioꝛē.ꝫ negat̄ minoꝛ.s. ꝙ iste necessario vult cadere in tale peccatū. Ad ꝓbatonē cū arguit̄ iste vult oīno beatitudinē ⁊ nō potest habere nisi cadat in tale pctm̄:ergo. Nego minoꝛez q: q̄uis talis de facto nō habebit beatitudinē nisi cadat in tale pctm̄ tñ satis possibile eēt ꝙ haberet licet nō caderet in tale pctm̄.⁊ ideo sic cadere nō est necessariū ad habere btitudinē et ideo satis bene pōt velle beatitudinem ꝙ ꝙ nō velit sic cadere. Aliter pōt dici ad formam argumēti negādo ꝯñaz.oīno vult hēe beatitudinem et nō potest habere nisi cadat in pctm̄: igit̄ iste sic vult peccare:q: nō opꝫ ꝙ sciat ꝙ ipse nō potent aliter habere beatitudinē nisi cadat.⁊ ideo hic opꝫ addere in minoꝛe si ꝯña valeret sic.sed et hoc bene scit ḡ:ꝫ tūc minoꝛ esset falsa.

XXI
Contra quintam conclusionem
Arguitur primo

Contra quintā ꝯclusionē. si oīe licituz scđo modo pōt esse volitū a me de potētia dei absoluta tunc nō diligere deū potest esse volitum et quo potest esse alicui licitū scđo modo loquēdo de licito:quia licite pōt aliquis nō diligere deum ꝓ aliqua mēsura puta ante annos discretōis:q: impedit̄ ꝙ nō diligat ⁊ etiā post quia possibile est satis ꝙ q̄s dum ꝑuenerit ad annos discretionis impediat̄ ne diligat deum vsq; ad mortē q: satis possibile esset ꝙ ꝑderet vsum rōnis ꝑ totū tempus quo haberet ānos discretionis vel ꝙ licite esset occupat᷒ in alijs et sic per totū tempus vite sue potest licite nō diligere deum. Si igit̄ ꝙ tale licitum posset licite velle de potētia dei absoluta tunc sequit̄ ꝙ de potentia dei absoluta pōt vni tali p̄cipi ꝙ non diligeret deum: quia omne illud quod quis potest licite velle ꝫm legez statutā potest sibi rōnabiliter p̄cipi ꝫz legē statutā:precipiatur ergo sorti ꝙ non diligat deum tunc si conformat se tali precepto recte precipientis:seq̄tur ꝙ faciat sibi reuerētiā ⁊ diligit deum:quia talis conformatio ad istud preceptū nō est nisi volitio qua vult facere quod sibi precipitur et talis volitio est dilectio:ergo si impler istud preceptum de nō diligendo deum in sic cōformando diligit deū quod nō potest dari si non conformat se illi p̄cepto de nō diligēdo deum et vult diligere:ergo cōtemnit preceptum dei de non diligēdo deum.⁊ ita sequitur ꝙ diligit deum et nō diligit deum.sequitur ergo ꝙ non omne licitū de potētia dei primo modo absoluta potest fieri licitum secūdo modo.

Alia forma arguendi

Vel fiat argumentuz sic. Dato tali precepto aut sortes diligit deum aut nō.si sic:ergo facit contra preceptum illud.si nō diligit.contra impler preceptum:ergo diligit.⁊ ita si diligit non diligit qđ est contradictio.

Responsio

Ad illud dico ꝙ de potentia dei absoluta potest alicui precipi ꝙ nō diligat deum. Et tunc ad argumentū quādo queritur aut conformabit se illi precepto aut non. Dico ꝙ conformare se precepto negatiue implēdo: potest esse dupliciter. Vno modo ꝙ non facit sibi prohibituz. Alio modo dicitur cōformare ꝙ cum hoc ꝙ non facit ꝓhibitum nō vult facere ꝓhibitum.primo modo loquēdo de cōforma

re se. Dico q argumentū nō valet. si autem accipiatur conformare se pcepto. secūdo modo dico q argumentū est bonum: quia nō potest se conformare ad volendum non facere prohibitū nisi diligat ex quo talis volitio est dilectio. Unde potest concedi q aliquod est preceptū diuinū rationabile de potētia dei absoluta cui non potest homo conformare se accipiēdo cōformare se. secūdo modo nisi trāsgrediat illud preceptum saltem fm formā verborum ꝙuis forte non ad intentionē precipiētis quia forte mens precipiētis in illo casu si dz esse rationabilis oportet q intendat cui datur preceptum istud q non diligeret deum alia dilectione ab illa: quia sic se conformat illi precepto: que quidem dilectio est quedam volitio qua vult non diligere deuz. Unde in casu isto conceditur q talis volendo non diligere deuz diligeret deū et tamen nō sequitur q inuite diligeret: quia libere poneret istam voluntatem qua sic veller non diligere.

Arguit scdo

Secūdo arguo sic. de dei potentia absoluta illicitum potest fieri licitum: q si quis velit illō nō peccaret aliquo peccato quo esset dignus aliqua pena. ꝛ per consequēs odire deum potest fieri sic licitum de potentia dei absoluta. et ita de potētia dei absoluta de⁹ pōt dare preceptū sorti q odiret deū qō est falsuz. et contra beatū Bernarduz de dispensatione vbi dicit. Aliquod est necessariuz immobile et super quod nō cadit dispensatio ab homine ꝟ a deo: talia sunt precepta decalogi. Aliquod ē necessariū quod nullo modo capit dispēsationem qualitercunq; sicut sunt ista que christus docuit in monte que spectant ad charitatem ꝛ humilitatez cum odiuz maxime sit contra charitatem nullo modo cadit super hoc dispensatio: ita q licite quis potest hoc facere. ꝛ per cōsequens potest precipi de potentia dei absoluta sorti q odiat deum.

ZZ Responsio

Ad istud argumentū dicitur q odium dei potest precipi de potētia dei absoluta. et ad Bernardū dico q sup omnia que christus docuit in mōte non cadit dispensatio aliquo modo de potentia dei ordinata vt q homo nō sit in charitate nō potest fieri dispensatio: sed tamen de istis omnibus de dei potentia absoluta potest fieri dispensatio et ideo de potentia dei absoluta potest deus precipere alicui q odiat deum. super precepta autem decalogi fieri posset dispensatio ꝙtum ad formaz verboꝝ q hō pōt licite transgredi saltez aliq̄ precepta decalogi vt de nō occidendo et de nō ɔcupiscēdo de potentia dei ordinata: quia homo licite potest occidere hominem in casu sicut patet de iudice: et per consequēs licite potest facere contrariū huic precepto de nō occidendo. ꝛ hoc fm formā verboꝝ: ꝛ sicut est de isto precepto: ita de mult' alijs decalogi.

Arguitur tertio

Tertio ɔtra istam ɔclusionē arguit' sic. Nō implere p̄ceptū dei est licitū: q2 qn̄ hō dormit nullum p̄ceptū dei implet: q2 nullū p̄ceptum affirmatiuū vel negatiuū: q2 ad tale p̄ceptū implēdum tenet' aliquis actu volendo facere qō p̄cipit' vel volēdo non facere qō ꝓhibet'. Aliter em̄ lapis obseruaret p̄ceptū de nō occidendo.

Confirmat'

Silr q nō est obseruandū istud p̄ceptū: q2 qō nihil ē nō occidit. cū g̃ licitū sit homini dormire licitū sibi est actualiter nō implere aliqō p̄ceptū: cū deus de potentia sua absoluta pōt p̄cipe sor. nullū p̄ceptū īplere: ꝛ vellet q sortes ɔformet se volēdo nullū p̄ceptū īplere. Quero tūc vel sortes implet p̄ceptū vel nō. si sic ꝛ sor. vult nullum p̄ceptuz implere: ergo sortes vult istud p̄ceptum nō implere. ergo per ɔsequens si implet istud p̄ceptum implet volendo illud nō implere. Si nō implet illud p̄ceptum cōtra nihil sibi p̄cipitur nisi q velit nullum p̄ceptum implere. ꝛ hoc facit. ergo impleт istud p̄ceptuz.

Responsio

Ad istud dicitur q de potentia dei absoluta potest deus p̄cipere sor. q nullum p̄ceptuz suum impleat. ꝛ tunc cum ponitur q sortes cōformet se volendo nullū p̄ceptum implere. admittatur. Et tunc cum querit' vltra aut sic volēdo implet p̄ceptum aut nō: dicitur q transgreditur istud preceptum ad formam verborum: quia sic volendo vult illud p̄ceptum implere. ꝛ per consequens vult aliquod p̄ceptum implere. ergo non vult nullm p̄ceptum implere: quia da oppositum. ꝛ sequit' q vult nullum p̄ceptum implere: ꝛ q vult aliquod p̄ceptum implere: non tamen transgreditur istud preceptum ad mentem precipientis: quia mens precipientis in isto casu si est rationabilis oportet q sit talis q velit illum cui datur istud preceptum nullum aliud preceptum ab illo implere ꝛ ideo volendo nullum preceptum implere ad mentem p̄cipiētis implet aliqō preceptū. Unde concedenda est hec conclusio q aliquod est preceptum rationabile de potentia dei absoluta quod non potest impleri ad mentem precipientis nisi trāsgrediatur ad formam verboꝝ. Ex istis patz quid sit dicendum ad istum articulum. De reliquis aūt articulis nihil ad p̄ns. Sequit' questio secūda p̄ncipalis.

A Questio II p̄ncipalis

Trum vie viuē-

V di quas christus docuit sit meritorie vite eterne: ꝛ videtur q non: q2 si sic. sequeret' q viator ex̄ns in gratia p boni vsum liberi arbitrij possz mereri vitā eťnā viuēdo ɔformit' ad illas vias

Primū p̄ncipale

Prima probatio ꝯsequentia patet de se: sed falsitas ꝯsequētis ostendit̃ multipliciter. Primo quia si sic se- queret̃ ꝙ q̄diu hō viueret hn̄s gr̄az in vsu libe ri arbitrij tādiu posset augere merita sua⁹ ⁊ ac- q̄rere sibi plus de p̄mio essentiali. ponam⁹ au- tē ꝙ aliq̄s ꝯtinuet vitā sorᵗ in statu viatoris possibile esset sor. mereri omnē gradū btitudis in ifinitū: ⁊ sic possꝫ acq̄rere btitudinē maiorē q̄ hꝫ hūanitas xp̄i: imo sequit̃ ꝙ aīa sortis essꝫ infinite v̓tutis intēsiue: q: nō esset dare clarissi mā visionē quā posset mereri: qm̄ omi visione possibili data posset recipere pfectiorē ⁊ clario rē. ⁊ p ꝯn̄s nō foret capacitat̃ finite: q: eius ca pacitas nullo mō terminaret̃ per maximū: ista ꝯn̄a ptꝫ p̄mo de celo. vbi vult aristo. ꝙ oīs po- tētia actiua terminat̃ p maximū. si dicat̃ ad illā ꝯn̄am negando p̄mā ꝯn̄am vicꝫ istā si hō pōt mereri: g̃ q̄diu viueret in statu viatoris habēs gr̄am ⁊ vsum liberi arbitrij pōt augere merita sua: ꝯ ꝯtingit dare gradū puta sor. possibilē ad quē dū ptigerit nullū g̃dū nouū intrinsecū po- terit acq̄rere. Cōtra. ex ista ꝯn̄sione sequeret̃ ꝙ hō plus pōt mereri q̄ de⁹ pōt remūerare qd̓ ap paret incōueniens. ꝯn̄am pbo: q: s̓m rōnē da- tā pono ꝙ sor. hēat gradū istū meriti quē tu di cis esse maximū possibilē platoni: ꝯseruet eum de⁹ in statu viatoris p mille ānos ⁊ volo ꝙ de⁹ creet in hoc platoni equalē in naturalib⁹ suis: ⁊ det sibi gratiā ad merendū. tūc arguo sic sor. p illos mille ānos habet vsum liberi arbitrij: ⁊ erit in statu viatoris: g̃ p illos mille annos po- terit facere tot bonas opatiōes sicut plato. po nat̃ g̃ ꝙ ita faciat. ⁊ q̄ro vtrū p ill̓ debet̃ sor. no uū p̄miū vel nō: si sic hr̄ ꝓpositū ꝙ nō est dare statū in merito viatoris q̄n vltra quēlibet gra- dū p̄mij possꝫ acq̄rere maiorē si ꝯseruet̃ in sta tu merendi. Si nō debet̃ sorti ꝓ bonis factis mille annoꝝ plus de p̄mio q̄ debebat̃ ante: er go frustra bn̄ opatus est p totū illud tp̄s mille annoꝝ: q: fecit tot bona opa ꝙ deus nō pōt si- bi recōpensare ad plenū. Silr̓ sequit̃ ꝙ de⁹ in- iuste fecit: q: platoni ꝓ cōsilibus opationibus dat p̄miū sed bona opa sortis sunt eq̄lia bonis opationib⁹ platonis: g̃ eq̄lr̓ merētes inequalit̃ p̄miat qd̓ nō pōt rōnabiliter poni g̃ nec status

Secundo in merito viatoris. Scd̓o si viator possꝫ p g̃tiā ⁊ vsum liberi arbitrij mereri vitā eternā. g̃ hō posset facere ꝙ vita eterna foret sibi debita. ꝯn̄a ista ptꝫ: q: nihil aliud dicimus posse mere ri nisi facere ꝙ aliq̄d bonū fit sibi d̓bitū opanti qd̓ p̄us nō fuit debitū. ⁊ si p̄us fuit debitū face re illud magis debitū. ꝯ falsitas ꝯn̄tis ondit̄ur: q: si hō posset facere ꝙ vita eterna foret sibi de bita: g̃ posset facere aliquē debitorē suū ad dā- dū sibi vitā eternā: ⁊ nō nisi deū: q: nullus ali⁹ dare pōt q̄ deus. g̃ hō posset facere ꝙ de⁹ esset debitor suus ad dandū sibi vitā eternā: ꝯ ꝯn̄s est falsum. g̃ ⁊ an̄s. Falsitas illius ꝯsequent̃ ostendit̃: q: capio sortē ⁊ sit ita ꝙ deus det sibi vitam eternā. quero g̃ aut deus de potētia sua absoluta posset substrahere sorti vitā eternaꝫ vel nō. Si nō: ergo deus nō est oipotēs: q̄a nō potest annihilare sortē. similr̓ si nō: tūc nō dat̃ sorti beatitudo libere ⁊ de gratia: sed deus ne- cessitat̃ ad dandū sorti beatitudinē. ꝯsequens est falsuꝫ gr̄am dei euacuās: sed si sic g̃ de⁹ pōt facere iniustitiā: ꝯn̄s est falsum. ꝯn̄a patet: q̄a si nō facit illud quod debet facere facit iniusti tiā. Silr̓ ꝙ deus non posset fieri debitor homi nis quia arguit̃ sic quia eadē ratione q̄ posset fieri de nō debitore debitor: posset fieri de nō amico amicus ⁊ per ꝯn̄s potest mutari. illa vl tima ꝯn̄a patet p beatū augu. v. de trini. c. iiij. nullus incipit esse amicus sine aliqua mutatio ne volūtatis. si est em̄ amicus nunc ⁊ nō prius igit̃ intelligit̃ mutatus cū amorē receperit: fit ergo aliqua mutatiōe vt amicus dicat̃. Pre- **Tertio** terea ꝯn̄a pbatur: quia certum est ꝙ deus non fit debitor contra voluntatē: sed voluntarie et ex amore. si g̃ de nouo fit debitor vite et̄ne de nouo amat etiā ad vitaꝫ eternā: q: em̄ de no- uo fit amicus: ergo mutat̃ p ꝯclusionem augu stini. Quarto si homo p gr̄am ⁊ liberum arbi **Quarto** triuꝫ posset mereri vitā eternā sequit̃ ꝙ homo posset libere ⁊ meritorie diligere deū. ꝯsequēs est falsum: quia vel apprehēdit deuꝫ esse bonū finitū vel bonum infinitū. si bonū finitū: ergo si diligit eum sup oīa peccat: q: nullū bonuꝫ finitum est diligendū sup omnia: ergo si appre hēdit deuꝫ vt quoddā bonū finitū. ergo opꝫ ꝙ vtatur deo vt ente aliquo qd̓ iudicat eē bo- num finitū. sed si dicit̃ ꝙ viator fruens deo ap prehendit deū sicut bonū infinitū: ergo neces- sario ⁊ nō libere diligit deum. Probo istā con sequentiā sic. bonū apprehēsum inclinat illam voluntatē ad diligendū deū: ergo quod appre henditur vt magis bonū magis inclinat: igit̃ quod apprehendit̃ vt bonuꝫ infinitū infinite allicit: sed bonū quod allicit vel inclinat infini te necessitat voluntatē ad diligendum: ergo si deus apprehendat̃ vt bonū infinitū apprehē- sor necessitat̃ ad diligenduꝫ: ergo nullus app̄- hendens deum libere diligit deum quod est ꝓ- positum. Secundo ad p̄ncipale si vie viuēdi **Secundo principale** quas christus docuit essent meritorie hoc ma- xime foret verum de via mandatoꝝ. iuxta illd̓ Si vis ad vitam ingredi serua mandata. ⁊ sic foret quilibet viator obligatus ad ꝯuātiā mā- datoꝝ. ꝯsequēs est falsuꝫ: quia quero aut obli gatio viatoris ad seruantiā mandatoꝝ exten

dit se solum ad substantiã actus cadentis sub mandato vel nõ solum ad substantiam actus sed etiã ad modum exequendi mandata puta ꝙ actus vel omissio inclusa in mãdato fiat in charitate. Si obligatio ad mandata intelligit̃ ꝑmo modo: igit̃ naturalr̃ posset implere mandata. ⁊ ꝑ cõsequẽs sine gr̃a possꝫ homo mereri vitã eternã. Si scḋo modo ꝯ hoc arguo sic. nihil debet iponi sub ꝑcepto nisi qḋ hõ põt exeq̃ ꝟtuose. Sed dato ꝙ modus icludat̃ in ꝑcepto puta ꝙ obseruet ꝑcepta viator. iste hõ nõ põt tale ꝑceptũ exeq̃ ꝟtuose qḋ irrõnabile est: quia ꝑceptũ sic homini imponat̃. maior patet de se. Minor ꝓbatur sic. quicq̃d homo ꝟtuose facit scient̃ ⁊ cũ electõe facit. ij. ethi. c. iiij. ꝫ si modus includat̃ in ꝑcepto ipossibile est ꝙ hõ scient̃ ⁊ impleat ꝑceptũ: g̃ si modus sit in precepto impossibile est ꝙ homo impleat ꝑceptũ virtuose. Minor istius rõnis ꝓbatur: q̃ impossibile est ꝙ homo sciat se esse in charitate ex naturalib⁹ suis ⁊ sine reuelatõe: g̃ nõ põt naturalr̃ scient̃ ꝑceptũ implere: q̃ preceptũ vult ꝙ act⁹ ꝑcepti fiat in charitate.

Secũdo

Scḋo si sit sequit̃ ꝙ exñs in furto peccaret mortalr̃ honorãdo parẽtes: nec posset vitare q̃n transgrediat̃ illud preceptuꝫ: immo quodlibet aliud si transgrederet̃ solum q̃tum ad subam actus illud. Non facies furtũ q̃ in quolibet ꝑcepto includit̃ modus: g̃ carẽs charitate ꝑceptuꝫ om̃e transgredit̃.

Tertio

Tertio si sic homo obligat̃ ad impossibile: q̃ q̃libet viator obligat̃ ad habẽdũ testimoniũ ꝯsciẽ sue de obseruatõe mandatoꝝ. ꝫ impossibile est ꝙ homo habeat testimoniũ ꝯsciẽ ꝓpe de obseruãtia mandatoꝝ de lege cõi si ita sit ꝙ modus cadat sub ꝑcepto ꝙ homo obligat̃ ad impossibile: cõsequẽs est fasum ⁊ ꝯ Aug. lib. ij. dist. xxxvi. c. xi. Execramus (inq̃t) eoꝝ blasphemiã q̃ dicũt impossibile aliq̃d homini ẽẽ a deo ꝑceptũ.

Quarto

Quarto sic. si gr̃a vel charitas nõ reddit actũ cadẽtẽ sub ꝑcepto in aliquo intensiorẽ: g̃ nõ reddit ad impletionẽ mãdati. añs pꝫ: q̃ ita intẽsum actũ diligendi deũ vel honorãdi parẽtes põt homo habere in suis naturalib⁹ sicut informat⁹: quia alioq̃n homo ꝑ intensiorẽ actũ experiret̃ se ẽẽ in charitate ⁊ posset naturalr̃ scire q̃n caderet a charitate ⁊ q̃n haberet charitatẽ.

Quinto

Quinto sic q̃to aut gr̃a facilitat voluntatẽ ad implẽdũ precepta ⁊ iuuat vel nõ. si nõ frustra dat̃. si sic seq̃ret̃ ꝙ homo illã facilitatẽ ꝑciperet.

Sexto

Sexto sequit̃ ꝙ diminueret difficultatẽ iplẽdi ꝑcepta ꝫ si hinuit dinuit de circũstãtia meriti. Et tũc arguo sub hac forma: q̃to minor est difficultas i impletione mãdati tanto minus est virtuosuꝫ illud implere: sed q̃ãto maiorẽ gr̃aꝫ hꝫ viator tãto minorẽ difficultatẽ sentit implẽdi: g̃ q̃to viator maiorẽ hꝫ gr̃am tãto min⁹ ꝟtuose iplet mãdata: ergo gr̃a nõ ꝓficit ꝫ officit ad obseruãtiam mandatoꝝ.

Tertium ꝑnci.

Tertio ad ꝑncipale. si vie viuẽdi quas xp̃s ⁊c. sequit̃ ꝙ penitẽs de peccato cõmisso posset ꝑ viã penitẽtie mereri vitã eternam. Et maxime per illud qḋ ait auctor penitẽtiarũ. Math. iij. agite pn̄iaꝫ appropinq̃bit enĩ regnũ celoꝝ: ꝯñs est falsum: q̃ si ꝯñs foret verũ sequeret̃ ꝙ deus meli⁹ faceret cũ penitẽte q̃ cũ innocẽte vtroq̃ tñ exñte in eq̃li charitate ⁊ vtroq̃ faciẽte eq̃ ꝟtuose: ⁊ sic ꝑ ꝯñs penitẽs reportaret lucrũ de pctõ cõmisso qḋ videt̃ iiustum. Istam ꝯñam ꝓbo sic: ⁊ pono ꝙ sortes sit innocẽs ⁊ plato penitẽs ⁊ sint in eq̃li charitate ⁊ in oĩbus circũstãtijs pares ꝫ excepto ꝙ plato est obligatus ad penaꝫ ꝫ vel in purgatorio sortes ꝟo innocẽs. volo ergo ꝙ vterq̃ eq̃li conatu det pauperi elemosinã ꝫm omnes circumstantias eque bonas. plato tñ det ideo q̃ sibi fuit impositũ a cõfessore suo in satisfactõe. sortes ꝟo mere libere intuitu vite eterne acq̃rẽde isto casu posito quero vtrũ platoni dabit̃ eq̃le premiũ cuꝫ sorte vel minus. Si equale habeo ꝓpositum videlꝫ ꝙ plato reportabit lucruꝫ de peccato suo: quia plus boni ꝑciperet de suo facto q̃ sortes de suo. cui⁹ probatio est: quia per illud factũ reciperet relaxatõnẽ a pena ad quã obligat̃. ⁊ illud est magnum bonum. ⁊ vltra sibi retribuet̃ de premio ẽẽntiali sicut sorti: ergo plus perciperet q̃ sortes: ergo equale opus pl⁹ valet penitenti q̃ innocenti. Si dicat̃ ꝙ plato min⁹ recipiet de premio ẽẽntiali q̃ sortes. Cõtra ergo iniuste agit̃ cum platone. Probo consequẽtiam sic quia capio excessum premij ẽẽntialis quod dabit̃ sorti super premiũ quod dabitur platoni et sit a. tunc arguo sic. Nihil equiualens a dabitur platoni: cuꝫ plato fecerit op⁹ tam bonum sicut sortes: ergo iniuste agitur cũ platone. Mĩ aũt non equiualens a datur platoni aliud a premio ẽẽntiali platonis. Probo q̃a totum quod datur platoni preter suum premium essentiale est relaxatio pene temporalis: sed nulla relaxatio pene temporalis est equalens ipsi a: ergo nihil datur platoni vltra premium suum essentiale quod potest equiualere ipsi a: ergo tota retributio platonis aggregata ex ꝑmio essentiali ⁊ relaxatiõe pene debite est minor premio sortis: et tamen opus fuit equalis meriti: ergo deus equaliter merẽtes inequaliter remunerat. Si dicitur ad istud ꝙ opus platonis non fuit tam bonũ sicut opus sortis: q̃a plato est obnoxi⁹ pene ⁊ sortes nõ: ⁊ ideo opa platonis sunt deo min⁹ accepta donec platonis pena fuerit expleta. ꝯtra illud dictũ ẽ irrõabile q̃a pctm̃ platonis in ꝯtractione fuit dimissum

⁊ possibile est ꝙ plato trāsiret in equali gratia cū sorte: ergo est eque char⁹ deo ⁊ opa sua eq̄ accepta deo. ⁊ ita stat argumentū.

Quartū pnci.

Quarto ad pri cipale: si vie vniēdi quas tps ⁊c. sequit ꝙ magis meritoriū foret ɔtinuare bonā operationē per diem ꝙ p horā ceteris circūstantijs oībus. s. intēsiōe. conatu. difficultate. manētibus vniformit: ɔñs est falsum. ɔña patet: qꝛ ceteris parib⁹ bonū diuturnius est meli⁹ ⁊ malū diuturni⁹ ceteris paribus ē peius. Falsitas ɔñtis pbaṫ sic. qꝛ si melius esset opari p diē ꝙ p horā ceteris paribus ⁊ p duos dies velle opari meli⁹ ꝙ p vnū et p tres adhuc melius: ergo velle opari per infinitos dies eque ꝟtuose est meriti infiniti intensiue. ɔñs est falsum: q̄a similiter pōt hoc hō velle et m̄ nō est capax meriti infiniti intēsiue.

Confirmaṫ

Cōfirmaṫ ista rō per hāc formā. si melius est velle opari ꝟtuose p diem vnū ꝙ p horā capio istuz excessum p̄cise quē addit excellētia tpis et sit a ergo cū excessus a sequiṫ ex eo ꝙ circūstantia tpis est maioꝛ. ponamus ꝙ sortes velit eq̄ virtuose opari p duos dies illa volitio erit maioꝛ p duplum ad a: qꝛ cum tm̄ tps dat tantā bonitatez duplū tempus dabit duplā bonitatē et triplū dabit triplā bonitatē: ⁊ vltra infinitum infinitam dabit bonitatē qđ est ꝓpositum.

B
In oppositum

In oppositum est sacra

scriptura in ps. Beati imaculati in via qui ambulāt in lege dñi. In ista q̄ōne suppono ꝓtestationē cōem quā volo facere: ꝙ lz p ignorātiā vel indeliberationē in quēuis errorē faciliṫ labi possez: tn̄ in nullo errore ptinaciṫ defendēdo volo cōsentire.

Respōnsio

Qua supposita breuiter ad q̄ōnē dico ꝙ sic. Cum eñ finis hōis sit aliq̄d supnaturale ncēriū fuit vias homini supnaturaliter esse reuelatas p quas ad finē istum attingere posset. Vie aūt iste sunt in scriptura spiritusancto reuelāte cōtente, ꝓpter qđ sine dubio asserendū est ꝙ vie quas docet sacra scriptura sunt meritorie vite eterne.

Decisio q̄ōnis

Pro materijs tacṫ i arguēdo q̄ttuoꝛ faciā. Primo disquirā vtrum viatoꝛ ɔseruatus a deo in statu viatoris possz vltra quēcunq̄ gradū augere meritū suū. Secundo an opus p̄ūe sit meritoriū vite eterne. Tertio an sola ɔtinuatio tpis addat bonitatē vel maliciā opationi morali. Quarto rñdebo ad rōnes p̄ncipales.

C
Prim⁹ articulus

Est igiṫ p̄mus articulus ptractādus iste. Utrū viatoꝛ ɔseruatus a deo in statu suo vlṫ quodcūq̄ tps finitū signabile vltra quācūq̄ grām posset augere meritū suū. Et circa istū articulū sic ꝓcedā. p̄mo ponā illđ qđ mihi nūc appet ꝓbabili⁹ dicendū ad articulū ⁊ scđo recitabo circa eūdē articulū opiones modernoꝝ.

D
Cōclusio prima

Primū pono sex ɔclōnes. Prima est ꝙ viatoꝛ ɔseruatus a deo in statu viatoris vltra quodcūq̄ tps finitū pōt vltra quēcunq̄ gradū finitū augere meritū suū.

Scđo

Scđa. possibile est ꝙ viatoꝛ sic ɔseruat⁹ a deo in statu viatoris vltra quēcūq̄ gradū finitū augeat meritum suū sine hoc ꝙ augeat in aliquo p̄miū suū sed idez p̄cise sit p̄miū maioꝛi merito ⁊ minori.

Tertia

Tertia ɔclusio est ꝙ possibile est ꝙ viatoꝛ sic cōseruatus a deo in statu viatoris vlṫ quēcunq̄ gradū finitū augeat meritū suū ⁊ p̄miū cōsiliṫ in eadē portiōe.

Quarta

Quarta ɔclō. ex h̄ nō sequiṫ viatorē esse infinite ꝟtutis agnoscēdo vl' volēdo.

Quinta

Quinta ɔclō ē ꝙ ex hoc sequiṫ ꝙ viatoꝛ talis est infinite capacitaṫ.

Sexta

Sexta ɔclō ꝙ talis infinitas capacitaṫ nō arguit subiectū capax infinite ꝟtuṫ. sed bñ arguit vel augētia vel illā capacitatē vel agēs aliqđ eē infinite ꝟtuṫ qđ istā capacitatē pōt sic vlṫ quēcūq̄ gdū pficere

Repetitio prime conclusionis

Prima igiṫ ɔclō ē ista. viatoꝛ ɔſuat⁹ a deo vlṫ quodcūq̄ tps finitū signabile pōt vlṫ quēcūq̄ gradū datū finitū augere meritū suū. Ad hui⁹ ꝓbatōez suppono p̄mo q̄d nōis isti⁹ ṫmini mereri eē tal'e.

Quid sit mereri

Mereri ē aliquē ꝟtuose opātē facere đ nō debito bono bonū debitū sibi vl' illđ bonū debitū m̄ltiplici⁹ sibi debitū. Scđo suppono ꝙ ille ṫmin⁹ meritū aliqñ accipiṫ ꝓ vno ṫmīo collectiuo: ⁊ sic supponit ꝓ m̄ltitudīe bonoꝝ actuū quēadmodū dicim⁹ ꝙ scūs Tho. est magni meriti apud deū. aliqñ accipiṫ ꝓ vno noīe appellatiuo cōi: quēadmodū dicim⁹ ꝙ facere elēosinā est vnū meritū seu subiectū debile martyriū ē magnū: s; in p̄cedētib⁹ ɔclōnib⁹ accipio meritū p̄mo mō.

Prima pbatio

Quib⁹ supposit; arguo sic ad primaz ɔclōnē. sit sortes viatoꝛ ɔſuat⁹ a deo s̄m casuz articli: ⁊ sit aliq̄s gdus finit⁹ meriti quē sortes nō hz ⁊ vlṫ quē nō pōt hr̄e maiorē s̄m aduersariū tūc sic. soꝛ. pōt augere vlṫ gdū a: ergo a nō ē maxim⁹ gd⁹ quē pōt hr̄e. Assūptū ꝓbo: qꝛ soꝛ viuet ⁊ erit viatoꝛ p ānū post h̄ ⁊ ē potēs ad diligendū deū. ⁊ in tāta charitate sic p⁹us fuit. ergo pōt facere aliqđ opus meritoriū circa finē anni p dei grāz. ponaṫ ergo in eē ꝙ faciat aliqđ opus meritoriū ⁊ sit b. Et arguo sic b est op⁹ meritoriū: ergo ei corr̄ndebit aliqđ nouū p̄miū vel idē p̄miū ex noua cā. ⁊ p ɔñs m̄ltiplici⁹ sibi debitū: s; siue sic siue sic. soꝛ. est maioris p̄mij ꝙ p⁹us: ergo auxit meritū suū. ⁊ vlṫ sequiṫ ꝙ soꝛ. sit maioris p̄mij ꝙ p⁹us. si đr ꝙ nouū meritū corr̄ndet sup idē m̄ltiplici⁹. ꝓbo qꝛ m̄ltitudo meritoꝝ p̄cedētiū cū b ē maioꝛ ꝙ p⁹us fuit m̄ltitudo a fine b sic. meritū p̄mo mō nō est nisi m̄ltitudo meritoꝝ scđo mō. ergo sortes auxit meritū suū: ergo a nō fuit summus gradus meriti. ⁊ sic p descriptionē istius termini mereri. mereri ē facere de nō debito debitū ⁊ de debito p⁹us reddere idē multiplicius

debitū:ergo siue fiat vnū siue aliud est meritū
nouum:sed sortes p opus b facit vnū vł aliud
ergo faciēdo b facit nouuȝ meritū:sed ōne no-
uum meritū addendo ad antiquū auget: b est
facit totū resultās maiꝰ. ḡ soꝛ. p b auget meritū
suū ꝛ pari rōne vłr b pōt facere c ꝛ c d: ꝛ sic sine
stabit siue ꝓcedet in infinitū: ḡ ꝛc. vnde ista est
manifesta: nō est aliud augere nisi facere multi
plicationē meritoꝝ esse maiorē fieri ꝙ nulluȝ
de ꝓcedētibꝰ diminuat᷑. ꝛ manifestū ē ꝙ cōtra
dictionē includit sorteȝ ponere in statu viato
ris. ꝛ tñ nō posse facere actꝰ nouos meritorios
vno modo vel alio modo. Scḋa cōclusio est
ista ꝙ possibile est ꝙ viatoꝛ sic cōſuatus a deo
pōt vłr quēcūq; ḡdō finitū augere meritū suū
sine hoc ꝙ augeat᷑ pmiū: sed idem pmiuȝ ꝓcise
corñdebit maiori merito vel minori. Ista cō
clusio pȝ: qꝛ ponamꝰ ꝙ deus acceptet omia me
rita sortis q̄ facit in vita sua ad gradū premij
quod nō hȝ ptes ꝓcise. ꝛ simul tūc pono ꝙ soꝛ-
tes iam habeat meritū cui corñdet tm̄ pmiuȝ
Et ꝙ ꝯseruabit᷑ vlterius in statu viatoris ſm
casum articuli: tūc arguo sic. Premium illud a
sortes pōt facere ꝙ sibi multipliciꝰ debeat᷑ ꝙ
modo debet᷑: ḡ potest augere meritum suū per
pmā suppositionē: sed nō potest mereri stante
ista lege q̄ est satis possibilis plus ꝙ a premiū:
ḡ posito illo cāu est possibile ꝙ soꝛ. augeat me-
ritum vltra quēcūq; gradū datū: ꝛ tñ cū hoc in
nullo auget pmiū suū. Tertia ꝯclusio que est
difficilioꝛ ꝛ magꝫ ad ꝓpositā difficultatē ē ista
possibile est ꝙ viatoꝛ ꝯseruatus a deo ſm casū
articuli vltra quēcūq; gradū finitū augeat ſm
eandē ꝓportionē tam meritū ꝙ premiuȝ: sic ꝙ
semp vltra pmiū āntiquū debeat᷑ nouū premiū
Et ad ꝓbandū illā ꝯclusionē pmo excludo im-
pedimentū ꝓpter quod apparet q̄busdā ꝙ cō-
clusio nō sit vera. Scḋo p istā ꝯclōnē inferam
directe ꝙ ꝯclusio sit vera. Videt᷑ eñ q̄busdam
ꝙ ideo viatoꝛ sic nō possit augere pmiū ꝛ meri
tum vltra oēm gradū finitū: qꝛ sequit᷑ ꝙ talꝭ cā
scḋa posset diligere deuȝ intēsius ꝛ intēsius in
btitudine. ꝛ hoc sine statu. ꝛ eodē modo cogno
scere deū pfectius ꝛ vltra quēcūq; gradū fini-
tum ꝛ eodē modo gaudere vltra omnē graduȝ
finitū. ꝛ sic p ꝯñs nō esset dare pfectissimū actū
cogscēdi vel diligēdi deū quē ista creatura hře
possȝ circa deū ꝛ cū maioris ꝩtut᷑ sit i creatura
rōali pfectiorē actū elicere ꝙ ipfectiorē siue di
ligēdi siue cognoscēdi circa idē obiectū oȝ ꝯce
dere vt videt᷑ ꝙ possit vltra quēcūq; actū datū
in actū pfectiorē sine statu qḋ arguit potentiā
talē ꝩtutis infinite intēsiue qḋ nullo modo cō-
petit creature: ꝯñs pȝ: qꝛ virtus que nō finit᷑ p
maximū est infinita ex pmo de celo in fine: sed

illud pdictā ꝯclusionē in nullo impedit. cuiꝰ rō
est: qñ due cause ꝑtiales ꝯcurrūt ad eundē effe
ctum ꝓducendū ad augmētatōnē ꝩtut᷑ in alter
utra vel ad fortitudinē actiōis in alterutra seq̄
tur ꝙ effectus ꝓducꝰ eēt pfectioꝛ alia causa i
nullo mutata. vnde si a ꝛ b possint ꝯiunctim in
aliquē effectū ꝛ b fortificet᷑ in agēdo sequit᷑ ꝙ
pfectioꝛ effectꝰ ꝓducet᷑. ꝛ si b adhuc plꝰ fortifi-
cet᷑: adhuc pfectioꝛ potit ꝓuēire effectꝰ ꝛ sic si b
sine statu possit fortificari. sequit᷑ ꝙ ista ꝯña ē
ꝯcedēda ꝙ a pōt in pfectiorē effectū ꝛ pfectio
reȝ i infinitū. sic cā ꝑtialis: ꝛ tñ nō est nisi ꝩtut᷑
finite. Silr aliud est notandū ꝙ qñ aliqua po-
tentia actiua agit in aliq̄d supnaturalr qḋ cer
tā dispōnē req̄rit sbiectū quāto magꝫ est dispo
situm ad recipiendū actionē illiꝰ potētie agent᷑
tāto actionē pfectiorē causat in eodē ꝓpter qḋ
sit a talꝭ vna potētia actia ꝛ b subiectū recepti
uū actiōis ipsiꝰ a ꝛ c sit dispō req̄sita i b. sequit᷑
ꝙ ad augmētatōeȝ ipsiꝰ c seq̄t᷑ ceterꝭ paribꝰ aug
mētatio actōis a in b. a in nullo mutato. si ḡ b
subiectū possit recipe duplū ꝛ triplū ꝛ q̄druplū
ꝛ sic sine statu sequit᷑ ꝙ a in nullo mutatū vł foꝛ
tificatū intrīsece possit in duplū effectū i triplū
ꝛ in q̄druplū. ꝛ sic sine statu cāndū i b subiecto
ꝛ tñ a nō est nisi pfectōis finite. Ex istis sequit᷑
ꝙ ista ꝯña a pōt in effectū duplo pfectiorē effe
ctu dato ꝛ triplo ꝛ q̄druplo ꝛ sic sine statu: ḡ est
infinite pfectōis vel ꝩtut᷑ i agēdo: nō valȝ nisi
addat᷑ ꝙ a sic tōlis cā illiꝰ effectꝰ ꝛ ꝙ cetera oia
sint paria. Vñ qñ phs pmo de celo docet men
surare potentiā p maximū p qḋ pōt: intelligit
h debere fieri p maximuȝ in qḋ pōt potētia ta
lis ceterꝭ paribus respectu cuiꝰ maxie indicat᷑
talis potētia cā tōlis. Modo ad ꝓpositūȝ tam
meritorij ꝙ pmij sunt opatiōes elicite a creatu
ra merēte vł lucrāte sicut a cā ꝑtiali ex vna pte
et a deo spālit᷑ coagēte ex alia: subiecto disposi
to circa hmōi potentiā merēdi: puta mente in-
formata gr̄a i via et lumie glorie i patria. Deꝰ
autē potest augere pfectius in duplo et triplo
et sic sine statu. ḡ deus ꝛ homo possunt in pfe-
ctiorē qualitatē duplo et triplo: ꝛ tamē i nullo
sequit᷑ hoiem esse infinite virtutis in agendo.
Silr si loquit᷑ de merito deus pōt ꝯstituere cū
sorte talem legem ꝙ si diceret orationē dñicaȝ
vno die sit certi meriti: scḋo die duplr ꝛ tio die
triplr. ꝛ sic sine statu. simul ꝯtinuaret vitā soꝛt᷑
in statu merēdi vltra quēcūq; diē determiatū vł
significabilē: tūc manifestū ē ꝙ soꝛ. poterit me
reri duplū ꝛ triplū. ꝛ sic sine statu ꝛ tñ ex gr̄a vł
actōe illiꝰ meriti ifiniti nlła ifinitas ꝩtut᷑ pone
tur i sorte: nec vnq̄ merebit᷑ pmiū ifinitū. Itē
lumen glīe ē dispō necēria itellectui cr̄iato ad h
ꝙ eliciat actū vnicum habētē finitatōeȝ circa

deū: ḡ intellectus creatus vidēs deū peccaret
sicut cū pcipit actū pfectiorē in seipo pȝ ꝙ esset
maxime dispositus vel eleuat⁹ p lumen glorie
potest intēdi in infinitū. sequit̄ ꝙ nō est dare p
fectissimū actū quē intellect⁹ vidēs pōt habere
circa deū de potētia dei absoluta: ⁊ tn̄ stat ꝙ i
tellectus creatus sit virtutis finite tm̄. Ex istis
pȝ ꝙ illud motiuū de infinite ꝟtutis potentia
in casu verisimuli ꝑpter infinitatē meriti ꝟm ca
suȝ arguītinō valȝ. Et igit̄ a moto argumēto
sic dico ad conclusionē ⁊ ꝓbo ꝙ viator cōserua
tus a deo pōt vltra quēlibȝ gradū finiti meriti
augere meritū suū ⁊ ꝓportionabiliter ēt p̄miū
corrūdens: q2 si nō accipiat̄ pfectissim⁹ gradus
btitudinis possibilis sorti ꝟm positionē aduer
sarij ⁊ sit a. ex arguo sic. a ꝓuenit ex trib⁹ causis
ptialibus puta deo mente ⁊ lumie glīe quaruȝ
vna pōt agere duplo ꝙ̄ agit q2 ē ꝟtutis infini
te intēsiue ⁊ agit voluntarie ⁊ illa fortitudo in
augēdo oēs tres esse posset in actū pfectiorem
ꝙ̄ sit a. ergo lȝ a sit act⁹ pfectissim⁹ in quē talis
intellect⁹ btūs nūc pōt: ita ꝙ sine dīna opatio
ne sit intensior nō ꝙ̄ q̄ nunc est: nō tn̄ a act⁹ est
pfectissim⁹ i quē pōt de potētia dei absoluta. ḡ
possibile est ꝙ sortes eliciat actū pfectiorē ꝙ̄
sit a ⁊ a fuit actus datus pfectissim⁹ possibilis
ḡ nō ē dare actū pfectissimū finitū quē sortes
pōt elicere. ḡ nec actū pfectissimū meriti si ser
uetur in vita ⁊ in statu viatoris. ḡ possibile est
maiorē vltra quēlibet gradū meriti dati finiti
augere meritū suū ⁊ ꝓportionabiliter p̄miū

Quarta conclusio

Quarta ꝯclusio ē ista ꝙ ex tali augmētatiōe
meriti vel p̄mij in infinitū nō sequit̄ aliqua in
finitas ꝟtutis intēsiue in creatura rōnali: ꝟ tm̄

Probatio

infinitas duratiōis. Hoc ꝓbo p mediū p̄us cō
ceptū ⁊ declaratū. Ex augmētatiōe pfectiōis
in effectu: non arguit̄ augmētatio pfectionis
in qualibet causarum partialiū illi⁹ effectus ꝟ
est potius fallacia ꝯñtis. sed tam meriti ꝙ̄ pre
mij creatura rationalis ē vna causa ptialis vt
declaratū est. ḡ ex neutri⁹ augmētatiōe arguit̄
formalr̄ augmētatio ꝟtutis in creatura rōnali
Sed ex augmētatiōe effect⁹ nō sequit̄ augmen
tatio illius cause nec ex augmētatione in infi
nitū illi⁹ effect⁹ sequit̄ infinitus intēsiua illius
cause. ḡ ex tali ꝓcessu in infinitū meriti vl̄ p̄mij
nō arguit̄ infinitas intēsiue creature rōnalis i

Quinta cōclusio

cognoscēdo ⁊ volendo qđ est ꝓpositū. Quīta

Probat̄ cōclusio

ꝯclusio ꝙ ex cōcessis sequit̄ ꝙ ois creatura rō
nalis est infinite capacitatis. Istā tamē ꝓbās
expono p̄mo ⁊ postea expositōeȝ ꝓbo. Expono
p̄mo sic. intelligo p capacitatē infinitā nō rem
que pōt cape aliā rem vel formā infinitam sibi
inherentē sed rem q̄ pōt cape aliā formā ⁊ aliā
duplo pfectiorē p̄ma: ⁊ tertiā duplo pfectiorē

scđa ⁊ sic sine statu. Quo supposito arguo. ois
creatura rōnalis pōt recipe deo coopāte actuȝ
fruitionis duplo pfectiorē isto dato queȝ hȝ de
potētia dei absoluta ⁊ aliū actū duplo pfectio
rem. ⁊ sic vlteri⁹ ꝟm p̄missam deductōeȝ in infi
nitū: ⁊ ois talis causa est capacitat̄ infinite ad
expositionē datā. ḡ ois creatura rōnalis est in
finite capacitatis. Maior est ꝓbata supius in
ꝯclusiōe tertia. Minor pȝ in expōne tituli quā
p̄misi. ḡ ⁊c. Preterea ois creatura rōnalis pōt
alteri coopari in cognitiōe si de⁹ voluerit ad ꝟ
coagere nā oēm notitiā cōplexā quā hȝ sup̄m⁹
angel⁹ de deo posset de⁹ reuelare vel infūdere
cuicūqȝ intellectui creato. cui⁹ ꝓbatio est quia
ois intellect⁹ inq̄ntū potētia intellectiua est in
potētia oia intelligēdi ḡ in oi intellectu creato
pōt de⁹ creare equalē notitiā notitie q̄ ē in sup
mo btō ⁊ cū intellect⁹ null⁹ sit capax tot notitia
rū q̄n deus pōt tales pfectiōes creare. sequit̄
ꝙ cuiuslibȝ intellect⁹ capacitas est infinita ad
itellectū dictū.

Sexta conclusio

Sexta ⁊ vltima ꝯclo est ꝙ tal̄
infinitas capacitat̄ nō arguit rē capacē eē in
finite ꝟtutis intēsiue ꝟ ꝯclo ex p̄cedētib⁹ satis
liq̄t. nā si ponamus deū posse cāre vltra quāli
bet formā materialē pfectiorē ḡ vltra quācūqȝ
albedinē pfectiorē cū materia sit capax cuiusli
bet forme material̄ ⁊ cuiuslibȝ albedis. sequit̄
ꝙ iā materia q̄libet ē capacitas infinita q2 ca
pacitas nō est nisi res capax lȝ aliud importat
vel connotat. Silr̄ si de⁹ posset creare vnū aliū
solē pfectiorē isto ⁊ ētiā pfectiorē scđo ⁊ sic sine
statu tūc ꝯstat ꝙ q̄libet corp̄ pōt illūinare istuȝ
orbē q̄ nō est sine quacūqȝ augmētatōe ꝟtutis
istius aeris. ḡ iste aer iā est infinite capacitat̄
ad intellectū datū ⁊ tn̄ nō est: ꝟ valde finite p
fectiōis. isto mō ois loc⁹ est infinite capacitat̄
ad itellectū datū. cui⁹ rō ē: q2 i quolibȝ loco pt
deus ponere quocūqȝ corpore dato maius cor
pus ꝟm fidē. Silr̄ in oi loco nō pōt ponere tot
corpa q̄n plura si velit: ḡ ⁊c. Iste ꝯclones sunt
ꝓbabilr̄: sed sine assertione recitate donec aliq̄d
verisili⁹ de eisdē occurrat. Sȝ restat ad maiorē

Contra tertiā cōclusionem
Arguit̄ p̄mo

euidētiā ꝯ ista arguere ⁊ soluere. arguit̄ specia
liter ꝯ ꝯclusionē tertiā p̄mo sic. si ista esset vera
sequeret̄ ꝙ capiēdo impfectissimā creaturam
rōnaleȝ hec foret ꝯcedēda. deus nō pōt creare
creaturā maioris capacitat̄ ꝙ̄ ista est respectu
glīe in p̄nti ⁊ p̄mij vel glorie in futuro. ꝯsequēs
satis pȝ ex ꝯñtib⁹: q2 cuiuslibet gradus gratie
finite ista est capax ⁊ similiter cuiuslibet ḡdus
visionis in beatitudine. ⁊ sic in patria eēnt oēs
beati equalis capacitat̄ btitudinis. Istud est
argu. eiusdē valētissimū: nec tn̄ ꝓbat vlteri⁹ fal
sitatē ꝯñtis.

Scđo

Scđo sic. eadem rōne ponendū
esset ꝙ om̄a creatura rōnalis non esset tante

capacitatis respectu pene q̄n possʒ p se capere maiorē. ꝯn̄s est falsum. falsitas ꝯn̄tis patet: q̄a si non sit dare summū dolorē quē sortes potest sustinere: ḡ actus doloris ꝛ passi pōt esse sensibilior ꝛ sensibilior ꝛ h̄ sine statu in sorte: ḡ sortes est v̄tutis infinite in sentiēdo. Prima ꝯn̄a patet: quia sicut viator ꝯseruatus a deo in statu merēdi pōt mereri vltra gradū istum ꝛ istū. et sic in infinitū: ita potest eadeʒ facilitate demereri. ꝛ p ꝯsequēs nō est dare summū gradūʒ potētie cuius est capax.

Tertio. Tertio sic. si illa sint v̄a sequit̄ q̄ ois creatura rōalis eēt capax tāte beatitudinis gratie ꝛ glorie q̄ cū eaʒ haberet esset oībus maior ꝛ s̄m meritū suū equalis merito xp̄i: imo duplare triplare cētuplare millecuplare ꝛ sic sine statu. ꝯn̄s est incōueniens. nā s̄m magr̄m. iij. sententiarū. dist. xiij. c. i. christus habuit tantā capacitatē qua maior eē nō valʒ. Item q̄ ipsius aīa melior fieri nō possit: ōn̄dit idem eodē lib. dist. xviij. c. iiij. Item tanta fuit plenitudo ꝛc̄.

Quarto. Quarto si sic sequeret̄ q̄ charitas in viatore intēdi posset intm̄ q̄ capacitas ꝯtraria que est ex fomite totalr̄ extingueret̄. ꝯn̄s est falsum. vt patet p magr̄m. lib. ij. di. iij. c. viij. Ipse qui ꝯcupiscit iniquitatē finiri nō potest q̄diu viuimus ꝯtinue minui potest finiri nō pōt ꝯn̄a patet: q̄ꝛ ista cupiditas ē finita. ꝛ s̄m aug. aucta charitate minuit̄. ergo cū charitas possit augeri vltra quēcūq̄ ḡdū datū. poterit sic augeri q̄ extinguat totā cupiditatē. ꝯn̄s est falsū quia tūc posset homo equari beato in charitate ꝛ implere p̄mū preceptū in statu viatoris cōtra augustinū de pfectiōe iustitie: sicut allegat magr̄ sentētiarū.

Quinto. Quinto sic. si ois creatura rōabilis esset eq̄lis capacitatis respectu grē ꝛ glie sic innuit̄ in pbatiōe ꝯclusiōis seq̄t̄ q̄ oēs angeli essent eq̄les in naturalib⁹ quod est ꝯtra magr̄m in sentētijs qui oppositā opinionē approbat. libro. ij. sententiarum. distin. xxxij. c. xi. Item hic est dānatus parisius error. cxxiiij. et datur p rōne quia sic aīa xp̄i non esset nobilior anima iude.

Sexto. Sexto cōtra illud quod dicit̄ de augmēto meriti in ꝯclusione p̄ma: q̄ꝛ si quilibʒ qui multiplicı⁹ facit meritū q̄d sibi prius est debitum auget meritū. sequit̄ q̄ xp̄s pfecit in merito. ꝯn̄s est falsum: ḡ ꝛc̄. Item augustinus in homelijs quē allegat magr̄. iij. senten. dist. xviij ca. iiij. non habuit om̄ino vltra meritū aīe quo potuit pficere.

Septimo. Septimo. si ꝯclusio tertia foret v̄a sequeret̄ q̄ nō eēt dare pfectissimā cognitionem quā sortes posset habere de deo. ꝯn̄s ē falsum. ꝯn̄a patet: q̄ꝛ si nō est dare pfectissimā btitudinē: ergo nec pfectissimā cognitionem. falsitas ꝯn̄tis pʒ p Aug. li. lxxxiij. q. q. xxxij. Nō est (inq̄t) dubitandū esse pfectā intelligentiaʒ qua prestātior eē nō poterit. ꝛ ideo nō p infinituʒ ire: q̄ quecūq̄ res intelligat̄ nec eā posse aliū alio pl⁹ intelligere.

Ad p̄mū. Ad p̄mū istorū concedo q̄ ꝯclusio ad quā deducit est bona. videlʒ q̄ oēs creature rōnales sunt equalis capacitat̄ respectu grē ꝛ glorie. ꝛ hoc loquendo de capacitate remota ad istū intellectū q̄ quātā grāʒ potest deus infūdere sup̄me creature rōnali tantam pōt infundere infime. hoc p̄bo sic ꝛ capio sup̄mā ꝛ infimā. ꝛ pono q̄ deus faciat istā infimā esse viatricē. tūc possibile est q̄ ip̄a tunc tm̄ mereat̄ quātū nūc habet sup̄ma: ḡ tm̄ pōt recipe de p̄mio. Silr̄ xp̄us potest iam tantā grām ei conferre q̄tam cōtulit aīe xp̄i: sicut minimus homo pōt equari in merito sūmo āgelo. Silit̄ nō includit ꝯdictionē q̄ deus tantā grāʒ īfundat: ḡ nō includit ꝯdictionē q̄ anima tantam recipiat. ḡ habet capacitatē respectu ois gratie quā potest sibi infundere.

Ad scd̄m. Ad scd̄ʒ quādo arguit̄ de capacitate pene. Dico ad p̄n̄s pporionabilr̄ sic eē de capacitate pene sicut est de capacitate glie. Et ꝯcedo q̄ dolor glie pōt eē sensibilior vltra quēlibet ḡdū finitū: nihilōq̄ valet ꝯn̄a fctā vlteri⁹. ḡ sor. est v̄tut̄ infinite ī sentiēdo: q̄ꝛ nō sit act⁹ sentiēdi vel dolēdi sēsibilior vltra quēlibet ḡdū sola v̄tute sort̄ dolēt̄: s̄ dei intēn⁹ coagēt̄. Et apud illos q̄ dicūt actū damnatorꝫ ꝛ reprohorꝫ ꝛ btificū bonorꝫ totalr̄ eē ab extrinseco. ista ꝯn̄a nihil valet: act⁹ v̄o pōt esse sensibilior.

Ad tertiū. Ad. iij. q̄n arguit̄ q̄ sic. ois creatura rōnalis eēt tāte btitudinis q̄tā h̄ʒ mō aīa xp̄i ꝛc̄. ꝯcedo istā ꝯclusionē: q̄ꝛ oppositū repugnat diuine oipotētie vt mihi videt̄. nā ois intellect⁹ pōt oīa ītelligere. ḡ ois intellect⁹ pōt ītelligere deū nude ꝛ clare: ꝛ eq̄ clare vn⁹ sicut alius: nisi aliq̄s istorꝫ sit v̄tut̄ infinite: q̄d dico p ītellectu diuino. ꝛ si deus pōt equalē notitiā sui cuilibʒ intellectui creato cōicare ď potētia sua absoluta ꝯn̄s est q̄ pōt quēlibet eq̄lr̄ btificare. vñ nō includeret ꝯdictionē q̄ de⁹ oēs intellect⁹ sic sibi vniret p oīa sicut iā de fctō sibi vniuit ītellectū xp̄i. Et q̄n vlteri⁹ arguit̄ q̄ sic ois viator cōseruat⁹ s̄m casuʒ articuli posset cētuplare meritū xp̄i ꝛ acquirere charitatē maiorē q̄ habuit aīa xp̄i: ꝯtra magr̄m q̄ dicit lib. iij. dist. xviij. ca. iiij. Tāta eīm plenitudo sp̄ūaliū charismatū fuit ī eo q̄ pficere nō potuit. ꝛ iō melior ipsi⁹ aīa fieri nō potuit q̄ ab initio ꝯceptōis extitit: q̄ꝛ pficere in meritis nō valuit h̄ magr̄. Dico tn̄ ista duo ꝯn̄a q̄ inferunt̄. q̄tū ad p̄mū de excessu meriti xp̄i. nego: q̄ꝛ natura hūana in xp̄o fuit acceptata vt eēt mediatrix et redēptio tot⁹ generis humani. Unde possum⁹ p imaginatōeʒ distinguere in christo duo merita diuerse speciei: vt vnum dicat̄ meritū singulare ipsius nature in

xp̄o cui rn̄der aureũ siue beatitudo que est in anima beata: aliud dicat᷑ meritũ publicũ quo meruit ꝓ nobis. Et licet nos possumus sic dicere ſm imaginationẽ duplex meritũ in christo: posset tñ valde ꝓbabiliter dici ꝙ primo genere meriti nõ meruit: q: nullus ꝑ tali merito meruit nisi qui est viator carẽs p̃mio quod meret᷑ xp̄us vero p̃mo fuit beatus ⁊ nunꝗ̃ viator simpliciter. Si autẽ tenet᷑ ꝙ meruit sc̄do modo siue nõ. cõcedo ꝙ illud meritũ p̃mo modo possꝫ aliq̄s viator purus adequare ꝑ multiplicationem meritoꝝ si in via viatoris cõseruet᷑ vltra quodcũq; temp⁹ finitũ: sed ad meritũ sc̄do mõ acceptũ nunꝗ̃ ptingeret in eternũ: ⁊ ita simpliciter loquẽdo ad totale meritũ xp̄i nunꝗ̃ pringeret aliquis viator nisi lege mutata. Mõ ideo dico q: nolo negare qn̄ loquẽdo de potẽtia dei absoluta possibile sit aliquẽ viatorẽ adequare totale meritũ xp̄i ⁊ etiã excedere aliquo modo: sed hoc nõ est ex casu articuli quẽ modo discurro: Sed sic ponamus ꝙ deus creet vnũ alium mundũ ⁊ hoiem cõsimilẽ ipsi ade p oĩa dando sibi simile p̃ceptũ: ⁊ ponamus ꝙ iste peccet eq̃liter sicut iste: ⁊ creet hoiem vel angelũ cui⁹ merita acceptet ad redemptionẽ illius gener̄ humani damnati: nõ video ꝙ includat ꝯdictõeꝫ: sed tũc essꝫ possibile ꝙ talis adequet᷑ christo in merito equali ⁊ merito cõi: ꝗ̃tam tñ attinet ad ꝯclusionẽ de cõseruato in statu viatoris augẽte merita sua ſm legeꝫ cõem. Dico sicut dixi ꝙ talis nunꝗ̃ adequaret totalit᷑ merita xp̄i. Q̃tã vero ad illud qd̄ infert᷑ ꝙ aliq̄s posset excedere charitatẽ xp̄i: ⁊ habere vnã qualitatẽ q̄ vocat᷑ charitas intensio: ꝙ illa que est nũc in aĩa xp̄i. nõ habeo hoc ꝑ incõueniẽti: immo magr̄ sententiarum nõ reputet xp̄ꝫ minus bonũ ꝙ nũc est: si simpl̄r nullã talẽ haberet: q: adeo char⁹ posset xp̄s esse sine illa sicut cũ illa. Unde ad auctoritates magr̄i qn̄ dicit ꝙ xp̄s habuit tãtã charitatẽ ꝙ maior ea nõ valeat poni: dico ꝙ nõ loq̇tur de illa quã doctores moderni ponũt vnaꝫ qualitatẽ: quia ipe talẽ nõ posuit sicut lib. i. pꝫ dist. vij. Sed vult dicere ꝙ natura humana in xp̄o fuit tam grata ⁊ accepta deo ꝗ̃tũ ad gr̄aꝫ vnitionis cõposite: ꝙ magis charus eẽ nõ potuit: ⁊ ꝙ de potẽtia dei coopari ordinata nature humane in xp̄o ad maiorẽ b͞titudinẽ nõ p̃destinauit. ideoq; proficere nõ potuit de potẽtia dei ordinata.

Sed ꝯtra quero vtruꝫ deus tñ cooporabat᷑ nature humane ad vniendũ eam in xp̄o ꝗ̃tum potuit: vel minus ꝙ potuit. Non videt᷑ ꝙ p̃cise tm̃: q: videt᷑ ꝙ esse posset pl⁹ de potẽtia dei absoluta: cũ sit infinite ꝟtutis: sed videt᷑ ꝙ tũc nõ habuit beatitudinẽ ifinitã. Si minus ꝙ potuit. ⁊ nõ dilexit xp̄m hoc est naturam assumptã tm̃ ꝗ̃tum potuit. g̃ min⁹ ꝙ potuit: quero tunc an in infinitũ min⁹ ꝙ potuit: ⁊ hoc nõ apparet cõueniẽs: q: si xp̄i humanitatẽ dilexit infinite minus ꝙ potuit: ergo nõ min⁹ potuit eam diligere ꝙ fecit: sicut sequit᷑. dilexit eam minus ꝙ potuit: g̃ dilexit ⁊ in nullo dilexit quia si aliq̃tenus dilexit saltem tm̃ diligere potuit. Prima ꝯñа patet: q: ly ꝙ cõfundit cõfuse et distributiue. ergo nec pot dici ꝙ finite dilexit minus ꝙ potuit: nec infinite min⁹ ꝙ potuit.

Respõsio

Ad istud dico ꝙ deus nõ coopabat᷑ tm̃ ꝗ̃tuꝫ potuit ad aliquẽ intellectũ: nõ eñ cooperabat᷑ tm̃ quin plus potuit. Et nego vlterius ꝯñam: g̃ minus cooperabat᷑. vel igit᷑ minus dilexit eã ꝙ potuit: q: ista est simpl̄r falsa ꝓpter ꝯfusionẽ confuse. ⁊ distributiue ꝓbatã in ista ꝯuẽrsione ꝙ. Sed dimitto istud ⁊ redeo ꝗ̃tũ ad affirmationes magistri sententiarũ: qn̄ dicit ꝙ christ⁹ tantã habuit charitatẽ ꝙ maior esse nõ valuit: h̄ est ita fuit acceptus deo ꝙ magis acceptari nõ potuit ꝗ̃tuꝫ ad gr̄am vnionis de qua aug. xiij. de trini. c. xiij. In rebus eñ p tp̄s ortis ista est summa gr̄a qua homo in vnitate persone deo cõiunctus est. ⁊ sic intelligit᷑ magr̄. lib. iij. dist. xviij. c. iij. ꝙ eius aĩa melior fieri nõ potuit. hoc est accepta est ad statũ quo melior null⁹ cõicabilis est in tpe.

Aliter ad primã auctoritatem

Aliter de p̃ma auctẽ dici potest ꝙ ibi loquit᷑ magr̄ de dilectiõe christi qua voluit mori ꝓ redẽptione generis humani ꝙ illa fuit in eo tãta ꝙ maior eẽ nõ potuit ſm circũstantias que tũc in xp̄o fuerũt. Ad tertiaꝫ auctoritatẽ que ponit᷑ ibidẽ: ꝙ tanta fuit plenitudo ⁊c̄. voluit dicere ꝙ aliter fuit in xp̄o ⁊ i nobis: q: in nobis actus p̄ñt intẽdere habitus ꝗ̃diu viuimus. in xp̄o aũt nõ: sed habit⁹ fuerũt statim infusi tanta intẽsione ꝙ habit⁹ ꝑ actus sequẽtes intẽdi non potuerũt.

Ad quartũ

Ad quartũ potest dici ꝙ nõ sequit᷑. si tãta charitas diminuit de cupiditate ꝙ duplũ diminuit duplũ. sed diminuit ſm aliã ꝓportionẽ sicut augmẽtacio in motu diminuit de tẽpe quo mobile mouetur.

Ad quintũ

Ad quintũ dico ꝙ ꝯñа nõ valet: sicut nõ seq̇t᷑ Quilibet homo cũ adiutorio dei potest portare tm̃ ꝗ̃tum alius: g̃ est eque fortis cũ illo. De ꝯclusionibus tñ ad quas deducit᷑ tanꝗ̃ ad incõueniẽtia nõ intromitto me ꝓ nũc.

Ad sextum

Ad sextũ dico ꝙ magr̄ soluit ibidẽ dicens ꝙ xp̄us ꝓfecit ꝗ̃tum ad numerũ meritoꝝ: nõ ꝗ̃tũ ad ꝟtutẽ meriti.

Ad septimũ

Ad aliã auctẽꝫ Augustini ꝙ est locutus de ꝑfecta ⁊ apꝑhensiua notitia dei: qualeꝫ nemo habere põt de deo.

Decisio articuli

Posita via que pro nũc sufficiẽt recitari põt: ⁊ eadẽ facilitate si oporteat retractari: iam ponẽdi sunt circa articulũ duo modi dicẽdi aliquoꝝ videlꝫ modernoꝝ circa articulos. Unde iuxta modernos est du-

R Questiuncula

Primus modus dicendi

plex modus. Unus est φ si viator conseruet
a deo vltra quodcunq̧ tps determinatū in sta/
tu viatoris semp posset proficere in augmēto
meriti. ita φ vltra quēcunq̧ gradum meriti acq̄
siti posset acq̄rere pfectiorē per duplicationez
meriti. Et sic hoc sequeret̄ sm istos φ natura
humana eēt infinite capacitat̄: immo p ipsos
ista stant simul φ aīa semp possit pficere de bo
no in melius ⁊ meli⁹ ⁊ sic sine statu. ⁊ φ nihilo
minus sit capacitat̄ finite tm̄. Ad qd̄ pbandū
euidētius ponūt exempla. Dicūt em̄ simile esse
aliquo modo de repletiōe corpis vel vasis sm
extensionē sicut est de repletione spūali anime
sm intensionē. modo capiēdo vas quodcunq̧
bene verū est φ illud pōt repleri aqua vel alio
liquore sm extensionē: ita φ sine miraculo non
possit plus illius vel alterius liquoris ɔtinere:
tm̄ manēte eodē liquore in illo vase de⁹ pōt ali/
um ibidem ponere p miraculū. s. scdm tertium
quartū ⁊ sic sine statu. Ita stant bene simul φ
capacitas istius vasis q̄ nō est aliud nisi vas: ⁊
tm̄ potest recipe in infinitū plura corpa: ⁊ sic si/
ne statu. Eodem modo dicūt φ capacitas aīe
nō est nisi ipa anima. vnde ē finita capacitas:
et ideo pōt sic impleri grā φ nō potest plus de
tali grā sm spēz recipere naturalr̄: supnatura
liter tm̄ ⁊ per miraculū simile de corpib⁹ pport/
tionatis potest deus in ea si ipa hec vnit pone
re equalitatē glie: ⁊ sic tertiā ad scdam ⁊ q̄rtaz
ad tertiā: ⁊ sic sine statu. Et sic volūt isti euade
re vtrūq̧ eoꝝ incōuenientiū: q: nec anima est
capacitatis infinite: nec plus potest mereri φ
de⁹ possit sibi tribuere vel manere in statu via
toris ⁊ tm̄ nō posse mereri. Aliud exemplū po/
nūt qd̄ dicunt esse subtilius qd̄ est sine miracu
lo ⁊ est tale. Uidemus φ vas lʒ nō possit magis
recipe de liquore quocūq̧ nisi vnū ciphuz vna
vice: potest tm̄ post cyphuz aque aqua abiecta
tm̄dē de meliori liquore puta de vino recipere
et adhuc isto abiecto tm̄dem de tertio liquore
meliori: ⁊ sic vlteri⁹ de quarto ⁊ q̄nto. ⁊ sic in in
finitū cū deus posset vltra quēcūq̧ liquorē da
tum creare pfectiorē. Item denari⁹ argēte⁹ est
melior cupreo: ⁊ aureus est melior argenteo. ⁊
sic deus posset creare aliud metallū meli⁹ auro
⁊ aliud meli⁹ illo ⁊ sic sine statu. Isto modo ad
ppositum de aīa viatoris dicūt φ in ea recipi
possunt diuerse positiōes sm spēm respectu di
uersi et diuersi amoris fruitiui sm spēm respe/
ctu dei in anima potest deus in eadē corrupta
illa creare pfectiorē alterius speciei ⁊ ponere i
anima viatoris. Ex quo sequit̄ φ nec est dare
pfectissimā charitatē receptibilē in anima via
toris: nec pfectissimā beatitudinē receptibilez
in patria in eadē: hec est opinio in isto articulo

Z
Secūdus mod⁹ dicendi

Alius modus dicendi est φ est dare maximū
meritū ⁊ gratiam receptibilē in aīa viatrice: et
ɔsequēter gradū maximi pmij quē pōt recipe
in patria. Et h̄ pcipue ponit̄ pp̄ter lumen po/
tentie aīe ad cognoscēdū deū ⁊ fruendum eo.
Et dicunt ɔsiter φ si deus hoīem ɔseruaret in
statu viatoris vltra quēcūq̧ terminū istius tē
poris vel illius: talis cito deueniret ad sūmum
gradū meriti sibi possibilē: tunc si diutius viue
ret ⁊ actus vlteri⁹ exerceret: talis mereret̄ mul/
tiplicius φ prius meruit: s̄ nullū nouū pmiū no
uis actibus corrńderet sicut ponit mgr̄ lib. iij. di.
xviij. vbi dicit φ illud bonū quod xps meruit a
pncipio sue ɔceptiōis postea meruit multipli/
cius: s̄ nihil nouū: vt̄ dicit. Si pfecit sm oīe
meritū q̄tum ad virtutē meriti qd̄ fecit tantū
q̄tum ad nūerū meritoꝝ. Isti sunt duo modi
dicendi in hoc articulo. Sed ɔtra secundum
modū dicendi arguit̄ pmo sic. sequit̄ si pp̄ter
nouum meritū bonū nō debeat̄ nouū pmium:
φ pari rōne nec pp̄ter nouā maliciā noua pe/
na. Et sic sequit̄ φ aliquis bonus hō posset tm̄
mereri φ deus nō possz retribuere ⁊ malus tm̄
ɔtinuando demereri φ deus nō posset eum pe
na ɔdigna punire. q: sm istā viam nō esset pec
cans capax maioris pene φ fuit pena quā prius
meruit. ⁊ sic q̄to de viatore opus bonū pcedit
ex maiori charitate ceteris paribus tāto ē deo
acceptius. ergo qn̄ iste viator pueniret ad cha
ritatē que ponit̄ in eo maxima tūc foret opus
ɔsiter elicituz ab eo in tanta charitate deo ac/
ceptum: s̄ hoc frustra fieret nisi sibi aliqd̄ nouū
pmiū corrńderet. g̃ ⁊c̄. Scd̄o arguit̄ ɔtra se/
cūdum p vnā decretalē q̄ ponit̄ in. vij. de here
ticis. ad nr̄m. in q̄ dānat̄ sententia begardoꝝ
dicētiū: φ hō in hac vita tā pfectū gdū virtut̄
posset acquirere φ amplius in gratia pficere
nō valeret: q: si sic. (vt dicit) tunc possit aliq̄s
christo pfectior inueniri. Ad hoc autē φ scd̄a
opi. allegata p exemplo sm mgr̄m φ prius me/
ruerat postea nouis actibus multiplicius me/
ruit. dicūt isti φ xps post pmū instans ɔceptio
nis sue fuit ɔphensor in statu: nō in statu via/
toris ad merendū aliq̄d sibiipsi s̄ tm̄ alijs: sicut
sunt sancti in celo q̄ nobis mereri possunt ⁊ nō
sibi. In hoc ergo articulo ad pn̄s sufficiat mihi
recitasse sententias aliorum quas nunc subti/
lioribus discutiendas relinquo.

M
Scd̄i articuli Questio que est i cidentalis

Secundus articul⁹ est

inq̄rere. Utrū opus penitētie sit meritoriū vi/
te eterne: Intelligendo autē p opus penitētie
opus impositū hoī penitenti in satisfactionē p
peccato cōmisso. Et est difficultas talis in isto
articulo sicut tactū fuit in tertio argumēto pri

cipali. An duo hoīes eq̄lia opa faciētes quoꝝ vnus est obligatus ad penitētiā sustinendam alı⁹ non. ꝓ illa opa mereanꝰ equalıꝰ de premio essentiali ⁊ eq̄liter remunerentꝰ in celo vel non id est vtrū opus satisfactoriū factū a penitēte absoluto a pena sit sibi meritoriū in vita eīna acsi nūq̄ peccasset nec ad aliquā penā obligatus fuisset. Et in hoc articulo tn̄ dicā duas cōclusiones.

Prima cōclusio responsiua

Prima est ꝙ opus satisfactoriū impletū ex charitate ē meritoriū vite eīne. Scd̄a ɔclusio est ꝙ opus satisfactoriuꝫ nō est minus meritoriū vite eterne ex hoc ꝙ est satisfactio ꝓ peccato q̄ si nō esset satisfactio: sed tantuꝫ sibi corꝛidebit de p̄mio essentiali in celo q̄tuꝫ sibi deberetꝰ si ꝑsona que merețꝰ nulli pene foret obnoxia. Istas ɔclusiones ꝓbabo. p̄mo ꝑ rōnes. scd̄o obijciā contra eas ⁊ soluā.

Prime cōclusiōis

Prima itaq; ɔclusio est ꝙ opus impositū hoī in satisfactionem ꝓ cōmisso est sibi meritoriū vite eterne si compleatꝰ in charitate.

Prima ꝓbatio

Hanc ꝓbo multipliciꝰ et p̄mo sic. Omnis actus ꝓcedēs ex charitate in viatore est meritorius vite eterne: ꝫ satisfactio in p̄ña est hmōi: ergo ⁊c̄. Minor ptꝫ: q̄a penitēs ex vi cōtritionis statim est in charitate.

Secunda

Secūdo sic. implēs id ad quod tenețꝰ ⁊ sicut tenețꝰ merețꝰ vitā eternā: sed penitēs satisfaciēdo implet id ad quod tenețꝰ ⁊ sicut tenețꝰ: g̃ ⁊c̄.

Tertia

Tertio sic. nihil posset impedire q̄n ista satisfactio eēt meritoria vite eterne: nisi ꝙ sufficiēter p̄miaretꝰ ꝑ relaxationē pene debite: ꝫ h̄ nō sufficit: q: pena relaxata si eēt ēet malū finitū intēsiue ⁊ extēsiue. ⁊ ꝑ ɔsequens relaxatō est bonū finitū intēsiue ⁊ extēsiue cum sit quoddā bonū tpale minus bonū q̄ mim⁹ gradus beatitudinis. ⁊ per ɔñs nō est sufficiēs premium ꝓ actu meritorio vite eterne ex natura sui ɔsimiliꝰ innocētie.

Quarta

Quarto sic. aliq̄s sponte faciēs opus cōsimile puta orat ieiunat vel dat elemosinaꝫ merețꝰ vitam eternā: ergo faciēs ɔsimile opus ex impositiōe ⁊ ex obediētia magis merețꝰ vitā eternā. Consequētia ꝓbaťꝰ: q: sacr̄m penitētie et obediētia ⁊ que adueniūt operi. s. bone circūstātie augent bonitatē opis.

Quinta

Quinto sic. si eēt ita ꝙ opa satisfactoria nō essent meritoria vite eterne: sequeretꝰ ꝙ aliq̄s posset facere tot bona opera quot fecit beata virgo: ⁊ ꝙ tn̄ ꝓ oībus illis nō magis p̄miaretꝰ q̄ infans nouiꝰ baptizatus: nec tamen faciēs ista opa post pet̄m mortale sequēs. Ist'ani ɔñ'am ꝓbo pono aliqueꝫ q̄ a p̄ncipio quo habuit vsum liberi arbitrij multiplicauit semper peccata ita ꝙ omnia merita sua a tempe cōtritionis nō sint tante cōtritōis ⁊ intēsionis in bonitate sicut fuerūt sua peccata in malitia: si ergo sit sufficiēs recompēsatio ꝓ meritis sola relaxatio pene. sequitur ꝙ talis moriēs nō plus premiaretꝰ q̄ ꝑ premium quod habuisset si decessisset ante vsum rōnis: ⁊ tamē fecit tot bona opa ex genere quot fecit btā virgo.

Sexta

Sexto sic. si ita esset deus crudeli⁹ ageret relaxādo penitētiā correspōdentē in purgatorio q̄ infligendo istā penā: q: relaxādo penam cōtraheret gradū btitudinis qui corresponderet operi. et manifestū est ꝙ melius esset penitēti ad tpus sustinere penā in purgatorio q̄ carere tali g̃du beatitudinis in ꝑpetuū: g̃ mĩ̄ecordia dei verteretꝰ penitēti i crudelitatē ⁊ in iniustitiā.

Secūde ɔclusionis repetitio

Scd̄a cōclusio est ista ꝙ satisfactio est opus ita meritoriū premij in vita eīna sicut illō op⁹ esset si nō esset satisfactio eidem operāti.

Probatio prima

Ista cōclusio ꝓbatur p̄mo sic. nisi ista cōclusio esset vera fatuū ⁊ indiscretū eēt imponere penitentibus aliqua bona opa in satisfactionē. Consequētia patet: q: ꝑ taleꝫ impositionē minuețꝰ de valore opis qui deberet ꝓuenire ipsi operanti q: si istud op⁹ fieret sine impositiōe ⁊ spōte merețꝰ vitā eternā: ergo talis impositio nō valeret immo noceret cōtrito.

Secūda

Scd̄o sic. si opus bonū quod fit ad satisfaciendū ꝓ petō foret minus meritoriū vite eterne q̄ si nō essꝫ: tūc talis grad⁹ btitudinis diminuaťꝰ tali operi. ⁊ sit ille gradus a: ⁊ infinitū premiū quod dabiťꝰ isti sit b. ita ꝙ totū premiū correspōdens isti operi si nō esset satisfactio sit a b: ⁊ premiū qd̄ nō dabitur de facto b. et volo ꝙ c sit bonū tempale. scꝫ relaxatio pene ꝑ isto tpe faciēda: tūc arguo sic Illud opus est ita bonuꝫ sicut aliud cui debețꝰ a b: ergo sibi debețꝰ aliq̄d equiualēs a b. sed b c nō est equiualēs a b: g̃ minus tribuiťꝰ isti operi q̄ debețꝰ: quia si b c et a b essent equalia: sequiťꝰ ꝙ c ⁊ a essent equalia: ⁊ sic bonū tempale ⁊ aliquis gradus btitudinis essent equalis bonitatis. Consequētia patꝫ: q: si ab eq̄libus equalia demas vel idē eis cōeq; relinqueretꝰ: vel essent equalia: ergo b c est minus q̄ a b. et ita iniuste p̄miat deus illud opus. Maior aūt illud op⁹ sit ita bonū modo sicut si nō esset satisfactio. ꝓbatur q̄ a ꝓcedit ab equali conatu ⁊ ab equali gratia: ergo ⁊c̄.

Instantia

Si dicaťꝰ ꝙ illud opus non est eque acceptū deo sicut esset in ꝑsona non obligata penitētie.

Impugnatio

Contra. ista ꝑsona est ita chara deo ex quo tota culpa est remissa ⁊ hꝫ ita intensam g̃ram sicut quādo fuit innocēs: ponaťꝰ hoc eīn certum est ꝙ frequēter cōtritus resurgit ⁊ adipiscițꝰ maiorē g̃raꝫ q̄ cū fuit innocēs: ⁊ op⁹ suū nūc est equalis meriti sicut fuit in statu sue innocētie. sicut ꝑ Augustinū pꝫ qui dicit. Sꝫ in hoc differt charitas a fide ⁊ spe. q: simpliciter ille melior est in quo charitas maior est: ergo ille cōtrit⁹ melior est q̄ fuit āte lapsuꝫ nō obstāte ꝙ obligețꝰ ad penitentiā.

Argumētū [illegible]

Sed contra istas

cõclusiones arguit̃ sic. Opus satisfactoriũ in penitẽte sufficiẽter remuneratur ꝑ remissionẽ pene: ergo nihil debet̃ ei de p̃mio vite eterne. antecedẽs ꝓbat̃ ꝛ ꝯñs. Antecedẽs ꝓbat̃ sic. pena ei debita ꝓ petõ nõ est in infinitũ minꝰ mala ꝙ̃ gradus p̃mij est bonꝰ: sed tñ finite deficit ab equalitate malitie: ḡ pena posset sibi in tantũ augeri ꝙ ꝑueniret ad equalitatẽ ita ꝙ pena debita peccatori foret tñ malũ q̃tum bonũ. ergo tam bonũ esset illa pena carere: sicut habere illud gaudiũ: igit̃ recõpẽsando opus satisfactoriũ per solã relaxationẽ hmõi pene sufficienter et ꝓportionabilr̃ recõpensat̃ illud opus: ergo nihil debet̃ sibi de vita eterna. Preterea satisfaciens operat̃ timore pene ꝛ affectione ꝓuati quia satisfacit vt liberet̃ a pena: ergo nõ tantũ meret̃ sicut si cõsimile opꝰ faceret sine intẽtiõe euadẽdi penã. Preterea contra vtrãq; cõclusionẽ videt̃ esse maxime cõtra scd̃am ꝙ ſm ipsas deus plus tribueret hõi aliciui ꝓpter peccatũ suũ ꝓcedens: ꝛ sic petõr consequeret̃ meritũ de eo ꝙ peccauit. Consequẽtia patet: q̃a plura bona sibi tribuunt̃ ꝓ equali opere ꝙ̃ innocẽti: quia equale premium in celo: ꝛ vlterius relaxatio grauis pene. Ad primũ istoꝝ dicitur ꝙ ꝓcedit ex falsa imaginatiõe. Nam argumẽtum imaginat̃ ꝙ satisficiẽs sit obligatus ad penaʒ eternã: ꝛ ꝙ ꝑ opus satisfactoriũ consequat̃ relaxationẽ illius pene: ꝛ vtrũq; est falsuʒ: q: statim in p̃mo motu cõtritionis consequit̃ remissionẽ pene eterne ꝛ cõmutat̃ obligatio que fuit ad penam eternã in obligationẽ ad penam tempalẽ tñ: ꝛ istiꝰ pene tempalis remissioneʒ consequit̃ penitẽs ꝑ opera satisfaciẽdi. Unde si imaginatio quã supponit argumentũ foret vera: argumentũ bene cõcluderet ꝙ sufficienter premiaret̃ satisfactio ꝑ remissionẽ pene tñ: et ꝙ nihil ei correspõderet de p̃mio vite eterne. Ad scd̃m dicit̃ ꝙ satisfaciẽs ordinate nõ intẽdit p̃ncipaliter ad cõmodũ ꝓpriũ: sed intendit deo cõiungi per amorẽ beatificũ. Et quia in se ꝓpendit quẽdam reatũ per quẽ retardari videtur ab illa fruitione: ideo ex ꝯsequẽti vult illuʒ delere. Principalis aũt intẽtio per se formare debet opus ꝛ denoiare. Ad tertiũ dici potest ꝙ deus de p̃mio essentiali vel de beatitudine nõ plus tribuit penitẽti ꝙ̃ innocẽti ꝓ equalibꝰ operibus: modo premiũ est ꝑ se correspõdens operi meritorio: ꝛ ideo in p̃mio quod ꝑ se debetur operi seruat̃ equalitas. in p̃mio vero q̃d debet̃ per accidẽs nõ: q: circũstantia est in penitẽte puta obligatio ad penã que nõ est in innocente. Et ergo dimittit̃ sibi pena ꝑ accidẽs: quia nõ posset intendi debitũ premij in eo nisi remitteret̃ obligatio ad penitentiã que nõ ẽ in ipso nõ peccãte. Ad istud ponũt̃ exempla. Si igni applicẽt̃ duo corpa quoꝝ vnũ sit frigidũ ꝛ humidũ: aliud v̾o frigidũ ꝛ siccũ: p̃mũ recipiet ab igne calefactionẽ ꝛ desiccatiõeʒ: secũdũ v̾o nõ: ſ tñ calefactionẽ: q: ẽ siccũ ꝑ se. Itẽ obuiẽt diuiti duo nudi quoꝝ vnus est turpis corporis ꝛ alter honesti: equaliter tñ patiunt̃ frigus: induat diues vtrũq; equali indumento: ꝛ tñ stat ꝙ plus facit pro turpi: q: operit eiꝰ turpitudinẽ ꝛ pellit ab eo frigus: ab honesto autẽ tñ amouet frigiditatẽ. Et h̾ de scd̃o articulo.

Tertius articulus est

Tertij articuli Questio que ẽ incidentalis

querere. Utrũ sola ꝯtinuatio tp̃is addat bonitatẽ vel maliciã opationi morali intelligendo sic ꝙ oẽs circũstantie opationis maneãt vniformiter sub aliqua intensione: puta ꝙ difficultas sit equalis ꝛ conatus volũtatis eque intẽsus: nec deliberatio vel iudiciũ euidentius vl̾ obscurius: ſ oia talia maneant vniformit̃: tũc ẽ dubiũ an sit maius meritũ opari tñ ꝑ duas horas vl̾ ꝑ vnã tñ. In isto articulo q̃ est valde difficilis tñmõ recitaui ue ꝓcedã ponendo rõnes ꝓ ꝛ ꝯtra: q̃ maxime mouent modernos in hac materia. Videt̃ p̃mo ꝙ nõ augeant̃ opera in bonitate vel merito ex sola circumstantia maioris tp̃is. Nam p̃mo sic. ponat̃ ꝙ aliq̃s velit bñ facere aliquo genere meriti vna die sub certo gradu: iste aliq̃d meret̃ rõne tanti tp̃is: ḡ si alius eisdem circũstantijs velit bene facere ꝯsimili actu apponat talem cõditionem: si deꝰ volitionem respectu talis actus acceptauerit merebit̃ equale rõne aliarũ circumstantiarũ: ꝛ rõne talis dupluʒ. Et vltra si velit exercere sub eisdem circũstantijs talem actum ꝑ tp̃s infinitum merebitur infinitũ augmentũ p̃mij ad p̃miũ.

Primũ p̃ncipale ꝓbans ꝙ nõ

Solutio

Ad istud argumentũ d̾r cõiter sic: ꝙ non potest fieri additio equalis in merito ſm equalem additionẽ tp̃is: quia multitudo tp̃is ꝑ maius ꝛ maius tẽpus magis confuse cognoscit̃. ꝛ ideo ex duobus diebus nõ additur ad meritum duplum vnius diei. ꝛ sic de alijs ꝯsequenter. imo minus addit̃ ex appositione q̃tuor dierũ ad additũ duobus diebus ꝙ̃ ex illis duobus diebus ad meritum corñdens vni diei tñ: et ideo nõ oportet ꝙ ex̃ additione infinitoꝝ additoꝝ infinitũ meritum sequat̃. ꝙ q̃n aliquis habꝫ volitionẽ respectu actus infiniti: puta ꝙ vult peccare ꝑ infinitos dies: tunc ꝓpter ꝯfusam cognitionem vniuscuiusq; diei ex isto die surgit aliquod p̃cisum meritum sicut surgit ex vno die determinato aggregato. Sed ꝯ solutionẽ argui̾t p̃mo sic. Tota rõ quã ista rñsio assignat quare ſm augmentationẽ tp̃is nõ augmentet̃ meritũ in equali ꝓportiõe sicut auget̃

Impugnatio solutionis

Prima

tẽpus puta ꝙ ex additione dupli tpis tenebit duplũ meritũ ad meritũ cõſidẽs pmo tẽpori eſt ꝓpter cõfuſionẽ cognitiõis reſpectu maioris temporis: tũc tota ratio eſt cõfuſio cognitõis quãdo nõ augetur meritũ ꝓportionabilr ad tps ergo ſm augmẽtationẽ cõfuſionis reſpectu tẽporis diminuetur augmẽtatio meriti: ergo confuſio dupla duplũ diminuit de augmẽtatiõe meriti et vltra. infinita cõfuſio totã augmẽtationem meriti tollet: ⁊ nõ foret melius velle bñ viuere per tps infinitũ ꝙ̃ per vnã horã: nec grauius foret velle peccare ꝑ dies infinitos ꝙ̃ ꝑ dies finitos: immo ecõtra foret.

Secũda: Scḋo cõtra hoc ꝙ dr ꝙ nõ eſt aliqua aggrauatio in volẽte peccare ꝑ infinitũ reſpectu vnius diei. Arguitur ſic. Ponamus duos eq̃ volẽtes peccare in oĩbus excepto ꝙ vnus vult peccare incipe poſt lapſuz illius diei: ⁊ peccare oĩbus diebus ſequẽtibus: ⁊ alius velit toto illo die et oĩbus ſequẽtibus peccare ſub hac forma eq̃lr volẽdo: volo ſemp et nũc peccare. ſi ergo ſm reſpõſionẽ datã non ſit aliqua aggrauatio reſpectu vnius diei ꝓcipue ſm quaz nõ grauius peccaret volẽs grauius peccare de tpe ⁊ citius incipe ⁊ eq̃liter cõtinuare.

Tertia: Tertio ad idem ſi dies determinatus nõ adderet ꝓcſam aggrauationẽ ſequitur ꝙ nõ foret grauius peccare die ſolẽni ceteris paribus ꝙ̃ die feriali: ꝯñs eſt falſum ſm cõmuniter opinãtes. Conſequẽtia ꝓbatur ſic. ponatur ꝙ eccl̃ia ex cauſa ſtatuat ꝙ aliquo ãno certo nullus dies fuerit feſtiuus. ſint ergo duo volẽtes eq̃liter peccare ꝑ omnia excepto ꝙ vnus vult ꝑ vnũ annũ peccare in quo nullus dies feſtiuus ſeruetur: alius vult alio ãno in quo multa feſta celebrabuntur: ⁊ neuter ponat intentionẽ ſuã de ſe maiorẽ ſup vnũ diem anni ſui ſed eque cõfuſe ſup omnes dies tũc arguitur ſic. Ex nullo die fit aggrauatio determinata ⁊ ꝓciſa: ergo nõ plus die feſto ꝙ̃ alio. igitur nõ grauius peccat q̃ vult peccare anno habente feſta ꝙ̃ alius quod eſt ꝓpoſitũ.

Scḋm ꝓncipale: Secundo ad principale arguitur ſic. Si circũſtãtia tempis ⁊c̃. tunc eliciẽs aliquẽ actũ dilectõis ſubito remiſſum nõ mereretur ſicut ſi cõtinuaret cũ eiſdẽ circũſtantijs cuiuſcũq; rei: ⁊ ꝑ ꝯñs ſub quocũq; gradu eliciat actũ dilectõis ſubito nõ tantũ merebitur ꝙ̃tum ſi cõtinuaret ꝑ tps. Cõſeq̃ntia patet: quia deeſt circũſtãtia tpis que ꝑ ſe agit ad meritũ. Conſequẽs tñ eſt falſum. quia ſi ſic: xp̃us meruiſſet poſt ꝓncipiũ conceptionis ſue: quia feciſſet cũ pluribus bonis circũſtantijs actum ſuũ: ⁊ ſic ꝯn nũc ꝓfeciſſet in merito ꝯtra magiz ſniarũ lib. iij. c. xviij.

Tertiũ: Tertio ſic. Si ex maiori tpe augeretur meritũ: tũc et multitudine gratie augeretur meritũ: ⁊ ſic cũ quolibet tempore eſſet infinitũ meritũ. ꝯñs eſt falſum: ⁊ ꝯſequẽtia pz quia in quolibet tẽpe ſequẽti tm̃ mereretur ſicut in pũ poſito ꝙ ex eq̃li deliberatõne cõtinuet ꝑ tempus intermediũ.

Quartũ: Quarto ſi ſic tunc iſte actus dilectiõis remiſſus cõtinuatus ꝑ tempus poſſet fieri ita meritorius ſicut actus eiuſdem generis intẽſus reſpectu eiuſdẽ generis alijs oĩbus circũſtantijs paribus. ⁊ ſic poſſet aliqua dilectio viatoris remiſſa ꝑ ſolã cõtinuationẽ equari dilectioni aĩe xp̃i. ⁊ ſic faciẽs maximos actus virtutũ: ſicut moriẽs ꝑ xp̃o: nõ tm̃ ꝓmiabitur ſicut cõtinuãs remiſſam dilectionẽ ꝑ tẽpus magnuz. Conſequẽs eſt falſum: et contra Ariſtotelem ix. ethicorum: vbi dicit ꝙ ſtudioſus eligit magis ꝑ paucũ tẽpus valide agere ꝙ̃ per multũ tempus quiete: ⁊ viuere bene per paucos dies ꝙ̃ qualitercũq; ꝑ multos: ⁊ actionẽ vnaz bonã facere ꝙ̃ multas paruas.

Quintũ: Quinto ſi ſic. tunc poſſet deus aliquẽ cõſeruare in ſtatu merendi vltra quodcũq; tps futurũ finitũ ſignificabile: ⁊ ſic talis vltra meritũ finitũ poſſz plus mereri ꝙ̃tum anima ſua ſm intentũ in volũtate foret manẽte capacitate: ⁊ ſic poſſet ꝓcedere meritũ xp̃i nõ aucta capacitate ſua: ⁊ oporterz dicere ꝙ attinget maximã charitatẽ cuius eſt capax hic in via: quod eſt ꝯtra Auguſtinuz in epiſtola quadã. vbi dicit ꝙ peſſima charitas ẽ que nõ vltra in via augeri inuenitur.

Sextũ: Sexto ꝙ circũſtãtia tempis ceteris paribus non auget meritũ vel demeritũ arguitur ſic. Ponamus ꝙ oĩa quieſcant: ⁊ petrũ viatorẽ habentẽ preceptum de actu dilectiõis. ſi igitur tempus aliq̃d faciat ad meritũ ſequeretur ꝙ petrus rebus quieſcẽtibus nõ tm̃ poſſet mereri ſicut ſi aliqua mouerentur. ꝯñs patet: quia ſi oĩa quieſcerẽt nõ eſſet tempus ſm Auguſtinũ. Si dicatur ꝙ ſit tẽpus ꝓpriuz illius dilectionis ⁊ illud augebit meritũ. Cõtra actus ꝓus eſt naturalr ad illud meritũ: quia ille actus ꝓſupponitur diſcretioni q̃ portes ſue accipiuntur ſm ꝓus ⁊ poſterius ꝙ̃ ille actus ſit tps.

Septimũ: Septimo ꝑ auctoritatẽ Hugonis de ſacramẽtis li. ij. ꝑte. xiiij. c. vi. vbi dicit ꝙ opus extrinſecũ nihil addit ad meritũ ſupra voluntatẽ niſi volũtas cum opere augeatur quã difficile eſt non augere cum opere ſiue in bono ſiue in malo: ⁊ addit ꝙ ꝙ̃tuz creſcat volũtas bona tm̃ creſcit ⁊ meritũ. Niſi cõtinuare tantã eſſet voluntatẽ ꝙ̃ta ẽ in illo qui opus exercet: quia volũtas eſt in eodez difficile eſſe nõ poſſet. Ex hoc dicto arguitur per locũ a multo fortiori ſi opus nihil addit quod tps nõ addit: nec cum tempe creſcat voluntas nec ſm ſe nec ſm aliquã circũſtantiã eq̃le tps auget ſequitur meritũ augeri cuiuſue circũſtãtie ergo ⁊c̃.

In oppoſitũ. Primum: Ad partez oppoſitã arguitur ſic per media. x. Primo ſic. ſi circũſtantia tempis non augeret meritũ ceteris circũſtantijs paribus nõ

grauius peccaret q̄ cū ceteris circūstantijs cōtinuaret voluntatē suā peccādi vniformit̄ p diem q̄ per horā aut per quodcūq̝ magnū tēpus q̄ p minimū significabile. ꝯsequēs est falsuz quia sic nō esset maior penitēn'a iniūgenda tali diutius peccāti q̄ alteri: nec sepius delinquēti aliquo vno genere peccati q̄ si eisdē circūstātijs vna vice tm̄ delinqueret cuius ꝯtrariū tamen tenet ecclesia ⁊ magister sententiarū lib. quarto dist. vi.

Secundo

Secūdo si cōtinuatio tpis nō aggrauaret sequit̄ q̄ peccās semel aliquo peccato p horam post horā nō penitēs: sed tūc p residuū vite faciēs multa bona de suo genere: ⁊ sic decedens ita grauiter puniret̄ eternalit̄ sicut alius cōtinuans primū genus actus peccati per totū tempus ⁊ per residuū vite sue quod est absurdū.

Tertio

Tertio sic. cōtinuans peccm̄ p tempus maius plus de tempe sibi cōcesso ad bene viuendū inutiliter cōsumit: ergo ceteris paribus plus peccat. Confirmat̄ si plus tpis inutiliter expendens nō grauius peccaret pari rōne nec plus de pecunia dn̄i sui inutiliter expendens maiorē iniustitiā faceret.

Quarto

Quarto sic. quāto aliquis magis certis circūstantijs diu peccat continuans actum peccadi tanto magis disponit se ad peccandū ex habitu ⁊ forte inducit ꝯsuetudinē. ergo grauius peccat. Cōsequēn'a patet: quia cōsuetudo facit peccatū apparere magis delectabile ⁊ plus disponit ad finalem impenitēn'ā.

Quinto

Quinto sic. incipiēs peccatum cum aliq̄bus circūstātijs certis si nō aggrauaretur ex tpe augmētato si in medio tempis cessaret ab isto peccato vel inciperet peccare peccō leuiori nō meret̄ augmētū pene prius debite ꝯsequens est falsum. Consequētia patet: quia tūc si isto tempe peccasset cōtinuādo peccatuz grauius ex deliberatiōe nō ꝓpter hoc meruissz maiorē penam q̄ meruit a p̄ncipio isti' actus: ergo per illud tēpus incipiēdo ⁊ continuando minus peccans nō augebit̄ pena. Cōsequēn'a patet: quia iniustū esset q̄ minus peccās puniretur plus: ⁊ grauius peccās minus.

Sexto

Sexto sic. faciēs opus seruile in sabbato grauius peccaret si cōtinuaret opus per totū sabbatum q̄ si cessaret cito post principiū: sed sicut preceptuz de obseruatiōe sabbati obligat ꝓ certo tempe ita cetera p̄cepta eius que sunt. Non mechaberis nō furtum facies obligāt pro omni tempe ergo plus peccat magis violans de tempore ⁊ transgressione illoꝝ preceptoꝝ.

Septimo

Septimo sic. pono q̄ deus p̄cipiat aliq̄bus duobus eq̄libus in omnib' natura'ibus q̄ ipsi incipiāt aliquod opus certū et cōtinuēt per vnam horā integre et incipiāt simul et cesset vnus multo citius q̄ alius. tūc vterq̝ cōtra preceptū cesset añ finez hore ⁊ ex equali volūtate tūc arguit̄ sic. primū cessans plus peccat: q: minus adimplet de isto qd̄ p̄ceptū fuit: s; hoc nō esset cū cetera sunt paria nisi tp̄s aggrauaret: g̊ ⁊c̄.

Octauo

Octauo sic. si nō tunc penitenti iniūgat̄ aliqua penitentia cōtinuanda p certū tp̄s: si aliūde actus penitentie fuerit finitus circūstantijs paribus: p totū illō tempus nō plus meretur q̄ si in medietate istius tpis actum illum egisset: si tamen solū vnus actus fuisset sibi iniūctus. ꝯn̄s est falsum: quia tunc discreti confessores ꝓrogarent huiōi penitentias.

Euasio

Si dicat̄ q̄ sic immo: q: difficilius est p multa tempa ꝯtinuare actū: ⁊ ideo magis meritoriū.

Reprehensio

Contra ista rn̄sio ꝯcedit ꝓpositū q̄ illa difficultas non crescit de duratione in maiori tempe ceteris paribus ⁊ hoc est ꝓpositū.

Nono

Nono sic. tunc incipiens aliquē actū meritoriū et ꝯtinuans istū p aliquod tp̄s magnū cū ceteris circūstantijs paribus nihil mereret̄ nouū post p̄ncipiū actus q̄diu ꝯtinuaret sub circūstātijs ergo si nō haberet melius de cōtinuādo: melius esset cessare statim post p̄ncipiū ⁊ incipere nouū actum in alio interuallo q̄ntūcūq̝ remissuz si p actum ꝯtinuatū nō augeatur meritū. ꝯn̄s falsum.

Decimo

Decimo si diligens meritorie p aliqd̄ tempus ꝯtinue bene vtit̄ tota parte tpis ⁊ nō sicut de qualiber potentia saltem noua rōne sufficie meret̄ nouū meritū. ergo ⁊c̄. Iste sunt rationes ꝓ ⁊ ꝯ.

Prima distictio

Jam ponā distinctiōes que z idā: q̄tū p̄ma est q̄ duplex est tp̄s vicz tp̄s cōe quo oīa mēsurant̄ fm̄ eoꝝ duratiōnē qd̄ est mot' ⁊ tempus compositūz quo vnaqueq̝ res quo ad suam durationē mensuratur qd̄ tēpus non differt ab ipsa re.

Scd̄a distinctio

Secūda distinctio est q̄ tp̄s circūstat actum moralē tripliciter. Primo mō sic q̄ cū tempe aucto auget̄ difficultas ꝯtinuādi actum fatigantē virtutē opatiuaz vel ꝓpter alterationē ad diminuendū actū vel circūstātialia retrahentia ab actu. Secūdo mō tp̄s sic circūstat actū q̄ post actum inchoatū vtilitas sit causa motiua ad operandum. Tertio modo ꝯtingit licet raro q̄ tempus sic circūstat actuz q̄ nō cū quocūq̝ augmento tpis crescat aliqd̄ augmentū meriti. ⁊ tunc ex circūstantia tēporis nihil circūstat nouū actuz nisi bonus vsus noui tempis.

Tertia distinctio

Tertia distinctio q̄ tp̄s potest intelligi circūstare actum meritoriū dupliciter Uno modo sicut aliquid deputatuz vel debitū determinate ex p̄cepto vel ꝯsilio diuino ad mensurandū actum Alio modo q̄ ex libertate voluntatis sit assumptū ad mensurandū actū qui posset fieri in nō tpe vel minori vel maiori ad placitū.

Quarta distictio

Quarta distinctio est abusus tēporis. Uel bonus vsus pōt intelligi duob' modis: quia aut tpis in actu aut tpis in potentia

Abuti aūt tpe i actu nō est aliud ꝙ numerata duratione et electiōe velle actū malū tanto tē/pore durare. Abuti vō tpe in potētia nō ē aliud ꝙ abuti actu mēsurabili ꝛ nūerabili ab aīma scḋm pus ꝛ posterius. Nā temp⁹ in potētia nihil addit in potētia sup motū mēsurabilē sicut pȝ quarto phisicoꝝ. Istis p̄suppositis dico ad pūctum istius articuli ꝛ loquar de tempe cōi vel ꝓprio ꝛ de tempe in actu si circūstat actū meritorium vel demeritoꝛiū p̄mo modo scḋe distinctionis videlȝ ꝙ crescit alia ꝛ alia circūstantia puta diffinitiua opādi aut itētio volūtati aut auctio durationi: tunc bene verum est ꝙ causetur meritū vel demeritū ex augmēto tempis et hoc duplr potest eē. Uno modo quia aucta deliberatiōe vtitur ista cā sibi cōcessa in vsum actu numerādo duratōnē alterius Alio modo causa ex tempe quia ab initio tempis aucti cepit augmētari bona vel mala circūstantia alia a tempe aut de nouo incepit. Si vō temp⁹ circunstat sic actū ꝙ non crescat cū actu bona circunstātia vel mala videlȝ tertio modo secūde distinctiōis: tūc nō est crementū nisi ex vsu bono tpis vel malo ex quo cremēto nō sequit nisi possibilis infinitas meriti: sed difficile aut impossibile videt augere temp⁹ mensurās actum nisi bonitas aliūde augeat. Unde finalr dicit ꝙ videt assentiendū parti affirmatiue cōclusionis videlȝ ꝙ circūstantia tpis auget meritū vel demeritū opationis circūstantijs manētibus eisdē. hec sunt dicta de verbo ad verbū in respōsione ad questionem respōdendo ad argumēta ꝓ pte negatiua. ꝛ finaliter ad multa argumenta cōtra eū replicata videt dicere ꝯȝ videlȝ ꝙ sola circūstātia tempis nō auget meritum vel demeritū opatiōis nisi aliūde aliqua circūstātia crescat bona vel mala. Unde in respondēdo ad argumentū cuiusdam ꝯtra eum replicāt dicit hec est positio mea. ꝛ fuit in isto articulo ceteris manētibus paribus sic ꝙ cum tempe nō crescat aliqua alia circūstancia in bono vel in malo circūstātia vel augmētum tpis nō auget meritū vel demeritū opationis. Uñ ꝯ hanc negatiuā ꝙ circūstantia tēporis nō auget meritū ꝓcesserunt argumēta diuersoꝝ facta cōtra euȝ nō contra affirmatiuā. Unde obscure videt scripsisse et quasi contrarie: ergo tenet partem negatiuā nō obstante ꝙ argumenta ꝓ ista parte soluat: manifeste patet ex dictis suis ad argumēta illa.

Ad primum Rn̄sio cuiusdā

Ad primū respōdet sic quādo arguit sic ꝙ si circūstātia tempis auget tūc maius tempus magis augeret. Dicit ꝙ verum est si cum tempe crescat aliqua alia circunstantia: si nō crescat circūstantia nisi bon⁹ vsus tempis tunc ex illa solū crescit ꝛ cuȝ deducitur ꝙ ita cresceret meritū in infinitū si iō voluerit bn̄ agere p infinitos dies. nō sequit: q2 q̄ vult bn̄ vel meritorie vti aliquo tpe q̄ntūcūq; puo sub aliquo certo gradu ꝯstat ꝙ tunc nō vult aliquo tpe futuro abuti. ꝛ per ꝯn̄s interp̄tatiue vult ꝛ censendus est bn̄ velle vti oīm tpe futuro si deus hoc vellet volūtate p̄cepti. ꝛ idem ē meritū cōfidens bone voluntati qua q̄s vult vti aliquo tpe q̄tūcūq; puo: ꝛ qua vult vti infinito. bonus tn̄ vsus de facto maioris tpis ē vt cōiter maioris meriti ꝓpter difficltatē ꝛ alias circūstantias q̄ nūc crescant cū tpe licȝ nō ꝯtinue. Idem dicendū est de volente peccare: vel de voluntate peccandi p vnū diem ꝛ p infinitos. q̄ cū voluerit p vnū diem peccare mortaliter: tollit sibi ptātem bene agendi p infinitos dies si posset durare. ꝛ ita tanta ē volitio respectu vnius diei sicut respectu oīm. vsus tamen de facto diutumior peior est vt cōiter ꝓpter incrementū cōiter ꝯtingens de facto: circūstantiarū malarū ꝛ volitōis in se q̄ crescit vel in bono vel in malo vt cōiter cū ꝯtinuatiōe opatōis ꝛ tpis. Si arguat ꝯtra istā rn̄sionē sic. peius est peccare diutumius ꝙ breuius ceteris parib⁹. ergo peius est velle peccare diutumius ꝙ breuius. negat ꝯn̄am: q2 qui vult peccare p vnum diem vult interp̄tatiue peccare p tp̄s infinitū.

Ad secundum

Ad secūdum qn̄ deducit ꝙ eliciens actum remissum subito nō tm̄ meret q̄tum mereret ꝯtinuando actū p tp̄s. Concedit. si tn̄ ille q̄ meret sit capax ꝯtinue maioris meriti scḋm intensionē ꝛ si sic. cum hoc crescat alia circūstantia bona. Si vō alterū illoꝝ deficiat: nō sequit. In xp̄o aūt deficit potestas plus capiēdi ꝙ habuit in p̄ncipio sue ꝯceptionis. ꝛ ideo nō potuit in merito pficere.

Ad tertium

Ad tertiū qn̄ arguit ꝙ ex multitudine ꝛc̄. Dicit ꝙ verū est eo mō quo dictum est de tpe: vicȝ si positis duobus instantibus alia circūstantia augeat: nō tamen est possibile ꝙ hoc fiat in quolibet instanti sequēti: ꝛ ideo licȝ sit multitudo infinita instantiū: nō tamē sequitur infinitas meriti nec bonus vsus instantis sequentis quicq̄ addit sup vsum p̄mi instant: nisi sit aliq̄ alia circūstantia aucta quā necesse est augere si fuerit aliq̄ diu ꝯtinuatio actionis Ecce in rn̄sione ista ꝛ argumenti p̄cedentis satis exp̄sse dicit ꝙ bonus vsus tpis vel instātis posterioris nō auget meritū actionis nisi aliq̄ alia circūstantia augeatur. ꝛ p ꝯn̄s ceteris parib⁹ ꝯtinuatio tpis nihil facit ad meritū vel demeritum. ꝛ hec ē pars negatiua articuli ad cōclusionem quā tenet.

Ad quartum

Ad quartum quādo arguitur ꝙ faciens aliquē actum remissum in aliquo genere meriti cōtinuando p tēpus possit tantū mereri faciendo actum eiusdem generis

intensissimū aliquo tempe. Respōdet q̄ hoc ē bene possibile: nec tñ sequit̄ ex hoc q̄ oīs viator plus remisse diligēs p continuationē tēpis solū possit diligere deū eq̄lr cū xpo: q2 null⁹ s3 legē ordinatā attinget tantā capacitatē q̄tā3 habuit xp̄us et nullus poterit p oīa circūstātia re ita actū suū: ₇ cū hoc dictū est p̄us q̄ maius tēpus nō plus addit intēsioni meriti q̄ minus aucta alia circūstantia. Et ad p̄hm li. ethicorū q̄ meli⁹ est modico tēpe magnu3 agere q̄ diu remisse p3.

S Ad quintū Ad q̄ntū quādo arguit̄ q̄ tūc cāto esse alicuius de potētia dei absoluta vl̄r quodcunq3 tempus signabile talis potest mereri vl tra quodcūq3 meritum signabile quātūcunq3 esset remisse charitatis s̄m intellectū volētem: aut posset venire in via ad tantū meritū q̄ maius nō poss3 mereri. Respōdet q̄ secūda pars est possibilis de potētia dei absoluta cōseruāte sic creaturā ₇ nō augēte ipsius capacitate3 talis eī post īpletā charitatē merebit̄ idē pluribus actibus sicut fuit in auctoritate Augu. in epistola ad hieronymū ₇ alie similes ītelligūt̄ de lege statuta q̄ iam currit de duratione.

T Ad sextū Ad sextū quādo arguit̄ q̄ si deus faceret oīa q̄escere ₇c̄. Respondet̄ dupliciter. Primo modo q̄ illa actio fieret in tēpe: q2 illa actio numeralis esset tempus in potētia ₇ vt actu nūerata s̄m p̄us ₇ posterius esset tēpus in actu sicut de motu tenet̄ qui vt est actu nūerat⁹ s̄m p̄us ₇ posterius est tempus suū p̄priū: tamen ista declaratio p̄supponit̄ diuisioni sue s̄m p̄us ₇ posteri⁹ verū est q̄ p̄supponit̄ p̄oritate materie ad formā. s3 diuisio s̄m p̄us ₇ posteri⁹ p̄supponit̄ sibi ecōtra prioritate forme ad materiā. ₇ talis p̄oritas duplex est inter motū celi ₇ tp̄s. Alio mō dicit q̄ dici posset rōnabiliter q̄ si oīa q̄escerēt preter petrū elicientē illū actū q̄ nullū temp⁹ foret: q2 nullus motus esset: q2 posito isto actu nō foret petrus mutatus p illū: q2 per illum in nullo se haberet diligēs aliter q̄ p̄us respectu vllius rei.

V Ad septimū Ad septimū de auctoritate Hugonis dicit q̄ facit p op̄ione dicta si intelligit̄ ille p̄portionabil̄r de tpe. Neutrū eīm addit de bonitate vel malitia nisi q̄tum eo3 vsus est bon⁹ vel malus quātū cū ipsis crescit aut circūstantia bona vel mala: nec est possibile aliter eē nisi p modica miseria vel miserabili q̄si vt dicit hugo. Argumēta eīm dicit p pte affirmatiua quā teneo ad sic dicendū in parte ɔclusionis sup⁹ posita. Unde non op3 ea soluere h: nec ad p̄ns ea discutio.

X Ad p̄mū p̄ncī. Ad rōnes p̄ncipales. Ad p̄mam quādo arguit̄ q̄ q̄tūcūq3 homo viueret in statu ₇c̄. Potest cōcedi tenēdo viā secunda3 quā in p̄mo articulo q̄d nō esset deuenire ad sūmū gradū sibi possibilē. ₇ tunc posset facere opera meritoria ₇ nihil nouū ei corr̄ūderet de premio eēntiali: s3 idē q̄d pridē sibi debet̄ multiplici⁹ ₇ simili modo de merito: ₇ tūc o3 cōcedere q̄ nō plus aliquis punit̄ in casu p pluribus pctis q̄ p paucioribus ₇ forte nō est incōueniens q̄ñ ita est q̄ ille qui peccauit tantā penam meruit quantā potuit sustinere. tūc eīm nō plus potest sibi infligi. ₇ hec respōsio fuit data in arguēdo Unde ad reductionē quādo arguit̄ ɔtra illud sequit̄ q̄ aliquis plus poss3 mereri ₇c̄. q2 ponatur q̄ sortes habeat nūc summū gradū meriti. Ad ista ɔ̄nter potest dici q̄ ista ɔ̄ña non valet si est dare summū gradum meriti in sorte: q̄ sortes pōt plus mereri q̄ deus potest sibi recōpēsare illo casu q̄ sortes habeat summū gradum meriti. ɔcedo q̄ post si stet in statu viatoris poterit facere opera bona et meritoria: sed nulli⁹ premij noui s̄m vnā opinionem quā ponit in lib. iiij. dist. v. q̄ angeli nihil nūc seruiendo merent̄ ad beatitudinē q̄ prius acceperūt. Et q̄ñ arguitur q̄ tūc sortes post summū gradu3 sibi possibilē p̄mij adeptū frustra bñ viueret: nego Nam q̄a tūc tenet̄ totis viribus diligere deū si remisse viueret intraret pctm̄ mortale vel veniale: ideo ad cōtinuandū summū gradū iam acceptū tenet̄ bene viuere. Siīr̄ isto cāu posito forte deus daret sibi nouū p̄ceptum. vnde ista merita nō faceret frustra. Unde quādo arguit̄ q̄ talis fecit plura merita q̄ deus posset recōpensare: falsu3 est. immo oīa merita que posset facere in infinitū essent digne cōpensata minimo gradu beatitudinis si placeret deo. Siīr̄ dico q̄ si cōcederet̄ q̄ deus nō posset eum premiare nouo p̄mio p illis nouis meritis nl̄a ex hoc arguit̄ īpotētia in deo: sed hoc est ex impotētia merēt̄ q̄ nō potest plura recipere p̄pt̄ suā finitā capacitatē.

Y Ad tertiū Ad tertiū quādo arguit̄ q̄ simil̄r homo posset mereri tpe. Dico q̄ aliq̄ue3 eē debitorē est dupliciter. Uno modo obligat̄ ad reddendū mercedē operāti ex certo operis valore absolute. ₇ sic non est possibile q̄ homo faciat deum debitorē ad dandā vitam eternā. Alio modo potest homo facere debitorem aliquē ex tensiue et cōuentione ₇ acceptōe alteri⁹ volētis sibi obligari. ₇ sic est possibile q̄ de⁹ sit debitor hominis: quia sic statuit cum homine q̄ si seruauerit legē suam reddet sibi vitā eternā Et tunc vlterius arguēdo aut potest deus premium reddere isti aut nō potest. Dico q̄ de potentia dei absoluta potest nō reddere isti: quia nō est debitor homīs nisi q̄ vult esse debitor. ₇ ista stant simul vult sibi ₇ debet sibi vitam eternam. ₇ tamen potest nunq̄ voluisse sibi vitam eternā ₇ potest nunq̄ fuisse suus debitor. Unde sicut patebit quādo dicet̄ deo dāte de futuri

cōtingētibus. Unde ista ꝯsequētia non valet deus potest facere vel nō facere qđ debꝫ ergo deus potest fieri iniustus: qꝛ antecedēs est cōtingēs ꝛ ꝯsequēs impossibile. debet em̄ modo aīam me xp̄i vitā eternā extendēdo nomē debiti Similr̄ quando arguit̄ si deus est debitoꝛ vite eterne: ergo nō daꝫ de gratia. Patet ꝙ ꝯn̄tia non valet capiēdo debitorē secūdo modo. ulterius quādo arguit̄ ꝙ deus possit fieri de nō ꝛc̄. Dico ꝙ nō est simile de isto termino amicꝰ. Nā bene ꝯcedendū est ꝙ iste terminus debitoꝛ de nouo pōt competere deo ꝑ solā matationē soꝛtis icipiēt̄ bene viuere. sed nō est sic de isto termino amicus: ꝛ ideo vna denoīatio istius termini amicus de nouo arguit matationē in denoīato ꝛ nō alio et h̄ si ille q̄ de nouo d̄ꝛ amicꝰ ꝑus fuit. ꝛ sic loquit̄ augustinꝰ quia verū est ꝙ satis concedendū est ꝙ deus fit de non amico amicus. Nam dato ꝙ nūc creet vnā animā intellectiuā predestiatā. Dico ꝙ nūc ꝑmo ē deꝰ amicus illius anime: quia nō potest amicꝰ esse ad nihil.

z

Ad tertiū. Ad tertiā potest dici ꝙ antecedens est falsum: videlꝫ istud qđ apprehēdit̄ vt maiꝰ bonū magis inclinat semꝑ voluntatē. Nā demones apꝑhendūt deum vt bonā infinitū et peccātes in via similiter ꝛ tū nō diligunt eum sicut inuidus apprehēdit ꝓximā meliorem se: tamen illa apprehēsio nō causat dilectionē ꝫ odium.

z ar

Ad scdm pn̄cipale. Ad scdm ꝑncipale quādo arguit̄ ꝙ si vie viuēdi ꝛc̄. tūc hoc maxime eēt de via mandatorū ꝯcedo. Ad improbationē autē qn̄ dicit̄ ergo homo obligat̄ ad obseruantiā mandatorum in charitate vel tantū ad faciendū subam actus cadētis in mādato vel ad omittendum sicut mandatū iubet. Dicendā ꝙ homini nō solum sufficit obseruātia mādati q̄tū ad subam actus: quia sic existens in peccato mortali pōt obseruare mandatū. Et quādo arguit̄ contra illud sic: quia sic homo nō posset implere mandatuꝫ virtuose. Dicendū ꝙ ꝑma ꝯsequētia nō valet. Ad dictū Aristo. iij. ethicoꝝ. c. quarto. ꝙ virtuosus agēs ꝛc̄. Dico ꝙ Aristoteles extendit nomen sciētie ad fidem et opinionē. vn̄ nō requirit̄ ꝙ ad hoc ꝙ homo agat v̄tuose ꝙ sciat omnes circūstantias actus sui sciētia ꝓprie dicta. sicut nō est necesse ꝙ homo dans elemosinam sciat sciētia ꝓprie dicta ꝙ ille cui dat sit indigēs: sed sufficit fides vl̄ opinio. Et eodem modo ad hoc ꝙ homo virtuose obsequat̄ ꝛ obseruet diuina mandata non oportet ꝙ sciat se in charitate sciētia proprie dicta: sed sufficit ꝙ credat.

Ad scdm ar. Ad scdꝫ quādo arguit̄. quia si sic tūc existens in furto ꝛc̄. Dico ꝙ duplex est transgressio. vna cōpleta alia diminuta. Completa est quādo totū preceptū q̄tū ad substātiaꝫ actus et modaꝫ ꝑcepti ꝑtermittit̄. Diminuta quādo aliq̄d quod includit̄ in ꝑcepto ꝑtermittitur. ꝑmo modo nō transgredit̄ oīa precepta q̄ transgredit̄ vnū: ꝛ ideo nō est nisi vnū peccatum et vnus reatus. Secūdo modo transgreditur oīa quicūq; peccat mortalit̄ ꝛ ꝑtermittit vnū generale quod est inclusum in oī mandato.

Ad tertium. Ad tertiū quādo arguit̄ ꝙ si melius caderet in precepto xp̄i ꝛc̄. Dico ꝙ illud testimonium nō habet fieri per scio sed per credo sicut in purgatiōibus ꝛ depositōibꝰ de litteratura ꝛ de moribꝰ apud alios obseruatoꝛes. ꝛ tal: testimoniuꝫ cōsciētie habet homo quādo non est sibi cōscius de mortali.

Ad quartum. Ad quartum quando arguit̄ ꝙ gratia nō reddit actū volūtatis: ergo nō requirit̄ ad cōpletionē ꝑcepti. Potest dici negādo ꝯn̄am. ideo enīꝫ requirit̄ qꝛ placeat deo d̄ facto qꝛ homo ꝑ actus liberi arbitrij nō mereat̄ nisi sit ꝙ anima sua tali habitu informetur.

Ad quintū. Ad quintū quādo arguit̄ aut gr̄a satiat animā ꝛc̄. Dicendū ꝙ satiat gr̄a animam ꝛ adiuuat ad implenduꝫ ꝛ ad bene operandū sicut expresse patet scdo sententiarū. ꝛ neganda est ꝯsequētia iuuat ꝛ satiat: ergo homo potest ꝑpendere se habere gr̄am. Dico ꝙ licet homo nō ꝑpendat se pfecte habere gr̄am loquēdo de ꝑpensione sciētifica. potest hoc tamē per cōiecturas ꝓbabiliter cōijcere. scilꝫ ꝙ est in gratia quādo experit̄ se promptū: ꝛ delectat̄ implere mandata vel velle implere mandata. Unde dato ꝙ gratia nō iuuet ad intensiorē actuꝫ. tn̄ nō sequitur ꝙ nō iuuat: quia iuuat ad h̄ ꝙ ille actus qui nō foret acceptus ad vitam eternaꝫ q̄tumcūq; intensus sine gratia: iam existente gratia est dignus vita eterna ex lege statuta q̄ nūc currit. Sed quādo vlterius arguit̄ quāto minoꝛ est difficultas in impletione mandati ꝛc̄. Dicēdū est ad maiorē ꝙ nō omnis difficultas circa actū auget meritū nec omnis facilitas diminuit meritū alioquin habituatus qui facilius operat̄ virtuose q̄ nō habituatꝰ minꝰ merer̄ ceteris paribus: ꝯsequēs est falsum: q̄a si ista difficultas augeret ꝑse sibi meritū. sequeretur ꝙ ex mora actōis. vel obstaculo eēt ꝑfectio operātis quod non est verum si operās fuit causa illius difficultatis sicut assuetus ad peccandū patitur difficultatē in abstinendo se a peccato: sed ista difficultas nō auget meritū immo est culpabilis difficultas: qꝛ ipm̄ in volūtate fuit illicite causa illius difficultatis: sicut nec oīs impotētia excusat hoīem ab actu respectu cuius est impotēs: qꝛ impotētia que in hoīe fuit illicite causa nō excusat ꝑm ans̄. ꝑmo cur deus homo. c. xiiij. sed ipa impotētia in culpa est. sic pꝫ ad istā discursum ꝙ ꝯcessa minore

BB
Ad tertiū pñci.

maior est neganda ⁊ etiā absolute. Ad tertiū pñcipale ↄcedendū est ꝙ ꝑ viam penitētie hō pōt mereri vitā eternā ⁊ ad totū illud argumētū ptȝ ꝑ ea que dicta sunt in scd̄o articulo ↄclusionis.

Ad quartū

Ad quartū siliter pñcipale qñ argui̾ si sic tunc magis esset meritoriū bonū opus ꝑ diem ꝙ̄ ꝑ horam ceteris circūstantiis paribus dictū est ad illud in tertio articulo.

A
Questio III

Utrū volūtas hu-

mana in vtendo creaturis sit libera

Primū pñcipale

⁊ videt̾ ꝙ nō: qꝛ sic sequeret̾ ꝙ volūtas creata esset infinite virtutis. ↄñs falsum qꝛ sic foret deus. ↄñam pꝛ̄mo: qꝛ volūtas in vtēdo creaturis ordinate patit̾ difficultatem. Unde aristo. ij. ethicoꝝ. virtus ↄsistit circa difficile. q̄ro ꝗ aut voluntas pōt sup difficultatē maiorē ⁊ maiorē in infinitū vel nō. Si pꝛ̄mū habeo ꝓpositū. Si scd̄m ꝗ aliq̄ difficultas vincet volūtatē: ꝗ nō sꝑ libere vtit̾ creaturis.

Scd̄m

Scd̄o sic. fortiori tētationi resistit volūtas: ꝗ pꝛ̄ma volūtas sup fortiorem tētationē: ⁊ fortiorē. ⁊ sic sine statu vel nō. si sic. ergo est infinite virtutis. si nō ꝗ potest vinci a tētatione. ↄñs ↄtra Anß. de libero arbi. c. vi. vbi inquit difficultas nō perimit volūtatis libertatem. impugnare nāqꝫ potest inuitam voluntatē. expugnare nequit inuitaȝ.

Tertiū

Tertio sic. inter quecūqꝫ duo est resistētia ibi est ꝓportio infinita: quia si alterū esset infinitum alterum sibi nō resisteret: ꝗ cum inter tentationē ⁊ voluntatē sic actio ⁊ resistētia qñ volūtas resistit tētationi sequit̾ ꝙ inter volūtatē resistentē ⁊ tētationē illicientē est ꝓportio finita: ergo vna potent sic excedere aliam ꝙ vincet ipam: igit̾ volūtas potest vinci: ꝗ nō est libera in vtendo.

Quartū

Quarto sic. si volūtas esset sil̾ libera nec aliquā difficultatē in eliciendo actus suos sentiret: sequit̾ ꝙ nō esset difficili⁹ velle subire martyriū ꝙ̄ leuare festucā. Cōfirmat̾ rō. qꝛ si volūtas pōt eque facil̾r agere circa materiā difficilē sic circa materiā facilē sequit̾ ꝙ nō erit magis ꝟtuosuȝ ꝟuare p̄cepta ⁊ ↄsilia ꝙ̄ ꝟuare p̄cepta tm̄. ↄñs f̄lm. ⁊ ↄ̄ scīos ⁊ etiā aristo. q̄ dicit. iij. ethicoꝝ. in fine difficilius ē sustinere terribilia ꝙ̄ abstinere a delectabilib⁹. ⁊ iō ↄcludit ꝙ fortitudo ē melior tpanti a ꝗ volūtas pt difficultati ⁊ vitra vinci nisi ponat̾ īfinite resistētie qd̄ est ꝓpositū.

Quintum

Quinto si sic. tunc volūtas libere pñcipiaret actum suū. ↄñs falsum: qꝛ vel qñ actus est vel quando nō est. nō quando est: quia omne quod est quando est necesse est esse pꝛ̄mo periarmenias: sed liberum arbitriū non est respectu p̄sentis vel p̄teriti sed tm̄ futuroꝝ. ꝯm magistrū libro. ij. distin. xxv. vbi vult ꝙ voluntas libere causat actum suuȝ. Nec quando act⁹ nō est qꝛ qd̄ nō est nō cāt̾ vt notū ē.

Sextū

Sexto sic. volūtas nihil potest velle nisi sit sibi cōmodum ⁊ bonū: ergo nō est in sua ptāte quid velit aut q̄d diligit.

Septimū

Septimo quero que est causa ꝙ volūtas ponit̾ ꝓducere libere actus suos et nō videt̾ alia nisi ꝙ si nō cāret libere act⁹ suos nō esset ꝓpter eos laudabilis nec vituꝑabilis nec mereret̾ nec demereret̾: sed ista cā nō ē ꝟa quia sic si deus imediate causaret actū diligēdi se ꝑ ipm̄ homo nō posset mereri. Et similiter sequit̾ ꝙ ꝓducere talē voluntatem esset magis meritoriū ꝙ̄ ipa met dilectio. ⁊ sic agere dilectionem maius esset ꝙ̄ diligere.

Octauum

Octauo q̄ro an volūtas est cā sola sue volitōis aut aliq̄d aliud opȝ cōcurrere. si dē̾ scd̄m tūc oꝫ aliā correspōdentē necessario cōcurrere ad cāndū volitionē ꝗ volitio nō est in mera ptāte volūtat̾ nec causatur sil̾r a potētia libera. si nō ↄtra. nihil amat̾ nisi cognitū: ergo cognitio requirit̾ necario ad dilectionē. qꝛ ꝯm Aug. oīs amor ꝓcedit ex aliq̄ notitia q̄ notitia cōcausat amorē: sed notitia ē causa naturalis ⁊ nō libera: ergo dilectio causatur a causa naturali saltē sicut a causa prialī: ꝗ cū actus volūtatis nō depēdet a sola voluntate: volūtas nō erit simpl̾r libera.

In oppositū

Ad oppositū arguo sic. nisi volūtas hūana posset libere vti creaturis frustra dare̾t hōi p̄ceptū de vsu creaturarū. hat̾ em̄ a deo p̄ceptū de dilectiōe ꝓximi. ⁊ cōstat ꝙ nō debet illo frui: ꝗ ⁊c̄. Preterea nisi volūtas libere actus suos cāret non rōnabil̾r ponerent̾ leges: ⁊ īponerēt̾ pene vel pꝛ̄mia et hoc etiā tenet aug. de li. arbi. ⁊ anß. per totū.

C
Prima cōclusio

In ista qōne pono tres ↄclusiones. Prima est etiā ꝙ volūtas est cā libera suoꝝ actuū saltem aliquoꝝ. q̄ ↄclusio patet expimēto ⁊ auctē. experimēto sic vult Arist. i exēplo. ij. phisi. capio aliquē q̄ pōt ire ad forū ⁊ pōt nō ire ad foꝝ si tal̾ vadat: peto que est cā imediata illius itineris nō potest dici ꝙ aliq̄d aliud ꝙ̄ volūtas: qꝛ sicut homo expeditur in se si aliquis sibi dicat ꝙ ibi vadat potest libere non ire si vult. Similiter si aliquis sibi dicit ꝙ non eat potest libere ire si vult. Unde talis experiētia satis ratiōabiliter persuadet arbitrij libertatē. Item patet auctoritate aristotelis octauo Metaphisice. ⁊ scd̄o ꝑiarmenias ꝙ est vna differētia īter potētias rōnales ⁊ irrōnales ꝙ posit̾ oīb⁹ q̄ requiritur ad actionē naturalē. s. approximatōe agēt̾ ad passum ⁊ medio disposito ⁊ cessante omni impedimēto extrinseco nō est in ptāte agētis qñ sit actio sicut ignis approximat⁹ ligno cessante īpedimēto statim agit ⁊ illō dicit arist. ꝙ potētie irrōnales determinant̾ ad vnū ⁊ nō valēt ad oīa: sed potētia rōnalis sic se habet ꝙ posit̾ oībus req̄sitis ad eādē opationē sicut cognitiōe

rei et v̄tute agnoscēdi sufficiēte adhuc remāet in potētia volūtat eliccre opatiōnē vel nō elicere. Et ideo dicit Aristoteles ꝙ potētie rationales valēt ad oīa: sed volūtas ē potētia rōnalis sicut patebit in tertia ɔclōne ꝛc.

D
Scd̄a conclusio

Scd̄a cōclusio ꝙ volūtas nō solū est causa suoꝝ actuū passibilis sed etiā actiua. Hec cōclusio ꝓbatur sic. ꝓpter solā receptōnē ab extrinseco nō debetur illi recipiēti laus vel vituꝑatio ꝗ ꝓpter actꝰ volūtatis debet volūtati laus vel vituperiū: igit actus volūtatis nō recipiūt mere ab extrinseco. Confirmat q: scd̄o Ethicoꝝ nullꝰ laudat ꝓ eo qd̄ non est in ꝑtāte sua. Scd̄o sic. illud qd̄ alicui imp̄mit mere ab extrinseco nō ē dicēdū in eius ꝑtāte: sed actus volūtatis aliqs saltē est in eius ꝑtāte dicēte Aug. in lib. de trinitate et retracta. Nihil tam in ꝑtāte volūtatis sicut ipamet volūtas ꝗ est volitio: ꝗ respectu alicuius actus est volūtas actiua. Et etiā simil̄r sit passiua respectu eiusdē manifestū est cū sit coꝝ subiectum cuꝫ sint opationes in mente et metaphorice. Tertio sic nullus effectꝰ vel opatio dicit magis eē passiuū ꝙ actiuū: ꝗ volitio dr̄ esse volūtatis. ꝛ sibi iputat sicut cause p̄ncipali: ergo volūtas eius est causa effectiua. Quarto sic. si voluntas mouet ad extrinseco: ꝗ nullo modo est causa effectiua sui actus cū nō sit de ꝑtāte volūtatis impedire illa que mouēt ab extrinseco: q: cū mouēt naturalr nō est in ꝑtāte volūtatis quin actus suꝰ sit in eo. ɔsequens est falsum. Quīto pꝫ hoc de intētione Aug. in de trini. vbi dicit ꝙ possibile ē eē duos eq̄ dispositos animo ꝛ corꝑe naturalr ab extrinseco ꝛ eq̄ tēptatos de eiusdē corꝑis pulchritudine ab extrinseco: ꝛ tn̄ vnus mouet ad illicite fruenduꝫ et alius perseuerat in voluntate pudica: ergo huius volūtatis vel illius nulla pōt poni causa effectiua extrinseca: q: oīs causa extrinseca eq̄liter agit in vtrūq ꝑ casuꝫ ꝛ cōtingētē diuersitatē oportet reducere ad diuersas volūtates sicut ad causas efficiētes quod est propositum

E
Tertia conclusio

Tertia ɔclusio ꝙ volūtas nō est totalis causa effectiua sue opationis. Hoc ꝓbatur sic. omnis actus volūtatis p̄supponit aliquā notitiā: q̄a nihil amat nec odit nisi sit aliquo mō cognitū ꝗ talis notitia p̄supposita ē aliquo modo causa effectiua ꝑtialis actus volūtatis. ɔña patꝫ: quia nulla res ab alia depēdet nisi aliquo modo illa sit sua causa: q: anima hic sufficienter confirmat in esse ꝑ suas causas: quia actꝰ volūtatis depēdet in esse a notitia: ergo ille est ipiꝰ cā non materialis nec formalis nec finalis: ꝗ efficiēs. sed nō totalis vt manifestū est et p̄us ꝓbatum est: q: voluntas est causa sui actus: ergo noticia est causa effectiua ꝑtialis. Secūdo sic. appetibile mouet appetitū. iij. d' aia. ꝗ res extra ɔcāt volūtatem vt plurimū: tn̄ hoc non est semꝑ ɔcedendum cū volūtas sit ipossibiliū vt dicitur. iij. ethicoꝝ. potest causari volitio respectu cuius nulla res extra manet sed causat ab aīa informata ceteris cognitionibꝰ abstractis sicut aliquis nulla rosa existēte recordatus ꝙ rosa fuit pulcher flos appetit habere rosam nulla rosa ɔcausante illum appetitum. Vn̄ qn̄ aristo. dicit. Appetibile mouet appetitum ꝛ ꝙ est mouens p̄mū est mouēs ꝛ nō motū. accipit appetibile ꝓ re qua appetit vel ꝓ noticia t'lis rei Tantū eī valet noticia rei ad causandū appetitū sicut ipsamet res: quia ipa nūq̄ causat appetitū nisi ꝑ noticiā sui. ergo pꝫ ꝙ aliq̄d aliud absolute ɔcurrit sicut causa partialis effectiua volūtatis. Tertio hoc expsse dicit Ans. de libe. arb. c. iij. nullā inq̄t voluntatē habemus vtputa que sola sibi sufficiat ad actū. Rursus pꝫ illud ꝑ aug. ix. de tri. in diuersis capl'is. Memoria in nobis tenet rōnem patris: intellectus filij: amor spūssancti. ergo amor ꝓcedit ab alio ꝙ a sola volūtate. Quarto pꝫ hec ɔclō de actu btifico ꝛ actu dānato reproboꝝ: q: si isti essent totales cause illoꝝ actuū posset beatus se non beatificare: ꝛ dānatus se a pena liberare. ɔñs falsum.

Cōtra secundam conclusionē
Arguitur primo

Cōtra illas ɔclōnes arguit ꝛ spāliter contra secundam ꝛ tertiam. Primo sic contra secūdam. si volūtas foret actiua sue operationis aliq̄d moueret se ꝛ deduceret se de potentia ad actum ꝛ esset in actu ꝛ in potentia respectu eiusdem. ɔsequēs falsum ꝛ ad qd̄ deducit cōmentator tanq̄ ad impossibile. ix. methaphisice. cōmento. ij.

Secundo

Secūdo sic. Non stant simul ꝙ voluntas sit causa libera ꝛ actiua. ꝗ est libera respectu sui actus: ergo nō est effectiua eius maior ꝓbat ꝑ cōmentatorē. ij. de aīa. cōmento xlviij. ɔtingens nō equaliter inuenit in potentijs agentibus ꝑ se sed in potentijs passiuis ꝛ earū q̄rū p̄paratō ad receptionē duoꝝ ɔrioꝝ ē equalis siue sit intelligentia siue aīa. ꝗ volūtas non possit esse ɔtingens equaliter respectu sui actus: ꝛ tamen actiua eiusdem.

Tertio

Tertio si sic. esset ꝓcessus in infinitū in volitionibus: quia q̄cq̄d volūtas ꝓducit volēdo ꝓducit. ꝗ si a actū ꝓducit volendo ꝓducit a actū. ꝗ ꝑ aliā volūtatē ꝛ illam aliā ꝑ tertiā: ꝛ sic in infinitū. Confirmatur ista rō per illud ans. de ca. di. c. iij. q̄cq̄d mouet se ad volendum p̄us vult se ita mouere ꝗ volūtas añ actū suū cognoscit ꝛ vult p̄mum actū ɔñs fl'm.

Quarto

Quarto volūtas hita cognitiōe pōt indifferent velle vel nolle illud: ergo nō determinat magis velle ꝙ nolle.

Quinto

Quinto ꝑ diffinitionē potētie actiue q. ij. metha. cōiter ponit potētia actiua est p̄ncipiū transmutādi alterū

in quãtum alterũ: ergo nulla res transmutat se. Confirmat̃ p dictum cõmentatoris. ix. metha. potẽtia agẽs est illud quod est pncipiuz transmutationis. Et aliud ſm q̄ est aliud cũ sit manifestũ q̄ nihil agit in seipm. Contra tertiam arguo sic. deus est causa totalis volitõis: ergo volũtas nõ est causa partialis. cõsequẽtia ptz et antecedẽs pbo p descriptionẽ cause totalis que est hec. Causa totalis est qua posita et omnibus alijs circũscriptis ponit̃ eius effectus et qua non posita omnibus alijs positis: non ponit̃ effectus: sed posito q̄ deus actũ volũtatis causet omni alia causa circũscripta actus iste erit. Et posito q̄ velit actuz istũ nõ esse oĩ alia causa posita actus ille nõ erit: ergo deus est cã totalis istius actus. Scdõ pbo q̄ dato h̃ sequitur q̄ crescẽte notitia augmẽtet̃ dilectio necessario. et sic volũtas velit intẽsius q̄ prius intuite. Consequẽtiã primã pbo q: quãdo causa alicuius effectus crescit que causa naturaliter agit et ſm vltimũ quod põt oportet effectũ crescere. capto tũc istum gradũ iste gradus est a sola notitia: quia volũtas manet vniformiter: ergo sola notitia est causa totalis alicuius grad' dilectionis: sed q̃libet g̃dus dilectionis ẽ eiusdez rationis cum alio: ergo qua ratione notitia causat istũ posset causare quẽlibet: ergo aliqua est dilectio totalis sine voluntate. Tertio sic. stãte notitia eadẽ potest volũtas amare et odire eũdẽ: ergo si notitia sit causa volũtatis act' volũtatis. sequit̃ q̄ idez agens naturale erit cã contrarioꝝ naturalr̃ in passo vniformit̃ disposito. Ad pmũ quãdo arguit̃ q̄ si volũtas foret etc. Dico q̄ nõ est incõueniẽs q̄ idez reducat se de potẽtia ad actũ scdz. sed ad actũ pmũ nihil reducit se: quia nihil generat se nec trãsmutat se vt causa totalis. Ad cõfoꝛmationez ↄ̃tis q̄ dicit esse incõueniẽs idez esse in potẽtia et actu cõcedo: et q̄ volũtas qñ est in potẽtia ad actuz sicut est anteq̄ velit nõ est in actu respectu isti' actus cõtinuãs illum actualiter: vnde solet dici q̄ continuat actuz v̄tualiter sed non formaliter anteq̄ actus pducat̃: ergo potest se sicut causa partialis transmutare ad actũ. Contra arguit̃ sic aliq̃d potest moueri a se: nec valet pcessus p phm dicentẽ. Omne quod mouet̃ mouetur ab alio a qua ppõne cũ nõ sit processus in infinitũ in motibus et motis. Cõcludit q̄ est deuenire ad vnũ immobile. Itez. viij. phisicoꝝ cõmento. ij. Illud quod mouet̃ debz diuidi in motorẽ et motũ et motoꝛ debet ducere gradũ a moto aut ſm diffinitionez et esse simul aut ſm diffinitionẽ tm̃. Ad ista dicendũ q̄ nõ sunt ad ppositũ: q: pcessus phi de motu locali sunt: nõ aũt de motu alterationis. Sed ↄtra. vij. phisicorum pbat̃ q̄ in parte intellectiua nõ ẽ alteratio: ergo volũtas nõ potest se trãsmutare ad q̃litatẽ. Ad illud rñdet cõmẽtatoꝛ. ij. de aĩa. cõmento. lvij. distinguẽs alteratõez: q: q̃dã est cũ corruptõe alicui' dispõnis p̃cedẽtis et quedã ẽ sine corruptõe tali ſ simplr̃ additio pfectõnis ad pfectionẽ. Vñ in fine cõmenti dicit sic. Est alteratio q̃ est euasio passibilitat̃. s. alteratio q̃ nõ ẽ ad pfectionẽ et alteratio de pma pfectõe ad vltimã. et hec est additio quã innuit Aristo. Aliter põt ad istud dici. oẽ qđ mouet̃ ab alio mouet̃. verũ est de v̄tute vocis q̄ oẽ qđ mouet̃ mouet̃ a deo q̃ est cã pncipalis oĩs motõis vt dicit aug. iij. de trini. c. vi. Nam sine illa motione nihil põt moueri vel se vel aliud. Alit̃ potest dici. Nihil mouet se vel alterat se sicut causa totalis ſ sicut cã ptialis bñ põt. et sic volũtas causat in se actũ suũ. Ad scdm qñ arguit̃ q̄ nõ stant sil' q̄ volũtas sit potẽtia actiua et libera. Dicenduz q̄ hoc est falsum: imo magis ptinet ad libertatẽ agere q̄ pati vt nulli dubiũ ẽ. Ad auctẽm cõmen. dicendũ est q̄ simplr̃ falsuz est q: in deo ↄtingẽs equalr̃ inuenit̃ in quo ẽ pma libertas et ↄtingẽtia tñ q̄tum ptinet de volũtate et eo q̄ volũtas est potẽtia passiua. Dictũ est eñ q̄ sit potẽtia actiua et silr̃ passiua. Ad tertiũ qñ arguit̃. volũtas nihil agit in volẽdo etc. Dico q̄ h̃ est v̄a volũtas nihil agit nisi volẽdo: q̄a qñ agit volitionẽ agit volẽdo nõ quidez illam volitionẽ ſ aliq̃d aliud vnde volũtas nõ pducit sic suã volitõez sicut edificatoꝛ domũ nec requirit̃ alia prius cognitio vel volitio actus pducendi detminata distãtia: ſ cognitio respectu obiecti cũ volũtate sufficit ad pducendũ volitionẽ. Ad ↄfirmatõez anſ. quicq̃d mouet se ad volẽdũ prius vult se ita mouere. Dicẽdũ q̄ anſ. eq̃uocat velle iuxta istã eq̃uocationẽ quã poit de libero arbitrio q̄ volũtas accipit̃ triplr̃ pro iusta mẽte affectõe et vsu. vñ sensus su' ẽ. q̄cq̃d mouet se ad volẽdũ prius vult se mouere: ita q̄cq̃d mouet se ad actũ vl' vsũ volẽdi prius voluit se ita mouere. i. prius hũit affectiõez cõmodi vel iusti q̄ potuit se sic mouere. Sz ↄ̃ ẽ illđ eiusdẽ de lib. ar. Null' põt velle nolẽs velle. nã oĩs volẽs ipm suũ velle vult. Dicẽdũ q̄ velle đr duplr̃ vere vel iterp̃tatiue. v̄e đr hõ velle illđ qđ ẽ obiectũ act' volẽdi. iterp̃tatiue v̄o qñ vult illđ ad qđ seq̃t̃ aliud. đr tũc illđ aliđ velle int̃p̃tatiue: Et q: ad volũtatẽ velle currere seq̃t̃ voluntatẽ velle: et ad volũtatẽ velle sedere seq̃t̃ volũtatẽ velle. et sic ad q̃slibz volitũ seq̃t̃ volũtatẽ velle. iõ dicit anſ. q̄ oĩs volẽs ipm suũ velle vult. nõ tñ intelligit q̄ oĩs volẽs suũ velle vult volitione detminata que est cũ actuali notitia voliti: quia cũ dicit detminatoꝝ obiectoꝝ etc. si dixi

Contra tertiã cõclusionem

Arguit̃ primo

Secũdo

Tertio

Rñdet̃ ad pmũ

Obiectio pma

Replica

Responsio

Ad scdm

Ad tertiũ

ctas volitiões haberet. Cõtingeret ergo illa ꝓpõne ponere infinitas volitiões simul. Dicit eni; de libe. arbi. ca. vij. Voluntas quã voco instrm volẽdi est semp vna et eadẽ quecũq volum⁹ ꝙ multiplr ⁊ ꝙ sepe volumus. ⁊ sic ꝯsequẽs illarum volitionũ sunt distincte voluntates in infinitum.

Ad quartũ

Ad quartũ cõcedo ꝙ voluntas habita cognitione potest indifferẽter in casu ad velle ⁊ ad nolle. Et quãdo dicitur nõ determinat magis ad ꝓducendũ volitionẽ ꝙ nolitionẽ: ergo ꝓducit vtrũq simul vel neutrũ. Nego ꝯñam in agente libero: sed hec agẽte naturalr antecedẽs potest esse verũ sine ꝯsequẽte sm cõem cursu; nature. Unde voluntas anteꝙ velit nõ magis determiat ad velle ꝙ ad nolle: q2 tñ ẽ sufficiẽtis ꝓtutis ad vtrũq.

R
Ad quintũ

Ad quintũ quãdo arguitur ꝑ diffinitionẽ potẽtie actiue. ꝯcedo ꝙ est principiũ trãsgrediẽdi alterũ sm quod alterũ et hoc nõ sequitur quin sit ꝑncipiũ transgrediẽdi et ad aliud verbũ ꝯsequẽter quãdo dicit ꝙ est manifestum ꝙ nihil agit in seipm. dicitur ꝙ verum est ꝙ nihil agit in seipm sicut agens illi⁹ qd agit: ꝑ sicut agens ptiale nihil ꝓhibet illud agere in se. Uel sic. nihil agit in seipm verũ est ꝑ se corrũpendo se vel generãdo se.

Z
Ad primũ cõtra tertiã cõclusionẽ

Et ad rõnem cõtra tertiã conclusionẽ quãdo arguitur ꝙ voluntas ⁊c. Nego istud. ⁊ quãdo ꝓbatur ꝑ descriptionem cause totalis que est ꝙ illud est cã totalis ⁊c. cõcedo ꝙ descriptio est bona. Et quãdo dicitur ꝙ deus potest facere actum voluntatis circunscripta omni alia causa ⁊c. Dico ꝙ rem que est actus voluntatis deus posset facere sine voluntate cõcausante: sed nõ potest facere ꝙ illa res sit actus voluntatis voluntate nõ causante. Unde hec est cõcedenda actum voluntatis potest de⁹ facere sine voluntate cõcausante. Et hec est neganda deus potest facere actũ voluntatis voluntate nõ cõcausante. Similiter ꝙ deus potest si velit esse causa totalis illius actus nõ infert ꝙ sit de facto sed tantu; de possibili.

Dubium

Hic posset esse dubiũ an posset ꝓbari euidẽter ꝙ aliq res posset esse causa effectiua alteri⁹ rei.

Rñsio cuiusdam

Dicit hic quidã ꝙ hec est regla qua illud sciri põt. Illud ad cui⁹ positiõe; ponitur et ꝑsupponitur naturaliter aliud quicq̃d naturaliter causatur illud est cã eius: vt si a presupponitur naturaliter ante b. et ad positionem a sequitur b poni: ⁊ b naturaliter causatur. igitur b naturaliter causatur ab a. Addit ꝙ effectus naturaliter causetur: quia ponatur ꝙ deus ad presentiã solis causet lumen in medio ita ꝙ nollet causare lumẽ in medio nisi ad presentiam solis. cum ergo lumẽ nõ possit esse nisi per presentiã solis tunc ꝙ illud lumen nõ causatur naturaliter: ergo sol nõ erit eius causa in ꝓposito: sed ista regula ad cognoscẽdũ de causa effectiua nõ est euidẽs.

Cõtra opinionẽ

Probatur quia nulla res est ad cuius positione; sequitur aliquid aliud poni quod nõ est pars ipsius nec deus. ergo nulla res est quin potest poni in effectu licet nihil demonstratur in esse. Antecedẽs probo: quia solem deus posset seruare sine hoc ꝙ aliquod lumen esset in medio. ⁊ aqua; sine hoc ꝙ frigidũ esset ⁊ generaliter ex isto ꝑncipio qd puto eẽ verissimũ deus potest separare oẽm rem ab alia que nõ est deus nec est pars eius: ⁊ cõseruare ea; in esse sine quacũq alia re que nec est de⁹ nec pars eius. Ex isto ꝑncipio sequitur ꝙ nullius rei positio infert formaliter aliq̃d aliud poni sup effectũ: et constat fideli ꝙ deus potest causare quãcũq rẽ effectiue sine creatura: ergo non est possibile scire an de⁹ eẽt vel creatura: q2 eode; modo potest de⁹ causare sicut creatura. Cõfirmatur ista ratio: q2 qñ aliq̃d eode; modo potest fieri a natura vel ab ente. Nõ est via possibilis discernẽdi an illud factũ fuerit a natura vl' ab ente per ipm effectu;: quia effectus nõ vniformiter ex vtraq ꝓuenit qd est ꝓpositũ: ergo pari ratione cum oẽ productũ a natura possit eodẽ modo produci a deo nõ potest sine alia euidentia ad sciendũ ꝙ natura ꝓduxit hec sicut causa et sic constat fideli ꝙ deus potest manutenere ignem ⁊ suspẽdere ipsius actionẽ passo approximato: ergo nõ sequitur ignis est approximatus cõbustibili ergo cõburit. ⁊ simul co; hoc possibile est ꝙ deus creet ad presentiã ignis calorẽ sine igne: ergo nõ est possibile homini scire que res est causa effectiua alterius vel scire an aliq res creata sit causa alterius. ideo dico in hoc articulo ꝙ nulla est regula ad ꝓbandum certitudinaliter vnã rem esse causam effectiuã alterius sed tenetur ꝓbabilr ꝙ a est causa b quando videmus posito cõiter in diuersis locis ⁊ tempori⁹ aliquo tali q̃le est a statim inuenitur aliq̃d tale quod est b: tũc dicim⁹ ꝙ a est causa b sicut quia in diuersis temporibus ⁊ regionibus applicato igne homo sentit calorem vniformiter adesse dicimus ꝙ ignis est causa caloris naturaliter.

Ad scdm argm.

Ad secundã rationẽ contra tertiã conclusionem quãdo dicitur ꝙ notitia est concausa actus voluntatis. dicitur ad illud ꝙ tali casu posito bene verum est ꝙ oportet actum augeri ⁊ ꝙ crescente sciẽtia crescet amor. Unde dicitur ꝙ in tali casu per crementum scientie omnes alie cause agunt vehementius et efficacius. Et quando arguitur ꝙ tunc voluntas inuite vellet per illum gradum dilectionis: quia vellet diligere nisi gradu priori quẽ ꝯtinuat. Respondet ꝙ sicut possibile est voluntatẽ nullum actum habere et tamen ꝙ habeat actum illu; quo vellet nullum actum habere: ita possibile

est ꝙ habeat talem gradum: ⁊ tamen nō velit ita intēsum gradū habere. a casu est si actꝰ iste augeatur nec volūtas necessitatˀ ad illū gͣdum nisi ſm quid: tamē volūtas isto casu posito nō impediet quin iste actus intendetur: sed ista rñsio nō apparet mihi ↄueniēs: q: intelligēdo ꝙ intēsio in forma est ꝑ additionē partiū ipsius ꝙ diuersi gradꝰ sint forme diuerse ꝑtes forme. sed cōstat ꝙ tales ꝑtes nō sunt alteriꝰ speciei a toto: q: tunc nō carēt aliqd intēsius. vnde relinquitˀ ꝙ quelibꝫ pars charitatˀ est charitas sicut qͥlibet pars albedinis intēsiua est albedo. eodē modo qͥlibet pars dilectōis siue gradus dicēte sancto Thoma sup quartū in solutione secūde qōnis. gradus cuiuslibet rei est pars illius rei. qͥlibet inquā pars dilectionis est dilectio: ergo gradus qui ponitˀ causari ꝑ se a sciā aucta est quedā dilectio: ergo ē aliqua dilectio cuiꝰ volūtas nō est causa ꝑtialis actiua quod est contra positionē quā tueri deberet. Preterea sicut volūtas nullo actu pōt velle quē ille nō causat: ita nullo gradu actus potest intēsius velle ꝙ potētia que nō causat gradū. Preterea responsio videtˀ dicere opposita. Dicit enī ꝙ gͣdus talis sit a sola notitia: ⁊ tñ dicit ꝙ ad augmētū notitie oēs cause ꝑtiales actus efficacius agūt: sed cōstat voluntatē esse vnā de causis ꝑtialibus sui actꝰ igitˀ illa volūtas efficacius agit in se actū suuꝫ ꝙ ꝑus. ergo iste gradus causatꝰ est a volūtate sicut a sciā. Preterea cōtra rñsionē. causa ꝑtialis nō potest agere sine sua totali: sicut si decē hoīes trahūt nauē sicut decē cause partiales tractus nullus de decē poterit mouere nauem nisi alijs coagētibꝰ: ergo nō est ↄueniēter dictū ꝙ notitia est causa ꝑtialis actus ⁊ tñ ꝙ potest intēdere actum ꝑ se nullo alio secū ad illū gradum coagēte. Ideo potest aliter dici ꝙ nō est necessariū ad augmentū notitie de obiecto augeri actū dilectionis in volūtate. Et qñ dicitur ꝙ ad augmentū cause totalis sequitˀ ⁊c. Pōt dici ꝙ illa forma arguēdi bene tenet vbi oēs cause ꝑtiales sunt naturales libere. Ubi vero causa partialis est volūtas ⁊ ipa est ꝑncipalis vtens alijs intēsius ⁊ remissius sicut vult non tenet argumentū ꝙ ad augmētū cause ꝑtialis sequitˀ intēsior actꝰ: exēplū habitus grāmatice ē intēsior in sorte ꝙ in platone ⁊ vterqꝫ vult considerare: igitˀ sortes intēsius considerat ꝙ pōt velle remissius vti habitu suo vel eque remisse vt alius considerat. Sic ergͦ dici potest ꝙ non est necesse ꝙ crescēte sciētia crescat amor. Ad tertiū quādo dicitˀ ꝙ si notitia esset causa partialis actus sequitˀ ⁊c. Dico ꝙ illud nō est incōueniens in ꝓposito de tali causa ꝑtiali ꝙ agat in passum quod est posterior causa ꝙ sit alia.

Alia rñsio

Ad tertiū

Unde cū volūtas sit causa libera ⁊ ꝑncipalior respectu sui actus ⁊ ↄtinens effectus cōtrarie virtutis: puta odire ⁊ amare nō ē incōueniens vt cū ea ↄcurrat alia cā ꝑtialis ad ꝓducendū ista ↄͣria in passo tali: ꝙ sit simul passum ⁊ libere agens actū ꝑtialē. Ad pͥmū argumentū qñ arguitˀ ꝙ si volūtas hūana libere vtatˀ creaturis sequitˀ ⁊c. nego ↄñam qñ queritˀ vtrum possit semꝑ maior eē in infinitū. pōt dici ꝙ nō. q: ex hoc sequitˀ ꝙ esset infinite virtutis: ⁊ vltra qñ arguitˀ. ergo aliqua difficultas pōt vincere voluntatē. pōt intelligi dupliciter. Uno mō ꝙ cogatˀ ↄtra ꝓpriam intentionē. Alio mō ꝙ determinetˀ ad certam inclinationē: sic ꝙ non possit in oppositū. ꝑmo mō volūtas nō pōt vinci: q: tunc possꝫ velle inuita. Scđo necessario est dicere ꝙ volūtas vincitˀ qñ ↄfirmatˀ in beatitudine vel induratˀ in miseria: q: determiatˀ ad vlterius actꝰ suos elicere mō nature: sicut dicunt illi mō qui tenent ꝙ volūtas nō possit clare videre deū nisi amaret eū. tunc posset dici ꝙ deus vincit voluntatem in amore: ita dici potest ꝙ difficultas potest sic augeri ꝙ voluntas dimittat sponte renisum suum ⁊ resistentiam suam. ⁊ sic dicetˀ vinci a difficultate. Ad secūdū qđ est ↄtra ideꝫ qñ arguitˀ de tētatione si volūtas ⁊c. dico ꝙ possibile esset tētationē in tantū augeri ꝙ volūtas relicta in suis naturalibꝰ nō possit resistere: tamē nō cogeretur: quia iste terminus cogere īportat aliqͥd fieri in aliquo contra eius voluntatem: ⁊ hoc non potest esse in volūtate nisi vellet inuita: quod includit cōtradictionem. ⁊ illud satis innuit apl̄us. j. ad Chor. x. Fidelis ē deꝰ qͥ nō ꝑmittit vos tētari sup illud quod potestis: sed faciet cuꝫ tētatione etiā ꝓuentū vt possitis sustinere. Ad aliud. qñ dicit ꝙ hec difficultas non ꝑimit libertatē voluntatis: quia impugnare potest inuitam expugnare nō posset qđ verum est q: quando volūtas tentationi assentit: dato ꝙ esset ita intensa ꝙ nō possꝫ reniti manifestū est ꝙ non est expugnata inuita: quia vult assentire. ⁊ licꝫ niteretur ante resistere crescente tamen difficultate eligit nō resistere. Uñ non expugnatur inuita sed volūtarie assentit non coacta. Contra dato isto sequitˀ ꝙ voluntas potest necessitari ad peccandū: nego ↄñam. quia ↄͥter dicendū est ꝙ nō obligatˀ ad resistenduꝫ nisi vsqꝫ ad certum gradū tētationis vel difficultatis: quia nō potest vlterius. ⁊ si tamen vlterius tentatio inualescat: vel deus faciet ꝓuentum hoc est proueniet ſm gradū tentationis vel sine pctō tētationi cedetˀ: vt nō perdatˀ. Ad tertiū qñ arguitˀ ꝙ inter voluntatē resistentē ⁊ tentationē elidentē nō esset ꝓportio. ⁊ ꝑ ↄsequens sic pōt

Ad pͥmū ↄͣria.

Ad scđm.

Ad tertium

augeri tētatio ꝛc̄. pz ꝓ predicta ꝙ h̄ est verum et qū infert̄ igit̄ volūtas nō vtit̄ libere creatur. Patet ꝙ ꝯn̄a nō valet. nam lꝫ tētatio possꝫ sic excrescere vltra quēcunqꝫ gradū datū nō tamē cresit ꝛ sic ꝓ sep̄ de facto sicut notū est.

R
Ad quartū

Ad q̄rtū patet ex dictis ꝙ in actibus volūtatis est diffi cultas vt materia circa quā operat̄ est magꝭ ri stabilis vel minus: ꝛ ideo ƀm hanc viā manife stū est: ꝙ cōcedi debet ꝙ velle subire martyriū magis difficile est q̄ leuare festucā.

S
Ad quintū

Ad quin tū q̄n arguit̄ si volūtas libere p̄ncipiaret actus suos aut igit̄ quādo actus est aut q̄n actus nō est. Dico ꝙ q̄n actus est: q̄ q̄n actus nō est nō p̄ncipiat̄ nec causat̄ sic̄ dictū fuit i arguēdo. ꝛ q̄n arguit̄ ꝑ istam cōem ꝓpōnē. oīe quod ē q̄n est necesse est esse. Dico ꝙ ista est falsa de v̄tute vocis. q̄ ex illa sequit̄ ꝙ oīe qđ est necesse est esse: nec illā ꝓpōnem Arist. ponit in lr̄a p̄mo p̄ia⁊ menias sed istā. oīe quod est necesse: est. et nō esse quod nō est q̄n nō est necesse est. ecce plane dicit oppositū illius ꝓpōnis ꝛ subdit. nō eīn idem est eē qđ est necesse esse q̄n ē. ꝛ similit̄ esse ex necessitate ꝺ: autē ꝛ in eo quod non est. Ex isto videt̄ ꝙ nihil aliud vult dicere nisi ꝙ h̄ est nec̄ria oīe qđ est est q̄n est. ꝛ hec est nec̄ria oīe qđ nō est nō ē q̄n nō est: ꝛ tunc nihil facit ꝓpō ad argumentū. Ad magr̄m autē dico ꝙ vult nihil aliud dicere nisi ꝙ volūtas nō est li bera ad ponendū actū in esse q̄n est nec quādo preter. ꝑ:rit: ponit eīn actū in esse libere a libertate p̄cedente. Unde q̄n ꝓducit actū tūc d̄r libere ꝓ ducere: q̄ potuit p̄us ꝓducere ꝛ nō ꝓducere et oībus cōcurrētibus que ad actionē cōcurrunt et ideo ꝙ ponit liberū arbitriū respectu futuri ꝛ oīe futurū aliq̄n erit p̄n̄s. ꝯsequēs dicere est ꝙ liberū arbitriū libere causat illđ respectu cu ius dicebat̄ liberū.

Responsio alia

Aliter dicūt quidā ꝙ volū tas ꝓ alio ꝓ quo ꝓducit habet indifferentiā p̄o rē naturalr̄ in actu: ꝛ ꝑ istā indifferentiā potest illū actū vel alium indifferēter elicere: ꝛ sic sal uat̄ libertas volūtatis etiā respectu p̄n̄t̄: nō q̄ dum causat potest nō causare: sed q̄ pōt prius natura nō causare.

Obiectio

Sed cōtra hoc arguo sic. in hoc volūtas habet indifferentiā p̄iorē na turalr̄ isto actu: ḡ in hoc habet indifferētiā ad istum actū. ꝯn̄a patet ab inferiori ad superius affirmatiue: q̄ illa determinatio p̄iorē natura liter istum actū nō est detrahēs. sed ꝯsequens est falsum: q̄ in hoc habet istū actū: ergo ꝑ hoc nō habet ad istū actū indifferētiā.

Secūda

Preterea si in hoc instanti potest istū actū elicere indiffe renter: ꝛ in hoc instāti iste actus est: ergo istum actū indifferēter pōt elicere q̄n est. quod nō est intelligibile.

Tertia

Preterea q̄n dicit̄ ꝙ in hoc istā ti volūtas p̄us natura est indifferēs ad actum ꝙ eliciat actū. q̄ro q̄d intelligit̄ ꝑ istā p̄oritatē nature. Et apud aristotelē nihil aliud potest i telligi nisi ꝙ volūtas est causa sui actus. ꝛ cau sa est prior natura effectu necessario: licet nō ꝑ tēpe. ꝛ certe ad istū intellectū hec nō est intelli gibilis voluntas p̄or est natura indifferens ad actū in hoc instanti: q̄ talis p̄oritas nō potest assignari aduerbialiter sed tm̄ noīalit̄ ƀm mē tem Arist. lib. p̄dicamē. vbi dicit illud p̄us esse alio quod est cōuertibile cū eo: ƀm ꝯn̄aꝫ eēndi ꝛ est aliquo modo cā illius. sicut esse hoīeꝫ: ƀm ꝯn̄am essendi cōuertit̄ cū vna de se oīone. Naꝫ si est hō: vera est oratio qua dicit̄ ꝙ ē homo: ꝛ si vera est oratio qua d̄: ꝙ est hō est homo: sed res est causa ꝙ oīo est vera. sed oīo nō est cau sa vt res. Sꝫ ideo verū est dicere res est prius natura v̄itate oīonis. ꝛ res est causa veritatis oīonis. ꝛ tūc si dicat̄ sic. si volūtas est cā actus indifferēs in hoc instāti manifestū est ꝙ ꝓposi tio est falsa. ꝛ ideo talis modus loquēdi de tali p̄oritate nature in eodē instāti friuolus ē et va nus.

T
Ad sextū p̄ncī.

Ad sextuꝫ p̄ncipale q̄n arguit̄ non est in p̄tāte volūtatꝭ ꝛc̄. nego ꝯn̄aꝫ: q̄ nō ē necesse ꝙ velit esse ꝙ apparet sibi bonū: imo illud qđ ap pareat sibi bonū: q̄ potest deliberare super eo quod p̄mo aspectu erroris appet malum ꝛ per maiorem intētioneꝫ videbit ꝙ est bonū: ꝛ sic ē aliquo modo in p̄tāte volūtatis ꝙ illud appet sibi bonū: sicut dato ꝙ nō essꝫ in sua potestate ꝯn̄a forte nō valeret: q̄ nō sequit̄ illud apparꝫ volūtati bonū. igit̄ vult illud. Et ad illđ q̄n d̄r cōtra causam assignatā quare dixim⁹ volūtatē esse liberā videlꝫ nisi h̄ eēt nō esset hō laudabi lis nec vituperabilis in factis suis ꝛc̄. cōcedo ꝙ hoc est verū. Et q̄n arguit̄ cōtra ꝙ tunc si deus cāret in volūtate dilectionem sui volūtas me reat̄. Potest dici ꝙ impossibile est deū causare in volūtate dilectōeꝫ siue cognitiōeꝫ sicut cām totaleꝫ: tm̄ tem q̄ est dilectio vel cognitio cāre pōt sicut cā tōlis: ƀ tūc talis q̄litas causata nō esset dilectio vel cognitio: q̄ isti importāt qua litates ꝛ cōnotāt ꝙ causent̄ a cognoscente: ex opatione cognoscētis. Unde sicut impossibile est ꝙ deus causet sicut cā tutalis actōeꝫ ignis puta calefactionē in aqua: et tamen istum ca lorē qui est in aqua pōt cāre. ita impossibile est ꝙ deus causet hanc opationē que est dilectio et tm̄ hanc dilectionem potest cāre: sed tunc nō erit dilectio. Unde concedo ꝙ per talē qualita tem homo mereretur: nec diligeret deum nisi ly per dicat circumstantiam habitus: sicut di cimus ꝙ per charitatem homo diligit deum: ƀ nullo mō ƀm ꝙ ly ꝑ dicit circūstātiā act⁹ vel operationis. Et q̄n vlterius infert̄ ꝙ tūc magꝭ esset meritorium ꝓducere dilectionem q̄ di

Ad vltimum

gere. nego qr diligere est pducere dilectionem et agere dilectionē est diligere. Ad vltimū pn cipale potet p ea que dicta sunt in conclusione tertia: et in respōsione ad ratiōes que fiebant contra illam etc.

Questio IIII

Primū pncipale

Utruz viator existens

in gratia ordinate vtēdo et fruēdo possz vitare oīme peccatū Et arguit q nō. Quicūq incitatur ad aliqd faciendū qd est ɔtra rectā rōnem ordinabile incitat ad pctm: sed viator exñs in grā nō potest ita ordinate vti et frui qn incitet ad aliqd qd est ɔtra rectā rationē ordīabile: g. Maior est manifesta: qr nihil est ɔ rectam rationez ordinabile nisi pctm. Minor probat p illud Roma. vij. Non em quod volo bonum h ago: sed quod odi malū illud facio: g apls non obstāte ordine quē habuit in vtēdo et fruendo necessitabat ad pctm. Preterea tētationem

Secūm

carnis hō nō pōt vitare de lege etiā exñs ī grā sed qtūcunq ordinate vtat et fruat tēptatio carnis nō ē sine pctō sm magim li. ij. disti. xxi. c. xv: ergo pctm homo nō pōt cauere qtūcūq bene vtatur et fruat. Maior patz quia de lege fomes nō extinguit. quia sm Augustinuz minui vel frenari ɔcupiscētia in hac miseria pōt extingui nō pōt etc. Ad oppositū est augustin⁹

In oppositū

lxxxij. q. q. xxx. ois hūana puersio que vitiū vocatur est fruendis vti velle atq vtēdis frui. Et rursum ois ordinatio que etiā virtus vocatur est fruēdis frui et vtēdis vti: ergo viator existēs in gratia potest ordinate vti et frui: ergo potest vitare oēm puersitatē que dicit peccatum. In

Resolutio qōnis

ista questiōe quattuor faciā. Primo recitabo duos modos dicēdi. scdo eligā illū q appet mihi rōabilior p nunc. tertio obijciā contra istaz viaz. quarto dicā ad rōnes pncipales. Circa

Rūsio cuiusdā

primū dicit quidā modern⁹ positionē hanc. nō est in ptāte naturali hois etiā exñtis in gratia transire vitā istā sine pctō veniali nisi fiat aliquod spāle miraculū circa eū: quale factū fuit circa vginē gliosam: nō tn̄ negat qn homo potest esse sine pctō p aliquod tps. Ad istā cōclu

Arguitur primo

sionem arguit pmo multipl'r et hoc sic. Augustinus in libello de bono vginali nō multū ante finē ibi nō ɔcedo. dicit qui asserūt hoiem posse in hac vita sine vllo pctō viuere nō ɔcedo: et nō ɔdico. et parū ante dicit sic. Uigilātibus nobis pctā subrepunt etc. Un̄ lz Aug. dicat se ibi velle cōtēdere ɔ dicētes ɔun. fnia sua est q ita est q hō nō potest vitare oīme pctm sm q ibidez pbat Aug. p illud. i. ioh. i. Si dixerim⁹ q pctm nō habem⁹ nosmetipsos seducim⁹ etc. nō dicit illis vel illis. s xpianis oibus. Scdo ad idem

Scdo

p aug. de libero arbi. c. xix. Sunt inqt qdē necessitate infinita iprobanda: vbi vult hō recte facere: et nō pōt. vn̄ sunt iste voces nō qd volo

Roma. vij.

bonū hoc facio: s qd nolo malū hoc ago. et dicit plane q de talibus nō intelligit qn dixit q nullus peccat in eo qd vitare nō pōt. Siliter pmo retracta. c. xij. dic q h nō ītelligit de peccato qd etiā ē pena pcti. Quarto p illud de fide

Quarto

ad petrū. Firmissime tene: et nullatenus dubites etiā iustos atq sctōs hoīes except⁹ puulis iā baptisat sine pctō h nemīnē viuere. Quin

Quinto

to grego⁹. qdam sunt peccata q a iustis vitari pñt. qdam que nō. et exēplificat de pctō cogitationis. Sexto sic. Berñ. sup cāti. qtūlibet in

Sexto

corpore manens pfeceris erras: si vitia putas emortua. Nam intra fines tuos habitat robustius subiugari pōt nō extirpari. Septio mgr

Septimo

ij. snīatū dis. xxxvi. soluit ɔtradictionē qndam: que videt esse inter hiero. et aug. dicit em aug. in retractio. capl. ix. et iij. de lib. arb. c. xix. sunt qdē necessitate. dicit ea vitare nō posse sm magistrū vo hier. dicit sm expōnē fidei sic. execram⁹ inqt eoꝝ blasphemiā q dicūt aliqd hōi esse impossibile a deo pceptū et ptz causa illoꝝ erroꝝ q cum manicheo hoiem dicūt pctm vitare nō posse. Istam ɔtrouersiā soluit magister dupliciter. vno modo q aug. inclusit in suo dicto peccata venialia. Hier. vo loquit tm de mortalibus. Aliter autē ipse loquit de statu hois an pctm. isti ergo ɔcedūt q quodlibz pctm potest hō vitare: sed non potest vitare quodlibet qr quelibet singularis añs est vera: igit ipsa est vera. ɔñs falsum est. et hec est via cōis antiquoꝝ doctoꝝ. Alius modus dicēdi posset esse

Alia rūsio

tenēdo opositū vicz q hō exñs ī grā pōt vitare quodlibet pctm tam veniale q mortale: s quia mihi illa via p nunc melius placet adducā circa hec quasdā rōes. Scdo ponā circa eā qsdaz ɔclusiōes. et tertio rndebo ad rōnes iam factas in ɔtrariū. Arguit pmo sic. de⁹ pcipit hōi. g ɔsulit q vitet oē pctm g hō pōt hoc facere cū adiutorio grē ɔñā videt eē nota: qr irrōnabile esset

Prima ratio.

q deus pciperet aliqd hōi qn illud sibi ɔsuleret. añs pz: qr si deus nō pciperet aliqd hmōi vitare vel sub pena eterna vl' sub pena tpali illud nullum pctm foret: nec vēiale nec mortale sic nullū pctm ē leuare festucā: vn̄ nō plus foret pctm dicere verbū ociosum nisi esset a deo phibitū: s oīme phibitū a deo hōi pōt ab hoīe vitari. g hō pōt vitare oē pctm. Scdo sic. creet de⁹ hoiem

Scda ratio

pfectū in naturalib⁹ iste stati pōt incipe mereri si hēat grāz: et pono q de⁹ ɔseruet vitā illi⁹ p vnū diē tm̄ tūc arguo sic. p pmā hui⁹ diei horā pōt vitare oē pctm. maīfestū ē et sm cos. dicūt em q hō p aliqd tps pōt eē sine quocūq pctō.

ſed eadē rōne poteſt vitare peccatū. ſcḋa ſub eadē rōne ⁊ tertia: ⁊ ſic per totum diem: ergo ꝑ totam vitā ſuam et ſimilis ratio de quocūqꝫ adulto. Tertio manifeſtū eſt ꝙ freneticꝫ ⁊ morientes ſub baptizātē iſtam vitā trāſeūt abſqꝫ quocūqꝫ peccato: ergo ſaltē ē poſſibile ꝙ exn̄s in grā tranſeat vitam iſtam ſine pctō veniali. Quarto ꝙ iſta logica nihil valet qua vtuntur dicētes ꝙ quodlibet pctm̄ pōt homo vitare: ꝫ nō poteſt vitare quodlibet pctm̄. Nam arguo ſic. hoc pctm̄ poteſt vitare homo demonſtrato verbo ocioſo: ⁊ hoc pctm̄ poteſt vitare demonſtrata leui detractione ⁊ vitatio vnius ſtat cū vitatione alteriꝰ. ḡ iſta duo poteſt vitare eodē modo demōſtrando tertiū pctm̄ arguitur ⁊ ita ſimilr̄ de quarto ⁊ de q̄nto ⁊ ſic de oībus. ⁊ per ꝯn̄s hec eſt vera. Iſta poteſt homo vitare ⁊ ſimiliter iſta pōt ſortes vitare: igit̄ ſortes vitare pōt iſta ⁊ iſta. Et vlr̄ ḡ ſortes vitare pōt quodlibet illoꝝ. Si dicat̄ ꝙ aliquod pctm̄ veniale ē cuius vitatio nō ſtat cū vitatione alterius ſed eo modo quo vitat illud incidit in aliḋ veniale Iſtud eſt irrōnabile dictū qꝛ vtrūqꝫ illoꝝ tenetur vitare: ⁊ tn̄ ſi vitaret alterū incidit i reliquū ⁊ ſic foret obligatꝰ ad impoſſibile. Quinto ꝙ iſta poſitio facit legē xp̄i q̄ ḋꝛ ſūma iuſticia nimis oneroſam: qꝛ illa lex eſt oneroſa quā nemo pōt ſeruare etiā adiutꝰ ꝑ grām: ꝫ ꝑ hāc poſitionem nemo poteſt ſeruare legē xp̄i que fuit hereſ manichei quā Hieronymꝰ vocat blaſphemiā explicite: ſed de xp̄iana ſicut ſupius fuit allegatū: dicat̄ ꝙ bene verum eſt ꝙ homo pōt obſeruare legē xp̄i ꝓ quāto obligat tranſgreſſores ad penā eternā. nō tn̄ ꝓ quāto obligat trāſgreſſores ad penā tpalem: ⁊ ita poteſt hō vitare ne peccet mortalr̄: nō tn̄ pōt vitare ꝙ non peccet venialiter. illud eīm nō eſt rōnabile. naꝫ nulla pena infligit̄ homini ꝓpter id quod non fuit in ſua ptāte vitare: neqꝫ eīm laudamur neqꝫ vituperamur ꝓ his que nō ſunt in nr̄a poteſtate ſicut ḋꝛ ſcḋo ethicoꝝ. Sexto ſic capio aliquē exn̄tem i purgatorio ꝓ pctō aliquo veniali quero aūt aut illuḋ pctm̄ potuit vitaſſe vel nō ſi nō: irrōnabilr̄ punit̄ ꝓ eo: qꝛ ſicut hō ī nullo eſt laudādus qꝛ ſeruat rōnabilr̄ que nō poteſt amittere: ita in nullo eſt vitupandus ſi aliq̄d fecerit qḋ nō poteſt vitare: q̄n aliq̄d illoꝝ committet. Probo ꝯn̄aꝫ neceſſe fuit eū aliq̄d iſtoꝝ cōmittere: qꝛ ipoſſibile fuit aliqḋ illoꝝ vitare ergo licuit ſibi aliq̄d illoꝝ cōmittere: quia cuilibet liceret facere ꝫm oīa iura. Scḋo circa illū modū dicēdi queꝫ nunc teneo. pono in oppoſituꝫ ꝯcluſiones. Prima eſt ꝙ ſine miraculo de lege cōi homo poteſt vitare quodcūqꝫ veniale ꝑ liberū arbitriū adiutū per grām. Secunda

Ecōmpunctum

Cōcluſio prima

Scḋa concluſio

eſt ꝙ dubiū eſt an hoc aliquis fecerit de facto Tertia eſt hoc facere eſt multū difficile. Prima cōcluſio ꝓbatur ꝑ ſex ratiōes quas feci cōtra cōem modū dicēdi. Pro rōnibus opiniōis ꝯtie eſt notandū ꝙ aliq̄d dicit̄ impoſſibile dupliciter. Uno modo ꝓprie qḋ nullo modo poteſt fieri. Alio modo trāſſumptiue quia vix et tum difficultate pōt fieri. mēbra illius diſtinctiōis habēt̄. iij. phiſicoꝝ. c. de infinito. Nam infinitū vno modo dicit̄ qḋ nullo modo pōt pertrāſiri. Alio modo qḋ vix ⁊ cū difficultate. qñ ḡ ſancti vident̄ dicere ꝙ homo nō pōt vitare quodlibꝫ peccatū veniale: capiūt impotentiā vel ipoſſibilitateꝫ ꝓ difficultate ⁊ nō ꝓprie. eodē mō qñ dicunt ꝙ quedā ſiūt neceſſitate non accipiunt neceſſitatē ꝓ neceſſitate abſoluta. Et ineuitabilitatē ꝓ difficultate vitādi ita ꝙ facultas humana difficultat̄ ad vitandū quodlibet pctm̄ Aliu ⁝ eſt notandū ꝙ vitiuꝫ vel peccatū iuxta doctores capit̄ tripliciter. Uno modo ꝓ operatione illicita contra legē dei. Alio modo ꝓ illicito ꝓpinquo ad tale pctm̄ ſic dictū. illo modo fomes pōt noīari pctm̄ ⁊ ſic accipit aplus peccatū. Roma. vij. multotiēs loquēs de inclinatione fomitis ⁊ dicēs. Nō eīm quod volo bonū hoc ago. ſed quod odio malum illud facio. Si autem quod nolo illud facio: ꝯſentio legi: qm̄ bona eſt. Nūc aūt iam nō ego operor illud: ſed quod habitat in me pctm̄. ⁊ parū ante in eodē capitulo. Peccatū vt appareat pctm̄ ꝑ bonuꝫ operatuꝫ eſt mihi mortē: vt fiat ſupra modum peccās pctm̄ ꝑ mādatū ⁊c̄. vide gl. cōeꝫ loquētē aptiſſime. Tertio mō ḋꝛ poſſio cāta a fomite. ⁊ ſic dicūt̄ motus primi peccata: et ſic vocat apoſtolus malū quādo dicit. Quod nolo malum hoc ago. ⁊ dic̄ ꝙ illud maluꝫ creatur a peccato. i. a fomite. Per illas duas diſtinctiones patet ad omnia illa argumēta que ille opināś adducit pro ſe. Ad primuꝫ ſi Auguſtinus in illo dicit ꝙ homo nō poteſt vitare quodlibet peccatum accipit nō poſſe nō pro omnino nō poſſe ſed pro diffitulter poſſe. Ad ſecundum quādo dicit Auguſtinus ⁊ probat hoc ꝑ dictū illud apoſtoli ſi dixerimus ⁊c̄. planuꝫ eſt ꝙ auctoritas eſt gloſanda. Naꝫ ip̄e dicit ꝙ ꝑ aliqḋ modicū tempus homo poteſt eſſe ſine peccato tunc in iſto tempe verum eſſet dicere ꝙ peccatum nō haberet. ſimiliter recēter baptizatus et bene contritus. ⁊ nō eſt dicendum ad auctoritatem ꝫm gloſaꝫ cōem que planiſſima eſt ⁊ excludit difficultatē. ſi autē dixerimus. Glo. ſter lini. de iuſtitia quia nō habemus ⁊c̄. ꝙ planū ꝙ quicūqꝫ iactat ſe ꝑ tale. ꝙ pctm̄ nō hꝫ vitas in eo nō eſt. qꝛ dicit falſuꝫ qꝛ elationē hꝫ q̄n tn̄ iuſtꝰ poſſet hoc dicere veracit̄ nō eſt ipoſſibile

Tertia

Ad primū

Ad ſcḋm

Ad tertium

Ad tertiũ de beato Augustino. Dico ꝙ loquit̃ de necessitate q̃ est difficultas ⁊ pctõ tertio mõ ꝙ nõ est pctm̃ ꝓprie: sed est passio seq̃ns potẽtiã pcti Signãter dicit aplus ꝙ ipse nõ opatur illud .i. nõ volũtate efficit tales mot⁹ sensualitatis in se: sed pctm̃ dicit ipe illud opatur qḋ habitat in carne .i. fomes causat tales passiones mot⁹ pctõꝝ in aĩa. ⁊ ideo merito dicũtur passiones: q2 nõ elicũtur volũtarie ⁊ libere ab aĩa. et sic auctoritas nõ est ad ꝓpositũ cõclusionis: q2 loq̃tur in ꝯclusiõe de pctõ pmo mõ accepto ⁊ ꝓprie.

Ad quartum

Ad quartũ dico ꝙ eq̃uocat de pctõ: aliter auctoritas esset cõtra eũ: q2 ẜm eũ aliq̃s per modicũ viuit hic sine pctõ: ⁊ tñ q2 sp in fomite durat: nõ semp caret pctõ.

Ad reliqua tria

Ad quintũ sextũ ⁊ septimũ patet p illud quõ aug. ⁊ mgr̃ 3 debere mus exponere. Sed dictum Hieronymi adductũ debet intelligi ꝙ iustissimũ ⁊ rõni ꝯsentaneũ. ⁊c. Et sic finaliter respõdeo ad formã questionis ꝙ sic. sed adhuc contra istã viã quã ego teneo sunt due auctoritates expsse in scriptura sacra.

Rn̄sio auctoris

Auctoritas pma in opposituũ

Prima est prouerbioꝝ .xxiiij. Septies in die cadit iust⁹ ⁊ resurgit. vbi dicit glo. ꝙ text⁹ loquit̃ de leuib⁹ pctis: sine q̃bus ista vita nõ ducitur: Peccant eñ iusti p omissionẽ: p surreptiones: p necessitates: p ignorantiã. Talia eñ verba ponũtur ibi in glo. q2 null⁹ hõ põt vitare qḋ est pctm̃.

Secunda

Alia auctoritas est illa. Nullus sine pctõ est: nec infans vnius diei.

Tertio arguitur

Itẽ tertio arguo sic. ꝙ ex lege xp̃i aliq̃s obligat̃ ad impossibile: q2 pono ꝙ sortes peccãdo pdit gratiã in h instãti: tũc arguo. sortes peccat nũc q2 non seruat rectitudinẽ in hoc instãti: sed sortes obligatur ad habendã rectitudinẽ in hoc instãti: ergo sortes obligat̃ ad impossibile. Vel sub ista forma põt argui. de quocũq3 existẽte in pctõ mortali q̃ro aut iste tenet̃ in hoc instãti hr̃e gratiã: vel nõ tenetur in hoc instãti habere. Si nõ: igitur omittit illud ad qḋ nõ tenet̃: igit̃ nõ peccat. Sed manifestũ est ꝙ hoc est fl̃m: q2 q̃libet obligatur ad habẽdũ gratiã p totã vitã suã. Si sic ⁊ impossibile est eũ habere gr̃am: ergo obligat̃ ad impossibile. qḋ est ꝓpositũ. Patet: q2 in hoc instanti caret gr̃a: igit̃ impossibile est ꝙ in hoc instãti habeat gr̃am: nisi simul haberet gr̃a3 et careat gr̃a. qḋ includit cõtradictionẽ.

Quarto

Quarto sic. demõstrato sorte peccãte: sortes tenetur nũc esse ex̃ pctm̃ mortale. ⁊ hoc est ĩpossibile: ergo ⁊c. sicut pri⁹.

Quinto

Quinto sic. demõstro aliquẽ sentiẽtẽ motũ libidinis insurgentẽ: tũc sic. iste tenet̃ reprimere motũ libidinis: ne faciat pctm̃ mortale sub reatu pene eterne. q̃ro igit̃ aut tenetur sic reprimere anteq̃ sit pctm̃ mortale: vel postq̃ est pctm̃ mortale. Nõ pri⁹: q2 sp est ante pctm̃ veniale: ⁊ null⁹ tenet̃ reprimere peccatũ veĩale sub reatu pene: g̃ ⁊c. Si scd̃o mõ habet̃ ꝓpositũ .s. ꝙ obligat̃ ad impossibile.

Sexto

Sexto ponat̃ ꝙ aliqua vouerit virginitatẽ ⁊ postea fornicet̃. tunc sic ita vouit virginitatẽ ⁊ nõ est absoluta a voto suo p peccatũ suũ: q2 sic reportaret lucrum de pctõ suo. g̃ adhuc tenet̃ ad votũ virginitatis. g̃ ad ĩpossibile qḋ est ꝓpositũ. ista q̃tuor argumẽta facit antis. li. ij. c. xii. p istis oĩbus addo adhuc vna3 distinctionẽ de pctõ: q2 pctm̃ q̃tũ ad ꝓpositũ ptinet capit̃ duplr̃. vno mõ p actu vel cõmissiõe libere deordinata cui corrñdere debet potẽtia. ⁊ sic capit̃ satis ꝓprie Alio mõ capit̃ pro quocũq3 facto qḋ nõ fit ita hñ sicut fieri põt: sicut qui põt dare in elemosynã pauperi indigenti tria ⁊ dat sibi duo. vnde nõ tenet̃ ad hoc h facit h libere amore dei bene facit. ⁊ tñ nõ facit ita bene sicut pt. ideo põt suus actus dici diminut⁹ vl' defectuosus ⁊ tñ nulla pena illi defectui corrñdet: q2 nõ tenetur melius facere q̃ facit. ⁊ sic loquunt̃ sancti frequenter qñ dicũt ꝙ oĩs actus nostri sunt defectuosi. nec est aliq̃s q̃ fiat ẜm oĩs bonas circũstantias sicut fieri põt: ⁊ sicut nobis expediret ⁊ sicut tenet̃ licet nõ ex debito p̃cepti tñ ex debito vel honestate gratitudinis. ⁊ illo modo loquẽdo de pctõ. ꝯcedendũ est ꝙ ista vita non põt fungi sine peccato.

D

Ad primum

Per h ad pmũ. septies in die cadit iustus ⁊c. Hec de textu ꝯcedit̃ ad lrãm: q2 est vna indefinita vera. ad glo. que dicit ꝙ hõ peccat p necessitatẽ vl' eq̃uocat d peccato vel accipit necessitatẽ p difficultate. Silr̃ de surreptione credo nisi forte fuerit peccati p̃oritas: sed de hoc alias d2.

Ad secundũ

Ad secũdũ pat3 ꝙ glo. que dicit nec infans vni⁹ diei d2 ꝙ peccare sumit̃ multũ large. Capit̃ eñ peccare p sustinere penas: ⁊ hoc facit q̃libet iustus hõ siue infans vnius diei: alioq̃n falsũ diceret de xp̃o ⁊ pueris baptisatis: ⁊ de sctificatis in vtero.

Ad tertium

Ad tertiũ qñ arguit̃ ꝙ aliq̃s ex lege xp̃i obligat̃ ad impossibile. põt dici ꝙ aliquid obligari ad impossibile est duplr̃. vel p se vel p accñs. p se d2 sor. obligari ad impossibile: vt si deus p̃ciperet ei ꝙ ipse curreret ⁊ q̃esceret vel aliq̃d tale. Per accñs põt obligari ad aliq̃d qḋ p lapsũ vel p cãm illius ⁊ p culpam ꝓpriam deuenerit ad impossibile: q2 obligat̃ ex lege dicta. Scd̃o posset dici ꝙ aliquis posset obligari ad impossibile: q2 oĩs hõ obligat̃ ad hñdum gratiã vite sue. ⁊ per ꝯñs obligatur in hoc instanti pñti in quo est in peccato mortali ad hñdam gratia3 ⁊ hoc est impossibile p accidẽs: ⁊ põt ꝯfirmari ista rñsio p sñiam Ans. ij. cur deus hõ. c. xxiij. vbi dicit: si hõ dicatur iniustus 3 d hoi reddit qḋ nõ debet: multomagis iniustus .. qui nõ dat quod debet. Rñdet si põt ⁊ nõ reddit vere in-

iustus ē. Anß. aut. si nulla ē in eo potētia aliq̄ṙ excusari pōt. ß si in eo ipotētia culpa est sicut si nō plangat pctm̄. ista nō excusat nō reddētem debitū. anß. subdit exemplū. nā si dn̄s iniūgat aliqd̄ opus suo suo ꝛ pcipiat illi ne se pcipiat in foueā quā illi demōstrat. vn̄ nullaten⁹ exire possit ꝛ suus ille ptēnens mādatū dn̄i sui spōte i minatā se mittat foueā vt nullaten⁹ possit opus eius sibi iniūctū efficere putas aliqten⁹ ipotentiā istā ad excusationē valere cur opus iniūctū nō faciat. bis. nō: ß poti⁹ ad augm̄tū. ita anß. ita hō q̄ sponte se obligauit illo debito qd̄ soluere nō pōt ꝛ culpa sua deiecit se in hanc ipotētiā: vt nec illud possit soluere qd̄ debꝫ an̄ peccatū .i. ne peccaret in hoc ꝙ peccauerit inexcusabilis ē. Ipsa naqꝫ imputāda ē: q: nō hꝫ cā hr̄e: imo dꝫ cā nō hr̄e. Nam sicut culpa est non habere qd̄ habere debꝫ: ita culpa est hr̄e qd̄ dꝫ nō habere: ꝛ ꝯcludit in fine: q̄propter impotētia reddendi deo qd̄ dꝫ ꝛ nō reddit nō excusat hoiem si nō reddat. iniustus ḡ est hō q̄ nō reddit deo quod debet. hec anß. q̄ sunt notabilia. Ecce hic satis dicit ꝙ hō obligať ad ipossibile p accñs ꝛ nō pōt soluere illud ad qd̄ obligať ꝛ tm̄ ipotentia ista nō excusat eū: ß est culpa. ꝛ sic pꝫ ad tertiū ꝛ ad quartū siliter: q: ꝯcedenduꝫ est ꝙ q̄ peccat obligať ad impossibile p accñs.

Ad quartum

E

Ad quintum

Ad q̄ntū de eo q̄ dicit ꝙ sentit insurgere motū peccati. dicendū ꝙ teneť rep̄mere anteq̄ fiat mortalis. hoc est anq̄ fit causa ꝯsensus mortalis. Et qn̄ arguiť nullus teneť rep̄mere pctm̄ veniale sub pena peci mortalis: dico ꝙ sic: qm̄ ex veniali sequiť mortale si nō rep̄mať. Sed ꝯpono ꝙ sortes sentit talē motū ꝛ nō rep̄ssit nisi in a instāti tunc pbo: ßm hanc rn̄sionē ꝙ peccauit mortaliter an̄ a. q: an̄ a tenebať rep̄mere et nō fecit: ḡ peccauit mortalr̄. Ad illud pōt dici vno mō negādo ꝯn̄am tenebať rep̄mere an̄ a: ꝛ nō fecit: ḡ peccauit ante a. ß ꝺ: ḡ peccauit in a vel āte a: ꝛ iō nō est idē teneri ad iniunctū: ꝛ ad alterā eius ptē determinate: ꝛ iō peccauit ꝓmo in a: q: nō rep̄ssit nec ante a. Aliter pōt dici ꝯcedēdo ꝙ teneť rep̄mere in a. ꝛ vlteri⁹ ꝯcedo ꝙ obligať ad ipossibile: ꝛ tm̄ illa impotētia nō excusat pctm̄ sicut dictū est.

Obiectio

F

Responsio

G

Ad sextum

Ad sextū de vouente virginitatē ꝛ frangente votuꝫ pōt dici ꝙ votū virginitatꝭ recte cadit sup vitationem actus carnal' quā comitať ꝟgītas ꝛ ad vitādā istā post ea teneť soluta ꝟginitate ꝛ nō portat lucrū de pctō suo. Aliter pōt dici ꝙ soluta virgitate teneť ad ꝟtutē istā: q: impossibilitas nō excusat eā: q: ipsa fuit cā hui⁹ impotētie. vnde pōt dici ꝙ ipsa māet obligata ad hn̄dū ꝟgītatē donec p ꝯtritionē istā obligatōeꝫ dissoluat. nā certū est ꝙ deberet esse ꝟgo ꝛ nō ē. ꝛ sic ꝯdēdū ꝙ obligať ad impossibile p imaginationeꝫ an⁹.

H

Nota

Sciendū ꝙ doctor q̄ p̄dicta argumēta facit cōtra illā respōsionē arguit q̄ ponit hominē obligari ad impossibile aliquo mō siue p se siue p accidēs: Et pōt extrahi de verbis suis vna distinctio de isto termino omittit vel omittere: q: pōt vno mō exponi per nō facere: alio mō p nō facere qd̄ facere debet. ꝛ illa est omissio deordinata: qd̄ est pctm̄. pmo mō hec ē possibilis sortes omittit: sicut dū ego scribo omitto currere. Scd̄o hec ē impossibilis sortes omittit: q: tūc significat ꝙ sortes mō non facit qd̄ nūc facere debet. ꝛ hoc ē sibi impossibile: ex quo nūc omittit per positū. Alio mō iste termin⁹ omittit ßm eū sigt tm̄ deformitatē vel culpā omissionis. et sic dicit ꝙ hō pōt omittere. Unde q̄ est in pctō mortali in hoc instāti omittit: q: non cōteriť. ꝛ tm̄ nō teneť cōteri in instāti: q: impossibilitas eū absoluit. Sed tōo ońdit maculā omissionis cōtrahi: q: nō ꝯteriť in hoc instāti vel ante. Et quādo arguiť sic. isto. demōstrato tenetur nūq̄ peccare mortaliter. Respōdet ꝙ hoc verbū peccare tenetur ibi in futuro, tm̄ no pro p̄senti: siue sit affirmatio siue sit negatio. Unde sicut null⁹ teneť non peccasse: quia non subest libero arbitrio. ꝛ ista respōsio habꝫ bonū colorē. De fracta virginitate post votū. dicit sicut pmo illud dictū fuit. Silr̄ de repressione dicit aug. ꝙ teneť reprimere anteq̄ fit mortalis: et non post q̄ est mortalis: quia hoc dicere est ridiculosum. Idē em̄ dicere est. iste teneť cauere ne cadat in foueam. q̄ iā cecidit in foueā. Et ad illud argumētū ille teneť rep̄mere motū illicitū āteq̄ fit mortalis: et non reprimit: ergo omittit anteq̄ fit mortalis. Respōdet ꝙ discursus nō valet ßm ꝙ verbū omittit importat difformitatē: ꝛ principaliter significat carentiā actus debiti. Dicit enim ipse ꝙ carētia actus debiti ꝛ difficultas q̄ inde prouenit nunq̄ sunt simul. Unde dicit impossibile est aliquē omittere ßm istaꝫ significationē: sed omittere prout importat difformitateꝫ vel difficultatē omissionis tm̄. tūc dicit ꝙ iste q̄ non reprimit motum libidinis omittit: et iō in aliquo motus incipit esse mortalis: non tamen ex hoc ꝙ omittit facere in hoc instanti qd̄ tenetur facere in hoc instanti. sed ex hoc ꝙ non facit in hoc instāti qd̄ prius debuit facere in hoc instanti vel ante. sicut si esset preceptū alicui ꝙ cogitaret de deo ante terminū istius diei: si nō cogitat tūc nō est culpa ante terminū diei: aut in aliquo instanti ante terminū illius diei contrahit difformitatē illi⁹ omissiōis: quia inter illud instās ꝛ terminū illius diei est aliqd̄ temp⁹ quōcūqꝫ instans detur: in quo tpe potest implere preceptū. Unde ista argumētatio non valet

iste tenebat cogitare de deo ante terminū illi⁹ diei ꝛ nō cogitauit: ergo omisit an̄ terminū hui⁹ diei dꝫ addi. vel contraxit maculam omissiōis in termino huius diei. De istis rn̄sionibus nō plus ad pn̄s.

I — Ad primū pnci.

Ad pmū qn̄ arguit quicūqꝫ incitat ad aliquid cōtra rectam rationem ꝛc. nego q: nō solum pctīni mo occasiones ꝛ motus ad pcandū debet hō odire. Aplus aūt in hac auctoritate qd̄ odi malum illud facio. vocat malum passionem insurgentē in carne contra voluntatem: ꝛ dico ꝑ nunc ꝙ tales passiones nō sūt peccata semp gn̄aliter.

K — Ad secūdum

Ad scd̄m de dicto mgr̄i ꝛ sancti thome ꝙ tētatio carnis nō est sic videt ꝙ illud sit falsum ꝛ negandū si intelligit ꝙ nunꝙ est sine pctō: cū pmi motus peccatoꝝ hoc est cogitatio de pctis nō sit in hois ptāte frequenter tn̄ sunt cū pctō ꝑpter negligentiaꝫ hois nō curantis ꝑuenire ꝛ repmere vel pordinare tales motus. Dicit enī thomas ꝙ licꝫ non sit in ptāte hois vitare oēm temptationē carnis ita ꝙ nullā hēat. pōt tn̄ hanc ꝛ illaꝫ vitare singulariter. vnde tētatio est in hois potestate Pro modo ego dictū illud nō itelligo nō ꝙ includit opposita: s q: quelibꝫ tētatio sit in hois ptāte: ꝛ ꝙ hō nō possit vitare quālibet: ꝛ tn̄ tenet vitare quālibet vt ꝑus fuit dictum.

A — Questio V — Primū pncipale

Trū anima chri

V sti fruens deo fruat ex ipso necessario quolibꝫ qd̄ est deus. ꝛ arguit ꝙ nō: q: quelibet ꝑsona dīna est deus: s nō omis creatura fruens fruit qualibet persona: ergo non ois creatura fruens deo fruit quolibet qd̄ ē deus. Maior est nota. Minor ꝑbat: q: essentia diuina pōt intelligi a creatura sine hoc ꝙ aliq̄ persona diuina intelligat et diligi. Assumptū ptꝫ. q: gentiles iudei ꝛ phi intellexerūt deū: et tn̄ nō cognouerūt trinitatē s magis negāt. sicut ptꝫ de cōmētatore. xij. metha. cōmēto. xxxix. Est ergo vnus deus sapiens ꝛ putauerūt antiqui trinitatē esse in suba ꝛ voluerunt dicere ꝛ euadere: q: fuit vn⁹ deus ꝛ tres: ꝛ nesciuerūt euadere: q: cū substātia fuerit nūerata aggregatiue erit vnū p intellectionē additaꝫ aggregato Recte ꝯcedit deū esse vnā subaꝫ ꝛ negat trinitatē cū esse: ꝛ illā subam potuit diligere sicut ꝑceperā licꝫ nō diligeret trinitatē.

Secundū

Preterea ois res distincta potest intelligi absqꝫ hoc ꝙ intelligat alia res que nō est pars eius. sed pater distinguitur a filio. ergo potest intelligi nō intellecto filio ꝛ vltra diligi nō dilecto filio. igit ꝛc.

Tertiū

Tertio sic. vna ꝑsona potest incarnari absqꝫ hoc ꝙ alia incarnet. ergo itelligi. an̄s maīfestū est ex fide. ꝯn̄a autē: quia si filius incarnat non incarnato patre: ergo quis bn̄ apprehendit filiūꝫ incarnatū nō appꝑhenso patre.

Quartum

Quarto sic. filius potest odiri non odito patre: ergo ꝛ diligi. ꝯn̄a est plana: q: eadē ratio est de vno ꝛ de alio An̄s ꝑbo: q: iudei oderūt xp̄ꝫ: ꝛ tamē nō patrē ergo. M⁹ autē iudei oderūt xp̄m ꝛ nō deū ꝑbat quia multi inter eos minores putauerūt xp̄m blasphemare in deū qn̄ dixit se esse filiū dei ꝛc.

Quintum

Quinto arguit. de facto aliq̄ nō fruebāt spiritu scō qui tamē fruebātur deo: ergo nō ois creatura fruēs deo fruit quolibet qd̄ est de⁹. An̄s ꝑbo p discipulos illos quos paulus inuenit in ephelo: sicut dicit actuū. xix. a quib⁹ cū q̄siuisset si spm̄ scm̄ accepissent credētes. At illi dixerūt ad eū. Sed neqꝫ si spūs est audiuim⁹. Nihil ergo intellexerāt de spū scō: et tamē intellexerūt deū esse ꝛ xp̄m esse deū: ꝛ fruebātur deo: als nō fuissent discipuli: ergo ꝛc.

B — Argumētū in oppositum

Ad oppositum. Si aliqua creatura posset frui deo ꝛ non quolibet qd̄ est de⁹: ergo aliq̄s pōt frui essentia ꝛ nō frui persona vel frui vna ꝑsona nō fruēdo alia. ꝯn̄a ptꝫ sed ꝯn̄s est fl̄m ꝑ vtraqꝫ pte. quia si sortes fruitur essētia: arguo sic. hec essētia est dilecta a sorte: hec essentia est trinitas: ergo trinitas ē dilecta a sorte. hic est sillogism⁹ expositori⁹: ꝛ premisse sunt vere: ergo cōclusio vera: ꝛ discursus bon⁹. Et ꝙ ꝯn̄s sit fl̄m pro scd̄a pte ꝑbo. Nā seq̄tur diligit hāc personam: ergo diligit hāc essentiā et vltra: ergo diligit hāc trinitatē. ꝯn̄a ptꝫ: quia eē patrē dilectū ꝯuenit ꝑsone vel ꝑsonis essētie non importat actū repugnātē essentie. Unde cōcedit ꝙ essentia diuina est incarnata: q: fili⁹ est incarnatus: ergo si patrē esse dilectū vel intellectū cōuenit ꝑsone cōuenit essentie.

C — Ad argu. in op.

Ad primū dico ꝙ sic intelligendo ꝙ signū distributiuū positū a pte ꝑdicati si distribuat nisi p essētia ꝛ personis ita sili de fruitione determinata ad deū rōne diuinitatis nō rōne nature alicuius assūptiue. sicut si fili⁹ dei vniret sibi aliquā naturā qua fruor nūc: tūc p cōicationē idiomatū statim foret verū ꝛ cōcedēdū ꝙ fruetur deo Unde ꝑsentē ꝯclusionē ad istū sensum nō accipio vt videlicet aliquē dicā frui deo quia fruit creaturis vnitis: sicut dicim⁹ p cōicationē idiomatū: iste occidit deū: iste odiuit deū demōstrato aliquo qui odiuit vel occidit hūanitatē xp̄i.

D — Decisio q̄stionis

Sic igitur intellecta cōclusione: pono primo quattuor ꝯclusiones. scd̄o mouebo contra eas aliquas dubitatiōes ꝛ soluā. tertio dicā ad rationes principales.

Primi articuli — Prima conclusio

Prima cōclusio sit ista. ꝙ iste due ꝑpōnes non stant simul: sortes diligit platonē: ꝛ tamen aliquā rē que est plato sortes nō diligit. Probo istā: quia ea infert oppositā prime: ergo nō stāt simul. ꝯn̄a nota An̄s probo sic. seq̄tur aliquā rem q̄ est plato sortes nō diligit: ergo hāc rē que est plato sortes non diligit

demõstrato platone. ꝯña patet: quia opposita añtis ⁊ ꝯñtis ꝯuertitur: ⁊ p̄dicata sũr. q: omne qd̄ est aliqua res q̄ est plato est hec res q̄ est plato: ⁊ ex. omne qd̄ est hec res q̄ est plato ē aliq̄ res q̄ est plato. tunc arguo ex isto ꝯñte vlterius hãc rē que ē plato sortes nõ diligit: ergo platonē sortes nõ diligit. ⁊ vltra. ergo sortes no diligit platonē: qd̄ est oppositũ p̄mi añtis.

E Scđa conclusio

Scđa cõclusio q̄ ista bene stant simul: sortes diligit platonē: ⁊ tamē nõ credit se diligere platonē. Ista ꝯclusio statim p3 ponēdo diuersos casus. Un⁹ põt eē iste: sortes videt platonē a remotis ⁊ putat eũ esse ciceronē: sit ita q̄ dictet sortes istũ a se visum eē diligendũ sũme: ⁊ nihil aliud eē diligendũ. isto casu posito arguo sic. Illud visum sũme diligit: ⁊ expono ly sũme negatiue: q: nihil magis diligit a sorte: sed hoc est plato: ergo plato sũme diligit a sorte. ⁊ tamē sortes nõ credit se diligere platonē sũme: q: si ponat ista stãte casu isto: sortes diligit sũme platonē: sortes negabit: quia p casum sortes non credit se diligere aliud q̄ illud visum. Alius casus ad idem sint plato ⁊ cicero noia eiusdē ⁊ nesciat hoc sortes ⁊ diligat in rei veritate illã rē que est plato ⁊ cicero. Et tũc patet q̄ hec copulatiua ē vera: sortes diligit platonē ⁊ tamē non credit se diligere platonē. Probatio scđe p̄tis. q: si pponat ista sortes diligit platonē: sortes dubitat istã: q: non credit se diligere platonē. Tertio arguo sic. h̄ duo stãt simul: sortes odit platonē: ⁊ sortes non credit se odire platonē: ergo pari rõne illa duo possunt stare simul. ꝯña patet in casu valde cõiter possibili: sit ita q̄ plato sit multum familiaris sorti ⁊ dilectus a sorte: ⁊ scit in rei veritate q̄ plato occiderit patrē suũ ⁊ lateat h̄ sorti: volo etiã q̄ sortes velit interficere interfectorē patris sui. Isto casu posito arguo sic. oēs interfectorē patris sui odit sortes: s̄ plato est interfector patris sortis: ergo platonem odit sortes ⁊ tamē non credit se odire platonē: ergo ista duo bene stant simul. Quarto. h̄m au̅g. Deũ nemo occidere sciēter saltē posset. Unde dicit ad idē allegãs aplȝ: q: si iudei cognouissent xp̄m eē deũ nũq̄ ipm crucifixissent: ergo iudei voluerũt occidere xp̄z: ⁊ tñ nesciuerũt se occidere deum: et oderũt deũ et nescierũt odire se deũ: q: si alicui eoȝ fuisset hec ppõ pposita. tu odis deũ demõstrato xp̄o: negassent. q: nõ crediderũt xp̄m esse deũ. Patet ergo satis q̄ iste due ppões bene stant simul: sortes diligit platonē ⁊ tñ non credit se diligere platonē. Iuxta istas duas conclusiones formo tertiã ⁊ quartã ad ppositum.

F Tertia conclusio

Tertia cõclusio. oīs creatura diligens deũ diligit qd̄libet qd̄ est de⁹. Quã pbo sic. istud ē qd̄libet qd̄ est de⁹ demõstrata essentia diuina. sed oīs creatura diligēs deũ diligit hoc. ergo oīs creatura diligens deũ diligit quodlibet qd̄ ē deus. Scđo probo idem sic. si creatura diligens deũ aliq̄d qd̄ est deus nõ diligat ⁊ sit ista creatura sor. ⁊ vocet nõ dilectũ a: tunc hec est vera a est deus ⁊ a est nõ dilectũ a sorte: ergo de⁹ est non dilectus a sorte: ⁊ deus ē dilectus a sorte. ergo deus est dilectus a sorte: ⁊ deus non est dilect⁹ a sorte. Si dr̄ q̄ ista stant simul de⁹ est dilect⁹ a sorte ⁊ de⁹ nõ est dilectus a sorte: quia subiecta in istis p diuersis supponere p̄ñt. ita q̄ in p̄ma subiectũ supponat p p̄re: ⁊ in scđa p filio ⁊ tũc bene stant simul: pater est dilectus a sor. filius nõ est dilectus a sorte. Si aũt sic dicat. Contra hoc arguo sic. demonstrando p̄rem: pater ē dilectus a sorte: ergo essentia diuina est dilecta a sorte: ⁊ tunc demonstrãdo filiũ arguo sic. filius nõ est dilectus a sorte: ergo hec essentia diuina nõ est dilecta a sor. ergo hec stabũt sil. hec essentia est dilecta a sor. hec essentia diuina nõ est dilecta a sorte qd̄ est impossibile. Ex hoc p3 ad q̄õnem formaliter q̄ ipsa est vera. Nam sequit̄ oīs creatura diligens deũ diligit quodlibet qd̄ est deus s̄ oīs creatura fruēs deo ē creatura diligēs deũ. ergo oīs creatura fruens deo diligit qd̄libet qd̄ est deus: s̄ nõ diligit dilectiõe vsus ergo fruit̄.

G Quarta cõclusio

Quarta ꝯclio sit ista. ista duo stant bñ simul aliqua creatura fruit̄ deo: ⁊ tñ aliquo qd̄ ē de⁹ nõ credit se frui. hec pbat̄: q: ista stant sil̄ q̄ aliquis gentilis fruit̄ deo ⁊ tñ nõ credit se frui trinitate. et p ꝯñs negat hanc sibi ppõnē. fruens trinitate. ista satis p3 p colentes deũ ⁊ negantes trinitatē: oēs tales fruunt̄ trinitate: ⁊ tñ nõ credũt se frui trinitate. vñ ꝯcedendũ q̄ oīs fruens deo fruit̄ quolibet qd̄ est de⁹. nõ tñ oīs fruens deo scit se quolibet qd̄ est deus frui.

H Secundi articuli Prima dubium

Secũdus articulus ē

mouere dubia ꝯ istas ꝯclões. Et p̄mo dubitat̄ de p̄ma. Naȝ si dent̄ iste due stare simul: sor. diligit platonē ⁊ aliquē rē q̄ est plato sor. nõ diligit. tũc arguo sic. Ista ꝯña est bona aliquã rē q̄ est Plato odit sor. ergo aliquã rē que ē plato nõ diligit. ꝯña p3. q: odire nõ est diligere. ergo q̄cq̄d stat cũ añte stat cũ ꝯñte. s̄ hec sor. diligit p. stat cũ isto añte aliquã rē q̄ est plato sor. odit. sicut p3 ex tertia pbatione scđe ꝯclonis. ergo iste simul stant sor. diligit platonē ⁊ sor. odit platonē. Et vltra. ergo iste sil̄ stabũt sor. diligit platonē: ⁊ sor. nõ diligit platonē.

Secundum

Scđo ꝯtra tertiã p̄ncipalē ꝯclonē dubitat̄. Si oīs creatura diligens deũ diligeret qd̄libȝ qd̄ ē de⁹: ergo pari rõne oīs creatura intelligens deũ ꝯciperet etiã trinitatem qd̄ est falsum: q: qñ intelligo q̄ essentia diuina ē summũ bonũ. ⁊ q̄ trinitas est sũmũ bonũ: q̄ro

aut idē cōcept⁹ subijcit in istis duab⁹ ppōnib⁹ mētalib⁹ vel ali⁹. Si ali⁹ habet ppositū q possum hr̄e cōceptū de essentia diuina: sine hoc q habeā ɔceptū de trinitate: ⁊ sic itelligere p istū conceptū deū: ⁊ nō intelligere trinitatē. Si sit idē ɔcept⁹ in istis duab⁹ ppōnib⁹ mētalib⁹ sm̄ spēm suā nō posset aliq̄s naturalr̄ intelligere deū esse sūmū bonū. ɔn̄s fl̄m. q: gētiles intelligūt vnū ⁊ nō reliquū.

Tertiū — Tertio. aliq̄s fruit essētia ⁊ vult psonā non esse: q: aliq̄s fruit deo. ⁊ vult spm̄ sctm̄ nō esse: sic heretici negātes spm̄ sctm̄. Silr̄ q̄ dicūt spm̄ sctm̄ eē creaturā fruūtur deo ⁊ vtūtur spū sctō. g̃ ⁊c̄. Si dicatur q talis vult spm̄ esse ⁊ nesat se spm̄ sctm̄ velle esse. Contra: aut dicat q spūs sctō s nō est: vel vult vel velle pōt cōformit iudicio suo: g̃ vult spm̄ sctm̄ non esse: ⁊ vltra: igit nō fruit eo.

Quartum — Quarto q̄ro. aut idē est ɔcept⁹ essentie ⁊ pr̄is: vel ali⁹ ⁊ alius. Si scd̄m: igit vnū pōt hr̄i sine alio de potentia dei absoluta. Si vn⁹ ⁊ idē: g̃ ɔcept⁹ essentie est ɔcept⁹ relatiu⁹. ɔn̄s fl̄z ɔtra aug. vij. de tri. c. v. vbi dicit. si essentia diuina relatiue dicat essentia: ipa nō est essentia.

Quintum — Quinto sic. Aug. ibidē. ca. vi. oīs essentia q̄ relatiue dr̄ est aliq̄d ex ista relatione: quapropt pr̄ si nō ē aliq̄d ad se ipm̄. nō est oino q̄ relatiue dicat ad aliq̄d. Ex isto arguitur q eēntia diuina est aliq̄d obiectū ɔceptibile: in cui⁹ cōceptu nō includit relatio. ⁊ sic potest cōcipi a viatore: s eēntia sic ɔcepta hz rōez summi boni: g̃ eēntia dei pōt sūme diligi nō cōdilecta aliq̄ alia psona: ⁊ hoc inordiate.

Sextū — Sexto sic arguit. triū psonarū sunt tres distincti articuli: g̃ vna psona cui corn̄dz vn⁹ articul⁹ pōt cōcipi alia nō ɔcepta cui corn̄det scd̄s articulus ⁊ cū q̄libet psona sit sūmū bonū licite pōt apphendēs frui illa psona.

Secundo — Si dicat q psona est relatiua: g̃ vna nō pōt ɔphēdi sine alia. nihilominus vnū relatiuoꝝ pōt diligi alio non dilecto. Silr̄ licet nō possum apphēdere deū esse creatiuū vel creatorē nō apphendēdo creaturā: tamen possum frui deo nō fruēdo creatura: q: cū pater nō dicat relatiue in q̄tū pater ad spm̄ sanctū: g̃ pater pōt apphēdi nō apphēso spū sctō.

Septimū — Septimo sic. iste discursus nō valet: eēntia a nō cognoscitur: trinitas ē eēntia ergo ⁊c̄. q: ibi est fallacia accidētis. sicut hic: veniēs cognoscitur a te: coruscus est veniēs: ergo coruscus cognoscit a te. hec est fallacia ɔn̄tis sm̄ arist. in ij. elenchoꝝ. quia si forma arguēdi esset bona: ista esset eque bona. eēntia est pater: eēntia ē fili⁹: ergo fili⁹ est pater. ⁊ ista: eēntia est incarnata demonstrata eēntia q̄ est pater: ergo pr̄ est incarnat⁹: quia in ista eēntia cog̃scit ē sūpta denoīatio ab extrinseco. Et quādo dr̄ pr̄ vel fili⁹ est denoīatio intrinseca: ergo ⁊c̄.

Octauū — Octauo. phi naturaliter intelligūt trinitatē. ⁊ impossibile est q sciant se naturalr̄ intelligere trinitatē: g̃ naturalr̄ intelligūt aliq̄d quod ipossibile est eos scire se intelligere naturalr̄. ɔn̄s videt incōueniens: q: incōueniens est habitus esse nobilissimos in nobis ⁊ latere nos: ⁊ a multo fortiori incōueniens est actū nobilē esse in nobis: ⁊ tn̄ latere nos.

Nonum — Nono sic. supius in iprobatione scd̄e ɔclusiōis acceptū fuit q iudei odiūt xp̄m s nullā aliam psonam odiūt: g̃ ɔsilis rō est de possibilitate diligendi ⁊ fruendi.

Decimū — Decio sic. esse creatiuū pus ɔuenit ɔceptui essentie q̄ ɔceptui psone: g̃ nō est idem ɔceptus essentie ⁊ psone. ɔn̄a videtur manifesta. añs pbo. q: hec est pmo naturaliter essentia creat. nō aūt hec pater creat. ⁊ vltra. g̃ aliquis ɔceptus repn̄tat essentiā q̄ nō repn̄tat psonam: g̃ essentia pōt intelligi nō intellecta psona ⁊ etiā diligi nō dilecta psona.

Undecimū — Undecimo sic. capio hanc ppōnem mentalē. pr̄ gn̄at. ⁊ q̄ro vtrū subiectū eius sigt q̄libet psonam vel tm̄ vnā: si tm̄ vnā: g̃ vna pōt intelligi alia nō intellecta: q: hz ɔceptū distinctū a cōceptu cuiuslibet alterius psone. si subiectū significaret q̄libet psonam: g̃ hec est ɔcedenda: pr̄ est trinitas. ⁊ silr̄ hec esset falsa pr̄ gn̄at: quia denotaret q fili⁹ gn̄aret ⁊ silr̄ spūs sctūs.

Duodecimū — Duodecimo sic. videns clare essentiā diuinā videt patrem distinctum a filio ⁊ spūsancto. vel ergo p eūdem ɔceptum facit vel p diuersos: nō p eundem: q: p eundē ɔceptū nō pn̄t diuersa iudicari esse diuersa. si p diuersos habeo ppositū. videtz q videns clare essentiā diuinā. hz tres distinctos ɔceptus trium psonarum: g̃ deus de potentia sua absoluta pōt ānihilare vnū cōn̄uando reliquos duos. ⁊ duos sūando tertiū ⁊ tertiū sūādo nullū. ⁊ sic deus intelliget clare ⁊ vna psona tm̄ ⁊ nulla alia.

J

Ad pmū — Ad ista dicendū ad pmū q isti termini nō sunt ɔuertibiles odire ⁊ nō diligere. māifestū ē q lapis nō diligit ⁊ tn̄ nō odit. silr̄ necesse hn̄t sicut supius ⁊ inferius: q: nō sequit sortes odit platonē: g̃ nō diligit: q: eandem rē pōt idem hō odire ⁊ diligere sicut in isto exemplo posito in tertia pbatione scd̄e ɔclusionis ptz.

Obiectio — Et qn̄ arguit odire est nō diligere: vel odiū est nō dilectio: g̃ q̄ odit nō diligit.

Responsio — Dicendū q ɔn̄e nō valent. sicut nō sequit Intelligere est nō sentire. vel intellectio nō est sensio: g̃ qui intelligit nō sentit. vñ bene stant simul q sortes odiat platonē ppt vnā apphensionē ⁊ p aliam noticiā vel actū diligat eū: sed nullo mō stant simul q sortes diligat eū ⁊ non diligat eū: q: ɔtradicūt. Uñ argumentū nō concludit.

K

Ad secūdum — Ad secūdum dr̄ ɔcedēdo pmā ɔn̄am ⁊ añs vtcz q q̄libet intelligens deū intelligit trinitatem eodē actu: q: intelligit rē que est trini-

tas. Et quãdo querit᷑ de istis ꝓpõnib⁹ mentalibus. eẽntia diuina. est summũ bonũ: ⁊ trinitas est summũ bonũ: aut idẽ ꝯcept⁹ subijcit᷑ in vtroq₃ vel nõ. Dico ꝙ ali⁹ subijcit᷑ i vna: ⁊ ali⁹ i alia. vterq₃ tñ est ꝯcept⁹ eẽntie ⁊ trinitatis. Unde ꝯcedo ꝙ habem⁹ multos ꝯcept⁹ de deo: quilibet tñ q̄ est ꝯcept⁹ dei est ꝯcept⁹ pr̄is ⁊ filij ⁊ sp̄us sctĩ: ⁊ ecõuerso. Quilibet ꝯcept⁹ alicui⁹ ꝑsone est ꝯcept⁹ dei ⁊ cõcept⁹ trinitatis: q₂ est cõcept⁹ alicui⁹ rei: demonstrata eẽntia diuina q̄ est sil᷑ vna ꝑsona ⁊ tota trinitas. Et notandũ tñ ꝓpter illud argumentũ ⁊ q̄dã alia sequẽtia ꝙ nõ oĩs cõcept⁹ significãs sic plures res q̄ est cõis cuilibet illarũ sp̄ supponit ꝓ quolibet qḋ sig͂t. sed aliqñ precise ꝓ vna. aliqñ ꝓ duab⁹. aliqñ ꝓ trib⁹: aliqñ pro oĩbus. Uerbi grã: ꝯcept⁹ correspõdes huic voci aĩal: sig͂t oẽ aĩal naturaliter: q₂ cõcept⁹ mẽtalis sic sibi corñdet: vt p₃ p̄mo periarmenias et tñ aliqñ supponit ꝓ hoĩe: vt in hac indefinita: aĩal currit. supposito ꝙ nullũ currat nisi hõ. aliqñ ꝓ hoĩe ⁊ asino: vt hec aĩal currit: tali casu posito. Aliqñ ꝓ oĩbus: sicut apposito signo vlĩ. Unde patet ꝙ nõ op₃ sp̄ ꝯceptũ rei ꝓ qualib₃ re supponere cui⁹ est cõcept⁹. Scḋo vlteri⁹ est notandũ ꝙ nõ est idẽ aliquẽ ꝯceptũ eẽ cõceptũ a. ⁊ esse ꝯceptũ quo a. cõcipit᷑ esse a. nec est idẽ aliquã cognitionẽ eẽ cognitionẽ a. ⁊ esse cognitionẽ qua a. cognoscit᷑ a. Uerbi grã sic in speculo video albedinẽ a. ⁊ non discerno ꝑ visionẽ ꝙ illud qḋ video ẽ albedo: scio tñ ꝑ istã visionẽ ꝙ illud qḋ video ẽ color: tũc manifestũ est ꝙ illa visio ẽ visio albedinis: quia ꝑ istã visionẽ video albedinẽ: ⁊ tñ ꝑ hãc visionẽ nõ video albedinem esse albedinẽ. Simile ẽst videã sortẽ a longe et sciã ꝙ sit aĩal ⁊ nõ ꝙ sit hõ: tũc manifestũ est ꝙ intelligo sortẽ ⁊ habeo cõceptũ sortis ⁊ etiã cõceptũ hoĩs. Unde vere ꝑ hãc intellectionẽ intelligo hoc qḋ video esse aĩal. ⁊ iõ nõ oĩs cõceptus certificat᷑ de re cui⁹ est cõcept⁹ q̄tũ ad oẽm conceptũ essentie rei. E cõuerso applicãdo illa duo notabilia ad ꝓpositũ: dicẽdũ ꝙ oĩs ꝯceptus rei qui ẽ de⁹: est cõcept⁹ cuiuslibet qḋ est de⁹. ⁊ iḋo paternitas ẽ cõceptus filiationis: q₂ est conceptus rei q̄ est filiatio. ⁊ ꝯcept⁹ pr̄is ⁊ ꝯcept⁹ trinitatis ꝓpt᷑ eandẽ cãm videl₃ ꝙ est ꝯcept⁹ huius rei demõstrata essentia diuina q̄ ẽ trinitas et pater ⁊ fili⁹ ⁊ sp̄us sctũs. ⁊ iõ oĩs ꝯcept⁹ q̄ est cõceptus alicui⁹ qḋ est deus: est cõcept⁹ cuiuslibet qḋ est deus: nõ tamen oĩs concept⁹ qui est cuiuslibet qḋ ẽ de⁹: supponit ꝓ quolibet qḋ est de⁹. Unde in ista ꝓpõne pater est summũ bonũ: obijcit᷑ ꝯcept⁹ trinitat᷑: hoc est rei q̄ est trinitas ⁊ tñ nõ supponit nisi ꝓ eẽntia pr̄is. Sil᷑ in ista fili⁹ est incarnat⁹: est cõcept⁹ cuiuslib₃ rei q̄ ẽ deus: ⁊ tñ nõ supponit nisi ꝓ ꝑsona filij. Aliquos tamẽ cõcept⁹ hẽm⁹ de deo q̄ sunt cões cuilibet qḋ est de⁹ ⁊ sp̄ supponũt vel saltem in diuersis ꝓpõnibus supponere pñt ꝓ quolib₃ qḋ est vt iste ꝯceptus q̄ corñdet isti termino de⁹. vel eẽntia diũa. Sed ꝯ̄ illud statim occurrit talis obiectio. Si quilibet ꝯceptus quẽ hẽmus de deo significat quolibet qḋ est de⁹: g͂ oẽs ꝯcept⁹ quos hẽmus sunt ꝯceptus sinonimi: q₂ quicq̄d significat᷑ ꝑ vnũ ⁊ ꝑ quolibet. Ad istud dr̄ p̄mo ꝙ ꝓprie loquẽdo ꝯceptus nõ sũt sinonimi ſ voces vel signa ad placitũ instituta nec sunt vniuoci nec equiuoci ꝓprie. dato tñ ꝙ argumẽtũ fiat de vocibus. Dicendũ ꝙ ista ꝯ̄ña no valet: isti ꝯceptus idẽ significant igit᷑ sunt sinonimi. requirit᷑ eñ ꝙ ꝯceptus idẽ significent ⁊ eodẽ mõ significandi: ita ꝙ sicut nihil significat᷑ ꝑ vnũ quod non significat᷑ ꝑ reliquũ: ita nullus mod⁹ significandi ꝯuenit vni qui nõ ꝯuenit alteri. Si imponat᷑ a ad significandũ albedinẽ in recto ⁊ subm̄ i obliquo ecõtra aũt significet albũ. tũc bene ess₃ verũ ꝙ q̄cq̄d significaret᷑ ꝑ albũ etiã significaret᷑ ꝑ a ⁊ ecõuerso. ⁊ tamẽ a ⁊ albũ nõ essent ꝓpter ħ noĩa sinonima. Sil᷑r quicq̄d sig͂t ꝑ vnũ correlatiuoꝝ sig͂t ꝑ reliquũ: sic pr̄ sig͂t ꝑ posterius illud idẽ qḋ significat filius ꝑ prius ⁊ eꝯ̄. Unde obiectio nõ valet. Juxta scḋm notabile notandũ ꝙ licz oĩs ꝯceptus q̄ est ꝯcept⁹ dei sit ꝯcept⁹ .p.f.⁊ ss. vna ẽt intellectione q̄ intelligit᷑ trinitas: nõ tamen etiã ꝑ oẽm talẽ cognitionẽ cognosco deũ esse trinũ nec apprehendo trinitatẽ esse deum nec cognosco me apprehendere trinitatẽ: sicut si cecus tãgat albũ. etiã ista est ꝯcedenda cecus sentit albũ. ⁊ ꝯ̄ña cognoscit albũ ⁊ tñ nescit se cognoscere album: nec cognoscit albũ esse albũ. ⁊ eodẽ mõ ph̄i cognouerũt deũ: ſ tñ nõ cognouerũt trinitatẽ eẽ deũ sicut aliq̄ volũt dicere q̄ negant ph̄os habuisse cognitionẽ de trinitate: ⁊ tñ habuisse cognitionẽ de deo. Uolũt eñ dicere ꝙ habuerũt notitiã cõpletã de deo talem ꝙ deus est sũmũ bonũ. deus est p̄ma cã ⁊ hmõi. nullã tñ talẽ habebant ꝙ de⁹ est trinus ⁊ deus est trinitas. ⁊ p. ⁊ f. ⁊ ss. ⁊ sic de ꝯ̄silibus. Nolũt tñ negare qñ ꝯceptus dei sit ꝯceptus trinitat᷑ nisi vellent dicere ꝙ de⁹ nõ est trinitas. Tũc ad formã scḋi argumenti r̃ndẽs ꝯcedo ꝙ in istis duabus ꝓpõnibus mẽtalibus de⁹ est sũmũ bonũ: trinitas est sũmũ bonũ: subijciũt᷑ distincti ꝯcept⁹: ⁊ ꝯcedo ꝙ vnus põt hr̄i sine hoc ꝙ alij habeãt᷑: ⁊ nego vltra ꝯ̄ñam qñ infert᷑: g͂ possum ꝑ vnũ ꝯceptũ intelligere deũ nõ intellecta trinitate. ꝯ̄ña non valet: q₂ vterq₃ ꝯceptus est vtriusq₃ dei ⁊ trinitatis: q₂ trinitas est de⁹. Ad tertiũ qñ arguit᷑: possibile est ꝙ aliq̄s fruat᷑ eẽntia ⁊ velit ꝑsonã nõ esse: g͂ põt frui essentia nõ fruẽdo ꝑsona. ne

Obiectio

Responsio

Ad tertium

go ꝯñas: τ ad possibilitatē casus: qꝛ hō ꝑ diuersas apphēsiōes pōt aliquā rē odire τ velle non esse: quā tñ vult sūme nō eē. τ hoc cōcedit ꝑ errorē. qꝛ putat ꝑ diuersos concept⁹ significari diuersas res q̄ tñ supponūt ꝓ eadē re: qꝛ sicut sortes sūme diligit platonē quē videt vicinū suū: τ summe odit interfectorē pr̄is sui. Habet eñ cōcept⁹ qui supponūt ꝓ eadē re: qꝛ ꝓ platone. τ ipe nescit hoc. iō vult impossibilia. Et eodē mō aliq̄s apphēdit deū. putat tñ ꝙ impossibile est deū genuisse filiū: vel spirasse spm̄ sctm̄. et ideo estimās ꝙ spūs sctūs non sit de⁹ fruit̄ deo τ tamē vult. ſ. nō esse τ ita impossibilia. Uñ ad istā iste fruit̄ essentia τ vult ꝑsonā nō esse: ḡ fruitur eēntia nō fruēdo ꝑsona. Nego ꝯñas: qꝛ fruitur eēntia τ fruit̄ ꝑsona τ vult ꝑsonā nō eē: et vult essentiā nō esse. sed tñ nescit se velle essentiā nō esse: qꝛ nescit ꝙ eēntia ē ꝑsona realiter.

M
Ad quartum

Ad q̄r tū dico ꝙ idē ꝯcept⁹ est cōcept⁹ eēntie τ ꝯcept⁹ pr̄is: τ tñ aliq̄s est ꝯcept⁹ relatiu⁹ τ ali⁹ est absolutus. Dicit̄ eñ iste cōcept⁹ absolut⁹ qui sic sig̃t deū ꝙ si eēt ipossibile deū nūq̄ ꝓduxisse ad intra. adhuc ꝯcept⁹ cōpeteret deo: cuiusmodi sūt cōcept⁹ sapiēs: bon⁹: intelligēs: τ hmōi. Relatiuus ꝯceptus dr̄ q̄ nō pōt deo cōuenire nec alicui supposito nisi deus ꝓduxisset ad intra: puta ꝙ genuisset filiū τ spirasset. ſ. iste eñ cōceptus pmo τ pncipaliter significaret diuinā ꝑsonā τ oīe qd̄ ē de⁹. Tūc ad argumētū. si essent idē cōcept⁹ eēntie τ pr̄is: tūc ꝯcept⁹ eēntie esset relatiuus: cōtra aug. dico ꝙ si q̄libet ꝯcept⁹ esset relatiu⁹ hoc eēt ꝯ aug. tñ aliq̄s cōcept⁹ eēntie est relatiu⁹ τ aliq̄s absolut⁹. Sȝ aug. spēaliter loquitur de ꝯceptu eēntie qui cōpeteret deo dato ꝑ impossibile ꝙ in diuinis nō esset emanatio: et de tali ꝯceptu verū est ꝙ sit mere absolutus.

N
Ad quintū

Ad q̄ntū qñ arguit̄ de auctoritate aug. oīs eēntia que relatiue dr̄ τc. Uult dicere ꝙ oīs res q̄ pōt cōcipi in cōceptu relatiuo pōt cōcipi conceptu absoluto in quo nō fiat significatio exp̄ssa sui correlatiui: ſ; significet ac si suū correlatiuū nō eēt: sic eadē res q̄ significat̄ ꝑ istū terminū dn̄s cōnotādu hoīeȝ cōsignificat seruū. Stat aūt ꝑ istū terminū hō absolute ꝙ null⁹ ali⁹ hō eēt sibi subdit⁹. τ eodē mō eadē res q̄ significat̄ ꝑ istuȝ terminū pr̄ in diuinis denotādo ꝙ de⁹ genuit et habeat filiū: significat̄ ꝑ istū terminū de⁹ absolute ꝙ nūq̄ genuisset: τ iō vnū nomē dr̄ relatiuū τ absolutū. ꝑ vtrūq̄ tamē significat̄ oē illō qd̄ ē de⁹: qꝛ oē qd̄ est de⁹ est eēntia dīna.

O
Ad sextum

Ad sextū qñ arguit̄. triū ꝑsonarū sūt distīcti articuli ḡ vna ꝑsona pōt distincte cōcipi alia nō cōcepta. Nego ꝯñas: qꝛ ſm oēs de pr̄e τ filio sūt distincti articuli scȝ ꝙ genuit filiū τ fili⁹ est incarnatus: τ tñ fili⁹ nō pōt cōcipi cōceptu relatiuo. ſm aliquos nisi cōcipiat̄ pr̄: cū vn⁹ ꝯcept⁹ relatiuus nō pōt eē in mēte nisi ali⁹ sit naturaliter simul. vñ posito ꝙ de⁹ annihilaret alterū ꝯceptū de duob⁹ cōceptib⁹ relatiuis nūc exñtib⁹ in mēte sortis τ ꝯseruaret reliquū: ille manēs nō eēt cōcept⁹ relatiu⁹ ſm quosdā: sicut nec volitio foret volitio si poneret̄ a solo deo in volūtate ſm opinionē quā superi⁹ tenui. q. ij. ad. i. ꝯ. iij. ꝯclusionē. ſ; forma arguēdi nō vȝ: qꝛ de essentia sūt distincti articuli: τ tñ eēntia diuina nō pōt concipi ipa mēt nō ꝯcepta. aūs pȝ: qꝛ ipa eēntia diuina ē creatrix mūdi. τ eēntia dīna nō generat isti duo sūt duo articuli. sīlr̄ de filio sūt multi articuli: sic ꝯcept⁹ est de spū sctō ex maria virgine τc. sic pȝ in symbolo.

P
Ad septimū

Ad septimū qñ arguit̄. iste discursus nō vȝ: eēntia cognoscit̄. trinitas est eēntia: ḡ trinitas cognoscit̄. τ tñ sup hāc rationē fundat̄ ille mod⁹ dicēdi. Dico ꝙ discurs⁹ ē satis bon⁹: qꝛ isti termini eēntia: trinitas. accipiūtur sicut termini singulares: τ iō ille discursus nō est ex indefinitis. sicut iste veniēs cognoscit̄ a te: τc. τ iō hic ē fallacia accidētis et nō ibi. Et qñ arguit̄ ꝯ: qꝛ tūc eēt illa forma bona: eēntia ē pr̄: eēntia est filius: igit̄ fili⁹ est pat̄. Nego ꝯñas: qꝛ inter maiorē extremitatē τ mediū est relationis oppō. nec inter minorē extremitatē τ mediū. ſ; int̄ maiorē τ minorē est in cōclusione relatiōis oppō: ille discursus nō valet. sic nō est in argumēto alio: qꝛ int̄ trinitatē τ essentiā nulla ē relatiōis oppō. sic pȝ. Nec alia forma vȝ. eēntia ē incarnata: pr̄ est eēntia: ḡ pater ē incarnat⁹: qꝛ eēntia accipit̄ in p̄missis ad modū termini cōis. τ supponit in maiori ꝓ ꝑsona filij: in minori ꝓ ꝑsona pr̄is. vñ iste discursus est de indefinitis. ḡ fallacia accidētis. Tamē de istis formis nō multū seriose mō tracto: ſ; de illis infra tractabit̄ qñ aget̄ de articulo trinitat̄.

Q
Ad octauū

Ad octauū ꝯcedo ꝙ ph̄i naturalit̄ intelligūt trinitatē: si tñ naturalit̄ intelligūt deū. τ ꝯcedo ꝙ intelligūt aliq̄d qd̄ ē de⁹ qd̄ ē impossibile eos naturalit̄ scire se intelligere. sic cec⁹ tāgit albū. tñ impossibile ē eū scire tāgere albū nisi miraculose recipet visuȝ: τ tunc videret ꝙ tactū ab eo eēt albū. nec tñ act⁹ ille latuit ph̄os absolute ꝙ sciuerunt se hr̄e actuȝ aliū: q̄ in rei veritate fuit cognitio trinitat̄: latuit tñ eos ꝙ fuit cognitio trinitatis.

R
Ad nonū

Ad nonū dico ꝙ si iudei oderūt ꝑsonā filij vere τ ꝓprie: oderūt eodē actu p̄rem τ filiū. si tñ filiū oderūt ꝑ accidēs tm̄ τ ꝑ cōicationē idiomatū: tūc nō seq̄t̄ nec ē ad ꝓpositū. Nā illū sensuȝ exclusi a q̄stiōe in principio rōnis.

S
Ad decimū

Ad decimū qñ arguit̄ ad ꝓbādū ꝙ concept⁹ eēntie differt a cōceptu ꝑsone: rūdeo iuxta p̄dicta ad quartū argumētū: ꝙ aliq̄s ꝯcept⁹ dr̄ eē ꝯcept⁹ eēntie duplr̄. Uno mō qꝛ ē ꝯcept⁹ absolut⁹ τ cōuenit eēntie etiā si ꝑ impossibile nō eēt emanatio dīna nec origo. Alio mō dr̄ eē ꝯcept⁹ eēntie qꝛ significet eā. τ nō sig̃ret eā nisi eēt origo aliq̄ τ tlis ꝯcept⁹ dr̄ relatiu⁹. vñ p̄nitas sig̃t eēntiā

diuinā: ꝫ nō figeret eā nisi esset deꝰ gignēs filiū Eodē mō aliqͥd dr̄ eē ɔceptꝰ ꝑsone dupl'r. Uel q: ē ɔceptꝰ rei q̄ ē ꝑsona relatiua signis ꝑncipaliter creaturā eē ꝑsonā relatiuā. ꝛ sic ɔceptꝰ patris ē cōceptꝰ ꝑsone. Alio mō dr̄ aliqͥs ɔceptus esse ɔceptꝰ ꝑsone q̄uis nō figeret puta rē eē ꝑsonā relatiuā. ꝫ iō est ɔceptꝰ rei q̄ ē ꝑsona relatiua. ꝛc̄. Dico igit̄ ꝙ ɔceptꝰ eēntie scd̄o mō nō est cōceptꝰ ꝑmo mō. ꝫ ɔceptꝰ essentie scd̄o mō. Et ad formā argumēti illa ɔña nō vꝫ isti duo ɔceptꝰ intelligūt̄. g̊ illud intelligit̄ ꝑ vnū qꝺ̄ nō intelligit̄ ꝑ istū. sic locuti sumꝰ in scd̄o argumēto.

U Ad vndecimū

Ad vndecimū qū dr̄ pr̄ gn̄at ꝛc̄. Dico ꝙ supponit ꝑ vno: lꝫ significet sic ꝙ oīs intelligēs suū significatū intelligat quālibet ꝑsonā: q: suū significatū ē res q̄ ē q̄libet ꝑsona.

X Ad duodecimū

Ad .xij. dico ꝙ vidēs clare eēntiā diuā vna cognitiōe intuitiua distinguit p̄rem a filio ꝑsonalit̄: ꝛ videt eū eē idē essentialit̄. ꝛ hēt vnū ɔceptū q̄ repn̄tat clare eēntiā ꝛ tres ꝑsonas q̄ ē ɔceptꝰ miraculosus ꝛ btificus.

Y Tertius articulꝰ

Tertius articulꝰ est re:

Ad primū ꝑncī.

spōdere ad argumēta ꝑncipalia. Ad primuꝫ ꝙ phī ꝛc̄. dictū ē ꝙ sic cognitiōe incōpleta: nō tn̄ cognouert trinitate eē deū.

Ad secundum

Ad scd̄ꝫ qn̄ dr̄ pat dr̄ realit̄ a filio: g̊ pr̄ intelligit̄ nō intellecto filio. nego ɔñaꝫ q: nō obstāte ꝙ distinguat̄ realiter ꝑsonalit̄ a filio: ē tn̄ idē eēntia. ꝛ iō intellecto p̄re intelligit̄ deꝰ ꝛ qꝺ̄libꝫ qꝺ̄ ē deꝰ. sic dato ꝙ vna ꝑsona pōt itelligi sine alia: nō tn̄ eēt ɔcedēdū ꝙ vna pōt diligi alia n̄ dilecta.

Ad tertium

Ad tertiū nego ɔñaꝫ sic necvꝫ ꝑsōa vna pōt icarnari alia nō incarnata. g̊ vna pōt creare alia nō creāte. vel vna pōt opari alia nō opāte: imo eadē rōe q̄ diceret̄ qꝺ̄ vna pōt intelligi alia nō intellecta ꝛ diligi alia nō dilecta: posset dici ꝙ vna possꝫ creare dilectōnē alia nō creāte: ꝛ iō nego ɔñaꝫ

Z Ad quartum Ad quintum

Ad q̄rtū ꝺ̄ odio iudeoꝝ ad xp̄ꝫ ꝛ nō ad p̄reꝫ dictū ē s. Ad q̄ntū dico ꝙ illi discipuli nihil audiuerūt de h̄ noīe. ss. diligebāt tn̄. ss. ꝛ intelligebāt q: diligebāt deū q̄ ē spūs: ꝫ tn̄ nesciuerūt se cognouisse. ss. nec diligere. ss. Nota ꝙ istā qōnē ꝑtractat scotꝰ sup ꝑmū dist. i. ꝛ tenet ꝙ viator nō solū pōt intelligere eēntiā ꝛ frui ea non fruēdo ꝑsona: imo ꝙ hō possꝫ licite ꝛ ordiate frui vna ꝑsona nō fruēdo alia. ꝛ ꝙ hn̄s de potentia dei absoluta pōt frui eēntia ꝛ nō frui ꝑsona: ꝛ vna ꝑsona nō fruēdo alia: q̄ oīa reputo eē f'la. Et ad argumenta sua q̄ videtur habere aliquē colorē patet per ea que dicta sunt. ꝛc̄.

A Questio VI

Uerituruꝫ trū crea

Primū ꝑncipale Primo

q tura rōnalis sit a deo facta ad fruendū finalit̄ solo deo. Et arguit̄ ꝙ non q: si sic tūc q̄libet ꝑsona dīna foret sūme ꝛ eq̄liter diligēda a creatura rōnali. ɔñs fl'ꝫ: ꝛ ɔña pꝫ q: q̄libꝫ ꝑsona dīna est vnꝰ deꝰ ꝛ eque ꝑfectꝰ cū alia. Falsitatē ɔñt̄ ꝓbo: q: q̄libꝫ hō tenet̄ diligere filiū tn̄ sic p̄reꝫ: q: creator est cū p̄re. et vltra hoc tenet̄ diligere filiū q: redēptor ē qꝺ̄ nō ē pr̄ g̊ cū debito quo astrīgit̄ ad p̄reꝫ diligēdū obligat̄ ad filiū diligēdū: ꝛ alia rōne spc̄ali obligat̄ filio ꝓpt̄ quā nō obligat̄ p̄ri: q: pr̄ nō redemit hoīem: nec mortuꝰ est ꝓ hoīe: q̄re q̄libꝫ hō tenetur plꝰ diligere filiū q̄ p̄reꝫ vel spm̄ scm̄.

Confirmatur

Cōfirmat̄ rō ꝑ illud Bern̄. meditationū. ij. vbi cōparās opꝰ redēptiōis ad opꝰ creatiōis: dicit ꝙ opꝰ redēptiōis reddit filiū amabilē: ꝛ eū h̄ stringit eū fortiꝰ ad diligēdū: g̊ magis dilexit deū ꝓpter redēptionē: q̄re magis dilexit filiū q̄ patrē.

Secūdo

Secūdo sic. btā virgo plꝰ tenet̄ diligere filiū q̄ patrē: q: tenet̄ diligere filiū q: fuit filꝰ suꝰ. ꝛ omni alia rōne debuit diligere filiū qua debuit diligere patrē: ergo pluribꝰ rōnibꝰ debuit diligere filiū q̄ patrē.

Tertio

Tertio sic. hō tenet̄ diligere filiū duplici p̄cepto: videlꝫ de p̄cepto de dilectione dei: per qꝺ̄ ante incarnationē tenebat̄ diligere deū. ꝛ si l'r nūc de p̄cepto de dilectione proximi: sed patrē vel spm̄ scm̄ hō nō tenet̄ dilegere nisi eodē p̄cepto quo prius. g̊ ꝛc̄.

Quarto

Quarto sic. hō magis obligat̄ ad diligendū filiū q̄ angelꝰ: vt videt̄ aplus affirmare ad hebreos. i. sed hoc nō est nisi ꝓpt̄ assūptionē nature hūane. Unde allegat ꝙ nusq̄ angelos apphēdit: ꝫ semē abrahe. Sed ꝓpt̄ hāc rōnē hō nō plus obligat̄ patri q̄ angelus: q: pr̄ nō plꝰ apphēdit semē abrahe q̄ naturā angelicā: ergo maior ē obligatio qua tenet̄ hō plus q̄ angelus respectu ꝑsone filij q̄ p̄ris. g̊ ꝛc̄.

Secūdū ꝑncipa.

Scd̄o ad principale sic. si solꝰ deꝰ sit determinatū obiectū fruitiōis: q̄ro aut hō tenetur eū diligere finite aut infinite. Non infinite q: h̄ est sibi ipossibile. Nec finite: q: ſm Bern̄. modꝰ diligendi deū debitꝰ est diligere deū sine mō: g̊ sine mēsura: g̊ infinite.

Tertium

Tertio sic. quero aut hō pōt diligere deū q̄tū pōt aut non. si pōt ponat̄ in eē. ꝛ seq̄t̄ ꝙ hō in hac vita implet preceptū de dilectione dei. ɔñs fl'm et ɔtra aug. de ꝑfectione iusticie: ꝛ allegat mgr̄m sentētiarū. si nō pōt diligere deū q̄tū pōt. g̊ pōt diligere deum magis ꝛ magis in infinitū: g̊ est virtutis infinite in diligēdo.

Quartū

Quarto. si sic tūc hō teneretur magis diligere deū q̄ seipm̄. ɔñs fl'm: quia tūc eēt obligatꝰ ad impossibile. Hoc ꝓbo sic. q: deū pōt hō nō diligere: semetipm̄ nō pōt nō diligere: g̊ magꝭ diligit se q̄ deū. Miorē ꝓbo ꝑ illud Aug. xiij. tri. ꝛ allegat mgr̄. iiij. sniarū. q̄ dic oēs hoīes btī eē vellēt illudq̄ ardētissime appetūt: ꝛ ꝓpt̄ h̄ cetera q̄cq̄ appetūt. Ex hac auctoritate duo ꝓbant̄. pri͛o ꝙ hō amet se magꝭ q̄ deū q: iste amor quo amat se eē btī ē ardētissimꝰ: et nō pōt amitti.

Secundo

Scd̄o ꝙ eē btūn nō ē deꝰ. ꝛ illud ꝓpter se amat̄ ſm aug. ꝛ oīe aliud ꝓpter illud ergo si deus amatur: amatur ꝓpter illud: g̊ deꝰ nō est obiectū fruitiōis ꝫ magꝭ btitudo creata.

B
In oppositū. Rūsio ad qōnē

Ad oppositū est btūs aug. i. de tri. c. viij. ꝛ. ix. sicͤ mgr̄ dist. ij. allegat. Ad qōnē dicēdū est ꝙ sic. sicut aug. determinat ꝛ ponit in lr̄a. Tamen ad maiorē euidentiā ꝯclonis tria faciā. pͥmo pono q̄sdā ꝯclones. scḋo obijciā ꝯtra eas ꝛ soluā tertio dicā ad rōes pͥncipales.

E
Prima conclusio primi articuli

Prima ꝯclo sit ista ꝙ nō pōt naturali rōne pbari ꝙ solus deꝰ sit obiectū fruitōis hūane in via. Hͦ pbat: qꝛ nō pōt pbari rōe naturali deū esse vel datorē vel redēptorē: vel ꝙ hō in aliquo alicui rei sensibili tenet. ḡ ꝛc̄. Assumptū pbo. nā ois nostra cognitio ortū nō hꝫ nisi a sensu: ḡ qḋ nō pōt p aliquē effectū sensibilē pbari nō pt cognosci ab hoīe rōe naturali. sed nihil insensibile pbari pōt esse p aliquē effectū sensibilē demōstratiue: ḡ nō pōt rōe naturali pbari deū esse sup oia diligendū. vn̄ berñ. si nō pōt pbari deū esse tām efficientē hominis vel finalē vel quāuis aliā: sequitur ꝙ nec pbari pōt rōe naturali deū esse debitū fruitionis obiectū. sed ꝙ pͥmū nō pōt pbari: pꝫ p copiā argumentoꝝ adductoꝝ.

D
Scḋa conclusio

Scḋa ꝯclio ē ꝙ nō pōt rōne naturali pbari ꝙ fruitio beatifica q̄ est amor dei clare visi sit hoī possibilis. ista pꝫ ex dictis beati aug. xiij. de tri. c. viij. ꝛ. ix. vbi loquēs de imortalitate sine q̄ nō habet btitudo: dicit sic. hāc vtrū capiat hūana natura quā tn̄ desiderabilē ꝯfitet: nō pua qō ē. sed si fides assit q̄ inest eis q̄bus dedit iesus filios dei fieri nulla q̄stio est. Quis q̄ppe argumētatōibus hec inuenire conātes vix pauci magno pͥditi igenio abūdātes ocio: doctrinisq̄ subtilissimis eruditi ad indagandā solius aīe imortalitatē puenire potuerūt. cui tn̄ aīe beatā vitā nō iuenerunt stabilē. i. verā. Ad miserias q̄ppe vite huiꝰ etiā post btitudinem redire dixerūt. Et infra. fides aūt ista totū hoiem imortalē futurū: q̄ vtiq̄ cōstat ex anima ꝛ corpe et hoc vere beatū nō argumētatione hūana: sed dina aucte pmittit. Ex isto arguit sic. Fruitio btifica dei est ppetua et imortalis: sed nō pōt pbari ꝙ hō est vel erit p illam imortalis: ḡ nō pōt pbari ꝙ hō btificet p dei fruitionē.

E
Tertia conclusio

Tertia ꝯclio ē ꝙ lꝫ nō pōt oīno demōstrari a viatore deū sup oīa diligendū eē nec etiā ꝙ eius fruitio sit futura hoīs btitudo: vtrūq̄ tn̄ eoꝝ est v̄issima fide tenendū. pͥmū ex euāgelio ꝛ doctrina xp̄i cuiꝰ pͥncipiū ē dilectio dei sup oia. ꝛ p aplm̄ i diuersis locͥ dicētē ꝙ plenitudo legis est dilectio. scḋm pꝫ ex euāgelio Joh. xvij. c. vbi dꝛ sic. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū deū verū ꝛc̄. sed cognitio sine dilectōe nec ē delectabilis. ꝛ io p cognitionē etiā itelligit fruitionē. Idē clamāt oēs scti ꝙ io cōdita est rōnalis creatura vt deo ppetuo fruat. Ans. cur deus hō. lib. ij. ꝛ monol. c. vij. vide persuasionē bonā ꝙ deꝰ se amanti retribuit beatitudinē ꝛ nihilominus se habit p pmio.

F
Scḋus articulꝰ

Scḋs articulꝰ ꝙ nō ē necē poni ꝙ fruitio hūda de deo sit futura btitudo. i. visio. p argumēta q̄ cōit fiūt i scholꝭ pͥmo sic. appetitꝰ hūanꝰ pōt satiari aliquo finito: ḡ pōt btificari aliquo finito ꝛ vlt̄. ḡ p aliq̄d aliud a deū pōt btificari. ꝯn̄a pꝫ: qꝛ q̄cq̄d pōt satiare appetitū hūanū pōt hoiēꝫ btificare: qꝛ hito tali bono nil āplꝰ possꝫ desiderari.

Argumētū pͥmū

Probatio prima

Ans eiusdē ꝯn̄e pbo dupli̇̄r. pͥmo qꝛ volūtas ē natura finita: ḡ ꝛ eiꝰ capacitas.

Secunda

Scḋo. appetitꝰ sensitiuꝰ pōt satiari aliquo finito: ḡ ꝛ itellectiuꝰ. ꝯn̄a pꝫ: qꝛ appetitꝰ intellectiuꝰ nō excedit in infinitū sēsitiuū. ḡ obiectū satiatiuū vniꝰ nō excedit obiectū alteriꝰ i ifinitū. ḡ ꝛc̄. ꝯn̄a pꝫ. ans pbo: qꝛ nulla creatͣ excedit aliā i ifinitū.

Secundū

Scḋo eēntia dina n̄ ē ad hoie ꝯ̄gscibil̄ ḡ nō ē hoi fruibilis. ꝯn̄a pꝫ. ans pbat: qꝛ aliq̄d est obiectū maxime pportionatū itellectui hūano: ḡ q̄cq̄d ab illa pportōe recedit minꝰ ē ab hoīe ꝯ̄gscibile ꝙ obiectū datū: ḡ qḋ ifinite ab ista pportōe recedit i ifinitū ē minꝰ ꝯ̄gscibile: ḡ nullo mō ꝯ̄gscibile: sed deꝰ ē hmōi. qꝛ accepta pportōe cꝰcūq̄ creature ad itellectū pportio dī ad itellectū excedit illā: sic̄ deꝰ excedit illā creaturā. ḡ ꝛc̄.

Tertiū

Tertio sic. aug. lxxxiij. q. q. xiij. oīs hō q̄ viuit vt vult btūs ē sed aliq̄s pōt viuere vt vult ꝛ nō videre deū. Hͦ pbat: qꝛ mlti reputātes ipossibile eē tlēꝫ visionē hr̄e putauerīt se nō posse viuere meliꝰ q̄ vixerūt ḡ vixerūt vt voluerīt.

Quartum

Quarto sic. si tlis fruitio foret hoī possibil̄ possꝫ aliq̄s itellectꝰ creatꝰ ꝯcipere deū. ꝯn̄s flr̄: qꝛ sic v̄tꝰ fita adeq̄ret v̄tuti infite.

Probatio secūda

Scḋo sic. qꝛ cognitio vniformit̄ se hn̄s i itellectu obco mutato ē ꝯgnitō fl̄a sic̄ noticia q̄ dīc sortē sedere ipo sedēte si vniformit̄ maneat erit fl̄a ipo surgēte: ḡ pari rōne obco mutato et habēte vniformiter se cognitione cognitio erit fl̄a: ḡ vniformiter cognitiōes de eodē subiecto quarū vna essꝫ clarissima ꝛ altera minus clara nō pn̄t eē cognitiōes eiusdē obiecti. sed altera erit fl̄a nō clarissima. ḡ reliquo mō ꝙ oīs creature de deo est cognitio erronea passibilis ꝛ defectiua. ḡ ꝛc̄.

Quintum

Quinto. cognitio est hoīs btitudo: qꝛ ꝯtēplatio vl̄ visio ē tota merces ꝓm aug. sed visio pōt eē fl̄a qꝛ sūt distincte res: ḡ vna pōt cōsuari sine alia: ḡ nō est necīa ad btitudinē.

Sextū

Sexto sic. pono ꝙ deꝰ det alicui viatori dotes corpis ꝛ creet in aīa eius tm̄ gaudiū q̄tū habꝫ modo linus btūs: ꝛ sil̄r cū istis faciat eū certuꝫ ꝙ eū in tlo statu semp conseruabit: non tamen videat clare essentiā diuinā: illud totū apparet esse possibile de potētia dei absoluta. quo posito arguitur sic. ille hō est beatꝰ sine visione dei. igitur beatitudo potest esse sine visione. Qꝛ sit beatus patet: quia habet tantā securitatē q̄tā habet linus qui est beatus. ergo ꝛc̄. Consimili argumēto probo ꝙ homo potest esse btūs sine fruitōe dei p solā visionē: qꝛ aliq̄s pōt ꝯseruare visionē sine fruitōe cū sint res disticte ꝛ tūc sic visio ē tota merces.

Septimū

Septio sic. si lumen in

tensum ꝛ lumē remissum debēt videri oꝫ ꝙ lumen intēsum videat̃ ꝑ intensionē ꝑfectiorē et lumen remissū videat̃ ꝑ intēsionē remissiorē: ꝛ si tertiū lumē ꝑfectius dꝫ reqrere intēsionē adhuc ꝑfectiorē. igit̃ adhuc lumen infinitū reqrit intēsionē infinitā: ſ ipossibile est hoiem recipe intēsionē infinitā imo ipossibile est aliquā intēsionē esse infinitā: ḡ fruitio dei clara nō est hōi possibilis.

Octauū

Octauo sic. eiusdē ꝑfectiōis ē clare cognoscere infinita ꝛ infinitū. ſ clare cognoscere ifinita arguit infinitā ꝑfectionē: ḡ ꝛc. maior ꝓbat̃: q: infinita si essent: nō essent maioris ꝑfectiōis deo: ḡ nō ē maioris ꝑfectiōis cognoscere ifinita deo. Minor ꝓbat̃: q: accepto vno istoꝝ: illud cognoscere est altioris ꝑfectiōis et cognoscere duo est maioris ꝑfectiōis: ḡ cognoscere infinita ē infinite ꝑfectionis.

Nonum

Nono sic. si fruitio dei eēt hōis btitudo futura sequit̃ ꝙ aliq̇s in ṽbo videret infinita ꝯñs fl̃m. ꝯña ꝓbat̃ q: viso ṽbo clare essentia diuīa cognoscit̃ in ṽbo. ſ nō est maior rō de vna ꝙ̄ de alia: ḡ q̈libet res cognita a deo cognoscit̃ ab hoīe beato ḡ qlibet sciūs hꝫ cognitionē infinitā. Si dr̃ ꝙ nō oꝫ: q: ṽbū est speculū volūtariū: ꝛ cui vult reꝑsentat. Cōtra. inq̄ꝫ cū est talis essentia intantū ē reꝑñtatiua oīm. ḡ naturalr̃. ḡ nō ē i sua ꝑtāte reꝑñtādi vnū ꝛ nō aliud intellectui videnti eā

Decimū

Decimo si sic. tunc pōt creatura certificari de sua btitudine ꝯñs est falsuꝫ: ꝯña ptꝫ ꝑ aug. xiij de tri. securitās est potissima ps btitudinis: ſ falsitas ꝯñtis ōñdit̃. q: talis actus est certitudo de sua ꝑmanentia: ḡ nō posset destrui a deo nec dtūs posset annihilari: q: da ꝙ sic: tunc illa securitas nūꝙ̄ fuit: ḡ ponēdo ꝙ iste actus sit securitas ꝛ ꝙ deus posset eundē destruere ē ponere ꝙ deus posset facere ꝑteritū nūꝙ̄ fuisse ꝑteritū ꝯñs falsum: q: vi. ethicoꝝ. c. ij. recte dixit agathon. solū h̄ ꝑuat̃ deus ꝙ facere nō pōt ingenita q̄ vtiq̧ acta sūt.

G

Ad primū argumentum

Ad rōnes istas ad ꝑmū qñ dr̃ ꝙ appetit⁹ volūtat̃ ꝛc. h̄ ē distinguēda eo ꝙ ablt̃is iste aliquo finito pōt construi in rōne cāe formalis vel in rōne cāe efficient̃. Si in rōne cāe formalis verū est: q: iste opationes q̇bus hō formalr̃ hr̃ fruit̃ sunt finite ꝑfectionis. s. intellectio volitio lumen glie ꝛ oīa hmōi. Si in rōne cāe efficient̃ ꝓpō est falsa: q: nullū finitū pōt effectiue satiare volūtatē hūanā.

H

Ad primā ꝓba.

Silr̃ ad ꝓbationē qñ dr̃ volūtas hūana est finite capacitat̃: q: est natura finita. dico ꝙ capacitas volūtatis est ipsamet volūtas. vnd̄ iste terminus capacitas supponit ꝓ volūtate: et cōnotat ꝙ possit alia a se cape. Est aūt volūtas capax aliq̇d cape duplr̃. Vel subiectiue vt subiectū capit accidēs. Vel obiectiue sicut cognoscens dr̃ cape cognitū. ꝛ illo mō capacitas volūtat̃ ē infinita. nā sic imagnior ꝙ̄ oīs aīa capax ē capax dei. ſ ꝑmo est verū ꝙ capacitas volūtat̃ ē finita: ſ ē nihil pōt cape nisi finitū.

Ad secundā

Ad scdaꝫ ꝓbationē qñ arguit̃. appetit⁹ sensitiu⁹ ꝛc. Dico sic pri⁹ si ꝑ añs denotet̃ circūstātia cāe efficiētis. nego ꝯñam. q: appetit⁹ intellectiu⁹ est capax dei ꝛ satiabilis ꝑ visionē diuīe eēntie: sensitiu⁹ nō. vñ posset ꝯcedi ꝙ isti duo appetit⁹ distāt in infinitū. sic linea a pūcto: ꝛ tñ vtrūq̧ est finitū.

I

Ad secūdū argu.

Ad scdm dr̃ ꝙ loquēdo de intellectu separato q̇ in nullo depēdet a corpe corruptibili in sua cognitiōe nō est dare obiectū magis ꝓportionatū illi vnū ꝙ̄ aliud. ꝛ codē mō e de aīa vnita corpi immortali sic erit in patria. Et licꝫ argumētū ꝓcedit de cognitiōe sensitiua vel intellectiua in via. non tñ in patria. Vel aliter sic ꝙ hōi ē duplex cognitio possibilis. vna ꝑ sensū alia ꝑ intellectū. In ꝑma cognitiōe est dādum maximū ꝓportionatū: q: obiectū aliqd̄ maxime ꝓportionatū vt nūc ſm istas circūstātias ad potētiā sensitiuā. ꝛ tūc ꝯcedit̃ vlteri⁹ ꝙ q̇cq̇d recedit ab illa ꝓportiōe est min⁹ cognoscibile tali cognitiōe. ſ de⁹ nullo mō sic de⁹ est tāgibilis. si loqmur de cognitione intellectiua siue sit dare maximū ꝓportionatū obiectū siue nō. nihil est nec eē potest qd̄ ab illa ꝓportiōe recedat in infinitū. vñ ista ꝓportio hꝫ magnā latitudinē infra quā oīs res finita ꝛ ifinita cōtinet̃: q: illa ē ꝓportio cognoscēt̃ ad cognitū: vel potētie ad obiectū.

K

Ad tertium

Ad tertiū dicēdū ꝙ illa auctoritas aug. oīs q̇ viuit ꝛc. nō intelligit̃ de actuali volitiōe ſ de hituali. vñ oīs q̇ hꝫ q̇cq̇d hr̃e voluerit ē beatus: ſ nō habuit aliq̇s in vita ista vnq̄. cū oīs hō appetat imortalitatē.

L

Ad quartū

Ad q̈rtū negat̃ ꝯña Ad ꝑmā ꝓbationē qñ dr̃. videt deū sicuti est. dico ꝙ aliquo mō vidꝫ deū sicuti ē: aliquo mō nō nā de⁹ est immaterialis: ꝛ actus vidēdi deū est silr̃ imaterialis: de⁹ tñ ē intāgibilis vel incādil̃ vl̃ inerrabil̃: cū act⁹ vidēdi sit cāt⁹: iō ista cognitio cū sit incōplexa nō seq̄t̃ ꝙ sit fl̄a: lꝫ nō sit de deo oīm mō sic de⁹.

Ad secūdam ꝓbationem quarti

Ad scdaꝫ ꝓbationē qñ arguit̃ de noticia manēte vniformit̃ obiecto mutato ꝛc. Dicit̃ ꝙ duplex ē noticia: ꝯplexa ꝛ incōplexa. noticia aūt incōplexa nec ē vera nec fl̄a. ꝛ iō ad mutationē obiecti pōt fieri imꝑfecta respectu obiecti si obiectū intelligat̃ ſ nō erit fl̄a silr̃ de noticia ꝯplexa. nā ñ oīs variatio circa rē importatā ꝑ terminos ꝓpōnis cāt fl̄itatē in ꝓpōne: ſ alia ꝛ alia nō. sic si habeā noticiā ꝙ sortes currit ꝛ ipe iterū cōtinue altereat̃: illa mutatio nihil facit ad fl̄ificādū ꝓpōnē. ſ qñ fit mutatio ꝙ nō ē ita in re vt ꝑ ꝓpōnē denotat̃ talis mutatio cāt falsitatē in ꝓpōnib⁹ ꝛ in noticia cōplexa. ſ nō in noticia hrifica: q: ē noticia incōplexa. vñ remissior vel min⁹ clara cognitio licet sit imꝑfectio nō ē falsa.

M

Ad quintū

Ad q̇ntū dicēdū ꝙ visio nō ē ꝑfecta btitudo ſ ē vna ps ipsi⁹ btitudinis ſm imagiatiōeꝫ. Est eñ iste tmin⁹ beatitudo nomē collectiuū significās aggregationem

multoꝝ bonoꝝ: inť quevna est visio ⁊ scđa frui tio: ⁊ sic de alijs. Et q: de facto iste p̄tes non se parāť abinuicē: iđo sc̄ti nominādo vnū intelli gūt oīa. Vñ qñ aug. dicit ꝙ visio ē tota merces intelligit p visionē oīa q̄ circūstāt visionē: et nō vnā p̄tē btitudis. ¶ Ad sextū qñ dr̄ ꝙ btitudo pōt esse sine visione. Dicēdū ꝙ nō: nec sine frui tione nec sine securitate. delectatione: et hmōi. Vñ ꝯcesso ꝙ sint distincte res ꝙ deꝰ vnā cōser uet: aliā annihilādo. Dico ꝙ illud qđ remanet nō erit btitudo. Silr̄ ablata visiōe a lino. Dico ꝙ linꝰ nō frueretᷓ: lȝ illa q̄litas q̄ fuit fruitio con seruareť in mēte lini. nā p istā bō non fruiť nisi p̄supposita visiōe. siue em̄ ꝯseruata visiōe ⁊ āni hilata fruitiōe illa visio nō eēt btifica. Ad istđ argumētū ꝯcedit hibernicꝰ ꝙ aliq̄s de potētia dei absoluta posset hr̄e illū gradum quē vnꝰ hr̄ beret i patria: ⁊ hr̄ eternaliť. ⁊ securitatē de eter nitate illiꝰ gaudij nō fruēdo deo. Sed illa rñsio mihi nō placȝ: q: sic p̄ꝰ dictū est btitudo inclu dit eēnaliter multa: eo mō quo dicimꝰ aggrega tū includere multa quocūq; subtracto de aggre gato ē aliud aggregatū q̄ prius: ⁊ iđ cū iste ter minꝰ btitudo importat ſm oēs scōs nō solum gaudiū ſ etiā visionē intuitiuā dei ⁊ eiusdē di lectionē ppť se: impossibile est creaturā rōnalē eē beatā sine oībꝰ illis. Preterea q̄ro aut tlis sic de potētia dei absoluta sciret ꝙ pfectio sue na ture cōsisteret in fruendo deo aut nō. si sciret ⁊ nō fruiť: ergo nō est pfecte btūs. si nesciret hoc ḡ nō haberet pfectā notīciā sui. ⁊ p ꝯñs nō eēt pfecte beatꝰ: iđo prior rñsio plus vȝ. ¶ Ad septi mū dicať ꝙ illud argumētū ꝯcluderȝ si obiectū infinitū videri deberet apprehēsiue: nō tñ si at tingať vel alio mō cognoscať. Silr̄ dr̄ ꝙ argu mentū pcedit de potētia q̄ req̄rit determinatā ꝓportionē in obiecto: ſ alias nō. ¶ Ad octauū dr̄ ꝙ cognoscere infinita est duplr̄: vel cōfuse: vel determiate. Silr̄ cog̃scere ē duplr̄: vel adeq̄te vel dissilr̄. Dicať ḡ ꝙ cognoscere infinita determia te ⁊ infinitū adequate sūt eiusdē pfectiōis: sed cognoscere infinitū cognitiōe indistincta ade quate in infinitū deficit a cognitiōe distincta finitoꝝ. ꝫ nō sicut distincta cognitio infinitoꝝ boim est impossibilis: ita ⁊ adequata cognitio dei: ⁊ hoc pbat argumētū. ¶ Ad nonū dr̄ ꝙ vbū non rep̄ñtet p modū speculi naturaliť rep̄ñtāť sed cāt libere in vidēte se cognitionē quā vult ⁊ cuiꝰ cognitionē vult nō cāt. Vñ possibile eēt in telligere verbū: ⁊ tñ nullā creaturā actualiť in telligere: ⁊ eēt nihilominꝰ btūs q̄tū ad p̄ncipa lē p̄tē btitudinis. Vñ nego ꝙ essentia dīna na turaliť rep̄ñtet creaturā intellectui btō ſ tm̄ vo lūtarie: q: eēntiā diuinā rep̄ñtare creaturā nō est aliud nisi cāre noticiā illius creature intelle

ctui. ⁊ nō plꝰ creat deꝰ talē noticiā naturaliť ꝙ lapidē. ¶ Ad vltimū dr̄ ꝯcedēdo ꝙ btūs hȝ secu ritatē de sua btitudine: q: credit ꝙ sp̄ erit btūs ⁊ ita est ꝙ sp̄ erit btūs: scit tñ bene ꝙ possibile est ꝙ nō sit btūs. Vñ btm̄ eē certū de sua btitu dine pōt duplr̄ intelligi. Vno mō ꝙ sciat se sci re btm̄: ⁊ ꝙ impossibile ē eū nō esse beatū. Alio mō ꝙ sciat se btm̄ ⁊ poterit aliť esse: ſ tñ ꝙ aliť nō erit. Prima certitudo ē impossibilis creatu re cum sit impossibile ꝙ creatura maneat nisi a deo cōduceť impossibile ē deū aliť quālibet con seruare creaturā. ſ scđo mō creatura ē certa de sua btitudine. Vlteriꝰ ad argumētū cōcedēdū ꝙ actꝰ ille q̄ est mō securitas pōt nō esse: ⁊ nun q̄ fuisse securitas. Sȝ ex hr̄ nō seq̄ť ꝙ deꝰ pōt fa cere p̄teritū nūq̄ fuisse p̄teritū. vñ demōstrato actu q̄ est mō securitas: in mēte lini iste actꝰ po test nō esse: ⁊ p ꝯñs ita pōt esse ꝙ iste actꝰ nūq̄ fuit: tñ impossibile ē q̄n iste actꝰ fuit. Sȝ de tali bus pleniꝰ patebit qñ ageť de futuris ꝯtigētibꝰ.

Tertius articulꝰ est re:

spōdere ad rōes. ¶ Primū p̄ncipale rēdit p quat tuor formas ad pbādū ꝙ vna persona in diui nis debȝ diligi plus q̄ alia. Dicēdū ē ꝙ nō. ¶ Ad primā formā qñ arguiť ꝙ filiꝰ debet diligi q: fi lius ē redēptor. Cōcedo: ſ ita dȝ diligi pater si ue ppť eādē cām videlȝ ꝙ filiꝰ est redēptor. nā ꝙ filiꝰ redemit eq̄liter fecit pr̄ sic filiꝰ: licȝ nō sit stricte loquendo redēptor. redēptionē misit po pulo suo. ¶ Et ad auctoritatē Bern̄. aliorūq; san ctoꝝ. verū est ꝙ in suis ꝯtēplationibꝰ magis va lēt ad deuotionē q̄ ad disputationē. Vñ ad ex citandū affectū vtunť locutiōibꝰ figuratiuis ⁊ dimittūt locutiōes ꝯfusas. Cōcedo aūt ꝙ opꝰ redēptiōis reddit xp̄m sup oīa diligēdū ⁊ plus q̄ opꝰ creatiōis. ⁊ dico ꝯñter ꝙ sic reddit ama bilē ita ⁊ p̄rē eq̄liť amabilē: ⁊ sp̄m scm̄ silr̄. ¶ Et qñ dici tur ꝙ opꝰ redēptiōis. ⁊c. capiēdo redēptorē stri cte. s. p psona q̄ patiēdo redemit. Dicēdū ꝙ nō imo illud opꝰ fuit eq̄ cātū a psona p̄ris ec sp̄us scti sic a psona filij: ⁊ ita eq̄liť reddit oēs diligi biles cū oēs vnꝰ fuerint redēptor: extēdēdo no mē redēptoris ad faciētē vel cāntē redēptionē. ¶ Ad scđm de btā virgine dico ꝙ oīni rōne q̄ de buit diligere filiū suū: debuit etiā diligere p̄rē ⁊ sp̄m sanctū: non tñ debuit diligere patrē aut sp̄m scm̄: q: aut pr̄ aut. sp̄s scs fuerit filiꝰ eius: sed q: vnū sūt pr̄ ⁊. sp̄s scs ⁊ is q̄ fuit filiꝰ suꝰ. ¶ Ad tertiū de duplici p̄cepto de diligendo xp̄o ⁊c. pōt dici ꝙ scđȝ p̄ceptū ē solū de hūanitate xp̄i: nō de diui nitate xp̄i: ⁊ illud p̄ceptū nō obligat hoiem ad diligendū obiectū ipius precepti q̄tū obligat primū preceptū ad diligendū obiectū cadens sub illo precepto. Vnde ꝯñter dico ꝙ debuit di

Margin notes: Ad sextum; Ad septimū; Ad octauū; Ad nonum; Ad d… ; Ad prim… ; Ad prim… ; Ad cōfirm… ; Ad secund… ; Ad tertiam

ligere filiū q: de⁹ fuit ꝛ q: hō: nō tamē pl⁹ ꝓpter vtrūq; ꝙ ꝓpter ꝑmū tm̄. vn̄ nō seqtur: plurib⁹ ꝑceptis teneoꝛ diligere xp̄m ꝙ p̄rē: magis teneoꝛ xp̄z pl⁹ diligere ꝙ patrē. Aliter pōt dici ꝙ ly plus pōt determiare ly teneoꝛ vl̄ ly diligere in hac ꝓpōne teneoꝛ pl⁹ diligere filiū ꝙ patrē. pri mo mō ē vera: q: plurib⁹ ꝑceptis obligoꝛ. secun do mō f'la: q: nō teneoꝛ sibi mai⁹ velle nec intē sius velle.

Ad quartam. Ad quartā formā ↄcedo ꝙ hō magꝭ tenet̄ diligere filiū ꝙ angel⁹ ꝓpt̄ incarnationē. eodē mō ꝙ magis tenet̄ diligere patrē et sp̄m sctm̄ ꝙ angel⁹ ꝓpt̄ eandē cām: sic sup̄i⁹ dictū est.

V. Ad secundū. Ad scḋm p̄ncipale qn̄ q̄rit̄: aut hō tenet̄ di ligere deū finite aut infinite. dico ꝙ illa aduer bia p̄nt determiare actū diligēdi rōne act⁹ vel rōne boni voliti nā q̄cūq; diligit aliq̄d vult dile cto bonū aliq̄d. si p̄mo mō tūc tenet̄ hō diligere deū finite tm̄. si scḋo mō infinite: q: tenetur sibi velle bonū infinitū videlꝫ b̄titudinē diuā. Et ad Bernardū qn̄ dicit ꝙ mod⁹ diligēdi deū est diligere sine mō. Patꝫ ꝙ hoc v̄bū est excitamē tū deuotionis nō enūciatiuū veritat̄: vt ly sine mō determiat bonū qḋ debem⁹ deo optari. qḋ est bonū sine mō ꝛ sine mēsura: qḋ est bonū in finitū.

X. Ad tertium. Ad tertiū pōt dici ꝙ capiēdo hoīeꝫ via toreꝫ in certa dispōne ꝛ certis circūstātijs. hō ta lis pōt diligere deum ꝙtū pōt illis circūstātijs nō augmētatis. ita ꝙ ap̄l⁹ vel ꝑfecti⁹ nō pōt in xta viā expositā in p̄mo articulo qn̄ dicebat̄ po nat̄ in esse. ꝛ qn̄ infert̄: g̃ implet p̄ceptū sicut im plebit̄ in patria. nego ↄñaꝫ q: ꝙtūcūq; diligat diliget min⁹ intense ꝙ faciet in patria: ꝛ tn̄ dili get inq̄tū pōt nūc. iō implebit p̄ceptū in plen tudine vie nō in pleītudine patrie.

Y. Ad quartum. Ad quartū ↄcedit̄ ꝙ obligat̄ hō diligere deū pl⁹ ꝙ se. ꝛ qn̄ arguit̄ ꝙ hoc ē impossibile: q: se ip̄m nō pōt hō nō diligere. Dicēdū ꝙ si loq̄mur de dilectiōe ac tuali q̄ ē act⁹ elicit⁹ a volūtate cognoscēte actu aliter obiectū dilectū manifestū est ꝙ hō pōt se nō diligere sicut se nō pōt cogitare. Silr̄ ad for mā qn̄ arguit̄ si ip̄m nō pōt nō diligere: deū po test nō diligere: g̃ mag̃ diligit se ꝙ deū. Forma arguēdi nō vꝫ. nisi ly magis sit idē qḋ firmi⁹. et sic ↄclusio est ↄcedēda. Vn̄ dr̄ cōiter ꝙ magis aliq̄d alio diligi dr̄ multiplicit̄. p̄mo mō q: fir mi⁹ diligit̄. scḋo mō q: intēsiori actu elicito. ter tio mō q: mag̃ bonū sibi optat̄. p̄mo mō hō nō tenet̄ mag̃ diligere deū ꝙ se. nec scḋo mō: quia eq̄ intēso actu pōt licite diligere deū ꝛ creaturā sed tertio mō dr̄ hō mag̃ diligere deū ꝙ se: ꝛ sic magis etiā tenet̄ diligere humanitatē xp̄i ꝙ se.

Z. Ad scḋaꝫ formā. Ad scḋaꝫ formā qn̄ arguit̄ eē beatū nō est de⁹: ꝛ illud ꝓpt̄ se amat̄ ꝛc̄. Pōt dici ꝙ eē beatū in cludit b̄re deū ꝛ frui deo: ꝛ rōne illi⁹ inclusi dili git̄ ꝓpt̄ se et ꝓpt̄ se appetit̄. sup hoc tn̄ statim mouebit̄ qḋ q̄d sit obiectū imediatū fruitiōis.

Queritur vtrū ob

Questio VII. A. Primū p̄ncipale. Q iectū fruitiōis b̄titudīs sit de⁹ vel ali ud a deo. Qḋ aliud a deo ꝓbo. q: idē est obiectū fruitiōis b̄titudīs qḋ est obiectū desi derij viatoris. hoc pꝫ. q: illud qḋ viatoꝛ summe desiderat dabit̄ sibi ꝑ mercede: sed obiectū desi derij viatoris nō ē de⁹. cui⁹ ꝓbatio ē: q: deside riū est respectu nō hiti. Vn̄ si q̄rat̄ amatori q̄d desideret: rn̄det desidero h̄re deū: vel videre de um: vel frui deo: sed nullū illoꝝ est deus. g̃ obie ctū fruitiōis ē aliud a deo.

B. In oppositū. Ad oppositū. illud est obiectū fruitiōis qḋ ē ꝓpt̄ se sup oīa diligē dū: tale nō est nisi de⁹. sic pꝫ ꝑ btm̄ aug. i. de tri. [illegible]. viij. ꝛ ix. g̃ ꝛc̄.

Decisio q̄stionis. In ista q̄stione duo faciā. pri mo describa duas vias in articulo ↄclusionis: ꝛ rn̄debo ad motiua earū. scḋo dicā aliter ad q̄ stionē.

Probatio prima. Opinio prima. Quātū ad p̄mū ē vna opinio q̄ ponit ꝙ obiectū imediatū fruitiōis est ip̄a visio quā hꝫ ipse b̄tūs ad deū ꝛ nō ip̄e de⁹. Quā ꝓbat mgr̄ p̄mo sic. delectatio ē de ista visione: delectatio ē fruitio. g̃ fruitio ē de ista visione.

Secunda. Scḋo sic. sic fruitio ī hꝫ in via ad suū obiectū. sic fruitio in patria ꝓportioñabilr̄: s̄ fruitiōis in viā obiectū ꝛ cā ē intellectio ꝛ nō res extra. g̃ eodē mō obie ctū ꝛ cā fruitiōis in patria erit visio vel cogni tio ꝛ nō de⁹ immediate.

Tertia. Tertio sic. de⁹ nō ē ob iectū fruitiōis nisi quaten⁹ cognit⁹: g̃ immedia tū obiectū fruitiōis ē cognitio.

Quarta. Quarto sic. de siderīū est respectu cōpleti ꝛ nō respectu incō pleti: sic hō nō desiderat vinū. s̄ desiderat bibe re vinū: g̃ h̄re vinū. de⁹ aūt nō est aliq̄d ↄpletū g̃ ꝛc̄.

Quinta. Quinto sic. desiderīū est respectu futuri s̄ de⁹ nō est futur⁹: g̃ ꝛc̄.

Scḋa opinio. Alia opinio ē ꝙ actus b̄tific⁹ est visio ꝛ fruitio. nec tn̄ illa visio hꝫ deū ꝑ obiecto immediato: s̄ act⁹ vidēdi deū. Vnde act⁹ b̄tific⁹ est vn⁹ act⁹ reflex⁹. Naꝫ iō dr̄ creatu ra rōnalis b̄ta nō q: videt deū: s̄ q: videt se vi dere deū: ꝛ diligit se diligere deū.

Probatio prima. Hec opinio ꝓbat̄ multipliciter. p̄mo sic. in actu b̄tifico ꝑfe ctissimo cōsurgit b̄titudo: s̄ hm̄ōi act⁹ est actus reflex⁹: q: sic dr̄ .viij. phisicoꝝ. posteriora gene ratiōe sūt priora ꝑfectiōe: s̄ act⁹ reflex⁹ est poste rioꝛ gñatione actu recto. g̃ ꝑfectioꝛ. ꝛ sic ꝑ actū ꝑfectissimū distinguit̄ potētia immaterialis a materiali. sed hm̄ōi actus est reflexus. q: poten tia imaterialis nō: g̃ illud est ꝑfecti⁹ qḋ habet actū reflexū: g̃ in illo ↄsistit b̄titudo.

Secunda. Scḋo sic act⁹ reflex⁹ magis q̄etat ꝙ act⁹ rect⁹: q: hō vidꝫ deū desiderat videre: ꝛ quando videt se videre non desiderat vlterius.

Tertia. Ex quo arguitur sic. Il lud qḋ vltimo quietat est actus beatificus. sed illud ē act⁹ reflex⁹ quo hō videt se videre deū. q: tūc ↄplete satiat̄ ei⁹ appetit⁹: g̃ ꝛc̄.

Quarta. Quarto sic

me act⁹ est btific⁹ quē maioꝛ seq̄tur delectatio: sed maioꝛ delectatio sequitur actū reflexū q̄ₐ actū rectū. Mōˀ pbat̄ p illō .x. ethicoꝝ. vbi dicit̄ ꝙ delectatio sentit se h̄re sensibilitatē: ſ null⁹ pōt sentire se h̄re nisi p actū reflexū. ḡ ꝛc. Quinto act⁹ reflex⁹ includit in se tā actū rectū q̄ ei⁹ obiectū: sicut visio qua video me videre lapidē: ſi tū aīa talis apphēdit tā visionē q̄ lapidē. visio ergo est pfectioꝛ actu recto. Sꝫ sicut frequēter acceptū est in pfectissima cognitiōe cōsistit btitudo: ḡ ꝯsistit in actu reflexo. Sed neutra illarū opinionū ē vera: nec cōsona mēti btī aug. Unde ꝯtra p̄mū arguit̄ dupl̄r. Primo sic. si illa essꝫ vera seq̄retur ꝙ aliq̄d aliud a deo esset sup oīa diligendū. ꝯn̄s f̄lm. ꝯn̄a pbat̄ ex hypotesi opinionis. nā visio esset immediatū obiectū. Falsitas ꝯn̄tis pbat̄: q2 oīe aliud a deo est ꝑpt̄ deū finaliter diligendū. Silr̄ ꝛ est ꝯtra btm aug. dicētem .i. ꝯfes. ca. p̄mo. ꝙ nihil aliud pōt satiare coꝛ nostrū. fecisti nos inq̄t dn̄e ad te: ꝛ inquietū est coꝛ nr̄m donec req̄escat in te. Cōtra scḋam arguit̄ sic. nā seq̄tur ꝙ visio soli⁹ dei nō sufficeret ad btificādū hoīem sine cognitione alicui⁹ creature. ꝯn̄s est cōtra aug. i. ꝯfes. ca. iiij. Beat⁹ qui te scit ꝛ si alia nesciat: qui et te ꝛ alia nouit: nō ꝑpter hoc beatioꝛ: sed ꝑpt̄ te solū btūs. Sꝫ ꝯtra dictā rōēꝫ ꝙ nec ratio ista nec auctoritas mouet: q2 ꝯn̄s nō est impossibile imo verū. Nā impossibile ē ꝙ de⁹ btificet creaturā sine noticia sui: hoc est ipi⁹ esse: vel sine noticia act⁹ beatifici. Silr̄ nisi apphēdat sūmū gaudiū ꝛ sūmā securitatē. Hmōi auctoritas ē aug. v. ꝯfes. lꝫ nō de btitudine patrie sꝫ de bonitate morali quaꝫ xp̄ian⁹ debet h̄re in via. Eius p̄mū est vidēdo sicut dicit̄ Math. v. Beati paupes spū. vn̄ loquit̄ Aug. ibidē de scientijs sclarib⁹: ꝛ spēaliter de astrologia ꝛ cognitiōe sensitiua. Et vult dicere licꝫ hō sciat ista ꝛ ignoret legē xp̄ianā infelix ē. q̄ vero ista nouit ꝛ dtū silr̄. i. legē dei ꝛ glorificat deū. iuxta istā cognitionē btūs ē nō ꝑpt̄ illā scientiā. ſ ꝑpt̄ cognitionē dei. h̄ est btitudinē ꝯseq̄t̄. nō ꝑpt̄ sciētiā taliū rerū: ſ ꝑpt̄ legem dei obseruādā. Et iō illa auctoritas nō loq̄tur de cognitiōe dei btifica ī patria: ſ de cognitiōe enigmatica: hic ī via tm̄. Scḋo arguit̄ sic. si btitudo ꝯsisteret ī actu reflexo seq̄t̄ ꝙ beat⁹ vl̄ eēt non beat⁹ vel haberet actus reflexos infinitos ꝯn̄a pꝫ: q2 sic q̄ñ hꝫ actū p̄mū pceptiuū quo videt deū nō ē pfecte btūs donec hēat actū reflexum q̄ est pfectioꝛ illo: ita nec q̄ñ hꝫ istū actū reflexū erit pfecte beat⁹. donec habuerit actū reflexū respectu illi⁹ q̄ dr̄ pfectioꝛ illo ꝙ qua rōne actus p̄im⁹ dr̄ pfectioꝛ reflex⁹ illo actu recto: q2 includit pfectionē act⁹ recti: ita ali⁹ reflexus est pfectioꝛ actu p̄mo reflexo. ꝛ eodē mō ali⁹ respectu isti⁹: ꝛ sic ī infinitū. Et seq̄t̄ ꝙ vel nō erit pfecte beat⁹: vel hēbit act⁹ infinitos: qḋ ē impossibile. Tertio sic. si act⁹ reflex⁹ est pfectioꝛ recto: q̄rit̄ a quo hꝫ illā pfectionē vel ab obiecto: vel a potētia. nō a potētia. q2 eadē est. nec ab obiecto: q2 obiectū act⁹ recti ē infinite pfectiōis: ergo null⁹ act⁹ obiectū est eo pfecti⁹: ḡ fundamētū isti⁹ pōnis ē f̄lm. ꝙ act⁹ reflex⁹ sit pfectioꝛ actu recto. Ad p̄mū argumētū qḋ ē. delectatio est ex ꝯiūctiōe ꝯuentētis cū cōuenientī: qḋ ē delectatio ꝛ ꝯiūctio btī ad deū. Cōcedo q2 visio vel cognitio bn̄ ē cā fruitiōis: ſ nō ē obiectū qḋ diligit̄ p istā fruitionē: nec argumētū hoc pbat. vn̄ q̄ñ accipit̄ delectatio ē de visiōe: ē quasi orō trūcata: ꝛ dꝫ pfici addēdo terminū denotātē obiectū visiōis: q2 delectatio ē de visiōe dei: hoc ē cātur de deo viso. Ad scḋꝫ facile ē respōdere ꝙ .s. nō pl⁹ ꝯcludit̄ nisi ꝙ cognitio ē causa fruitiōis saltē ptialis: tā in via q̄ in patria: ꝛ h̄ est verū. Ad tertiū ꝯn̄a nō vꝫ. sic nō seq̄tur soꝛtes nō est dilect⁹ a me nisi q2 cognit⁹: ḡ obiectū dilectiōis mee ē cognitio soꝛ. ꝛ nō soꝛ. Ad q̄rtū q̄ñ dr̄ ꝙ desideriū ē respectu ꝯplexi. dico ꝙ hoc est f̄lm: q2 ego hēo q̄ñ mihi placꝫ formare ī mēte mea: et desideriū ē respectu nō h̄iti: vel nō eomō h̄iti quo desiderat: sic cōiter sumit̄: dato ꝙ obiectuꝫ desiderij nō pōt signi conueniēter per orōnē cōplexā: ita ꝙ talis locutio sit cōueniēs: desidero videre deuꝫ: vel h̄re deū: vel dicere ꝙ tm̄ de⁹ sit p̄ncipl̄e obiectū hui⁹ desiderij: ꝛ visio scḋariū: ita ꝙ desiderat h̄re vnā visionē: ꝛ ꝙ deus sit obiectū illi⁹ visiōis. ꝛ ꝑpt̄ eū soluꝫ desiderat̄ illa visio: ꝛ iō p̄nci. obiectū illi⁹ visiōis ē de⁹. Ad q̄ntū ꝙ desideriū aliq̄ñ est respectu futuri ꝛ aliq̄ñ respectu p̄ntis. nā aliq̄s aliq̄ñ desiderat fic⁹ vel poma q̄ñ nulla sūt. ꝛ aliq̄ñ desiderat ea corā se ī arboꝛe p̄ntia: pꝫ q2 desiderat ea h̄re: et comedere ea. Et eodē mō ꝯcedēdū ē ꝙ desideram⁹ videre deū sed ꝑpt̄ deū ꝛ nō ꝑpt̄ visionēꝫ in se. Ad p̄mū alteri⁹ opiniōis ꝙ act⁹ reflex⁹ nō est magis pfect⁹ in btitudine q̄ act⁹ rect⁹. Nā adhuc ē dubiū an sit act⁹ ali⁹ rect⁹ ꝛ reflex⁹: et de h̄ dicet̄ infra. Dato ꝙ sit ali⁹ dici posset ꝙ nō erit pfectioꝛ. Et ad dictū ph̄i dicēdū ē ꝙ aliq̄ñ ē vetū ꝛ aliq̄ñ est f̄lm. nā pri⁹ pducit̄ aīa intellectiua posteri⁹ accidētia q̄ recipiūt̄ in aīa .s. ꝯgnitiōes hit⁹ ꝛ passiōes. ſ ponēdo plēs formas verū est assūptū ꝙ pfectioꝛ forma posteri⁹ inducit̄: ꝛ p̄cedētes sūt dispōnes ad illā. Ad scḋm dico ꝙ potentia materialis distinguit̄ ab imateriali p actū rectū vel reflexū: nec ecōuerso: q2 quecumq; res distinguit̄ ab alia distinguitur per seipsam. ꝛ cōceditur ꝙ hoc est propꝛiū potētie immateriali quia possit cognoscere actum suum: sed ex hoc nō seq̄t̄ ꝙ actus quo cognoscat actū

Quinta

E
Cōtra ābas opi.

Contra rationes

D
Ad primum
Prime opiniōis

E
Ad secundum

F
Ad tertium

G
Ad quartū

H
Ad quintū

I
Ad primum
prime opinionis

K
Ad secundū

L
Ad tertium

suū erit pfectio: quocūq3 alio actu. Ad tertiū qn̄ arguit̄ q̄ actus reflex⁹ magis quietat appetitum. Dico q̄ hoc est falsum. nec sequitur magis quietat̄ intellect⁹ qn̄ videt se videre deū: ergo magis q̄etatur p actū istū: q̄ efficacius multo cātur illa quietatio ab obiecto et ab actu recto. licet nō coplete causet̄ donec habeat̄ talis act⁹ reflexus. vn̄ cāusitas illi⁹ quietatiōis potissime debetur obiecto.

M
Ad quartum

Ad quartū q̄ maior delectatio seq̄tur ad actū reflexū. Dicēdū q̄ siue sequat̄ maior delectatio actū reflexū siue nō: q̄ntitas illi⁹ delectatiōis non est ex actu reflexo s̄ ex obiecto ⁊ actu recto. Et si cōcederet̄ q̄ aliquis posset esse btūs ⁊ tn̄ nescire se esse bcatū: loquēdo de btitudine essentiali sicut dicūt q̄dā: tunc argumēta ista oīa essent euacuata facili⁹ q̄ aliter.

N
Ad quintū

Ad q̄ntū qn̄ dicit̄ q̄ act⁹ reflex⁹ includit pfectionē3 tā act⁹ recti q̄ obiecti hec est falsa. q: tunc aliq̄ creatura includeret deū. Silr dato q̄ act⁹ rectus sit cognitio vtriq3 obiecto videl3 cā act⁹ q̄ cognitio erit cognitio ꝯplexa vtriusq3 ⁊ indistincta: ⁊ sic imperfectior erit cognitio dei q̄ act⁹ rect⁹ ⁊ nō min⁹ bcat⁹.

O
Ad principale

Ad argumētū p̄ncipale qn̄ dic̄ q̄ desideriū nō est respectu btī: cōceditur ⁊ de⁹ est non habit⁹. ⁊ quādo vlteri⁹ dr̄ q̄ incōuenienter tridē querēti q̄d hō desiderat dicēdo q̄ desiderat deum: sed debet dici desiderat videre deū vel frui deo: estimo q̄ si p tale debeat rn̄deri. nō idō seq̄tur q̄ p̄ncipale obiectū desiderij btām sit aliud a deo: sicut nō seq̄tur auatus sūme desiderat aurū: igit̄ aliq̄d aliud desiderat q̄ aurū. vn̄ hr̄e aurū nihil est. vnde ꝯuenter dici deb3 vel q̄ desiderat nihil: vel q̄ desiderat aurū. vn̄ ꝯuenientissime dr̄ auar⁹ desiderat aurū ⁊c̄.

A
Questio VIII
Primū p̄ncipale

Trū fruitio possit

Vtrū fruitio possit manere in volūtate: ⁊ nō eē fruitio. Et arguit̄ q̄ nō: q: hec p̄dicatio est essentialis hec fruitio ē fruitio: g̃ existente re q̄ est fruitio nō pōt ista ꝓpō esse f̄lā: q: si fruitio posset manere ⁊ nō esse fruitio. tūc ille ꝓpōnes essēt ꝯpossibiles: fruitio illa ē ⁊ nō ē fruitio. ꝯn̄s f̄lm sicut p3.

B
In oppositū prio

Ad oppositū arguit̄ sic. fruitio distinguit̄ a cognitione: g̃ fruitio pōt destrui manēte cognitiōe: vel res q̄ nūc est fruitio de potētia dei absoluta. quo posito quero: aut talis creatura fruit̄ aut nō. si nō habet̄ ꝓpositū q̄ manz res q̄ est fruitio ⁊ nūc nō est fruitio. Si sic: g̃ aliquis diligit sūme aliq̄d incognitū. ꝯn̄s f̄lm: ⁊ ꝯ aug. x. de trini. ca. vij in fine. q̄d q̄sq3 prorsus ignorat: amare nullo mō pōt. Et alibi. inuisa diligere possū3: incognita nequaq̄.

Secūdo

Scdo sic. nullus act⁹ in volūtate ē fruitio nisi sit elicit⁹ a volūtate. nec visus imo nec opatio volūtatis eliciat̄ a volūtate vel cōseruet̄. g̃ de⁹ pōt eē cā totalis cōseruās rē que est fruitio sine volūtate: g̃ res illa pōt manere et esse in volūtate absq3 hoc q̄ sit fruitio: g̃ fruitio pōt manere: ⁊ nō est fruitio.

Decisio q̄stionis
C
Opinio prima

In ista questiōe duo sic̄. Primo volo inq̄rere vtrū fruitio btifica sit aliquo mō effectiue a volūtate fruētis. Scdo dicet̄ ad questionē. De p̄mo. est opinio q̄ volūtas nō elicit actionē diligendi deū quo btificat̄: sed ꝓpter sui pfectione causat̄ a solo deo.

Probatur primo

Ad hoc arguit̄ multipliciter. Primo sic. qn̄ sunt aliqua duo supnaturalia vnū pfecti⁹ ⁊ aliud imperfecti⁹. si illud q̄d imperfecti⁹ est nō possit creari nisi a solo deo: ⁊ illud q̄d pfectius est: sed sic se habēt habit⁹ charitatis lumē glorie ⁊ fruitio: q̄ fruitio inter ista ē pfectior: ⁊ tn̄ ista imperfectiora non p̄nt causari nisi a deo solo: sicut oēs cōcedūt. g̃.

Secundo

Scdo sic. potētia libere ⁊ cōtingēter agēs pōt de sua potentia absoluta mediate vel immediate cessare ab actu suo: s̄ volūtas respectu cuiuscūq3 libere ⁊ cōtingēter agit: g̃ silr pōt cessare ab actu respectu cuiuscūq3 obiecti. g volūtas pōt facere se libere non beatam.

Tertio

Tertio sic. nō min⁹ repugnat volūtati beate recipe actū volūtatis a solo deo q̄ volūtati dānate. sed volūtas dānata nō pōt habere se actiue respectu sue volūtatis quia nūc pōt se facere sine illo actu: ⁊ per ꝯn̄s sine tristitia ⁊ pena: q̄d ē f̄lm. g̃ ⁊c̄.

Quarto

Quarto sic. si fruitio pduceret̄ effectiue a volūtate: tūc hn̄s meliora naturalia stāte influētia gn̄ali meliorē cāret fruitionē: ꝯn̄s f̄l3.

Quinto

Quito. sol⁹ de⁹ hab3 reddere p̄miū p laborē: s̄ fruitio ē p̄miū p labore: g̃ ⁊c̄.

Sexto

Sexto sic. ix. de tri. c. x. de magnis. xij. de p̄mis iusticiā tn̄ hō cū creet̄ accepit: ⁊ post casū vtiq3 pdidit. Accepit igit̄ iusticiā ꝓpt̄ quā beatitudinē accipe mereat̄. Et parū ante. qui animā faciet btām accipit meritū suū ⁊ p̄miū dn̄i sui. ergo sicut sol⁹ de⁹ est cā p̄mij. ita solus deus est causa btitudinis ⁊ fruitionis: g̃ fruitio non est alia a volūtate.

D
Scda opinio
Primo arguitur

Alia opinio. S3 cōtra istā opinionē arguūt alij sic. nō min⁹ pfecta est imago in beato q̄ in viatore: sed pfectior: s̄ in viatoris imagine volūtas est cā sui amoris: q: aīa est causa effectiua sue volitionis s̄m eū: ergo ⁊ in patria. ergo sicut in imagine viatoris est patens ꝓles ⁊ amor ꝓcedēs de parēte: et noticia illa erit in patria: ergo ⁊c̄.

Secundo

Scdo sic. aug p̄mo de trini. sic de⁹ res quas cōdidit administrat vt eas ꝓprios mot⁹ hr̄e sinat: ergo q̄to magis res est in statu pfectiori: tāto magis habere pōt ꝓpriū motū. sed ꝓpri⁹ mot⁹ volūtatis ē dilectio: g̃ cū in via in statu imperfectiori possit efficere ꝓhibilit̄ motū illū: multo mag̃ in patria.

Tertio

Tertio sic. qn̄ volūtas vult aliq̄d vult illō sub rōne boni. g̃ q̄to aliquid ostēdit̄ volūtati sub ratione maioris boni. tāto magis potest illud velle.

ergo si voluntas pōt elicere dilectionē ad deū cognitū sub ratione alicuius boni in via: multo magis hoc poterit circa eum clare cognitum in patria: qd̄ est ppositū.

Quarto

Quarto sic. q̄cq̄d rōnabiliter agit ad augmētū gaudij in natura rōnali debet poni eē in btitudie creature rōnalis sed q̄ volūtas pōt cāre actū suū: τ nō solū recipere magis ad augmētū gaudij est in creatura rōnali: g̃ debet hoc ibi poni.

Quinto

Quinto sic. ix. de trini. c. iij. liq̄de tenēdū ē q̄ oīs res quā cognoscim⁹ aggenerat in nobis noticiā sui: ab vtroq̄ eñ noticia parit̃ a cognoscēte et cognito: ergo q̄to pfecti⁹ cognoscitur: tanto pfecti⁹ aliquid noticiā cāre pōt: τ pari rōne dilectionē.

Sexto

Sexto sic. pfectio charitatis vel fruitiōis nō impedit: q: btā virgo in via dilexit deū forte equali dilectiōe cū aliquo nūc in patria: τ tñ ip̄a suas dilectiones effectiue causauit.

Septimo

Septimo sic. nulla dilectio ē meritoria q̄ nō elicit̃ a volūtate effectiue: q: talis nō est in ptāte libera volūtatis: s̄ dilectio aīe xp̄i qua dilexit deū sup oīa fuit meritoria τ fuit effectiue a voluntate: g̃ nobilitas act⁹ sui seu pfectio nō impedit q̄n possit causari a volūtate. τ silr ista dilectio fuit fruitio: g̃ τ cē.

Octauo

Octauo sic. rō bti pōt dictare q̄ deo est fruēdū ergo volūtas pōt cōformiter velle non min⁹ in patria q̄ in via: g̃ pōt elicere actum fruēdi deo alias volūtas nō ageret ꝯformiter.

E Resolutio q̄ōnis

In isto articulo apparet mihi pbabili⁹ dicere scd̄o mō dicendo q̄ ꝑticularit̃ causet̃ a volūtate bti sic in via. Vñ noticia. obiectū. volūtas. sunt tres cāe ꝑtiales fruitionis btifice: alioq̄n nō esset actio immanēs. imo trāsiēs. q: hec ē dr̃a inter actionē immanētē τ trāseūtē: vt patet p̄mo ethicoꝝ. τ ix. metha. q̄ actio immanēs manet in agēte. Ex quo videt̃ q̄ aīa sit aliquo mō actiua respectu cuiuslibet cognitiōis sue τ volūtas silr nisi aīa btā esset habitura aliam opationē in btitudine intelligēdo et vidēdo illud obiectū qd̄ est de⁹: frustra crederet eccl̃ia q̄ aīa indigeret lumine glie ad fruendū deo. Vñ ideo ponit̃ a doctorib⁹ lumē glie vt aīa fortificet̃ τ iuuet̃ ad eliciendū circa illud obiectū excellēs circa qd̄ ī lumine sue nature opari nō posset. Si dicat̃ q̄ illud est verū q: aīa btā vere fruit̃ deo fruitione elicita tñ illa nō est btifica: sed vna alia. Unde hʒ vnā naturalē: τ aliā supnaturalē q̄ nō est in sua ptāte s̄ tm̄ passiue recipit a deo: τ ista ē btifica. Illud nō appet rōnabile: q: si eq̄ intēse diligeret ꝑ vtrāq̄ tunc altera supflueret. Nec est imaginabile q̄ hō diligat duab⁹ dilectionibus eq̄ intēse idē obiectū ꝑ eādē noticiā: vel remissius diligeret ꝑ elicitā q̄ ꝑ infusā τ tūc verisile q̄ illa remissio sibi displiceret et frustra illā eliceret.

F Ad primum Prima opinio

Ad rōnes ad p̄mū q̄n dr̃ τ cē. Dicēdū est q̄ inde dr̃ eius fruitio btifica supnaturalis: q: hō nō pōt suis natalib⁹ ponere se ī tali statu ī quo eliciat illā opationē: tñ cū lūine glie ex collatione diuina τ cognitiōe clara de deo naturaliter pōt aīa illud obiectū diligere. Vñ fruitio nō ē ita supnaturalis sic̃ charitas vel grā vel lumen glie: imo ptim ē naturalis τ ptī supnaturalis vt si aliq̄s cec⁹ eēt tot⁹: τ de⁹ illi miraculose conferret potētiā vidēdi. tūc visio elicita eēt naturalis: licet potētia visiua esset supnaturalis: vt ponēdo q̄ charitas vel grā sit cā ꝑtialis actus meritorij: adhuc ille act⁹ nō esset supnaturalis mere. Silr illa ꝯñā nō vʒ imꝑfecti⁹ creat̃ a solo deo: igit̃ et pfecti⁹ q: hō nō ē pfectior effect⁹ q̄ aīa τ q̄ grā.

G Ad secundum

Ad scd̄ʒ negat̃ minor: q: volūtas creata respectu dei clare visi nō agit libere τ indifferēter: s̄ necessario diligit deū clare visū sine aliq̄ rōne penitētis vel tristitiē. silr dato q̄ volūtas q̄tū est de se posset actu fruēdo libere dimittere. de⁹ aūt sic ad cōtinuationē isti⁹ act⁹ agit q̄ vult volūtas istū actū ꝯtinuare. Vñ cōcedi pōt q̄ voluntas nc̄citat̃ a deo ad illū actū hn̄dū: nō tñ cogit̃ q: act⁹ ille est volūtati summe cōueniēs.

Ad tertium

Ad tertiū de volūtate dānati q̄ volūtas dānati alios act⁹ habʒ nc̄cario deo sic volente: nō tñ sūt illi act⁹ a solo deo: s̄ a deo τ a dānato. Cōtra. act⁹ tales de⁹ nc̄citat volūtate create sicut suo ministro: τ ideo stāte cāūtate p̄ncipalis agētis nō est in ptāte istū cessare: tñ quia nō oīs volitio pōt cāri stāte quacūq̄ noticia in intellectu al's absēte quacūq̄ noticia indr̃nter. Pōt g̃ dici q̄ de⁹ dānato aliā noticiaʒ erroneā vel naturā cōtinuat: tñ stat electio bn̄ τ ordinate volētis: τ sic dicūt̃ obtenebrati in intellectu. Sʒ de h̄ forte sup scd̄m dicet̃ q̄n aget̃ de obstinatione angeloꝝ maloꝝ.

Ad quartū

Ad quartū nō ē dubiū q̄n si de⁹ eque coageret oibus btis tunc habēs meliora naturalia meliorē fruitionē eliceret. sʒ q: de⁹ sic statuit q̄ reddit p̄mia sm̄ bonitatē moralē τ valorē meritoꝝ: nō aūt sm̄ bonitatē τ valorē naturalē. ideo q̄busdā debilioribus nature vt forti⁹ agāt pl⁹ de lūine glie tribuit: itaq̄ pn̄t excellēti⁹ deū diligere.

H Ad quintū

Ad q̄ntū dicēdū q̄ premiū iustoꝝ est ip̄emet de⁹ τ stat⁹ iste in quo hō potest frui deo. τ hoc habet hō a solo deo et nō a se: τ ideo nō seq̄tur q̄ aliq̄s pōt se btificare

I Ad sextum

Ad sextū de auctoritate aug. dicendū q̄ non seq̄tur accipit p̄miū suū a deo: ergo nō effectiue elicit fruitionē: q: fruitio accipitur a deo sic̃ a causa ꝑtiali: τ a se sicut a cā ꝑtiali. Vñ stant bene simul q̄ accipiat premiū suū a deo: τ tñ q̄ ip̄e sit cā ꝑtialis iusticie sue: tamē illā hʒ a deo ita casualiter erit in beatitudine. multa tamen sunt in btitudine q̄ nō esset ab hoīe aliquo mō nō effectiue sic̃ lumē glie dotes corpis τ hm̄oī.

K Secūdi articuli

Secundus articul⁹ est

dicere ad formā questiōis: ⁊ suppono p̄mo hic quattuor ꝓpōnes. Prima ē ꝙ fruitio ē opatio mētal' ⁊ imanēs in creatura itellectuali. et h̄ pꝫ per mētē btī aug. q̄ ponit fruitionē esse actū voluntatis. Et ꝑm ph̄m. x. ethicoꝝ. felicitas ꝯsistit in opatiōe intellectuali.

Prima ꝓpositio

L *Secunda*

Scd̄a ꝓpō est ꝙ opatio intellectualis ē vna q̄litas distincta a natura opante: vt ōndet infra q̄n ageť de opatione intellect⁹. Et hoc ad p̄ns pꝫ ꝙ aīa oēs suas recipit opatiōes q̄ sūt immanētes: sicut pꝫ p̄mo ethicoꝝ. ⁊ ix. metha. Nihil aūt recipit se: ḡ opatio nature intellectualis dr̄t a natura opante: sed nō sicut substātia a substātia: ſ sicut q̄litas a substātia. Itē ꝑm cōiter loquētes natura intellectualis ē cā sue dilectiōis: vel ē cā sui ipi⁹.

M *Tertia*

Tertia ꝓpō est ꝙ nulla q̄litas ē cā alicui⁹ operātis nisi causeť ab ipo opante. Hec videť rōnabilis: q: illud est actu aiam opari et hr̄e opationes. ḡ nō opať nisi causando talē qualitatē: ergo nō hꝫ opationē. Vn̄ si volitio fieret totaliter ab extrinseco nō pl⁹ video ꝙ posset dici illi⁹ opatio mētis in qua esset q̄ lux posset dici operatio aeris: vel calor in aqua opatio aq̄. Itē inter opationē immanētē ⁊ trāseūtē nulla est dr̄a nisi ꝙ vna maneat in suo efficiēte. alia trāsit in passum distinctū ab efficiēte. ſ impossibile est ꝙ calor aq̄ dicať calefactio ignis vel opatio ignis: nisi causeť ab igne. ḡ nec eadē rōne dicit volitio immanēs in agente: nisi agať ab eo cui dicať immanere: nec aliter ei⁹ opatio nūcupať.

N *Quarta*

Quarta est. oēm rē causabilē de⁹ pōt causare n̄lla creatura cōcānte: ⁊ oēm effectū iā ꝓductū sol⁹ ꝯsuare nulla creatura ad illā ꝯsuatōēꝫ coagēte. h̄ ꝓpō apd̄ theologos ē satis nota: q: alioquin nō esset ibi oīs sufficiētia ptātis ⁊ potentie ad faciēdū miracula multa q̄ visa sūt supra ⁊ q̄ possibilia sūt. Sīlr̄ suppono ꝙ sb̄a habeat aliquā cāūitatē effectuā sup suā accidēs: et nō sit mere in potētia ꝯdictiōis ad suā ꝓpaā passionē: q: tūc posset ignis carere suo ꝓprio calore ⁊ corū⁹ nigredine: ⁊ cignus albedine: ⁊ sic de alijs. ḡ pari rōne vino ē dare aliquē saporē ꝓpriū cāūi a sb̄a vini: quo carere non pōt ⁊ esse vinū. Quo posito maīfestū est ꝙ de⁹ in sacramēto altaris ꝯseruat effectum cāe: q: sb̄aꝫ vini ipa sb̄a destructa. Sīlr̄ de⁹ pōt suspēdere actiōeꝫ potētie actiue create ne agat in passū approximatū sic̄ crediť fecisse de trib⁹ pueris in camino ignis. Daniel. 3. ḡ cū pōt ꝓducere effectū ignis igne nō coagēte pōt igne approximato cāre calorē sine igne cōcānte. ⁊ eadē rōne ꝯsuare effectū ab igne ꝓductū igne nec cōcānte.

O *Correlariū*

Ex isto seq̄ť ꝙ eadē res pōt esse opatio ignis ⁊ postea manere sine hoc ꝙ sit opatio ignis. Patet ꝯn̄a: quia si ignis ꝓducat calorē in ligno ꝑ horā verū est ꝙ opatur ⁊ calefacit lignū. supplicat igiť deus vice ignis cōseruādo istū calorē. tūc iste calor qui pri⁹ fuit opatio manet: ⁊ iā nō est opatio ignis ⁊ pri⁹ patiebať ab igne: et modo nihil patiť ab igne. Et pari rōne pōt de⁹ facere ꝙ ignis iterū pari rōne sīc cā ꝑtialis cōseruat calorē quē produxit: ⁊ tūc erit calor iste iterū opatio ignis: et sic pōt vna q̄litas infinities si de⁹ voluerit esse nūc opatio ignis: nūc nō ē opatio ei⁹: manēat tamē eadē q̄litas oīno. Relinq̄ť igiť ꝙ de⁹ pōt supplere vicē in agēdo: ⁊ suspēdere ꝓ libitu suo actionē ⁊ cāūitate cuiuslibet cāe respectu sui effect⁹: ⁊ manutenere effectū.

P *Rn̄sio ad q̄ōnem*

Istis q̄ttuor suppositis ꝓpōnib⁹ patꝫ q̄d est dicēdū ad articulū q̄stionis. Nā ex p̄ma ꝓpōne habeť ꝙ fruitio ē opatio fruētis. Et ex scd̄a ꝙ fruitio est vna q̄litas distincta absolute ab illa fruitiōe. Et ex tertia ꝙ q̄litas nō ē opatio: nisi teneať effectiue ab opante. Et ex q̄rta ꝙ eadē q̄litas vna vice pōt hr̄e creaturā opātē ꝑ cā ꝑtiali. ⁊ alia vice deū ꝑ cā totali. ⁊ sic nō est opatio creature postq̄ fuit opatio creature: iō regula ista ꝯcedit ad p̄sens ꝙ fruitio pōt manere in mente creata sine h̄ ꝙ sit res q̄ est fruitio manebit in volūtate ⁊ nulla volitas ꝑ istā rē fruet. ⁊ eodē mō res que est visio dei maifesta pōt eē i aia xp̄i vel petri aia nō vidēte deū ꝑ istā rē q̄ nūc est visio. Cui⁹ causa ē quia illa nō dr̄ visio nisi q̄n est opatio: nec ē operatio q̄n est totaliter a deo.

Arguitur primo

Sed ꝯtra illud arguiť p̄mo sic impossibile est esse trāsitū de ꝯtradictorio in ꝯdictoriū sine ꝓductione vel corruptiōe alicui⁹ rei vel motu locali vel lapsu tēporis sic ꝙ iste lapsus sit cā inferēs ꝓpōnis de nouo: sed data scd̄a ꝓpōne hec ꝓpō est f̄ra: igiť illa positio nō est bona. Mi. aūt data hac positione posita superi⁹ falsificeť ista r̄la: patet manifeste: q: possibile est ꝙ idē ignis nūc calefacit h̄ lignū: et nūc nō calefacit h̄ lignū sine corruptione vel ꝓductione noue rei: q: nihil corrūpiť in ligno: q: idē calor manet qui pri⁹ fuit ⁊ oīa alia nec ignis ē mot⁹ localit̄ nec lignū: ſ sūt penit⁹ vt pri⁹. Nec lapsus tp̄is sufficit ad verificāduꝫ ista ꝯdictoria successiue. Manifestū est q: non est maior rō q̄re lapsus tp̄is sufficeret ꝙ ignis calefacit hoc lignū q̄ quācunq; aliā ꝓpōnē de toto mūdo: ḡ relinq̄tur ꝙ si dicta positio sit vera: ista famosa ꝓpō est f̄la: vel oportꝫ redire ad antiquos reales ⁊ dicere ꝙ actio ignis corrūpitur in casu tali. ⁊ ꝙ est res alia a calore in igne: ⁊ a calore in ligno q̄d̄ est verisimile. Patet illud de istis ꝯdictorijs: iste calor ē calefactio. iste calor nō est calefactio. illud lignū patiť. illud lignū nō patiť: ⁊ sic de infinitis ꝯdictorijs seq̄ť idem

Secundo

Scdo sequitur q̄ deus pōt facere de nō bt̄o bea tū: ⁊ de bt̄o nō bt̄m nullā rē annihilādo: vel nul lam rē pducēdo: qd̄ videt̄ magnū incōueniēs. ꝯña patet: q2 potest facere de non vidēte vidē tem: ⁊ de nō fruēte fruentē ⁊ ecōtra nullā rē an nihilando corrūpēdo vel pducēdo. sed solū hoc q̄ de⁹ se facit de cā totali ptialē ⁊ ecōtra ⁊ sus pēdat actionē creature ⁊ reddat ei actionē suā ꝯñs patet.

Q
Rñsio ad primū

Ad primū istorū dicendū sine asser tione: ꝯcedēdo tn̄ q̄ illa regula est fl̄a quā dicit etiā si intelligat̄ de quocūq3 transitu a cōtradi ctorio in cōtradictoriū a quacūq3 cā fiat. Sive ro intelligat̄ stricte de trāsitu naturali ⁊ p cau sas creatas agētes sine miraculo: ppō est vera. Un̄ dico q̄ virtute diuina pōt fieri trāsitus de verificatiōe vni⁹ cōtradictorij ad veritatem alterius sine aliquo istoꝝ superius positorum videlz corruptione pductiōe ⁊c. saltē in duob⁹ casibus vt videtur. Un⁹ est de vnione cōposita ad quācūq3 naturā totā. Unde de⁹ possz facere trāsitū. s. a cōtradictorio isto. de⁹ non est lignū: ad ꝯtradictoriū de⁹ est lignū. ⁊ sic de quacunq3 alia causa nullā rē corrūpēdo vel pducēdo vel trāsmutādo localiter: nec lapsus tp̄is facit hoc manifestū est. Assūptū pbat̄ p scholā cōem ne gantē respect⁹ q̄ verbū pōt dimittere hūanita tem ⁊ nulla re dep̄dita vel de nouo adueniēte fieret hō: ⁊ denuo remutari ⁊ fieri nō hō: ⁊ sic ve rificātur multa ꝯdictoria: sine hoc q̄ aliq̄d illo rū quattuor esset in cā. Alius casus est quando deus de agēte totali fit ptialis: vel de partiali agēs totale. sicut exēplificatū est.

R
Ad secundū

Ad scd̄m di cendū cōsilr cōcedēdo ꝯclusiones q2 argumēta cōcludūt verū. Sed ꝯtra illud est argumētum qd̄ achilles credit̄: actionē ⁊ passiones esse res distinctas ab agēte ⁊ patiēte: ⁊ oīd⁹ reb⁹ abso lutis arguit̄ sic. Qñcūq3 ppō verificat̄ p reb⁹ ⁊ du ab⁹ reb⁹ existib⁹ manet ppō falsa: oportet po nere aliā rem ad hoc q̄ ppō sit vera: sed ista p positio ignis calefacit lignū infert̄ p rebus po sito q̄ ignis sit debite approximat⁹ ad lignū: et ipm bene positū ad patiēdum verificatur illa ignis calefacit. ergo oportet ponere actionē re seruatā: quia posita hec deuenit vera ignis cale facit. Ad illud argumētū qd̄ multū mouet pōt dici negādo assumptū qd̄ est fundamētū toti⁹ pōnis. ⁊ pbo q̄ est fl̄m. Ubicūq3 ppō infertur de nouo p solū motū localē sicut hic sortes qui escit: sortes nō quiescit. sortes est in domo: sor tes nō est in domo: ⁊ siles. Silr vbicūq3 alia p positio infert̄ p lapsum tp̄is sicut hic. ille lapis iacuit hic p triēniū: ille lapis nō iacuit p trien niū. isti debet̄ vnus denarius: isti nō debet̄ vn⁹ denari⁹. pmittat sortes platoni si vixerit cras hora prima q̄ dabit sibi vnū denariū. ⁊ in tali bus casib⁹ infinitis. silr in istis hec natura ē vnita verbo hec natura nō est vnita verbo. vn̄ ppōes multe nō verificant̄ solū p rebus p q̄ bus termini sincathegoreumatici supponūt q̄ ponunt̄ in ppōnibus: sed q2 hec est de illis re bus sicut p terminos seu ꝯceptus sincathego reumaticos positos in ppōnibus denotatur: ⁊ ecōuerso. vn̄ si oēs res sint p q̄bus ppō dicitur verificari si nō sit ita tunc res illa p sincathego reumata posita vel inclusa in ppōne denotet̄ q̄ illa ppositio deuenit falsa que p̄us fuit vera ⁊ ideo in ista ppōne: ignis calefacit lignū non solum ponunt̄ termini cathegoreumatici sicut ignis ⁊ lignū: s3 ponit̄ vnum verbū cuius diffi nitio exp̄mens q̄d importat̄ p nomen qd̄ conti net termios sincathegoreumaticos: q2 illud v̄ bum calefacit importat calorem esse ab aliquo qd̄ d3 calefacere. ⁊ iō dico q̄ lz ignis sit ⁊ lignū sit ⁊ calor: dūmō tn̄ nō sit ita q̄ calor sit ab igne nō est hec vera ign is calefacit: s3 pōt fieri vera a deo tn̄ solo sine cuiuscūq3 rei noue pductiōe si ignis aūt fuerit impeditus ab agente ab ipso deo p hoc solum q̄ deus ignē motū suū natu ralem pmittat exercere: sed de his nō plus ad p̄ns.

S
Ad primū p̄nci.

Ad rōnes ad p̄mū q̄n dicit̄ q̄ hec est pre dicatio essentialis fruitio est fruitio. Dicendū q̄ hec est ꝯtinens ⁊ p ꝯñs nō p se stricte loquē do de ppōne p se. Nam p aristo. que p se insūt necessario insunt: sicut hec est ꝯtingēs creatio est creatio. nō g̊ valet. Un̄ illa ppō fruitio pōt esse q̄n nō erit fruitio non debet sic poni in esse fruitio est ⁊ fruitio nō est: s3 sic hec res demon strata re que fuit fruitio est ⁊ hec res nō ē frui tio. vnde illa ꝯña nō valet.

A
Questio IX
Primū p̄ncipale

Trū angelus nō

v ꝯfirmatus videns deū posset deū nō diligere stante illa visione. ⁊ ar guit̄ q̄ nō: q2 quilibet videns clare deū necessa rio gaudet. ergo necessario diligit. ꝯña tz: quia si non diligeret visum non gauderet de viso. Añs ꝯcedit̄ a magistro. iiij. sentē. distin. xlviij. vbi dixit q̄ ipij in iudicio nō videbunt deitatē xp̄i s3 hūanitatem tm̄. vn̄ dicit hūanitatē vide būt vt timeant: deitatē xp̄i nō videbūt ne gau deant. Deitas vero sine gaudio videri nō pōt.

Secundum

Scdo sic. si aliq̄s possz videre sūmū bonū ⁊ illō nō amare: eadē rōne aliquis posset videre sū mū malū ⁊ illud nō odire. ꝯñs est falsum: quia tunc diabolus posset libere odire suā penam ⁊ nō odire. ⁊ sic p ꝯñs facere q̄ aliq̄n esset pena ⁊ aliq̄n nō: q2 nihil est penale volūtati nisi ꝯtrū volūtati. fm Ans. de ꝯceptione v̄gi. c. iiij. ꝯña ptz: q2 tm̄ allicit sūmū bonū videntē illud cla re ad fruendū vel diligendū: q̄tū sūmū maluz

D

ad detestãdũ: ergo si volũtas possit actũ suum suspẽdere ne diligat summũ bonũ clare visum põt etiã nõ odire summũ malũ.

In oppositum

Ad oppositũ. si vidẽs deũ vtiq; frueref deo seq̃tur q angeli nõ meruissent diligẽdo deũ sup oia. ꝯña patet per anselmũ de casu dyaboli. quia si non potuerũt nõ diligere deũ. g̃ necessario dilexerũt deũ. ergo necessario seruauerũt iusticiã. ⁊ si necessario seruauerũt iusticiã nõ plus meruerũt q̃ serũãdo rõnabilitatẽ. g̃ ⁊c̃. Prima ꝯña pȝ: q: angeli in illo statu innocẽtie clare viderũt deũ: vt innuit aug. sup gen̄.

Secũdo

Scd̃o sic. si volũtas clare frueref deo viso seq̃tur q volũtas nõ esset voluntas. ꝯñs falsum. ꝯña est beati Aug. iij. de libero arbi. vbi dicit sic. si necesse est vt volũtas velit vnde volet volũtas erit tamẽ nõ erit. ⁊ infra. volũtas nec volũtas esset nisi libera esset. g̃ ƀm eũ si volũtas necessario velit volũtas non erit volũtas vt erit in potestate nostra.

B

Decisio q̃stionis

In ista questione erunt duo articuli. Primꝰ: an aliquo mõ possunt stare simul q creatura rõnalis clare videat deũ. ⁊ tamẽ nõ fruaf eo. Scd̃s: an sit absolute in ptãte volũtatis create suspendere actũ suũ ne fruaf deo stante in eadẽ visione clara.

Primus articulꝰ

Prima conclusio

Scd̃a conclusio

Circa ad p̃mũ dico duas cõclusiones. Prima est q possibile est q creatura rõnalis videat clare deũ ⁊ nõ fruaf deo. Scd̃a q possibile est creaturã rõnalẽ habere charitatẽ ⁊ lumẽ glorie ⁊ clarã visionẽ dei ⁊ tamẽ non fruatur deo.

C

Probatio prime conclusionis

Prima ꝓbaf multipliciter. p̃mo sic. visio dei nõ est essentialiter fruitio. sed visio prior saltem causaliter ⁊ fruitio posterior sunt res distincte ergo possibile est de natura tenere visionẽ sine fruitione. ꝯña patȝ quia sunt due res distincte totaliter. ergo deꝰ põt separe vnã ab alia. Secũdo sic. q̃cũq; vna res duas habet opatiões distinctas realiter possibile est deo concurrere ad vnã nõ causando aliã: ⁊ maxime causando priorẽ sine posteriore. sed creatura rõnalis existens in statu in quo põt videre nata est elicere duas opationes. scȝ cognitionẽ ⁊ dilectionẽ mediãte cognitione. g̃ possibile ẽ deo concurrere ad eandẽ opationẽ primã ⁊ suspẽdere scd̃aȝ ergo ⁊c̃. Tertio sic. deus potest facere q̃cq̃d fieri non includit cõtradictionẽ. sed q aliq̃s deuȝ clare videat ⁊ non diligat nullã cõtradictionẽ includit. ergo hoc est possibile deo. Sed videf q ista argumẽta equaliter ꝓbãt fruitionẽ posse esse sine visione: similiter q visio potest esse sine fruitione per easdẽ formas. Sed dicendũ q non: sed equaliter probãt q res que est fruitio possit esse sine alia priori que sit visio. Similiter econtra q visio potest esse sine fruitione. Ulterius ergo concludũt q visio potest esse visio qua aliquis videt deũ: licet non in eadẽ natura sit fruitio respectu dei: ƀ impossibile est q fruitio sit fruitio dei in creatura rõnali nisi in eadem sit visio dei vel aspectus dei siue illa visio sit alia res a fruitione siue nõ. vñ ista ꝯclio est bene possibilis creatura rõnalis videt deũ: ⁊ tñ nõ fruif deo. ƀ hec est impossibilis fruitur deo: ⁊ nõ videt deũ: ⁊ ƀ ꝑsuadent rões infinite.

D

Probatio secũde conclusionis

Scd̃a ꝯclusio. s. q possibile est creaturã rõnalem hr̃e charitate informantẽ ⁊ eleuari ꝑ lumen glie ad claram visionem dei: ⁊ tñ q nõ fruif deo. ꝓbaf sic. q: fruitio talis est res posterior ⁊ opatio distincta ab alijs. ⁊ ideo sine ꝯtradictione quacũq; põt deus manutenere oẽs res illas simul in mente beati. ⁊ tñ suspendere actũ fruendi. Unde de istis ꝯclusionibus non apparet magna difficultas.

Obijcitur primo

Cõ ꝯtra istã conclusionẽ arguif sic. si deꝰ cõicat sor. aliquã charitatem lumen glorie ⁊ clarã visionem essentie diuine. g̃ deus diligit sor. ⁊ si diligit sor. sor. diligit eum. quia aliter sortes perderet charitatẽ ꝯtra casum. quia deus aliter irrõnabilr diligeret eum q̃ nõ diligeret le: ⁊ qui nõ diligit cadit a charitate. g̃ nõ stant simul q sit in charitate ⁊ videns deũ non diligit eũ. g̃ ⁊c̃. Assumptũ ꝑ aug. patet p̃mo de tri. c. xiij. Ipsa visio est facie ad faciem qua summũ p̃miũ ꝓmittif iustis.

Secundo

Secũdo meditationũ. c. xxxix. que est vita eterna nisi illa visio que ꝯcedif iustis ⁊ nõ ꝯcedif impijs. In multis etiam alijs locis idem dicit q tota ꝯtemplatio est tota merces: ergo ⁊c̃.

Tertio

Tertio qui clare videt deũ videt ipsuȝ esse summe diligendũ. g̃ si nõ diligit eum omittit ꝯtra iudiciũ rõnis: g̃ peccat ⁊ cadit a charitate: ergo ⁊c̃.

Quarto

Quarto sic. xij. metha. cõmento. xxxix. voluntas enĩ facit comphensionem sicut mẽbra corꝰ ƀ posito lũine ⁊ corpe opaco necessario sequif vmbra. g̃ posita apphensione voluptaf ac delectabil̃. necessario seq̃f delectatio: g̃ ⁊ fruitio

Quinto

Quinto si nõ sequif q voluntas talis potest odire deũ sil̃ cũ illis habitibus existentibus in se. ꝯñs falsum: quia odiũ dei ⁊ charitas dei nõ stãt simul.

E

Ad primũ

Ad ista. ad p̃mũ põt dici accipiẽdo dilectionẽ dei ꝓ acceptione ad btitudinem vl̃ ad fruitionẽ sui p̃ma ꝯña nõ valet nec scd̃a ista viȝ deus diligit sor. g̃ sor. diligit deum. q: põt esse sicut denotaf ꝑ añs q tñ nõ sit sicut denotaf ꝑ ꝯñs q̃tum ad virtutẽ sermonis loquẽdo de dilectione actuali q: sor. dormiens diligif a deo: ⁊ tñ ipse dormiens nõ diligit deũ. Ad ꝓbationẽ q̃ñ sic dicif. Si sor. nõ diligit deũ g̃ ꝑdit charitatẽ nõ sequif. sicut pȝ nisi intelligaf de dilectione hituali. Et silr̃ loquẽdo de potentia dei absoluta: deus potest ponere charitatem in odiente se si vellet: quia ƀ fieri nullaȝ ꝯdictionem includit.

F

Ad secundũ

Ad secũdũ dico q illud

assumptū est falsum de virtute s̄monis: q: nec visio est btitudo nec fruitio nec dilectio: s̄ beatitudo est vnū aggregatū s̄m imaginationē ex omnibus istis. Vn̄ Boetius .iij. de ꝯsola. btitudo est status oīm bonoꝝ aggregatiōe ꝑfectus Et aug. de ꝯcoꝛ. btitudo ē sufficiētia cōpetētiū cōmodoꝝ. tn̄ dictū aug. in ꝓposito verificat̄ ꝑ synecdochē: q: accipit ptē ꝓ toto: q: d̄ facto nō sepant̄ in beatis: s̄ q̄cūq̄ videt clare est beat⁹. ⁊ simil̄r q̄ fruit̄ ē beatus: ⁊ sic de alijs.

G — Ad tercium

Ad terciū qn̄ d̄: ꝙ oīs q̄ vider deum ⁊c. Dicendū ꝙ nō est ita. cū visio intuitiua dei sit noticia incōpleta: ⁊ oē iudiciū sit noticia cōpleta pōt de⁹ ꝯseruare clare visionē dei in mente alicuius sine tali iudicio. Uerū ad p̄mā rōnē argumēti qn̄ arguit vlterius ꝙ si nō diligit ⁊c. Dicendum ꝙ etiā posito ꝙ videret deū esse diligendū super oīa adhuc esset possibile ꝙ deus suspenderet actū diligēdi q̄d sequi debet ⁊ tunc talis nō faciēs s̄m iudiciū in nullo peccaret: q: eēt ꝑpedit⁹ a deo ne talē actū eliceret. Scd̄o pt̄ dici ꝙ ista ꝯn̄a nō val3. nūc peccat. g̃ cadit a charitate: q: deus posset ponere charitatem in damnatis si vellet.

H — Ad quartū

Ad quartū de auctate cōmē. dicendū ꝙ loc⁹ a simi frequenter facit fallaciā ꝯn̄tis. tn̄ ipse ibi loquit̄ de volūtate siue dilectione p̄mi p̄ncipij q̄d est deus: sicut posito corpe opaco in lūine ⁊c. dicendū ꝙ nō est necessariū ꝙ fiat ibi vmbra si deus velit. pōt eīn deus cāre lumē ad lumen: vel facere ꝙ lumen penetret corpus q̄ntūcūq̄ opacū: ⁊ causet tūc lumē vltra illud corpus ⁊ nō erit aliqua vmbra.

I — Ad quintum

Ad q̄ntū pōt dici nō video ꝯtradictionē qn̄ illa q̄tuoꝛ cōpatiātur se virtute diuina habitus charitatis lumē glorie clara visio dei ⁊ odium dei: etiam in eadem voluntate creata. vnde simul possunt poni in eadem mente virtute diuina: nec est formalis repugnantia inter charitatem ⁊ peccatum mortale: nec inter habitum charitatis et odium dei. Similiter nō est semꝑ necessariū ꝙ odiū dei semꝑ sit peccatū. posset eīn deus odiū suum acceptare ad bonū si vellet ⁊ habere pro indifferenti sicut modo habet ꝓ indifferenti ꝙ leuet festucam. ⁊ mouet digitū vel aliud. Tercio nō apparet mihi euidenter impossibile qn̄ deus posset quecūq̄ conseruare contraria re absoluta distincta ab inuicem: ⁊ hoc ꝓ tanto quia ista nō sunt nata se inuicem corrūpere nisi ꝑ mutuam actionem modo possibile est manutenere duo contraria approximata ad inuicem ⁊ suspendere coꝝ actionem non volendo eis coagere. ⁊ sic patet ꝙ deus posset in eadem anima conseruare odium ⁊ amorem respectu eiusdē forme sicut fuerūt simul in aīa christi sūmū gaudiū cum intenso dolore.

Secundus articul⁹ est

K — Secūd⁹ articul⁹

ꝙ voluntas creata habeat hoc ex sua ꝓpria libertate ꝙ potest suspendere actū diligēdi ⁊ ponere eū in effectu vt sibi placuerit respectu dei clare visi: ad istū intellectū tractatur ista q̄stio frequēter in scholis vt non sit dubitatio qn̄ potest fieri circa hoc v̄tute diuina impediēte causare actionē voluntatis: sed in hoc ponitur dubitatio q̄d possit volūtas creata stante influētia de sua propria libertate circa deū visum an possit eū diligere vel non: vel odire. Et iste articulus potest dupliciter ꝑtractari. Uno modo de volūtate creata nuda sine habitu glīe ⁊ charitatis: quia licet de⁹ nō cōicet de facto visionē sui nō habēti lumē glorie ⁊ habitū charitat̄. nō tamē includit ꝯtradictionē eū hoc facere. Alio modo potest ꝑtractari iste articulus de voluntate informata istis habitib⁹.

L — Decisio articuli

In isto articulo p̄mo dicā q̄d mihi nūc apparet melius. Secundo obijciā ⁊ soluā dubiū. Ad p̄mum3 pono tres cōclusiones.

Prima conclusio

Prima est ꝙ talis potest esse visio dei clara cōicata creature rōnali ꝙ creatura talis pōt libere non diligere deū stante illa visione.

Secunda

Scd̄a est ꝙ talis pōt esse visio vel cognitio clara dei cōicata volūtati create ꝙ volūtas non pōt libere odire deū: sed cōicabit dilectionē naturaliter: sicut ignis cōicat calorem in cōbustibili nō libere sed naturaliter.

Tercia conclusio

Tercia cōclusio ꝙ talis pōt esse visio dei clara cōicata voluntati ꝙ volūtas pōt etiā libere odire deū clare visum. Suppono etiā in oībus istis ꝯclusionib⁹ ꝙ nō sit in volūtatis ptāte dimittere intentū a cognitione vel visione dei: quia sic esset facile voluntati non diligere deū: sed ꝙ manuteneat cognitionē vel visionē sui deus s̄m intētum.

M — Probatio prime conclusionis

Primā conclusionē persuadeo sic. cū clara visione dei stat erroꝛ circa aliquā veritatem. Hec ꝓpō patet: quia si esset falsa oportet clare videntē deū scire omnē veritatē. ꝯn̄s fl̄m: quia tūc non sciret vnus btūs aliquā veritatē quā3 alius ignoraret: ⁊ sic aīa xp̄i nullā veritatē sciret: quā pōt angelo vel alteri reuelare: ⁊ sic periret illuminatio in beatis. ꝯn̄s falsu3: ⁊ sic omnis beatus tot veritates sciret quot ipse deus: q̄d est incōueniēs: ergo oportet dicere ꝙ cū clara visione dei stat ignorātia circa multas veritates: ⁊ pari rōne errores. Posito ergo ꝙ cum clara visione dei stat iste erroꝛ in mente videntis deū clare nisi suspenderet actū diligēdi ad tēpus erit miser imperpetuū: cum stāte isto erroꝛe: aut potest hec voluntas suspendere actu3 suū vel non. si non: ergo potest sciēter velle vnde miser esse: ⁊ sic posset velle miseriā. Contra Augu. ⁊ Ans. si sic habet̄ ꝓpositū ꝙ pōt suspē

dere actũ suũ. Si dicatur ꝙ non est possibile ꝙ talis error stet cũ visione dei. Contra. possibile esset ꝙ deus vellet aliquã volũtatẽ clare videntem deũ nolle se diligere deũ stante illa visione ⁊ tunc posset hoc reuelare ⁊ p̃cipere illi volũtati: ergo volũtas posset se cõformare illi p̃cepto: ⁊ nollet se non diligere deũ: ergo male vult diligere deũ stante nihilominꝰ visione illa. ⁊ tunc simul starẽt ꝙ aliquis clare videret deũ ⁊ vellet se non diligere deũ. igitur male vult diligere deum: ergo nõ diligit deũ: ⁊ vult male diligere deum: ergo vult diligere deũ: quia oĩs volẽs vult suũ velle. Similiter si vellet nõ diligere deum: tamẽ diligeret deũ vellet aliq̃d inuite ⁊ diligeret de eodẽ qð vellet: ⁊ vellet qð nũ vellet: que sunt impossibilia. Scd̃o arguo sic. supponitur opinio mgr̃i sniarũ ⁊ hug' qui ponit .ij. sniarũ. dist. iij. ꝙ non omnes angeli sunt equales in libertate: sed ꝙ vnus sit liberior alio. Capio ergo tres: quorũ vnus habet minimã libertatem scd̃us maiorẽ tertius maximã qui sint ſm ordinẽ a. b. c. tũc sic capio remissimã dei visionem clarã quã a põt habere si est dare talẽ: q̃ro tunc aut illa necessitat ad diligendũ deũ: aut non. si nõ habetur ꝑpositũ. si sic pono ꝙ illa visio equalis sit c. ⁊ arguo sic. c. est liberior a. igitur nõ omnis visio que necessitat a. ad diligendũ necessitabit c. g̃ c. põt nõ diligere: vel visione aliqua remissiore ipsius b. Si dicat̃ ꝙ visio nõ necessitat ad diligendũ: sed obiectũ visum Contra. obiectũ visum non necessitat nisi per visionẽ: sed visio causatur libere remissior: vel causat maiorẽ remissionẽ in vno vidente ꝙ in alio: ergo possibile est sic ex vna parte remittere visionẽ in c. ⁊ ex alia parte sic intendere libertatẽ ipsius c. ergo c. relinq̃tur sue libertati ad diligendũ vel nõ diligendũ: quod est propositũ. Licet iste rõnes possunt faciliter impediri: tamen sufficiunt ad presens: quia cõclusio apparet mihi vera etiaz sine eis.

Probatio secũde conclusionis

Secundã cõclusionẽ videlicet ꝙ talis cognitio vel visio dei potest creature cõmunicari naturaliter ꝙ diligit deum ⁊ non libere hoc est indifferẽter. Persuadeo sic. volũtas potest difficultari in respuendo bonũ cognitũ: ergo possibile est ꝙ aliqð obiectũ sub tanta intẽsione boni rep̃sentetur voluntati ꝙ voluntas nõ poterit illud respuere. Et voco illud respuere non solum odire: imo negligere vel non diligere. Illa ꝯsequẽtia patet: quia alioquin volũtas esset infinite virtutis in respuẽdo quodcũꝗ bonũ: quia duplũ bonũ potest respuere: ⁊ triplum: ⁊ quadruplũ: ⁊ sic in infinitũ: ergo sequitur ꝙ impossibile esset voluntatẽ aliquã difficultatem sentire in respuendo qðcũꝗ bonum: quia potẽtia infinita nullã difficultatẽ sentit: sed aliquod obiectum est sic ꝙ possit sub tã intensa intẽsione boni rep̃sentari ꝙ non possit a voluntate hoc cognoscẽte respui: sed constat voluntati ꝙ deus est tale obiectum ergo. Secũdo sic ſm Ans' de magnis. c. xij. nulla voluntas humana possit velle nisi habeat quid ⁊ cur. Dicit enĩ sic. quapropter omnis volũtas habz quid ⁊ cur. oĩno naꝗ nihil volumus nisi sit cur volumus. ergo ad hoc ꝙ voluntas volens videns deum velit nõ diligere deũ requirit cur: hoc est aliquã causam vel ratõnem quare vult nõ diligere deuz. sed possibile est deũ rep̃ntari volũtati sic ꝙ nullũ cur habebit. ergo possibile est deum sic videri a volũtate ꝙ ipsa nõ poterit velle eum nõ diligere. Nam facio vnũ in loquendo an dicam voluntatem diligere vel intellectum: quia dicunt̃ esse termini cõuertibiles licet nõ sunt synonimi isti duo termini intellectus ⁊ volũtas. Assumptũ scd̃ꝫ vicz ꝙ deus potest sic rep̃sentari voluntati create ꝙ ipsa nõ videbit cur debeat euz nõ diligere: quia potest rep̃sentari sub ratione delectabilis oĩmo sine hoc ꝙ voluntas videat aliquã rationẽ terribilem incõmodi vl' nocui: sed nihil aliud potest esse cur: volũtati tali. ergo voluntas talis põt carere rõe seu cur nõ debeat deuz diligere: sed sine cur nihil valet: ergo ⁊c̃. Contra hec dicta videtur ſm imaginationem quorũdaz modernoꝝ ꝙ sufficit ad rationem volendi ꝑ causa cur: ꝙ voluntas vult experiri ꝑpriam libertatem. Unde dicũt ꝙ volũtas potest velle miseriam ⁊ damnationẽ perpetuã si ponat se ad experiendũ ꝑpriam libertatem. Et si arguit̃ ꝙ voluntas nihil potest velle nisi sub ratione boni alicuius delectabilis vtilis vel honesti. Dicant ꝙ hec diuisio de bono nõ est sufficiens nisi q̃ntum ad voluntatem ordinatam. Sed voluntas deordinata qua vult se ponere ad volẽdum quicquid illud sit eo ipso ꝙ appetitur eo ipso est bonum. Et sic miseria vel pena sũma ẽ bonũ si appetat̃: quia eo ipso ꝙ aliquid appetitur eo ipso est bonum. tamen hanc ꝑpositionẽ distinguunt. voluntas vult male esse ſm compositionem ⁊ diuisionez. Sensus compositus est ꝙ voluntas velit ⁊ feratur in hoc totum qð est male esse ⁊ est falsũ. Sensus diuisus est ꝙ voluntas fertur in illam rem qua voluntas male habet. Dicunt ergo isti ꝙ voluntas potest velle miseriam q̃ntum ad hoc. contra intẽtionẽ importatam per istum terminũ exẽplifica hoc per intentionem que est esse nolitũ: qð verum est: quia in isto termino includitur ꝙ illud quod est miseria alicuius sit sub eodem nolitum: ⁊ id nõ potest simul ab eodem esse volitum ⁊ nolitum. adeo q̃ntum ad hanc intentio-

tionem non potest voluntas velle miseriã propter inclusionẽ cõtradictionis. Potest ergo dici ad rationẽ ẜm banc viam ꝙ quãdocumq3 voluntas videns deũ potest percipere propriã libertatẽ: ⁊ sic poterit velle experiri propriã libertatem ad nõ diligẽdũ deũ: ⁊ illa ratio potest sibi esse cur ad modũ loquendi venerabilis Anselmi. Sed de ista positione videbitur infra: tamen q̃tũ ad rationẽ factã ptinet non impedit eã: quia certũ est ꝙ clara visio dei stare potest in volũtate sine boc ꝙ volũtas h3 aliquã cõsiderationẽ de sua libertate: q̃ causata tali cognitione ista volũtas nullũ cur hẽbit sicut argutũ ẽ: ⁊ stat ratio in robore suo. Tertio patet ista conclusio ꝙ ita est de facto ꝙ volũtas beatorũ diligit deũ ⁊ nõ potest nõ diligere: alioquin non essent cõfirmati in beatitudine. Cuius oppositũ dicit mgr̃. ij. sniarũ. distin. vij. ꝙ boni angeli adeo sunt cõfirmati in gratia ꝙ nõ possunt fieri mali. iiij. sentẽtiarũ dist. vlti. ꝙ beati sunt addicti sic diuine iusticie ꝙ nihil preter eam velle possunt vel cõtra eam. Sed dicitur ad illud ꝙ boc non est ex necessitate obiecti visi vel visionis: sed sic miraculose deo non volẽte coagere ad aliquã volitionẽ nisi ordinatã: eo q̃ manutenet voluntatẽ in actu suo: ⁊ ideo nõ relinquitur volũtas sue proprie indifferentie siue libertati sue. Sed quia cõtra bãc respõsionẽ nõ potest efficaciter argui nisi ab illo qui deũ vidisset ideo trãseo ⁊ sufficiũt mihi pbabilitates: quia cõclusiones quas persuadeo sunt extra experientiã naturalẽ. ⁊ sũt mihi fere pblemata neutra: ⁊ nimis difficile arbitror. quare assignare sicut dicitur primo thopicorꝫ. Arguo sic. talis apprehẽsio alicuius tristabilis potest esse creature rationali cõmunicata: ꝙ illa creatura necessitabitur ad nocendũ sicut estimo qꝺ est de facto in dãnatis: ergo pari rõne aliquid põt ostẽdi sub tali cõueniẽtia bonitatis vel diligibilitatis ꝙ voluntas necessitabitur ad diligendum.

Obiectio

Responsio

Sed ex boc non sequitur coactio volũtatis: q2 non est contra impetũ vel instinctũ seu inclinationẽ voluntatis. Unde stant simul ꝙ naturaliter ⁊ tamen non coacte velit aliquid volũtas quod nolit voluntas.

Repetitio et probatio tertie conclusionis

Tertia cõclusio est ꝙ talis potest noticia voluntati create cõmunicari de deo clare viso ꝙ illa voluntas poterit ipsu3 odire stante illa visione. Hoc probo sic. deus clare visus potest apprebendi sub ratione summi nociui: quia stãte tali visione potest deus reuelare videnti q̃ vult eum annihilare vel dãnare vel sub aliqua alia intentione quã volũtas potest odire per sequitur ⁊c̃.

Responsio

Dicitur ad illud ꝙ licet deus presentetur alicui sub ratione punitiui non sequitur q̃ voluntas potest odire deum sed illam punitionem.

Improbatio

Sed ista responsio non videtur valida: q2 si voluntas odit istam punitionem ⁊ scit ꝙ deus vult eã inferre. ergo odit ꝙ deus infert. Ponamus igitur ꝙ summe odiat ꝙ illa pena sibi inferatur: ⁊ simul cu3 boc sciat ꝙ si deus sit deus. ipse sustinebit ⁊ ꝙ deus volet sibi inferre. ergo potest velle deum non esse citius q̃ sustinere istam penam. ergo si nõ possit odire deum punientem nihil impediret nisi ꝙ videret iustu3 formaliter sibi quicq̃d deus vellet fieri circa eum: sed si talis amor iusticie posset fieri ꝙ voluntas acceptaret ꝙ deus eum sũme puniret. sequit̃ ꝙ habita cõtinue tali volitione deus non potest punire eam: quia nihil est penale volũtati nisi qꝺ ꝯtra eius affectionem est ẜm Ans. iiij. c. de conceptione virginis. nec sequit̃ ꝙ volũtas videns deum nullo modo potest inuite puniri a deo. ꝯsequens est falsum: quia p̃ma affectio incõmodi fortius mouet q̃ secũda affectio iusti. sicut patet pmutabiliter. ponatur igitur ꝙ reuelet̃ clare vidẽti deũ. ꝙ vel nolet deu3 esse vel dãnabit̃ eternaliter vt superius ad p̃mam conclusionem argutum fuit. ⁊ sequitur ꝙ vel odibit deu3 vel volet miseriam. Preterea deus põt reuelare alicui clare videnti deu3 ꝙ ipse vult q̃ odiat ipsum sub pena eterne miserie ad boram. ergo voluntas poterit boc affirmare stante tali visiõe. Si ergo in p̃senti articulo teneri posset ꝙ cum clara visione dei stat fruitio ⁊ odiũ ẜm diuersas noticias cõicabiles creature: ⁊ puto q̃ ꝯclusiões sunt vere licet sint minus sufficienter pbate: s ꝓ nunc melior pbatio nõ occurrit.

Cõtra primã cõclusionẽ arguitur Primo

Sed contra istas conclusiones sunt argumenta multa Primo contra p̃mam ꝙ nõ potest esse visio clara dei nisi assit dilectio. arguit̃ p̃mo sic. Angelus videns deum necessario diligit deu3. ergo pari ratione quecũq3 voluntas alia. ꝯsequẽtia patet. antecedens pbatur: quia motor cõiunctus necessario mouet orbem suu3: quia aliter posset libere inficere orbem: sed nõ mouet nisi quia amat p̃mum mouens semp actu qꝺ mouet sicut amatũ ⁊ desideratum. xij. methaphisice cõmento. xxxvi. ergo motor coniũctus necessario diligit motorem p̃mũ.

Secundo

Secũdo sic. summũ bonũ nõ necessario diligitur. ergo nec summũ tristabile necessario oditur. ꝯsequentia patet. quia si pena magis sit odibilis q̃ gloria diligibilis. sequeret̃ ꝙ deus magis puniret q̃ p̃miaret: ⁊ ꝙ esset magis timendus q̃ diligendus. Et ꝙ creatura rationalis magis deberet seruire deo ꝓpter fugam pene q̃ assecutionem glorie. cõsequens est falsum. quia pena necessitat voluntatem ad odiendum ipsam: quia aliter non esset sibi pena.

Tertio

Tertio si videns deu3

posset eum non amare: ergo nec ab eo delecta-
ri. cõñs videtur falsum. Et probatur cõsequētia
quia ponatur ꝙ stante tali visione qua nõ dili
git nec delectatur videndo deū reueletur illi de
malo inferendo sibi per vnū gradū: deinde per
duos ⁊ per tres ⁊ per quattuor: ⁊ sic paulatim
videtur ꝙ iste summe dolebit: et sic stabunt si-
mul summ⁹ dolor ⁊ clara visio dei. Quarto si

Quarto

sic non appareret ratio ꝙ beati sint confirmati

Quinto

libere non diligere deū. Quinto sic. beatitu-
dinē in vniuersali apprehēsam nullus pōt non
velle: ergo a multo fortiori nec deū clare visum
Añs patet per beatū aug. in diuersis locis. xiij.
de trinita. Qui ca. iij. dicit de ennio poeta ꝙ di
xerat ꝙ illud est qđ volunt omēs laudari: quia
si dixisset omes beati esse vultis ⁊ miseri esse nō
vultis dixisset aliquid qđ nullus in sua non co
gnosceret voluntate. Quicqđ enī aliud quisꝙ̄
latenter velit ab hac volūtate: que oibus et in
oibus nota est non recedit. Eodē libro ⁊ codez
caplo paulo ante recitat dictū mimi cuiusdam
qui repromiserat se dicturū oibus ad ludū con
fluentib⁹ quid vnusquisꝙ̄ vellet. ⁊ cū venissent
dixit. vili vultis emere ⁊ care vendere. Dixit au
gustin⁹ tā de isto ꝙ̄ de ennio: quia vterꝙ̄ dixit
falsum. Sed si dixissent ꝙ omēs volunt beati-
tudinē dixissent verum. Unde dicit ibidē ca. v.
Quapropter quoniā verū est ꝙ oēs hoies esse
beati volunt: idꝙ̄ vnū ardētissimo amore appe-
tunt: ⁊c̃. Item. xiij. cōfes. ca. xx. ipsa est vita btā
quā omēs volūt: ⁊c̃.. Item enchi. ca. Ciiij. Ne-
ꝙ̄ enim culpanda est volūtas: aut volūtas nō
est: aut libera dicenda non est qua beati esse sic
volumus: vt esse miseri nō solū nolim⁹: sed ne-
quaꝙ̄ prorsus velle possimus. Exponitur hec
auctoritas. ij. sentētiarū dist. xxv. ca. v. ergo ne-
mo potest non velle beatitudinē in vniuersali

Sexto

apprehēsam. ergo nec deū clare visuz. Sexto
sic. beatus hugo de ar. noe li. i. Deus est talis ꝙ
nequit sciri ⁊ nō amari. tanta enī est spēs pul-
chritudinis eius: vt qui potuerit eū videre non
possit eū non diligere. Contra scđam conclu-
sionē arguit̃ multipliciter. Primo sic. volūtas

Contra secūdam conclusionem arguitur primo

⁊ natura habēt modus oppositos pncipiandi
actus suos necessario ⁊ libere: ergo sicut natu-
ra nunꝙ̄ potest libere principiare: ita voluntas

Secundo

nunꝙ̄ potest necessario pncipiare. Scđo sic.
omē naturale agens agit s̄m vltimū sue poten
tie: ideo si volūtas ferretur naturaliter in deuz
clare visum ferret̃ intēsissime et s̄m sue poten-
tie vltimū: ergo perfectior in naturalib⁹ perfe-
ctius deū diligeret: sed qui perfectius deū dili-
git magis a deo diligitur ⁊ magis est beat⁹: er
go beatitudo cōferretur s̄m capacitatē natura
liū. cõñs falsuz quia datur s̄m meritū iuxta oēs.

Tertio

Tertio sic. potentia libera per pticipationē nõ
magis necessario tendit in perfectius obiectū:
ꝙ̄ in obiectū minus perfectū. vt visus non ma
gis necessario videt pulchrum ꝙ̄ turpe: ergo a
multo fortiori potētia libera p essentiā no ma-
gis intēdit in obiectū perfectius ꝙ̄ in obiectuz
minus perfectū. Quarto. capio aliquē iudeū

Quarto

qui odiuit christū. ⁊ ostendatur sibi deus clare:
tunc ille odiuit christū. ⁊ clare vidit deū. g̃ odit
deum clare visum. Quinto sic. tunc moyses ⁊

Quinto

paulus qui viderūt deū per essentiā necessario
dilexissent deū intensissime: igitur in separatio
ne ab illa visione habuissent maximā penā. Cō
sequētia patet. quia si naturaliter est mihi ma-
xime videre deū delectabile: est ergo mihi ma-
xime penale carere illa visioe. Nō ergo dicat̃ ꝙ
in nullo doluissent de amissione illius visionis
ppter omnimodā cōformitatē ad volūtatē dei
quia cōtra illud qđ est naturale voluntati non
potest voluntas se cōformare libere: sicut nec li
bere potest dñari potētijs anime vegetatiuis.

Sexto

Sexto. nō magis naturaliter volūtas diligit
deum clare visum ꝙ̄ nūc diligit beatitudinē in
vniuersali apprehēsam: sed beatitudinē sic ap-
prehēsam potest nō velle: ergo ⁊ deum clare vi
sum. Maior patz. quia diligit naturaliter ⁊ ar
dētissime beatitudinē. s̄m aug. iij. de trini. c. v.
et fuit superius allegatū. Minor ostēdit: quia
possibile est ꝙ aliquis erronee estimat istā so-
lā vitā esse possibile: ⁊ tunc potest s̄m talē erro
rem nolle aliquid aliud a vita ista. ⁊ nūc si bea-
titudo sibi offerret̃ posset nolle istā sic appbēn
sam: qꝛ posset nolle esse: qđ isti statui repugnat
Item sic ꝙ aliqui credētes se cōsequi beatitu-
dinē si nō peccet ⁊ nō aliter eligūt carere beati-

Septimo

tudine: ergo patet minor. Septimo. non ma-
gis diligit volūtas deū clare visum ꝙ̄ odit mi
seriā clare appbēsam. sed appbendēs clare mi-
seriā potest eam velle: ergo ⁊c̃. Minore probo
quia det̃ optio dyabolo vel annihilari vel ma-
nere in miseria. propterea quero quā partē eli-
get. nō primā. quia nullus potest eligere nō eē:

Octauo

ergo eliget scđam partez. Octauo. si visio dei
clara potest necessitare volūtatē ad eligenduz
actū circa deū. seqtur ꝙ appbensio actus illece
bre posset necessitare volūtatē ad volendū istā
cõñs est falsum. quia sic potest necessitari ad ser
uiendū libidini. cōtra Aug. primo de libero ar-
bitrio. cõñam pbo: quia deus clare visus vel bo
nū infinitū appbēsum nō causat nisi actū infi-
nitū: quia actus actiuor. sunt in patiēte dispo-
sito. sed patiens nō potest recipere actū infini-
tum: ergo ⁊c̃. Similiter illecebra appbēsa mo-
uet finite ⁊ causat actū volendi finitū: ergo in-
ter illos duos actus ē alia pportio. sed ille qui ē

respectu dei est maior. pono ergo illecebrã precedentẽ: igitur eadẽ proportione in qua actus respectu dei excedit actũ datũ prime illecebre: tunc illecebra causabit actũ essentialẽ respectu sui obiecti. sicut actus quem causat summũ bonũ est respectu summi boni: ergo si summũ bonũ intelligat actũ voluntatis: aliqua illecebra necessitabit eadẽ ratione.

M Ad argumẽta cõtra primã conclusionem

Ad ista argumẽta respondeo licet difficultates tangũt circa materiã actionũ. tamẽ non cõcludũt directe cõtra cõclusiones.

Ad primũ

Ad primũ quãdo dicitur ꝙ angelus qui est motor cõuictus ꝛc. cõceditur ꝙ sibi est talis noticia creata ꝙ nõ potest nõ diligere deũ. habet enĩ tale dictamẽ cõscientie ꝙ si non diligeret deũ nec se cõformaret voluntati diuine dãnaretur imperpetuũ: ꝛ tum hoc nõ sit sibi eligibile nullo modo potest aliq̃d velle q̃d estimet esse antecedẽs ad illud. ꝛ tale dictamẽ ponit hibernicus cãꝫ ꝯfirmationis in angelis beatis. Sed ex his nõ seq̃tur ꝙ quecũq; clara visio dei sic necessitet voluntatẽ: sed tamẽ ꝯcluditur ꝙ aliqua est talis: ꝛ hoc est verũ vt dicit secunda cõclusio.

R Ad secundũ

Ad scõm quãdo arguitur sic. summũ tristabile necessitat odire. Potest dici ꝙ summũ tristabile sic potest apprehẽdi ꝙ necessario oditur: ꝛ etiã sic ꝙ non. Nã manifestũ est ꝙ voluntas apphenso sũmo bono sub aliqua intentione generali põt remouere intentũ a cõsideratione illius: ꝛ potest volũtas indirecte suspẽdere actũ suũ. Similiter indirecte potest suspẽdere actũ suũ volẽdo se nihil velle nec nolle circa illud. Unde cõformiter dici potest de miseria sicut de summo bono ꝙ aliqua noticia sufficiat ad necessitãdũ volũtatẽ ad odiũ: et aliqua non sufficit.

S Ad tertium

Ad tertiũ ꝙ posito casu ꝛc. Concedi potest ꝙ cum aliqua visione dei clara stare potest dolor: et cũ aliqua nõ potest. vnde est dare aliquã noticiã ita clarã ꝛ certã beatitudinis ꝙ talis noticia stare non potest cũ reuelatione quacunq; de malo pene inferendo: qualis noticia est modo in beatis. cõcedi tamẽ potest ꝙ deus noticiã clarã essentie sue posset cõmunicare creature dãnande ꝛ reuelare sibi dãnationẽ: ꝛ ipa tunc videns deũ tristaretur. Contra. magis auget q̃d adest ꝛc. Potest dici ꝙ h̃ verũ est quãdo adest sine impedimẽto contrario: vel quando adest per p̃sentiã sufficientem ad necessitandũ voluntatẽ: sicut dicit secunda cõclusio.

Ad quartum

Ad quartũ verũ est forte si nulla esset noticia necessitãs ad dilectionẽ: nõ faciliť põt assignari rõ cõfirmationis: h̃ maneret libertas continua in volente ad continuandum actum sue voluntatis ad diligendũ deũ.

T Ad quintum

Ad quintũ quando arguitur ꝙ beatitudinẽ in vniuersali ꝛc. Dicendũ ꝙ Augustinus ꝛ omnes homines vulgariter equiuoce loquuntur de velle. Nam vno modo capiũt ꝓ habitu vel affectione voluntatis qua homo faciliter inclinat ꝛ redditť aptus ad volendũ aliquid quando cogitat de illo. ꝛ tale velle diciť esse in dormiẽte. Alio modo capiunt ꝓ actu elicito volũtatis: quia act⁹ est nunq̃ sine cogitatione accidentali. Similiter est notandũ ꝙ velle beatitudinẽ nõ est aliud q̃ cogitando optare vel acceptare tales ꝓpositiones mentales. verũ mihi bene esse: semp volo semp valere. bene viuere vel beatus esse: vel nihil mali sustinere: ꝛ ꝯuertibiles ꝓpõnes cum istis. Dicendũ est g̃ ꝙ beatitudinem in vniuersali potest voluntas nõ velle satis bene loquẽdo de velle secũdo modo: quia potest nõ cogitare de talibus ꝓpositiõibus sicut p꞉ ad sensum. Similiter quando actualiter cogitat illas ꝓpositiones potest se diuertere: nec oportet ꝙ assentiat eis actu distincto. vnde non necessario ad talem apprehensionem: sortes erit beatus. sortes est futurus felix. habet sortes actum voluntatis acceptantem tales ꝓpositiones. sed verũ est ꝙ habitualiter assentit: quia si actuꝫ voluntatis eius ꝯuertit circa eas inuenit se ꝓmptum ad acceptandum eas. ꝛ ideo diciť eas velle ad mentem augustini ꝛ sanctoꝝ. ꝛ similiter modo ꝯcedo ꝙ habitualiť volo beatitudinem in pticulari. ꝛ ꝭm ista patet quo mõ accipitur velle p̃mo mõ nõ nisi in vltima auctõitate: quando dicit ꝙ miseri esse nequaq̃ velle possumus. capit velle cõiter pro vtroq; modo: ꝛ ibi manifeste patet ꝙ illi qui dicunt ꝙ voluntas potest velle miseriã ad experiendum ꝓpriam libertatem ꝯtradicunt plane aug. ꝛ ans. de casu diaboli. ca. xiij.

Ad sextum

Ad sextum de dicto hug. de quo dubito an sit dictum hugonis: quia nõ vidi istam auctoritatem in libro suo: sed repperi eam scriptam ꝛ allegatam alibi. ideo eam hic posui. Dicenduꝫ ꝙ loquiť de visione beatifica qualis pmittitur sctis. vel forte fuit illius opinionis: ꝛ nullum piculum est eum negare. Uel potest dici ꝙ ponit vnaꝫ de possibili ꝓ vna de in esse: quia illa de in esse semp est vera. vñ hãc qui potest deum videre nõ potest cum nõ diligere: ponit ꝓ ista. qui videt deum diligit deuꝫ ꝛ ita est de facto vniuersalr ꝛ hoc intẽdit.

V Ad primũ contra scdam cõclusione

Ad rationes ꝯtra secũdum ꝯclusioneꝫ. Ad p̃mum illud est argumentũ socij licet nõ sit forma sua. Dicendum ꝙ voluntas respectu vnius obiecti habet modũ p̃ncipiandi naturaliter: tamen cognitione determinata ꝛ etiam alia cognitiõe respectu eiusdem obiecti hꝫ modũ p̃ncipiandi actũ suũ libere ꝛ indifferenť: sicut p꞉ ꝭm cõiť loquẽtes. ꝛ ꝭm aristo. vij. ethicoꝝ q̃n voluntas vult. dictatũ in vli ꝛ in pticulari statim opať.

Unde ad volitionē maioris ꝛ minoris scito dis cursu et volito discursu necãrio vult ꝯclusionē. Unde volũtas cũ sit causa pͭcialis sui actus vt superius probatũ fuit: potest ꝯtingere ꝙ talis noticia volitionis p̄cedat in volũtate ꝙ ipa necessario eliciat aliquã volitionē. sicut si volo efficaciter sanitatē ꝛ nõ possum habere sine potione amara: manifestũ est ꝙ naturaliter volũtas p̄ separam ꝛ priorē volitionē necessario elicit volitionē circa potionē amarã. ꝛ ideo principiũ illius socij ē simplr̄ falsum. quia eadē natura nõ potest habere respectu diuersorũ aliquos mõs principiãdi. ꝛ ideo manifestũ est ꝙ principiat ad media et ad extrema necessario libere. Unde natura ꝛ voluntas nõ opponũtur: sed se habent sicut superius ꝛ inferius: quia ois voluntas est natura. ꝛ nõ ꝯuertit̄. Et ideo cõcedendã est ꝙ natura p̄ncipiat libere: q: est indefinita vera. ꝛ volũtas p̄ncipiat necessario respectu alicui⁹ obiecti. ꝛ ecõtrario cõcurrētibus oppositis causis.

Ad secundũ

Similiter dicẽdũ est ad sc̄dm quãdo arguit̄. ꝙ ois ignis naturaliter agit s̄m vltimũ potētie sue. Cõcedo ꝙ agẽs naturaliter stãte influētia generali ꝛ de⁹ nõ impediat agit q̄ntũ finitur illis dispositionibus quas habet: ita ꝙ forti⁹ agere nõ potest stãtib⁹ illis dispõnib⁹ ꝛ cõcausis nõ mutatis: ꝛ ideo volũtas beati elevata per lumē glorie: ꝛ habẽs noticiã determinatã de deo ita intense diligit deũ sicut potest cũ tali lumine ꝛ tali visione ꝛ tali opatione dei. si tñ dispõnes ꝛ circũstãtie iste intēderētur: tunc voluntas põt intẽsiorē actũ elicere: sicut visus vidẽs p mediũ densum obiectũ: qd̄ videri põt stãte illa dēsitate: clarius tñ videri posset in medio rariori. Quia ergo volũtas beatoꝝ nõ fruitur deo s̄m possibilitatē naturaliũ: s̄ s̄m facultatē gratuitoꝝ adiũctoꝝ. ꝛ gratuita sunt inequalia sicut merita sunt inequalia: ideo fruitio in diuersis voluntatib⁹ est inequalis.

Ad tertium

Ad tertiũ de potētia libera ꝛc̄. Nego ꝯñam: cui⁹ causa est q: visus habet vnã potētiã supiorē cui ideo in omnib⁹ actib⁹ suis s̄m illã libere agit. sed volũtas nõ põt respectu sui aliquã supiorē habere. Et ideo põt obiectũ sic esse ꝓportionatũ respectu volũtatis ꝙ volũtas nõ hēbit indifferentiã respectu isti⁹. sed nullã obiectũ visibile visu corporali possit sic esse ꝓportionatũ respectu volũtatis: q̄n volũtas possit libere impare nõ visionē ꝛ sil̄r visionē: ꝛ ideo nõ est simile.

Ad quartum

Ad quartum põt dici de iudeo ꝙ talis odit deũ p cõicationē idiomatũ. sic hec est vera s̄m cõicationez idiomatũ: iste odit deũ. ꝛ simul stãt ꝙ iste sũme diligit deũ. Sil̄r iste stãt simul: iste occidit deũ. ꝛ impossibile ē occidere deũ: cũ sit immortalis. Aliter põt dici ꝙ nõ põt aliq̄s clare videre deũ nisi videret xp̄ȝ incarnatũ. nec diligere summe deũ s̄m visionē talē: nisi eodē actu sũme diligeret xp̄m incarnatũ. ꝛ ideo argumētũ fundat̄ super casum impossibilē.

Ad quintũ

Ad q̄ntũ de moyse et paulo: cõiter tenetur s̄m Aug. xij. sup gen. ꝙ viderũt deũ p eētiã ꝛ clare: tñ certũ ē ꝙ beati nõ fuerũt q: caruerũt securitate: cõcedit̄ tñ gr̄a argumēti vt habeat tãtam euidētiã q̄ntã habere potest ꝙ habuerũt necessitatē ad fruitionē dei. Et q̄ñ arguit̄. g̃ doluissent in absentia illi⁹ visionis ꝛc̄. Nego ꝯñam. q: facile fuit̄ deo sic volēte sine dolore finire illã visionē. sicut naturalit̄ si sibi dimittat̄. hõ dolȝ ad diuisionē carnis viue q̄ñ vulnerat̄. ꝛ tñ deus vuln⁹ sine dolore põt inferre. Sil̄r põt dici ꝙ in eadem gr̄a qua viderũt deũ per aerē: videbãt etiã ꝙ nõ debuerunt istã visionē cõtinuare p totũ tẽpus. Et cõsimilimodo isti dictamini volũtas naturaliter dilexerit p tãtũ tẽpus p̄cise: ꝛ sic cessante visione cessabat dilectõ sine quacũqȝ molestia. Alit̄ dico ꝙ illam fruitionē vel ablationē gaudij debe ret naturaliter secut⁹ fuisse intēsus dolor. in potestate tamē dei fuit facere ꝙ dolor remissus sequebat̄ vel null⁹ in eis. Unde in miraculis nõ potest argui effect⁹ ex cõditionib⁹ rerũ extra quas fiũt miracula: sed ex oipotētia dei.

Ad sextum

Ad sextũ quãdo dicit̄. non magis naturaliter diligit ꝛc̄. Dicẽdũ ꝙ hoc est fal̄m in casu: ꝛ loquẽdo de velle qd̄ est act⁹ elicit⁹ sicut superi⁹ dictũ est: q: tñs põt esse noticia de deo clare viso: ꝙ volũtas necessario cõcãbit actũ fruendi sed circa btitudinē in vl̄i apphēsam nõ oportet volũtatē in via elicere actũ diligẽdi sicut nec cogitãdi. sicut ibidem dictũ fuit.

Ad septimũ

Ad septimũ quãdo dicitur sic nõ magis naturalit̄ diligit volũtas creata deũ clare visũ ꝛc̄. cõcedit̄. ꝛ q̄ñ improbat ꝙ miseriã clare apphēsam ꝛc̄. Dico ꝙ intētio aug ibidē ē ꝙ null⁹ põt velle nõ esse p̄cise ꝓpt ꝛ nõ esse: ergo sub hac intētione p̄cise nõ põt velle nõ eē: s̄ sub intētione carendi miseria bene põt. Unde data a deo optione tali dyabolo ipse eligeret vel eligere deberet annihilari. Unde arist. ix. ethicoꝝ ca. v. s̄m Tho. In oĩ rõne vbi ē dare mai⁹ malũ ꝛ min⁹ malũ: min⁹ malũ ē magl̄ eligibile maiori. ꝛ certe min⁹ malũ ē eē in miseria ppetua q̄ annihilari ꝛ sp nõ esse.

Ad octauũ

Ad octauũ q̄ñ dicitur. si sic tūc posset aliqua illecebra esse tãta. ꝛc̄. Cõcedo ꝙ est aliquã illecebrã esse tantã ꝙ necessitaret volũtatē illã. manifestũ est eñ p experientiã ꝙ aliqua illecebra põt esse vehemẽs in alliciendo ꝙ ponit hoīem in amētiã: ꝛ per ꝯñs priuat vsu recto liberi arbitrij. ꝛ tunc tendit more bestie quo ferunt illecebre. Et sic assentire illecebre nullũ esset peccatũ: quia excederet vires liberi arbitrij. nisi quãdo homo meretur vulne

rari in naturalib⁹: sicut dānati meruerunt: quia actus habēt deordinatos ꝓcedētes a volūtate obstinata nō libere: modo nature impetuū.

Z
Ad argumēta ꝓ in capella

Ad rōnes. q̄libet vidēs deū clare necessario gaudꝫ ergo necessario diligit. Nego añs si capiat̄ pro ista hec est necessaria q̄libꝫ vidēs deū. tamē ad veritatē vocis debet cōcedi ꝯña ⁊ ꝯñs similit̄: quia sicut de facto de alijs qui nō vidēt deū: sequitur ꝙ non sit possibile ꝙ aliq̄s clare videat deum ⁊ tamē nō diligat eū. Et ad auctoritatē magistri in qua est tota vis argumenti q̄n dicit ꝙ deitas sine gaudio videri nō potest. debet glosari sic. ꝙ deus sic ordinauit ꝙ hō diuinitatem videre nō potest q̄n gaudeat: ideo de potentia ordinata est cōueniēs ꝙ dānati in iudicio non videbunt diuinitatē.

Ad secundū

Ad scḋm argumētū cōcedo totū ꝙ est dare aliquā visionē cū qua non stat cōtingētia diligēdi in volūtate: sicut declaratum est in secūda cōclusione. Et concedo ꝙ dyabolus non potest non odire penā suaꝫ: sed necessario odit eam: ⁊ ideo est sibi maxima pena. Similiter quia teneo ꝙ volūtas creata ꝓm aliquā noticiā potest necessario frui deo. Ideo habeo respōdere ad rationes in oppositū conclusionis adductas.

Ad rationes in oppositū

Ad primā. si q̄libet videns deū necessario fruit̄ ⁊c̄. Potest dici ꝙ angelus ante visionē nō habuerit visionē ita clarā: que necessitaret volūtatē: nec fuit visio btitudo nec cū securitate: sicut notum est. ⁊ ideo non debet dici ꝙ q̄libet videns deū necessario frueretur.

Ad secūdam

Ad scḋm quādo dicitur per aug. iij. de libero arbitrio. si voluntas de necessitate velit nō erit volūtas ⁊c̄. Dico breuiter ꝙ augustin⁹ accipit ibi voluntatē pro coactione ⁊ non pro naturali inclinatione: vt ego loquor in ꝓposito. Et similiter loq̄tur quādo dicit ꝙ voluntas necessario vult beatitudinē ⁊ necessario fugit miseriā. Vñ ibi eq̄uocat necessitatē: et ꝯdicit sibiipsi ⁊c̄.

A
Questio X
Primū ꝓncipale

Trū cū essētia diuina stat pluralitas personarum.

Et arguo ꝙ nō vt arguit magister prima dist. ca. i. ⁊ hoc sic. Ad producēdū vnū deuꝫ si essent duo dij: aut aliquid deesset vni qḋ haberet alter: vel nihil deesset vni qḋ haberet alt̄. si primo mō: illi deessꝫ summa perfectio. si scḋo modo alteri supflueret de pfectiōe. Similiter arguo de psonis. Aut aliq̄d perfectionis deest vni psone qḋ habet altera: aut nihil. si ꝓmo mō tūc illi psone deest sūma pfectio. si scḋo modo: tūc altera psona supflueret.

Secūdum

Scḋo sic. si cū vnitate eẽntie diuine staret pluralitas psonarū: tūc iste tres essent tres res: vt innuit aug. i. de trini. et mgr̄ libro primo distin. iiij. caplo q̄nto. Res inquit quibus fruendum est: est pater et filius ⁊ spiritusſanctus: sed illud ꝯsequēs est falsuꝫ ⁊ contra Augustinum. v. de trinitate capitulo. viij. Illud precipue teneamus quicquid ad se dicit̄ ꝓstantissima illa ⁊ diuina sublimitas substātialiter dici ⁊c̄. Et infra. quicq̄d de singulis ad seipsas dicit̄: nō pluraliter ꝟ singulariter accipit̄. sed certum est ꝙ iste tres res dicunt̄ substantialiter ⁊ ad se: g̃ nō pluraliter: sed singulariter tm̄. ergo iste tres persone nō est res.

Tertiū

Tertio si sic. sequeret̄ ꝙ tota forma sillogistica esset defectiua: q: vbi cū veritate ꝓmissarū stat falsitas ꝯclōnis ibi forma arguēdi nō valet. q: in q̄cūqꝫ materia forma bona tenet in omni materia: ꝟ si cū vnitate essentie staret pluralitas psonarū ꝓma forma sillogistica qua ꝓpue vtit̄ aristo. ꝓpter sui noticiā ꝓmo ꝓoꝝ anteq̄ aliquid determinat de syllogismo ad ꝓbandū conuersiones nō valeret: g̃ cū vnitate essentie nō stat pluralitas personarū. Assumptū ꝓbo. quia hec est forma sillogismi expositorij. Iste pater generat: iste pater est essentia: ergo essentia gñat. Siliter hic. ista essentia est pater: ista essentia est filius: g̃ filius est pater. sed in omnibus istis ꝓmisse sunt vere ⁊ ꝯclones false: g̃ ⁊c̄.

B
In oppositum

Ad oppositū. i. Iob. v. Tres sunt q̄ testimoniū dāt in celo. pater: fi. ⁊ spūſsan. ⁊ hi tres vnum sunt. et magister ꝓmo sententiarū ⁊ ꝑ totum.

Decisio q̄stionis

In ista questione ꝓmo dicaꝫ ad titulū ꝯclonis scḋo inquirā vtrū logica aristotelis sit formalis ⁊ an teneat in omī materia vniuersaliter. Tertio soluam quasdam dubitatiōes. Quarto dicā ad rationes ꝓncipales.

C
Prim⁹ articulus

Quātum ad ꝓmū dico breuiter duo vnū est ꝙ titulus questionis non est apud catholicum questio vt dubitabilis ꝓposito: ꝟ est radix ⁊ ꝓncipalis articulus fidei: vt pꝫ ex determinatione eccl̄ie. extra de sūma trinitate ⁊ fide catho. dānamus: ⁊ in symbolis apostoloꝝ niceni cōcilij. ⁊ athanasij. absqꝫ vlla dubitatōe credendū est ꝙ cū vnitate ⁊ sūma simplicitate essentie stat trinitas psonarū.

Scḋo dico ꝙ illud sufficienter demonstrare excedit naturale ingeniū creature. vñ cantꝫ in seq̄ntia de trini. Digne loqui de personis. vim trāscendit rōis: excedit igenia. Quid sit gigni quid ꝓcessus me nescire sum ꝓfessus ⁊c̄. Ista nō dicuntur in persona alicuius laici: sed in persona cuiusciūqꝫ theologi ⁊ cuiuslibet viatoris q̄ non est illuminatus aliqua reuelatione singulari. ⁊ ideo de ꝓmo articulo nō plus dico.

D
Secūd⁹ articul⁹

Secūdo est inquirendum an logica aristotelis et que cōmuniter traditur in scholis sit formalis vel nō. Dico nō quia pauce regule vel nulle quas ponit in libro prioꝝ ⁊ alibi tenent in omni materia. causa est: quia aristo. nō vidit ꝙ vna res esset vna ⁊ tres. ⁊ iō dic̄ tales regulas. Medio

existente hoc aliquid necesse est extrema cõiū-
gi. Et quecūq; vni ꝛ eidē sūt eadē ipsa inter se
sunt eadē. Et ꝯdictoria nō verificant̄ de eodē.
Et alias multas dedit que nō sunt vere in om-
ni materia: quia capiunt instantiā in terminis
quib⁹ vtitur in diuinis. ꝛ ideo dicit̄ ꝙ ille regu-
le nō sunt formales. quia sermo cõcludens per
se concludit in omni. Uel sicut dicit cõtra per-
menidē primo phisicoꝝ cõmeto. xv. vbi sic ar-
guit. Si vidisseȝ aliquas res fuisse tres res ꝛ ta-
men vna. excepisset illā rem a regulis istis ꝛ cõ-
similibus. Respõdētes autē ad formā arguēdi
in diuinis. dicit ꝙ forma tradita ad aristotele
est diminuta: et debet perfici duabus regulis
quas ponit venerabilis Anselmus de ꝓcessio-
ne sci spūs: que sunt iste. Unitas tenet suā cõ-
sequēs. vbi nō obuiat relationis oppositio. Et
relatio tenet suū locum. vbi nō obuiat vnitas
essentie. Propter primā nō valꝫ iste discursus
essentia est pater. essentia est filius: ergo pater
est filius. quia inter patrē ꝛ filiū: hoc est int̄ ma-
iorem extremitatē ꝛ minorē obuiat relationis
oppositio. sed inter extremitates ꝛ mediū non:
quia essentia non opponitur relatiue ad perso-
nas. Propter scđam nō valet iste discursus. pa-
ter no est filius. pater est essentia: ergo essentia
nō est filius. quia in cõclusione obuiat vnitas
essentie. Unde ex istis cõcludit ꝙ catholic⁹ ob-
ligatus ad tenendū pro ꝑncipio ꝙ vna res est
tres res nō est obligatus ad sustinēdū tales re-
gulas logicales. Nec debet admittere formas
argumētoꝝ nisi in illa materia pro qua daban-
tur ab aristotele: quia nō ab eo dabātur nisi in
materia certa.

E

Tertius articul⁹

Tertio mouebo quedā dubia.

Primū dubium

Primū est est de forma sillogismi expositorij:

Arguitur primo

an valeat in oīm materia. Et arguit̄ ꝙ nō. Pri-
mo sic. nō tenet in diuinis: ergo nō est formalis
Assumptū ꝓbatur per tertium principale. naȝ
non seq̄tur. iste deus est incarnatus. iste de⁹ est
pater: ergo pater est incarnatus. Aliter: iste de-
us generat. iste de⁹ est filius: ergo fili⁹ generat.
Sed quia forte diceret̄ ꝙ minores iste sunt f̄ſe
fiant tales forme. Ista paternitas distinguit̄
a filio: ista essentia ē paternitas. ergo ista essen-
tia distinguitur a filio. Silr̄ sic illa paternitas
generat: illa paternitas ē eēntia: ergo illa essen-
tia generat. Et silr̄ sic demōstrato spacio inter-
cepto inter aliqua duo: arguo sic. Istud spaciū
est hec distantia: ꝛ illud spaciū est ꝓpinquitas
ergo hec ꝓpinq̄tas est ista distātia. ꝯclusio est
falsa: quia si propinq̄tas est distantia: ergo ma-
ior propinq̄tas est maior distantia. ꝯñs falsuȝ
Consequētiā probo: quia si hec propinq̄tas est
hec distantia: ergo aucta ꝓpinquitate augetur

Secūdo

distantia. Item si propinquitas sit distantia:
sit a. distātia pedalis inter duo corpora. ꝛ sit b.
distantia bipedalis inter alia duo corpora. Et
arguo sic. b. est maius spacium ꝙ̄ a. ergo b. est ma-
ior distantia ꝙ̄ a. sed oīs distantia est propin-
quitas. ergo b. est maior ꝙ̄ a. ergo illa sunt pro-
pinquiora inter que est distantia bipedalis: ꝙ̄
sunt illa inter que est solum distantia pedalis.

Tertio

Tertio sic. dicat sortes istud tantū. sortes di-
cit falsum. Et arguitur. hoc est dictū a sorte. et
hoc est falsum. ergo falsum est dictū a sorte. pre-
misse sunt vere: cõclusio falsa.

Quarto

Quarto sic. hec
aīa est intellectus. hec aīa est volūtas. ergo vo-
tas est intellectus ꝯclusio est falsa. q: sequitur
voluntas intelligit. et intellectus vult. Uel sic.
hec voluntas per se vult: hec volūtas est intel-
lectus: ergo intellectus ꝑ se vult.

Quinto

Quinto sic.
demōstratis duabus albedinibus arguitur sic
Illa duo sunt hec dualitas. illa duo sunt hec si-
militudo: ergo hec similitudo est hec dualitas.
Cõclusio est falsa: quia similitudo et dualitas
sunt in diuersis p̄dicamētis.

Sexto

Sexto sic. demō-
stro aliquā volūtateȝ malā que est peccatū. Et
arguo sic. hoc est a deo. hoc est peccatum: ergo
peccatū est a deo. conclusio falsa.

Septimo

Septimo. de-
mōstrato toto ꝛ partibus. iste partes cõponūt
suū totū. iste partes sunt suū totū. ergo totū cõ-
ponit se.

Octauo

Octauo. hoc est volitū a te demon-
strato hoc qđ est esse in luto cum centū marcis
ꝛ hoc est esse in luto: ergo esse in luto est volitū
a te.

Nono

Nono. tu vis credere hanc ꝓpositionē: et
credere hanc ꝓpositionē est errare: ergo tu vis
errare.

Decimo

Decimo sic. tu vis hoc demōstrato for-
nicari. ꝛ hoc est mereri penā: ergo tu vis penā.

Secundū dubiū

Secundū dubium est. verū aliqua res creata
sit de qua possunt verificari cõtradictoria pu-
ra.

Primo

Et arguitur ꝙ sic. nā demōstrato sorte hec ē
vera: sortes est pater: sortes non est pater. ꝓbo
quia seq̄tur: est nō pater platonis. ergo est non
pater.

Secundo

Et demōstrato aliquo corpe hec est vera
hoc est duplū q: ad suam medietatē: ꝛ silr̄ illud
nō est duplū ad aliud maius seq̄ ꝛc̄.

Tertio

Tertio.
illud est albū ꝛ nō est albū: ergo. ꝓbat̄ assūptū
demōstrato vno scuto. cui⁹ medietas est alba ꝛ
alia nigra. tūc sic. iste due medietates sūt albā
ꝛ nigrū. iste due medietates sunt hoc scutū: er-
go hoc scutū est albū ꝛ non albū.

Quarto

Quarto sic.
sortes est filius quia platonis. ꝛ sortes nō est filius
quia ciceronis. ergo est filius ꝛ nō filius.

Tertiū dubium

Tertiū du-
biū est. an ista debeat cõcedi. deus nō generat.
Et videt̄ ꝙ sic quia est vna indefinita cui⁹ due
singulares sunt vere: ergo est vera. Assumptuȝ
patet. nā seq̄tur: filius nō generat: ergo de⁹ non
generat. ꝛ similit̄ de spū scō.

Quartū dubium

Arguitur primo

Quartū dubiū.
quare ecclesia negat tales ꝓpõnes: essentia di-
uina generat: eēntia diuina generat̄: sicut patꝫ

libro .i. decretaliũ .c. Dãnãmus. ꝛ videtur ꝙ hec est vera essentia diuina generat. ꝛ hec similiter essentia diuina est pater: ergo generat. Uel sic essentia diuina est res generans: ergo essentia diuina est generans. ꝯsequentia patet: quia sicut illa ꝯsequentia est bona sortes est homo albus: ergo est homo.

Secundo

Secundo sic. quando ꝑdicatum ꝑdicatˀ de aliquo potest supponere ꝓ eodem: sed essentia ꝑdicatur de patre. Nam pater ꝑ se est essentia. igitur potest supponere ꝓ patre.

Tertio

Tertio de quo ꝑdicatur subiectum ꝛ eius ꝓpria passio: sed pater est sicut subiectum ꝛ gñare eius passio. ꝛ pater ꝑdicatur de essentia: ergo hec est vera essentia generat.

Quarto

Quarto sic. essentia est pater filij. ergo essentia generat. antecedens patet. quia sua cõuersa est vera.

Quinto

Quinto sic. Aug. in lib. de trinitate. multi inquit de patribus nostris non audent substantiam genitam affirmare: sed qȝ periculosius est sanctoꝝ auctoritates negare ꝙ substãtia gignit substantiam ꝑticulariter negant ꝙ oĩs affirmant.

Sexto

Sexto sic filius generatˀ ab aliquo: ergo a substantia vel ab accidente: sed non ab accidente: quia nullum accidens est in deo. lib. v. de trini. c. v. ergo a substantia ꝛ non nisi a substantia diuina. ergo substantia diuina generat filium.

Septimo

Septimo posse generare est melius ꝙ non posse generare: quia deo nihil attribuitˀ nisi qȝ est melius.

Octauo

Octauo sic. essentia diuina nõ est genita. ergo deus nõ est genitus. ꝯsequentia patȝ: quia sequitur deitas nõ est genita. ergo deus nõ est genitus.

Nono

Nono sic. essentia spirat spiritũsanctuȝ: ergo pari ratione generat filium. ꝯsequẽtia patȝ. antecedens ꝓbo. quia aliquid spirat spiritũsanctum sed nõ pater nec filius sed ambo. Unde extra de sũma trini. ca. dãnamus. pater ꝛ filius sunt vnũ ꝑncipium s. s. ergo essentia cõis spirat spiritũsanctũ.

Decimo

Decimo sic. omne generans aliquo generat sed pater generat: ergo aliquo generat. vel igitur essentia vel relatione. nõ relatione: quia relatione nõ est ꝑncipiũ operandi vel ꝓducendi: ergo generat essentia. ergo generatio attribuitur essentie. ergo sicut hec est vera albedo disgregat ita hec eẽntia generat.

Undecimo

Undecimo. si pater generat deum: ergo relatiue dicitur filius ad patrem: sicut arguit magister distin. v. ꝙ pater nõ arguit essentiam: quia si pater generat essentiaȝ: essentia dicitˀ relatiue ad patreȝ. ꝛ ideo videtur ꝙ oĩs ratio que impedit ne ista conceditur. pater generat essentiam impedit ne ista ꝯcedatur. pater vel deus generat deũ: quia si dicatˀ ꝙ nõ: quia ex hoc arguitˀ distinctio inter patreȝ ꝛ essentiam: eodẽ modo dicetur ꝙ ex parte ista arguitur distinctio inter patrem et deum.

Duodecimo

Duodecimo discurrendo per rõnes magistri ostẽditur ꝙ nihil valẽt. Prima est talis dist. v. ca. ij. si pater genuissȝ diuinã essentiã. ipa relatiue diceretˀ ad patrẽ: ꝛ si tũc nõ indicat essentiã. Unde Aug. v. de tri. qȝ relatiue dˀ nõ indicat eẽntiã. Scda ꝙ si pater esset genitor diuine eẽntie: pater esset genitor eius rei que ipe est: ꝛ eadẽ res seipm genuisset. Tertia est si pater generet eẽntiã diuinã: cũ pater sit ꝛ deus sit essentia diuina: igitˀ eo ꝙ generat est deˀ: ergo generãs est ꝑ genitũ: et genitũ est causa gignẽtis vt sic ꝛ vt deus est. Sed prima de istis non valet. Tũ quia filius forma sit de deo. vt argutũ est. Tũ: quia hec ꝯña nõ valȝ ꝓ relatio ponitˀ: igitˀ nõ indicat eẽntiã. Nam cũ deus genuit deũ: tã spm ꝙ filiũ ꝓrelatio ponitˀ. Silˀr hec spẽs genuit sapiẽtẽ et sic de alijs. Tamẽ quia in rõne est equocatio. Nã primo ly eẽntia diuina supponit significatiue: ꝛ postea materialiter. sicut in ista diuina essentia nõ indicat eẽntiã. si supponat significatiue ꝓpõ est vera. Item scda forma non videtur valere: qꝛ arguo sic ꝙ deus genuit deũ: quia si sic genuit aliquã rem que ipe est: quia sequitur. pater genuit deũ. ergo genuit aliquã rẽ que est deus. ergo genuit aliquã rẽ que est eẽntia diuina: ꝛ oĩs res que est pater est essentia diuina: ergo genuit aliquã rem que est pater. Item iuxta tertiaȝ formã arguo sic. pater ẽ deus. ergo si genuit deum genuit qȝ ẽ deus. Silˀr sic. pater genuit deum: sed nullũ nisi deũ qui est pater: ergo genuit deũ qui est pater. ꝛ vltra. ergo genuit deũ q̃ est ipse.

Quintũ dubium

Quintũ dubiũ est. an cõtradictoria sint cõcedenda in diuinis. videtur ꝙ sic. quia ꝯtradictio pura verificatur pro terminis supponẽtibus pro eadem re. sicut pater in istis. pater generat: essentia nõ generat. pater distinguitˀ a filio: essentia non distinguitur a filio: ergo nihil deest ad cõtradictionẽ veram nisi idemptitas noĩs vel termini significatiui in affirmatiua ꝛ in negatiua. sed illa non impedit quia ista opponũtur. ista relatio distinguitur: essentia non distinguitur. sicut ista homo currit: ꝛ nullũ animal rationale currit. ꝛ tamẽ termini significatiui in illa non sunt ijdem in voce. Secundo sic. omnia posita in symbolo sunt concedẽda: sed aliqua cõtradictoria sunt posita in symbolo: ergo sunt concedenda. Maiorem probo. quia in symbolo Athanasij dicitur. pater ꝛ filius ꝛ spiritussanctus non tres eterni sed vnus eternus. Et infra dicitur ꝙ pater ꝛ filius ꝛ spiritussanctus sunt coeterni. Et sequitur. sunt coeterni: ergo sunt eterni.

Sextum dubiũ

Sextũ dubiũ est. an in patre sit aliquid propriũ patri cõstitutiuũ patris distinctũ aliquo modo ab eẽntia. ꝛ arguitur ꝙ sic

octauo de trini.ca.vi. Dis essentia que relatiue dicit̄ est aliquid excepto relatiuo: vt domin⁹ seruus est homo: ergo pater est aliqua essentia distincta a relatione. Secūdo sic. aliquid constituit patrē in esse patris: sed nihil ē cōmune tribus: ergo aliquid qđ nō est cōmune tribus. ergo aliquid ab essentia. Tertio sic. nullū notionale ē essentia. sed in patre est notionale: τ aliquid essentiale: ergo in patre est aliquid constitutiuū patris qđ est notionale distinctū ab essentia. Quarto sic. filius distinguit̄ a filio: ergo paternitas distinguit̄ ab essentia in patre. ꝯña patꝫ. aūs probo: quia filiatio terminat vnitatē nature se habere ad verbū: et nō essentia diuina saltē immediate: g̃ τc̄. Quinto sic. idem cōstituit patrē in esse patris: τ distinguit patrem ab alijs ꝑsonis: sed essentia nō distinguit prēꝫ. ergo aliud ab essentia. sed nihil extrinsecū prī: ergo intrinsecū patri. Ad oppositū istius est qꝛ tūc pater esset cōposit⁹ ex distinctis reb⁹.

Septimū dubiū Septimū dubiū. an sit aliqua ꝓductio in diuinis.

Argu. primū videt̄ ꝙ nō: quia nihil est ꝓducibile in diuinis ad esse: igitur nulla est ibi ꝓductio ad esse. aūs ꝓbo: quia oīe qđ est deus de se necesse est esse

Secundum ergo nihil tale accipit esse ab alio. Scđo sic. oē ꝓducibile ad esse potest esse in potētia ad esse: sed deus nō potest esse in potētia ad esse: g̃ τc̄.

Octauū dubium Octauū dubiū est de ista regula Anſ. scilicꝫ vnitas tenꝫ suū ꝯñs: vbi nō obuiat relatōis oppositio. videt̄ ꝙ sit falsa: quia tūc hec esset cōcedenda per hāc formā arguēdo. pater generat: essentia est pater: ergo essentia generat: quia inter generare τ essentiā nō obuiat relationis oppositio: manifestū est: silr nec inter patrē τ essentiam. Scđo sic. anſ. de processu spūssancti probat ꝙ spūsſctūs est a patre. τ arguit sic. spūssanctus est a deo. pater est deus: ergo spūsſctūs est a patre. Tertio sic. deus est incarnatus: pat̄ vel spūsſctūs est deus: igit̄ pater vel spūsſctūs ē incarnatus. nō obuiat relationis oppō. Quarto sub hac forma. essentia ē trinitas: pater ē essentia: ergo pater est trinitas. inter patrē τ trinitatē nō obuiat relatiōis oppō.

Nonum Nonū est. an pater est aliud a filio. τ videtur ꝙ sic. Nam pater est aliud suppositū a filio: ergo est aliud a filio. ꝯña patet: quia ex opposito ꝯñtis infertur oppositū aūtis: vt pater ē alia res a filio: ergo est aliud a filio. ꝯña patet: quia aūs τ ꝯñs conuertūtur. Ad oppositū extra de summa trinitate τ fide catholica. Dānam⁹. licet ali⁹ sit pater: ali⁹ filius ali⁹ spūsſctūs. non tamē aliud.

Decimū Decimū dubiū est. an hec sit cōcedēda. deus est trinitas videt̄ ꝙ nō. qꝛ ꝑdicatū non videt̄ inesse alicui supposito subiecti: ergo ē indefinita fl'a. Assūptū patet: quia nec patri nec filio nec spūi sctō inest hoc ꝑdicatū trinitas: τ subiectū nō habet plura supposita. Si dicatur ꝙ est ꝓpō singularis. Cōtra. igitur iste termin⁹ deus esset terminus singularis: τ sic esset quelibet talis singularis: deus generat. τ sic iste termin⁹ nō esset cōis tribus personis. Scđo. si sic deus nō esset sūme vnus. ꝯñam ꝓbo. quia nulla trinitas est sūme vna. sed deus ē trinitas. g̃ τc̄. Silr dualitas est min⁹ diuisibilis ꝙ̃ trinitas: qꝛ trinitas pōt diuidi in tria: dualitas non: ergo τc̄. et ideo non est summe simplex. Tertio. si sic essent quattuor ꝑsone: qꝛ oē qđ est deus τ rōnalis nature in diuina substātia est ꝑsona: trinitas est de⁹: igit̄ ꝑsona sed nulla ꝑsona de istis ē trinitas: demōstrato patre filio τ spū sctō: ergo quattuor ꝑsone ē trinitas. Si negetur maior. cōtra. oīe qđ est de⁹ est substātia intellectualis per se subsistēs: et oīe tale est ꝑsona: ergo trinitas est ꝑsona.

F **Ad primū dubiū** Restat ad illa dubia rn̄dere. Ad primū de forma sillogismi dicendū ꝙ ista tria requirūtur ad formā sillogismi expositorij. Primo ꝙ sit ex duab⁹ premissis singularib⁹ quarū subiecta sunt duo pronoīa demōstratiua cū aliquo termino cōi. Secūdo reqritur ꝙ ipa demōstrēt vnā rem numero que sic sit vna ꝙ nō sit plura: τ quelibet illarū nec idē sic acceptū ꝙ ē multe res. et q̄libet illarū qđ dico quia oīe cōtinuū est plures res. sed nō est aliq̄ istarū: sicut totū est sue medietates simul accepte. de⁹ aūt est plures res qꝛ plures ꝑsone τ etiā quelibet illarū: τ sic intelligit ockā: licet min⁹ distincte hoc exprimat. Tertio requiritur ꝙ habeat dispositionē tertie figure: cuius ratio est: quia de natura ei⁹ est ꝙ deducēdo ponat mediū terminū sbiectū maioꝛ τ minoꝛ in ꝑmissis: τ ita solū est dispō tertie figure. Sic igitur ista tria sunt q̄ requirūtur ad formā sillogismi expositorij. τ hec forma tenꝫ vniformiter in quacūqꝫ materia. Sm̄ ista sillogismus expositorius nūq̄ posset fieri ex terminis supponēntib⁹ pro deo vel diuina essentia: quia essentia diuina est realiter plures res τ quelibet ꝑsona diuina. Causa aūt quare ex talib⁹ terminis nō posset fieri sillogism⁹ bon⁹ est eadē cū illa quare ex ꝑticularibus non posset fieri sillogism⁹ bon⁹ in quacūqꝫ figura. Et est causa quādo sic arguit̄. homo currit: hō ē sortes: ergo sortes currit. subiectū maioris supponit pro vno supposito: videlicet ꝓ platone: τ subiectū alterius pro alio. τ ideo nihil concluditur. Eodem modo est hic. hec essentia est pater: hec essentia est filius: ergo pater est filius. Maioꝛ posset verificari de vna re τ minoꝛ ꝓ alia: τ ideo nihil inde cōcludi potest. silr si eadē hūanitas numero esset sortes et plato: τ simul cū hoc sortes τ plato essent plures hoīes per impossibile: tunc ille sillogismus

nõ valeret. hec hũanitas est sortes hec humani
tas est plato. ergo sortes est plato. quia maior
esset vera pro vna re: ⁊ minor pro alia: ideo nõ
concluditur. Et istis patet ad primã formã in
primo dubio. Ad scd̃m de ꝓpinq̃tate ⁊ de di-
stantia dicitur vno modo hec propinquitas est
hec distantia: demõstrato spacio intercepto in
ter duo corpora. Et quãdo arguitur vlterius. pro
pinq̃tas est distãtia: ergo maior ꝓpinq̃tas est
maior distantia Dicitur ad illud negãdo ꝯñaʒ
sed bene conceditur ꝙ est aliquid maius. ꝑ nec
est maior ꝓpinq̃tas: nec maior non ꝓpinq̃tas.
sicut nec est aliq̃d magis bonũ: sed bene est ali-
q̃d maius bonũ. Eodẽ modo hic. ꝓpinq̃tas est
bene maius spaciũ: sed non est maior ꝓpinqui
tas: nec est maior nõ ꝓpinq̃tas. Sed illa respõ
sio nõ videtur esse cõueniẽs. nã concedo ꝙ spa
ciũ interceptũ est ꝓpinq̃tas: ⁊ similiter distan-
tia sicut ipse cõcedit. Pono ꝙ inter a. ⁊ b. sit ma
ius spaciũ q̃ꝫ prius fuit quod sit c. ⁊ sit d. spaciũ
quod est modo inter a. ⁊ b. ⁊ arguo sic. d. est ma
ius spaciũ q̃ꝫ c. ergo hec ꝓpinq̃tas demõstrata
d. est maior illa demõstrata c. ⁊ vltra: ergo ma-
ior ꝓpinquitas est maior distantia. Similiter
sic expositorie hoc spaciũ ẽ maius: hoc spaciũ ẽ
hec ꝓpinq̃tas: g̃ hec ꝓpinq̃tas est maior. Iteʒ
exemplũ suũ est cõtra seipm: quia demõstrato
magno lapide ⁊ margarita arguo sic. hoc ẽ ma
ius: hoc est bonũ: ergo hoc bonũ est maius bo-
nũ. verũ ẽ ꝙ iste discursus nõ valet de forma: si-
cut nõ seq̃tur: ille est clericus: ⁊ ille est melior: er
go ille est melior cleric⁹. sed seq̃tur: ergo iste me
lior est clericus. Et ideo ad argumentũ potest
dici tenẽdo sicut prius ꝙ illud spaciũ est ꝓpin-
quitas. ⁊ vlterius ꝙ maior distantia est ꝓpinq̃
tas maior. sed nego vlterius istã ꝯñam: ꝓpinq̃
tas istoꝝ maior ẽ: ergo ista sunt magis propin
qua. sicut ponẽdo ꝙ similitudo sit albedo. non
sequitur. ista similitudo est maior: ergo iste est
magis similis. quia pono ꝙ sortes ⁊ plato sint
eque intense albi: ⁊ cõsequẽter albedo in sorte
intendatur in duplo q̃ꝫ ante fuit. ⁊ tũc manife-
stuʒ est ꝙ hec similitudo est maior q̃ꝫ ante fuit:
tunc sortes fuit magis similis q̃ꝫ nũc est. vnde
debet cõcedi maior propinq̃tas. nã seq̃tur: agi-
tur est maior ꝓpinq̃tas. Et si arguatur: vel ẽ ma-
ior vel minor. Dicendũ ꝙ neqꝫ sic neqꝫ sic: quia
nõ est diuisio per opposita: sed debet sic diuidi.
aut est maior: aut nõ est maior propinq̃tas: et
ista est vera Similiter si teneretur ꝙ propinq̃tas
nihil est nisi res propinqua: ⁊ distãcia nihil ali
ud q̃ꝫ res distans: tũc manifestũ est ꝙ cõsequẽ
tia ista nihil valet. illa distantia est maior: ergo
magis distant: q2 si sortes augeatur sine hoc ꝙ
elongetur a platone: tunc sortes distãs est ista
distantia: et sortes est maior: ergo distãntia est
maior: tamẽ nõ magis distat a platone q̃ꝫ pri⁹.
Aliter posset dici in principio ad argumentuʒ
tenendo ꝙ nulla res est propinq̃tas Unde ta-
lia abstracta de terminis sincathegoreumati-
cis pro nulla re supponunt: sicut nec termini a
quibus substrahũtur. Unde sicut iste terminus
prope de nulla re predicatur: sic nec propinqui
tas: et similiter distãtia. Similiter si dicatur ꝙ
est abstractũ de illo termino ꝓpinquus: vel ni-
hil significabit: vel significabit idẽ qđ propinq̃
tas. Secundo sic siue vno mõ dicatur siue alio
hec est negãda: hoc spaciũ est propinq̃tas: sed
ista propinqua sunt: ⁊ propinquũ illud est sua
propinq̃tas vtroqꝫ demõstrato. Cõnotatur ta
men per illũ terminũ ꝙ inter propinqua ẽ par-
ua distantia: ⁊ inter remota est remota. sed im-
portatur per terminũ ꝙ inter ea que dicuntur
remota sit magna distantia. Ad tertiũ de illo
insolubili: quia ponatur ꝙ sortes dicit tm̃ istã.
dictũ a sorte est falsum. ⁊c. Dico ꝙ sillogismus
expositorius est bonus ⁊ cõclusio vera ⁊ ꝑmis-
se similiter. Et si arguatur cõtra. cõclusio est ve
ra: ⁊ sortes dicit illã: ergo sortes dicit veruʒ. Di
cenduʒ ꝙ minor est falsa: quia sortes non dixit
illã sed vnã aliã similẽ isti ꝓ qua supponit sub
iectũ cõclusionis: ⁊ ideo cõclusio est vera. Sed
contra. ille due ꝓpositiones: falsum est dictũ a
sorte: ⁊ sortes dicit falsum sunt cõuertibiles: er
go si vna est vera ⁊ reliqua. Dico ꝙ in ꝟtute nõ
sunt semꝑ conuertibiles. Nam si dicant sortes
⁊ plato simul ⁊ semel illas ꝓpositiones: tũc sor
tes dicit falsum: et plato dicit verum. Et causa
est: quia propositio quã sortes dicit denotat se
esse veram ⁊ falsam: ⁊ ideo est falsa. sed ꝓposi-
tio platõis denotat ꝙ ꝓpositio quã sortes dicit
est falsa: ⁊ hoc est verũ. Ad quartũ quãdo cõ-
cluditur: volũtas vult: ⁊ volũtas intelligit. con
cedo oẽs tales ꝓpositiones: intellect⁹ per se in-
telligit: voluntas per se vult. vnde sillogismus
est bonus ⁊ cõclusio est vera. Ad quintũ cõce
ditur ꝙ hec dualitas est similitudo. ⁊ quãdo ar
guitur ꝙ ꝓpositio est falsa: quia subiectũ est in
vno ꝓdicato ⁊ predicatũ in alio. Nego ꝯsequẽ
tiam: sed bene sequitur ex hoc ꝙ ꝓpositio non
est per se primo modo. Ad sextum concedo ꝙ
peccatũ est a deo: ⁊ tamen non est causa quare
homo peccat: ⁊ ideo nõ est auctor peccati. Ad
septimũ quando arguitur de toto ⁊ de partib⁹
Dico ꝙ iste discursus non valet propter equi-
uocationeʒ illius ꝓnois iste in medio termino
cũ dicitur iste partes. Nam in prima accipitur
diuisiue: ⁊ in scd̃a collectiue. Ad octauũ qñ ar
guitur. hoc est volitũ a te demõstrato ꝙ est eẽ in
luto cũ centũ marcis. ⁊ hoc est esse in luto: ergo

G Ad secundum argumentum

H Ad tertium

Ad quartum

Ad quintum

Ad sextum

I Ad septimũ

Ad octauũ

esse in luto est volitū a te. Potest vno modo dici q vtraq3 ꝓpō est falsa: quia quero qd denotat p subiectū maioris qñ dicit hoc est volitum a te: si dicatur q hoc cōplexū qd est esse in luto: falsum est: quia hoc non est volitū a te. si dicat q ibi demōstratur significatū istius complexi: quero quid est illud: manifestū est q nulla res est subiectū totale istius cōplexi. vnde quocunq3 demōstrato hec est falsa. Silr dato q subiectū maioris supponit p eo qd est esse in luto cū centum marcis. tunc hec est falsa videlicet minor: demōstrato hoc cōpleto: esse in luto cū centum marcis: et nō hoc complexū esse in luto debet demōstrari. Aliter potest dici de ỽtute sermonis si ꝑmisse sint vere cōclusio est cōcedēda ita q illa via est bona ad formā verborū: volo esse in luto cum centū marcis: ergo volo esse in luto: quia quicqd vult ita esse sicut denotat per vnā copulatiuā vult ita esse sicut per vtrāq3 ꝑtem eius denotatur. modo de virtute vocis debet exponi añs per istā copulatiuā: volo esse in luto et habere mecū centū marcas: ꝛ per ɔñs q vult esse in luto cū centū marcis vult esse in luto.

R
Ad nonum

Ad nonū: tu vis credere hāc ꝓpōnē: et credere hāc ꝓpositionē est errare: ergo tu vis errare. Dico vno mō negādo ɔñā3 isto casu posito: Aliter distinguēdo ɔclusionē: fm ɔpositionē et diuisionē sicut distinguim⁹ istā3: tu scis sortem currere: ponatur q vides sortē currentē: sed nescis q sit sortes. In sensu cōposito ꝓpō est falsa: quia denotat q hec ē scita a te. In sensu diuiso denotat q tu scis istū currere qui est in rei veritate sortes. sic in ꝓposito hec ꝓpō tu vis errare: in casu posito est falsa in sensu cōposito q2 tūc denotat q hec sit volita a te: tu erras. ꝛ dicitur hic sicut de alia.

Ad decimū

Ad decimū pōt dici eodē modo q cōclusio est distinguēda ꝛ vera vel falsa sicut cōclusio ꝑcedens. Aliter poss3 dici tam ad nonū q̄ ad decimū q premisse sunt affirmatiue: ꝛ oēs tales ꝓpōnes sunt affirmatiue quarū subiecta vel predicata sunt vera vel dicta ꝓpositionū: sicut tales ꝓpōnes. fornicari est mereri penā eternā: credere hoiem esse albū est errare. Sed in vsu loquētiū isti actus exerciti accipiūtur ꝓ actibus significatis: sicut ad octauū dictū fuit.

Z
Ad scōm dubiū

Ad scōm dubiū vtru3 de aliqua re creata debent concedi cōtradictoria. dicendu3 est q ꝑ vnū substātiuū mere de pñti nūq̄ de re creata debent concedi ɔtradictoria ꝑdicata. ꝑ verbū aūt de preterito vel futuro patet q sic. sicut cesar fuit albus: cesar non fuit albus. Sed de re que est deus: oportet concedere fm fide3 ɔdictoria. q2 in istis pater est generās: essentia est non generans: subiecta supponūt pro eadē re: quia qdlibet quod est deus est idem realiter cuilibet quod est deus: ꝛ tamen nō qdlibet qd est deus est quodlibet qd est deus: quia pater non est filius. Sed cōtra. si de re que ē deus cōceduntur cōtradictoria fm fidem. habemus cōcedere cōtradictoria simul esse vera. ɔñā ꝓbatur: quia affirmatiua de ꝑdicato negato infert vnā negatiuā. sicut seqtur. sortes est nō iustus: ergo sortes non est iustus. igitur si iste sunt simul vere. essentia est pater: essentia est non pater. ille erunt simul vere: essentia est pater: essentia nō est pater. Dicendu3 q fides non obligat ad concedendū cōtradictoria pura: sed tamen obligat ad concedēdū ꝑdicata cōtradictoria. Unde si cōcedātur iste due eē simul vere: essentia est pater: essentia est nō pater. capiēdo non patrem vt negato infinitat negāda est ɔñā: q̄ essentia nō est pater. Unde ista regula de predicato ꝛc. habet intelligi de terminis supponētibus ꝓ rebus quarū quelibet est vna: sic q nō est plures res. Si aūt in hac ꝓpōne: essentia est non pater. stat negatio nō infinitās: sed absolute negans. Potest dici q illa est negāda. nec seqtur. essentia est filius: igitur essentia est non pater.

M
Ad primū argumentum

Ad argumēta illius dubij dicendū est ad primū q illa ɔñā non valet. hoc est non duplū ad hoc: ergo hoc nō est duplū. Iste non est pater platonis: igitur nō est pater. Unde tales de predicato negāte sunt false oēs: vnde affirmatiue sunt vere: negatiue false. Patet ad primū ꝛ scōm.

Ad secundū
Ad tertium

Ad tertiū quādo arguit: hoc ē album. hoc non est album: demōstrato scuto ꝛc. Dicendū q hec est distinguenda: quia pōt esse copulatiua vel de copulato extremo. si sit copulatiua et sensus diuisus erit falsus. si de copulato extremo etiā sensus cōpositus erit verus. ꝛ sic concedendū est q idē corpus est calidum et frigidū: albū ꝛ nigrum.

Ad quartum

Ad quartū sicut ad primū ꝛ ad scōm dicendū est: non enī habet aliquam difficultatē.

Ad tertiū dubiū

Ad tertiū dubiū quādo queritur quare hec nō cōceditur: deus nō generat. cū videtur esse vna indefinita habēs duas singulares veras. Dicendū est q apud theologos non sumitur pro indefinita sed magis pro singulari supponēte ꝓ ꝑsona absoluta. de qua dicetur in solutione vltimi dubij. ꝛ ideo equiualet isti. nihil quod est deus generat. Si aūt placeret eis dicere q iste terminus deus est vere terminus cōmunis faciēs ꝓpositionē in qua subijcitur indefinitam: ratio bene procederet in illo dubio: sed tamen iste terminus deus nō sic: cum nō sit denoīatiuū: vt sicut genus nec sicut species: sicut ꝓbat sctūs Augustin⁹ in de trinitate. Non videtur tōnalequō posset facere ꝓpositionē indefinitā. nec eē termin⁹ cōis nisi sit aliqua cōmunitas termini alia ab istis q̄ttuor

p:enumeratis:tū saltē sic dictū est ad istud du biū ꝙ vult dicere ꝙ iste termin⁹ de⁹ sit termin⁹ cōmunis potest cōcedere hāc negatiuā de⁹ nō generat deū. sed ecclesia vitat ꝑpter hereticos vel vsum cōem quo de⁹ cōcipit supponere ꝓ ta li ꝑsona absoluta q̄ est realiter idē cuilibet ꝑso ne.

N
Ad quartū dubi.

Ad quartū dubiū qū querit quare ecclesia negat tales ꝓpōnes: eēntia generat. Pōt dici sine assertione ꝙ non negātur ꝑpter aliquā ra tionē naturalē cogentē. sed sicut reuelatū est ec clesie de re q̄ est deus ꝙ est res vna: etiā ita re uelatū est ecclesie q̄bus ꝓpōnib⁹ debet vti in lo quēdo d̄ trinitate. ⁊ sil'r quib⁹ terminis. sicut re uelatū credim⁹ sanctis patrib⁹ ꝙ vti debemus hoc noīe persona qū querit quē tria vel q̄ tres: debemus eñ dicere ꝙ deus est tres ꝑsone. ⁊ sic est reuelatū ecclesie ꝙ iste debēt negari: eēntia generat. eēntia generat. Rōnes tamē a docto ribus assignātur que valde parū mouēt. Dicit eñ scotus ꝙ qū subiectū ē abstractū vltimata abstractione ⁊ p̄dicatū ex sua rōne non potest p̄dicari nisi formaliter: nō potest esse ꝓpō vera modo iste termin⁹ eēntia est termin⁹ abstract⁹ vltimata abstractione: ⁊ hoc p̄dicatū non pōt p̄dicari nisi formaliter qd̄ est generat: quare ⁊c̄. Ockā tenet sic. aliqua sunt p̄dicata q̄ solū ve rificātur de istis terminis de q̄bus immediate dictū est: sicut distingui ab alio: ꝓducere: gene rare: produci: generari: ⁊ hmōi. Unde quia isti termini nō p̄dicātur in diuinis immediate nisi de suppositis: ideo nō p̄dicātur de eēntia: q: de nullo p̄dicātur nisi de quo immediate p̄dican tur.

O
Ad argumētum primū

Ad primū argumētū in oppositū hui⁹ qū arguebat. essentia diuina est pater: igit eēntia diuina est generās. Dicit ad aūs antiq̄ theolo gi ꝙ est distinguendū: eo ꝙ p̄dicatū pōt accipi substātiue vel adiectiue. p̄mo mō ꝓpō est vera ⁊ denotat ꝙ eēntia est illa ꝑsona que est pater scd̄o mō falsa: q: denotat ꝙ p̄dicatū istud p̄di cat suū significatū formaliter circa eēntiā: ⁊ sic est fl'in. Eodē mō ad ɔn̄s. vnde ꝑ istā: eēntia est generās: si ly generans sumat adiectiue intelli gitur hec: essentia generat. si substātiue: eēntia est ꝑsona q̄ est res generans. Alteri⁹ quādo ar guit: essentia diuina est res generās: igit essen tia est generās. Potest dici distinguēdo ɔn̄s si cut dictū est. Aliter rūder ockā: q: ꝓm eū quan do ita ē ꝙ p̄dicatū in ꝓpōne affirmatiua est de terminabile sumptū cū determinatiōe requiri tur veritas trīū ꝓpōnū: quia reqrit ꝙ deter minatio p̄dicetur de determinabili. et ꝙ tā de terminatio q̄ determinabile vere p̄dicētur de subiecto. Unī ad veritatē istius ꝓpōnis: sortes est hō alb⁹: reqrit ꝙ q̄libet illarū sit vera. sortes est hō: sortes ē alb⁹: ⁊ hō est alb⁹. Ita ad verita tē istius: essentia est res generās: reqritur veri tas oīm illarū. eēntia est res: essentia ē generās et res est generās: que est falsa. Sed cōtra illaꝫ respōsionē arguit p̄mo sic. illa ɔn̄a non valet iste ē optim⁹ cleric⁹: ergo ē optim⁹. Scd̄o sic. cō muniter dr̄. iste est alb⁹ ꝓm dētes: ergo ē albus. ⁊ hic arguit a determinabili sūpto cū deter mi natione. Unde illa instātia est cōtra vtrāqꝫ re sponsionē. Tertio inferat in talib⁹ iste est bon⁹ faber. iste ē bonus cythareda. sortes ē magnus cleric⁹ sit ita ꝙ sit p̄uus corpe: ⁊ in talib⁹ sīlib⁹. Quarto sic. iste est optim⁹ faber totius anglie. ⁊ tamē non oportet ad veritatē illius ꝙ iste sit optim⁹ totius anglie. sil'r de ista. sortes est opti mus cleric⁹ mūdi: est vera. tamē nō infert illā ꝙ sit optim⁹ mūdi. Quinto. illud dictū est directe cōtra arist. ij. periarmenias. ⁊ cōtra ockā in illa parte q̄ respōdet libro thopicoꝝ. c. vi. Dicit eñ ꝙ nūq̄ est ɔn̄a bona ex aggregato ex determi nabili ⁊ determinatione ad vtrāqꝫ ptē indiffe rēter: nisi vtraqꝫ ps p̄dicet de toto aggregato: ⁊ sic de istis respōsionib⁹ pōt nihil firmū babe ri. Nec est mirū si in theologia logica singulari vtantur: quia sermo rei debet esse subiectus.

Ad secundum

Ad scd̄m verū est ꝙ illud qd̄ p̄dicatur de ali quo potest supponere pro eodē respectu alicu ius p̄dicati: sed nō oportet respectu cuiuslibet p̄dicati: ⁊ ideo essentia pōt supponere ꝓ patre.

Ad tertium

Ad tertiū. vel ista r̄la nō tenet in diuinis: vel ꝓ pria passio p̄dicatur de essentia aliquo mō: sed non in quolibet casu. Unde posset dici ꝙ hec ē vera filius est generare. ⁊ hec est falsa. filius ge nerat.

Ad quartum

Ad quartū distinguo istā: essentia ē pa ter: sicut dictū est ad p̄mū argumētum de ista antiqua respōsione theologoꝝ. ⁊ ad ꝓbationeꝫ añtis cōcedo ɔn̄am.

Ad quintum

Ad quintū de auctorita te que videt dānare eos qui negant substātiā gignere substātiā in diuinis. R̄ndēdū vt respō det magister in scd̄o ad ɔsimiles auctoritates. ⁊ si forte nō sit ad mētē aug. tūc oportet eas ne gare ꝑpter determinationē ecclesie: quia q̄tū attinet ad mentē augustini ⁊ alioꝝ sctōꝝ nisi esset posterior determinatio ecclesie ista posset satis bene concedi: essentia generat essentiam. et deberet glosari sicut ista. deus genuit deum. Unde de isto articulo expediuit se breuiter hi bernicus per vnā talem distinctionē. dicit eñ ꝙ iste terminus essentia potest habere diuersi tatē suppositionū. Unā simplicē ⁊ aliā ꝑsona lem. quādo supponit simpliciter supponit pro essentia diuina que est cōmunis tribus ꝑsonis Quādo supponit ꝑsonaliter supponit ꝓ vna persona in diuinis. ⁊ ꝓm hoc istā ꝓpōnē essen tia generat: ipse distinguit eo ꝙ ꝓm pōt suppo nere simpl'r ⁊ ꝑsonalit. si ꝑsonalit ꝓpō ē vera q:

habet vnā singularē verā: videlȝ istā deus pā-
ter generat ⁊ duas falsas. Si simpliciter ꝓpo-
sitio est absolute falsa. ⁊ sic vtitur magister illo
termino essentia dist. v. lib. i. ca. i. Hic aūt nomi
ne essentie intelligim⁹ diuinā naturā que cōis
est trib⁹ ⁊ tota in singulis: ⁊ sic fm istā expōnē
singularē capiēdo terminū loquitur decretalis
Licet aūt illa logica nihil valet in terminis: qꝛ
nūq̄ terminus supponit simpliciter nisi quan-
do supponit pro cōceptu mētis: tamē si placet
oibus pōt valere in terminis q̄bus vtimur de
deo ꝓpter cōitatē essentie diuine que est reali-
ter in tribus: de qua necesse est habere logicam
singularē.

Ad sextum

Ad sextū cōcedēdū est ꝙ fili⁹ gene
ratur a substātia. i. a patre qui est substāna di-
uina.

Ad septimū

Ad septimū ꝙ posse generare attribuit
essentie. i. patri qui est essentia.

Ad octauū

Ad octauū qn̄
arguit sic essentia diuina nō est genita. ergo de
us nō est genitus. Negat ꝯn̄a. Aliter pōt dici
nisi esset malus intellect⁹ hereticoꝝ ꝙ ꝯn̄s esset
vna indefinita vera quia haberet duas singu-
lares veras: quia pater est de⁹ nō genit⁹: ⁊ spiri
tussctūs similiter.

Ad nonum

Ad nonū negat ista. essētia
spirat spm̄ sctm̄. ⁊ si querat aut aliq̄d spirat spi
ritū sctm̄ aut nihil. Pōt dici ꝙ aliq̄d qꝛ deus.
Sꝫ ꝑncipiū spūssci spirat spm̄ sctm̄: et pater
et filius sunt vnū ꝑncipiū spūssci sicut allega-
tur: sed negāda est ꝯn̄a. ergo spūsctūs spirat.

Ad decimū

Ad decimū qn̄ arguit. oīe generās ⁊c̄. Cōce
do ⁊ dico ꝙ pater generat seipsū: et sic generat
essentia sicut q̄ generat eēntia. et eēntia est qd̄
generat q: est pater. ⁊ cū querit ⁊c̄. negāda est:
essentia generat. si subiectū supponat simplici-
ter.

Ad vndecimū

Ad vndecimū qn̄ dī ꝙ de⁹ dī relatiue ad
patrē. Dicendū est ꝙ qn̄ iste termin⁹ deus dicit
relatiue supponit ꝓ patre. Cetū ad rōnes ma-
gistri q̄ ponūtur ꝓ duodecimo argumēto cōce
do ꝙ non demōstrāt: sed determinatio ecclesie
fuit sic ⁊ definitio.

Ad q̄rtū dubiū.

Ad q̄rtū dubiū de cōtradi
ctorijs dictū est supra in respōsione ad scd̄ꝫ du
biū ꝙ nō.

Ad primū argumentum

Ad primā rōem qn̄ arguit ꝙ in di-
uinis ꝯdictoria ⁊c̄. verū est de terminis suppo
nētibus ꝓ eadē re q̄ deus est verificātur cōtra-
dictoria pura. hoc eñ nō infert ꝯdictoria esse si-
mul vera. Unde licet cōcedam⁹ ꝓpōnes ex q̄b⁹
vidētur seq̄ cōtradictoria: nō tamē cōcedimus
cōtradictoria: qꝛ negam⁹ ꝯn̄as oēs q̄bus ꝓbā-
tur cōtradictoria esse simul vera. Unde eadem
fide qua tenem⁹ illas esse simul veras: pater ge
nerat: essentia non generat: credim⁹ eriā ꝙ ista
cōtradictoria nō sequūtur. Si dicat ꝙ seq̄tur
ex eis: aliqua res generat ⁊ ista eadē non gene
rat vt iste marcus erit: ⁊ tullius nō erit. Dicēdū
ꝙ illud nō est verū. nā iste due nō possūt simul
esse vere ⁊ due sunt simul note. Et si arguatur.

subiecta supponūt ꝓ eodē ⁊ ꝑdicatā contradi
cūt: igit salte inferūt ꝯtradictoria. Dicēdū ꝙ si
in illa negatiua essentia generat: eēntia nō ge-
nerat: essentia supponit ꝑsonaliter. satis bene
est cōtradictio si ꝓ essentia cōi non: ⁊ sic accipi
mus tm̄ quādo negamus istā essentia generat

Ad secundū

Ad scd̄m qn̄ arguit ꝙ fides ponit ⁊ ꝑdicat cō
tradictoria in symbolo dicēdo ꝙ sunt tres co-
eterni ⁊ tamē ꝙ nō sunt tres eterni ⁊c̄. Firmi-
ter potest dici ad mētē cōditoris symboli et de
esse symboli credētis ꝙ in rei veritate tres ꝑso
ne sunt vn⁹ deus eternus: et tñ sunt tres ꝑsone
coeterne ⁊ coequales. ⁊ illa duo nō plus repu-
gnāt q̄ dicere ꝙ deus est tres ꝑsone ⁊ vn⁹ de⁹.
Unde qn̄ dicit: ⁊ tamē nō tres eterni: supplen
dū est dij. ⁊ sic littera plana est ⁊ nō cōtradicūt
Unde in isto posteriori versu ꝑncipaliter intel
ligit asserere coequalitatē ꝑsonarū. vnde dicit
ꝙ in hac trinitate nihil prius aut posterius ⁊c̄.
ita ꝙ affirmatio nō cadit sup pluralitatē perso
narū eternatū vel equaliū: sed sup equalitatē
que importat in illa cū dicit coeterne ⁊ coequa
les. Alit dī fm thomā ꝙ iste termin⁹ etern⁹ pōt
capi adiectiue vel substātiue. si substātiue non
ꝑdicat nisi in singulari. si adiectiue sic pater et
filius ⁊ spūssctūs sunt tres eterni ⁊ tres ꝑsone
habentes eternitatē.

Q. Ad sextū dubiū

Ad sextū qn̄ dubitat an
in patre sit aliq̄d ꝓpriū pri ꝯstitutiuū patris di
stinctū aliquo mō ab eēntia diuina: ⁊ illud du-
biū cōtinet duos articulos. Un⁹ est an paterni
tas distingat aliquo mō ab eēntia quasi aliq̄d
cōcurrēs cū essentia ad cōstitutionē ꝑsone pa-
tris. Scd̄s articul⁹ est an ꝑsona pris sit aliquo
mō cōstituta.

Prima particula

Qītū ad p̄mū dico ꝙ paternitas
nullo mō distinguit ab essentia diuina: qꝛ si sic fa
ceret cōpōnē ab essentia tum nō distinguit ab
ea sed persona ab alia. Et est argumentū ockā
sup snias lib ij. dist. ij. q. ij. ꝙ inter patrē ⁊ essen
tiā nō est aliquis mod⁹ idēptitatis. Et pōt dici
ad bonū intellectū ꝙ formaliter distinguit q̄-
uis nō realiter.

Secunda

Ad scd̄ꝫ articulū dubij dicit sic.
distinctio formalis est distinctio aliquoꝝ: quo
rū vnū formaliter nō est reliquū. Distinctio for
malis aūt semp ꝑsupponit idēptitatē realē il-
loꝝ q̄ distinguūtur formaliter: ⁊ nulla est ibi po
nenda in creaturis nec in diuinis nisi tm̄ inter
naturā ⁊ suppositū: vel inter essentiam vel rela
tionē fm eum. dist. ij. q. ij. ponit opinionē ꝓpriā
vbi improbat iohānē scotū de distinctione for
mali inter attributa. qꝛ ista distinctio ꝑalse po-
nēda est fm eum in sacra scriptura. ex qua seq̄-
tur euidēter ꝙ essentia non est formaliter rela-
tio: qꝛ distinctio nō est aliud sicut ipe intelligit
distinctionē formalem nisi q̄ oim illoꝝ est alia
res ab alia ⁊ cū sunt vna res pater ⁊ essentia: et

tū eēntia est alia res sicut filius. ⁊ ideo oportet dicere ꝙ essentia ⁊ pater distinguūtur formalr sm ockā. Est eīm quoddā syntagma vsitatum Johānis scoti qui tū nō exponit sic terminu3 istū. sed p esse idem intelligit formalr esse ide3 per se pmo modo. vnde sm eum quando vnu3 predicat de alio p se pmo modo ista sunt ide3 formaliter. quādo aūt aliqua sunt idem realr et vnū tamē nō predicat de alio p se pmo modo dicendi p se vnū illorū nō est aliud formalr et ideo quia illa nō est p se essentia est pr̄nitas: quia p se p̄supponit de omni: ⁊ sic omne quod esset essentia esset pr̄nitas: ⁊ sic fili9 eēt pr̄nitas ideo pr̄nitas ⁊ essentia distinguūtur formalr.

Contra scotum

Sed cōtra modum hūc ponēdi arguo pmo ꝙ snīa sua est impropa. scđo ꝙ includit repugnātia3. tr̄io ꝙ est ficta ⁊ frustra adinuēta. Primo arguo sic. si dicto mō ista distinguūt quero q̄d demōstraretur p subiectū illius propōnis aut demōstraret vna res vel plures. si plures hē ē incongrua qua ponitur plurale pro singulari. deberet eīm dici ꝙ ista res distinguit formalr a seipsa. Scđo sic. ipe dicit ꝙ distinctio formalis ē distinctio aliquoꝝ quoꝝ vnū est formalr reliquū: tunc arguo sic. oīs distinctio aliquoru3 est distinctio aliquarū rerū: sed distinctio int pr̄e3 ⁊ essentiā est hmōi: ergo ⁊c. ergo pater ⁊ eēntia sunt distincte res realr. Tertio. de q̄bus cōtingit vere dicere ꝙ sunt vnū ⁊ reliquū de il9 veru3 est dicere ꝙ nō sunt tres res: sed de pr̄nitate et eēntia ipe cōcedit in singulari ꝙ sunt vnu3 ⁊ reliquū ⁊ sm modū loquēdi eius paternitas ⁊ essentia sunt due res ⁊ ḡnalr oīa distincta sūt distincte res: ḡ manifeste dicit repugnātia qū dicit ꝙ aliqua sunt ide3 realr ⁊ tū distinguunt formalr. Quarto q̄ro verū ista ɔña val3 ista distinguūtur formalr: ergo distinguunt. si non ḡ oppositū ɔñtis stat cū añte: ḡ ista stadūt simul ista distinguūtur ista nō distinguunt. ꝫ sequit ista nō distinguūtur: ḡ nulla distinctione distiguunt: q2 negatio p̄cedens cōfūdit verbū confuse distributiue: sicut sortes nō currit: ḡ nullo cursu currit: ⁊ sequit nulla distinctiōe distiguit ḡ nō formali distinguit: ḡ sequit ista distiguūtur distinctiōe formali. ⁊ tū nulla formali distinctione distinguūt q̄ sunt ɔdictoria. si illa ɔñtia est bona ⁊ añs est verū: igit ɔñs est verū: ergo datis duob9 hec est v̄a ista distinguūtur: ergo sunt distincta ⁊ igit sunt distincte res ⁊ ḡ realiter distinguūt. Quinto ipse vtit in arguēdo hac ꝓpōne quādocūq3 aliqua sunt idē ex natura oībus modis quicq̄d cōpetit vni competit alteri nisi aliquis modus grāmaticalis impediat. ꝫ illa includit ɔtradictionē: q2 ɔtradictio est ꝙ aliq̄ sint aliq̄: ⁊ tū idem oībus modis. ⁊ tū ɔtradictio est ꝙ omē qđ cōpetit vni cōpetit alteri ab ista re: q2 si hoc est vnū ⁊ illud est alterū: ḡ hoc demōstrato vno est alterū ab hō. q2 reliquū est alterum ab hoc. Sexto sic. si essentia nō est eadem formalr. quero cui aut sibiipsi aut alteri si sibiipsi. ḡ essentia nō est eadē formalr sibiipsi: ⁊ p ɔñs nulli rei qđ nō est intelligibile. si alteri certū est ꝙ omē alterū ab essentia diuina ē creatura. vñ aug. pmo de tri. c. vij. omīs suba que deus nō est creatura est ⁊ q̄ creatura nō est deus est. ḡ soli creature est essentia diuina non eadem formalr: sed omni creature nō ē eadem formalr. ḡ cuicūq3 nō est eadem formalr est eadem etiam realiter: ergo distinctio nihil valet.

Septio frustra iste modus loquēdi fingit in materia ista: q2 in nullo euacuat difficultatem plusq̄ quicūq3 alius modus loquēdi cōsuetus theologoꝝ. Nam oēs ɔcedūt ꝙ ista ɔueniunt huic noī essentia que nō ɔueniūt patri: ꝫ ibi est difficultas quō hoc est possibile: ex quo essentia ⁊ pater supponūt pro eadem re ⁊ ipe assignat pro causa: quia essentia ⁊ pater distinguuntur formalr: vel nō sunt idē formalr: hoc est dictu3 sm eū aliquid p̄dicat de essentia qđ nō p̄dicat de patre. ecce istud assignat p causa ipsius: et illud est sicut si quereret quid est hō. rñdet hñs aīam intellectiuā: q2 est aial rōnale. Et si querat q̄d est aial rōnale rñdet aial hñs aīam intellectuā. vñ nihil est nisi multiplicatio vel inculcatio terminoꝝ frustra. vnde eadē facilitate possum fingere ꝙ paternitas ⁊ essentia distinguunt vel nō sunt subaliter idem. Possum eīm dicere ꝙ quia aliqua oratio est vera in q̄ subijcitur iste termin9 essentia que esset falsa si subijceret ibi iste termin9 paternitas. ideo pater et essentia distinguūtur essentialr ⁊ substantialr

Rñsio auctoris ad articulū p̄mū sexti dubij

Dico igit ad articulū istū ꝙ eēntia ⁊ relatio nō distiguūt in diuis realr nec modalr nec formaliter nec cōuertibilr nec aliquo modo. rō est: q2 sic distingui infert distingui. sequit eīm distinguunt rōne: igit sunt distincta rōe: ⁊ vltra igit sunt alia sm rōem. Scđo dico ꝙ hec nō est cōcedēda essentia ⁊ relatio sunt idē, ppue loquendo: q2 sequit sunt idem ergo sunt vna res ⁊ vlt sunt vna res ḡ sunt: ⁊ vltra sunt ḡ sunt aliqua: et ista nō sūt vna res. ɔsequētia p3: q2 illđ v̄bū sunt est pluralis numeri ⁊ iō significat multas res. Tertio dico ꝙ nec hec est cōcedēda eēntia et relatio nō sunt idem, ppter eandē causa3 de v̄bo pluralis numeri: q2 hec est vera essentia ⁊ relatio nō sunt: sicut hec est falsa marc9 et tulli9 sunt. Quarto dico ꝙ nec hec est ɔcedēda inter essentiā ⁊ relationē est aliqua idētitas q2 nihil est inter aliud et seipm. Quinto ꝙ hec non est concedēda relatōnis ad essentiā est omīmoda

idētitas quia equiualet isti relatio est oīmodo idētitas eadem essentie quod est falsuȝ. Secto ꝙ hec est cōcedenda relationis aliquo modo si ue ꝓprie siue impꝛoꝑe est idētitas aliq̄ ad essen tiam. quia cq̄ualet isti relatio est aliquo modo eadē essentie. ⁊ hoc est veriī: ⁊ hec est neganda relationis ad essentiā est aliqua nō identitas.

S
Ad scdm articulū secū dubij

Secūdus articulus isti⁹ dubij est an aliquid constituat personā ⁊ an aliq̄d in ꝑsona patris sit requisitū ad constitutionē patris. et hic est imaginatio quoꝝūdam ꝙ ad cōstituendū ꝑso nas in diuinis cōcurrūt essentia ⁊ relatio ꝑsonal' ita ꝙ in patre est essentia cōis qua pater habꝫ ꝙ sit deus: ⁊ paternitas q̄ est relatio ꝑsonalis q̄ ꝯstituit pr̄ in eē patris: ⁊ sic in filio est eēntia ⁊ filiatio ⁊ in spū sancto essentia cōis et ꝓcessio: sed iste modus loquēdi nō est cōueniens. Tuȝ quia in ꝑsona ponit pluriū reꝝ aggregationē quad tamen nō est veriī. Tum quia omē quod constituit̄ ꝑ aliud: cōstituit̄ ꝑ illud s̄m aliquid genus cause videlꝫ efficiēt̄ formalis ⁊ finalis ꝫ in deo nulla istarū poni debet ad intra. Uñ dico ꝙ nō constituit̄ deus vt aliqua ꝑsona per aliquid sed sine quacūq̄ cōstitutione siue cau salitate ad intra deus est pater ⁊ filius ⁊ spūs

T
Ad pmū ar.

sanctus. Ad argumēta huius dubij dicendū est. Ad pꝛimū quādo arguit̄ ꝑ Augustinuȝ. vi. de trinitate. oīs eēntia que relatiue dicit̄ ē ali quid excepto relatiuo. Uult dicere ꝙ de quo cūq̄ termino supponēte ꝑsonaliter verificat̄ aliquod relatiuū de eodeꝫ supponēte ꝑsonalit̄ verificat̄ aliquis termin⁹ absolutus: vt sicut si hec sit vera sortes ē animal hec est vera sortes est substātia. ita si hec sit v̄a deus est pater hec est vera deus est substātia. Non aūt Augusti. vult intelligere ꝙ in ꝑsona patris sint due res quarū vna est relatio et alia substātia: quia sic necessario esset in patre aggregatio reꝝ vel cō positio quod Aug. nullo mō ꝯcederet. Et si ar guit̄ cōtra ꝑ eundē. vij. de trini. c. ij. eo quippe quo filius verbū ⁊ verbū eo quo fili⁹. Et infra. c. iij. Non eo verbum est quo sapiētia dicat̄. Et aliḃi nō eo pater quo deus. Dicendū ꝙ nulluȝ illoꝝ intēdit aug. esse duas res in vna ꝑsona: ꝫ vult ꝙ terminoꝝ ꝑdicabiliū quibus vtimur in diuinis aliq̄ cōuertunt̄ ita ꝙ ab vno ad aliū affirmatiue et negatiue est bona ꝯsequentia ⁊ de quocūq̄ in diuinis verificat̄ vnus eorum ⁊ aliꝰ eoꝝ verificat̄ de eodem: sicut se habēt isti duo termini filius ⁊ verbū: ⁊ ideo illa causalis est vera filius est filius in diuinis: quia verbū diuinū ⁊ ecōuerso verbū diuinū est verbum di uinū. quia filius dei. ⁊ oē quod est fili⁹ est ver bum et ecōtra in diuinis. sed de quibusdā t̄mi nis q̄bus vtimur in deo nō est sic. generalit̄ eīȝ duob⁹ generibus terminoꝝ vtimur ad exꝑimen dam ineffabilē trinitatē. s. terminis absolut̄ et respectiuis. ⁊ isti t̄mini absoluti ⁊ respectiui n̄ sint simplicit̄ cōuertibiles. sic igit̄ dicit aug. nō eo verbum quo sapiētia hoc est deus non dicit̄ verbū absolute sed relatiue. eodē modo nō pa ter quo deus hoc est nō absolute sed relatiue.

Ad scdm

Ad scdm quādo arguit̄ aliq̄d cōstituit pꝛem in esse patris sed nō essentia: ergo aliud ab eēn tia. Dicendū q̄ minoꝛ accipit̄ ꝓpꝛie falsum est: quia nec pater constituit̄ in esse patris nec est ille modus loquēdi extēdendus sed poti⁹ expo nendus q: est impꝛoꝑius. licet doctoꝛes nō au ctēntici sic locuti sunt sicut Henricus ⁊ Scotus et hybernicus: ꝫ ideo sic dicūt ꝙ si ꝑ īpossibile pa t̄nitas differret ab essentia in deo tūc i ꝑsona patris essent duo quoꝝ vnuȝ esset cum ꝑsonis et aliud differt. ⁊ iō s̄m modū loquēdi quē hic habemus dicūt ꝙ paternitas cōstituit patreȝ in esse patris hoc est ideo est pater quia genu it filium nō ideo est pater q: deus: quia sic qui

Ad tertiū

libet eoꝝ esset pater. Ad tertiū quādo dicit̄ ꝙ in patre esset aliq̄d essentiale ⁊ aliquid notio nale: quia de patre ꝑdicat̄ esse deū ⁊ esse pꝛem et tamē paternitas nō dicit aliā in deo a deita

Ad quartum

te. Ad quartuȝ quādo dicit ꝙ filiatio t̄minat immediate vnionē nature assumpte ⁊ nō eēn tia diuina. Dicendū ꝙ de v̄tute vocis assūpta est falsuȝ: q: ita immediate est essentia diuina incarnata sicut filius dei lꝫ sit facta ꝑsonaliter ad personā ⁊ nō ad essentiā. hoc est dictū vnio facta est sic ad personā filij ꝙ omne q̄d est fili⁹ est incarnatū et homo: sed nō vnio facta perso naliter ad essentiā vt oē quod est essentia di catur homo vel incarnatū: sed de causa nemo

Ad quītū

illud nouit exꝑimere sufficiēter. Ad quintū q̄n accipit̄ ꝙ aliquid ꝯstituit patrē in eē p̄ris ⁊c̄. Dico ꝙ hec est metaphorica ⁊ impꝛopꝛia locu tio aliquid distinguit patrē a filio: quia pꝛoꝑe loquēdo pr̄ distinguit seipꝫ a filio ⁊ nihil disti guit patrē a filio: sed bene potest dici ꝙ filium aliquid distiguit a patre: q: pater qui generat

V
Ad septimū du.

distinguit filiū originaliter a patre. Ad septi mū dubiū an sit aliqua ꝓductio in diuinis. ve rum est ꝙ doctoꝛes isto termino sepe vtuntur ꝓducere et produci sicut alij: sed in rei verita te opoꝛtet eum accipi impꝛoꝑe. ꝓpꝛie eīm ꝓdu cere est aliquid extrahere de potētia ad actuȝ quod nullo modo cōuenit deo. Unde licet oīs generatio in creaturis sit quedā ꝓductio non ideo sequit̄ ꝙ diuina generatio sit productio: sicut nec ē mutatio. ⁊ ideo sine ꝑiudicio appa ret verius dicendū ꝙ deus est tres ꝑsone. scilꝫ gignēs genita et ꝓcedens nec tn̄ filius genera tur per ꝓductōnē nec spūs sanctus spiratur per

Ad primum ar.

productionē. Ad argumēta ɔsequēter respōdeo Ad primū quādo arguit̄ ꝙ nihil qđ de se est ꝛc. Verū est loquēdo de acceptiōe que fit p extractionē de potēna ad actum. sic aūt non accipit filius a patre quicq̄ actu accipiēdi generatione ineffabili qua gignēs ꝛ genitum sunt vnuz ꝛ tamē genitū est a gignēte quod credendū est in via vt videat̄ in patria.

Ad scđm ar.

X

Ad alud patet per pdicta ꝙ nō est ibi talis productio.

Ad octauū dubiū

Ad octauū dubiuz qđ est de regula Anselmi. vnitas tenet suū ɔsequēs vbi nō obuiat relatiōis oppositio sciendā ꝙ Anselmus de pcess. spūssancti duas regulas ponit. c. ij. Una est q̄tum ad vnitatez essentie in diuinis ꝙ vnitas tenet suā ɔsequēs vbi nō obuiat relationis oppositio. Alia est q̄tum ad pluralitatē significatorū ꝙ pluralitas tenet suū ɔsequens vbi nō obstat singularitas vnitatis. Preterea illa regula potest sic exponi quādo duo termini p̄dicant̄ de tertio: ɔn̄s ē ꝙ vnus ɔcludit̄ de alio: ꝛ hoc verū est nisi obuiat relatiōis oppositio. Ad rōnes in oppositum.

Ad primū ar.

Ad primū si iste discursus esset bonus pat̄ generat ꝛc. Potest dici ꝙ iste due regule efficiūt vnaz completā regulam. vnde secūda pars obstat in isto argumēto: quia licet inter essentiaz et generare nō sit oppositio: tamē vnitas essentie impedit ne ɔclusio sequat̄ q: si eēntia generaret essentia differret a generato: ꝛ sic genitū nō esset essentia diuina.

Ad scđm

Ad secūduz concedo quia forma Anselmi nūc nō valz gratia forme sed Anselmus arguit gratia materie.

Ad tertium

Ad tertiū potest dici ꝙ in differēte obuiat relationis oppositio q̄a cum solus filius sit incarnat⁹ patrem incarnatū nūc infert sicut filium. et ideo non sequitur pp̄ter primā partem regule.

Ad quartū

Ad quartū manifestū est ꝙ ibi etiā obuiat relationis oppositio: quia lȝ iste tres nō dicant̄ relatiue ad patrem: in intellectu tamen dicit filium et spūsanctū q̄ referunt̄ ad patrez.

V

Ad nonū dubiuz

Ad nonū dubium quādo querit̄ quare nō dicimus ꝙ pater est aliud a filio. dicendū ꝙ siue proprie siue improprie hoc noleuit ꝙ dicatur ꝙ pater est aliud suppositū: et tamen nō ꝙ sit aliud a filio quia ly aliud dicit diuersitatē eēntie ita ꝙ ista pater est aliud a filio intelligit̄ ꝙ sit alia res et alia essentia a filio. Item q̄uis posset concedi ꝙ pater est alia res a filio: quia pater ꝛ fili⁹ dicuntur relatiue ꝛ pater ꝛ spūssanctus sūt tres res nō tamen concedit ecclesia ꝙ pater ē aliud a filio vel a spūsancto.

Ad p̄mū ar.

Ad primū argumētuz in oppositū pater est aliud suppositum a filio. igit̄ est aliud a filio negat̄ consequētia q: plus intelligit̄ per cōsequēs ꝙ per antecedēs.

Ad scđm

Ad secundū dico ꝙ aliter exponūt theologi istum terminū aliud quādo applicatur ad personas diuinas ꝙ grāmatici sm̄ istum modum loquēdi ɔn̄iter habent ɔcedere theologi tales. tm̄ pater creat: tm̄ filius est sapiens: tm̄ spūssctūs est sūma bonitas. causa huius pȝ: quia exponētes essent sm̄ modum loquendi de ly aliud: affirmatiue manifestū est: ꝛ sicut negatiue nihil aliud a patre creat: nihil aliud a filio ē sapiā diuina. nihil aliud a spūsancto est sūma bonitas sed quia exceptiuas istas nō sic exponūt. ideo eas cōmuniter nō concedunt.

Z

Ad decimū du.

Ad decimū dubiū ꝛ ad vltimū qñ dubitat̄. an hec sit ɔcedenda deus est trinitas dico ꝙ sic. sicut vbiq̄ patz in dictis sanctoꝝ.

Ad primū ar.

Ad p̄mū in oppositū qñ arguit̄ ꝙ p̄dicatū nō cōicat alicui supposito subiecti. pōt dici ꝙ sic. nam ista res de⁹ aliqñ supponit p patre ꝛ filio ꝛ s. s. ꝛ pōt dici ꝙ iste tres res relatiue distincte sunt vna persona absoluta ꝛ vnū suppositum. Unde hoc nomen deus aliqñ supponit p supposito relatiue tm̄: vt dicendo deus gignit deū. aliqñ cōiter p relatiuo ꝛ absoluto: vt cum dicitur: deus creat: deus gubernat: aliqñ p absoluto supposito tm̄ vt deus est tres psone.

Ad scđm

Ad secūdū dicendū ꝙ hec trinitas est sām e vna: re absoluta. ꝛ tm̄ pluraliter relatiue dicit̄.

Ad tertiū

Ad tertiū ɔcedit̄ ꝙ trinitas est psona. sed nō est psonaliter: q: nō distinguitur ab aliquo triū: ꝛ ideo nō ponit innumerū cum eis. Ad rōnes p̄ncipales.

AA

Ad p̄mū p̄nci.

Ad p̄mū dicendum ꝙ argumentū est bonū ad pbandū ꝙ nō sunt plures dij: sed ad probandum ꝙ non sunt plures psone nō vȝ cuius causa est: q: si essent plures dij essent plyres potentie ꝛ tota perfectio q̄ eēt in vno esset duplicata. ꝛ sic alter coꝝ superflueret: ꝫ hoc nō est verū de psonis: quia in tribus psonis nō ē vnica pfectio oino: ꝛ ideo ɔcedendū est ꝙ nulla pfectio que est in vna deest alteri: ꝛ nō sequit̄ vltra: igit̄ vna supfluit.

BB

Ad scđm

Ad secundum ɔcedit̄ ꝙ tres psone sunt tres sicut ɔcedit mgr̄ dis. xxv. ad aug. qñ dicit ꝙ noīa dicta ad se nō dicunt̄ pluralr̄. de psonis intelligēdū est de noībus q̄ nō sunt cōia ad noīa absoluta ꝛ ad noīa relatiua cuiusmōi est iste terminus res. ꝛ sicut est de isto termino psona qui dicitur ad se sm̄ augu. lib. vij. de trinita. ꝛ tamen p̄dicat̄ de patre ꝛ filio ꝛ spūsan. in plurali.

CC

Ad tertiū

Ad tertiū q̄tum ad formā sillogismi expositorij dictum est in solutione p̄mi dubij. quia: ipsa ē generalis: si obseruatur forma talis in his terminis supponentibus p deo. Notandum est tamen ꝙ aliquando est bonus discursus in tali sillogismo: puta sic arguendu. iste pater est deus: iste pater ē persona. igitur aliqua persona est deus. sed hoc est gratia materie. Unde discursus qui tñ in forma est ei similis nihil valet. iste pater distinguitur a filio. iste pater est

deitas igitur &c. Circum ad formas prime figure figure que regulant immediate p dici de omni & de nullo in terminis istis suppositentibus p deo et psonis diuinis vide ockam.

B

Questio XI

C

Irca principium

secundi libri in quo arguit de causalitate dei respectu creature quero istas questionem Utrum deus est

Primum principale

causa effectiua omnium aliorum a se. Et arguit quod non quia tunc deus creasset mundum naturaliter & non libere. Nam sicut intelligendo se intelligit omnia alia: ita volendo se vult omnia alia sed naturaliter vult se ita & alia: sed non naturaliter: quia tunc non posset annihilare mundum contra Anselmum de libero arbitrio. ca. viii. & Aug. iiii. sup genesim. c. xiiii. Tunc quia tunc mundum ab eterno fecisset

Secundum

Secundo. nihil quod est necessario formaliter de se habet causam effectiuam: sed multa alia a deo sunt de se necesse esse sicut angeli & corpora celestia. quod ista sunt necesse esse, probatur: quia non habent potentiam ad non esse quia carent materia que est potentia ad esse & ad non esse.

B

In oppositum

Ad oppositum genesis primo. In principio creauit &c.

Decisio questionis

In ista questione videndum est de quinque. Primo videndum quid de illa questione senserint philosophi. secundo quid tenendum est in re. tertio qualiter deus sine sui mutatione potuit creare de nouo. quarto an causet naturaliter. quinto an causet immediate in actione cuiuscumque creature.

C

Primus articulus

Quantum ad primum dicit ockam quod intentio philosophi est quod sic. & hoc probat tali ratione. secundum Arist. intelligentie dependent a deo quo aut in genere cause efficientis & habetur propositum aut in genere cause finalis & sequitur propositum: quia deus cuiuscumque est causa finalis et efficiens. Cuius probatio est: quia causalitas cause finalis non est nisi mouere efficiens ad causandum: igitur si intelligentia habet causam finalem ita mouebit efficiens ad causandum: sed non possunt effici nisi a deo: igitur si deus est causa finalis erit & efficiens igitur secundum eum deum esse causam omnium potest probari per istam rationem & hec est intentio philosophi: sed tamen deum esse causam omnium aliorum a se de nouo non potest probari: quia tunc potest probari quod causaret contingenter et libere.

Arguitur primo

Sed contra illa arguo quod non est de mente Aristotelis intelligentiam habere causam efficientem proprie loquendo de causa efficiente. Hoc probatur sic illud non fuit de mente Arist. ponere creaturam sed magis negare sicut patet v. physicorum. viii. Metaph. & ii. de generatione. In istis enim locis intendebat sufficienter distinguere omnem factionem vel productionem possibilem sed si posuisset intelligentias esse productas posuisset eas simpliciter creatas igitur hec non posuit.

Secundo

Secundo sic. principium est apud eum quod nulla substantia potest esse possibilis de se et acquirere perpetuitatem vel necessitatem ab alio: sed omnis intelligentia potuit necessitatem essendi de se igitur non habuit hoc ab alio secundum eum: igitur habet de se necesse esse. igitur non habet aliquam causam effectiuam. Primum assumptum. xii. metha. comento. xli. dicit comentator sic. quod non est timendum celum quiescere. & non dicit corrumpi. corruptio enim in eo non est possibilis sicut quies. Et ideo non est verum dicere aliquid de se posse esse eternum aut & necessarium ex alio. & quod necessariorum quoddam est non necessarium per se & necessarium per aliud non est nisi in motu causa enim aut aliquid sit possibile in substantia sua & per aliud sit necessarium in esse impossibile. Impossibile est enim vt aliquid idem sit in esse in substantia sua & recipiat ab alio necessariam esse nisi esset possibile quod natura eius transmutaretur motus autem possibile est vt sit necessarius ex alio & possibilis ex se: & causa est in hoc: quia habet esse ex alio. s. a motore. Ecce expressum iuxta comentum apud aristo. quod est impossibile aliquid possibile esse ex se & necessarium ex alio: nisi motus. & causa illius est: quia motus habet esse ex alio. vnde dicit infra. Impossibile est inuenire substantiam possibilem ex se & necessariam ex alio quod est possibile in motu.

Tertio

Tertio dicit idem comentator quarto ce. res eterne non habent agens nisi secundum similitudinem. neque habent ex quatuor causis nisi formalem & finalem. & si habuerint aliquid quod est agens non erit hoc nisi quatenus forma est ibi & conseruans. igitur proprie loquendo res eterne secundum eum non habent causam effectiuam.

Quarto

Quarto sic. xii metha. comento. vi. si fuit entia celestia immobilia: vt declaratum est alibi nullum eorum acquirit esse necessarium ab alio in eis igitur secundum eum quodlibet eorum est de se necesse esse.

Quinto

Quinto sic. aristo. ii. celi ponit diuersos gradus entium quorum primus gradus essendi est ipsius optimi. Unde dicit quod illi quod est optime dispositum inest suum optimum sine actione. & comentator: primus ordo entium est quod comprehendunt nobilitatem perfectam sine actione & diuersificantur secundum magis & minus cuiusmodi sunt entia absoluta. igitur secundum aristo. prima causa non est effectiua nec habet aliquam actionem.

Sexto

Sexto sic. quero si aristo. ponit deum esse causam effectiuam intelligentiarum: aut ponit deum causasse eas libere vel necessario vel naturaliter. Si libere: igitur libere posset non causasse eas igitur intelligentia est possibilis non esse. vel habet esse necessarium: igitur est possibile non esse de se: & habet necessitatem essendi ab alio. Similiter si libere non est necesse mundum esse eternum. sed omnia potest libere annihilare sicut libere produxit. Si naturaliter certum est quod posuit eum esse infinite virtutis intensiue. igitur produxit infinitum effectum. consequentia probatur: quia virtus infinita agens naturaliter agit infinite. igitur produxit omnia equalia: quia omnia infinita quod constat esse falsum. si dicatur

quare non pducit nisi vnū infinite saltē de illo nō potest dici rō quare nō sit infinitū vel quare nō sit pfectus q̄ſi icerto quare dato ſi cābit a v̄tute infinita agēs naturalr. Septimo hec videt̄ esse intētio Aristo. xij. Meta. vbi vult q̄ pmus motor mouet sicut amatū ꝛ desideratū igit̄ nō effectiue.

Octauo

Octauo sic. xij. metaph. commento. xli. ab agēte nihil puenit nisi extra habere id quod est in potētia ad actū: sed i pncipijs eternis nō est potētia. vnde nec agēs sed tātū est ille intelligēs ꝛ intellectū pficiēs ꝛ pfectus Et supius in eodē cōmento dr̄ q̄ in eternis nō ē puētus neq̄ actio. Verū est q̄ ille auctoritates nō multū mouēt ad negādū titulū qōnis: s; rōnes pma ꝛ sexta bene mouēt.

D

Suppōit auctor pmo

Suppono enī q̄ posuit deū agere naturalr ꝛ nō libere: q2 alr habuit mundū ponere esse 9tingēter ꝛ possibile eēt oia nō esse motū tps celū ꝛ elemēta ꝛ 9r oēs ppōes cathegoricas affirmatiē formatas habuit ponere esse 9tingētes que oīa sunt 9 itentionē suā. Unde cōiter ponit̄ deū posuisse agere ex necessitate nature.

Secundo

Secūdu suppono ex. viij. phisicoꝝ. ꝛ. xij. metaph. q̄ posuit deū eē infinite v̄tutis intēsiue. si igit̄ ista sunt de intētione sua nō video q̄n potuit 9sequēter dicēdu ponere eū cām efficientē alioꝝ a se vel etiā cū esse cām totalē vel partialē alicui9 mot9 q2 ponēdu eum motorē naturalr ꝛ infinite v̄tutis intēsiue sequit̄ q̄ nō ageret in nō tēpe ꝛ nō videtur q̄ ipe voluit deū esse pmā cām et pmum motorē: s; q̄ tm̄ mouet metaphorice motiōe finis ꝛ nō motione efficiētis. Ad rōnem quā adducit ostendēs q̄ si ponat̄ in esse causa finalis erit 9ñter causa efficiēs: 9ña nō valet. Et quādo dicit̄ causa finalis mouet efficientē: cōcedo nō sicut efficiēs sed sicut finis. vnde de9 mouet motione finis intelligētias ad agendū. Unde argumentū assumit ac si causa finalis deū moueret ad agendum qḋ falsum est: sed mouet illa respectu quoꝝ dr̄ finis intētus. Uñ sicut pecunia mouet auarū ad laborandū: tm̄ in nullo ē causa efficiēs neq̄ sui neq̄ mot9 sui: ita pōt poni deus cā oi; finalis l; nulli9 sit cā efficiēs. In h̄ ḡ argumēto nō qḋ sentiūt vniuersi phi volui enumerare sed tm̄ quid illi sentiūt quos in vsu habemus. s. arist. auerroys su9 cōmētator. plato v̄o posuit mundū a deo ab eterno pductū sic dicit Aug. in de ciui. dei. cū tm̄ arist. dicit de platone. viij. phisi. c. ij. q̄ sol9 plato int̄ oms phos āntiquos gñat tps. simul enī factū esse cum celo celū enī factū esse dicit cōmētator cōmento. x. platoni enī accipiēdū 9rium ei qḋ accipiūt āti qui. cōcessit enī tps seq̄ motū celi s; nō cōcessit ipm esse eternū s; generatū. Ecce plane 9dicūt arist. ꝛ auerrois positiōi platonis. q̄tū ad opi. Auicēne p;. viij. metaph. cō. iij. q̄ ponit subiectum pmū eē necesse ꝛ oms naturas alias possibiles esse ex se ꝛ q̄ esse alioꝝ fluit a deo immediate nō est nisi vnū. ix. meta. c. iiij. Ite; qḋ tm̄ vnū est necesse eē li. ij. c. vij. Item oīe qḋ incipit esse post nō esse h; materiā. iiij. metaph. c. ij. Unde p; q̄ ponūt deū esse cām effectoꝝ effectiuā oim remotā ꝛ s̄m ordinē q̄ immediate pducit intelligentiā pmā ꝛ ista aliā ꝛ sic vsq̄ ad anima; orbis et mūdi s; de positiōibus phoꝝ nō plus q2 multa varia scripserūt.

E

Scōs articulus

Secūdus articulus est dicere q̄d sit dicendū in rei v̄itate Dico igit̄ q̄ illud tenendū est qḋ scribit̄ in symbolo niceni cōcilij. s. q̄ credendū est deū esse factorē celi ꝛ terre visibiliū ꝛ inuisibiliū et oium alioꝝ a se.

F E

Tertius articul9

Tertius articulus est videre quomō deus sine sui mutatione pōt causare aliud de nouo ꝛ maxime de nihilo.

Argui̅t primo

Et arguit̄ q̄ non q2 oīe quod vniformiter se h; nū e sicut pus. si mō causat ꝛ pus causauit: ꝛ si pus nō cāuit et modo nō causat. igit̄ si de9 de nō cānte sit causans de nouo op; necēo q̄ mutet̄.

Secūdo

Secundo sic oīe qḋ est semp eq̄ determinatū ad agendū agit semp equalr vel nō agit: s; deus nō potest incipe vt determinet̄ ad agēdū: igit̄ nō potuit incipe agere.

Tertio

Tertio idē manēs idem ꝛ similr manēs semp natū est facere idē. ij. de gñatiōe: igit̄ nulla variatio pōt eē in effectu nec iceptio circa effectū nisi pcedat ex mutatiōe aliq̄ circa cām. Si dr̄ q̄ ista rō bene tenet de agēte naturali ꝛ nō de alio. Cōtra. nullū agēs volūtarie differt actionē suā nisi expectādu opptunitatē tpis que nō cōstat ad actionē suā. sed deus nō indiget a'iq̄ vicissitudine tpis: nō igit̄ h; rōnē expectādi. Et hanc rōnem vehemēter pōderat cōmentator. viij. phisicoꝝ. cōmento. xv. vbi omnino ex intētione arguit 9tra fidē xpianoꝝ de inceptōne mūdi a deo. Sed ad ista dicendū q̄ volūtas dei sine sui mutatione pōt cāre de nouo. Unde sicut volūtas mea pōt pducere velle aliquid cras ista hora ꝛ istā volūtatē 9tinuare et tm̄ non statim causat̄: ꝛ tunc aduenīēte hora cras causat̄ ppositū sine sui mutatiōe quandu effectus pducet̄: ita q̄ nulla variatio sit in causa sed tm̄ circa effectū. ita volūtas diua p velle eternū potest nunc aliq̄d de nouo pducere sine sui mutatione quātūcunq̄ male opinatur iste blasphem9 cōmentator. Quare aūt tūc potius q̄ alr placuit deo pdere videam9 August. xi. de ciui. dei. c. iiij. v. ꝛ. vi. qui nō arbitrant̄ deum de nouo posse pducere sine noua voluntate dicit c. v. q̄ sile est querere quare deus potius tunc et nō antea voluit mundū creare ꝛ q̄re potius hic et nō alibi: de loco loquēdo: voluit mundū creare: q̄a sicut possunt cogitari infinita tēpa

ante mūdi cōstitutionē ita possunt cogitari in finita mūdi spacia locorū extra spacium in quo mūdus est: ideo rīdet aug. infra ꝙ mūdus nō est fact⁹ post tp̄s sed cū tpe. vide idē de gen. ꝯ manicb. lib. j. circa post pricipiū. ⁊ allegat magister .ij. distin. xiv. c. iiij. si q̄ dixerint q̄d placuit deo facere celū ⁊ terrā vide ibi. voluit ꝙ volūtatis diuine nō debet queri cā.

G
Ad p̄mū ar.

Ad p̄mum negat añs q: deus vniformiter se habēs nunc et p̄us ⁊ voluntas creata similr pōt de nouo cārc cū est libertas volūtatis q̄ libere causat quādo vult ⁊ cessat qñ vult.

D
Ad scdm

Ad scdm nego illā ꝯñaz deus nō potest incipe vt debet ⁊c. ꝓpric enim loquēdo de⁹ nō pōt incipe determinare nec determinauit esse ad ꝓducēdū ex tpe. tales eīn ꝓpositiōes importāt deū aliqñ indifferēter elegisse mundū ꝓducere ex tpe: ⁊ hoc nō possum⁹ imaginari nisi ponam⁹ in deo nouā electōez ⁊ deū habere actū elicitum ⁊ mutari sicut nos mutamur q̄d totū falsum ē de deo. Jō dicēdū ꝙ de⁹ libere ab eterno voluit mundū ꝓducere ex tpe nunq̄ tñ se determinauit ad hoc. Nā ꝑ determinare ops intelligere incipe in tpe opatōez dictā. Unde qñ dicim⁹ ꝙ de⁹ ab eterno libere voluit nō ponim⁹ in deo aliquā deliberatōez sic fit in actibus nr̄is: ꝫ ab eterno libere voluit ⁊ si h̄ est difficile ad imaginādū nō sit difficile ad credēdum credēti maiora.

J
Ad tertiū

Ad tertiū ꝯcedo ꝙ idez semp manēs idem semp est natū facere idem: sed nō sp facit idē sicut dictū ē. Arist. intelligit de agente naturali sicut dicet in rīdēdo ad cōmētatorē ꝙ agens voluntariū nō differt actionem suam ⁊c. Potest dici ꝙ hoc est falsum si accipit vl'r sed de nobis cōiter ita ē. Similr qñ dicit ꝙ volitum nō postponit volūtati nisi propter defectū aliquē in volūtate falsum est: sed postponit ideo q: nō placet aliter volūtati sm imaginationē: q: regulariter postponi⁹ est esse post ꝯtinue: sed sic mōd⁹ nō sit postposit⁹ diuine volūtati siue volitiōi.

K
Quart⁹ articulus

Quartus articul⁹ ē videre quō deus agit naturalr an libere. Ad h̄ dico duplr ꝙ deus agit quicq̄d agit libere. Dico ꝙ hic nō pōt demōstrari qn infidelis posset ad eam respōdere. Primū patet satis: q: consequens est ad ea que fidei sunt. tenet eniz fides deum potuisse ꝓducere anteq̄ ꝓduxit sm imaginationē capiēdo ly ante sicut dicimus ꝙ potest modo ponere vnū mundū extra istum capiendo ly extra vt importat spacium imaginatum: ideo si ꝓduxisset naturaliter produxisset. Oppositū tenet fides dicēs durationē mūdi esse tā fere. M̄ortrrj. annorū. sicut si ꝓduxissz naturaliter nō potest annihilare mundū. Silr si sic homo ⁊ angelus in nullo sibi ꝓ sua productiōe teneret quod est absurdū catholico. Scdo ostendo ꝙ hec v̄itas sola fide tenenda est nec rōne ꝯuinci potest respuenti ea q̄ fides credit.

Nō p̄ma scoti

H aūt indirecte ꝓbo. Pono rōes doctorū applicando ad eas rōnes phi. Primo arguit sco. sic. p̄mo senten. dis. viij. q. v. de imutatōe dei. Illud q̄d simie necessariū est nō pōt nō esse ꝓpt nō existentiam cuiusq̄ alterius a se. ꝫ deus est huiōi: g̃ ⁊c. pz q: si haberet necessariā habitudinē ad causandum aliquid necessario depēderet ad istud ⁊ ad istud nō esse: sequet deū nō esse q̄d est impossibile. igit ⁊c.

Secunda

Scdo aliquid cōtingent est in entibus. igit p̄ma cā causat ꝯtingenter: añs ꝯcedit ab oībus. g̃ ⁊c. ꝯña tenet: q: scda cā nō agit nisi v̄tute p̄me: g̃ si p̄ma cā necessario agit sequit ꝙ oīs cā scda necessario agit.

Tertia

Tertio mali sit in vniuerso. g̃ deus nō necessario agit ꝯña pz: q: agens necessario ꝓducit m̄ effectū q̄tuz pōt susceptiuū recipe: ꝫ effectus dei ē bonitas: g̃ ꝓducit in vnoq̄z bonitatē q̄tum vnūquodq̄z pōt recipe.

Quarta

Quarto oīs cā agens necessario agit sm vltimū sue potentie. si igit deus agit necessario agit ⁊c. Confirmat: quia si sic. cū sit in ei⁹ potestate cāre oīe cibile de⁹ cābit oīe cibile. ⁊ sic nulla causa scda cāt aliq̄d. Primū assumptū pz. q: sicut nō est in ptāte agentis naturalr agere ⁊ nō agere: ita nō est in sua potestate agere intense ⁊ remisse: igit agit sm vltimū potentie sue.

Quinta

Quinto sic arguit ē supra ageret in nō tpe ⁊ moueret celū in nō tempore.

Prima rō sancti thome

Sextis tho. ꝯ Gen. libro. ij. c. xxiij adducit ad idez octo rōnes. p̄ma sic. oīs agentis p necessitatē nature v̄tus determinat ad vnū effectum: ꝫ de⁹ est causalis oīm: g̃ nō determinat ad vnū.

Secūda

Scda sic. quicūq̄z eorū que pōt facere quedam facit ⁊ q̄dam nō facit agit libere ⁊ ꝑ electionē: sed multa nō fiunt in rebus q̄ de⁹ possz facere: vt potz in figuris corporū ⁊ in motibus siderum. igit deus nō oīa facit q̄ facere posset g̃ que facit: facit libere. q̄ omittit: omittit libere

Tertia

Tertia sic. intellectus nullū effectum facit nisi mediante voluntate: sed deus est essentialr intellectus: ergo deus quicq̄d agit: agit ꝑ voluntatem ⁊ nō ꝑ necessitatem nature.

Quarta

Quarta sic. omne agens vel est imanens vel transiens ⁊c. met h̄. ꝫ actio dei nō est trāsiens: q: actio dei ē sua suba. igit ē imanēs: ꝫ actio imanens in substātia simplr spūalr: nō ē nisi cognoscere ⁊ velle ergo deus quicq̄d agit: agit cognoscēdo ⁊ volendo: nō ergo per necessitatē nature.

Quinta

Quinta sic. Omne agens agit ꝓpter finem vel cognoscit finem: vel dirigit ab alio cognoscente finē in illum finem ꝫ p̄mū non dirigit ab alio in finem: ergo cognoscit finem: ergo agit per intellectum ⁊ voluntatē.

Sexta

Sexta sic. agens p se est p̄us agente ꝑ aliud: sed agens naturaliter ⁊ ne

cessario nec habens dñiuz sui actus est agēs p aliud. immo actū ab alio. ergo deus cū sit p̄mū agens nō erit agens p aliud nec actus ab alio sed agens p se habēs dñiuz sui actus: igit̃ ꝛc.

Septima

Septimo prima actio debet̃ primo agēti sed actio volūtaris est p̄or actu nature q: pfectioꝛ qd̄ ex hoc patz q: pfectioꝛa sunt ea que agūt p voluntatē ꝙ ea que agūt p ñcitatē nature: s̄ deꝰ est agēs pfectissimū. igit̃ sibi debet̃ actio pfecta.

Octaua

Octauo sic sicut bonū vl̃e ad bonū pticulare: sic agens vl̃e ad agēs pticulare: s̄ bonū vl̃e est obiectū agētis vniuersalis ꝛ bonū particulare agētis particularis: g̃ agēs pticulare est posterius agēti vniuersali ꝛ sicut eiꝰ instr̄m ergo p̄mū agens est agens bonū. Ad istas rōnes r̄ideret facil̄r p̄hs aliq̄s qui p̄ncipia fidei nō haberet.

L
Ad primā rōnez scoti

Ad p̄mā diceret ꝙ deus haberet necessariā habitudinē ad mūdū ꝛ cōcederet ꝙ ad mundū nō esse sequit̃ deū nō esse ꝛ econtra sicut ex impossibili q̃libet ꝯcederet. diceret em̄ deū esse summe necesse esse: q: est neċ esse in se et causa alijs multis vt corpibus celestibus et elemētis. ita ista cōditionalis est v̄a si mūdus nō est deus nō est: sed tam aña ꝙ ꝯñs est ipossibile apud eum.

M
Ad scd̄am

Ad scd̄m negat̃ p̄ma ꝯña. q: oēe corpꝰ celeste agit nc̄cīo ꝛ cū h̄ libere agit. Unde bñ stant sil̄ ꝙ deus cāet libere corpa celestia ꝛ intelligentias et ꝙ tñ nō cāet effectus hoīz ꝛ itelligētiarū ꝛ iō respcū aliquoꝝ effectuū p̄nt tales ee ꝯtigētes lz deꝰ agit nc̄cīo aliquos effectus sic ipemet deus pōt cogitari ꝓducere quedā libere quedā nc̄cīo. Unde forma arguendi nō valet: sicut nō sequit̃ deus agit libere. g̃ oīs causa scd̄a agit libere. nec iteruz sequitur oīs causa secūda agit ꝯtingēter: igit̃ deus agit cōtingēter.

N
Ad tertiam

Ad tertiū. pterea ꝯña nō valet et si valet ꝯcludit pari rōe ꝙ deus agit libere: sic. malū est in vniuerso. g̃ deus nō agit libere: q̃a sicut arguit effectus dei et deus volūtate agit ꝛ causat oēe quod fit: g̃ tm̄ debet vnicuiq̧ de bonitate q̄tuz vult quod habet sed nihil quod tm̄ de bonitate habet q̄tum deus vult ꝙ habz est malū: ergo malū nō est in vniuerso. Diceret̃ igit̃ ꝙ deus ageret naturalr̃ q̃cq̃d agit immediate. sed ꝙ maluz in vniuerso contingeret ex defectu causarū ꝛ scd̄o maluz moꝛale ex libero arbitrio. malū nature ex indispōe agētis ptial̃ vel inobediētia materie vel impedimēto ꝯtrarij agēti pticulari. Unde deus s̄z eos nullo mō esset causa nisi vellē dicere ꝙ adam fuisset causa actus mei.

O
Ad quartā

Ad q̄rtū dicet̃ ꝙ deus nō egissz q̄tum potuisset qñ accipit̃ ꝙ tunc deus causaret oēe causabile: negat̃ ꝯña: q: deꝰ nō pōt s̄z p̄hm causare oēe causabile immediate. nō em̄ causaret hoīem sine celo ꝛ elemētis. ꝯceditur respectu illoꝝ que causant immediate nō p̄nt intēsius ꝛ remissius agere.

P
Ad quintā

Ad q̄ntū qd̄ mouet celū in non tēpe. ꝯña nō valet: q: nō potest mouere celū naturalit̃ ꝛ nc̄cīo sed libere: imo s̄m aliquos hec est necessitas: q: auerroys attribuit celo duplicē motoꝛē. s. cōiunctū ꝛ separatum

Q
Ad p̄mā scī tho.

Ad sextū posset dici ꝙ assumpsit falsuz: q: celū agit de v̄tute nature: ꝛ ignis sicut sol ꝛ luna et stelle: ꝛ tñ multos effectꝰ inter se distinctos ꝓducit. sic diceret̃ ꝙ deus pres integ̃les mundi sicut corpa celestia ꝛ elemēta immediate ꝓducit: ꝛ q: v̄tute illoꝝ oīa alia ꝓducit cōtingēter: ideo dicit̃ deus causa mediata ꝛ remota.

R
Ad scd̄am

Ad septimū si conecdit̃ tam maioꝛ ꝙ minoꝛ: nō cōcedetet̃ argumentū nisi ꝙ deus libere ageret a natura ꝛ omitteret actu: ꝛ cū hoc tñ stat ꝙ libere cāret ista vt doctoꝛ ille pōit ꝙ volūtas creata naturalr̃ causat actū volēdi respectu finis ꝛ respectu alioꝝ libere. Idez diceret̃ apud istos qui ponūt deuz nihil imediate causare in istis inferioꝛibus nec oppositū illius pōt ꝓbabiliter ostendi.

S
Ad tertiā

Ad octauum qñ dicit̃ ꝙ intellectus nullū effectū causat nisi mediāte volūtate: dicitur ꝙ h̄ est falsa: q: intellectus est volūtas. ꝛ sic volūtas nō intelligit int̃ se ꝛ seip̄z sil̄r sicut causa partialis nō cōcurrēte naturalitate sicut manifeste exp̄mit̃ ꝙ intentiones habeamus ante actū volūtatis vnde nō est in ptāte nostra q̃bꝰ visis tangamur p aug. de libero arbitrio. Itez oīs homo s̄m Aug. iij. de tri. ca. v. ardētissimo amoꝛe appetit btitudinē. qd̄ nō potest nisi p intellectū ꝛ voluntatē. ergo homo vult naturalit̃ et nec̄ario: ꝛ sic appetitū btitudinis nc̄cīo cāt. Tertio q: btūs in patria p intellectū et volūtatem fruit̃ deo et nō libere hoc est indifferenter et miser odit deum ꝛ miseriā suaz necessario et modo nature. Quarto oēs p̄hi ponūt deū cognitiuū et intelligibilē: ꝛ tñ nō ponūt eū libere ideo causare.

T
Ad quartaz

Ad nonū arg. pōt dici sat̃ bona ꝯsciētia ꝙ argumentū q̄tū ad vtrūq̧ genus actionis accipit falsuz: nam nulla est actio dei immanēs ꝓprie loquēdo: quia omnis actio immanēs recipit̃ in agēte. nihil aūt in deo recipi potest sicut idem doctoꝛ bene nouit. similiter idem dicit ꝙ actio est sua sub̄a: sed substantia dei non manet in substāūa dei notū est. similit̃ quātum ad actionē transeūtez manifestuz est s̄m p̄ncipia fidei ꝙ ita libere pōt deus comburere sine igne sicut comburit modo ignis et infrigidare sine aqua ꝛ hmōi q̄ sunt actōes transeuntes. Item dato ꝙ totū esset licitū vt in argumento assumit̃ nihil aliud concludit̃ nisi ꝙ deꝰ ageret cognoscēdo ꝛ volēdo ex quo in nullo sequit̃ ꝙ agit libere sicut ad octauū dictū est

Ad quintā

Ad decimū dicendū ꝙ ꝓbat idem scz ꝙ deus

agit p intellectū ⁊ voluntatē: ⁊ hoc est cōcedē-
dum: ab omni homine ⁊ ꝙ pstituit sicut finē na
turalr̄ suā bonitatē. iuxta Boetiū. iij. de ꝯsola.
vbi vult dicere ꝙ solus amor ꝓpe carens inui-
dia mouet deū ad ꝓducēdū mundū: ⁊ sic videt̄
ꝙ ille finis nō sit sibi libere pfixus: sed natura

X
Ad sextā

liter ideo argumentū nō minus ꝯcluderet op-
positū ꝙ ꝓpositum. Ad vndecimū qn̄ dicit̄ ꝙ
agens libere est ꝑus agens ꝙ agens naturale
⁊ ꝙ oīe agēs naturale agit̄ ab aliquo. ista for
te negarent: sed dato ꝙ cōcedunt̄ nō sequitur
plus nisi ꝙ deus respectu aliquoꝝ effectuū ha

Y
Ad septimā

bet se libere: ⁊ cū hoc stat ꝙ respectu aliquorū
se habet naturalr̄ ⁊ de necitate. Ad duodeci-
mum dr̄: verisilit̄ ꝙ agere naturalr̄ est maioris
pfectionis ꝙ agere libere ⁊ indrīnter: ⁊ ideo re
spectu coꝝ que pfectissima putamus ꝯditōem
tribuim' sicut ꝓductionē ꝑsonarū in diuinis ⁊
opatōnes beatificas nō ponim' libere licite in
ꝑe causari. ⁊ ideo sine dubio diceret vn' ꝓbus
ꝙ maiorē pfectionē arguit in deo ꝙ nō potest
cessare a causando ⁊ ifluēdo bonitatē ꝙ libere
posse desistere ⁊ totū annihilare qd̄ est. Similr̄
ꝓbatio quā ponit nihil valet. s. ꝙ intellect' est
nobilior aīa vegetatiua nō video quō istud ꝑ
sua ꝑncipia habet veritatē cū intellectus apd̄

Z
Ad octauū

cum sit accn̄s aīe vegetatiue: ⁊ aīa vegetatiua
sit ipa aīa intellectiua. Ad vltimū est bn̄ diffi
cile rn̄dere qn̄ dicit bonū vle est obiectū agent̄
vlis vult dicere ꝙ agēs vle vult bonū omībus
que causat qn̄ est agens p intellectū ⁊ hoc ē ve
rum. ⁊ tūc concludit̄ ꝙ deus cognoscat bonū ⁊
habet naturalia agētia p instrumēta sua ⁊ to
tum est idem ⁊ silr̄ ꝙ est agens bonū hoc ē ha-
bens voluntatē. s ꝙ oia que sunt ī mūdo cau

AA
Quart' articulus

set libere in nullo sequit̄. Quart' articulus est
videre an deus cōcauset in oi opatione cāe in
quo ostēdo duo. Primū est ꝙ pbi hoc nō cōce
derent sicut satis ex ꝑcedētibus pꝫ. Scd̄ꝫ ꝙ ex
ꝑncipijs fidei opꝫ dicere ꝙ sic. Unde Aug. iij.
trini. volūtas dei est potētia summa causa oīꝫ
corporaliū spūū atqꝫ mobiliū. Nihil eñ fit vi-
sibiliter ⁊ sensibilr̄ qd̄ nō de interiori inuisibili
⁊ incōmutabili ⁊ intelligibili aula summi ipa
toris aut iubeat̄ aut pmittat̄. Itē sup gen̄. iiij.
c. xiij. dicit. ꝙ deus est cā subsistēdi oī creature
et ꝙ si ꝟtus eius a regimie creature cessaret sil
istoꝝ cessaret spēs omibusqꝫ natura cōcideret
⁊ infra: credimus ⁊ dicimus in his q̄ creat de'
indesinēter opari ⁊ allegat illud Actuū. xvij. in
illo viuimus mouemur ⁊ sum'. Et illud ioh. v.
pater meus vsqꝫ modo opat̄ ⁊ ego opor. Dico
igit̄ ꝙ deus cōcauset immediate oīe causatū
a creatura qd̄ ꝑsuadet̄ sic. Illa causa dr̄ imme
diata qua posita ponit̄ effect' ⁊ qua nō posita

nō pōt poni effectus. s deus est hmōi respectu
cuiuslibet creature: ḡ ē cā imediata respectu cu
iuslibet creature ꝓducte a cā scd̄a. Scd̄o magi
descendet q̄libet effectus pa cā ꝑma ⁊ vli ⁊ illi
mitata ꝙ a cā limitata. Sed de cā vli limitata
sic est ꝙ nisi ipsa sit ꝑūs: imediate causans nō
ꝓducit̄ effectus: ḡ eodē mō ⁊ de cā vli simplr̄
illimitata ꝙ nisi imediate causet null' effectus
ꝓducet̄: pꝫ maior. minorē ꝓbo p experiētias: q:
ꝗtūcūqꝫ cā ꝑtia approxiet̄ hic inferius alicui
passo nūꝗ ista cā q̄ dr̄: ꝑtia ꝓducit talē effectū
nisi sol sit in debita ꝑtiatiōe. sicut pꝫ in estate
sole accedēte ⁊ in hyeme cū ipe recedit. agētia
manent infinita approxiata vniformiter. igit̄
ꝯstat ꝙ sol est cā vlis ⁊ imediata cuiuslibꝫ cor
palis effect' h infeī'. Tertio sic. suspēsio actio
nis cāe scd̄e: sicut ignis in camino triū pueroꝝ.
Dan. iij. nō est aliud ꝙ deū nō coagere cū igne:
ideo si ignis debeat agere oꝫ deū coagere cum

BB
Cōclusio aucto.

igne. Ex istis scq̄t̄ ꝙ creatura nō ē cā totalis s
ptialis sui effectus: quia deus est cā ptialis cu
iuslibet effectus cause secunde. Iuxta illud qd̄
de hoīe dr̄: Iob. xv. sine me nihil potestis f. Sꝫ

Arguitur primo

ꝯtra istam ꝯclusionē arguo sic. Si esset vera scq̄-
tur ꝙ deus esset imediate cā effectiua peccati
ꝯtra Aug. q̄ dicit in multis locis malū nō esse
a deo: nec deū esse auctorē peti. Scd̄o ista ꝯclu

Secūdo

sio nō stat cum libertate arbitrij. ⁊ ita nō hēt a
ctū ꝓpriū in sua ptāte. ꝯña pꝫ: q: si voluntas
non pōt in actū ꝓpriū sine coopatiōe diuina ⁊
nō est in sua ptāte ꝙ de' sibi coopet̄: quia si de
us vult coopatur: ⁊ si nō vult nō coopat̄. ḡ act'
volūtatis nō est in sua ꝓpria potentia. Tertio

Tertio

sic. sequeret̄ ꝙ deus coageret ad opus qd̄ ē in-
iustū. vt ad homicidia: adulteria ⁊c. Quarto

Quarto

tunc deus imediate affligeret dānatos ⁊ ꝯce-
deret̄ ꝙ deus imediate occidit xp̄m: imo ꝙ ꝯti
nue occidat hoīes: q: cū oīs actiō corrupēte
hoiem deus coagit imediate. Quinto. q: ca-

Quinto

pio aliquē effectū indiuisibilē: sic intellectionē
vel volitionē hmōi effectus deus non pōt esse

CC
Ad primū

cā ptialis: q: iste effectus nō hꝫ ptes. Ad ista
dicendū ꝙ nō obstantibus istis ꝯclō est tenē-
da alioqn nō satis dicet̄ ꝙ de' esset cā effectiua
oīs rei. Ad ꝑmū ꝯcedendū ē ꝙ de' est cā peti
s nō dr̄: auctor peti: q: hoc est spāle in libero ar
bitrio cōstitutū ꝙ si hō vult aliq̄d deus coagit
cū volūtate illam volitionē: sic tñ ꝙ ꝑma cāli-
tas hmōi volitionis est volūtas. vñ hec ꝓpō ē
vera volūtas vult. igit̄ deus vult hanc volitio
nē esse: quia voluntas sic vult siue sit bona siue
mala de lege cōi. quia aliqn̄ cāt spālius volun
tas volitiones ⁊ ꝯtinuat eas: sic ꝙ nō est in po
testate volūtatis illas dimittere: q: igit̄ de' sta
tuit q̄ncūqꝫ hō voluit vti aliquo arbitrio suo

deus vult sibi coagere ⁊ nō cogit liberū arbitrium hoīs agere nisi homo sponte velit: iō peccatū dr̄ esse ab hoīe sicut auctore ⁊ nō a deo: et tñ ab vtroqȝ est sicut a cā effectiua ꝑtiali. oīa aūt auctēs que sonāt ꝙ deus nullo modo ē auctor mali: sic debēt intelligi ꝙ deus nō est causa totalis vel ꝑma quare homo peccat ꝙ necessitet hoīem ad peccandū. Nota h̄ ꝙ ockam in sum. c. de amphi. dicit ꝙ oēs sancti qñ negant deū esse cām peccati vel facere pctm̄ intelligūt per istā deus facit pctm̄ vnā aliam scilȝ istam deus peccat vel istā deus facit aliq̄d quod nō deberet facere vel aliquā cōsimilē q̄ sunt false ⁊ ideo ad talē intellectū negāt deuȝ facere peccatum sed ista expositio nō est v̄a nec ad istum intellectū negant sancti deum facere peccatuȝ immo de ista nemo hesitat deus peccat nisi forte ꝑ cōicationē idiomatū verificat͛ quod nō est ad ꝓpositū. de hoc vide alibi ꝰ codē quomodo hec est vera deus peccat deus odit. Unde posito ꝙ deus cōpelleret hoīem ad peccandū per impossibile nō sequit͛ ꝙ deus peccaret cū nihil potest peccare nisi qđ potest esse sub lege: imo volūt sancti auferre causalitatē respectu peccati q̄ causalitas inducit hoīem ad peccanduȝ ⁊ illa est mēs Aug. lib. lxxxiij. q.q. iij. n. aȝ ꝓbat ꝙ deo auctore nō fit hō deterior ⁊ allegat magr̄. i. distin. xlvi. c. xij. Item de natura boni. c. ij. Cuȝ audimus oīa ex deo oēsqȝ naturas intelligere debemus etiā oīa que naturalr̄ sunt. Nō em̄ ex ipo sunt pctā que naturā nō seruāt ꝫ vitiāt que ex volūtate peccantiū nascunt͛. vnde manifestum est de. lxxxiij. q.q. iij. ⁊ lib. ij. de libero arbitrio qui lib vocat͛ vnde malū et de natura boni ⁊ multis alijs locis ꝙ apud btm̄ Augustinum magna difficultas fuit de causa et origie peccati. ⁊ hoc satis pȝ ꝑ auctēs magistri adductas. ij. dist. xxxv. Unī melius est dicere ꝙ deus nō ē causa totalis peccati nec p̄cipit peccatuȝ fieri: qꝛ p̄cipe aliq̄d fieri est dare auctoritatem ꝙ illud fiat ⁊ deus nō p̄cipit immo ꝓhibet peccatū fieri: ideo negat͛ ꝓprie esse auctor peccati tamen est causa efficiēs actiōis que est peccatum. *Ad scdm* Ad scdm dico ꝙ actus volūtatis est in sua potestate de lege cōmuni: qꝛ lȝ non potest in actum suū sine deo coagēte deus tñ paratꝰ est coagere ei quādo placet volūtati. *Ad tertiū* Ad tertiū ꝯclusio nō est incōueniens ꝓ opibus q̄ ipemet fecit sicut causa ꝑtialis ⁊ hoc iuste q̄a ideȝ opꝰ iuste fit a deo et ab hoīe iniuste. Ex isto sequit͛ ꝙ oē quod fit in mūdo iuste fit ⁊ omne quod iuste fit iuste fit. sunt em̄ iustū ⁊ iniustū t̄mini relatiui vt magnū ⁊ paruū. vnde ideȝ opus fit iuste a deo ⁊ iniuste ab hoībus quibꝰ p̄ceptuȝ est ne tale opꝰ faciāt. *Ad quartū* Ad quartū si nihil aliud importat nisi esse cām effectiuā mortis ꝯcedēdum est ꝙ xp̄s occidit seipm̄. Nam ꝯstat ꝙ fuit cā mortis sue. si aūt in argumento ꝯnotet͛ ꝙ sit causa totalis nō sequit͛ ꝙ deus occidit xp̄m vl̄ aliquos hoīes. *Ad quintū* Ad q̄ntū dico ꝙ illud argumentū ꝓcedit ex mala imaginatiōe ac si iō vocaret͛ aliq̄ cā ꝑtial: qꝛ cāt ꝑtē rei qđ nō est verū: ꝫ qꝛ cū cā eiusdē gñis ꝯcurrit ad cāndū. Unī lȝ intellectio nō est res diuisibilis nihilominꝰ pōt cāri a multis causis ꝑtialibꝰ. *Ad ꝑmū ꝓnci.* Ad rōes ꝑncipales. Ad ꝑmū dico ꝙ deꝰ libere cāuit mundū: ⁊ qñ arguit͛ ꝯtra: qꝛ sicut naturalr̄ intelligēdo se intelligit aliqua ita siliter volendo se vult aliqua. dicendū ꝙ nō est verū ꝫ se vult necessario esse ⁊ alia ꝯtingenter vel libere. *Ad scdm* Ad secunduȝ dico ꝙ nihil aliud a deo ē de se formalr̄ esse necessario: sed oē aliud a deo est possibile esse ⁊ possibile nō esse. ⁊ qñ arguit͛ ꝙ angeli ⁊ corp̄a celestia nō hñt in se potentiā nō esse qꝛ carent materia quare pñt esse ⁊ nō esse. ꝯcedo: sunt tñ possibilia esse ⁊ nō esse ꝑ potentiā faciētis ea esse ꝯtingenter ⁊ libere.

Sequitur quoddā fragmentū questiōis in quo sex articulos auctor se executurū pollicetur quorū duos duntaxat nec eis satis plene ꝓsequitur: sed nec plura reppe[ri]ri: nec ab eo confecta crediderim.

Utrū deus fuerit

Questio XII

causa effectiua mūdi ꝑ creationem Et arguit͛ ꝙ nō: quia capio ꝑmū instans esse mundi. *Argumētū ꝓnci.* Et q̄ro vtrū in eodē instanti fuit nō esse ipsius mūdi vel in aliquo alio. si sic. g̃ mūdus sil̄ fuit ⁊ nō fuit. si in aliquo alio eum inter q̄libet duo instātia cadit tp̄s medium sequūt͛ duo incōuenientia. Primū ꝙ tp̄s fuit añ mūdum: aliud ꝙ in isto tp̄e medio neutrū istorū ꝯtradictorioꝝ fuit verū dato ꝙ fuissent. mūdus est: mūdus nō est. ꝯñs falsum. igit͛ ⁊ añs.

In oppositum Ad oppositū est Geñ. i. In ꝑncipio creauit de. ⁊c̄. *Decisio q̄ōnis* In ista q̄stione sex fient. Primo exponā istos terminos creare vel creatio. Scdo inquirā vtrū creatio actio dr̄a a deo. Tertio an creatio passio dr̄a a creatura. Quarto an creatio sit mutatio. Quinto an creatio distinguit͛ a cōseruatione. Sexto dicendū est ad formā. *Primꝰ articulus* Circa primum est aduertendum ꝙ creatio est productio alicuꝰ de nouo nō ex subiecto. Unī ꝓprie loquendo creare importat aliquid ꝓducere nō ex subiecto vl̄ materia p̄cedēte. Scdo sciendū ꝙ diuersimode loquūt͛ sancti de istis terminis creatio et creare ⁊ silibus. Unī vno mō accipit͛ creare ꝓ agere ⁊ facere ⁊ creatio ꝓ actione vel factiōe. Unī Geñ. i. Masculum ⁊ fe. ⁊c̄. Scdo mō accipit͛ creatō ꝓ informatiōe alicuꝰ forme de nouo: q̄ forma ꝯfert dignitatē ⁊ nobilitatē informato. ⁊ sic loquit͛ Anb. iij. de sili. ca. ij. vbi

dicit q̄ de⁹ in angelica natura creat cognitiões q̄ cognitio illi cet ab ifoꝛmātē: ꝯenti ad ifoꝛmantē deū 7 creari arꝫ formari. Tertio mō iñ theā ꝓbonce d̄r creatio in ꝓmotiōib⁹ hūanis qñ aliq̄s assumit ad aliq̄nē statū nobilē: vt dicim⁹ popā creari 7 cardiales. Quarto mō naturalr̄ qñ aliq̄d ꝓducit de nō eē ad eē sine materia vl' subiecto p̄cedēte. 7 sic dicimus q̄ creare ē ꝓducere aliq̄d ex nihilo. Tertio sciēdū q̄ ducere aliq̄d ex nihilo pōt q̄druplr̄ intelligi. Uno mō d̄r aliq̄d fieri ex nihilo: ita q̄ exponat̄ h̄ q̄d ē nō fieri de aliquo. 7 sic pōt dici q̄ sūma essentia eēꝫ fcā de nihilo. Alio mō pōt itelligi aliq̄d fieri d̄ nihilo q̄si ip̄m nihil: esset aliq̄d cāa: vñ aliq̄d possꝫ fieri: 7 iste mod⁹ includit ꝯdictionē. Alio mō d̄r aliq̄d iō fieri de nihilo: q̄r intelligit̄ eē factū: 7 tñ nō eē vel fuisse aliq̄d vñ fiat: sicut dicim⁹ ꝯtristari de nihilo: q̄r sine cā 7 hos tres modos ponit aug. Quarto mō d̄r aliq̄d fieri ex nihilo. vt iste ꝓpōes ex vl' de nō denotēt circūstātiā cāe materialis: s̄ tm̄ circūstātiā oꝛdis tp̄is vel duratōis imaginate: sicut dicim⁹ fieri diuitē ex paupe: sanū ex isano: 7 istis duob⁹ modis possumus sane ꝓpe dicere mūdū esse creatuꝫ ex nihilo: q̄r fact⁹ ē 7 de nihilo. 7 p⁹us nō fuit aliq̄d capiēdo p⁹us 7 post: s̄m q̄ dicūt durat͠ionē imaginatā. Circa scd̄ꝫ argūtū dico tria. Primo q̄ creatio actio nihil aliud est q̄ deus. Uñ iste termin⁹ creatio sig̃t essentiā diuinā 7 ꝯnotat creaturā creatā esse ab ea de nouo postq̄ nō fuit: 7 h̄ loq̄ndo ꝓprie: vt ē distinctio int̄ sub ea istoꝛ terminoꝝ creatio 7 ꝯseruatio. Scd̄o dico q̄ creatio actio ꝓprie loq̄ndo: nec est in deo nec est a deo. pꝫ p̄mū dictū: q̄r est ēentia diuina q̄ nec est in deo. Tertio dico q̄ creatio actio nō ē mediū aliq̄d int̄ deū 7 creaturā: sic imaginat̄ p. aureoli ꝓbat̄. vel esset de⁹ vl' aliud a deo. si de⁹ tūc nō esset mediū int̄ deū 7 creaturā. Si aliud a deo tunc aliquid differt a deo q̄d nullo mō eēt effectū a deo q̄d nō est catholicū: vt ꝓbatū ē in q̄stione p̄cedēti. Quarto sicut eēt cātū a deo eēt creatio large loq̄ndo. sic ꝯsueuim⁹ dicere q̄ oē q̄d ē de⁹ ē vel creatura. Sꝫ ꝯ illud argūo sicut h̄ q̄d ē de⁹ pōt nō esse creatio actio pōt nō eē. ḡ creatio actio nō ē de⁹. mioꝛ pꝫ: q̄r h̄ pōt eē fa creatio actio ē 7 sua opposita v̄a. maioꝛ pꝫ: q̄r ex opposito seq̄t̄ ipossibile: sic arguendo aliq̄d q̄d est de⁹ pōt nō esse: ḡ de⁹ pōt nō esse: q̄r aña 7 ꝯña ꝯuertunt̄.

Questio XIII

Utrū xp̄s ꝯueniē

ter redemit genus hūanū: 7 arguit̄ q̄ nō: q̄r nō redemit genus hūanū: ḡ nō ꝯuenient̄. Aña ꝓbat̄: q̄r nullus hō redemit g. h. Ad oppositū ē Aug. li. xiij. de tri. c. x. vsq; xvi. vt allegat̄ a mg̃ro senté. Ad illud d̄r q̄ sic: ꝑp̄t auctē fidei quā tꝫ eccl'ia. sicut cñ cātat eccl'a tuo famulis subuenis 7c. Jtem xp̄s crucifixus surrexit a mortuis. Ad rōnem in oppositū negatur antecedens 7 silr̄ eius ꝓbatio. si vero queratur vtrum alio modo deus hominē liberare posset q̄ per mortē christi. Dicimus istum modum fuisse possibilē deo cuius potētie cuncta subiacēt sed nostre miserie sanāde ꝯuenientiorem modū nō fuisse. Contra auctēs p̄mo non inferūt titulū ꝯclōnis: ergo nō ꝓbant ꝯclōnē. Antecedēs patet nā arguēdo ab alterutra illarum ad ꝯñs est fallacia ꝯñtis. nō eīn sequit̄ redemit nos: igit̄ ꝯuenienter redemit nos. sicut nō sequit̄ xp̄s vult aliq̄d: ergo ꝯuenienter aliq̄d vult. Jtem ex vtraq; auctē sequit̄ oppositum ꝯclōnis. igit̄ inꝯuenient̄ adducit̄ adꝫ ꝓbādū cā. Nam si xp̄s redemit p̄cioso suo sanguine: ḡ inꝯuenienter redemit: q̄r in infinitū pl⁹ dedit de sanguine q̄ oportuit sic suffecit eum dedisse igit̄ inꝯuenienter. Aña ꝓbo quia in infinitum min⁹ suffecissꝫ ꝓ redēptione: ḡ. Probat̄ q̄r quacunq; gutta sanguinis eius accepta ea suffecisset: ergo 7c. Jteꝫ xp̄s nesciuit q̄tū sanguis debuit solui ꝓ redēptione gn̄is hūani ḡ nesciuit q̄tum ꝯuenienter debuit soluere. Aña pꝫ. q̄a nulla q̄ntitas sanguis debuit solui. Jtem nō redemit nos sanguine suo p̄cioso sed sola morte. Jtem ex scd̄a auctē arguit̄ q̄ per crucifixionē xp̄i sumus redēpti: sed crucifixio xp̄i fuit pctm̄ moꝛtale: ergo ꝑ pctm̄ moꝛtale sumus redēpti: ḡ inꝯuenienter. Ad p̄ncipale sic. ḡ puuli iniuste damnant̄. Jtem si sic iniuste infligit̄ penitētia ꝓ pctis. Jtem si sic min⁹ meret̄ xp̄ianus post redēptionē ceteris parib⁹ q̄ ante ꝯñs est falsum. Jtē si sic xp̄s nobis ꝑ moꝛtē meruisset ꝯñs est falsum. Reduco p̄terea rōem p̄maꝫ et ꝓbo añs p̄mē. 7 hoc sic nulli hoīes sunt redempti. ḡ nec genus humanū. Aña pꝫ q̄r nō sum⁹ redempti s̄m genus al's sed redimēdi vt dicit magi. iij. dist. xix. c. vi. Probationē añtis ꝓbo sic: q̄r sua opposita ē falsa aliq̄s homo redemit genus humanū: q̄r in instāti redēptiōis h̄ fuit vera null⁹ homo redemit gen⁹ humanū in a. sit a instās redēptionis q̄a in a hec fuit vera. oīs homo ē aliq̄s demōstrat̄ alijs a deo. Jteꝫ si hō fuit redēptus aut ꝑ hoiem aut ꝑ nō hoiem: nō ꝑ nō hoiem q̄r nullus nō homo redemit genus humanū: nō ꝑ hoiem: q̄r q̄libet qui fuit homo in a fuit redēptus in a. Jteꝫ homo fuit redēptus anteq̄ xp̄s fuit redēptoꝛ. ḡ homo nō fuit redēptus ꝑ xp̄ꝫ. Aña patet: q̄r in hora moꝛtis xp̄i h̄ fuit vera homo est redēptus. sed hec nō fuit v̄a xp̄s est redēptoꝛ vsq; ad instās resurrectiōis ḡ homo fuit vere redeptus: qñ nullus homo fuit redēptoꝛ. Uolo q̄ iste termin⁹ xp̄s supponat ꝓ ꝑsona ꝯstituta in duab⁹ 7 ex duab⁹ natur' tunc

D Secūdū argumētū

A

Argu. p̄ncipale

In oppositum

B Responsio

C Ad argu. p̄nci.

Obiectio p̄ma

Secūda

Tertia

Quarta

Primū p̄nci.

Secundū

Tertiū

Quartū

Primū ꝯtra rōeꝫ

Secūdū

Tertium

sic. si xps te redemit tu fuisti redeptus in a. et uis tu fuisti redeptus in a ergo fuisti redeptus antequam fuisti copositus. Ad principale aia ade fuit beatificata p redemptionem: quero ergo vel in eodem instanti quo xps moriebatur vel in alio. si in eodem ergo prius fuit btus adam in limbo quam xpi descenderet ad limbum hec opa pz. Nam aia xpi descendit successive als non descendisset. Nam descendere est moueri localiter. si in alio: igitur xps fuit inter instans redeptionis et instans btitudinis: ons est falsum: quia tunc caruisset adam intuitiue visione btifica. nec pot dici quod in instanti mortis incepit ee btus. quia tunc actus btificus fuit in eo successiue creatus et sic intensiue et p ons xps fuisset antequam fuisset btus sicut prius.

D Ad primam obie.

Ad primum dicitur quod ista ona est bona xps vult hoc. ergo vult hoc conuenienter

Ad scdm

Ad scdm negatur ona in infinitum plus dedit ergo inconuenienter: sed conceditur ans.

Ad tertiam

Ad tertium sola morte redemit ergo non sanguine: negatur ans ona et ons.

Ad quartam

Ad quartum crucifixio xpi fuit petm mortale. conceditur ans et ons ad istum intellectum quod p istud quod fuit petm sumus redepti et conceditur ona istius argumenti.

E Ad tria prima. Ad quartum

Ad tria prima principalia negatur ona. Ad quartum conceditur ona et ons.

Ad prima contra rationem

Ad primum contra roem Ad argumentum negatur ans et negatur quod hoies non sunt redepti: sed redimendi.

Ad scdm

Ad aliud quando dicitur si aliqs homo redemit genus humanum redemit illud in instanti mortis xpi. negatur.

Ad tertium

Ad vltimum negatur illa. homo fuit redeptus antequam aliqs homo fuit redeptor quia fuit ans.

F Replica prima contra solutionem ad primam obie.

Sed contra primam si ista ona eet bona tunc etiam ista eet bona deus vult hoc fieri: ergo iustum est hoc fieri. quam onam negat anselmus. i. cur deus homo. c. xij. Non enim sequitur si deus vult mentiri iustum est mentiri sed potius sequitur iustum deum non esse.

Secunda

Item si ista ona eet formalis deus vult hoc ergo conuenienter vult hoc: ergo quicquid formaliter antecedit ad ans antecedet formaliter ad ons. sed sequitur formaliter deus inconuenienter vult hoc: ergo deus vult hoc: ergo illa ona est formalis deus inconuenienter vult hoc: ergo deus vult hoc conuenienter.

G Contra solutionem scde obiectionis Replica prima

Contra responsionem scdi concedentem hanc in infinitum plus dedit xps de sanguine quam suffecit contra si infinitum etc. et medietas totius sanguinis suffecit: ergo in infinitum plus dedit quam medietatem ergo aliquid totius est in infinitum plus quam sua medietas

Secunda

Item capio totam latitudinem pcij quod suffecisset et arguo sic ista latitudo suffecisset sed xps dedit plus quam suffecit: ergo dedit plus quam istam latitudinem.

Tertia

Item si in infinitum plus dedit quam suffecisset: ergo non exercuit actum iustitie. ans pbatur: quia ois afflictio debet ee iuxta mensuram delicti. i. cur deus homo. ca. ij. ergo in infinitum plus excessit quam debuit nec exercuit opus libertatis nec magnificentie nec alicuius virtutis: quia ois virtus consistit in quodam medio. ij. ethi. c. viij.

Quarta

Item imperfecte redemit: quia non dedit quantum oportuit ergo etc. Aliter dicitur a principio negando istam in infinitum plus dedit etc. Contra in infinitum minus suffecisset quia in duplo minus in triplo et quadruplo et sic in infinitum: ergo in infinitum plus dedit etc.

Quinta

Item non sequitur xps redemit famulos suos: igitur redemit genus humanum: sicut non sequitur xpus btificabit famulos suos igitur genus humanum.

Sexta

Item demonstratis oibus hoibus hec est vera isti sunt genus humanum. et tunc sequitur quod tantum isti sunt redepti: ons est falsum.

Contra solu. scdi contra roem primo

Contra responsionem ad vltimam pbo istam quod homo fuit redeptus antequam aliqs homo fuit redeptor. pbatur triplici forma. Primo sic homo fuit redeptus in instanti mortis xpi: sed nullus homo fuit redeptor ante instans resurrectionis. quia xps in illo triduo non fuit homo iuxta scholam coem etc.

Secundo

Item adam fuit btus antequam xps redemit eum: igitur adam fuit redeptus antequam xps fuit redeptor. Ans pbo sic ista copulatiua est vera adam est btus et adam fuit redeptus tunc arguo sic. huius copulatiue prima ps fuit vera antequam scda erat vera: ergo fuit ita quod adam fuit btus antequam fuit ita quod fuit redeptus. Ans pbo sic: quia prima ps fuit vera in instanti mortis xpi: et scda ps non fuit vera: ergo prima ps fuit vera antequam scda ps fuit vera.

Tertia

Item iste due ppoes conuertuntur xps redemit genus humanum et ita fuit quod redemit genus humanum: igitur adam fuit btus antequam redemit genus humanum. Prima ppo pz: quia sequitur ita fuit quod xps redemit genus humanum igitur xps redemit genus humanum. Econtra scdam pbo videlicet quod adam fuit btus antequam ita fuit quod xpus redemit genus humanum. Nam adam fuit btus in instanti quo incepit ita ee quod xps redemit genus humanum: quia in instanti mortis xpi. tunc arguo sic. In instanti mortis xpi adam fuit btus et in instanti mortis xpi incepit ita ee quod xps redemit genus humanum igitur adam prius fuit beatus quam illud ita fuit quod xpus redemit genus humanum. ista ona est bona in a instanti incepit ita ee quod xps redemit genus humanum: ergo in a instanti non fuit ita quod xps redemit genus humanum et immediate post a instans fuit ita.

H Contra solu. tertie obiectionis

Contra responsionem ad tertium pbo istam quam negas xps sola morte redemit genus humanum. arguo roe et auctoritate. roe sic redemit hoies morte et nullo alio a morte: ergo sola morte. ps negatiua pz quia quecumque re demonstrata hec est falsa hoc est aliud a morte xpi: quia nulla res est aliud a priuatione sicut hec est falsa. lapis est aliud a cecitate quia fm arist. iiij. meth. isti termini idem: aliud: indifferens: et diuersum non dicuntur nisi de entibus. ona prima principalis pz quia infantes non damnantur nisi p peccato mortali: ergo non damnantur nisi p isto p quo xps satisfecit. Consequentia scdi principalis pz quia contritioni nre cooperatur pena mortis xpi. tunc arguo sic. Ista duo sufficiunt ad delendum petm nrm: imo oia peccata mundi. ideo superfluum esset ponere aliam penitentiam. Antecedens patet p magistrum libro tertio. distinctione. xix. capitulo nono peccata nostra. i. penam peccatorum nostrorum dicitur in corpore suo super lignum portasse: quia p ipsius penam quam in cruce tulit ois pena tpalis que p peccato commisso hoi debetur in baptismo penitus

relaxat vt nulla a baptizato exigat in penitentia iniunamur. nō enī sufficeret illa pena qua penitentem ligat ecclesia nisi xpi pena cooperaret quā p nobis soluit. Ex hoc arguo sic. ois pena quā xpus soluit p pctis tuis suffecit ad delectionē peccatorū tuorū oium: aliquā penā xpus soluit p peccatis tuis que portat i corpe suo ḡ. minor ē magis in fine auctis. Item si cooperaf ad minuendū capio totā latitudinē penitētie debite p peccato mortali. ⁊ arguo sic. huius latitudinis partē potest recōpensare pena nostra: ergo pena xpi que in infinitū plus potest recōpensare minuit nō solū immo absorbet. Item si ista pena cooperaf: ergo sm̄ suū totū laborē coopaf: igif infinite cooperaf. Cōsequēna tertii pncipalis patet p magistrum iii. dist. xiii c. iii. Iz inquit diabolus nos tēptet post xpi mortē quibus modis ante tēptauit nō tm̄ vincere potest sicut an vincebat ḡ aliquod adiutoriū nobis cfert p mortē xpi ad vincendū oēm ptātem diaboli. pono ḡ petrū tēptatū de illecebra eq̄liter sicut iudei ante mortē xpi ⁊ sint oīa equalia pter iuuamē quod petro accreuit de morte xpi tūc sic iste iudeus vincit p se q̄tuz petrus per se ⁊ p meritū mortis xpi. ergo mag̃ vtuose: ⁊ ita meritū mortis xpi nō pdesset petro. Et hec de questione.

Sequif aliud fragmentū cōris omnino imperfectū: quod si quid pretermissum voluissem. maxime pretermisissem sed equius iudicaui auctoribus fidē seruare eos vbi imperfecti sunt cū prestatiōe ponēdo q̄ omittende.

B
Questio XIIII

Trum deus sit

Primo ockam

a nobis cognoscibilis: Tenet ockā primo q nec quod ē deus vel q̄dditas vel eēntia diuina est a nobis cognoscibilis naturalr in se ita q nihil aliud cōcurrat in rōne cogniti. Scdo q deus est a nobis cognoscibilis in aliquo sibi pprio compertē cuius partes sunt abstrahibiles a rebus naturalibus. ⁊ tertio q in aliquo cōceptu simplici ad significandū ad placitū deū ⁊ hoc cōceptu cōnotatiuo vel negatiuo. Ad declarationē primi nota q illud quod tminat actū intelligēdi ē vnus cōceptus quo vtimur p deo qui est sibi pprius ⁊ quicq̄d potest pbari de deo: pbari pōt de isto conceptu nō p se sed p deo: ⁊ sm̄ hoc dicimus q hoc cōceptu intellecto intelligif deus mediate licet iste cōceptus sit creatura. Contra istud in nullo assignaf differentia inter cognitionē de creatura saltē absoluta ⁊ cognitionem de deo: quia quacūq̄ cognoscimus rē absolute cognoscimus vnum conceptū proprium illi rei quo vtif intellectus vice cause: ⁊ ideo est

Obijcitur

Responsio

sm̄ multos in cognitione intuitiua. Potest dici ad istud q creatura in se agit ad cāndū istuz

conceptū mediate cognitione intuitiua sensitiua sed hoc nō facit deus ⁊c. Non plura de hoc fragmento repperi.

A
Questio XV et vltima

Trum doctrina

Primū pncipale

euāgelica beati Matthei de xpo sit generalr vera tota. Et arguif q nō: q: tūc xps fuisset nutritus ⁊ auctus p nutrimentū sicut alii hoies. cōsequēs est falsum: igif ⁊ antecedēs. Consequētia ptz. quia sm̄ doctrinā euangelicā xpus more aliorū hoim de paruo puero fuit factus vir pfect⁹ Falsitas cōsequēt. patet q: vel mansit eadē humanitas in pncipio augmētatōis ⁊ in fine vel nō. si sic igif idē compositū et materia ⁊ forma sui. s. hūanitas xpi erit idē in fine ⁊ in pncipio augmētatōis. Consequēs est falsum: q: demōstrato cōposito quod est hec humanitas in pncipio augmētationis hec est vera h̄ compositū erit pars illius cōpositi quod erit humanitas xpi in fine augmētatōis. Cuius pbatio est: q̄a materia aliqua aduenit isti composito ⁊ faciet cum isto vnū aliud cōpositū quod erit humanitas christi in fine augmētationis. tūc arguo sic. Hoc compositū erit pars compositi quod erit humanitas xpi. hoc compositū est humanitas xpi: ergo humanitas xpi erit pars hūanitatis xpi. Si igif manet eadem humanitas eadē ps erit pars sui ipsius. si nō sequif q in xpo fuisset infinite humanitates cōns est falsum vt videf

Probatur prima falsitas cōntis

Secundo

Scdo pbatur falsitas illius cōntis. s. q sit nutritus ⁊ auctus p nutrimentū Mat. xv. Omne quod in os intrat in ventrē vadit ⁊ p secessum emittif igif nihil transit in naturā humanam: igif xps nō fuit auct⁹ p nutrimētū. illa vltima cōña pz p pħm pmo de gñatōe: q: ad augmētationē sequif q alimētuz cōuertaf in naturā rei alende. Ad oppositū est fides catholica q̄ euāgeliū matth. recipit protū. ⁊ btūs aug. in q̄daz epl'a ad petrū dicit q si vnū nō sit verū totuz q̄ scriptura dicit de xpo nec aliquid aliorum opz dicere verū esse. Item Aug. de concordia euāgelior. inter oīs diuinas auctoritates euāgeliū meritu pcellit. Ad istā questionē breuiter dicendū q sic nec hoc apud catholicum debet eē dubiū. sed quia questio mota supponit difficultatem tactā in arguēdo videlicet an in augmentatione maneat idem homo in principio augmētationis et in fine: sic procedam. Primo ponā viam quam reputo veriorem et eam probabo. Secūdo recitabo rationes cuiusdaz socij quibus contra me in illa materia replicauit propter quas rationes istam materiaz tracto quā alias ista vice nō tetigissem. Tertio dicā ad rationes pncipales. Quātum ad pmum

B
In oppositū

Decisio q̄onis

C
Primus articul⁹

als in quadã disputatõe tenui ptẽ negatiuam
istius articuli videlz in augmẽtatõe homis
nõ manet idem homo in pncipio ꝛ in fine: ſ in
fine est vnus nouꝰ q̃ in pncipio nõ fuit. Cõsilr
dico in diminutiõe hois desinit esse idem hõ
in termino a quo et alius ẽ hõ in t̃mino ad quẽ
An ẽo augmẽtatio sit vnꝰ motus cõtinuus vel
nõ: nõ curo p nũc. Jstam ↄclõnẽ teneo in aug-
mẽtatione ꝛ diminutõe: immo in oĩ nutritõe ꝛ
deperditione cuiuscũq̃ partis cẽntie vel nature
hũane. Vñ nulla difficultas maior est de aug-
mẽtatione q̃ de sola nutritõe vbi nulla est aug
mẽtatio q̃uis manifestius appeat additio rei
noue ad sensum. hec est igit̃ ↄclõ quã volo vlr
defendere nõ manet idẽ hõ in pncipio aug-
mẽtationis ꝛ in fine. in pncipio diminutiõis ꝛ
in fine. in pncipio nutritõis ꝛ in fine. Ad illaz
facilr psuadendã p̃mitto quasdã petitiões q̃s
volo supponere ꝛ postea formabo ſm illas q̃s
dam rõnes. Prima petitio. omẽ totũ a qualibz
sui parte realr differt. Scda ẽ ista: nulla pars
cõstituẽs aliquod totũ cuz alia parte est ps illi
us ptis cõdiuise cõtra seipm. Tertia oĩs natu-
ra hũana est cõposita et corpe ꝛ anima: pz hec
Quarta oĩs aĩa intellectiua est tota in toto et
tota in qualibet pte. Quinta est ista oĩs pars
informata aĩa intellectiua ẽ pars alicuiꝰ hois.
Sexta. alimentũ vere transmutat̃ in ẽtutẽ na
ture hũane. pz ista p phm ꝛ cõmẽ. i. de gñatõe
Septima oĩs nutritio vel augmẽtatio fit p
additionẽ noue rei ad ipz qd̃ nutriri vl̃ augeri
dr ꝛ oĩs diminutio p depditionẽ alicuius rei q̃
fuit pars illiꝰ rei Jsta ptz filr p̃mo de gñatõe ꝛ
ij. de anima. Octaua in diminutõe augmẽ-
tatõe ꝛ diminutiõe manet aliq̃d idem in t̃mĩo
a quo ꝛ in t̃mino ad quẽ. Jstis supposit̃ arguo
capio sortẽ qui debet nutriri in termino a quo
hoc est qñ sortes incipit nutriri ꝛ impono istuz
terminũ ad significandũ p̃cise hoc cõpositũ ex
hoc corpe ꝛ hac aĩa itellectiua demõstrato cor
pore sortis ꝛ aĩa in eodẽ instãti. ꝛ impono b si-
milr ad significandũ p̃cise illud qd̃ addit̃ sorti
in nutritõe vel augmẽtatõe. deinde pono c ad
signdũ p̃cise illud cõpositũ qd̃ p̃fuit in t̃mino
a quo ꝛ manebit in termino ad quẽ. ꝛ ex illo qd̃
de nouo eueniet ꝛ significet d istãs t̃minãs aug
mẽtatõez: tũc arguo sic. Sortes ĩ d istãti erit c
sortes est a: igit̃ a erit c in d instãti. ꝛ vlt̃ a erit c
in d instãti ꝛ a erit ps c in d instãti p positũ: q2
a et b componũt c in d instãti: igit̃ ps erit totĩ
tuius est ps in d instãti: ↄñs est falsum ꝛ cõtra
p̃mã petitionẽ. Jtem eodẽ casu posito e nunq̃
fuit ante d: q2 hoc compositũ ex a ꝛ b nũq̃ fuit
ante d: sed sequit̃. e nunq̃ fuit ante d instans
igit̃ iste homo nunq̃ fuit ante d instãs. ꝛ vltra
igit̃ iste homo nunq̃ fuit aliq̃d qd̃ fuit ante d
instãs. Modo sequit̃ iste hõ nunq̃ fuit aliq̃d
ante d instans: igit̃ iste hõ de nouo nõ est hõ: q̃
iste hõ nõ fuit in pncipio vel in termino a quo
augmẽtatõis qd̃ est ppositũ. Pretea arguo sic
a erit c in d instãti: igit̃ sortes est ps c in d instã
ti. ꝛ vltra sortes erit ps c in d istãti: ſ ipossibile
est idez sit ps suipsiꝰ: igit̃ sortes erit ps alte
rius hois ab illo hoie qui est a. Sz diceret forte
socius p̃dictus. q verũ est in augmẽtatõe est
aliqd̃ totũ qd̃ fuit illud totũ qd̃ p̃fuit ante aug
mentatõez: ſ tñ ex hoc nõ sequit̃ sit alius hõ
in fine q̃ fuit in pncipio: ſ est idẽ hõ. vñ ↄcedit
 sortes aucto sorte est aliud totuz q̃ prius fuit
ſ nõ est aliꝰ hõ. Sz illa rñsio mihi videt̃ include
re ↄdictionẽ. q2 eadẽ res denotat̃ p istũ t̃minũ
complexũ hoc totũ ꝛ p istũ terminũ cõplexũ il-
le hõ: igit̃ cuicũq̃ iste homo est idẽ hoc totuz ẽ
idem. ꝛ cui fuit idem hõ: hoc totũ fuit idez: sed
p te iste hõ demõstrato sorte aucto fuit idẽ sor
ti nõ aucto: igit̃ hoc totũ fuit idem illi totĩ: et ħ
totũ nõ est aliud totũ q̃ fuit illud totũ qd̃ pre-
fuit quod negat rñsio. Pretea p te in fine aug
mẽtationis demõstrato sorte aucto ħ est cõce-
dẽda hoc totũ ẽ nouũ capiẽdo ly totũ cathego
reumatice tũc arguo ħ totũ ẽ nouũ p augmẽta
tionẽ hoc totũ est cõpositũ ex corpe ꝛ aĩa itelle
ctiua: igit̃ aliqd̃ totũ compositũ ex corpe ꝛ aĩa
intellectiua est nouũ p augmẽtationẽ qd̃ est p
positũ. Pretea arguo sic hoc totũ demõstrato
sorte aucto nõ est idẽ totũ qd̃ p̃fuit: igit̃ nõ est
illa res q̃ p̃fuit. ꝛ vltra: igit̃ nõ ille hõ qui p̃fuit
Pretea ista rñsio destruit augmẽtationẽ ꝛ di-
minutionẽ q2 ſm istã viã augmẽtatio nõ ẽ nisi
tarefactio. Probo sic. q̃ñcũq̃ eadẽ res precise
est p̃mo minor ꝛ postea maior ibi ẽ tarefactio:
hec ppõ pz p phm. iiij. phisi. c. de augmẽtatõne
pz manifeste augmẽtatio nõ est nisi p addi-
tionẽ noue rei. ſ in tali augmẽtatõe ſm dictuz
socij manet p̃cise eadẽ res que est p̃mo minor ꝛ
postea maior: igit̃ talis augmentatio nõ est ẽa
augmẽtatio ſm mentẽ Arist. ſ ẽ rarefactio tm̃
Si dicat̃ nõ manet eadẽ res p̃cise p̃mo mi-
nor ꝛ postea maior. Cõtra ſm te manet idẽ hõ
p̃mo minor ꝛ postea maior: q̃ eadẽ res. ↄña pz:
q2 arguit̃ ab inferiori ad supiꝰ affirmatiue. Nã
si nulla res manet eadẽ p̃mo mĩor ꝛ postea ma
ior: igit̃ nullus homo. Preterea impossibile est
p naturã vnã rez cõuerti in aliã puta nõ cor
rumpat̃ ꝛ cõuertat̃ in rem que p̃fuit: q2 sic erit
corruptio alicuiꝰ rei p naturã sine generatione
cuiuscũq̃ alteriꝰ rei. qd̃ nõ est ↄcedẽdũ pz p̃mo
phisicoꝝ. t. vij. Verũ ſ p corruptõez vniꝰ sube
est gñatio alteriꝰ. Manifestũ igit̃ ẽ alimẽtũ
nõ ↄuerrit̃ in materiam rei alende ꝛ pro tanto

Premittit pre suppositá

dicit q̄ cõuertit̃ in eandẽ naturã ſm ſpẽm. Ṽn ariſto. dicit p̄mo de gñatione. ₇ .ij. de aia q̄ alimentũ ẽ diſſimile rei alẽde in p̄ncipio: ₇ ſile in fine: ita q̄ caro tranſmutat panẽ in carnẽ ₇ os tranſmutat panẽ in os: ₇ gñaliter omẽ mẽbrũ hũiditatẽ cibalem q̄ eſt alimentũ ꝓmiũ in ſpeciẽ mẽbri alendi. nunc arguit̃ alimentũ nõ conuertit̃ in aliq̄d p̄exñs ſed totum diſſilatur aliqui p̄exñ: igit̃ ex alimẽto nõ ẽ aliqua ps p̄exñs rei alende. igit̃ eſt aliquid nouũ a qualibet pte p̄exñte in re alenda. Sed ↄſtat q̄ illud nouũ ₇ nouit̃ de aliutẽro gñatũ nõ facit vnũ hoiem q̄ tota natura p̄fuit. igit̃ ↄſtituit aliũ hoiem ab illo q̄ p̄fuit p ptes p̄exñtes qd̃ ẽ ꝓpoſitũ. Sꝫ ad iſtã rõem d̃r ſm viã cõem quã poſtea reprobabo q̄ nõ ois corruptio ſubẽ eſt gñatio alterius ſubẽ: ſ forma que p̄fuit in re alenda eadẽ nũc ro extendit̃ in materia alimẽti. ita q̄ corruptio vnius forme ſubalis fit ſine ꝓductione alicu⁹ noue forme. P̄reterea q̄ eſt ipoſſibile augeri ſm iſtũ intellectũ q̄ eadem res ſit p̄eiſe minor p̄mo ₇ poſtea maior: ꝓbat̃ ſic. q: capio illud qd̃ augeṫ: ₇ quero de illo que res eſt vel eſt illa res p̄eiſe que p̄fuit vel illa q̄ aduenit vel compoſitũ ex vtraq̄. ſi d̃r q̄ illa res augeṫ que p̄eiſe p̄fuit ſm ſe ₇ ſm quodlibet ſui. Contra. vel ẽ in maiori loco vel nõ. Si nõ. tunc nõ eſt auctum. q: ſm p̄hm p̄mo de gñat ōe. omẽ qd̃ eſt auctũ eſt neceſſario in maiori loco. nõ tñ oẽ qd̃ alteratũ eſt. ſic eñi dit augmẽtatio ab alteratione ſm eũ. ſi ſit in maiori loco ₇ manet p̄eiſe eadẽ res igit̃ nõ eſt niſi rarefactio ſicut ſupius argutuꝫ eſt. ſi dicat̃ q̄ illud p̄eiſe qd̃ p̄fuit nõ d̃r augeri p̄eiſe ſ cõpoſitũ ex iſto qd̃ aducit ₇ ex illo qd̃ p̄fuit. Cõtra. oẽ qd̃ augeṫ augeṫ p aliq̄d adueniens ſm p̄hm: ſ iſti cõpoſito ex eo qd̃ p̄fuit ₇ ex eo qd̃ aducit nihil addit̃. Tũ q: illud qd̃ augeṫ manet. Tũ q: tale cõpoſitũ nõ ẽ p̄mo in miori loco ₇ poſtea in maiori: igit̃ ipoſſibile eſt rẽ augeri ad talẽ expoſitionẽ termi. q: aliqua res ſit p̄mo minor ₇ poſtea maior p additionẽ alteri⁹ rei additã ꝓpter qd̃ ait p̄hs. ideo d̃r aliqua res puta ſortes poſſe augeri: q: ſor. põt comedere ₇ alimẽtũ aſſilare ptib⁹ ſuis ↄnnuando materiã alimẽti materie ſuarũ prium ſic q̄ reſultãs ex p̄exñte compoſito ₇ alio nouo gñato reſultabit vnũ ↄnnuũ eiuſdẽ ſpẽi cũ iſto qd̃ fuit in p̄ncipio diuis in ab eo nũero. nõ ſic tñ totalr̃ q̄ in nulla preexiſtẽt: ſ ſolũ pnalr̃ ₇ p ptes materiales. P̄reterea ad p̄ncipale arguit̃ ſic. in diminutiõe capio inſtans in quo ſor: incipit diminui arguo ſic. hoc cõpoſitũ eſt: demonſtrato ſor. ₇ imediate poſt: hoc cõpoſitũ non erit. igit̃ hoc cõpoſitũ deſinit eſſe. ſcd̃a ps aĩtis pꝫ. b. ſ. ₇ imediate poſt nõ erit h̄ cõpoſitũ. ₇ vltra immediate poſt hoc illud cõpoſitũ nõ erit: igit̃ immediate poſt hoc nõ erit ſortes. ↄña pꝫ a negatiõe ſuperioris ₇c. ſilr̃ ſequit̃ hoc cõpoſitũ deſinet eſſe ḡ ſortes deſinet eſſe. ↄña pꝫ: q: in ſubiecto aũt ₇ in ſubiecto ↄñis p̄eiſe demõſtrat̃ eadeꝫ res. P̄reterea pono q̄ manus hoĩs ãputet̃ ſucceſſiue: ex ſit a inſtãs terminans illam amputatõeꝫ tunc in a demonſtro reſiduũ manus ex ſit illd̃ b. q̃ro aut in a b incipit eẽ hõ vel nõ: exponẽdo ly incipit p põnem p̄ñs ₇ negatiõẽ preteriti ſic b eſt homo ₇ immediate ante hoc nõ fuit hõ. ſi nõ ſm viam ſocꝫ conſtat q̄ in a b eſt homo ₇ poſt amputatiõẽ manus manet idem homo ergo b p̄us fuit homo ₇ nã fuit aliq̄s homo niſi ſortes: ḡ b p̄us fuit hõ ſortes. ₇ ↄſtat q̄ b immediate ãte hoc fuit ps ſortis: ḡ ſortes fuit ps ſortis. Ad intellectũ iſtũ ſi hec fuiſſet formata fuiſſet ṽa ſortes eſt ps ſort̃ ſequit̃ ↄñs impoſſibile q: in rei veritate ſic ẽ q̄ qñ ſortes diminuit̃ in fine diminutiõis q̄ iſte homo fuit pars hoĩs ₇ ſilr̃ q̄ ſortes fuit ps ſort̃ quia hec res que nũc eſt ſortes fuit pars alterius hoĩs partibiliter diſtincti ab iſto q̄ homo vocabat̃ ſortes: ſ nũq̄ eſt hec vera: pars hoĩs eſt homo. lꝫ hec ſit vera pars hoĩs poteſt eſſe homo. ſimiliter ſi b in a inſtanti nõ incipit eſſe homo: ſed p̄us fuit hõ qñ fuit pars ſort̃ oportet cõcedere q̄ ſortes fuiſſꝫ compoſitus ex infinitis hoĩbus qd̃ nõ eſt conueniẽs: igit̃ relinquit̃ q̄ in a b incipit eẽ homo. Tũc arguo ſic b incipit eſſe homo in a: ḡ b non fuit ſortes immediate añ a inſtãs: ₇ p te ſortes fuit immediate ante a: igit̃ b incipit eſſe alius homo q̄ ſortes fuit ãte a. Silr̃ nimis abſurduꝫ eſt dicere q̄ aliq̄d incipit eſſe hõ et immediate illud idẽ ante fuit homo: q: includit ↄdictionẽ. P̄reterea demõſtro totã materiam que ẽ ſub anima ſortis. et arguo ſic. Quelibꝫ ps materie iſtius eſt de eẽntia iſtius materie: ſed hec materia eſt de eẽntia ſortis: igit̃ q̄libet pars: ergo deꝑdita quacunq̄ pte iſtius materie minuit̃ vel corrũpit̃ eẽntia ſortis ₇ ſi ſic minuit̃ eẽntia quod nõ eſt dicẽduꝫ: quia eadẽ eſſentia nõ eſt p̄mo maior ₇ poſtea minor naturaliter niſi per ↄdẽſatõnẽ. Maior patet quia hec materia eſt hec eſſentia: igit̃ quelibet pars huius materie eſt pars huius eſſentie. Minor patet videlꝫ q̄ h̄ materia eſt de eſſentia ſortis ſm philoſophũ in multis locis ₇ ſm fidem et ad ſenſum homo cõponit̃ ex corpe ₇ aia. cõmentator .vij. meth. cõmento. xxxix. homo aũt ₇ animal eſt totũ cõgregatũ ex corpe ₇ anima. ₇ .ij. de anima patet q̄ corpus ₇ anima conſtituũt per ſe vnum: q̄a hoc eſt potentia ex hec eſt actus. P̄reterea ſi aliqua pars poteſt corrumpi ſorte nõ corrupto ſ manente: tunc quero aut eſt dare maximam

partē qua corrūpit sortes aut minimā sortis cor-
rupti: 7 voco nūc sor. corrūpi sor. nō manere eū-
dem numero. si est dare maximā q̄ corrupta sor-
tes nō corrūpit sed manebit idem 7 q̄ūtūcunq̄
magna corrupta sortes corrūpit sit illa ps ma-
xima gr̄a exempli brachiū: capio tūc vnū mem-
brum sensibile vltra brachiū ꝯtinuatū brachio
et sit compositū ex illo 7 brachio. 7 volo tunc ꝙ
aliqd̄ agens incipiat a corrūpe incipiēdo a di-
gito versus corpus: 7 quero aut brachiū corrū-
pit anteq̄ q̄libet pars eius corrūpat vel nō. si
nō: igit relicto vno mīimo sensibili de brachio
adhuc brachiū māeret ꝯ sensū manifeste. si sic
ita ꝙ brachiū corrūpit qn̄ ei⁹ medietas fuerit
corrupta. tūc quero de illa medietate aut corrū-
pitur postq̄ q̄libet eius medietas corrūpit vl'
nō. si nō tūc ꝯ corrupta illa medietate p̄ter mi-
nimū sensibile adhuc maneret illa medietas. si
sic ita ꝙ illa medietas corrūpat qn̄ sua medie-
tas corrūpit. Et tūc arguo de illa medietate si
milr̄ 7 sic tādē deueniā ad q̄cūq̄ medietatū q̄n-
titatē in digito q̄ corrupta corrūpit vna medie
tas: 7 illa corrupta corrūpit brachiū 7 brachio
corrupto corrūpit a 7 a corrupto corrūpit sor.
ḡ corrupta quacūq̄ p̄te sortis corrūpit sortes
quod est ꝓpositū. Si dicit ad argu. in p̄ncipio
ꝙ est dare minimā partē sort̄ q̄ corrupta sor. cor-
rumpet̄ fil'is est deductio. Preterea illā viā idu-
cerē p om̄s realr̄ opinātes s̄m naturā augmē-
tationis p̄mo arist. ij. de ḡnatōe. vbi ponit mo-
dum quo auctū manet idē 7 vult dicere ꝙ ma-
net idē s̄m spēm 7 nō s̄m materiā. 7 ponit exē-
plum de mensurāte successiue diuersa mensu-
ra manet idem: sic est in re aucta ꝙ formaliter
spēs manet eadē materia nō. Vn̄ dic̄ sic. c. viij.
oꝫ aūt intelligere queadmodū si q̄s mēsurabit
eadē mēsura aquā semp quidē alta 7 alta ḡnat
sic vtre augēti augeret materia. i. p materiam
carnis. vbi dicit comē. ꝙ imaginādū est de for-
ma vt de aliquo mensurāte ꝙ aliqn̄ crescit qn̄
aliq̄d intrat p ip̄am 7 aliqn̄ diminuit. sic ē ima-
ginādo dispōeꝫ forme in suo cremēto respectu
materie: 7 h̄ recte imaginabis qn̄ imagiabis.
Vtrē eīn qn̄ intrat aq̄ pauca tūc ip̄e diminuit
et qn̄ multa crescit 7 semp obſuat figurā suaꝫ.
Ex illo exēplo pꝫ manifeste ꝙ arist. nō vult di-
cere ꝙ totū cōpositū ex materia 7 forma maneꝫ
i fine augmētatōis 7 in p̄ncipio: s̄ m̄ spēs siue
forma. Vn̄ manifestū ē ꝙ aggregatū ex corio
et illa aq̄ nō ē aggregatū ex corio 7 illa aq̄ alia
totalr̄ distincta. Aliud exemplū ponit arist. de
igne nutrito p successiuā appōnē lignorū. vbi
manifestū est ꝙ nō est idē ignis nūero. Itē de
pp'lo ciuitat̄ quecūq̄ eīn moriat̄ et succedat et
de nouo generet̄ tn̄ manet 7 tunc eadē ciuitas

Ad hoc int̄ moderniores doctores duo sūt mo-
di dicēdi. Vn⁹ q̄ ponit ꝙ augmētatio fit p h̄ ꝙ
forma augēdi extēdit per hoc in pluri materia
post augmētationē q̄ an̄. ita ꝙ eadem forma
numero p̄mo pficit pauciorē materiam postea
plorēꝫ: q: materiā p̄cedētē 7 aduenientē. Alius
modus dicendi est ꝙ eadē forma nūero exten-
dit in pluri materia p modū istū. dicit ei ꝙ ali-
mētū recipit in poris corpis 7 deinde fit alimē-
tū porosuꝫ 7 mutuo fiūt foramia ita ꝙ tā ma-
teria aduenies q̄ p̄cedens diduntur s̄m oia sua
pūcta: 7 sic corrūpit 7 ḡnat vna tertia noua in
q̄ extēdit vltima forma aucta. De istis opinio-
nib⁹ 2ꝫ vr̄ q̄ mihi appet falsa q̄tū ad modū quē
ponūt in augmētatōe. tn̄ h̄ est manifestū ꝙ nō
saluāt idētitatē numeralē illi⁹ qd̄ p̄exstit in p̄n-
cipio 7 in fine augmētatōis. Et breuit̄ nulla ē
opio q̄ saluat idētitatē numeralē hois nisi illa
quā tenēt q̄dā theologi sic hugo de scō victore
ij. sniarū. c. xxiij. 7 magr̄ pe. ij. sen. suarū seq̄ns
sniam hugo. 7 magr̄ pe. comestor in hystoria
scholastica. frat̄ evvrard⁹ exponēs illd̄ mat. xv
De qd̄ intrat in os 7c. vicꝫ ꝙ nihil trāsit de ali-
mēto in v̄tutē nature hūane: s̄ tn̄ illd̄ est de vir-
tute nature hūane qd̄ a p̄mo parēte lege ꝓpa-
gationis in se auget 7 m̄ltiplicat in natura ex-
teriori suba in illud trāseunte. has tn̄ opiones
alij sufficiēter reprobāt. Vnde pꝫ ꝙ nl'la ē opi-
nio moderna in scholis nec ātiqua p̄hica que
saluet numeralē idētitatē hois exn̄ns in p̄nci-
pio augmētatōis ad hoieꝫ q̄ ē in fine s̄ soci⁹ nr̄
vnā viā inueniet forte deo dāte s̄ vt ātiq̄s p̄rib⁹ re-
uerētiā faciā volo h̄ exponere vnū articulū dā-
natū Parisius q̄ dicit ꝙ error est dicere ꝙ hō p
nutritōeꝫ pōt fieri alius nūeralr̄ 7 indiuidualr̄
istū articulū qui v̄r ꝯ me p̄ma facie expono sic.
Error est dicere ꝙ hō p nutritionē pōt fieri ali-
us nūeralr̄ et indiuidualr̄ supplēdū est totalr̄
sic ꝙ fit p nutritioneꝫ alius nūeralr̄ ab illo qui
p̄fuit sicut sortes est nūeralr̄ ali⁹ a platone: q̄a
hō nō pōt p nutritionē ali⁹ fieri formalr̄: q: aīa
intellectiua manet eadē. Aliter pōt dici ꝙ arti-
cul⁹ sicut sonat est verus: quia nullus hō p nu-
tritionē pōt fieri alius hō a se: potest tn̄ fieri p
nutritionē ꝙ iste q̄ est hō fit pars alterius hois
et nō sit homo 7 ꝙ compositū ex isto 7 nouo ad
ḡnato ex alimēto fit ali⁹ homo q̄ iste fuit. Istā
positionē de diminutōe 7 augmētatōe sequūt
quedā incōueniētia manifesta 7 ꝯ sensuꝫ. Pri-
mo sequit̄ ꝙ corpus sortis potest eē rome ipso
existēte hic. Qd̄ probo: quia digitus sortis po-
test esse rome eodem digito existente hic. et sic
manus et brachiū et consequēter per eandem
rationem totum corpus. arguo de digito sic.
per te posito ꝙ cētesima pars auferatur et fiat

Due opiniones moderniorū

restauratio p alimentū manet idē digitus nūe-
ro pononunc cētesima ps auferat᷑ ⁊ ponat᷑ ro-
me ⁊ fiat eius restauratio adhuc est idem digi-
tus nūero. aufer aliam centesimā ⁊ adde illi ex-
istenti rome ⁊ fiat idem digitus numero p re-
staurationē. ⁊ sicut pus aufero tertiā ⁊ quartā
⁊ sic vsqꝫ ad centesimā. igit᷑ cū iste digitus per
ablationē pme centesime fit idē q̄ fuit imedia-
te ante ⁊ post ablationē scđe centesime idez q̄
fuit imediate. ⁊ sic ꝯñter de aliis. igit᷑ post abla
tionē centesime idē est ꝗ̄ in pncipio fuit. Sed
ꝯstat ꝙ in pncipio fuit ille digitus q̄ nūc est ro
me. igit᷑ idem digitus q̄ est hic est rome: ⁊ eadē
rōne totū corpus. Scđo ipē ꝯcedit ꝙ aīa xpi in
format aliquā ptē quā xpus sibi nō assūpsit: q:
constat ꝙ aīa xpi informat aliqđ corpus p ali-
quā ptē q̄ nūꝙ̄ fuit in vtero virgis: q: alit᷑ xps
nūꝙ̄ fuisset nutrit᷒ vel oz dicere ꝙ materie pa-
nis ⁊ vini ⁊ agni pascalis ⁊ piscis quas legit᷑
cōedisse xps sumpsit in vtero virginis: qđ ē ab
surdum. ꝯña pz: q: ipē xpus nullam assumpsit
nisi q̄ fuit in vtero v̄ginis. Tertio hz ꝯcedere
ꝙ aliquid est minus calidum ꝙ̄ imediate ante
fuit cū quelibet ps eius est magis calida ꝙ̄ vn-
ꝙ̄ pus fuit. q: sit soz. calidus vniformit᷑: ⁊ remis
se p totū excepta manu: sit manus excepta cali
dioz residuo. pono ꝙ aliqđ agens corrūpat ma-
nū in vna hora: ⁊ in eadem hora intendat᷑ cali
ditas in toto residuo a manu: nō tm̄ ad tantam
intensionē q̄n tota caliditas p̄cedens cōposita
ex remissa caliditate ⁊ intēsa: fuerit maioz qua
casu posito pz exp̄sse ꝙ in fine hore si soz. ma-
net idem ꝙ soz. est minus calidus ꝙ̄ imediate
ante fuit: ⁊ tamen quelibet ps soz. est magis ca-
lida ꝙ̄ imediate ante fuit. Quarto hz ꝯcedere
ꝙ debilissimus hō poztat vnū hoiem potentē
quē vix pōt equus poztare. Aliter ꝙ aliquis poz
tauit istā quercū in bursa sua demōstrata quer
cu quā decē plaustra nō poztarent. ꝯña pz. q:
p cum si dicit ꝯñter ista quercus fuit vna plan
ta digitalis q̄titatis in bursa sua in casu. ⁊ ꝙ
vnus passer poztauit vnā lignū qđ x. hoies nō
mouerēt. ⁊ h̄ sine miraclo: vulg᷒ tm̄ de h̄ cōmo-
cū trahoz: q: in rei veritate tenēs quācūqꝫ ptem
illius articuli hz ꝯcedere multa incōuenientia
q: vnus nō reputat ꝯueniēs aliquid nisi qđ cō-
sueuit audire. vt dicit aristo. ij. metha. in noua
translatione. Scđs articulus in ista q̄ōne est
r̄ndere ad argumēta q̄dam q̄ iste socius reuerē-
dus inducit ꝯtra me. ⁊ sunt bene. xiij. Ducit. n.
ad multa absurda. sic dicit. si in augm̄tatiōe fit
alius ⁊ alius hō ꝯtinue. q: si sic. sequit᷑ ꝙ infini
ti hoies essent: ⁊ tm̄ non p gñationez. ⁊ sic esset
plures modos dare ꝙ̄ q̄tuoz. ꝯ ans᷑. ij. cur deus
hō. c. viij. pp̄ter illud argumentū ⁊ alia que se-

D
Scđs articulus

Primum ar. socij

quunt᷑ p̄mitto quasdā distinctiōes nō multū pro
ptias in rei veritate: sed valēt tm̄ ad satisfacien
dum modo loquēdi quozūdam hoim. Prima
est hec ꝙ fieri aliquē hoiem p augmētatione
potest dupl̄r intelligi. Uno mō ꝙ sit totalr̄ ali-
⁊ alius sicut soztes ⁊ plato sūt duo hoies. Alio
modo intelligitur ptialr̄ hoc est dicere ita ꝙ in
vno instāti est vn᷒ hō ⁊ in alio instāti alius hō
pp̄ter aliquā partē additā q̄ nō fuit ps p̄cedē-
tis hois ⁊ sic ꝯcedo si tm̄ nutritioꝫ augmētatio
sit cōtinuata infiniti hoies fuerūt ibi pp̄ter in-
finitas nouas ptes q̄ infinitos nouos homies
cōstituūt: ⁊ illo mō intelligo ꝯclōnē quā teneo
ꝙ p oēm nutritionē fit homo nouus sicut et p
ꝯñs in omi augmētatōe: q: in oi augmētatōe
est nutritio. ⁊ vtrū augmētatio sit aliqđ alid ꝙ̄
nutritio ⁊ rarefactio vel nō nihil curo ad p̄ns.
Aliud est notādū ꝙ de idētate vel diuersita-
te hois aliter iudicat metaphisic᷒ ⁊ alr̄ politic᷒
vel talis. Nam metaphisicus q̄ cōsiderat reiv
ritatē absolute hz dicere ꝙ diuerse ptes reddā
diuersū totū indi nt q̄lescūqꝫ fuerit siue mar
nales siue formales. Politicus aūt nō hz iudi-
care de idētitate nisi p q̄to hō fuerat acū po
litic᷒. Unde ad finē politici qui ē facere hoies
cōuiuere v̄tuose. ⁊ iō eos punire vl̄ pmiare nō
refert an hō puniēd᷒ p crimie pdere oculū sit
sit idez hō post crimen cōmissum vel nō. Aliq
net em̄ eadē aia q̄ est ps pncipalis hois ⁊ pnci
palr̄ vitupāda vel laudāda p bono vel malo.
Uñ hm̄ iudicat suspēdere hoiez monoculū p
homicidio vel furto ab hoie hñte duos ocłos
iudicat hoiem monoculū eundē hoiem qui ha-
buit duos oculos quod tm̄ nō est verū sicut p
isti qui fm̄ totam essentiā rei iudicat. Istis in-
tellectis dico ad formaz argumēti q̄n arguit᷑ si
in augmētatiōe ⁊c. Dico ꝙ pp̄ac loquēdo ⁊ ad
v̄tutē vocis ꝯcedo ꝯñam ⁊ ꝯñs q: infiniti ho-
mines p ptes materiales cēnt ibi. ⁊ tñ nō p ge
nerationē loquēdo stricte de gñatiōe hois q̄
est p actuz carnalis cōmixtionis. Et q̄n arguit᷑
ꝙ ꝯñs est ꝯ ans᷑. dicēdū ē multiplr̄. pmo ꝙ ans᷑
loq̄t᷑ de factiōe q̄ fit totalr̄ de nouo rā hz corp᷒
q̄ fm̄ aiam. Scđo dicēdū ꝙ Ans᷑ in rei v̄itate
nō negat ibi a deo q̄n plurib᷒ modis ꝙ̄ q̄tuoz
possit facere hominem et fecit de facto. Unde
dicit sic. quattuoz modis potest de᷒ facere ho-
minem videlicet aut de viro et femina: aut nec
de viro nec de femina. sicut creauit Adam: aut
de viro nec de femina sicut fecit Euam: aut
de femina sine viro quod nondum fecit. id est
ante incarnationem. vnde bene ponit ꝙ quat
tuoz modis deus potest facere hominē. Scđo
tamē ꝙ non posset pluribus modis non dicit
teste libro suo. Et ecce pono alios modos deo

possibiles faciendi homies. Primo eni posset deus creare hoiez ex nihilo qd etiā fm anf. nō est dubiū. 7 tñ sic nō fecit adam. qz fecit euz de limo terre. Geñ. ij. Secūdo posset deus facere hoiem de lapide sicut vxor loth conuersa est in statuā sal. Geñ. ix. Tertio posset de⁹ resuscitare mortuos sicut fecit multos. Si dicat forte iste nō est modus faciēdi de nouo: quia isti q sunt resuscitati fuerūt añ hoies. Ponat φ deus cōbinet aiam sortis corpori platonis 7 animam petri corpori sortis 7 tūc 7c. Quarto mō possz facere hoiez creando semē in matrice mulieris sine decisione a quocūqz viro. 7 idē posset mltis alijs modis nō est dubiū.

E — Ad scdm

Ad scdm qñ arguit φ si in augmētatiōe 7c. Dicēdū hic est negādo ɔñam qz si omnia alia cōseruarent ab hoie in eodē statu ipe nec augeret nec diminueret nec nutriret qz nullū alimētū ibi trāsmutaret. et iō si pater 7 mater alicui⁹ cōseruarent in eternuz et omnia alia ab eo sicut ipe in eternū haberet prem 7 matrē. Unde manifestū est φ ɔña i forma qua ppōnit nō valz: qz añs ifert directe oppositum ɔñtis. Sed ad intētionē suā dico ad argumentū querēdo qd intēdit p hoiem istum auctū habere prez 7 mrez si itelligit φ fecerāt p actum generādi φ aīa istius hois fuit pus vnita isti corpori ɔtute cui⁹ anime 7 corporis illud corp⁹ informat nūc ptē altā. istam ɔcedo φ habet prem 7 matrē: qz isti generauerūt aliquod corp⁹ qd aliqñ fuit sub anima ista ɔtute cuius anime hoc nouū corpus p nutritionē est creatum quod est nūc pars istius corpis.

F — Ad tertiū

Ad ɔtiū qñ arguit φ sic nullus poterit esse senex 7 nullus hō durat nisi p instans. Dico negādo ɔñaz iuxta intentionē quā vulg⁹ habet p hāc ppōnē iste homo est senex nō intelligit vulgus φ iste homo p magnū tps durauerit totalr s ptialr si aliter intelligit ɔñs foret ɔcedendū videlicz φ nullus homo pōt esse senex si dz cōtinue nutriri.

G — Ad quartum

Ad quartū cū arguit φ nullus pōt viuere per vnū diē vel p vnā horam. Dico φ posito cōi cursu nature quē videm⁹ de nutritione ɔña hec est ɔcedenda. nullus homo viuet p vnū diē de ɔtute vocis loquēdo de vita naturali 7 mortali. ɔcedimus tñ φ iste hō viuet p decez ānos p tanto: qz post decē annos ab hoc instanti viuet vnus homo solū ptibiliter 7 p partes materiales alius ab isto nō p aīam.

H — Ad quintū

Ad quintuz φ nullus homo posset esse ɔtuosus: qz ɔt⁹ recipit multū de tpe. Dicendū φ illa ɔña nō valet: qa ɔtus est qlitas in aia que multo tpe manet eadem numero.

I — Ad sextū

Ad sextū φ tūc nulla res aucta ɔtinue mouebit: qz motus est in instāti. ɔcedo φ pprie loquēdo nulla res que augetur mouetur ɔtinue: qz nulla res ad intellectū suū vt dz cōit φ nulla forma intēdit ita φ nulla res est pmo minor 7 postea maior nisi p rarefactionē quod nō est ad ppositū. Diam⁹ tñ φ sortes est auct⁹ ad intellectū istū: qz aia sort pmo iformat puū corpus 7 postea intrinsece ɔtute sua naturali trāsmutat alimentū 7 efficit ex corpe puo 7 alimento addito mai⁹ corpus 7 informat illd corpus qd quidē ɔpositū vocat sor.

K — Ad septimū

Septimo qñ arguit illa ɔña nō valz hō mouet: g hō mouebit qd est ɔ phm. vi. phisi. Dicendū φ ɔña est bōa quā facit phs nec sequit oppositum ex ista via qz quocūqz demōstrato si hō mouet idez postea mouebit.

L — Ad octauum

Octauo. si sic sequeret φ xps q mō est in celo nō fuit filius ɔgia. Probo qz nullus fuit filius ɔginis ali⁹ ab eo qui nascit ab ea: s q nascit ab ea nō mansit nisi p instās vel saltē p modicū tps.

Responsio

Ad illud dico negādo pmā ɔñam qz alit loquendū est de hūanitate p se exñte et hūanitate vnita ɔbo in xpo. Nā si fiat augmentatio in humanitate p se exñte humanitas cōtinue erit alia 7 alia ptibiliter: 7 simitr alius et alius hō: s si fiat augmētatio in hūanitate xpi ɔcedēdū est φ hūanitas xpi fuit alia 7 alia partibiliter vt in alijs hominibus: s tñ nō fuit alius hō 7 alius s idē hō ɔtinue. Hui⁹ rō est qz h concretū homo qñ dz de xpo semp supponit p subiecto diuino: 7 ideo xps fuit ɔtinue vnus homo: 7 iō qñ assumpsit in argumēto φ nō māsit nisi p instās. falsuz est cū fuerat ab etno. Et iō non ē dicēdū φ i xpo ex deitate 7 hūanitate resultat vnū verū ɔpositū cui⁹ vna ps ē deitas 7 alia humanitas. qz sit illud a 7 qro an sit de⁹ an hō an tertiū distictū spē ab vtroqz puto φ h nō ē dādū si det φ a sit de⁹: g de⁹ est cōposit⁹ ex deitate 7 hūanitate si hō sitr sequit. et sic sequit φ aliqd nobili⁹ hūanitate xpi fuit destructū i morte: qa illd tūc nō fuit qz hūanitas fuit destructa.

N — Nonum argu.

Itē oē p se vnū cōpositū ex ptib⁹ etheronomiq dīt specie ab vtraqz ɔponētiū. 7 sic illd ɔpositū dīt specie tā a deo φ ab hoie. qro igit cui⁹ spēi essz

Rñsio

Ad illud ptz rñsio sicut ad pcedēs qz pma ɔña nō valz 7 illud qd assumit ad pbatōnē ei⁹. s. iste q passus ē 7 ascēdit fuit ali⁹ hō a filio ɔgis. Nā de isto ɔcedendū ē φ iste hō fuit in vtero mris sue. iste hō fuit vbi corp⁹ suū nūqz fuit. 7 tñ hūanitas illa q nūc est in celo nūqz fuit i vtero ɔginis tota vt manifestū est.

N — Decimū ar.

Decimo si sic: xps infinites fuisset hō: si iste q mō ē i celo fuit ali⁹ et ali⁹ hō.

Responsio

Ad h eodē mō patet φ añs ē falsuz 7 amenegatū: 7 ɔñs de vi voc nō est incōueniēs: qz xps in infinit instātib⁹ fuit hō. ɔcedo ɔñaz 7 ɔñs qz ifinitas hūanitates sibi vniuit distictas tñ ptibilit 7 p materiā nō tñ totr nec p formaz vltimā q est in hoie. Manifestuz est eni φ absurdum esset dicere φ illa magna humanitas

que pepēdit i cruce fuit tota assumpta de beata virgine cū nō fuerint assumpte de ea nisi pauce guttule sanguinis ad formandū p̄mū corpus quod aia xp̄i informauit sm dama.iij. sniarū c.ij.

O
Undecimū ar.

Undecimo sic et est quasi idem sequit̃ q̄ illa natura passa nō ē ꝛ fuit assumpta in celū q̄ fuit in vtero v̄ginis p hoc mediū.q: in augmētatione hois est alia natura ꝛ alia: ꝛ nulla fuit in vtero v̄ginis nisi vna. Un̄ dicit ip̄e q̄ lz hec sit possibilis plures hoies fuerūt in vtero v̄ginis nō tamē hec videt̃ possibilis q̄ due nature fuerūt in vtero v̄ginis.

Responsio

Ad illud cōcedo ꝯn̄am ꝛ ꝯn̄s vt supius ostensum est ꝛ q̄ ista nō solū est possibilis.sed immo necessaria si illius nature que p̄us fuit assumpta fuit alia nuenno vt constat q̄ fuit.q: al's nō fuisset beata v̄go vera mr xp̄i.vnde infinite nature distincte fuerūt i vtero v̄ginis distincte p̄ibiliter ꝛ p materiā sinu trino fuit cōtinua p aliqd tp̄s sitit manifestū est q̄ est satis possibile de humanitatib⁹ totaliter distinctis ꝛ p formā ꝛ humanitates fuerūt in vtero v̄ginis:sicut eniz mulier naturalr̃ pōt cōcipere gemellos:ita posset deus facere q̄ verbo opere sp̄ossaneri cōtinuet gemellos et multo plures. Similr̃ cū deus posset infinitas humanitates ponere in eodē loco q̄ntūcunq̄ modico sm p̄ncipia fidei nō est dubiū q̄n oēs homies possz ponere i vtero virginis:ꝛ tn̄ eas educere v̄ginitate manēte.vnde nimis de facili p̄nunciat illam ppōnem impossibilē esse.

P
Duodecimū ar.

Duodecio sequit̃ q̄ nō baptizati ꝛ tn̄ adulti q̄bus innotuit de lege xp̄i dicentis nisi q̄s renatus ꝛc.saluabunt̃ vel de nouo cōtingeret eos necc̄rio rebaptizari.

Responsio

Dico q̄ ꝯn̄s nō est incōueniens q̄ q̄dā adulti saluent̃ quib⁹ innotuit in lege xp̄i: et tn̄ nō fuert̃ baptizati i aq̄ ad mētē suā: tn̄ deduco illud argumētū manifestius vt appareat eius diffitultas tam p eo q̄ p me ꝛ pono q̄ aliquis puer paruus recēter natos baptizet̃ i vna olla pedalis q̄ntitatis crescat ꝛ augeat̃ ꝛ fiat corp⁹ suū magnū ꝛ pfecte stature ꝛ demonstro corp⁹ suū tunc quero vtrū illud corpus fuit baptizatum vel non.si dicat̃ q̄ sic sicut dicit̃ et via sua tunc habet cōcedere q̄ illud corpus fuit septē pedum in illa olla pedalis q̄ntitatis: ꝛ tūc fuit valde ꝯdensatū et ipossibile est q̄ ex nūc talis homo nō fuit deinceps simil̃ de norvvagia. Si dicit̃ q̄ illud corpus fuit in illa olla ꝛ nō in aliquo condēsatuz vel dēsius q̄ modo.igit̃ corp⁹ cum tota q̄ntitate fuit in illa olla. ꝛ sic locatum fuit in septuplo maius sm crecensionē q̄ locus quod videt̃ mirabile. Et ideo dicendū ad argumentum cōcedo ad litterā de virtute vocis q̄ hec est verissima illud corpus nunq̄ fuit baptizatum nec per cōsequens iste homo.sed vnum aliud corpus fuit baptizatū quod fuit subiectū anime hominis existēte in hac anima forma corporis parui istius:virtute cuius anime factuz est hoc magnū corpus per nutritionē ꝛ augmētationez.et hoc sufficit loquēdo figuratiue ꝛ quodāmodo per sinecdochē q̄ iste homo est baptizatus. Unde q: vnus homo fuit baptizatus q̄ habuit eandem formaz cum isto et non differe ab isto nisi per partes materiales additas per nutritionē ꝛ augmentationē.ideo iudicio ciuili vel morali dicimus q̄ iste homo fuit baptizatus.et tamen in rei veritate illa ppositio apud philosophū est falsa.

Q
Decimūtertiū ar.

Decimotertio arguit̃ sic sequit̃ q̄ hac via posita q̄ nunq̄ aliquis homo merebitur vel demerebit̃ cum meritū vel demeritum nō fiat in instanti:sed in tempore:ꝛ p consequēs nunq̄ aliquis damnabit̃ nec saluabitur.

Responsio

Ad illud cōcedo primā consequētiaz ꝛ consequēs sitit ponēdo meriti esse successiue p̄ductum ꝛ hominē ꝯtinue nutritū: aia tamen hominis mereri potest vel demereri. ꝛ nego vlterius aliam cōsequētiaz.scilicet q̄ nullus merebitur vel demerebit̃ igit̃ nullus homo saluabitur vel condemnabit̃. ꝛ cōcedo q̄ aliquis homo dānabit̃ quo demōstrato veruz erit dicere nunq̄ peccauit hic ꝛ aliquis homo saluabitur de quo verum est dicere iste homo nunq̄ meruit quia tamē volūtas illius meruit et voluntas alterius demeruit.ideo hoc compositum iuste damnat̃. Unde nunq̄ dixi q̄ opera meritoria eliciunt̃ per hominē: ꝛ tamen per nullū hoiem opera meritoria eliciunt̃ vt reuerēdus socius recitat q̄d q̄dā dicunt nec vsus sum logica in loquendo. Sed dico q̄ opera meritoria ꝛ demeritoria causant̃ a sola volūtate sm anselmū de .i.reg⁹.ca.iij. vbi vult q̄ sola volūtas p̄miabit̃ et punief. Verū est p̄mo per se homo videbit deū ꝛ gaudebit.hec est vera sed p partem tm̄ ꝛ nō p̄mo sm modū loquēdi Arist.v. phisi. ca.i.

R
Decimūquartum argumentū
Responsio

Decimoquarto aliq̄s damnabit̃ sine demerito suo.nego ꝯsequētiam quia demeritū anime est demeritū illius hominis qui resuscitabitur

S
Xv.argumentū

Decimoq̄nto oporteret q̄ homo cōfiteret̃ de peccato qd̄ nunq̄ cōmisit ꝯtra Aug. de vera ꝛ falsa penitētia.

Responsio

ꝯcedo q: tenet̃ ꝯfiteri de omni pctō cuius volūtas fuit sua et deliberatiōe cā. ꝛ sic iubet Aug. q̄ homo nō tenet̃ confiteri de peccato qd̄ nec ip̄e nec eius volūtas commisit

T
Xvi.argu.
Responsio

Decimosexto sequit̃ q̄ nō est determinatus numerus saluādoꝝ:q: nō cēnt tot quin plures. nego ꝯn̄az:quia tot saluabunt̃ homies quot immediate essent anime beate in die iudicij.

U
Xvij.argumentū

Decimoseptimo q̄ aliquis est ascriptus cathalogo sanctorum:et tamen nunq̄ meruit. Ponatur q̄ ascribat̃ sic. Johānes vel gulhelm⁹ de loco

te:quia nullus est talis. Illud argumentũ nõ plus ↄcludit nisi φ nõ oĩa que scribũt in libris meruerũt: ⁊ hoc ↄcedo. Decimooctauo. nullus potest p gratiam ⁊ liberũ arbitriũ resurgere a peccato qđ ẽ heresis pelagiana: quia nõ habebit tps in quo possit deliberare: q: statim post esse desinet: ⁊ illud pertinet ꝑditiõi: dz q: aĩa illi⁹ peccatoris in ꝑncipio peccauit ⁊ resurgere potest a peccato nec refert an in tpe cõmiñõis habuerit nouũ digitũ vel nõ: ⁊ oẽs tales sũt ꝑ accidẽs ⁊ p ptem hõ nõ meret̃ ꝟ hõ penitet: hõ gaudet: hõ dolet ⁊c. ⁊ iste sunt primo vere aĩa peccat aĩa meret̃: dolet: ⁊c. Cõcedo ḡ. ꝟ nõ qđ addit̃ φ ḡ ẽ heresis pelagiana φ null⁹ hõ potest p liberũ arbitriũ resurgere a peccato. Itẽ decionono sic. tunc hõ nũq̃ potuit vitare peccatum aliqđ: qđ pꝫ p ꝑdicta: q: cum aĩa hoĩs peccat. p sinecdochen dicit̃ φ hõ peccat. Itẽ vigesimo sic. illud argumẽtũ ꝑtendit vnã pbaleram magni ponderis. sequit̃ eñ ꝟm istam viam φ licꝫ vnicuiq̃ ducere mulierẽ. in vxorẽ nisi clericus dei semp obstaret: q: non impediret ↄsanguinitas vel cognatio spũalis: quia semp esset alia ⁊ alia mulier: ⁊ ille alius ⁊ ali⁹ hõ nec eẽt alicui ↄiugata ↄiugio: ⁊ sic ꝑuertẽt̃ oẽs decretales ⁊ ↄstitutiones ecclesie materiã talem ↄcernentes: nec esset agendũ ↄtra aliquẽ iniustũ in foro seculari aut ecclesiastico: cũ esset sp alius ⁊ alius hõ: quia semp ille posset dicere ⁊ iurare φ nihil tale fecit. Ad illud argumentũ nõ possum sufficient̃ dicere: fuerunt eñ multe ↄñe ⁊ nulla earũ valet. ꝑma est ista ꝟm viã meam licꝫ vnicuiq̃ ducere ⁊c. ↄña nihil valet planũ est. Et cũ ꝓbat̃. quia nõ impediret cognatio vel ↄsanguinitas. Hoc assumptũ ẽ falsum: ⁊ dato φ esset verũ: ↄña vlterius nihil valet cũ sint multa alia impedimẽta q̃ ipediant cõiugiũ vt dꝫ sat̃ religiose occurere: ⁊ qñ assumit illud qđ facit totã vim argumẽti. s. q: est ↄtinue alia ⁊ alia mulier tunc quo ad ꝓpositũ igit̃ licꝫ sibi capere vbicũq̃ inueniret eã. negat̃ ↄña: cã dicta est supius in ꝑncipio: q: illa iudicat̃ eadem mulier ciuiliter loquendo: q: nõ est alia ⁊ alia mlier nisi p nutritionẽ. silr̃ ↄsanguinitas nõ deperdit̃ ꝓpter nutritionẽ: nec cognatio: nec aliquid tale sed fit alius hõ in augmẽtatiõe: nõ tñ dico φ fo: est alius ⁊ alius hõ cõtinue: ꝟ in augmentatiõe est ibi alius ⁊ alius hõ. Uigesimoꝑmo. cum liceret vnicuiq̃ iurare ⁊ nunq̃ peccaret quãcũq̃ ptem assereret dũmõ laberet̃ tps ⁊ hõ esset auctus. ↄña non vꝫ ad cõem intellectuꝫ ↄsitis: q: si aĩa alicui⁹ vellet iurare: ⁊ moueret ptes corpis ordinatas ad iurandũ φ deus nõ est diceret̃ in fine ciuiliter loquẽdo iste hõ est piurus: pꝫ p ꝑdicta. Uigesimoscđo sequit̃ ex illa via φ nullus possꝫ eẽ monogam⁹ sed bigam⁹ q: quilibet q̃ ducit vnã vxorẽ ducit plures: nego ↄñam. Nã bigamia nõ surgit nisi ex diuisiõe carnis in plures mulieres distictas formalr̃ vel totalr̃ ⁊ nõ solũ materialr̃. Terti⁹ articulus est iste videlicꝫ rñdere ad rõnes ꝑncipales ⁊ verũ est φ patet p ꝑdicta sat̃ ad ꝑmũ. Ad scđm φ fuit de ista auctoritate oĩe qđ intret̃ ⁊c. Rñdet sanctus Thomas sic exponẽdo de quolibet cibo separat̃ aliq̃d impurũ et non dicit̃ φ oĩe quod in os intrat intrat in ventrẽ .i. de quolibet cibo aliq̃d in secessum emittit̃ p sudores et varias euacuationes nature ⁊c.

V Decimũoctauum

Decimũnonũ

X Uigesimũ

V Uigesimũꝑmũ

Uigesimũ scđm

X Tertius articul⁹

Ad scđũ ꝑncĩ.

Finis determinationum magistri Roberti holkot: et ob id oim ab eo sup sñias (qđ q̃dem sciamus) scriptorum. Deo gratias.

Jo. Ba. Ascensi⁹ Marco Beneuẽtano. S.
Jam portũ optatũ p inhospita saxa secuti
Prendimus: et alto prospiciente deo.
Siqua tamen lacere portent inculta carine
Humane ignoscas Marce diserte: Uale.

Registrum.

Huius operis diligẽter impressi Lugduni a magro Johãne Trechsel alemãno. anno salutis nostre. Mccccxcvij. ad nonas Aprilis. charte cõsignate huiuscemodi characteribus. a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.A.B.C.D.E.F.G.H. et J. connectẽde sunt. o. ⁊. J. quine. B. terne. relique autem quaterne.

